

Ε 13 Μ

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ

ΤΩΝ

ΙΕΡΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ

ΣΥΝΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΩΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ

ΕΝ Η.

ΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙΝ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΝ ΗΘΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
Ο ΝΟΥΣ ΚΑΘΑΙΡΕΤΑΙ, ΦΩΤΙΖΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΥΤΑΙ

καὶ εἰς ἣν προσετέθησαν τὰ ἐκ τῆς ἐν Βενετία
ἐκδόσεως ἐλλείποντα κεφάλαια τοῦ μακαρίου
Πατριάρχου Καλλιότου.

Εξετάσει *Βεζυρ* *Μοναχὸν*
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ
ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΑΘ. ΤΖΕΛΑΤΗ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

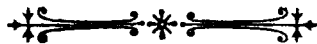
1893

ΤΟΙΣ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩΝΥΜΩ ΟΡΕΙ
ΤΟΥ ΑΘΩ
ΤΟΝ ΗΣΥΧΑΣΤΙΚΟΝ ΒΙΟΝ ΔΙΑΓΟΥΣΙΝ
ΟΣΙΩΤΑΤΟΙΣ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΑΣΙ
ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΗΝ ΔΕ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑΣ
ΑΦΙΕΡΟΙ

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

Τίσιον ἄλλοις τὴν ἔκδοσιν τὴν δε τῆς
Θειοτάτης ταύτης βίβλου τῶν Ἱερῶν Νη-
πτικῶν, τῆς ποδηγετούσης ἐν τῇ οὐρα-
νίῳ καὶ ἰσαγγέλῳ πολιτεία καὶ τοὺς
ταύτης κανόνας ὑψηλομένης καὶ ἐκδι-
δασκούσης, τῆς Ἱερᾶς, λέγω, Φιλοκαλίας
δικαιότερον ἂν ἦν ἀναθῆναι, ἢ ὑμῖν;

Ἐν ὑμῖν τὸ θεϊότατον πολίτευμα, ᾧ
τινι καὶ οἱ τὰς σοφωτάτας καὶ πνευματι-
κωτάτας συγγραψάμενοι τῆς δε τῆς Ἱε-
ρᾶς βίβλου πραγματείας κατηκολούθη-
σαν καὶ ἡγέται αὐτοῦ καὶ ὁδηγοὶ καὶ
ὑπογραμμῶς ὑμῖν ἐγενήθησαν, ἐνακμά-
ζον ἔτι ἔστι καὶ θάλλον τὰ μάλιστα.

Ἑμῶν τὸ ὄρος τὸ ἀγιώνυμον ὄντως
καὶ τῆς Παμβασίλισσης καὶ Ὑπεράγνου
Παρθένου ὁ νοητὸς κῆπος, φοίνικας ἀν-
θοῦντας μυρίους καὶ κέδρους πληθυνο-
μένας, ὡς τὰς ἐν τῷ Λιβάνῳ, ἐν πνεύματι
ἀνέδειξε, καὶ ἀναδείκνυσιν εἰσέτι, Θεοῦ
τοῦ Παναγάρχου χάριτι καὶ τῆς Παναμο-
μήτου Κόρης πρεσβείας ἀδιαλείπτως.

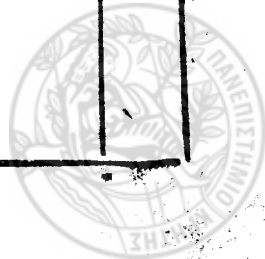
Ἐν ὑμῖν, ὡσπερὶ ἐν κιβωτῷ τινι, ἀκέ-
ραια τὰ τοῦ Βυζαντινισμοῦ διάσέσωσται
πολύτιμα κειμήλια καὶ τιμαλφῆ θαναμα-

ζόμενα παρ' ἅπασιν τοῖς τὴν καλαισθη-
σίαν περὶ πολλοῦ ποιούμενοις καὶ ἀρ-
χαιοφίλοις καὶ δὴ παρὰ τοῖς ἀληθῶς εὐ-
σεβέσι καὶ γνησίοις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀ-
νατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνοις μάλιστα.

Ἐξ ὑμῶν Νικόδημος ὁ αἰδίδιμος ὁ εἰς
τὴν ἔκδοσιν τοσούτων ἱερῶν καὶ θεοφι-
λῶν βιβλίων τὸν αὐτοῦ βίον καταδαπα-
νήσας, καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν τῆς παρούσης
βίβλου οὐκ ἐλάχιστα εἰσενέγκας καὶ κα-
ταβαλὼν, ὅτε ταύτην σὺν τῷ τῆς Κοριν-
θίας Ἀγίῳ Μακαρίῳ ἐξεδίδου.

Ἑμεῖς δὲ καὶ τήνδε τὴν ἔκδοσιν εἰς
ῥῶς ἠνέγκατε, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπίδει-
ξάμενοι προθυμίαν εἰς ὑποδοχὴν αὐτῆς.

Ἑμῖν οὖν ἔδει τὴν ἔκδοσιν τὴν δε ἀφι-
ερωθῆναι. Καὶ ὑμῖν ἀφιερῶμεν ταύτην
εἰς προτροπὴν μὲν ἀγῶνος ἀρετῆς μεί-
ζονος, εἰς ὑπόδειγμα δὲ καὶ ὑπογραμμῶν
πολιτείας ἰσαγγέλου ἀριστον, καὶ εἰς θάρ-
ρος καὶ ἐνίσχυσιν θριαμβεύσεως κατὰ
τῶν μηχανημάτων τοῦ Παμπονήρου Σα-
τάν. — Εὐξασθε οὖν Πατέρες ἅγιοι καὶ
ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς γένηται ἡμῖν ἔλε-
ως ἐν τῇ μεγάλῃ τῆς Κρίσεως ἡμέρᾳ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΝ

Τυπογραφείον ΑΔΕΛΦΩΝ Η. ΚΑΛΕΡΤΗ Έν Αθήναις

Επί της διαστροφώσεως των Εθν. Πατριδ. Ζήτων.

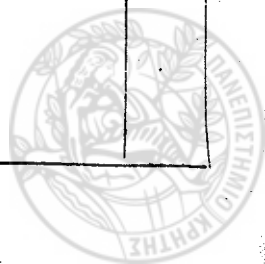

βλῶ δημοσιεύειν ταῖς τῶν πολλῶν ἀκοαῖς ὡς ξενήκουστα· ὅτι φησὶ, καὶ κίνδυνός τις ἐκ τούτων παρακολουθεῖ. Πρὸς ἃν δῖτα συντόμως ἀνθυποκρούομεν· ὅτι οὐδὲ ἡμεῖς, ὦ φίλ' ἐταῖρε, οἰκείους λογισμοῖς στοιχοῦντες ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν ἤλθομεν, παραδείγμασι δὲ μᾶλλον χρησάμενοι, ἔνθα μὲν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἀδιορίστως ἅπασιν τοῖς εὐσεβέσιν ἐντελλομένης ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν διαπαντός ἔχειν τὸν Κύριον· ἀσεβὲς δὲ τὸ λέγειν κεκωλυμένον τι, ἢ ἀδύνατον ἔχειν τὰ τοῦ Πνεύματος παραγγέλματα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· ἔνθα δὲ, καὶ τῆς τῶν Πατέρων ἐγγράφου παραδόσεως· ὁ γὰρ Θεολόγος Γρηγόριος ἅπασιν κοινῶς τοῖς ὑπ' αὐτὸν λαοῖς ὑποτίθεται, μνημονεύειν τοῦ Θεοῦ μᾶλλον, ἢ ἀναπνεῖν. Ὅτε Θεῖος Χρυσόστομος τρεῖς ὅλους λόγους ἐκτίθεται περὶ τῆς ἀδιαλείπτου καὶ νοερᾶς προσευχῆς, καὶ μυριαχοῦ δὲ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ λόγων ἅπαντας κοινῶς ἐπὶ τῷ διαπαντός προσεύχεσθαι παραινεῖ. Καὶ ὁ θαυμαστός δ' ἐκεῖνος Σιναΐτης Γρηγόριος διαφόρους πόλεις περιερχόμενος τὴν τοιαύτην σωτήριον ἐργασίαν ἐδίδασκεν. Ἀλλὰ γὰρ καὶ Θεὸς αὐτὸς διὰ θαυματουργίας ἠνώθεν Ἄγγελον ἀποστείλας, τὴν τοιαύτην ἀλήθειαν ἐπεσφράγισεν, ἐπιστομίσας τὸν ἀντιλέγοντα μοναχόν, ὡς ἐν τῷ τέλει τῆς παρουσίας βίβλου ὁράται. Καὶ τί δεῖ μοι πρὸς τοῦτο λόγων; ὅπου γε αὐτοὶ οἱ κατὰ κόσμον ὄντες, καὶ ἐν βασιλείαις διατρίβοντες, ἔργον ἀδιάκοπον, ὡς εἶπομεν, τὴν τοιαύτην μελέτην ἔχοντες, πραγματικῶς ἐπικυροῦσι τὸν λόγον, καὶ ἱκανοὶ παρ' ἑαυτῶν ἐπιστομίσαι τοὺς ἀντιλέγοντας. Εἰ δὲ καὶ τινες ἔσθ' ὅτε μικρόν τι παρετήρησαν, τί θαυμαστόν; ἐξ οἰήσεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦτο πεπόνθασιν κατὰ τὸν Σιναΐτην Γρηγόριον. Ἐγὼ δ' οἶμαι τὸ μάλιστα, καὶ κυρίως τῆς παρατροπῆς ταύτης αἴτιον τοῦτο εἶναι, τὸ μὴ ἀκριβῶς κατὰ πάντα στοιχεῖν τῇ περὶ τῆς ἐργασίας ταύτης τῶν Πατέρων διδασκαλίᾳ· οὐ παρὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἅπασι. Ἁγία γὰρ αὕτη, καὶ δι' αὐτῆς μᾶλλον πλάνης ἀπάσης ἀ-

παλλαγῆναι δεόμεθα· ἐπεὶ καὶ ἡ κατὰ νόμον τοῦ Θεοῦ ἐντολὴ, ἢ εἰς ζωὴν ὁδηγοῦσα, εὐρέθη, φησὶν ὁ Παῦλος, τισὶν εἰς θάνατον· ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦτο γέγονε· πῶς γάρ; ἀγίας τε οὔσης ταύτης καὶ δικαίας, καὶ ἀληθοῦς; διὰ δὲ τὴν μοχθηρίαν τῶν πεπραμένων ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν· τί οὖν διὰ τοῦτο; καταγνωστέον μὲν τῆς θείας Ἐντολῆς διὰ τὴν τινῶν ἀμαρτίαν; ὀλιγορτέον δὲ καὶ τῆς τοιαύτης σωτηριώδους ἐργασίας διὰ τὴν τινῶν παρατροπὴν; οὐδαμῶς οὐτ' ἐκεῖνης, οὔτε μὴν ταύτης· θαρροῦντας δὲ μᾶλλον τῷ εἰπόντι, ἐγὼ εἶμι ἢ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης, καὶ πενθικῆς διαθέσεως ἐγχειρητέον τῷ ἔργῳ· τῷ γὰρ οἰήσεως καὶ ἀθροωπαρεσκευίας ἀππλλαγμένῳ, κἂν πᾶσα ἡ πονηρὰ τῶν δαιμόνων φάλαγξ κατ' αὐτοῦ συρραγῆ, οὐδὲ προσεγγίσει δυνήσεται, κατὰ τὴν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς Βίβλου πανταχόθεν, ἐξ ὧν εἶρηται, τὸ ἀνεπίληπτον πάντη πάντως προβαλλομένης, ἐπικαιρότατον ἂν εἴη λοιπὸν τὸ δειπνοκλιτικὸν ἐκεῖνο τῆς Σοφίας εἰς χεῖρας ἀναλαβεῖν, μετὰ ὑψηλοῦ τοῦ κηρύγματος ἐπὶ τὴν τῆς Βίβλου ταύτης πνευματικὴν ἐστιατορίαν συγκαλέσαι τοὺς ἅπαντας· ὅσοι μὴ περὶ τὰ θεῖα μισοδειπνοὶ, μηδὲ κατὰ τοὺς ἐν Εὐαγγελίοις ἐκεῖνους, ἀγροῦς, καὶ βόας, καὶ γυναῖκας προφασιολογούμενοι. Ἐλθετε τοίνυν, ἔλθετε· φάγετε τὸν ἐν αὐτῇ γνωστικὸν τῆς σοφίας ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον τὸν εὐφραίνοντα μὲν νοητῶς τὴν καρδίαν, ἐξιστῶντα δὲ πάντων αἰσθητῶν ὁμοῦ τε, καὶ νοητῶν διὰ τὴν κατ' ἑκστασιν θέωσιν, καὶ μεθίσθητε μέθην τρώντι νηφάλιον. Ἐλθετε πάντες ὅσοι κλήσεως ὀρθοδόξου τυγχάνετε μέτοχοι, συνάμα λαϊκοὶ τε καὶ μοναχοὶ, οἱ τὴν ἐντὸς ὑμῶν οἶσαν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν, καὶ τὸν ἐν τῷ ἀγγῶ τῆς καρδίας κεκοιμημένον εὐρικέαι σπουδάζοντες θησαυρόν· ὃς ἐστὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς Χριστός· ἢ ὅπως, τῆς περὶ τὰ κάτω αἰχμαλωσίας, καὶ τῆς περιφορᾶς τοῦ νοδὸς ἡμῶν ἐλευθερωθέντος, καὶ τῆς καρδίας τῶν παθῶν καθαρθείσης, διὰ τῆς

ἀδιαλείπτου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φοβερᾶς ἐπικλήσεως, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν ἀρετῶν, τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ Βίβλῳ διδασκομένων, ἐνωθεῖτε μὲν πρὸς ἑαυτοὺς, δι' ἑαυτῶν δὲ καὶ πρὸς Θεόν, κατὰ τὴν πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου παράκλησιν, ἵνα ὡς λέγοντος, ἐν, ὡς ἡμεῖς ἐν ἐσμέν καὶ οὕτως αὐτῷ ἠνωμένοι, καὶ ὅλως ἠλλοιωμένοι

τῇ κατοχῇ καὶ ἐκστάσει τοῦ Θεοῦ ἐρωτος δαψιλέστατα θεωθεῖτε, ἐν αἰσθήσει νοεῖα, καὶ ἀδιαστάκτῳ πληροφορία, καὶ πρὸς τὸν πρῶτον σκοπὸν τοῦ Θεοῦ ἐπενέλθοιτε, δοξάζοντες Πατέρα, Υἱὸν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον τὴν μίαν Θεαρχικωτάτην Θεότητα. Ἡ, πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

καὶ γὰρ πνευματικῆς, καὶ ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, μετὰ καὶ τῆς ἐφικτῆς τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἠθικῶν ἀρετῶν πράξεως, διὰ τῆς ἐκ τῆς τοῦ Παναγίου ὀνόματος ἐπικλήσεως ἐγγινομένης τῇ καρδίᾳ θερμῆς, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν πνευματικῆς ἐνεργείας, τὰ μὲν πάθη καταναλίσκονται, πῦρ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν, ὅ, τε νοῦς καὶ ἡ καρδία κατ' ὀλίγον καθαίρονται, καὶ πρὸς ἑαυτὰ ἐνοῦνται· κεκαθαυμένων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἑαυτὰ ἠνωμένων· ἐντεῦθεν, αἱ σωτηριώδεις ἐντολαὶ εὐχερέστερον κατορθοῦνται· ἐντεῦθεν, οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος ἐπανατέλλουσι τῇ ψυχῇ, καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν σωρεία ἐπιδαψιλεύεται· καὶ, ἵνα συνελὼν εἶπω, ἐντεῦθεν, συντομωτέως ἔξεστιν ἡμῖν ἐπαναδραμεῖν πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς δωρηθεῖσαν ἐν τῷ Βαπτίσματι τελειάν χάριν τοῦ Πνεύματος· ἐν ἡμῖν μὲν οὔσαν, ἀλλὰ δίκην τοῦ ἐν αἰθάλῃ σπινθῆρος συγκεχωσμένην τοῖς πάθεσι, καὶ τπλαυγῶς ἀναλάμψασαν αὐτὴν κατοπτεῦσαι, καὶ φωτισθῆναι νοερῶς, καὶ ἐπομένως τελειωθῆναι, καὶ βιωθῆναι κατάλληλα. Τῆς γεμῆν ἐργασίας ταύτης οἱ πλείους μὲν τῶν Πατέρων σποράδην ἐν τοῖς ἑαυτῶν συγγράμμασι μνημονεύουσιν, ὡς πρὸς εἰδότης τὸν λόγον ποιούμενοι· Ἐνιοὶ δὲ τοῦτο προειδότες ἴσως τὴν τῆς ἡμετέρας γενεᾶς περὶ ταύτην τὴν σωτηριώδη μελέτην, ἀγνωσίαν ὁμοῦ καὶ ἀμέλειαν· καὶ τὸν πρακτικὸν αὐτῆς τρόπον διάτινων φυσικῶν μεθόδων λεπτομερῶς ἐρμηνεύσαντες, καθάπερ τινὰ πατρικὴν κληρονομίαν, ἡμῖν τοῖς ἑαυτῶν τέκνοις παραδοῦναι οὐκ ὤκνησαν, οἳ καὶ πολυωνύμως ταύτην ἀποσεμνύνοντες, καὶ ἀρχὴν πάσης ἄλλης θεοφιλοῦς ἐργασίας, καὶ σωρείαν τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀκραιφνέστατον γνῶρισμα μετανοίας, καὶ πρᾶξιν νοερὰν ἐπίβασιν οὔσαν ἀληθοῦς θεωρίας· αὐτὴν προσειπόντες, ἅπαντας ἐπὶ τὸ ὀνησιφόρον τοῦ ἔργου προτρέπουσι. Θρηνῶ δὲ τοεντεῦθεν· καὶ μοι τὸ πάθος ἐπικόπτει τὸν λόγον. Τῶν γὰρ περὶ τῆς τριταύτης τῶν ΚΑΘΑΡΤΙΚῆς, καὶ ΦΩΤΙΣΤΙΚῆς καὶ ΤΕΛΕΙΩΤΙΚῆς, κατὰ τὸν Ἀρεοπα-

γίτην εἶπειν, ἐργασίας φιλοσοφούντων βιβλίων. Οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα, διὰ τὸ περὶ προσοχῆς, καὶ νήψεως διεξιέναι, Νηπτικὰ τοῖς πολλοῖς ἀκούει. Πάντων ὁμοῦ ὡσπερ ἀναγκαίων τιμῶν Μέσων τε καὶ ὀργάνων εἰς τὴν αὐτὴν τεινόντων ὑπόθεσιν, καὶ σκοπὸν ἕνα ἔχόντων· τὸ Θεουργῆσαι τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τε τὴν τοῦ χρόνου παλαιότητα, διὰ τε τὴν σπάνιν, δὸς δ' εἶπειν, καὶ τῷ μηδέποτε τύποις ἐκδοθῆναι, μονονοῦχί ἐκλελοιπῶτων· εἶδὲ καὶ τινὰ που περιελέλειπτο, κάκεινων σπιτοδρώτων ὄντων καὶ πάντῃ διεφθαρμένων, καὶ ἴσα σχεδὸν τοῖς, εἰ μηδέποτε ἦσαν, μνημονευομένων. Προσθήσω δ' ὅτι, ἐπεὶ καὶ οἱ πλείους τῶν ἡμετέρων ἀμελῶς διάκεινται, καὶ περὶ μὲν τὰ πολλὰ τυρβαζόμενοι, τὰς σωματικὰς φημι· καὶ πρακτικὰς τῶν ἀρετῶν ἢ, ἀληθέστερον εἶπειν, περὶ μόνον τὰ τῶν ἀρετῶν ἐργαλεῖα, ἐν αὐτοῖς τὸν ἅπαντα κατατρίβουσι βίον τοῦ δὲ ἐνδὸς, τῆς φυλακῆς δηλαδὴ τοῦ νοῦς, καὶ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, τοῦκ οἶδ' ὅπως, ἀνεπιστημόνως γε λίαν ὀλιγοροῦσι κινδυνεύει τὴν τοιαύτην σύντομον, καὶ γλυκυτάτην ἐργασίαν τέλειον ἐκλιπεῖν· ἀμαυρωθῆναι τε ἐντεῦθεν, καὶ ἀποσβεσθῆναι τὴν χάριν· σὺν ταύτῃ δὲ καὶ τῶν πρὸς Θεὸν ἡμῶν ἔνωσιν καὶ θεουργίαν διαπεσεῖν. (Ὅπερ ἦν τὸ, ὡς εἴρηται, προηγούμενον ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατ' εὐδοκίαν θέλημά τοῦ Θεοῦ· Πρὸς δὲ δὴ, ὡς εἰς σκοπιμώτατον τέλος ἀφορῶσιν, ἢτε πρὸς τὸ εἶναι δημιουργία, καὶ ἢ πρὸς τὸ εὔ εἶναι, καὶ αἰεὶ εὔ εἶναι περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομία· καὶ ἀπλῶς ὅσα γε ἐν τῇ Παλαιᾷ, καὶ ὅσα ἐν τῇ Καινῇ θεοπρεπῶς διαπέπρακται.)

Ὅπου γὰρ πρότερον πολλοὶ, καὶ τῶν κατὰ Κόσμον ὄντες, καὶ Βασιλεῖς αὐτοὶ, καὶ ἐν Βασιλείοις διατρίβοντες, καὶ μυριάς ὄσας φροντίσι, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς ὁσημέραι κατατεινόμενοι, ἐν καὶ καθ' αὐτὸ ἔργον εἶχον τὸ ἀδιαλείπτως ἐν καρδίᾳ προσεύχεσθαι, ὡς πολλοὺς ἐν ταῖς ἱστορίαις εὐρίσκομεν· νῦν ἔξ ἀμελείας τε καὶ ἀγνωσίας, οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἐν κόσμῳ οὔσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς

Τῆν

μοναχοῖς αὐτοῖς καὶ ἡσυχῶς μονάζουσι, σπανιώτατον ἐστίν, ὃ τῆς ζημίας, καὶ πάνυ δυσεύρετον. Οὕτινος καὶ στερούμενοι, καὶ τοὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀγωνιζόμενοι ἕκαστος, καὶ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ὑπομένοντες πόνους, οὐδένα ὅμως καρπὸν ἀποδρέπονται, ὅτι τῆς ἀδιαλείπτου τοῦ Κυρίου μνήμης, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς τικτομένης καρδίας τε, καὶ νοδὸς ἀπὸ παντὸς πονηροῦ καθαρότητος χωρὶς, καρποφορῆσαι ἀδύνατον, χωρὶς, γὰρ φησὶν, ἐμοῦ, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Καὶ πάλιν ὁ μένων ἐν ἐμοὶ οὗτος φέρει καρπὸν πολύν.

Ἐντεῦθεν δὴ καὶ τεκμαίρομαι μὴ ἄλλην εἶναι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὕτως ἐξέλιπον οἱ ἀγιότητι διαπρέποντες καὶ ζῶντες ἔτι καὶ μετὰ θάνατον, καὶ οὕτως ὀλίγοι εἰσὶν οἱ σωζόμενοι ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰμὴ ταύτην ὅτι δηλαδὴ, τούτου τοῦ πρὸς θεῶσιν ἀνάγοντος ἔργου παρημελήσαμεν δίχα δὲ τοῦ θεωθῆναι τὸν νοῦν ἔφη τις, οὐχ ὅπως ἀγιάσαι, ἀλλ' οὐδὲ σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεται, καὶ μόνῃ ἀκοῇ φρικωδέστατον, ταύτῃ γὰρ ἐστὶ σωθῆναι καὶ θεωθῆναι κατὰ τὴν τῶν θεοσόφων ἐκφαντορίαν. Τὸ δὲ πλεόν καὶ κυριώτερον, ὅτι καὶ τῶν εἰς τοῦτο χειραγωγούντων βιβλίων στερούμεθα. Τούτων δὲ χωρὶς, τοῦ τέλους ἐπιτυχεῖν, τῶν ἀδυνάτων ἐστίν.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὁ πάντα καλὸς καγαθὸς ὁ τφόντι φιλόχριστος Κύριος Ἰωάννης Μαυρογορδάτος ὁ μηδενὶ τῶν ἀπάντων τῶν πρωτείων παραχωρῶν, ὅσα γε εἰς ἐλευθεριότητα ἦκει λόγον, φιλοπρωχείας τε, καὶ φιλοξενίας, καὶ τῆς ἄλλης χορείας τῶν ἀρετῶν ὁ τῷ ἐνθέῳ ζήλῳ ὑπὲρ τῆς τοῦ κοινοῦ ὀφειλείας διαπαντὸς πυρπολούμενος.

Οὗτος δὴ οὗτος παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος τοῦ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ θεωθῆναι ἐθέλοντος ἐμπνευσθεῖς, εἰς χαρὰν μεταβάλλει τὸν θρῆνον, λύων τὸ ἄπορον. Εἰς τὸ Κοινὸν γὰρ προτιθεῖς τὸ τῆς θεώσεως Μέσον, ὀλοψύχως, καὶ ἴν' οὕτως εἶπω, χερσὶ τε ποσὶ τε συντρέχει, καὶ τρόπῳ παντὶ συνεργεῖ ἐν τῷ μέρει τούτῳ τῇ, ὡς εἴρηται, προαι-

νίῳ βουλή τοῦ Θεοῦ. Βαβαὶ τῆς δόξης εὐγε τῶν μεγαλείων. Ἰδοὺ γὰρ τὰ ποτὲ μηδέποτε ἐν τοῖς ἀνωτέρω χρόνοις ἐκδοθέντα. Ἰδοὺ τὰ ἐν παραβύστω, καὶ σκοτῷ, καὶ γωνίᾳ που κείμενα ἀκλεῆ καὶ σπτόβρωτα, καὶ τῆδε κἀκεῖσε παρερριμένα τε καὶ διεσπαρμένα. Ἰδοὺ τὰ πρὸς τὴν καθαρότητα καρδίας, καὶ νῆψιν νοδὸς, καὶ ἀνάκλησιν τῆς ἐν ἡμῖν χάριτος, πρόσθετες δὲ, καὶ θεώσεως, ἐπιστημονικῶς χειραγωγούντα, εἰς ἐν συναγαγὼν, καὶ δαπάνης οὐδόλως φεισάμενος, ἐπὶ τῷ μέγα καὶ περιφανῆς φῶς τῆς Τυπογραφίας ἐκδίδωσιν. (Ἐδει γὰρ, εἶδει τὰ περὶ φωτισμοῦ θεῖου διαγορεύοντα, καὶ φωτὸς τοῦ κατὰ τύπον ἀξιωθῆναι) Καὶ διὰ ταύτης, ἀπαλάττει μὲν τοὺς εἰδότας τῶν περὶ τὴν ἀντιγραφὴν πόνων, διεγείρει δὲ ἐν ταύτῳ καὶ τοὺς μὴ εἰδότας ἐπὶ τὸν τῆς κτήσεως, εἶπω δ' ὅτι καὶ τῆς κατ' ἐνέργειαν πράξεως, ἔρωτα. Καὶ ἔχεις τοιγαροῦν, ὃ φίλτατε Ἀναγνώστα, διὰ τοῦ πάντ' ἀρίστου Κυρίου Ἰωάννου, ἄπονον τοῦ λοιποῦ καὶ εὐπόριστον, τὴν παρούσαν πνευματικὴν Βίβλον. Βίβλον, τὸ τῆς νήψεως ταμειῖον τὸ τοῦ νοδὸς φυλακτήριον τὸ μυστικὸν διδασκαλεῖον τῆς νοεράς προσευχῆς. Βίβλον, τῆς πρακτικῆς τὴν ἐξαίρετον ὑποτύπωσιν τῆς θεωρίας τὴν ἀπλανῆ ὁδηγίαν τὸν τῶν Πατέρων Παράδεισον τῶν ἀρετῶν τὴν χρυσῆν σειρὰν. Βίβλον, τὸ πυκνὸν τοῦ Ἰησοῦ ἀδολέσχημα, τὴν ἀνακλητικὴν τῆς χάριτος σάλπιγγα, καὶ συνελόντα φᾶναι, αὐτὸ δὴ αὐτὸ τὸ τῆς θεώσεως ὄργανον, χρῆμα εἰπὲρ τι ἄλλο μυριοπόθητον, καὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν μελετώμενον μὲν καὶ ζητούμενον, ἀλλ' οὐχ εὐρισκόμενον. Διὰ τοῦτο ἄρα καὶ χρέος ἀφυκτον ἐπικείμενόν σοι ἂν εἴη, καὶ παντὶ λόγῳ δικαίου ἐποφειλούμενον, ὑπὲρ τοῦ Εὐεργέτου, καὶ τῶν συνεργῶν, εὐχαῖς ἐκτενέσι τὸ θεῖον καθικετεύειν, ὅπως ἂν καὶ αὐτοὶ τοῦ ἰσοῦ μέτρου τῆς θεώσεως ἐπιτύχωσι, καὶ ὡς εἰς τοῦτο κοπιᾶσαντες, πρῶτοι καὶ τῶν καρπῶν ἀπολαύσωσι.

Ἄλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενομένοις ὑποκρούσειεν ἂν τις ἰσως, μὴ θεμιτὸν, εἶναι φάσκων, ἔστιν ἅττα τῶν ἐν τῇ Βί-

Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ

Β Ι Β Λ Ο Ν

Ὁ Εὐς, ἡ μακαρία Φύσις ἡ ὑπερ-
τελής τελειότης ἡ πάντων τῶν
ἀγαθῶν καὶ καλῶν Ποιητικὴ
Ἀρχὴ ὑπεράγαθος καὶ ὑπερ-
καλλός· ἐξ αἰδίου προορίσας
καὶ τὴν θεαρχικὴν αὐτοῦ ιδέαν θεῶσαι
τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦτον περὶ αὐτοῦ
ἀπ' ἀρχῆς ἐν ἑαυτῷ προηγουμένως θεῖς
τὸν σκοπὸν, ἐν χρόνῳ καθ' ὃν ἠδύοκνεσε
τοῦτον δημιουργεῖ. Καὶ παρὰ μὲν τῆς
ὑλῆς τὸ σῶμα λαβὼν, παρ' ἑαυτοῦ δὲ
ψυχὴν ἐνθείς, οἷόν τινα κόσμον, μέγαν
τῷ πλήθει τῶν δυνάμεων καὶ τῇ ὑπερο-
χῇ, ἐν τῷ μικρῷ ἴσθησιν ἐπόπτην τῆς
αἰσθητῆς Κτίσεως, καὶ μύστην τῆς νο-
ουμένης, κατὰ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ
Γρηγόριον. Καὶ τί γὰρ ἄλλο, ἀλλ' ἡ
ἀγαλμα τῶντι καὶ εἰκόνα θεότευκτον
πασῶν χαρίτων ἀνάπλεων; Εἶθ' οὕτω,
καὶ τὸν τῆς Ἐντολῆς νόμον αὐτῷ πα-
ρασχῶν, οἷόν τινα τοῦ Ἀυτεξουσίου ἀπό-
πειραν, ὑποχωρῆσαι τούτῳ τοῦ λοιποῦ
δεῖν ἔγνω, καὶ, ὃ φησὶν ὁ Σειράχ, ἀφῆ-
κεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίῳ αὐτοῦ,
κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἐλέσθαι τὸ παρι-
στάμενον· καὶ ἐπαθλον ὡσπερ τῆς τι-
μηθείσης παρ' αὐτοῦ ἐντολῆς, τὴν ἐνυ-
πόστατον τῆς θεώσεως χάριν κομίσασθαι
Θεὸν γενόμενον, καὶ τῷ ἀκραιφνεστάτῳ
φωτὶ εἰς αἰῶνας καταστραπτόμενον. Ἀλλ'
ἀλλὰ γὰρ, ὡ τῆς πονηρᾶς τοῦ φθόνου βρα-
δουργίας, οὐκ ἠνέγκε ταῦτα εἰς ἔργον
προβῆναι ὃ τῆς κακίας ἀρχῆθεν εἰσηγη-
τῆς φθόνον δὲ συλλαβὼν κατὰ τε τοῦ

Πλάστου καὶ πλάσματος, ὡς ὁ Ἱερὸς
φησὶ Μάξιμος· τοῦ μὲν, ἵνα μὴ διάδηλος
γένηται ἢ κατ' ἐνέργειαν πανύμνητος
τῆς Ἀγαθότητος δύναμις θεουργοῦσα
τὸν ἄνθρωπον· τοῦ δὲ, ἵνα μὴ τῆς τοι-
αύτης ὑπερφυοῦς κατὰ θέωσιν δόξης
φανεῖν μέτοχος· δόλω ὁ δόλιος τὸν δει-
λαιον κατασοφισάμενος ἄνθρωπον, χρη-
στολόγοις δῆθεν βουλαῖς παραβῆναι τὴν
θεοποιὸν ἐντολὴν παρεσκεύασε. Καὶ τῆς
θείας δόξης, φεῦ, τοῦτον ἀποχωρίσας,
Ὀλυμπιονίκης τις εἶναι ὁ ἀντάτης ἐδό-
κει καθ' ἑαυτὸν, ὡς δυνηθεῖς διακόψαι
τῆς προαιωνίου βουλῆς τοῦ Θεοῦ τὴν
ἐκπλήρωσιν.

Ἐπὶ δὲ κατὰ τοὺς θεῖους φᾶναι χρη-
σμοὺς, ἢ ἐπὶ θεώσει τῆς ἀνθρωπίνης
νῆς φύσεως γεγονυῖα βουλὴ τοῦ Θεοῦ
εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ τε τῆς
καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν,
οἱ τῆς Προνοίας, δηλαδὴ, καὶ Κρίσεως
λόγοι οἱ ἐπὶ τούτων τείνοντες τὸν σκο-
πὸν, κατὰ τε τὸν παρόντα κατὰ τε τὸν
μέλλοντα αἰῶνα ἀμετατρέπτως βεβήκα-
σι, κατὰ τὴν τοῦ Ἱεροῦ Μαξίμου ἀνά-
πτυξιν. ἠδύοκνεσεν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡ-
μερῶν διὰ σπλάγχνα ἐλέους αὐτοῦ ὁ τοῦ
Πατρὸς Θεαρχικώτατος Λόγος, ἀθετῆ-
σαι μὲν τὰς βουλὰς τῶν Ἀρχόντων τοῦ
σκοτόους, περᾶναι δὲ καὶ εἰς ἔργον προ-
αγαγεῖν, ἣν προέθετο βουλὴν ἀρχαίαν
τε καὶ ἀληθινήν. Καὶ τοίνυν, εὐδοκίᾳ
τοῦ Πατρὸς, καὶ συνεργίᾳ τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος σαρκῶθεις, καὶ τὴν ἡμετέ-
ραν ὄλην προσλαβόμενος φύσιν, καὶ θε-
ώσας αὐτὴν· εἶτα καὶ τὰς σωτηρίους

καὶ θεουργοὺς αὐτοῦ ἐντολὰς ἡμῖν δωρησάμενος, καὶ τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος αὐτοῦ τελείαν χάριν διὰ τοῦ Βαπτίσματος, οἶονεὶ σπέρμα θεῖον ἐγκατασπείρας ταῖς καρδίαις ἡμῶν, δέδωκεν ἡμῖν κατὰ τὸν θεῖον Εὐαγγελιστὴν, ἐξουσίαν, ὥστε, καὶ τὰς ζωποιοὺς αὐτοῦ ἐντολὰς, καὶ τὰς πνευματικὰς μεθελικιώσεις πολιτευομένους, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἀσθεστον τὴν ἐν ἡμῖν χάριν διατηρήσαντας, τελευταῖον καρποφορῆσαι, καὶ τέκνα Θεοῦ δι' αὐτῆς γενέσθαι καὶ θεωθῆναι, καταντήσαντας εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο γὰρ ἦν, ὡς ἐν κεφαλαίῳ, τὸ τέλος ἅπαν καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς περὶ ἡμᾶς ὅλης τοῦ λόγου οἰκονομίας. Ἄλλ' οἴμοι! καλὸν γὰρ ἐνταῦθα στενάξαι πικρὸν, κατὰ τὸν Θεῖον Χρυσόστομον. Οἱ γὰρ τοσαύτης χάριτος ἀπολαύσαντες, καὶ τελικαύτης εὐγενείας ἀξιωθέντες, ὥστε τὴν ἡμετέραν ψυχὴν ὑπὲρ Ἡλίου λάμπειν ἐν τῷ Βαπτίσματι καθαιρομένην τῷ Πνεύματι. Ἐπεὶ δὲ νῆπιοι τὴν τοιαύτην εἰσδεχόμεθα θεοειδιστάτην λαμπρότητα τοῦτο μὲν, ὑπ' ἀγνοίας, τὸ πλεον δὲ ὑπὸ τῆς τῶν βιωτικῶν φροντίδων σκοτομῆνης ἐκτυφλωθέντες, ἐπὶ τοσοῦτον τὴν χάριν τοῖς πάθεσι συνεχώσαμεν, ὥστε κινδυνεύειν τελῶς τὸ ἐν ἡμῖν ἀποσβεῖναι τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα, καὶ τὰ ἴσα σχεδὸν τοῖς πρὸς τὸν Παῦλον ἀποκριναμένοις ἐκείνοις παθεῖν, τοῖς ἀλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα Ἅγιον, εἰποῦσιν, ἐστὶν ἠκούσαμεν καὶ γενέσθαι ἡμᾶς ἀληθῶς ὡς τοαπαρχῆς, κατὰ τὸν Προφήτην ὅτε οὐκ ἤρχεν ἡ χάρις ἡμῶν. Φεῦ τῆς ἡμῶν ἀσθενείας ὡς ἀπώλοιτο ἡ κακία, καὶ ἡ περὶ τὰ αἰσθητὰ ἡμῶν παρὰ τὸ θέον προσπάθεια. Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν τοῦτο ἐστίν, ὅτι καὶ εἰ παρ' ἑτέροις, τυχόν, ἐνεργουμένην τὴν χάριν ἀκούσαμεν, φθονοῦντες διαβάλλομεν, καὶ οὐδὲ εἰ ἐστὶν ἐνέργεια χάριτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι πιστεύομεν. Τί οὖν ἐντεύθεν; σοφίζει μὲν τὸ πνεῦμα τοὺς θεοσόφους Πατέρας, καὶ πρὸς τῇ καθόλου νήψει, καὶ τῇ κατὰ πάντα προσοχῇ, καὶ φυλακῇ τοῦ νοός, καὶ τρόπον αὐτοῖς ἀποκαλύπτει εἰς τὸ

τὴν χάριν αὐθις εὐρεῖν, ὡς θαυμαστὸν ἀληθῶς καὶ ἐπιστημονικώτατον. Ὁ δὲ ἦν τὸ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι οὐχ ἀπλῶς, ἐν νοῖ, φημί, μόνον καὶ χεῖρισι (τοῦτο καὶ γὰρ ἅπασι κοινῶς τοῖς εὐσεβεῖν αἰρουμένοις προφανές, καὶ τῷ τυχόντι ἐστὶν εὐχερές). Ἄλλ' ὅλον τὸν νοῦν κατὰ τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον ἐπιστρεψάμενους, ὃ καὶ θαυμαστὸν οὕτως ἔνδον, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τῆς καρδίας βάθει τὸ τοῦ Κυρίου ἐπικαλεῖσθαι Πανάγιον ὄνομα, καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ ἔλεος ἐκζητεῖν, αὐτοῖς καὶ μόνοις γυμνοῖς τοῖς τῆς προσευχῆς προσέχοντάς ῥήμασι, καὶ μηδὲν ἕτερον οὔτ' ἔσθωθεν, οὔτ' ἐξῶθεν τοσύνολον παραδεχομένους ἀσχημάτιστον ὅλως καὶ ἄχρουν τηρεῖν τὴν διάνοιαν. Τὰς δὲ δὴ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀφορμὰς, καὶ τὴν, ὡς ἂν εἴποι τις, ὕλην, ἐξ αὐτῆς ἔσχον τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας, ποτὲ μὲν λέγοντος. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. Ποτὲ δέ Ὑποκριτὰ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, καὶ τῆς παροψίδος, καὶ τότε τὸ ἐκτὸς αὐτῶν ἔσται καθαρὸν.» ἄπερ, οὐκ αἰσθητῶς, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐννοεῖται ἄνθρωπου. Ἐκτε τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς Ἐφεσίους γράφοντος οὕτως. «Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἡμῶν Χριστοῦ ἵνα δώῃ ὑμῖν δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Τί ταύτης τῆς μαρτυρίας σαφέστερον γένοιτ' ἂν; Καὶ ἀλλαγῶ δὲ, ἄδοντές φησι καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Ἀκούεις; ἐν τῇ καρδίᾳ, φησὶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Κορυφαῖος τοῦτο προσημπεδοῖ, ἕως οὔ, φάσκων, ἡμέρα διαυγάση, καὶ φωσφόρος ἀνατελεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Τοῦτο δὲ, ὡς ἀναγκαῖον παντὶ εὐσεβοῦντι, καὶ ἐν μυρίαῖς ὁσαῖς ἄλλαις σελίσι τῆς Νέας Γραφῆς τὸ Πνεῦμα ἐκπαιδεύει τὸ Ἅγιον, ὡς ἔξεστι κατιδεῖν τοῖς ἐπεσκεμμένως ταῦταις ἐγκύπτουσι. Ὑπὸ τῆς τοιαύτης

Τὰς χάρις σελίνας βρέτες ὁ διδασκ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

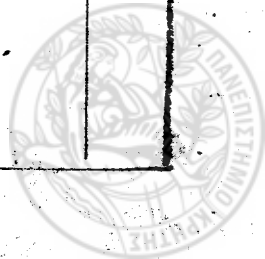
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ντώνιος ὁ μέγας Πατήρ ἡμῶν, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀσκητῶν κορυφαῖος, ἤχμασε μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, περιπυ τὸ τριακοσιοστὸν τριακοστὸν ἔτος ἀπὸ Θεογονίας· σύγχρονος δὲ τῷ Μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ἐγένετο, τῷ καὶ τὸν βίον αὐτοῦ κατὰ πλάτος συγγραψαμένῳ. Εἰς ἀκρότατον δὲ ἀρετῆς, καὶ ἀπαθείας ἐληλακῶς· καὶ τοι ἰδιώτης, καὶ ἀγράμματος, διδάσκαλον ἄνωθεν ἔσχε τὴν τοὺς ἀλιεῖς, καὶ νηπίους συνετιζουσαν σοφίαν τοῦ Πνεύματος· παρ' ἧς καὶ τὸν νοῦν ἐλλαμπόμενος πολλὰς μὲν, καὶ ἄλλας ἱεράς, καὶ πνευματικὰς ὑποθήκας διαφόροις ὑποθέσεσιν ἀνηκούσας εἰσηγήσατο, καὶ σφωτάτας ἀποκρίσεις, πρὸς τοὺς ἐπερωτῶντας, ψυχικῆς ὠφελείας μεστὰς ἀπεκρίνατο· ὡς πολλαχοῦ τῶν Γεροντικῶν καθορῶνται. Πρὸς δὲ ταύταις, καὶ τὰ τῆ παρούσῃ ἐμφερόμενα Βίβλῳ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα κεφάλαια, ὁ ἀ-

οἰδῖμος ἡμῖν καταλέλοιπεν. Ὅτι δὲ γνήσιος γόνος ταῦτα τῆς Θεοειδοῦς ἐκεῖνου διανοίας, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ὅσιομαρτυρὸς Πέτρος ἐπικυροῖ· ἀλλὰ ἂν καὶ αὐτὴ ἡ ὑφ' ἧς φράσεως πᾶσαν ἐξάξει ἀμφιβολίας λαβὴν, καὶ μονουχὶ φωνὴν ἀφήσει τοῖς περιέργως διεξιούσι, σύγχρονα εἶναι τῆς ἀρχαιότητος ἐκεῖνης τῆς ἱεράς.

Οὐ θαυμαστὸν οὖν, εἰ πρὸς τὸ ἀπλούστερον τῆς Ὀμιλίας, καὶ ἀρχαιοτρόπον, καὶ ἡμελημένον τὰ τῆς λέξεως ἀπονένευκεν· ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, εἰ διὰ τοσαύτης ἀπλότητος τηλικαύτη σωτηρία, καὶ ὠφέλεια τοῖς ἀναγινώσκουσι προσγίνεται. Ὅσον ἐν αὐτοῖς ἐνακμάζει τὸ πείθον· ὅσον δ' αὐτοῖς ἀποστάζει τὸ ἠδύνον· καὶ ὅπως ὅσον ἐναπομυρῶει τὸ χρηστὸν ἦθος, καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς πολιτείας τὸ ἀκριβές· εἰσονται δὲ πάντως τὴν ἠδονὴν, οἱ τοῦ μέλιτος τούτου κατὰ τὸν νοητὸν φάρυγγα τῆς διανοίας γευσόμενοι.

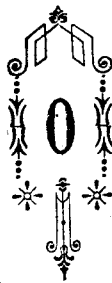

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΠΑΡΑΙΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΗΘΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἐν Κεφαλαίοις ρό.

α.

Ἰ ἄνθρωποι λογικοὶ καταχρηστικῶς λέγονται· οὐκ εἰσὶ δὲ λογικοὶ, οἱ τοὺς λόγους, καὶ τὰ βιβλία τῶν πάλαι σοφῶν ἐκμαθόντες· ἀλλ' οἱ λογικὴν ἔχοντες ψυχὴν, καὶ δυνάμενοι διακρίνειν, τί μὲν ἐστὶ τὸ καλὸν, ποῖον δὲ ἐστὶ τὸ κακόν· καὶ τὰ μὲν πονηρὰ, καὶ ψυχροβλαβῆ φεύγοντες, τὰ δὲ ἀγαθὰ, καὶ ψυχροβλαβῆ σπουδαίως διὰ μελέτης ἔχοντες· καὶ ταῦτα πράττοντες μετὰ πολλῆς τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας· οὗτοι μόνου λογικοὶ ἄνθρωποι κατὰ ἀλήθειαν ὀφείλουσι λέγεσθαι.

β.

Ὁ τῆ ἀληθείᾳ λογικὸς ἄνθρωπος, μίαν ἔχει σπουδὴν, τὸ πείθεσθαι, καὶ ἀρέσκειν τῷ Θεῷ τῶν ὄλων· καὶ εἰς τοῦτο καὶ μόνον παιδεύεσθαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἕπως εὐαρεστήσῃ τῷ Θεῷ, εὐχαριστῶν τῇ τριαυτῇ καὶ τσαυτῇ αὐτοῦ πρόνοιᾳ, καὶ διοικήσει τῶν ὄλων, καὶ ἑποῖα ἐν τύχῃ κατὰ τὸν βίον. Ἄτοπον γάρ, τοῖς μὲν ἰκτροῖς καὶ πικρὰ οὐκ ἀρέσκοντα ἡμῖν παρέχουσι φάρμακα, εὐχαριστεῖν ὑπὲρ τῆς υἰγείας τοῦ σώματος· τῷ δὲ Θεῷ ὑπὲρ τῶν δοκούντων ἡμῖν δυσχερῶν ἀχαριστεῖν, καὶ μὴ γινώσκων, ὅτι πάντα δεόντως, καὶ εἰς τὸ συμφέρον ἡμῖν καὶ πρόνοιαν αὐτοῦ γίνεται· ἡ γὰρ γνῶσις καὶ ἡ πίστις ἡ πρὸς τὸν Θεόν, σωτηρία καὶ τελειότης ἐστὶ τῆς ψυχῆς.

γ.

Τὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὴν ἀνεξικακίαν, καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν καρτερίαν, καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, μεγίστας καὶ ἐναρέτους δυνάμεις εἰλήφαμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἀντιτεταγμένας καὶ ἀνθισταμένας, καὶ βοηθούσας πρὸς τὰ ἐκείθεν δυσχερῆ· ὡς τινὰς δυνάμεις ἐν γυμνάζωμεν, καὶ πρὸς χεῖρας ἔχωμεν, οὐδὲν ἐτι χαλεπὸν, ἢ ὀδυνηρὸν, ἢ ἀφόρητον ὑπολαμβάνομεν ἡμῖν γίνεσθαι· λογίζομενοι, ὅτι πάντα ἄν-

θρώπινά ἐστι, καὶ νικῶνται ὑπὸ τῶν ἐν ἡμῖν ἀρετῶν. Τοῦτο οὐκ ἐνθυμοῦνται οἱ ἀνόητοι τὴν ψυχὴν· οὐδὲ γὰρ λογίζονται, ὅτι πάντα καλῶς, καὶ δεόντως γίνεται εἰς τὸ συμφέρον ἡμῖν, ἵνα διαλάμψωσιν αἱ ἀρεταί, καὶ στεφανωθῶμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Τὴν τῶν χρημάτων κτήσιν, καὶ τὴν πλουσίαν χρῆσιν, φαντασίαν μόνην ὀλιγοχρόνιον λογίζομενος, καὶ γινώσκων, ὅτι ἡ ἐνάρετος, καὶ τῷ Θεῷ ἀρέσκουσα πολιτεία, τοῦ πλοῦτου διαφέρει· τοῦτο ἀσφαλῶς μελετῶν καὶ διὰ μνήμης ἔχων, οὐ στενάξει, οὐ οἰμώξει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, ἀλλὰ περὶ πάντων εὐχαριστήσῃ τῷ Θεῷ, ὄρων τοὺς χεῖρονας σαυτοῦ, καὶ λόγῳ, καὶ χρήματιν ἐπερειδομένους· κάκιστον γὰρ πάθος ψυχῆς, ἦτε ἐπιθυμία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ ἀγνοία.

Ὁ λογικὸς ἀνὴρ, αὐτὸς ἑαυτὸν θεωρῶν, δοκῶμαζι τὰ πρόποντα, καὶ τὰ συμφέροντα, αὐτῷ· καὶ τίνα μὲν ἴδια τῆς ψυχῆς ὑπάρχει, καὶ ὠφέλιμα, τίνα δὲ ἀλλότρια αὐτῆς· καὶ οὕτω φεύγει τὰ βλάπτοντα τὴν ψυχὴν ὡς ἀλλότρια, καὶ χωρίζοντα αὐτὸν τῆς ἀθανασίας.

Ὅσον τις μετριώτερον ἔχει τὸν βίον, τοσοῦτον ὑπάρχει εὐδαιμονέστερος· ὅτι μὴ φροντίζει περὶ πολλῶν δούλων, γεωργῶν, καὶ κτήσεως ἀλόγων· τούτοις γὰρ ἑαυτοῦς προσηλοῦντες, καὶ εἰς τὰ ἐκ τούτων συμβαινόντα δυσχερῆ περιπίπτοντες, μεμφόμεθα τὸν Θεόν· ἐκ δὲ τῆς αὐθαιρέτου ἡμῶν ἐπιθυμίας ὁ θάνατος ἀρδεύεται, καὶ μένομεν ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου τῶν ἁμαρτημάτων πλανώμενοι, μὴ ἀναγνωρίζοντες ἑαυτούς.

Οὐκ ὀφείλει τις λέγειν, ὅτι οὐ δυνατόν ἀνθρώπῳ ἐνάρετον βίον ἐπιτυχεῖν, ἀλλ' ὅτι οὐκ εὐχερές· οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν εὐληπτον ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ἐνάρετον δὲ μετέχουσι βίον, ὅσοι εἰσὶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβεῖς, καὶ

δ.

ε.

ς.

ζ.

θεοφιλή έχοντες νοῦν· ὁ γὰρ κοινὸς νοῦς κοσμικός ἐστι καὶ τρεπτός, νοήσεις παρέχων ἀγαθὰς τε καὶ κακὰς, ἀλλοιούμενος τῇ φύσει, καὶ πρὸς τὴν ὕλην ἀλλαττόμενος· ὁ δὲ θεοφιλὴς νοῦς, τιμωρός ἐστι τῆς κακίας, τῆς ἐν ἀνθρώποις ἐκ τῆς ῥαθυμίας αὐθαιρέτως προσγινομένης.

η. Οἱ ἀπαιδέυτοι καὶ ἰδιῶται, γελοῖον τοὺς λόγους λογιζονται, καὶ οὐ θέλουσιν αὐτῶν ἀκούειν, ἐπειδὴ ἐλέγχεται αὐτῶν ἡ ἀπαιδευσία, καὶ θέλουσι πάντας ὁμοίους αὐτοῖς ὑπάρχειν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἀκόλαστοι τὸν βίον καὶ τοὺς τρόπους, χείρονας αὐτῶν ἅπαντας σπουδάζουσιν εἶναι, τὸ ἀνέγκλητον ἑαυτοῖς, ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κακῶν θυραῖσθαι νομίζοντες· ἀπόλλυται καὶ θολοῦται ἡ ἄτονος ψυχὴ ὑπὸ τῆς κακίας, ἐχούσης ἐν αὐτῇ ἀσωτείαν, ὑπερηφανίαν, ἀπληστίαν, ὀργὴν, προπέτειαν, λύσσαν, φόνον, ὀδυρμόν, φθόνον, πλεονεξίαν, ἀρπαγὴν, πόνον, ψεῦδος, ἡδονήν, ἔκνον, λύπην, δειλίαν, νόσον, μίτος, μέμφιν, ἀδυναμίαν, πλάνην, ἄγνοιαν, ἀπάτην, λήθην Θεοῦ· διὰ τούτων, καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις τιμωρεῖται ἡ ἀθλία ψυχὴ ἡ χωρίζουσα ἑαυτὴν τοῦ Θεοῦ.

θ. Οἱ τὸν ἐνάρετον καὶ εὐλαβῆ καὶ ἐπίδοξον βίον ἀσκεῖν βουλόμενοι, οὐκ ἐκ τοῦ πεπλασμένου ἤθους, ἢ τῆς ψευδοῦς πολιτείας ὀφείλουσι κρίνεσθαι· ἀλλ' ὡς περ οἱ τεχνίται τῶν ζωγράφων καὶ τῶν ἀνδριαντοπλάττων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων τὴν ἐνάρετον καὶ θεοφιλή πολιτείαν ἐπιδείκνυνται· καὶ ὡς περ παγίδας, οὕτω πάσας τὰς πονηρὰς ἡδονὰς ἀποστρέφονται.

ι. Ὁ πλούσιος, καὶ εὐγενὴς παρὰ τοῖς καλῶς φρονουσι, παιδεύσεως ψυχικῆς δίχα, καὶ ἀρετῆς βίου ἀπάσης, κακοδαίμων ὑπάρχει· ὡς περ ὁ πένης, καὶ δοῦλος τὴν τύχην, παιδεύσει, καὶ ἀρετῇ βίου κεκοσμημένος, εὐδαίμων ὑπάρχει· ὡς περ δὲ οἱ ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς πλανῶνται, οὕτω καὶ οἱ ἐναρέτου βίου μὴ ἐπιμελούμενοι, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας πλανώμενοι ἀπόλλυνται.

ια. Ἀνθρωποποιὸς ὀφείλει λέγεσθαι, ὁ τοὺς ἀπαιδέυτους ἡμερῶσαι δυνάμενος, ἵνα λόγων καὶ παιδεύσεως ἐραστῶσι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ τοὺς ἀκόλαστους τὸν βίον, ἐπὶ τὴν ἐνάρετον, καὶ Θεῷ ἀρέσκουσαν πολιτείαν μεταρρυθμίζοντες, ἀνθρωποποιοὶ ὀφείλουσι λέγεσθαι, ὡς τοὺς ἀνθρώπους ἀναπλάττοντες· πραότης γάρ, καὶ ἐγκράτεια,

εὐδαιμονία ἐστὶ, καὶ ἐλπίς ἀγαθῆ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων.

Πρέπει τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ ἀλήθειαν, τὰ ἤθη, καὶ τὴν ἑαυτῶν πολιτείαν δεόντως ἀσκεῖν· τούτου γὰρ κατορθωθέντος, εὐχερῶς τὰ περὶ Θεοῦ γινώσκειται, ὁ γὰρ ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ πίστεως σεβόμενος τὸν Θεόν, προνοεῖται παρ' αὐτοῦ, θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας κρατεῖν· πάντων γὰρ τῶν κακῶν αἰτία, ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμὸς.

Ἄνθρωπος λέγεται, ἢ ὁ λογικός, ἢ ὁ διορθωθῆναι ἀνεχόμενος· ὁ γὰρ ἀδιόρθωτος, ἀπάνθρωπος καλεῖται· ὅτι τοῦτο ἀπάνθρωπον ἐστὶ· καὶ φευκτέοι εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι· τοῖς γὰρ τῇ κακίᾳ συζῶσιν, οὐκ ἔξεστιν ἐν ἀθανάτοις γενέσθαι ποτέ.

Τὸ λογικὸν ἡμῖν κατὰ ἀλήθειαν συμπάρῶν, ἀξίους ἡμᾶς ποιεῖ τοῦ ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπους· ἀπολιμπανόμενοι δὲ τοῦ λογικοῦ, τῇ διαπλάσει τῶν μελῶν μόνη, καὶ τῇ φωνῇ τῶν ἀλόγων διαφέρομεν ἀναγνωρισάτω οὖν ὁ εὖνους ἀνθρωπος, ἑαυτὸν ὄντα ἀθάνατον, καὶ μισήσει πᾶσαν αἰσχροῦ ἐπιθυμίαν, τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου γινομένην ἀνθρώποις.

Ὡς περ ἐκάστη τῶν τεχνῶν τὰς ὑποκειμένας αὐτῇ ὕλας διακοσμοῦσα, τὴν ἑαυτῆς ἀρετὴν ἐπιδείκνυται· * ἦως, ὁ μὲν ξύλα ἐργαζόμενος· ἕτερος δὲ τὸν χαλκόν· ἄλλος δὲ τὸν χρυσόν, καὶ τὸν ἄργυρον· οὕτω καὶ ἡμεῖς τὴν εὐζωίαν, καὶ τὴν ἐνάρετον, καὶ Θεῷ ἀρέσκουσαν πολιτείαν ἀκούοντες, ὀφείλομεν φαίνεσθαι, ὅτι ἀνθρώποι τῇ ἀληθείᾳ λογικοὶ ἐσμὲν τῇ ψυχῇ· καὶ οὐ μόνον τῇ διαπλάσει τοῦ σώματος· ἢ δὲ κατὰ ἀλήθειαν λογικὴ καὶ θεοφιλὴς ψυχὴ, εὐθύς τὰ ἐν τῷ βίῳ πάντα γνωρίζει· καὶ τὸν Θεόν ἰλάσκειται ἀγαπητικῶς, καὶ εὐχαριστεῖ αὐτῷ ἐν ἀληθείᾳ, πρὸς αὐτὸν ἔχουσα τὴν ἐρμῆν, καὶ τὴν διάνοιαν πᾶσαν.

Ὡς περ οἱ κυβερνῆται σκοπῶ τὴν ναῦν ἰθύνουσιν, ἵνα μὴ ὑφάλω πέτρα, ἢ σκοπέλω τινὶ ταύτην προσερείσωσιν· οὕτως οἱ τὸν ἐνάρετον βίον ζηλοῦντες, ἐπιμελῶς διασκοπεῖτωσαν, τίνα μὲν αὐτοῖς πρακτέα, καὶ τίνα φευκτέα· καὶ τοὺς ἀληθεῖς καὶ θείους συμφέρειν αὐτοῖς νόμους ἡγείσθωσαν, τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις ἐκκόπτοντες τῆς ψυχῆς.

Ὡς περ οἱ κυβερνῆται, καὶ οἱ ἡνίοχοι μελέτη, καὶ ἐπιμελεία κατορθοῦσι τὸ σπουδάζομενον· οὕτω χρῆ καὶ τοὺς ὀρθοῦ, καὶ ἐναρέτου βίου ἐπιμελουμένους, μελετᾶν καὶ φροντίζειν ὅπως πρεπόντος καὶ Θεῷ ἀρε-

ιβ'

ιγ'

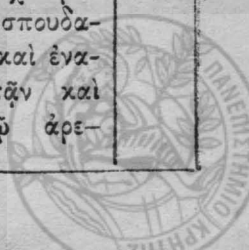
ιδ'

ιε'

* ἀντί τοῦ οἴου

ισ'

ις'

- σπόντως βιώσονται· ὁ γὰρ θέλων, καὶ νοήσας ὅτι δύναται, πιστεύων, εἰς ἀφρασίαν χωρεῖ.
- ιη'. Ἐλεύθεροί σοι νομιζέσθωσαν, οὐχ' οἱ τὴν τὴν τύχην ἐλεύθεροι· ἀλλ' οἱ τὸν βίον, καὶ τοὺς τρόπους ἐλεύθεροι· οὐ γὰρ πρέπει καλεῖν ἐλεύθερους ταῖς ἀληθείαις, τοὺς ἄρχοντας, πονηροὺς ὄντας, ἢ ἀκολάστους· δούλοι γὰρ εἰσι τῶν παθῶν τῆς ὕλης· ἐλευθερία δὲ καὶ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς, ἡ γνησία καθαρότης, καὶ τῶν προσκείρων, ἡ καταφρόνησις.
- ιθ'. Ἰπομίμησε σαυτὸν, ὅτι ἀδιαλείπτως ἐπιδεικνυσθαι χρή· ἀλλὰ ἐκ τῆς χρηστῆς πολιτείας καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν· οὕτω γὰρ καὶ τοὺς ἰατροὺς οἱ νοσοῦντες, οὐκ ἀπὸ τῶν λόγων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σωτήρας, καὶ εὐεργέτας εὐρίσκουσι τε καὶ γνωρίζουσι.
- κ'. Γνώρισμα τῆς λογικῆς καὶ ἐναρέτου ψυχῆς ὑπάρχει, τὸ βλέμμα, τὸ βάδισμα, ἡ φωνή, ὁ γέλωσ, αἱ διατριβαί, αἱ συντυχίαι· πάντα γὰρ ἐξήλλακται, καὶ μεθέρμωσται πρὸς τὸ εὐσχημονέστερον· ὁ γὰρ θεοφιλῆς νοῦς αὐτῶν, πυλωρὸς νηφάλιος ὑπάρχων, ἀποκλείει τὰς εἰσόδους τῶν κακῶν, καὶ αἰσχυρῶν ἐπιθυμῆσεων.
- κα'. Ἐξέταζε τὰ κατασαυτὸν καὶ δοκίμαζε, ὅτι οἱ ἄρχοντες καὶ δεσπότες, τοῦ σώματος μόνον, οὐ γὰρ τῆς ψυχῆς, ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν· καὶ τοῦτο πρόχειρον ἔστω σοι διὰ παντός· ὅθεν, ἢ φόνους ἢ ἄτοπα τινα ἢ ἀδίκαια καὶ ψυχὸν ἐπιτάττουσιν, αὐτοῖς οὐ χρή πειθαρχεῖν· κἄν τὸ σῶμα αἰκίζωσιν· ὁ γὰρ Θεὸς τὴν ψυχὴν ἐλευθέραν, καὶ αὐτεξούσιον ἐδημιούργησεν, ἐφ' οἷς πράττει καλῶς, ἢ κακῶς.
- κβ'. Ἡ λογικὴ ψυχὴ σπουδάζει ἀπηλλάχθαι ἀνοδίας, πύφου, ἀλαζονίας, ἀπάτης, φθόνου, ἀρπαγῆς, καὶ τῶν ὁμοίων, ὅσα ἔργα δαιμόνων καὶ πονηρῶν ἐστὶ προαιρέσεως· πάντα δὲ σπουδῆ καὶ μελέτῃ ἐπιμόνῳ κατορθοῦται, ἀνθρώπῳ τῷ ἔχοντι τὴν ἐπιθυμίαν μὴ ὀρμῶσαν ἐπὶ φαύλας ἡδονάς.
- κγ'. Οἱ ὀλίγον καὶ μὴ παντελεῖ ἀσκούντες βίον, καὶ κινδύνων ἀπαλλάττονται, καὶ τῶν φυλακτόντων οὐ χρήζουσι· νικῶντες δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἐν ἅπασι, τὴν ἐπὶ Θεὸν ὁδὸν εὐρίσκουσιν εὐμαρῶς.
- κδ'. Ταῖς λογικοῖς ἀνθρώποις, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστὶ ταῖς πολλαῖς ὁμιλίαις προσέχειν, ἀλλὰ ταῖς ὠφελούσαις, ὧν ἡγεῖται ἡ τοῦ Θεοῦ θέλησις· οὕτω γὰρ εἰς ζωὴν, καὶ φῶς αἰώνιον πάλιν χωροῦσιν οἱ ἄνθρωποι.
- Χρὴ τοὺς ἐνάρετον καὶ θεοφιλῆ ζητούντων βίον, ἀπηλλάχθαι οἰήσεως, καὶ πάσης κενῆ καὶ ψευδοῦς δόξης, καὶ σπουδάζειν ἐπὶ τῷ βίῳ, καὶ τῆς γνώμης χρηστὴν διόρθωσιν· γὰρ θεοφιλῆς, καὶ ἀπαράλλακτος νοῦς, ἀναγωγὴ, καὶ ὁδὸς ἐστίν, ἐπὶ τὸν Θεόν.
- Οὐδὲν ὄφελος, μανθάνειν τοὺς λόγους, ἐὰν ἀπῆ ἢ εὐάρεστος καὶ Θεῷ ἀρέσκουσα πολιτεία τῆς ψυχῆς· αἰτία δὲ πάντων τῶν κακῶν ἡ πλάνη, καὶ ἡ ἀπάτη, καὶ ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ.
- Ἡ μελέτη τοῦ καλλίστου βίου, καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς, τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ θεοφιλεῖς ἄνδρας ἀπεργάζεται· ὁ γὰρ ζητῶν τὸν Θεόν, εὐρίσκει, νικῶν τὴν ἐπιθυμίαν ἐν ἅπασιν· εὐχῆς μὴ ἀριστάμενος· ὁ γὰρ τοιοῦτος δαίμονας οὐ φοβεῖται.
- Οἱ ταῖς βιωτικαῖς ἐλπίσιν ἐξαπατῶμενοι, καὶ μέχρι λόγου τὰ τῷ καλλίστῳ βίῳ πρακτέα γινώσκοντες, ὁμοίον τι πάσχουσι, τὰς φάρμακα μὲν, καὶ ὄργανα τὰ τῆς ἰατρικῆς χρησαμένους· χρῆσθαι δὲ αὐτοῖς οὔτε εἰδῶσιν, οὔτε φροντίζουσιν· ὅθεν πρὸς τὰ γενόμενα παρ' ἡμῶν ἁμαρτήματα, μηδέποτε τὴν γένεσιν ἢ ἄλλον τινὰ αἰτιασώμεθα, ἀλλ' ἑαυτούς· ἐὰν γὰρ αὕτη θελήσῃ βλάβησιν ἢ ψυχῇ, ἀνίκητος εἶναι οὐ δύναται.
- Τῷ μὴ εἰδῶτι διακρίνειν τί ἐστὶ τὸ ἀγαθόν, καὶ ποῖόν ἐστὶ τὸ κακόν, οὐκ ἔξεστι κρίνειν τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς· ἄνθρωπος γὰρ ὁ γνώσκων τὸν Θεόν, ἀγαθὸς ἐστίν· εἰ δὲ οὐκ ἐστὶν ἀγαθός, οὐδὲν οἶδεν, οὐδὲ γνωσθήσεται ποτε· τρόπος γὰρ γνώσεως Θεοῦ, τὸ ἀγαθόν ἐστίν.
- Ἀγαθοί, καὶ θεοφιλεῖς ἄνδρες, παρόντας κατὰ πρόσωπον τοὺς ἀνθρώπους, περὶ τοῦ κακοῦ διαλέγουσι· μὴ παρόντας δὲ οὐ λοιδοροῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐπιχειροῦντας λέγειν τι συγχωροῦσιν.
- Ἐν ταῖς ὁμιλίαις πάντα τραχύτης ἀπέστω· τοὺς γὰρ λογικοὺς τῶν ἀνθρώπων, αἰδώς, καὶ σωφροσύνη πλέον τῶν παρθένων κοσμεῖν ἐπίσταται· ὁ γὰρ θεοφιλῆς νοῦς, φῶς ἐστὶ περιλάμπων τὴν ψυχὴν, καθάπερ ὁ ἥλιος τὸ σῶμα.
- Ἐφ' ἑκάστῳ τῶν συμπιπτόντων σοι ψυχικῶν παθῶν, μέμνησο, ὅτι τῶν ὀρθῶς φρονούντων, καὶ θελόντων ἐν δέοντι καὶ ἀσφαλῆ τὰ οἰκεία τίθεσθαι, οὐχ ἡ φθορὰ τῶν χρημάτων κτήσις ἡδεῖα αὐτοῖς νομιζέται, ἀλλ' αἱ ὀρθαὶ καὶ ἀληθεῖς δόξαι· αὗται αὐτοῦς εὐδαιμόνας ἀπεργάζονται· ὁ μὲν γὰρ

κσ'.

κς'.

κη'.

κθ'.

λ'.

λα'.

לב'.

πλοῦτος καὶ συλαῖται, καὶ ὑπὸ τῶν δυνα-
τωτέρων ἀρπάζεται· ἡ δὲ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς,
μόνη ἐστὶ κτήσις καὶ ἀσφαλὴς καὶ ἀσύλη-
τος, καὶ μετὰ θάνατον σώζουσα τοὺς κεκτη-
μένους αὐτῆν· οὕτω γὰρ φρονούντας, οὐ
συναρπάζουσιν αἱ φαντασίαι τοῦ πλοῦτου,
καὶ τῶν λοιπῶν ἡδονῶν.

λγ'. Οὐ πρέπει τοὺς ἀστάτους καὶ ἀπαιδεύτους
ἀποπειράσθαι τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν, ἐλ-
λόγιμος δὲ, ὁ Θεῷ ἀρέσκων ἐστὶν ἀνὴρ, ὁ
τὰ πολλὰ σιωπῶν, ἢ ὀλίγα, καὶ ἀναγκαῖα,
καὶ Θεῷ ἀρέσκοντα διαλεγόμενος.

λδ'. Οἱ τὴν ἐνάρετον, καὶ θεοφιλῆ πολιτείαν
μεταδιώκοντες, τῶν τῆς ψυχῆς ἀρετῶν ἐπι-
μελοῦνται, ὡς ἰδίας αὐτῶν κτήσεως, καὶ
αἰωνίας τρυφῆς ὑπαρχούσης· τῶν δὲ προσ-
καίρων ἀπολαύουσιν ὡς ἐνδέχεται, καὶ ὡς
ὁ Θεὸς δίδωσι, καὶ θέλει· μετὰ πάσης εὐφρο-
σύνης καὶ εὐχαριστίας τὴν χρῆσιν αὐτῶν
ποιούμενοι, κἂν πάνυ τύχη μέτρια· τὸ γὰρ
πολυτελῶς ἐσθίειν, τὰ σώματα τρέφει ὡς
ὕλικα· ἡ δὲ γνώσις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐγκρά-
τεια, καὶ ἡ ἀγαθότης, καὶ ἡ εὐποιία, καὶ ἡ
εὐσέβεια, καὶ ἡ πραότης τὴν ψυχὴν ἀποθεοῖ.

λε'. Ὅσοι τῶν κρατούντων ἀτόποις, καὶ ψυ-
χοβλαβῆσι πράξεσιν ἐγχειρεῖν ἀναγκάζουσι,
τῆς ψυχῆς αὐτεξουσίᾳ δημιουργηθείσης, οὐ
κυριεύουσι· τὸ σῶμα δεσμεύουσι, ἀλλ' οὐχὶ
τὴν προαίρεσιν· ἥς ὁ λογικὸς ἄνθρωπος κύ-
ριος ὑπάρχει διὰ τὸν κτήσαντα Θεόν· ὃς ἐστὶν
πάσης ἐξουσίας, καὶ ἀνάγκης, καὶ πάσης δυ-
νάμειος ἰσχυρότερος.

λς'. Οἱ δυστυχίαν νομίζοντες τὴν ἀποβολὴν
τῶν χρημάτων, ἢ τέκνων, ἢ δούλων, ἢ τῆς
ἄλλης ὑπάρξεως, γινωσκέτωσαν, ὅτι πρῶ-
τον μὲν ἀρκεῖσθαι δεῖ τοῖς διδομένοις παρὰ
τοῦ Θεοῦ· ὅτε δὲ χρῆ ἀποδιδόναι αὐτά, ἐτοι-
μῶς τε καὶ εὐγνωμόνως· μηδὲν χαλεπαί-
νοντας ὑπὲρ τῆς τούτων στερήσεως, μάλ-
λον δὲ ἀποδόσεως· χρησάμενοι γὰρ τοῖς
οὐκ ἰδίοις, πάλιν αὐτὰ ἀπέδωκαν.

λζ'. Ἔργον χρηστοῦ ἀνθρώπου, τὸ μὴ πιπρά-
σκειν τὴν ἐλευθέραν γνώμην, λήψει χρη-
μάτων προσέχοντος· κἂν πάνυ πολλὰ τύχη
τὰ παρεχόμενα· ὀνείρω γὰρ ἔοικε τὰ βιω-
τικά· καὶ ἀδήλους, καὶ ὀλιγοχρόνιους ἔχει
τὰς φαντασίας ὁ πλοῦτος.

λη'. Οἱ τῇ ἀληθείᾳ ἀνθρώποι, τοσοῦτον σπου-
δαζέτωσαν θεοφιλῶς, καὶ ἐναρέτως πολι-
τεύεσθαι, ὥστε διαλάμπειν αὐτῶν τὸν ἐνά-
ρετον βίον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων·
ὡς περ τὴν πορφύραν τὴν ἐπιβαλλομένην

μικράν, τοῖς λευκοῖς τῶν ἱματίων διακο-
μοῦσαν αὐτὰ ἐκλάμπειντε, καὶ ἐπιγινώσκε-
σθαι· οὕτω γὰρ ἀσφαλέστερον τῶν τῆς ψυ-
χῆς ἀρετῶν ἐπιμελοῦνται.

Τοὺς ἔμφρονας ἀνθρώπους, χρῆ διασκο-
πεῖν τὴν ἑαυτῶν δύναμιν, καὶ τὴν παρα-
σκευὴν τῆς οὐσῆς ἐν αὐτοῖς ψυχικῆς ἀρε-
τῆς, καὶ οὕτω παρασκευάζεσθαι καὶ ἀντι-
τάσσεσθαι τοῖς ἀπαντῶσι πάθεσι, κατὰ
τὴν ἑαυτῆς ὑπάρχουσαν δύναμιν, τὴν κατὰ
φύσιν δωρηθεῖσαν αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ·
ἐστὶ δὲ πρὸς μὲν τὸ κάλλος καὶ πᾶσαν ἐπι-
θυμίαν ψυχοβλαβῆ, ἢ ἐγκράτεια· πρὸς δὲ
πόνους καὶ ἐνδειαν, ἢ καρτερίαν· πρὸς δὲ
λοιδορίαν καὶ θυμόν, ἢ ἀνεξικακίαν· καὶ τὰ
ὅμοια τούτοις.

Ἄνδρα ἀγαθόν, καὶ σοφόν, αἰφνιδίως γε-
νέσθαι ἀμήχανον· ἀλλὰ ἐπιπόνῳ μελέτῃ,
καὶ ἀναστροφῇ, καὶ πείρᾳ, καὶ χρόνῳ, καὶ
ἀσκήσει, καὶ ἐπιθυμίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου· ὁ
δὲ ἀγαθὸς καὶ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, ὁ ἐν ἀλη-
θείᾳ γινώσκων τὸν Θεόν, οὐ παύεται
ἀφθόνως πάντα ποιῶν τὰ ἀρέσκοντα τῷ
Θεῷ· σπάνιοι δὲ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες εὐρί-
σκονται.

Οὐ πρέπει τοὺς ἀφεστέρους τῶν ἀνθρώ-
πων ἀπελπίζοντας ἑαυτοῦς, καταρραθυμῆν
τῆς θεοφιλοῦς καὶ ἐναρέτου πολιτείας, καὶ
καταφρονεῖν αὐτῆς, ὡς ἀνεφίκτου, καὶ ἀκα-
ταλήπτου αὐτοῖς, ὑπαρχούσης· ἀλλὰ χρῆ
μελετᾶν αὐτοῦς τὴν δύναμιν, καὶ ἐπιμελεῖ-
σθαι ἑαυτῶν· κἂν γὰρ μὴ δύνωνται εἰς ἄ-
κρον κτήσασθαι κατὰ ἀρετὴν, καὶ τὴν σωτη-
ρίαν, ἐκ μελέτης, καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ἢ βελ-
τίονες γίνονται, ἢ οὐδὲ χείρονες· ὅπερ ἐστὶν
οὐ μέτριον ὄφελος τῆς ψυχῆς.

Ὁ ἄνθρωπος, κατὰ μὲν τὸ λογικόν, ἐκεί-
νη τῇ ἀρρήτῳ καὶ θεῖᾳ δυνάμει συνάπτε-
ται· κατὰ δὲ τὸ σωματικόν, ἔχει τὴν συγ-
γένειαν πρὸς τὰ ζῶα· καὶ ὀλίγοι μὲν τινές,
ὅσοι τέλειοι ἄνθρωποι, καὶ λογικοὶ ὑπάρ-
χουσι, πρὸς τὸν Θεόν καὶ Σωτῆρα, καὶ τὴν
γνώμην καὶ τὴν συγγένειαν ἔχειν σπουδά-
ζουσι· καὶ τοῦτο διὰ τῶν ἔργων, καὶ τῆς
ἐναρέτου πολιτείας ἐπιδείκνυνται· οἱ δὲ πλεο-
νες τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἀνόητοι τὴν ψυχὴν,
ἐκείνην τὴν θεῖαν καὶ ἀθάνατον υἰοθεσίαν
καταλείψαντες, πρὸς τὴν νεκράν, καὶ ἀτυ-
χῆ, καὶ ὀλιγοχρόνιον συγγένειαν τοῦ σώ-
ματος κλίναντες, ὡς τὰ ἄλογα φρονούντες
τὰ τῆς σαρκός, καὶ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀνα-
πτόμενοι, χωρίζουσιν ἑαυτοῦς τοῦ Θεοῦ· καὶ

λθ'.

μ'.

μα'.

μβ'.

καθέλκουσι τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὸ βάραθρον ἀπὸ τῶν θελημάτων αὐτῆς.

μγ'. Ὁ λογικὸς ἀνὴρ, τὴν πρὸς τὸ θεῖον μετουσίαν, καὶ συνάφειαν ἐνθυμούμενος, οὐδέποτε οὐδενὸς γήϊνου, ἢ ταπεινοῦ ἐρασθήσεται· ἀλλ' ἐπὶ τὰ οὐράνια, καὶ αἰώνια ἔχει τὸν νοῦν· καὶ γινώσκει, ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ θέλησις αὕτη ἐστὶ τὸ σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον, ὡς αἰτία πάντων τῶν καλῶν, καὶ πηγὴ οὕτα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις.

μδ'. Ὅταν εὖρης τινὰ φιλονεικοῦντα, καὶ μαχόμενον πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ φανερόν, παυσάμενος τῆς φιλονεικίας, παραχώρει τῷ τοιούτῳ ἅπαξ ἀπολιθωθέντι τὸ νοητικόν· ὡς περ γὰρ τοὺς ἐπιτηδείους τῶν οἰνων, τὸ κάκιστον ὕδωρ, ἀχρήστους ποιεῖ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐναρέτους τὸν βίον καὶ τὴν γνώμην, αἱ φαῦλαι ὀμιλῖαι διαφθείρουσιν,

με'. Εἰ πάσῃ σπουδῇ, καὶ μηχανῇ χρώμεθα, πρὸς τὸ ἀποφυγεῖν τῆς σωματικῆς ἀπονεκρώσεως· πολλῶ μᾶλλον σπουδάζειν ὀρείλομέν πρὸς τὴν ἀποφυγὴν τῆς ψυχικῆς ἀπονεκρώσεως· τῷ γὰρ θέλοντι σωθῆναι οὐδὲν ἐστὶν ἐμπόδιον, εἰμὴ μόνον ἀμέλεια, καὶ ῥαθυμία ψυχῆς.

μς'. Ὅσοι δυσχεραίνουσι νοεῖν τὰ συμφέροντα, καὶ τὰ καλῶς λεγόμενα, οὗτοι κακῶς ἔχουν νομίζοντα· ὅσοι δὲ νοοῦντες τὴν ἀλήθειαν, ἀναισχύντως φιλονεικοῦσι, τούτων τὸ λογιστικὸν νενέκρωται· καὶ ἐκτεθηρίωται αὐτῶν ὁ τρόπος· καὶ οὐ γνωρίζουσι τὸν Θεόν, οὐδὲ πεφώτισται αὐτῶν ἡ ψυχὴ,

μζ'. Τὰ γένη τῶν ζώων ὁ Θεὸς ἀλλεπαλλήλῳ χρεῖα παρήγαγε τῷ λόγῳ αὐτοῦ· τὰ μὲν ὡς ἐσθιόμενα· τὰ δὲ ὡς ὑπηρετήσοντα τὸν δὲ ἄνθρωπον ἐδημιούργησε θεατὴν αὐτῶν, καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ εὐχάριστον ἐξηγητήν· ὅθεν σπουδαζέτωσαν οἱ ἄνθρωποι, μήπως ἀθέατοι, καὶ μὴ νοήσαντες τὸν Θεόν, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀποθάνωσιν, ὡς τὰ θηρία τὰ ἄλογα· γινώσκουν δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ὁ Θεὸς πάντα δύναται· οὐδὲν δὲ ἐστὶ τῷ τὰ πάντα δυναμένῳ ἐναντίον· ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πάντα ἃ βούλεται ἐποίησε, καὶ ποιεῖ τῷ λόγῳ αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν ἀνθρώποις.

μη'. Τὰ ἐν οὐρανῷ, ἐστὶν ἀθάνατα, διὰ τὴν οὐσαν ἐν αὐτοῖς ἀγαθότητα· τὰ δὲ ἐπὶ γῆς, ἐγένοντο θνητά, διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν αὐτοῖς αὐθαίρετον κακίαν, ἣτις ἐπιγίνεται τοῖς ἀνοήτοις ἐκ τῆς ῥαθυμίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἀγνωσίας τοῦ Θεοῦ,

Ὁ θάνατος νοούμενος τοῖς ἀνθρώποις, ἀθανασία ἐστὶ· μὴ νοούμενος δὲ τοῖς ἰδιώταις, θάνατος ἐστὶν καὶ τοῦτον τὸν θάνατον οὐ χρὴ φοβεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς, ἣτις ἐστὶ ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνο γὰρ δεινὸν τῇ ψυχῇ ἐστὶν.

Ἡ κακία, πάθος τῆς ὕλης ἐστὶν· ὅθεν οὐκ ἐγγυρεῖ σῶμα δίχα κακίας γενέσθαι· ἡ δὲ λογικὴ ψυχὴ νοοῦσα τοῦτο, διατείνεται τῆς ὕλης τὸ βάρος, ὅπερ ἐστὶν ἡ κακία, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου βάρους ἀνανεούσα, γινώσκει τὸν Θεὸν τῶν ὄλων, καὶ ὡς περ ἐχθρῷ καὶ πολεμῷ προτέχει τῷ σώματι, μὴ πειθουμένη αὐτῷ· καὶ οὕτω στεφανοῦται ἀπὸ Θεοῦ ἡ ψυχὴ, ὡς τὰ πάθη τῆς κακίας, καὶ τῆς ὕλης νικήσασα.

Ἡ κακία γνωσθεῖσα ὑπὸ τῆς ψυχῆς, μισεῖται ὡς θηρίον δυσωδέστατον· ἀγνωσθεῖσα δὲ, φιλεῖται ὑπὸ τοῦ ἀγνωστοῦ αὐτὴν· καὶ ἔχει αὐτὸν αἰχμαλωτὸν, δουλαγωγούσα τὸν ἑαυτῆς ἐραστὴν· καὶ ὁ κακοδαίμων καὶ ἄθλιος, οὔτε ὄρα τὸ συμφέρον αὐτῷ, οὔτε νοεῖ, ἀλλὰ νομίζει κοσμεῖσθαι ὑπὸ τῆς κακίας, καὶ ἀγάλλεται.

Ἡ καθαρὰ ψυχὴ, ἀγαθὴ ὑπάρχουσα, φωτίζεται, καὶ καταλάμπεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ τότε ὁ νοῦς ἀγαθὰ νοεῖ, καὶ λόγους θεοφιλεῖς γεννᾷ· ὅταν δὲ ὑπὸ τῆς κακίας βορβορωθῇ ἡ ψυχὴ, τοῦ Θεοῦ ἀποστρεφόμενου αὐτὴν, μᾶλλον δὲ τῆς ψυχῆς χωρίζουσης ἑαυτὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, πονηροὶ δαίμονες ἐπισηλθόντες τῷ λογισμῷ, τὰς ἀνοσίας πράξεις ὑποβάλλουσι τῇ ψυχῇ, μοιχείας, φόνους, ἀρπαγὰς, ἱεροσυλλας, καὶ τὰ ὅμοια, ὅσα ἔργα δαιμόνων ἐστὶ.

Οἱ γινώσκοντες τὸν Θεόν, πληροῦνται πάσης ἀγαθῆς εἰρησίας, καὶ τῶν οὐρανίων ἐπιθυμοῦντες, τῶν βιωτικῶν καταφρονοῦσιν· οἱ δὲ τοιοῦτοι, οὔτε πολλοὺς ἀρέσκουσιν, οὔτε πολλοὺς ἀρέσκονται· ὡς ἐκ τούτου μὴ μόνον μισεῖσθαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ καταγελασθαι παρὰ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνοήτων· πάντα δὲ πάσχειν ὑπὸ ἐνδείας ἀνέχονται, γινώσκοντες, ὅτι τὰ φαινόμενα τοῖς πολλοῖς κακά, ἐκεῖνοις ἀγαθὰ ἐστὶν· ὁ γὰρ νοῦν τὰ οὐράνια, πιστεύει τῷ Θεῷ, γινώσκων ὅτι πάντα ποιήματα ἐστὶ τῆς ἐκείνου θελήσεως· ὁ δὲ μὴ νοῦν, οὐ πιστεύει ποτὲ ὅτι ὁ κόσμος ἔργον ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ σωτηρίαν ἀνθρώπου ἐγένετο.

Οἱ τῆς κακίας πεπληρωμένοι, καὶ τῇ ἀγνωσίᾳ μεθύοντες, οὐ γινώσκουσι τὸν Θεόν·

μθ'

ν'

†

να'

†

νβ'

νγ'

νδ'

οὐδὲ γὰρ νήφουσι τῇ ψυχῇ· ὁ δὲ Θεὸς νοη-
τός· καὶ οὐχ ὁρατός μὲν, φανερώτατος δὲ
τοῖς ὁρατοῖς, ὡς περὶ ψυχὴ ἐν τῷ σώμα-
ει δὲ σῶμα χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον συ-
ναί, οὕτω καὶ πάντα τὰ ἐρώμενα, καὶ
χ, χωρὶς Θεοῦ συστῆναι ἀδύνατον.

Διατί ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος; ἵνα τὰ ποιή-
ματα τοῦ Θεοῦ κατανοῶν, θεάτηται αὐτόν,
καὶ δοξάσῃ τὸν κτίσαντα αὐτὰ διὰ τὸν ἄν-
θρωπον· ὁ δὲ νοῦς ὁ τῷ Θεῷ ἐπέραστος,
ἀόρατός ἐστιν ἀγαθόν, ὑπὸ Θεοῦ τοῖς ἀξίοις
δωρούμενος διὰ χρηστῆς πολιτείας.

Ἐλευθερός ἐστιν, ὁ μὴ δουλεύων ταῖς
ἡδοναῖς, ἀλλ' ἐκ φρονήσεως καὶ σωφροσύ-
νης κυριεύων τοῦ σώματος, καὶ ἀρκούμενος
μετὰ πολλῆς εὐχαριστίας τοῖς διδομένοις
αὐτῷ παρὰ Θεοῦ, κἄν πάνυ τύχη μέτρια· ὁ
γὰρ Θεοφιλῆς νοῦς, καὶ ἡ ψυχὴ, ἐὰν συμ-
φωνήσωσιν, εἰρηνεύει ὅλον τὸ σῶμα, καὶ
μὴ βουλόμενον· τῆς γὰρ ψυχῆς θελοῦσθαι,
πάντα σωματικὴ κίνησις ἀποσβέννυται.

Οἱ μὴ ἀγαπῶντες τὰ παρόντα αὐτοῖς
εἰς ὑπάρξιν, ἀλλὰ πλείονων ὀρεγόμενοι, δου-
λοῦσιν ἑαυτοὺς τοῖς πάθεσι τοῖς ταράττουσι
τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῇ λογι-
σμούς, καὶ φαντασίας, ὅτι τὰ αὐτὰ κακὰ
ἐστί· καὶ ὡς περὶ οἱ ὑπὲρ τὸ μέτρον χιτῶνες,
τοὺς ἀγωνιζομένους εἰς τὸν δρόμον ἐμποδί-
ζουσι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ὀρεξις τῆς
ὑπὲρ τὸ μέτρον περιουσίας, τὰς ψυχὰς ἀγω-
νίζεσθαι, ἢ σωθῆναι οὐ συγχωρεῖ.

Ἐν ᾧ τις ἄκων, καὶ μὴ θέλων ἐστί, τού-
τω φυλακὴ ἐστὶν αὐτῷ καὶ τιμωρία· στέργε
τοίνυν τὰ παρόντα σοι, ἵνα μὴ ἀχαρίστως
φέρων, σεαυτὸν τιμωρήσῃ μὴ αἰσθανόμενος·
μία δὲ ὁδὸς ἐστὶ πρὸς τοῦτο, ἡ τῶν βιωτι-
κῶν καταφρόνησις.

Ὡς περὶ τὸ ὁρατικὸν ἔχομεν παρὰ τοῦ
Θεοῦ εἰς τὸ γνωρῆξιν τὰ φαινόμενα· τί μὲν
τὸ λευκόν, ποῖον δὲ τὸ χροῶμα τοῦ μέλανος·
οὕτω καὶ τὸ λογικὸν δεδωρηται ἡμῖν παρὰ
τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ διακρίνειν τὰ συμφέροντα
τῇ ψυχῇ· ἐπιθυμία δέ, λογισμοῦ ἀποσπω-
μενη, ἡδονὴν γενῶ· καὶ τὴν ψυχὴν σωθῆναι,
ἢ τῷ Θεῷ συναρθῆναι οὐ συγχωρεῖ.

Οὐ τὰ γινόμενα κατὰ φύσιν ἐστὶν ἁμαρ-
τήματα, ἀλλὰ τὰ κατὰ προαιρέσιν, πονη-
ρά· οὐδὲ τὸ ἐσθῆναι ἐστὶν ἁμαρτία, ἀλλὰ τὸ
μὴ εὐχαρίστως, καὶ κοσμίως, καὶ ἐγκρατῶς
ἐσθῆναι· διὰ τὸ ἐστήκειν τὸ σῶμα ἐν τῇ
ζωῇ δίχα πάσης πονηρᾶς ἐπινοίας· ἀλλ'
οὐδὲ τὸ ἀγνώως ὄραν, ἐστὶν ἁμαρτία, ἀλλὰ

τὸ φρονεῶς, καὶ ὑπερηφάνως, καὶ ἀπλήττως
ὄραν· καὶ τὸ μὴ ἀκούειν εἰρηνικῶς, ἀλλ' ὀρ-
γίλως· καὶ τὸ μὴ χαλιναγωγεῖν τὴν γλώσ-
σαν εἰς εὐχαριστίαν, καὶ προσευχὴν, ἀλλ'
εἰς τὸ καταλαλεῖν· καὶ τὸ μὴ ἐργάζεσθαι
τὰς χεῖρας εἰς ἐλεημοσύνην, ἀλλ' εἰς φό-
νους καὶ ἀρπαγὰς· καὶ οὕτως ἕκαστον τῶν
μελῶν ἁμαρτάνει, τὰ πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν,
παρὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ αὐτοπροαιρέτως
ἐργαζόμενον.

Εἰ ἀμφιβόλως ἔχεις, ὅτι ἕκαστον τῶν
πραττομένων ἐφορᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, σκό-
πητον, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ χροῦς, δύνασαι
ἅμα καὶ ἐν ταύτῳ περὶ παντοίων τόπων
σκοπεῖν, καὶ ἐννοεῖν, πόσω μᾶλλον ὁ Θεὸς
ὁ τὰ πάντα ὄρων, ὡς κόκκον σινάπεως· ὁ
τὰ πάντα ζωογονῶν καὶ τρέφων, ὡς βού-
λεται;

Ὅταν κλείσῃς τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος,
καὶ μόνος ὑπάρχῃς, γίνωσκε, ὅτι συμπαρα-
εστὶ σοι ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀφορισθεὶς ἕκαστῳ
ἀνθρώπῳ ἄγγελος· ἐν οἷς Ἕλληνας οἰκεῖον
δαίμονα καλοῦσιν· οὗτος ἀκοίμητος, καὶ ἀ-
παράλογιστος ὑπάρχων, αἰεὶ συμπάρεστί σοι·
πάντα βλέπων, καὶ ὑπὸ σκότους μὴ ἐμπο-
διζόμενος· μετὰ τούτου καὶ τὸν Θεὸν ἐν
παντὶ τόπῳ ὑπάρχοντα· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τό-
πος, ἢ ὕλη τις, ἐν ἣ μὴ ἐστὶν ὁ Θεός, ὡς
πάντων μελλῶν, καὶ πάντας ἐμπεριέχων ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

Εἰ οἱ στρατιῶται τῷ Καίσαρι πίστιν φυ-
λάττουσι, διὰ τὸ χορηγεῖσθαι παρ' αὐτοῦ
τὰς τροφάς, πόσω μᾶλλον σπουδάζειν ὀφεί-
λομεν εὐχαριστεῖν ἀδιαλείπτως ἀσιγήτοις
στόμασι, καὶ ἀρέσκειν τῷ Θεῷ τῷ πάντα
κτίσαντι διὰ τὸν ἄνθρωπον;

Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνη, καὶ
ἡ χρηστὴ πολιτεία, ἀνθρώπου καρπός ἐστιν,
ἀρέσκων τῷ Θεῷ· οἱ δὲ καρποὶ τῆς γῆς,
οὐκ ἐν μιᾷ ὥρᾳ τελεσφοροῦνται, ἀλλὰ χρό-
νω, καὶ ὑετοῖς, καὶ ἐπιμελείᾳ· τὸν αὐτὸν
τρόπον καὶ οἱ καρποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀσκή-
σει, καὶ μελέτῃ, καὶ χρόνῳ, καὶ καρτερίᾳ,
καὶ ἐγκρατεῖα καὶ ὑπομονῇ λαμπρύνονται·
ἐὰν δὲ διὰ τούτων δόξης ποτὲ εἶναι τισὶν
εὐλαβῆς, ἀπίσται σεαυτῷ, μέχρις ἂν ἦς ἐν
τῷ σώματι, καὶ μηδὲν ὀρεῖ τῶν σῶν ἀρέ-
σκειν τῷ Θεῷ· ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐ ραδίον ἐστὶν
ἀνθρώπῳ, ἕως τέλους φυλάξαι τὸ ἀναμάρ-
τητον.

Λόγου παρὰ ἀνθρώπου οὐδὲν τιμιώτερον·
οὕτω δυνατός ἐστιν ὁ λόγος, ὅτι λόγῳ, καὶ

νς'

νζ'

νη'

νθ'

ξ'

+

ξά.

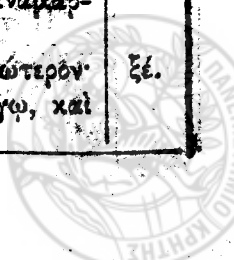
ξβ'.

ξγ'.

ξδ'.

+

ξε'.

εὐχαριστία τὸν Θεὸν θεραπεύομεν ἀχρήστῳ δέ, ἢ δυσφήμῳ λόγῳ χρώμενοι, κατακρίνομεν ἡμῶν τὴν ψυχὴν· ἀναίσθητου τοίνυν ἀνθρώπου ἐστὶν ἔργον, τὸ τῇ γενέσει ἑαυτοῦ, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς ἀμαρτάνει· ἢ λόγῳ, ἢ ἔργῳ πονηρῶ αὐτεξουσίως χρώμενος.

Ξδ'. Εἰ τὰ πάθη τοῦ σώματος θεραπεύειν σπουδαζόμεν, διὰ τὸ καταγέλαστον τῶν ἐντυγχανόντων, πολλῶ μᾶλλον πᾶσα ἀνάγκη τὰ πάθη τῆς ψυχῆς θεραπεύειν σπουδαζόμεν· ὡς κατὰ πρόσωπον Θεοῦ, μέλλοντες κρίνεσθαι· ἵνα μὴ ἀτιμοὶ εὐρεθῶμεν, ἢ καταγέλαστοι· ἔχοντες γὰρ τὸ αὐτεξουσίον, ἐὰν θελήσωμεν, ἐπιθυμοῦντες τῶν πονηρῶν πράξεων, μὴ ἐπιτυγχάνειν αὐτῶν, τοῦτο δυνάμεθα, καὶ ἐν τῇ ἡμετέρα ἐξουσίᾳ ἐστί, τὸ τῷ Θεῷ ἀρεσκόντως βιώσαι· καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς ἀναγκάσει ποτέ, μὴ θέλοντας πράξαι τι πονηρόν· οὕτω γὰρ ἀγωνιζόμενοι, ἐσόμεθα ἄξιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι· καὶ ὡς Ἄγγελοι ἐν οὐρανοῖς διαιτώμενοι.

Ξε'. Ἐὰν θέλῃς, δούλος εἶ τῶν παθῶν· ἐὰν θέλῃς, ἐλεύθερος εἶ· καὶ οὐχ ὑποκλινεῖς τοῖς πάθεσιν· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτεξουσίον σε ἐποίησε· καὶ ὁ νικῶν τὰ πάθη τῆς σαρκός, στεφανοῦται τῇ ἀφρασίᾳ· εἰμὴ γὰρ ἦσαν τὰ πάθη, οὐκ ἂν ἦσαν αἱ ἀρεταί· οὔτε στέφανοι οἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀξίοις τῶν ἀνθρώπων δωρούμενοι.

Ξζ'. Οἱ μὴ ὀρώντες τὸ συμφέρον αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀγαθὸν γνωρίζοντες, τυφλώττουσι τὴν ψυχὴν· καὶ τὸ διακριτικὸν ἐκπεπώρωται· ἔθεν τούτοις οὐ χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ἵνα μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης περιπέσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπρονοήτως, ὡς τυφλοί.

Ξη'. Ἐπὶ τοῖς ἀμαρτάνουσιν, οὐ χρὴ ὀργίζεσθαι, κἂν ἐγκλήματα ἢ τὰ δρώμενα παρ' αὐτῶν, κολάσεως ἄξια· ἀλλὰ τοὺς μὲν πταίνοντας, διὰ τὸ δίκαιον αὐτό, ἐπιστρέφειν ὀφειλομεν καὶ κολάζειν εἰ οὕτω τύχοι, εἴτε δι' ἑαυτῶν, εἴτε δι' ἐτέρων· ὀργίζεσθαι δέ, ἢ θυμῶσθαι οὐ χρὴ· διότι ἡ ὀργὴ κατὰ πάθος ποιεῖ μόνον, καὶ οὐ κατὰ κρίσιν, καὶ τοδίκαιον· ἔθεν οὐδὲ τοὺς παρὰ δέον ἐλεοῦντας ἀποδέχεσθαι χρὴ· διὰ δὲ τὸ καλὸν αὐτό, καὶ τὸ δίκαιον, χρὴ τιμωρεῖσθαι τοὺς πονηροὺς, καὶ οὐχὶ διὰ τὸ οἰκτεῖον πάθος τῆς ὀργῆς.

θ'. Ἡ κτήσις τῆς ψυχῆς μόνη, ὑπάρχει ἀσφαλῆς, καὶ ἀσύλητος· ἐστὶ δέ, ἡ ἐνάρετος καὶ Θεῷ ἀρέσκουσα πολιτεία, καὶ γνῶσις, καὶ ἡ πράξις τῶν ἀγαθῶν ἔργων· ὁ γὰρ

πλοῦτος, τυφλός ἐστιν ὁδηγός, καὶ σύμβουλος ἀνόητος· καὶ ἀπόλλυσι τὴν ἀναίσθητον ψυχὴν, ὁ κακῶς καὶ τρυφηλῶς τῷ πλούτῳ χρησάμενος.

Χρὴ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ μὴδὲν περισσὸν κεκτήσθαι, ἢ ἔχοντας, οὕτω γινώσκειν ἀσφαλῶς, ὅτι τὰ ἐν τῷ βίῳ πάντα, κατὰ φύσιν φαρτά, καὶ εὐαφαίρετά εἰσι, καὶ ἀπέδλητα, καὶ κλαστά, καὶ πρὸς τὰ συμβαίνοντα ὀλιγωρεῖν οὐκ ὀφείλουσι.

Τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας, γίνωσκε, φυσικῶς τοῦ σώματος ἰδίας ὑπαρχούσας, ὡς φαρτοῦ καὶ ὕλικου· χρὴ οὖν ἐπὶ τῶν τοιούτων παθῶν, καρτερίαν, καὶ ὑπομονὴν εὐχαρίστως προβαλέσθαι τὴν πεπαιδευμένην ψυχὴν, καὶ μὴ μέμφεσθαι τῷ Θεῷ διατὶ σῶμα ἐποίησεν.

Οἱ ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἀγωνιζόμενοι, οὐκ ἐπὶ τῇ τοῦ ἐνός, ἢ δευτέρου, ἢ τρίτου, νίκῃ στεφανοῦνται· ἀλλ' ὅταν πάντας τοὺς ἀγωνιζομένους αὐτοῖς νικήσωσιν· οὕτω τοίνυν χρὴ, ἕκαστον θέλοντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ στεφανωθῆναι, γυμνάζειν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἐπὶ τὸ σωφρονεῖν· οὐ μόνον περὶ τὰ σωματικὰ, ἀλλὰ καὶ περὶ κέρδη, καὶ ἀρπαγὰς, καὶ φθόνον, καὶ περὶ τροφὰς, καὶ κενὰς δόξας, καὶ λοιδορίας, καὶ θανάτους, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐστὶν.

Μὴ διὰ τὸν ἀνθρώπινον ἔπαιναν, τὴν χρηστήν καὶ θεοφιλῆ πολιτείαν ἐπιτηδεύσωμεν· ἀλλὰ διὰ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, τὴν ἐνάρετον ζωὴν ἐπελεξώμεθα· ὁ γὰρ θάνατος καθ' ἡμέραν ἐστὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν βλεπόμενος· καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀδηλα.

Ἐν τῇ ἡμετέρα ἐξουσίᾳ ἐστί, τὸ σωφρόνως βιώσαι· τὸ δὲ πλουτῆσαι, οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ ἡμετέρα ἐξουσίᾳ· τί οὖν; δεῖ κατακρίνειν τὴν ἡμῶν ψυχὴν διὰ φαντασίαν πλοῦτου ὀλιγοχρόνιον, ἢ κτήσασθαι ἐξουσίαν οὐκ ἔχομεν; ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες τοῦ πλοῦτου μόνον; ὦ τί ἀνοήτως τρέχομεν, ἀγνοοῦντες ὅτι πρὸ πάντων τῶν ἀρετῶν ἐστὶν ἡ ταπεινοφροσύνη, ὡσπερ καὶ πρὸ πάντων τῶν παθῶν ἐστὶν ἡ γαστριμαργία, καὶ ἐπιθυμία τῶν βιωτικῶν.

Μεμνησθαι δεῖ ἀδιαλείπτως τοὺς ἐμφρονες, ὅτι μικρῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιων πόνων ἀνεχόμενοι ἐν τῷ βίῳ, μεγίστης ἡδονῆς καὶ τρυφῆς αἰωνίου ἀπολαύομεν ἄνθρωποι μετὰ θάνατον, ἔθεν ὁ παλαίων τοῖς πάθεσι, καὶ θέλων στεφανωθῆναι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐὰν

αά

αβ'

αγ'

αδ'

αε'

ας'

πέση, μὴ μικροψυχῆσθαι, καὶ μείνη ἐν τῷ πτώματι, ἀπελπίζων ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἀναστὰς πάλιν παλαίσθαι, καὶ φροντίσθαι στεφανωθῆναι· ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ἐγειρόμενος ἐκ τοῦ συμβαινόντος πτώματος· οἱ γὰρ σωματικοὶ κόποι, ὅπλα εἰσὶ τῶν ἀρετῶν, καὶ σωτήριοι γίνονται τῆς ψυχῆς.

Αἱ βιωτικαὶ περιστάσεις, τοὺς ἄνδρας, καὶ τοὺς ἀθλητὰς τοὺς ἀξίους, στεφανωθῆναι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ποιοῦσι· νεκρῶσαι οὖν δεῖ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν τὰ μέλη ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πάντων· ὁ γὰρ νεκρὸς, οὐδέποτε φροντίζει περὶ τίνος βιωτικοῦ.

Οὐ πρέπει τὴν λογικὴν καὶ ἀθλοῦσαν ψυχὴν, εὐθέως καταπατήσασθαι, καὶ δειλιᾶν πρὸς τὰ συμβαινόντα πάθη, ἵνα μὴ καταγελασθῆ ὡς δειλῆ· ὑπὸ γὰρ τῶν βιωτικῶν φαντασιῶν ταραττομένη, ἐξίσταται τοῦ πρέποντος ἢ ψυχῆ· τῶν γὰρ αἰώνιων ἀγαθῶν ἠγοῦνται αἱ ψυχικαὶ ἀρεταὶ ἡμῶν· τῶν δὲ κολάσεων αἰτίοι γίνονται αἱ ἀυθαίρετοι κακίαι τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ μὲν λογικὸς ἄνθρωπος, ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ λογικῶν αἰσθήσεων, διὰ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς, πολεμεῖται· εἰσὶ δὲ αἱ μὲν τοῦ σώματος αἰσθήσεις πέντε· ὄρασις, ὄσφρησις, ἀκοή, γεῦσις, καὶ ἀφή· διὰ τῶν πέντε τούτων αἰσθήσεων, τοῖς τέσσαρσι πάθεσι τοῖς ἰδίοις ὑποπίπτουσα, αἰχμαλωτεύεται ἡ ἀθλία ψυχὴ· εἰσὶ δὲ τὰ τέσσαρα πάθη τῆς ψυχῆς, κενοδοξία, χαρὰ, θυμὸς, καὶ δειλία· ὅταν τοίνυν διὰ φρονήσεως, καὶ τοῦ ἐπιλογισμοῦ, καλῶς στρατηγήσας ὁ ἄνθρωπος κατακρατήσῃ, καὶ νικήσῃ τὰ πάθη, οὐκ ἔτι πολεμεῖται· ἀλλ' εἰρηνεύει τῇ ψυχῇ, καὶ στεφανοῦται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς νικήσας.

Τῶν ἐν τοῖς πανδοχείοις εὐρισκομένων, τινὲς αὐτῶν κλίνας λαμβάνουσιν· ἄλλοι δὲ κλίνην οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καθεύδοντες, οὐδὲν ἥττον, ὡς περ οἱ ἐπὶ τῆς κλίνης κοιμώμενοι ῥέγγουσι· καὶ τὸ μέτρον τῆς νυκτὸς ἀναμείναντες, ἔωθεν τὰς κλίνας καταλείψαντες τοῦ πανδοχείου, κοινῇ πάντες, ἐξέρχονται, τὰ ἴδια μόνον βαστάζοντες· τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ οἱ ἐν τῷ βίῳ ἐρχόμενοι ἅπαντες, καὶ οἱ μετρίως ζήσαντες, καὶ οἱ ἐν δόξῃ καὶ πλοῦτῳ βιώσαντες, ὡς περ ἐκ πανδοχείου τοῦ βίου ἐξέρχονται· μηδὲν τῆς ἐκ τοῦ βίου τρυφῆς, καὶ τοῦ πλοῦτου λαμβάνοντες μεθ' ἑαυτῶν, εἰμὴ μόνον τὰ ἴδια ἔργα, ἢ καλὰ ἢ κακὰ, τὰ πραχθέντα αὐτοῖς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν.

Ἐν ὑπερεχούσῃ ἐξουσίᾳ ὑπάρχων, μὴ εὐχερῶς τινί, θανάτῳ ἀπειλήσῃς· γινώσκων, ὅτι κατὰ τὴν φύσιν καὶ σὺ θανάτῳ ὑπόκεισαι, καὶ ὡς περ τελευταῖον χιτῶνα ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα ἀποδύεται· τούτο σαφῶς ἐπιστάμενος, πραότητα ἀσκήσον, καὶ εὐποιῶν εὐχαρίσται διαπαντὸς τῷ Θεῷ· ὁ γὰρ μὴ οἰκτεῖρων, οὐκ ἔχει ἀρετὴν ἐν ἑαυτῷ.

Τὸν θάνατον διαφυγεῖν, ἐστὶν ἀδύνατον, καὶ ἀμήχανον· ὅπερ γινώσκοντες, οἱ κατὰ ἀλήθειαν λογικοὶ ἄνθρωποι, καὶ γυμνασμένοι ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τῷ θεοφιλεῖ λογισμῷ, δέχονται τὸν θάνατον δίχα στεναγμῶν, καὶ φόβου, καὶ πένθους· τὸ ἀπαραίτητον αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ἐν τῷ βίῳ κακῶν ἐνθυμοῦμενοι.

Τοὺς ἐπιλελησμένους τῆς χρηστῆς πολιτείας, καὶ Θεῷ ἀρεσκούσης· καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ θεοφιλῆ δόγματα μὴ φρονούντας, μισεῖν μὲν οὐ χρεῖ, ἔλεειν δὲ μᾶλλον ὡς πηροῦς· τοῦ διακριτικοῦ, καὶ τυφλοῦς τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν· τὸ γὰρ κακὸν ὡς καλὸν ὑποδεξάμενοι, ὑπὸ ἀγνοίας ἀπόλλυνται· καὶ οὐ γνωρίζουσι τὸν Θεὸν οἱ τρισάθλιοι, καὶ ἀνότητοι τὴν ψυχὴν.

Τοὺς περὶ εὐσεβείας καὶ εὐζωίας λόγους πρὸς τοὺς πολλοὺς ὁμιλεῖν παραιτοῦ· οὐ διὰ φθόνον λέγω, ἀλλ' ὅτι τοῖς ἀλογίστοις καταγελαστός, οἶμαι, δόξεις· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ χαίρει· οἱ δὲ τοιοῦτοι λόγοι ὀλίγους ἔχουσι τοὺς ἀκροατάς· τάχα δὲ πάνυ σπανίους· βέλτιον δὲ τὸ μὴ λαλεῖν, ὅτι μὴ, ὃ θέλει ὁ Θεὸς πρὸς σωτηρίαν ἀνθρώπου.

Ἡ ψυχὴ συμπάσχει τῷ σώματι· τὸ δὲ σῶμα οὐ συμπάσχει τῇ ψυχῇ· ὡς εἶον τοῦ σώματος τεμνομένου, συμπάσχει καὶ ἡ ψυχὴ· ἐβρωμένου τε καὶ ὑγιαίνοντος τοῦ σώματος, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς συνήδεται· τῆς δὲ ψυχῆς διανοουμένης, οὐκ ἔτι διανοεῖται τὸ σῶμα· μένει δὲ καθ' ἑαυτὸ καταλελειμμένον· τὸ γὰρ διανοεῖσθαι πάθος ἐστὶ ψυχῆς· ὡς περ καὶ ἡ ἀγνοία, καὶ ἡ ὑπερηφανία, καὶ ἡ ἀπιστία, καὶ ἡ πλεονεξία, καὶ τὸ μῖσος, καὶ ὁ φθόνος, καὶ ἡ ὀργή, καὶ ἡ ὀλιγωρία, καὶ ἡ κενοδοξία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ διχνοία, καὶ ἡ αἰσθησις τοῦ ἀγαθοῦ· τὰ γὰρ τοιαῦτα διὰ τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖται.

Ἐννοῶν τὰ περὶ Θεοῦ, εὐσεβῆς ἔστο· ἀφθονος, ἀγαθός, σώφρων, πρῶτος, χαριστικός, κατὰ δύναιμι, κοινωνικός, ἀφιλόνηκος, καὶ τὰ ὅμοια· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀσύλητος κτήσις τῆς ψυχῆς, τὸ ἀρέσκειν τῷ Θεῷ διὰ

πά.

πβ'.

πγ'.

· ἰσ. τὸ διακριτικόν.

πδ'.

πέ.

πς.

τῶν τοιούτων· καὶ τὸ μηδένα κρίνειν, ἢ λέγειν περὶ μηδενός, ὅτι ὁ δεῖνα κακός ἐστι, καὶ ἤμαρτεν· ἀλλὰ βέλτιον ἐστὶ τὰ ἑαυτοῦ κακὰ ζητεῖν, καὶ σκοπεῖν καθ' ἑαυτὸν τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν, εἰ ἐστὶν ἀρέσκουσα τῷ Θεῷ· τί γὰρ ἡμῖν μέλει, εἰ ἄλλος ἐστὶ πονηρός;

πζ' Ὁ τῆ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος, σπουδάζει εὐσεβῆς εἶναι· εὐσεβῆς δὲ ἐστίν, ὁ τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐπιθυμῶν· ἀλλότρια δὲ ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, πάντα τὰ κτιστά· πάντων τείνου καταφρονεῖ, ὡς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ· εἰκὼν δὲ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος, ὅταν ὀρθῶς, καὶ ἀρεσκόντως Θεῷ πολιτεύεται· ἄλλως δὲ οὐχ οὐχ' εἰδὼν τε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ ἀποστή ἄνθρωπος τῶν βιωτικῶν· ὁ δὲ νοῦν ἔχων Θεοφιλῆ, πᾶσαν ψυχικὴν ὠφέλειαν, καὶ πᾶσαν εὐλάβειαν ἐξ αὐτοῦ γενομένην ἐπίσταται· ὁ Θεοφιλὴς ἀνὴρ οὐδένα ἄλλον μέμφεται, ἐφ' οἷς αὐτὸς ἁμαρτάνει· τοῦτο δὲ, σωζομένης ψυχῆς ἐστὶ σημεῖον.

πθ' Ὅσοι τὴν πρόσκαιρον κτήσιν βιαίως ἔχουν σπουδάζουσι, καὶ τὴν ὄρεξιν τῶν ἔργων τῆς κακίας ἀγαπῶσιν, ἀγνωστοὺν τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ οὐ σκοποῦσιν οἱ ἄθλιοι τὸ συμφέρον αὐτοῖς· οὐ λογιζόμενοι τί πάσχουσι μετὰ θάνατον ὑπὸ τῆς κακίας οἱ ἄνθρωποι.

πθ' Ἡ κακία, πάθος τῆς ὕλης ἐστὶ· τῆς δὲ κακίας ἀνάτιος ὁ Θεός· γινώσκον δέ, καὶ ἐπιστήμην, καὶ τὸ διακριτικὸν τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ τὸ αὐτεξούσιον παρέσχε τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τίκτουσα τὰ πάθη τῆς κακίας, ἐστὶν ἡ ἀμέλεια, καὶ ἡ ῥαθυμία τῶν ἀνθρώπων· ἀνάτιος γὰρ παντάπασι ἐστὶν ὁ Θεός· αἰρέσει δὲ γνώμης οἱ δαίμονες γενένηται πονηροί· ὡς περ καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι.

πθ' Ὁ τῆ εὐσεβείᾳ συζῶν ἄνθρωπος, τὴν κακίαν παρεισδύναται τῆ ψυχῆ, οὐ συγχωρεῖ κακίας δὲ ἀπούσης, τὸ ἀκίνδυνον, καὶ ἀβλαβὲς ὑπάρχει τῆ ψυχῆ· τῶν γὰρ τοιούτων, οὔτε δαίμων σκαιός, οὔτε εἰμαρμένη κρατεῖ· ὁ γὰρ Θεὸς ῥύεται αὐτοὺς τῶν κακῶν, καὶ ζῶσιν ἀβλαβεῖς φυλαττόμενοι ἰσθμοῖς· καὶ τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐπαινεῖ, καταγελάσκει παρ' ἑαυτῷ τοὺς ἐπαινοῦντας αὐτὸν καὶ ψέγη, οὐκ ἀπολογεῖται πρὸς τοὺς λοιδοροῦντας· οὐδὲ γὰρ ἀγανακτεῖ πρὸς τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῦ.

πθ' Τὸ κακὸν τῆ φύσει παρέπεται, ὡς περ ὁ ἴσος τῷ χαλκῷ, καὶ ὁ ῥύπος τῷ σώματι·

ἀλλ' οὔτε τὸν ὄν ὁ χαλκουργὸς ἐποίησεν, οὔτε τὸν ῥύπον αἱ γεννήσαντες· οὕτως οὐδὲ τὴν κακίαν ὁ Θεὸς ἐποίησε· δέδωκε δὲ καὶ γινώσκον, καὶ διάκρισιν τῷ ἀνθρώπῳ, ἵνα φύγη τὸ κακόν, ὡς εἰδώς, ὅτι βλάπτεται παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεται· ὄρα οὖν ἀσφαλῶς, μήποτε ἰδὼν εὐδαιμονοῦντά τινα, ἐν δυναστείᾳ, καὶ πλούτῳ μακαρίσῃς αὐτόν, φαντασθῆς ὑπὸ τοῦ δαίμονος· ἀλλ' ὁ θάνατος γενέσθω σοι εὐθέως πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς κακοῦ, ἢ βιωτικῆς ἐπιθυμίας.

Ἡ Θεὸς ἡμῶν, τοῖς ἐν οὐρανῶν ἀθανάσιαν ἐχαρίσατο· τοῖς δὲ ἐπὶ γῆς μεταβολὴν ἔκτισεν· ἐν δὲ τῷ παντὶ ζῶν, καὶ κίνησιν ἐδωρήσατο· πάντα δὲ διὰ τὸν ἄνθρωπον μὴ οὖν συναρπαζέτω σε ἡ βιωτικὴ φαντασία τοῦ δαίμονος, τοῦ ὑποβάλλοντος τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις τῆ ψυχῆ· ἀλλ' εὐθύς τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ἐνθυμούμενος, παρὰ σεαυτοῦ λέγε· εἰ ἂν θέλω, ἐν ἐμοὶ ἐστὶ τὸ νικῆσαι καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα τοῦ πάθους· οὐ νικήσω δέ, εἰ ἂν θέλω ἐπιτυχεῖν τῆς ἐμῆς ὀρέξεως· τοῦτον οὖν ἀσκησον τὸν δυνάμενον σώζειν σου τὴν ψυχὴν.

Ζωὴ ἐστίν, ἡ ἔνωσις καὶ συνάφεια τοῦ νοῦς, καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος· ὁ δὲ θάνατός ἐστιν, οὐκ ἀπώλεια τῶν συναρθέντων, ἀλλὰ διάλυσις τῆς γνώσεως αὐτῶν· τῷ γὰρ Θεῷ πάντα σώζεται, καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν.

Ἡ νοῦς οὐκ ἐστὶ ψυχὴ, ἀλλὰ δῶρον Θεοῦ, σῶζον τὴν ψυχὴν, καὶ προτρέχει καὶ συμβουλεύει τῆ ψυχῆ ὁ νοῦς, ὁ τῷ Θεῷ ἀρεστός· τῶν μὲν προσκαίρων, καὶ ὕλικῶν, καὶ φθαρτῶν καταφρονῆσαι· ἐρασθῆναι δὲ τῶν αἰώνιων, καὶ ἀφθάρτων, καὶ αὐτῶν ἀγαθῶν· καὶ περιπατεῖν ἐν σώματι ἄνθρωπος, τὰ ἐν οὐρανῶν, καὶ τὰ περὶ Θεόν, καὶ πάντα ἐμοῦ διὰ τοῦ νοῦ κατανασῶν, καὶ θεωρῶν· καὶ ἐστὶν ὁ Θεοφιλὴς νοῦς, εὐεργέτης καὶ σωτηρία ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ψυχὴ ἐν σώματι γενομένη, εὐθύς ἀπὸ τῆς λύπης καὶ τῆς ἡδονῆς σκοτίζεται, καὶ ἀπολύεται· καὶ ὡς περ χυμοὶ εἰσι τοῦ σώματος, ἢ, τε λύπη, καὶ ἡδονή· ὁ δὲ Θεοφιλὴς νοῦς ἀντιπράττων, λυπεῖ τὸ σῶμα, καὶ σώζει τὴν ψυχὴν, ὡς ἰατρὸς τέμνων, ἢ καίων τὰ σώματα.

Ἡ νοῦς οὐκ ἐστὶ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ λογικοῦ μὴ ἡμιχοῦνται, καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ νοῦ, ἵνα ἀγῆ, καὶ ἐπέχη, καὶ κυβερνᾷ αὐτῶν τὰ πάθη, τουτέστι τὴν τε λύπην καὶ τὴν ἡδο-

νήν αὐται αἱ ψυχαὶ ὡς τὰ ἄλογα ἀπολυνταὶ ζῶα, παρασυρομένου τοῦ λογικοῦ ὑπὸ τῶν παθῶν, ὡς ἡμίχου κληθέντος ὑπὸ τῶν ἵππων.

ηζ'. Μεγίστη νόσος ψυχῆς, καὶ ὀλεθρὸς, καὶ ἀπώλεια, τὸ μὴ γινώσκειν τὸν Θεόν, τὸν τὰ πάντα ποιήσαντα διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δωρητάμενον αὐτῷ τὸν τε νοῦν, καὶ τὸν λόγον, δι' ὧν ἀνιπτάμενος, Θεῷ συναπτεται ἄνθρωπος, νοῶν, καὶ δοξάζων τὸν Θεόν.

ηθ'. Ἡ μὲν ψυχὴ, ἐστὶν ἐν τῷ σώματι, ἐν δὲ τῇ ψυχῇ ἐστὶν ὁ νοῦς· ἐν δὲ τῷ νῷ, ἐστὶν ὁ λόγος· δι' ὧν ὁ Θεὸς νοούμενος καὶ δοξαζόμενος, ἀθανατίζει τὴν ψυχὴν, ἀφθαρσίαν αὐτῇ, καὶ τρυφήν αἰώνιον δωρούμενος. ὁ γὰρ Θεὸς πᾶσι τοῖς γινομένοις τὸ εἶναι διὰ μόνην ἀγαθότητα ἐδωρήσατο.

ηθ'. Ὁ Θεὸς αὐτεξούσιον ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἀφθονος καὶ ἀγαθός, παρέσχεν αὐτῷ καὶ τὸ δύνασθαι, ἐὰν θέλῃ, ἀρέσκειν τῷ Θεῷ. ἀρέσκει δὲ τῷ Θεῷ, τὸ μὴ εἶναι κακίαν ἐν ἀνθρώπῳ. εἰ δὲ παρὰ ἀνθρώποις ἐπαινεῖται μὲν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ αἱ ἀρεταὶ τῆς ὀσίας καὶ θεοφιλοῦς ψυχῆς· καταγινώσκειται δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ αἱ πονηραὶ πράξεις· πόσω μᾶλλον παρὰ τῷ Θεῷ τῷ θέλοντι σωτηρίαν ἀνθρώπου γίνεσθαι;

ρ'. Τὰ μὲν ἀγαθὰ παρὰ Θεοῦ, ὡς ἀγαθοῦ, λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. τὰ δὲ κακὰ ἐαυτῷ ἐπισπάται ὁ ἄνθρωπος, ἐξ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν ἑαυτῷ κακίας, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ ἀναισθησίας.

ρά'. Ἡ ἀλόγιστος ψυχὴ, ἀθάνατος οὔσα καὶ δεσπόζουσα τοῦ σώματος, δουλεύει τῷ σώματι διὰ τῶν ἡδονῶν, οὐκ ἐννοοῦσα, ὅτι τρυφὴ σώματος, βλάβη ψυχῆς. ἀναισθητοῦσα δέ, καὶ μωραίνουσα, φροντίζει τῆς τρυφῆς τοῦ σώματος.

ρβ'. Ὁ Θεός, ἀγαθός. ὁ ἄνθρωπος, πονηρός. οὐδὲν κακόν, ἐν οὐρανῷ· οὐδὲν ἀγαθόν, ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ δὲ λογικὸς ἄνθρωπος τὸ βέλτιον ἐπιλέγεται, καὶ γνωρίζει τὸν Θεόν τῶν ὄλων· καὶ εὐχαριστεῖ, καὶ ὑμνεῖ αὐτόν, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου μυσάττεται τὸ σῶμα, καὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς πονηρὰς οὐκ ἔῃ ἐκτελεσθῆναι, εἰδὼς αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν ἐνέργειαν.

ργ'. Ὁ πονηρὸς ἀνὴρ πλεονεξίαν μὲν ἀγαπᾷ· δικαιοσύνης δὲ καταφρονεῖ· μήτε τὸ ἀβέβαιον, καὶ ἄστατον, καὶ ὀλιγοχρόνιον τοῦ βίου λογίζομενος, μήτε τὸ ἀδωροδόκητον, καὶ ἀπα-

ραίτητον τοῦ θανάτου ἐνθυμούμενος. εἰ δὲ προσύτης ὑπάρχει αἰσχρός, καὶ ἀνόητος, ὡς περ σεσηπὸς ξύλον πρὸς πᾶσαν χρῆσιν ἐστὶν ἀποίητος.

ρδ'. Ὡς περ τὴν πείραν τῶν λυπούτων λαμβάνοντες, τότε τῶν ἡδονῶν, καὶ τῆς χαρᾶς αἰσθανόμεθα· οὐδὲ γὰρ ἡδέως πίνει, ὁ μὴ διψᾶσας· οὐδὲ ἡδέως ἐσθίει, ὁ μὴ πεινάσας· οὐδὲ ἡδέως κοιμάται, ὁ μὴ πρόδρα νυστάξας· οὐδὲ αἰσθησὶν τῆς χαρᾶς λαμβάνει, ὁ μὴ πρότερον λυπηθεὶς· οὕτως οὐδὲ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἀπολαύτομεν, εἰμὴ τῶν ὀλιγοχρόνιων καταφρονήσωμεν.

ρε'. Ὁ λόγος τοῦ νοῦ ὑπηρετῆς ἐστίν. ὁ γὰρ θέλει ὁ νοῦς, τοῦτο καὶ ὁ λόγος ἐρμηνεύει.

ρς'. Ὁ νοῦς πάντα ὁρᾷ, καὶ τὰ ἐν οὐρανοῖς· καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐπισκοτεῖ, εἰμὴ μόνον ἡ ἁμαρτία· τῷ δὲ καθαρῷ οὐδὲν ἀκατάληπτον, ὡς περ τῷ λόγῳ οὐδὲν ἄλεκτον.

ρδ'. Διὰ μὲν τὸ σῶμα, ὁ ἄνθρωπος θνητός· διὰ δὲ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον ἀθάνατος. σιωπῶν νοεῖς· νοήσας λαλεῖς. ἐν γὰρ τῇ σιωπῇ ὁ νοῦς τίκτει τὸν λόγον. εὐχάριστος δὲ λόγος Θεῷ προσφερόμενος, σωτηρία ἀνθρώπου εὐρίσκεται.

ρη'. Ὁ λαλῶν τὰ ἀλόγιστα, νοῦν οὐκ ἔχει. οὐδὲν γὰρ νοῶν λαλεῖ. ἀλλὰ σκέπησον τί σοι συμφέρει ποιεῖν πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς.

ρθ'. Ὁ λόγος ὁ νοῦν ἔχων καὶ ψυχωφελὴς ὑπάρχων, Θεοῦ δῶρόν ἐστιν. ὡς περ καὶ λόγος ὁ φλυαρίας γέμων, καὶ ζητῶν οὐρανοῦ καὶ γῆς μέτρα, καὶ διαστήματα, καὶ ἡλίου μεγέθη, καὶ ἄστρων, ἀνθρώπου ματαιοπνεύοντος εὐρημά ἐστι. τὰ γὰρ μηδὲν ὠφελούντα, μάτην κομπούμενος ζητεῖ, ὡς μετὰ κοσκίνου ὕδωρ θέλων ἀντλησάι. ταῦτα γὰρ ἀνθρώποις οὐ δυνατόν ἐστιν εὔρειν.

ρι'. Οὐδεὶς τὸν οὐρανὸν βλέπει, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νοῆσαι δύναται, εἰμὴ μόνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐναρέτου βίου ἐπιμελούμενος, καὶ νοῶν, καὶ δοξάζων τὸν ποιήσαντα αὐτὸν εἰς σωτηρίαν, καὶ ζωὴν ἀνθρώπου. ἐπίσταται γὰρ ἀσφαλῶς ὁ θεοφιλής, καὶ τοιοῦτος ἀνὴρ, διὰ χωρὶς τοῦ Θεοῦ, οὐδὲν ἐστι. πανταχοῦ δὲ ἐστι, καὶ ἐν πᾶσιν, ὡς ἀπεριόριστος ὑπάρχων ὁ Θεός.

ρι'. Ὡς ἀπὸ τῆς μητρῴας γαστρὸς ἐξέρχεται ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ γυμνὴ ἐξέρχεται. ἡ μὲν καθαρὰ καὶ φωτεινὴ· ἡ δὲ σπύλους ἔχουσα τὰ πταισμάτα· ἑτέρα δὲ, μέλαινα τοῖς πολλοῖς πα-

ραπτώμασιν. ἔθεν ἡ λογικὴ καὶ θεοφιλὴς ψυχὴ, ἐνθυμούμενη, καὶ λογιζομένη τὰ μετὰ θάνατόν κακὰ, εὐσεβῶς πολιτεύεται· ἵνα μὴ αὐτοῖς κατακριθεῖσα περιπέσῃ. οἱ γὰρ ἀπιστοῦντες καὶ ἀσεβοῦσι, καὶ ἀμαρτάνουσι τῶν ἐκεῖ καταφρονούντες, οἱ ἀνόητοι τὴν ψυχὴν.

ριβ'. Ὡς περ ἐξεληθὼν τῆς γαστρὸς, τῶν ἐν τῇ γαστρὶ οὐ μνημονεύεις· οὕτω καὶ τοῦ σώματος ἐξεληθὼν, οὐ μνημονεύεις τῶν ἐν σώματι.

ριγ'. Ὡς περ ἐξεληθὼν τῆς γαστρὸς, κρείττων, καὶ μελλῶν ἐγένου τῷ σώματι· οὕτω καὶ τοῦ σώματος καθαρὸς καὶ ἄσπιλος ἐξερχόμενος, κρείττων ἔση καὶ ἀφθαρτος, ἐν τοῖς οὐρανοῖς διαιτώμενος.

ριδ'. Ὡς περ ἐν τῇ γαστρὶ τοῦ σώματος τελειωθέντος, ἀνάγκη τεχθῆναι· οὕτω τὴν ψυχὴν, ἐν τῷ σώματι τὸν ὀρισθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔρον πληρώσασαν, ἀνάγκη ἐξελθεῖν τοῦ σώματος.

ριε'. Ὡς περ ἐὰν χρῆσῃ τῇ ψυχῇ οὕση ἐν τῷ σώματι, οὕτω καὶ αὐτὴ ἐξεληθοῦσα τοῦ σώματος κέχρηται σοί. ὁ γὰρ τῷ σώματι καλῶς, καὶ τρυφηλῶς ἐνταῦθα χρῆσάμενος, ἐαυτῷ κακῶς ἐχρήσατο μετὰ θάνατον. κατέκρινε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὡς ἀνόητος.

ρις'. Ὡς περ τὸ σῶμα ἐκ τῆς μητρῴας γαστρὸς ἐξερχόμενον ἀτελές, ἀνατρασθῆναι οὐ δύναται· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος ἐξεληθοῦσα, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν διὰ χρηστῆς πολιτείας μὴ κατορθώσασα, σωθῆναι, ἢ Θεῷ συναστῆναι οὐ δύναται.

ριζ'. Τὸ σῶμα συναπτόμενον τῇ ψυχῇ, ἐκ τοῦ σκότους τῆς γαστρὸς εἰς τὸ φῶς ἐξέρχεται. ἡ δὲ ψυχὴ συναπτομένη τῷ σώματι, εἰς τὸ σκότος τοῦ σώματος συνδισμεῖται. διὸ πρέπει μισεῖν, καὶ παιδεύειν τὸ σῶμα ὡς ἐχθρόν, καὶ πολέμιον ὑπάρχοντα τῇ ψυχῇ. πλῆθος γὰρ ἐδεσμάτων καὶ ἡδυφαγίας ἐπεφέρει τὰ πάθη τῆς κακίας τοῖς ἀνθρώποις. ἐγκράτεια δὲ γαστρὸς ταπεινοῖ τὰ πάθη, καὶ σώζει τὴν ψυχὴν.

ριη'. Τοῦ σώματος ἡ ὄρασις, οἱ ὀφθαλμοὶ εἰσι· τῆς δὲ ψυχῆς ἡ ὄρασις, ὁ νοῦς ἐστί. καὶ ὡς περ σῶμα ὀφθαλμοῦς μὴ ἔχον, τυφλόν ἐστί καὶ τὸν ἥλιον, πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καταλάμποντα, οὐ βλέπει, οὐδὲ τοῦ φωτὸς ἀπολαῦσαι δύναται· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, νοῦν ἀγαθόν, καὶ χρηστὴν πολιτείαν μὴ ἔχουσα, τυφλὴ ἐστί, καὶ τὸν Θεὸν τὸν ποιητὴν, καὶ εὐεργέτην τῶν ὄλων οὐ κατανοεῖ, οὔτε δοξάζει, οὔτε τῆς ἀφθαρ-

σίας αὐτοῦ, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι οὐ δύναται.

Ἀναισθησία, καὶ μωρία ψυχῆς ἐστίν, ἡ ἀγνοσία τοῦ Θεοῦ. τὸ γὰρ κακὸν ἐκ τῆς ἀγνοσίας τίκτεται· τὸ δὲ ἀγαθὸν ἐκ τῆς γνῶσεως τοῦ Θεοῦ προσγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ σώζει τὴν ψυχὴν. ἐὰν οὖν τὰ θελήματά σου μὴ ποιεῖν σπουδάζῃς, νηφάλιος ὑπάρχων καὶ γνωρίζων τὸν Θεόν, ἔχεις τὸν νοῦν σου ἐπὶ τὰς ἀρετάς. ἐὰν δὲ τὰ θελήματά σου τὰ πονηρά, πρὸς ἡδονὴν σπουδάζῃς ποιεῖν, ἀγνοσίαν Θεοῦ μεθύων, ἀπολλύσαι, ὡς τὰ ἄλογα, μὴ ἐνθυμούμενος τὰ μετὰ θάνατόν σοι συμβησόμενα κακὰ.

Πρόνοιά ἐστί τὰ κατὰ ἀνάγκην θείαν γινόμενα, ὡς περ τὸ ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας ἀνατέλλειν καὶ δύειν τὸν ἥλιον, καὶ τὸ καρποφορεῖν τὴν γῆν. οὕτω καὶ νόμος λέγεται τὸ κατὰ ἀνάγκην ἀνθρωπίνην γινόμενον. πάντα δὲ διὰ τὸν ἄνθρωπον γέγονε.

Ὅσα μὲν ὁ Θεὸς ποιεῖ, ὡς ἀγαθός, διὰ τὸν ἄνθρωπον ποιεῖ. ὅσα δὲ ὁ ἄνθρωπος ποιεῖ, ἑαυτῷ ποιεῖ, καὶ τὰ καλὰ, καὶ τὰ κακὰ. ἵνα δὲ μὴ θαυμάζῃς τὴν τῶν κακῶν εὐδαιμονίαν, γίνωσκε, ὅτι ὡς περ αἱ πόλεις τρέφουσι τοὺς δημίους, καὶ οὐκ ἐπαινοῦσαι αὐτῶν τὴν κακίστην πραίρεισιν, ἀλλὰ διὰ τούτων τοὺς ἀξίους κολάζουσαι· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ὁ Θεὸς τοὺς πονηροὺς, τῶν βιωτικῶν καταδυναστεύειν συγχωρεῖ, ὥστε δι' αὐτῶν τιμωρεῖσθαι τοὺς ἀσεβοῦντας. ὕστερον δὲ καὶ τούτους παραδίδωσι τῇ κρίσει. ἐπειδὴ οὐχ ὡς τῷ Θεῷ διακονοῦντες, ἀλλὰ τῇ οἰκείᾳ πονηρίᾳ δουλεύοντες, τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις πεποιήκασιν.

Οἱ τὰ εἰδῶλα σεβόμενοι, εἰ ἐγίνωσκον, καὶ ἐβλεπον τῇ καρδίᾳ τί σέβονται, οὐκ ἂν ἀπεπλανῶντο, οἱ ἄθλιοι, τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ θεωροῦντες τὴν εὐκοσμίαν, καὶ τὴν τάξιν, καὶ τὴν πρόνοιαν τῶν γεγονότων τε, καὶ τῶν γινομένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐγνώριζον ἂν τὸν ποιήσαντα αὐτὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ ἄνθρωπος ὡς κακός, καὶ ἀδικὸς ἀποκτείναι δύναται. ὁ δὲ Θεὸς ζῶν χαρίζομενος καὶ τοῖς ἀναξίοις οὐ παύεται. ὡς ἀρθονος γὰρ, καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν ὑπάρχων, ἡβουλήθη γενέσθαι τὸν κόσμον, καὶ ἐγένετο. καὶ γίνεται διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ.

Ἀνθρωπος ἐστίν, ὁ τὸ σῶμα νοήσας τί ἐστίν· ὅτι φθαρτόν ἐστί, καὶ ὀλιγοχρόνιον. ὁ γὰρ τσιούτος καὶ τὴν ψυχὴν νοεῖ, ὅτι θεία

ριθ'.

ρκ'.

ρκά'.

ρκβ'.

ρκγ'.

ρκδ'.

ἐστὶ, καὶ ἀθάνατος, καὶ ἐμφύσημα Θεοῦ ὑ-
πάρχουσα, εἰς δοκιμὴν καὶ ἀποθέωσιν συν-
εδέθη τῷ σώματι. ὁ δὲ τὴν ψυχὴν νοήσας,
ὀρθῶς, καὶ ἀρεσκόντως Θεῷ πολιτεύεται,
τῷ σώματι μὴ πειθόμενος. ἀλλ' ὀρῶν τὸν
Θεόν, τῷ νῷ ἑαυτοῦ, καὶ τὰ δωρούμενα τῇ
ψυχῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ αἰώνια ἀγαθὰ θεωρεῖ
νοητῶς.

ρκε'. Ἀγαθός, καὶ ἀφθονός ἀεὶ ὢν ὁ Θεός, τὴν
ἐξουσίαν δέδωκε τῷ ἀνθρώπῳ, τοῦ καλοῦ,
καὶ τοῦ κακοῦ· γινώσκιν αὐτῷ δωρησάμενος·
ἵνα θεωρῶν τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ,
γνωρίσῃ τὸν ποιήσαντα τὰ πάντα διὰ τὸν
ἄνθρωπον. τῷ δὲ ἀνοσίῳ ἐξεστὶ θέλειν, καὶ
μὴ νοεῖν. ἐξεστὶ γὰρ αὐτῷ καὶ ἀπιστεῖν,
καὶ ἀτυχεῖν, καὶ τὰ ἐναντία τῆς ἀληθείας
νοεῖν· τοσαύτην ἔχει ἄνθρωπος ἐξουσίαν καὶ
τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦ κακοῦ.

ρκε'. Πρόσταξις ἐστὶ Θεοῦ, τό, αὐξανομένης
τῆς σαρκός, τὴν ψυχὴν πληροῦσθαι νοῦ· ἵνα
ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦ κακοῦ
τὸ ἀρέσκον αὐτῷ ἐπιλέξῃται. ψυχὴ δὲ μὴ
ἐπιλεγόμενη τὸ καλόν, νοῦν οὐκ ἔχει. ὅθεν,
ὅλα μὲν τὰ σώματα ψυχὴν ἔχει· οὐ πᾶσα
δὲ ψυχὴ λέγεται νοῦν ἔχειν. ὁ γὰρ θεοφιλὴς
νοῦς παραγίνεται τοῖς σώφροσι, καὶ ὀσίοις,
καὶ δικαίοις, καὶ καθαροῖς, καὶ ἀγαθοῖς, καὶ
ἐλεήμοσι, καὶ τοῖς εὐτεβοῦσι. καὶ ἡ παρου-
σία τοῦ νοῦ, γίνεται αὐτῷ βοήθεια πρὸς
Θεόν.

ρκε'. Ἐν μόνον οὐκ ἐξεστὶν ἀνθρώπῳ, τὸ εἶ-
ναι ἀθάνατον (1). Θεῷ συναρθῆναι ἐξεστὶν
αὐτῷ, ἐὰν νοήσῃ, ὅτι δύναται. θέλων γάρ,
καὶ νοῶν, καὶ πιστεύων, καὶ ἀγαπῶν διὰ
χρηστῆς πολιτείας, Θεοῦ συνόμιλος γίνεται
ὁ ἄνθρωπος.

ρκε'. Ὁ ὀφθαλμὸς τὰ φαινόμενα θεωρεῖ. ὁ δὲ
νοῦς τὰ ἀόρατα κατανοεῖ. ὁ γὰρ θεοφιλὴς
νοῦς, φῶς ἐστὶ τῆς ψυχῆς. ὁ νοῦν ἔχων
θεοφιλῆ, τὴν καρδίαν πεφώτισται, καὶ ὀρᾷ
τὸν Θεόν τῷ νῷ ἑαυτοῦ.

ρκε'. Οὐδεὶς ἀγαθός, αἰχρὸς· ὁ δὲ μὴ καλός,
πάντως κακός, καὶ φιλοσώματος. πρώτη δὲ
ἀρετὴ ἐστὶν ἀνθρώπου, ἡ τῆς σαρκὸς κατα-
φρόνησις. τῶν γὰρ προτχαίρων, καὶ φαρ-
τῶν, καὶ ὑλικῶν ὁ χωρισμὸς ὁ κατὰ προαι-
ρεσιν, καὶ οὐ κατ' ἐνδειάν, τῶν αἰωνίων
καὶ ἀφάρτων ἀγαθῶν κληρονόμους ἡμᾶς
ποιεῖ.

ρκε'. Ὁ νοῦν ἔχων, οἶδεν ἑαυτὸν τί ἐστίν, ὅτι

φθαρτός ἐστιν ἄνθρωπος. ὁ δὲ εἰδὼς ἑαυτόν,
πάντα οἶδεν, ὅτι ποιήματα Θεοῦ ἐστὶ, καὶ
διὰ σωτηρίαν ἀνθρώπου ἐγένετο. πάντα γὰρ
νοῆσαι, καὶ πιστεῦσαι ὀρθῶς, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ
τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶ. γινώσκει δὲ ἀσφαλῶς
ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὅτι οἱ τῶν βιώτικῶν κα-
ταφρονοῦντες, κόπον μὲν ἐλάχιστον ἔχουσι,
τρυφήν δέ, καὶ ἀνάπαυσιν αἰώνιαν κομίζον-
ται παρὰ τοῦ Θεοῦ μετὰ θάνατον.

Ἵς περ τὸ σῶμα χωρὶς ψυχῆς νεκρὸν ἐ-
στίν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ χωρὶς τοῦ νοητικοῦ,
ἀργή ἐστὶ, καὶ τὸν Θεὸν κληρονομήσαι οὐ
δύναται.

Μόνου ἀνθρώπου ὁ Θεὸς ἀκούει. μόνῳ
ἀνθρώπῳ ὁ Θεὸς φαίνεται. φιλόανθρωπος ὁ
Θεός, ὅπου ἐὰν ᾖ, καὶ Θεός· μόνος ἄνθρω-
πος ἄξιος Θεοῦ προσκυνητής. διὰ τὸν ἄν-
θρωπον ὁ Θεὸς μεταμορφοῦται.

Ὁ Θεὸς ἀνθρώπῳ πάντα ἐποίησε τὸν οὐ-
ρανόν, καὶ κοσμοῦσιν ἀστέρες. διὰ τὸν ἄν-
θρωπον τὴν γῆν. ἄνθρωποι γεωργοῦσι δι' ἑ-
αυτούς. οἱ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας τοσαύ-
της μὴ αἰσθανόμενοι, ἀνόητοι τὴν ψυχὴν.

Τὸ καλὸν ἀφανές ἐστίν, ὡς τὰ ἐν οὐρα-
νῷ. τὸ κακὸν φανερόν ἐστίν, ὡς τὰ ἐν τῇ
γῆ. καλόν ἐστίν, τὸ σύγκριτιν μὴ ἔχον. ὁ
δὲ νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, τὸ κάλλιον ἐπιλέ-
γεται. μόνῳ γὰρ ἀνθρώπῳ ὁ Θεός, καὶ τὰ
ποιήματα αὐτοῦ, νοητὰ ἐστίν.

Ὁ νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται, καὶ ἡ φύ-
σις ἐν τῷ σώματι. καὶ ὁ νοῦς μὲν τῆς ψυ-
χῆς ἀποθέωσις ἐστίν, ἡ δὲ φύσις τοῦ σώ-
ματος, διάχυσις ὑπάρχει. καὶ ἐν παντὶ μὲν
σώματι φύσις ἐστίν, οὐκ ἐν πάσῃ δὲ ψυχῇ·
νοῦς ὑπάρχει· διόπερ οὐδὲ πᾶσα σώζεται
ψυχῇ.

Ψυχὴ, ἐν τῷ κόσμῳ· ὡς γεννητὴ· νοῦς
δὲ, καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον· ὡς ἀγέννητος· ἡ
δὲ νοῦσα τὸν κόσμον, καὶ θέλουσα σωθῆναι
ψυχὴ, ἐφ' ἐκάστης ὥρας ἔχει νόμον ἀπαρά-
βατον, καὶ καθ' ἑαυτὴν λογιζομένη, ὅτι νῦν
ὁ ἀγὼν, καὶ ἡ ἐξέτασις, καὶ οὐ συγχώρει ἀ-
ναλαβέσθαι τὸν κριτὴν, καὶ ὅτι ἀπόλλυται
ψυχὴ, καὶ σώζεται διὰ μικράν, καὶ αἰσχροῦν
ἡδονήν.

Ἐν τῇ γῆ ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γέννα,
καὶ θάνατος. ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ πρόνοια, καὶ
ἀνάγκη. πάντα δὲ διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ
σωτηρίαν αὐτοῦ γέγονεν. ἀνευδοκῆς πάντων
ἀγαθῶν ὑπάρχων ὁ Θεός, δι' ἀνθρώπους, οὐ-

(1) Πάντως τῷ σώματι τοῦτο νόησον, καὶ οὐ τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀθανάτι-
σθῆσεται.

ρανόν, και γην, και στοιχεια ἐδημιούργησε, διὰ τούτων πᾶσαν ἀπολαυσιν ἀγαθῶν αὐτοῖς φιλοτιμούμενος.

ρλη'. Τὰ θνητὰ τοῖς ἀθανάτοις ὑπόκεινται. τὰ δὲ (1) ἀθάνατα τοῖς θνητοῖς ὑπηρετεῖ, τουτέστι, τὰ στοιχεια τῷ ἀνθρώπῳ, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν, και ἐμφυτον ἀγαθότητα τοῦ κτίσαντος Θεοῦ.

ρλθ'. Ὁ πένης γενόμενος, και βλάψαι μὴ δυνάμενος, εἰς τοὺς εὐσεβεῖς (τῇ πράξει) οὐ λογίζεται· ἀλλ' ὁ δυνάμενος βλάψαι, και τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει εἰς τὸ κακὸν μὴ χρώμενος, ἀλλὰ τῶν ταπεινοτέρων φειδόμενος, διὰ τὴν περὶ Θεὸν εὐσέβειαν, ἐκεῖνος ἀμειβῶν ἀγαθῶν ἐντὸς γίνεται και μετὰ θάνατον.

ρμ'. Διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς Θεοῦ, πλείστα εἰσι τῶν ἀνθρώπων πρὸς σωτηρίαν ὁδοί, αἱ τὰς ψυχὰς ἐπιστρέφουσαι, και ἀνάγουσαι αὐτὰς εἰς τοὺς οὐρανοὺς. κομίζονται γὰρ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί, ἀντὶ μὲν τῆς ἀρετῆς, ἀντιμισθίας, ἀντὶ δὲ τῶν πλημμελημάτων, τὰς τιμωρίας.

ρμά'. Ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ, και τὸ πνεῦμα ἐν τῷ Υἱῷ, και ὁ Πατὴρ ἐν ἀμφοτέροις ἐστί. πιστεῖ δὲ πάντα τὰ ἀόρατα, και νοούμενα γινώσκει ὁ ἀνθρώπος. πιστις δὲ ἐστὶν ἡ ἐθελοῦστος τῆς ψυχῆς συγκατάθεσις.

ρμβ'. Ὡσπερ οἱ διὰ τινὰς χρείας, ἢ περιστάσεις, τοῖς μεγίστοις τῶν ποταμῶν ἐγκολυμβᾶν ἀναγκαζόμενοι, ἐὰν νήψωσι, διασώζονται· κἄν γὰρ βίαια τυγχάνῃ τὰ ρεύματα, μικρὸν και * πωθέντες, εἰτινος δήποτε τῶν παρὰ ταῖς ὄχθαις πεφυκότων δρασσόμενοι, διασώζονται. ὅσοι δὲ μεθύοντες εὐρεθῶσιν, εἰ και μυριάκις εἰς τὸ ἄκρον τὸ κολυμβᾶν ἐμελέτησαν, ἀλλὰ τῷ οἴνω νικώμενοι, τοῦ ρεύματος ὑποδρύχιοι γίνονται. και ἔξω τῶν ζώντων εὐρίσκονται. τὸν αὐτὸν τρόπον και ἡ ψυχὴ εἰς τὰ σῶματα και τὸν περιπασημὸν τῶν ρευμάτων τοῦ βίου ἐμπίπτουσα, ἐὰν μὴ ἐκ τῆς κακίας τῆς ὕλης ἀνανήψασα, γνωρίσῃ ἑαυτὴν, ὅτι θεία ὑπάρχουσα, και ἀθάνατος, τῇ ὀλιγοχρονίᾳ, και πολυπαθείᾳ, και θνητῇ ὕλῃ τοῦ σώματος εἰς δοκιμὴν συνεδέθη, καθέλκεσθαι ὑπὸ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν εἰς ἀπώλειαν και καταφρονουσα ἑαυτῆς, και ἀγνώστῃ μεθύουσα, και μὴ ἀντιλαμβανομένη ἑαυτῆς, ἀπόλλυται, και ἔξω τῶν σωζομένων εὐρίσκεται· ποταμοῦ

γὰρ δίκην, συνυποσύρει πολλάκις ἡμᾶς τὸ σῶμα πρὸς ἀπρεπεῖς ἡδονάς.

Ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἀμετακίνητος ἐστῶσα, ὡσπερ ἵππον ἡνιοχεῖ τὸ θυμικόν, και τὸ ἐπιθυμητικόν τὰ ἀλόγιστα αὐτῆς πάθη, και νικῶσα, και ἀγχουσα, και περιγενομένη αὐτῶν, στεφανοῦται· και τῆς ἐν οὐρανοῖς ἀξιοῦται διαίτης· ἐπαθλον τοῦτο νίκης, και τῶν κόπων λαμβάνουσα παρὰ τοῦ κτίσαντος αὐτὴν Θεοῦ.

Ἡ κατὰ ἀλήθειαν λογικὴ ψυχὴ ὀρώσα τὰς τῶν πονηρῶν εὐτυχίας, και τῶν ἀναξίων εὐημερίαν, οὐ θορυβεῖται φανταζομένη αὐτῶν τὴν ἐν τούτῳ τῷ βίῳ ἀπολαυσιν, ὡς περ οἱ ἀλόγιστοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπίσταται γὰρ σαφῶς και τῆς τύχης τὸ ἄσπατον, και τοῦ βίου τὸ ἄδηλον, και τῆς ζωῆς τὸ ὀλιγοχρόνιον και τῆς δίκης τὸ ἀδωροδόκητον· και πιστεύει ἑαυτὴν ἢ τοιαύτη ψυχὴ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν μὴ ἀμελουμένην.

Ἡ ζωὴ τοῦ σώματος, και ἡ ἐν πλούτῳ πολλῷ, και δυναστείᾳ τοῦ βίου τούτου ἀπόλαυσις, θάνατος γίνεται τῆς ψυχῆς· ὁ δὲ κόπος, και ἡ ὑπομονή, και ἡ ἔνδεια ἢ μετ' εὐχαριστίας, και ὁ θάνατος τοῦ σώματος, ζωὴ ἐστί, και τρυφὴ αἰωνία τῆς ψυχῆς.

Ἡ λογικὴ ψυχὴ τῆς ὕλικης κτίσεως, και τῆς ὀλιγοχρονίου ζωῆς καταφρονουσα, ἐπιλέγεται τὴν οὐράνιον τρυφήν, και τὴν αἰωνίαν ζωὴν, διὰ τῆς χρηστῆς πολιτείας παρὰ Θεοῦ ταύτην λαμβάνουσα.

Οἱ τὴν ἐσθῆτα βεβορβορωμένοι, μολύνουσι τὸν χιτῶνα τῶν προστριβόντων αὐτοῖς. τὸν αὐτὸν τρόπον, και οἱ κακοὶ τὴν προαίρεσιν, και τὴν πολιτείαν οὐκ ὀρθοί, τοῖς ἀπλοστέροις συνδιατρίβοντες, και προσλεγόμενοι τὰ μὴ δέοντα, βορβόρου δίκην διὰ τῆς ἀκοῆς μολύνουσι τὴν ψυχὴν.

Ἀρχὴ ἀμαρτίας ἡ ἐπιθυμία ἐστὶ, δι' ἧς ἀπόλλυται ἡ λογικὴ ψυχὴ. ἀρχὴ δὲ σωτηρίας, και βασιλείας οὐρανῶν, ἡ ἀγάπη γίνεται τῇ ψυχῇ.

Ὡσπερ ὁ χαλκὸς βραθυμούμενος, και τῆς δεούτης ἐπιμελείας μὴ ἀξιοῦμενος, ἐκ τῆς χρονίας δέσεως, και ἀργείας ὑπὸ τοῦ ἐπιγενομένου ἰσθ διασπένεται, και ἀχρηστος, και ἀκαλλῆς ἀπεργάζεται τὸν αὐτὸν τρόπον και ἡ ψυχὴ ἀργουσα, και μὴ φρονίζουσα περὶ χρηστῆς πολιτείας, και τῆς πρὸς Θεὸν ἐπιστροφῆς, χωρίζουσα ἑαυτὴν διὰ πονηρῶν

(1) Τὸ ἰθὺναιον ἐντύθη, ὡς πολυχρόνιον, και ἐπιπολὺ δεικνύμενον, ἐκλαμβάνεται.

πραξέων τῆς τρέπης τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τῆς κακίας τῆς ἐπιγενομένης ὑπὸ τῆς βραθυμίας, τῆ ὕλη τοῦ σώματος, ὡς χαλκὸς ὑπὸ τοῦ ἰοῦ ἀναλίσκεται, καὶ ἀκαλλῆς, καὶ ἀχρηστος πρὸς σωτηρίαν εὐρίσκεται.

Ὁ Θεὸς ἀγαθός, καὶ ἀπαθής, καὶ ἀμετάβλητος ἐστὶν· εἶδέ τις τὸν μὲν Θεὸν μὴ μεταβάλλεσθαι εὐλογόν τε ἡγεῖται, καὶ ἀληθές· ἀπορεῖ δέ, πῶς ἀγαθὸς μὲν χαίρει, κακοὺς δὲ ἀποστρέφεται· καὶ ἀμαρτάνουσι μὲν ὀργίζεται· θεραπευόμενος δέ, ἰλαεὺς γίνεται· ῥητεσὸν, ὡς οὔτε χαίρει ὁ Θεός, οὔτε ὀργίζεται· τὸ γὰρ χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι, πάθος· οὔτε δώροις θεραπεύεται· ἡδονὴ γὰρ ἂν ἠτηθείη· οὐ θέμις ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων εὔ, ἢ κακῶς ἔχειν τὸ θεῖον. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀγαθὸς ἐστὶ, καὶ ὠφελεῖ μόνον, βλάβπει δὲ οὐδέποτε, κατὰ ταῦτα καὶ ὠσαύτως ἔχων· ἡμεῖς δὲ ἀγαθοὶ μένοντες δι' ὁμοιότητα, Θεῷ συναπτόμεθα· κακοὶ δὲ γενόμενοι δι' ἀνομοιότητα, χωριζόμεθα τοῦ Θεοῦ. καὶ τὴν ἀρετὴν ζῶντες ἐχόμεθα τοῦ Θεοῦ· κακοὶ δὲ γενόμενοι, ἐχθρὸν ἡμῖν ποιούμεν ἐκεῖνον, οὐκ εἰκὴ ὀργιζόμενον· ἀλλὰ τῶν ἀμαρτημάτων, Θεὸν μὲν ἐν ἡμῖν οὐκ ἐώντων ἐλλάμπειν, δαίμοσι δὲ κολαστικοῖς συναπτόντων· εἶδὲ εὐχαῖς, καὶ εὐποιίας λύσιν ἀμαρτημάτων εὐρίσκομεν, οὐ τὸν Θεὸν θεραπεύομεν καὶ μεταβάλλομεν ἀλλὰ διὰ τῶν ὀρωμένων, καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστροφῆς, τὴν ἡμετέραν κακίαν ἰόμενοι, πάλιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος ἀπολαύομεν ὥστε ἑμοῖον λέγειν, τὸν Θεὸν τοὺς κακοὺς ἀποστρέφεται, καὶ τὸν ἥλιον τοὺς ἐστερημένοις τῆς ὁράσεως κρύπτεισθαι.

Ἡ εὐσεβὴς ψυχὴ γινώσκει τὸν Θεὸν τῶν ὄλων. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἐστὶν εὐσέβεια, εἰμὴ τὸ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπερ ἐστὶ γνῶσις Θεοῦ ἐν τῷ ἄσθονον εἶναι, σώφρονα, πρᾶον, χρηστικὸν κατὰ δύναμιν, κοινωνικόν, ἀσιλόνηικον, καὶ ὅσα ἐστὶν ἀρέσκοντα τῆ βουλήσει τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ, ἰασίς ἐστὶ τῶν τῆς ὕλης παθῶν. ἀγνωσίας γὰρ Θεοῦ, τῆ ψυχῆ συνούσης, τὰ πάθη ἀνίατα διαμείναντα διασπείρει τὴν ψυχὴν· ὡς περ ὑπὸ χρόνιου ἔλκουσ διασπυρομένης αὐτῆς ὑπὸ τῆς κακίας, ἧς ἀνάστις ὁ Θεός, ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν καταπέμφας ἀνθρώποις.

Τὸν ἀνθρώπον ἐπιστήμης καὶ γνῶσεως ἐπλήρωσεν ὁ Θεός, τὰ πάθη καὶ τὴν ἀυθαίρετον κακίαν ἐκκαθαίρει σπουδάζων, καὶ

τὸ θνητὸν εἰς ἀθανασίαν διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀγαθότητα μεταθεῖναι βουλόμενος.

Ὁ νοῦς ὁ ἐν τῇ καθαρᾷ, καὶ φιλοθέῳ ψυχῇ, ἐν ἀληθείᾳ ὄρα τὸν Θεὸν τὸν ἀγέννητον, καὶ ἀθεώρητον, καὶ ἄλεκτον, τὸν μόνον καθαρὸν τοῖς καθαρῶς τῇ καρδίᾳ.

Στέφανος ἀφθαρτίας, καὶ ἀρετῆ, καὶ σωτηρία ἀνθρώπου ἐστὶν, εὐθύμως καὶ εὐχαρίστως φέρειν τὰς συμφοράς· κρατεῖν δὲ θυμοῦ, γλώττης, γαστροῦ, ἡδονῶν, τοῦτο μείγιστη βοήθεια γίνεται ψυχῆς.

Ἡ διακρατοῦσα τὸν Κόσμον, τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐστὶ. καὶ οὐκ ἐστὶ τόπος οὐδεὶς ἔρημος τῆς προνοίας. πρόνοια δὲ ἐστὶν, αὐτοτελὴς λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ τυπωτικὸς τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐρχομένης ὕλης, καὶ δημιουργός, καὶ τεχνίτης τῶν γινομένων ἀπάντων. οὐδὲ γὰρ οἶόν τε τὴν ὕλην διακοσμεῖσθαι χωρὶς τῆς διακρινούσης δυνάμεως τοῦ λόγου, ὅς ἐστιν εἰκὼν, καὶ νοῦς, καὶ σοφία, καὶ πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως ἐπιθυμία, ρίζα ἐστὶ τῶν παθῶν τῶν συγγενῶν τοῦ σκότους, καὶ ἡ ψυχὴ οὕσα ἐν τῇ ἐνθυμήσει τῆς ἐπιθυμίας, ἀγνοεῖ ἑαυτήν, ὅτι Θεοῦ ἐμφύσημά ἐστι, καὶ οὕτω φέρεται ἐπὶ τὸ ἀμάρτημα, οὐ λογιζομένη τὰ μετὰ θάνατον κακὰ ἢ ἀνόητος.

Μείγιστη, καὶ ἀνίατος νόσος ψυχῆς, καὶ ἀπώλεια, ἡ ἀθεότης, καὶ τὸ φιλοδόξον. ἡ ἐπιθυμία γὰρ τοῦ κακοῦ, ὑστέρημα ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ. ἀγαθὸν δὲ ἐστὶ, τὸ ἀφθόνως τὰ καλὰ πάντα ποιεῖν, ὅσα ἀρέσκει τῷ Θεῷ τῶν ὄλων.

Ὁ ἀνθρώπος μόνος τοῦ Θεοῦ δεκτικὸς ἐστὶ. τούτῳ γὰρ μόνῳ τῷ ζῶν ὁμιλεῖ ὁ Θεός, νυκτὸς μὲν δι' ὀνειρώων, ἡμέρας δὲ διὰ τοῦ νοῦ. καὶ διὰ πάντων τοῖς ἀξίοις αὐτοῦ ἀνθρώποις προλέγει, καὶ προσημαίνει τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ.

Οὐδὲν δύσκολόν ἐστὶ τῷ πιστεύοντι, καὶ βουλομένῳ νοῆσαι τὸν Θεόν. εἰ δὲ θέλεις αὐτὸν καὶ θεωρῆσαι, βλέπε τὴν εὐχοσμίαν καὶ τὴν πρόνοιαν ἀπάντων τῶν γεγονότων τε, καὶ γινομένων τῷ λόγῳ αὐτοῦ. πάντα δὲ διὰ τὸν ἀνθρώπον.

Ἄγιος ὀνομάζεται, ὁ καθαρὸς ἀπὸ κακίας, καὶ ἀμαρτημάτων. ἔθεν καὶ μείγιστόν ἐστὶ ψυχῆς κατόρθωμα, καὶ ἀρέσκει Θεῷ, τὸ μὴ εἶναι κακίαν ἐν ἀνθρώπῳ.

Ὄνομά ἐστὶ σημασία ἐνὸς τῶν πολλῶν. ἔθεν ἀνόητόν ἐστὶ τὸ νομιζεῖν τὸν Θεὸν ἕνα

ρν'.

+

* ἰσ.
κατ'ἀ-
ρετήν.

ρνα'.

ρnb'.

ρnc'.

ρnd'.

ρne'.

ρnf'.

ρng'.

ρnh'.

ρni'.

ρnj'.

ρnk'.

ρnl'.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΗΣΑΪΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

Ο Όσιος Πατήρ ἡμῶν Ἡσαΐας ὁ Ἀναχωρητής, ἔζη ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ τριακοσιοστῶ ἑβδομηκοστῶ, σύγχρονος γεγονώς τῷ Ἀββᾶ Μακαρίῳ τῷ μεγάλῳ. νυκτὸς δὲ καὶ ἡμέρας ταῖς θείαις ἐμμελετήσας γραφαῖς, καὶ δαψιλῆ τὰνάματα τῆς πνευματικῆς σοφίας ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου ἀντλήσας, πολλῶν καὶ καλλίστων λόγων ἐγένετο ποιητής, διαφόρους ψυχωφε-

λεῖς ὑποθέσεις περιεχόντων, ὡς ἄλλην βίβλον ἐκ τούτων συναπαρτίζεσθαι. ὧν καὶ τὸ λογίδιον τουτὶ ἀποτεμαχίσαντες, τοῖς τηρῆσαι ποθοῦσι τὸν οἰκεῖον νοῦν, παρεθήκαμεν διδάσκει γὰρ ὡς ἐν συντόμῳ, ὅπως τε χρῆ τὰς προσβολὰς τῶν λογισμῶν ἀποκρούειν, καὶ ἀκατάγνωστον τὴν συνείδησιν ἔχειν, κρυπτῶς τε μελετᾶν, καὶ ἐν ἀταραξίᾳ πάσῃ ἐπιστημόνως διαφυλάττειν τὸ τῆς ψυχῆς τριμερές.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΗΣΑΪΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΟΟΥ

Κεφάλαια κζ'.

α'.

Τὸ νοῦς ἐστὶν ἡ ὀργὴ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς πάθεσιν· καὶ χωρὶς ὀργῆς, οὐδὲ ἀγνεῖα γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν μὴ ὀργισθῆ εἰς πάντα τὰ σπειρόμενα τῷ ἀνθρώπῳ εἰς αὐτὸν παρὰ τοῦ ἔχθρου. καὶ ὅτε εὗρεν αὐτὸν ὁ Ἰακώβ, ὠνείδισε τοὺς ἔχθρους αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς· ἄτιμοι, καὶ πεφραυλισμένοι, ἐνδεεῖς παντὸς ἀγαθοῦ, οὓς οὐχ ἡγησάμεν ἀξίους εἶναι κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων. ὁ θέλων δὲ ἔλθειν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ὀργὴν, ἐκκόπτει πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ, ἕως οὗ στήσῃ ἐαυτὸν ἐν τῷ κατὰ φύσιν τοῦ νοῦ.

Ὅτις αὐτὴν ἀσθενήσασαν ἀπὸ σοῦ φεύγειν εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ χαρῆ σου ἢ καρδία· ὅτι ἡ κακία τῶν πνευμάτων, ὀπίσω αὐτῶν ἐστίν. ἐτοιμάζουσι γὰρ πόλεμον χείρονα τοῦ πρώτου, καὶ ἐῷσιν αὐτὸν ὀπίσω τῆς πόλεως, καὶ ἐντέλλονται αὐτῷ μὴ κινηθῆναι. καὶ ἐὰν ἀντιστῆς ἀντιβαίνων αὐτοῖς, φεύγουσιν ἀπὸ προσώπου σου ἐν ἀσθενείᾳ. καὶ ἐὰν ὑψωθῆ ἡ καρδία σου, ὅτι ἐδίωξας αὐτούς, καὶ καταλείψῃς τὴν πόλιν, οἱ μὲν ἐγείρονται ἐκ τῶν ὀπίσω, οἱ δὲ ἴστανται ἐμπροσθεν, καὶ ἐῷσι τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν, μὴ ἔχουσαν ἐτι καταφυγὴν. πόλις ἐστὶν ἡ προσευχή· ἔνστασις δὲ ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀντιλογία. βᾶσις δὲ ὁ θυμός.

β'. Ἐὰν ἦς ἀνιστάμενος τῇ ἔχθρᾳ, καὶ ἰ-

γ'. Στώμεν οὖν ἀγαπητοὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ, φυλάττοντες, καὶ τηροῦντες τὰ πρακτικῶν τῶν ἀρετῶν μὴ διδόντες πρόσκομμα τῇ συνειδήσει ἡμῶν, ἀλλὰ προσέχοντες ἑαυτοῖς ἐν φόβῳ Θεοῦ. ἕως οὗ καὶ αὐτὴ ἐλευθερώσει ἑαυτὴν μετ' ἡμῶν, ὅπως γένηται μετὰ ἡμῶν καὶ αὐτῆς ἑνώσεως καὶ λοιπὸν αὐτὴ γένηται ἡμῶν φύλαξ, δεικνύουσα ἡμῖν ἕκαστον, εἰς ὃ ἐκκόπτομεν. ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσωμεν αὐτῆς, ἀποστήσεται ἀφ' ἡμῶν, καὶ καταλείπει ἡμᾶς, καὶ πίπτομεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐώσιν ἡμᾶς οὐκ ἔτι. καθὼς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ δεσπότης ἡμῶν λέγων· γνῶθι τὸν ἀντίδικόν σου, ἕως εἰ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς. λέγουσι τὴν συνειδήσιν ἀντίδικον εἶναι, ὅτι ἀνθίσταται τῷ ἀνθρώπῳ θέλοντι ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ τῆς σαρκός. καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσῃ αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος, παραδίδωσιν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ.

δ'. Ἐὰν ἴδῃ ὁ Θεός, ὅτι ὑπετάγη αὐτῷ ὁ νοῦς ὅλη δυνάμει, καὶ οὐκ ἔχει ἄλλην βοήθειαν, εἰμὴ αὐτὸν μόνον, ἐνδυναμοῖ αὐτόν, λέγων· μὴ φοβοῦ παῖς μου Ἰακώβ, ὀλιγοστός Ἰσραήλ. καὶ πάλιν· μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐλυτρώσαμην σε· ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά μου· ἐμὸς εἰ σύ· καὶ ἐὰν διαβαίνης δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμὶ· καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλείσουσί σε. καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρός, οὐ κατακαυθήσῃς, καὶ φλόξ οὐ κατακαύσῃ σε· ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός σου ὁ ἅγιος Ἰσραήλ, ὁ σώζων σε.

ε'. Ἐὰν οὖν ἀκούσῃ ὁ νοῦς τὴν παβήρησιαν ταύτην, κατατολμᾷ τῆς ἐχθρας λέγων· τίς ἐστὶν ὁ πολεμῶν με; ἀντιστήτω μοι· καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγισάτω μοι. ἰδοὺ Κύριος βοηθός μου, τίς κακώσει μοι; ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε ὑπὸ σπητός.

ς'. Ἐὰν ἡ καρδιά σου φύσει τὴν ἀμαρτίαν ἐμίσησεν, ἐνίκησε· καὶ ἀπέστησεν αὐτὴν ἐκ τῶν τικτόντων τὴν ἀμαρτίαν. καὶ ἔθου τὴν κόλασιν ἐνώπιόν σου· καὶ γίνωσκε ὅτι ὁ βοηθός σου συμπαραμένει σοι. καὶ σύ ἐν μηδενὶ λυπῶν αὐτόν, ἀλλὰ κλαίων ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ λέγων· σὸν ἐστὶ τὸ ἔλεος, τοῦ λυτρώσασθαί με Κύριε. ἀδυνατῶς γὰρ ἔχω ἐγὼ τὰς χεῖρας ἐκφυγεῖν τῶν ἐχθρῶν δίχα τῆς σῆς βοηθείας. προσέχων καὶ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ αὐτός σε διαφυλάττει ἀπὸ παντός κακοῦ.

ζ'. Ὀφείλει ὁ μοναχὸς ἀποκλείεται αὐτοῦ

πάσας τὰς πύλας τῆς ψυχῆς, ἵηγον τὰς αἰσθήσεις, τοῦ μὴ πτωματισθῆναι δι' αὐτῶν. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ νοῦς ἑαυτόν, μὴ κατακυριευόμενον ὑπὸ τινος. ἐτοιμάζεται εἰς ἀθανάσιαν· ἐπισυνάγων τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ποιῶν αὐτὰς ἐν σῶμα.

Ἐὰν ἐλευθερωθῇ ὁ νοῦς ἀπὸ πεισῆς ἐλπίδος τοῦ κόσμου τῶν ὀρωμένων, τοῦτο ἐστὶ τὸ σημεῖον ὅτι ἀπέθανεν ἐν σοὶ ἡ ἀμαρτία.

Ἐὰν ἐλευθερωθῇ ὁ νοῦς, ἡ μεσότης, ἣν ἔχει μετὰ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ Θεοῦ, ἀπέργεται.

Ἐὰν ἐλευθερωθῇ ὁ νοῦς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ σαββατίσῃ, ἔστιν ἐν ἑτέρῳ αἰῶνι καινῷ, καινὰ λογιζόμενος καὶ ἄφθαρτα. λοιπὸν ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.

Στέλλουσι οἱ δαίμονες ἑαυτοὺς ἐν πανουργίᾳ πρὸς καιρὸν, ἵπως ὁ ἄνθρωπος ἀπολύσει τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν, νομίζων ὅτι ἀνεπαύθη· καὶ ἄφνω εἰσπρηθῶσιν ἐπὶ τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν, καὶ ἀρπάζουσιν αὐτὴν ὡς στρουθίον· καὶ ἐὰν ἐπικρατέστεροι αὐτῆς γένωνται, ταπεινοῦσιν αὐτὴν ἀνελεημόνως ἐν παντὶ ἀμαρτήματι, χαλεπώτερον παρά τὰς ἀρχάς, ὑπὲρ ὧν ἤρχετο συγχωρηθῆναι. σταθῶμεν οὖν ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ φυλάξωμεν τὴν καρδίαν, ἐπιτελοῦντες τὸ πρακτικῶν ἡμῶν φυλάττοντες τὰς ἀρετὰς, αἵτινες κωλύουσι τὴν κακίαν τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ διδάσκαλος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἰδὼς τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀνελεημοσύνην, καὶ οἰκτιρήσας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἐνετείλατο ἐν στρυφνότητι καρδίας λέγων· γίνεσθε ἔτοιμοι ἐν πάσῃ ὥρᾳ, ὅτι οὐκ οἴδατε ἐν ποίᾳ ὥρᾳ ὁ ληστής ἔρχεται, μήποτε ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ ἡμᾶς κοιμωμένους, καὶ πάλιν· βλέπετε, μὴ βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ, καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπελεύτεται ἡμῶν ἄφνω ἡ ὥρα. στήθῃ οὖν ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, προσέχων τὰς αἰσθήσεις σου· καὶ ἐὰν εἰρηνεύσῃ μετὰ σοῦ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ, καταλαμβάνεις τοὺς ληστὰς ὑποσυλοῦντας αὐτήν. ὁ γὰρ ἀκριβαζόμενος ἐν τοῖς λογισμοῖς, ἐπιγινώσκει τοὺς μέλλοντας εἰσελθεῖν, καὶ μιᾶναι αὐτόν. παράστουσι γὰρ τὸν νοῦν, ὅπως γένηται μετέωρος, καὶ ἀργός. οἱ δὲ ἐπιγινόντες τὴν κακίαν αὐτῶν, ἀτάραχοι μένουσι, δεόμενοι τοῦ Κυρίου.

Ἐὰν μὴ μισήσῃ ὁ ἄνθρωπος πᾶσαν ἐργασίαν τοῦ κόσμου τούτου, οὐ δύναται λα-

η.

θ.

ι.

ια.

ιβ.

ιγ.

τρεῦσαι Θεῷ. ἡ λατρεία οὖν τοῦ Θεοῦ ποία ἐστίν; εἰμὴ τὸ, μηδὲν ἔχειν ἡμᾶς ἀλλότριον ἐν τῷ νῷ, ἐν τῷ εὐχεσθαι αὐτῷ· μηδὲ ἡδονήν, ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτῷ· μηδὲ κακίαν, ἐν τῷ ἄδειν αὐτῷ· μηδὲ μίσος, ἐν τῷ προκρίνειν αὐτῷ· μηδὲ ζῆλον πονηρὸν κωλύοντα ἡμᾶς, ἐν τῷ ἀδολεσχεῖν αὐτῷ, καὶ μνημνεύειν ἡμᾶς αὐτοῦ. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ σκοτεινά, τεῖχος εἰσι περιέχοντα τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν, καὶ οὐ δύναται ἀγνώως λατρεῦσαι τῷ Θεῷ, ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ ταῦτα. κωλύουσι γὰρ αὐτὴν ἐν τῷ ἀέρι, καὶ οὐκ ἔωσιν αὐτὴν ἀπαντῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ ἐν κρυπτῷ εὐλογῆσαι αὐτόν, καὶ προσδέξασθαι αὐτῷ, ἐν ἡδύτητι καρδίας, ὅπως φωτισθῆ ἔξ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ὁ νοῦς σκοτίζεται πάντοτε, καὶ οὐ δύναται προκόψαι κατὰ Θεόν, ὅτι οὐ φροντίζει ταῦτα ἐν γνώσει κόψαι.

ιδ'. Ὄταν σώσῃ ὁ νοῦς τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν θελημάτων τῆς σαρκός, καὶ διαπεράσῃ αὐτὰς ἐν τῇ ἀπαθείᾳ, καὶ ἀπομερίσῃ ἐκ τῶν θελημάτων τῆς σαρκός τὴν ψυχὴν· τότε ἐὰν ἴδῃ ὁ Θεὸς τὸ ἀνάσχυτον τῶν παθῶν, ὅτι ὁρᾷ ἐπὶ τὴν ψυχὴν κατασχεῖν τὰς αἰσθήσεις ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ βοήσῃ ὁ νοῦς ἐν τῷ κρυπτῷ τὸν Θεὸν ἀδιαλείπτως, ἀποστέλλει τὴν βοήθειαν αὐτοῦ, καὶ πάντα ὑφ' ἐν ἀπολύει.

ιε'. Παρακαλῶ σε, ἐν ὅσῳ εἰ ἐν τῷ σώματι, μὴ ἀπολύτης σου τὴν καρδίαν. ὡς περ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὁ γεωργός, οὐ δύναται πεποιθῆναι ἐπὶ τινὰ αὐτοῦ καρπὸν ἀνερχόμενον ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· οὐ γὰρ οἶδεν τί αὐτῷ ἀποβαίνει, πρὶν ἐγκλεισθῆναι τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ· οὕτως ὁ ἄνθρωπος οὐ δύναται ἀπολύσαι τὴν καρδίαν, ὅσον ἔχει πνοὴν ἐν τῇ ῥίνι αὐτοῦ. καὶ ὡς περ ἄνθρωπος οὐκ οἶδε ποῖον πάθος ἀπαντῆσει αὐτῷ ἕως τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς· οὕτως οὐ δυνατὸν ἄνθρωπον ἀπολύσαι αὐτοῦ τὴν καρδίαν, ἐν ὅσῳ ἔχει ἀναπνοὴν· ἀλλὰ χρῆ αὐτὸν πάντοτε ἀναβοᾶν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τὴν βοήθειαν, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

ισ'. Ὁ μὴ εὐρίσκων βοήθειαν ἐν καιρῷ πολέμου, οὐδὲ τὴν εἰρήνην πιστεῦσαι δύναται.

ισζ'. Ὄταν οὖν τις χωρίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ, καὶ γνῶ ἀκριβῶς πάντα τὰ ἀμαρτήματα, ἃ ἐποίησεν εἰς τὸν Θεόν· ἐπειδὴ οὐ βλέπει τὰς ἀμαρτίας, ἐὰν μὴ χωρισθῆ ἀπ' αὐτῶν χωρισμῷ πικρίας· οἱ φθάσαντες τοῦτο τὸ μέτρον, αὐτοὶ εὗρον τὸν κλαυθμόν, καὶ τὴν δέησιν, καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι ἐνώπιον τοῦ

Θεοῦ, μνημονεύοντες τὰς πονηρὰς φιλίας τῶν παθῶν. ἀγωνισώμεθα οὖν ἀδελφοί κατὰ τὴν δύναμιν ἡμῶν, καὶ συνεργεῖ ἡμῖν ὁ Θεός, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ· καὶ εἰ οὐκ ἐφυλάξαμεν τὴν καρδίαν ἡμῶν, ὡς οἱ πατέρες ἡμῶν, κἄν ποιήσωμεν τὴν δύναμιν ἡμῶν φυλάξαι τὰ σώματα ἡμῶν, ὡς ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀναμάρτητα, καὶ πιστεύωμεν, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ λιμοῦ τὸν καταλαβόντα ἡμᾶς ποιεῖ καὶ μεθ' ἡμῶν ἔλεος μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Ἄκουσεν ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ ζητεῖν τὸν Θεὸν ἐν εὐσεβείᾳ, κατὰ ἀλήθειαν, οὐ δύναται ἔννοιαν ἔχειν ὅτι ἤρεσε τῷ Θεῷ. ὅσον γὰρ ἐλέγχει αὐτὸν ἡ συνειδήσις περὶ τινῶν τῶν τῆς παραφύσεως, ξένος ἐστὶ τῆς ἐλευθερίας. ὅσον γὰρ ἐστὶν ὁ ἐλέγχων, ἐστὶ καὶ ὁ κατηγορῶν· καὶ ἐν ὅσῳ ἐστὶ κατηγορία, οὐκ ἐστὶν ἐλευθερία. ἐὰν ἴδῃς λοιπὸν εὐχόμενος ἑαυτόν, μηδὲν τὸ σύνολον τῆς κακίας κατηγοροῦν σου, ἄρα οὕτως ἐλεύθερος εἶ, καὶ εἰσῆλθες εἰς τὴν ἁγίαν αὐτοῦ κατάπαυσιν, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. ἐὰν ἴδῃς ὅτι ὁ κάλδος καρπὸς ἐνδυναμώθη, καὶ οὐκ ἔτι πνίγουσιν αὐτὸν τὰ ζιζάνια τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν ἀπέστησαν πεισθέντες ἐν πανουργίᾳ οἱ πολέμοι, οὐκ ἔτι πολεμεῖν μετὰ τῶν αἰσθήσεών σου· καὶ ἐὰν ἡ νεφέλη ἐσχίασεν ἐπὶ τὴν σκηνήν· καὶ ὁ ἥλιος οὐ συνέκαυσέ σε ἐν ἡμέρᾳ, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα· ἐὰν εὐρέθῃ ἐν σοὶ πᾶσα ἡ ἐτοιμασία τῆς σκηνῆς, τοῦ στῆσαι καὶ φυλάξαι αὐτὴν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἄρα ἐγένετό σοι νίκη διὰ τοῦ Θεοῦ. καὶ τότε λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἐπισκιάσει ἐπὶ τὴν σκηνήν, ὅτι αὐτοῦ ἐστίν. ἕως δὲ ἐστὶ πόλεμος, ὑπὸ φόβον ἐστὶ, καὶ τρόμον ὁ ἄνθρωπος, ἢ νικῆσαι σήμερον, ἢ νικηθῆναι· ἢ νικᾶσθαι αὔριον, ἢ νικᾶν· ὁ ἀγὼν γὰρ προσφίγγει τὴν καρδίαν. ἢ δὲ ἀπάθεια, ἀπολέμητός ἐστιν. ἐδέξατο γὰρ τὸ βραβεῖον, καὶ ἡμερίμησε περὶ τοῦ μέρους τῶν τριῶν μεμερισμένων, ὅτι ἔφθασαν ἀλλήλοις εἰρηνεύσαι διὰ Θεοῦ. ἐστὶ δὲ τὰ τρία, ψυχὴ, σῶμα καὶ πνεῦμα. ὅταν οὖν τὰ τρία ἐν γένωνται διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ ἔτι δύνανται ἀποχωρισθῆναι. μὴ οὖν λογίζου ἑαυτόν, ὅτι ἀπέθανες τῇ ἀμαρτίᾳ, ἐν ὅσῳ βιάζῃ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν σου, εἴτε ἐν ἐργηγόρσει, εἴτε ὑπνώ· ὅσον γὰρ ἐστὶν ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐν τῷ σταδίῳ, οὐκ ἔχει τὸ θάρσος.

Ἐὰν ὁ νοῦς ἐνδυναμωθῆ, καὶ ἐτοιμάσῃ

ισθ.

ισθ.

ἐαυτὸν ἐξακολουθῆσαι τῇ ἀγάπῃ τῇ σβεν-
νουούσῃ πάντα τὰ πάθη τοῦ σώματος, καὶ
οὐκ ἑώση τί τῶν παρὰ φύσιν καταδυνα-
στεύσαι τῆς καρδίας ἐν τῇ αὐτῆς δυνάμει,
ἀνθίσταται ὁ νοῦς τῇ παρὰ φύσει, ἕως οὗ
χωρῖσει αὐτὴν ἐκ τῶν κατὰ φύσιν.

κ'. Ἐξερεῦνησον ἐαυτόν, ἀδελφέ, καθ' ἡμέ-
ραν, κατανοῶν τὴν καρδίαν σου, τί ἐστὶν ἐν
αὐτῇ τῶν παθῶν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀ-
πόρριφον ἀπὸ τῆς καρδίας σου, ἵνα μὴ ἀ-
πόφασις πονηρὰ ἔλθῃ ἐπὶ σέ.

κα'. Πρόσεχε οὖν τῇ καρδίᾳ σου, ἀδελφέ, καὶ
γρηγόρει τοῖς ἐχθροῖς σου· καὶ γὰρ πανούρ-
γοί εἰσιν ἐν τῇ κακίᾳ αὐτῶν. καὶ πείσθητι
ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ· ὅτι
ἀδύνατον ἀνθρώπῳ ποιῆσαι καλὰ, ποιοῦντι
κακά. διὰ τοῦτο ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡ-
μῶν, γρηγορεῖν, λέγων· ὅτι στενὴ ἡ πύλη,
καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν
ζωὴν, καὶ ὀλίγοι οἱ εὕρισκοντες αὐτήν.

κβ'. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, μήπως τί τῆς ἀ-
πωλείας ἀποστήσῃ σε τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγά-
πης, καὶ κάτεχε τὴν καρδίαν σου καὶ μὴ
ἀκηδιάσης, λέγων· ὅτι πῶς αὐτὴν φυλάξω,
ἀμαρτωλὸς ὢν ἄνθρωπος; ὅταν γὰρ κατα-
λείψῃ ἄνθρωπος τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ
ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Θεόν, ἡ μετάνοια αὐ-
τοῦ ἀναγεννᾷ αὐτόν, καὶ ὄλον καινὸν ποιεῖ.

κγ'. Πανταχοῦ ἡ θεία Γραφή παλαιὰ τε, καὶ
νέα περὶ τῆς φυλακῆς τῆς καρδίας διαλέ-
γεται. πρῶτον ὁ μελωδὸς βοᾷ Δαβὶδ· υἱοὶ
ἀνθρώπων ἕως πότε βαρυκάριοι; καὶ πάλιν·
ἡ καρδία αὐτῶν ματαία. περὶ δὲ τῶν
μάταια λογιζομένων· εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ
αὐτοῦ, οὐ μὴ σαλευθῶ. καὶ πάλιν· εἶπε
γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐπιέλησται ὁ Θεός·
καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. ὀφείλει γὰρ ὁ
μοναχὸς νοεῖν τὸν σκοπὸν τῆς γραφῆς, πρὸς
τίνα λαλεῖ, καὶ πότε λαλεῖ· καὶ κατέχειν
συνεχῶς τὸν τῆς ἀσκήσεως ἀγῶνα· καὶ προ-
σέχειν τὰς προσβολὰς τοῦ ἀντιπάλου· καὶ
ὡς κυβερνήτης, τὰ κύματα διαβιβάζειν οἰα-
κίζόμενος ὑπὸ τῆς χάριτος, μὴ περιτρεπό-
μενος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐαυτῷ μόνῳ προ-
σέχων, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ προσομιλεῖν τῷ Θεῷ,
ἀρρέπτῳ λογισμῷ, καὶ ἀπεριέργῳ νῷ.

κδ'. Ὁ καιρὸς γὰρ ἀπαιτεῖ ἡμᾶς προσευχὴν,
ὡς κυβερνήτην ἄνεμοι, καὶ τρικυμίας, καὶ
ζάλοι τῶν πνευμάτων. δεκτικοὶ γὰρ ἐσμὲν
προσβολῆς λογισμῶν, καὶ ἀρετῆς, καὶ κα-
κίας· καὶ δεσπότης τῶν παθῶν λέγεται εἶναι
ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς καὶ φιλόθεος, πρέπει

γὰρ ἡμῖν τοῖς ἡσυχασταῖς, νουνεχῶς, καὶ
νηφόντως, τὰς τε ἀρετὰς καὶ κακίας δια-
κρίνειν, καὶ διαχωρίζειν· καὶ ποίας ἀρετῆς
ἐπιμελεῖσθαι, παρόντων τῶν ἀδελφῶν καὶ
πατέρων· καὶ ποίας ἐργάζεσθαι ὄντας κα-
ταμόνας· καὶ ποία ἐστὶν ἡ πρώτη ἀρετὴ,
καὶ ποία ἡ δευτέρα, καὶ τρίτη· καὶ ποῖον
πάθος ἐστὶ ψυχικόν, καὶ ποῖον σωματικόν·
καὶ ποία ἀρετὴ ψυχικὴ, καὶ ποία σωματικὴ·
καὶ ἐκ ποίας ἀρετῆς ἡ ὑπερηφανία βράπτει
τὸν νοῦν· καὶ ἐκ ποίας ἡ κενοδοξία παρα-
γίνεται· καὶ ἐκ ποίας ὁ θυμὸς πλησιάζει·
καὶ ἐκ ποίας ἡ γαστριμαργία παραγίνεται.
ὀφειλομεν γὰρ λογισμοὺς καθαίρειν, καὶ πᾶν
ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ
Θεοῦ.

Πρώτη ἀρετὴ ἐστὶν ἡ ἀμεριμνία, ἣ γουν
θάνατος ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου, καὶ πραγ-
μάτων. καὶ λοιπὸν ἐκ ταύτης τίκεται ἡ
εἰς Θεὸν ἐπιθυμία. αὕτη δὲ τίκει τὴν κατὰ
φύσιν ὀργήν, ἣτις ἀνθίσταται παντὶ πειρω-
μένῳ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. τότε ὁ φόβος τοῦ Θε-
οῦ εὕρισκει νομὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ διὰ
τοῦ φόβου ἡ ἀγάπη φανεροῦται.

Χρὴ τὴν προσβολὴν τοῦ λογισμοῦ ἀνα-
τρέπειν ἐκ καρδίας, δι' εὐσεβοῦς ἀντιλογίας,
τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς· μήποτε εὐρεθῶ-
μεν, τοῖς μὲν χεῖλεσι τῷ Θεῷ προσδιαλεγό-
μενοι, τῇ δὲ καρδίᾳ ἄτοπα λογιζόμενοι. οὐ
γὰρ προσδέχεται ὁ Θεὸς ἀπὸ ἡσυχαστοῦ εὐ-
χὴν θολώδη καὶ καταφρονητὴν. πανταχοῦ
γὰρ ἡ γραφή τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια δια-
μαρτύρεται φυλάττειν. ἐὰν γὰρ ὑποταγῇ τὸ
θέλημα τοῦ μοναχοῦ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ,
καὶ κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ ὁ νοῦς κυβερνήσῃ
τὰ ὑπήκοα αὐτοῦ· πάσας φημί τὰς ψυχικὰς
κινήσεις, κατ' ἐξάαιρετον δὲ τὸν θυμὸν, καὶ
τὴν ἐπιθυμίαν· ταῦτα γὰρ ὑπήκοα τῷ λό-
γῳ· ἀρετὴν εἰργασάμεθα, καὶ δικαιοσύνην
ἐπληρώσαμεν· τὴν μὲν ἐπιθυμίαν, πρὸς τὸν
Θεόν, καὶ τὰ αὐτοῦ θελήματα· τὸν δὲ θυμὸν,
κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ τῆς ἀμαρτίας. τί
οὖν ἐστὶ τὸ ζητούμενον; ἡ κρυπτὴ μελέτη.

Ἐὰν αἰσχροτής σπαρῇ ἐν τῇ καρδίᾳ σου,
καθημένον ἐν τῷ κελλίῳ σου, βλέπε· ἀν-
θίστασο τῇ κακίᾳ, μήποτε ἄρξει σου· σπού-
δασον μνησθῆναι τοῦ Θεοῦ, ὅτι προσέχει
σοι· καὶ ἂ διαλογίζῃ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἀπο-
κεκαλυμμένα ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσίν. εἰπέ οὖν
τῇ ψυχῇ σου· εἰ φοβῆ ἀμαρτωλοὺς ὁμοίους
σου, τοῦ μὴ ἰδεῖν τὰς ἀμαρτίας σου, πόσω
μᾶλλον τὸν Θεόν, τὸν προσέχοντα τὰ πάντα;

κε'.

κς'.

κζ'.

καὶ ἐκ τῆς συμβουλῆς ταύτης ἀποκαλύπτεται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ τῇ ψυχῇ σου· καὶ ἐὰν μείνης μετ' αὐτοῦ, ἀκίνητος μένεις ἐν τοῖς πάθεσι· καθὼς γέγραπται· οἱ πεποηθότες ἐπὶ Κύριον, ὡς ὄρος σιών· οὐ σαλευθήσεται εἰς

τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπὶ παντὶ δὲ πράγματι ᾧ ποιεῖς, ἔχε τὸν Θεόν, ὅτι βλέπει ἐν παντὶ λογισμῶ σου, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις ποτέ· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

Εὐάγγριος ὁ σοφὸς καὶ ἐλλόγιμος ἀνὴρ, ἤχμασε μὲν περὶ τὸ τριακονταετησίαν ὄγδοηκοστὸν ἔτος, παρὰ δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸ τοῦ Ἀναγνώστου προβληθεὶς ἀξίωμα, παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου Νύσσης χειροτονεῖται Διάκονος. τοὺς γεμῆν ἱεροῦς τῶν λόγων ὑπὸ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ πεπαίδευτο· οὐ καὶ Ἀρχιδιάκονος ἐχρημάτισεν, ὁπνίκα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας τὴν ἐπιτρο-

πὴν εἶχε· κατὰ τὸν Νικηφόρον τὸν Κάλλιστον, βιβλίῳ ια'. κεφαλαιῷ μβ'. ὕστερον δὲ τοῖς ἐν Κόσμῳ ἀποταξάμενος τὸν μοναστήν ὑποδύεται βίον λεπτὸς γεμῆν ὧν εἰς τὸ νοηθῆναι, καὶ φράσαι τὸ νοηθὲν λίαν δεινός, πολλὰ καὶ διάφορα συγγράματα καταλέλοιπεν· ἐξ ὧν ὁ παρὼν πρὸς ἡσυχάζοντας λόγος, καὶ τὰ περὶ διακρίσεως παθῶν, καὶ λογισμῶν αὐτοῦ κεφάλαια, ὡς πολὺ τὸ χρεῖδες, καὶ ὠφέλιμον προβαλλόμενα, ἐν τῇ παρούσῃ Βίβλῳ τεθῆναι ἐκρίθησαν.

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ ΜΟΝΑΧΙΚῆ

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ ΠΩΣ ΔΕΙ ΑΣΚΕΙΝ, ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΖΕΙΝ.

Εν τῷ Ἱερειᾷ εἶρηται, τό, καὶ σὺ μὴ λάβῃς σεαυτῷ γυναῖκα ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὅτι τάδε λέγει Κύριος περὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν γεννωμένων ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν θανάτῳ νοσερῶ ἀπολοῦνται. τοῦτο δεικνύντος τοῦ λόγου, ὅτι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· ὁ γαμήσας ἄνθρωπος, μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κό-

σμου, καὶ πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί, καὶ μεμρίσται. καὶ ἡ γαμήσασα γυνή, μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κόσμου, καὶ πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρὶ. καὶ δῆλον, ὡς οὐ μόνον περὶ τῶν κατὰ γαμικὸν βίον ἐσομένων υἱῶν, καὶ θυγατέρων ἐν τῷ Προφήτῃ εἶρηται, τό, ἐν θανάτῳ νοσερῶ ἀποθανοῦνται, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν γεννωμένων υἱῶν καὶ θυγατέρων, τουτέστι σαρκικῶν λογισμῶν, καὶ ἐ-

πιθυμιῶν, ὡς ἐν τῷ νοτερῷ, καὶ ἀσθενεῖ, καὶ ἐκλύτῳ φρονήματι τοῦ Κόσμου τούτου ἀποθανοῦνται καὶ οὗτοι, καὶ οὐ τῆς ἐπουρανίου ζωῆς τεύξονται. ὁ δὲ ἀγαμος, φησί, μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ, καὶ τοὺς ἀειθαλεῖς καὶ ἀθανάτους τῆς αἰωνίου ζωῆς ποιήσει καρπούς. τοιοῦτος ὁ μοναχός. καὶ οὕτω χρῆ εἶναι τὸν μοναχόν, ἀπεχόμενον ἀπὸ γυναικός· μὴ ποιῶντα υἰόν, ἢ θυγατέρα, ἐν τῷ τόπῳ τῷ προειρημένῳ· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Χριστοῦ στρατιώτην, ἄυλον, καὶ ἀμέριμνον ὑπάρχειν, πάσης πραγματευτικῆς ἐννοίας τε καὶ πράξεως ἐκτός, ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολός φησιν· οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐν τούτοις ἦτω ὁ μοναχός, μάλιστα ὁ πᾶσαν ὕλην τοῦ κόσμου τούτου καταλιπών, καὶ ἐπὶ τὰ ὠραία καὶ καλὰ τῆς ἡσυχίας ἀποτρέχων τρόπαια. ὡς ὠραία γάρ, καὶ καλὴ τῆς ἡσυχίας ἡ ἀσκησις. ὡς ὠραία ὄντως, καὶ καλὴ. ἔστι γὰρ χρηστὸς ὁ ταύτης ζυγός, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρόν. ἡδὺς ὁ βίος, ἡ πράξις τερπνὴ. βούλει τοιγαροῦν, ἀγαπητέ, τὸν μονῆρην βίον, ὡς ἔστιν, ἀναλαβεῖν, καὶ ἐπὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἀποτρέχειν τρόπαια; ἄφες ἐκεῖ τοῦ κόσμου τὰς φροντίδας, τὰς τε ἐπὶ τούτων ἀρχάς τε καὶ ἐξουσίας, τουτέστιν ἄυλος ἔσο, ἀπαθής, πάσης ἐπιθυμίας ἐκτός· ἵνα τῆς τούτων περιστάσεως ἀλλότριος γενόμενος, δυνηθῆς ἡσυχάσαι καλῶς. εἰμὴ γάρ τις τούτων ἑαυτὸν ὑπεξάρῃ, οὐκ ἂν δυνηθῆ ταύτην κατορθῶσαι τὴν πολιτείαν. τροφῶν βραχέων ἀντέχου, καὶ εὐκαταφρονήτων, μὴ πολλῶν, καὶ εὐπεριστάτων. ἐὰν δὲ καὶ ὡς φιλοξενίας χάριν περὶ τὰ πολυτελεῆ λογισμὸς γένηται, ἄφες τοῦτον ἐκεῖ, μὴ ὄλως πεισθῆς αὐτῷ· ἐνεδρεύει γὰρ διὰ τούτου ὁ ὑπεναντίος· ἐνεδρεύει τοῦ ἀποστῆσαι τῆς ἡσυχίας. ἔχεις τὸν Κύριον Ἰησοῦν μεμφομένον πως τὴν τὰ τοιαῦτα σπουδάζουσαν ψυχὴν, Μάρθαν, καὶ λέγοντα· τί περὶ πολλὰ εἶ, καὶ τυρβάζῃ; ἐνδὸς ἐστὶ χρεῖα, τοῦ τὸν θεῖόν φησι λόγον ἀκούειν· καὶ μετὰ τοῦτο, ἀκηχτι παντός τοῦ εὐρισκομένου. διὸ καὶ εὐθύς ἐπιφέρει, λέγων· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξέλεξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς. ἔχεις δὲ καὶ τῆς ἐν σαράφθοις χήρας τὸ ὑπόδειγμα, ἐν τίσιν αὕτη τὸν προφήτην ἐξένισε. καὶν ἄρτον μόνον ἔχῃς, καὶν ἄλας, καὶν ὕδωρ, δύνασαι ἐν τούτοις ποιῆσαι τῆς φι-

λοξενίας τὸν μισθόν. καὶν δὲ μὴ ταῦτα ἔχῃς, μόνον δὲ προθέσει ἀγαθῇ ὑποδέξῃ τὸν ξένον, καὶ λόγον εὐχρηστον αὐτῷ ἀποδώσῃς, ὡσαύτως δύνασαι τῆς φιλοξενίας πορίσασθαι τὸν μισθόν. ἀγαθὸν γάρ, εἴρηται, λόγος, ὑπὲρ δόμα. τοιαῦτα ἐπὶ τῆς ἐλεημοσύνης σε δεῖ φρονεῖν. ὅρα οὖν μὴ ἐπιθυμήσῃς πλοῦτον ἔχειν, πρὸς διάδοσιν τῶν πενήτων. ἔστι γὰρ καὶ αὕτη ἀπάτη τοῦ πονηροῦ, πρὸς κενοδοξίαν πολλάκις προσερχομένη, καὶ εἰς πολυπραγμοσύνης αἰτίαν ἐμβάλλουσα τὸν νοῦν. ἔχεις τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μαρτυρουμένην χήραν, διὰ δύο μόνον λεπτῶν, τὴν τῶν πλουσίων ὑπερβεβηκυῖαν προαίρεσίν τε, καὶ δύναμιν. ἐκεῖνοι μὲν γάρ φησιν, ἐκ τοῦ Περιστεύματος ἔβαλον ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ αὕτη δὲ ἅπασαν ἑαυτῆς τὴν ὑπαρξίν. Περὶ δὲ ἱματίων, μὴ ἐπιθυμήσῃς περισσὰ ἔχειν ἱμάτια. τὰ ἀρκούντα τῇ ἀνάγκῃ τοῦ σώματος προνοῦ. ἐπίβριψον ἐπὶ Κύριον μᾶλλον τὴν μερίμνάν σου, καὶ αὐτός σου προνοήσεται. αὐτῷ, γάρ φησι, μέλει περὶ ἡμῶν. ἐὰν δέῃ τροφῶν, ἢ ἱματίων, μὴ αἰσχυθῆς τὰ παρ' ἐτέρων σοι προσφερόμενα λαβεῖν. τοῦτο γάρ ἐστιν ὑπερηφανίας εἶδος. ἐὰν δὲ καὶ αὐτός ἐν τούτοις περισσεύῃς, δίδου τῷ στερουμένῳ. οὕτως ὁ Θεὸς τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας οικονομεῖσθαι βούλεται. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους γράφων, περὶ τῶν ὑστερουμένων ἔλεγεν· τὸ ὑμῶν περισσευμα, εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα· ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περισσευμα, γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα· ὅπως γένηται ἰσότης, καθὼς γέγραπται· ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ἐπλεόνασε· καὶ ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἠλαττόνησεν. ἔχων τοίνυν τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ τὰ θέοντα, εἰς τὸν μέλλοντα μὴ μεριμνήσῃς καιρόν· οἷον ἡμέρας μιᾶς, ἢ ἑβδομάδος, ἢ μηνῶν. ἐνεστηκότος γὰρ τοῦ τῆς αὔριου καιροῦ, αὐτὸς ἐπιγορηγῆσει τὰ θέοντα· ζητοῦντός σου μάλιστα τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· ζητεῖτε, γάρ φησιν ὁ Κύριος, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ κτήσῃ παιδα, μήποτε ὁ ὑπεναντίος διὰ τούτου κινήσῃ σκάνδαλόν τι, καὶ ἐκθορυβήσῃ σου τὸ φρόνημα τῶν πολυτελεστάτων τροφῶν φροντίζειν· οὐ γὰρ δυνηθῆ ἔτι σεαυτοῦ μόνον φροντίζειν. καὶν ὡς πρὸς σωματικὴν ἀνάπαυσιν ἐπέλθῃ λογισμὸς, ἀλλὰ τὸ κρεῖττον ἐπινόει· λέγω δὴ τὴν πνευματικὴν ἀ-

νάπαυσιν· κρείττων γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἡ πνευματικὴ ἀνάπαυσις τῆς σωματικῆς. καὶ ὠφελείας τοῦ παιδὸς χάριν * προσλάβη τῇ γνώμῃ, μὴ πεισθῆς αὐτῷ. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο ἡμέτερον ἔργον. ἑτέρων ἐστὶ, τῶν ἐν κοινοβίῳ ἁγίων Πατέρων. σεαυτοῦ μόνου τῆς ὠφελείας φρόντιζε, καὶ τὸν τῆς ἡσυχίας περιποιῶ τρόπον. μὴ ἀγαπήτης οἰκῆσαι μετὰ ἀνθρώπων ὑλικῶν, καὶ ἐμπεριστάτων· ἢ μόνος οἰκεῖ, ἢ μετὰ ἀδελφῶν αὐλῶν, καὶ ὁμοφρόνων. ὁ γὰρ μετὰ ἀνθρώπων ὑλικῶν καὶ ἐμπεριστάτων οἰκῶν, πάντως κοινωνῆται καὶ αὐτὸς τῇ τούτων περιστάσει, καὶ δουλεύσει ἀνθρωπίναις ἐπιταγαῖς· λαλιαῖς τε ματαίαις, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασι δεινοῖς, ὀργῇ, λύπῃ, μανίᾳ τῶν ὑλῶν, φόβῳ τῶν σκανδάλων, καὶ γονικαῖς μερίμναις, ἢ συγγενικαῖς φιλικαῖς μὴ συναπαχθῆς· ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τούτους αὐτοὺς τὰς συνεχεῖς συντυχίας παραιτοῦ· μήποτε ἀποσυλήσωσι τῆς ἐν τῷ κελλίῳ ἡσυχίας, καὶ περὶ τὰς ἑαυτῶν περιστάσεις ἀγάγωσιν· ἄφες, φησὶν ὁ Κύριος, τοὺς νεκροὺς, θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς· σὺ δὲ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. εἰ δὲ καὶ τὸ κελλίον ἐν ᾧ καθέζη, εὐπερίστατον ἦ, φεῦγε, καὶ αὐτοῦ μὴ φείσῃ, καὶ μὴ ἐκλυθῆς εἰς ἀγάπην αὐτοῦ. πάντα ποιεῖ, πάντα πράττει, ὅπως δυνήθῃς ἡσυχάσαι, καὶ χολάσαι, καὶ σπουδάσαι γενέσθαι ἐν τοῖς τοῦ Θεοῦ θελήμασι, καὶ ἐν τῇ πάλῃ τῶν ἀοράτων. εἰ μὴ δύναται ῥαδίως ἡσυχάσαι ἐν τοῖς σοῖς μέρεσι, ὁὐκ ἐπὶ ξενιτείαν τὴν πρόθεσιν, καὶ ἐπὶ ταύτην κατὰ πειρᾶ σου τὸν λογισμὸν. γενοῦ καθάπερ τις πραγματευτῆς ἀριστος, τὰ πάντα πρὸς ἡσυχίαν δοκιμάζων καὶ τὰ πρὸς ταύτην ἡσυχᾶ, καὶ χρήσιμα διὰ πάντων κατέχων. πλὴν λέγω σοι, ξενιτείαν ἀγάπα. ἐπαλλάττει γὰρ σε τῶν κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν περιστάσεων, καὶ τῆς κατὰ τὴν ἡσυχίαν ὠφελείας μόνον ἀπολαύειν ποιεῖ. τὰς ἐν πόλει διατριβὰς φεῦγε, καὶ τὰς ἐν ἐρημίᾳ καρτέρησον. ἰδοὺ γὰρ φησὶν ὁ ἅγιος, ἐμάκρυνα φυγαδεύων, καὶ ἠύλισθην ἐν τῇ ἐρήμῳ. εἰ δυνατόν, τὸ καθόλου εἰς πόλιν μὴ ἀπαντήσης. οὐδὲν γὰρ εὐχρηστον, οὐδὲν χρήσιμον, οὐδὲν ὠφέλιμον τῇ πολιτείᾳ σου ἐκεῖ θεάσῃ· εἶδον, φησὶ πάλιν ὁ ἅγιος, ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει. τοὺς οὖν ἀπερισπᾶστους, καὶ ἰδιάζοντας δῖωκε τόπους· μὴ δειλιάσης ἤχον αὐτῶν· εἰ δὲ καὶ δαιμόνων φαντασίας ἐκεῖ θεάσῃ, μὴ πτοηθῆς· μηδὲ ἀποφύγῃς τὸ στάδιον τῆς ὑμετέρας

ὠφελείας. ἀφόβως ὑπόμεινον, καὶ ὄψει τοῦ Θεοῦ τὰ μεγαλεῖα, τὴν ἀντίληψιν, τὴν κηδεμονίαν, τὴν ἄλλην ἀπασαν ἐπὶ σωτηρίᾳ πληροφορίαν· προσεδεχόμεν γὰρ φησὶν ὁ μακάριος ἀνὴρ, τὸν σώζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ καταιγίδος. μὴ σου νικήσῃ ῥέμβους ἐπιθυμία τὴν προαίρεσιν· ῥεμβασμὸς γὰρ ἐπιθυμίας, μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. πολλοὶ διὰ τοῦτο πειρασμοί. φοβοῦ τὸ πταίσμα, καὶ ἐν τῷ κελλίῳ σου ἐδραῖος ἔσο. εἰ δὲ φίλους ἔχῃς, φεῦγε τούτων τὰς συνεχεῖς συντυχίας. διὰ μακροῦ γὰρ αὐτοῖς συντυγχάνων, εὐχρηστος ἔση. εἰ δὲ καὶ κατανοήσῃς διὰ τούτων αὐτῶν βλάβην σοι γινομένην, μηδὲλως ἐγγίσῃς. φίλους γὰρ ἔχειν σε χρὴ τοὺς ὠφελίμους, καὶ συμβαλλομένους σοι τῇ πολιτείᾳ· φεῦγε καὶ τῶν πονηρῶν ἀνδρῶν, καὶ μαχίμων τὰς συντυχίας, καὶ μηδενὶ τούτων συνοικήσης· ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰς φαύλας αὐτῶν προθέσεις παραιτοῦ· οὔτε γὰρ Θεῷ προσοικεῖονται, οὔτε μὴν παραμένουσιν. ἄνδρες εἰρηνικοὶ ἔστωσαν φίλοι σου, ἀδελφοὶ πνευματικοί, πατέρες ἅγιοι. τούτους γὰρ οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἀποκαλεῖ λέγων· μήτηρ μου, καὶ ἀδελφοί, καὶ πατέρες οὗτοί εἰσιν, οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μετὰ περὶ σπῳμένων μὴ συναυλίζου· μηδὲ πορευθῆς εἰς συμπόσιον μετ' αὐτῶν· μὴ ποτέ σε περὶ τὰς ἑαυτῶν ἀπάτας ἐλύσωσι, καὶ τῆς κατὰ τὴν ἡσυχίαν ἐπιστήμης ἀπαγάγωσιν. ἔστι γὰρ τὸ πάθος τοῦτο ἐν αὐτοῖς. μὴ ἐκκλίνης τὸ οὖς σου εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν, καὶ ἐννοίας καρδίας αὐτῶν μὴ παραδέξῃ. εἰσὶ γὰρ ὄντως ἐπιζήμιοι. ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς ἔστω σοι ὁ πόνος, καὶ ὁ πόθος τῆς καρδίας σου, εἰς ζῆλον πένθους αὐτῶν. οἱ ὀφθαλμοί μου γὰρ φησὶν, ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ. εἰ δὲ τις καὶ τῶν κατὰ τὴν ἀγάπην πολιτευομένων τοῦ Θεοῦ ἐλθῶν πρὸς σέ, ἐπὶ τὸ φαγεῖν προσκαλέσῃται σε, καὶ θέλεις ὑπάγειν, ὑπάγε μὲν, τάχιον δὲ ἐν τῷ κελλίῳ σου ὑπόστρεφε. εἰ δυνατόν, ἐκτὸς τούτου, μὴ καθευδήσῃς ποτέ· ἵνα διαπαντός σοι παραμείνη τῆς ἡσυχίας ἡ χάρις, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ προθέσεως ἀνεμπόδιστον ἔξεις τὴν λατρείαν. μὴ γίνου ἐπιθυμητῆς βρωμάτων καλῶν, καὶ τῶν κατὰ τὴν σπατάλην ἀπατῶν. ἢ γὰρ σπαταλῶτα, ζῶσα τέθνηκεν, ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολος φησὶ. μὴ χορτάσης κοιλίαν σου ἐν βρώμασι ἀλλοτρίων, ἵνα μὴ πόθος σοι τού-

των γένηται, καὶ περὶ τὰς ἔξω τραπέζας ἐμποιήσῃ σοὶ τὸν πόθον. εἰρηται γάρ, μὴ ἀπατάσθῃ χορτασία κοιλίας. ἐὰν δὲ καὶ συνεχῶς ἔξω τοῦ κελλίου σου θεάσῃ σεαυτὸν προσκαλούμενον, παραιτοῦ. ἔστι γὰρ ἐπιζήμιος ἢ ἔξω τοῦ κελλίου σου συνεχῆς διατριβή. ἀφαιρεῖται τὴν χάριν σκοτεῖ τὸ φρόνημα· μαραίνει τὸν πόθον. Ἰδεμοὶ κεράμιον οἴνου ἐγγρονίσαν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ κείμενον ἀσάλευτον, πῶς παρασκευάζει τὸν οἶνον λαμπρόν, καθιστάμενον, καὶ εὐώδη. ἐὰν δὲ ὡδε κἀκεῖσε περιφέρηται, τεταραγμένον, στυγρόν, πάσης ὁμοῦ τῆς ἐκ τῆς τρυγίας κακίας τὴν ἀηδίαν ἐπιδεικνύμενον. τοιγαροῦν τούτῳ παραπλησιάσας σεαυτὸν, πειρῶ τῆς ὠφελείας. κόπτε τῶν πολλῶν τὰς σχέσεις, μὴ σοὶ ὁ νοῦς περιστατικῶς γένηται, καὶ ταραξῆ τὸν τῆς ἡσυχίας τρόπον. ἐργασίας χειρῶν φροντίζε· καὶ τοῦτο εἰ δυνατόν νυκτός, καὶ ἡμέρας, πρὸς τὸ μὴ ἐπιδαρῆσαι τινα· μᾶλλον δέ, καὶ εἰς τὸ μεταδιδόναι, καθὰ παραινεῖ λέγων καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. ἵνα δὴ καὶ ἐν τούτῳ τὸν τῆς ἀκηδίας καταπαλαίσης δαίμονα, καὶ τὰς ἄλλας πάσας ἐπιθυμίας τοῦ ἐχθροῦ διάρῃς· ἐπίκειται γὰρ τῇ ἀργία ὁ τῆς ἀκηδίας δαίμων. καὶ ἐν ἐπιθυμίαις ἐστίν, ὡς φησὶν, πᾶς ἄεργος. ἀπὸ δόσεως, καὶ λήψεως, οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν. εἴτε οὖν πωλεῖς, εἴτε ἀγοράζεις, μικρόν τι τοῦ Ἰσού ζημιώσων σεαυτὸν· μὴ τοῖς κατ' ἀκρίβειαν τῆς περὶ τὴν τιμὴν φιλοκερδείας ἐνεχθῆεις τρόποις, ἐπὶ τὰ βλαβερά τῶν τῆς ψυχῆς αἰτιῶν καταπέσης· φιλονεικίας, ἐπιροκίας, ταῖς τῶν λόγων σου ἐναλλαγαῖς, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις, τὴν ἐντιμον τῆς ἡμέτερας προθέσεως ἀτιμάσης καὶ καταισχύνης ἀξίαν. οὕτω καὶ αὐτὸς ἐννοῶν, ἀπὸ δόσεώς σου, καὶ λήψεώς σου φυλάσσου. εἰδὲ τὸ κρεῖττον αἰρή, καὶ ἔστι σοὶ τοῦτο δυνατόν, ἐπὶ ἑτερόν τινα πιστὸν ἄνδρα παράβριψόν σου τὴν φροντίδα· ὅπως οὕτως εὐθυμὸς γενόμενος, χρηστάς, καὶ ἐπιχαρεῖς ἔξεις τὰς ἐλπίδας. ταῦτά σοι οὕτω παραινεῖν οἶδε τὰ χρήσιμα ὁ τῆς ἡσυχίας τρόπος. Φέρε δὴ καὶ τῶν ἐξῆς ἐπιφερομένων ἐν αὐτῇ πραγμάτων παραθήσωμαί σοι τὸν νοῦν, σὺ δέμου ἄκουε καὶ ποιεῖ ἃ ἐντέλλομαι σοι. καθεζόμενος ἐν τῷ κελλίῳ σου, συνάγαγέ σοι τὸν νοῦν, μνήσθητι ἡμέρας θανάτου, ἴδε τότε τοῦ σώματος τὴν νέκρωσιν, ἐννοεῖ τὴν συμφορὰν, λάβε τὸν πόνον, κατάγνωθι τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ματαιότητος· τῆς τε ἐπι-

εικείας, καὶ τῆς σπουδῆς, ἵνα δυνήθῃς διὰ παντός μένειν τῇ αὐτῇ προθέσει τῆς ἡσυχίας, καὶ μὴ ἀσθενήσης. μνήσθητι δὲ καὶ τῆς ἐν τῷ ἄδῃ νυκὶ καταστάσεως· λογίζου τὸ, πῶς ἄρα εἰσὶν ἐκεῖ αἱ ψυχαί; ἐν ποίᾳ πικροτάτῃ σιωπῇ; ἢ ἐν ποίῳ δεινοτάτῳ στεναγμῷ; ἢ ἠλίκῳ φόβῳ; ἢ ἀγωνίᾳ; ἢ τίνι προσδοκίᾳ; τὴν ἀπαυστον δύνην, τὸ ψυχικὸν καὶ ἀπέραντον δάκρυον. ἀλλὰ καὶ ἡμέραν ἀναστάσεως, καὶ παραστάσεως μνήσθητι τῆς πρὸς τὸν Θεόν φαντάζου τὸ φοβερόν ἐκείνο, καὶ φρικῶδες βῆμα· ἄγε εἰς μέσον τὰ ἀποκειμένα τοῖς ἁμαρτάνουσιν· αἰσχύνῃ τὴν κατ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ Χριστοῦ αὐτοῦ· ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων, ἐξουσιῶν, καὶ πάντων ἀνθρώπων· τὰ τε κολαστήρια πάντα, τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸν σκώληκα τὸν ἀτελεύτητον, τὸν τάρταρον, τὸ σκότος, τὸν ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸν ὀδόντων βρυγμόν, τοὺς φόβους, καὶ τὰς βασάνους. ἄγε δὴ καὶ τὰ τοῖς δικαίοις ἀποκειμένα ἀγαθὰ· παβῆρησιαν τὴν μετὰ Θεοῦ Πατρός, καὶ Χριστοῦ αὐτοῦ· ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων, ἐξουσιῶν, καὶ παντός τοῦ δήμου· βασιλείαν, καὶ τὰ ταύτης δωρήματα· τὴν χαρὰν, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν. ἑκατέρων τούτων τὴν μνήμην ἄγε σαυτῶ· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἁμαρτωλῶν κρίσει, στέναζε, δάκρυε· πένθους ἐνδοῦσαι τὴν ἰδέαν, φοβούμενος μὴ καὶ σὺ αὐτὸς ἐν τούτοις γένη· ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποκειμένοις τοῖς δικαίοις ἀγαθοῖς, χαῖρε, καὶ ἀγαλλία, καὶ εὐφραίνου· καὶ τούτων μὲν, σπούδασον ἀπολαῦσαι· ἐκείνων δέ, ἀλλοτριουῦσθαι. ὄρα μὴ ἐπιλάβῃ τούτων ποτέ, κἄν ἐνδον τοῦ κελλίου σου τυγχάνῃς, κἄν ἔξωπου, τῆς ἐκ τούτων μνήμης μὴ παραβρίψῃς τὸ φρόνημα, ὅπως κἄν διὰ τούτων τοὺς ῥυπαροὺς, καὶ βλαβεροὺς ἐκφεύξῃ λογισμούς. νηστεία σοὶ ἔστω ὅση δύναμις κατ' ἐνώπιον Κυρίου· αὐτῇ σοὶ τὰς ἀνομίας, καὶ τὰς ἁμαρτίας περικαθαριεῖ· σεμνύνει τὴν ψυχὴν, ἀγιαζει τὸ φρόνημα, δαίμονας ἀπελαύνει, Θεοῦ ἐγγὺς εἶναι παρασκευάζει. ἀπαξ δὲ τῆς ἡμέρας φαγῶν, εἰς δεύτερον μὴ ἐπιθυμήσης· ἵνα μὴ πολυδάπανος γένη, καὶ ἐκθορυβήσης σου τὸ φρόνημα. ἐνθεν εὐπορῆσαι δυνήσῃ ἐπὶ τὰ τῆς εὐποιίας ἔργα, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ σώματος νεκρῶσαι τὰ πάθη· ἐὰν δὲ ἀπάντησις ἀδελφῶν γένηται, καὶ ἔστι χρεία, ὥστε καὶ δεύτερόν σε, καὶ τρίτον φαγεῖν, μὴ στυγιάσης, μηδὲ κατηφήσης· χαῖρε δὲ μᾶλλον, ὑπήκοος τῆς χρείας γενόμενος, καὶ δεύτερον, ἢ τρίτον φαγῶν, εὐχαρίσται τῷ Θεῷ,

ὅτι νόμον ἀγάπης πεπλήρωκας, καὶ ὡς ὅτι δὴπερ αὐτὸν τὸν Θεὸν ἔξεις τῆς ὑμετέρας ζωῆς οἰκονόμον. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀρρώστια σώματος συμβαίνει, καὶ δέη ὥστε καὶ δεῦτερον, καὶ τρίτον, καὶ πολλάκις φαγεῖν, οὕτω μὴ ἔστω σου λελυπημένος ὁ λογισμός· οὐδὲ γὰρ τοὺς σωματικούς τῆς πολιτείας πόνους, καὶ ἐν ταῖς ἀρρώστιάς ἐπικρατεῖν χρεῖ· ἀλλ' ὑπενδιδόναί τισίν, ἵνα τοῖς αὐτοῖς τῆς πολιτείας ἐγγυμναζήται πόνοις. περὶ δὲ ἀποχῆς βρωμάτων οὐκ ἐκώλυτέ τι μὴ φαγεῖν ὁ Θεὸς λόγος, ἀλλ' εἶπεν· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα, ὡς λάχανα χόρτου ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας· καί, οὐ τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὸ στόμα, κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. τὸ οὖν ἀπέχεσθαι βρωμάτων, τοῦτο τῆς ὑμετέρας προαιρέσεως ἂν εἴη, καὶ ψυχῆς πόνος. τὴν ἀγρυπνίαν, καὶ τὴν χαμευνίαν, καὶ τὰς ἄλλας πάσας κακοπαθείας, ἠδέως φέρε· ἀποβλέπων εἰς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι σοὶ δόξαν σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις· οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα, φησί, τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἐὰν ἀθυμῆς, προσεύχου, καθὼς γέγραπται· προσεύχου δὲ ἐμψόβως, ἐντρόμως, ἐμπόνως, νηφαλίως, καὶ ἐγρηγόρως. οὕτω προσεύχεσθαι δεῖ, μάλιστα

διὰ τοὺς κακοτρόπους ἐχθρούς. ὀπηνίκα γὰρ οὗτοι ἰδῶσιν ἡμᾶς ἐν προσευχῇ παρισταμένους, τότε δὴ καὶ αὐτοὶ σπουδαίως ἐφίστανται ἡμῖν, ἐκεῖνα ἡμῶν τῷ νῷ ὑποβάλλοντες, ἃ μὴ δεῖ, ἐν καιρῷ τοῦ προσεύχεσθαι ἐνθυμεῖσθαι, ἢ ἐννοεῖν· ἵνα αἰχμάλωτον ἡμῶν τὸν νοῦν ἀπαγάγωσι, καὶ ἀργήν, καὶ ματαίαν, καὶ ἀνωφελῆ τὴν ἀπὸ τῆς προσευχῆς δέησιν τε, καὶ ἱκετηρίαν ποιήσωσι. ματαία γὰρ ὄντως καὶ ἀνωφελῆς ἡ προσευχὴ τε, καὶ ἡ δέησις, καὶ ἡ ἱκετηρία τυγχάνει, ὅταν μὴ, ὡς προεῖρηται, ἐν φόβῳ, καὶ ἐν τρόμῳ, νηφαλίως τε, καὶ ἐγρηγόρως διατελῆται. εἶτα ἀνθρώπῳ μὲν βασιλεῖ προσερχόμενός τις, μετὰ φόβου, καὶ τρόμου, καὶ νήψεως οὕτω τὴν δέησιν ἐπιτελεῖ, οὐ πολλῷ μᾶλλον Θεῷ τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων, καὶ Χριστῷ, Βασιλεῖ τῶν Βασιλευόντων, καὶ Ἄρχοντι τῶν Ἄρχόντων, ὁμοίως παρίστασθαι δεῖ, καὶ ὡσαύτως τὴν ἱκετηρίαν, καὶ δέησιν ποιεῖσθαι· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. αὐτῷ ὅτι καὶ πᾶσα ἡ νοερά τῶν Ἀγγέλων πληθὺς, καὶ χορεία φόβῳ λειτουργοῦσα, καὶ τρόμῳ δοξολογοῦσα, ἀκατάπαυστον ἀναπέμπει τὸν ὕμνον, σὺν τῷ Ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ, καὶ συναϊδίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΩΝ

α. **Τ**ὼν ἀντικειμένων δαιμόνων τῇ πρακτικῇ, πρῶτοι κατὰ τὸν πόλεμον συνίστανται οἱ τὰς τῆς γαστριμαργίας ὀρέξεις πεπιστευμένοι, καὶ οἱ τὴν φιλαργυρίαν ἡμῖν ὑποβάλλοντες, καὶ οἱ πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν ἡμᾶς ἐκκαλούμενοι. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες κατόπιν τούτων βαδίζοντες, τοὺς ὑπὸ τούτων τιτρωσκομένους διαδέχονται. οὐκ ἔστι γὰρ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας πνεύματος πορνείας, μὴ ὑπὸ γαστριμαργίας καταπεσόντα. καὶ οὐκ ἔστι ταραξάει θυμόν, μὴ ὑπὲρ βρωμάτων, ἢ χρημάτων, ἢ δόξης μαχόμενον. καὶ οὐκ ἔστι τὸν τῆς λύπης δαίμονα διαφυγεῖν, μὴ τούτων πάντων στέρησιν παθόντα. οὐδ' ἀποφεύξεται τὴν ὑπερηφανίαν τις, τὸ πρῶτον

γέννημα τοῦ διαβόλου, μὴ τὴν τῶν κακῶν πάντων ῥίζαν ἐξορίσας φιλαργυρίαν, εἶπερ καὶ πενία ἄνδρα ταπεινοί, κατὰ τὸν Σολομῶντα. καὶ συλλήβδην εἶπεῖν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον περιπεσεῖν δαίμονι, μὴ πρότερον ὑπ' ἐκείνων τῶν πρωτοστατῶν κατατρωθέντα. διὸ καὶ τοὺς τρεῖς τούτους ληγισμοὺς ὁ διάβολος τότε τῷ Σωτῆρι προσήγαγε· α'. μὲν τοὺς λίθους ἄρτους γενέσθαι παρακαλῶν· εἶπειτα καὶ τὸν κόσμον ἐπαγγελλόμενος, εἰ πεσὼν προσκυνήσῃ. καὶ γ'. εἰ ἀκούσῃ, δοξασθῆσθαι λέγων, μηδὲν ἐκ τηλικούτου πτώματος πεπονθότα. ὦν ὁ Κύριος ἡμῶν κρείττων φανεῖς, εἰς τὰ ὀπίσω τῷ διαβόλῳ χωρεῖν προσέταττε· διδάσκων ἡμᾶς διὰ τού-

των, ὡς οὐκ ἔστιν ἀπόσασθαι τὸν διάβολον, μὴ τῶν τριῶν τούτων λογισμῶν καταφρονήσαντας.

β'. Πάντες οἱ δαιμονιώδεις λογισμοὶ νοήματα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν αἰσθητῶν εἰσφέρουσι πραγμάτων, ἐν οἷς τυπούμενος ὁ νοῦς τὰς μορφὰς τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἐν ἑαυτῷ περιφέρει. καὶ ἀπ' αὐτοῦ λοιπὸν τοῦ πράγματος, ἐπιγινώσκει τὸν προσεγγίσαντα δαίμονα· οἷον, εἰ τοῦ ζημιώσαντός με, ἢ ἀτιμάσαντος ἐν τῇ διανοίᾳ μου τὸ πρόσωπον γένοιτο, ἐλέγχεται ὁ τῆς μνησικακίας παραβαλῶν λογισμὸς. εἰ πάλιν χρημάτων ὑπόμνησις γένοιτο, ἢ δόξης, ἐκ τοῦ πράγματος δηλονότι ὁ θλίβων ἡμᾶς ἐπιγνωσθήσεται. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ λογισμῶν ὡσαύτως, ἀπὸ τοῦ πράγματος εὐρήτεις τὸν παρεστῶτα, καὶ ὑποβάλλοντα. οὐ πάσας δὲ τὰς μνῆμας τῶν τοιούτων πραγμάτων ἐκ δαιμόνων λέγω συμβαίνειν· ἐπειδὴ πεφυκε καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς κινούμενος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τῶν γεγονότων ἀναφέρειν τὰς φαντασίας· ἀλλ' ὅσαι τῶν μνημῶν θυμὸν, ἢ ἐπιθυμίαν παρὰ φύσιν συνεπισπῶνται. διὰ γὰρ τὴν ταραχὴν τῶν δυνάμεων τούτων, ὁ νοῦς κατὰ διάνοιαν μοιχεύει, καὶ μάχεται, τοῦ νομοθετήσαντος αὐτῷ Θεοῦ τὴν φαντασίαν δέξασθαι μὴ δυνάμενος, εἴπερ ἢ λαμπρότης ἐκείνη κατὰ στέρησιν τῶν ἐν τοῖς πράγμασι νοημάτων, ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς τῷ ἡγεμονικῷ παραφαίνεται.

γ'. Οὐκ ἂν ἀπόθαιτο τὰς ἐμπαθεῖς μνῆμας ὁ ἄνθρωπος, μὴ ἐπιθυμίας, καὶ θυμοῦ ἐπιμέλειαν ποιησάμενος. τὴν μὲν, νηστείας, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ χαμευνίας καταναλώσας· τὸν δὲ, μακροθυμίας, καὶ ἀνεξικακίας, καὶ ἀμνησικακίας, καὶ ἐλεημοσύνης, καθημέρωσας. ἐκ γὰρ τῶν δύο τούτων παθῶν, πάντες οἱ δαιμονιώδεις σχεδὸν συνίστανται λογισμοί, οἱ τὸν νοῦν ἐμβάλλοντες εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. ἀδύνατον δὲ τῶν παθῶν τούτων περιγενέσθαι, μὴ παντελῶς βρωμάτων, καὶ χρημάτων, καὶ δόξης ὑπεριδόντες· ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἰδίου σώματος, διὰ τοὺς ῥαπίζειν αὐτὸ πολλάκις ἐπιχειροῦντας. πᾶσα οὖν ἀνάγκη, μιμεσθαι τοὺς κινδυνεύοντας ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ τῶν σκευῶν ἐκβολὴν ποιούμενους διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων, καὶ τῶν ἐπανισταμένων κυμάτων. ἀλλ' ἐνταῦθα προσεκτέον ἀκριβῶς, μὴ ἐκβολὴν ποιούμενοι τῶν σκευῶν, πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις ποιήσωμεν. ἐπεὶ ἀπέχομεν τὸν μισθὸν

ἑαυτῶν. καὶ ἄλλο χαλεπώτερον τοῦ προτέρου διαδέχεται ἡμᾶς ναυάγιον, τοῦ τῆς κενοδοξίας αὐτιπνεύσαντος δαίμονος πνεύματος. διὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τὸν κυβερνήτην νοῦν παιδεύων, φησὶ· προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰδὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν, τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ πάλιν· ὅταν προσεύχησθέ φησιν, οὐκ ἔσεσθε ὡς περ οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡς περ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί. ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. ἀλλὰ προσεκτέον ἐνταῦθα τῷ ἱατρῷ τῶν ψυχῶν, πῶς διὰ μὲν τῆς ἐλεημοσύνης, τὸν θυμὸν θεραπεύει· διὰ δὲ τῆς προσευχῆς, τὸν νοῦν καθαρῶς· καὶ πάλιν διὰ τῆς νηστείας, τὴν ἐπιθυμίαν καταμαραίνει· ἐξ ὧν συνίσταται ὁ νέος ἀδάμ, ὁ ἀνακαινούμενος κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν· ἐν ᾧ οὐκ ἔστι, διὰ τὴν ἀπάθειαν, ἄρσεν, καὶ θηλυ· οὐδὲ διὰ τὴν μίαν πίστιν, ἕλλην, καὶ ἰουδαῖος· περιτομῆ, καὶ ἀκροβυστία· βάρβαρος, καὶ σκύθης· δούλος, καὶ ἐλεύθερος· ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

ΠΕΡΙ ΕΝΤΥΠΙΩΝ.

Ζητητέον πῶς ἐν ταῖς καθ' ὑπνον φαντασίαις τυποῦσιν ἡμῶν τὸ ἡγεμονικόν, καὶ σχηματίζουσιν οἱ δαίμονες· τὸ γὰρ τοιοῦτον εἶκοι συμβαίνειν, τῷ νῷ, ἢ δι' ὀφθαλμῶν ὀρώντι, ἢ δι' ἀκοῆς ἀκούοντι, ἢ δι' αἰσθησεως ὅποιασούνη ἢ ἀπὸ τῆς μνήμης· ἥτις τυποῖ τὸ ἡγεμονικόν, ἃ διὰ τοῦ σώματος ἔσχε, ταῦτα κινούσα. οἱ οὖν δαίμονες ἐοικασί μοι τὴν μνήμην κινούντες, τυποῦν τὸ ἡγεμονικόν· τὸ γὰρ ὄργανον ὑπὸ τοῦ ὕπνου κατέχεται ἀνερέρητον. πῶς οὖν πάλιν τὴν μνήμην κινούσι, ζητητέον; ἢ τάχα διὰ τῶν παθῶν. καὶ τοῦτο δῆλον, ἐκ τοῦ μηκέτι τοὺς καθαρούς, καὶ ἀπαθεῖς πάσχειν τί τοιοῦτον. ἔστι δὲ τις καὶ κίνησις τῆς μνήμης ἀπλῆ ὑφ' ὧν γινομένη, ἢ ὑπο τῶν ἀγίων δυνάμεων, καθ' ἣν ἀγίοις τε συντυγχάνομεν καὶ συνεστιώμεθα. πλὴν προσεκτέον· ὅτι ἄπερ μετὰ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ εἰσδέχεται εἰ-

δ'.

δωλα, ταῦτα ἐκτός τοῦ σώματος ἢ μνήμη κινεῖ. καὶ τοῦτο σαφές, ἐκ τοῦ πολλάκις καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις πάσχειν ἡμᾶς τοῦτο, ἡ-ρεμοῦντος τοῦ σώματος. ὡς γὰρ ἔστι μνημονεῦσαι ὕδατος, καὶ μετὰ δίψης, καὶ ἄνευ δίψης, οὕτως ἔστι μνημονεῦσαι χρυσοῦ, μετὰ πλεονεξίας, καὶ ἄνευ πλεονεξίας. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δέ, ὡσαύτως. τὸ δέ, τοιαύ-δε, ἢ τοιάσδε εὐρίσκειν φαντασιῶν διαφο-ράς, τῆς ἐκείνων κακοτεχνίας ἔστι γνώρι-σμα. ἀμα δὲ καὶ τοῦτο ἰστέον· ὅτι καὶ τοῖς ἔξωθεν πράγμασι κέχρηται πρὸς φαντασίαν οἱ δαίμονες· οἷον τῷ ἤχῳ τῶν κυμάτων, ἐπὶ πλεόντων.

ε. Σφόδρα τῷ σκοπῷ τῶν δαιμόνων ὁ θυ-μὸς ἡμῶν συμβάλλεται παρὰ φύσιν κινου-μενος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῶν κακομηχανί-αν γίνεται χρησιμώτατος. ὅθεν νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν ταρασσεῖν τοῦτον, οὐδεὶς αὐ-τῶν παραιτεῖται. ἀλλ' ὅταν ἰδῶσιν αὐτὸν δεθέντα πραύτητι, τοτηνικαῦτα ἐπὶ δικαί-αις προφάσεσιν εὐθὺς αὐτὸν ἀπολύουσιν· ἵνα δξύτατος γεγωνῶς πρὸς τοὺς θηριώδεις αὐ-τῶν λογισμοὺς χρησιμεύσῃ. διό περ ἀνάγκη μήτε ἐπὶ δικαίοις, μήτε ἐπὶ ἀδίκτοις πράγ-μασιν αὐτὸν ἐρεθίζεῖν· μηδὲ κακὸν ξίφος δι-δόναι τοῖς ὑποβάλλουσιν· ὅπερ πολλάκις πολλοὺς ποιῶντας ἐπίσταμαι, καὶ πλέον, ἢ χρῆ, ἐπὶ μικραῖς ἀναπτομένους προφάσε-σιν. ὑπὲρ τίνος γὰρ εἶπέ μοι καὶ περιπέτεις ταχέως εἰς μάχην; εἴ περ βρωμάτων καὶ χρημάτων, καὶ δόξης κατεφρόνησας; τί δὲ τρέφεις τὸν κύνα, μηδὲν ἔχειν ἐπαγγελλό-μενος; εἴ δὲ οὗτος ὑλακτεῖ καὶ τοῖς ἀν-θρώποις ἐπέρχεται, πρόδηλός ἐστι κεκτημέ-νος τινά, καὶ ταῦτα φυλάσσειν βουλόμενος. ἀλλ' ἐγὼ τὸν τοιοῦτον, μακρὰν καθαρὰς προσευχῆς πείθομαι εἶναι, λυμεῶνα τὸν θυ-μὸν τῆς τοιαύτης εὐχῆς ἐπιστάμενος. πρὸς δὲ τούτοις, θαυμάζω· ὡς καὶ τῶν ἁγίων ἐπιλεησμένος· τοῦ μὲν Δαβὶδ ἐκβοῶντος· παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ ἐγκατάλιπε θυμὸν. τοῦ δὲ Ἐκκλησιαστοῦ παραγγέλλοντος· ἀπόστησον θυμὸν ἀπὸ καρδίας σου, καὶ πα-ράγαγε πονηρίαν ἀπὸ σαρκός σου· τοῦ δὲ Ἀποστόλου προστάσσοντος, ἐπαίρειν ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ τόπῳ ὁσίας χειρᾶς, χωρὶς ὀργῆς, καὶ διαλογισμῶν. τί δὲ οὐ μανθάνο-μεν ἀπὸ τῆς ἀνθρώπων μυστικῆς καὶ πα-λαιᾶς συνηθείας, διωκούσης ἐκ τῶν οἰκῶν τοὺς κύνας ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς; τοῦτο αἰνιττομένης, ὡς οὐ δεῖ παρεῖναι τοῖς

προσευχομένοις θυμὸν. καὶ θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν· οἶνου δὲ οἱ Ναζιραῖοι ἀπέι-χοντο. Περὶ δὲ τοῦ μὴ δεῖν μεριμνᾶν ἐνδυ-μάτων ἕνεκα, ἢ βρωμάτων, περιττὸν οἶμαι γράφειν, αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐν τοῖς εὐαγ-γελίοις ἀπαγορεύοντος· μὴ μεριμνήσητε γὰρ φησι, τῇ ψυχῇ ὑμῶν. τί φάγητε, ἢ τί πίητε, ἢ τί περιβαλεῖσθε. ἐθνικῶν γὰρ ἀν-τικρυς τοῦτο, καὶ ἀπιστούντων, ἀθετούντων τὴν πρόνοιαν τοῦ δεσπότη, καὶ τὸν δημι-ουργὸν ἀρνούμενων. χριστιανῶν δέ, παντε-λῶς τὸ τοιοῦτον ἀλλότριον, ἀπαξ πεπιστευ-κότων, ὅτι καὶ τὰ δύο στρουθία τὰ πιπρα-σκόμενα τῷ ἄσπαριῳ, ὑπὸ τὴν οἰκονομίαν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐστί. πλήν, ἔστι καὶ αὕτη συνηθία τῶν δαιμόνων· μετὰ τοὺς ἀκαθάρτους λογισμοὺς, ἐμβάλλειν καὶ τοὺς τῆς μερίμνης· ἵνα ἐκνεύσῃ ὁ Ἰησοῦς, ὄχλου ὄντος νοσημάτων, ἐν τῷ κατὰ διάνοιαν τό-πῳ, καὶ ἄκαρπος γένηται ὁ λόγος, συμπι-γόμενος ὑπὸ τῶν τῆς μερίμνης λογισμῶν. ἀποθέμενοι τοίνυν αὐτοὺς, ἐπιβρίψωμεν τὴν μέριμναν ἡμῶν πρὸς τὸν Κύριον, τοῖς πα-ροῦσιν ἀρκούμενοι, καὶ πενιχρᾶ ζωῇ χρη-σάμενοι, καὶ στολῇ, τοὺς πατέρας τῆς κε-νοδοξίας καθ' ἡμέραν ἀποδυσώμεθα. εἰδέτις ἀσχημονεῖν ἐπὶ πενιχρᾶ νομίζει στολῇ, βλεπέτω τὸν ἅγιον Παῦλον, ἐν ψύχει, καὶ γυμνότητι, τὸν τῆς δικαιοσύνης προσδοκή-σαντα στέφανον. ἀλλ' ἐπειδὴ θέατρον, καὶ στάδιον ὁ Ἀπόστολος τὸν κόσμον ὠνόμασε τοῦτον, ἰδῶμεν, εἴ ἐστι δυνατόν, μερίμνης ἐνδυσάμενον λογισμοὺς, δραμεῖν ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ· ἢ παλαῖσαι πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξου-σίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου. ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς αἰσθητῆς παιδευόμενος ἱστο-ρίας. ἐμποδισθήσεται γὰρ ἐκεῖνος δηλονότι ὑπὸ τοῦ χιτῶνος, καὶ περιελκυσθήσεται, καθάπερ ὁ νοῦς ὑπὸ τῶν λογισμῶν τῆς με-ρίμνης· εἴπερ ἀληθινὸς ὁ λόγος ὁ λέγων, τὸν νοῦν τῷ ἰδίῳ προσκαρτερεῖν θησαυρῷ· ὅπου γὰρ φησιν ὁ θησαυρός σου ἐστίν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

Τῶν λογισμῶν οἱ μὲν τέμνουσιν οἱ δὲ τέ-μνονται. καὶ τέμνουσι μὲν οἱ πονηροὶ τοὺς ἀγαθοὺς· τέμνονται δὲ πάλιν ὑπὸ τῶν ἀγα-θῶν οἱ πονηροί. τοίνυν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁ-γιον τῷ πρώτῳ τεθέντι προσέχει λογισμῷ, καὶ πρὸς ἐκεῖνον κρίνει ἡμᾶς ἢ ἀποδέχεται. ὁ δὲ λέγων, τοιοῦτόν ἐστιν· ἔχω τινὰ φιλο-

5'

ξενίας λογισμὸν, καὶ γοῦν ἔχω, διὰ τὸν Κύριον· ἀλλ' οὗτος, ἐπελθόντος τοῦ πειράζοντος, τέμνεται· δόξης χάριν, φιλοξενεῖν ὑποβάλλοντος· καὶ πάλιν ἔχω φιλοξενίας λογισμὸν, πρὸς τὸ τοῖς ἀνθρώποις φανῆναι. ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἐπελθόντος κρείττονος λογισμοῦ, τέμνεται· τοῦ πρὸς τὸν Κύριον μᾶλλον ἡμῶν τὴν ἀρετὴν ἀπευθύνοντος, καὶ μὴ δι' ἀνθρώπους ταῦτα πράττειν ἡμᾶς καταναγκάζοντος.

ζ'. Λογισμῶν τῶν ἀγγελικῶν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τῶν ἐκ δαιμόνων, ταύτην τὴν διαφορὰν μετὰ πολλῆς τῆς παρατηρήσεως ἐγνώκαμεν εἶναι· ὅτι πρῶτον μὲν, οἱ ἀγγελικοὶ, τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων περιεργάζονται, καὶ τοὺς πνευματικοὺς αὐτῶν ἐξιχνιάζουσι λόγους· οἷον, τίνος χάριν γένηται ὁ χρυσὸς, καὶ διατί ψαμμώδης κάτωπου τοῖς μορίοις τῆς γῆς ἐγκατέσπαρται, καὶ μετὰ πολλοῦ καμάτου καὶ πόνου εὑρίσκεται; πῶς δὲ εὐρεθεῖς, ὕδατι πλύνεται, καὶ πυρὶ παραδίδεται, καὶ οὕτως εἰς τεχνιτῶν ἐμβάλλεται χεῖρας· τῶν ποιούντων τῆς σκηπῆς τὴν λυχνίαν, καὶ τὸ θυμιατήριον, καὶ τὰς θυίσκας, καὶ τὰς φιάλας, ἐν οἷς οὐκ ἔτι νῦν πίνει διὰ τὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὁ βαβυλωνίος Βασιλεὺς· Κλεόπας δὲ φέρει καρδίαν καιομένην, ὑπὸ τούτων τῶν μυστηρίων· ὁ δὲ δαιμονιώδης λογισμὸς, ταῦτα οὔτε οἶδεν, οὔτε ἐπίσταται· μόνην δὲ τὴν κτῆσιν τοῦ αἰσθητοῦ χρυσίου ἀναιδῶς ὑποβάλλει, καὶ τὴν ἐκ τούτου τροφήν τε, καὶ δόξαν ἐστομένην προλέγει. ὁ δὲ ἀνθρώπινος λογισμὸς, οὐδὲ τὴν κτῆσιν ἐπιζητεῖ, οὐδὲ τίνος ἐστὶ περιεργάζεται σύμβολον ὁ χρυσός· ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν διάνοιαν, τοῦ χρυσοῦ τὴν μορφήν εἰσφέρει ψιλὴν, πάθους καὶ πλεονεξίας κεχωρισμένην. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων ῥηθήσεται, κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον μυστικῶς γυμναζόμενος.

η'. Ἔστι δαίμων, πλάνος λεγόμενος, καὶ ὑπὸ τὴν ἑω μάλιστα τοῖς ἀδελφοῖς παρίσταται· ὅστις περιάγει τὸν νοῦν, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, καὶ ἀπὸ κώμης εἰς κώμην, καὶ ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν· ψιλὰς δὴθεν τὰς συντυχίας ποιούμενον· καὶ γνωρίμοις τισὶ συντυχάνοντα μακρότερα, καὶ τὴν οἰκίαν πρὸς τοὺς ἀπαντῶντας κατάστασιν διαφθείροντα· καὶ μακρὰν γινόμενον κατ' ὀλίγον τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος λήθην λαμβάνοντα. δεῖ οὖν

τὸν ἀναχωροῦντα, τοῦτον τηρεῖν, πόθεν τε ἔρχεται, καὶ ποῦ καταλήγει. οὐ γὰρ εἰκῆ, οὐδὲ ὡς ἔτυχε τὸν μακρὸν ἐκεῖνον κύκλον ἐργάζεται. ἀλλὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀναχωροῦντος διαφθεῖρειν βουλόμενος, ταῦτα ποιεῖ· ἵνα ἐκκαυθεῖς ἐκ τούτων ὁ νοῦς, καὶ ἐκ τῶν πολλῶν συντυχῶν μεθυσθεῖς, εὐθέως τῷ τῆς πορνείας, ἢ τῷ τῆς ὀργῆς, ἢ τῷ τῆς λύπης δαίμονι περιπέσῃ· οἱ τινες μάλιστα λυμάνονται τῆς καταστάσεως αὐτοῦ τὴν λαμπρότητα. ἀλλ' ἡμεῖς εἴπερ ἔχομεν σκοπὸν τοῦ γινῶναι σαφῶς τὴν τούτου πανουργίαν, μὴ ταχέως φθελγώμεθα πρὸς αὐτὸν, μηδὲ μνηνύσωμεν τὰ γινόμενα, πῶς κατὰ διάνοιαν τὰς συντυχίας ἐργάζεται, καὶ τίνα τρόπον κατ' ὀλίγον ἐλαύνει τὸν νοῦν πρὸς τὸν θάνατον, ἐπεὶ φεύζεται ἀφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι γὰρ ταῦτα πράττων, οὐ καταδέχεται. καὶ οὐδὲν λοιπὸν εἰσόμεθα, ὧν μαθεῖν ἐσπουδάκαμεν. ἀλλὰ καὶ ἄλλην μίαν ἡμέραν, ἢ καὶ δευτέραν, συγχωρήσωμεν αὐτῷ τελειῶσαι τὸ δρᾶμα· ἵνα ἀκριβῶς μαθόντες αὐτοῦ τὸ σκευῶρημα, λόγῳ μετὰ ταῦτα ἐλέγχοντες αὐτὸν φυγαδεύσωμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πειρασμοῦ συμβαίνει τεθλωμένον ὄντα τὸν νοῦν, μὴ ἀκριβῶς ἰδεῖν τὰ γινόμενα, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ δαίμονος τοῦτο γινέσθω. καθισθεῖς, μνημόνευστον κατὰ σεαυτὸν τῶν σύμβεβηκότων σοι πραγμάτων, πόθεν τε ἤρξω, καὶ ποῦ ἐπορεύθης, καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ συνελήφθης ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς πορνείας, ἢ τῆς λύπης, ἢ τῆς ὀργῆς, καὶ πῶς πάλιν γέγονε τὰ γινόμενα. ταῦτα κατάμαθε, καὶ παράδος τῇ μνήμῃ, ἵν' ἔχῃς ἐλέγχειν αὐτὸν προσιόντα. καὶ τὸν κρυπτόμενον ὑπ' αὐτοῦ τόπον καταμήνυε, καὶ οὐκ ἀκολουθήσεις αὐτῷ λοιπόν. εἶδὲ βούλει καὶ εἰς μανίαν προσκαλέσασθαι αὐτόν, ἔλεγξον αὐτὸν εὐθύς ἐπιστάντα. καὶ τὸν πρῶτον τόπον εἰς ἓν εἰσῆλθες λόγῳ φανέρωσον, καὶ τὸν δεύτερον, καὶ τὸν τρίτον. πάνυ γὰρ χαλεπαίνει, μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην. ἀπόδειξις δὲ ἔστω τοῦ καιρῶς σε φθελγᾶσθαι πρὸς αὐτόν, τὸ πεφευγέναι τὸν λογισμὸν ἀπὸ σοῦ. ἀδύνατον γὰρ στήναι, φανερῶς ἐλεγχόμενον. τοῦτον δὲ ἤτηθέντα τὸν δαίμονα, διαδέχεται ὕπνος βαρύτατος, καὶ νέκρωσις μετὰ ψυχρότητος πολλῆς βλεφάρων, καὶ χᾶσμαί ἄπειροι, καὶ ὤμοι βαρούμενοι· ἄπερ πάντα τῇ συντόνῳ προσευχῇ διαλύει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πάνυ τὸ μῖσος τὸ κατὰ δαιμόνων, ἡμῖν

πρὸς σωτηρίαν συμβάλλεται, καὶ πρὸς τὴν ἔργασίαν ἀρετῆς ἐστὶν ἐπιτήδειον. καὶ τοῦτο ἐκτρέφειν παρ' ἑαυτοῖς, ὡσπερ τι γέννημα ἀγαθόν, οὐκ ἰσχύομεν· τῶν φιληδόνων πνευμάτων διαφερόντων αὐτό, καὶ πρὸς φιλίαν καὶ συνήθειαν τὴν ψυχὴν πάλιν ἐκκαλούμενων. ἀλλὰ ταύτην τὴν φιλίαν, μᾶλλον καὶ τὴν δυσίατον γάγγραιναν, ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν, δι' ἐγκαταλείψεως θεραπεύει. συγχωρεῖ γάρ τι φοβερὸν παθεῖν ἡμᾶς ὑπ' αὐτῶν νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν. καὶ πάλιν ἡ ψυχὴ πρὸς ἀρχέτυπον μῖτος ἐπανατρέχει, διδασκόμενη πρὸς τὸν Κύριον λέγειν κατὰ τὸν Δαβίδ· τό, τέλειον μῖτος ἐμίσουν αὐτοῦς. εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. οὗτος γὰρ τέλειον μῖτος μισεῖ τοὺς ἐχθροὺς, ὁ μῆτε κατ' ἐνέργειαν, μῆτε κατὰ διάνοιαν ἀμαρτάνων· ὅπερ τῆς μεγίστης, καὶ πρώτης ἀπαθείας ἐστὶ τεκμήριον.

6. Περὶ δὲ τοῦ δαίμονος τοῦ τὴν ψυχὴν ποιούντος ἀναίσθητον, τί δεῖ καὶ λέγειν; ἐγὼ γὰρ δέδοικα γράφειν περὶ αὐτοῦ. πῶς ἡ ψυχὴ τῆς οικείας ἐξίσταται καταστάσεως παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ, καὶ τὸν φόβον Κυρίου, καὶ τὴν εὐλάβειαν ἀποδύεται· καὶ τὴν ἀμαρτίαν, οὐχ ἀμαρτίαν λογίζεται· καὶ τὴν παρανομίαν, οὐ νομίζει παρανομίαν· κολάσεώς τε καὶ κρίσεως αἰωνίου, ὡς φιλοῦ ῥήματος μέμνηται· καταγεῖρα δὲ ἐν τῷ σεισμῷ πυρφόρου· καὶ Θεὸν μὲν δῆθεν ὁμολογεῖ· τὴν δὲ πρόσταξιν αὐτοῦ οὐκ ἐπίσταται. τύπτεις εἰς τὰ στήθη, κινουμένης αὐτῆς πρὸς τὴν ἀμαρτίαν, καὶ αὕτη οὐκ αἰσθάνεται. ἀπὸ γραφῶν διαλέγῃ, καὶ ὄλη πεπώρωται, καὶ οὐκ ἀκούει. ζῆνδος αὐτῇ τὸ παρά τῶν ἀνθρώπων προσφέρεις, καὶ οὐ λογίζεται. τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αἰσχύνῃ, καὶ αὕτη οὐ συνήσῃ, δίκην χοίρου καμμύταντος καὶ τὸν φραγμὸν διακόψαντος. τοῦτον δὲ τὸν δαίμονα, κενοδοξίας χρονίσαντες ἐπάγουσι λογισμοί. οὐ, εἰμὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ. καὶ γὰρ τῶν σπᾶνίως παραβαλλόντων ἐστὶ τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος. ἐπὶ γὰρ συμφοραῖς ἐτέρων, καὶ ἐν νόσοις πιεζομένων, ἢ ἐν φυλακαῖς δυστυχούντων, ἢ αἰφνιδίῳ περιπτόντων θανάτῳ, φυγαδεύεται οὗτος· τῆς ψυχῆς κατὰ μικρὸν καταनुσσομένης, καὶ εἰς συμπάθειαν ἐρχομένης, διαλυομένου τοῦ ἐκ δαιμονίου συνισταμένου πωρώματος. ὣν ἡμεῖς ἀποροῦμεν διὰ τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν σπάνιν τῶν

παρ' ἡμῖν ἀσθενούντων. τοῦτον τὸν δαίμονα μάλιστα φυγαδεύων ὁ Κύριος, ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις προσέταξεν ἀσθενούντας ὄραν, καὶ τοὺς ἐν φυλακῇ ἐπισκέπτεσθαι. ἀσθενῆς γὰρ ἡμῖν φησί, καὶ ἤλθετε πρὸς με. πλὴν τοῦτο ἰστέον· εἴ τις τῶν ἀναχωρούντων περιπεσῶν τούτῳ τῷ δαίμονι, λογισμοὺς οὐκ ἔλαβε πορνικούς, ἢ τὸν οἶκον ἀπὸ ἀκηδίας οὐ καταλέλοιπεν, οὗτος ὑπομονὴν καὶ σωφροσύνην ἀπ' οὐρανῶν ὑπεδέξατο κατελθοῦσαν, καὶ μακάριος τῆς τοιαύτης ἀπαθείας ἐστίν. ὅσοι δὲ τῶν ἐπαγγελιομένων θεοσέβειαν ἀσκεῖν, κοσμικοῖς συναυλλίεσθαι προαιροῦνται, φυλασθέντες τοῦτον τὸν δαίμονα. ἐγὼ γὰρ περὶ αὐτοῦ πλέον λέγειν, ἢ γράφειν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους αἰσχύνομαι.

ΠΕΡΙ ΔΑΙΜΟΝΟΣ ΤΗΣ ΛΥΠΗΣ

Πάντες οἱ δαίμονες· φιληδόνον διδάσκουσι τὴν ψυχὴν, μόνος δὲ ὁ τῆς λύπης δαίμων, τοῦτο πράττειν οὐ καταδέχεται· ἀλλὰ τῶν εἰσελθόντων τοὺς λογισμοὺς διασφίρει, πᾶσαν ἡδονὴν τῆς ψυχῆς περικόπτων, καὶ ξηραίνων διὰ τῆς λύπης, εἴπερ ἀνδρὸς λυπηροῦ ξηραίνεται τὰ ὀστέα. καὶ μετρίως μὲν πολεμῶν, δόκιμον τὸν ἀναχωρητὴν ἀπεργάζεται· πείθει γὰρ μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου τούτου προσέσθαι, καὶ πᾶσαν ἡδονὴν περιίστασθαι. πλεῖον δὲ προσκαρτερῶν γενναῖ λογισμοὺς, ὑπεξάγειν τὴν ψυχὴν συμβουλεύοντας, ἢ φεύγειν τὸν τόπον μακρὰν ἀναγκάζοντας. ὅπερ λελόγισται ποτὲ, καὶ πέπονθεν ὁ ἅγιος Ἰωβ, ὑπὸ τούτου παρενοχλούμενος. εἶπε γὰρ ἐδυνάμην φησίν, ἐμαυτὸν χειρώσασθαι, ἢ δεηθεῖς γε ἐτέρου, καὶ ποιῆσαι μοι τοῦτο. τούτου τοῦ δαίμονος σύμβολόν ἐστιν ἡ ἐχιδνα τὸ θηρίον· ἢ ἡ φύσις φιλανθρώπως διδομένη, τοὺς τῶν ἄλλων θηρίων ἰοὺς διασφίρει· ἀκρατῶς δὲ λαμβανομένη, καὶ αὐτὸ διασφίρει τὸ ζῶον· τούτῳ τῷ δαιμονίῳ παραδέδωκεν ὁ Παῦλος τὸν ἐν Κορίνθῳ παρανομήσαντα· διὸ καὶ γράφει πάλιν σπουδαίως, κυρώσατε, λέγων τοῖς Κορινθίοις, εἰς αὐτὸν ἀγάπη. μήπως, τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ, καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. ἀλλ' οἶδε τοῦτο θλίβον τοὺς ἀνθρώπους τὸ πνεῦμα, καὶ μετανοίας ἀγαθῆς πρόξενον γίνεσθαι. ὅθεν καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, τοὺς ὑπὸ τούτου κεντουμένους τοῦ πνεύματος, καὶ προσφεύγοντας τῷ Θεῷ, γεννήματα ἐχιδνῶν ἐκάλει λέγων· τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυ-

14.

γεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρπὸν ἀξίον τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. πλὴν πᾶς ὁ τὸν Ἀβραάμ μιμησάμενος, καὶ ἐξεληθὼν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας, αὐτὸς καὶ τούτου τοῦ δαίμονος γέγονεν ἰσχυρότερος.

ιβ'. Εἴ τις θυμοῦ κεκράτηκεν, οὗτος δαιμόνων κεκράτηκεν. εἶδέ τις τοῦτω δεδούλωται οὗτος τοῦ μοναδικοῦ βίου ἐστὶν ἀλλότριος, καὶ ξένος τῶν ὁδῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶπερ αὐτὸς ὁ Κύριος λέγεται διδάσκειν τοὺς πρᾶεις τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ διὰ καὶ δυσθήρατος γίνεται ἀναχωρούντων ὁ νοῦς, εἰς τὸ τῆς πραότητος καταφεύγων πεδίον. οὐδὲ μίαν γὰρ σχεδὸν τῶν ἀρετῶν δεδοίκασι οἱ δαίμονες, ὡς πραύτητα. ταύτην Μωϋσῆς ὁ μέγας ἐκεῖνος ἐκέκτητο, πρᾶξ παραπάντας τοὺς ἀνθρώπους κληθείς. καὶ ὁ ἅγιος Δαβὶδ, ἀξίαν τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης ἀπεφῆνατο εἶναι μνήσθητι λέγων τοῦ Δαβὶδ, καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, μιμητὰς ἡμᾶς γενέσθαι τῆς ἐκεῖνου πραότητος ἐκέλευσε· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ λέγων, ὅτι πρᾶος εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· εἶδέ τις βρωμάτων καὶ πομάτων μὲν ἀπέχοιτο, θυμὸν δὲ πονηροῖς λογισμοῖς ἐρεθίζει, οὗτος εἴκει ποντοπορούση νηί, καὶ ἐχούση δαίμονα κυβερνήτην. διὸ προσεκτέον, ὅση δύναμις, τῷ ἡμέτερω κυνί, καὶ διδακτέον, τοὺς λύκους μόνον αὐτὸν διαφθεῖρειν, καὶ μὴ τὰ πρόβατα κατεσθλεῖν, πᾶσαν ἐνδεικνύμενον πραύτητα, πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

ΠΕΡΙ ΚΕΝΟΔΟΞΙΑΣ

ιγ'. Μόνος τῶν λογισμῶν, ὁ τῆς κενοδοξίας ἐστὶ πολύυλος, καὶ ὄλην σχεδὸν περιλαμβάνων τὴν οἰκουμένην, καὶ πᾶσι τοῖς δαίμοσιν ὑπανοίγων τὰς θύρας, ὡσπερ τις προδότης γενόμενος πονηρὸς πόλεως ἴνός. διὸ καὶ πάνυ ταπεινοὶ τοῦ ἀναχωρούντος τὸν νοῦν, πολλῶν λόγων, καὶ πραγμάτων αὐτὸν πληρῶν, καὶ τὰς προσευχὰς αὐτοῦ λυμαινόμενος, δι' ὧν πάντα τὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τραύματα θεραπεύειν σπουδάζει. τοῦτον τὸν λογισμὸν συναύξουσιν ἠττηθέντες πάντες οἱ δαίμονες, καὶ πάλιν δι' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς ψυχὰς λαμβάνουσιν εἴσοδον· ποιῶντες οὕτως τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων. ἐκ

τούτου γεννᾶται τοῦ λογισμοῦ καὶ ὁ τῆς ὑπερηφανίας· ὁ τὸ σφράγισμα τῆς ὁμοιωσεως, καὶ τὸν στέφανον τοῦ κάλλους, ἀπ' οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν κατασεύσας. ἀλλ' ἀποπήδησον ἐκ τούτου, καὶ μὴ χρονίσῃς, ἵνα μὴ προδῶμεν ἄλλοις τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν ἡμέτερον βίον ἀνελεήμοσι· τοῦτον δὲ τὸν δαίμονα φυγαδεύει ἐκτενῆς προσευχή, καὶ τὸ μὴδὲν ἐκόντα ποιεῖν, ἢ λέγειν τῶν συντελούντων πρὸς τὴν ἐπάρατον κενοδοξίαν.

ιδ'. Ὅτε ὀλίγη ἀπαθείας τῶν ἀναχωρούντων ὁ νοῦς ἐπιλάβηται, τότε κενοδοξίας ἵππον κτησάμενος, εὐθύς ἐλαύνει κατὰ τὰς πόλεις, ἄκρατον ἐμπορούμενος ἐκ τῆς δόξης τὸν ἔπαινον· ὧ κατ' οἰκονομίαν τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας ὑπαντιάσταν, καὶ εἰς ἕνα τῶν συμφεῶν τοῦτον ἀποκλείσαν, παιδεύει αὐτὸν μηκέτι πρὸ τῆς τελείας υἰγείας καταλιμπάνειν τὴν κλίνην, μηδὲ τοὺς ἀτάκτους τῶν ἀρρώτων μιμεῖσθαι· οἵτινες ἐτι λείψανα τῆς ἀσθενείας ἐν ἑαυτοῖς περιφέροντες ὁδοῖς ἑαυτοῦς, καὶ λουτροῖς ἀκαίρως ἐπιδιδόασι, καὶ τοῖς ἐξ ὑποστροφῆς νοσήμασι περιπίπτουσι. διόπερ καλεζόμενοι, πρόσχωμεν ἐν ἑαυτοῖς μᾶλλον, ὡς προκόπτοντες μὲν ἐν ἀρετῇ, δυσκίνητοι πρὸς κακίαν γινόμεθα ἀνακινούμενοι δὲ ἐν τῇ γνώσει, ποικίλων προσλαμβάνομεν πλήθος θεωρημάτων ὑψούμενοι δὲ πάλιν, φανερώτερον τὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐποπτεύομεν φῶς.

ιε'. Πάσας μὲν τὰς κακουργίας τῶν δαιμόνων γράφειν οὐ δύναμαι· καὶ τὰς κακομηχανίας αὐτῶν καταλέγειν αἰσχύνομαι, δεδοικῶς τῶν ἐντευξομένων τοὺς ἀπλουτέρους. πλὴν δὲ τοῦ πνεύματος τῆς πορνείας, ἄκουε πανουργίας. ὅταν τις τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μέρους κτήσῃται τὴν ἀπάθειαν, καὶ οἱ αἰσχροὶ λογισμοὶ ὑπόψυχοι γένωνται, τοτηνικαῦτα εἰσάγει ἄνδρας τε, καὶ γυναῖκας παίζοντας μετ' ἀλλήλων, καὶ αἰσchrῶν πραγμάτων, καὶ σχημάτων, τὸν ἀναχωρητὴν καθίστησι θεατὴν. ἀλλ' οὗτος ὁ πειρασμὸς οὐκ ἐστὶ τῶν χρονιζόντων· προσευχή γὰρ σύντονος, καὶ διαίτητα στενωπάτη, μετ' ἀγρυπνίας καὶ γυμνασίας θεωρημάτων πνευματικῶν, ὥσπερ νέφος αὐτὸν ἀνυδρον ἀπελαύνει· ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ τῶν σαρκῶν ἐφάπτεται, πρὸς τὴν ἄλογον πύρῳσιν αὐτὰς ἐκυοχλεύων, καὶ ἄλλα δὲ μυρία προσμηχανᾶται ὁ πονηρὸς οὗτος· ἄπερ οὐκ ἀναγκαῖον δημοσιεῦσαι, καὶ παραδοῦναι γραφῇ· συμβάλλεται καὶ πρὸς τοὺς λογισμοὺς τοὺς τοιοῦτους, καὶ ζέ-

σις θυμοῦ κατὰ τοῦ δαίμονος κινηθεῖται· ὃν περ θυμὸν μάλιστα δέδοικεν ἐπὶ τοῖς λογισμοῖς ταρασσόμενον, καὶ διαφθείροντα αὐτοῦ τὰ νοήματα· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ, ὀργίσεσθε, καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· χρήσιμον φάρμακον ἐν τοῖς πειρασμοῖς τῆ ψυχῆ προσαγόμενον. μιμεῖται δὲ καὶ ὁ τῆς ὀργῆς τοῦτον τὸν δαίμονα, καὶ πλάττει καὶ αὐτὸς τινὰς τῶν γεγενηκότων, ἢ φίλων, ἢ συγγενῶν, ὑβριζομένους ὑπὸ ἀναξίων· καὶ τοῦ ἀναχωροῦντος κινεῖ τὸν θυμὸν, φλέγασθαι τι πονηρόν, ἢ ποιῆται πρὸς τοὺς φαινομένους κατὰ διάνοιαν· οἷς προσέχειν ἀναγκαῖον, καὶ ταχέως ἐξαρπάξειν ἀπὸ τοιούτων εἰδώλων τὴν διάνοιαν· ἵνα μὴ χρονίσασα ἐν αὐτοῖς, γένηται κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, δαυλὸς κα-
ζομόνος. τούτοις δὲ τοῖς πειρασμοῖς οἱ θυμῶδεις περιπίπτουσι μάλιστα, καὶ βράδιως πρὸς τὰς ὁρμὰς ἐξαπτόμενοι· εἴ τινες μακρὰν εἰσι καθαρὰς προσευχῆς, καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

15'. Τὰ νοήματα τοῦ αἰῶνος τούτου, ὁ Κύριος, καθάπερ πρόβατα, τῷ ἀγαθῷ ποιμένι τῷ ἀνθρώπῳ παρέδωκε· καὶ γέγραπται, παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ νόημα ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, συζεύξας αὐτῷ ἐπιθυμίαν, καὶ ὀργὴν πρὸς βοήθειαν· ἵνα, διὰ μὲν τοῦ θυμοῦ, φυγαδεύῃ τὰ τῶν λύκων νοήματα· διὰ δὲ τῆς ἐπιθυμίας, στέργῃ τὰ πρόβατα, καὶ ὑπὸ τῶν ὑετῶν καὶ ἀνέμων πολλακίς βαλλόμενος, ἔδωκε πρὸς τούτοις καὶ νόμον, ὅπως ποιμαίνῃ τὰ πρόβατα· καὶ τόπον χλόης, καὶ ὕδωρ ἀναπαύσεως, καὶ ψαλτήριον, καὶ κιθάραν, καὶ βάρβδον, καὶ βακτηρίαν· ἵνα ἐκ ταύτης τῆς ποιμνῆς, καὶ τροφῆ καὶ ἐνδύσῃται, καὶ χόρτον ὠρινὸν συναγάγῃ· τίς γάρ φησι· ποιμαίνει ποιμνῆν, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος αὐτῆς οὐκ ἐσθίει; δεῖ οὖν τὸν ἀναχωροῦντα, φυλάττειν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τοῦτο τὸ ποιμνιον· μή τι τῶν γεννημάτων γένηται θηριάλωτον, ἢ λησταῖς περιπέσῃ. εἰδὲ ἄρα τι τοιοῦτον συμβαίνει κατὰ τὴν νάπην, εὐθὺς ἐξαρπάξειν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος, καὶ τῆς ἀρχτοῦ, γίνεται δὲ τὸ νόημα τὸ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ θηριάλωτου, εἰ μετὰ μίσους νέμοιτο ἐν ἡμῖν· καὶ τὸ περὶ τῆς γυναικός, εἰ μετὰ αἰχρᾶς ἐπιθυμίας στρέφεται ἐν ἡμῖν· καὶ τὸν τοῦ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, εἰ μετὰ πλεονεξίας αὐλλίζοιτο· καὶ τὰ νοήματα τῶν ἁγίων χαρισμάτων, εἰ μετὰ κενοδοξίας κατὰ διάνοιαν βόσκειτο. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ νοημάτων ὡσαύτως συμβή-

σεται. κλεπτομένων τοῖς πάθεσιν. οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ δεῖ ταῦτα τηρεῖν, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἀγρυπνοῦντα φυλάττειν· συμβαίνει γάρ καὶ φανταζόμενον, αἰχρῶς καὶ πονηρῶς, ἀπολέσαι τὸ ἴδιον. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβ λεγόμενον· οὐκ ἐνήνοχά σοι πρόβατον θηριάλωτον· ἐγὼ ἀπετίνυον κλέμματα ἡμέρας καὶ κλέμματα νυκτός· καὶ ἐγενόμην συγκαιόμενος τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός· καὶ ἀφίστατο ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. εἰδὲ τις ἐκ τοῦ καμάτου ἀκηδία ἡμῖν προσγένετο, μικρὸν ἀναδραμόντες ἐπὶ τὴν τῆς γνώσεως πέτραν, τῷ ψαλτηρίῳ προσομιλήσωμεν, πλήσσοιτες διὰ τῶν ἀρετῶν τῆς γνώσεως τὰς χορδὰς· βοσκήσωμεν δὲ πάλιν καὶ ὑπὸ τὸ Σίναιον ὄρος τὰ πρόβατα, ἵνα ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκ τῆς βλάβου καλέσῃ, καὶ τοὺς λόγους τῶν σημείων, καὶ τῶν τεράτων ἡμῖν χαρίσῃται.

16'. Φύσιν μὲν λογικὴν ὑπὸ κακίας θανατωθεῖσαν, ἐγείρει Χριστός, διὰ τῆς θεωρίας πάντων τῶν αἰώνων. ὁ δὲ τούτου Πατήρ, τὴν ἀποθανοῦσαν ψυχὴν τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ἐγείρει διὰ τῆς γνώσεως τῆς ἑαυτοῦ. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγόμενον, τό, εἰ συναπεθάνομεν τῷ Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ.

17'. Ὅταν ὁ νοῦς τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον ἀποδυσάμενος, τὸν ἐκ τῆς χάριτος ἐνδύσῃται, τότε καὶ τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν ἔψεται κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, σαπφείρω ἢ οὐρανίῳ χρώματι παρεμφερῆ· ἢ τινὰ καὶ τόπον Θεοῦ ἢ Γραφῆ ὀνομάζει, ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ὀφθέντα ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ.

18'. Τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων, οἱ μὲν τὸν ἀνθρώπον ὡς ἀνθρώπον ἐκπειράζουσιν· οἱ δὲ τὸν ἀνθρώπον, ὡς ζῶον ἄλογον ἐκταράσσουσι. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι παραβαλόντες, κενοδοξίας, ἢ ὑπερηφανίας, ἢ φθόνου, ἢ κατηγορίας ἡμῖν ἐμβάλλουσι νοήματα· ἀπερ οὐδενὸς ἄπτεται τῶν ἀλόγων· οἱ δὲ δευτέροι προσεγγίζοντες, θυμὸν, ἢ ἐπιθυμίαν, παρὰ φύσιν κινουσι. ταῦτα γάρ, πάθη κοινὰ ἡμῶν καὶ τῶν ἀλόγων ἐστίν, ὑπὸ τῆς λογικῆς καλυπτόμενα φύσεως. διὸ λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, πρὸς μὲν τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνοντας λογισμούς· ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστέ, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες· ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἰς τῶν ἀρχόντων πίπτετε. πρὸς δὲ τοὺς κινουμένους ἀλόγως, τί φησι; μὴ γίνεσθε ὡς ἴπ-

πος και ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις· ἐν κημῷ και χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄξαις, τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σέ. εἰ δὲ ψυχὴ ἢ ἀμαρτάνουσα, αὐτὴ ἀποθάνεται· πρόδηλον, ὅτι οἱ μὲν ἄνθρωποι, ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι, και ὑπὸ ἀνθρώπων θάπτονται· οἱ δὲ ἄλογοι θανατούμενοι, ἤτοι πίπτοντες, ὑπὸ γυπῶν ἢ κοράκων βρωθήσονται· ὧν οἱ νεοσσοί, οἱ μὲν ἐπικαλοῦνται τὸν Κύριον, οἱ δὲ φύονται ἐν τῷ αἵματι. ὁ ἔχων ὕδα ἀκούειν, ἀκουέτω.

κ'. Ὅταν τῶν ἐχθρῶν τρώσῃ σέ τις παραβάλλων, και βούλει τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στρέψαι, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ποιήσον οὕτως ὡς λέγομεν. διέλε κατὰ σαυτόν, τὸν ὑπ' αὐτοῦ βληθέντα λογισμόν, ὃς τίς ποτέ ἔστι, και ἐκ πόσων πραγμάτων συνέστηκε, και ποῖον τοῦτό ἔστι μάλιστα τὸ θλίβον τὸν νοῦν. ὁ δὲ λέγω, τοιοῦτόν ἔστιν. ἔστω πεμφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὁ τῆς φιλαργυρίας λογισμὸς· τοῦτον διέλε εἰς τε τὸν ὑποδεξάμενον αὐτὸν νοῦν, και εἰς τὸ νόημα τοῦ χρυσοῦ, και αὐτὸν τὸν χρυσόν, και εἰς τὸ φιλάργυρον πάθος. λοιπὸν ἐρώτα· τί τούτων ἔστιν ἀμαρτία; πότερον ὁ νοῦς; και πῶς ἔστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ; ἀλλὰ τὸ νόημα τοῦ χρυσοῦ; και τοῦτο τίς ἂν εἶποι, νοῦν ἔχων, ποτέ; ἀλλ' αὐτὸς ὁ χρυσὸς ἔστιν ἀμαρτία; και τίνος χάριν γεγένηται; ἔπεται τοίνυν τῆς ἀμαρτίας εἶναι τὸ αἴτιον τὸ τέταρτον· ὅπερ οὐκ ἔστι πρᾶγμα ὑφ' ἑστώσ κατ' οὐσίαν, οὐδὲ νόημα πράγματος, ἀλλ' ἡδονὴ τις μισάνθρωπος ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου τικτομένη, και κακῶς κεχρησθαι τοῖς τοῦ Θεοῦ κτίσμασι τὸν νοῦν ἀναγκάζουσα· ἥνπερ ἡδονὴν περιτέμνειν, ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος πεπίστευται. και ταῦτά σου διερευνωμένου, φθαρήσεται μὲν ὁ λογισμὸς, εἰς τὴν ἰδίαν ἀναλυόμενος θεωρίαν· φεύξεται δὲ ἀπὸ σοῦ τὸ δαιμόνιον, τῆς διανοίας σου ὑπὸ ταύτης τῆς γνώσεως, εἰς ὕψος ἀρθείτης. εἰ δὲ μὴ βούλει χρῆσθαι κατ' ἐκείνου, τῆ ἐκείνου ῥομφαίᾳ, ἐπιποθεὶς δέ, πρῶτον διὰ τῆς σῆς σφενδόνης τοῦτον χειρῶσασθαι, ἐκβαλε και σὺ λίθον ἐκ τοῦ ποιμενικοῦ σου καδίου, και τούτου ζῆται τὴν θεωρίαν· πῶς ἄγγελοι μὲν και δαίμονες τῷ ἡμετέρῳ παραβάλλουσι κόσμῳ, ἡμεῖς δὲ τοῖς αὐτῶν κόσμοις οὐ παραβάλλομεν· οὐδὲ γὰρ ἀγγέλους Θεῷ πλεῖον συναπτειν δυνάμεθα, οὐδὲ δαίμονας μᾶλλον ἀκαθάρτους ποιεῖν προαιρούμεθα· και πῶς ἐω-

σφόρος ὁ πρῶτ' ἀνατέλλων εἰς γῆν κατερρίφθη, και ἔγνηται μὲν τὴν θάλασσαν, ὡσπερ ἐξάλειπτρον, τὸν δὲ τάρταρον τῆς ἀβύσσου, ὡσπερ αἰχμάλωτον· ἀναζει δὲ τὴν ἀβυσσον ὡσπερ χαλκεῖον· πάντας ἐκταράσσων ὑπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, και πάντων ἀρχεῖν βουλόμενος. τούτων γὰρ τῶν πραγμάτων ἢ θεωρία, πάνυ τιτρώσκει τὸν δαίμονα, και πᾶσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολὴν φυγαδεύει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἐπὶ τῶν ἡρέμα κεκαθαρμένων συμβαίνει, και βλεπόντων ποσῶς τοὺς λόγους τῶν γεγονότων· οἱ δὲ ἀκάθαρτοι, τὴν θεωρίαν τούτων οὐκ ἴσασιν· οὐδὲ και μαθόντες παρ' ἐτέρων κατεπάδοιεν ἀκουσθήσονται, πολλοῦ κονιορτοῦ και θορύβου διὰ τὰ πάθη συνισταμένου κατὰ τὸν πόλεμον. δεῖ γὰρ πάντως τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἡρεμῆσαι, ἵνα μόνος ὁ Γολιάθ ἀπαντήσῃ τῷ ἡμετέρῳ Δαβίδ. ὡσαύτως δὲ και τῆ διαίρεσει τοῦ πολέμου, και τῷ εἶδει χρησώμεθα, και ἐπὶ πάντων τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν.

Ὅταν τινὲς τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν ταχέως φυγαδευθῶσι, ζητήσωμεν τὴν αἰτίαν, πῶθεν τοῦτο συμβέβηκε; πότερον διὰ τὴν σπάνιν τοῦ πράγματος, τὸ δυσπρόριστον εἶναι τὴν ὕλην, ἢ διὰ τὴν προσοῦσαν ἡμῖν ἀπάθειαν, οὐκ ἴσχυσε καθ' ἡμῶν ὁ ἐχθρὸς οἶον, εἰ τις τῶν ἀναχωρούντων ἐνθυμηθῆ πόλεως πνευματικὴν κυβέρνησιν πιστευθῆναι, οὐ χρονίζει τοῦτον τὸν λογισμόν φανταζόμενος, και γίνεται γνώριμος ἐκ τῶν προλελεγμένων. εἰ δὲ τις πόλεως και τῆς τυχούσης γένοιτο, και ὁμοίως λογίζεται, οὗτος μακάριος τῆς ἀπαθείας ἔστιν. ὁμοίως δὲ και ἐπὶ τῶν ἄλλων λογισμῶν, εὐρεθήσεται ὁ τοιοῦτος τρόπος ἐξεταζόμενος. ταῦτα ἀναγκαῖον εἶδέναι, πρὸς τὴν ἡμετέραν προθυμίαν και δύναμιν· ἵνα ἴδωμεν εἰ τὸν Ἰορδάνην ἐπεράσαμεν, και ἐγγὺς ἐσμέν τῶν φοινίκων, ἢ ἔτι ἐν τῇ ἐρήμῳ διάγομεν, και ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων τυπτόμεθα. πάνυ γὰρ ποικίλος μοι φαίνεται τῆς φιλαργυρίας ὁ δαίμων, και πρὸς ἀπάτην ἀμήχανος. ὃς πολλακίς στενωθεὶς ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀποταγῆς, τὸν οἰκονόμον εὐθύς και φιλόπτωχον ὑποκρίνεται· και τοὺς μηδέπω παρόντας ὑποδέχεται ξένους γνησιώτερον, και ἄλλοις λειπομένοις ἀποστέλλει διακονίαν· και δεσμωτήρια πόλεως ἐπισκέπτεται, και τοὺς πιπρασκομένους δῆθεν ἐξαγοράζει· γυναῖξιν τε κολλᾶσθαι πλουσίαις, ὑποδείκνυσιν. ἀλ-

κα.

λοις πάλιν υποτάξασθαι νουθετεῖ, βαλάντιον ἄδρον κεκτημένοις. καὶ οὕτως ἐξαπατήσας κατὰ μικρὸν τὴν ψυχὴν, τοῖς τῆς φιλαργυρίας αὐτὴν λογισμοῖς περιβάλλει, καὶ τῷ τῆς κενοδοξίας παραδίδωσι δαίμονι. ὅς πληθος εἰσάγει τῶν δόξαζόντων ἐπὶ ταῖς οἰκονομίαις ταύταις τὸν Κύριον, καὶ τινὰς κατ' ὀλίγον περὶ Ἰερωσύνης συλλαλοῦντας ἀλλήλοις οἰκονομεῖ. θάνατον δὲ τοῦ ἔντος προμαντεύεται ἱερώς, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἐκφύγοι μυρία ποιήσας προτίθησι. καὶ οὕτως ὁ ταλαίπωρος νοῦς ἐνδεθεῖς τούτοις τοῖς λογισμοῖς, τοῖς μὲν μὴ καταδεξαμένοις τῶν ἀνθρώπων, διαμάχεται· τοῖς δὲ καταδεξαμένοις, ἐτοίμως δῶρα χαρίζεται, καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτοὺς ἀποδέχεται. τινὰς δὲ στασιάζοντας, τοῖς δικασταῖς παραδίδωσι, καὶ τῆς πόλεως ἐξορίζεσθαι παραγγέλλει. τούτων δὲ λοιπὸν ἔνδον ὄντων τῶν λογισμῶν καὶ στρεφομένων, εὐθὺς ὁ τῆς ὑπερηφανίας ἐφίσταται δαίμων, ἀστραπὰς συνεχεῖς κατὰ τὸν ἀέρα τῆς κέλλης, καὶ δράκοντας περωτοῦς ἐπιπέμπων· καὶ τῆλε ταῖον, στέρησιν φρενῶν ἐργαζόμενος. ἀλλ' ἡμεῖς, τούτοις τοῖς λογισμοῖς ἀπώλειαν ἐπιβυξάμενοι, μετ' εὐχαριστίας τῇ πενίᾳ συζήσωμεν. οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι οὐτε ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησώμεθα· μεμνημένοι τοῦ Παύλου, ῥῖζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, λέγοντος.

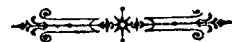
Πάντες οἱ ἀκάθαρτοι λογισμοί, διὰ τὰ πάθη χρονίζοντες ἐν ἡμῖν, κατάγουσι τὸν νοῦν εἰς ἔλεθρον καὶ ἀπώλειαν. ὡς περὶ γὰρ τὸ νόημα τοῦ ἄρτου χρονίζει ἐν τῷ πεινῶντι διὰ τὴν πείναν, καὶ τὸ νόημα τοῦ ὕδατος ἐν τῷ διψῶντι, διὰ τὴν δίψαν· οὕτω καὶ τὰ νοήματα τῶν χρημάτων, καὶ τῶν τικτομένων αἰτηρῶν λογισμῶν ἐκ τῶν βρω-

μάτων, χρονίζει, διὰ τὰ πάθη. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς κενοδοξίας λογισμῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων νοημάτων, ὁμοίως φανερωθήσεται. οὐκ ἔστι δὲ νοῦν πνιγόμενον ὑπὸ τῶν τοιούτων νοημάτων, παραστῆναι Θεῷ, καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἀναδέησασθαι στέφανον. ἐκ τούτων γὰρ τῶν λογισμῶν κατασπώμενος καὶ ὁ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις τρισάθλιος νοῦς ἐκεῖνος, τὸ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ἄριστον πρρητήσατο· καὶ πάλιν ὁ δεσμούμενος χεῖρας καὶ πόδας, καὶ εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος βαλλόμενος, ἐκ τούτων τῶν λογισμῶν εἶχε καθυφασμένον τὸ ἔνδυμα· ὃν περ οὐκ ἄξιον τῶν τοιούτων γάμων ὁ καλέσας ἀπεφήνατο εἶναι. διὸ ἔνδυμά ἐστι γαμικόν, ἀπάθεια ψυχῆς λογικῆς, κοσμικὰς ἀρνησαμένης ἐπιθυμίας· τίς δὲ καὶ ἡ αἰτία τοῦ τὰ νοήματα τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων χρονίζοντα, διαφθείρειν τὴν γνώσιν, ἐν τοῖς περὶ Προσευχῆς Κεφαλαίοις ἐλέχθη.

Τῶν ἀντικειμένων δαιμόνων τῇ πρακτικῇ τρεῖς εἰσι πρωτοστάται· οἷς ἔπεται πᾶσα ἡ παρεμβολὴ τῶν ἀλλοφύλων· οἵτινες πρῶτοι κατὰ τὸν πόλεμον ἴστανται, καὶ τὰς ψυχὰς διὰ τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν ἐκκαλοῦνται πρὸς τὴν κακίαν. οἱ τὰς τῆς γαστριμαργίας πεπιστευμένοι ὀρέξεις, οἱ τὴν φιλαργυρίαν ἡμῖν ὑποβάλλοντες, καὶ οἱ πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν ἡμᾶς ἐκκαλούμενοι. ἐπιθυμῶν οὖν καθαρὰς προσευχῆς, διατήρησον θυμὸν καὶ ἀγαπῶν τὴν σωφροσύνην, κράτησον γαστρός· καὶ μὴ δῶς ἄρτον σῆ κοιλῆς εἰς κόρον, καὶ ὕδατι ἐκθλιβε αὐτήν. ἀγρύπνει ἐν προσευχῇ, καὶ μνησικακίαν μακρὰν ποίησον ἀπὸ σοῦ. λόγι Πνεύματος Ἁγίου μὴ ἐκλιπέτωσάν σε, καὶ θύρας γράφων κροῦε χερσὶν ἀρετῶν. τότε ἀνατελεῖ σοι καρδίας ἀπάθεια, καὶ νοῦν ἀστεροειδῆ ἔψει ἐν προσευχῇ.

κγ'.

κβ'.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

α'.

Ὅτι οὐδεὶς ἀεὶ ἔχει τὸν μοναχόν, ὡς αὐ-
ριον τεθηξόμενον· καὶ οὕτω πάλιν τῷ
σώματι κεχρησθῆναι, ὡς ἐν πολλοῖς ἔτεσι ζη-

σόμενον. τὸ μὲν γὰρ, τοὺς τῆς ἀκηδίας πε-
ρικόπτει λογισμοὺς, καὶ σπουδαιότερον εἶναι
παρασκευάζει τὸν μοναχόν· τὸ δέ, σῶον

διαφυλάττει τὸ σῶμα, καὶ ἴσῃν συντηρεῖ τὴν ἐγκράτειαν.

β'. Ὁ γνώσεως ἐφαψάμενος, καὶ τὴν ἐκ ταύτης καρπούμενος ἡδονήν, οὐκ ἔτι τῷ τῆς κενοδοξίας πεισθήσεται δαίμονι, πάσας αὐτῷ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου προσάγοντι· τί γὰρ ἂν καὶ ὑπόσχοιτο μείζον πνευματικῆς θεωρίας; ἐν ὧσιν δὲ ἐσμὲν γνώσεως ἀγευστοί, τὴν πρακτικὴν προθύμως κατεργαζώμεθα, τὸν σκοπὸν ἡμῶν δεικνύοντες τῷ Θεῷ, ὅτι πάντα πράττομεν, τῆς αὐτοῦ γνώσεως ἐνεκα.

γ'. Ἀναγκαῖον καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν προδουσάντων μοναχῶν ἐκθέσθαι, καὶ πρὸς αὐτὰς κατορθοῦσθαι. πολλὰ γὰρ ἐστὶν ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα τε, καὶ ῥηθέντα καλῶς· ἐν οἷς καὶ τοῦτό φησὶ τις αὐτῶν, ὅτι τὴν ξηροτέραν καὶ μὴ ἀνώμαλον δίαιταν, ἀγάπη συζευχθεῖσαν, θάττον εἰσάγειν τὸν μοναχόν, εἰς τὸν τῆς ἀπαθείας λιμένα.

δ'. Παρέβαλλον κατὰ σταθερὰν μεσημβρίαν

τῷ Ἁγίῳ Μακαρίῳ, καὶ λίαν ὑπὸ τῆς δίψης φλεγόμενος, ἤθουν ὕδωρ πιεῖν. ὁ δὲ, φησὶν· ἀρκέσθητι τῇ σκιά· πολλοὶ γὰρ ὁδοιποροῦντες νυκτὶ καὶ πλέοντες, καὶ ταύτης ἐστέρηται. εἶτα λογισμοῖς πρὸς αὐτὸν περὶ ἐγκρατείας ἐγγυμαζόντος, θάρσει, φησὶν, ὦ τέκνον· ἐγὼ γὰρ ἐν ὄλοις εἴκοσι ἔτεσιν, οὔτε ἄρτου, οὔτε ὕδατος, οὔτε ὕπνου κόρον εἴληφα. ἀλλὰ τὸν μὲν ἄρτον μου ἤσθιον ἐν σταθμῷ, καὶ τὸ ὕδωρ ἐπινον μέτρῳ, τοῖς δὲ τοίχοις μικρὸν παρακλίνας, ὀλίγον τι μέρος ἀφήρπαζον ὕπνου.

Νοῦν μὲν πλανώμενον ἴστησιν, ἀνάγνωσις, καὶ ἀγρυπνία, καὶ προσευχὴ. ἐπιθυμίαν δὲ φλεγομένην μαραίνει, πείνα, καὶ κόπος, καὶ ἀναχώρησις. θυμὸν δὲ καταπαύει κυκώμενον, ψαλμωδία, καὶ μακροθυμία, καὶ ἔλεος, τὰ γὰρ ἄμετρα, καὶ ἄκαιρα, ὀλιγοχρόνια· βλαβερά μᾶλλον καὶ οὐκ ὠφέλιμα.

ε'.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

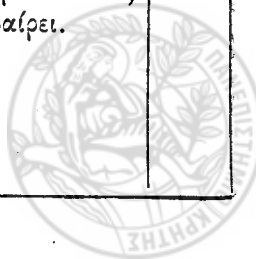
ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ

Ὁσῖος Πατὴρ ἡμῶν Κασσιανὸς ὁ Ῥωμαῖος, ἔζη ἐπὶ τῆς Βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, περὶ τὸ τετρακοσιοστὸν τριακοστὸν πρῶτον ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Τῶν δὲ φιλοπονηθέντων αὐτῷ λόγων, ὁ περὶ τῶν ὀκτῶ λογισμῶν, καὶ ὁ περὶ διακρίσεως ὧδε ἐτέθησαν, ὡς παντοδαπῆς ὠφελείας καὶ χάριτος ἀποστάζοντες. Μέμνηται δὲ τούτων καὶ ὁ σοφώτατος Φώτιος, αὐταῖς λέξεσι φάσκων, ἀναγνώσει ρζ'. σελίδι 265 καὶ 266. Καὶ ὁ δεῦτερος δὲ τῷ αὐτῷ (Κάστορι ὀηλαδῆ) προσπεφωνημένος ἐστὶ, περὶ τῶν ὀκτῶ δὲ λογισμῶν

τὴν ἐπιγραφὴν φέρει, εἰς γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν, λύπην, καὶ ἀκηδίαν, κενοδοξίαν τε, καὶ ὑπερηφανίαν ἐξάπτει. χρήσιμα δὲ, εἰπέρ τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς αἰρουμένοις τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα...καὶ τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις λογίδιον συνανεγνώσθη...διδάσκει δὲ τί τε ἐστὶ διάκρισις, καὶ ὅτι μελλῶν αὕτη τῶν ἄλλων ἀρετῶν, καὶ ὅθεν τίκεται, καὶ ὡς τὸ πλέον τῆς ἀνωθὲν ἐστὶ δωρεᾶς καὶ τὰ ἐξῆς.

Τούτου δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν κθ'. τοῦ Φεβρουαρίου Μηνὸς μνημονεύουσα, τιμαῖς τε καὶ ἐγκωμίοις καταγεραίρει.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΚΑΣΤΟΡΑ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΚΤΩ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ ΛΟΓΙΣΜΩΝ

Ρώτην τὸν περὶ διατυπώσεως Κοινοβίων συντάξαντες λόγον, πάλιν ἐπὶ τοῦ παρόντος ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς θαρρήσαντες, ἐπεχειρήσαμεν γράψαι περὶ τῶν ὀκτῶ τῆς κακίας λογισμῶν γαστριμαργίας φημί, καὶ πορνείας, φιλαργυρίας, ὀργῆς, λύπης, ἀκηδίας, κενοδοξίας, καὶ ὑπερηφανίας.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ ΓΑΣΤΡΟΣ

Προηγουμένως τοίνυν, περὶ ἐγκρατείας γαστροῦ ἡμῖν λεχθήσεται, τῆς ἀντικειμένης τῇ γαστριμαργίᾳ· τοῦτε τρόπου τῶν νηστειῶν, καὶ τῆς ποιότητος, καὶ ποσότητος τῶν βρωμάτων. καὶ ταῦτα οὐκ ἀφ' ἐαυτῶν ἐροῦμεν, ἀλλ' ἄπερ παρειλήφαμεν παρὰ τῶν Ἀγίων Πατέρων. ἐκεῖνοι τοίνυν, οὐχ ἓνα κανὼνα νηστείας, οὐδὲ ἓνα τρόπον τῆς τῶν βρωμάτων μεταλήψεως, οὐδὲ τὸ αὐτὸ μέτρον παραδεδώκασι· διὰ τὸ μὴ πάντας τὴν αὐτὴν ἔχειν ἰσχὺν ἢ δι' ἡλικίαν, ἢ δι' ἀσθένειαν, ἢ διὰ ἕξιν ἀστειοτέραν σώματος. ἓνα δὲ πᾶσι σκοπὸν παραδεδώκασι, φεύγειν τὴν πλησμονήν, καὶ ἀποστρέφεται τὴν χορτασίαν τῆς γαστροῦ. τὴν δὲ καθημερινὴν νηστείαν, ἐδοκίμασαν ὠφελιμιωτέραν εἶναι, καὶ συμβαλλομένην πρὸς καθαρότητα, τῆς ἐν τρισίν, ἢ τέσσαρσιν, ἢ ἕως ἐβδομάδος τεταμένης νηστείας. καὶ γὰρ φησι, τὸν ἀμέτρως ἐκτεινόμενον τὴν νηστείαν, ὑπὲρ μέτρον πολλακίς κεχρησθαι τῆς τροφῆς. ὡς ἐκ τούτου ποτὲ μὲν τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀσιτίας, ἀτονεῖν τὸ σῶμα, καὶ πρὸς τὰς πνευματικὰς λειτουργίας, ὀκνηρότερον γίνεσθαι· ποτὲ δὲ τῷ πλήθει τῶν τροφῶν καταβαρυνόμενον, ἀκηδίαν καὶ χαύνωσιν ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ. καὶ πάλιν, οὐ πᾶσιν ἀρμόδιον εἶναι

ἐδοκίμασαν τὴν τῶν λαχάνων μετάληψιν, οὐδὲ τὴν τῶν ὀσπρίων, οὐδὲ πάντας δύνασθαι τῇ τοῦ ξηροῦ ἄρτου κεχρησθαι τροφῇ. καὶ ἄλλον μὲν εἶπον δύο λίτρας ἐσθίοντα ἄρτου, ἀκμήν πεινᾶν· ἄλλον δὲ ἐσθίοντα λίτραν, ἢ ἐξ οὐγγίας, χορτάζεσθαι. πᾶσιν οὖν, ὡς προεῖρηται, ἓνα ἕρον ἐγκρατείας παραδεδώκασι, τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι χορτασίᾳ κοιλίας· μηδὲ ἐξέλκεσθαι τῇ τοῦ λάρυγγος ἡδονῇ. οὐδὲ γὰρ ἡ διαφορὰ τῆς ποιότητος τῶν βρωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ πλήθους, τὰ πεπυρωμένα βέλη τῆς πορνείας εἴωθεν ἀνάπτειν. εἷας γὰρ δῆποτε τροφῆς πληρουμένη γαστήρ, ἀσωτίας σπέρμα τίττει. καὶ πάλιν οὐ μόνον ἡ κραιπάλῃ τοῦ οἴνου τὴν δοιάνοιαν μεθύσκειν εἴωθεν, ἀλλὰ καὶ πλησμονὴ ὕδατος, καὶ πασῶν τροφῶν ὑπερβολή, κεκαρωμένην, καὶ νυστάζουσαν αὐτὴν ἀποτελεῖ. τοῖς Σοδομίταις, οὐκ οἴνου καὶ διαφόρων βρωμάτων κραιπάλῃ, καταστροφῆς γέγονεν αἰτία, ἀλλ' ἄρτου πλησμονὴ κατὰ τὸν Προφήτην. ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος, πρὸς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, οὐκ ἀντίκειται, ὅταν παρασχῶμεν τῷ σώματι ἢ ἡ ἀσθένεια ἀπαιτεῖ, οὐχ ἄπερ ἡ ἡδονὴ θέλει. τῶν βρωμάτων ἡ χρῆσις, ὅσον ὑπουργῆσαι πρὸς τὸ ζῆν παραλαμβάνεται, οὐχ ὅσον δουλεῦσαι ταῖς ὀρμαῖς τῆς ἐπιθυμίας. ἡ σύμμετρος, καὶ μετὰ λόγου τῶν τροφῶν μετάληψις, τῆς ὑγείας μεταλαμβάνει τοῦ σώματος, οὐ τὴν ἀγιωσύνην ἀφαιρεῖται. ὅρος ἐγκρατείας καὶ κανὼν παραδεδωμένος παρὰ τῶν Πατέρων ἀκριβῆς, οὗτος ἐστὶ, τὸν μεταλαμβάνοντα τινὸς τροφῆς, ἔτι τῆς ὀρέξεως ἐγκειμένης, ταύτης ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ ἀναμένειν τὸν κόρον. καὶ ὁ Ἀπόστολος δὲ εἰπὼν, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας, οὐ τὴν ἀναγκαίαν τῆς ζωῆς κυβέρνησιν ἐκώλυσεν, ἀλλὰ

τὴν φιλήδονον ἐπιμέλειαν ἀπηγόρευσεν. ἄλλως τε πρὸς καθαρότητα τελείαν τῆς ψυχῆς, μόνη ἡ ἀποχὴ τῶν βρωμάτων οὐκ ἰσχύει, εἴμη καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ συνδράμωσιν. τοιγαροῦν, ἡ ταπεινώσις, διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἔργου, καὶ τῆς τοῦ σώματος κοταπονήσεως, μέγала ἡμῖν συμβάλλεται. ἡ ἀποχὴ τῆς φιλαργυρίας, οὐ μόνον τὸ μὴ ἔχειν χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν κεκτηθῆσθαι, πρὸς καθαρότητα ψυχῆς ὁδηγεῖ. τῆς ὀργῆς ἡ ἀποχὴ, τῆς λύπης, τῆς κενοδοξίας, τῆς ὑπερηφανίας· ταῦτα πάντα, τὴν καθολικὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα ἀπεργάζεται. τὴν δὲ διὰ σωφροσύνης μερικὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα, ἐξαιρέτως ἐγκράτεια καὶ νηστεία κατοροῦσι. ἀδύνατον γὰρ τὸν τὴν γαστέρα κεκορεσμένον, πολεμῆσαι τῷ πνεύματι τῆς πορνείας κατὰ διάνοιαν. τοιγαροῦν πρῶτος ἡμῖν ἔστω ἀγὼν τοῦ κρατεῖν γαστρός, καὶ δουλαγωγεῖν τὸ σῶμα· οὐ μόνον διὰ νηστείας, ἀλλὰ καὶ δι' ἀγρυπνίας, καὶ πόνου, καὶ ἀναγνώσεων, καὶ τοῦ συνάγειν τὴν καρδίαν εἰς τὸν φόβον τῆς γεέννης καὶ τὸν πόθον τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΡΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΘΥ- ΜΙΑΣ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ

Δεύτερος ἡμῖν ἔστιν ἀγὼν κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς πορνείας, καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός· ἥτις ἐπιθυμία, ἀπὸ πρώτης ἡλικίας ἀρχεται παρενοχλεῖν τῷ ἀνθρώπῳ. μέγας οὗτος ἀγὼν καὶ χαλεπός, καὶ διπλὴν ἔχων τὴν πάλην. διότι τῶν ἄλλων ἐλαττωμάτων ἐν τῇ ψυχῇ μόνον ἐχόντων τὴν μάχην, οὗτος διπλοῦς καθέστηκεν, ἐν ψυχῇ καὶ σώματι συνιστάμενος· καὶ τούτου χάριν διπλὴν τὴν πάλην ἀναδέξασθαι χρὴ. οὐδὲ γὰρ ἰκανὴ ὑπάρχει μόνη ἡ σωματικὴ νηστεία, πρὸς κτήσιν τῆς τελείας σωφροσύνης, καὶ ἀληθοῦς ἀγνείας, εἰ μὴ καὶ καρδίας γένηται συντριμμός, καὶ εὐχὴ πρὸς τὸν Θεὸν· ἐκτενής, καὶ πυκνὴ τῶν γραφῶν μελέτη, καὶ κάματος, καὶ ἐργόχειρον· ἅπερ δύνανται τὰς ἀστάτους τῆς ψυχῆς ὀρμὰς ἀναστέλλειν, καὶ ἐκ τῶν αἰσχυρῶν φαντασιῶν ἀνακαλεῖσθαι ταύτην. πρὸ δὲ πάντων συμβάλλεται ταπεινώσις ψυχῆς· ἢς χωρὶς, οὐδὲ πορνείας, οὐδὲ τῶν ἄλλων δυνήσεται τις περιγενέσθαι. προηγουμένως τοίνυν χρὴ πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν τὴν καρδίαν ἀπὸ βρωμάτων λογισμῶν.

ἐκ ταύτης γὰρ προέρχονται, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνείαι, καὶ τὰ λοιπὰ. καὶ γὰρ καὶ ἡ νηστεία, οὐ μόνον πρὸς κακουχίαν σώματος ἡμῖν προστέτακται, ἀλλὰ καὶ πρὸς νῆψιν τοῦ νοός· ἵνα μὴ τῷ πληθῆι τῶν βρωμάτων σκοτωθεῖσα, ἀδυνατήσῃ πρὸς τὴν τῶν λογισμῶν παραφυλακὴν. χρὴ τοίνυν μὴ μόνον ἐν τῇ σωματικῇ νηστείᾳ τὴν πᾶσαν σπουδὴν ἐπιδεικνυσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ μελέτῃ ὦν χωρὶς, ἀδύνατον πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀληθοῦς ἀγνείας, καὶ καθαρότητος ἀνελθεῖν. προσήκει οὖν ἡμᾶς καθαρῶσαι πρότερον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, τὸ ἐνδον τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐξωθεν καθαρὸν. διὰ δὲ τοῦτο εἰ ἔστιν ἡμῖν σπουδὴ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, νομίμως ἀθλῆσαι, καὶ στεφανωθῆναι, νικήσαντας τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα τῆς πορνείας, μὴ τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει, καὶ τῇ ἀσκήσει θαρρήσωμεν, ἀλλὰ τῇ βοηθείᾳ τοῦ δεσπότης ἡμῶν Θεοῦ. οὐ παύεται γὰρ ὁ ἄνθρωπος πολεμούμενος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου, ἕως οὗ ἐν ἀληθείᾳ πιστεύσει, ὅτι οὐκ ἰδίᾳ σπουδῇ, οὐδὲ ἰδίῳ καμάτῳ, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ σκέπῃ καὶ βοηθείᾳ ἀπαλάττεται ταύτης τῆς νόσου, καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀγνείας ἀνέρχεται· καὶ ὑπὲρ φύσιν ἔστι τὸ πρᾶγμα· καὶ τρόπον τινὰ ἐξω τοῦ σώματος γίνεται, ὁ τοὺς ἐρεθισμοὺς τῆς σαρκός, καὶ τὰς ἡδονὰς ταύτης καταπατήσας. καὶ τούτου χάριν, ἀδύνατόν ἐστιν ἄνθρωπον (ἵνα οὕτως εἶπω) τοῖς ἰδίῳις πτεροῖς πρὸς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο, καὶ οὐράνιον βραβεῖον τῆς ἀγιωσύνης ἀναπτῆναι, καὶ μιμητὴν Ἀγγέλων γενέσθαι, εἰ μήπου ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, τοῦτον ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ βορβόρου ἀναγάγῃ. οὐδεμίᾳ γὰρ ἄλλῃ ἀρετῇ μᾶλλον οἱ σαρκὶ συνδεδεμένοι ἄνθρωποι τοῖς πνευματικῶς ἀγγέλοις ἐξομοιοῦνται, ὡς τῇ τῆς σωφροσύνης. διὰ ταύτης γὰρ ἔτι ἐν τῇ γῇ ὄντες, καὶ διάγοντες, ἔχουσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐν οὐρανοῖς τὸ πολίτευμα. δεῖγμα δὲ τοῦ τὴν ἀρετὴν ταύτην τελείως κηκτῆσθαι ἡμᾶς, τὸ μηδεμίᾳ εἰκόνι αἰσχυρᾶς φαντασίας ἐν τοῖς ὕπνοις τὴν ψυχὴν* προσέχειν. εἰ γὰρ καὶ μὴ λογίζεται ἀμαρτία ἡ τοιαύτη κίνησις, ὅμως τεκμήριον ὑπάρχει τοῦ νοσεῖν τὴν ψυχὴν, καὶ μὴ τοῦ πάθους ἀπηλλάχθαι. καὶ τούτου χάριν, τὰς συμβαινούσας ἡμῖν ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσχυρᾶς φαντασίας, ἔλεγχον εἶναι τῆς προλαβούσης

* ἐν
ἄλλ.
προσ-
τρέχειν

ράθυμίας, καὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἀσθενείας πιστεύειν ὀφείλομεν· τὴν ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τῆς ψυχῆς κεκρυμμένην νόσον, φανεροποιούσης τῆς συμβαινούσης βεύσεως ἐν τῇ τοῦ ὕπνου ἀνέσει. διὸ καὶ ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τῆς ψυχῆς τὸ φάρμακον ἐναπέθετο, ἔνθα καὶ τὰς αἰτίας τῆς νόσου ἐγίνωσκε· φάσκων· ὅτι ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἔδη ἐμοίχευσε αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐ τοσοῦτον τοὺς περιέρχους καὶ πορνικούς ὀφθαλμούς διορθούμενος, ὅσον τὴν ἔνδον ἐιδυρμένην ψυχὴν, ἕως τοῖς ἐπ' ἀγαθῷ παρὰ τῷ Θεῷ δεθεῖσιν ὀφθαλμοῖς, κακῶς κέχηται. τούτου χάριν καὶ ἡ σοφὴ Παροιμία, οὐ λέγει, πάση φυλακῇ τήρει σοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ, πάση φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν· ἐκεῖνη μάλιστα ἐπιτιθεῖσα τὴν ἰατρειάν τῆς φυλακῆς, τῇ κεκρυμμένη εἰς ὁβούλεται τοῖς ὀφθαλμοῖς. τοιγαροῦν αὕτη ἔστω τῆς * καρδίας ἡμῶν προσφυλακὴ· ἵνα ὅταν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ μνήμη γένηται γυναικός, ἀναδοθεῖσα διὰ τῆς διαβολικῆς κακουργίας, εἰ τύχει μητρός, ἢ ἀδελφῆς, ἢ ἄλλων τινῶν γυναικῶν εὐλαβῶν, ταχέως ταύτην ἐκ τῆς ἡμετέρας καρδίας ἐκβάλωμεν· ἵνα μὴ ἐπιπολὺ διατριβόντων ἡμῶν ἐν ταύτῃ τῇ μνήμῃ, ὁ τῶν κακῶν ἀπατεῶν ἐκ τούτων τῶν προσώπων κατακυλίση, καὶ κατακρημνίσῃ τὴν διάνοιαν εἰς αἰσχράς καὶ ἐπιβλαβεῖς ἐνθυμήσεις. καθὼς καὶ ἡ παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸν πρωτόπλαστον δεθεῖσα ἐντολὴ κελεύει, τηρεῖν τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφρου· τούτεστι τῶν βλαβερῶν λογισμῶν τὰς ἀρχάς, δι' ὧν ἔρπειν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐπιχειρεῖ ἵνα μὴ τῇ τῆς κεφαλῆς παραδοχῇ, ἕως ἐστὶν ἡ προσβολὴ τοῦ λογισμοῦ, τὸ λοιπὸν τοῦ ὄφρου σώμα, τούτεστι τῆς ἡδονῆς τὴν συγκατάθεσιν παραδεξώμεθα. καὶ ἐκ τούτου λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν κατενέγκῃ τὴν διάνοιαν. ἀλλὰ προσήκει, κατὰ τὸ γεγραμμένον, εἰς τὰς πρῶϊας ἀποκτείνειν πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τούτεστι τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως διακρίνειν, καὶ ἐξολοθρεῖν τοὺς ἁμαρτωλοὺς λογισμοὺς ἐκ τῆς γῆς, ἕως ἐστὶν ἡ καρδία ἡμῶν, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν· καὶ ὡς ἔτι νήπιοι εἰσὶν οἱ υἱοὶ Βαβυλώνας, οἱ πονηροὶ φημι λογισμοί, τούτους ἐδαφίσει, καὶ συντρίβειν πρὸς τὴν πέτραν, ἕως ἐστὶν ὁ Χριστός. ἐὰν γὰρ διὰ τῆς ἡμετέρας συγκαταθέσεως ἀνδρωθῶσιν, οὐκ ἂν δίχα με-

* ἐν
ἄλλ.
τῆς
καθάρ-
σεως

γάλου στεναγμοῦ καὶ καμάτου νικηθήσονται. πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς, καλὸν ἐστὶν καὶ λόγων Ἁγίων Πατέρων ἐπιμνησθῆναι. εἰρηται τοῖνον τῷ Ἁγίῳ Βασιλεῖῳ Ἐπισκόπῳ Καισαρείας Καππαδοκίας· καὶ γυναῖκα ἀγνοῶ, καὶ παρθένος οὐκ εἰμί. τοσοῦτον ἐγίνωσκε, μὴ ἐν τῇ σωματικῇ μόνον ἀποχῇ τῆς γυναικός, τὸ δῶρον τῆς παρθενίας κατορθοῦσθαι, ὅσον ἐν τῇ τῆς ψυχῆς ἀγιωσύνῃ, καὶ καθαρότητι, ἧτις φόβῳ Θεοῦ κατορθοῦσθαι πέφυκε. λέγουσι δὲ καὶ τοῦτο οἱ Πατέρες, μὴ δύνασθαι ἡμᾶς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγνείας τελείως κτήσασθαι, εἰμὴ πρότερον ἀληθινὴν ταπεινοφροσύνην ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν κτησόμεθα· οὔτε γνώσεως ἀληθοῦς καταξιωθῆναι, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τῆς ψυχῆς τὸ πάθος τῆς πορνείας ἐγκατέζεται. ἵνα δὲ τὰ τοῦ κατορθώματος τῆς σωφροσύνης καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου δεῖξωμεν, μιᾶς αὐτοῦ ἐπιμνησθέντες λέξεως, καταπαύσωμεν τὸν λόγον. εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὐ χωρὶς, οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. ὅτι γὰρ περὶ τούτου λέγει, δῆλον ἐξ ὧν ἐπήγαγεν εἰπών· μηδεὶς πόρνος, ἢ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ. ὅσω τοῖνον οὐράνιον καὶ ἀγγελικὸν ὑπάρχει τὸ κατόρθωμα τῆς ἀγιωσύνης, τοσοῦτον βαρυτέρας τῶν ἀντιπάλων ἐπιβουλαῖς πολεμεῖται. καὶ τούτου χάριν σπουδάζειν ὀφείλομεν, οὐ μόνον ἐγκράτειαν σώματος ἀσκεῖν, ἀλλὰ καὶ συντρίβην καρδίας, καὶ πυκνὰς * μετανοίας μετὰ στεναγμῶν· ὥστε τὴν κάμινον τῆς ἡμετέρας σαρκός, ἣν ὁ Βαβυλώνιος Βασιλεὺς τοῖς τῆς ἐπιθυμίας ἐρεθισμοῖς ἀνάπτει καθ' ἐκάστην, τῇ δρόσῳ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποσβέσωμεν. πρὸς δὲ τούτοις μέγιστον ἡμῖν ὄπλον πρὸς τὸν πόλεμον καθέστηκεν, ἡ κατὰ Θεὸν ἀγρυπνία. ὥσπερ γὰρ ἡ παραφυλακὴ τῆς ἡμέρας, τὴν νυκτερινὴν παρασκευάζει ἀγιωσύνην, οὕτως ἡ νυκτερινὴ κατὰ Θεὸν ἀγρυπνία, τὴν ἡμερινὴν τῇ ψυχῇ προοδοποιεῖ καθαρότητα.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΡΓΥΡΙΑΣ

Τρίτος ἡμῖν ἐστὶν ἀγὼν, κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς φιλαργυρίας. ξένος οὗτος, καὶ ἐξωθεν τῆς φύσεως γνωριζόμενος, ἐξ ἀπιστίας τὴν ἀφορμὴν τῷ μοναχῷ εὐρίσκων. καὶ γὰρ τῶν ἄλλων παθῶν, θυμοῦ λέγω, καὶ ἐπιθυμίας οἱ ἐρεθισμοί, ἐκ τοῦ σώματος δοκοῦσιν

* ἐν
ἄλλ.
προ-
σευχάς

ἔχειν τὰς ἀφορμὰς· καὶ τρόπον τινά, ὡς ἔμφυτα ἀπὸ γενέσεως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν· ἔθεν καὶ διὰ μακροῦ χρόνου νικῶνται· ἡ δὲ τῆς φιλαργυρίας νόσος ἐξῆθεν ἐπερχομένη, εὐχερέστερον ἐκκόπτεσθαι δύναται, εἰ ἐπιμελείας τύχη, καὶ προσοχῆς. ἀμεληθεῖσα δὲ, ὀλεθριωτέρα τῶν ἄλλων παθῶν καὶ δυσάποδλητος γίνεται. ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστίν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. σκοπῶμεν δὲ οὕτως· τοῦ σώματος αἱ φυσικαὶ κινήσεις, οὐ μόνον ἐν τοῖς παισὶ θεωροῦνται, ἐν οἷς οὕτω διάγνωσις ἀγαθοῦτε καὶ κακοῦ τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βραχυτάτοις καὶ γαλουχομένοις νηπίοις, οἱ τινες μὴδὲ ἔχοντες ἡδονῆς ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, φυσικὴν ὁμως ἐν τῇ σαρκὶ σημαίνουσι κίνησιν. ὁμοίως καὶ τοῦ θυμοῦ τὸ κέντρον ἐν τοῖς νηπίοις θεωρεῖται ὅταν συγκινουμένους αὐτοῦς πρὸς τοὺς λελυπηκότας ὀρώμεν· καὶ ταῦτα λέγω, οὐ τὴν φύσιν κακίζων, ὡς ἀμαρτίας αἰτίαν· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἵνα δείξω ὅτι θυμὸς μὲν καὶ ἐπιθυμία, εἰ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ συνεζεύχθησαν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' οὖν γε δοκεῖ πως ἐκ τῶν φυσικῶν τοῦ σώματος, εἰς τὸ παρὰ φύσιν διὰ ῥαθυμίας ἐκπίπτειν. καὶ γὰρ ἡ τοῦ σώματος κίνησις, πρὸς τεκνογονίαν, καὶ τὴν ἐκ διαδοχῆς τοῦ γένους διαίτησιν, οὐ πρὸς πορνείαν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐδόθη. καὶ ἡ τοῦ θυμοῦ δὲ κίνησις, σωτηριωδῶς ἡμῖν ἐγκατέσπαρται, θυμοῦσθαι κατὰ τῆς κακίας, οὐ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἐκθριοῦσθαι. οὐ τοίνυν, εἰ καὶ κακῶς ταῦτα κεχρήμεθα, ἀμαρτωλὸς ἡ φύσις, ἡ τὸν Πλάστην αἰτιατώμεθα· ὡς περ οὐδὲ τὸν δεδωκότα σιδήριον πρὸς ἀναγκαίαν καὶ λυσιτελή χρεῖαν, εἰ ὁ δεξάμενος πρὸς φόνου ὑπηρεσίαν τούτῳ ἐχρήσατο. ταῦτα δὲ εἰρήκαμεν, δεῖξαι βουλόμενοι, ὅτι τὸ τῆς φιλαργυρίας πάθος, οὐκ ἐκ τῶν φυσικῶν τὴν πρόφασιν ἔχει· ἀλλ' ἐκ μόνης κακίστης, καὶ διεφθαρμένης προαιρέσεως. αὕτη γὰρ ἡ νόσος, ὅταν χλιάραν καὶ ἄπιστον, ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποταγῆς. εὐρῆ τὴν ψυχὴν, δικαίας τινάς, καὶ τῷ δοκεῖν, εὐλόγους τινάς προφάσεις αὐτῇ ὑποβάλλει πρὸς τὸ κατασχεῖν τίποτε ὧν κέκτηται. ὑπογράφει γὰρ κατὰ διάνοιαν τῷ μοναχῷ, γῆρας μακρόν, καὶ ἀσθένειαν σώματος, καὶ ὅτι αἱ διδόμεναι χρεῖαι ἐκ τοῦ κοινοβίου, οὐχ ἱκαναὶ πρὸς παραμυθίαν, οὐ λέγω ἀσθενούντι, ἀλλ' οὐδὲ ὑγιαίνοντι· καὶ ὅτι ἐν ταῦθα οὐ γίνεται φροντίς κατ' ἀξίαν τοῖς ἀσθενούσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἡμελημένη·

καὶ ὡς, εἰ μὴ ἔχει ἀποκεκρυμμένον χρυσίον, ἀθλίως ἀποθανεῖται. τελευταῖον δὲ ὑποβάλλει, μὴδὲ μένειν δύνασθαι ἐπιπολὺ ἐν τῷ μοναστηρίῳ διὰ τὴν βαρύτητα τῶν ἔργων, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀκρίβειαν. καὶ ὅτε ταῖς τοιαύταις ἐνθυμήσεσιν ἀποπλανῆσει τὴν διάνοιαν, πρὸς τὸ καὶ ἐν δηνάριον κατασχεῖν· τοτηνικαῦτα πείθει αὐτὸν, καὶ ἐργόχειρον λάθρα τοῦ ἀββᾶ μαθεῖν, ἐξ οὗ δυναίσεται τὸ περισπούδαστον αὐτῷ ἀργύριον αὐξήσαι. καὶ λοιπὸν ἐλπίσιν ἀδήλοισ ἀπατᾷ τὸν ἄθλιον, ὑποβάλλων αὐτῷ ἐκ τοῦ ἐργόχειρου κέρδος, καὶ τὴν ἐκ τούτου ἄνεσιν, καὶ ἀμεριμνίαν· καὶ ὅλος τῇ τοῦ κέρδους ἐνθυμήσει ἐκδοθεῖς, οὐδὲν τῶν ἐναντίων σκοπεῖ· οὐκ ὀργῆς μανίαν, εἴποτε συμβῆ αὐτὸν ζημίᾳ περιπεσεῖν, οὐ λύπης σκότος, εἰ ἀποσύγη τῆς ἐλπίδος τοῦ κέρδους· ἀλλὰ γίνεται, ὡς ἄλλοις ἡ γαστήρ θεός, οὕτως τούτῳ ὁ χρυσός. ἔθεν καὶ ὁ μακάριος Ἀπόστολος τοῦτο γινώσκων, οὐ μόνον ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ εἰδωλολατρείαν ταύτην ἐκάλεσε. θεωρήσωμεν τοίνυν, εἰς πόσῃ κακίαν ἡ νόσος αὕτη κατασύρει τὸν ἄνθρωπον, ὡς καὶ εἰς εἰδωλολατρείαν ἐμβαλεῖν. ἀποστήσας γὰρ ὁ φιλάργυρος τὸ νοῦν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, εἰδωλα ἀνθρώπων ἐγγεγλυμμένα τῷ χρυσῷ ἀγαπᾷ. τούτοις δὲ τοῖς λογισμοῖς ὁ μοναχὸς σκοτωθεῖς, καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐξων, οὐδεμίαν λοιπὸν ὑπακοὴν ἔχειν δύναται· ἀλλ' ἀγανακτεῖ, ἀναξιοπαθεῖ, καὶ πρὸς ἕκαστον ἔργον γογγύζει, ἀντιλέγει, καὶ μηδεμίαν λοιπὸν εὐλαβείας πεφυλαγμένης, ὡς περ ἵππος σκληρότατος κατὰ κρημνῶν φέρεται· οὔτε τῇ καθημερινῇ τροφῇ ἀρκούμενος· καὶ διαμαρτύρεται, μὴ δύνασθαι εἰς τέλος ταῦτα ὑπομένειν. καὶ Θεὸν οὐκ ἐκεῖ μόνον εἶναι, λέγει, οὐδὲ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἐν ἐκείνῳ κατακεκλεισθαι· καὶ ὡς, εἰμὴ ἀποστῆ τοῦ μοναστηρίου ἐκείνου, ἀπολεῖται. καὶ οὕτως τῆς διεφθαρμένης ταύτης γνώμης συνεργὸν ἔχων τὰ πεφυλαγμένα ἀργύρια, ὡς περ πτεροῖς τούτοις κουφισθείς, καὶ τὴν ἐξοδὸν τὴν ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου μελετών· λοιπὸν ὑπερηφάνως καὶ τραχέως πρὸς πάντα τὰ παραγγέλματα ἀποκρίνεται, καὶ ὡς ξένον καὶ ἐξωτικὸν ἑαυτὸν ἡγούμενος, εἴτι ἂν ἴδῃ ἐν τῷ μοναστηρίῳ διορθώσεως δεόμενον, ἀμελεῖ, καὶ περιφρονεῖ, καὶ φέγει πάντα τὰ γινόμενα· ἔπειτα προφάσεις ἀναζητεῖ, δι' ὧν ὀργισθήσεται, ἢ λυπηθήσεται, ἵνα μὴ δόξῃ ἐλαφρὸς ἄνευ αἰτίας ἐξιέναι ἐκ

τοῦ μοναστηρίου. ἐὰν δὲ καὶ ἄλλον δυνηθῆ ψιθυρισμοῖς, καὶ ματαιολογίαις ἀπατήσας ἐκβαλεῖν τοῦ μοναστηρίου, οὐδὲ τοῦτο παραιτεῖται ποιῆσαι, βουλόμενος ἔχειν τοῦ ἰδίου ἐλαττώματος συνεργόν. οὕτως δὲ ἀναπτόμενος τῷ πυρὶ τῶν ἰδίων χρημάτων ὁ φιλάργυρος, οὐδέποτε ἤσυχάσαι δυνησεται ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἢ ὑπὸ κανόνα ζῆσαι. ὅταν δὲ τοῦτον ὁ δαίμων, ὡς περ λύκος, ἐκ τῆς μάνδρας ἀφαρπάσῃ, καὶ ἀφορίσας τοῦ ποιμνίου, ἔτοιμον πρὸς κατάβρωσιν λάβοι· τοτηνικαῦτα παρασκευάζει αὐτόν, τὰ ἔργα ἅπερ ἐν τῷ κοινοβίῳ τεταγμέναις ὥραις ποιῶν ὀλιγῶρει, ταῦτα ἐν τῇ κέλλῃ νυκτὸς καὶ ἡμέρας μετὰ πολλῆς προθυμίας ποιεῖν. καὶ οὔτε τῶν εὐχῶν τὰ ἔθη, οὔτε τῶν νηστειῶν τὸν τρόπον, οὐ τῶν ἀγρυπνιῶν τὸν κανόνα, φυλάττειν ἐπιτρέπει· ἀλλὰ τῇ τῆς φιλαργυρίας μανίᾳ τοῦτον δῆτας, τὴν πᾶσαν σπουδὴν εἰς τὸ ἐργόχειρον ἔχειν ἀναπειθεῖ. τῆς δὲ νόσου ταύτης, τρεῖς εἰσὶ τρόποι, οὓς ἐπίσης ἀπαγορεύουσιν αἱ θείαι Γραφαί, καὶ διδασκαλαὶ τῶν Πατέρων· εἰς μὲν, ὅς παρασκευάζει τοὺς ἐλεεινοὺς, ἅπερ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ οὐκ εἶχον, ταῦτα κτᾶσθαι καὶ συναθροίζειν. ἄλλος δέ, ὅς μεταμελεῖσθαι ποιεῖ τοὺς τοῖς χρήμασι ἀπαξ ἀποταξάμενους, ὑποβάλλων αὐτοῖς ζητεῖν ταῦτα. ἅπερ Θεῷ προσήνεγκαν. τρίτος δέ, ὅς κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἀπιστία καὶ χλιαρότητι τὸν μοναχὸν ἐνόησας, οὐ συγχωρεῖ τοῦτον τελείως ἀπαλλαγῆναι. τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων φόβον ὑποβάλλων πενίας, καὶ ἀπιστίαν τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας· καὶ παραβάτην ἀποδείκνυς τῶν ἰδίων ὑποσχέσεων, ὧν καθωμολόγησεν ἀποτασσόμενος τῷ κόσμῳ. τούτων δὴ τῶν τριῶν τρόπων τὰ παραδείγματα ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, κατὰ εἶρηται, κατακεκριμένα εὐρήκαμεν. καὶ ὁ γὰρ ὁ Ριεζή, χρήματα ἂ πρότερον οὐκ εἶχε, βουλευθεὶς κτήσασθαι, ἀπέτυχε τῆς προφητικῆς χάριτος· ἦν ὁ διδάσκαλος ἐν κληρονομίᾳ τάξει, καταλείψαι τούτῳ ἐβούλετο· καὶ ἀντὶ εὐλογίας, αἰωνίαν λέπραν διὰ τῆς τοῦ Προφήτου κατάρας ἐκληρονόμησε. καὶ ὁ Ἰούδας βουλευθεὶς λαβεῖν χρήματα, ἂ πρότερον ἀπεβάλλετο τῷ Χριστῷ ἀκολουθῶν, οὐ μόνον πρὸς πρῶτον τοῦ δεσπότητος ὀλισθήσας, τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων ἐξέπεσεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐν σαρκὶ ζωὴν βιαίῳ θανάτῳ κατέλυσεν. Ἀγανίας δὲ καὶ Σάπφειρα, φυλάξαντες τινὰ ἐξ ὧν ἐκέκτηντο, ἀποστολικῶ στό-

ματι θανάτῳ τιμωροῦνται. Μωϋσῆς δὲ ὁ μέγας ἐν τῷ Δευτερονομίῳ μυστικῶς παραγγέλλει τοῖς ἐπαγγελομένοις ἀποτάσσεσθαι τῷ κόσμῳ. καὶ φόβῳ ἀπιστίας πάλιν ἀντεχομένοις τῶν γήινων πραγμάτων· εἷς ἐστὶν ἄνθρωπος περίφοβος, καὶ τῇ καρδίᾳ δειλός, οὐκ ἐξελεύσεται εἰς πόλεμον· πορευέσθω δὲ καὶ ἀναλυέτω εἰς τὸν ἰδίον οἶκον, μήποτε πτοεῖσθαι ποιῆσῃ τὰς καρδίας τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. ἔστι ταύτης τῆς μαρτυρίας ἀσφαλέστερον ἢ σαφέστερον; οὐκ ἄρα διὰ τούτων μανθάνομεν οἱ ἀποτασσόμενοι τῷ κόσμῳ τελείως ἀποτάσσεσθαι καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐκβαίνειν, καὶ μὴ διὰ τοῦ βάλλειν ἀρχὴν χαύνην καὶ διεφθαρμένην, ἀνατρέπειν τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς Εὐαγγελικῆς τελειότητος, καὶ δειλίαν τούτοις ἐμβάλλειν; ἐπειδὴ δὲ τὸ καλῶς εἰρημένον τῇ Θείᾳ Γραφῇ, μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι, ἢ λαμβάνειν, κακῶς ἐρμηνεύουσι, βιαζόμενοι πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπάτην, καὶ τὴν τῆς φιλαργυρίας ἐπιθυμίαν, τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥητοῦ παραλογίζομενοι· καὶ τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν τὴν λέγουσαν, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι· καὶ κρίνουσι τῆς ἀκτημοσύνης μακαριώτερον, τὸ ἐξουσιάζειν τοῦ ἰδίου πλούτου, καὶ ἐκ τῆς τούτου περιουσίας διδόναι τοῖς δεομένοις· γινωσκέτωσιν οἱ τοιοῦτοι, μήπω ἀποτετάχθαι τῷ κόσμῳ, μηδὲ ἐπιβεβηκέναι τῆς μοναδικῆς τελειότητος, ἐφ' ὅσον ἐπαισχύνονται ὑπὲρ Χριστοῦ, τοῦ Ἀποστόλου ἀναλαμβάνειν τὴν πτωχείαν, καὶ τῇ τῶν χειρῶν ἐργασίᾳ, ἑαυτοῖς καὶ τοῖς δεομένοις ὑπηρετεῖν, ἔργῳ πληρῶσαι τὴν μοναδικὴν ἐπαγγελίαν, καὶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου δοξασιθῆναι· διασκορπίσαντας τὸν παλαιὸν πλούτου, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν φύχει καὶ γυμνότητι, μετὰ τοῦ Παύλου ἀγωνιζέσθωσαν τὸν καλὸν ἀγῶνα. καὶ γὰρ εἰ τὸ ἔχειν παλαιὸν πλοῦτον ἀναγκαιότερον πρὸς τελείωσιν ἐγίνωσκεν ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος, οὐκ ἂν κατεφρόνησε τῆς αὐτοῦ ἀξίας· ἐπίσημον γὰρ ἑαυτὸν λέγει γεγονέναι καὶ πολίτην Ῥωμαίων. καὶ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις δέ, οἵτινες ἐπώλουν τὰς οἰκίας ἑαυτῶν καὶ τοὺς ἀγρούς, καὶ ἐτίθεισαν τὰς τούτων τιμὰς παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων οὐκ ἂν τοῦτο ἐπραττον, εἰ κεκριμένον ἐγίνωσκον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ μακαριώτερον τὸ τοῖς ἰδίοις χρήματι τρέφεσθαι, καὶ μὴ καμάτῳ ἰδίῳ

καὶ τῆ τῶν ἐθνῶν προσφορᾶ. σαφέστερον δὲ διδάσκει περὶ τούτων ὁ εἰρημένος Ἀπόστολος, ἐν οἷς πρὸς Ῥωμαίους γράφων, τάδε λέγει· νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ διακονῆσαι τοῖς ἁγίοις, εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται αὐτῶν εἰσὶ. καὶ αὐτοὺς δὲ δεσμοῖς καὶ φυλακαῖς πολλάκις καὶ τῷ σκυλμῷ τῆς ὁδοπορίας ὑποβλήθει, καὶ ἐμποδιζόμενος ἐκ τούτου, ὡς εἰώθει ταῖς ἰδίαις χερσὶ πρὸς πορρῆσαι ἑαυτῷ, τὰς χρείας ταύτας εἰληφέναι διδάσκει παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Μακεδονίας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων φάσκων· καὶ γὰρ τὸ ὑστέρημά μου ἀνεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοί, ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας. καὶ Φιλιππησίους δὲ γράφων, οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς Φιλιππησίους, ὅτι ἐξελθόντος μου ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδὲ μία ἐκκλησία ἐκοινωνήσεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι. ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἄπαξ καὶ δις ἐπέμψατέ μοι τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. ἔστωσαν τοίνυν κατὰ τὴν γνώμην τῶν φιλαργύρων καὶ οὗτοι μακαριώτεροι τοῦ Ἀποστόλου, ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἰδίων ὑποστάσεων ἐχορήγησαν αὐτῷ τὰς χρείας. ἀλλ' οὐκ ἂν τις εἰς ἐσχάτην ἄνοιαν ἐλθὼν, εἰπεῖν τολμήσει τοῦτο. εἰ τοίνυν βουλόμεθα τῷ εὐαγγελικῷ προστάγματι, καὶ πάσῃ ἐκείνῃ τῇ ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων θεμελιωθεῖσῃ ἐκκλησίᾳ ἀκολουθῆσαι, μὴ ταῖς ἡμετέραις ὑπονοίαις πειθώμεθα· μηδὲ τὰ καλῶς εἰρημένα κακῶς ἐνοήσωμεν. ἀλλ' ἀπορρίψαντες τὴν χλιαρὰν καὶ ἄπιστον γνώμην, ἀναλάβωμεν τὴν ἀκρίβειαν τοῦ Εὐαγγελίου. οὕτως γὰρ δυνασώμεθα καὶ τοῖς τῶν Πατέρων ἔχουσιν ἀκολουθῆσαι, καὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Κοινοβίου μηδέποτε ἀποστῆναι, καὶ ἐν ἀληθείᾳ ἀποτάξασθαι τούτῳ τῷ κόσμῳ. καλὸν τοίνυν καὶ ἐνταῦθα λόγον Ἁγίου ἐπιμνησθῆναι. φέρεται τοίνυν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τοῦ Ἐπισκόπου Καισαρείας Καπαδοκίας, πρὸς τινὰ συγκλητικὸν χλιαρῶς ἀποταξάμενον, καὶ παρακατασχόντα τινὰ τῶν ἰδίων χρημάτων, ῥῆμα τοιοῦτον εἰπεῖν· καὶ τὸν συγκλητικὸν ἀπόλεσας, καὶ μοναχὸν οὐκ ἐποίησας. χρὴ τοίνυν πάσῃ σπουδῇ ἐκκόπτειν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς τὴν ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, ἧτις ἐστὶν ἡ φιλαργυρία· ἀσφαλῶς γινώσκοντας, ὅτι μενούσης τῆς ῥίζης, εὐχερῶς οἱ κλάδοι φύονται. τὴν δὲ ἀρετὴν ταύτην κατορθῶσαι δύσκολον, μὴ ἐν κοινοβίῳ διάγοντας· ἐν αὐτῷ γὰρ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων χρεῶν ἀμεριμνοῦμεν.

τὴν κατάκρισιν τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρης πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, φρίζομεν καταλιμπάνειν ἑαυτοῖς τίποτε τῆς παλαιᾶς οὐσίας· ὁμοίως τοῦ Πιεζῆ φοβηθέντες τὸ παράδειγμα, τοῦ διὰ τὴν φιλαργυρίαν εἰς αἰώνιαν λέπραν παραδοθέντος, φυλαξώμεθα μὴ συναθροῖσθαι ἑαυτοῖς χρήματα, ἅπερ οὐδὲ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχομεν. ἐτι μὴν, τοῦ Ἰούδα λογιζόμενοι τὴν δι' ἀγχόνην τελευτήν, φοβηθῶμεν ἀναλαμβάνειν τίποτε, ὧν ἀποτασόμενοι κατεφρονήσαμεν. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες αἶψα τὸ τοῦ θανάτου ἄδηλον, μήποτε ἐν ὥρᾳ ἢ οὐ προσδοκῶμεν ἔλθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ εὖρη ἐπιλωμένον τῇ φιλαργυρίᾳ τὸ ἡμέτερον συνειδός, καὶ ἐρεῖ ἡμῖν ἅπερ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐρρέθη τῷ πλουσίῳ ἐκείνῳ· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἠτοίμασας τίτι ἐσται ;

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ

Τέταρτος ἡμῖν ἐστὶν ἄγων κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς ὀργῆς· καὶ χρεῖα, ὅπως σὺν Θεῷ τὸν τούτου θανατηφόρον ἴον, ἐκ βάρους τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἐκκόψωμεν. τούτου γὰρ ἐν τῇ ἡμέτρᾳ καρδίᾳ ὑποκαθημένου, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καρδίας ταῖς σκοτειναῖς ταραχαῖς ἐκτυφλοῦντος, οὔτε διάκρισιν τῶν συμφερόντων κτήσασθαι δυνάμεθα, οὔτε πνευματικῆς γνώσεως εὐρεῖν κατάληψιν, οὔτε βουλεύματος ἀγαθοῦ καταχεῖν τελειότητα, οὔτε τῆς ὄντως ζωῆς γενέσθαι μέτοχοι, οὔτε τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀληθινοῦ φωτὸς δεκτικὸς ὁ ἡμέτερος νοῦς γενήσεται· ἐταράχθη γὰρ φησὶν ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμὸς μου· οὔτε δὲ θείας σοφίας μέτοχοι γενησόμεθα, εἰ καὶ μάλιστα σοφοὶ ταῖς ὑπονοίαις παρὰ πάντων νομιζόμεθα· ἐπειδὴ γέγραπται, θυμὸς ἐν κόλπῳ ἀφρόνων αὐλίκεται· ἀλλ' οὐδὲ τὰς σωτηριώδεις τῆς διακρίσεως βουλὰς κτήσασθαι δυνάμεθα, εἰ καὶ φρονιμοὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις νομιζόμεθα· γέγραπται γάρ, ὀργὴ καὶ φρονίμους ἀπόλλυσιν· οὔτε τὰς τῆς δικαιοσύνης κυβερνήσεις νηφαλέα καρδίᾳ ἐπέχειν ἰσχύσωμεν· γέγραπται γάρ, ὅτι ὀργὴ ἀνδρός, δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται· οὔτε δὲ τὴν παρὰ πάντων ἐπαινουμένην κοσμιότητα καὶ εὐσχημοσύνην δυνάμεθα κτήσασθαι· γέγραπται γάρ, ἀνὴρ θυμώδης οὐκ εὐσχήμων· ὁ τοίνυν βουλόμενος πρὸς τελεί-

ωσιν ἔλθειν, καὶ ἐπιθυμῶν τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα νομίμως ἀγωνίσασθαι, ἀπὸ παντὸς ἐλαττώματος ὀργῆς τε καὶ θυμοῦ ἀλλοτριος ἔστω· καὶ ἀκούετω τί αὐτῷ τὸ σκευὸς τῆς ἐκλογῆς παραγγέλλει· πάντα φησι πικρία καὶ ὀργή, καὶ θυμὸς, καὶ κραυγή, καὶ βλασφημία, ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάτῃ κακίᾳ. ὅταν δὲ εἴπῃ, πάντα, οὐδεμίαν πρόσφασιν θυμοῦ ἢ ὡς ἀναγκαίαν, ἢ εὐλογον ἡμῖν καταλέλοιπεν. ὁ τοίνυν βουλόμενος πλημμελοῦντα τὸν ἀδελφὸν διορθώσασθαι, ἢ ἐπιτίμια αὐτῷ παρέχειν, σπουδαζέτω ἐαυτὸν ἀτάρχον φυλάττειν· μήποτε ἄλλον θεραπεῦσαι βουλομενος, ἑαυτῷ τὴν νόσον ἐπισπάσῃται· καὶ ῥηθήσεται αὐτῷ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο ῥητόν, ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτὸν· καὶ πάλιν· τί βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἐξ οἷας γὰρ δὴποτε αἰτίας ἢ τῆς ὀργῆς κινήσεις ὑπερζέσασα τυφλοὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔα αὐτὴν θεάσασθαι τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης. ὡς περ γὰρ ὁ ἐπιθεὶς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρυσᾶ πέταλα ἢ μολύβδινα, ἐπίσης ἐκώλυσε τὴν ὀρατικὴν δύναμιν, καὶ οὐδαμῶς διαφορὰν τυφλότητος ἢ τοῦ χρυσοῦ πετάλου τιμιότης ἐποίησεν· οὕτως ἐξ οἷας δὴποτε αἰτίας εὐλόγου δῆθεν, ἢ ἀλόγου τῆς ὀργῆς ἀναφθίσης, ἢ ὀρατικῆς δύναμιν σκοτίζεται. τότε κατὰ φύσιν μόνον τῷ θυμῷ κεχρήμεθα, ὅταν πρὸς τοὺς ἐμπαθεῖς καὶ φιληδόνους λογισμοὺς τοῦτον κινούμεν. οὕτως ἡμᾶς ὁ Προφήτης διδάσκει, φάσκων ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· τουτέστι, κατὰ τῶν ἰδίων παθῶν ὀργὴν κινεῖτε, καὶ κατὰ τῶν πονηρῶν λογισμῶν· καὶ μὴ διὰ τὸ ἀποτελεῖν τὰ ὑποβαλλόμενα ὑπ' αὐτῶν ἀμαρτάνετε. καὶ ταύτην σαφῶς τὴν ἔννοιαν δηλοῖ τὸ ἐπαγόμενον· ἃ λέγετε γὰρ φησιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανώγητε. τουτέστι, ὅταν ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν οἱ πονηροὶ λογισμοί, ἐκβάλλοντες τούτους διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς ὀργῆς, μετὰ τὴν τούτων ἐκβολήν, ὡτανεὶ ἐν κοίτῃ τῆς ἡσυχίας τῆς ψυχῆς εὕρισκόμενοι, τὸ τνηκῶτα κατανώστει πρὸς μετάνοιαν. συμφωνεῖ δὲ τούτῳ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, χρησάμενος τῇ μαρτυρίᾳ τούτου, καὶ προσθεῖς, ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν· μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. τουτέστι, μὴ παρασκευάσῃτε τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστόν, διὰ τοῦ

παροργίζειν αὐτὸν ἐν τῇ συγκαταθέσει τῶν φαύλων λογισμῶν ἐπιδύναται ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀναχωρήσει αὐτοῦ, εὐρὴ ἐν ὑμῖν τόπον ὁ διάβολος. περὶ τούτου τοῦ ἡλίου καὶ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου λέγει· τοῖς δὲ φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου, ἀνατελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης· καὶ ἰασίς ἐν τοῖς πτέρυξιν αὐτοῦ ἔσται. εἰ δὲ κατὰ τὸ γράμμα ἐκλάβωμεν τὸ ρητόν, οὐδὲ μέχρι δύσεως ἡλίου συγκεχώρηται ἡμῖν φυλάττειν τὴν ὀργὴν. τί οὖν περὶ τούτων ἐροῦμεν; οἵτινες ἀγριότητι καὶ μακίᾳ τῆς ἐμπαθοῦς διαθέσεως, οὐ μόνον ἄχρι δύσεως τούτου τοῦ ἡλίου διατηροῦσι τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλείστας ἡμέρας ἐπεκτείνοντες αὐτήν, παρασιωπῶσι δὲ ἀπ' ἀλλήλων, οὐκ ἔτι μὲν διὰ τῶν ῥημάτων ἐκφέροντες αὐτήν· τῇ δὲ πρὸς ἀλλήλους σιωπῇ, τὸν τῆς μνησικακίας ἴον εἰς ὄλεθρον ἑαυτῶν ἀξάνοντες· ἀγνοοῦντες, ὅτι δεῖ μὴ μόνον ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν ὀργῆς ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ διάνοιαν· ἵνα μὴ τῷ σκότει τῆς μνησικακίας ὁ νοῦς ἀμαυρωθεῖς, ἐκπέσῃ τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως καὶ τῆς διακρίσεως· καὶ στερηθῇ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνοικήσεως. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίῳ κελεύει ἀφεῖναι τὸ δῶρον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ διαλλάττεσθαι τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ, μὴ δυνατόν τοῦτο εὐπρόσδεκτον γενέσθαι, θυμοῦ καὶ μνησικακίας ἐναποκειμένων ἡμῖν. καὶ ὁ Ἀπόστολος δὲ λέγων, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίρειν ὀπίσθους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν, τοῦτο ἡμᾶς ἐκδιδάσκει. περιλείπεται τοίνυν, ἢ μηδέποτε προσεύχεσθαι, καὶ κατὰ τοῦτο ὑπευθύνους εἶναι τῷ ἀποστολικῷ παραγγέλματι, ἢ σπουδαζόντας φυλάττειν τὸ προστεταγμένον, χωρὶς ὀργῆς καὶ μνησικακίας τοῦτο ποιεῖν. καὶ ἐπειδὴ πολλάκις λυπηθέντων τῶν ἀδελφῶν, ἢ ταραχθέντων, περιφρονούμεν λέγοντες, οὐκ ἐξ ἡμετέρας αἰτίας τούτους λυπεῖσθαι· ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρός, τὰς προφάσεις τῆς ψυχῆς ρίζοθεν ἀπὸ καρδίας ἀνασπᾶται βουλόμενος, οὐ μόνον εἰ τύχοιμεν ἡμεῖς λελυπημένοι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, προστάσσει ἀφεῖναι τὸ δῶρον καὶ διαλλάττεσθαι, ἀλλὰ εἰ καὶ αὐτὸς λελύπηται καθ' ἡμῶν, δικαίως ἢ ἀδίκως, τοῦτον διὰ τῆς ἀπολογίας θεραπεύειν, καὶ τότε προσφέρειν τὸ δῶρον. ἀλλὰ τί ἐπὶ πολὺ τοῖς εὐαγγελικοῖς παραγγέλμασιν ἐνδιατρίβωμεν, ἐξὸν καὶ

ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ νόμου τοῦτο μαθεῖν· ἔς καὶ συγκατάβασιν τῆς ἀκριβείας ἔχειν δοκῶν, τὰδε φησὶν· μὴ μίσει σου τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ πάλιν, ὁδοὶ μνησικάκων εἰς θάνατον. καὶ ἐνταῦθα οὐ μόνον τὴν κατ' ἐνέργειαν κωλύει, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ διάνοιαν κολάζει. διὸ προσήκει τοῖς θεοῖς νόμοις ἀκολουθοῦντας, πάσῃ δυνάμει ἀγωνίζεσθαι κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς ὀργῆς, καὶ κατὰ τῆς ἔνδον ἐν ἡμῖν ἀποκειμένης νόσου· καὶ μὴ κατὰ τῶν ἀνθρώπων τὸν θυμὸν κινῶντας, ἐρημίαν καὶ μόνωσιν μεταδιώκειν, ὡς ἐκεῖ δὴθεν μὴ ὄντος τοῦ κινῶντος ἡμᾶς πρὸς ὀργὴν· καὶ ὡς εὐκόλως ἐν τῇ μονώσει ἡ ἀρετὴ τῆς μακροθυμίας κατορθωθήσεται. ἀπὸ γὰρ ὑπερηφανίας, καὶ τοῦ μὴ θέλειν ἑαυτοὺς μέμψεσθαι, καὶ ἐπιγράφειν τῇ ἰδίᾳ ῥαθυμίᾳ τὰς αἰτίας τῆς παραχῆς, τὴν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀναχώρησιν ἐπιθυμοῦμεν. ἕως οὗτε τοῖνον τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας τὰς αἰτίας ἄλλοις ἐπιγράφομεν, ἀδύνατον ἡμᾶς πρὸς τελείωσιν τῆς μακροθυμίας φθάσαι. τὸ κεφάλαιον τοῖνον τῆς ἡμετέρας διορθώσεως καὶ εἰρήνης, οὐκ ἐκ τῆς πλησίον μακροθυμίας τῆς πρὸς ἡμᾶς γινομένης κατορθοῦται· ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας πρὸς τὸν πλησίον ἀνδραγαθίας· ὅταν δὲ τὸν τῆς μακροθυμίας ἀγῶνα διαφεύγοντες, τὴν ἔρημον μεταδιώκωμεν καὶ τὴν μόνωσιν· ὅσα δ' ἂν τῶν ἡμετέρων παθῶν ἀθεράπευτα ἐκεῖσε ἀπενέγκωμεν, ἐπικεχυμένα, οὐκ ἐξηλειμμένα τυγχάνουσι. καὶ γὰρ ἡ ἐρημία καὶ ἡ ἀναχώρησις τοῖς μὴ πάθει ἀπηλλαγμένοις, οὐ μόνον φυλλάττειν ταῦτα ἐπίσταται, ἀλλὰ καὶ ἐπικαλύπτειν ταῦτα οἶδε· καὶ οὐδὲ ἐπαισθάνεσθαι ἑαυτοὺς λοιπὸν συγχωρεῖ ποῖω πάθει ἠττώνται· τὸ ἐναντίον δὲ, φαντασίαν αὐτοῖς ἀρετῆς ὑποβάλλει, καὶ κατωρθώκεναι αὐτοὺς πείθει τὴν τε μακροθυμίαν, καὶ τὴν ταπεινώσιν, ἕως μὴ πάρεστιν ὁ τούτους ἐρεθίζων καὶ δοκιμάζων. ὅταν δὲ συμβῇ πρόσφασίς τις, τούτους συγκινοῦσα καὶ γυμνάζουσα, εὐθέως τὰ ἐναποκείμενα πάθη, καὶ τὰ πρὶν λανθάνοντα, ὡς περ ἵπποι ἀχαλίνωτοι ἐκ τῶν ἰδίων ἀφετηρίων ἐκπηδήσαντες, καὶ τῇ μακρᾷ ἡσυχίᾳ καὶ σχολῇ τραφέντες, σφοδρότερον καὶ ἀγριώτερον πρὸς ὀλεθρον ἐπισύρουσι τὸν ἴδιον ἐπιδάτην. πλέον γὰρ ἐν ἡμῖν ἀγριοῦνται τὰ πάθη, ἀργοῦντα τῆς ἐκ τῶν ἀνθρώπων γυμνασίας. καὶ αὐτὴν τὴν σκιάν τῆς ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας, ἣν εἰκονικῶς ἐδοκοῦμεν ἀναμειγμένοι τοῖς

ἀδελφοῖς ἔχειν, τῇ ἀμελείᾳ τῆς γυμνασίας καὶ τῆς μονώσεως, ἀπολλυμεν. ὡς περ γὰρ τὰ ἰσθλα τῶν θηρίων, ἐν ἐρημίᾳ καὶ ταῖς ἰδίαις κοίταις ἡσυχάζοντα, τότε τὴν ἰδίαν μανίαν ἐπιδείκνυνται, ὅταν λάβωνται τινὸς προσεγγίζοντος· οὕτως καὶ οἱ ἐμπαθεῖς ἀνθρωποι, οὐκ ἀρετῆς διαθέσει, ἀλλὰ τῇ τῆς ἐρημίας ἀνάγκῃ ἡσυχάζοντες, τότε τὸν ἴδον ἐξεμῶσιν, ὅταν δρᾶζωνται τοῦ προσεγγίζοντος καὶ ἐρεθίζοντος. καὶ τούτου χάριν τοῖς τελείωσιν πραότητος ἐπιζητοῦσι, σπουδῇ πάντα εἶναι ὀφείλει οὐ μόνον πρὸς ἀνθρώπους μὴ ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ πρὸς τὰ ἄλογα, μηδὲ πρὸς τὰ ἄψυχα πράγματα. μέμνημαι γὰρ ἐγώ, ἥνικα ἐν ἐρήμῳ διέτριβον, κατὰ καλάμου τὸν θυμὸν κινήσας, τῆς παχύτητος τούτου, ἢ τῆς λεπτότητος ἀπερασάμην. καὶ κατὰ ξύλου πάλιν, ὅταν ἐκκόψαι τοῦτο θελήσας, μὴ ταχέως ἠδυνήθην. καὶ πάλιν, κατὰ λίθου πυρβόλου, ὅταν σπουδάζοντός μου ἐκβάλλαι τὸ πῦρ, μὴ ταχέως τὸ πῦρ ἐξεπήδησεν. οὕτω τῆς ὀργῆς ἐπιταθείσης, ὡς καὶ κατὰ τῶν ἀναισθητῶν πραγμάτων ταύτην ἐκφέρειν. εἰ τοῖνον ἐπιθυμοῦμεν ἐπιτυχεῖν τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ Κυρίου, οὐ μόνον τὴν κατ' ἐνέργειαν ὀργὴν, καθὰ εἴρηται, ὀφειλομεν κωλύσαι, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ διάνοιαν. οὔτε γὰρ τοσοῦτον ὠφελεῖ τοῦ κρατεῖν τοῦ στόματος ἐν καιρῷ θυμοῦ, καὶ μὴ ἐκφέρειν ῥήματα μαριώδη, ὅσον τὸ καθαρῶσαι τὴν καρδίαν ἀπὸ μνησικακίας, καὶ μὴ ἀναστρέφειν ἐν τῇ ἰδίᾳ διανοίᾳ πονηροὺς λογισμοὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ. τὰς ῥίζας γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτεσθαι παραγγέλλει ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία, εἴπερ τοὺς καρπούς. τῆς ῥίζης γὰρ τοῦ θυμοῦ ἐκκοπίσεως ἀπὸ τῆς καρδίας, οὔτε μῖσος, οὔτε φθόνος εἰς ἔργον παραχθήσεται. καὶ γὰρ ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος εἴρηται· φονεύων αὐτὸν τῇ διαθέσει τοῦ μίσους κατὰ διάνοιαν· οὐτινος τὸ αἷμα οὐ διὰ ξίφους ἐκχυθέν, ἀνθρωποὶ βλέπουσιν· ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ διαθέσει τοῦ μίσους ἀναιρεθέν, ὁ Θεὸς ἐφορᾷ· ὅς, οὐ μόνον ὑπὲρ πράξεων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ λογισμῶν καὶ προαιρέσεων ἐνὶ ἐκάστῳ ἢ στεφάνου, ἢ τιμωρίας ἀποδίδωσι· καθὼς αὐτὸς διὰ τοῦ Προφήτου φησὶν, ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι συναγαγεῖν τὰ ἔργα καὶ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν. καὶ πάλιν ὁ Ἀπόστολος λέγει· μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγοροῦντων, ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ ἣ κρι-

νεὶ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. αὐτὸς δὲ ὁ Δεσπότης διδάσκων ἡμᾶς, ὅτι δεῖ πᾶσαν ὀργὴν ἀποτίθεσθαι, φησὶν ἐν Εὐαγγελίοις· ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. οὕτω γὰρ τὰ ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων περιέχει. τὸ γὰρ, εἰκῆ, ἐκ προσθήκης ἐτέθη. εὐδὴλον, ὅτι ἐκ τοῦ προκειμένου βουλήματος τῆς Γραφῆς. ὁ γὰρ σκοπὸς τοῦ Κυρίου, τὴν ρίζαν καὶ τὸν σπινθῆρα τῆς ὀργῆς ἀποκόπτειν πᾶσι τρόποις ἡμᾶς βούλεται, καὶ μηδὲ μίαν πρόφασιν ὀργῆς ἐν ἑαυτοῖς διαφυλάττειν· ἵνα μὴ εὐλόγως δῆθεν τὴν ἀρχὴν κινούμενοι, ὕστερον τῇ μανίᾳ τοῦ ἀλόγου θυμοῦ περιπέσωμεν. τῆς δὲ νόσου ταύτης ἡ τελεία ἰατρεία, αὕτη ἔστιν· ἵνα πιστεύσωμεν, ὅτι οὔτε ἐπὶ δικαίοις, οὔτε ἐπὶ ἀδίκοις ἔξεστιν ἡμῖν κινεῖν τὸν θυμόν. τοῦ γὰρ πνεύματος τῆς ὀργῆς τὴν διάνοιαν σκοτίσαντος, οὔτε διακρίσεως φῶς, οὔτε ὀρθοῦ βουλεύματος βεβαίωσις, οὔτε δικαιοσύνης κυβέρνησις ἡμῖν εὐρεθήσεται· οὔτε δὲ ναὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν ἡμετέραν γενέσθαι ψυχὴν δυνατόν, τοῦ πνεύματος τῆς ὀργῆς τῆς δianoian σκοτίσαντος κατακυριεύσει ἡμῶν. τέλος δὲ πάντων, χρῆ τὸ ἀδὴλον τοῦ θανάτου καθ' ἑκάστην ἡμᾶς πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, φυλάττειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς ὀργῆς. καὶ εἰδέναι, ὅτι οὔτε σωφροσύνης, οὔτε ἀποταγῆς πάσης τῆς ὕλης, οὔτε τῶν νηστειῶν τε καὶ ἀγρυπνιῶν ὄφελος, εἰ ὑπὸ ὀργῆς καὶ μίσους κατεχόμενοι, ἔνοχοι εὐρεθώμεν τῇ κρίσει.

ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ

Πέμπτος ἡμῖν ἀγὼν ἔστιν κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς λύπης, τοῦ ἐπισκοτοῦντος τῇ ψυχῇ ἀπὸ πάσης πνευματικῆς θεωρίας, καὶ κωλύοντος αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἀγαθῆς ἐργασίας. ὅταν γὰρ τὸ πονηρὸν τοῦτο πνεῦμα περιδράξῃται τῆς ψυχῆς, καὶ ὄλην αὐτὴν σκοτίσῃ, οὐκ εὐχὰς ἐκτελεῖν μετὰ προθυμίας συγχωρεῖ· οὐ τῶν ἱερῶν ἀναγνωσμάτων τῇ ὠφελείᾳ ἐγκαρτερεῖν· πρᾶον καὶ εὐκατάνυκτον πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τὸν ἄνθρωπον εἶναι οὐκ ἀνέχεται· πρὸς πάντα τῶν ἔργων τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ πρὸς αὐτὴν τοῦ βίου τὴν ἐπαγγελίαν, μῖσος ἐμποιεῖ. καὶ πάντα ἀπλῶς τὰ σωτηριώδη βουλεύματα τῆς ψυχῆς ἢ λύπη συγχέασα, καὶ τὴν εὐτονίαν αὐτῆς καὶ καρτερίαν παραλύσασα, ὡς ἄφρονα ταύτην καὶ παραπλήγα ἀπεργάζεται, τῷ τῆς

ἀπογνώσεως ἐνδήσασα λογισμῶ. διὰ τοῦτο, εἰ σκοπὸς ἡμῖν ἔστιν ἀγωνίσασθαι τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα, καὶ νικῆσαι σὺν Θεῷ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, πάση φυλακῇ τηρήσωμεν τὴν ἑαυτῶν καρδίαν ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς λύπης. ὡς περ γὰρ σῆς ἱμάτιον, καὶ σκώληξ ξύλον, οὕτως ἡ λύπη τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν κατεσθίει· ἐκκλίνειν πείθουσα πᾶσαν ἀγαθὴν συντυχίαν, καὶ οὐδὲ παρὰ τῶν γνησίων φίλων λόγον συμβουλίας δέχεσθαι συγχωροῦσα, οὐδὲ χρηστὴν ἀπόκρισιν ἢ εἰρηρικὴν ἐπιτρέπουσα τούτοις μεταδιδόναι· ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ψυχὴν περιλαβοῦσα, πικρίας αὐτὴν καὶ ἀκηδίας πληροῖ. καὶ λοιπὸν ὑποβάλλει αὐτῇ φεύγειν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς αἰτίους αὐτῇ ταραχῆς γενομένου. καὶ οὐ συγχωρεῖ αὐτῇ ἐπιγινώσκειν, ὅτι οὐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ἐνδον ἔχει ἑναποκειμένην τὴν νόσον· ἥτις τότε φανεροῦται, ὅταν οἱ πειρασμοὶ ἐπιστάντες διὰ τῆς γυμνασίας, εἰς τὸ ἐμφανὲς ταύτην προσενέγκωσιν. οὐδέποτε γὰρ ὑπὸ ἄλλου βλαβήσεται ἄνθρωπος, εἰ μὴ ἐνδοθεν ἔχει ἀποκειμένης τὰς τῶν παθῶν αἰτίας. καὶ τούτου χάριν ὁ πάντων δημιουργὸς καὶ ἰατρός τῶν ψυχῶν Θεός, ὁ μόνος ἐπιστάμενος ἀκριβῶς τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς, οὐ τὰς τῶν ἀνθρώπων συνδιατριβὰς παραγγέλλει καταλιμπάνειν, ἀλλὰ τὰς ἐν ἡμῖν τῆς κακίας ἐκκόπτειν αἰτίας. καὶ γινώσκειν τῆς ψυχῆς τὴν υἰείαν, οὐκ ἐν τῷ χωρισμῷ τῶν ἀνθρώπων κατορθοῦσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ μετὰ τῶν ἐναρέτων διαγωγῇ καὶ γυμνασίᾳ. ὅταν τοίνυν διὰ τινος εὐλόγου δῆθεν προφάσεως τοὺς ἀδελφοὺς καταλιμπάνομεν, οὔτε τὰς τῆς λύπης ἀφορμὰς ἐξεκόψαμεν, ἀλλὰ μόνον ἐνηλλάξαμεν αὐτάς, τῆς ἀποκειμένης ἐνδον νόσου καὶ δι' ἐτέρων πραγμάτων ταύτας ἀνακινούσης. διάτοι τοῦτο κατὰ τῶν ἐνδον παθῶν πᾶς ἡμῖν ἔστω ὁ πόλεμος. τούτων γὰρ διὰ τῆς χάριτος καὶ συνεργίας Θεοῦ ἐκ τῆς καρδίας ἐκβληθέντων, οὐ λέγω μετὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀγρίων θηρίων εὐκόλως συνδιατρίβομεν, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Ἰωβ εἰρημένον, θῆρες ἀγριοὶ εἰρηνεύουσί σοι. προηγουμένως τοίνυν ἀγωνιστέον κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς λύπης, τοῦ ἐμβάλλοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἀπόγνωσιν, ὅπως ἀπελάσωμεν αὐτὸ τῆς ἡμετέρας καρδίας. τοῦτο γὰρ τῷ Κἄν οὐ συνεχώρησε μετὰ τὴν ἀδελφοκτονίαν μετανοῆσαι· οὔτε τῷ Ἰούδα μετὰ τὴν τοῦ Δεσπότης προδο-

σίαν. ἐκείνην μόνην τὴν λύπην ἀσκήσωμεν, τὴν ἐπὶ μετάνοιαν τῶν ἡμαρτημένων, μετ' ἐλπίδος ἀγαθῆς γινομένην· περὶ ἧς ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· ὅτι ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη, τῇ ἐλπίδι τῆς μετάνοιας διατρέφουσα τὴν ψυχὴν, χαρᾶ σύμμικτος ὑπάρχει. ἔθεν καὶ πρόθυμον, καὶ ὑπήκοον πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν ἐργασίαν παρασκευάζει τὸν ἄνθρωπον· εὐπρόσιτον, ταπεινόν, πρᾶον, ἀνεξίκακον, πρὸς πάντα πόνον ἀγαθὸν καὶ συντριβὴν, ὑπομονητικόν, οἷα γὰρ δὴ κατὰ Θεὸν τυγχάνουσα. ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν τοὺς καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γνωρίζεσθαι ἐν τῷ ἄνθρωπῳ, τούτεστι χαρὰν, ἀγάπην, εἰρήνην, μακροθυμίαν, ἀγαθότητα, πίστιν, ἐγκράτειαν. ἐκ γὰρ τῆς ἐναντίας λύπης τοὺς καρποὺς ἐπιγιγνώσκουμεν τοῦ πονηροῦ πνεύματος· οἵτινες εἰσὶν ἀκηδία, ἀνυπομονησία, θυμὸς, μῖτος, ἀντιλογία, ἀπελπισμὸς, εὐχῆς ὀκνηρία. ἦντινα λύπη οὕτως ὀφειλομένη ἐκκλίνειν, ὡς τὴν πορνείαν, καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὸν θυμὸν, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν παθῶν. αὕτη δὲ θεραπεύεται διὰ προσευχῆς, καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος, καὶ μελέτης τῶν θείων λογίων, καὶ τῆς μετὰ ἀνθρώπων εὐλαδῶν διαγωγῆς.

ΠΕΡΙ ΑΚΗΔΙΑΣ

Ἔκτος ἡμῖν ἀγὼν, κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀκηδίας, τοῦ συνεζευγμένου καὶ συνεργούντος τῷ πνεύματι τῆς λύπης. δεινὸς οὗτος καὶ βαρὺς δαίμων, καὶ τοῖς μοναχοῖς αἶψι πολεμῶν· ὃς τις ἔκτην ὥραν ἐπιπίπτει τῷ μοναχῷ, ἀτονίαν καὶ φρίκην αὐτῷ ἐμποίων, καὶ μῖτος ἐργαζόμενος καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν τόπον, καὶ πρὸς τοὺς συνδιατρίβοντας ἀδελφούς, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν, καὶ πρὸς αὐτὴν τῶν θείων Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν· ὑποβάλλων αὐτῷ καὶ λογισμοὺς μεταβάσεως· καὶ ὡς, εἰμὴ μεταστήσει αὐτὸν πρὸς ἑτέρους τόπους, μάταιος αὐτῷ ἄπας ὁ κόπος, καὶ ὁ χρόνος γενήσεται. πρὸς τούτοις πᾶσι, καὶ πείναν αὐτῷ ἐντίθεισι περὶ ἔκτην ὥραν, ὅση οὐκ ἂν αὐτῷ συνέβη ἐκ τριημέρου νηστείας, ἢ μακροτάτης ὁδοῦ, ἢ βαρυτάτου κόπου. ἔπειτα λογισμοὺς αὐτῷ ἐμβάλλει, ὡς οὐδενὶ ἄλλῳ τρόπῳ δυνήσεται τῆς νόσου ταύτης, καὶ τοῦ βάρους ἀπαλλάττεσθαι, εἰμὴ διὰ τοῦ ἐξέρχεσθαι συνεχῶς καὶ παραβάλλειν ἀδελφοῖς, ὠφελείας

χαρὶν δῆθεν, ἢ ἐπισκέψεως ἀσθενούντων. ὅταν δὲ μὴ δυνήθῃ ἐν τούτοις αὐτὸν ἀπατήσασθαι, τὸ τηλικαῦτα ὑπὸ βαρυτάτῳ καταβαπτίσας αὐτόν, σφοδρότερος κατ' αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρότερος γίνεται, οὐκ ἄλλως ἀνατρεπόμενος, εἰμὴ διὰ προσευχῆς, καὶ ἀποχῆς ἀργολογίας, καὶ μελέτης τῶν θείων λογίων, καὶ τῆς ἐν πειρασμοῖς ὑπομονῆς. ἐὰν γὰρ μὴ τούτοις τοῖς ὅπλοις ἰσφαλισμένον αὐτὸν εὖρη, κατατοξεύσας τοῖς ἑαυτοῦ βέλεσιν, ἀστατον αὐτὸν ἀποδείκνυσι, καὶ ῥέμβιον ἀποτελεῖ, καὶ ῥάθυμον, καὶ ἄεργον, καὶ μοναστήρια πολλὰ περιέρχεσθαι παρασκευάζει· καὶ οὐδενὸς ἄλλου φροντίζειν, ἢ τοῦ περισκοπεῖν ποῦ ἄριστοι καὶ πότοι γίνονται. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ διάνοια τοῦ ἀκηδιαστοῦ φαντάζεται, ἢ τοὺς ἐκ τούτων μετεωρισμοὺς. καὶ λοιπὸν ἐκ τούτων, καὶ εἰς κοσμικὰ πράγματα αὐτὸν ἐνδεδεσμοί, καὶ κατ' ὀλίγον δελεάζει ταύταις ταῖς ἐπιβλαβέσιν ἀσχολίαις, ἕως οὗ καὶ αὐτοῦ τοῦ μοναχικοῦ ἐπαγγέλματος τελείως αὐτὸν ἐκβάλλῃ. ταύτην τὴν νόσον βαρυτάτην οὖσαν ὁ θεὸς Ἀπόστολος ἐπιστάμενος, καὶ βουλόμενος αὐτὴν ἐκ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ὡς σοφὸς ἰατρός, πρόβριζον ἀνασπᾶσαι, τὰς αἰτίας μάλιστα ἀφ' ὧν τίκτεται δείκνυσι, καὶ τάδε φησὶν· παραγγέλλομεν ὑμῖν ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατούντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν παρελάβετε παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ ἡμᾶς μιμεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἤρακτῆσαμεν ἐν ὑμῖν· οὐδὲ γὰρ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρὰ τινος· ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινὰ ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἤμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν· ὅτι εἰ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθίειν. ἀκούομεν τινὰς περιπατούντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους. τοῖς δὲ τοιοῦτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι, τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ἀκούσωμεν πῶς σαφῶς ἡμῖν ὑποδείκνυσι τὰς αἰτίας τῆς ἀκηδίας ὁ Ἀπόστολος. ἀτάκτους γὰρ καλεῖ, τοὺς μὴ ἐργαζομένους· ἐνὶ τούτῳ ῥήματι, πολλὴν κακίαν ἐμφαίνων. ὁ γὰρ ἀτακτος, καὶ ἀνευλαβῆς τυγχάνει, καὶ προπετῆς περὶ

λόγους, και εις λοιδορίαν πρόχειρος, και λοιπὸν εις ἡσυχίαν ἀνεπιτήδειος, και τῆς ἀκηδίας δούλος. παραγγέλλει οὖν στέλλεσθαι ἀπ' αὐτῶν, τούτεστιν, ἀφορίζεσθαι ὡς ἀπὸ λοιμικῆς νόσου. και μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν παρέλαβον παρ' ἡμῶν διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐμφαινῶν, ὑπερηφάνους εἶναι και καταφρονητάς, και τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων καταλύτας. και πάλιν φησίν, δωρεὰν οὐκ ἐφάγομεν ἄρτου παρά τινος· ἀλλ' ἐν κόπῳ και μόχθῳ νυκτὸς και ἡμέρας ἐργαζόμενοι. ὁ διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν, ὁ κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ μεταρσιος ἕως τρίτου οὐρανοῦ. ὁ λέγων τὸν Κύριον προστεταχέναι τοὺς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλοντας, ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ζῆν· ἐν κόπῳ και μόχθῳ νυκτὸς και ἡμέρας ἐργάζεται, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινά. τί τοίνυν ἡμεῖς ποιήσωμεν ἀκηδιῶντες ἀπὸ ἔργου, και σωματικὴν ἀνάπαυσιν διώκοντες; οἷς οὔτε κήρυγμα Εὐαγγελίου ἐνεχειρίσθη, οὔτε τῶν ἐκκλησιῶν ἡ μέριμνα, ἀλλὰ τῆς ἰδίας μόνον ψυχῆς ἡ φροντίς; εἶτα σαφέστερον δεικνύων τὴν τικτομένην βλάβην ἐκ τῆς ἀργίας, ἐπιφέρει· μηδὲν ἐργαζόμενος, ἀλλὰ περιεργαζόμενος. ἀπὸ γὰρ ἀργίας, ἡ περιέργεια, και ἀπὸ περιεργίας, ἀταξία, και ἀπὸ ἀταξίας, πᾶσα κακία. κατασκευάζων δὲ πάλιν τὴν θεραπείαν αὐτοῖς, ἐπιφέρει τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, ἐν ἡσυχίᾳ ἐργαζόμενος, τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίειν. και ἐπιπληκτικώτερον δὲ λέγει· εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. τούτοις τοῖς ἀποστολικῶς διατάγμασιν οἱ κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἅγιοι πατέρες πεπαιδευμένοι, οὐδένα καιρὸν εἶναι ἀργοὺς τοὺς μοναχοὺς ἐπιτρέπουσι· και μάλιστα τοὺς νεωτέρους. εἰδότες, ὡς διὰ τῆς ὑπομονῆς τοῦ ἔργου και τὴν ἀκηδίαν ἀπελαύνουσι, και τὴν ἑαυτῶν τροφήν προσπορίζουσι, και τοῖς δεομένοις βοηθοῦσιν. οὐ μόνον γὰρ τῆς ἑαυτῶν ἕνεκεν χρείας ἐργάζονται, ἀλλὰ και ξένοις, και πτωχοῖς, και τοῖς ἐν φυλακαῖς ἐκ τοῦ ἰδίου ἔργου ἐπιχορηγοῦσι· πιστεύοντες τὴν τοιαύτην εὐποιαν, θυσίαν ἁγίαν τῷ Θεῷ εὐπρόσδεκτον γενέσθαι. και τοῦτο δὲ λέγουσιν οἱ πατέρες, ὅτι ὁ ἐργαζόμενος, ἐνὶ δαίμονι πολλακίς πολεμεῖ, και ὑπ' αὐτοῦ θλίβεται· ὁ δὲ ἀργός, ὑπὸ μυρίων πνευμάτων αἰχμαλωτίζεται. καλὸν δὲ πρὸς τούτοις, και λόγου ἐπιμνησθῆναι τοῦ ἀββᾶ Μωυσεῶς τοῦ δοκιμωτάτου ἐν τοῖς πατράσιν, ὃν πρὸς ἐμὲ

ἀπεφθέγγετο. καθεσθέντος γὰρ μου ὀλίγον χρόνον ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὠχλήθη ὑπὸ ἀκηδίας, και παρέβαλον αὐτῷ, και εἶπον, ὅτι χθὲς δεινῶς ὀχληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀκηδίας, και ἐξασθενήσας σφόδρα, οὐ πρότερον ἀπηλλάγην αὐτῆς, εἰμὴ ἀπῆλθον και παρέβαλον τῷ ἀββᾶ Παύλῳ. ἀπεκρίνατο δὲ μοι πρὸς ταῦτα ὁ ἀββᾶς Μωυσεῆς και εἶπε· θάρσει, οὐ σε αὐτὸν ἀπὸ ταύτης ἠλευθέρωσας, ἀλλὰ μάλλον ἐκδοτον, και δούλον παρέδωκας. γίνωσκε τοίνυν, ὅτι βαρυτέρως σε, ὡς λειποτάκτην, καταπολεμήσει, εἰμὴ τοῦ λοιποῦ δι' ὑπομονῆς, και προσευχῆς, και τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν, ταύτην καταπαλαῖσαι σπουδάσεις.

ΠΕΡΙ ΚΕΝΟΔΟΞΙΑΣ

Ἐβδομος ἡμῶν ἀγὼν, πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς κενοδοξίας. πολύμορφον τοῦτο και λεπτότατον πάθος, και οὐ ταχέως, οὐδὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πειραζομένου, καταλαμβανόμενον. και γὰρ τῶν ἄλλων παθῶν αἱ προσβολαὶ φανερώτεροι τυγχάνουσι, και εὐκολωτέραν πῶς τὴν πρὸς αὐτάς μάχην ἔχουσι, τῆς ψυχῆς ἐπιγινωσκούσης τὸν πολέμιον, και διὰ τῆς ἀντιρρήσεως, και προσευχῆς τοῦτον εὐθέως ἀνατρεπούσης. ἡ δὲ τῆς κενοδοξίας κακία, πολύμορφος οὖσα, καθὰ εἴρηται, δυσκαταγώνιστος τυγχάνει. και γὰρ ἐν παντὶ ἐπιτηδεύματι, και ἐν φωνῇ, και λόγῳ, και σιωπῇ, και ἐν ἔργῳ, και ἀγρυπνίᾳ, και ἐν νηστείαις, και ἐν εὐχῇ, και ἐν ἀναγνώσει, και ἐν ἡσυχίᾳ, και μακροθυμίᾳ. διὰ πάντων γὰρ τούτων ἐπιχειρεῖ τὸν στρατιώτην τοῦ Χριστοῦ κατατοξεύειν. και γὰρ, ὃν τινὰ μὴ δυνήθη πολυτελείᾳ ἐνδυμάτων πρὸς κενοδοξίαν ἀπατήσαι, τοῦτον δι' εὐτελοῦς ἐσθῆτος ἐπιχειρεῖ πειράζειν. και ὃν οὐκ ἠδυνήθη διὰ τιμῆς ἐπάραι, τοῦτον διὰ τοῦ φέρειν δῆθεν ἀτιμίαν, εἰς ἀπόνοιαν αἶρει. και ὃν οὐκ ἠδυνήθη πείσαι δι' ἐπιστήμην λόγων κενοδοξεῖν, διὰ σιωπῆς ὡς ἡσυχον δῆθεν δελεάζει. και ὃν οὐκ ἠδυνήθη πείσαι διὰ πολυτελείας βρωμάτων χαυνῶσαι, τοῦτον διὰ νηστείας πρὸς ἔπαινον ἐκλύει. και ἀπλῶς πᾶν ἔργον, πᾶν ἐπιτήδευμα, πρόφασιν πολέμου παρέχει τῷ πονηρῷ τούτῳ δαίμονι. ἐτι δὲ πρὸς τούτοις, και κλῆρον φαντάζεσθαι ὑποβάλλει. μέμνημαι γὰρ τινος γέροντος, ἡνίκα ἐν τῇ σκῆτῃ διέτριβον, ἀπελθόντος εἰς κέλλαν τινὸς ἀδελφοῦ, ἐπισκέψεως χά-

ριν, ὡς πλησιάζας αὐτοῦ τῆ θύρᾳ, ἀκούει ἔνδον λαλοῦντος αὐτοῦ· καὶ νομίσας ὁ γέρων ἀπὸ Γραφῆς αὐτὸν μελετᾶν, ἔστη ἀκροώμενος· καὶ αἰσθάνεται παραφρονοῦντος ὑπὸ τῆς κενοδοξίας, καὶ ἑαυτὸν χειροτονοῦντος Διάκονον, καὶ τοῖς κατηγουμένοις ἀπόλυσιν παρέχοντος. ὡς οὖν ἤκουσε τούτων ὁ γέρων, ὠθήσας τὴν θύραν εἰσήλθε καὶ ἀπαντήσας αὐτῷ ὁ ἀδελφός, προσεκύνησε κατὰ τὸ ἔθος, καὶ ἤξιου μαθεῖν παρ' αὐτοῦ, εἰ πολλὴν ὥραν ἔχει πρὸς τὴν θύραν ἰστάμενος· ὁ δὲ γέρων χαριέντως πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ἄρτι, φησὶν, ἤλθον, ὅτε σὺ τὴν ἀπόλυσιν τοῖς κατηγουμένοις ἐπετέλεις. ὁ δὲ ἀδελφός ταῦτα ἀκούσας, ἔπεσε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ γέροντος, καὶ παρεκάλει αὐτὸν εὐχέσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅπως ῥυσθῆ ταύτης τῆς πλάνης. τούτων δὲ ἐμνήσθη, δεῖξαι βουλόμενος, εἰς πόσῃ ἀναισθησίαν φέρει τὸν ἄνθρωπον οὗτος ὁ δαίμων. ὁ βουλόμενος τοίνυν τελείως ἀθλήσας, καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον τελείως ἀναδήσασθαι πᾶσι τρόποις σπουδάσει τὸ πολύμορφον τοῦτο θηρίον νηκῆσαι. πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων πάντοτε τὸ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ εἰρημένον· Κύριος διεσκόρπισεν ὁστᾶ ἄνθρωπαρέστων. καὶ μηδὲν ποιεῖτω περιβλεπτόμενος τὸν τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον. ἀλλὰ τὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ μισθὸν μόνον ἐπιζητεῖτω· καὶ ἀπορρίπτων αἰετὸς τοὺς ἐπερχομένους ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ λογισμούς, καὶ ἐπαινοῦντας αὐτόν. ἐξουδενούτω ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· οὕτως γὰρ δυνήσεται, σὺν Θεῷ, ἀπαλλαγῆναι τοῦ πνεύματος τῆς κενοδοξίας.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣ

Ὁ γόδος ἡμῖν ἀγὼν ἐστὶν κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς ὑπερηφάνιας. χαλεπώτατος οὗτος, καὶ πάντων τῶν προτέρων ἀγριώτερος. τοὺς τελείους μάλιστα πολεμῶν, καὶ σχεδὸν τοὺς εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν ἀναβεβηκότας ἐπιχειρῶν καταστρέφειν. καὶ καθάπερ νόσος λοιμική, καὶ φθοροποιός, οὐχ ἓν μέλος τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅλον διαφθείρει· οὕτως ἡ ὑπερηφάνια, οὐ μέρος τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ πᾶσαν αὐτὴν διαφθείρει. καὶ τῶν μὲν ἄλλων παθῶν ἕκαστον, εἰ καὶ ταρασσει τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ πρὸς μίαν τὴν ἀντικειμένην αὐτῷ ἀρετὴν πολεμοῦν, καὶ ταύτην νικῆσαι φιλονεικοῦν, ἐκ μέρους ἐπισκοτοῖ τὴν ψυχὴν, καὶ ταρασσει αὐτὴν· τὸ δὲ τῆς ὑπερηφάνιας πά-

θος πᾶσαν αὐτὴν σκοτοῖ, καὶ εἰς ἐσχάτην πτώσιν κατάγει. καὶ ἵνα σαφέστερον νοήσωμεν τὸ εἰρημένον, σκοπήσωμεν οὕτως. ἡ γαστριμαργία, ἐγκράτειαν σπουδάζει διαφθεῖρειν· ἡ πορνεία, τὴν σωφροσύνην· ἡ φιλαργυρία, τὴν ἀκτημοσύνην· ὁ θυμὸς, τὴν πραότητα· καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κακίας εἶδη, τὰς ἐναντίας ἀρετάς. ἡ δὲ τῆς ὑπερηφάνιας κακία, ὅταν κυριεύσῃ τῆς ἀθλίας ψυχῆς, ὡς περ τις χαλεπώτατος τύραννος, μεγάλην πόλιν καὶ ὑψηλὴν παραλαβῶν, ὅλην αὐτὴν καταστρέφει, καὶ ἕως θεμελίων κατασκάπτει. καὶ μάρτυς τούτου ὁ Ἄγγελος ἐκεῖνος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσὼν διὰ τὴν ὑπερηφάνιαν· ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κτισθείς, καὶ πάσῃ ἀρετῇ, καὶ σοφίᾳ κατακοσμηθείς, οὐ τῇ τοῦ Δεσπότητος χάριτι ἠβουλήθη ταῦτα ἐπιγράφειν, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ φύσει. ὅθεν καὶ ἴσον ἑαυτὸν ὑπελάμβανε τοῦ Θεοῦ εἶναι. καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐνθύμησιν ἐλέγχων ὁ Προφήτης ἔλεγεν· εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καθὼ ἐν ὄρει ὑψηλῷ· θήσω τὸν θρόνον μου ἐπὶ τῶν νεφελῶν, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ· σὺ δὲ ἄνθρωπος εἶ, καὶ οὐ Θεός. καὶ πάλιν ἄλλος Προφήτης λέγει· τί ἐγκαυχᾶ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός; καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ. ταῦτα τοίνυν γινώσκοντες, φοβηθῶμεν καὶ πάσῃ φυλακῇ τηρήσωμεν τὴν ἑαυτῶν καρδίαν ἀπὸ τοῦ θανατηφόρου πνεύματος τῆς ὑπερηφάνιας· ἐπιλέγοντες ἑαυτοῖς αἰετὸς τοῦ Ἀποστόλου, ὅταν ἀρετὴν τινὰ κατορθώσωμεν, τό, οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν· καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Προφήτου εἰρημένον· ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. καὶ τό, οὐ τοῦ θέλοντος Θεοῦ. καὶ γὰρ εἰ καὶ μάλιστα ἔσται τις ζέων τῇ προθυμίᾳ, καὶ σπουδαῖος τῇ προαιρέσει, σαρκὶ συνδεδεμένος καὶ αἵματι, οὐ δυνήσεται πρὸς τελειότητα φθάσαι, εἰ μὴ τῷ ἐλέει τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ χάριτι αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὁ Ἰάκωβος φησὶ. πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, ἄνωθεν ἐστίν. καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· τί γὰρ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβῶν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ ἰδίῳ ἐπαιρόμενος; ὅτι δὲ χάριτι, καὶ ἐλέει Θεοῦ ἡ σωτηρία ἡμῖν προσγίνεται, μάρτυς ἀληθῆς ὁ ληστής ἐκεῖνος· ὡς οὐκ ἀρετῆς ἄθλον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐκομίσατο, ἀλλὰ χάριτι Θεοῦ, καὶ ἐλέει.

ταῦτα οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπιστάμενοι πάν-
τες, μιᾷ γνώμῃ παρεδεδώκασιν, μὴ ἄλλως
δύνασθαι πρὸς τελείωσιν ἀρετῆς φθάσαι, εἰ
μὴ διὰ ταπεινώσεως ἤτις ἀπὸ πίστεως, καὶ
φόβου Θεοῦ, καὶ πραότητος, καὶ τελείας ἀ-

κτημοσύνης προσγίνεσθαι πέφυκε· δι' ὧν καὶ
ἡ τελεία ἀγάπη κατορθοῦται. χάριτι, καὶ
φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΟΣΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΛΕΟΝΤΙΟΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΚΗΤΗΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ,
ΛΟΓΟΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΠΟΛΛΗΣ ΑΝΑΜΕΣΤΟΣ.

ΤΟ χρέος ὅπερ ἐπηγγειλάμην τῷ μα-
καριωτάτῳ Πάπᾳ Κάστορι, περὶ τῆς
διηγήσεως τοῦτε βίου τῶν Ἁγίων Πατέ-
ρων, καὶ τῆς τούτων διδασκαλίας, μερικῶς
ἀποδεδωκῶς ἐν τοῖς παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν
πάλαι γραφεῖσιν, ἀγιώτατε Λεόντιε· περὶ τε
διατυπώσεως κοινοβίων, καὶ περὶ τῶν ὀκτῶ
τῆς κακίας λογισμῶν· νῦν προεθέμην ἀπο-
ποληρῶσαι. Ἐπειδὴ δὲ μεμάθηκα, ὅτι ἀ-
πολιτῶν ἡμᾶς ὁ προειρημένος ἀρχιερεὺς με-
τώκησε πρὸς τὸν Χριστόν, ἀναγκαῖον ἡγη-
σάμην, σοὶ τῷ διαδεξαμένῳ τὴν ἐκείνου ἀ-
ρετήν, καὶ τὴν τοῦ μοναστηρίου, σὺν Θεῷ,
φροντίδα, τὰ λείποντα τῷ διηγήματι ἀνα-
πληρώσας ἀποστεῖλαι. Ὅτε τοίνυν ἐν τῇ
ἐρήμῳ τῆς σκήτεως, ὅπου τῶν μοναχῶν οἱ
δοκιμώτατοι πατέρες, παραγεγόναμεν ἐγώ
τε, καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· ὃς ἐκ πρώτης
ἡλικίας φίλος μου πνευματικὸς ἐγεγόνει,
ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, καὶ ἐν τῇ στρατείᾳ,
καὶ ἐν τῷ μονήρει βίῳ· εὐθεασάμεθα τὸν
ἀββᾶν Μωϋσῆν, ἄνδρα ἅγιον, οὐ μόνον πρα-
κτικαῖς ἀρεταῖς, ἀλλὰ καὶ θεωρίᾳ πνευμα-
τικῇ διαλάμποντα. τοῦτον οὖν παρεκαλοῦ-
μεν μετὰ δακρύων, εἰπεῖν ἡμῖν λόγον οἰ-
κοδομῆς, δι' οὗ δυνασόμεθα ἐπιβῆναι τῆς
τελειότητος. Ὅστις πολλὰ παρακληθεὶς ἐ-
λεγε· τέχνα, πᾶσαι, φησὶν, αἱ ἀρεταί, καὶ
τὰ ἐπιτηδεύματα, σκοπὸν τινα ἔχουσι· πρὸς
ὅνπερ οἱ ἀφορῶντες, ἑαυτοὺς ρυθμίζοντες,
τοῦ ποθομένου τέλους ἐπιτυγχάνουσι. καὶ
γὰρ ὁ γεωργός, ποτὲ μὲν ἡλίου τὴν φλόγα,
ποτὲ δὲ τοῦ ψύχους τὸ κρύος ὑπομένων,
προθύμως τὴν γῆν ἐργάζεται· σκοπὸν ἔχων,

καθαράν ταύτην ἀκανθῶν καὶ βοτανῶν ἀ-
ποδείξαι· τέλος δέ, τὴν ἐκ τῶν καρπῶν ἀ-
πολαῦσιν. καὶ ὁ πραγματευόμενος, οὔτε τοὺς
ἐκ θαλάττης, οὔτε τοὺς ἐκ γῆς κινδύνους
ὑφορῶμενος, προθύμως ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι τῇ
πραγματείᾳ· σκοπὸν ἔχων, τὸ ἐξ αὐτῆς κέρ-
δος· τέλος δέ, τὴν ἐκ τοῦ κέρδους ἀπολαῦ-
σιν. καὶ ὁ στρατευόμενος, οὔτε τοὺς ἐκ τῶν
πολέμων κινδύνους, οὔτε τὰς ἐκ τῆς ξενι-
τείας ταλαιπωρίας ὑφορᾶται· σκοπὸν ἔχων,
τὴν ἐκ τῆς ἀνδραγαθίας προκοπὴν ἐν ἀξιώ-
ματι· τέλος δέ, τὸ ἐκ τοῦ ἀξιώματος κέρ-
δος. ἔχει τοίνυν καὶ ἡ ἡμετέρα ἐπαγγελία
σκοπὸν, καὶ τέλος ἴδιον, ὑπὲρ οὗ πάντα πό-
νον καὶ κάματον ὑπομένομεν προθύμως. διὰ
γὰρ τοῦτο ἡ τῶν νηστειῶν ἀσιτία, οὐ κα-
ταπονεῖ ἡμᾶς· ὁ τῶν ἀγρυπνιῶν πόνος, τέρ-
πει· ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ μελέτη τῶν Γρα-
φῶν, προθύμως γίνεται· καὶ κάματος ἔργου,
καὶ ὑπακοῆς, καὶ γυμνωσῶν πάντων τῶν γῆ-
ινων πραγμάτων, καὶ ἡ ἐν ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ
διατριβή, ἡδέως ἐπιτελοῦνται. ὑμεῖς δὲ κα-
ταφρονήσαντες πατρίδος, καὶ γένους, καὶ
ἔθνους τοῦ κόσμου, καὶ τὴν ξενιτείαν κατα-
δεξάμενοι, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀνθρώπους ἀγροί-
κους καὶ ιδιώτας παραγενόμενοι, εἰπατέ μοι
ποῖός ἐστιν ὁ ὑμέτερος σκοπός; καὶ εἰς ὁ-
ποῖον τέλος ἀφορῶντες, τοῦτο πεποιθήκατε;
Ἀποκριθέντες δέ, εἶπομεν· διὰ τὴν βασιλεί-
αν τῶν οὐρανῶν. Πρὸς ὅπερ ὁ ἀββᾶς Μωϋ-
σῆς, καλῶς, μὲν φησι, περὶ τοῦ τέλους εἰ-
ρήκατε· τίς δὲ ἐστιν ὁ σκοπός, πρὸς ὃν ἀ-
ποβλέποντες, καὶ μὴ ἐκκλίνοντες τῆς εὐθεί-
ας ὁδοῦ, δυνάμεθα τυχεῖν τῆς βασιλείας

τῶν οὐρανῶν ; οὐκ εἰρήκατε. Καὶ ὅτε ἀγνοεῖν ὠμολογήσαμεν, ὁ γέρον ἀπεκρίνατό· τέλος μὲν οὖν τῆς ἡμετέρας ἐπαγγελίας, ὡς εἴρηται, ἡ βασιλεία ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· σκοπὸς δέ, ἡ τῆς καρδίας καθαρότης· ἥς χωρίς, ἀδύνατόν ἐστιν εἰς ἐκεῖνο τὸ τέλος ἐλθεῖν. Ἐν τούτῳ τοίνυν τῷ σκοπῷ, πάντοτε ὁ ἡμέτερος νοῦς ἔστω· κἄν ποτε συμβῆ πρὸς ὀλίγον τὴν καρδίαν τῆς εὐθείας ἐκκλίνειν ὁδοῦ, παραυτίκα ταύτην ἐπανάξωμεν, ὡς περ τεκτονικῷ κανόνι, τῷ σκοπῷ ἀπευθύνοντες. τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἐπιστάμενος, φησί· τῶν μὲν ἔπισθεν ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ. ὑπὲρ τούτου τοίνυν τοῦ σκοποῦ, καὶ ἡμεῖς πάντα διαπραττόμεθα· ὑπὲρ τούτου, πάντων καταφρονούμεν, καὶ πατρίδος, καὶ γένους, καὶ χρημάτων, καὶ ὄλου τοῦ κόσμου· ἵνα τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας κτησώμεθα. εἰ δὲ τοῦ σκοποῦ τούτου λήθην ποιησώμεθα, ἐπιναγκές ἐστίν, ὡς ἐν σκοτίᾳ περιπατοῦντας, καὶ ἔξω τῆς εὐθείας βαδίζοντας, πολλὰ προσκόπτειν, καὶ πολλὰ πλανᾶσθαι. τοῦτο γὰρ πολλοῖς συνέβη· οἵτινες ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποταγῆς καταφρονήσαντες πλούτου, καὶ χρημάτων, καὶ ὄλου τοῦ κόσμου, ὑπερον ὑπὲρ δικέλλης, καὶ βραβείας, καὶ καλάμου, καὶ βιβλίου, συγκινοῦσι τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐργὴν· οὐκ ἂν τοῦτο παθόντες, εἰ ἐμνημόνευον τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν, πάντων τῶν πραγμάτων καταφρόνησαν. διὰ γὰρ τὴν τῶν πλησίον ἀγάπην, πλούτου καταφρονούμεν· ἵνα μὴ ὑπὲρ τούτου μαχόμενοι, καὶ τὴν τῆς ὀργῆς διάθεσιν αὐξάνοντες, ἐκπέσωμεν τῆς ἀγάπης. ὅταν οὖν ἐν ταῖς μικραῖς ὕλαις, τὴν αὐτὴν τῆς ὀργῆς διάθεσιν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπιδεικνύμεθα, ἐκπεπτώκαμεν τοῦ σκοποῦ, καὶ ὄφελος οὐδὲν ἡμῖν τῆς ἀποταγῆς. ὅπερ καὶ ὁ μακάριος Ἀπόστολος ἐπιστάμενος, ἔλεγε· κἄν δῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθίσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. ὅθεν μανθάνομεν τὴν τελειώσιν, οὐ παραχρήμα τῇ γυμνότητι, καὶ τῇ ἀποταγῇ τῶν πραγμάτων ἐπισυμβαίνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τῆς ἀγάπης κατόρθωσιν· ἥς τινος τὰ ἰδιώματα, ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος διαγράφει· ἡ ἀγάπη, λέγων, οὐ ζηλοῖ, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ὀργίζεται, οὐ φθονεῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ λογιζεται τὸ κακόν. ταῦτα δὲ πάντα, καθαρότητα συνίστησι καρδίας. διὰ ταύτην δεῖ

πάντα πράττειν· καὶ χρημάτων καταφρονεῖν· καὶ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας ἠδέως ἀνέχεσθαι· καὶ ἀναγνώσασθαι καὶ ψαλμοῖς προσομιλεῖν· οὐ μόντοι διὰ τὰ προειρημένα, ἐκείνης ἀμελεῖν, εἴποτε συμβῆ κατὰ τινα ἀναγκαίαν, καὶ κατὰ Θεὸν ἀσχολίαν, ἀπὸ τῆς συνήθους νηστείας καὶ ἀναγνώσεως ἐμποδισθῆναι. οὔτε γὰρ τοσοῦτον ἐστὶ κέρδος νηστείας, ὅσον ὀργῆς ζημία· οὐδὲ τοσαύτη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ὠφέλεια, ὅση βλάβη ἐκ τοῦ περιφονῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ λυπηθῆσαι τοῦτον. καὶ γὰρ αἱ νηστεῖαι, καὶ ἀγρυπνίαι, καὶ ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν, καὶ ἡ γυμνωσις τοῦ πλούτου, καὶ ἡ ἀποταγὴ ὄλου τοῦ κόσμου, οὐκ ἐστὶ τελειότης, καθὰ εἴρηται, ἀλλὰ τελειότητος ἐργαλεῖα. ἐπειδὴ οὐκ ἐν τούτοις εὐρίσκεται ἡ τελειότης, ἀλλὰ διὰ τούτων προσγίνεται. εἰς μάτην τοίνυν ἐπὶ νηστεία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ ἀκτημοσύνη, καὶ ἀναγνώσει Γραφῶν ἐγκαυχώμεθα, ὅταν μὴ τὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην κατορθώσωμεν. ὁ γὰρ κατορθώσας τὴν ἀγάπην, ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὸν Θεόν· καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ αἰετὰ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ.

Πρὸς ταῦτα ὁ Γερμανός· καὶ τίς δύναται τῇ σαρκὶ ταύτῃ συνδεδεμένος, ἔχειν τὸν νοῦν αἰετὰ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς μηδὲν ἄλλο ἐνθυμεῖσθαι ; μὴ περὶ ἐπισκέψεως ἀσθενούντων· μὴ περὶ ὑποδοχῆς ξένων· μὴ περὶ ἐργοχείρου, ἢ τῶν λοιπῶν χρειῶν τοῦ σώματος, ἀναγκαίων οὐσῶν καὶ ἀπαραιτήτων ; τὸ τελευταῖον, πῶς δυνήσεται διάνοια ἀνθρώπου, τὸν ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον Θεὸν αἰετὰ βλέπειν, καὶ ἀχώριστος αὐτοῦ εἶναι. Ὁ Μωϋσῆς εἶπεν· ὄραν μὲν αἰετὰ Θεόν, καὶ ἀχώριστον εἶναι αὐτοῦ, τῷ τρόπῳ ᾧ νομιζετε, ἀδύνατον ἀνθρώπῳ σάρκα φοροῦντι, καὶ ἀσθενεῖα συνεζευγμένῳ. ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ, δυνατόν ὄραν Θεόν. ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ θεωρία, πολλαχῶς λαμβάνεται καὶ θεωρεῖται. καὶ γὰρ ὁ Θεός, οὐκ ἐν μόνῃ τῇ μακαρίᾳ, καὶ ἀκατάληπτῳ αὐτοῦ οὐσίᾳ γνωρίζεται· τοῦτο γὰρ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ μόνοις τετήρηται· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς μεγαλειότητος, καὶ καλλονῆς τῶν αὐτοῦ κτισμάτων· καὶ ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν γινομένης διοικήσεως αὐτοῦ καὶ προνοίας, γνωρίζεται· καὶ ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ· καὶ ἐκ τῶν θαυμασίων, ὧν καθ' ἑκάστην γενεάν εἰς τοὺς Ἁγίους αὐτοῦ ἐπιδείκνυται. ὅταν γὰρ ἐννοήσωμεν τὸ ἀμέτρητον τῆς αὐτοῦ δυνάμεως· καὶ τὸν ἀκοίμη-

τον αὐτοῦ ὀφθαλμόν, τὸν τὰ κρυπτὰ τῶν καρδιῶν ἐφορῶντα, καὶ ἐν λαθεῖν οὐδὲν δύναται· φόβῳ καρδίας συσχεθέντες, τοῦτον θαυμάζομεν τε καὶ προσκυνοῦμεν. ὅταν ἐνοήσωμεν ὅτι ἀριθμηταὶ αὐτῷ εἰσι σταγόνες ὕετος, καὶ ψάμμος θαλάσσης, καὶ ἀστέρεις οὐρανοῦ, ἐκπληττόμεθα ἐπὶ τῷ μεγαλειῷ τῆς φύσεως καὶ τῆς σοφίας. ὅταν ἐνοήσωμεν τὴν ἄρρητον καὶ ἀδιήγητον αὐτοῦ σοφίαν, καὶ φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν ἀκατάληπτον μακροθυμίαν, βασταζούσαν τὰ ἀναριθμητὰ πταίσματα τῶν ἀμαρτανόντων, δοξάζομεν τοῦτον. ὅταν ἐνοήσωμεν τὴν μεγάλην αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς ἀγάπην, ὅτι μηδὲν ἀγαθὸν ἡμῶν ἐργασαμένων, κατηξίωσεν ἀνθρώπος γενέσθαι, Θεὸς ὢν, ἵνα σώτῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς πλάνης, διεγειρόμεθα πρὸς τὸν πόθον αὐτοῦ. ὅταν ἐνοήσωμεν, ὅτι τὸν ἀντιδικὸν ἡμῶν διάβολον αὐτὸς ἐν ἡμῖν νικῶν, ὑπὲρ μόνης τῆς προαιρέσεως, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν νεύσεως, αἰωνίαν ἡμῖν δωρεῖται ζωὴν, προσκυνοῦμεν αὐτόν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι τοιοῦτότροποι ἀναριθμητοὶ θεωρίαι, αἵτινες κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας ἡμῶν, καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς καθάρσεως ἐν ἡμῖν ἀναφύονται, δι' ὧν ὁρᾶται Θεὸς καὶ νοεῖται. Πάλιν οὖν ἠρώτησεν ὁ Γερμανός· πῶθεν οὖν συμβαίνει τοῦτο; ὅτι πολλάκις μὴ θελόντων ἡμῶν, πολλαὶ ἐνθυμήσεις, καὶ πονηροὶ λογισμοὶ παρενοχλοῦσι, καὶ σχεδὸν ἀγνωσούντων ἡμῶν, κλέπτουσιν ἡμᾶς, λανθανόντως καὶ λεπτῶς ἐπεισερχόμενοι· ὡς μὴ μόνον μὴ δύνασθαι κωλύειν ἐρχεσθαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ δυσχέρειαν πολλὴν εἶναι ἐπιγινώσκειν αὐτούς; καὶ εἰ δυνατόν ἐστι τὴν διάνοιαν παντελῶς σχολάζειν ἀπὸ τούτων, καὶ μηδαμῶς παρενοχλεῖσθαι, μαθεῖν ἀξιούμεν. Ὁ Μωϋσῆς εἶπεν· διάνοιαν μὲν μὴ παρενοχλεῖσθαι ταῖς ἐνθυμήσεσι ταύταις, ἀδύνατον· δέχεσθαι δὲ ταύτας, καὶ ἐμμελετᾶν αὐταῖς, ἢ ἀπορρίπτειν αὐτάς, παντὶ τῷ σπουδάζοντι δυνατόν. ὡς περ γὰρ τὸ ἐρχεσθαι αὐτάς, οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν· οὕτως ἢ ἀποδιώξαι αὐτῶν, ἐν ἐξουσίᾳ κεῖται ἡμῶν· καὶ ἡ ἐπανόρθωσις δὲ τῆς ἡμετέρας διανοίας, ἐν τῇ ἡμῶν ἐστὶ προαίρεσις, καὶ σπουδῆ. ὅταν γὰρ συνετῶς, καὶ συνεχῶς μελετῶμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, εἰς ψαλμούς τε καὶ ᾠδὰς ἀδολεσχωμεν, νηστείας τε καὶ ἀγρυπνίας προσασχολώμεθα, καὶ μνημονεύωμεν συνεχῶς τῶν μελλόντων, τῆς τε βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τῆς γεέννης

τοῦ πυρός, καὶ πάντων τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ἐλαττοῦνται, καὶ τόπον οὐχ εὐρίσκουσιν. ὅταν δὲ κοσμικαῖς φροντίσι καὶ σαρκικοῖς πράγμασιν ἐνασχολώμεθα, καὶ ὁμιλίαις ματαιαῖς, ἢ ἀργαῖς ἑαυτοὺς ἐκδιδοῦμεν, πλεονάζουσιν ἐν ἡμῖν οἱ σαυλοὶ λογισμοί. ὡς περ γὰρ μύλον ἐξ ὑδάτων κινούμενον, ἀδύνατον ἀργῆσαι τῆς κινήσεως· ἐν ἐξουσίᾳ δὲ ἐστὶ τοῦ ἐφεστῶτος τῷ μύλῳ σίτον ἀλέσαι, ἢ ζιζάνιον· οὕτως ἡ διάνοια ἡμῶν ἀεικίνητος οὔσα, οὐ δύναται ἀργεῖν ἀπὸ λογισμῶν· ἐν ἡμῖν δὲ ἐστὶ, δοῦναι αὐτῇ, ἢ πνευματικὴν μελέτην, ἢ σαρκικὴν ἐργασίαν. Πρὸς ταῦτα θαυμάζοντας ἡμᾶς ὁ γέρον βλέπων, καὶ ἐκπληττομένους, καὶ πρὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀκορέστω πόθῳ διακειμένους, πρὸς ὀλίγον σιωπήσας, πάλιν εἶπεν· Ἐπειδὴ εἰς μῆκος τοσοῦτον τὸν λόγον ἐξέτεινεν ὁ ὑμέτερος πόθος, καὶ ἐτι πρόθυμοι ἐστέ· ὡς ἐκ τούτου στοχάζεσθαι με, διψᾶν ὑμᾶς ἐν ἀληθείᾳ τῆς τελειότητος τὴν διδασχὴν· βούλομαι ὑμῖν περὶ τοῦ ἐξαιρέτου ἀγαθοῦ τῆς διακρίσεως, διαλεχθῆναι ἥτις μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, ἀκρόπολις τις, καὶ βασιλεὺς τυγχάνει. καὶ δεῖξαι τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς, καὶ τὸ ὕψος, καὶ τὴν ὠφέλειαν, οὐ μόνον ἐκ τῶν ἡμετέρων λόγων, ἀλλὰ καὶ ἀρχαίαις τῶν Πατέρων γνώμαις, τοῦ Κυρίου τὴν χάριν κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὸν πόθον τῶν ἀκροωμένων, τοῖς ἐξηγουμένοις παρέχοντος. Ἔστι γὰρ οὐ μικρὰ ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιστημοτάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χαρισμάτων τυγχάνουσα· ἐν οἷς φησὶν ὁ Ἀπόστολος· ἄλλω δίδοται διὰ τοῦ Πνεύματος, λόγος σοφίας· ἄλλω, λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα· ἄλλω, πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλω, χαρίσματα ἰαμάτων· ἄλλω, διακρίσεις πνευμάτων. Εἶτα συμπληρωθέντος τοῦ καταλόγου τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, ἐπιφέρει· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα. Ὅρατε τοίνυν οὐ γήινον, οὐδὲ μικρὸν εἶναι τῆς διακρίσεως τὸ δῶρον, ἀλλὰ τῆς θείας χάριτος μέγιστον δῶρον· ἢ τι εἰ μὴ ὁ μοναχὸς πάσῃ δυνάμει καὶ σπουδῇ ἐπακολουθήσει, καὶ τῶν ἀνερχομένων εἰς αὐτὸν πνευμάτων τὴν διάκρισιν βεβαίῳ λογισμῷ κτήσεται, ἐπάναγκές ἐστιν αὐτόν, ὡς ἐν νυκτὶ πλανώμενον, οὐ μόνον τοῖς χαλεπωτάτοις τῆς κακίας βόθροις περιπίπτειν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὀμαλοῖς καὶ ὀρθοῖς προσκόπτειν. μέμνημαι γοῦν ποτε ἐν

τοῖς χρόνοις τῆς νεότητός μου, γενόμενος ἐν τοῖς μέρεσι Θηβαίδος, ὅπου ὁ μακάριος Ἀντώνιος διέτριβε, Γέροντας συναχθῆναι πρὸς αὐτόν, καὶ ζήτησιν μετ' αὐτοῦ ποιῆσθαι περὶ τελειότητος ἀρετῆς· ποῖα ἄρα πασῶν ἂν εἴη μεζζων τῶν ἀρετῶν, καὶ δυναμένη τὸν μοναχὸν ἐκ τῶν δικτύων τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἀπάτης αὐτοῦ, ἀβλαβῆ διαφυλάττειν; Ἐκαστος τοίνυν, κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς αὐτοῦ διαίτης, ἐδίδου γνώμην. Καὶ οἱ μὲν, ἔλεγον νηστείαν καὶ ἀγρυπνίαν ὡς διὰ τούτων τῆς διανοίας λεπτυνομένης, καὶ ἀγνείας προσγινομένης, εὐχερέστερον τῷ Θεῷ δύνασθαι προσεγγίσειν. Ἄλλοι δέ, τὴν ἀκτημοσύνην, καὶ καταφρόνησιν τῶν οἰκείων πραγμάτων ὡς ἐκ τούτου τῆς διανοίας ἐκλυτρουμένης τῶν πολυπλόκων σχοινίων τῆς κοσμικῆς μερίμνης, δύνασθαι εὐχερέστερον τῷ Θεῷ προσεγγίσειν. Ἄλλοι τῆς ἐλεημοσύνης τὴν ἀρετὴν προέκριναν ὡς τοῦ Κυρίου ἐν Εὐαγγελίοις λέγοντος· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπέινασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ὅτε τοῦτον τὸν τρόπον, διαφοροῖς ἀρεταῖς, ἕκαστος, κατὰ τὴν δοκοῦσαν αὐτῷ γνώμην, ἔλεγε Θεῷ μᾶλλον δύνασθαι τὸν ἄνθρωπον προσεγγίσειν, καὶ παρεληλύθει τὸ πολὺ μέρος τῆς νυκτός, τῇ ζητήσει ταύτῃ προσαναλωθέν· ἔσχατος πάντων ὁ μακάριος Ἀντώνιος ἀπεκρίνατο. ταῦτα μὲν πάντα ἃ εἰρήκατε, καὶ ἀναγκαῖα τυγχάνει, καὶ συμφέροντα τοῖς ζητοῦσι τὸν Θεόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιθυμοῦσιν ἐλθεῖν· ἀλλὰ ταύταις ταῖς ἀρεταῖς τὰ πρωτεῖα παρασχεῖν οὐ συγχωρεῖ ἡμῖν, τὸ εὐρηκέναι ἡμᾶς πολλοὺς καὶ νηστεῖαις καὶ ἀγρυπνίαις κατατριβέντας, καὶ ἐν ἐρήμῳ ἑαυτοὺς ἀποχωρήσαντας· καὶ ἀκτημοσύνην εἰς ἄκρον ἀσκήσαντας οὕτως, ὡς μηδὲ τὴν καθημερινὴν τροφήν ἑαυτοῖς καταλιμπάνειν· καὶ τὴν ἐλεημοσύνην κατορθώσαντας ἐπιτοσοῦτον, ὡς μὴ ἐπαρκεῖν αὐτοῖς τὰ ὄντα πρὸς διάδοσιν· καὶ μετὰ ταῦτα, ἐλεεινῶς ἐκπεπωκότας τῆς ἀρετῆς καὶ πρὸς κακίαν ὀλισθήσαντας. τί τοίνυν τὸ ποιῆσαν αὐτοὺς ἀποσφαλῆναι τῆς εὐθείας ὁδοῦ; οὐκ ἄλλο τι, κατὰ τὸν ἐμὸν ὄρον, καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην, ἢ τὸ μὴ ἐσχηκέναι αὐτοὺς τὸ τῆς διακρίσεως χάρισμα. αὕτη γὰρ διδάσκει τὸν ἄνθρωπον, καταλιμπάνοντα τὴν ἐφ' ἑκάτερα μέρη ὑπερβολήν, ὀδῶ βασιλικῇ βαδίζειν· καὶ

οὔτε δι' ἐγκρατείας ἀμέτρου συγχωρεῖ ἐκ τῶν δεξιῶν κλέπτεσθαι, οὔτε πρὸς ἀδιαφορίαν καὶ χαύνωσιν ἐκ τῶν ἀριστερῶν κατασύρεσθαι. καὶ γὰρ ὀφθαλμὸς τις τῆς ψυχῆς καὶ λύχνος, ἡ διάκρισις ὑπάρχει, κατ' ἐκείνην τὴν εὐαγγελικὴν φωνὴν τὴν λέγουσαν· ὁ λύχνος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς· εἰ οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς γένηται, ὄλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου σκοτεινὸς γένηται, ὄλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· διότι πάσας τὰς ἐνθυμήσεις, καὶ τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου ἡ διάκρισις διερευνῶσα, διαστέλλει καὶ διαχωρίζει πᾶν φαῦλον καὶ ἀπαρέσκον Θεῷ πρᾶγμα, καὶ μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ ποιεῖ τὴν πλάνην. Καὶ τοῦτο μάθοι τις ἂν καὶ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς ἱστορουμένων. ὁ γὰρ Σαουλ ἐκεῖνος, ὁ πρῶτος πιστευθεὶς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν τῆς διακρίσεως ὀφθαλμὸν οὐκ ἔσχε, σκοτωθεὶς τὴν διάνοιαν, οὐκ ἔγνω διακρίναι, ὅτι μᾶλλον τοῦ προσεγγεῖν θυσίαν, ἀρεστὸν ὑπῆρχε Θεῷ, τὸ ὑπακοῦσαι αὐτὸν τῷ τοῦ Ἁγίου Σαμουὴλ παραγγέλματι· καὶ ἐξ ὧν ἐνόμιζε θεραπεύειν τὸν Θεόν, ἐξ ἐκείνων προσκρούει, καὶ ἀπόβλητος γίνεται τῆς βασιλείας· οὐκ ἂν τοῦτο παθῶν, εἰ τὸ φῶς τῆς διακρίσεως ἐν ἑαυτῷ ἐτύγγανε κεκτημένος. ταύτην καὶ ὁ Ἀπόστολος ἤλιον ὀνομάζει, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. αὕτη καὶ τῆς ἡμετέρας ζωῆς λέγεται κυβέρνησις, κατὰ τὸ γεγραμμένον· οἷς οὐκ ἔστι κυβέρνησις, πίπτουσιν ὡσπερ φύλλα. αὕτη, βούλευμα ὑπὸ τῆς Γραφῆς λέγεται, ὀδίνος χωρὶς, οὐδὲν πράττειν ὑπὸ τῆς Γραφῆς παιδευόμεθα· οὕτως, ὡς μηδὲ αὐτὸν τὸν πνευματικὸν οἶνον, ὅς εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου, χωρὶς αὐτῆς συγχωρεῖσθαι πίνειν, κατὰ τὸ φάσκον λόγιον· μετὰ βουλής οἰνοπότει· καὶ πάλιν, ὡς πέρφησι πόλις κατεσκαμμένη καὶ ἀτείχιστος, οὕτως ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅς οὐ μετὰ βουλής πάντα πράττει. ἐν ταύτῃ σοφία, ἐν ταύτῃ νόησις τε καὶ αἰσθησις συνίσταται· ὦν χωρὶς, οὔτε ὁ ἐνδότερος ἡμῶν οἶκος δύναται κτισθῆναι, οὔτε ὁ πνευματικὸς πλοῦτος συναθροισθῆναι, κατὰ τὸ εἰρημένον· μετὰ σοφίας κτίσεται οἶκος, καὶ μετὰ συνέσεως ἀνορθοῦται, καὶ μετὰ φρονήσεως πληροῦνται τὰ ταμεῖα πλοῦτου. αὕτη εἰρηται καὶ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γε-

πο-
νηρός

γυμνασμένα ἐχόντων, πρὸς διάκρισιν ἀγα-
θοῦ τε, καὶ κακοῦ. διὰ τούτων τοίνυν προ-
φανῶς ἀποδείκνυται, μηδεμίαν, ἀνευ τοῦ
χαρίσματος τῆς διακρίσεως, ἀρετὴν συνί-
στασθαι, ἢ βεβαίαν διαμείνειν ἕως τέλους· πᾶ-
σῶν γὰρ τῶν ἀρετῶν γεννήτρια καὶ φύλαξ
ὑπάρχει. Οὗτος μὲν ὁ ὄρος καὶ ἡ γνώμη
Ἀντωνίου, ᾧ καὶ σύμφηφοι οἱ λοιποὶ Πα-
τέρες ἐγένοντο. Ἴνα δὲ καὶ ἀπὸ νεαρῶν πα-
ραδειγμάτων, καὶ τῶν ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν,
βεβαιώσωμεν τὸν ὄρον τοῦ Ἁγίου Ἀντω-
νίου, ἀναμνήσθητε καὶ ὑμεῖς τοῦ γέροντος
Ἡρωνος, καὶ τοῦ ἐλεεινοῦ πτώματος, οὗ ὑ-
πέστη πρὸ ὀλίγων τούτων ἡμερῶν ἐπ' ὄψιν
ἡμῶν· πῶς τρώπῃ τῇ χλεύῃ τοῦ διαβολοῦ,
ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῆς πολιτείας, εἰς
τὸ βάθος τοῦ θανάτου κατηνέχθη. τούτον
γὰρ μεμνήμεθα, πενήκοντα ἔτη ἐν τῇ ἀγ-
χερήμῳ διατρίψαντα· μεγάλη σκληραγωγία,
καὶ συντόνῳ ἐγκρατεία κεχηρημένον· καὶ τὴν
ἀκροτάτην ἔρημον καὶ μόνωσιν ὑπὲρ πάντας
τοὺς ἐνταῦθα διατρίψαντα, καὶ μεταδιώ-
ξαντα· ἕς μετὰ τοσοῦτους πόνους καὶ ἀγῶ-
νας ἐμπαιχθεὶς ὑπὸ τοῦ διαβολοῦ, καὶ εἰς
βαρύτερον πῶμα ὀλισθήσας, πάντας τοὺς
ἐν ἀγχερήμῳ πατέρας καὶ ἀδελφούς, εἰς ἀ-
παραμύθητον πένθος ἐνέβαλεν· οὐκ ἂν τοῦτο
παθῶν, εἰ ἔτυχεν ἠσφαλισμένος τῇ τῆς δια-
κρίσεως ἀρετῇ, ἣτις ἐδίδαξεν ἂν αὐτόν, μὴ
τῷ ἰδίῳ λογισμῷ, ἀλλὰ τῇ συμβουλίᾳ τῶν
πατέρων καὶ ἀδελφῶν πείθεσθαι· ἐπιτοσοῦ-
τον γὰρ τῷ ἰδίῳ λογισμῷ ἀκολουθῶν, τὴν
νηστείαν, καὶ τὸ ἀφιδιάζειν ἀπὸ τῶν ἀν-
θρώπων μετεδίωξεν, ὡς μὴδὲ κατὰ τὴν ἐορ-
τὴν τοῦ Ἁγίου Πάτχα παραγίνεσθαι ἐν τῇ
Ἐκκλησίᾳ, ἵνα μὴ συνερχόμενος τοῖς πα-
τρᾶσι καὶ ἀδελφοῖς, καὶ συνεσθίων αὐτοῖς,
ἀναγκασθῇ μεταλαβεῖν ἰσπρίου, ἢ ἄλλου
τινὸς τῶν προσφερομένων ἐν τῇ τραπέζῃ,
καὶ δόξῃ ἐκπεπτωκέναι τοῦ ἰδίου σκοποῦ καὶ
ὄρου. οὗτος οὖν ἐπιπολὺ τῷ ἰδίῳ θελήματι
ἐξαπατηθεὶς, ἄγγελον τοῦ Σατανᾶ ὑποδεξά-
μενος, τοῦτον ὡς ἄγγελον φωτὸς προσκυ-
νήσας, προστάττεται ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ
μεσονύκτιον εἰς φρέαρ βαθύτατον ρίψαι ἑαυ-
τόν· ὥστε αὐτὸν γνῶναι, διὰ πείρας, ὡς οὐ-
δαμῶς κινδύνῳ λείποντινι ὑποκείσεται, διὰ
τὴν προσοῦσαν αὐτῷ μεγάλην ἀρετὴν, καὶ
τοὺς κατὰ Θεὸν καμάτων. ὁ δὲ μὴ διακρί-
νας τῷ λογισμῷ τὸν ταῦτα συμβουλευόντα,
ἀλλὰ σκοτωθεὶς τὴν διάνοιαν, ἐνέβαλεν ἑαυ-
τόν, κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐν τῷ φρέατι· καὶ

μετ' οὐ πολὺ, ἐπιγνόντες οἱ ἀδελφοὶ τὸ συμ-
βάν, μόλις αὐτὸν μετὰ καμάτου πολλοῦ
ἠδυνήθησαν ἡμιθανῆ ἀνασπᾶσαι. μετὰ οὖν
τὸ ἀνασπασθῆναι αὐτόν, ἐπιζήσας δύο ἡμέ-
ρας, τῇ τρίτῃ ἀπέθανε, καταλιπὼν τοῖς ἀ-
δελφοῖς καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ Παφνουτίῳ, πέν-
θος ἀπαραμύθητον· ὃς τις φιλανθρωπία κι-
νούμενος πολλῇ, καὶ μεμνημένος τῶν πολ-
λῶν αὐτοῦ καμάτων καὶ τῶν πολυαριθμῆ-
των ἐτῶν, ὧν ἐν τῇ ἐρήμῳ διεκαρτέρησεν,
οὐκ ἐχώρισεν αὐτόν τῆς μνήμης καὶ τῆς
προσφορᾶς τῶν ἀναπεπαισμένων, ἵνα μὴ συ-
ναριθμηθῇ τοῖς βιαιοθανίτοις. Τί εἶπω περὶ
ἐκείνων τῶν δύο ἀδελφῶν, οἱ τινες ἔμενον
πέραν τῆς ἐρήμου Θηβαίδος, ὅπου ποτὲ ὁ
μακάριος Ἀντώνιος ἔμενε; οὗτοι γὰρ ἀ-
διακρίτῳ λογισμῷ κινήθεντες, ἔδωκαν ἑαυ-
τοῖς γνώμην πορευθῆναι εἰς τὴν ἐνδοτέραν
ἐρημον, μεγάλην οὖσαν καὶ ἀγεώργητον·
κρίναντες παρ' ἑαυτοῖς, μὴ λαβεῖν τροφήν
παρὰ ἀνθρώπου, εἰμὴ ἦν ἑαυτοῖς ὁ Κύριος
θαυματοποιῶν παράσχη· καὶ ὅτε πλανωμέ-
νους αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐρημον, καὶ ἕξατο-
νοῦντας τῇ πείνῃ πάρωθεν οἱ Μάξικες ἐθεά-
σαντο, ὅπερ ἔθνος πάντων σχεδὸν τῶν ἀπη-
γριωμένων ἐθνῶν ἀγριώτερον καὶ ὠμότερον
καθέστηκεν, μεταβαλόντες, ἐκ θείας προνοίας,
τὴν σύντροφον ἀγριότητα εἰς φιλανθρωπίαν,
μετὰ ἄρτων αὐτοῖς ὑπήνησαν· ὁ μὲν εἰς
τῶν προειρημένων δύο ἀδελφῶν, διακρίσεως
αὐτῷ ὑπεισελεύσεως, μετὰ χαρᾶς καὶ εὐχα-
ριστίας ὑπεδέξατο τοὺς ἄρτους· λογισάμενος,
ὡς οὐκ ἂν οἱ οὕτως ὄμοί, καὶ ἄγριοι, καὶ
ἄξι χαίροντες τῷ αἵματι τῶν ἀνθρώπων,
συνεπάθουσαν αὐτοῖς ἐξήτονηκόσιν ἤδη καὶ τρο-
φήν προσήνεγκαν, εἰ μὴ ὁ Θεὸς τούτους ἐκινή-
σεν· ὁ δὲ ἄλλος τὴν τροφήν παραιτησάμενος
ὥσανεὶ ὑπὸ ἀνθρώπων αὐτῷ πρόσνεχεῖσταν,
καὶ ἐμμένοντας τῇ ἀδιακρίτῳ βουλή, τῇ ἀτονίᾳ
τῆς ἀσιτίας ἐξέλιπεν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα
τοίνυν τὴν ἀρχὴν ἀμφότεροι κακῶς βουλευ-
σάμενοι, ἀλόγιστον καὶ δλεθρίαν γνώμην ἐ-
αυτοῖς παρέσχον. ἡμῶς ὁ εἰς, ὑπεισελεύσεως
ἑαυτῷ τῆς διακρίσεως, τοῦτο ὁ προπετῶς καὶ
ἀπαραφυλάκτως ὤρισε, καλῶς ἐπανωρθώ-
σατο· ὁ δὲ ἄλλος, ἐν τῇ ἀφρονι προλήπει
διακαρτέρησας, καὶ διακρίσεως ἐκτὸς εὐρε-
θεὶς, θάνατον, ὃν ὁ Κύριος ἀποστρέφειν ἠβου-
λήθη, αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπεσπᾶσατο. Τί δὲ εἶπω
καὶ περὶ ἐκείνου, οὗτινος τὸ ὄνομα οὐ βού-
λομαι εἰπεῖν, διότι περίεστιν; ὃς τις δαίμονα
πολλάκις ὡς ἄγγελον ὑποδεχόμενος καὶ ἀ-

ποκαλύψεις δι' αὐτοῦ λαμβάνων, καὶ φῶς συνεχῶς λυχναῖον ἐν τῇ κέλλῃ αὐτοῦ βλέπων, ὕστερον προστάσσεται ὑπ' αὐτοῦ, τὸν ἴδιον υἱὸν συμμένοντα αὐτῷ ἐν τῷ μοναστηρίῳ, θυσίαν προσενεγκεῖν τῷ Θεῷ, ὡς ἐκ τούτου τῆς τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ τιμῆς ἀξιοθησόμενος· οὐτινος τῇ συμβουλίᾳ τοσοῦτον ὑπήχθη, ὥστε ἔργῳ τὴν τοῦ υἱοῦ σφαγὴν ἂν ἐξετέλεσεν, εἰ μὴ τοῦτον ὁ υἱὸς θεοσάμενος παρὰ συνήθειαν μάχαιραν ἀκονοῦντα καὶ δεσμὰ ἐτοιμάζοντα, οἷς τοῦτον ὡσπερ ὀλοκαύτωμα συσφίγγειν ἐμελλε, φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐκομίσατο; Μακρὸν ἂν εἴη, τὴν ἀπάτην ἐκείνην τοῦ μεσοποταμηνοῦ διηγῆσασθαι, ἕς τοσαύτην ἐγκράτειαν ἐπιδειξάμενος, καὶ ἐν κελλίῳ ἀποκεκλεισμένος ἔτη πολλά, οὕτως ὕστερον διαβολικαῖς ἀποκαλύψεσι καὶ ἐνυπνίοις ἐνεπαίχθη, ὡς μετὰ τοσοῦτους καμάτους καὶ ἀρετάς, αἷς πάντας ὑπερέβαλλε τοὺς ἐκεῖ καθημένους μοναχοὺς, πρὸς Ἰουδαίτην καὶ περιτομὴν καταπεσεῖν. καὶ γὰρ βουλόμενος αὐτὸν ὁ διάβολος ἀπατήσαι, πολλάκις αὐτῷ ἐδείκνυεν ἀληθῆ ἐνύπνια· ἵνα διὰ τούτων, εὐπαράδεκτον ποιήσῃ, ἣν ἐμελλεν αὐτῷ ἐπ' ἐσχάτων ὑποτιθεσθαι πλάνην. δείκνυσι τοίνυν αὐτῷ ἐν μιᾷ νυκτί, τὸν δῆμον τῶν Χριστιανῶν μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ Μαρτύρων, σκοτεινόντε καὶ πάσης αἰσχύνῃς πεπληρωμένον, καὶ ἐν λύπῃ καὶ πένθει κατατετηγμένον· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, τῶν Ἰουδαίων τὸν δῆμον, μετὰ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν, λαμπρῷ φωτὶ περιαιγάζομενον, καὶ ἐν χαρᾷ καὶ ἰλαρότητι διάγοντα· καὶ συνεβούλευεν ὁ ἀπατεῶν, ὡς εἰ βούλοιο τῆς μακαριότητος καὶ χαρᾶς τοῦ δήμου τῶν Ἰουδαίων μετασχεῖν, περιτομὴν αὐτὸν λαμβάνειν· ὃ δὴ καὶ ἀπατηθεὶς ἐποίησε. Πρόδηλον οὖν ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐκ ἂν ἐνεπαίχθησαν εἰ εἰρημένοι πάντες οὕτως ἐλεινῶς καὶ ἀθλίως, εἰ τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως ἔτυχον κεκτημένοι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γερμανὸς εἶπε· καὶ νέας παραδείγμασι, καὶ ὄροις τῶν ἀρχαίων πατέρων, ἱκανῶς ἀπεδείχθη τὴν διάκρισιν, πηγὴν καὶ βίζαν καὶ κεφαλὴν καὶ σύνδεσμον εἶναι πασῶν τῶν ἀρετῶν· ποῖω δὲ τρόπῳ δυνάμεθα ταύτην κτήσασθαι, ἐπιθυμοῦμεν μαθεῖν; καὶ πῶς ἐπιγνῶναι τὴν ἀληθῆ καὶ ἐκ Θεοῦ διάκρισιν, καὶ τὴν ψευδώνυμον καὶ ἐπίπλαστον καὶ διαβολικὴν; Τότε ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς εἶπεν· ἀληθῆς διάκρισις οὐ προγίνεται,

εἰ μὴ ἐξ ἀληθινῆς ταπεινώσεως, τῷ μὴ μόνον ἄπερ πράττομεν, ἀλλὰ καὶ ἄπερ ἐνθυμούμεθα, ἀποκαλύπτειν τοῖς πατράσι· καὶ ἐν μηδενὶ τῷ ἰδίῳ λογισμῷ πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα τοῖς λόγοις τῶν γερόντων ἀκολουθεῖν, καὶ ἐκεῖνο καλὸν εἶναι πιστεύειν, ὅπερ ἂν αὐτοὶ δοκιμάσωσιν. αὕτη δὲ ἡ ἐργασία, οὐ μόνον διὰ τῆς ἀληθοῦς διακρίσεως, καὶ ὁρθῆς ὁδοῦ τὸν μοναχὸν ἀβλαβῆ διαμένειν παρασκευάζει, ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν παγίδων τοῦ διαβόλου ἀβλαβῆ τοῦτον διαφυλάττει. ἀδύνατον γὰρ τὸν κρίσει καὶ γνώμῃ τῶν προβεβηκότων ἑαυτοῦ ῥυθμιζόμενα βίον, ἀπάτη δαιμόνων περιπετεῖν. καὶ γὰρ καὶ πρὶν ἀξιοθῆναι τινὰ τοῦ χαρίσματος τῆς διακρίσεως, αὐτὸ τὸ φανεροῦν καὶ ἀποκαλύπτειν τὰς φαύλας ἐνθυμήσεις τοῖς πατράσι, μαραίνει ταύτας καὶ ἀσθενεστεράς ποιεῖ. ὡσπερ γὰρ ὄφις ἀπὸ σκοτεινῆς τρυμαλιᾶς ἐξενεχθεὶς εἰς φῶς, σπουδάζει φυγῇ χρῆσασθαι καὶ ἀφανισμῷ· οὕτω καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, διὰ τῆς ἀρίστης ὁμολογίας καὶ ἐξαγορεύσεως φανερωθέντες, σπουδάζουσι φεύγειν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ὅπως τὴν ἀρετὴν ταύτην ἀκριβέστερον καὶ ἀπὸ παραδείγματος μάθητε, τοῦ ἀββᾶ Σεραπείωνος τὸ ἔργον, ὅπερ αὐτὸς τοῖς παραβάλλουσι, φυλακῆς χάριν, προσέφερε συνεχῶς, διηγῆσομαι. ἔλεγε γὰρ οὕτως· ὅταν ὑπῆρχον νεώτερος, συνέμενον τῷ ἀββᾶ μου καὶ ὡς ἠσθίωμεν, ἀνιστάμενος τῆς τραπέζης, κατ' ἐνέργειαν τοῦ δαίμονος, ἐκλεπτον παζαμᾶν, καὶ τοῦτον ἔτρωγον λάθρα τοῦ ἀββᾶ μου. ὡς οὐκ ἔμεινα τοῦτο ποῖω ἐπὶ χρόνον, κατακυριευθεὶς οὐκ ἠδυνάμην αὐτοῦ περιγενέσθαι· μόνον δὲ ἐκρινόμεν ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, τῷ δὲ γέροντι ἠσχυρόμην εἰπεῖν· συνέβη δὲ κατ' οἰκονομίαν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἀδελφούς τινας ἐλθεῖν πρὸς τὸν γέροντα, ὠφελείας χάριν καὶ ἡρώτων αὐτὸν περὶ τῶν ἰδίων λογισμῶν. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ γέρον· ὅτι οὐδὲν οὕτω βλάπτει τοὺς μοναχοὺς, καὶ χαροποιεῖ τοὺς δαίμονας, ὡς τὸ κρύπτειν τοὺς ἰδίους λογισμοὺς ἀπὸ τῶν πνευματικῶν πατέρων· ἐλάλησε δὲ αὐτοῖς καὶ περὶ ἐγκρατείας. τούτων δὲ λεγομένων, εἰς ἑμαυτὸν ἐλθὼν καὶ λογισάμενος, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε τῷ γέροντι τὰ πταισμάτά μου, καὶ κατακυριεύει, ἡρξάμην κλαίειν· καὶ ἐξέβαλον τὸν παζαμᾶν ἐκ τοῦ κόλπου μου, ὃν κακῶς εἰώθειν κλέπτειν· ῥίψας δὲ ἑμαυτὸν εἰς τὸ ἔδαφος, ἤτουν συγγνώμην περὶ

τῶν παρελθόντων· καὶ εὐχὴν ὑπὲρ ἀσφαλείας τῶν μελλόντων. τότε λέγει ὁ γέρων ὦ τέκνον, ἤλευθέρωσέ σε, καὶ ἐμοῦ σιωπῶντος, ἢ σὴ ἐξομολογήσῃς· καὶ τὸν τιτρώσκοντά σε δαίμονα, διὰ τῆς σιωπῆς, ἐξείπων τὰ κατὰ σεαυτὸν, κατέσφαξας· ὃν καὶ μέχρι τοῦ νῦν κατακυριεύσαι σου ἐποίησας, μήτε ἀντιλέγων, μήτε ἐλέγγων αὐτόν· οὐκ ἔτι δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν τόπον ἔξει ἐν σοί, ἐκ τῆς καρδίας σου εἰς τὸ φανερόν· ἐξενεχθεῖς. οὐπω δὲ συνετέλεσεν ὁ γέρων λαλῶν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἐνέργεια ὠφθῆ ὡς λαμπὰς πυρὸς ἐξελκομένη ἐκ τοῦ κόλπου μου· καὶ ἐπλήρωσε τὸν οἶκον δυσωδίας, ὥστε νομίζειν τοὺς πρὸντας, ὅτι πλῆθος τεαφίου ἐστὶ τὸ καίόμενον. τότε οὖν εἶπεν ὁ γέρων ἰδοὺ τῶν ἐμῶν λόγων, καὶ τῆς σῆς ἐλευθερώσεως, παρέσχε Κύριος τὴν ἀπόδειξιν, διὰ τοῦ γενομένου σημείου. οὕτως οὖν ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, τὸ πάθος τῆς γαστριμαργίας, καὶ ἡ διαβολικὴ ἐνέργεια ἐκείνη· ὡς μηκέτι μηδὲ εἰς εὐνοϊάν με ἔλθειν τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας. Ἰδοὺ τοίνυν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Σεραπίωνος μανθάνομεν, ὅτι τότε ἀξιούμεθα τοῦ χαρίσματος τῆς ἀληθινῆς διακρίσεως, ὅταν μὴ τῷ κριτηρίῳ τῆς ἑαυτῶν διανοίας καταπιστεύσωμεν, ἀλλὰ τῇ διδασκῇ καὶ διατυπώσει τῶν πατέρων. καὶ γὰρ οὐ δι' ἄλλου τινὸς ἐλαττώματος οὕτως ὁ διάβολος κατὰ κρημνῶν φέρει τὸν μοναχόν, ὡς διὰ τοῦ πείσται αὐτόν, ἀθετεῖν μὲν τὰς τῶν πατέρων νοθεσίας, ἀκολουθεῖν δὲ τῇ ἰδίᾳ κρίσει, καὶ τῷ ἑαυτοῦ θελήματι. Ἐχρῆν δὲ ἡμᾶς καὶ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων τεχνῶν, καὶ ἐπιστημῶν τὰ παραδείγματα λαμβάνοντας, παιδεύεσθαι, εἰ γὰρ ταῦτα, καὶ χερσὶ ψηλαφῶντες, καὶ ὀφθαλμοῖς ὀρώντες, καὶ ὡστὶν ἀκούοντες, ἀφ' ἑαυτῶν κατορθῶσαι ἀδυνατούμεν· δεόμεθα δὲ τοῦ καλῶς διδάσκοντος, καὶ κανονίζοντος· πῶς οὖν μωρόν, τὴν πνευματικὴν τέχνην, τὴν παστῶν τεχνῶν δυσχεροστέραν, νομίζειν μὴ δεῖσθαι διδασκάλου; ἥτις καὶ ἀβραῶτος καὶ κεκρυμμένη ὑπάρχει, καὶ μόνῃ καθαρότητι καρδίας θεωρουμένη· ἢς τινος τέχνης ἢ ἀποτυχία, οὐ πρόσκαιρον ζημίαν, ἀλλὰ ψυχῆς ἀπώλειαν τίκει, καὶ θάνατον αἰώνιον. Ὁ Γερμανὸς εἶπε· πρόφασιν ἡμῖν αἰσχύνῃς καὶ προκάλυμμα ἐπιβλαβὸς εὐλαβείας· τίκειν εἴωθε, τό, πολλάκις τινὰς τῶν πατέρων ἀκούσαντας παρὰ ἀδελφῶν λογισμούς, μὴ μόνον τούτους μὴ θεραπεύσαι, ἀλλὰ καὶ κα-

ταγῶναι αὐτῶν, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβαλεῖν· ὡσπερ γὰρ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τοῦτο ἐγνωμεν συμβάν, ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Συρίας. Ἀδελφὸς γάρ τις τινὶ τῶν ἐκεῖσε γερόντων ἐξείπε τοὺς ἰδίους λογισμούς, μετὰ πάσης ἀπλότητος καὶ ἀληθείας, ἀναισχύντως ἀπογυμνώσας τὰ κρυπτὰ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας· ὁ δὲ παραυτὰ τῷ ἀκούσαι, ἤρξατο ἀγανακτεῖν καὶ κινεῖσθαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, μεμφόμενος αὐτόν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις φαύλαις ἐνθυμήσεσιν· ὡς ἐκ τούτου πολλοὺς ἀκούσαντας, ἐρυθριᾶν ἐξαγγέλλειν τοὺς ἰδίους λογισμούς τοῖς γέροισιν. Ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς εἶπε· καλὸν μὲν ἐστὶ, καθὰ προείπον, μὴ ἀποκρύπτειν τοὺς ἰδίους λογισμούς ἀπὸ τῶν πατέρων· οὐ μὲντοι τοῖς τυχοῦσι λέγειν· ἀλλὰ καὶ γέροισι πνευματικαῖς καὶ διάκρισιν ἔχουσιν ἐξαγγέλλειν, οὐχὶ τοῖς διὰ χρόνον πεπολιωμένοις. ἐπειδὴ πολλοὶ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἀποβλέποντες, καὶ τοὺς ἑαυτῶν λογισμούς ἐξειπόντες, ἀντὶ θεραπείας εἰς ἀπογνωσιν διὰ τῆς ἀπειρίας τῶν ἀκούοντων ἐπέπεσον. Ἦν γάρ τις τῶν ἀδελφῶν πάνυ σπουδαῖος, καὶ σφοδρῶς ὀχληθεὶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας, ἦλθε πρὸς τινὰ γέροντα, καὶ ἀνήγγειλεναὐτῷ τοὺς ἰδίους λογισμούς. Ἐκείνος δὲ ἀκούσας ἄπειρος ὢν, ἀγανακτῶν, ἄθλιον ἔλεγε τὸν ἀδελφόν καὶ ἀνάξιον τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ὡς τοιοῦτους δεξάμενον λογισμούς. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀδελφός, ἀπογνοὺς ἑαυτοῦ καὶ καταλείψας τὸν ἴδιον τόπον, ἐπὶ τὸν κόσμον ἐπανήρχετο. κατὰ δὲ Θεοῦ οἰκονομίαν, ὑπαντᾷ αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Ἀπολλῶς, τῶν γερόντων ὁ δοκιμώτατος· καὶ βλέπων αὐτόν τεταραγμένον, καὶ πάνυ σκυθρωπὸν, ἤρῳτα αὐτόν λέγων· τέκνον, τίς ἡ αἰτία τῆς τοσαύτης στυγνότητος; ὁ δὲ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἐκ τῆς πολλῆς ἀθυμίας οὐδὲν ἀπεκρίθη· ὕστερον δὲ πολλὰ παρχληθεὶς ὑπὸ τοῦ γέροντος, τὰ καθ' ἑαυτόν ἐξείπε, λέγων· ὅτι λογισμοὶ πολλάκις ὀχλοῦσί μοι, καὶ ἀπελθὼν ἀνήγγειλα τῷδε τῷ γέροντι· καὶ κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, οὐκ ἔστι μοι σωτηρίας ἐλπίς· ἀπογνοὺς οὖν ἑμαυτοῦ, ἀπέρχομαι εἰς τὸν κόσμον. ταῦτα ὁ πατὴρ Ἀπολλῶς ἀκούσας, πολλὰ παρεκάλει καὶ ἐνουθέτει τὸν ἀδελφόν, λέγων· μὴ ξενίζου, τέκνον, μηδὲ ἀπελπίσης σεαυτόν. ἐγὼ γὰρ ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ καὶ πολὺ ὑπάρχων, σφοδρὰ ὑπὸ τούτων τῶν λογισμῶν ὀχλοῦμαι. μὴ οὖν ἀθυμῆσης ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ πυρώσει, ἥτις, οὐ τοσοῦτον ἀνθρωπίνῃ σπουδῇ θεραπεύεται, ὅσον

τῆ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία. μόνον δὲ τὴν σήμερον χάρισαί μοι, καὶ ὑπόστρεψον εἰς τὸ κελλίον σου. ἐποίησε δὲ ὁ ἀδελφός οὕτω. καὶ ἀπελθὼν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἀββᾶς Ἀπολλῶς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἀπαγορεύσαντος τὸν ἀδελφὸν Γέροντος. καὶ στὰς ἔξω, ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ μετὰ δακρύων, λέγων. Κύριε, ὁ τοὺς πειρατμοὺς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἐπάγων, μετὰστρεψον τὸν πόλεμον τοῦ ἀδελφοῦ, εἰς τοῦτον τὸν γέροντα. ἵνα διὰ πείρας εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ μάθῃ, ἅπερ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ οὐκ ἐδιδάχθη. ὅπως συμπάσχη τοῖς πολεμουμένοις. ὡς δὲ τὴν εὐχὴν ἐτέλεσεν, ὄρᾳ αἰθιοπα στήκοντα πλησίον τοῦ κελλίου, καὶ βέλη ἀφιέντα κατὰ τοῦ γέροντος. ἀπ' ὧν τρωθεῖς, εὐθέως ὡς ἐκ μέθης, ᾧδε κἀκεῖσε περιεφέρετο. μὴ δυνάμενος δὲ καρτερῆσαι, ἐξελθὼν τοῦ κελλίου, τῆ αὐτῆ ὁδῷ ἢ καὶ ὁ νεώτερος, ἐπὶ τὸν κόσμον ἐχώρει. Ὁ δὲ ἀββᾶς Ἀπολλῶς νοήσας τὸ γεγονός, ὑπήντησεν αὐτῷ, λέγων. ποῦ πορεύῃ; τίς δὲ ἡ αἰτία τῆς κατεχούσης σε ταύτης ταραχῆς; αἰσθανθεὶς δὲ ὅτι ἐγνώσθη τὰ κατ' αὐτὸν τῷ Ἀγίῳ, ἀπὸ τῆς αἰσχύνης οὐδὲν ἔλεγεν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Ἀπολλῶς. ὑπόστρεψον εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐπίγνωθι τὴν ἀσθενειάν σου. καὶ ἔχε σεαυτὸν, ἢ ἀγνοηθέντα ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἢ καταφρονηθέντα. διὸ οὐκ ἠξιώθης τῆς πρὸς αὐτὸν πάλης. τί δὲ λέγω πάλης; προσβολῆς γὰρ αὐτοῦ ἕως μιᾶς ἡμέρας ὑπενεγκεῖν οὐκ ἠδυνήθης. τοῦτο δὲ σοι συνέβη, ὅτι νεώτερον ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ πολεμούμενον δεξάμενος ἀντὶ τοῦ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἀλείψαι, εἰς ἀπόγνωσιν ἐνέβαλες, μὴ λογισάμενος τὸ σοφὸν ἐκεῖνο παράγγελμα, λέγον. ῥῦσαι ἀπαγομένους εἰς θάνατον. καὶ ἐκπριάν κτεινομένους, μὴ φείσῃ. ἀλλ' οὐδὲ τὴν παραβολὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν λέγουσαν. κἀλαμον συντεθλασμένον μὴ συντριβεῖν, καὶ λῖνον καπνίζόμενον μὴ σβεννύειν. οὐδεὶς γὰρ τοῦ ἐχθροῦ φέρειν ἠδύνατο τὰς ἐπιβουλάς, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἔμπυρον τῆς ζύσεως βραστὸν σβέσαι, εἰμὴ ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐφρούρει τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθενειαν. τοιγαροῦν συμπληρωθείσης τῆς περι ἡμᾶς σωτηρικῶδους ταύτης οικονομίας, κοιναῖς εὐχαῖς τὸν Θεὸν ἱκετεύσωμεν, ὅπως καὶ τὴν κατὰ σοῦ ἀφειθείσαν μάστιγα παραγάγῃ. αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ, καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν. ἐπάεισε, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἴασαντο. ταπεινοί, καὶ ἀνυψοί. θανατοί, καὶ ζωογονεῖ. κατὰ γὰρ εἰς ἔδου, καὶ ἀνάγει.

Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἐπευξάμενος, παραχρῆμα τοῦ ἐπενεχθέντος αὐτῷ πολέμου ἀπῆλαξε, παραινέσας αὐτῷ αἰτεῖν παρὰ Θεοῦ, δοθεῖναι αὐτῷ γλῶσσαν παιδείας, τοῦ γνῶναι ἐν καιρῷ, ἠνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον. Ἐκ πάντων οὖν τῶν εἰρημέων μαθηάνομεν, ὅτι οὐκ ἄλλη εὑρεθήσεται ὁδὸς σωτηρίας ἀσφαλῆς, ὡς τὸ ἐξαγγέλλειν τοὺς ἰδίους λογισμοὺς ταῖς διακριτικωτάτους τῶν πατέρων. καὶ ἀπὸ τούτων πρὸς ἀρετὴν κανονίζεσθαι, καὶ μὴ τῷ ἰδίῳ λογισμῷ καὶ κριτηρίῳ ἀκολουθεῖν. οὐδὲ γὰρ κατὰ τὸ συμβαῖνον εἰ περιτύχη τίς ἐνὶ γέροντι ἀπλουστέρῳ, ἢ ὀλιγοῖς ἀπείροις, ἐκ τούτου δεῖ φεύγειν ἐξαγγέλλειν τοὺς ἰδίους λογισμοὺς τοῖς δοκιμωτάτοις τῶν Πατέρων, καὶ καταφρονεῖν τῆς παραδόσεως τῶν προγόνων. ὅτι γὰρ καὶ αὐτοὶ οὐκ ἀπ' ἑαυτῶν κινούμενοι, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ, καὶ τῶν Θεοπνεύστων Γραφῶν, παραδεδώκασι τοῖς μεταγενεστέροις, τὸ ἐπερωτᾶν τοὺς προσδευκότας, ἔξεστι μὲν καὶ ἀπὸ ἄλλων πολλῶν, τῶν ἐν τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ κειμένων, μαθεῖν. ἐξαιρέτως δὲ καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὸν Ἅγιον Σαμουὴλ ἱστορίας. ὅς ἐκ νηπίου ἀνατεθείς τῷ Θεῷ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ ἀξιωθείς θείας ὀμιλίας, οὐκ ἐπίστευσε τῷ ἰδίῳ λογισμῷ. ἀλλ' ἅπαξ καὶ δις κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀνατρέχει πρὸς τὸν γέροντα Ἡλεὶ, καὶ τῆ τούτου διδασχῆ τυποῦται καὶ κανονίζεται, πῶς δεῖ ὑποκρίνεσθαι τῷ Θεῷ. καὶ ὅν τῇ ἰδίᾳ κλήσει ἄξιον ἑαυτοῦ ὁ Θεὸς ἐψηφίσαστο, τοῦτον βούλεται τῆ διατυπώσει καὶ διαταγῇ τοῦ γέροντος παιδαγωγεῖσθαι. ὡς ἐκ τούτου δηλαδὴ, πρὸς ταπεινώσιν ὁδηγηθησόμενον. Καὶ τὸν Παῦλον δὲ δι' ἑαυτοῦ καλῶν, καὶ προδιαλεγόμενος ὁ Χριστός, δυνάμενος εὐθὺς ἀνοῖξει αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τῆς τελειότητος τὴν ὁδὸν γνωρίσει, πρὸς Ἀνανίαν παραπέμπει, καὶ παρ' αὐτοῦ κελεύει μαθεῖν τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, λέγων. Ἐγείρου εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν, κἀκεῖ σοι λεχθήσεται τί σε δεῖ ποιεῖν. διδάσκων ἡμᾶς διὰ τούτων, τῆ ἀδηγία τῶν προσδευκότων ἀκολουθεῖν ἵνα μὴ ποτε τὸ ἐπὶ Παύλου καλῶς λεγόμενον, κακῶς νηθέν, παράδειγμα πρὸς αὐθάδειαν γένηται τοῖς μεταγενεστέροις. ἐκάστου βουλομένου παραπλησίως τῷ Παύλῳ ἐκ Θεοῦ, καὶ μὴ διὰ τῶν Πατέρων, ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ὁδηγεῖσθαι. Καὶ ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἔξεστι οὐκ ἀπὸ τῶν εἰρημένων μόνον μα-

θεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν ἔργοις αὐτοῖς εἰδείξεν ὁ Ἀπόστολος, ἐν οἷς γράφει λέγων ὅτι ἀνῆλθον εἰς Ἱερουσόλυμα ἰδεῖν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, καὶ ἀνεθέμην τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῖς. ἔ κηρύσσω μῆποτε εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον· καίτοι συσθευούσης αὐτῷ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Ἡνεύματος, διὰ τῆς δυνάμεως τῶν σημείων, ὧν ἐποίησι. Τίς τοίνυν οὕτως υπερήφανος καὶ ἀλαζῶν ὑπάρχει, ὥστε τῇ ἰδίᾳ γνώμῃ καὶ κρίσει στοιχεῖν; ὅταν τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς δεῖσθαι τῆς συμβουλίας τῶν πρὸ αὐτοῦ Ἀποστόλων ὁμολογῇ; Προφανῶς οὖν καὶ διὰ τούτων ἀποδείκνυται, ὅτι οὐδενὶ ὁδὸν τελειώτεως ὁ Κύριος ἀποκαλύπτει, εἰμὴ τοῖς διὰ πνευματικῶν Πατέρων ἐπὶ ταύτην ὁδηγουμένοις. καθὼς καὶ διὰ τοῦ Προφήτου λέγει· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι τοὺς προσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. Πάσῃ τοίνυν δυνάμει καὶ πάτῃ σπουδῇ, τὸ ἀγαθὸν τῆς διακρίσεως χάρισμα ἐν ἑαυτοῖς ὀφειλομένον κτήσασθαι· ὅπερ δυνήσεται ἡμᾶς ἐξ ἑκατέρων ὑπερβολῆς, ἀβλαβεῖς διαφυλάττειν. καὶ γάρ, καθὼς λέγουσιν οἱ Πατέρες, αἱ ἀκρότητες ἑκατέρων τῶν μερῶν, ἐπίσης βλάπτουσι· καὶ ἡ τῆς νηστείας ὑπερβολή, καὶ

ἡ τῆς γαστρὸς χορτασία· καὶ ἡ τῆς ἀγρυπνίας ἀμετρία, καὶ ὁ τοῦ ὕπνου κόρος· καὶ αἱ λοιπαὶ ὑπερβολαί. καὶ γὰρ ἐγνωμέν τινας, διὰ γαστριμαργίας μὲν μὴ ἠττηθέντας, δι' ἀμέτρου δὲ νηστείας καταβληθέντας, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ πάθος τῆς γαστριμαργίας ὀλισθήσαντας, διὰ τὴν προσγυνομένην ἐκ τῆς ἀμέτρου νηστείας ἀσθένειαν. καὶ γὰρ ἐμὴ μνημι ποτέ, τοιοῦτόν τι πεπονηθῶς. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐγκρατευσάμενος, ὥστε μὲ ἐπιλαθῆσθαι τῆς ὀρέξεως τῆς τροφῆς· καὶ ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας μένοντα ἄσιτον, καὶ μηδὲ ἕλως τροφῆς ἐπιθυμοῦντα, εἰμὴ ἄλλοι ἐπὶ ταύτην διήγειραν· καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ διαβόλου, οὕτως ὁ ὕπνος ἀπέστη, ὡς ἐπὶ πλείστας νύκτας ἄπνον διατελοῦντα, ἱκετεύειν τὸν Κύριον, μικροῦ ὕπνου μεταλαβεῖν με. καὶ βαρύτερον ἐκινδύνευσά ἐπὶ τῇ ἀμέτρῳ ἀσιτίᾳ, καὶ ἀϋπνία, ἢ περ ἐπὶ γαστριμαργία, καὶ τῇ πληρώσει τοῦ ὕπνου. Ταῖς τοιαύταις καὶ τοσαύταις διδασκαλίαις ἡμᾶς ὁ Ἅγιος Μωϋσῆς ἠύφρανε· ὥστε ἡμᾶς ὠφεληθέντας δοξάζειν τὸν Κύριον, τὸν τοσαύτην σοφίαν παρέχοντα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ὃ πρέπει τιμῇ, καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

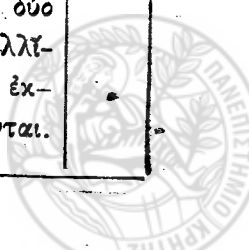
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

Ὁσιος Πατὴρ ἡμῶν Μάρκος ὁ Ἀσκητῆς ἔκμασε μὲν κατὰ τὸ τετρακοσιοστὸν τριακοστὸν ἔτος, ἐχρημάτισε δὲ μαθητῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυστοστόμου κατὰ τὸν Νικηφόρον Καλλιστὸν Ἐπίσκοπον Βιθλίῳ ἰδ'. Κεφ. γγ'. σύγχρονος γεγονώς τῷ Ἁγίῳ Νεβλῳ, καὶ Ἰσιδώρῳ τῷ

Πηλουσιώτῃ, τοῖς περιβοήτοις Ἀσκηταῖς φιλόπρονος δ' ὧν, καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θείων Γραφῶν ἑαυτὸν ἐπιδεδωκώς, πολλοὺς συνέγραψε λόγους παντοίας παιδείσεως καὶ ὠφελείας μεστός· ἐξ ὧν τριάκοντα μὲν δύο μνημονεύονται παρὰ Νικηφόρῳ τῷ Καλλιστῳ, πᾶσαν ἀσκητικῆς πολιτείας ὁδὸν ἐκδιδάσκοντες, οἱ τινες τανῦν οὐχ εὗρισκονται.

σώζονται δὲ μόνοι ὀκτώ λόγοι αὐτοῦ τῶν εἰρημένων ἕτεροι· ὧν καὶ αὐτὸς ὁ Κάλλιστος μνημονεύει, καὶ ὁ κριτικὸς Φώτιος Ἀναγνώσει σ'. σελίδ. 268.

Τούτων, ὅ,τε περὶ Πνευματικοῦ Νόμου πρῶτος καὶ ὁ περὶ τῶν ἐξ ἔργων οἰομένων δικαιοῦσθαι φάσκων, τρίτος· ἐν κεφαλαίοις εὐτυνότεροις διηρημένοι· καὶ ὁ πρὸς Μοναχὸν Νικόλαον ἐγδοός, ἐνταῦθα ἐτάχθησαν, ὡς τῶν ἄλλων χρησιμώτεροι, καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν συνανήκοντες νόμον. Μνημονεύει δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ὁσιομάρτυς Πέτρος, καὶ ὁ ἐν

Ἁγίους Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης, καὶ Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης, καὶ Κάλλιστος ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης, καὶ Παῦλος ὁ Εὐεργετικὸς, καὶ ἄλλοι τῶν Πατέρων πολλοί· οἱ καὶ ἀναγνόντες ταῦτα, καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν προτρεπόμενοι.

Τούτου καὶ ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τιμῶσα, τῇ ε'. τοῦ Μαρτίου τὴν μνήμην ποιεῖται, τοὺς ἀσκητικούς αὐτοῦ ἀγῶνας, τὸ ἐν λόγοις σοφόν, καὶ τὴν ἄνωθεν αὐτῷ δοθεῖσαν χάριν τῶν θαυμάτων ἀνακηρύττουσα.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

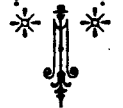
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΑ Σ'.

α.

Πειθὴ πολλὰκις ἰθουλήθητε γινώσκειν, πῶς ὁ νόμος πνευματικὸς ἐστὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ τίς ἡ γνῶσις, καὶ ἡ ἐργασία τῶν φυλάττειν αὐτὸν βουλομένων, τούτου χάριν καὶ δύναμιν ἐροῦμεν.

β.

Πρῶτον ὅτι τὸν Θεὸν οἶδαμεν παντὸς ἀγαθοῦ ἀρχὴν εἶναι, καὶ μεσοτητα καὶ τέλος. τὸ δὲ ἀγαθόν, ἀμύχανον ἐνεργεῖσθαι, ἢ πιστεῦσθαι, εἰμὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

γ.

Πᾶν ἀγαθόν, οἰκονομικῶς παρὰ Κυρίου δωδῶρηται, καὶ ὁ οὕτως πιστεύων οὐκ ἀπολέσει αὐτό.

δ.

Ἡ βεβαία πίστις πύργος ἐστὶν ἰσχυρὸς. Χριστὸς δὲ τὰ πάντα τῷ πιστεύοντι γίνεσθαι.

ε.

Καταρχέτω σου πάσης προθέσεως, ὁ καταρχῶν παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπως κατὰ Θεὸν γένηται τὸ προκειμένον.

ς.

Ὁ ταπεινόφρων, καὶ ἔργον ἔχων πνευματικόν, ἀναγινώσκων τὰς θείας γραφάς, πάντα εἰς ἑαυτὸν νοήσει καὶ οὐκ εἰς ἕτερον.

Ἐπικαλοῦ τὸν Θεόν, ἵνα ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σου, καὶ ἴδῃς τὴν ὠφέλειαν τῆς προσευχῆς, καὶ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐμπείρως νοουμένης.

Ὁ ἔχων τι χάρισμα πνευματικόν, καὶ συμπάσχων τοῖς μὴ ἔχουσι, διὰ τῆς συμπαθείας φυλάττει τὸ δῶρημα. ὁ δὲ ἀλαζὼν ἀπολέσει αὐτό, τοῖς τῆς ἀλαζονείας * λογισμοῖς περιχρῶμενος.

Στόμα ταπεινόφρονος, λαλεῖ ἀλήθειαν· ὁ δὲ ἀντιλέγων αὐτῇ, ὁμοίος ἐστὶ τῷ ὑπηρέτῃ ἐκείνῳ τῷ ἐπὶ σιαγόνα τὸν Κύριον ράπισαντι.

Μὴ γίνου μαθητὴς τοῦ ἐπαινουμένου ἑαυτόν, ἵνα μὴ ἀντι ταπεινοφροσύνης, ὑπερηφανίαν μάθῃς.

Μὴ ἐπαρθῆς τῇ καρδίᾳ σου ἐπὶ νοήμασι γραφικαῖς, ἵνα μὴ τῷ πνεύματι τῆς βλασφημίας κατὰ νόον περιπέσῃς.

Μὴ πειρῶ πρᾶγμα σχολιὸν ἐπιλύσαι διὰ φιλονεικίας, ἀλλὰ δι' ὧν ὁ πνευματικὸς νόμος * ἐπαγγέλλεται, δι' ὑπομονῆς, καὶ προσευχῆς, καὶ μονολογίστου ἐλπίδος.

ζ.

η.

* ἐν ἄλλ. πειρασμοῖς θ'.

ι.

ια.

ιβ' ἐν ἄλλ. παρακελεύεται.

ιγ' Τυφλός ἐστὶ κράζων, καὶ λέγων : Υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς, καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικὴν.

ιδ' Ὅ ποτὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν Κύριον, οὐκ ἔτι Υἱὸν Δαβὶδ, ἀλλὰ Υἱὸν Θεοῦ ὁμολογήσας προσεκύνησε.

ιε' Μὴ ἐπαρῆς ἐκχέων δάκρυα ἐν προσευχῇ σου. Χριστὸς γὰρ ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν σου, καὶ νεκρῶς ἀνέβλεψας.

ισ' Ὁ κατὰ μίμησιν τοῦ τυφλοῦ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον, καὶ ἐγγίσας τῷ Κυρίῳ, ἀκολουθῶς αὐτῷ, καὶ κήρυξ γίνεται τῶν τελειωτέρων δογμάτων.

ιζ' Κακία ἐν λογισμοῖς μελετωμένη, θρασύνει καρδίαν ἀναιρουμένη δὲ δι' ἐγκρατείας καὶ ἐλπίδος, συντρίβει αὐτήν.

ιη' Ἔστι συντριμμὸς καρδίας ὁμαλὸς καὶ ἐπωφελὴς εἰς κατάνυξιν αὐτῆς, καὶ ἔστιν ἕτερος ἀνώμαλος καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς * ἐπίπληξιν αὐτῆς.

ἐν ἄλλ. πληθεῖν

ιθ' Ἀγρυπνία, καὶ προσευχή, καὶ τῶν ἐπερχομένων ὑπομονή, συντριμμὸς ἐστὶν ἀνεπηρέατος, καὶ ἐπωφελὴς τῇ καρδίᾳ· μόνον εἰμὴ διὰ πλεονεξίας ἐκκόψομεν αὐτῶν τὴν σύγκρατιν. ὁ γὰρ ἐν τούτοις ὑπομένων, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς βοηθηθήσεται. ὁ δὲ ἀμελῶν καὶ διαχεόμενος, ἐν ἐξόδῳ ἀφορήτως ὀδυνηθήσεται.

κ' Φιληδόνος καρδία, εἰρκτὴ καὶ ἄλυτις τῇ ψυχῇ ἐν καιρῷ ἐξόδου γίνεται· ἡ δὲ φιλόπνοος, θύρα ἐστὶν ἀνεωγμένη.

κά. ἀπάγουσα

Σιδηρὰ πύλη ἐπὶ τὴν πόλιν * εἰσάγουσα ἐστὶ, σκληρὰ καρδία· τῷ δὲ κακοπαθοῦντι καὶ τεθλιμμένῳ, αὐτομάτῃ ἀνοιγίησεται καθὼς καὶ τῷ Πέτρῳ.

κβ' Πολλοὶ μὲν εἰσὶ προσευχῆς τρόποι, ἕτερος ἕτερου διαρρωτότερος· ὁμως οὔτε εἰς τρόπον προσευχῆς ἐπιβλαβὴς τυγχάνει· εἰμὴ τι ἂν οὐκ ἔστιν εὐχή, ἀλλ' ἐργασία σατανικὴ.

κγ' Ἄνθρωπος κακοποιῆσαι θέλων, πρότερον προσηύξατο διανοίᾳ κατὰ συνήθειαν, καὶ οικονομικῶς ἐμποδισθεὶς, ὕστερον πολλὰ ἠὲ χαρίστησεν.

κδ' Ὁ Δαβὶδ φονεῦσαι θελήσας Νάβιλ τὸν κρομήλιον, ὑπόμνησιν λαβὼν θείας ἀνταποδοσεως, ἐκκοπεὶς τῆς προθέσεως πολλὰ ἠὲ χαρίστησεν. οἶδαμεν δὲ πάλιν οἷα πεποίηκεν ἐπιλαθόμενος τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐπαύετο, ἕως οὗ Νάθαν ὁ Προφῆτης εἰς μνήμην αὐτὸν ἤγαγε τοῦ Θεοῦ.

κε' Ἐν καιρῷ μνήμης Θεοῦ πολυπλασίσσον

δέησιν, ἴν' ἔταν ἐπιλάβῃ, ὁ Κύριος ὑπομήσῃ σε.

Ἀναγινώσκων τὰς θείας Γραφάς, νοεῖ τὰ ἐν αὐταῖς κεκρυμμένα. ὅσα γὰρ προεγράφη, φησί, πάντα εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη.

Τὴν πίστιν, ἡ Γραφή λέγει, ἐλπίζομένων ὑπόστασιν· καὶ τοὺς μὴ ἐπιγινώσκοντας τὴν ἐνοίκησιν τοῦ Χριστοῦ, ἀδοκίμως εἴρηκεν.

Ὡς περ δι' ἔργων, καὶ λόγων φανεροῦται ἐννοια, οὕτως καὶ διὰ τῶν καρδιακῶν εὐεργημάτων ἡ μέλλουσα ἀνταπόδοσις.

Οἰκτιρῶν καρδία, ὀηλονότι οἰκτειρηθήσεται τὰ δὲ ἐναντία. ἡ ἀκολουθία ἀντιπεφώνηκεν.

Ὁ νόμος τῆς ἐλευθερίας διδάσκει πᾶσαν ἀλήθειαν· καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τοῦτον κατὰ γνῶσιν ἀναγινώσκουσιν, ὀλίγοι δὲ νοοῦσιν αὐτόν, κατὰ ἀναλογίαν τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας.

Μὴ ζῆτει αὐτοῦ τὴν τελειότητα ἐν ἀρεταῖς ἀνθρωπίναις· τέλειος γὰρ ἐν αὐταῖς οὐχ εὑρίσκεται· ἡ γὰρ τελειότης αὐτοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ἐγκέκρυπται.

Ὁ νόμος τῆς ἐλευθερίας, διὰ μὲν γνώσεως ἀληθοῦς ἀναγινώσκειται, διὰ δὲ ἐργασίας τῶν ἐντολῶν νοεῖται, πληροῦται δὲ διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ὅταν * πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ διὰ συνειδήσεως κατορθοῦσθαι βιασώμεθα, τότε νοήσωμεν τὸν νόμον Κυρίου ἁμῶν· ἐν τοῖς ἡμετέροις μὲν καλοῖς ἐπιτηδευόμενον χωρὶς δὲ οἰκτιρῶν Θεοῦ τελειωθῆναι ἐν ἀνθρώποις μὴ δυνάμενον.

Ὅσοι πάσης ἐντολῆς Χριστοῦ ἑαυτοὺς ὀφειλέτας οὐκ ἐλογίζαντο, οὗτοι τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον σωματικῶς ἀναγινώσκουσι· μὴ νοοῦντες μήτε ἀ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. διὸ καὶ πληροῦν αὐτὸν ἐξ ἔργων νομίζουσιν.

Ἔστι πρᾶγμα προφανῶς καλὸν ἐπιτελούμενον, καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐπιτελοῦντος αὐτό, οὐκ εἰς ἀγαθόν· καὶ ἔστιν ἕτερον ὡς πονηρόν, καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐπιτελοῦντος αὐτό εἰς ἀγαθόν· οὐ μόνον δὲ ἔργα ποιῶσι τινές, ἀλλὰ καὶ λόγους λαλοῦσι τῷ τρόπῳ ᾧ προειρήκαμεν. οἱ μὲν γὰρ ἐναλλάσσουσι πρᾶγμα κατὰ ἀπειρίαν, ἢ ἀγνοίαν· οἱ δὲ, κατὰ πρόθεσιν πονηρίας· ἕτεροι δὲ, κατὰ σκοπὸν εὐσεβείας.

Ὁ ἐν προβολῇ ἐπαίνων ἐγκρύπτων διαβολὴν καὶ μῶμον, δυστεύρετός ἐστι τοῖς ἀ-

κς'.

κζ'.

κη'.

κθ'.

λ'.

λα'.

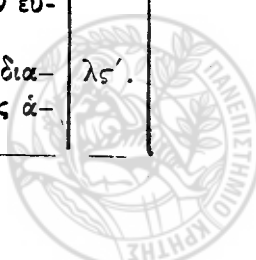
λβ'.

λγ'·
ἐν
ἄλλ.
πάσας
τὰς ἐν-
τολάς
κατορ-
θῶσαι.

λδ'.

λε'.

λς'.

	πλουστέροις. ὁμοίος δὲ τούτου ἐστὶ καὶ ὁ κενοδοξῶν ἐν ταπεινῷ σχήματι. οἵτινες ἐπὶ πολὺ κατασοφίζομενοι τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ ψεύδει, παραχωρηθέντες ὕστερον διὰ τῶν πραγμάτων ἐλέγχονται.	καὶ ὡς λόγιον ἀποδώσω, τὴν πλεονεξίαν ἀπόβαλε.	
λζ΄.	Ἔστι τίς ποιῶν τί πρᾶγμα προφανὲς ὡς καλόν, τῷ πλησίον ἀμυνόμενος· καὶ ἐστὶν ὁ ἐν τῷ μὴ ποιῆσαι αὐτό, ὠφελῆθεις κατὰ διάνοιαν.	Ἄμαρτήσας λαθραίως, μὴ πειρῶ λαθεῖν. πάντα γὰρ γυμνά καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς Κυρίου, πρὸς ἐν ἡμῖν ὁ λόγος.	νβ΄.
λη΄.	Ἔστιν ἔλεγχος κατὰ κακίαν καὶ ἄμυναν· καὶ ἐστὶν ἕτερος κατὰ φόβον Θεοῦ, καὶ ἀλήθειαν.	Κατὰ διάνοιαν ἑαυτὸν ἐπιδείκνυε τῷ Δεσπότη. ἄνθρωπος γὰρ εἰς πρόσωπον, Θεὸς δὲ εἰς καρδίαν.	νγ΄.
λθ΄.	Τὸν παυσάμενον ἀπὸ ἁμαρτίας καὶ λοιπὸν μετανοοῦντα, μηκέτι ἔλεγε. εἰ δὲ λέγεις κατὰ Θεὸν ἐλέγχειν αὐτόν, πρῶτον τὰ σαυτοῦ κακὰ φανεροποίησον.	Μηδὲν λογιζοῦ, ἢ πράττε ἄνευ τοῦ κατὰ Θεὸν σκοποῦ. ὁ γὰρ ἀσκόπως ὁδοιπορῶν ματαιοπονήσει.	νδ΄.
μ΄.	Πάσης ἀρετῆς κατάρχει ὁ Θεός, ὡς καὶ τοῦ μεθήμερινοῦ φωτὸς ὁ ἥλιος.	Τῷ ἐκτὸς ἀνάγκης ἁμαρτάνοντι, δυσμετανόητα γίνεται, διότι ἀλάθητός ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη.	νε΄.
μά.	Ποιήσας ἀρετὴν, μνήσθητι τοῦ εἰρηκότος, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.	Σύμβασις ὀδυνηρὰ μνήμην Θεοῦ παρέχει τῷ συνετῷ· θλίβουσα κατ' ἀναλογίαν τὸν ἐπιλανθάνομενον τοῦ Θεοῦ.	νς΄.
μβ΄.	Διὰ θλίψεως τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἠτοίμασται, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κακὰ διὰ κενοδοξίας, καὶ ἡδονῆς.	Πᾶς ἀκούσιος· κόπος γινέσθω σοι μνήμης διδάσκαλος, καὶ οὐκ ἐπιλείψει σοι ἀφορμὴ πρὸς μετάνοιαν.	νζ΄.
μγ΄.	Ἐκφεύγει ἁμαρτίας, ὁ παρὰ ἀνθρώπων ἀδικούμενος, καὶ ὁμοίαν τῆς θλίψεως εὐρίσκει ἀντιλήψιν.	Λήθη καθ' ἑαυτὴν οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀμελειῶν κατὰ ἀναλογίαν κρατύνεται.	νη΄.
μδ΄.	Ὁ πιστεύων τῷ Χριστῷ περὶ ἀνταποδόσεως, πᾶσαν ἀδικίαν προθύμως ὑπομένει κατ' ἀναλογίαν τῆς πίστεως.	Μὴ λέγε, τί ποιήσω; ὅτι οὐ θέλω καὶ ἔρχεται· διότι μνημονεύων, παρελογίσω, τὸ ὀφειλόμενον.	νθ΄.
μέ.	Ὁ ἀδικούντων ἀνθρώπων ὑπερευχόμενος, καταράσσει δαίμονας· ὁ δὲ τοῖς πρώτοις ἀντιτασσόμενος, ὑπὸ τῶν δευτέρων τιτρώσκειται.	Ὁ μνημονεύεις ἀγαθόν, πόησον· καὶ ὁ ἀμνημονεῖς, ἀποκαλύπτεται σοι· καὶ οὐ μὴ παραδῶς ἀκρίτω λήθη τὴν ἔννοιαν.	ξ΄.
μς΄.	Κρεῖσσον πλημμέλεια ἀνθρώπων, καὶ μὴ δαιμόνων· ὁ δὲ εὐαρεστῶν τῷ Κυρίῳ, τοὺς ἀμφοτέρους ἐνίκησε.	Ἡ Γραφή φησὶν, ἀδὴς καὶ ἀπώλεια φανερά παρὰ Κυρίῳ. ταῦτα δέ, περὶ καρδιακῆς ἀγνοίας, καὶ λήθης λέγει.	ξά.
μζ΄.	Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ Κυρίου, οικονομικῶς παραγίνεται· διαφεύγει δὲ μυστικῶς τοὺς ἀχαρίστους, καὶ ἀγνώμονας, καὶ ἀέργους.	Ἀδὴς γὰρ ἐστὶν ἀγνοία· ἀμφοτέρω γὰρ εἰσὶν ἀφάνερα. ἀπώλεια δὲ ἐστὶ λήθη, διότι ἐξ ὑπαρχόντων ἀπώλοντο.	ξβ΄.
μη΄.	Πᾶσα κακία, εἰς τὴν ἀπηγορευμένην καταλήγει ἡδονήν· καὶ πᾶσα ἀρετὴ, εἰς παράκλησιν πνευματικὴν. καὶ ἡ μὲν προτέρα κρατούσα, προσερεθίζει τὰ οἰκτεῖα· ἡ δὲ δευτέρα, ὁμοίως τὰ συγγενῆ.	Τὰ σὰ περιεργάζου κακὰ, καὶ μὴ τὰ τοῦ πλησίον· καὶ οὐ μὴ συληθῆ σου τὸ νοερόν ἐργαστήριον.	ξγ΄.
μβ΄.	Ὁνειδισμὸς ἀνθρώπων, θλίψιν παρέχει τῇ καρδίᾳ, ἀγνείας δὲ γίνεται αἴτιος τῷ ὑπομένοντι.	Πάντων τῶν κατὰ δύναμιν καλῶν δυσυχώρητος ἡ ἀμέλεια· ἐλεημοσύνη δέ, καὶ προσευχὴ, ἀνακαλεῖται τοὺς ἀμελήσαντας.	ξδ΄.
ν΄.	Ἄγνοια, ἀντιλέγειν πρὸς τὰ ὠφέλιμα παρασκευάζει· καὶ θρασυνομένη, αὔξει τῆς κακίας τὰ προκείμενα.	Πᾶσα θλίψις κατὰ Θεόν, ἔργον ἐστὶν εὐσεβείας ἐνυπόστατον. ἡ γὰρ ἀληθινὴ ἀγάπη, δι' ἐναντίων δοκιμάζεται.	ξε΄.
ἔν. ἀλλ. προεγ. κείμεν. νά.	Μηδὲν ζημιούμενος, τὰ θλιβερά προσδέχου.	Μὴ λέγε κεκτῆσθαι ἀρετὴν ἐκτὸς θλίψεως. ἀδόκιμος γὰρ ἐστὶ διὰ τὴν ἄνεσιν.	ξς΄.
		Πάσης ἀκουσίου θλίψεως ἀναλογίζου τὴν ἔκβασιν, καὶ εὐρήσεις ἐν αὐτῇ ἁμαρτίας ἀνάρεσιν.	ξζ΄.
		Πολλὰ συμβουλία τοῦ πέλας πρὸς τὸ συμφέρον· ἐκάστῳ δὲ τῆς ἰδίας γνώμης, οὐδὲν ἀρμολιώτερον.	ξη΄.

εθ'.	Ζητῶν θεραπείαν, ἐπιμέλῃσαι τῆς συνειδήσεως· καὶ ὅσα σοι λέγει, ποιήσον, καὶ εὐρήσεις τὴν ὠφέλειαν.	πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν προτέρων εἰδέναι τὰ δεύτερα. ἡ γὰρ γνῶσις φυσιοὶ διὰ τὴν ἀργίαν, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ διὰ τὸ τὰ πάντα ὑπομένειν.	
6.	Τὰ κρυπτά ἐκάστου ὁ Θεὸς οἶδε, καὶ ἡ συνειδήσις, καὶ διὰ τούτων αὐτῶν λαμβανέτω διόρθωσιν.	Τῆς θείας Γραφῆς τὰ ῥήματα, διὰ πράξεων ἀναγίνωσκε, καὶ μὴ πλατυλόγει ἐπὶ φιλοῖς τοῖς νοήμασι φυσιοῦμενος.	πέ.
οά.	Ἄνθρωπος ὅσα δύναται, ἐπιτηδεύει κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα· Θεὸς δὲ τὰς τούτων ἐκβάσεις ποιεῖ κατὰ τὸ δίκαιον.	Ὁ ἀφείς τὴν πρᾶξιν, καὶ ψιλῆ τῇ γνώσει ἐπεριεδόμενος, ἀντὶ διστόμου μαχαίρας καλαμίνην ῥάβδον κατέχει· ἥτις ἐν καιρῷ πολέμου, κατὰ τὴν Γραφήν, τρήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτήν, τὸν ἴδν τῆς φύσεως πρὸ τῶν πολεμίων ἐμβαλοῦσα.	πς'.
οβ'.	Ἐὰν θέλης ἀκατακρίτως ἐπαινον παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνειν, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν σου ἀγάπησον ἑλεγχον.	Μέτρον ἔχει καὶ σταθμὸν παρὰ Θεῷ πᾶσα ἐννοια. ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ ἢ ἐμπαθῶς, ἢ μονοτρόπως λογίσασθαι.	πζ'.
ογ'.	Ὅσῃ ἂν τις ὑπὲρ ἀληθείας Χριστοῦ καταδέξηται ἐντροπήν, ἑκατονταπλασίως ὑπὸ πλήθους δοξαστήσεται. κρεῖσσον δὲ πᾶν ἀγαθὸν ἐργάζεσθαι διὰ τὰ μέλλοντα.	Ὁ ποιήσας ἐντολήν, ἐκδεχέσθω τὸν ὑπὲρ ταύτης πειρασμόν. ἡ γὰρ εἰς Χριστὸν ἀγάπη, δι' ἐναντίων δοκιμάζεται.	πη.
οδ'.	Ὅταν ἄνθρωπος ἄνθρωπον ὠφελήσῃ ἐν λόγοις, ἢ ἐν πράγμασι, Θεοῦ εἶναι τὴν χάριν νοεῖτωσαν ἀμφοτέρω. ὁ δὲ μὴ συνιών τοῦτο ὑπὸ τοῦ συνιόντος ἐξουσιασθήσεται.	Μὴ καταφρονήσῃς ποτὲ ἐν λογισμῶν ἀμελείᾳ. ἀλάθητος γὰρ ἔστιν ὁ Θεὸς ἐπὶ πάσης ἐννοίας.	πθ'.
οε'.	Ὁ ἐπαινῶν τὸν πλησίον κατὰ τινα ὑπέκρισιν, ὀνειδίζει αὐτὸν ἐν καιρῷ, καὶ αὐτὸς ἐντραπήσεται.	Ὅταν ἴδῃς λογισμόν, ἀνθρώπινον σοι δόξαν ὑπαγορεύοντα, γίνωσκε σαφῶς, ὅτι αἰσχύνῃν σοι κατασκευάζει.	ϑ'.
ος'.	Ὁ ἀγνοῶν ἐνεδραν πολεμίων, σφάζεται εὐχερῶς, καὶ ὁ μὴ εἰδὼς τὰς αἰτίας τῶν παθῶν, καταπίπτει ῥαδίως.	Ἐπίσταται ὁ ἐχθρὸς τοῦ πνευματικοῦ νόμου τὸ δίκαιον, καὶ ζητεῖ μόνον τὴν νοερὰν συγκατάθεσιν. οὕτω γὰρ ἂν, ἢ τοῖς τῆς μετανοίας πόνοις ὑπεύθυνον ποιήσει τὸν ὑποχείριον, ἢ μὴ μεταννοῦντα, ἀκουσίως ἐπιφοραῖς ὀδυνήσει αὐτόν. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὰς ἐπιφοράς ἀντιμάχεσθαι παρασκευάζει, ὅπως καὶ ὧδε τὰς ὀδύνας πολυπλασιάσῃ, καὶ ἐν ἐξόδῳ διὰ τὴν ἀνυπομονησίαν ἀποδείξῃ ἄπιστον.	ϑά.
οζ'.	Ἀπὸ φιληδονίας ἀμέλεια, καὶ ἀπὸ ἀμελείας λήθη προσγίνεται. τῶν συμφερόντων γὰρ τὴν γνῶσιν ὁ Θεὸς πᾶσι δεδώρηται.	Πρὸς τὰ ἐπερχόμενα, πολλοὶ πολλὰ ἀντετάξαντο· ἀλλ' ἐκτὸς προσευχῆς καὶ μετανοίας, οὐδεὶς δεινὸν διέφυγεν.	ϑβ'.
οη'.	Ἄνθρωπος ὑποτίθεται τῷ πλησίον, καθὰ ἐπίσταται· Θεὸς δὲ ἐνεργεῖ τῷ ἀκούοντι, καθὰ ἐπίστευσεν.	Ἐν δι' ἐνὸς τὰ κακὰ λαμβάνει τὴν δύναμιν· ὁμοίως καὶ τὰ ἀγαθὰ, δι' ἀλλήλων αὐξάνονται· καὶ τὸν ἑαυτῶν μέτοχον, ἐπὶ τὰ πρόσω μείζονως προτρέπονται.	ϑγ'.
οθ'.	Εἶδον ἰδιώτας ἔργῳ ταπεινοφρονήσαντας, καὶ ἐγένοντο τῶν σοφῶν σοφώτεροι.	Τὰ μικρὰ ἀμαρτήματα εὐτελίξει ὁ διάβολος. ἄλλως γὰρ ἐπὶ μείζονα κακὰ ἀγαγεῖν οὐ δύναται.	ϑδ'.
πί.	Ἐτερος ἰδιώτης ἀκούσας ἐκείνους ἐπαινούμενους, τὴν ταπεινοφροσύνην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἰδιωτείᾳ κενοδοξῶν, ὑπερηφανίαν προσελάβετο.	Ἦρξα ἀισχυρᾶς ἐπιθυμίας ἀνθρώπινος ἐπαινος, ὡς περ καὶ σωφροσύνης, ὁ περὶ κακίας ἑλεγχος· οὐχ ὅταν ἀκαῶμεν μόνον, ἀλλ' ὅταν αὐτὸν καὶ καταδεχώμεθα.	ϑε'.
πά.	Ὁ σύνεσιν ἐξουθενῶν, καὶ εἰς ἀμάθειαν καυχώμενος, οὐκ ἐστὶ μόνον ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει.	Οὐδὲν ὠφελήθη ὁ ἀποταξάμενος, καὶ ἡδυ-	ϑς'.
πβ'.	Ὅσπερ γὰρ ἄλλο ἐστὶ σοφία λόγου, καὶ ἄλλο φρόνησις, οὕτως ἰδιωτεία λόγου ἕτερον, καὶ ἕτερον ἀφροσύνη.		
πγ'.	Οὐδὲν βλάφει ἀμάθεια λέξεων τὸν εὐλαβέστατον, ὡς οὐδὲ σοφία λόγων τὸν ταπεινόφρονα.		
πδ'.	Μὴ λέγε, ὅτι οὐκ ἐπίσταμαι τὸ θεόν, καὶ ἀνάτιος εἰμι μὴ ποιῶν αὐτό. εἰ γὰρ ἐποίησας ὅσα ἐπίστασαι καλά, καὶ τὰ λοιπὰ σοι ἀκολούθως ἀπεκαλύπτετο, οἰκίσκων τρόπον ἐν δι' ἐνὸς κατανοούμενα. οὐ συμφέρει σοι		

	παθῶν. ὁ γὰρ ἐποίει διὰ τῶν χρημάτων τοῦτο καὶ μὴδὲν ἔχων ἐργάζεται.	θῶς πιστεύειν δύναται. ἡ γὰρ γνῶσις, κατὰ φύσιν προηγείται τῆς πίστεως.	
ϕζ'. έν ἀλλ. κατέ- χη.	Πάλιν ὁ ἐγκρατής, ἐάν * κτᾶται χρήματα, ἀδελφός ἐστι τοῦ προτέρου κατὰ διανοίαν· μητρὸς μὲν τῆς αὐτῆς διὰ τὴν νοεράν ἡδονήν, πατρὸς δὲ ἑτέρου διὰ τὴν τοῦ πάθους ἐναλλαγὴν.	Ὡσπερ ἐκάστῳ τῶν ὀρωμένων ὁ Θεὸς ἀπένειμι τὸ προσφυές, οὕτω καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς, κἄν θέλωμεν, κἄν μὴ θέλωμεν.	ριά.
ϕη.	Ἔστιν ὁ περικόπτων πάθος διὰ μείζονα ἡδυπαθείαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων αὐτοῦ τὸν σκοπὸν δοξάζεται. τάχα δὲ καὶ ἑαυτὸν ἀγνοεῖ ποιῶν ἀνόνητα.	Εἰ τις προφανῶς ἀμαρτάνων καὶ μὴ μετανουῶν, οὐδὲν ἔπαθεν ἕως ἐξόδου αὐτοῦ, τούτου νόμιζε ἀνίλων εἶναι τὴν κρίσιν.	ριβ'.
ϕθ'.	Αἰτία πάσης κακίας, κενοδοξία καὶ ἡδονή· ὁ δὲ μισήσας ταῦτα οὐ περιαίρει πάθος.	Ὁ ἐμφρόνως προσευχόμενος, ὑπομένει τὰ ἐπερχόμενα· ὁ δὲ μνησικακῶν, οὕτω καθαρώς προσήζατο.	ριγ'.
ρ'.	Ρίζα πάντων τῶν κακῶν εἴρηται ἡ φιλαργυρία, ἀλλ' αὐτὴ σαφῶς δι' ἐκείνων συνίσταται.	Ζημιωθείς, ἢ ὀνειδισθείς, ἢ ἐκδιωχθείς παρά τινος, μὴ λογίζου τὸ παρόν, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐκδέχου· καὶ εὐρήσεις ὅτι πολλῶν σοι ἀγαθῶν γέγονε πρόξενος, οὐ μόνον ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.	ριδ'.
ρα.	Ἐκτυφλοῦται ὁ νοῦς διὰ τούτων τῶν τριῶν παθῶν, φιλαργυρίας λέγω, καὶ κενοδοξίας, καὶ ἡδονῆς.	Ὡσπερ τοὺς κακοσίτους ἀψίνθιον ὠφελεῖ τὸ πικρὸν, οὕτω τοῖς κακοτρόποις κακὰ πάσχειν συμφέρει. τοὺς μὲν γὰρ εὐεκτεῖν, τοὺς δὲ, μετανοεῖν παρασκευάζει τὰ φάρμακα.	ριε'.
ρβ'.	Τρεῖς θυγατέρες τῆς βδέλλης αὐται κατὰ τὴν Γραφήν, ὑπὸ μητρὸς ἀφροσύνης ἀγαπήσει ἀγαπώμεναι.	Εἰ μὴ θέλεις κακοπαθεῖν, μὴδὲ κακοποιεῖν θέλε. διότι τοῦτο ἐκείνω * ἀπαράβատως ἀκολουθεῖ. ὁ γὰρ ἂν σπειρῇ ἕκαστος, τοῦτο καὶ θερίσει.	ρις'. ἀναμ- φιθό- λωσ.
ργ'.	Γνῶσις, καὶ πίστις αἱ τῆς φύσεως ἡμῶν σύντροφοι, δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ δι' ἐκείνας ἡμβλύθησαν.	Ἐκουσίως τὰ φαῦλα σπειρόντες, καὶ ἀκουσίως ταῦτα θερίζοντες, τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ θαυμάζειν ὀφείλομεν.	ριζ'.
ρδ'.	Θυμὸς, καὶ ὀργή, καὶ πόλεμοι, καὶ φόνοι, καὶ πᾶς ὁ λοιπὸς τῶν κακῶν κατάλογος, δι' ἐκείνας ἐν ἀνθρώποις σφόδρα ἐκραταιώθησαν.	Ἐπειδὴ καιρὸς τις ἀναμέσον σπόρου καὶ θέρους διώρισταί, τούτου χάριν * ἀπιστοῦμεν περὶ τὴν ἀνταπόδοσιν.	ριη'. ἐνάλλ- ἀπι- στεῖν οὐκ ὀ- φείλο- μεν. ριθ'.
ρε.	Οὕτω δεῖ μισῆσαι φιλαργυρίαν, καὶ κενοδοξίαν, καὶ ἡδονήν, ὡς μητέρας τῶν κακῶν καὶ μητρυῖας τῶν ἀρετῶν.	Ἀμαρτήσας, μὴ αἰτιῶ τὴν πράξιν, ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν. εἰμὴ γὰρ ὁ νοῦς προέδραμεν, οὐκ ἂν τὸ σῶμα ἐπηκολούθησε.	ρικ'.
ρς'.	Διὰ ταύτας μὴ ἀγαπᾶν τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ προσετάχθημεν· οὐχ ἵνα τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ ἀκρίτως μισήσωμεν, ἀλλ' ὅπως τῶν τριῶν ἐκείνων παθῶν τὰς ἀφορμὰς περικόψωμεν.	Τῶν προφανῶς ἀδικούντων, πονηρότερός ἐστιν ὁ λαθροκακοῦργος. διόπερ ἐκεῖνος καὶ πονηρότερος κολάζεται.	ρκά.
ρζ'.	Οὐδεὶς, φησί, στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις. ὁ γὰρ μετὰ τῆς ἐμπλοκῆς τὰ πάθη νικῆσαι θέλων, ὁμοίος ἐστι τῷ μετὰ ἀχύρων σθεννύοντι ἐμπρησμόν.	Ὁ δόλους συμπλέκων, καὶ κεκρυμμένως κακοποιῶν, ὅπως ἐστὶ, κατὰ τὴν Γραφήν, ἐγκαθήμενος ἐν ὁδοῖς δάκνων πτέρναν ἵππου.	ρκβ'.
ρη.	Ὁ διὰ χρήματα, ἢ δόξαν, ἢ ἡδονὴν ὀργίζόμενος τῷ πλησίον, οὕτω ἐγνωκεν ὅτι ἐν δικαιοσύνῃ διοικεῖ ὁ Θεὸς τὰ πράγματα.	Ὁ ἐν τῷ αὐτῷ εἰς τινα μὲν ἐπαινῶν, τινα δὲ ψέγων τὸν πέλας, οὗτος κενοδοξία καὶ φθόνῳ κεκράτηται· καὶ διὰ μὲν τῶν ἐπαινῶν, κρύπτειν πειράται τὸν φθόνον. διὰ δὲ τῶν ψέγων, ἑαυτὸν εὐδοκιμώτερον ἐκείνου συνίστησιν.	ρκγ'.
ρθ'.	Ὅταν ἀκούσης τοῦ Κυρίου λέγοντος, ὅτι εἴτις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, οὐκ ἐστι μου ἄξιος, μὴ μόνον περὶ χρημάτων νοεῖ τὸ εἰρημένον. ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων τῶν τῆς κακίας ἐνεργημάτων.	Ὡσπερ οὐκ ἐστὶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πρόβατα βόσκειν, καὶ λύκους· οὕτως ἀδύνατον ἐλέους τυχεῖν δολοποιούντα τὸν πλησίον.	ρκδ'.
ρ.	Ὁ μὴ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲ ἀλη-	Ὁ τῇ ἐπιταγῇ σμίγων λάθρα τὸ ἑαυτοῦ θέλημα, μοιχός ἐστὶ, καθὼς ἐν τῇ Σοφίᾳ δε-	

· λυ- πας.	δήλωται, και δι' ἔνδειαν φρενῶν, ὀδύνας και ἀτιμίας ὑποφέρει.	Ὅπου εἰκόνες λογισμοῦ, ἐκεῖ συγκατάθεσις γέγονε. κίνημα γάρ ἐστιν ἀνείδωλον, ἀναίτιος προσβολή, ἐστι δὲ και ὁ ἐκ τούτων ἐκφεύγων ὡς δαλὸς ἐκ πυρός, και ἐστιν ὁ μὴ ἀναστρέφων ἕως ἂν ἐκκαύσῃ φλόγα.	ρμά.
ρκε.	Ὡσπερ ὕδατος και πυρός ἐναντία ἡ σύνοδος, οὕτως ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις δικαιολογια και ταπεινώσις.	Μὴ λέγε, ὅτι οὐ θέλω και ἔρχεται. πάντως γὰρ κἄν μὴ αὐτό, τὰς δὲ αἰτίας ἀγάπης τοῦ πράγματος.	ρμβ'.
ρκε'.	Ὁ ζητῶν ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, ἀγαπᾷ τὴν ταπεινοφροσύνην. ὁ δὲ κατακρίνων τὸν ἕτερον, σφραγίζει τὰ ἑαυτοῦ κακά.	Ὁ ζητῶν ἔπαινον, ἐγκείται πάθει. και θλίψιν ἐπελοῦσαν ὁ ἀποδουρόμενος, ἀγαπᾷ τὴν ἡδονήν.	ρμγ'.
ρκε'.	Μὴ ἀφῆς ἀνεξάλειπτον ἁμαρτίαν, κἄν βραχυτάτῃ τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ἐπὶ μεῖζω κακά παρασύρῃ σε.	Ὡς ἐπὶ ζυγοῦ ἀστατεῖ τοῦ ἡδυπαθοῦντος ὁ λογισμὸς· ποτὲ μὲν κλαίει και ἀποδύρεται διὰ τὰς ἁμαρτίας, ποτὲ δὲ πολεμεῖ και ἀντιλέγει τῷ πλησίον* ἐκδιώκων τὰς ἡδονάς.	ρμδ'.
ρκή.	Ἐάν θέλῃς σωθῆναι, ἀληθῆ λόγον ἀγάπησον· και μηδέποτε ἀκρίτως ἐλεγχον ἀποστρατηῆς.	Ὁ πάντα δοκιμάζων, και τὸ καλὸν κατέχων, ἀκολούθως ἀπὸ παντὸς πονηροῦ* ἀφέξεται.	· ἐνάλλ. ἐκδι- κῶν. ρμέ. ἐκφεύ- ξεται.
ρκθ'.	Λόγος ἀληθείας μετέβαλε γεννήματα ἐχιδνῶν, και ἀπέδειξεν αὐτοῖς φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς.	Μακροθυμος ἀνὴρ, πολὺς ἐν φρονήσει· ὁμοίως και ὁ λόγος σοφίας παρβαλὼν τὸ οὖς αὐτοῦ.	ρμς'.
ρλ.	Ὁ δεχόμενος λόγους ἀληθείας, ὑποδέχεται τὸν Θεὸν Λόγον· φησὶ γὰρ, ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται.	Χωρὶς μνήμης Θεοῦ, γνῶσις ἀληθῆς εἶναι οὐ δύναται. ἐκτὸς γὰρ τῆς προτέρας, ἡ δευτέρα νόθος τυγχάνει.	ρμζ'.
ρλα.	Παραλυτικός ἐστι χαλασθεὶς διὰ τοῦ τοῦ δώματος, ἁμαρτωλὸς παρὰ πιστῶν κατὰ Θεὸν ἐλεγχόμενος, και διὰ τὴν ἐκείνων πίστην λαμβάνων τὴν ἄφεισιν.	Τὸν σκληροκάρδιον, ὠφελεῖ λεπτοτέρας γνώσεως λόγος· διότι ἐκτὸς φόβου, μετανοίας πόνου, οὐ καταδέχεται.	ρμη'.
ρλβ'.	Κρεῖσσον μετ' εὐλαβείας ὑπερευχεσθαι τῷ πλησίον, ἢ ἐλέγχειν αὐτὸν ἐπὶ παντὶ ἁμαρτήματι.	Τῷ πράξει ἀνθρώπῳ, πιστολογία συμβάλλεται· καθότι οὐ πειράζει Θεοῦ μακροθυμίαν, και οὐ τύπτεται ἐν πυκνῇ παραβάσει.	ρμβ'.
ρλγ'.	Ὁ ὀρθῶς μετανοῶν, ὑπὸ ἀφρόνων χλευάζεται. τοῦτο δὲ αὐτῷ ἐστὶ τεκμήριον εὐαρεστήσεως.	Ἄνδρα δυνατόν, μὴ ἐλέγξῃς ἐπὶ κενοδοξία, ἀλλὰ τὴν ἐπιφορὰν τῆς μελλούσης ἀτιμίας ὑπόδειξον. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ ὁ συνετὸς ἡδέως ἐλέγχεται.	ρν'.
ρλδ'.	Ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεῦεται· και οὐπαύεται, ἕως ἂν ἐξολοθρευθῇ Κύριος σπέρμα ἐκ Βαβυλῶνος.	Ὁ μισῶν ἐλεγχον, κατὰ πρόθεσιν ἐγκείται τῷ πάθει. ὁ δὲ ἀγαπῶν, δηλονότι κατὰ πρόληψιν παραφέρεται.	ρνα.
ρλέ.	Λόγισαί μοι δώδεκα εἶναι τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας· ἐάν ἐν ἐξ αὐτῶν ἀγαπήσῃς θελήματι, ἐκεῖνο ἀναπληρώσει τὸν τόπον τῶν ἔνδεκα.	Μὴ θέλε ἀκούειν ἀλλότρια πονηρεύματα. τῷ γὰρ τοιοῦτῳ θελήματι, και οἱ χαρακτήρες τῶν πονηρευμάτων ἐνδιαγράφονται.	ρνβ'.
ρλε'.	Πῦρ ἐστὶ καιόμενον ἢ ἁμαρτία. ὅσον ἂν περικόψῃς τὴν ὕλην, τοσοῦτον σβεσθήσεται· και καθὸ ἂν ἐπιθῆς, ἀναλόγως ἐκκαυθήσεται.	Κακοῖς λόγοις εὐχηθεῖς, ἑαυτῷ ὀργίζου, και μὴ τῷ λαλήσαντι. πονηρὰς γὰρ ἀκοῆς, πονηρὸς και ὁ ἀποκρισάριος.	ρνγ'.
ρλς'.	Ἐπαρθεὶς ἐν ἐπαίνοις, ἐκδέχου ἀτιμίαν. φησὶ γὰρ, ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται.	Εἰ τις ματαιολόγους ἀνθρώποις περιτύχη, ὑπεύθυνον ἑαυτὸν ἡγείσθω τῶν τοιοῦτων ῥημάτων· κἄν μὴ προσφάτως, ἀλλ' ἐκ παλαιοῦ χρεωστήματος.	ρנד'.
ρλη.	Ὅταν πᾶσαν ἐκούσιον κακίαν τῆς διανοίας ἀποβάλωμεν, τότε * ἂν πολεμήσωμεν τοῖς κατὰ πρόληψιν πάθει.	Ἐάν ἴδῃς τινὰ καθ' ὑπόκρισιν ἐπαινοῦντά σε, ἐν ἰδίῳ καιρῷ παρ' ἐκείνου ψόγον ἐκδέχου.	ρνε.
· ισ.αῦ.	Πρόληψις ἐστὶ, τῶν προτέρων κακῶν μνήμη ἀκούσιος· παρὰ μὲν τῷ ἀγωνιστῇ, προβῆναι εἰς πάθος κωλυομένη· παρὰ δὲ τῷ νικητῇ, ἕως προσβολῆς ἀνατρεπομένη.	Τὰ παρόντα θλιβερά, προσυνάλασσε τοῖς	ρνε'.
ρλθ'.	Προσβολή ἐστὶν, ἀνείδωλος κίνησις καρδίας, κλεισοῦρας δίκην ὑπὸ τῶν ἐμπείρων προκατεχομένη.		
ρμ'.			

• ἀμέ- λεια	μέλλουσιν ἀγαθοῖς· καὶ οὐδέποτε σου τὸν ἀγῶνα χαυνώσῃ * πλημμέλεια.	μάτων, καρπούς τρυγῶσι τῆς ἰδίας προθέσεως.	
ρνζ'.	Ὅταν διὰ σωματικὴν παροχήν, ἄνθρωπον ὡς ἀγαθὸν ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ ἐπαινέσῃς, ὕστερον ὁ αὐτὸς πονηρὸς σοι φανήσεται.	Μὴ πᾶσαν θλίψιν ἐπέρχεσθαι τοῖς ἀνθρώποις δι' ἁμαρτίας νόμιζε. εἰσὶ γὰρ τινὲς εὐαρεστοῦντες καὶ πειραζόμενοι. γέγραπται γάρ, ἀσεβεῖς καὶ ἄνομοι ἐκδιωχθήσονται. ὁμοίως, καὶ οἱ εὐσεβῶς ἔχοντες ζῆν ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται.	ροδ'.
ρνη'.	Πᾶν ἀγαθόν, παρὰ Κυρίου οἰκονομικῶς ἐπέρχεται. καὶ οἱ φέροντες αὐτά, εἰσὶν ἀγαθῶν διάκονοι.	Ἐν καιρῷ θλίψεως, βλέπε τὴν προσβολὴν τῆς ἡδονῆς· ἐπειδὴ γὰρ παραμυθεῖται τὴν θλίψιν, εὐπαράδεκτος γίνεται.	ροε'.
ρνη'.	Ἀγαθῶν καὶ κακῶν τὰς μετεμπλοκάς ὁμαλῶ λογισμῶ ὑποδέχου· καὶ οὕτως ἀνατρέπει ὁ Θεὸς τὰς ἀνωμαλίας τῶν πραγμάτων.	Τινὲς φρονίμους λέγουσι, τοὺς διακριτικούς τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων· φρόνιμοι δὲ εἰσὶν, οἱ ἐπικρατοῦντες τῶν ἰδίων θελημάτων.	ρος'.
ρξ'.	Ἡ ἀπιστοῦς τῶν λογισμῶν, τὰς τῶν ἰδικῶν μεταβολὰς ἐπιφέρει. Θεὸς γὰρ τὰ ἀκούσια τοῖς ἐκουσίοις προσφυῶς ἀπένειμε.	Πρὸ ἀναιρέσεως τῶν κακῶν, μὴ ὑπακούσῃς τῇ καρδίᾳ σου. οἶσας γὰρ ἐνθήκας ἔχει, τοιαύτας καὶ προσθήκας ἐπιζητεῖ.	ροζ'.
ρξά.	Τὰ αἰσθητά, τῶν νοερῶν εἰσὶν ἔγγωνα, τὸ δέον φέροντα ψήφῳ Θεοῦ.	Ὡς περ εἰσὶν ὄφεις συναντῶντες ἐν νάπαις, καὶ εἰσὶν ἕτεροι φωλεύοντες ἐν οἰκίαις· οὕτως εἰσὶ πάθη λογιστικῶς μορφούμενα, καὶ εἰσὶν ἕτερα πρακτικῶς ἐνεργούμενα· εἰ καὶ ἐξ ἄλλων εἰς ἄλλας εἰκόνας μετεμορφώθησαν.	ροή'.
ρξβ'.	Καρδίας ἡδυπαθοῦσης, λογισμοί, καὶ λόγοι λοιμοὶ ἀναφύονται· καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ, τὴν ἐγκειμένην ὕλην ἐπιγινώσκωμεν.	Ὅταν ἴδῃς τὰ ἐγκείμενα ὑποστατικῶς κινούμενα, καὶ εἰς πάθος προσκαλούμενα τὸν νοῦν ἡσυχάζοντα, γίνωσκε, ὅτι ὁ νοῦς ποτὲ καὶ τούτων προηγῆσατο, καὶ εἰς πρᾶξιν ἤγαγε, καὶ τῇ καρδίᾳ ἐνέθηκεν.	ροθ'.
ρξγ'.	Παράμενε τῇ διανοίᾳ, καὶ οὐ κοπιᾶσεις ἐν πειρασμοῖς. ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωρῶν, ὑπόμεινε τὰ ἐπερχόμενα.	Οὐ συνίσταται νέφος, ἐκτὸς αὔρας ἀνέμου· καὶ οὐ γεννᾶται πάθος, ἐκτὸς ἐννοίας.	ροπ'.
ρξδ'.	Εὐχου μὴ ἔλθειν σοι πειρασμόν. ἐλθόντα δέ, κατάδεξαι ὡς σόν, καὶ οὐκ ἀλλότριον.	Ἐὰν μηκέτι ποιῶμεν τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς κατὰ τὴν Γραφήν, ραδίως ἐν Κυρίῳ ὑπολήξει τὰ προεγκείμενα.	ροπ'.
ρξέ.	Ἄρον τὴν ἐννοιαν ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, καὶ τότε δυνήσῃ ἰδεῖν τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου.	Τὰ μὲν ὑποστατικά τοῦ νοῦς εἰδῶλα, πονηρότερα εἰσὶ καὶ * ἐγκρατέστερα. τὰ δὲ λογιστικά, τούτων αἰτία καὶ προηγητικά τυγχάνει.	ροπ'.
ρξς'.	Ὁ λέγων, πάσας εἰδέναι τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου, ὡς οὐκ οἶδεν ἑαυτὸν τέλειον εἰσφέρει.	Ἔστι κακία καρδιακῶς κατέχουσα, διὰ τὴν χρονίαν πρόληψιν καὶ ἔστι κακία λογιστικῶς πολεμουσα, διὰ τῶν καθημερινῶν πραγμάτων.	ροπ'.
ρξζ'.	Ὅταν ἐξέλθῃ ὁ νοῦς * τῶν σωματικῶν φροντίδων, βλέπει κατὰ ἀναλογίαν τὰς τῶν ἐχθρῶν πανουργίας.	Ὁ Θεὸς τὰς πράξεις * καὶ τὰς προθέσεις λογιζέται. δῶψοι σοι, γὰρ φησὶν, ὁ Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου.	ροπ'.
ρξη'.	Ὁ λογισμοῖς συναπαγόμενος, ἐκτυφλοῦται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὰς μὲν ἐνεργείας τῆς ἁμαρτίας βλέπει, τὰς δὲ αἰτίας αὐτῶν ἰδεῖν οὐ δύναται.	Ὁ ἐν θεωρίᾳ συνειδῆσεως μὴ ἐγκαρτερῶν, οὐδὲ τοὺς σωματικούς πόνους ὑπὲρ εὐσεβείας καταδέχεται.	ροπ'.
ρξθ'.	Ἔστιν ὁ ποιῶν προφανῶς ἐντολὴν δουλεύων πάθει, καὶ διὰ πονηρῶν λογισμῶν ἀγαθὴν πρᾶξιν ἀφανίζων.	Φυσικὴ βίβλος ἐστὶν ἡ συνειδῆσις. ὁ ἐμπράκτως ἀναγινώσκων αὐτὴν, λαμβάνει πείραν θείας ἀντιλήψεως.	ροπ'.
ρο.	Ἐμπερόμενος ἐν ἀρχῇ τοῦ κακοῦ, μὴ λέγε, οὐ μὴ νικήσει με. καθὼ γὰρ ἂν ἐμφέρῃ, κατὰ τοσοῦτον ἤδη νενίκησαι.	Ὁ μὴ αἰρούμενος τοὺς ὑπὲρ ἀληθείας πό-	ροπ'.
ροά.	Ἐκαστον τῶν γινομένων ἀπὸ μικροῦ ἀρχεται, καὶ κατὰ μέρος τρεφόμενον, λαμβάνει τὴν αὔξησιν.		ροπ'.
ροβ'.	Δίκτυόν ἐστι πολὺπλοκον ἢ τῆς κακίας μέθοδος· καὶ ὁ μερικῶς ἐμπλακεῖς, ἐὰν ἀμελήσῃ, περιεκτικῶς σφίγγεται.		ροπ'.
ρογ'.	Μὴ θέλε ἀκούειν δυστυχίαν ἐχθρῶν ἀνθρώπων. οἱ γὰρ ἀκούοντες τῶν τοιούτων ρη-		ροπ'.

* ἐν ἄλλ.
ἐπικρα
τέσερα

ροπδ'.
κρεῖτ-
τον.
κατά.
ροπέ.

ροπς'.

ροπζ'.

ρηγ'	νοους ἐκουσίως, ὑπὸ τῶν ἀκουσίων χαλεπώ- τέρως παιδεύεται.	Ὡς περ εἰς μὲν ἐστὶν ὁ αἰσθητὸς πλου- τος, κατὰ δὲ τὴν κτῆσιν πολυμερῆς· οὕτως μία ἐστὶν ἀρετὴ, πολυτρόπους ἔχουσα τὰς ἐργασίας.	ρηε'
ρηδ'	Ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ δύναμιν ποιῶν αὐτό, διὰ μικρῶν πόνων, τοὺς μεγάλους ἐκφρεύεται.	Ὁ ἐκτὸς ἔργου σοφίζομενος, καὶ λαλῶν λόγου, πλουτεῖ ἐξ ἀδικίας, καὶ οἱ πόνοι αὐτοῦ, κατὰ τὴν Γραφήν, εἰς οἴκους ἄλλο- τρῶν εἰσέρχονται.	ρηε'
ρηε'	Ὁ ἐκτὸς προσευχῆς, καὶ ὑπομονῆς πει- ρασμοὺς νικῆσαι θέλων, οὐκ ἀπώσεται αὐ- τοὺς, ἀλλὰ πλέον ἐμπλακῆσεται.	Πάντα ὑπακούσεται τῷ χρυσίῳ, φησὶν· καὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, * τὰ νοητὰ διαι- κηθήσεται.	ρηε'
ρηε'	Ὁ Κύριος εἰς τὰς ἰδίας ἐγκέκρυπται ἐν- τολάς, καὶ τοῖς ζητοῦσιν αὐτόν, κατὰ ἀνα- λογίαν εὐρίσκεται.	Συνείδησις ἀγαθῆ, διὰ προσευχῆς εὐρί- σκεται· καὶ προσευχὴ καθαρὰ, διὰ συνειδή- σεως. θάτερον γὰρ θατέρου κατὰ φύσιν * προσδέχεται.	ρηε'
ρηε'	Μὴ εἴπης, ἐποίησα ἐντολάς, καὶ οὐχ εὐ- ρον τὸν Κύριον. γινώσιν γὰρ μετὰ δικαιοσύ- νης, κατὰ τὴν Γραφήν, πολλάκις εὐρηκας. οἱ δὲ ὀρθῶς αὐτὸν ζητοῦντες, εὐρήτουσιν εἰρήνην.	Ὁ Ἰακώβ τῷ Ἰωσήφ, χιτῶνα ποικίλον ἐποίησε. καὶ ὁ Κύριος τῷ πράξει, γινώσιν ἀ- ληθείας χαρίζεται· καθὰ γέγραπται· ὅτι δι- δάξει Κύριος πράξεις ὁδοῦ αὐτοῦ.	ρηε'
ρηε'	Εἰρήνη ἐστὶ τῶν παθῶν ἀπαλλαγὴ, ἣτις ἐκτὸς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οὐχ εὐρίσκεται.	Πάντοτε ἐργάζου τὸ ἀγαθὸν κατὰ δύνα- μιν, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ μελλόντος, μὴ στρέ- φου ἐπὶ τὸ ἐλαττον. ὁ γὰρ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, φησὶν, οὐκ ἐστὶν εὐθετος εἰς τὴν βα- σιλείαν τῶν Οὐρανῶν.	ρηε'
ρηε'	Ἄλλο πράξις ἐντολῆς, καὶ ἄλλο ἀρετῆ, κἂν ἐξ ἀλλήλων τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀφορμὰς λαμβάνουσι.		ρηε'
ρηε'	Πράξις ἐντολῆς λέγεται, ἐν τῷ πράξει τὸ προστεταγμένον· ἀρετὴ δέ, ἐν τῷ ἀρέ- σκεῖν τῇ ἀληθείᾳ τὸ γεγεννημένον.		ρηε'

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΙΟΜΕΝΩΝ ΕΞ ΕΡΓΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΣΘΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΑ κς'.

α.	Η Τῶν ἐξωθεν κακοπιστία, ἐν τοῖς ὑ- πογεγραμμένοις ἐλεγχθήσεται ὑπὸ τῶν βεβαιοπίστων καὶ ἐπεγνωκότων τὴν ἀλή- θειαν.	οὐσιν αὐτῷ, ἐλευθερίαν χαρίζεται. φησὶ γάρ· εὐ δούλε ἀγαθὸ καὶ πιστὸ. ἐπὶ ὀλίγα ἤς πι- στός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.	ρηε'
β.	Ὁ Κύριος πᾶσαν ἐντολὴν ὀφειλομένην δειξάι θέλων, τὴν δὲ υἰοθεσίαν ἰδίῳ Αἵματι τοῖς ἀνθρώποις δωρημένην, φησὶν· ὅταν πάντα ποιήσητε τὰ προστεταγμένα ὑμῖν, τότε εἶπατε, ὅτι δούλοι ἀχρεοὶ ἐσμὲν, καὶ ὁ ὀφειλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. διὰ τοῦ- το οὐκ ἐστὶ μισθὸς ἔργων ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἀλλὰ χάρις Δεσπότου πιστοῖς δούλοις ἡτοιμασμένη.	Οὕτω δούλος ἐστὶ πιστός, ὁ φιλῆ τῇ γνώσει ἐπερειδόμενος· ἀλλ' ὁ δι' ὑπακοῆς τῷ ἐντειλαμένῳ Χριστῷ πιστεύων.	ρηε'
γ.	Οὐκ ἀπαιτεῖ δούλος ὡς μισθὸν τὴν ἐλευ- θερίαν, ἀλλ' εὐαρεστεῖ ὡς ὀφειλέτης. καὶ κατὰ χάριν ἐκδέχεται.	Ὁ τὸν δεσπότην τιμῶν, ποιεῖ τὰ κελεύο- μενα. σφαλῆς δέ, ἡ παρακούσας, ὑπομένει ὡς ἴδια τὰ ἐπερχόμενα.	ρηε'
δ.	Χριστὸς ἀπέθανε κατὰ τὰς γραφὰς ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν· καὶ τοῖς εὐ δουλεύ-	Φιλομαθῆς ὢν, γίνου καὶ φιλόπνοος. ἡ γὰρ φιλῆ γνώσις φυσιοῖ τὸν ἀνθρώπον. Οἱ ἀπροσδοκῆτως συμβαίνοντες ἡμῖν πει- ρασμοί, οικονομικῶς ἡμᾶς φιλοπόνους διδά- σκουσιν εἶναι, καὶ μὴ βουλομένους εἰς με- τάνοιαν ἔλκουσιν.	ρηε'
		Αἱ ἐπερχόμεναι θλίψεις τοῖς ἀνθρώποις, τῶν ἰδίων κακῶν εἰσὶν ἔγγονα. ἐὰν δὲ αὐ-	ρηε'

τάς διὰ προσευχῆς ὑπομένωμεν, εὐρίσκομεν
πάλιν ἀγαθῶν πράγματων ἐπιφορὰν.

ι. Τινὲς ἐπ' ἀρετῇ ἐπαινεθέντες, ἠδύνθη-
σαν, καὶ τὴν τῆς κενοδοξίας αὐτῶν ἠδονὴν,
ἔδοξαν εἶναι παράκλησιν. ἕτεροι ἐφ' ἀμαρ-
τία ἐλεγχθέντες, ἐπόνησαν, καὶ τὸν ἐπωφελῆ
πόνον, ἐλογίσαντο εἶναι κακίας ἐνέργειαν.

ια. Ὅσοι προφάσει ἀγῶνων, τῶν ἀμελεστέ-
ρων κατεπαίρονται, οὗτοι ἐξ ἔργων σωμα-
τικῶν δικαιοῦσθαι νομίζουσιν. ὅσοι δὲ ἐπε-
ρειδόμενοι φιλῆ τῇ γνώσει, τοὺς ἀγνοοῦντας
εὐτελλίζομεν, ἐκείνων πολὺ ἀφρονέστεροι τυγ-
χάνομεν.

ιβ'. Ἐκτὸς τῶν κατ' αὐτὴν ἔργων, οὐπω
βεβαία ἡ γνώσις, καὶ ἀληθὴς τυγχάνη. δι-
ότι παντὶ πράγματι, τὸ ἔργον ἐστὶν ἡ βε-
βαίωσις.

ιγ'. Πολλάκις ἐκ τῆς περὶ τὴν πράξιν ἀμε-
λείας, καὶ ἡ γνώσις σκοτίζεται. ὧν γὰρ αἱ
ἐργασίαι καθόλου παρελογίσθησαν, τούτων
καὶ αἱ μνήμαι κατὰ μέρος οἰχίσονται.

ιδ'. Ἡ Γραφή διὰ τοῦτο κατὰ γνώσιν εἰδέ-
ναι τὸν Θεὸν ὑποτίθεται, ἵνα ὀρθῶς αὐτῷ
διὰ τῶν ἔργων δουλεύωμεν.

ιε. Ὅταν προφανῶς ἐπιτελῶμεν ἐντολάς,
τὰ μὲν ἰδικὰ παρὰ Κυρίου ἀναλόγως λαμ-
βάνομεν, ὠφελούμεθα δέ, κατὰ τὸν σκοπὸν
τῆς προαιρέσεως.

ισ'. Ὁ θέλων τι πράξαι καὶ μὴ δυνάμενος,
ὡς ποιήσας ἐστὶ παρὰ τῷ καρδιογνώστῃ
Θεῷ. τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς, καὶ ἐπὶ κα-
κοῖς νοητέον.

ιζ'. Ὁ νοῦς ἐκτὸς τοῦ σώματος, ἀγαθὰ καὶ
κακὰ ἐπιτελεῖ πολλά· τὸ δὲ σῶμα ἐκτὸς
τοῦ νοῦς, οὐδὲν τούτων ἐκτελέσαι δύναται.
διότι ὁ νόμος τῆς ἐλευθερίας, πρὸ τῆς πρά-
ξεως ἀναγινώσκεται.

ιη. Τινὲς μὴ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς, πιστεύειν
ὀρθῶς νομίζουσι· τινὲς δὲ ποιοῦντες, ὡς μι-
σθὸν ὀφειλόμενον τὴν Βασιλείαν ἐκδέχονται.
ἀμφοτέροι δὲ τῆς ἀληθείας ἀπεσφάλησαν.

ιθ'. Παρὰ δεσπότητος μισθὸς δούλοις οὐ κεχρεώ-
σται· οὐδ' αὖ πάλιν οἱ μὴ δουλεύοντες
ὀρθῶς, ἐλευθερίας τυγχάνουσιν.

κ'. Εἰ Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε, κατὰ
τάς Γραφάς, καὶ οὐ ζῶμεν ἑαυτοῖς ἀλλὰ
τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι· δη-
λὸν ὅτι δουλεύειν αὐτῷ ἕως θανάτου κεχρεώ-
στήκαμεν. πῶς οὖν ὀφειλομένην τὴν υἰοθε-
σίαν λογισόμεθα;

κα. Χριστὸς δεσπότης κατ' οὐσίαν καὶ δεσπότης
κατ' οἰκονομίαν· ὅτι καὶ μὴ ὄντας ἐποίησε

καὶ τῇ ἀμαρτίᾳ θανόντας, διὰ τοῦ ἰδίου Αἵ-
ματος ἐξηγόρασε καὶ τοῖς οὕτω πιστεύουσιν
τὴν χάριν ἐδώρησατο.

Ὅταν ἀκούσης τῆς Γραφῆς λεγούσης,
ὅτι ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ,
οὐκ ἔργα νοήσεις γενένης, ἢ βασιλείας ἀντά-
ξια, ἀλλ' ἔργα τῆς εἰς αὐτὸν ἀπιστίας, ἢ
πίστεως, ὁ Χριστὸς ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ·
οὐχ ὡς συναλλάκτης πραγμάτων, ἀλλ' ὡς
Θεὸς κτίστης καὶ ἀγοραστὴς ἡμῶν.

Ὅσοι τοῦ λουτροῦ τῆς παλλιγενεσίας
ἤξιώθημεν, τὰ ἀγαθὰ ἔργα οὐ δι' ἀνταπό-
δοσιν προσφέρομεν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν τῆς
δοθείσης ἡμῖν καθαρότητος.

Πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ὃ διὰ τῆς ἡμετέρας
ἐργαζόμεθα φύσεως, ἀπέχεσθαι μὲν ποιεῖ
τοῦ ἐναντίου, προσθήκην δὲ ἁγιασμοῦ, ἐκτὸς
χάριτος ποιῆσαι οὐ δύναται.

Ὁ ἐγκρατὴς, ἀπέχεται γαστριμαργίας. ὁ
ἀκτῆμων, πλεονεξίας. ὁ ἥσυχος πολυλογίας.
ὁ ἀγνὸς φιληδονίας. ὁ σεμνός, πορνείας. ὁ
αὐτάρκτης φιλαργυρίας. ὁ πρᾶος ταραχῆς. ὁ
ταπεινόφρων, κενοδοξίας. ὁ ὑποτακτικός, φι-
λονεικίας· ὁ ἐλεγκτικός, ὑποκρίσεως. ὁμοίως
καὶ ὁ εὐχόμενος, ἀπέχεται ἀνεμπιστίας. ὁ
πτωχός, πολυχρηματίας. ὁ ὁμολογητής,
ἀρνήσεως. ὁ μάρτυς εἰδωλολατρείας. βλέ-
πεις πῶς πᾶσα ἡ ἕως θανάτου ἐπιτελου-
μένη ἀρετῇ, οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἀμαρτίας ἐστὶν
ἀποχή; ἀμαρτίας δὲ ἀποχή, φύσει ἐστὶν
ἔργον, οὐ Βασιλείας ἀντάλλαγμα.

Ἄνθρωπος μόλις φυλάσσει τὰ τῆς ἑαυ-
τοῦ φύσεως, Χριστὸς δὲ διὰ σταυροῦ τὴν
υἰοθεσίαν χαρίζεται,

Ἔστιν ἐντολὴ μερικὴ, καὶ ἐστὶν ἕτερα
περιεκτικὴ. τῇ μὲν γὰρ μερικῶς κελεύει με-
ταδιδόναι τῷ μὴ ἔχοντι, τῇ δὲ ἐντέλλεται,
πᾶσιν ἀποτάξασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν.

Ἔστιν ἐνέργεια χάριτος, τῷ νηπίῳ ἀγνο-
ουμένη· καὶ ἐστὶ τῆς κακίας ἕτερα τῇ ἀλη-
θείᾳ ἐξομοιουμένη. καλὸν δὲ τὰ ταιαῦτα μὴ
ἐνοπτρίζεσθαι διὰ τὴν πλάνην· μήτε ἀναθε-
ματίζειν διὰ τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ πάντα δι'
ἐλπίδος προσφέρειν τῷ Θεῷ· αὐτὸς γὰρ οἶδε
τῶν ἀμφοτέρων τὸ χρήσιμον.

Ὁ διαπεράσαι θέλων τὴν νοητὴν θάλασ-
σαν, μακροθυμεῖ, ταπεινοφρονεῖ, ἀγρυπνεῖ,
ἐγκρατεύεται. ἐκτὸς δὲ τῶν τεσσάρων τού-
των, εἰάν εἰσελθεῖν βιάσῃται, θορυβεῖ μετὰ
τὴν καρδίαν, περάσαι δὲ οὐ δύναται.

Ἡσυχία, τῶν κακῶν ἀποκοπή· εἰάν δὲ καὶ
τάς τέσσαρας ἀρετάς ἐπὶ προσευχὴν προσ-

κβ'.

κγ'.

κδ'.

κε'.

κς'.

κζ'.

κη.
ἐνέσ-
γε'α

κθ'.

λ'.

	λαμβάνηται, βοήθημα συντομώτερον οὐδὲν αὐτῆς πρὸς ἀπάθειαν.	ἤσωμεν, παρελθούσης ἀμελείας, ἔλεγχος ἐστίν, οὐκ ἀνταπόδοσις.	
λα.	Οὐκ ἔστιν ἡσυχάσαι τὸν νοῦν, ἄνευ τοῦ σώματος οὐδὲ λύσαι τὸ τούτων μεστέειχον, ἄνευ ἡσυχίας καὶ προσευχῆς.	Ὁ θλιβόμενος νοερώς, καὶ ἀναπαυόμενος σαρκικῶς, ὁμοίος ἐστὶ τῷ σωματικῶς θλιβόμενῳ, καὶ νοερώς διαχεομένῳ.	μέ.
λβ.	Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός. οἱ δὲ πνεύματι περιπατοῦντες, ἐπιθυμίαν σαρκός οὐ μὴ τελέσωσιν.	Ἡ ἐξ ἀμφοῖν θλίψις ἐκούσιος, συνεργεῖ πρὸς θάτερον, ἢ τῆς διανοίας τῇ σαρκικῇ, καὶ ἢ τῆς σαρκός τῇ κατὰ διάνοιαν· τὸ γὰρ σύνθετον αὐτῶν, μοχθηρότερον γίνεται.	μς'.
λγ.	Οὐκ ἔστι τελεία προσευχὴ χωρὶς νοητῆς ἐπικλήσεως. ἀπερισπάστως δὲ βούσσης ἐννοίας, ἐπακούσεται Κύριος.	Μεγάλῃ ἀρετῇ τὸ ὑπομένειν τὰ ἐπερχόμενα, καὶ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον μισοῦντα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.	μζ'.
λδ.	Ὁ νοῦς ἀπερισπάστως εὐχόμενος, θλίβει καρδίαν. καρδίαν δὲ συντετριμμένην καὶ ταπεινωμένην, ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει.	Ἀγάπης ἀνυποκρίτου τεκμήριον, ἀδικημάτων συγχώρησις. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κύριος τὸν κόσμον ἠγάπησε.	μη.
λε.	Καὶ ἡ προσευχὴ ἀρετὴ λέγεται, κἂν μήτηρ αὐτῶν τυγχάνει. ἀπογεννᾷ γὰρ αὐτὰς διὰ τῆς εἰς Χριστὸν συναφείας.	Οὐκ ἔστιν ἀπὸ καρδίας συγχωρῆσαι τινὰ παραπτώματα, ἐκτὸς γνώσεως ἀληθινῆς. αὕτη γὰρ ἴδια ἐκάστῳ τὰ ἐπερχόμενα δείκνυσιν.	μθ'.
λς.	Ὁ ἐὰν πράξωμεν χωρὶς προσευχῆς, καὶ ἀγαθῆς ἐλπίδος, ὕστερον ἐπιβλαβές, καὶ ἀτελές τυγχάνει.	Οὐδὲν ἀπολέσεις, ὧν ἂν ἀφῆς διὰ τὸν Κύριον. τῷ γὰρ ἰδίῳ καιρῷ, πολυπλασίως ἐλεύσεται.	ν'.
λζ.	Ὅταν ἀκούσης, ὅτι ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, μετόχους ἀρετῶν, καὶ μετόχους ἀγάπης νόει. ἀγάπη γὰρ ἐσχάτη μὲν ἀρετῶν τυγχάνει κατὰ τάξιν, πρώτη δὲ εὐρίσκεται πασῶν κατ' ἀξίαν τὰς προγεγεννημένας ἑαυτῆς, ἐσχάτας ἀποδεικνύουσα.	Ὅταν ὁ νοῦς τοῦ τῆς εὐσεβείας σκοποῦ ἐπιλάβηται, τότε τὸ προφανές ἔργον τῆς ἀρετῆς ἀνόνητον γίνεται.	νά.
λη.	Ἐὰν ἀκηδιάσης προσευχόμενος, ἢ ἀπὸ κακίας πολυτρόπως θλιβόμενος, μνημόνευσον τῆς ἐξόδου καὶ τῶν χαλεπῶν κολάσεων. κρεῖσσον δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ διὰ προσευχῆς, καὶ ἐλπίδος, ἢ μνήμας ἔχειν ἐξωτέρας, κἂν ἐπωφελεῖς τυγχάνωσιν.	Εἰ παντὶ ἀνθρώπῳ βλαβερά ἢ κακοβουλία, πολλῷ μᾶλλον τοῖς τὴν ἀκρίθειαν ἐπανηρημένοις.	νβ'.
λθ.	Οὐδεμία τῶν ἀρετῶν μόνῃ καθ' ἑαυτὴν ἀνοίγει τὴν φυσικὴν ἡμῶν θύραν, ἐὰν μὴ πᾶσαι ἀλλήλων ἀκολουθῶς ἐξήρτηνται.	Ἔργῳ φιλοσόφει περὶ βουλῆς ἀνθρώπου, καὶ ἀνταποδόσεως Θεοῦ. οὐκ ἔστι γὰρ ὁ λόγος τῆς ἐργασίας σοφώτερος, ἢ ὠφελιμώτερος.	νγ'.
μα.	Οὐκ ἔστιν ἐγκρατής ὁ λογισμοῖς τρεφόμενος. κἂν γὰρ ὠφελίμοι ὦσιν, οὐκ εἰσὶ τῆς ἐλπίδος ὠφελιμώτεροι.	Τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας πόνοις, ἐπακολουθεῖ ἀντίληψις. τοῦτο δὲ γνωστότερον διὰ νόμου θείου καὶ συνειδήσεως.	νδ'.
μα.	Ἔστιν ἀμαρτία πᾶσα εἰς θάνατον, ἢ ἀμετανόητος· περὶ ἧς κἂν Ἅγιος ὑπὲρ ἑτέρου προσεύξηται, οὐκ εἰσακούεται.	Εἰς παρέλαβε φρόνημα, καὶ ἀνεπισκέπτως ἐκράτησεν. ἕτερος δὲ παρέλαβε, καὶ τῇ ἀληθείᾳ συνέκρινε. ζητητέον, τίς αὐτῶν εὐσεβέστερως ἐποίησε;	νε.
μβ.	Ὁ ὀρθῶς μετανοῶν, οὐκ ἀντελλογεῖ τὸν κόπον ταῖς παλαιαῖς ἀμαρτίαις, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν ἐξευμενίζεται.	Γνώσις ἀληθῆς ὑπάρχει ἢ τῶν θλιβερῶν ὑπομονῇ καὶ τὸ μὴ αἰτιασθαι τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ ταῖς ἑαυτοῦ συμφοραῖς.	νε'.
μγ.	Εἰ ὅσα ἔχει ἡ φύσις ἡμῶν καλὰ, καθ' ἡμέραν ποιεῖν αὐτὰ κεχρεωστήκαμεν, τί λοιπὸν περὶ τῶν προγεγεννημένων κακῶν τῷ Θεῷ ἀνταποδώσομεν;	Ὁ ποιῶν ἀγαθόν, καὶ ζητῶν ἀνταπόδοσιν, οὐ δουλεύει Θεῷ, ἀλλὰ τῷ ἰδίῳ θελήματι.	νζ'.
μδ.	Ὅσῃ ἂν ὑπερβολὴν ἀρετῆς σήμερον ποι-	Οὐκ ἔστιν ἀμαρτήσαντα τὴν ἀνταπόδοσιν διαδρᾶσαι, εἰμὴ διὰ μετανοίας προσηκούσης τῷ σφάλματι.	νη.
		Τινὲς λέγουσιν, οὐ δυνάμεθα ποιῆσαι τὸ ἀγαθόν, ἐὰν μὴ ἐνεργῶς δεξώμεθα τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.	νθ'
		Ἄει οἱ προαιρέσει ταῖς ἡδοναῖς ἐγκείμενοι, ὡς ἀβοήθητον παραιτοῦνται τὸ κατὰ δύναμιν.	ξ'.

- ξά. Ἡ μὲν χάρις τοῖς ἐν Χριστῷ βαπτισθεῖσι, μυστικῶς δεδώρηται· ἐνεργεῖ δὲ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν. καὶ κρυφίως μὲν ἡ χάρις βοηθεῖν ἡμῖν οὐ παύεται, ἐφ' ἡμῖν δὲ ἐστὶ ποιεῖν, ἢ μὴ ποιεῖν τὸ ἀγαθὸν κατὰ δύναμιν.
- ξβ'. Πρῶτον μὲν θεοπρεπῶς ἐγείρει τὴν συνείδησιν. ὅθεν καὶ κακοποιοὶ μετανοήσαντες, τῷ Θεῷ εὐηρέστησαν.
- ξγ'. Πάλιν ἐν διδασκαλίᾳ τοῦ πλησίον ἐγκέκρυπται. ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ ἐν ἀναγνώσει τῆς διανοίας παρέπεται, καὶ διὰ φυσικῆς ἀκολουθίας διδάσκει τὸν νοῦν τὴν ἑαυτῆς ἀλήθειαν. εἰ οὖν τῆς μερικῆς ταύτης ἀκολουθίας μὴ κρύψωμεν τὸ τάλαντον, εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἐνεργῶς εἰσελευσόμεθα.
- ξδ'. Ὁ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἐπιζητῶν, ὁμοίος ἐστὶ δούλῳ ἀργυρωνήτῳ, ὅς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι, σὺν ταῖς ὠναῖς καὶ τὴν ἐλευθερίαν γραφῆναι ζητεῖ.
- ξε'. Ὁ τὰς ἐξωθεν ἐπιφορὰς δικαιοσύνης Θεοῦ παραγινομένας εὐρηκῶς, οὗτος ζητῶν τὸν Κύριον, εὖρε γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης.
- ξς'. Ἐὰν νοήσης κατὰ τὴν Γραφήν, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ γῆ τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου, γίνεσεται σοι πᾶσα σύμβασις, θεογνωσίας διδάσκαλος.
- ξζ'. Κατὰ τὴν ἐκάστου ἐννοίαν, ἀπαντᾷ τὸ ὀφειλόμενον. τὴν δὲ ποικιλίαν τῆς ἀρμοδίου ἐπιφορᾶς, μόνος ὁ Θεὸς ἐπίσταται.
- ξη'. Ὅταν ἀτιμίαν τινὰ παρά τῶν ἀνθρώπων πάθῃς, εὐθύς τὴν ἐπιφορὰν τῆς παρά Θεοῦ δόξης ἐνόησον· καὶ ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ, ἀλυπος καὶ ἀτάραχος ἔσῃ· ἐπὶ δὲ τῇ δόξῃ, πιστὸς καὶ ἀκατάκριτος ἔσῃ, ὅταν ἐλεύσεται.
- ξθ'. Ἐπαινούμενος ὑπὸ πλῆθος κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ, μηδὲν ἐπιδεικτικὸν ἐπιμίξης τῆς κυριακῆς οἰκονομίας· ἵνα μὴ πάλιν ἐκ μεταβολῆς, εἰς τὸ ἐναντίον ἐμπέσης.
- ο. Σπῆρος οὐκ αὐξηθήσεται, δίχα γῆς καὶ ὕδατος· καὶ οὐκ ὠφελήθησεται ἄνθρωπος ἐκτὸς ἐκουσίων πόνων, καὶ θείας ἀντιλήψεως.
- οά. Οὐκ ἐστὶ χωρὶς νέφους ἐπιχεθῆναι βροχήν, οὐδὲ χωρὶς συνειδήσεως ἀγαθῆς, εὐαρεστήσαι Θεῷ.
- οβ'. Μὴ ἀπαναίνου μανθάνειν, κἄν λίαν φρόνιμος τυγχάνῃς. ἢ γὰρ οἰκονομία τοῦ Θεοῦ ὠφελιμωτέρα ἐστὶ τῆς ἡμετέρας φρονήσεως.
- ογ'. Ὅταν ὑφ' ἡδονῆς τινὸς ἢ καρδία παρα-
- κινήθῃ τοῦ τῆς φιλοπονίας τόπου, τότε λίθου βαρυτάτου δίκην ἐπὶ καταβάσιν ὀλισθησαντος, δυσεπικράτητος γίνεται.
- Ὡς περ μόσχος ἄπειρος, βοτάναις ἐπιτρέχων, κατήντησεν εἰς ἀμφίκρυσμον τόπον· οὕτως εὐρίσκεται ψυχὴ κατὰ μικρὸν ὑπὸ λογισμῶν ἀποβουκολομένη.
- Ὅταν ὁ νοῦς ἀνδρισάμενος ἐν Κυρίῳ, ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ χρονίας προλήψεως, τότε ἡ καρδία ὡς ὑπὸ δημίων κολάζεται, τεινόντων αὐτὴν ἐνθα, καὶ ἐνθα, τοῦ νοῦς, καὶ τοῦ πάθους.
- Ὡς περ οἱ ἐν θαλάσῃ πλέοντες, ἐλπίδι κέρδους, ἠδέως ὑπομένουσι τὸν ἡλιακὸν καύσωνα· οὕτως οἱ μισοῦντες τὴν κακίαν, ἀγαπῶσιν ἔλεγχον. διότι ἐναντιοῦται, ὁ μὲν, τοῖς ἀνέμοις, ὁ δὲ, τοῖς πάθεσιν.
- Ὡς περ φυγὴ ἐν χειμῶνι ἢ ἐν σαββάτῳ, ὀδύνη γίνεται τῇ σαρκί, καὶ βεβήλωσις τῇ ψυχῇ· οὕτως ἐπανάστασις παθῶν ἐν γηραλέῳ σώματι καὶ ψυχῇ καθιερωμένη.
- Οὐδεὶς οὕτως ἀγαθὸς καὶ οἰκτιρμῶν, ὡς ὁ Κύριος. τῷ δὲ μὴ μετανοοῦντι, οὐδὲ αὐτὸς ἀφήσῃ.
- Πολλοὶ λυπούμεθα ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις, τὰς δὲ αἰτίας αὐτῶν ἠδέως καταδεχόμεθα.
- Ἀσπάλαξ ὑπὸ γῆν ἔρπων, τυφλὸς ὢν, ἀστέρας ἰδεῖν οὐ δύναται, καὶ ὁ μὴ πιστεύων περὶ προσκαίρων, οὔτε περὶ τῶν αἰωνίων πιστεύειν δύναται.
- Χάρις πρὸ χάριτος ἢ ἀληθῆς γνῶσις δεδώρηται τοῖς ἀνθρώποις παρά Θεοῦ· πρὸ πάντων τῷ δωρησαμένῳ πιστεύειν τοὺς μετόχους αὐτῆς ἐκδιδάσκουσα.
- Ὅταν ἐφάμαρτος ψυχῇ τὰς ἐπερχομένας θλίψεις οὐ καταδέχεται, τότε οἱ Ἄγγελοι περὶ αὐτῆς λέγουσιν ἰατροῦσαμεν τὴν Βαβυλῶνα, καὶ οὐκ ἰάθη.
- Νοῦς ἐπιλανθανόμενος τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, ὑπὲρ τῶν ἐναντίων, ὡς συμφερόντων τοῖς ἀνθρώποις διαμάχεται.
- Ὡς περ ἐν ὕδατι πῦρ χρονίσαι οὐ δύναται, οὕτως οὔτε λογισμὸς αἰσχροῦ ἐν φιλοθέῳ καρδίᾳ. διότι πᾶς φιλοθεός, ἐστὶ καὶ φιλόπονος. ἐκούσιος δὲ πόνος, ἐχθρὸς ἡδονῆς κατὰ φύσιν ὑπάρχει.
- Πάθος ἔργῳ νομῆν κρατήσαν διὰ τοῦ θελήματος, ὕστερον καὶ μὴ θέλοντι τῷ μετόχῳ, βιαίως κατεπαίρεται.
- Τῶν ἀκουσίων λογισμῶν τὰς αἰτίας ἀγαπῶμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέρχονται· τῶν δὲ ἐκουσίων, δηλονότι καὶ τὰ πράγματα.

οδ'.

οε'.

ος'.

οζ'.

οη'.

οθ'.

πί'.

πά'.

πβ'.

πγ'.

πδ'.

πέ'.

πς'.

πζ'.	Οἴησις καὶ ἀλαζονεία, βλασφημίας εἰσὶν αἷτια. φιλαργυρία δὲ καὶ κενοδοξία, ἀσπλαγχνίας, καὶ ὑποκρίσεως.	θεάς τῶ παραμένοντι. ἀμέλεια δὲ αὐτῆς καὶ βεβασμός, φιληδονίας τεκμήριον.	ψή.
πή.	Ὅταν ἴδῃ ὁ διάβολος, ὅτι ὁ νοῦς ἐκ καρδίας προσηύξατο, τότε μεγάλους, καὶ κατοτέχνους πειρασμούς ἐπιφέρει. μικρὰς γὰρ ἀρετάς, μεγάλας ἐπιφοραῖς ἀναιρεῖν οὐ βούλεται.	Ὁ ἀθλίπτως ἀγρυπνῶν, καὶ μακροθυμῶν, καὶ προσευχόμενος, Πνεύματος Ἁγίου ἐναργῶς μέτοχος τυγχάνει. ὁ δὲ θλιβόμενος ἐν τούτοις, καὶ θελήματι ὑπομένων, καὶ οὗτος ταχέως τυγχάνει ἀντιλήψεως.	ψθ'.
πθ'.	Λογισμὸς ἐγγρονίζων, δηλοῖ τὴν τοῦ ἀνθρώπου προσπάθειαν. ταχέως δὲ ἀναιρούμενος, σημαίνει πολεμον, καὶ ἐναντιότητα.	Ἐντολὴ ἐντολῆς ἀποδέδεικται διαφορώτερη. διὸ καὶ πίστις πίστεως βεβαιότερα εὐρίσκεται.	ρ'.
ψ'.	Τρεῖς εἰσὶ νοητοὶ τύποι, εἰς οὓς ὁ νοῦς ἐκ μεταβολῆς εἰσέρχεται κατὰ φύσιν, ὑπὲρ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν. καὶ ὅταν μὲν εἰς τὸν κατὰ φύσιν εἰσέλθῃ, εὐρίσκει ἑαυτὸν αἷτιον τῶν πονηρῶν λογισμῶν καὶ ἐξομολογεῖται τῷ Θεῷ τὰς ἀμαρτίας, ἐπιγινώσκων τὰς αἰτίας τῶν παθῶν. ὅταν δὲ εἰς τὸν παρὰ φύσιν γένηται, ἐπιλανθάνεται τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις διαμάχεται ὡς ἀδικοῦσιν αὐτόν. ὅταν δὲ εἰς τὸν ὑπὲρ φύσιν ἀχθῇ, εὐρίσκει τοὺς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὓς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, ἀγάπην, χαρὰν, εἰρήνην, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ οἶδεν, ὅτι ἐὰν προκρίνῃ τὰς σωματικὰς φροντιδας, ἐμμένειν ἐκεῖ οὐ δύναται. καὶ ὁ ἀναχωρῶν τοῦ τόπου ἐκείνου ἐμπίπτει εἰς τὴν ἀμαρτίαν, καὶ εἰς τὰς ἐπακολουθούσας αὐτῇ δεινὰς συμβάσεις, κἂν μὴ προσφάτως, ἀλλὰ τῷ ἰδίῳ καιρῷ, καθὼς οἶδεν ἢ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη.	Ἔστι πίστις ἐξ ἀκοῆς. κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἔστι πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις.	ρα'.
ψά.	Τοσοῦτον ἢ ἐκάστου γινώσις ἀληθῆς τυγχάνει, ὅσον αὐτὴν πράττης, καὶ ταπεινώσις, καὶ ἀγάπη βεβαιούσι.	Καλὸν διὰ λόγων ὠφελεῖν τοὺς πυνηθνομένους· κρεῖσσον δὲ τὸ διὰ προσευχῆς, καὶ ἀρετῆς συνεργεῖν αὐτοῖς. ὁ γὰρ διὰ τούτων ἑαυτὸν προσφέρων Θεῷ, βοηθεῖ καὶ τῷ πέλας διὰ τοῦ οἰκείου βοηθήματος.	ρβ'.
ψβ'.	Πᾶς ὁ βαπτισθεὶς ὀρθοδόξως, ἔλαβε μυστικῶς πᾶσαν τὴν χάριν. πληροφορεῖται δὲ λοιπόν, κατὰ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν.	Εἰ θέλεις συντόμῳ λόγῳ ὠφελεῖσαι τὸν φιλομαθῆ, ὑπόδειξον αὐτῷ προσευχὴν, καὶ πίστιν ὀρθήν, καὶ τῶν ἐπερχομένων ὑπομονήν. πάντα γὰρ λοιπὸν τὰ καλὰ διὰ τούτων εὐρίσκεται.	ργ'.
ψγ'.	Ἐντολὴ Χριστοῦ κατὰ συνείδησιν ἐπιτελουμένη, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν τῆς καρδίας, ὄρωρεται παράκλησιν· πλὴν ἕκαστον αὐτῶν ἐν ἰδίῳ καιρῷ παραγίνεται.	Περὶ ὧν τις ἤλπισεν εἰς Θεόν, οὐκ ἔτι περὶ ἐκείνων τῷ πλησίον διαμάχεται.	ρδ'.
ψδ'.	Ἔχε παράμονον δέησιν, ἐν παντὶ πράγματι, ὡς μηδὲν ἐπιτελεῖν ἐκτὸς βοηθείας Θεοῦ.	Εἰ πᾶν ἀκούσιον ἐκ τῶν ἐκουσίων ἔχει τὴν αἰτίαν, κατὰ τὴν Γραφήν, οὐδεὶς οὕτως ἐχθρὸς ἀνθρώπου, ὡς αὐτὸς ἑαυτοῦ τυγχάνει.	ρε'.
ψε'.	Οὐδὲν προσευχῆς εἰς ἐνέργειαν δυνατώτερον· καὶ πρὸς εὐδοκίαν Θεοῦ, οὐδὲν αὐτῆς ὠφελιμώτερον.	Πάντων τῶν κακῶν προηγείται ἄγνοια· δευτέρα δὲ ταύτης ἐστὶν ἡ ἀπιστία.	ρς'.
ψς'.	Πᾶσα ἐργασία ἐντολῶν, ἐν αὐτῇ περιέχεται. τῆς γὰρ εἰς Θεὸν ἀγάπης, οὐδὲν ἐστὶν ἀνώτερον.	Φεῦγε πειρασμὸν δι' ὑπομονῆς, καὶ δεήσεως. εἰ δὲ ἐκτὸς τούτων ἀντιτάσση, περισσοτέρως ἐπέρχεται.	ρζ'.
ψζ'.	Προσευχὴ ἀρρέμβαστος, σημεῖον φιλο-	Ὁ πρῶτος κατὰ Θεόν, τῶν σοφῶν ἐστὶ σοφώτερος· καὶ ὁ ταπεινὸς τῆ καρδία, τῶν δυνατῶν δυνατώτερος. ἐπειδὴ τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ κατὰ γινώσιν βαστάζουσιν.	ρη'.
		Ὅσα ἐκτὸς προσευχῆς ἢ λαλοῦμεν, ἢ πράττομεν, ὑστερον ἢ σφαλερά, ἢ ἐπιβλαβῆ τυγχάνουσι· καὶ ἡμᾶς ἀγνώστως διὰ τῶν πραγμάτων ἐλέγχουσιν.	ρθ'.
		Ἐξ ἔργων, καὶ λόγων, καὶ ἐννοίας, δίκαιος εἷς. ἐκ δὲ πίστεως, καὶ χάριτος, καὶ μετανοίας, πολλοὶ δίκαιοι.	ρί'.
		Ὡς περ μετανοοῦντι ὑψηλοφρονεῖν ἀλλότριον, οὕτως ἐκουσίως ἀμαρτάνοντι, ταπεινοφρονεῖν ἀδύνατον.	ρια'.
		Οὐκ ἔστι συνειδήσεως κατάγνωσις ἢ ταπεινοφροσύνη· ἀλλὰ * χάρις Θεοῦ, καὶ συμπαθείας ἐπίγνωσις.	ἑνάλλ. χάριτος
		Ὅπερ ἐστὶν οἶκος αἰσθητὸς τῷ κοινῷ ἀ-	ριβ'

	<p>έρι, τούτο νους λογικός τῆ θεῖα χάριτι· και ὅσον ἂν ἐκβάλλῃς τὴν ὕλην, τοσοῦτον αὐτομολήσῃ· και ὅσον ἂν ἐμβάλλῃς, τοσοῦτον ὑποχωρήσει.</p>	<p>προσομιλεῖ; ἢ τίς ἐξουδένωσιν ἀγαπῶν, ἐπὶ ἀτιμία ταρασσεται; τίς δὲ καρδίαν συντετριμμένην και τεταπεινωμένην ἔχων, ἡδονὴν σαρκὸς παραδέχεται; ἢ τίς Χριστῶ πιστεύων, μεριμνᾷ περὶ προσκαιρῶν, ἢ διαμάχεται;</p>	
ριγ'.	<p>Ἴλη οἴκου, σκευή, και βρώματα. Ὑλη δὲ νοός, κενοδοξία, και ἡδονή.</p>	<p>Ὁ ἀθετούμενος ὑπὸ τινος, και μήτε λόγῳ, μή τε ἐννοίᾳ τῷ ἀθετοῦντι φιλονεικῶν, γινώσιν ἀληθῆ κέκτηται, και πίστιν βεβαίαν ἐπιδείκνυται τῷ Δεσπότη.</p>	ρκεδ'.
ριδ'.	<p>Χώρημα καρδίας, ἐλπίς εἰς Θεόν. στενωχωρία δὲ αὐτῆς, φροντίς σωματικῆ.</p>	<p>Ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐνζυγοῖς τοῦ ἀδικῆσαι, ἐκάστῳ τὸ δίκαιον τοῦ Θεοῦ ἀποσώζοντας.</p>	ρκεε'.
ριε'.	<p>Μία μὲν ἐστὶ και ἀναλλοίωτος ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἐνεργεῖ δὲ ἐκάστῳ, καθὼς βούλεται.</p>	<p>Εἰ οὔτε τῷ ἀδικοῦντι ἐστὶ περίσσεια, οὔτε τῷ ἀδικουμένῳ ὑστέρημα, ἐν εἰκόνι μὲν διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταρασσεται.</p>	ρκεε'.
ρις'.	<p>Ὡς περ ὑετὸς ἐπιχεθεὶς τῆ γῆ, τοῖς φυτοῖς προσφυᾶ παρέχει ποιότητα, γλυκεῖαν μὲν τοῖς γλυκέσι, στυφὴν δὲ τοῖς στυφοτέροις· οὕτως ἡ χάρις ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν, ἀτρέπτως ἐπιβάλλουσα, ἀρμοζούσας ταῖς ἀρεταῖς τὰς ἐνεργείας χαρίζεται.</p>	<p>Ὅταν ἴδῃς τινὰ ἐν πολλαῖς ἀτιμίαις ὀδυνώμενον, γίνωσκε, ὅτι λογισμοῖς κενοδοξίας ἐμφορηθεὶς, ἀηδῶστῶν καρδιακῶν σπερμάτων θερίζει τὰ δράγματα.</p>	ρκεε'.
ριζ'.	<p>Τῷ διὰ Χριστὸν πεινῶντι, γίνεται τροφή· και τῷ διψῶντι, πόμα ἡδύτατον· τῷ ῥιγοῦντι, ἐνδύμα· και τῷ κοπιῶντι, ἀνάπαυσις· τῷ προσευχομένῳ, πληροφῶρῃ· και τῷ πενθοῦντι, παράκλησις.</p>	<p>Ὁ σωματικαῖς ἡδοναῖς πέρα τοῦ δέοντος ἐναπολαύσας, ἐκατονταπλαστοῖς πόνοις ἀποτίσει τὴν περίσσειαν.</p>	ρκεε'.
ριη'.	<p>Ὅταν οὖν ἀκούσῃς τῆς Γραφῆς λεγούσης * παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἐκάθησεν ἐφ' ἓνα ἐκαστον τῶν Ἀποστόλων. ἢ ὅτι ἐφῆλατο ἐπὶ τὸν Προφήτην, ἢ ἐνεργεῖ, ἢ λυπεῖται, ἢ σβέννυται, ἢ παροξύνεται· και πάλιν τοὺς μὲν ἀπαρχὴν ἔχοντας· τοὺς δὲ πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου· μὴ τομῆν, ἢ τροπὴν, ἢ ἀλλοίωσίν τινα ἐννοήσεις περὶ τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ πιστεῦε καθ' ὃν προειρήκαμεν τρόπον, ἀτρέπτον, και ἀναλλοίωτον, και παντοδύναμον. διὸ και ἐν ταῖς ἐνεργείαις, και μένει ὁ ἐστὶ, και ἐκάστῳ τὸ δέον ἀποσώζει θεοπρεπῶς. αὐτὸ μὲν γὰρ ἡλίου δίκην ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας τελείως ἐκκέχυται, ἐκαστος δὲ ἡμῶν καθὼς ἂν τὰ ἐπισκοτοῦντα πάθη μισήσας περιαιρῆ, ἀναλόγως φωτίζεται. καθὼς δὲ ἀγαπῶν αὐτὰ * διαλογίζεται, ὁμοίως σκοτίζεται.</p>	<p>Ὁ ἀρχικός, ὑποτακτικῶ χρεωστῆ λέγειν τὸ ὀφειλόμενον· παρακούμενος δὲ, τὴν ἐπιφορὰν τῶν κακῶν προαγγέλλειν.</p>	ρκεε'.
ισ'.	<p>Ὅταν οὖν ἀκούσῃς τῆς Γραφῆς λεγούσης * παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἐκάθησεν ἐφ' ἓνα ἐκαστον τῶν Ἀποστόλων. ἢ ὅτι ἐφῆλατο ἐπὶ τὸν Προφήτην, ἢ ἐνεργεῖ, ἢ λυπεῖται, ἢ σβέννυται, ἢ παροξύνεται· και πάλιν τοὺς μὲν ἀπαρχὴν ἔχοντας· τοὺς δὲ πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου· μὴ τομῆν, ἢ τροπὴν, ἢ ἀλλοίωσίν τινα ἐννοήσεις περὶ τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ πιστεῦε καθ' ὃν προειρήκαμεν τρόπον, ἀτρέπτον, και ἀναλλοίωτον, και παντοδύναμον. διὸ και ἐν ταῖς ἐνεργείαις, και μένει ὁ ἐστὶ, και ἐκάστῳ τὸ δέον ἀποσώζει θεοπρεπῶς. αὐτὸ μὲν γὰρ ἡλίου δίκην ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας τελείως ἐκκέχυται, ἐκαστος δὲ ἡμῶν καθὼς ἂν τὰ ἐπισκοτοῦντα πάθη μισήσας περιαιρῆ, ἀναλόγως φωτίζεται. καθὼς δὲ ἀγαπῶν αὐτὰ * διαλογίζεται, ὁμοίως σκοτίζεται.</p>	<p>Ὁ ἀδικούμενος παρὰ τινος, και μὴ παραζητῶν τῷ ἀδικοῦντι τὸ δέον, ἐκείνῳ τῷ μέρει πιστεύει τῷ Χριστῷ, και ἐκατονταπλασίονα λαμβάνει ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, και ζωὴν αἰώνιον κληρονομεῖ.</p>	ρκεε'.
περι	<p>Ὅταν οὖν ἀκούσῃς τῆς Γραφῆς λεγούσης * παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἐκάθησεν ἐφ' ἓνα ἐκαστον τῶν Ἀποστόλων. ἢ ὅτι ἐφῆλατο ἐπὶ τὸν Προφήτην, ἢ ἐνεργεῖ, ἢ λυπεῖται, ἢ σβέννυται, ἢ παροξύνεται· και πάλιν τοὺς μὲν ἀπαρχὴν ἔχοντας· τοὺς δὲ πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου· μὴ τομῆν, ἢ τροπὴν, ἢ ἀλλοίωσίν τινα ἐννοήσεις περὶ τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ πιστεῦε καθ' ὃν προειρήκαμεν τρόπον, ἀτρέπτον, και ἀναλλοίωτον, και παντοδύναμον. διὸ και ἐν ταῖς ἐνεργείαις, και μένει ὁ ἐστὶ, και ἐκάστῳ τὸ δέον ἀποσώζει θεοπρεπῶς. αὐτὸ μὲν γὰρ ἡλίου δίκην ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας τελείως ἐκκέχυται, ἐκαστος δὲ ἡμῶν καθὼς ἂν τὰ ἐπισκοτοῦντα πάθη μισήσας περιαιρῆ, ἀναλόγως φωτίζεται. καθὼς δὲ ἀγαπῶν αὐτὰ * διαλογίζεται, ὁμοίως σκοτίζεται.</p>	<p>Μνήμη Θεοῦ ἐστὶ, πόνος καρδίας ὑπὲρ εὐσεβείας γινόμενος. πᾶς δὲ ὁ ἐπιλανθανόμενος τοῦ Θεοῦ, ἡδυπαθεῖ, και ἀνάληγτος γίνεται.</p>	ρκεε'.
ριθ'.	<p>Ὁ μισῶν τὰ πάθη, περιαιρεῖ τὰς τούτων αἰτίας. ὁ δὲ ταῖς αἰτίαις ἐγκείμενος, ὑπὸ τῶν παθῶν και μὴ βουλόμενος πολεμεῖται.</p>	<p>Μὴ λέγε, ὅτι ὁ ἀπαθής, θλίβεσθαι οὐ δύναται. κἄν γὰρ μὴ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ πλησίον τούτο κεχρεώσθηκεν.</p>	ρκεε'.
ρκ'.	<p>Ὅταν ὑπὸ τῶν πονηρῶν λογισμῶν ἐνεργούμεθα, ἑαυτούς, και μὴ πατρῶν ἀμαρτίαν αἰτιώμεθα.</p>	<p>Ὅταν ὁ ἐχθρὸς τῶν ἐν τῆ λήθῃ ἀμαρτημάτων πολλὰ κρατήσῃ χειρόγραφα, τότε και ἐν τῆ μνήμῃ τὰ αὐτὰ ποιεῖν τὸν χρεωφειλέτην ἀναγκάζει, τῷ τῆς ἀμαρτίας νόμῳ εὐλόγως ἀποχρῶμενος.</p>	ρκεε'.
ρκα'.	<p>Ῥίζαι τῶν λογισμῶν εἰσὶν αἱ προφανεῖς κακίαι· ἅς χειρὶ και ποσὶ και στόματι, ἐκδικουμέν ἐκάσποτε.</p>	<p>Εἰ βούλει διηνεκῶς μνημονεύειν Θεοῦ, μὴ ἀπώθει ὡς ἀδίκους τὰς ἐπιφορὰς, ἀλλ' ὡς δικαίως ἐρχομένας ὑπόμενε. ἡ μὲν γὰρ ὑπομονή, δι' ἐκάστης συμβάσεως, τὴν μνήμην ἀνακινεῖ. ἡ δὲ * παραίτησις μειοῖ τὸ νοερόν τῆς καρδίας φρόνημα, και διὰ τῆς ἀνέσεως, τὴν λήθην ἐργάζεται.</p>	ρκεε'.
ρκβ'.	<p>Οὐκ ἐστὶ προσομιλεῖν πάθει κατὰ διανοίαν, μὴ ἀγαπῶντα τὰς τούτου αἰτίας.</p>	<p>Ἐὰν θελήσῃ παρὰ Κυρίου ἐπικαλυφθῆναι</p>	ρκεε'.
ρκγ'.	<p>Τίς γὰρ αἰσχύνῃς καταφρονῶν, κενοδοξία</p>		ρκεε'.

	<p>τὰς ἀμαρτίας σου, μὴ φανεροποιήσης ἀνθρώποις, ἐὰν ἔχῃς ἀρετὴν. ὁ γὰρ ἂν πράττωμεν ἐπὶ ταύταις, τοῦτο καὶ ἐπ' ἐκείναις ὁ Θεὸς ἐργάζεται.</p>	<p>Ὁ συνίων τὸ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Παύλου μυστικῶς εἰρημένον, τὴν πάλιν πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἶναι φήσαντος, γινώσκεται καὶ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου, ἣν ἔλεγε πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεται, καὶ μὴ ἐκκακεῖν.</p>	ρμζ.
ρλς'.	<p>Κρύψας ἀρετὴν, μὴ ἐπαίρου ὡς δικαιοσύνην ἐκτελῶν. δικαιοσύνη γὰρ ἐστὶν οὐ μόνον τὸ κρύπτειν τὰ καλὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ μηδὲν ἐννοεῖν τῶν ἀπηγορευμένων.</p>	<p>Ὁ νόμος τυπικῶς ἐξ ἡμέρας ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ ἐβδόμῃ σχολάζειν παρακελεύεται. διότι ψυχῆς ἔργον ἐστὶν ἡ διὰ χρημάτων, ἤτοι πραγμάτων εὐποιία. σχολὴ δὲ αὐτῆς καὶ κατάπαυσις, τὸ πωλῆσαι πάντα καὶ δοῦναι πτωχοῖς, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῆς ἀκτημοσύνης καταπαύσαντα, τῇ νοεῖσθαι σχολάζειν ἐλπίδι. εἰς ταύτην οὖν τὴν κατάπαυσιν, καὶ ὁ Παῦλος, μετὰ σπουδῆς ἡμᾶς εἰσελθεῖν προτρέπεται λέγων· σπουδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν.</p>	ρμῆ.
ρλζ'.	<p>Μὴ χαίρει, ὅταν εὖ ποιήσης τινί, ἀλλ' ὅταν ἀμνησικακῶς ὑπομείνης τὴν παρεπομένην ἐναντιότητά. ὃν τρόπον γὰρ αἱ νύκτες τὰς ἡμέρας, οὕτως αἱ κακαὶ τὰς εὐποιίας διαδέχονται.</p>	<p>Ταῦτα δὲ εἰρήκαμεν. οὐκ ἀποκλείοντες τὰ μέλλοντα· οὔτε ᾧδε τὴν καθολικὴν ἀναπόδοσιν εἶναι ὀρίζοντες· ἀλλ' ὅτι χρὴ πρῶτον ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐνεργούσαν ἔχειν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτω κατὰ ἀναλογίαν εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. τοῦτο φανεροποιῶν καὶ ὁ Κύριος ἔλεγεν· ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔλεγεν· ἐστὶ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις· καὶ πάλιν οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε· καὶ πάλιν δοκιμάζετε ἑαυτοὺς, εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει· ἢ οὐκ ἐπιγινώσχετε, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἰμήτοι ἄρα ἀδόκιμοι ἐστέ.</p>	ρμθ'.
ρλη'.	<p>Κενοδοξία, καὶ φιλαργυρία, καὶ ἡδονή, ἄσπιλον εὐποιῶν διαμεῖναι οὐκ ἀφίουσι, εἰμὴ πρότερον αὐταὶ φόβῳ Θεοῦ καταπέσωσι.</p>	<p>Ὁ ἀλήθειαν ἐπεγνωκῶς, ταῖς θλιβεραῖς ἐπιφοραῖς οὐκ ἀντιτάσσεται. οἶδε γὰρ ὅτι εἰς φόβον Θεοῦ ὁδηγοῦσι τὸν ἄνθρωπον.</p>	
ρλθ'.	<p>Εἰς τὰς ἀκουσίους ὀδύνας, τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐγκέκρυπται· τὸν ὑπομένοντα, εἰς μετάνοιαν ἔλκον, καὶ ἀπαλλάττον τῆς αἰωνίου κολάσεως.</p>	<p>Αἱ πάλαι ἀμαρτίαι κατ' εἶδος μνημονευθεῖσαι, βλάπτουσι τὸν εὐελπιν. μετὰ λύπης μὲν γὰρ ἀναδοθεῖσαι, τῆς ἐλπίδος ἀφιστῶσιν· ἀλύπως δὲ ἐξεικονισθεῖσαι, τὸν παλαῖον μολυσμὸν ἐναποτίθενται.</p>	
ρμ'.	<p>Τινὲς ἐργαζόμενοι τὰς ἐντολάς, ἐν ζυγῷ ἀντιρρέψαι αὐτὰς ταῖς ἀμαρτίαις ἐκδέχονται· τινὲς δὲ δι' αὐτῶν, τὸν ἀποθανόντα ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν ἐξευμενίζονται. ζητητέον, τίς αὐτῶν ἔχει ὀρθὸν τὸ φρόνημα;</p>	<p>Ὅταν ὁ νοῦς δι' ἀπαρνήσεως ἑαυτοῦ κρατήσῃ τὴν μονολόγιστον ἐλπίδα, τότε ὁ ἐχθρὸς προφάσει ἐξομολογήσεως, τὰ προγεγενημένα κακὰ ἐξεικονίζει· ἵνα τὰ χάριτι Θεοῦ ἐπιλησθέντα πάθη, ἀναζωπυρήσῃ, καὶ λεληθότως ἀδικήσῃ τὸν ἄνθρωπον. τότε γὰρ καὶ* σφοδρὸς, καὶ μισοπαθῆς ὑπάρχων, ἐξ ἀνάγκης σκοτισθῆσεται, συγχυσθεὶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις· καὶ ὁμιχλώδης ἔτι καὶ φιλήδονος εἶη, συγχρονίσει πάντως, καὶ ἐμπαθῶς προσομιλήσει ταῖς προσβολαῖς, ὡς πρόληψιν</p>	
ρμά'.	<p>Γεέννης φόβος, καὶ βασιλείας ἔρωσ, παρέχουσι τὴν τῶν θλιβερῶν ὑπομονήν. καὶ τοῦτο, οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ γινώσκοντος τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν.</p>	<p>Ἔν ὑμῖν; εἰμήτοι ἄρα ἀδόκιμοι ἐστέ.</p>	
ρμβ'.	<p>Ὁ πιστεύων περὶ τῶν μελλόντων, τῶν ᾧδε ἡδέων ἀδογματίστως ἀπέχεται. ὁ δὲ ἀπιστῶν, ἡδὺς καὶ ἀνάληγτος γίνεται.</p>	<p>Ὁ ἀλήθειαν ἐπεγνωκῶς, ταῖς θλιβεραῖς ἐπιφοραῖς οὐκ ἀντιτάσσεται. οἶδε γὰρ ὅτι εἰς φόβον Θεοῦ ὁδηγοῦσι τὸν ἄνθρωπον.</p>	
ρμγ'.	<p>Μὴ εἴπῃς, πῶς ἡδυπαθήσει ὁ πένης, μὴ ἔχων τὰ αἷτια; δύναται γὰρ τις καὶ διὰ τῶν λογισμῶν ἀθλιωτέρας ἡδυπαθεῖν.</p>	<p>Αἱ πάλαι ἀμαρτίαι κατ' εἶδος μνημονευθεῖσαι, βλάπτουσι τὸν εὐελπιν. μετὰ λύπης μὲν γὰρ ἀναδοθεῖσαι, τῆς ἐλπίδος ἀφιστῶσιν· ἀλύπως δὲ ἐξεικονισθεῖσαι, τὸν παλαῖον μολυσμὸν ἐναποτίθενται.</p>	ρμδ'.
ρμδ'.	<p>Ἐτερόν ἐστι γνῶσις πραγμάτων, καὶ ἕτερον ἀληθείας ἐπίγνωσις. καθόσον διαφέρει τῆς σελήνης ὁ ἥλιος, κατὰ τοσοῦτον τῆς προτέρας ἢ δευτέρας ὠφελιμωτέρα τυγχάνει.</p>	<p>Ὅταν ὁ νοῦς δι' ἀπαρνήσεως ἑαυτοῦ κρατήσῃ τὴν μονολόγιστον ἐλπίδα, τότε ὁ ἐχθρὸς προφάσει ἐξομολογήσεως, τὰ προγεγενημένα κακὰ ἐξεικονίζει· ἵνα τὰ χάριτι Θεοῦ ἐπιλησθέντα πάθη, ἀναζωπυρήσῃ, καὶ λεληθότως ἀδικήσῃ τὸν ἄνθρωπον. τότε γὰρ καὶ* σφοδρὸς, καὶ μισοπαθῆς ὑπάρχων, ἐξ ἀνάγκης σκοτισθῆσεται, συγχυσθεὶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις· καὶ ὁμιχλώδης ἔτι καὶ φιλήδονος εἶη, συγχρονίσει πάντως, καὶ ἐμπαθῶς προσομιλήσει ταῖς προσβολαῖς, ὡς πρόληψιν</p>	ρνε'.
ρμέ'.	<p>Ἡ τῶν πραγμάτων γνῶσις, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν προσγίνεται· ἢ δὲ τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσις, κατὰ τὸ μέτρον τῆς εἰς Χριστὸν ἐλπίδος.</p>	<p>Ἔν ὑμῖν; εἰμήτοι ἄρα ἀδόκιμοι ἐστέ.</p>	
ρμς'.	<p>Εἰ θέλεις σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν, πειρῶ πάντοτε ὑπερβαίνειν τὰ αἰσθητά, καὶ διὰ μόνης ἐλπίδος κολλᾶσθαι τῷ Θεῷ. οὕτως γὰρ ἀκοντὶ μὲν παρατρεπόμενος, εὐρήσεις ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας διὰ τῶν προσβολῶν πολεμούσας σοι· ταύτας δὲ διὰ προσευχῆς νικῶν, καὶ μένων εὐελπις, ἔξεις τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, τῆς μελλούσης ὁργῆς ρυομένην σε.</p>	<p>Ἔν ὑμῖν; εἰμήτοι ἄρα ἀδόκιμοι ἐστέ.</p>	

εὐρεθῆναι τὴν τοιαύτην μνήμην, καὶ οὐκ ἐξομολόγησιν.

ρνηγ'. Ἐὰν θέλῃς Θεῷ προσφέρειν ἐξομολόγησιν ἀκατάκριτον, μὴ μνημόνευε κατ' εἶδος τὰς παρατροπὰς, ἀλλ' ὑπόμεινε γενναίως τὰς τούτων ἐπαγωγὰς.

ρνηδ'. Τὰ ἀνιαρά, διὰ τὰς προγεγενημένας ἀμαρτίας ἐπέρχονται, πάσης πλημμελείας τὸ προσφυῆς ἐπικολιζόντα.

ρνηε'. Ὁ γνωστικὸς καὶ ὁ εἰδὼς τὴν ἀλήθειαν, οὐ διὰ μνήμης τῶν πραχθέντων, ἀλλὰ δι' ὑπομονῆς τῶν ἐπερχομένων, ἐξομολογεῖται τῷ Θεῷ.

ρνης'. Ἀποβαλὼν πόνον, καὶ ἀτιμίαν, μὴ ἐπαγγέλλου δι' ἄλλων ἀρετῶν μετανοεῖν. κενοδοξία γὰρ καὶ ἀναλγησία δουλεύειν τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ διὰ τῶν δεξιῶν πεφύκασιν.

ρνηζ'. Ὡσπερ γὰρ τὰς ἀρετὰς πόνοι καὶ ἀτιμίαι, οὕτω καὶ τὰς κακίας ἡδοναὶ καὶ κενοδοξίαί τιχτειν εἰώθασιν.

ρνηη'. Πᾶσα σωματικὴ ἡδονή, ἐκ προλαβούσης ἐστὶν ἀνέσεως. ἀνεσιν δὲ γεννᾷ ἀπιστία.

ρνηθ'. Ὁ ὢν ὑπὸ ἀμαρτίαν, οὐ δύναται μόνος περιγενέσθαι τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος. διότι τὸν ἐρεθισμὸν ἀπαυστον καὶ ἐγκείμενον ἔχει τοῖς μέλεσιν.

ρνηι'. Ἐμπαθεῖς ὄντας, προσεύχεσθαι δεῖ, καὶ ὑποτάσσεσθαι. μόλις γὰρ ἐστὶ μετὰ βοήθειας πολεμῆσαι ταῖς προλήψεσιν.

ρνηιά'. Ὁ μετὰ ὑποταγῆς, καὶ προσευχῆς πυκτεύων τῷ θελήματι, ἀθλητῆς ἐστὶν εὐμέθοδος· τὴν νοητὴν πάλην διὰ τῆς τῶν αἰσθητῶν ἀποχῆς προφανῶς ἐπιδεικνύμενος.

ρνηβ'. Ὁ μὴ συναλλάσσει τῷ Θεῷ τὸ ἑαυτοῦ θέλημα, ὑποσκελίζεται ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιτηδεύμασι, καὶ ὑποχείριος τῶν ἀντιπάλων γίνεται.

ρνηγ'. Ὅταν ἰδῇς δύο κακοὺς, ἔχοντας πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, γίνωσκε ὅτι ἕτερος τῷ ἑτέρῳ συνεργεῖ πρὸς τὸ θέλημα.

ρνηδ'. Ἵψηλόφρων καὶ κενόδοξος, ἡδέως ἀλλήλοις συναλλάσσουν· ὁ μὲν γὰρ δουλικῶς ὑποπίπτοντα, ἐπαινεῖ τὸν κενόδοξον· ὁ δὲ συνεχῶς ἐπαινοῦντα, μεγαλύνει τὸν ὑψηλόφρονα.

ρνηε'. Φιλόθεος ἀχροατῆς ἀμφοτέρων πορίζεται τὴν ὠφέλειαν ἐπὶ μὲν τοῖς ἀγαθοῖς μαρτυρούμενος, προθυμότερος γίνεται ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς ἐλεγχόμενος, μετανοεῖν ἀναγκάζεται. δεῖ δὲ ἡμᾶς κατὰ τὴν προκοπὴν, καὶ τὸν βίον ἔχειν· καὶ κατὰ τὸν βίον, ὀφειλομένον τῷ Θεῷ τὰς προσευχὰς ἀναφέρειν.

Καλὸν μὲν τὴν κεφαλαιωδεστέραν κρατεῖν ἐντολήν, καὶ μὴδὲν κατ' εἶδος μεριμνᾶν, μὴδὲ κατ' εἶδος προσεύχεσθαι, ἀλλὰ μόνον ζητεῖν τὴν βασιλείαν, καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. εἶδὲ περὶ ἐκάστης χρείας ἔτι φροντίζομεν, ὀφειλομένον καὶ περὶ ἐκάστης προσεύχεσθαι. ὁ γὰρ ἐκτὸς προσευχῆς τί ποιῶν, ἢ φροντίζων, οὐκ εὐδοῦται ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ πράγματος. καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ εἶπεν ὁ Κύριος· οὐ δύνασθε χωρὶς ἐμοῦ ποιεῖν οὐδέν.

Τὸν παραλογιζόμενον τὴν περὶ προσευχῆς ἐντολήν, ἀτοπώτεροι παρακοαὶ διαδέχονται, ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ καθάπερ δέσμιον παραπέμπουσαι.

Ὁ τὰ ἐνεστώτα θλιβερά προσδοκῶν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν προσδεχόμενος, γνῶσιν ἀληθείας εὕρηκε· καὶ ὀργῆς καὶ λύπης ῥαδίως ἀπαλλαγῆσεται.

Ὁ κακουχίαν καὶ ἀτιμίαν ὑπὲρ ἀληθείας αἰρούμενος, ἀποστολικὴν ὁδὸν πορεύεται, τὸν σταυρὸν ἄρας, καὶ τὴν ἄλυσιν περιεκείμενος. ὁ δὲ ἐκτὸς τούτων τῇ καρδίᾳ προσέχειν πειρώμενος, πλανᾶται κατὰ νοῦν, καὶ ἐμπίπτει εἰς πειρασμοὺς καὶ παγίδας τοῦ διαβόλου.

Οὔτε τοὺς κακοὺς λογισμοὺς ἐκτὸς τῶν αἰτιῶν, οὔτε τὰς αἰτίας ἐκτὸς τῶν λογισμῶν, ἐστὶ πολεμοῦντα νικῆσαι ποτε. ὅταν γὰρ τὸ ἐν μονομερῶς ἀποβάλωμεν, μετ' οὐ πολὺ διὰ τοῦ ἑτέρου τοῖς ἀμφοτέροις ἐμφερόμεθα.

Ὁ φόβῳ κακοπαθείας, καὶ ὀνειδισμοῦ τοῖς ἀνθρώποις μαχόμενος, ἢ ὧδε δι' ἐπιφορῶν περισσοτέρως κακοπαθεῖ, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἀνηλεῶς κολάζεται.

Ὁ πᾶσαν κακὴν ἐπιφορὰν ἀποκλείσαι βουλόμενος, ὀφείλει διὰ προσευχῆς συναλλάσειν τῷ Θεῷ τὰ πράγματα· καὶ κρατεῖν μὲν νοερῶς τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, τὴν δὲ φροντίδα τῶν αἰσθητῶν, κατὰ δύναμιν παραλογίζεσθαι.

Ὅταν εὐρῇ ὁ διάβολος ἐκτὸς ἀνάγκης ἀνθρωπίνου τοῖς σωματικοῖς ἐνασχολούμενον, πρότερον ἀρπάζει τὰ τῆς γνώσεως λάφυρα. εἰθ' οὕτω, τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα, ὡς κεφαλὴν, ἀποτέμνει.

Εἰ ποτε λάβῃς καθαρὰς προσευχῆς * ὀχυρὸν τόπον, τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων ἀναδιδομένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῷ καιρῷ μὴ καταδέχου, ἵνα μὴ τὸ μείζον ἀπολέσῃς. κρεῖσσον γὰρ τοῖς τῆς προσευχῆς βέλεσι κατατοξεύειν αὐτὸν κάτωπου συγκεκλεισμένον, ἢ προσομιλεῖν αὐτῷ, τὰ φαῦλα προσφέροντι,

ρξε'.

ρξζ'.

ρξη'.

ρξθ'.

ροβ'.

ροά'.

ροβ'.

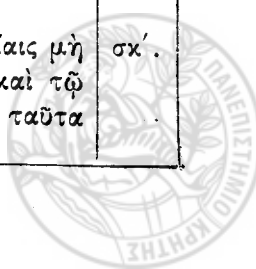
ρογ'.

ροδ'.

ἐν
ἄλλ.
καθα-
ρόν
τρόπον

	ἢ διὰ τίνος ἐλήλυθεν· ἀλλ' ὅπως αὐτὸν εὐχαρίστως, καὶ ἀλύπως, καὶ ἀμνησικακῶς ὑπομείνης.	γισμούς· εἰδὼς ὅτι τούτων ἐκ προσβολῆς ἀναιρουμένων, καὶ τὸ κακὸν μετὰ τὴν κίνησιν, συναναιρεῖσθαι πέφυκε· τῶν δὲ λογισμῶν ἐνδεδεχούτων. κακεῖνο προσθήκη λαμβάνειν εἴωθεν.	
ρηθ'	Ἄλλότριον κακόν, οὐ προστίθησιν ἀμαρτίαν, ἐὰν μὴ ἡμεῖς αὐτὸ κακαῖς ἐννοίαις παραδεξώμεθα.	Ἐκτὸς συντριμμοῦ καρδίας, ἀδύνατον καθολοῦ ἀπαλλαγῆναι κακίας. συντρίβει δὲ καρδίαν, ἢ τριμερῆς ἐγκράτεια, ὕπνου λέγω, καὶ τροφῆς, καὶ σωματικῆς ἀνέσεως. ἢ γὰρ τούτων περίσσεια, ἡδυσθάθειαν ἐντίθησιν· ἢ δὲ ἡδυσθάθεια, τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς παραδέχεται· ἀντίκειται δὲ καὶ τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ προσηκούσῃ διακονίᾳ.	σί.
σ'	Εἰ οὐκ ἔστι ῥαδίως εὑρεῖν τὸν ἐκτὸς πειρασμῶν εὐαρεστήσαντα, εὐχαριστεῖν δεῖ τῷ Θεῷ ἐπὶ πάσῃ συμβάσει.		
σά.	Εἰμὴ νυκτερινῆς ἄγρας ἀπέτυχεν ὁ Πέτρος, οὐκ ἂν τῆς ἡμερινῆς ἐπέτυχε. καὶ εἰμὴ αἰσθητῶς ἐτυφλώθη ὁ Παῦλος, οὐκ ἂν νοητῶς ἀνέβλεψε. καὶ εἰμὴ ὡς βλάσφημος ἐσυκοφαντήθη ὁ Στέφανος, οὐκ ἂν τῶν Οὐρανῶν αὐτῷ ἀνεωχθέντων τὸν Θεὸν ἐθεάσατο.		
σβ'.	Ὡσπερ ἡ κατὰ Θεὸν ἐργασία, ἀρετὴ λέγεται, οὕτως καὶ ἡ παρά προσδοκίαν θλίψις, πειρασμὸς ὀνομάζεται.		σιά.
σγ.	Ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ ἐπειράζει, τουτέστι πρὸς τὸ συμφέρον ἐθλίβεν, οὐχ ἵνα μάθῃ ὅποιος ἐστίν· ἴδει γὰρ αὐτόν, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν· ἀλλ' ὅπως ἀφορμὰς αὐτῷ παράσχῃ τῆς τελείας πίστεως.	Κελεύειν ἀδελφοὺς λαχῶν, φύλαττε τὴν τάξιν σου, καὶ μὴ διὰ τοὺς ἀντιλέγοντας παρασιωπήσης τὰ δέοντα. ἐν οἷς μὲν ὑπακούουσι, μισθὸν ἕξεις ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἀρετῆς· ἐν οἷς δὲ παρακούσουσι, πάντως ἀφήσεις αὐτοῖς· καὶ λήψῃ τὰ ἴσα παρὰ τοῦ εἰρηκότος· ἄφετε, καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν.	σιβ'.
σδ'.	Πᾶσα θλίψις, ἐλέγχει τὴν ροπήν τοῦ θελήματος, εἴτε εἰς δεξιὰ ῥέπει, εἴτε εἰς ἀριστερά. διὰ τοῦτο ἡ συμβατικὴ θλίψις, πειρασμὸς ὀνομάζεται· τῷ μετόχῳ, πείραν τῶν κεκρυμμένων θελημάτων παρέχουσα.	Πανηγυρεῖ ἔοικε πᾶσα σύμβασις. ὁ εἰδὼς πραγματεύεσθαι, κερδανεῖ πολλά· ὁ δὲ μὴ εἰδὼς, ζημίας ὑποφέρει.	σιγ'.
σε.	Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἀναγκάζει ἡμᾶς πολεμεῖν τῇ κακίᾳ· ἡμῶν δὲ πολεμούντων, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ* πολεμεῖ αὐτήν.	Τὸν ἀπὸ ἐνὸς λόγου μὴ ὑπακούοντα, μὴ βιάζου μετὰ φιλονεικίας· ἀλλὰ τὸ κέρδος, ὃ ἀπέβαλεν ἐκεῖνος, σὺ περιποίησον σαυτῷ. πλέον γὰρ τῆς ἐκείνου διορθώσεως, ὠφελῆσει σε ἢ ἀνεξίκακτα.	σιδ'.
σς.	Σοφία ἐστίν, οὐ μόνον τὸ διὰ φυσικῆς ἀκολουθίας εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπομένειν ὡς ἰδίαν τὴν τῶν ἀδικούντων πονηρίαν. οἱ μὲν γὰρ τῇ προτέρᾳ ἐναπομείναντες, πρὸς ὑπερηφανίαν ἐπήρθησαν· οἱ δὲ ἐπὶ τὴν δευτέραν φθάσαντες, ταπεινοφροσύνην ἐκτήσαντο.	Ὅταν ἡ τοῦ ἐνὸς βλάβη εἰς πολλοὺς ἀνατρέχῃ, τότε οὐ δεῖ μακροθυμεῖν, οὔτε ζητεῖν τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον. ἀλλὰ τῶν πολλῶν ἵνα σωθῶσι. διότι τῆς μονομεροῦς ἀρετῆς, ἡ πολυμερῆς ὠφελιμωτέρα τυγχάνει.	σιε'.
σζ'.	Εἰ βούλει μὴ ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ἐξουδένωσιν ψυχῆς, καὶ θλίψιν σαρκὸς καταδέχου. καὶ τοῦτο οὐ μερικῶς, ἀλλ' ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι.	Ἐάν τις περιπέσῃ εἰς οἰανδήποτε ἀμαρτίαν, καὶ μὴ λυπηθῇ κατὰ ἀναλογίαν τοῦ σφάλματος, εὐχερῶς πάλιν τῷ αὐτῷ περιπίπτει δικτύῳ.	σις'.
ση.	Ὁ τοῖς θλιβεροῖς ἐκουσίως ἐμπαυδευόμενος, ὑπὸ τῶν ἀκουσίων λογισμῶν οὐ κατακυριευθήσεται· ὁ δὲ τὰ πρότερα μὴ καταδεχόμενος ὑπὸ τῶν δευτέρων, καὶ μὴ βουλόμενος, αἰχμαλωτίζεται.	Ὡσπερ λέαινα δάμαλιν φιλικῶς οὐ προστίεται, οὕτως ἀναισχυντία τὴν κατὰ Θεὸν λύπην, οὐ προσδέχεται εὐμενῶς.	σιζ'.
σθ'.	Ὅταν ἀδικουμένου σου, σκληρυνθῇ τὰ σπλάγχνα καὶ ἡ καρδία, μὴ λυποῦ, ὅτι οἰκονομικῶς ἐκινήθη τὸ προεγκείμενον· ἀλλὰ χαίρων ἀνάτρεπε τοὺς ἐπανακύπτοντας λο-	Ὡσπερ λύκῳ πρόβατον οὐ συνέρχεται εἰς τεκνογονίαν, οὕτως οὐδὲ κόρφ, πόνος καρδιακὸς εἰς κύησιν ἀρετῶν.	σιή.
σθ'.	Ὅταν ἀδικουμένου σου, σκληρυνθῇ τὰ σπλάγχνα καὶ ἡ καρδία, μὴ λυποῦ, ὅτι οἰκονομικῶς ἐκινήθη τὸ προεγκείμενον· ἀλλὰ χαίρων ἀνάτρεπε τοὺς ἐπανακύπτοντας λο-	Οὐδεὶς δύναται πόνον καὶ λύπην ἔχειν κατὰ Θεόν, ἐὰν μὴ πρότερον τὰς τούτων αἰτίας ἀγαπήσῃ.	σιθ'.
σθ'.	Ὅταν ἀδικουμένου σου, σκληρυνθῇ τὰ σπλάγχνα καὶ ἡ καρδία, μὴ λυποῦ, ὅτι οἰκονομικῶς ἐκινήθη τὸ προεγκείμενον· ἀλλὰ χαίρων ἀνάτρεπε τοὺς ἐπανακύπτοντας λο-	Φόβος Θεοῦ καὶ ἔλεγχος, εἰσδέχονται λύπην. ἐγκράτεια δὲ καὶ ἀγρυπνία, προσομιλοῦσι πόνῳ.	σιθ'.
σθ'.	Ὅταν ἀδικουμένου σου, σκληρυνθῇ τὰ σπλάγχνα καὶ ἡ καρδία, μὴ λυποῦ, ὅτι οἰκονομικῶς ἐκινήθη τὸ προεγκείμενον· ἀλλὰ χαίρων ἀνάτρεπε τοὺς ἐπανακύπτοντας λο-	Ὁ γραφικαῖς ἐντολαῖς, καὶ νουθεσίαις μὴ παιδευόμενος, τῇ μάστιγι τοῦ ἵππου καὶ τῷ κέντρῳ τοῦ ἄνου ἐλασθήσεται. εἰδὲ καὶ ταῦτα	σκή.

*ἐν ἄλλ.
ἀναιρεῖ
σς.

ἀπόσεται, ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας ἀγχθήσεται.

σκά. Ὁ ὑπὸ τῶν μικρῶν εὐχερῶς νικώμενος, καὶ τοῖς μεγάλοις ἐξ ἀνάγκης δεδούλωται. ὁ δὲ τούτων καταφρονῶν, τοῖς μεγάλοις ἐν Κυρίῳ ἀντιστήσεται.

σκβ. Μὴ πειρῶ ἐλέγχους ὠφελεῖν τὸν ἐν ἀρεταῖς καυχώμενον. διότι ὁ αὐτὸς καὶ φιλονεικτικῆς καὶ φιλαλήθης εἶναι οὐ δύναται.

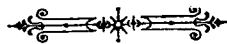
σκγ. Πᾶν ῥῆμα Χριστοῦ, ἔλεον, καὶ δικαιοσύνην, καὶ σοφίαν ἐμφαίνει Θεοῦ, καὶ τὴν τούτων δύναμιν, διὰ τῆς ἀκοῆς ἐμβάλλει, τοῖς ἡδέως ἀκούουσιν. ὅθεν καὶ οἱ ἀνελεήμονες, καὶ ἄδικοι, ἀηδῶς ἀκούοντες, τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν γινῶναι οὐκ ἔδυθησαν, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντα ἐσταύρωσαν. καὶ ἡμεῖς οὖν σκόπησωμεν, εἰ ἡδέως αὐτοῦ ἀκούομεν. αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν ὁ ἀγαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει, καὶ ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑαυτόν. βλέπεις πῶς τὴν ἑαυτοῦ ἐμφάνειαν ἐν ταῖς ἐντολαῖς ἐνέκρυψε; πασῶν οὖν τῶν ἐντολῶν ἐστὶ περιεκτικωτάτη, ἢ εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη· ἥτις ἐκ τῆς τῶν ὑλῶν ἀποχῆς, καὶ τῆς τῶν λογισμῶν ἡσυχίας, συνίσταται.

σκδ. Τοῦτο εἰδὼς ὁ Κύριος παραγγέλλει ἡμῖν λέγων μὴ μεριμνήσητε περὶ τῆς αὔριον καὶ εἰκότως. ὁ γὰρ τῶν ὑλῶν καὶ τῆς μερίμνης αὐτῶν μὴ ἀπαλλαγείς, τῶν πονηρῶν λογισμῶν πῶς ἀπαλλαγῆται; ὁ δὲ τοῖς λογισμοῖς περιεχόμενος, πῶς ἴδῃ τὴν ὑπὸ τούτων καλυπτομένην ἁμαρτίαν, ἐνυπόστατον; ἥτις ἐστὶ σκότος καὶ ὀμίχλη ψυχῆς. ἐξ ἐνομιῶν πονηρῶν, καὶ πράξεων λαβούσα τὴν ἀρχὴν τοῦ μὲν διαβόλου, διὰ προσβολῆς ἀδιάστου πειράζοντος. καὶ τὴν ἀρχὴν ὑπο-

δεικνύοντος· τοῦ δὲ ἀνθρώπου, διὰ φιληδονίας, καὶ κενοδοξίας, ἡδέως προσομιλήσαντος· εἰ γὰρ καὶ κατὰ διάκρισιν οὐκ ἐβούλετο, ἀλλὰ κατὰ ἐνέργειαν ἡδύνητο καὶ παρεδέχετο. ὁ δὲ ταύτην μὴ θεασάμενος τὴν περιεκτικὴν ἁμαρτίαν, τότε δεηθεὶς περὶ αὐτῆς καθαρισθήσεται; ὁ δὲ μὴ καθαρισθεὶς, πῶς εὖρη τὸν τόπον τῆς καθαρᾶς φύσεως; ὁ δὲ τοῦτον μὴ εὖρών, πῶς ἴδῃ τὸν ἐνδότερον οἶκον τοῦ Χριστοῦ; εἴπερ οἶκος ἐσμὲν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν προφητικόν, καὶ εὐαγγελικὸν λόγον, καὶ ἀποστολικόν.

Χρῆ οὖν διὰ τῆς τῶν προειρημένων ἀκολουθίας ζητῆσαι εὖρεῖν τὸν οἶκον, καὶ διὰ προσευχῆς παραμένοντας κρούειν· ὅπως ἢ ὧδε, ἢ ἐν τῇ ἐξόδῳ ἀνοίξῃ ἡμῖν ὁ Δεσπότης, καὶ μὴ ἀμελήσασιν εἴπη· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. οὐ μόνον δὲ ὀφείλομεν αἰτεῖσθαι, καὶ λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοθὲν φυλάξαι. εἰσὶ γὰρ τινες, οἱ καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν ἀπολέσαντες· διὸ τῶν προειρημένων πραγμάτων, ψιλὴν μὲν τὴν γινῶσιν, ἢ καὶ συμβατικὴν πείραν. ἴσως καὶ ὀψιμαθεῖς, καὶ νέοι κατέχουσι· τὴν δὲ μετ' ὑπομονῆς παράμονον ἐργασίαν, μόλις τῶν γερόντων οἱ εὐλαβεῖς καὶ πολυπειροὶ· οἱ πολλάκις αὐτὴν δι' ἀπροσεξίαν ἀπολέσαντες, καὶ δι' ἐκουσίων πόνων ἀναζητήσαντες καὶ εὖρόντες· τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ποιεῖν μὴ παυσώμεθα, ἕως αὐτὴν ἀναφαίρετον κτησώμεθα.

Ταῦτα τοῦ Πνευματικοῦ Νόμου, ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἐγνωμέν τὰ δικαιώματα· ἃ καὶ ὁ μέγας Ψαλμῶδὸς ἐνδελειχῶς ὑφηγεῖται τοῦ μαθεῖν αὐτά, καὶ ποιεῖν τοὺς συνεχῶς ψάλλοντας, ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ. αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ προσκύνησις ὀφείλεται, νῦν τε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ

Τῷ περιποθῆτῳ τέκνῳ Νικολάῳ.

ΕΠΕΙΔὴ περ πρώην πολὺς ἦς φροντίζων περὶ τῆς σεαυτοῦ σωτηρίας, καὶ

πολλὴν ἔχων μέριμναν περὶ τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς, ἀντέβαλλες ἡμῖν τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγουόμενος, δι' οἷων πόνων καὶ ὀρμῆς ζεούστη προσκολλᾶσθαι ἐμελλες τῷ Κυρίῳ δι' ἀκρι-

σκέ.

σκέ'.

βοῦς πολιτείας, καὶ ἐγκρατείας, καὶ πάσης κακοπαθείας· ἀγρυπνία τε πολλή, καὶ συντόνῳ προσευχῇ ἀγωνιζόμενος· οἷοί τε πόλεμοι καὶ ἔσμοι σαρκικῶν παθῶν ἐν τῇ σωματικῇ ἀναρριπίζονται φύσει, καὶ κατὰ τῆς ψυχῆς ἐπεγείρονται ἐκ τοῦ ἀντιστρατευομένου νόμου τῆς ἀμαρτίας, τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς ἡμῶν περισσοτέρως δὲ παρενοχλεῖσθαι ἀποδύρου ὑπὸ τοῦ τῆς ὀργῆς, καὶ ἐπιθυμίας πάθους· καὶ μέθοδόν τινα, καὶ λόγου παραίνεσιν ἐπιζητεῖς οἷοις πόνοις καὶ ἀγῶσι χρησάμενος, ἀνώτερος τῶν προειρημένων ὀλεθρίων παθῶν καταστῆναι δυνήσῃ. καὶ ἐν μὲν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅσον ἦ δυνατόν, κατὰ πρόσωπον τῆ ἀγάπῃ σου παρηνέσαμεν, τὰ ψυχωφελῆ νοήματα, καὶ φρονήματα ὑποτιθέμενοι· καὶ ἀποδεικνύντες, οἷοις πόνοις, καὶ τόνοις ἀσκητικοῖς συνέσεως, καὶ πεφωτισμένης γνώσεως λογικῆς, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, πολιτευσαμένη ψυχὴ διὰ πίστεως χάριτι βοηθουμένη, δύναται περιγενέσθαι τῶν ἐνδον τῆς κακίας βρυόντων κακῶν· ἐξαιρέτως δέ, τῶν προειρημένων παθῶν· πρὸς ἃ γὰρ πάθη διὰ προλήψεως, καὶ συνηθείας μᾶλλον πεποιῶται ἡ ψυχὴ, περισσοτέρως ὑπ' αὐτῶν ὑποσυρομένη, κατὰ τούτων σπουδαιότερον, καὶ ἀδιάλειπτον τὸν ἀγῶνα ἀναλαβεῖν ὀφείλει· ἕως οὗ ὑποτάξῃ τὰ σαρκικά, καὶ ἄλογα * τῆς καρδίας ἐνεργήματα, εἰς πρότερον ὑπετάσσειτο, καὶ ὑπεσύρετο, καὶ τῇ συνεχεῖ τῶν λογισμῶν ὑπομνήσει, καὶ μελέτῃ κακῇ διὰ τῆς ἐνδον τῶν ἐννοιῶν συγκαταθέσεως αἰχμάλωτος ἀπεφέρετο. ἐπεὶ οὖν σωματικῶς πρὸς ὀλίγον διέστημέν σου προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐλεληθότες πρὸς τοὺς ἀληθινούς ἐργάτας, καὶ ἀθλητάς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως καὶ ἡμεῖς καὶ μικρῶς πως ἀγωνισάμενοι, καὶ συναθλοῦντες τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἀθλοῦσι πρὸς τὰς ἀντικειμένας ἐνεργείας, καὶ τοῖς πάθεσι γενναίως ἀντικαθισταμένους, τὸν ἔκνον ἀποθώμεθα, τὴν ἀμέλειαν ἀφ' ἡμῶν ἀπορρίψωμεν, καὶ πᾶσαν σπουδὴν, καὶ ἐπιμέλειαν ἀναλάβωμεν, πρὸς εὐαρέστησιν Θεοῦ ἐπιειγόμενοι· διόπερ ὀλίγην παραίνεσιν καὶ νοουθεσίαν ψυχωφελῆ προεθυμήθημεν διὰ γραμμάτων χαράξαι τῇ γνησιότητί σου· ἵνα περὶ ὧν κατὰ πρόσωπόν σοι ἐλάλουν, ταῦτα δι' ὀλίγων ἐν τῷ μετρίῳ τῆς παραινέσεως ἡμῶν γράμματι ἐντυγχάνων, ἐπιμελῶς, ὡς παρόντων ἡμῶν, πνευματικὴν ὠφέλειαν καρπώσῃ. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τῆς κατὰ Θεὸν σου ὠφελείας, ὡ τέκνον, ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι

* ἐν
ἄλλ.
κακίας

ὀφείλεις, ἀνεπιληστον, καὶ ἀειμνημόνευτον ἐν ἀδιαλείπτῳ μελέτῃ ἀναλογίζεσθαι σε χρὴ πάσας τὰς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τὰς εἰς σὲ γενόμενας, καὶ γινόμενας οικονομίας, καὶ εὐεργεσίας εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου· καὶ μὴ λήθῃ κακίας καλυπτόμενον, ἢ βαθυμίας αἰτία ἀμνημονεῖν τῶν πολλῶν, καὶ μεγάλων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν· καὶ διὰ τοῦτο ἀνωφελῶς, καὶ ἀχαρίστως παρέρχεσθαι τὸν ὑπόλοιπον χρόνον. Αἱ γὰρ τοιαῦται ἀδιάλειπτοι μνήμαι, ὡς πέρ τι κέντρον νύττουσαι τὴν καρδίαν, κινουσιν αὐτὴν πάντοτε πρὸς ἐξομολόγησιν, πρὸς ταπεινώσιν, πρὸς εὐχαριστίαν μετὰ συντετριμμένης ψυχῆς, πρὸς πᾶσαν σπαυδὴν ἀγαθὴν, καὶ ἀνταπόδοσιν τρόπων, καὶ ἡθῶν χρηστῶν, καὶ πάσης τῆς κατὰ Θεὸν ἀρετῆς· αἶ μὲν μελετῶσαν εὐσυνειδήτῳ γνώμῃ τὸ προφητικὸν λόγιον τό, τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; * Ὅταν γὰρ ἀναλογίσῃ ψυχὴ τὰς ἀπὸ γενέσεως εὐεργεσίας τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἢ πόσων κινδύνων πολλάκις ἐρρύσθη, ἢ πόσους κακοῖς ὑποπεσοῦσα, καὶ ἐν πλημμελείαις πολλάκις ἐκουσίως ὀλισθήσασα, οὐ παρεδόθη κατὰ τὸ δίκαιον τοῖς ἀπατήσασιν πνεύμασιν, εἰς ἀπώλειαν, καὶ θάνατον· ἀλλὰ μακροθύμως ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης παρορῶν τὰ πλημμελήματα, διεφύλαξεν, ἐκδεχόμενος τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῆς· καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ πονηροῖς πνεύμασιν ἐκουσίως διὰ τῶν παθῶν δουλεύσασαν, αὐτὸς διέτρεφε σκέπων, καὶ παντοίως προνοῶν· καὶ τέλος, ἀγαθῷ νεύματι, εἰς ὁδὸν σωτηρίας ὠδήγησε· καὶ φίλτρον ἀσκητικοῦ βίου τῇ καρδίᾳ ἐνέθηκε, καὶ μετὰ χαρᾶς τὸν κόσμον, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀπάτην τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καταλιπεῖν ἐνεδυνάμωσε, καὶ ἀγγελικῶς σχήματι τῆς ἀσκητικῆς τάξεως κατεκόσμησε· καὶ εὐχερῶς προσληφθῆναι παρὰ Ἁγίων ἀνδρῶν ἐν συστήματι ἀδελφότητος παρεσκεύασε· τίς δὲ εὐσυνειδήτων ἔχων γνώμην, καὶ ταῦτα ἀναλογιζόμενος, οὐχὶ πάντοτε ἐν συντριμμῷ καρδίας διατελέσει; ἔχων τοσαῦτα ἐνέχυρα προλαβουσῶν εὐεργεσιῶν, μηδὲν ἀγαθὸν πρότερον αὐτὸς ποιήσας οὐχὶ πάντοτε βεβαίαν ἐλπίδα ἀναλάβῃ; τοῦτο βουλευσάμενος, ὅτι εἰ μηδὲν ἀγαθὸν μου ποιήσαντος, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀμαρτήσαντος, ἐν ἀκαθαρταῖς σαρκός, καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς κακίαις ἀναστραφέντος, οὐ κατὰ τὰς ἀμαρτίας μου ἐπαίτησεν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας

μου ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ τοσαύτας δωρεάς, καὶ χάριτας εἰς σωτηρίαν ὀκονόμησεν· ἐὰν ὀλοτελῶς δῶ ἑμαυτὸν τοῦ λοιποῦ δουλεύειν αὐτῷ ἐν πάσῃ ἀγνῇ ἀναστροφῇ, καὶ ἀρετῶν κατορθώσει· πόσων ἀγαθῶν, καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων καταξιώσει, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν δυναμῶν, καὶ κατευθύνων, καὶ κατευοδῶν; Διόπερ ὁ πάντοτε τοιοῦτον λογισμὸν ἔχων, καὶ μὴ ἐπιλανθανόμενος τῶν τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν, δυσωπεῖ ἑαυτὸν, καὶ εὐθύνει, καὶ ἐπέιγει πρὸς πᾶσαν ἄσκησιν ἀρετῆς ἀγαθῆν, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν δικαιοσύνης, πάντοτε πρόθυμος, πάντοτε ἔτοιμος εἰς τὸ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τοιγαροῦν, ὡς τέκνον ἀγαπητόν, ἔχων, χάριτι Χριστοῦ, φυσικὴν σύνεσιν, ταύτην τὴν ἀδολεσχίαν, καὶ μελέτην ἀγαθῆν, πάντοτε ἐν ἑαυτῷ φύλασσε· μὴ ὑπὸ λήθης τῆς ὀλεθρίου καλυπτόμενος, μηδὲ ὑπὸ ραθυμίας τῆς ματαιούσης καὶ ἐκκλινούσης ἀπὸ τῆς ζωῆς τὸν νοῦν ἐμποδιζόμενος· ἢ ὑπὸ ἀγνοίας τῆς πάντων τῶν κακῶν αἰτίας τὸν λογισμὸν σκοτιζόμενος· ἢ ὑπὸ ἀμελείας τῆς παγκάκου δελεαζόμενος· μὴ ὑπὸ ἡδονῆς σαρκὸς ὑποσυρόμενος· μὴ ὑπὸ γαστριμαργίας ἠττώμενος· μὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας τὸν νοῦν αἰχμαλωτιζόμενος, καὶ συγκαταθέσει λογισμῶν πορνικῶν, μiasμὸν ἐν ἑαυτῷ ἐργαζόμενος· μὴ ὑπὸ ὀργῆς μισαδελφίαν γεννώσης νικώμενος· καὶ οἰκτρᾶς ἕνεκεν καὶ ταλαιπώρου προφάσεως, λυπῶν καὶ λυπούμενος, καὶ συνάγων μνήμας κατὰ τοῦ πλησίον λογισμῶν πονηρῶν, τῆς πρὸς Θεὸν καθαρᾶς προσευχῆς ἐκκλινόμενος, καὶ τὸν νοῦν ἐξανδραποδιζόμενος, καὶ θηριώδει λογισμῷ τὸν ὁμόψυχον ἀδελφὸν ὑποβλεπόμενος· καὶ τῷ ἀλόγῳ τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος, τρόπῳ τὴν συνείδησιν δεσμώμενος, καὶ τοῖς πονηροῖς πνεύμασιν, οἷς ὑπέβξας, εἰς παιδείαν παραδιδόμενος ἄχρι καιροῦ· ἕως οὗ πάντοθεν ἐξαπορηθῆς ὁ νοῦς, καὶ ὑπὸ λύπης καὶ ραθυμίας καταποθεῖς, καὶ τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν διὰ τὰς προλαβούσας αἰτίας ἀπολέσας, πάλιν ἀρῆται ἐπιλαμβάνεσθαι διὰ πολλῆς ταπεινώσεως, ἀρχῆς ὁδοῦ σωτηρίας· καὶ πολλὰ καμῶν ἐν εὐχαίς, καὶ ὀλονύκτοις ἀγρυπνίαις, λύσας τὰ αἰτία διὰ τῆς ταπεινώσεως, καὶ ἐξομολογήσεως τῆς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον· οὕτως ἀρχεται πάλιν ἀνανήφειν, καὶ διὰ φωτισμῶν γνώσεως εὐαγγελικῆς, θεῖα χάριτι, ἐλλαμπόμενος, γινώσκει ὅτι ὁ μὴ ἑαυτὸν τελείως τῷ Σταυρῷ ἐπιδι-

δοὺς ἐν φρονήματι ταπεινώσεως, καὶ ἐξουδενώσεως, καὶ ρίψας ἑαυτὸν ὑπὸ κάτω πάντων, καταπατεῖσθαι, καὶ ἐξουβενεῖσθαι, καὶ καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀδικεῖσθαι, καὶ καταγελαῖσθαι, καὶ χλευάζεσθαι, καὶ ταῦτα πάντα μετὰ χαρᾶς διὰ τὸν Κύριον ὑπομένειν, καὶ μὴ ἐδικῶν ὄλως τὰ ἀνθρώπινα, δόξαν ἢ τιμὴν ἢ ἔπαινον, ἢ ἡδονὴν βρώσεως, ἢ πόσεως, ἢ ἐνδύσεως, χριστιανὸς ἀληθινὸς γενέσθαι οὐ δύναται. Τοιγαροῦν τοιοῦτων ἡμῖν προκειμένων ἀγῶνων, καὶ ἄθλων, καὶ στεφάνων, μέχρι πότε ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ἐσχηματισμένης εὐσεβοῦς μορφώσεως διαχλευαζόμεθα, μετὰ ἐπιθέσεως τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, ἄλλο τοῖς ἀνθρώποις νομιζόμενοι, καὶ ἄλλο τῷ τὰ κρυπτά γινώσκοντι καταφαινόμενοι. ἅγιοι γὰρ παρά πολλῶν νομιζόμενοι, ἄγριοι τὸ ἦθος ἀκμὴν ὑπάρχοντες· ἀληθῶς μόρφωσιν εὐσεβείας ἔχοντες, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὴ κεκτημένοι· παρθένοι, καὶ ἄγνοι παρά πολλῶν νομιζόμενοι, καὶ παρά τῷ τὰ κρυπτά κατανοοῦντι, ἐν ἀκαθαρταῖς συγκαταθέσεων λογισμῶν πορνικῶν ἐνδοθεν μολυνόμενοι, καὶ ταῖς ἐνεργείαις τῶν παθῶν βορβορούμενοι· καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν ἐσχηματισμένην ἡμῶν ἄσκησιν, ἔτι καὶ τοῖς ἐπαίνοις τῶν ἀνθρώπων ὑπτιούμενοι, καὶ τὸν νοῦν ἐκτυφλούμενοι. Ἔως πότε οὖν ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς πορευόμεθα, τοῦ εὐαγγελικοῦ φρονήματος μὴ ἐπιλαμβανόμενοι, καὶ τὴν κατὰ συνείδησιν πολιτείαν οὐκ ἐπιγινώσκοντες, ἵνα ταύτην σπουδαίως μεταδιώξωμεν; ὅπως καὶ τὴν κατὰ συνείδησιν παρρησίαν εὐρήσωμεν; ἀλλ' ἔτι ἐν τῇ νομιζομένῃ τοῦ ἐξωθεν ἀνθρώπου δικαιοσύνη μόνῃ στηριζόμεθα, δι' ὑστέρησιν ἀληθοῦς γνώσεως, καὶ διὰ τῶν ἐξωθεν μόνον ἐπιτηδευμάτων ἑαυτοὺς πλανῶμεν, τοῖς ἀνθρώποις ἀρέσκειν βουλόμενοι, καὶ τὰς παρ' αὐτῶν δόξας, καὶ τιμὰς, καὶ ἐπαίλους θηρώμενοι; Ἡξεῖ πάντως ὁ τὰ κρυπτά τοῦ σκότους ἀποκαλύπτων, καὶ φανερῶν τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, ὁ ἀπαραλόγιστος δικαστῆς· ὁ μήτε πλούσιον ἐντρεπόμενος, μήτε πτωχὸν ἐλεῶν· ὁ τὸ σχῆμα τὸ ἐξωθεν περιβαίρων, καὶ τὴν ἀλήθειαν τὴν ἐνδοθεν κεκρυμμένην φανερῶν· ὁ τοὺς κατὰ συνείδησιν πολιτευομένους ἀληθινούς ἀγωνιστὰς καὶ ἀθλητὰς, ἐν παρουσίᾳ Ἀγγέλων ἐπὶ τοῦ ἰδίου Πατρὸς στεφανῶν· καὶ τοὺς ἐσχηματισμένους καὶ μόρφωσιν εὐσεβείας περιβεβλημένους, καὶ φαινομένην μόνην πολιτείαν τοῖς ἀνθρώποις

ἐπιδεικνυμένους, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ματαίως στηριζομένους, καὶ ἑαυτοὺς φρεναπατώντας, ἐπὶ τῆς ἄνω ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων, καὶ πάσης τῆς ἐπουρανίου στρατιάς θριαμβεύων καὶ οὕτω δεινῶς αἰσχυνομένους, εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος ἀποστέλλων, κατὰ τὰς μωρὰς παρθένους· αἵτινες, τὴν μὲν ἐξωθεν παρθενίαν ἐφύλαξαν· οὐδὲν γὰρ περὶ τούτου ἐνεκλήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἔλαιον μερικῶς ἐν τοῖς ἀγγείοις εἶχον, τούτεστιν ἀρετῶν τινῶν καὶ κατορθωμάτων ἐξωτέρων, καὶ τινων χαρισμάτων μέτοχοι ἐτύγχανον, διὸ καὶ αἱ λαμπάδες αὐτῶν μέχρι τινὸς ἤπτον· διὰ δὲ ἀμέλειαν, καὶ ἀγνοίαν, καὶ ραθυμίαν, πρόνοιαν οὐκ ἐποιήσαντο, καὶ τὸν κρυπτόμενον ἔσωθεν τῶν παθῶν ἔσμον τὸν ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐνεργούμενον, ἀκριβῶς οὐκ ἐπέγνωσαν· ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων ἐνεργειῶν τὰ νοήματα αὐτῶν ἐφθείροντο, ἐν τῇ τῶν λογισμῶν συγκαταθέσει κοινωνοῦσαι αὐτοῖς, καὶ δελεαζόμεναι κρυπτῶς, καὶ ἠττώμεναι· φθόνῳ τῷ κακίστῳ, ζήλῳ τῷ μισοκάλῳ, ἔριδι, φιλονεικίᾳ, μίσει, ὀργῇ, πικρίᾳ, μνησικακίᾳ, ὑποκρίσει, θυμῷ, ὑπερηφανίᾳ, κενοδοξίᾳ, ἀνθρωπαρεσκείᾳ, αὐταρεσκείᾳ, φιλαργυρίᾳ, ἀκηδίᾳ, ἐπιθυμίᾳ σαρκικῇ, ἐν λογισμοῖς τὴν ἡδυπάθειαν ἐργαζομένην, ἀπιστίᾳ, ἀφοβίᾳ, δειλίᾳ, λύπῃ, ἀντιλογίᾳ, χαννώσει, ὕπνῳ, οἰήσει, δικαιοῦται, ἐπάρσει, ἀλαζονείᾳ, ἀπληστίᾳ, ἀσωτίᾳ, πλεονεξίᾳ, ἀνεπιςτίᾳ τῇ πάντων χαλεπωτέρα, καὶ τοῖς λεπτοῖς τῆς κακίας ἐνεργήμασιν· αἵ τινες καὶ τῶν καλῶν τὴν ἐργασίαν, ἢ πολιτείαν σεμνήν, καὶ αὐτὴν ἣν ἐδόκουν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ποιοῦται, καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ἐπαίνους καρποῦμεναι· εἰ καὶ τινων ἦσαν χαρισμάτων μετέχουσαι, τοῖς τῆς κενοδοξίας καὶ ἀνθρωπαρεσκείας πνεύμασιν ἀπεμπώλουσαν αὐτά· καὶ τοῖς λοιποῖς πάθεσι κοινωνοῦσαι, ἐμίγνυον τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα, τοῖς πονηροῖς, καὶ σαρκικοῖς φρονήμασι· διὸ ἀπρόσδεκτα, καὶ ἀκάθαρτα αὐτὰ ἀπειργάζοντο, κατὰ τὴν τοῦ Καὶν θυσίαν· νυμφίου χαρὰς στερηθεῖται, καὶ νυμφῶνος ἐπουρανίου ἀποκλεισθεῖται. Ταῦτα οὖν λογιζόμενοι, καὶ διακρίνοντες, καὶ δοκιμάζοντες, γνῶμεν, καὶ συνῶμεν ἐν τίσιν ἔσμεν, ἵνα, ὡς ἔτι καιρὸν μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς ἔχωμεν, ἑαυτοὺς διορθωσώμεθα· ὅπως τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα καθαρῶς ἐπιτελούμενα, ἀληθινὰ καὶ καθαρὰ εἶη, σαρκικῶ φρονήματι μὴ μιγνύμενα, ἵνα μὴ ἀπόβλητα

γένηται, ὡς θυσία ἐπίμωμος δι' ἀφοβίαν καὶ ἀμέλειαν, καὶ ἀληθινῆς γνώσεως ἔλλειψιν· μήπως καὶ τὸν κόπον τῆς παρθενίας, καὶ ἐγκρατείας, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ νηστείας, καὶ φιλοξενίας, ὑπομείνωμεν, καὶ τὰς ἡμέρας ἀναλώσωμεν, καὶ διὰ τὰς προειρημένας τῶν παθῶν αἰτίας, τὰ δοκοῦντα ἡμῖν δικαιοῦματα, ὡς θυσία ἐπίμωμος εὐρεθέντα εὐπρόσδεκτα τῷ ἐπουρανίῳ Ἱερεῖ Χριστῷ γένηται. Γνώσεως οὖν, ὦ τέκνον, καὶ συνέσεως προηγουμένως ἐπιμελητέον τῷ βουλομένῳ τὸν Σταυρὸν ἄραι, καὶ ἐπακολουθῆσαι διὰ τῆς ἀδιαλείπτου ἐν ἑαυτῷ τῶν λογισμῶν ἐρεύνης, καὶ πολλῆς μερίμνης περὶ σωτηρίας, καὶ συνέσεως, καὶ πολλῆς τῆς πρὸς Θεὸν σπουδῆς, καὶ ἐρωτήσεως τῶν ὁμοψύχων, καὶ ὁμοφρόνων δούλων τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζομένων, ἵνα μὴ ἀγνοῶν ποῦ καὶ πῶς περιπατεῖ. ἐν σκότει ἀνευ φωτὸς λύχνου ὀδεύῃ. ὁ γὰρ ἰδιορρυθμὸς ἀνευ εὐαγγελικῆς γνώσεως, καὶ ὁδηγίας τινὸς ὀδεύων, πολλὰ προσκόπτει, καὶ εἰς πολλοὺς βόθρους, καὶ παγίδας τοῦ πονηροῦ ἐμπίπτει, καὶ πολλὰ πλανᾶται, καὶ πολλοῖς περιπίπτει κινδύνους, καὶ οὐκ οἶδε ποίου τέλους τυγχάνει. πολλοὶ γὰρ διὰ πολλῶν κόπων, καὶ ἀσκήσεως διήλθον, καὶ κακοπαθείας, καὶ μόχθους πολλοὺς διὰ Θεὸν ὑπέμειναν· καὶ ἡ ἰδιορρυθμία, καὶ ἡ ἀδιακρισία, καὶ τὸ ἀνεπίδεῖς τῆς παρὰ τοῦ πλησίον ὠφελείας, ἀκύρους αὐτῶν τοὺς τοσοῦτους πόνους, καὶ ματαίους εἰργάσαντο. Σὺ οὖν, ὦ τέκνον ἀγαπητόν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς τοῦ λόγου παραίνεσεως, τὰς εἰς σὲ γεγενημένας τοῦ προσκυνητοῦ, καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ εὐεργεσίας μὴ ἐπιλανθάνου, κλοπῇ κακίας, καὶ ῥαθυμίας ὑποσυρόμενος· ἀλλὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς γενετέως σου μέχρι τοῦ νῦν, ἕαντε σωματικὰς, ἕαν τε πνευματικὰς εὐεργεσίας πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενος, μελέτα ἐν αὐταῖς, καὶ ἀδολέσχει, κατὰ τὸ εἰρημένον μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ· ἵνα εὐκόλως πρὸς φόβον Θεοῦ καὶ ἀγάπην ἡ καρδιά κινήται, ὥστε ἀνταποδοῦναι, κατὰ δύναμιν, βίον ἀκριβῆ, πολιτείαν ἐνάρετον, συνείδησιν εὐσεβῆ, λόγον εὐάρμοστον, πίστιν ὀρθήν, φρόνημα ταπεινόν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅλον ἑαυτὸν τῷ Θεῷ ἀναθεῖναι· δυσωπούμενος ὑπὸ τῆς μνήμης τῶν τούτου καλῶν ὧν πέπονθας ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ φιλανθρώπου Δεσπότη, ὅπως αὐτομάτῳ τινὶ τρόπῳ διὰ τῆς τοιαύτης τῶν εὐεργεσιῶν μνήμης,

* ἐν
ἄλλ.
ἐτέρου

μαλλον δέ, συνεργούσης σοι καὶ τῆς ἄνωθεν
ρόπης, εἰς ἀγάπην, καὶ πόθον τιτρώσκειται
ἡ καρδία σου· ὅτι ἄπερ ἄλλοις οὐκ ἐποίησε
πολὺ κρεῖττοσί σου θαυμάσια, τῇ ἰδίᾳ αὐ-
τοῦ, καὶ ἄρρητῶ φιλανθρωπία, σοὶ ἐποίησε.
Πάντων μὲν οὖν τῶν εἰς σὲ γεγενημένων
παρὰ Θεοῦ καλῶν, ἐν μνήμῃ ἀδιαλείπτω
εἶναι σπουδάστον· ἐξαιρέτως δὲ ἐκείνης τῆς
μεγάλης, καὶ θαυμαστῆς χάριτος, καὶ εὐερ-
γείας ἀδιαλείπτως μέμνησο, ἧς ἐκπλέοντί
σοι ἅμα τῇ μητρί σου ἐκ τῶν Ἁγίων Τόπων
ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, παρέσχε σοι,
καθὼς ἡμῖν διηγῆτω· ὅτε ἡ φοβερὰ ἐκείνη
καὶ ἀκατάσχετος ζάλη, καὶ κλύδων μέγας
ἐν τῇ νυκτὶ ἐκινήθη, καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ
πλοίῳ ἅμα τοῖς ναύταις καὶ αὐτῇ τῇ μητρί
σου ἀπώλοντο ἐν τῷ βυθῷ· καὶ ἐκ παρα-
δόξου καὶ θείας δυνάμεως, μόνος σὺ μετὰ
δύο ἄλλων ἀπορριφθέντες ἐσώθητε· καὶ πῶς
ὥφικονήθη εἰσεῖν σε ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ πα-
τρικαῖς σπλάγχνοις παρὰ τινος* ἐλευθέρου
προσληφθέντα σε, καὶ διαθέσει ζευχθέντα τῷ
εὐλαβεστάτῳ τέκνῳ Ἐπιφανίῳ· ἵνα ἀμφο-
τεροι ὁδηγηθέντες διὰ ὀσίου ἀνδρός, ἐλθῆτε
εἰς σωτηρίας ὁδόν, καὶ παρὰ ἁγίων δούλων
τοῦ Θεοῦ ὡς γνήσια τέκνα προσληφθῆτε.
ὑπὲρ τούτων οὖν πάντων τῶν παρὰ Θεοῦ
σοι γεγενημένων καλῶν, τί ἄξιον ἔχεις ἀν-
ταποδοῦναι τῷ καλέσαντι τὴν ψυχὴν σου εἰς
ζωὴν αἰώνιον; ἑαυτῷ γὰρ λοιπόν, κατὰ τὸ
δίκαιον, οὐκ ἔτι ζῆν ὀφείλεις, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ
σοῦ ἀποθανόντι, καὶ ἐγερόντι Χριστῷ· εἰς
πάσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης, εἰς πᾶσαν κα-
τόρθωσιν ἐντολῶν, ζητῶν αἰεὶ τί τὸ θέλημα
τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθόν, καὶ τέλειον, καὶ εὐάρε-
στον, καὶ τοῦτο παντὶ σθένει σπουδάζειν με-
ταδιώκειν. πλὴν τὴν νεότητά σου, τέκνον,
οὕτως ὑπόταξον τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς αὐ-
τὸς ὁ λόγος ἀπαιτεῖ· παραστῆναι τὸ σῶμα
θυσίαν ζώσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν
λογικὴν λατρείαν· πᾶσαν τε νοτίδα ἐπιθυμίας
σαρκικῆς δι' ὀλιγοδείας, καὶ ὀλιγοποσίας, καὶ
ὀλονύκτων ἀγρυπνιῶν, ψύξον καὶ ξήρανον,
ἵνα καὶ αὐτὸς ἐκ διαθέσεως εἴπης· ἐγεννήθην
ὡς ἄσχος ἐν πάχνη, τὰ δικαιωμάτά σου
οὐκ ἐπελαθόμην. καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι Χριστοῦ
εἶ, τὴν ἑαυτοῦ σάρκα σταύρωσον, κατὰ τὴν
Ἀποστολικὴν φωνήν, σὺν τοῖς παθήμασι,
καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις· καὶ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ
τῆς γῆς νέκρωσον· οὐ μόνον τὴν πράξιν τῆς
πορνείας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνουργουμένην ὑπὸ
τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐν τῇ σαρκὶ ἀκα-

θαρσίαν. καὶ οὐ μόνον ἕως τούτου ἴσῃσι τὸν
ἀγῶνα, ὁ ἀληθινὸς, καὶ ἀμολύντου, καὶ ὀλο-
τελοῦς παρθενίας στέφανον ἐκδεχόμενος,
ἀλλ' ἐπακολουθῶν τῇ Ἀποστολικῇ διδα-
σκαλίᾳ, καὶ αὐτοῦ τοῦ πάθους τὴν σημα-
σίαν, καὶ κίνησιν νεκροῦν ἀγωνίζεται. καὶ
οὐδ' οὕτως ἔτι πληροφορεῖται, σφοδρῶ ἔρωτι
τὴν ἀγγελικὴν, καὶ ἄχραντον παρθενίαν ἐν
τῷ ἰδίῳ σώματι κατασκηνώσαι ἐκδεχό-
μενος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐν μόνῳ τῷ λο-
γισμῷ ψιλῆς ἐπιθυμίας ἐνθύμησιν, ἀνευ κι-
νήσεως καὶ ἐνεργείας σωματικοῦ πάθους, ὡς
ἐν παραρριπισμῷ νοῦς ἀνερχομένην, ἐξαφα-
νισθῆναι εὐχεται. τοῦτο δὲ διὰ τῆς ἄνωθεν
βοηθείας, καὶ δυνάμεως, καὶ ἐπιχορηγίας
τοῦ Πνεύματος μόνης κατορθοῦσθαι δυνα-
τόν, εἰ ἄρα τινὲς εἰσὶν οἱ τῆς χάριτος ταύ-
της καταξιούμενοι. Οὕτως ὁ τῆς καθαρᾶς,
καὶ αὐλοῦ, καὶ ἀχράντου παρθενίας τὸν στέ-
φανον ἐκδεχόμενος, σταυροὶ δι' ἀσκητικῶν
πόνων τὴν σάρκα νεκροὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς μέ-
λη τῇ ἐπιτάσει, καὶ ἐπιμονῇ τῆς ἐγκρατείας·
διαφείρων τὸν ἕξω ἄνθρωπον, καὶ λεπτύνων
αὐτόν, καὶ ρυστὸν καὶ κατεσκληρότα ἀπερ-
γαζόμενος· ἵνα διὰ πίστεως καὶ ἀγῶνων, καὶ
τῇ τῆς χάριτος ἐνεργείᾳ, ὁ ἔσω ἄνθρωπος
ἀνακαινίζεται, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐπὶ τὸ
κρεῖττον προκόπτων· ἀγάπῃ αὐξανόμενος·
πραότητι κοιμούμενος· ἀγαλλιάσει πνεύ-
ματος εὐφραίνόμενος· εἰρήνῃ Χριστοῦ βρα-
βευόμενος· χρηστότητι ἀγόμενος· ἀγαθότητι
φρουρούμενος· φόβῳ Θεοῦ περιεχόμενος· συ-
νέσει, καὶ γνώσει φωτιζόμενος· σοφίᾳ λαμ-
πρυνόμενος· ταπεινοφροσύνη ὁδηγούμενος.
Ταύταις καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀρεταῖς ἀνακαι-
νιζόμενος ὁ νοῦς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, τῆς
θεοειδοῦς εἰκόνος τὸν χαρακτῆρα ἐν ἑαυτῷ
γνωρίζει· καὶ τῆς δεσποτικῆς ὁμοιώσεως τὸ
νοητὸν καὶ ἄρρητον κάλλος κατανοεῖ· καὶ
τῆς αὐτοδιδάκτου, καὶ αὐτομαθοῦς σοφίας
τοῦ ἐνδιαθέτου νόμου τὸν πλοῦτον κατα-
λαμβάνει. Λέπτυνον οὖν, ὦ τέκνον, τὴν
νεωτερικὴν σάρκα, καὶ τοῖς προειρημένους
πίανον τὴν ἀθάνατον ψυχὴν, καὶ ταῖς προ-
ειρημέναις ἀρεταῖς ἀνακαινίσον τὸν νοῦν τῇ
συνεργείᾳ τοῦ Πνεύματος. νεότητος γὰρ
σάρκες πεπιασμέναί διαφόροις βρώμασι καὶ
οἴνου πόσει, ὡς χοῖρος ἑτοιμὸς πρὸς σφα-
γὴν· οὐ τῇ πυρώσει τῶν τοῦ σώματος ἡ-
δονῶν, ἢ ψυχῆ κατασφάζεται· καὶ ζέσει τῆς
κακῆς ἐπιθυμίας, ὁ νοῦς αἰχμαλωτίζεται,
ἀντέχειν πρὸς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς μὴ

δυναίμενος. εισροή γάρ αίματος, έκροήν πνεύματος άπεργάζεται. έξαιρέτως δέ οίνου μετάληψιν μηδέ όσφραινέσθω νεότης· ίνα μη διπλή πυρκαϊά εμφανιζομένη τή έσωθεν του πάθους ενεργεία, και τή έξωθεν επιχειρομένη οίνοποσία, και διά τούτων ή ήδονή της σαρκός υπερξέσασα, την πνευματικήν ήδονήν του πόνου της κατανύξεως έξ έαυτής αποδιώξη· και σύγχυσιν και πόρωσιν έν τή καρδιά έμποιήση· αλλά δι' επιθυμίαν πνευματικήν, και ύδατος κόρον ή νεότης μη προσίεσθω. πάνυ γάρ προς συνεργίαν σωφροσύνης συμβάλλεται ή του ύδατος ένδεια. και τούτο έργω δοκιμάσας, αύτή τή πείρα την πληροφορίαν λήψη. ου γάρ ως ζυγόν ανάγκης σοι επιθειναι βουλόμενοι, τούτο νομοθετούμεν ή όρίζομεν, άλλ' ως επίνοιαν, και μέθοδον αγαθήν προς συνεργίαν αληθοϋς παρθενίας, και ακριβοϋς σωφροσύνης παραινόμεν αγαπητικώς και συμβολεύομεν· τή αυτεξουσίω σου προαιρέσει καταλιμπάνοντες, ποιείν ό βούλεται.

Δεϋρο δή λοιπόν και περί του άλγους της όργης πάθους όλίγα διαλάβωμεν, του πάσαν ψυχήν έρημοϋντος, και συγχέοντος, και σκοτιζόντος, και θηρίοις όμοιον τον άνθρωπον αποδεικνύοντος, έν καιρώ της κινήσεως, και ενεργείας αυτου, τον μάλιστα ευολίσθως και όξυρρεπώς προς αυτό έχοντα. το πάθος τούτο, έξαιρέτως υπερηφανία στηρίζεται, και κραταιούται, και άκατάλυτον γίνεται. έως άν υπονοτιζήται το της πικρίας, και όργης, και θυμού διαβολικόν δένδρον τώ φαύλω της υπερηφανίας ύδατι, ευανθοϋν και ευθαλοϋν, πολύν τον της άνομίας καρπόν φέρει· και ούτως άκατάλυτος ή του πονηροϋ οικοδομή έν τή ψυχή γίνεται, έχουσα στήριγμα και κραταιώμα τους της υπερηφανίας θεμελίους. Εί οϋν βούλει το δένδρον της άνομίας, το της πικρίας, και όργης, και θυμού λέγω πάθος, έν σοι ξηρανθήναι, και άκαρπον γενέσθαι, ίνα ή αξίγη του πνεύματος έλθοϋσα εκκόψη αυτό, και εις το πϋρ βάλη, κατά την ευαγγελικήν φωνήν, και έξάρη συν πάση κακία· και ει βούλει τον της άνομίας οίκον, έν ό πονηρός οικοδομεί κακώς έν τή ψυχή, εκάστοτε ως λίθους, προφάσεις διαφόρους ευλόγους, ή άλόγους συνάγων, διά των της ύλης πραγμάτων ή ρημάτων έν τοις λογισμοίς, και οικοδομήν κακίας έν τή ψυχή κατασκευάζων, στήριγμα και κραταιώμα τους της υπερηφανίας λογισμούς

υποπιθείς· ει οϋν βούλει τούτον καταλυθηναι, και κατατκαφηναι τον οίκον, έχει την ταπεινώσιν του Κυρίου ανεπίληστον έν τή καρδιά· Τίς οϋν, τί γέγονε δι' ήμας· και έξ οίου ύψους φωτός Θεότητος αποκεκαλυμμένης, κατά δύναμιν των άνω οϋσιών, και έν Ουρανοίς δοξαζομένης από πάσης λογικής φύσεως, Άγγέλων, Άρχαγγέλων, Θεόνων, Κυριοτήτων, Άρχών, Έξουσιών, Χερουβίμ, και Σεραφίμ, και των άκατονομάστων νεερών Δυναμειων, οϋν ουκ έφθασαν εις ήμας τα όνόματα, κατά το Άποστόλου αίνιγμα· εις ολον βάθος ταπεινώσεως ανθρώπων δι' άφατον αγαθότητα κατήλθε, κατά πάντα όμοιωθείς ήμιν τοις έν σκότει και σκιά θανάτου καθημένοις, και διά της του Άδάμ παραβάσεως αιχμαλώτοις γεγεννημένοις, και διά της ενεργείας των παθών υπό του έχθροϋ κυριευόμενοις. Έν τή τοιαύτη τοίνυν αιχμαλωσία χαλεπώς όντας ήμας, και βασιλευόμενους υπό του άοράτου, και πικροϋ θανάτου, ουκ έπησχύνθη ό πάσης κτίσεως δρατής και άοράτου Δεσπότης, αλλά ταπεινώσας έαυτόν, και αναλαβών τον υπό τα πάθη * της άτιμίας, και επιθυμίας, και δεσποτικής αποφάσεως καταδικασθέντα άνθρωπον, κατά πάντα όμοιος ήμιν γέγονε χωρίς άμαρτίας, τουτέστι χωρίς παθών άτιμίας. τά γάρ διά την άμαρτίαν της παραβάσεως υπό της δεσποτικής αποφάσεως επενεχθέντα τώ ανθρώπω επιτίμια, θανάτου, κόπου, πείνης, δίψης, και των τοιούτων, πάντα ανέλαβε, γενόμενος ό έσμέν, ίνα γενώμεθα όπερ έστιν· ό Λόγος σάρξ έγένετο, ίνα ή σάρξ γένηται Λόγος· πλούσιος οϋν, επτώχευτε δι' ήμας, ίνα ήμεις τή εκείνου πτωχεία πλουτήσωμεν· όμοιώθη διά πολλήν φιλανθρωπίαν ήμιν, ίνα διά πάσης άρετής όμοιωθώμεν αυτώ. έξ ου γάρ επεδήμησεν ό Χριστός, αληθώς ό κατ' εικόνα, και όμοιωσιν γεγώνως άνθρωπος, διά της του Πνεύματος χάριτος και δυνάμεως ανακαινίζεται· εις μέτρον της τελείας αγάπης φθάνων, της έξω βαλλούσης τον φόβον, της μηκέτι υπό πτώσιν γενέσθαι δυναμένης· ή γάρ αγάπη ουδέποτε πίπτει. ή αγάπη, γάρ φησιν ό Ιωάννης, ό Θεός έστι· και ό μένων έν τή αγάπη, έν τώ Θεώ μένει. τούτω τώ μέτρω κατηξιώθησαν οι Άπόστολοι, και οι όμοίως αυτοίς την άρετήν εξασκήσαντες, και τελείως έαυτους τώ Κυρίω παραστήσαντες, και τελείω πόθω, έν όλη τή ζωή αυτών,

* της επιτιμίας, και δεσποτικής αποφάσεως.

τῷ Χριστῷ ἐξακολουθήσαντες. Τὴν τσαύτην τοίνυν ταπεινώσιν, ἤνπερ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ἀρρήτῳ φιλανθρωπία ἀνέλαβεν ὁ Κύριος, ἐάν πάντοτε ἀνεπιλήστως ἀναλογίζῃ· τούτεστι τὴν ἐν μήτρᾳ τοῦ Θεοῦ Λόγου κατασκήνωσιν τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνάληψιν τὴν ἀπὸ γυναικὸς γέννησιν τὴν κατὰ μέρος τῆς σωματικῆς ἡλικίας αὔξησιν τὰς ἀτιμίας, τὰς ὕβρεις, τοὺς δνειδισμούς, τοὺς χλευασμούς, τὰς λοιδορίας, τὰς μάστιγας, τὰ ἐμπύσματα, τὸν καταγέλωτα, τὸν ἐμπαιγμὸν, τὴν κοκκίνην χλαμύδα, τὸν ἀκάνθινον στέφανον, τὴν τῶν ἀρχόντων κατ' αὐτοῦ ἀπόστασιν, τὴν τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων ὁμοφύλων ἔντων κατ' αὐτοῦ βόησιν αἶρε, αἶρε, σταύρωσον αὐτόν τὸν Σταυρόν, τοὺς ἤλους, τὴν λόγχην, τὸν ποτισμὸν τοῦ ὄξους καὶ τῆς χολῆς, τὸν θρίαμβον τῶν ἐθνῶν, τὸν καταγέλωτα τῶν παραπορευομένων, καὶ λεγόντων· εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, καὶ πιστεύομέν σοι· καὶ τὰ λοιπὰ τῶν παθημάτων, ἅπερ δι' ἡμᾶς ὑπέμεινε τὴν σταύρωσιν, τὸν θάνατον, τὴν ἐν μνημείῳ τριήμερον ταφήν, τὴν εἰς τὸν ἄδην κάθοδον· ἔπειτα τὰς τῶν παθημάτων ἐπικαρπίας, οἷα καὶ τίνες· τούτεστι τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, τὴν τοῦ ἄδου καὶ θανάτου σκύλευσιν τῶν συνελθουσῶν τῷ Κυρίῳ ψυχῶν, τὴν ἐν Οὐρανοῖς ἀνάληψιν, τὴν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθέδραν, τὴν ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου τιμὴν καὶ δόξαν, τὴν πάντων τῶν Ἀγγέλων προσκύνησιν εἰς τὸν Πρωτότοκον τῶν νεκρῶν, διὰ τὴν τῶν παθημάτων αἰτίαν, κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου φωνὴν τὴν λέγουσαν· τοῦτο φρονεῖσθω ἐν ἡμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπου γενόμενος καὶ σῆματι εὔρεθεις ὡς ἄνθρωπος, ἐταπεινώσεν ἑαυτόν, ὑπήκουος γενόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωσε, καὶ ἐχαρίτατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἴδου αἱ τῶν προρρηθέντων αἰτίαι κατὰ τὸ δίκαιον τοῦ Θεοῦ, εἰς ποίαν δόξαν καὶ ὕψος τὸν Κυριακὸν ἄνθρωπον ἀνήγαγον. Τοιγαροῦν ἐάν ποθῶ, καὶ διαθέσει ἀνεπιλήστως τὰς μνήμας ταύτας διασώζῃς

ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐ κυριεύσει σου τὸ τῆς πικρίας, καὶ ὀργῆς, καὶ θυμοῦ πάθος. τῶν γὰρ θεμελιῶν τοῦ πάθους τῆς ὑπερηφανίας διὰ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Χριστοῦ, ἧς ἀναλογίζῃ, ὑπέξελθόντων, ἔλον τὸ αἰκοδόμημα τῆς ἀνομίας τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ λύπης, εὐχερῶς καὶ αὐτομάτως καταλύεται. ποία γὰρ σκληρὰ καὶ λιθίνη καρδιά, ἐάν ἔχη ἐν νῷ διηνεκῶς, τὴν τσαούτην τοῦ Μονογενοῦς* Θεότητα, δι' ἡμᾶς ταπεινωθεῖσαν, καὶ τὴν ἀπαριθμηθεῖσαν τῶν προρρηθέντων παθημάτων μνήμη, οὐ συντρίβεται; οὐ κατανύσσεται; οὐ ταπεινοῦται; οὐ γῆ καὶ σποδὸς καὶ πάτημα παρὰ πάντων ἀνθρώπων ἐκουσίως κατὰ τὴν Γραφὴν γενήσεται; οὕτω δὲ ταπεινουμένης, καὶ συντριβομένης τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ταπεινώσιν τοῦ Χριστοῦ ἀποσκοπούσης, ποῖος θυμὸς ταύτης κατακρατῆται δυνήσεται; ποία ὀργή; ποία πικρία περιγενέσθαι; Ἄλλ' ὡς ἔοικεν, ἡ λήθη τῶν συμφερόντων τούτων, καὶ ζωοποιούντων ἡμᾶς λογισμῶν, καὶ ἡ ταύτης ἀδελφὴ βραθυμία, καὶ ἡ τούτων συνεργὸς καὶ ὁμότροπος ἄγνοια, τὰ βαρύτερα καὶ ἐσώτερα τῆς ψυχῆς πάθη, τὰ δυσεξεύρητα καὶ δυσκατόρθωτα, περιεργία δεινῇ τὴν ψυχὴν καλύπτοντα καὶ σκοτίζοντα, τὰ λοιπὰ τῆς κακίας πάθη ἐνεργεῖν καὶ ἐμφωλεύειν ἐν αὐτῇ παρασκευάζει, ὡς ἀφοβίαν καὶ ἀμέλειαν τῶν καλῶν ἐμποιοῦντα, εἰσοδόν τε, καὶ ἐργασίαν ἐκάστω πάθει ἀδεῶς καὶ εὐκόλως παρέχοντα. κεκαλυμμένης γὰρ τῆς ψυχῆς ὑπὸ τῆς παγκάκου λήθης, καὶ τῆς ὀλεθρίου βραθυμίας, καὶ τῆς πάντων τῶν κακῶν μητρὸς, καὶ τῆς ἀγνοίας, ὑφ' ἐκάστου τῶν ὀνομαζομένων, ἢ νοουμένων, ἢ ἀκουομένων, εὐχερῶς προσδεσμεῖται ὁ ἄθλιος καὶ τυφλῶτων νοῦς. οἷον ἐάν κάλλος ἴδῃ γυναικὸς, εὐθὺς ἐτρώθη τῇ σαρκικῇ ἐπιθυμίᾳ· καὶ οὕτω λοιπὸν διαδεξάμενοι αἱ μνήμαι τὸ ἐμπαθῶς καὶ ἠδέως θεωρηθέν, ἢ ἀκουσθέν, ἢ ψηλαφηθέν, διὰ τῆς ἀνατυπώσεως τῶν ἐνομιῶν, καὶ κακῆς μελέτης ἔνδον τὰς εἰκόνας ἀναζωγραφοῦσι· καὶ οὕτως τὸν ἐμπαθη ἔτι, καὶ ἄθλιον μαινοῦσι νοῦν, διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πορνικῶν πνευμάτων. τὸ λοιπὸν γὰρ καὶ ἡ σὰρξ ἐάν ἡ πίων, ἢ νεάζουσα, ἢ ὑγροτέρα, ταῖς τοιαύταις μνήμαις ἐτοιμῶς διεγειρομένη τῷ πάθει, ἐνεργεῖ τὰ ἑαυτῆς, πρὸς ἐπιθυμίαν κινουμένην ἢ ἐνίστοε καθ' ὑπνους, ἢ καθ' ὕπαρ ἀκαθαρσίαν ἐργαζομένη, εἰ καὶ ἐν τοῖς φαινομένοις γυναικί οὐκ ἐκοινωνήσῃ·

* Μεγαλειότητα

σώφρων μὲν, καὶ παρθένος, καὶ ἄγνος παρὰ τοῖς πολλοῖς νομιζόμενος· ἢ καὶ Ἁγίου ἔχων ὑπολήψεις· παρὰ δὲ τῷ τὰ κρυπτὰ ἐποπτεύοντι, βέβηλος οὗτος, καὶ ἄσωτος, καὶ μοιχὸς κρίνεται· καὶ δικαίως ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ κατακρίνεται, ἐὰν μὴ θρηνῇ, καὶ πενθῇ, καὶ νηστεύσῃ καὶ ἀγρυπνύσῃ καὶ εὐχαῖς ἀδιαλείπτως τὴν σάρκα τήξας, καὶ τὸν νοῦν ταῖς ἀγίαις μυσταῖς, καὶ μελέταις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ θεραπεύσας, καὶ διορθωσάμενος, ἀξίαν μετάνοιαν τῷ Θεῷ προσενέγκῃ· οὐ ἐνώπιον τὰ κακὰ ἐνενόησεν, ἢ ἐποίησεν. ἀψευδὴς γὰρ ἡ ζῶσα φωνὴ ἢ εἰπούσα· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, πᾶς ὁ ἐμβλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσε αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο συμβάλλεται τοῖς νέοις μάλιστα, τὸ μὴδὲ ὅλως, εἰ δυνατόν, συντυγχάνειν γυναίξιν, κἄν ἅγιαι εἶναι νομίζονται. εἶδὲ δυνατόν καὶ ἔξω τῶν ἀνθρώπων διάγειν, ἐλαφρότερον τὸν πόλεμον διατελεῖ, καὶ τρανώτερον αἰσθάνεται τὴν ἑαυτοῦ προκοπὴν· μάλιστα, ἐὰν ἀκριβῶς προσέχη ἑαυτῷ, καὶ ὀλιγοδείξῃ, καὶ ὀλιγοποσίᾳ ὕδατος, καὶ ἀγρυπνίᾳ πολλῇ ἐν προσευχῇ τὴν διαγωγὴν ἔχη, ἀγωνιζόμενος· καὶ πνευματικοῖς ἐμπείροις πατράσι συναναστρέφεται, καὶ συνεῖναι, καὶ ὁδηγεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν σπουδάζων. ἐπικίνδυνον γὰρ τὸ κατὰ μόνας, καὶ ἰδιόρρυθμον, καὶ ἀμάρτυρον, καὶ μετὰ ἀπείρων τοῦ πνευματικοῦ πολέμου συζῆν· ἄλλοις γὰρ τρόποις πολέμων οἱ τοιοῦτοι ἀλίσκονται· ὅτι πολλὰ εἰσι τῆς κακίας τὰ μηχανήματα, καὶ ἐνεδρα κεκρυμμένα· καὶ διάφοροι παγίδες πανταχόθεν τοῦ ἐχθροῦ καταπεπήγασιν. διὰ τοῦτο, εἰ δυνατόν, συνεῖναι ἤγουν συνεχῶς ἐντυγχάνειν γνωστικοῖς ἀνδράσι σπουδαστέον καὶ ἀγωνιστέον· ὅπως κἄν μὴ αὐτὸς ἔχη λύχνον ἀληθοῦς γνώσεως, διὰ τὸ ἔτι ἀτελὲς τῆς * νοητῆς, ἡλικίας, καὶ νήπιον, τῷ ἔχοντι συνοδεύων, μὴ περιπατῇ ἐν σκότει, μὴ κινδυνεύῃ βρόχοις, καὶ παγίσιν· καὶ τοῖς νοητοῖς μὴ περιπίπτῃ θηρίοις, τοῖς ἐν σκότει νεμομένοις, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ χωρὶς νοητοῦ λύχνου τοῦ θεοῦ λόγου περιπατοῦντας ἀρπάζουσι, καὶ διαφθείρουσιν. εἰ οὖν βούλει, τέκνον, οἰκεῖον λύχνον φωτὸς νοητοῦ, καὶ γνώσεως πνευματικῆς ἐνδοθεν κτήσασθαι, ἵνα ἀπρόσκοπτως ἐν τῇ βαθυτάτῃ νυκτὶ τοῦ αἰῶνος τούτου περιπατεῖν δυνήσῃ, καὶ ἀπὸ Κυρίου τὰ διαβήματά σου κατευθυνθῇ, ὅπως τὴν ὁδὸν τοῦ Εὐαγγελίου θελήσας σφόδρα, κατὰ τὸ

προφητικὸν λόγιον, τουτέστι πίστει διαπύρω τῶν τελεωτέρων εὐαγγελικῶν προσταγμάτων περιέχεσθαι, καὶ τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου δι' ἐπιθυμίας καὶ εὐχῆς κοινωνῶς γενέσθαι, ὑποδείκνυμί σοι μέθοδον θαυμαστὴν, καὶ ἐπίνοιαν τρόπου πνευματικοῦ· οὐ σωματικοῦ κόπου ἢ ἀγῶνος δεομένην ἀλλὰ ψυχικοῦ πόνου, καὶ νοῦς ἐπιστασίας, καὶ προσεχοῦς διανοίας χρῆζουσας, φόβῳ καὶ ἀγάπῃ Θεοῦ συνεργουμένην· δι' ἧς ἐπινοίας, τὴν φάλαγγα τῶν ἐχθρῶν εὐχερῶς τροπώσασθαι δυνήσῃ κατὰ τὸν μακάριον Δαβὶδ, ἕνα γίγαντα τῶν ἀλλοφύλλων ἀνελόντα διὰ πίστεως καὶ πεποιθήσεως τῆς εἰς Θεόν, καὶ οὕτω τὰς μυριάδας τῶν ἐχθρῶν εὐχερῶς μετὰ τοῦ ἰδίου λαοῦ τροπώσάμενον. ἡ δὲ ὑπόθεσις τοῦ ἡμετέρου λόγου, τρεῖς τοὺς δυνατούς, καὶ κραταιοὺς τῶν ἀλλοφύλων γίγαντας ὄρα, εἰς οὓς ἐπεστήρικται πάντα ἡ τοῦ νοητοῦ Ὀλοφέρνου ἀντικειμένη δύναμις· ὧν καθαιρεθέντων, καὶ νεκρωθέντων, εὐχερῶς λοιπὸν εἰς ἀναίρεσιν πάντα ἡ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀσθενήσῃ δύναμις. εἰσὶ δὲ οἱ νομιζόμενοι τοῦ πονηροῦ ἰσχυροὶ τρεῖς γίγαντες, οἱ ἤδη προειρημένοι· ἄγνοια ἢ τῶν κακῶν ἀπάντων μήτηρ· λήθη ἢ ταύτης ἀδελφή, καὶ συνεργός, καὶ συνέριθος· καὶ ἡ τὸ σκοτεινὸν τοῦ μελανοῦ νέφους ἐνδύμα, καὶ κάλυμμα τῆς ψυχῆς ἐξυφαίνουσα ῥαθυμία, ἢ ἀμφοτέρας στηρίζουσα, καὶ κραταίουσα, καὶ σύστασιν ταύταις παρεχομένη, καὶ τῇ ἀμελεστάτῃ ψυχῇ, τὸ ἐμφυτον καὶ ἔμμονον κακὸν κατεργαζομένη. ὑπὸ ῥαθυμίας, λήθησ τε, καὶ ἀγνοίας, τὰ τῶν λοιπῶν παθῶν ὑποστηρίγματα κραταιοῦνται, καὶ μεγαλύνονται. βοηθοὶ γὰρ ἀλλήλων οὔσαι καὶ χωρὶς ἀλλήλων συστήναι μὴ δυνάμεναι, ἰσχυραὶ τοῦ ἀντικειμένου δυνάμεις ἀποδείκνυνται, καὶ κραταιοὶ τοῦ πονηροῦ ἄρχοντες· δι' ὧν πᾶσα ἡ στρατιὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ὑπονοσθεῖται, καὶ ὑποστηρίζεται, καὶ τὰ διανοήματα ἐκτελεῖν ἰσχύει, ὧν ἄνευ συστήναι τὰ προειρημένα οὐ δύνανται. εἰ οὖν βούλει κατὰ τῶν παθῶν τῶν προειρημένων τὸ νίκος ἄραι, καὶ τὴν φάλαγγα τῶν νοητῶν ἀλλοφύλλων εὐχερῶς τροπώσασθαι, δι' εὐχῆς, καὶ συνεργίας Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ γενόμενος, καὶ εἰς τὰ τῆς καρδίας βάθη * δύνων, ἀνίχνευσον τοὺς τρεῖς τούτους δυνατούς τοῦ διαβόλου γίγαντας, λήθην λέγω, καὶ ῥαθυμίαν, καὶ ἄγνοιαν τὸ ὑποστήριγμα τῶν νοητῶν ἀλλοφύλων·

πνευ-
ματι-
κῆς

* δύσας

δι' ὧν τὰ λοιπὰ τῆς κακίας πάθη ὑπονοστούμενα ἐνεργεῖ, καὶ ζῆ, καὶ ἐνισχύει ἐν ταῖς τῶν φιληδόνων καρδίαις, καὶ ἀπαιδεύτων ψυχαῖς· καὶ διὰ πολλῆς προτεχειας, καὶ νοῦς ἐπιστασίας, μετὰ τῆς ἀνωθεν ροπῆς, εὐρῶν τὰ τοῖς λοιποῖς ἀγνοούμενα, καὶ μήτε εἶναι νομιζόμενα, ὀλεθριώτερα δὲ τῶν λοιπῶν ὄντα κακὰ, διὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης ὄπλων τῶν ἀπ' ἐναντίας ἐκείνων, μνήμης ἀγαθῆς λέγω τῆς πάντων τῶν καλῶν αἰτίας, καὶ γνώσεως πεφωτισμένης, δι' ἧς ἀναγρηγοροῦσα ἡ ψυχὴ, τὸ τῆς ἀγνοίας σκότος ἐκδιώκει ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ προθυμίας ἀρίστης πρὸς σωτηρίαν εὐτρεπιζούσης, καὶ ἐπειγούσης τὴν ψυχὴν. Ταῦτα τῆς ἀρετῆς ἐνδυστάμενος τὰ ὄπλα, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, γενναίως καὶ ἀνδρείως καταγωνίστη τῶν νοητῶν ἀλλοφύλων τοὺς προειρημένους πρεῖς γίγαντας· διὰ μὲν τῆς ἀρίστης κατὰ Θεὸν μνήμης, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα εὐφημα, εἴτις ἀρετῆ, καὶ εἴτις ἐπαινος, πάντοτε λογιζό-

μενος, τὴν παγκάκιστον λήθην ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκδιώκων· διὰ δὲ τῆς πεφωτισμένης, καὶ οὐρανίου γνώσεως, τὴν ὀλεθριὸν ἀγνοίαν τοῦ σκότους ἐξαφανίζων· διὰ δὲ τῆς παναρέτου, καὶ καλλίστης προθυμίας, τὴν ἄθεον καὶ τὴν τὸ ἐμφυτον κακὸν ἐν τῇ ψυχῇ κατεργαζομένην ῥαθυμίαν ἐξελαύνων. Ταύτας δὲ τὰς ἀρετάς, οὐ φιλῆς ἐκ μόνης προαιρέσεως, ἀλλ' ἐκ δυνάμεως Θεοῦ, καὶ συνεργίας Πνεύματος Ἁγίου, ἐν πολλῇ (*) προσεχείᾳ, καὶ εὐχῇ κτητάμενος, οὕτω δυνήσῃ τῶν προειρημένων ἰσχυρῶν ῥυσθῆναι τοῦ πονηροῦ τριῶν γιγάντων. γνώσεως γὰρ ἀληθοῦς, καὶ μνήμης λόγων Θεοῦ, καὶ ἀγαθῆς προθυμίας συμφωνία, διὰ χάριτος ἐνεργούς, ἐν ψυχῇ συστήναι βιαζομένη, καὶ ἐπιμελῶς φυλασσομένη, λήθης, καὶ ἀγνοίας, καὶ ῥαθυμίας ἔχνος ἐξ αὐτῆς ἀφανίζει, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν περιίστησι τῆς χάριτος λοιπὸν βασιλευούσης ἐν αὐτῇ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

προ-
σχῆ.

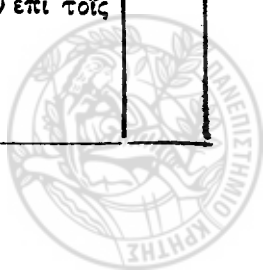
ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η Σ Υ Χ Ι Ο Υ

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

Ο Ὅσιος Πατὴρ ἡμῶν Ἡσύχιος, ὁ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας Πρεσβύτερος γεγονώς, ἤκμασε μὲν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ νέου, ἀνθῶν τῷ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ἐτελεύτησε δὲ περὶ τὸ τετρακοσιοστὸν τριακοστὸν τρίτον ἔτος. Τῶν δὲ συγγραμμάτων αὐτοῦ πολλῶν ὄντων, μόνος ὁ εἰς διακρίματα τρία κεφάλαια διαιρούμενος λόγος, ὧδε ἐτάχθη· ὡς χρησιμώτατος, καὶ τοῖς ἀρχαρίαις περὶ νῆψιν, καὶ προσοχὴν νοῦς, καὶ φυλακὴν καρδίας εἰπέρις ἄλλος λυσιτελέστατος. Περὶ οὗ καὶ ὁ κριτικὸς Φώτιος τάδε φη-

σιν ἐπὶ λέξεως, Ἀναγνώσει ρηγῆ. σελ. 267.
»Καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσι δεύτερον καὶ εἰκοστὸν (Κεφάλαιον δηλ.) Ἡσυχίου Πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων περιέχει, ἐν οἷς καὶ ὁ σύμπαρ τοῦ βιβλίου ἀπαρτίζεται λόγος, χρειωδέστατος καθεστὼς εἰπέρις ἄλλο τοῖς ἐπὶ τῷ κλήρῳ τῶν Οὐρανῶν τὸν βίον ἀσκουμένοις· ἔχει δὲ κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν καὶ τὸ σαφές· καὶ τ' ἄλλα τοιοῦτος, οἷος ἂν γένοιτο ἀνδράσιν ἀρμόζων, πρὸς μὲν τὸν κατὰ λόγους ἀγῶνα μὴδ' ἐπεστραμμένοις, πάντα δὲ τὸν πόνον, καὶ τὴν σπουδὴν εἰς τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἀσκήσιν ἀνάδεδεγμένοις.

Η ΨΥΧΙΟΥ

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΠΡΟΣ ΘΕΟΔΟΥΛΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΨΥΧΟΦΕΛΗΣ, ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΟΣ, ΠΕΡΙ ΝΗΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΑΡΕΤΗΣ,
ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

**Ἀρχὴ φωτισμοῦ ψυχῆς, καὶ ἀληθῆς ὑποθήκη. Τὰ λεγόμενα
Ἀντιρρητικά, καὶ Εὐκτικά.**

α.

ἡψις ἐστὶ, μέθοδος πνευματικῆ, ἐμπαθῶν νοημάτων, καὶ λόγων, καὶ πονηρῶν ἔργων, πάνπαν τὸν ἄνθρωπον, σὺν Θεῷ, ἀπαλλάττουσα, χρονίζουσα, καὶ προθύμως ὀδευομένη· γινώσιν τε ἀσφαλῆ Θεοῦ τοῦ ἀκαταλήπτου ὀδευομένη χαρίζεται, καθ' ὅσον ἐφικτόν, καὶ μυστηρίων θείων, καὶ ἀποκρύφων λύσιν ὑπάρχειτε πάσης ἐντολῆς Θεοῦ παλαιᾶς τε καὶ νέας Διαθήκης ποιητικῆ, καὶ παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος παρεκτικῆ. Αὕτη δὲ κυρίως ἐστὶν ἡ τῆς καρδίας καθαρότης· ἥτις διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῆς, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, διὰ τὴν ἀμέλειαν ἡμῶν, σπανίζει σήμερον πάνυ ἐν Μοναχίαι· ἦν ὁ Χριστὸς μακαρίζει λέγων· μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Τοιαύτη οὖν οὕσα, πολλοῦ ἀγοράζεται. νῆψις ἐν ἀνθρώπῳ χρονίζουσα, ὀρθοῦ καὶ θεαρέστου βίου ὁδηγὸς γίνεται· τοῦτο καὶ ἐπίβασις θεωρίας, καὶ τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς δικαίως κινεῖν ἡμᾶς ἐκδιδάσκει, τὰς αἰσθήσεις τε ἀσφαλῶς τηρεῖν· καὶ τὰς γενικὰς τέσσαρας ἀρετὰς ἐν τῷ μετόχῳ αὐτῆς καθ' ἡμέραν αὖξει.

β.

Ὁ μέγας νομοθέτης Μωσῆς, μᾶλλον δὲ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὑποδεικνύων τὸ ἀμεμπτον, καὶ καθαρὸν, καὶ περιεκτικόν, καὶ ὑποποιὸν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς· καὶ διδάσκων ἡμᾶς ὅπως ταύτης ὀρχεσθαι, καὶ ἐκτελεῖν δεῖ πρόσεχε σεαυτῷ, φησί· μὴ γένηται· ῥῆμα κρυπτόν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀ-

νόμημα. ῥῆμα κρυπτόν τὴν μονολόγιστον ἔμφασιν ὀνομάζων πράγματός τινος πονηροῦ μισουμένου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἦν δὴ καὶ προσβολὴν λέγουσιν οἱ Πατέρες, προσαγομένην τῇ καρδίᾳ παρὰ τοῦ διαβόλου· ἢ ἐπακολουθοῦσιν οἱ ἡμῶν λογισμοί, εὐθὺς παραφανείσῃ τῷ νῷ, ἐμπαθῶς τε αὐτῇ προσδιαλέγονται.

Νῆψις ἐστὶν, ὁδὸς πάσης ἀρετῆς, καὶ ἐντολῆς Θεοῦ· ἥτις καὶ καρδιακὴ ἡσυχία λέγεται· καὶ ἀφαντάστως τελειωθείσα, φυλακὴ νοῦς ἢ αὐτῆ.

Οὐχ ὀρθῶ φῶς ἡλίου ὁ γεννηθεὶς τυφλός, οὕτως ὁ μὴ ὀδεύων ἐν νήψει, οὐχ ὀρθῶ πλουσίως τὰς μαρμαρυγὰς τῆς ἀνωθεν χάριτος· οὔτε ἐλευθερωθήσεται ἐκ πονηρῶν καὶ μισητῶν τῷ Θεῷ ἔργων τε, καὶ λόγων, καὶ ἐννοιῶν· οἱ οὐκ ἐλευθερίῳ τρόπῳ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοὺς ταρταρέους παρελεύσονται ἄρχοντας.

Προσοχὴ ἐστὶ, καρδιακὴ ἀδιάλειπτος ἡσυχία ἀπὸ παντὸς λογισμοῦ· Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἀεί, καὶ ἀεννάως, καὶ ἀδιάλειπτως, μόνον αὐτὸν ἀναπνεύουσα, καὶ ἐπικαλουμένη· καὶ ἀνδρείως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς σὺν αὐτῷ παρατασσομένη· αὐτῷ τε ἐξομολογουμένη τῷ ἐξουσίαν ἔχοντι μόνῳ, συγχωρεῖν ἁμαρτήματα· περιπτυσσομένη συνεχῶς Χριστῷ δι' ἐπικλήσεως, κρυπτῶς μόνῳ τῷ τὰς καρδίας ἐπισταμένῳ, τοὺς ἀνθρώπους τε παντοίως λαθεῖν πειρωμένη ἢ ψυχῇ, τὴν γλυκύτητα αὐτῆς, καὶ τὸν ἐνδον ἀγῶνα, μήποτε ὁ πονηρὸς λαθῶν

γ.

δ.

ε.

εὐδωσῆ κακίαν, καὶ ἀφανίσῃ καλλίστην ἐργασίαν.

5'. Νῆψις ἐστίν, ἔμμοнос λογισμοῦ πῆξις, καὶ στάσις αὐτοῦ ἐν πύλῃ καρδίας· ὅς τοὺς ἐρχομένους λογισμοὺς κλέπτας, ὅρα καὶ ἀκούει τί μὲν λέγουσι, τί δὲ ποιοῦσιν οἱ φόνοι· καὶ τίς ἐστίν ἡ ἐγγλυφεῖσα καὶ στηλωθεῖσα μορφή παρὰ τῶν δαιμόνων, καὶ πειρωμένη δι' ἑαυτῆς φανταστικῶς ἀπατηῆσαι τὸν νοῦν. ταῦτα γὰρ φιλοπονοῦμενα, τὴν πείραν τοῦ νοητοῦ πολέμου ἐπιστημόνως ἄγαν ἡμῖν, ἐὰν θέλωμεν, δεικνύουσι.

ζ'. Ἦν οἶδε γεννᾶν φόβος ὁ διττός, καὶ αἱ ὑπὸ Θεοῦ ἐγκαταλείψεις, καὶ αἱ παιδευτικαὶ τῶν πειρασμῶν συμβάσεις· συνέχειαν ἐπιστατικὴν προσοχῆς, ἐν τῷ ἡγεμονικῷ τοῦ ἀνθρώπου, πειρωμένου τὴν πηγὴν φράζει τῶν κακῶν λογισμῶν, καὶ ἔργων· δι' ἣν καὶ αἱ ἐγκαταλείψεις, καὶ οἱ ἀδόκητοι ἀπὸ Θεοῦ πειρασμοί, πρὸς τὴν ἡμῶν τοῦ βίου διόρθωσιν· καὶ μάλιστα τοῖς γευσασμένοις τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ καλοῦ τούτου, καὶ ἀμελοῦσιν· ἡ δὲ συνέχεια γεννᾶ ἔξιν· ἡ δέ, φυσικὴν τινα πυκνότητα νήψεως· ἡ δέ, θεωρίαν τέως τοῦ πολέμου, ἡρέμα κατὰ ποιότητα γεννᾶ· ἣν διαδέχεται ἐπίμονος Ἰησοῦ εὐχή, καὶ ἀπάνταστος νοδὸς γλυκεῖα ἡρεμία, καὶ ἡ κατὰστασις ἐξ Ἰησοῦ συνεστῶσα.

η'. Ἰσταμένη καὶ ἐπικαλουμένη διάνοια Χριστὸν κατὰ τῶν πολεμίων, καὶ καταφεύγουσα πρὸς αὐτόν, οἷον θῆρ τις κυκλωθεὶς ὑπὸ κυνῶν πολλῶν, καὶ ἀντιστήσας ἑαυτὸν ἐν ὀχυρώματι, πόρρωθεν δὲ νοητῶς τοὺς νοητοὺς λόγους τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν προβλέπουσα· καὶ διὰ τὸ συνεχῶς ἐντυγχάνειν τῷ εἰρηνοποιῷ Ἰησοῦ κατ' αὐτῶν, ἄτρωτος ἐξ αὐτῶν διαμένουσα.

θ'. Ἰεῖ ἐπίστασαι, καὶ ἐδόθη σοι εἰς τὰς πρωίας παρεστάναι καὶ ἐποπτεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐποπτεύειν, οἶδας ὃ λέγω· εἰ δὲ οὐ, νῆφε, καὶ λάβῃς.

ι'. Συστήματα θαλασσῶν, ὕδωρ πολὺ. σύστημα δὲ, καὶ κραταίωμα νήψεως καὶ νηραλιότητος, καὶ ψυχικῆς κατὰ βάθος ἡσυχίας, καὶ ἄβυσσος θεωριῶν ἐξαισίων τε καὶ ἀπρρῆτων, καὶ ἐπιγνωμονικῆς ταπεινώσεως, καὶ εὐθύτητος, καὶ ἀγάπης, νῆψις ἄκρα, καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, χωρὶς λογισμῶν, εὐχή καὶ τοῦτο (*) στενωῶς καὶ πυκνῶς, καὶ μὴ περιεκκαχεῖν.

ια'. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται, φησὶν, εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν

Οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου. θέλημα δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὸ, οἱ ἀγαπῶντες τὸν Κύριον, μισεῖτε πονηρά. οὐκοῦν σὺν τῇ εὐχῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μισήσωμεν καὶ πονηροὺς λογισμοὺς· καὶ ἰδοὺ πεποιήκαμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἀρετῆς πάσης ὑπογραμμόν, καὶ ὑπόδειγμα γένους ἀνθρώπων, καὶ ἀνάκλησιν τοῦ παλαιοῦ πτώματος, ὁ Δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς σαρκωθεὶς προέβηκεν ἡμῖν, ζωγραφῆσας τὸν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πανάρετον βίον· σὺν πᾶσι δὲ τοῖς καλοῖς αὐτοῦ, οἷς ἡμῖν ὑπέδειξε, μετὰ τὸ βάπτισμα ἀνελθῶν εἰς τὴν ἔρημον, μετὰ νηστείας ἄρχεται πάλιν νοητῆς, τοῦ διαδόλου ὡς ἀνθρώπῳ φιλῷ αὐτῷ προσελθόντος· καὶ διὰ τοῦ τοιοῦτου τῆς νίκης τρόπου ἐδίδαξε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀχρεῖους ὁ δεσπότης, πρὸς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ὅπως χρῆ τὴν πάλιν ἐνεργεῖν, τουτέστιν ἐν ταπεινώσει, καὶ νηστεία, καὶ εὐχῇ, καὶ νήψει· ὁ μὴ χρήζων τῶν τοιούτων καθὼ Θεός, καὶ Θεὸς τῶν Θεῶν.

Τὸ δὲ πόσοι τρόποι εἰσὶ κατ' ἐμὲ τέως νήψεως, καθαρῶς ἀπὸ λογισμῶν ἐμπαθῶν τὸν νοῦν κατ' ὀλίγον δυναμένοι, ἰδοὺ σημά- ναι σοι αὐτοὺς ἀκομφεῦτῳ γλώσση, καὶ ἀποικίλῳ οὐκ ὀκνήσω. σὺ γὰρ ἔκρινα ἐν τοῖς τοῦ πολέμου καιροῖς ἐν τῷδε τῷ λόγῳ κρύψαι τὴν ὠφέλειαν διὰ τῶν λέξεων, καὶ μάλιστα τοῖς ἀπλουστέροις. σὺ δὲ τέκνον Τιμόθεε, φησί, πρόσεχε οἷς ἀναγινώσκεις.

Εἰς οὖν τρόπος νήψεως, τὸ τὴν φαντασίαν πυκνὰ σκοπεῖν, ἤγουν τὴν προσβολὴν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν σατανᾶν χωρὶς φαντασίας λογισμοὺς δημιουργεῖν, καὶ παραδεικνύειν τῷ νῷ πρὸς ἀπάτην ψευδῆ.

Ἄλλος δέ, τὸ ἔχειν καρδίαν βαθέως σιωπῶσαν διὰ παντός, καὶ ἡσυχάζουσαν ἀπὸ παντὸς λογισμοῦ, καὶ εὐχεσθαι.

Ἄλλος, τὸ παρακαλεῖν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς βοήθειαν συνεχῶς ἐν ταπεινώσει.

Ἄλλος δὲ τρόπος, τὸ μνήμην ἔχειν θανάτου ἀδιάλειπτον τῇ ψυχῇ.

Αὗται πᾶσαι αἱ ἐργασίαι, ἀγαπητέ, τὰς πονηρὰς ἐννοίας δίκην πυλωρῶν κωλύουσι· τὸ δὲ ὄραν πρὸς οὐρανόν, καὶ γῆν μηδὲν ἡγεῖσθαι, ὅπερ ἐνεργές ἐστι σὺν τοῖς ἄλλοις, Θεοῦ δίδόντος ῥῆμα, ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἐκτενέστερον ἐκθήσομαι.

Ἐὰν πρὸς ὀλίγον τὰς αἰτίας τῶν παθῶν ἐκκόψαντες, τοῖς πνευματικοῖς ἐνασχοληθῶ-

ιβ'

ιγ'

ιδ'

ιε'

ις'

ιζ'

ιη'

ιθ'

μεν θεωρήμασι· μὴ ἐν αὐτοῖς δὲ διατρίψωμεν, αὐτὸ τοῦτο ἔχοντες ἔργον, εὐχερῶς πάλιν ἐπὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη περιτρεπόμεθα· μηδὲν ἄλλο ἐκείθεν καρπωσάμενοι, ἢ σκότῳ παντελεῖ τοῦ νοῦ, καὶ ἐπὶ τὰ ὑλικά ἐκτροπήν.

κ'. Δεῖ τὸν ἀγωνιζόμενον ἔνδον, κατὰ στιγμήν χρόνου ἔχειν τὰ τέσσαρα ταῦτα· ταπεινώσιν, προσοχήν τε ἄκραν, ἀντίρρησιν, καὶ προσευχήν· καὶ ταπεινώσιν μὲν, ὅτι πρὸς ὑπερηφάνους δαίμονας ἀντιθέτους ἐστὶν αὐτῷ ἢ πάλῃ· ἵνα τὴν τοῦ Χριστοῦ βοήθειαν ἐν χειρὶ καρδίας ἔχη διὰ τὸ, τὸν Κύριον ὑπερηφάνους μισεῖν. προσοχήν δέ, ἵνα αἶε τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ποιῇ μηδένα λογισμὸν ἔχειν, καὶ δῆθεν ἀγαθὸς φαίνεται. ἀντίρρησιν δέ, ἵνα ὀπηνίκα δξέως γνῶ τὸν ἐλθόντα, εὐθὺς μετ' ὀργῆς ἀντιλογηθεῖ τῷ πανηρῷ. καὶ ἀποκριθῆσομαι φησὶ τοῖς ὀνειδίζουσί μοι κακά· οὐχὶ τῷ Θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχὴ μου; εὐχὴν δέ, ἵνα κραυγᾶσθαι πρὸς Χριστὸν στεναγμῷ ἀλαλήτῳ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀντίρρησιν· καὶ τότε αὐτὸς ὁ ἀγωνιζόμενος βλέπεται τὸν ἐχθρὸν λυόμενον, ἢ διωκόμενον τῷ προσκυνητῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, ὡς χοῦν ὑπὸ ἀνέμου, ἢ ὡς καπνὸν ἐκλείποντα μετὰ τῆς φαντασίας αὐτοῦ.

καά. Ὁ μὴ ἔχων εὐχήν, καθαρὰν λογισμῶν, ὄπλον οὐκ ἔχει εἰς πόλεμον· εὐχὴν δὲ λέγω ἀενάως ἐνεργουμένην ἐν ἀδύτοις τῆς ψυχῆς, ἵνα τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει, ὁ κρυφίως πολεμῶν πολέμιος μαστιζῆται, καὶ φλέγηται.

κβ'. Σὺ μὲν γὰρ ὀφείλεις δξεῖ καὶ συντόνω νοῦ βλέμματι βλέπειν, ὥστε νοεῖν τοὺς εἰσερχομένους· γνοὺς δέ, παρ' αὐτὰ δι' ἀντιρρήσεως θλᾶν τὴν τοῦ ὄφρου κεφαλὴν· καὶ ἅμα τούτῳ σὺν στεναγμῷ βόησον πρὸς Χριστόν· καὶ λήψῃ πείραν τότε θείας ἀοράτου ἀντιλήψεως· καὶ τότε ὄραξ τηλαυγῶς εὐθύτητα καρδίας.

κγ'. Ὡσπερ ὁ κρατῶν ἑσώπτρον ἐν χειρὶ, μέσον δὲ πολλῶν ἰστάμενος, καὶ ἀτενίζων τῷ ἑσώπτρῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁποῖον, βλέπει δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυπτόντων ἐν τῷ ἐνὶ ἐκείνῳ ἑσώπτρῳ· οὕτως ὁ δι' ὄλου ἐγκύπτων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν ἐν αὐτῇ, βλέπει δὲ καὶ τὰ μέλανα πρόσωπα τῶν νοητῶν αἰθιόπων.

κδ'. Ἄλλ' οὐ δύναται ὁ νοῦς νικῆσαι φαντασίαν δαιμονίαν δι' ἑαυτοῦ μόνον· μήποτε τοῦτο θαρρείτω· πανοῦργοι γὰρ ὄντες, καὶ ἠττάσθαι ὑποκρίνονται, ἄλλοθεν διὰ κeno-

δοξίας ὑποσκελιζόντες· τῇ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει, στήναι καὶ δολιεύσασθαι σε, οὐδὲ καὶ πρὸς ὦραν ὑπομένουσιν.

Ἢρα μὴ οἰηθῆς κατὰ τὸν πάλαι Ἰσραὴλ, καὶ παραδοθήσῃ καὶ αὐτὸς τοῖς νοητοῖς ἐχθροῖς. ἐκεῖνος γὰρ παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων, τῶν Αἰγυπτίων ἀπαλλαγείς, βοηθὸν εἰς ἑαυτὸν ἐπενόησεν εἰδῶλον χωνευτόν.

Εἰδῶλον δὲ χωνευτὸν νοήσεις, τὸν ἀσθενῆ ἡμῶν νοῦν· ὅς γε ἕως μὲν Ἰησοῦν Χριστὸν παρακαλεῖ κατὰ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων, εὐκόλως αὐτοὺς καταδιώκει· καὶ μετ' ἐπιστήμης ἐντέχνου τροποῦται τὰς ἀοράτους καὶ πολεμίους τοῦ ἐχθροῦ δυνάμεις. ἐπὶ δὲ αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἀφρόνως θαρρήτη ὄλω, ὡς ὁ λεγόμενος δξύπτειρος καταράσσεται. ἐπὶ τῷ Θεῷ, φησὶν, ἤλπισεν ἡ καρδία μου, καὶ ἐβοηθήτην, καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου. καὶ τίς πάρεξ τοῦ Κυρίου ἀναστήσεται με, καὶ συμπαρατάξεται μοι ἐπὶ πονηρευομένοις ἀπείροις λογισμοῖς; ὁ δ' εἰς ἑαυτὸν θαρρῶν, καὶ μὴ εἰς Θεόν, πεσεῖται πτώμα ἐξαισιώτατον.

Καρδιακῆς ἡσυχίας, ὡ οὗτος, τύπος καὶ τάξις (εἰ βούλει ἀθλεῖν) τὸ μικρὸν ζωύφιον ὁ ἀράχνης ἔστω σοι αἶε τὸ ὑπόδειγμα· εἶδὲ μὴ, οὐπω ὡς δεῖ ἡσύχατος ἐν νῷ. κακεῖνος μὲν μυίας μικρὰς θηρευεῖ· σὺ δὲ, εἰ οὕτως, καὶ ὡς αὐτῇ ἐν ψυχῇ πονῶν ἡσυχάζεις, οὐ παύσῃ κτείνων αἶε νήπια Βαβυλώνια· καθ' ὃν φόνον μακαρίζῃ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου διὰ Δαβὶδ.

Ὡς οὐ δυνατόν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἐν τῷ στερεώματι ὀφθῆναι μέσον ἀστέρων· καὶ ὡς οὐκ ἐνὶ ἄνθρωπον ἐν γῆ περιπατοῦντα μὴ τὸν ἀέρα τοῦτον ἀναπνεεῖν· οὕτως ἀδύνατον καθαρῆσαι τὴν ἡμῶν καρδίαν ἐξ ἐμπαθῶν νοημάτων, καὶ ἀποδιῶξαι νοητοῦς ἐχθροὺς ἐξ αὐτῆς, ἄνευ συχνῆς ἐπικλήσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐὰν μετὰ ταπεινοῦ φρονήματος, καὶ μνήμης θανάτου, καὶ αὐτομεμφίας, καὶ ἀντιρρήσεως, καὶ ἐπικλήσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰς διατριβὰς πάντοτε ποιῆς ἐν σῇ καρδίᾳ· καὶ τὴν στενὴν μὲν, ἀλλὰ χαροποιὸν, καὶ τερπνὴν ὁδὸν τῆς διανοίας καθ' ἡμέραν μετὰ τούτων τῶν ὄπλων ὀδεύης νηφόντως, εἰς θεωρίας ἀγίας Ἁγίων ἐλεύσῃ· καὶ φωτισθήσῃ μυστήρια βαθέα παρὰ Χριστοῦ, παρ' ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως οἱ ἀπόκρυφοι· ἐν ᾧ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς. αἰσθανθήσῃ γὰρ

κε.

κς'.

κζ'.

κη.

κθ'.

πρὸς Ἰησοῦ, ὅτι Πνεῦμα Ἅγιον ἐφήλατο τῇ ψυχῇ σου· παρ' οὗ νοῦς ἀνθρώπου διαδο-
χεῖται ὄραν ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ. οὐ-
δαίς, φησί, λέγει Κύριον Ἰησοῦν, εἰμὴ ἐν
Πνεύματι Ἁγίῳ· δηλαδὴ βεβαιῶν μυστι-
κῶς τὸν ζητούμενον.

λ'. Πλὴν οὖν καὶ τοῦτο ἰστέον τοὺς φιλομα-
θείς· ὅτι περ οἱ φονεροὶ δαίμονες ἐνίοτε πολ-
λάκις καὶ κρύπτουσι, καὶ συστέλλουσιν ἐξ
ἡμῶν τὸν νοητὸν πόλεμον· βασκαίνοντες ἡ-
μῖν οἱ δεινοὶ τῆς ἐκ τοῦ πολέμου ὠφελείας τε,
καὶ γνώσεως, καὶ πρὸς Θεὸν ἀναβάσεως·
καὶ ἵνα ἀμεριμνήσαντας ἡμᾶς ἐξαίφνης τὸν
νοῦν ἡμῶν ἀρπάσωσι, καὶ ἀπροσεχεῖς τινὰς
τῇ διανοίᾳ πάλιν ἀπεργάσωνται. σκοπὸς γὰρ
αὐτοῖς ἀληκτος καὶ ἀγὼν φροντίζεται, μη-
δολως ἐὰν τὴν καρδίαν ἡμῶν προσεχῶς ἄ-
γειν, εἰδόσι τὸν συναγόμενον πλοῦτον τῇ
ψυχῇ. ἀλλ' ἡμεῖς τότε γε μετὰ τῆς μνή-
μης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐ-
πεκτεινώμεθα εἰς πνευματικὰς θεωρίας· καὶ
ὁ πόλεμος πάλιν εἰς τὸν νοῦν ἐπανέρχεται.
μόνον μετὰ βουλήs, ἵνα οὕτως εἶπω, αὐτοῦ
τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ ταπεινώσεως πολλῆs
πάντα ποιῶμεν.

λα'. Δεῖ γὰρ ἐν καινοβίῳ διατρίβοντας, μεθ' ἐ-
κουσίῳ προαιρέσεως, καὶ προθύμῳ καρδίᾳ
πᾶν θέλημα ἡμῶν ἐγκόπτειν τῷ προεστῶτι.
καὶ τοῦ Θεοῦ συγγινομένου, εὐήγιοι καὶ αὐ-
τοί πως γινόμεθα καὶ ἀθέλῃται. τέχνην δὲ
τοῦτο ἔχειν προσήκει, ἵνα μὴ τῷ χολῷ τα-
ρασσώμεθα, καὶ τὸ θυμικὸν ἡμῶν ἀλόγως
καὶ παρὰ φύσιν κινῶμεν· καὶ ἀπαρρησιαστοὶ
τὸ λοιπὸν εἰς τὸν ἀόρατον πόλεμον εὐρισκώ-
μεθα. Εἴωθε γὰρ τὸ θέλημα ἡμῶν μὴ κο-
πτόμενον παρ' ἡμῶν ἐκουσίως, ὀργίζεσθαι
πρὸς τοὺς ἀκουσίως αὐτὸ κόπτειν ἐπιχει-
ροῦντας· καὶ ἐκ τούτου οὖν ὁ θυμὸς κακῶς
ὕλακτων κινήθεις, ἀπολλυσι τὴν γνῶσιν τῆς
πάλης· ἣν μόλις μετὰ καμάτου πολλοῦ
κτήσασθαι ἤδυνήθη. φαρτικὸς γὰρ ὁ θυμὸς
εἶναι πέφυκε. εἰ μὲν πρὸς λογισμοὺς κινή-
θει δαιμονιώδεις, φθείρει καὶ ἀπολλύει αὐ-
τούς· εἰ δ' αὖ πάλιν κατὰ ἀνθρώπων κυκᾶ,
φθείρει καὶ οὕτω τοὺς ἀγαθοὺς λογισμοὺς ἐν
ἡμῖν. Πλὴν ὁ θυμὸς, ὁρῶ, ὅτι φαρτικὸς
τυγχάνει λογισμῶν παντοίων, εἴτε πονηρῶν,
εἴτε καὶ δεξιῶν εἰ τύχοι· ὄπλον γὰρ παρὰ
Θεοῦ, καὶ τόξον ἡμῖν παρασχεθεῖς, εἰμὴ ἐ-
πέχεται ἐν ἀμφοτέροις· εἰδὲ καὶ διαφόρως
ἐνεργεῖ, ὁλέσκων ἐστί. ἐγὼ γὰρ οἶδα καὶ

κῦνα θρασῦν* ἴσως τοῖς λύκοις τὰ πρόβατα
διαφθείραντα.

οὕτως ἐχρῆν φεύγειν τὴν παρρησίαν, ὡς
ἰὸν ἀσπίδος· καὶ ἐκτρέπεσθαι τὰς πολλὰς
συντυχίας ὡς ὄφεις καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν·
δυνάμενα ταῦτα σφόδρα εἰς λήθην τάχιον
τοῦ ἔνδον πολέμου καταστῆσαι τελείαν· καὶ
καταγαγεῖν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆs
χαρᾶs τῆs ἀπὸ τῆs καθαρότητος τῆs καρ-
δίας. ἀντίκειται γὰρ ἡ ἐπάρατος λήθη τῇ
προσοχῇ, ὡς πυρὶ ὕδωρ· καὶ πολέμιος αὐτῇ
καθ' ὥραν κραταίῳs τυγχάνει. ἀπὸ γὰρ λή-
θης εἰς ἀμέλειαν καταπῶμεν, ἐκ δ' ἀμε-
λείας εἰς καταφρόνησιν καὶ ραθυμίαν, καὶ
ἀτόπους ἐπιθυμίας. καὶ οὕτω πάλιν ἐπιστρέ-
φομεν εἰς τὰ ὀπίσω, ὃν τρόπον κύων ἐπὶ τὸν
ἴδιον ἐμετόν. φύγωμεν τοίνυν τὴν παρρησίαν
ὡς ἰὸν θανάτου· τὸ δὲ κακὸν κτήμα τῆs
λήθης καὶ τὰ ἐξ αὐτῆs, ἰάται ἀκριβῆs λίαν
νοδὸs φυλακῆ, καὶ συνεχῆs ἐπίκλησιs τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. χωρὶς γὰρ
αὐτοῦ, οὐ δυνάμεθα ποιεῖν οὐδέν.

οὐκ ἐνδέχεται, οὔτε μὴν δυνατὸν, ὄφει
συμφιλιάσαι, καὶ εἰς κόλπον βαστάσαι, οὐδὲ
τὸ σῶμα παντοίως κολακεύειν, καὶ θερα-
πεύειν, καὶ ἀγαπᾶν, ἐκτὸs τῶν χρειωδῶν τε
καὶ ἀναγκαίων, καὶ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἀρε-
τῆs οὐρανόu. πέφυκε γὰρ ὁ μὲν τριτρώσκειν
τὸν θάλποντα· τὸ δὲ μολύνειν ἐν ἡδονῇ τὸν
θεραπεύοντα. ἐν οἷs πταίει, μάστιξιν αἰκι-
ζέσθω πύξ ἀφειδῶs, ὡs δούλος δραπέτης
γλεύκουs μεμεστωμένος, γνώτω μαστιγίαν
τὸν Κύριον. μὴ καπηλοτριβεῖτω, μὴ ἀγνωσίτω
τὴν κυρίαν καὶ ἀφθαρτον ἢ φαρτῆ πηλός,
καὶ δούλη, καὶ νυκτερινή. ἕως ἐξόδου μὴ
θαρησῆs σου τῇ σαρκί. τὸ θέλημα, φησί,
τῆs σαρκὸs, ἔχθρα εἰς Θεόν. τῷ γὰρ νόμῳ
τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται. καὶ ἡ σὰρξ ἐ-
πιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος. οἱ δὲ ἐν σαρκί
ζῶντες, Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. ἡμεῖs δὲ
οὐκ ἐσμὲν ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι.

τῆs μὲν φρονήσεωs ἔργον, τὸ αἰεὶ κινεῖν
τὸ θυμικὸν πρὸs συμπλοκὴν τῆs ἔνδον μά-
χης, καὶ πρὸs αὐτομεμφίαν· τῆs σοφίας δὲ,
κινεῖν τὸ λογιστικὸν πρὸs νῆψιν ἀκριβῆ καὶ
ἐνδελεχῆ, καὶ θεωρίαν πνευματικῆν· τῆs δὲ
δικαιοσύνης, τὸ ἰθύνειν τὸ ἐπιθυμητικὸν
πρὸs τε ἀρετῆν, καὶ Θεόν· τῆs δὲ ἀνδρείας,
τὰs πέντε αἰσθησεις κυβερνᾶν καὶ διακατέ-
χειν, ἵνα μὴ ὁ ἐντὸs ἡμῶν ἀνθρωπος μολύ-
νηται δι' αὐτῶν, ἤγουν ἡ καρδία, καὶ ὁ
ἐκτὸs, ἤγουν τὸ σῶμα.

* ἴσα.

λβ'.

λγ'.

λδ'.

- λέ. Ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ ἐπὶ νοῦν ὀρώντα τὸ κάλλος, ὡς δυνατὸν, τῆς δόξης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις· ἐν ψυχαῖς φεγγοειδέσιν, ἀτενίζουσας εἰς τὰς πρῶτας, τὸν ἐν δεξιᾷ τῆ Πατρικῆ ἐφεζόμενον, φεγγοβολουῦντα αὐταῖς, ὡς ἥλιος νεφέλαις καθαραῖς ἀκτινοβολῶν, ἐράσμιον ἀποδεικνύει.
- λς'. Ἀμαρτάνων εἰς, φησὶν ἡ θεία Γραφή, ἀπολέσει δικαιοσύνην μεγάλην, καὶ ἀμαρτάνων νοῦς, ἐξόλλυσι τὰ ἐν τῷ γεγραμμένῳ κεφαλαίῳ ποτὰ καὶ βρωτὰ ἀμβρόσια.
- λζ'. Οὐκ ἐσμὲν Σαμφῶν δυνατώτεροι, οὐ Σολομῶντος σοφώτεροι, οὐ Δαβὶδ τοῦ Θεοῦ γνωστικώτεροι· οὐ Πέτρου μᾶλλον τοῦ κορυφαίου Θεοῦ ἀγαπῶντες. μὴ τοίνυν ἑαυτοῖς θαρρήσωμεν, φησὶ γὰρ ἡ Γραφή· ὁ εἰς ἑαυτὸν θαρρῶν, πεσεῖται πτώμα ἐξαισιον.
- λη'. Μάθωμεν ἀπὸ Χριστοῦ ταπεινοφροσύνην, καὶ ἐκ Δαβὶδ ταπεινώσιν, καὶ ἐκ Πέτρου δακρύειν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν· ἀλλὰ μὴ ἀπογινώσκειν, κατὰ Σαμφῶν, καὶ Ἰούδαν, καὶ Σολομῶντα τὸν λίαν σοφώτατον.
- λθ'. Ὁ γὰρ διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατῶν, ζητεῖ τίνα καταπίη, σὺν ταῖς αὐταῖς αὐτοῦ δυνάμεσι· μήτε οὖν ἡ καρδιακὴ διόλου προσοχὴ, καὶ νῆψις, καὶ ἀντίρρησης, καὶ εὐχὴ πρὸς Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἀργεῖται ποτέ. κρεῖττον γὰρ βοήθημα, πάρεξ Ἰησοῦ, οὐχ εὐρήσεις ἐν ὄλη τῇ ζωῇ σου. αὐτὸς γὰρ μόνος ὁ Κύριος γινώσκει ὡς Θεὸς τὰς τῶν δαιμόνων πανουργίας, καὶ μεθοδίας, καὶ δόλους.
- μ'. Ἡ ψυχὴ τοίνυν θαρρείτω εἰς Χριστόν, καὶ παρακαλεῖτω αὐτόν, καὶ μηδολως δειλιάτω· οὐ γὰρ μόνη πολεμεῖ, ἀλλὰ μετὰ φοβεροῦ βασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ, Κτίστου πάντων τῶν ὄντων, ἀσωμάτων τε, καὶ ἐνσωμάτων, ἡγουν ὀρατῶν, καὶ ἀοράτων.
- μά'. Ὡς γὰρ ὁ ὑετὸς ὄσω πλεῖον ἐπὶ τῆς γῆς καταφέρεται, τοσοῦτον καὶ τὴν γῆν ἀπαλύνει· οὕτω καὶ τὴν γῆν τῆς καρδίας ἡμῶν χαροποιεῖ καὶ εὐφραίνει τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, παρ' ἡμῶν ἐπιβώμενον, καὶ πυκνότερον αὐτὸ ἐπικαλούμενον.
- μβ'. Καλὸν δὲ καὶ τοῦτο τοὺς ἀπείρους εἰδέναι, ὅτι ἐχθροὺς ἀσωμάτων καὶ ἀοράτους, καὶ κακοθελεῖς καὶ φρονίμους εἰς τὸ κακῶσαι, καὶ ἐντρεχεῖς καὶ κούφους, καὶ ἐμπεροπολέμους ἔτεσι τοῖς ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ καὶ μέχρι τοῖς δεῦρο οἱ παχεῖς ἡμεῖς, καὶ πρὸς γῆν βρῦθοντες καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ φρο-
- νήματι, ἔχομεν ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τρόπῳ δυνατὸν αὐτοὺς νικῆσαι, ἀλλ' ἢ δι' ἀεννάου νοῦς νήφους, καὶ ἐπικλήσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ Ποιητοῦ ἡμῶν. καὶ τοῖς μὲν ἀπείροις, Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐχὴ, καὶ προτροπὴ τοῦ δοκιμάται, καὶ γινῶναι τὸ καλόν, ἔστω ταῦτα· τοῖς δὲ ἐμπείροις, ἢ πρᾶξις, καὶ ἡ δοκιμασία, καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ καλοῦ, ἄριστος τρόπος καὶ διδάσκαλος.
- Ὡς περ παιδίον μικρόν, ἡγουν, καὶ ἀπόνηνηρον, φαντασιοποιὸν τινα βλέπον ἤδεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ φαντασιοποιῷ ἐξ ἀκακίας· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀπλή τις οὔσα, καὶ ἀγαθὴ, οὕτως ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότη αὐτῆς κτισθεῖσα, ἤδεται ταῖς προσβολαῖς τοῦ διαδόλου ταῖς φανταστικαῖς· καὶ ἀπατωμένη προστρέχει, ὡς καλῶ, τῷ χειρόνι, ὡς ἡ περιστέρᾳ τῷ ἐπιβούλῳ τῶν ἑαυτῆς τέκνων· καὶ οὕτω μιγνύει τοὺς ἑαυτῆς λογισμοὺς τῇ φαντασίᾳ τῆς δαιμονιώδους προσβολῆς· εἰ τύχοι γυναικὸς εὐμόρφου πρόσωπον, ἢ ἄλλο τι παρὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ πάμπαν ἀπηγορευμένον· βούλεται ὡς περ μεθοδεῦσαι τοῦ εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὸ ὄφθην αὐτῆ ὠραῖον· καὶ τότε εἰς συγκατάθεσιν ἐλθοῦσα, εἰς ἔργον λοιπὸν ἄγει διὰ τοῦ σώματος τὸ ὄφθην αὐτῆ ἀνόμημα κατὰ διάνοιαν, εἰς ἑαυτῆς κατακρίσιν.
- Αὕτη ἡ τέχνη τοῦ πονηροῦ· καὶ μετὰ τούτων τῶν βελῶν φαρμακεύει πᾶσαν ψυχὴν. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀσφαλὲς πρὸ πείρας πολεμικῆς τοῦ νοῦ πολλῆς, εἰτέρησθαι ἔαν τοὺς λογισμοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ἐν ἀρχῇ μάλιστα. ἐπειδὴ ἀκμὴν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τέρπεται ταῖς δαιμονιώδεσι προσβολαῖς, καὶ ἤδεται, καὶ ἀκολουθεῖ αὐταῖς. ἀλλὰ χρὴ μόνον νοεῖν αὐτοὺς, καὶ εὐθύς κόπτειν ἐξ ἀναδόσεως, καὶ προσβολῆς· ὅταν δὲ χρονίσας ὁ νοῦς εἰς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον, ἐξατκηθῆ, καὶ νοῆση, καὶ ἐν ἔξει ἀδιακόπως γένηται τοῦ πολέμου, τοῦ ἀληθῶς τε νοεῖν τούτους· καὶ ὡς ὁ Προφῆτης φησὶ, τοῦ εὐχερῶς δύνασθαι αὐτὸν κρατεῖν τοὺς μικροὺς ἀλώπεκας· τότε μετ' ἐπιστήμης ἔαν δεῖ καὶ ἐλέγχειν.
- Ὡς ἀδύνατον ἐν ἐνὶ σωλῆνι πῦρ καὶ ὕδωρ ἅμα διέρχεσθαι, οὕτως ἀδύνατον ἐν καρδίᾳ ἀμαρτιᾶν εἰσελθεῖν, ἐὰν μὴ κρούτη πρότερον ἐν θύρᾳ καρδίας διὰ φαντασίας πονηρᾶς προσβολῆς.
- Ἔστι πρῶτον προσβολὴ· δεύτερον συνδουασμός, ἡγουν ἀναμιξὺ γινόμενοι οἱ ἡμῶν,

μγ'

μδ'

μέ.

μς'

καὶ τῶν πονηρῶν δαιμόνων λογισμοί· τρίτον συγκατάθεσις, πῶς δεῖ γενέσθαι μεταξύ τῶν ἀμφοτέρων λογισμῶν βουλευομένων κακῶς· τέταρτον δὲ ἐστὶν ἡ αἰσθητὴ πράξις, ἣ γοῦν ἢ ἀμαρτία. ἐὰν οὖν προσέχη ὁ νοῦς νήφων, καὶ δι' ἀντιρρήσεως, καὶ ἐπικλήσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ φυγαδεύη ἐξ ἀναδόσεως τὴν προσβολήν, τὰ ἐξῆς αὐτῶν ἀργὰ μένουσι· νοῦς γὰρ ἀτώματος ὁ πονηρός, οὐκ ἄλλως δύναται πλανῆσαι ψυχάς, εἰμὴ διὰ φαντασίας, καὶ λογισμῶν· καὶ περὶ μὲν τῆς προσβολῆς, ὁ Δαβὶδ φησὶ, εἰς τὰς πρώτας ἀπέκτεινον, καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ δὲ μέγας φησὶ Μωϋσῆς περὶ συγκαταθέσεως. καὶ οὐ συγκαταθήση, φησὶν, αὐτοῖς.

μζ'. Νοῦς νοὶ ἀοράτως συμπλέκεται πρὸς μάχην, ὁ δαιμόνιος νοῦς τῷ ἡμετέρῳ. καὶ διὰ τοῦτο χρεῖα ἐκ βαθέων καταστιγμῆν βοᾶν πρὸς τὸν Χριστὸν, ἀπελάττει μὲν τὸν δαιμόνιον νοῦν, τὰ νικητήρια δὲ δοῦναι ἡμῖν ὡς φιλόανθρωπος.

μη'. Τύπος σοι ἡσυχίας καρδιακῆς, ὁ κατέχων κάτοπτρον, καὶ πρὸς αὐτὸ ἀτενίζων, ἔστω, καὶ τότε ὄψει τὰ ἐν σῇ καρδίᾳ νοητῶς ἐγγραφόμενα πονηράτε καὶ ἀγαθὰ.

μβ'. Τήρει τε αἰεὶ μηδένα λογισμὸν ἔχειν ἐν σῇ καρδίᾳ, μὴ ἄλογον. μὴ εὐλογον, ἐν οὕτω γινώσκῃς ῥαδίως τοὺς ἀλλοφύλους, ἣ γοῦν τοὺς τῶν Αἰγυπτίων υἱοὺς πρωτοτόκους.

ν'. Ὡς ἀγαθὴ καὶ τερπνὴ, φωτεινὴ καὶ ἠδύστη, καὶ πάγκαλος, καὶ ἀγλαοφανής, καὶ ὠραία ἀρετὴ νήψις, ὑπὸ σοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς εὐοδομένη, καὶ ἐγρηγορότος ἀνθρωπίνου νοῦς ἐν ταπεινώσει πολλῇ ὀδευομένη. ἐκτείνει γὰρ ἕως θαλάσσης καὶ ἀβύσσου θεωριῶν τὰ κλήματα αὐτῆς, καὶ ἕως ποταμῶν μυστηρίων τερπνῶν τε, καὶ θείων, τὰς παραφυσίας αὐτῆς· ποτίζει τε νοῦν ἐκ χρόνου πολλοῦ καυσωθέντα τῇ ἀσεβείᾳ ὑπὸ ἄλλης πονηρῶν λογισμῶν πνευμάτων, καὶ τοῦ τῆς σαρκὸς δυσμενοῦς φρονήματος, ὃ ἐστὶ θάνατος.

να'. Νήψις ἔοικε τῇ τοῦ Ἰακώβ κλίμακι, ἐφ' ἣ ὁ Θεὸς ἐπιμένει, καὶ οἱ Ἄγγελοι ἐπιβαίνουσι. ἀναιρεῖ γὰρ ἐξ ἡμῶν πᾶν κακόν. αὕτη γὰρ ἐκκόπτει πολυλογία, λοιδορίαν, καταλαλιάν, καὶ πάντων τῶν αἰσθητῶν κακῶν τὸν κατάλογον· οὐκ ἀναχομένη διὰ ταῦτα οὐδὲ πρὸς ὀλίγον τῆς ἰδίας στερεῖσθαι γλυκῦτος.

νβ'. Ταύτην προθύμως, ἀδελφοί μου, μετῴμεν. καὶ ἐν ταῖς θέαις αὐτῆς καθαρᾶ διανοῖα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πετώμενοι, κινῶμεν

τὴν θεωρίαν τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν, καὶ τοῦ βίου τοῦ προτέρου· ἵνα ἐν τῇ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν μνήμῃ συντριβόμενοι, καὶ ταπεινούμενοι, ἀδιάσπαστον ἔξωμεν τὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν βοήθειαν εἰς τὸν ἀόρατον πόλεμον. στερηθέντες γὰρ τῆς τοῦ Ἰησοῦ βοηθείας, δι' ὑπερηφανίας, ἢ κενοδοξίας, ἢ φιλαυτίας, ὑστερήθημεν καθαρότητα καρδίας, δι' ἧς γνωρίζεται ἀνθρώπῳ Θεός· αἴτιον γὰρ, ὡς ἡ ὑπόσχεσις, τοῦ δευτέρου τὸ πρότερον.

Νοῦς μὴ ἀμελῶν τῆς ἑαυτοῦ κρυπτῆς ἐργασίας, σὺν τοῖς λοιποῖς καλοῖς οἷς ἐκ τῆς διενεκοῦς ἐργασίας τῆς φυλακῆς εὐρήσει· καὶ τὰς πέντε αἰσθήσεις τοῦ σώματος ἀργὰς τῶν ἔξω κακῶν. τῇ γὰρ οἰκείᾳ ἀρετῇ καὶ νήψει διδούλου προσέχων, καὶ τοῖς νοήμασι τοῖς καλοῖς κατατρυφᾶν θέλων, οὐκ ἀνέχεται κλέπτεσθαι διὰ τῶν πέντε αἰσθήσεων, ἐνύλων καὶ ματαίων αὐτῷ λογισμῶν προσερχομένων· ἀλλὰ γνοὺς αὐτῶν τὸ ἀπατηλόν, καὶ ἐνδον ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ συστέλλει αὐτάς.

Παράμενε τῇ διανοίᾳ, καὶ οὐ κοπιᾷσεις ἐν πειρασμοῖς· ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωρῶν, ὑπόμεινε τὰ ἐπερχόμενα.

Ὡς περ τοὺς κακοσίτους ἀψίνθιον ὠφελεῖ τὸ πικρόν, οὕτω τοὺς κακοτρόπους κακὰ πάσχειν συμφέρει.

Εἰ μὴ θέλεις κακοπαθεῖν, μὴδὲ κακοποιεῖν θέλε· διότι τοῦτο κάκεινῳ ἀπαραβάτως ἀκολουθεῖ· ὁ γὰρ σπείρει ἕκαστος, τοῦτο καὶ θερίσει. ἐκουσίως οὖν τὰ φαῦλα σπείροντες, καὶ ἀκουσίως θερίζοντες, τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ θαυμάζειν ὀφείλομεν.

Ἐκτυφλοῦται ὁ νοῦς διὰ τῶν τριῶν τούτων παθῶν, φιλαργυρίας λέγω, κενοδοξίας, καὶ ἡδονῆς.

Γνώσις καὶ πίστις, αἱ τῆς φύσεως ἡμῶν σύντροφοι, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ δι' ἐκείνας ἡμβλύθησαν.

Θυμὸς, καὶ ὀργή, καὶ πόλεμοι, καὶ φόνοι, καὶ πᾶς ὁ τῶν λοιπῶν κακῶν κατάλογος, δι' ἐκείνας ἐν ἀνθρώποις σφόδρα ἐκραταιώθησαν.

Ὁ μὴ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν, οὐτ' ἀληθῶς πιστεύειν δύναται. ἡ γὰρ γνώσις κατὰ φύσιν προηγείται τῆς πίστεως. τὰ γὰρ τῆς Γραφῆς εἰρημένα, οὐχ ἵνα νοήσωμεν μόνον, ἀλλ' ὅπως αὐτὰ ποιήσωμεν εἰρηται.

Ἀρξώμεθα οὖν τοῦ ἔργου. οὕτω γὰρ ἀκολούθως προκόπτοντες, εὐρήσομεν ὅτι ἡ εἰς

νγ'

νδ'

νε'

νς'

νζ'

νη'

νθ'

ξ'

ξά.

Θεὸν ἐλπίς, καὶ ἡ βεβαία πίστις, καὶ γνῶσις ἐσωτέρα, καὶ πειρασμῶν λύτρωσις, καὶ χαρισμάτων δωρήματα, καὶ ἐξομολόγησις καρδιακή, καὶ δάκρυον ἐκτενές, διὰ προσευχῆς τοῖς πιστοῖς παραγίνεται· οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπερχομένων θλιβερῶν ὑπομονή, καὶ εἰλικρινῆς τοῦ πλησίον ἄφεςις, καὶ νόμου πνευματικοῦ ἐπίγνωσις, καὶ δικαιοσύνης Θεοῦ εὔρεσις, καὶ Πνεύματος Ἁγίου ἐπιφοιτήσις, καὶ θησαυρῶν πνευματικῶν δόσις, καὶ πάντα ὅσα ἐπηγγελίηται ὁ Θεὸς παρέχειν τοῖς πιστοῖς ἀνθρώποις καὶ ὧδε, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. καὶ ἀπαξοπλῶς κατ' εἰκόνα Θεοῦ φανῆναι τὴν ψυχὴν ἀδύνατον, εἰμὴ διὰ χαρίσματος Θεοῦ, καὶ πίστεως ἀνθρώπου μετὰ πολλῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ ἀμετεωρίστου προσευχῆς τῆς διανοίας παραμένοντος.

Ξβ'. Μέγα ὄντως ἀγαθὸν ἐκ πείρας παρελήφθαμεν, τὸ συνεχῶς ἐπικαλεῖσθαι Κύριον Ἰησοῦν κατὰ τῶν νοητῶν πολεμίων, τὸν βουλούμενον τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν καθάραι. καὶ ὅρα, πῶς σύμφωνος ὁ λόγος, ὁ ἐκ πείρας παρ' ἐμοῦ ῥηθείς, ταῖς γραφικαῖς μαρτυρίαις. ἐτοιμάζου, φησὶν, Ἰσραὴλ τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. καὶ ὁ Ἀπόστολος· ἀδιαλείπτως προσεύχου. καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν φησὶν· οὐ δύνασθε ποιεῖν χωρὶς ἐμοῦ οὐδέν. ὁ μένων ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν. καὶ πάλιν· ἐάν μὴ μείνη ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα. Μέγα ἀγαθὸν εὐχή, καὶ ἀγαθῶν πάντων περιεκτικόν, ὡς καρδίαν καθαρὸν, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς ὁπτάνεται τοῖς πιστοῖς.

Ξγ'. Τὸ τῆς ταπεινώσεως χρῆμα, ἐπειδὴ ὑποποιὸν πέφυκεν εἶναι, καὶ Θεῷ ἀγαπώμενον, καὶ ἀναλωτικὸν σχεδὸν πάντων τῶν ἐν ἡμῖν κακῶν, καὶ μισουμένων Θεῷ, δυσπόριστον διὰ ταῦτα πέφυκεν εἶναι. καὶ ραδίως ἂν εὐρήσῃς ἐν ἀνθρώπῳ ἐνὶ πολλῶν ἀρετῶν ἐργασίας τινὰς μερικὰς, ζητήσας δὲ ἐν αὐτῷ ὁσμὴν ταπεινώσεως μόλις εὐρήσεις. διὰ τοῦτο χρεῖα πολλῆς * ταπεινώσεως, ὥστε κτήσασθαι τοῦτο τὸ κτῆμα. καὶ γὰρ ἀκάθαρτον καὶ τὸν διάβολον λέγει ἡ Γραφή. ἐπειδὴ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς τὸ ἀγαθὸν τῆς ταπεινοφροσύνης χρῆμα ἀπόστατο, καὶ τὴν ὑπερηφανίαν ἠγάπησε. διὸ καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς προσαγορεύεται. ἐπεὶ ποῖαν ἀκαθαρσίαν σωματικὴν δύναται ἐργάσασθαι τὸ ἀσώματον πάντη,

καὶ ἄσαρκόν τε καὶ ἄστατον, ἵνα ἀκάθαρτον ἐκ τούτου λέγηται; εὐδὴλον, ὅτι διὰ τὴν ὑπερηφανίαν ἐκλήθη ἀκάθαρτος, καὶ ἐκ καθαρῶ καὶ φωτεινοῦ ἀγγέλου, βέβηλος ἀπεφάνθη. καὶ ἀκάθαρτος παρὰ Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκαρδῖος. πρώτη γὰρ φησὶν ἁμαρτία, ἡ ὑπερηφανία. οὕτω γὰρ ὁ ὑπερήφανος Φαυράω ἔλεγε· τὸν Θεόν σου, φησὶν, οὐκ οἶδα, καὶ τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαστελῶ.

Ξδ'. Εἰσὶ δὲ πολλὰ τῶν τοῦ νοῦ ἐνεργημάτων, τὰ δυνάμενα ἡμῖν τὸ ἀγαθὸν δῶρον τῆς ταπεινοφροσύνης περιποιεῖσθαι, εἴπερ μὴ ἀμελῶμεν τῆς σωτηρίας ἡμῶν· τούτεστι μνήμη ἁμαρτημάτων ἐν λόγοις, καὶ ἔργοις, καὶ διανοίᾳ, καὶ ἕτερα πλείστα εἰς ταπεινοφροσύνην συμβάλλοντα, τῆ θεωρίας ἀναλεγόμενα. ἐμποιεῖ δὲ ταπεινώσειν ἀληθῆ, καὶ τὸ, ἵνα τις τῶν πέλας τὰ κατορθώματα καθ' ἑκάστην ἐν νῷ περιστρέφῃ, καὶ ἕτερα φυσικὰ πλεονεκτήματα ἐν ἑαυτῷ μεγαλύνῃ, καὶ συνεξετάζῃ τοῖς ἑαυτοῦ τὰ ἐκείνων· καὶ οὕτω βλέπων ὁ νοῦς τὴν ἑαυτοῦ εὐτέλειαν, καὶ πόσον ἀπολείπεται τῆς τῶν ἀδελφῶν τελειότητος, γῆν καὶ σποδὸν ὁ ἀνθρώπος ἑαυτὸν λογίζεται, καὶ οὐκ ἀνθρώπον· ἀλλὰ κῦνα τινά, ὡς πάντων τῶν ἐπὶ γῆς λογικῶν ἀνθρώπων εἰς πάντα ὑστεροῦντα, καὶ ἀπολείπομενον.

Ξε'. Φησὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ στόμα, ὁ στύλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ μέγας Πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος· μέγα ἀγαθὸν πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, μὴδὲ τῆ ἐρχομένη ἡμέρᾳ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν, τὸ μετὰ τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς ἡμέρας ἀνακρίνειν ἐν τῷ συνειδότι ἡμῶν ἡμᾶς ἑαυτοὺς τὰ καθ' ἡμᾶς, τί μὲν πεπλημμελήκαμεν, τί δὲ ἐδικαιοπραγήσαμεν; τοῦτο καὶ ὁ Ἰώβ ἐποίησεν περὶ τε ἑαυτοῦ, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ· τὰ γὰρ καθ' ἑκάστην λογοθέσια τὸ καθ' ὥραν φωτίζουσι.

Ξς'. Καὶ ἕτερος δὲ πάλιν τῶν τὰ θεῖα σοφῶν ἔφη· ἀρχὴ καρποφορίας, ἄνθος· καὶ ἀρχὴ πρακτικῆς, ἐγκράτεια. οὐκοῦν ἐγκρατευσώμεθα· καὶ τοῦτο μέτρω καὶ σταθασῶ, ὡς οἱ Πατέρες διδάσκουσι· καὶ τὴν ἡμέραν δλην τῶν δώδεκα ὥρῶν, ἐν τηρήσει νοῦς παρεχώμεθα· οὕτω γὰρ ποιῶντες, τὴν καλίαν βίαν τινὲ σθέσαι, καὶ μειῶσαι δυνησόμεθα μετὰ Θεοῦ. ἐπεὶ καὶ βιαστή ἐστὶν ἡ ἐνάρετος πολιτεία, δι' ἧς δίδεται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Ξζ'. Ὅδός ἐπὶ τὴν γνῶσιν, ἀπάθεια καὶ ταπεινώσις, ὧν χωρὶς, οὐδεὶς ἐφεται τὸν Κύριον.

ξή. Ὁ ἀδιαλείπτως περὶ τὰ ἔνδον τὰς δια-
τριβάς ποιούμενος, σωφρονεῖ· οὐ μόνον δέ,
ἀλλὰ καὶ θεωρεῖ, καὶ θεολογεῖ, καὶ προσεύ-
χεται. καὶ τοῦτο ἐστίν, ὃ λέγει ὁ Ἀπόστο-
λος, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν
σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.

ξθ. Ὁ τὴν πνευματικὴν ὁδὸν ὁδεύειν μὴ ἐ-
πιστάμενος, τῶν ἐμπαθῶν νοσημάτων οὐ ποι-
εῖται φροντίδα· ἀλλ' ὄλην τὴν χολὴν περὶ
τὴν σάρκα ἔχει, καὶ ἡ γαστριμαργεῖ, καὶ
ἀκολασταίνει· ἢ λυπεῖται, καὶ ὀργίζεται,
καὶ μνησικακεῖ. καὶ ἐντεῦθεν τὸν νοῦν σκο-
τίζει, ἢ ἀμέτρῳ ἀσκήσει κέχρηται, καὶ θο-
λοῖ τὴν διάνοιαν.

ο. Ὁ μὲν τοῖς πράγμασιν ἀποταξάμενος,
οἷον τῇ γυναικί, καὶ τοῖς χρήμασι, καὶ τοῖς
ἐξῆς, τὸν ἔξω ἄνθρωπον ἐποίησε Μοναχόν,
οὕτω δὲ καὶ τὸν ἔσω. ὁ δὲ τοῖς τούτου
ἐμπαθείσι νοήμασιν ἀποταξάμενος, ὃ ἐστὶν
ὁ νοῦς, οὗτος ἀληθινὸς Μοναχός. καὶ τὸν
μὲν ἔξω ἄνθρωπον εὐκόλως τις ποιεῖ Μονα-
χόν, ἐὰν θελήσῃ· οὐκ ὀλίγος δὲ ἀγὼν τὸν
ἔσω ἄνθρωπον ποιῆσαι Μοναχόν.

οα. Τίς ἐστὶν ἄρα ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ, ὁ παν-
τάπασιν ἀπαλλαγείς ἐμπαθῶν νοσημάτων,
καὶ τῆς καθαρᾶς καὶ ἀύλου διαπαντὸς ἀξι-
ωθεὶς προσευχῆς; ὅπερ ἐστὶ σημεῖον τοῦ
ἔνδον Μοναχοῦ.

οβ. Πολλὰ πάθη ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐγ-
κέκρυπται· τότε δὲ ἐλέγχονται, ὅταν τὰ
αἰτία φαίνωνται.

ογ. Μὴ ὄλην τὴν χολὴν περὶ τὴν σάρκα ἔχε·
ἀλλ' ὄριστον αὐτῇ κατὰ δύαμιν ἄσκησιν,
καὶ ὄλον τὸν νοῦν σου περὶ τὰ ἔνδον στρέ-
ψον. ἢ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλί-
γον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἢ δὲ εὐσέβεια πρὸς
πάντα ὠφέλιμος ἐστίν.

οδ. Ἐπὶ τῇ τῶν παθῶν ἀνενεργησίᾳ ἡ ὑπε-
ρηφανία συμβαίνει· ἢ τῶν αἰτιῶν ἀποκο-
πτομένων, ἢ τῶν δαιμόνων δολουργῶς ὑπο-
χωρούντων.

οε. Ταπεινώσις καὶ κακοπάθεια, πάσης ἁ-
μαρτίας ἐλευθεροῦσι τὸν ἄνθρωπον· ἢ μὲν
τὰ τῆς ψυχῆς, ἢ δὲ τὰ τοῦ σώματος πε-
ρικόπτουσα πάθη. διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύρι-
ος· μακάριοι οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐ-
τοὶ τὸν Θεὸν ἑφρονται· αὐτὸν καὶ τοὺς ἐν
αὐτῷ θησαυρούς, ὅταν δι' ἀγάπης καὶ ἐγ-
κρατείας ἑαυτοὺς καθάρωσι· καὶ τοσοῦτῳ
πλέον, ὅσω τὴν καθάρσιν ἐπιτείνωσι.

οε'. Σκοπευτήριον τῶν περὶ ἀρετῆς λόγων
πάσης, ἢ τοῦ νεῦ τήρησις ἐστίν, ὡς ὁ πά-

λαι τοῦ Δαβὶδ σκοπός, τὴν περιτομὴν τῆς
καρδίας προεδήλου.

Ὅσπερ αἰσθητῶς τὰ βλάπτοντα ὀρώντες,
βλαπτόμεθα, οὕτω καὶ κατὰ νοῦν.

Ὅσπερ ὁ τὴν τοῦ φυτοῦ τρώσας καρδί-
αν, ὄλον ἐξήρανε, οὕτω καὶ ἐπὶ καρδίαν
ἀνθρώπου νόει. αὐτὴν τὴν στιγμὴν προσέ-
χειν δεῖ, ἐπειδὴ οὐκ ἀργούσιν οἱ κλέπται.

Ὁ Κύριος πᾶσαν ἐντολὴν ὀφειλομένην
δεῖξαι θέλων, τὴν δὲ υἰοθεσίαν ἰδίῳ αἵματι
τοῖς ἀνθρώποις δωρημένην, φησὶν· ἔταν
ποιήσετε τὰ προστεταγμένα ὑμῖν, εἶπατε,
ὅτι ἀχρεῖοι δούλοι ἐσμέν, καὶ ὃ ὀφειλομεν
ποιῆσαι, πεποιθήκαμεν. διὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶ
μισθὸς ἔργων ἡ Βασιλεῖα τῶν Οὐρανῶν,
ἀλλὰ χάρις Δεσπότης πιστοῖς δούλοις ἡτοι-
μασμένη. οὐκ ἀπαιτεῖ δούλος ὡς μισθὸν τὴν
ἐλευθερίαν, ἀλλ' εὐχαριστεῖ ὡς ὀφειλέτης,
καὶ κατὰ χάριν ἐκδέχεται.

Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν, κατὰ τὰς Γραφάς· καὶ τοῖς εὐ δου-
λεύουσιν αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν χαρίζεται.
φησὶ γάρ· εὐ δούλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ
ὀλίγα ἐγένου πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κατα-
στήσω. εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου
σου. οὕτω δὲ δούλος ἐστὶ πιστός ὁ φιλή τῇ
γνώτῃ ἐπερειδόμενος, ἀλλ' ὁ δι' ὑπακοῆς
τῷ ἐντειλαμένῳ Χριστῷ πιστεύων.

Ὁ τὸν δεσπότην τιμῶν, ποιεῖ τὰ κε-
λευόμενα ὑπ' αὐτοῦ. σφαλὲς δέ, ἢ παρα-
κούσας, ὑπομένει ὡς ἴδια τὰ ἐπερχόμενα.
φιλομαθῆς ὢν, γίνου καὶ φιλόπονος· ἢ γὰρ
φιλή γνώσις φυσιοὶ τὸν ἄνθρωπον.

Οἱ ἀπροσδοκῆτως ἡμῖν συμβαίνοντες πει-
ρασμοί, οἰκονομικῶς ἡμᾶς φιλοπόνους διδά-
σκουσι γίνεσθαι.

Ἴδιον μὲν ἀστέρος, τὸ περὶ αὐτὸν φῶς·
τοῦ δὲ θεοσεβοῦς, καὶ Θεὸν φοβουμένου ἴδιον,
εὐτέλεια καὶ ταπεινώσις. ἐπεὶ μὴδ' ἄλλο τι
γνωριστικὸν πέφυκεν εἶναι, καὶ δηλωτικὸν
σημεῖον τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν, ὡς τα-
πεινὸν φρόνημα καὶ εὐτελὲς σχῆμα. καὶ
τοῦτο πάντῃ βοῶσι τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια.
ὁ δὲ μὴ οὕτω, ταυτέστι ταπεινῶς βιούς, τοῦ
μέρους ἐκπίπτει τοῦ ἑαυτὸν ταπεινώσαντος
μέχρι σταυροῦ καὶ θανάτου, τοῦ καὶ τῶν
θειῶν Εὐαγγελίων πρακτικοῦ νομοθέτου.

Οἱ διψῶντες, φησὶ, πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ.
οἱ δὲ διψῶντες Θεόν, πορεύεσθε καθαρότητι
διανοίας. πλὴν τῷ ὑψηλῶς δι' αὐτῆς πε-
τωμένῳ, χρῆ καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἑαυτοῦ
εὐτελείας ὄραν· οὐδεὶς γὰρ τοῦ ταπεινοῦ ὑ-

οζ'

οή'

οθ'

π'

πα'

πβ'

πγ'

πδ'

ψηλότερος. ὡς γὰρ φωτὸς μὴ παρόντος, ζοφώδης, καὶ σκοτεινὰ ἅπαντα, οὕτω καὶ μὴ παρουσίας ταπεινοφροσύνης, πάντα ἡμῶν μάταια, καὶ ἔωλα τὰ κατὰ Θεὸν σπουδάσματα.

πέ. Τέλος δὲ λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε· τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φυλάττε, καὶ νοητῶς, καὶ αἰσθητῶς. εἰ γὰρ νοητῶς βιάση σαυτὸν αὐτὰς τηρεῖν, ὀλιγάκις τῶν αἰσθητῶν εἰς αὐτὰς κόπων δεήση. φησὶ γὰρ ὁ Δαβὶδ, ἔβουλήθη τὸ θέλημά σου καὶ τὸν νόμον σου ποιῆσαι ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου.

πς'. Ἐὰν μὴ ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας, τουτέστι ἐν μέσῳ καρδίας, ὁ ἄνθρωπος τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα, καὶ τὸν νόμον ποιῆση, οὔτε ἐξω βραδίως τοῦτο πράξει δύναται. καὶ ἐρεῖ πρὸς τὸν Θεὸν ὁ μὴ νήφων καὶ ἀδιάφορος, τὸ, ὁδοῦς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι· πάντως δι' ἔλλειψιν θείας ἐλλάμψεως· ἥς τινος ὁ μέτεχων οὐκ ἀπληροφόρητος, ἀλλὰ καὶ ἔμπεδος ἱκανὸς περὶ τὰ θεῖα γενήσεται.

πζ'. Ὡσπερ γὰρ τὸ αἰσθητὸν ἄλλας ἠδύνει τὸν τε ἄρτον καὶ πᾶν ὄψον, καὶ ἄσηπτά τινα τῶν κρεῶν, καὶ διαρκῆ φυλάττει· οὕτω καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ νοῦς φυλακῇ τῆς νοητῆς ἠδύτητος καὶ θαυμαστῆς ἐργασίας νοεῖ. καὶ γὰρ ἠδύνει ἐνθέως καὶ τὸν ἐντὸς καὶ τὸν ἐκτὸς ἄνθρωπον, καὶ τὴν ὀζωδίαν τῶν πονηρῶν λογισμῶν ἐκδιώκει· καὶ διαρκεῖς ἐν τοῖς καλοῖς ἡμᾶς φυλάττει.

πη'. Ἐκ προσβολῆς πολλοὶ λογισμοί, ἐκ δὲ τούτων ἡ πονηρὰ αἰσθητὴ πράξις. ὁ δὲ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τὸ πρῶτον εὐθὺς σβεννύων, τὰ ἐξῆς διέφυγε· καὶ γινώσιν θεῖαν γλυκεῖαν πλουτήσῃ· δι' ἧς Θεὸν εὐρήσει τὸν πανταχοῦ ὄντα. ἐν αὐτῷ δὲ τὸ κάτοπτρον τοῦ νοῦς ἀντερείσας, φωτίζεται διηλεκτικῶς καθ' ὁμοιότητα τοῦ καθαρῶ ὕλου, καὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου. καὶ τότε ἀναπαύσεται ὁ νοῦς, εἰς τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν φθάσας, ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐν αὐτῷ θεωρίας.

πθ'. Ἐπειδὴ πᾶς λογισμὸς διὰ φαντασίας αἰσθητῶν τινῶν εἰσέρχεται ἐν τῇ καρδίᾳ· τότε ἀυγαίνει αὐτὸν τὸ μακάριον φῶς τῆς Θεότητος, ὅταν πάντῃ εὐκαιρήσῃ ἀπὸ πάντων, καὶ ἀσχημάτιστος ἐκ τούτων γένηται· εἴπερ ἡ λαμπρότης ἐκείνη κατὰ στέρησιν τῶν πάντων νοημάτων παραφαίνεται τῷ καθαρῷ νοῖ.

ψ'. Ὅσῳ τὴν διάνοιαν ἄκρως προσέχεις, κατὰ τοσοῦτον μετὰ πόθου τῷ Ἰησοῦ προσεύξῃ· καὶ ὅσον πάλιν τὴν διάνοιαν ἀμε-

λῶς ἐπισκέπτῃ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ Ἰησοῦ μακρυνθήσῃ. καὶ ὡς περ τὸ πρότερον ἄκρως τὸν ἀέρα τῆς διανοίας φωτίζει, οὕτω καὶ τὸ ἐκνεῦσαι ἀπὸ τῆς νήψεως, καὶ τῆς γλυκειᾶς ἐπικλήσεως τοῦ Ἰησοῦ, σκοτίζει αὐτὸν ἐκ παντὸς πέφυκεν· ὡς εἶναι φύσει τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον, ὡς εἴπομεν, καὶ ἄλλως οὐκ ἔστι. καὶ τοῦτο πείρα λήψῃ ἐργῶ δοκιμασίας· ἐπεὶ μὴ πέφυκεν ἀρετῇ, καὶ μάλιστα ἡ τοιαύτη φωτοτόκος τερπνὴ ἐργασία, εἰ μὴ τῇ πείρα * διδάσκεται.

Τὸ μὲν μετὰ πόθου τινὸς μεστοῦ γλυκύτητος καὶ χαρᾶς ἐπικαλεῖσθαι συνεχῶς Ἰησοῦν, αἴτιον, τὸ χαρᾶς ἐμπλεον καὶ γαλήνης εἶναι τὸν ἀέρα τῆς καρδίας, ἐκ τῆς ἄκρας προσοχῆς· τοῦ δὲ ἄκρως καθαίρεσθαι τὴν καρδίαν, αἴτιος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, ὁ πάντων τῶν καλῶν αἴτιος καὶ ποιητῆς· ἐγώ, γὰρ φησὶ, Θεὸς ποιῶν εἰρήνην.

Εὐεργετουμένη ψυχὴ καὶ γλυκαινομένη ὑπὸ Ἰησοῦ, μετὰ ἀγαλλιᾶσεως τινὸς καὶ ἀγάπης διὰ τῆς ἐξομολογήσεως τὸν εὐεργέτην ἀμείβεται· εὐχαριστοῦσα καὶ ἐπικαλουμένη μετὰ θυμηδίας τὸν εἰρηνοποιούντα αὐτήν· καὶ μέσον αὐτῆς νοητῶς ὀρῶσα αὐτὸν λύοντα τὰς φαντασίας τῶν πονηρῶν πνευμάτων.

Καὶ ἐπειδὴ, φησὶ Δαβὶδ, ὁ νοητὸς ὀφθαλμὸς μου ἐν νοητοῖς ἐχθροῖς μου· καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμὲ πονηρευομένοις ἀκούσεται τὸ οὖς μου· καὶ ἀνταπόδοσιν ἀμαρτωλῶν εἶδον παρὰ Θεοῦ ἐν ἐμοὶ γινόμενην, φαντασιῶν δὲ μὴ οὐσῶν τινῶν ἐν καρδίᾳ, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ὁ νοῦς ἴσταται· ἔτοιμος ὢν κινεῖσθαι εἰς πᾶσαν θεωρίαν τερπνὴν, πνευματικὴν, καὶ θεοφιλῆ.

Οὕτως οὖν, ὡς εἶπον, πεφύκασιν εἶναι ἀλλήλων συστατικά, ἥτε νῆψις, καὶ Ἰησοῦ εὐχῆ· ἡ μὲν γὰρ ἄκρα προσοχή, τῆς συνεχοῦς εὐχῆς· ἡ δὲ εὐχὴ πάλιν, τῆς ἄκρας ἐν νῷ νήψεως καὶ προσοχῆς.

Χρηστὸς παιδαγωγὸς καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἡ ἀνεπίληστος μνήμη τοῦ θανάτου· καὶ τὸ, τὰ ἐν μέσῳ πάντα παραδραμόντας, αὐτὸν αἰεὶ προβλέπειν, αὐτὴν τὴν κλίνην, ἐνθα ψυχορραγοῦντες μέλλομεν κατακεῖσθαι, καὶ τὰ λοιπά.

Οὐκ ἔστιν, ἀδελφοί, ὑπνον ἄρασθαι τὸν βουλούμενον ἄτρωτον μένειν διὰ παντός· ἀλλ' ἀνάγκη δυοῖν θάτερον, ἢ πεσεῖν καὶ ἀπολέσθαι, γυμνωθέντα τῶν ἀρετῶν· ἢ διὰ παν-

* ἐν ἄλλ
διδά-
σκε-
σθαι
ψά.

ψβ'.

ψγ'.

ψδ'.

ψε'.

ψς'.

τὸς τῶ νοῦ καθωπλισμένον ἐστάναι· καὶ γὰρ καὶ ὁ ἐχθρὸς αἰεὶ ἴσταται μετὰ τῆς αὐτοῦ παρατάξεως.

ηζ΄.

Γίνεται τις κατάστασις θεία ἐν τῶ νῶ ἡμῶν, ἐκ τῆς συνεχοῦς μνήμης καὶ ἐπικλήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐὰν μὴ ἀμελῶμεν τῆς πρὸς αὐτὸν συνεχοῦς κατὰ νοῦν δεήσεως, καὶ τῆς πυκνῆς νήψεως, καὶ τοῦ ἐπιστατικοῦ ἔργου· ἀλλὰ ὄντως ἔργον αἰεὶ αὐτό, καὶ ὡσαύτως ἐπιτελούμενον, ἔχωμεν τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπικλήσεως, μετὰ πυρώσεως καρδίας ἐκβοῶντες, ὥστε * μεταλαβεῖν τὸ ἅγιον ὄνομα Ἰησοῦ. συνέχεια γὰρ καὶ ἐπὶ ἀρετῆς καὶ κακίας μήτηρ ἔξεως· ἡ δὲ, ὡς φύσις λοιπὸν κρατεῖ. καὶ ἐν καταστάσει τοιαύτῃ ὁ νοῦς γενόμενος, ζητεῖ τοὺς πολεμίους, ὡς περ κύων θηρευτικὸς λαγῶν ἐν λόχμαϊς· ἀλλ' ὁ μὲν, ἵνα καταφάγη, ὁ δὲ, ἵνα καταφείρη.

* μεσο-
λαβεῖν.

ηθ΄.

Ὅτε οὖν, καὶ ὁσάκις ἐπισυμβαίνει πληθύνεσθαι ἐν ἡμῖν τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπικλησιν μέσον αὐτῶν ἐμβάλλωμεν· καὶ διαλυσομένους αὐτοὺς εὐθέως τότε, ὡσεὶ καπνὸν ἐν ἀέρι ὀψόμεθα, ὡς ἡ πείρα ἐδίδαξε. καὶ τοῦ νοῦς μόνου καταληφθέντος, τότε πάλιν ἀρχώμεθα τῆς συνεχοῦς προσοχῆς, καὶ ἐπικλήσεως· καὶ ὁσάκις ὑπὸ * πειρασμοῦ τοῦτο πάθωμεν, οὕτω ποιῶμεν.

* ἐν ἄλλ
περι-
στα-
σμοῦ
ηθ΄.

Ὡς γὰρ οὐ δυνατόν, γυμνὸν σῶματι εἰσελθεῖν εἰς πόλεμον, ἢ πλεῦσαι μέγα πέλαγος μετ' ἐνδυμάτων, ἢ ζῆν ἄνευ τοῦ ἀναπνεῖν· οὕτως ἀδύνατον χωρὶς ταπεινώσεως, καὶ συνεχοῦς πρὸς Χριστὸν ἰκεσίας, τὸν νοητὸν καὶ κρυπτὸν πόλεμον ἐκμαθεῖν· καὶ τεχνικῶς τοῦτον καταδιώκειν καὶ βάλλειν.

ρ΄.

Ὁ μέγας πρακτικώτατος Δαβὶδ φησὶ πρὸς τὸν Κύριον· τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυλάξω. ὥστε τὸ φυλαχθῆναι ἐν ἡμῖν τὸ κράτος τῆς καρδιακῆς ἡσυχίας καὶ νοεράς, ἐξ ἧς πᾶσαι γεννῶνται αἱ ἀρεταί, διὰ τοῦ βεηθεισθαι ἡμᾶς παρὰ τοῦ Κυρίου προσγίνεται, τοῦ καὶ τὰς ἐντολάς δόντος, καὶ ἀφ' ἡμῶν τὴν * μιανὰν λήθην ἐκδιώκοντος, συνεχῶς παρ' ἡμῶν ἐπιβουμένου, φαρτικὴν οὕταν μάλιστα τῆς καρδιακῆς ἡσυχίας ὡς ὕδωρ πυρός. διόπερ, Μοναχέ, μὴ ἐξ ἀμελείας ὑπνοῖς εἰς θάνατον· ἀλλ' Ἰησοῦ ὀνόματι μάστιζε πολεμίους· καὶ ὡς σφόδρα τις λέλει-

* ἐν ἄλλ
πονη-
ράν.

γεν, Ἰησοῦ ὄνομα κολληθήτω τῇ πνοῇ σου, καὶ τότε γνώση ἡσυχίας ὠφέλειαν.

Ὅταν τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλέως ἡμῶν φοβερῶς καὶ φρικτῶς ἀξιοθῶμεν οἱ ἀνάξιοι, τότε μᾶλλον τὴν νῆψιν, καὶ τὴν τήρησιν τοῦ νοῦς, καὶ ἀκριβειαν ἐπιδειξώμεθα, ἵνα καταναλώσῃ ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας, καὶ τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ῥυπάσματα τὸ πῦρ τὸ θεϊκόν, ἤγγουν τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ εἰσερχόμενον ἐν ἡμῖν, τὰ πονηρὰ πνεύματα τῆς πονηρίας εὐθὺς ἐκ τῆς καρδίας ἀπελαύνει· καὶ τὰς ἀμαρτίας τὰς προγεγενημένας ἡμῖν συγχωρεῖ· καὶ καταλιμπάνεται τότε ὁ νοῦς χωρὶς ὀχλήσεως πονηρῶν λογισμῶν. καὶ εἴπερ μετὰ ταῦτα ἀκριβῶς τὸν νοῦν ἡμῶν τηρήσωμεν, καὶ στῶμεν ἐν πύλῃ καρδίας ἡμῶν, ὅτε πάλιν αὐτῶν καταξιοθῶμεν, μᾶλλον ἔτι καὶ μᾶλλον λαμπρύνει τὸν νοῦν, καὶ ἀστερσειδῆ αὐτὸν τὸ θεῖον Σῶμα ἀπεργάζεται.

ρά.

Λήθη σθεννύειν οἶδε νοῦς φυλακῆν, ὡς περ σβέννυσι πῦρ ὕδωρ. συνεχῆς δὲ Ἰησοῦ εὐχή, εἰς τέλος αὐτὴν ἐκδαπανᾷ ἐκ τῆς καρδίας μετὰ νήψεως συντόνου. χρήζει γὰρ ἡ εὐχή τῆς νήψεως, ὡσπερ λαμπάδιον φωτὸς λύχνην.

ρβ΄.

Πονεῖν δεῖ ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν τιμῶν· τίμια δὲ ὡς ἀληθῶς, τὰ φυλάσσοντα ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κακίας αἰσθητῆς τε, καὶ νοητῆς. ταῦτα δὲ εἰσὶ, φυλακὴ νοῦς σὺν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει· βλέπειν τε αἰεὶ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας, καὶ ἡσυχάζειν ἀενάως τῇ διανοίᾳ, ἵν' οὕτως εἴπω, καὶ ἐκ τῶν δοκούντων λογισμῶν δεξιῶν εἶναι· καὶ σπουδάζειν, κενὸν λογισμῶν εὐρίσκεισθαι· ἵνα μὴ λανθάνωσιν οἱ κλέπται· καὶ εἰ καὶ πονοῦμεν τῇ καρδίᾳ παραμένοντες, ἀλλὰ ἐγγὺς ἡ παράκλησις.

ργ΄.

Πέφυκε γὰρ ἡ καρδιά ἀδιαλείπτως τηρουμένη, καὶ μὴ συγχωρουμένη τὰς μορφάς, καὶ τὰς εἰκόνας, καὶ τὰς φαντασίας δέχεσθαι τῶν σκοτεινῶν καὶ πονηρῶν πνευμάτων, λογισμοὺς φεγγοειδεῖς ἐξ ἑαυτῆς ἀποκυτταίνει. ὡσπερ γὰρ ὁ * κάρβων γεννᾷ φλόγα, οὕτω πολλῶ μᾶλλον ὁ ἐνοικῶν τῇ καρδίᾳ Θεὸς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, εἴπερ εὐρίσκει τὸν ἀέρα τῆς διανοίας ἡμῶν καθαρὸν ἀνέμων πονηρίας, καὶ ὑπὸ φυλακῆς νοῦς τηρούμενον, ἀνάπτει τὸ διανοητικὸν ἡμῶν πρὸς θεωρίας, ὡς φλόξ κηρὸν.

ρδ΄.

* ἄν-
θραξ.

ρβ'. Ἀεὶ γὰρ στρέφειν δεῖ ἐν χωρήματι καρδίας ἡμῶν τὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὄνομα, ὡς περ ἀστραπὴ στρέφεται ἐν ἀέρι τοῦ στερεώματος, ὑετοῦ μέλλοντος κατέρχεσθαι. καὶ γὰρ τοῦτο ἴσασιν ἀκριβῶς οἱ πείραν τοῦ νοῦ ἔχοντες, καὶ τοῦ ἔνδον πολέμου. ὡς καὶ ἐν τάξει οὕτω τὸν νοητὸν πόλεμον στρατηγῶμεν. πρῶτον προσοχῆ, εἶτα τὸν ἐχθρὸν λογισμὸν γνόντες παραβαλόντα, λόγοις κатарὰς ἐν καρδίᾳ μετ' ὀργῆς αὐτὸν βάλωμεν τρίτῃ τάξει, εὐθὺς κατεύξασθαι κατ' αὐτοῦ, συστρέφοντας τὴν καρδίαν τῇ ἐπικλήσει Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἵνα εὐθέως καταλυθῇ τὸ δαιμόνιον ἰνδαλμα, τοῦ μὴ ἐξακολουθῆσαι τῇ φαντασίᾳ τὸν νοῦν, ὡς νήπιον ὑπὸ φαντασιοποιοῦ τινος πλανώμενον.

ργ'. Κοπιᾶσωμεν ὡς ὁ Δαβὶδ, κράζοντες τό, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ· * βραγχιᾶση ἡμῶν ὁ λάρυξ· καὶ μὴ ἐκλείπωσιν οἱ νοητοὶ ἡμῶν ὀφθαλμοὶ ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν ἡμᾶς ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν.

*βραγχιᾶσάτω.

ρδ'. Τῆς παραβολῆς αἰεὶ μεμνημένοι τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας, ἧς εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸ δεῖν ἡμᾶς πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν· καὶ τὸ κέρδος εὐρήσομεν, καὶ τὴν ἐκδίκησιν.

ρη'. Ὡς περ ὁ τῷ Ἡλίῳ ἀτενίζων, ἀδύνατον μὴ πλουσίως τὰς ὄψεις καταυγάζεσθαι· οὕτως ὁ αἰεὶ ἐγκύπτων εἰς τὸν ἀέρα τῆς καρδίας, οὐ δύναται μὴ φωτίζεσθαι.

ρθ'. Ὡς ἀδύνατον, τὴν παροῦσαν ζωὴν ζῆν ἄνευ τοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν, οὕτως ἀδύνατον χωρὶς φυλακῆς νοῦς καὶ καθαρότητος καρδίας, ὅ ἐστι, καὶ λέγεται νῆψις, εἰς τι πνευματικὸν καὶ ἀρέσκον Θεῷ φθάσαι τὴν ψυχὴν, ἢ ἐλευθερωθῆναι τῆς κατὰ διάνοιαν ἀμαρτίας, εἰ καὶ βιάζεται τις ἑαυτὸν διὰ τὸν φόβον τῶν κολάσεων μὴ ἀμαρτάνειν.

ρβ'. Πλὴν καὶ οἱ τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίας βία τινὶ ἀπεχόμενοι, μακάριοι παρὰ τε Θεῷ, καὶ ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις, ὅτι βιασταὶ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν εὐρίσκονται.

ργ'. Τοῦτο τὸ θαυμαστὸν τῆς ὠφελείας τοῦ νοῦ τῆς ἐκ τῆς ἡσυχίας· ὅτι πάντα τὰ ἀμαρτήματα κατὰ νοῦν πρότερον κρούοντα ἐν λογισμοῖς μόνον, ὥστε εἰ παραδεχῶσι παρὰ τῆς διανοίας, γενέσθαι αἰσθητά, καὶ παχέα ἀμαρτήματα, πάντα ἐκκόπτει ἡ διανοητικὴ, καὶ νηπτικὴ ἀρετὴ, ἐν τῷ ἔσω ἡμῶν ἀνθρώπῳ μὴ ἔωσα αὐτὰ εἰσέρχεσθαι, καὶ ἀχθῆναι εἰς ἔργα πονηρά, τῇ ῥοπῇ καὶ

ἀντιλήψει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰκὼν τῆς ἐξωτέρας καὶ αἰσθητῆς σωματικῆς ἀσκήσεως, ἡ παλαιὰ Διαθήκη· τὸ δὲ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ὅ ἐστιν ἡ καινὴ, εἰκὼν τῆς προσοχῆς, ἡγουν τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας. καὶ ὡς περ ἡ Παλαιὰ οὐκ ἐτελείου, οὔτε ἐπληροφῆρει τὸν ἔσω ἀνθρώπον εἰς θεοσέβειαν· οὐδένα γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὁ νόμος ἐτελείωσε· μόνον δὲ τὰ παχέα ἀμαρτήματα διεκώλυε, τοῦ γὰρ κωλύσαι μὴ ἐκβάλλειν τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ὀδόντα τοῦ πλησίον, τὸ καὶ λογισμοὺς ἀπὸ καρδίας ἐκκόψαι, ὅπερ ἐστὶ τοῦ Εὐαγγελίου διάταγμα, καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις, μείζον ἐστὶν εἰς καθαρότητα ψυχῆς. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς σωματικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀσκήσεως, νηστείας λέγω, καὶ ἐγκρατείας, χαμευνίας, στάσεως, ἀγρυπνίας, καὶ τῶν λοιπῶν, ἃ περὶ τὸ σῶμα πεφύκασι, καὶ τὸ παθητικὸν μέρος τοῦ σώματος ἡσυχάζειν ποιεῖ ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίας· ὡς περ εἶπον ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς καλὰ τε ὄντα καὶ ταῦτα. παιδαγωγία γὰρ εἰσὶ τοῦ ἔξω ἡμῶν ἀνθρώπου, καὶ φρουρὰς τῶν κατ' ἐνέργειαν παθῶν· οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν ἀμαρτημάτων φρουρητικά, ἡγουν κωλυτικά· οἷον ἀπαλλάξαι ἡμᾶς, σὺν Θεῷ, φθόνου, ὀργῆς, καὶ τῶν λοιπῶν.

Ἡ δὲ καθαρότης τῆς καρδίας, ἡγουν ἡ τοῦ νοῦ τήρησις καὶ φυλακὴ, ἧς τύπος ἡ καινὴ Διαθήκη, εἶπερ ὡς δεῖ παρ' ἡμῶν φυλάττεται, πάντα τὰ πάθη, καὶ πάντα τὰ κακὰ ἀπὸ τῆς καρδίας ἐκρίζουσα ἐκκόπτει· καὶ ἀντεισάγει χαρὰν, εὐελπιστίαν, κατάνυξιν, πένθος, δάκρυον, ἐπίγνωσιν * ἑαυτῶν τε, καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν, μνήμην θανάτου, ταπεινώσιν ἀληθῆ, ἀγάπην τε ἀπειρον πρὸς τε Θεόν, καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἔρωτα θεῖον ἐγκάρδιον.

Ὡς οὐκ ἐνὶ μὴ τέμνειν τοῦτον τὸν ἀέρα ἐν γῇ βαδίζοντα· οὕτως μὴ πολεμῆσθαι ἀεννάως ὑπὸ δαιμόνων καρδίαν ἀνθρώπου ἀδύνατον, ἢ καὶ ὑπ' αὐτῶν κρυπτῶς ἐνεργεῖσθαι, καὶ σωματικὴν ἀσκήσιν πολλὴν ἔχει.

Εἶπερ ἐν Κυρίῳ θέλεις, μὴ δοκῆσει μόνον εἶναι Μοναχός, καὶ χρηστός, καὶ ἐπιεικής, καὶ Θεῷ πάντοτε ἠνωμένος· ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς εἶναι βούλει τοιοῦτος, προσοχικὴν ἀρετὴν πάσῃ δυνάμει μέτελθε, ἢ ἐστὶ νοῦς φυλακὴ, νοῦ τήρησις, καὶ τελείωσις καρδιακῆ γλυκειᾶς ἡσυχίας, ἀφάνταστος μα-

ρβ'.

ργ'.

*ἐν ἄλλ ἡμῶν αὐτῶν.

ρδ'.

ρε'.

καρία τῆς ψυχῆς κατάστασις· πρᾶγμα οὐκ ἐν πολλοῖς εὐρισκόμενον.

ρις'. Αὕτη γὰρ λέγεται νοητὴ φιλοσοφία· καὶ ὄδευε ταύτην ἐν πολλῇ νήψει καὶ θερμῇ προθυμίᾳ σὺν εὐχῇ Ἰησοῦ, σὺν ταπεινώσει, καὶ πυκνότητι, καὶ σιωπῇ αἰσθητῶν χειλέων καὶ νοητῶν, σὺν ἐγκρατεῖα βρωμάτων καὶ πομάτων, καὶ παντὸς ἐφαιμάρτου πράγματος· ὄδευε ταύτην ἐν ὁδῷ διανοίας ἐπιστημόνως ἐν φρονήσει· καὶ αὕτη σε διδάξει, σὺν Θεῷ, ἃ οὐκ ἠπίστασο, καὶ γνωριεῖ καὶ φωτίσει καὶ συνετίσει καὶ μαθητεύσει ἅπερ πρότερον λαβεῖν εἰς νοῦν ἀδυνάτως εἶχες, ἐν σκότει παθῶν περιπατῶν καὶ σκοτεινῶν ἔργων, καὶ ὑπὸ λήθης καὶ συγχίσεως ἀβύσσου καλυπτόμενος.

ριζ'. Ὡς περ αἱ κοιλάδες πληθύνουσι σίτον, οὕτως αὕτη πληθύνει ἐν σῆ καρδίᾳ ἀγαθὸν ἅπαν· μᾶλλον δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ταῦτα παρέξει σοι· οὐ χωρὶς οὐδὲν δύναμεθα ποιεῖν οὐδέν. καὶ πρῶτον μὲν κλίμακα αὐτὴν εὐρήσεις, ἔπειτα δὲ βίβλον ἀναγινωσκομένην. εἶτα προκόπτων, εὐρήσεις αὐτὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ἐπουράνιον, καὶ τὸν Βασιλέα Χριστὸν τῶν δυνάμεων τοῦ Ἰσραὴλ, ἐναργῶς νοητῶς ὄψει σὺν τῷ ὁμοουσίῳ αὐτοῦ Γεννήτορι, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι τῷ προσκυνητῷ.

ριη'. Διὰ φαντασίας ψευδοῦς αἰεὶ οἱ δαίμονες ἐνάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ἀμαρτάνειν. καὶ γὰρ ἐν φαντασίᾳ φιλαργυρίας καὶ κέρδους τὸν ἄθλιον Ἰούδαν παρεσκεύασαν παραδοῦναι τὸν Κύριον καὶ Θεὸν τῶν ἀπάντων· διὰ δὲ ψεύδους οὐτιδανῆς ἀναπαύσεως σωματικῆς, καὶ τιμῆς, καὶ κέρδους, καὶ δόξης ἀγχόνῃ αὐτὸν περιέβαλον, καὶ τὸν αἰώνιον θάνατον αὐτῷ προσέξηνταν· ἀπεναντίας οἱ δὲ δειλαιοὶ πάνπαν τῆς ἑαυτῶν φαντασίας, τῆς προσβολῆς λέγω, αὐτὸν ἀνταμειψάμενοι.

ριθ'. Ὅρα, πῶς διὰ φαντασίας, καὶ ψεύδους, καὶ κενῶν ὑποσχέσεων ἡμᾶς πτωματίζουσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. καὶ αὐτὸς ὁ Σατανᾶς οὕτως ἐκ τῶν ὑψωμάτων ὡς ἀστραπὴ κατερράγη, ἰσοθεῖαν φαντασθεῖς. καὶ οὕτω πάλιν τὸν Ἀδὰμ ἐχώρισε τοῦ Θεοῦ, θειλὸν ἀξίωμα φαντάσας αὐτόν. καὶ οὕτω πάντας τοὺς ἀμαρτάνοντας ἀπατᾶν ὁ ψεύστης καὶ δόλιος ἐλωθεν ἐχθρὸς.

ριξ'. Πικραίνόμεθα μὲν τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ λογισμῶν πονηρίας, ὅταν προσοχῆς * Ἰησοῦ εὐχῆς πρὸς πολὺ ὑπὸ λήθης ἀμελοῦντες ἀπαγώμεθα, γλυκαινόμεθα δὲ πάλιν ἐν αἰ-

σθήσει καὶ ἠδύτητί τιμι ἀγαλλιάσεως μακαρίας, ὅταν τὰ προειρημένα κραταιῶς καὶ προθύμως ἐν τῷ ἐργαστήριῳ τῆς διανοίας ἐμμελῶς δι' ἔρωτος θεοῦ ἐπιτελῶμεν. τότε γὰρ οὐ δι' ἄλλο τι τῆ καρδιακῆ ἡσυχία βαδίζειν προθυμούμεθα, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ ψυχῇ γλυκεῖαν ἠδονὴν καὶ τέρψιν.

Ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, καὶ τέχνη τέχνων, ἢ τῶν κακούργων λογισμῶν ἐστὶ τέχνη. ἐστὶν οὖν ἄριστος τρόπος καὶ τέχνη αὐτῶν τὸ ἐν Κυρίῳ τὴν φαντασίαν βλέπειν τῆς προσβολῆς, καὶ φυλάττειν τὴν διάνοιαν ὡς περ τὸν αἰσθητὸν φυλάσσομεν ὀφθαλμόν, καὶ ὀξέως μετ' αὐτοῦ βλέπομεν, τὸν πληξαι τοῦτον ἐκ συμβάσεως ἐρχόμενον, καὶ ὄση δύναμις, πᾶν κάρφος κωλύομεν ἐξ αὐτοῦ.

Ἦ οὐ τέξεται χιὼν φλόγα, ἢ ὕδωρ πῦρ γεννήσει, ἢ ῥάμνος σύκα· οὕτως οὐκ ἐλευθερωθήσεται παντὲς ἀνθρώπου καρδία δαιμονικῶν λογισμῶν, καὶ λόγων, καὶ ἔργων, μὴ καθάρασα τὰ ἔνδον, καὶ νῆψιν σὺν εὐχῇ Ἰησοῦ συνάψασα, καὶ ταπεινώσιν καὶ ψυχικὴν ἡσυχίαν κατορθοῦσα· καὶ ἐπειγομένη σὺν προθυμίᾳ πολλῇ καὶ ὁδεύουσα· ἀλλ' ἀνάγκη στερεῦσαι τὴν ἀπρόσεκτον ψυχὴν παντὸς ἀγαθοῦ καὶ τελείου νοήματος, ὡς ἡμίονον ἀκαρπον· ἢ οὐκ ἐστὶ σύνεσις πνευματικῆς φρονήσεως. ὄντως εἰρήνη ἐστὶ τῆς ψυχῆς, τὸ γλυκὺ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦ, καὶ κένωσις νοημάτων ἐμπαθῶν.

Ὅταν κακῶς συμφωνήσῃ ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ σώματος, τότε ἄμφω οἰκοδομοῦσι πόλιν κενοδοξίας, καὶ πύργον ὑπερηφανίας, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντας ἀσεβεῖς λογισμούς. ὁ δὲ Κύριος, τῷ φόβῳ τῆς γεέννης τὴν ὁμοφωνίαν αὐτῶν συγχέει τε, καὶ διαιρεῖ, ἀλλότριά τε καὶ ἐναντία τῷ σώματι τὴν κυρίαν ψυχὴν λαλεῖν τε, καὶ φρονεῖν ἀναγκάζων· ἐξ οὗ * φόβος καὶ διαμερισμὸς συμβαίνει, διὰ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθραν εἰς Θεὸν εἶναι, καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ νόμῳ μὴ ὑποτάσσεσθαι.

Τὰ καθ' ἡμέραν ἡμῶν ἔργα, δεῖ σταθμίζειν καθ' ὥραν, καὶ προσέχειν, καὶ κοῦφα ὄση δύναμις ἐπάναγκες ποιεῖν τῇ ἐσπέρᾳ διὰ τῆς μετανοίας· εἶγε βουλόμεθα σὺν Χριστῷ τῆς κακίας περιγενέσθαι. καὶ σκοπεῖν δεῖ, εἰ κατὰ Θεὸν τελοῦμεν πάντα τὰ αἰσθητὰ, καὶ φαινόμενα ἡμῶν ἔργα, κατ' ἐνώπιον Θεοῦ, καὶ διὰ Θεὸν μόνον· ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν αἰσθησέων ἀλόγως κλεπτῶμεθα.

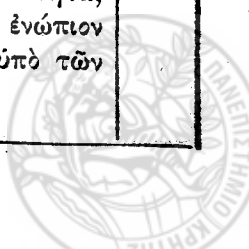
ρηα.

ρηβ.

ρηγ.

ρηδ.

ρηε.

ρκέ. Ἐὰν γὰρ τὸ καθ' ἑκάστην κερδαίνωμεν, σὺν Θεῷ, ἐκ τῆς νήψεως ἡμῶν, οὐκ ὀφείλομεν ἀδιαφόρως ἀναστρέφεσθαι, καὶ ζημιούσθαι διὰ πολλῶν συντυχιῶν ἐπισηφῶν· ἀλλὰ μᾶλλον καταφρονεῖν δεῖ τῶν ματαίων, διὰ τὸ ἐράσμιον, καὶ γλυκὺ τῆς ἀρετῆς κέρδος, καὶ κάλλος.

ρκς'. Δικαίως κατὰ φύσιν ὡς περ ἐκτίσθη ὑπὸ Θεοῦ, ὀφείλομεν κινεῖν τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς, καὶ τὸν μὲν θυμὸν κατὰ τοῦ ἐκτὸς ἡμῶν ἀνθρώπου, καὶ τοῦ ὄψεως σατάν. ὀργίζεσθε φησὶ κατὰ τῆς ἀμαρτίας· τούτέστιν ὀργίζεσθε ἑαυτοῖς, καὶ τῷ διαβόλῳ, φησὶν, ὅπως μὴ εἰς Θεὸν ἀμαρτάνητε· τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ κινεῖν χρὴ πρὸς τε Θεόν, καὶ ἀρετὴν. τὸ δὲ λογιστικὸν τούτοις ἀμφοτέροις μετὰ σοφίας τε, καὶ ἐπιστήμης τάξωμεν· διατάττεσθαι, νουθετεῖν, τιμωρεῖσθαι, καὶ ἄρχειν ὡς βασιλεὺς ἄρχει δούλων· καὶ τότε κατὰ Θεὸν ταῦτα ὁ λόγος ὁ ἐν ἡμῖν διακυβερνᾷ, εἰ καὶ πρὸς τὸν λόγον τὰ πάθη στασιάζει· καὶ ἡγεμονεύειν τὸν λόγον τούτοις ἐπιστατήσωμεν. φησὶ γὰρ ὁ τοῦ Κυρίου Ἀδελφός· εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὄλον τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἐξῆς· ἐπειδὴ ἀληθῶς φάναι, πᾶσα ἀνομία, καὶ ἀμαρτία, διὰ τῶν τριῶν τούτων ἐπιτελεῖται· καὶ πᾶσα ἀρετὴ τε, καὶ δικαιοσύνη, διὰ τῶν τριῶν πάλιν αὐτῶν συνίσταται.

ρκζ'. Τηρικαῦτα ὁ νοῦς σκοτιζέται, καὶ ἄκαρπος μένει, ἢ νίκα ἢ λόγους κοσμικοὺς λαλήση, ἢ κατὰ διάνοιαν δεξάμενος προσομιλήση αὐτοῖς, ἢ εἰς αἰσθητά τινα τὸ σῶμα σὺν τῷ νῷ ματαίως ἐνασχοληθῆ, ἢ ματαίωτησιν ὁ Μοναχὸς ἑαυτὸν ἐκδῶ. εὐθέως γὰρ καὶ παραυτὰ ἀπόλλυσι τὴν θέρημν, καὶ τὴν κατάνυξιν, καὶ τὴν ἐν Θεῷ παρησίαν τε καὶ γνῶσιν. ὅσον γὰρ προσέχομεν τῷ νῷ, φωτιζόμεθα, καὶ ὅσον οὐ προσέχομεν, σκοτιζόμεθα.

ρκη'. Ὁ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν τοῦ νοῦ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν διώκων, καὶ ζητῶν, οὗτος ῥαδίως καταφρονήσει αἰσθητοῦ παντός, ἵνα μὴ μάτην κοπιᾷ· εἰδὲ παραλογίζεται τὴν ἰδίαν συνειδήσιν, πικρῶς ὑπνώσει τῆς λήθης θάνατον· οὐ δὴ ἀπεύχεται μὴ ὑπνώσει ὁ Θεὸς Δαβὶδ. φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος· εἰδοῖτε καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιῶντι, ἀμαρτία αὐτῷ ἐστίν.

ρκθ'. Ἐρχεται δὲ ὁ νοῦς ἐξ ἀμελείας εἰς τὴν ἰδίαν πάλιν τάξιν καὶ νῆψιν, εἴπερ αὐθις

ἐπιμελείας τύχοι· καὶ ἐὰν τὸ πρακτικὸν ἡμῶν τοῦ νοῦς ἐν θερμῇ σπουδῇ πάλιν στήσωμεν.

Οὐ προβήσεται μυλικὸς ὄνος τοῦ κύκλου, ἐν ᾧ συνεδέθη· οὔτε νοῦς προβήσεται ἐν ἀρετῇ τελειοποιῶ, μὴ τὰ ἐνδον αὐτοῦ διορθωσάμενος. τυφλῶνται γὰρ αἰεὶ ἐν τοῖς ἐνδον ζυμῶσι, ἀδυνατῶν ὄραν ἀρετὴν, καὶ φωτομαρμαρυγοῦντα τὸν Ἰησοῦν.

Ἴππος μὲν θρασύς τις καὶ γαῦρος, ἐξάλλεται τερπνῶς ἐπιβάτην δεξάμενος. νοῦς δὲ τερπόμενος τερφθήσεται ἐν φωτὶ Κυρίου· εἰσδύνων εἰς τὰς πρώτας νοημάτων ἐλευθερούμενος. πορεύεται δὲ ἐκ δυνάμεως φιλοσοφίας νοῦ πρακτικῆς, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνανεύων, εἰς δύναμιν ἄρρητον, ἄρρητων τε καὶ ἀρετῶν θεωρητικῆν, καὶ βάθος ὑψηλῶν τοῦ ἀπείρου, καὶ θείων ἐννοιῶν ἐν καρδίᾳ δεξάμενος, ὀφθήσεται αὐτῷ ὡς ἐφικτὸν καρδίᾳ ὁ Θεὸς τῶν Θεῶν. ὁ δὲ νοῦς ἐκπλαγείς, κυδαίνει ἀγαπητικῶς Θεὸν τὸν βλεπόμενον καὶ βλέποντα, καὶ διὰ τοῦτο κἀκεῖνο, σώζοντα τὸν εἰς αὐτὸν οὕτως ἐνατενίζοντα.

Βυθὸν ὑψηλὸν κατόψεται γνωστικῶς ἡσυχία καρδιακὴ κατορθουμένη· καὶ ἐξαίτια παρὰ Θεοῦ ἀκουισθήσεται οὗς ἡσυχίας νοῦς.

Ὀδοιπόρος μὲν μακρὰν, καὶ δύσβατον, καὶ ἀργαλέαν ὁδὸν στείλασθαι ἐναρξάμενος, πλάνην τε ὑφορώμενος ἐν τῷ ὑποστρέφειν, σημεῖα τινά, καὶ ὁδηγούς ἐν ὁδοπορίᾳ αὐτοῦ καταπήξεται· ῥαδίαν αὐτῷ τὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπάνοδον προξενούντα. λόγους δὲ ὁ νηφαλῶς ὀδεύων στηλώσεται ἀνὴρ, τοῦτο αὐτὸ καὶ αὐτὸς ὑφορώμενος.

Ἄλλὰ τῷ μὲν ὀδοιπόρῳ ἐπανακάμψαι, ὅθεν ἐξέβη, χαρὰς πρόξενον. νηφαλῶς δὲ ἐπανακάμπτειν εἰς τὰ ὀπίσω, ὄλιθος ψυχῆς λογικῆς, καὶ σημεῖον ἀποστασίας τῶν θεαρέστων ἔργων τε καὶ λόγων καὶ ἐννοιῶν· καὶ ἔξει ἐν καιρῷ ὑπνου ψυχῆς θανατηφόρου τοὺς λογισμοὺς ὡς κέντρα διεγείροντας αὐτὸν τῇ ὑπομνήσει τοῦ πολλοῦ κάρου, καὶ ῥαθυμίας, τῆς ἐξ ἀμελείας αὐτῷ συμβάτης.

Ἐν θλίψεσι, καὶ ἐν ἀπογνώσεσι, καὶ ἀπελπισμοῖς περιπεσόντας ἡμᾶς, χρὴ ποιεῖν ἐν ἑαυτοῖς τὸ τοῦ Δαβὶδ, ἐκχέειν τὴν καρδίαν ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὴν δέησιν καὶ τὴν θλίψιν ἡμῶν, ὡς ἐστι, Κυρίῳ ἀναγγέλλειν. ἐξομολογούμεθα γὰρ τῷ Θεῷ, ὡς δυναμένῳ σοφῶς τὰ καθ' ἡμᾶς διοικῆσαι· καὶ τὴν θλίψιν, εἰ ἐπὶ συμφέροντι, ποι-

ρλ'.

ρλα'.

ρλβ'.

ρλγ'.

ρλδ'.

ρλε'.

ἦσαι ῥαδίαν· καὶ ῥύσασθαι ἡμᾶς τῆς ὀλε-
θρίας καὶ φθαρτικῆς λύπης.

ρλς'. Θυμὸς γὰρ κατὰ ἀνθρώπων παρὰ φύσιν
κινούμενος, καὶ λύπη οὐ κατὰ Θεόν, καὶ
ἀκηδία, φθαρτικὰ ὁμοίως εἰσὶ τῶν ἀγαθῶν
τε καὶ γνωστικῶν λογισμῶν· ἃ ὁ Κύριος
τῇ ἐξομολογήσει σκορπίων, χαρὰν ἐμποιεῖ.

ρλζ'. Λογισμοὺς δὲ ἐν καρδίᾳ, καὶ μὴ θελόν-
των ἡμῶν, παγέντας τε, καὶ ἰσταμένους,
ἐξαλείφειν πέφυκεν Ἰησοῦ εὐχὴ μετὰ νή-
ψεως, ἐκ βαθέων ἐννοίας καρδίας.

ρλη'. Κουρισμὸν δὲ καὶ χαρὰν, ἐν θλίψει πολ-
λῶν ἀλόγων λογισμῶν γενόμενοι, εὐρήσο-
μεν, ὅταν μεμψόμεθα ἑαυτοὺς ἐν ἀληθείᾳ
καὶ ἀπροσπαθῶς ἢ τοῦ ἀναγγεῖλαι πάντα
καθάπερ ἀνθρώπῳ τῷ Κυρίῳ· καὶ πάντως
ἐκ τῶν δύο τούτων εὐρήσομεν ἀνάπαυσιν
ἐκ παντός.

ρλθ'. Εἰς εἰκόνα τοῦ νοῦ ὁ νομοθέτης Μωσῆς
λαμβάνεται παρὰ τῶν Πατέρων· ὃς Θεὸν
ὄρᾳ ἐν τῇ βάρῃ, καὶ τὸ πρόσωπον δοξάζε-
ται, καὶ Θεὸς Φαραὼ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν
Θεῶν καθίσταται· Αἴγυπτόν τε μαστίζει,
καὶ ἐξάγει τὸν Ἰσραὴλ, καὶ νομοθετεῖ ἅτι-
να τροπικῶς λαμβανόμενα κατὰ πνεῦμα,
τοῦ νοῦ εἰσι ἐνεργήματα καὶ προτερήματα.

ρμ'. Εἰκὼν δὲ τοῦ ἐκτὸς ἀνθρώπου, Ἀαρῶν
ὁ ἀδελφὸς τοῦ νομοθέτου. ἐγκλήσεις οὖν
μετὰ θυμοῦ ὡς Μωσῆς πταίσαντι τῷ Ἀα-
ρῶν, καὶ ἡμεῖς εἰσφέροντες λέγωμεν· τί ἡ-
δίκησέ σε Ἰσραὴλ, ὅτι ἐσπευσας ἀποστη-
σαι αὐτοὺς ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ ζώντος Παν-
τοκράτορος;

ρμά'. Παρέδειξε γὰρ ἡμῖν ὁ Κύριος σὺν πᾶσιν
ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ τοῦτο, ὅτε ἐμελλεν ἀ-
ναστήσειν τὸν Λάζαρον ἐκ τῶν νεκρῶν, τὸ
ἀναστῆλθαι διὰ ἐμβριμήσεως τὸ θηλυδρῶ-
δες καὶ διαχυτικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ στύφον
ἦθος * ζῆλοῦν ὁ οἶδε, φημί δὴ, τὸ αὐτομεμ-
φές, ἐκ φιλαυτίας, ἐκ κενοδοξίας, καὶ ὑπε-
ρηφανίας τὴν ψυχὴν λυτροῦσθαι.

ἐν ἄλλ
στη-
λοῦν.

ρμβ'. Ὡσπερ οὖν ἄτερ πλοίου μεγάλου θαλάτ-
τιον πέλαγος περάται οὐ δυνατόν, οὕτως ἀ-
δύνατον ἐκδιῶξαι προσβολὴν λογισμοῦ πο-
νηροῦ, χωρὶς ἐπικλήσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ρμγ'. Ἀντίρρησις μὲν φημοῦν, ἐπικλήσις δὲ δι-
ώκειν ἐκ καρδίας εἴωθε τοὺς λογισμοὺς. ἢ
γὰρ προσβολὴ μορφωθείτα ἐν φαντασίᾳ αἰ-
σθητοῦ πράγματος ἐν τῇ ψυχῇ, οἷον τὸ τοῦ
λυπήσαντος ἡμᾶς πρόσωπον, ἢ κάλλους φαν-
τασία γυναικείου, ἢ χρυσοῦ, ἢ ἀργυρίου,

ἐν καθ' ἐν τούτων εἴπερ γένηται ἐν τῇ διχ-
νοσίᾳ ἡμῶν, εὐθέως ἐλέγχονται οἱ τῆς μνη-
σικακίας, καὶ πορνείας, καὶ φιλαργυρίας
φαντάσαντες τὴν καρδίαν λογισμοί. καὶ εἰ
μὲν πεπειραμένος ὁ νοῦς ἡμῶν, καὶ πεπαι-
δευμένος ὑπάρχει, ἐν ἔξει ὢν τῆς τοῦ νοῦ
τηρήσεως, καὶ τοῦ καθαρῶς καὶ ἐν αἰθρίᾳ
βλέπειν τὰς θελκτικὰς φαντασίας τε καὶ
ἀπάτας τῶν πονηρῶν, εὐκόλως εὐθὺς ἐξ ἀ-
ναδόσεως καὶ ἀντιρρήσεως, καὶ εὐχῆς Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, σβεννύει τὰ πεπυρωμένα βέ-
λη τοῦ διαβόλου· μὴ συγχωρῶν τῇ ἐμπαθεῖ
φαντασίᾳ συγκινῆσαι ἅμα αὐτῇ· καὶ τοὺς
ἡμῶν λογισμοὺς συμμορφωθῆναι τῷ ἰνδάλ-
ματι ἐμπαθῶς, ἢ προσλαλήσαι φιλικῶς, ἢ
πολύνοϊαν, ἢ συγκατάθεσιν ποιῆσαι· ἐξ ὧν
ἐπακολουθοῦσιν ἀνάγκη τινί, ὡς ἡμέραις αἰ-
νύκτες, τὰ πονηρὰ ἔργα.

Εἰ δὲ ἄπειρός ἐστιν ὁ νοῦς ἡμῶν ἐντρε-
χείας νήψεως, εὐθὺς μίγνυται τῷ φαντα-
σθέντι αὐτῷ ἐμπαθῶς, οἷον ἂν εἴη, καὶ δια-
λέγεται, πύσεις λαμβάνων * ἀδίκοις, καὶ δι-
δοὺς ἀποκρίσεις· καὶ τότε ἀναμιξ γίνονται
οἱ ἡμέτεροι λογισμοὶ τῇ δαιμονιώδει φαν-
τασίᾳ· αὐτῆς ἔτι μᾶλλον αὐξανομένης τε
καὶ πληθυνομένης, ἵνα ἐρασμαία τε, καὶ ὠ-
ραία, καὶ ἀρέσκουσα καταφαίνηται τῷ προστι-
μένῳ νοῖ καὶ συλουμένῳ. καὶ ταῦτόν πά-
σχει τότε ὁ νοῦς, οἷον εἴπερ φανῆ κύων ἐν
πεδινοῦ τόπῳ τινί, ἔνθα καὶ ἄρνες τινὲς τύ-
χωσιν, ὄντες ἄκακοι· καὶ τῷ ὀφθέντι αὐ-
τοῖς πολλάκις προστρέχουσιν, ὡς ἰδίᾳ μη-
τρὶ, μηδὲν ἐκ τῆς τοῦ κυνὸς πλησιάσεως
κερδάναντες, ἢ μόνον τῆς ἐκείνου ἀκαθαρ-
σίας καὶ δυσωδίας ἀντιλαβέσθαι. τὸν αὐτὸν
δὴ τρόπον καὶ οἱ ἡμέτεροι λογισμοὶ προσ-
τρέχουσιν ἀπαιδευτῶς πάσαις ταῖς δαιμονι-
καῖς ἐν νῷ φαντασίαις· καὶ ἀναμιξ, ὡς ἐ-
φην, γινόμενοι, ἐστὶν ἰδεῖν αὐτοὺς ἄμφω *
βουλομένους καταστρέφαι τὴν Ἰλιούπολιν,
ὡς Ἀγαμέμνων τε, καὶ Μενέλαος. οὕτω
γὰρ καὶ οὗτοι βουλεύονται τί δεῖ γενέσθαι
τοῦ εἰς ἔργον ἀγαγεῖν διὰ τοῦ σώματος τὸ
ὠραῖον αὐτοῖς καὶ ἡδὺ φανέν ἐξ ἀπάτης διὰ
τῆς δαιμονίας εἰσβολῆς. καὶ οὕτω δὴ λοι-
πὸν δημιουργοῦνται ἐνδόν τὰ τῆς ψυχῆς
πτώματα· ἀνάγκη ἔκτοτε καὶ ἐκτὸς αὐτὰ
ἐκφέρειν τὰ ἐνδόν τῆς καρδίας.

Εὐκόλον γὰρ τι καὶ ἄκακον πρᾶγμα ὁ
νοῦς, ῥαδίως ἐπακολουθοῦν τοῖς φαντάσμα-
σι, καὶ πρὸς τὰς ἀνόμους φαντασίας δυσκά-
θεκτον, εἰμὴ ἔχει κωλύοντα αὐτὸν ἀεννάως,

ρμδ'.

* ἐν
ἄλλ.
ἀθεμί-
τους.

* βου-
λευο-
μένων

ρμέ.

καὶ χαλινουόντα τὸν αὐτοκράτορα τῶν παθῶν λογισμόν.

ρμς'. Θεωρία, καὶ γνώσις, ὁδηγοὶ ἀκριβοῦς βίου, καὶ πρόξενοι πεφύκασι γίνεσθαι, διὰ τὸ τὴν διάνοιαν ἐπαρθεῖσαν ταύταις, εἰς καταφρόνησιν φθάσαι τῶν ἡδονῶν, καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν, καὶ ἡδέων τοῦ βίου, ὡς εὐτελῶν.

ρμζ'. Βίος δὲ προσεκτικὸς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κατορθούμενος, πατήρ γίνεται τῆς θεωρίας καὶ γνώσεως πάλιν· γεννήτωρ δὲ ἀναβάσεων θεῶν, καὶ ἐννοιῶν σοφωτάτων, ἀρμοσθεῖς συζύγῳ τῇ ταπεινώσει, ὡς φησὶν Ἡσαίας ὁ θεὸς Προφήτης. ὅτι, οἱ ὑπομένοντες τὸν Κύριον, ἀλλάξουσιν ἰσχύν, πτεροβολήσουσι καὶ πετασθήσονται διὰ Κυρίου, φησὶν.

ρμη'. Σκληρὸν καὶ χαλεπὸν τοῖς ἀνθρώποις καταφαίνεται τὸ ψυχικῶς ἡτυχαίνειν ἀπὸ παντὸς λογισμοῦ. καὶ ἔστιν ἄρα ὡς ἀληθῶς ἐργωδὲς τε καὶ ἐπίπονον. οὐ γὰρ μόνοις ἐπαχθὲς τοῖς ἀμύητοις τοῦ πολέμου, τὸ ἀσώματον ἐν σωματικῷ οἴκῳ περικλείειν τε καὶ περιορίζειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πείραν εἰληφῶσι τῆς ἔνδον ἀύλου μάχης· ὁ δὲ Κύριον Ἰησοῦν διὰ συνεχοῦς εὐχῆς ἐνστερνισάμενος, οὐ κοπιᾷσει κατακολουθῶν αὐτῷ κατὰ τὸν Προφήτην· καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου ὁ τοιοῦτος οὐκ ἐπιθυμήσει, διὰ τὴν ὠραιότητα, καὶ τερπνότητα, καὶ γλυκύτητα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ τοὺς κύκλω ἀσεβεῖς δαίμονας περιπατοῦντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ οὐ καταισχυνθήσεται, λαλῶν αὐτοῖς ἐν πύλῃ καρδίας· καὶ διὰ Ἰησοῦ κατὰ νώτων διώκων.

ρμβ'. Ἀναπτᾶσα ψυχὴ διὰ θανάτου ἐν ἀέρι, ἐν πύλαις οὐρανίαις μεθ' ἑαυτῆς ὑπὲρ αὐτῆς Χριστὸν ἔχουσα, οὔτε ἐκεῖ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς αἰσχυνθήσεται, ἀλλὰ παρρησία, ὡς νῦν, καὶ τότε λαλήσει ἐν πύλαις πρὸς αὐτοῦ· μόνον ἕως ἐξόδου αὐτῆς μὴ ἐκκακίσθη βοᾶν πρὸς Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ αὐτὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῆς ἐν τάχει, κατὰ τὴν ἀψευδῆ αὐτοῦ καὶ θεῖαν ὑπόσχεσιν, ἣν ἔφη περὶ τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας· ναὶ λέγω ὑμῖν, ποιήσει· καὶ ἐν τῇ ζωῇ τῇ παρούσῃ, καὶ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος αὐτῆς ἐξοδόν.

ρμγ'. Τὴν νοσητὴν θάλατταν πλέων, θάρρει τῷ Ἰησοῦ. φωνεῖ γὰρ ἔνδον ἐν σῇ καρδίᾳ μυστικῶς τό, μὴ φοβοῦ παῖς μου Ἰακώβ ὀλιγοστός Ἰσραὴλ· μὴ φοβοῦ σκώληξ Ἰσ-

ραήλ, ἐγὼ ὑπερασπίσω σου. εἰ οὖν ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς πονηρὸς καθ' ἡμῶν; ὅς γε μεμακάρικε καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ νενομοθέτηκεν, ὡς ταῖς καθαρῶν καρδίαις ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, καὶ καθαρὸς μόνος ἐπιβαίνειν θεϊκῶς, καὶ ἐνοικεῖν θελῶν. διὸ μὴ ἀποστῶμεν, κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον, γυμναζόμενοι τὸν νοῦν πρὸς εὐτέθειαν. ἀληθῶς γὰρ εὐτέθεια· εἰκότως ἐρρήθη, ἡ ῥίζοθεν ἐκτίλλουσα τὰ τοῦ πονηροῦ σπέρματα. αὕτη εὐτέθεια, αὕτη οἶμος τοῦ λόγου, τουτέστιν ὁδὸς τοῦ λογικοῦ, ἧται ὁδὸς λογισμοῦ. καθ' Ἑλληνικὴν δὲ Ἀθθίδα διάλεκτον, οἶμος καὶ κέλευθος ἡ ὁδὸς λέγεται, ὅ ἐστι λογισμός.

Ἐπὶ πλήθει κατατροφήσει εἰρήνης κατὰ Δαβὶδ, ὅς οὐ λαμβάνει πρόσωπον ἀνθρώπου, κρίνων ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ἧτοι μορφὰς μὴ λαμβάνων τῶν πονηρῶν πνευμάτων· καὶ διὰ τῶν μορφῶν λογιζόμενος τὴν ἁμαρτίαν· καὶ κακῶς κρίνων καὶ δικάζων ἐν γῇ τῆς ἰδίας καρδίας, τῇ ἁμαρτίᾳ τὰ δίκαια διδούς. ἀνθρώπους γὰρ καὶ τοὺς δαίμονας οἱ μεγάλοι καὶ γνωστικοὶ Πατέρες, ἐν τισὶ συγγραφαῖς αὐτῶν ἐκάλεσαν, διὰ τὸ λογιστικόν· ὅλον ἐστὶ καὶ τὸ Εὐαγγελικόν, ἔνθα φησὶν ὁ Κύριος, ὅτι πονηρὸς ἀνθρώπος τοῦτο ἐποίησε, καὶ τῷ σίτῳ τὰ ζιζάνια κατέμιξεν. οὐκ ἔστιν ἀντίρρησις ταχὺ ἀπὸ τῶν ποιούντων τὸ πονηρόν. τούτου δὴ χάριν καὶ καταναλισκόμεθα ὑπὸ τῶν λογισμῶν.

Νοῦ προσοχὴν ἀρξάμενοι πολιτεύεσθαι, εἰ μὲν ἀρμόττωμεν νήψει ταπεινώσιν, καὶ τῇ ἀντίρρησει εὐχὴν συγκολλῶμεν, τὴν ὁδὸν τῆς * μετανοίας καλῶς ὀδεύσομεν, ὡς περ μετὰ λαμπάδος φωτὸς τοῦ προσκυνητοῦ καὶ ἁγίου ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν οἶκον ἡμῶν τῆς καρδίας ἐκ πονηρίας φιλοκαλοῦντες καὶ σαροῦντες, κοσμοῦντές τε καὶ ἐκκαθαίροντες. εἰ δὲ μόνον ἐν νήψει ἡμετέρα, ἢ προσοχῇ θαρρήσομεν, ταχέως παρὰ τῶν ἐχθρῶν ὠθούμενοι, ἀνατραπέντες πεσοῦμεθα, καὶ καταβαλοῦσιν ἡμᾶς οἱ δολοῦνται καὶ δολιώτατοι· καὶ τοῖς ἀμφιβλήστροις αὐτῶν τοῖς πονηροῖς ἐνθυμίαις, πλείονως ἐμπλακητόμεθα, ἢ καὶ σφαγήσομεθα εὐχερῶς ὑπ' αὐτῶν, τὸ κραταῖν ὄρου οὐκ ἔχοντες Ἰησοῦ Χριστοῦ Ὄνομα. μόνον γὰρ τὸ σεβάσιμον τοῦτο φάσανον πυκνῶς * ἄγαν στρεφόμενον ἐν μονοτρόπῳ καρδίᾳ, οἷδε συστρέφειν καὶ κατακόπτειν αὐτούς, κα-

ρνα'.

ρνε'.

* διανοίας.

* ἐνάλλ' ἀναστρέφόμενον.

ταπλέγειν τε και ἀποκρύπτειν, ὡσεὶ καλὰ-
μην πύρ.

ργγ'.
ἐν ἄλλ
ἔργον.
* Ὅριον μὲν νήψεως ἀδιαλείπτου, ἤτοι
ψυχῆς ὀνησις καὶ κέρδος μέγα, τὸ ὄραν εὐ-
θὺς σχηματιζόμενας τὰς τῶν λογισμῶν ἐν
νῷ φαντασίας· ἀντιρρήσεως δέ, τὸ διελέγ-
χειν καὶ δηλοῦν τὸν πειρώμενον εἰσελθεῖν
λογισμὸν ἐν τῷ ἀέρι τοῦ νοῦς ἡμῶν διὰ
φαντασίας αἰσθητοῦ τινὸς πράγματος· τὸ δὲ
σθεννύον καὶ διαλύον τῶν ἀντιπάλων εὐ-
θέως πᾶν νόημα, πάντα λόγον, πᾶν φάν-
τασμα, πᾶν εἶδωλον, πᾶσαν στήλην πονη-
ράν, ἐστὶν ἡ τοῦ Κυρίου ἐπίκλησις. καὶ ἡ-
μεῖς γὰρ αὐτοὶ ἐν νῷ βλέπομεν τὴν κατὰ
κράτος αὐτῶν ἤτταν τὴν διὰ Ἰησοῦ τοῦ
μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὴν ἡμῶν τῶν
ταπεινῶν, καὶ εὐτελῶν, καὶ ἀχρείων ἐκ-
δίχησιν.

ρνδ'.
* Ὅτι πάντες οἱ λογισμοὶ οὐδὲν ἕτερον εἰ-
σὶν, ἀλλ' ἡ φαντασίαι μόναι αἰσθητῶν καὶ
κοσμικῶν πραγμάτων, οἱ πολλοὶ ἀγνοοῦμεν.
εἴπερ δὲ χρονίσωμεν ἐν εὐχῇ νηφόντως, στε-
ρίσκει μὲν εὐχὴ τὴν διάνοιαν πάσης ὑλώ-
δους φαντασίας λογισμῶν πονηρῶν· γνω-
ρίζει δὲ αὐτῇ καὶ τοὺς λόγους τῶν πολε-
μιῶν, καὶ τὸ μέγα κέρδος εὐχῆς τε καὶ νή-
ψεως· πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανοή-
σεις, καὶ ἀναταπόδοσιν ἀμαρτωλῶν νοητῶν,
νοητῶς καὶ αὐτὸς ὄψει, καὶ κατανοήσεις,
φησὶ Δαβὶδ ὁ θεὸς μελωδός.

ρνε'.
Μνημονεύσωμεν, εἰ δυνατόν, τοῦ θανάτου
ἀδιαλείπτως· δι' ἧς μνήμης φροντίδων ἀπό-
θεσις, ματαιότητων τε πασῶν ἐν ἡμῖν γεν-
νάται, φυλακὴ τε νοῦς, καὶ διηνεκῆς δέησις·
ἀπροσπάθεια τοῦ σώματος, βδέλυξις ἀμαρ-
τίας· καὶ σχεδὸν εἰπεῖν εἰ δεῖ τάληθές, πᾶ-
σα ἀρετὴ νάουσα ἐκ ταύτης ἐκδύζεται. διὸ
ὡς τῇ ἰδίᾳ πνοῇ, εἰ δυνατόν, τῷ πράγματι
χρησώμεθα.

ρνς'.
κενω
θεῖσα.
Καρδιά * ξενωθείσα φαντασιῶν τελείως,
νοήματα τέξεται μέσον αὐτῆς σκιρτῶντα,
θεῖά τε καὶ μυστηριώδη· ἐν τρόπον σκιρτῶ-
σιν ἰχθύες, καὶ ἐγκυβιστῶσι δελφίνες γαλη-
νιώτης θαλάσσης. καὶ ριπίζεται μὲν θάλατ-
τα ὑπὸ λεπτῆς αὔρας, ἄβυσσος δὲ καρδίας
ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου· ὅτι δέ, φησὶν, ἐστὶ
υἱός, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ
Υἱοῦ αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, κρᾶζον,
ἀββᾶ ὁ Πατήρ.

ρνζ'.
* Ἀπορήσει καὶ διχονοήσει πᾶς Μοναχός,
πνευματικοῦ ἔργου πρὸ νήψεως νοῦ λαβέ-
σθαι ἢ οὐκ εἰδώς τὸ ταύτης κάλλος· ἢ εἰ-

δῶς μὲν, δι' ἀμέλειαν δὲ μὴ δυνάμενος· τῆς
δὲ ἀπορίας ἀναμφιβόλως λυθήσεται, νοῦς
τήρησιν ἐπιβάς· ἢ ἐστὶ καὶ λέγεται διανοη-
τικὴ φιλοσοφία ἢ πρακτικὴ φιλοσοφία νοῦς·
ὡς τὴν ὁδὸν εὐρηκώς, ἢ εἶπεν· ἐγὼ εἰμι ἡ
ὁδός, καὶ ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ ζωὴ.

Πάλιν ἀπορήσει ὁρῶν ἄβυσσον λογισμῶν,
καὶ πλῆθος νηπίων Βαβυλωνίων. ἀλλὰ καὶ
ταύτην λύει τὴν ἀπορίαν Χριστός, εἶγε τῇ
βάσει τῆς διανοίας διηνεκῶς ἐπ' αὐτὸν
ἰστάμεθα. τὰ δὲ πάντα Βαβυλωνία νηπια,
ἐν τῇ πέτρᾳ ταύτῃ ἐδαφιούντες ἐναποκρούο-
μεν· πληροῦντες κατὰ τὸ λόγιον τὴν ἐπιθυ-
μίαν ἡμῶν ἐξ αὐτῶν. ὅς, γὰρ φησι, φυλάσ-
σει ἐντολήν, οὐ γινώσεται ῥῆμα πονηρόν·
χωρὶς γὰρ ἐμοῦ, ἔφη, οὐ δύνασθε ποιεῖν
οὐδέν.

Οὗτος ἀληθινὸς τῷ ὄντι Μοναχός, ὁ νη-
ψιν κατορθῶν· καὶ οὗτος ἀληθινὸς νηφά-
λιος, ὁ ἐν καρδίᾳ ὢν Μοναχός.

Συμπαρεκτείνεται ἐν ἀνθρώποις ὁ βίος
ἐν ἐνιαυτοῖς, ἐν μηνσίν, ἐν ἐβδομασίαις, ἐν τε
ἡμέραις καὶ νυξί, καὶ ὥραις, καὶ στιγμαῖς
ἀνακυκλούμενος. τούτοις ἄρα ἐχρῆν καὶ ἡ-
μᾶς συμπαρεκτείνειν τὰς ἐναρέτους ἐργα-
σίας, φημί δὴ τὴν νηψίν τε, καὶ εὐχήν,
καὶ τὴν τῆς καρδίας ἡδύτητα, ἐπὶ ἐμμελεῖ
ἡσυχίᾳ μέχρις ἐξόδου ἡμῶν.

Ἐπελεύσεται ὥρα ἐφ' ἡμᾶς ἡ τοῦ θανά-
του, ἐλεύσεται· καὶ διαφυγεῖν οὐ δυνατόν.
καὶ εἴθε ὁ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀέρος ἄρ-
χων τότε ἐρχόμενος, εὐρήσοι τὰ ἡμῶν ἀνο-
μήματα ὀλίγα τε καὶ εὐτελῆ, ἵνα μὴ ἐλέγ-
ξῃ ἀληθεύων· καὶ τότε κλαύσομεν ἀνωφε-
λῆ. ἐκεῖνος γὰρ ὁ δούλος, ὁ γνοὺς τὸ θέ-
λημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιήσας· ὡς
δούλος, δαρήσεται πολλάς, φησὶ.

Οὐαὶ τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν καρδίαν, φη-
σὶ· καὶ τί ποιήσουσιν, ὅταν ἐπισκέψηται
Κύριος; διὸ σπουδαστέον ἡμῖν, ἀδελφοί.

Τοῖς ἀπλοῖς καὶ ἀπαθεστέραις δὴθεν λο-
γισμοῖς, οἱ ἐμπαθεῖς παρέπονται, καθὼς εὐ-
ρομεν πολυχρονίῳ τε πείρᾳ, καὶ παρατηρή-
σει· καὶ οἱ πρῶτοι, εἰσοδος τῶν δευτέρων γί-
νονται, καὶ τῶν ἐμπαθῶν οἱ ἀπαθεῖς.

Τῷ ὄντι γὰρ διχῆ τέμνεσθαι δεῖ τὸν ἄν-
θρωπον τῇ προαιρέσει· καὶ ἐπινοίᾳ σοφω-
τάτῃ, σχίζεσθαι χρῆ, ὡς ἔφη· καὶ ἐχθρὸς
αὐτὸς ἑαυτοῦ εἶναι ἀκατάλλακτος προσήκει
ἀληθῶς. οἶαν οὖν τις διαθέσιν διόλου ἔχων
ἀνθρώπῳ τινὶ δεινῶς ἄγαν, καὶ πολλάκις
ἐκθλίψαντί τε, καὶ ἀδικήσαντι, οὕτως, ἢ

ρνη.

ρνηθ'.

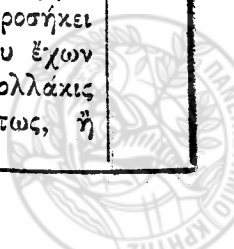
ρξ'.

ρξά.

ρξβ'.

ρξγ'.

ρξδ'.

καὶ πολὺ πλεόν εἶγε βουλόμεθα κατορθοῦσθαι τὴν μεγάλην τε καὶ πρώτην ἐντολήν· φημί δὴ τὴν Χριστοῦ πολιτείαν, τὴν μακαρίαν ταπεινώσιν, τὴν ἑνσαρκον Θεοῦ βιοτήν· ὅθεν φησὶν ὁ Ἀπόστολος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται. δεικνύς δέ, ὅτι τὸ ὑποτάξαι τὸ σῶμα πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα, τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ἔφη· εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δέ, ὑπὸ Κυρίου παιδεύομεθα.

ρξέ.

Ἀρχὴ μὲν καρποφορίας, ἄνθος· ἀρχὴ δὲ τηρήσεως νοῦ, βρωμάτων ἐγκράτεια καὶ πομάτων, καὶ παντοίων λογισμῶν ἄρνησις, καὶ ἀποχή, καὶ ἡσυχία καρδίας.

ρξζ.

Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δυναμουμένοις, καὶ νήψει ἀσφαλείας τρέχειν ἀρξαμένοις, ὡς λαμπὰς ἡμῖν καταφαίνεται ἐν νοῖ πρώτον, παρ' ἡμῶν οἷα κρατουμένη χειρὶ νοῦ, καὶ ὀδηγούσα ἡμᾶς εἰς τρίβους διανοίας· ἔπειτα ὡς σελήνη παμφαῆς ἐν στερεώματι καρδίας περιπολοῦσα· μετέπειτα δὲ φαίνεται ἡμῖν ὡς ἥλιος, ὁ Ἰησοῦς δικαιοσύνην ἡλιοβολῶν· δηλονότι δεικνύς ἑαυτόν, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὀλοφανῆ φῶτα τῶν θεωρημάτων.

ρξζ.

Ταῦτα γὰρ ἀποκαλύπτει μυστικῶς νῶ ἐπιμόνῳ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ τῇ φασκούσῃ καὶ περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν. καὶ ὡς εἰρηται, ἐννοίας ἐξαισίους διδάσκει ἀνθρώπων νήψις ἢ σπουδαία. τὸ γὰρ Θεῖον ἀπροσωπώληπτον. ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος· ἀκούετε μου, καὶ συνίετε· ὅς γὰρ ἂν ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅς δὲ μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεόν, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. πολλῶ οὖν μᾶλλον αὐτῷ αἱ ἀρεταὶ συνεργήσουσιν.

ρξη.

Οὐ περιπατήσῃ πλοῖον πολλὰ μίλια ὑδάτων χωρὶς· καὶ νοῦ τήρησις οὐδόλως προβήσεται χωρὶς νήψεως σὺν ταπεινώσει, καὶ εὐχῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ διόλου.

ρξθ.

Οἴκου θεμέλιος λίθου· ταύτης δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ θεμέλιοι, καὶ ὄροφος τὸ προσκυνητὸν ὄνομα καὶ ἅγιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ εὐχερῶς μὲν ναυαγήσει κυβερνήτης ἄφρων ἐν καιρῷ κλύδωνος, τοὺς μὲν ναύτας ἐκδιώξας, τὰς δὲ κώπας καὶ τὰ ἰστία ἐν τῷ πελάγει ρίψας, αὐτὸς δὲ καθυδῶν· εὐχερέστερον δὲ καταποντισθήσεται ψυχὴ ἐκ δαιμόνων, νήψεως ἀμελοῦσα, καὶ τοῦ προσ-

καλεῖσθαι ἐν ταῖς προσβολαῖς ἀρχομέναις Ἰησοῦ Χριστοῦ ὄνομα.

Ὁ οὐδαμεν, γράφοντες λέγομεν· καὶ ἔωράκαμεν τὴν ὁδὸν διαβαίνοντες, μαρτυροῦμεν τοῖς θέλουσιν, εἶγε λήψεσθαι τὰ εἰρημένα βουλευθήσεσθε· ὅτι αὐτὸς εἰρηκεν· ἐὰν μὴ τις μείνη ἐν ἐμοί, ἐκκληθήσεται ἐξω ὡς τὸ κλημα, καὶ συνάγουσιν αὐτό, καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται, ὁ δὲ μένων ἐν ἐμοί, καὶ ἐν αὐτῷ. ὡς γὰρ λάμπαι ἥλιον φωτὸς ἄτερ οὐ δυνατόν, οὕτω καθαρθῆναι καρδίαν ῥύπου λογισμῶν ἀπωλείας ἀδύνατον, χωρὶς εὐχῆς Ἰησοῦ Ὀνόματος. εἰ δὲ ἀληθές, ὡς ὀρώ, τοῦτο, ὡς τῇ ἰδίᾳ πνοῇ χρητῶμεθα. τὸ μὲν γὰρ, φῶς· οἱ δὲ, σκότος· καὶ ὁ μὲν, Θεὸς καὶ δεσπότης· οἱ δὲ, * δούλοι δαιμόνων.

Φωτοτόκος, καὶ ἀστραπητόκος, καὶ φωτοβόλος, καὶ πυρφόρος, ἢ τοῦ νοῦ φυλακὴ προσφυῶς καὶ φερωνύμως καλεῖσθαι. ὑπερέχει γὰρ, τάληθῃ φάναι, ἀπείρων σωματικῶν καὶ πολλῶν ἀρετῶν. τούτου οὖν ἕνεκα τοῖς τιμίσις ὀνόμασι καλεῖν χρὴ τὴν ἀρετὴν ταύτην, διὰ τὰ ἐξ αὐτῆς τικτόμενα ἀγλαοφανῆ φῶτα· ἧς οἱ ἐρασθέντες ἐξ ἀμαρτωλῶν, καὶ ἀχρείων, καὶ βεβήλων, καὶ ἀγνώστων, ἀσυνέτων, καὶ ἀδίκων, δίκαιοι, εὐχρηστοί, καθαροί, ἅγιοι, καὶ σύνετοί διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ γενέσθαι δύνανται· καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ μυστικὰ θεωρεῖν, καὶ θεολογεῖν· καὶ θεωρητικοὶ γενόμενοι, τῷ ἀκραιφνεστάτῳ, καὶ ἀπείρῳ φωτὶ τούτῳ διανήχονται, θίγουσί τε αὐτοῦ ἀρρήτοις θήξαι, καὶ σὺν αὐτῷ κατοικεῦσιν τε καὶ πολιτεύονται· ἐπεὶ περ ἐγεύσαντο, ὅτι χρηστός ὁ Κύριος· ὡς πληροῦσθαι σαφῶς ἐν τοῖς τοιοῦτοις πρωταγγέλοις, τὸ τοῦ Θεοῦ Δαβὶδ· πλὴν δίκαιοι ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ κατοικήσουσιν εὐθεὶς σὺν τῷ προσώπῳ σου. ὅπως γὰρ δὴ ὄντως οὗτοι μόνον ἀτρεκῶς ἐπικαλοῦνται, καὶ ἐξομολογοῦνται τῷ Θεῷ· ὃ καὶ φιλοῦσιν ὀμιλεῖν διὰ παντὸς ἀγαπῶντες αὐτόν.

Οὐαὶ τῷ ἔσω ἀπὸ τῶν ἐξω. σφόδρα γὰρ λυπηθήσεται ὁ ἐνδον ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν ἐξω αἰσθήσεων· καὶ λυπηθεὶς οὗτος, μάστιγι χρησεται κατὰ τῶν ἐξω αἰσθήσεων. ὁ πράξας τὰ ἐν τῷ * γράμματι, ἤδη ἐπέγνω τὰ ἐν τῷ θεωρηματι.

Ἐὰν ὁ ἔσω ἡμῶν ἄνθρωπος κατὰ τοὺς Πατέρας νήψη, δυνατός ἐστι φυλάξαι· καὶ τὸν ἐξω. πλὴν ὅτι ἡμεῖς τε καὶ οἱ κακουργᾶται δαίμονες, κοινῶς ἀμφω διαπραττόμε-

ρδ.

ἐν ἄλλ
δοῦλοι,
καὶ δαι
μονες.
ρδ.

ρδ.

ἐν ἄλλ.
τῷ πρᾶ
γματι.

ρδ.

θα τὰς ἀμαρτίας· καὶ οἱ μὲν, ἐν λογισμοῖς μόνον, ἤτοι ἐν φαντασιώδεσι ζωγραφίαις διασχηματίζουσιν ἐν νῷ, ὡς βούλονται, τὴν ἀμαρτίαν· ἡμεῖς δέ, καὶ διὰ λογισμῶν ἐνδοθεν, καὶ δι' ἔργων ἐξωθεν. παχύτητος γὰρ σωμάτων ἀποροῦντες οἱ δαίμονες, διὰ λογισμῶν μόνον, καὶ διὰ δολιότητος, καὶ ἀπάτης καὶ ἑαυτοῖς προξενουσι, καὶ ἡμῖν τὴν κόλασιν. εἰ γὰρ παχύτητος σώματος μὴ ὑστερίσκοντο οἱ ἀλιτήριαι, οὐδ' ἂν καὶ δι' ἔργων ἀμαρτάνειν ἐπαύοντο, εἰς τὸ ἀσεβεῖν τὴν προαίρεσιν ἐτοιμῆν αἰεὶ διασώζοντες.

ροδ'. Εὐχὴ δὲ μονολόγιστρος κτείνει τε, καὶ ἐκτεφροῖ τὰς αὐτῶν ἀπάτας. δι' ἡμῶν γὰρ προσκαλούμενος Ἰησοῦς ὁ Θεός, καὶ Θεοῦ Υἱός, συνεχῶς καὶ ἀόκνως, οὐδόλως παραχωρεῖ τούτοις, οὔτε τὴν ἀρχὴν τῆς εἰσβολῆς, ἣν δὴ καὶ προσβολὴν καλοῦσιν, ὑποδεικνύει τῷ νῷ ἐν κατοπτρῷ τῆς διανοίας, οὐ μορφήν, οὔτε μὴν λόγους τινὰς λαλῆσαι τῇ καρδίᾳ. δαιμονιώδης δὲ μορφή μὴ εἰσδύουσα ἐν καρδίᾳ, καὶ λογισμῶν, ὡς ἐφημεν, κενὴ ἔσται· ὅτι τῇ ψυχῇ διὰ λογισμῶν ὁμιλεῖν τε, καὶ ἐκδιδάσκειν τὴν κακίαν ἔθος αὐτοῖς λεληθότως.

ροέ'. Ἐξ εὐχῆς οὖν συνεχῶς καθαρεύει ὁ ἀὴρ τῆς διανοίας ἐκ νεφῶν σκοτεινῶν, ἐξ ἀνέμων πνευμάτων πονηρίας. καθαρεύοντος δὲ τοῦ καρδιακοῦ ἀέρος, ἀνένδεκτον μὴ λάμπειν ἐν αὐτῇ τὸ θεϊκὸν φῶς Ἰησοῦ· εἰμῆτοιγε ὑπὸ κενοδοξίας, καὶ τύφου, καὶ φανησιασμοῦ φυσώμεθα, καὶ κουφιζώμεθα εἰς τὰ ἀκίχητα, καὶ ἀβοήθητοι πρὸς Ἰησοῦ εὐρισκόμεθα· διὰ τὸ μισεῖν Χριστὸν τὰ τοιαῦτα, τὸν τῆς ταπεινώσεως ὑποδείκτην.

ροσ'. Ἐχώμεθα τοίνυν εὐχῆς, καὶ ταπεινώσεως, τῶν δύο τούτων· ἅτινα κατὰ δαιμόνων σὺν νήφει ὀπλίζονται, οἷον μάχαιρα φλογίνῃ. ἔξεστι γὰρ ἡμῖν οὕτωγε * βιοῦσι, καθ' ἡμέραν καὶ καθ' ὥραν καρδιακῶς, καὶ μυστικῶς γηθομένως ἑορτάζειν.

ροζ'. Οἱ ὀκτῶ γενικώτατοι τῆς κακίας λογισμοί, ἐν οἷς περιέχεται πᾶς λογισμὸς, καὶ ἐξ ὧν πάντες τὴν γένεσιν ἔχουσιν, ὡς ἐκ τῆς Ἡρας τε καὶ τοῦ Διὸς πᾶς δαίμων ἐναγῆς Θεὸς Δαναῶν, κατὰ τοὺς ἐκείνων μύθους, πάντες ἀνέρχονται ἐν πύλῃ καρδίας· καὶ τὸν νοῦν εὐρόντες ἀφύλακτον, εἰς καθ' εἰς εἰσέρχονται ἐν ἰδίῳ καιρῷ. ὁπότερος δ' ἂν τῶν ὀκτῶ διαλογισμῶν, ἀναβάς ἐν καρδίᾳ εἰσέλθῃ, ἐσμὸν λογισμῶν αἰσχυρῶν εἰσάγει· καὶ οὕτω τὸν νοῦν σκοτίσας, ἐκ-

καλεῖ τὸ σῶμα προτρεπόμενος εἰς ἐργασίαν αἰσχυρῶν πράξεων.

ροή'. Ὁ τοίνυν τὴν κεφαλὴν τῆρῶν τοῦ ὄφους, καὶ δι' ἀντιρρήσεως θυμοειδοῦς διακεθύμοις ῥήμασι χρώμενος πύξ βαλὼν δέμας, ἀπεκρούσατο τὸν πολεμον. θλῶν γὰρ τὴν κεφαλὴν, ἐξέφυγε πολλοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, καὶ ἔργα πονηρότατα. καὶ τότε διαμένει ἀκύμαντος ἡ διάνοια, τοῦ Θεοῦ ἀποδεχομένου τὴν αὐτῆς ἐγγήγορσιν εἰς τοὺς λογισμοὺς. καὶ ἀντιδώρουμένου αὐτῇ εἰδέναι, πῶς δεῖ περιγενέσθαι τῶν ἀντιπάλων· καὶ πῶς χρὴ καθαίρεσθαι κατὰ μικρὸν τὴν καρδίαν ἐκ λογισμῶν κοινούντων τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον· ὡς φησὶν ὁ Κύριος Ἰησοῦς· ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, κάκεινα εἰσὶ τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον.

ροθ'. Οὕτως ἄρα δύναται ψυχὴ ἐν Κυρίῳ στήναι τῇ ἑαυτῆς εὐμορφίᾳ καὶ ὠραιότητι καὶ εὐθύτητι, ὡς ἐξ ἀρχῆς πρὸς Θεοῦ ἐκτίσθη, λίαν καλὴ τε, καὶ εὐθεῖα· καθὼς φησὶν ὁ μέγας τοῦ Θεοῦ θεράπων Ἀντώνιος· τῆς ψυχῆς τὸ νοερὸν κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἀρετῆ συνίσταται. καὶ πάλιν εἶπε· τὸ γὰρ εὐθεῖαν εἶναι τὴν ψυχὴν, τοῦτο ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν νοερὸν αὐτῇ ὡς ἐκτίσθη. καὶ μετ' ὀλίγον αὐθις φησὶ· καθαρεύσωμεν τὴν διάνοιαν· ἐγὼ γὰρ πιστεύω, ὅτι καθαρεύσασα πανταχόθεν, καὶ κατὰ φύσιν ἐστῶσα, δύναται διορατικῇ γινομένη, πλεῖον καὶ μακρότερον βλέπειν τῶν δαιμόνων, ἔχουσα τὸν ἀποκαλύπτοντα Κύριον αὐτῇ· τάδε φησὶν ὁ κλεινὸς Ἀντώνιος, ὡς φησὶν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ Ἀντωνίου βίβι.

ροπ'. Πᾶς λογισμὸς φαντασίαν ἐν νῷ αἰσθητοῦ πράγματος ποιεῖ. νοῦς γὰρ ὢν ὁ Ἀσσύριος, οὐκ ἄλλως ἀπατᾶν ἐξισχύει, εἰμῆ χρήσεται τοῖς παρ' ἡμῶν αἰσθητοῖς καὶ συνήθεσι.

ροπἀ'. Ὡς οὐ δυνατόν ἄρα ὄρνεα διώκειν ἡμᾶς ἐν τῷ ἀέρι περωτά, ὄντας ἡμᾶς ἀνθρώπους, ἢ ἀνίπτασθαι ὡς περ κάκεινα, τοῦτο τῆς ἡμῶν φύσεως οὐκ ἐχούσης· οὕτως οὐ δυνατόν λογισμῶν ἀσωμάτων περιγενέσθαι δαιμονιωδῶν, χωρὶς εὐχῆς νηπτικῆς, καὶ συχνῆς ἢ ἀτενῶς ἄγαν πρὸς Θεὸν ὄμμα νοῦ νήχεσθαι. εἰδὲ οὐ, γῆν * θηρᾶς.

ροπβ'. Ὡς ἀληθῶς ἄρα, εἰ περιβαλεῖν αἰσχύνῃ τοῖς λογισμοῖς ἐθέλεις, καὶ ἡσυχάζειν εὐμενῶς, καὶ νήφειν τῇ καρδίᾳ μετ' εὐκολίας, Ἰησοῦ εὐχὴ κολληθήτω σῇ πνοῇ, καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις γινόμενον ὄψει τοῦτο.

ρπγ'. Ὡς γὰρ ἐν ἀέρι γράμματα οὐ δυνατὸν γραφῆναι. δεῖ γὰρ αὐτὰ εἰς τι σῶμα ζυεσθαι, ὅπως ἂν διαρκῆ σώζωνται. οὕτωγε τῇ κοπηρᾷ νήψει ἡμῶν τὴν εὐχὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ κολλησώμεν· ἵνα ἡ τῆς νηφαλιότητος πάγκαλος ἀρετὴ διαρκῆς σὺν αὐτῷ διαμένῃ· καὶ δι' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς τὸν αἰῶνα διατηρῆται ἀναφαίρετος.

ρπδ'. Κύλισον ἐπὶ Κύριον τὰ ἔργα σου, καὶ εὐρήσεις χάριν, φησὶν· ἵνα μὴ καὶ περὶ ἡμῶν λέγεται παρὰ τοῦ Προφήτου· ἐγγὺς εἶ σὺ Κύριε τοῦ στόματος αὐτῶν, πόρρω δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν. οὐδεὶς πάρεξ Ἰησοῦ ἕτερος σὴν καρδίαν σταθερῶς ἐκ παλῶν εἰρηνεύσει, εἰμὴ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τὰ πόρρω διεστῶτα συνάψας.

ρπέ'. Ὁμοίως ἀμφοτέρω τὴν ψυχὴν σκοτοῦσι, καὶ αἱ κατὰ διάνοιαν τῶν λογισμῶν ὀμιλοῦνται, καὶ αἱ ἐξωθεν συντυχίαι, καὶ ἀργολογίαι, χρῆ δὲ ἐκτρεπομένους τὴν τοῦ νοῦ βλάβην, ἀμφοτέρους ἀργολογεῖν ἀγαπῶντας, λυπεῖν, καὶ λογισμούς, καὶ ἀνθρώπους, δι' αἰτίαν εὐλογωτάτην κατὰ Θεόν· ἵνα μὴ σκοτιζόμενος ὁ νοῦς, χανῶσθαι τὴν νῆψιν. ἐκ γὰρ λήθης σκοτούμενοι, τὸν νοῦν ἀπόλλυμεν.

ρπς'. Ὁ γὰρ πάση σπουδῇ τηρῶν τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, εἴξει διδάσκαλον τὸν ταύτης νομοθέτην Χριστόν, μυστικῶς αὐτῷ λαλοῦντα τὸ θέλημα αὐτοῦ. ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός, φησὶν ὁ Δαβὶδ, τοῦτο ἐμφαίνων. τὴν δὲ τοῦ νοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἐπίσκεψιν, περὶ τοῦ νοητοῦ πολέμου δηλῶν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀντιληπτικὴν ὑπεράσπισιν, ἔλεγε· καὶ ἐρεῖ ἄνθρωπος, ἄρα ἔσται καρπὸς τῷ δικαίῳ; εἶτα ἐκ τῆς συζητήσεως σκέμμα ἄμφω ἐγκριθέν ἐμφαίνων, λέγει· ἄρα ἐστὶν ὁ Θεὸς κρίνων αὐτούς, τοὺς πονηροὺς δαίμονας, ἐν τῇ γῆ τῆς καρδίας ἡμῶν· καὶ ἀλλαγῶ φησὶ· προσελεύσεται ἄνθρωπος, καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ Θεός· καὶ τότε αἱ πληγαὶ αὐτῶν, ὡς βέλη νηπίων, ἡμῖν λογισθήσονται.

ρπζ'. Ἐν σοφίᾳ πεπαιδευμένοι τὴν καρδίαν αἰετὶ διάγωμεν, κατὰ τὸν Ἱεροφάλητην, αὐτὴν τὴν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς δύναμιν, καὶ Θεοῦ σοφίαν, Χριστὸν Ἰησοῦν διηνεκῶς ἀναπνέοντες· εἰ δὲ ἐκ περιστάσεως τινὸς χανῶθέντες, τῆς νοητῆς κατολιγωρήσωμεν πράξεως, τῇ ἐξῆς πρῶτᾳ πάλιν τὴν ὁσφὺν τοῦ νοῦς καλῶς περισφιγῶμεν· καὶ κραταιῶς

τοῦ ἔργου πάλιν ἀφώμεθα· εἰδότες ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀπολογία, τὸ καλὸν ἐγνωκόσιν, ἐὰν μὴ αὐτὸ πράξωμεν.

Ὡςπερ τὰ νοσοποῖα βρώματα, ἐμβληθέντα προσφάτως ἐν σώματι, ἐνοχλεῖ· ὁ δὲ φαγών, εὐθὺς τῆς βλάβης αἰσθανόμενος, θάπτον διὰ τινος ἐμέσας φαρμάκου ταῦτα, ἀπήμαντος διέμεινεν· οὕτω καὶ ὁ νοῦς, ὅταν πονηροὺς δεξάμενος λογισμοὺς καταπῆ, αἰσθηταὶ δὲ τῆς πικρίας αὐτῶν, εὐχὴ Ἰησοῦ ἐκ βαθέων καρδίας ἐπιβωμένῃ, εὐκόλως τούτους ἐξεμεῖται, καὶ τέλει ἀποβάλλεται, ὡς σὺν Θεῷ ἢ μάθησις, καὶ ἡ πείρα τῆς μαθήσει νενοσηκέναι περὶ τοῦ προκειμένου τοῖς νήφουσι παρέδωκεν.

Εἰς πνοὴν σὴν καὶ ῥίνας, ἔνωσον νῆψιν, καὶ Ἰησοῦ ὄνομα· ἡ μελέτην θανάτου ἀλάθητον, καὶ ταπεινώσιν. ὠφελεῖν γὰρ λίαν οἶδασι τὰ ἀμφοτέρω.

Εἶπεν ὁ Κύριος· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅς τις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, ὑψωθήσεται· ὁ δὲ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται. ἀπ' ἐμοῦ, φησὶ, μάθετε. ὁρᾷς ὅτι μάθησίς ἐστιν ἡ ταπεινώσις; ἡ γὰρ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ταπεινώσις. ὁ μὴ ταπεινὸς οὖν τῆς ζωῆς ἀπωλίσθησε, καὶ ἐν τῷ ἐναντίῳ δηλονότι εὐρεθήσεται.

Εἰ γὰρ πᾶσα ἀρετὴ διὰ ψυχῆς καὶ σώματος κτίζεται· κτίσμα δὲ Θεοῦ καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, δι' ὧν ἡ ἀρετὴ, ὡς ἔφην, συνίσταται· πῶς οὐκ ἐσχάτως μαινόμεθα, ἐπ' ἄλλοτρίοις κόσμοις κομπάζοντες ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ κενοδοξοῦντες, καὶ ὑπερηφανία ὡς ἐπὶ καλαμίνῃ ῥάβδῳ στηριζόμενοι· καὶ τὸν ἀπείρω μεγέθει Θεὸν ἡμῶν ὑπερέχοντα, κατὰ κορυφῆς ἡμῶν διεγείροντες, τὸ φρικτότατον, διὰ τὴν ἄγαν ἡμῶν ἀνομίαν τε καὶ ἄνοιαν; Κύριος γὰρ ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται· καὶ ἀντὶ τοῦ μίμεισθαι τὸν Κύριον ἐν ταπεινώσει, τῷ τοῦ Κυρίου δυσμενεῖ φιλοῦμεθα ὑπερηφάνῳ δαίμονι, ἐκ κενοδοξοῦ, καὶ ὑπερηφάνου φρονήματος. τούτου γὰρ ἕνεκεν, ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος· τί γὰρ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; μὴ σὺ σαυτὸν ἐκτίσας; εἰ δὲ σῶμα καὶ ψυχὴν, ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, καὶ δι' ὧν πᾶσα ἀρετὴ συνίσταται, πρὸς Θεοῦ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβῶν; Κύριος γὰρ ὁ τάδε σοὶ δωρούμενος.

ρπθ'.

ρπθ'.

ρψ'.

ρφα'.

ρψβ'.

ρηγ'. "Ὅπως δὲ οὐκ ἄλλο τί ἐστὶ καθαρισμὸς καρδίας, δι' οὗ καὶ ταπεινώσις καὶ ἀγαθὸν ἅπαν ἐν ἡμῖν εὐρίσκεται καταβαίνον ἄνωθεν, εἰμὴ τὸ μηδὲως παραχωρεῖν τοὺς λογισμοὺς προκύπτοντας εἰσελθεῖν ἐν τῇ ψυχῇ.

ρηδ'. Νοὸς γὰρ φυλακὴ σὺν Θεῷ, καὶ διὰ μόνον Θεὸν ἐν ψυχῇ ἐγγρονίσασα, φρόνησιν παρέχει τῷ ἡγεμονικῷ ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν ἀγωνίσμασιν. οὐκ ὀλίγην δὲ ἰκανότητα τῷ μετόχῳ αὐτῆς χορηγεῖ ἐν τῷ οἰκονομεῖν τὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους ἐν κρίσει, εὐαποδέκτῳ, κατὰ Κύριον.

ρηε'. Τὰ τοῦ Ἱερέως δηλαδὴ ἐν τῷ παλαιῷ, προτυπώματα καρδίας καθαρᾶς ὑπῆρχον, ἵνα καὶ ἡμεῖς πρόσχωμεν τῷ τῆς καρδίας πετάλλῳ, μήπως ἐξ ἁμαρτίας μεμελάνωται, ἵνα δάκρυσι καὶ μετανοίᾳ καὶ προσευχῇ ἀποσμηχῶμεν. εὐκόλον γάρ τι πρᾶγμα ὁ νοῦς, καὶ πρὸς τὰς ἀνόμους ἐνθυμήσεις δυσκάθεκτον· ὁμοίως κακαῖς τε καὶ ἀγαθαῖς φαντασίαις λογιστικαῖς ἐξακολουθοῦν εὐκόλως.

ρης'. Μακάριος ὄντως, ὅς οὕτω κεκολληται Ἰησοῦ εὐχῇ ἐν διανοίᾳ, καὶ φωνεῖ αὐτὸν ἀδιαλείπτως ἐν καρδίᾳ, ὡς περ ἦνωται ὁ ἄηρ τοῖς ἡμῶν σώμασιν, ἢ ὡς φλόξ κηρῷ. καὶ διερχόμενος μὲν ἥλιος ὑπὲρ γῆν, ποιῆσει ἡμέραν· τὸ δὲ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἅγιον ὄνομα καὶ σεβάσιμον ἐν διανοίᾳ λάμπον τῇ συνεχείᾳ, γεννήσει ἀναριθμήτους ἡλιοειδεῖς ἐννοίας.

ρηζ'. Καὶ διασκεδασθέντων μὲν νεφελῶν, ὁ ἄηρ καθαρὸς δείκνυται· φαντασίαι δὲ παθῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Ἰησοῦ Χριστοῦ διασκεδασθεῖται, φεγγοειδῆ καὶ ἀστεροειδῆ νοήματα γεννᾶν ἐν καρδίᾳ ἐκ παντὸς πεφύκασι, τοῦ ἀέρος αὐτῆς διὰ Ἰησοῦ φωτισθέντος. φησὶ γάρ ὁ Ἐκκλησιαστής· οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ.

ρηη'. Εἰπέ τις τῶν Ἁγίων· μνησικακῶν μνησικακίαι δαίμονας, καὶ ἐχθραίων ἐχθραίνε τῷ σώματι διὰ παντός. δόλιος φίλος ἢ σάρξ, καὶ θεραπευομένη μειζόνως πολεμεῖ. καὶ αὐθις ἐχθραν κτῆσαι πρὸς σῶμα, καὶ μάχην πρὸς κοιλίαν.

ρηθ'. Ἐν μὲν τοῖς ὀπισθεν λόγοις τοῖς ἐν τῇ πρώτῃ καὶ δευτέρᾳ ἑκατοντάδι, τοὺς τῆς ἱεράς νοῦ ἡσυχίας πόνους συνετάξαμεν, οὐχὶ γέωργιον τῆς ἡμῶν διανοίας μόνον, ἀλλ' ἅπερ καὶ οἱ τῶν θεοσόφων Πατέρων λόγοι

θεοὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς περὶ νοῦ καθαρότητος. νῦν δὲ μικρὰ εἰπόντες, ὅσον δεῖξαι τὸ κέρδος τῆς τοῦ νοῦ φυλακῆς, τοῦ λέγειν παυσόμεθα.

Δεῦρο δὴ λοιπὸν ἀκολουθεῖ μοι πρὸς τὴν συνάφειαν τῆς μακαρίας τοῦ νοῦ τηρήσεως, ὅστις ἂν εἴης ἐπιποθῶν ἐν πνεύματι, ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς, καὶ ἐν Κυρίῳ διδάξω σε ὀρωμένην ἐργασίαν, καὶ πολιτείαν νοερῶν Δυνάμεων. οὐ γὰρ κορεσθήσονται Ἄγγελοι ὑμνοῦντες τὸν Ποιητὴν, οὔτε ὁ νοῦς καθαρῶς αὐτοῖς ἀμιλλώμενος. καὶ ὡς περ οἱ ἄυλοι οὐ φροντίζουσι περὶ τροφῆς· οὕτως οὐδὲ οἱ ἐνυλοὶ ἄυλοι αὐτῆς φροντίζουσι, εἴγε ἐν οὐρανῷ ἡσυχίας νοῦ εἰσελεύσονται.

Ὡς περ οὖν αἱ ἄνω Δυνάμεις, οὐ φροντίζουσι χρημάτων, ἢ κτημάτων· οὕτως οὔτε οἱ τὸ τῆς ψυχῆς ὀπτικὸν ἐκκαθάραντες, καὶ ἐν ἔξει τῆς ἀρετῆς γενόμενοι, οὐ μεριμνήσουσι περὶ κακώσεως τῶν πονηρῶν πνευμάτων. καὶ ὡς ἐκεῖνοις φανερός τῆς εἰς Θεὸν προκοπῆς ὁ πλοῦτος, οὕτω καὶ τοῖς τοιοῦτοις ὁ εἰς Θεὸν φανερός ἔρωσ, καὶ ἡ ἀγάπη ἢ εἰς τὸ Θεῖον ἀτένισίς τε, καὶ ἡ ἀνάβασις. ἔτι δὲ ἐρωτικῶς τε καὶ ἀπλήστως τῇ ἀναβάσει ἐπεκτεινόμενοι ἐκ γεύσεως θείου καὶ ἐκστατοῦ πῶθου, οὐ σταθήσονται, μέχρι τὰ Σεραφίμ φθάσωσιν· οὐδὲ κοπάσουσι τῆς τοῦ νοῦ Νήψεως, καὶ ἐρωτικῆς ὑψώσεως, μέχρις ἂν Ἄγγελοι γένωνται, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Οὐκ ἔστιν ἰδὸς ὑπὲρ ἰδὸν ἀσπίδος, καὶ βασιλίσκου· καὶ οὐκ ἔστι κακία ὑπὲρ κακίαν φιλαυτίας. τέκνα δὲ φιλαυτίας ἔχεις πετώμενα, ἃ εἰσι ταῦτα· ἐπαινοὶ ἐν καρδίᾳ, αὐταρέσκεια, γαστριμαργία, πορνεία, κενδοξία, φθόνος, καὶ ἡ κορωνίς πάντων ὑπερηφανία· ἥτις κατασπᾶν ἐπίσταται οὐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἄγγέλους ἐξ Οὐρανῶν, καὶ ζόφον ἀντὶ φωτὸς περιβάλλειν.

Ταῦτά σοι Θεόδουλε, ὁ ἡσυχίας φερώνυμος, εἰ καὶ τῆς πράξεως διέφευσται. ἀλλ' ἴσως * οὐχ ὄλον, ἀλλ' ὁ ὁ Θεὸς ἔδωκεν, ὁ ἐν Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι αἰνούμενός τε καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ πάσης λογικῆς φύσεως, Ἄγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων, καὶ πάσης κτίσεως, ἣν ἡ ἄρρητος Τριάς δεδημιούργηκεν, ὁ εἰς Θεός· οὐ καὶ ἡμεῖς τῆς λαμπρᾶς Βασιλείας εὐχαῖς τῆς ὑπεράγνου Θεοτόκου τύχοιμεν, καὶ τῶν Ὁσίων Πατέρων ἡμῶν ᾧ Θεῷ ἀκίχῃτῳ, δόξα αἰώνιος. Ἀμήν.

σ'.

σά.

σβ'.

σγ'.

* ἐν ἄλλ. οὐχ ἡμῶν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΝΕΙΛΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

Ν Εἰλω τῷ θεοπεσίῳ Πατρὶς μὲν ἡ Κωνσταντινούπολις, Καθηγητῆς δὲ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· χρόνος δὲ, καθ' ὃν ἤκμασεν, ὁ τετρακοσιοστὸς τεσσαρακοστὸς δευτέρως. Εὐγενεῖα δὲ οὗτος, καὶ πλούτῳ περιρρέομενος, καὶ Ἐπαρχος ἐχρημάτισε τῆς πατρίδος· εἶτα πᾶσι χαίρειν εἰπὼν, καὶ τὸ Σίναιον καταλαβὼν Ὄρος, τὸν ἀσκητικὸν ἠρετίσματο βίον. Πολὺς δ' ὢν τὴν σοφίαν τὴν τε καθ' ἡμᾶς, καὶ τὴν θύραθεν, διάφορα συγγράμματα καταλέλοιπε, πνευματικῆς σοφίας, καὶ ἀφράστου χάριτος γέμοντα. Ἐξ ὧν ἡμεῖς μελίττης τρόπον, ἀπανθισάμενοι τὸν τε περὶ Προσευχῆς λόγον τρισί, καὶ πεντήκοντα, καὶ ἑκατὸν

κεφαλαίους διειλημμένον, καὶ τὸν τὴν ἐπιγραφὴν, Ἄσκητικός, ἔχοντα· τούτοις καθάπερ τισὶ μελισσοῖς κηρίοις, τοὺς ἐντυχάζοντας δεξιούμεθα. μέλιτος γὰρ ὡς ἀληθῶς, καὶ ἀμβροσίας νέκταρος ἀποστάζουσι, καὶ πολύχουν ἐπαγγέλλονται τὸν τῆς ὠφελείας καρπὸν. Μémνηται δὲ τούτου καὶ ὁ σοφώτατος Φώτιος Ἀναγνώσει σά. σελίδι 266. οὕτως λέγων· «Καὶ Νεῖλου Μοναχοῦ λόγος ἀνεγνώθη τρισί, καὶ πεντήκοντα, καὶ ἑκατὸν κεφαλαίους διαιρούμενος· τὸν τῆς προσευχῆς δὲ ἐν τούτοις ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀναπτύσσει τύπον· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα αὐτοῦ ἀξιόλογα... τὴν τε κατὰ τὰ ἔργα τελειότητα, καὶ τὴν ἐν λόγοις μαρτυρούμενα δύναμιν.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΝΕΙΛΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΕΚΑΤΟΝ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΤΡΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Π Ὑρέττοντά με τῷ φλογμῷ τῶν ἀκαθάρτων παθῶν, συνήθως ἀνεκτῆσω τῇ τῶν θεοφιλῶν σου γραμμάτων ἐπαφῇ, τὸν κάμνοντά μου νοῦν ἐν τοῖς αἰσχίστοις, παραμυθησάμενος· καὶ τὸν μέγαν μιμησάμενος καθηγητὴν, καὶ διδάσκαλον μακαρίως, καὶ οὐ θαυμαστόν. σοὶ γὰρ αἶε μερίς γέγονε τὰ ἐπίσημα, ὡς καὶ τῷ εὐλογημένῳ Ἰακώβ· κα-

λῶς γὰρ δουλεύσας, τῆς Ραχήλ χάριν, καὶ λαβὼν τὴν Λείαν, ζητεῖς καὶ τὴν ποθυμένην, ὡς καὶ ταύτης δήπου πληρώσας τὰ ἑβδομα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην, ὡς ἔλην τὴν νύκτα κοπιάσας, πεπίακα οὐδέν. πλὴν ἐπὶ τῷ σῶ λόγῳ χαλάσας τὰ δίχτυα, ἡγρευτα ἰχθύων πλῆθος, οὐκ οἶμαι μὲν, ὅτι μεγάλων, ἑκατὸν δὲ ἕμως καὶ πεντήκοντα τριῶν καὶ τούτους ἐξαποστείλας ἐν τῇ σπυρίδι τῆς ἀγάπης, διὰ τῶν ἰσαριθμῶν κεφα-

ιζ. εν.

λαίων, τὴν πρόσταξιν πεποιηκώς. θαυμάζω δέ σε καὶ λίαν ζηλωτῆς ἀρίστης προθέσεως τῶν περὶ προσευχῆς ἐρῶντα κεφαλαίων. οὐ γὰρ ἀπλῶς τούτων ἐρᾶς τῶν ὑπὸ χειρῶν, καὶ ἐν χάριτι διὰ μέλανος τὸ εἶναι ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν ἐν νῷ ἰδρυμένων, δι' ἀγάπης καὶ ἀμνησικαχίας. ἀλλ' ἐπεὶ πάντα δισσά, * ὧν κατέναντι τοῦ ἐνὸς κατὰ τὸν σοφὸν Ἰησοῦν, δέχου πρὸς τῷ γράμματι, καὶ τῷ πνεύματι σύνες, ὡς παντὸς τοῦ γράμματος, νοῦς προηγείται. οὐκ ὄντος γὰρ τούτου, οὐδὲ γράμμα ἔσται. οὐκοῦν καὶ προσευχῆς, διττὸς ὁ τρόπος. ὁ μὲν, τίς πρακτικὸς, ὁ δὲ, θεωρητικὸς. οὕτως καὶ ἀριθμοῦ, τὸ μὲν πρόχειρον ἐστὶ ποσότης· τὸ δὲ σημαίνον, ποιότης. εἰς ἑκατὸν γὰρ καὶ πεντήκοντα καὶ τρία, τὸν περὶ προσευχῆς λόγον διειληφότες, εὐαγγελικὸν ὀφώνιον σοι πεπόμφαμεν, ἐν εὐρῆς συμβολικοῦ ἀριθμοῦ τερπνότητα, καὶ σχῆμα τρίγωνον, καὶ ἐξάγωνον. ὁμοῦ μὲν εὐσεβῆ γνώσιν Τριάδος· ὁμοῦ δέ, καὶ τῆςδε τῆς διακοσμήσεως τὴν περιγραφὴν, ὑπεμφαίνον. ἀλλὰ καὶ ὁ ἑκατὸν ἀριθμὸς καθ' ἑαυτὸν, τετράγωνός ἐστιν. ὁ δὲ πεντήκοντα τρίς, τρίγωνος, καὶ σφαιρικὸς. ὁ γὰρ εἰκοσιοκτῶ μὲν, τρίγωνος· σφαιρικὸς δέ, ὁ εἰκοσιπέντες πέμπτος. πεντάκις γὰρ πέντε, εἰκοσιπέντε. οὐκοῦν, ἔχεις τὸ τετράγωνον σχῆμα· οὐ μόνον διὰ τῆς τετρακτύος τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦδε τοῦ αἰῶνος τὴν ἐνσοφον γνώσιν, τῷ ἑκοσιπέντε ἀριθμῷ εἰκουῖαν, διὰ τὸ σφαιρικὸν τῶν χρόνων. ἑβδομάς γὰρ ἐπὶ ἑβδομάδα, καὶ μῆν' ἐπὶ μῆνα κινεῖται, καὶ ἐξ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐνιαυτὸν ὁ χρόνος κυλινδεῖται, καὶ καιρὸς ἐπὶ καιρὸν, ὡς ἐπὶ κινήσεως ἡλίου, καὶ σελήνης, ἔαρος, καὶ θέρου, καὶ τῶν ἐξῆς ἐρώμεν. τὸ δὲ τρίγωνον, σημαίνει ἂν σοι τῆς ἀγίας Τριάδος γνώσιν. ἄλλως· εἰ δὲ διὰ τῆς πληθύος, τὸν ἀριθμὸν κομίζει τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν, τρίγωνον ὄντα νόει, πρακτικὴν, φυσικὴν, καὶ θεολογικὴν· ἢ πίστιν, ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην· χρυσίον, ἄργυρον, λίθους τιμίους. ἀλλ' ὁ μὲν ἀριθμὸς, τοιοῦτος. τὸ δὲ τῶν κεφαλαίων ταπεινόν, οὐ παρυβρίσεις, ὡς εἰδὼς καὶ χορτάζεσθαι, καὶ ὑπερεῖσθαι· ναὶ μὴν καὶ ὡς μεμνημένος τοῦ τὰ δύο τῆς χήρας λεπτὰ μὴ ἀποβεβληκός, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πλοῦτον πολλῶν ἐτέρων ἀποδεξαμένον. οὐκοῦν εὐνοίας καὶ ἀγάπης καρπὸν εἰδὼς φυλάσσειν σοὶς γνησίοις ἀδελφοῖς, προσεύχου ὑπὲρ τοῦ ἀρρωστοῦντος ὅπως ὑγιάνῃ, καὶ ἄρας τοῦ

λοιποῦ τὸν κράββατον, περιπατήσῃ, χάριτι Χριστοῦ. Ἀμήν.

Εἴ τις βούλοιο τὸ εὐώδες θυμίαμα σκευάσαι, τὴν διαφανῆ λίβανον, καὶ τὴν κασσίαν, καὶ τὸν ὄνυχα, καὶ τὴν στακτὴν, ἐξίστου συνθήσει κατὰ τὸν νόμον. ταῦτα δὲ ἐστὶν ἡ τετράς τῶν ἀρετῶν. ἐὰν γὰρ πληρέσταται καὶ ἴται τυγχάνουσιν, οὐ προδοθήσεται ὁ νοῦς.

Καθαριεῖσα ψυχὴ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν πληρότητος, ἄκλονον τὴν τάξιν τοῦ νοῦ παρασκευάζει, δεκτικὸν αὐτὸν ποιῶσα τῆς ζητούμενης καταστάσεως.

Ἡ προσευχὴ, ὁμιλία ἐστὶ νοῦ πρὸς Θεόν. ποίας οὖν δεῖται καταστάσεως ὁ νοῦς, ἵνα ἰσχύτῃ ἀμεταστρόφως ἐκταθῆναι πρὸς τὸν οἰκτεῖον δεσπότην, καὶ συνομιλεῖν αὐτῷ μηδενὸς μεσιτεύοντος ;

Εἰ τῇ ἐπὶ γῆς βιάτῳ φλεγομένη προσεγγίσει πειράσας Μωυσῆς, κωλύεται, ἄχρις οὐ λύσει τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν· πῶς αὐτός, τὸν ὑπὲρ πᾶσαν αἰσθησὶν καὶ ἔννοιαν ἰδεῖν βουλόμενος, καὶ συνόμιλος αὐτῷ γενέσθαι, οὐ λύσεις ἐκ σοῦ πᾶν νόημα ἐμπαθές ;

Πρότερον περὶ λήψεως δακρύων προσεύχου· ἵνα διὰ τοῦ πένθους μαλαγῆς τὴν ἐνυπάρχουσαν τῇ ψυχῇ σου ἀγριότητα, καὶ ἐξαγορεύσας κατὰ σοῦ τὰς ἀνομίας σου τῷ Κυρίῳ, τῆς παρ' αὐτοῦ ἀφέσεως τεύξῃ.

Κέχρηστο τοῖς δάκρυσι, πρὸς παντὸς αἰτήματος κατόρθωσιν. λίαν γὰρ χαίρει σου ὁ Δεσπότης, ἐν δάκρυσι προσευχομένου.

Ἐὰν πηγὰς δακρύων ἐκχέης ἐν τῇ προσευχῇ σου, μηδαμῶς ἐπαίρου ἐν ἑαυτῷ, ὡς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὦν. βοήθειαν γὰρ προσεληφεν ἡ προσευχὴ σου, ἵνα δυνηθῆς προθύμως ἐξαγορευσαί σου τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἐξευμενίσασθαι τὸν δεσπότην διὰ τῶν δακρύων. μὴ οὖν εἰς πάθος τρέψῃς τὸ τῶν παθῶν ἀλέχημα, ἵνα μὴ πλέον παροργίσῃς τὸν δεδωκότα τὴν χάριν.

Πολλοὶ δακρύνοντες ὑπὲρ ἀμαρτιῶν, ἐπιλαθόμενοι τοῦ τῶν δακρύων σκοποῦ, μανέντες ἐξετράπησαν.

Στήθι ἐμπόνως, καὶ προσεύχου εὐτόνωος, καὶ ἀποστρέφου τὰς τῶν φροντίδων καὶ διαλογισμῶν ἐπιτεύξεις. ταράττουσι γὰρ καὶ θορυβοῦσί σε, ἵνα τοῦ τόνου ἐκλύσωσιν.

Ὅταν ἴδωσί σε οἱ δαίμονες προθυμούμενον ἀληθῶς προσεύξασθαι, τότε ὑποτίθενται νοήματα τινῶν πραγμάτων ὅθην ἀναγ-

α.

β'.

γ'.

δ'.

ε.

ς'.

ζ'.

η.

θ'.

ι.

- καίων, καὶ μετὰ βραχὺ ἐπαίρουσι τὴν περι-
αὐτῶν μνήμην, κινδύντες τὸν νοῦν πρὸς ζη-
τησιν αὐτῶν, καὶ ὡς μὴ εὐρίσκων σφόδρα
ἀθυμεῖ καὶ λυπεῖται. ἤνικα δὲ στή εἰς προσ-
ευχὴν, ὑπομιμνήσκουσιν αὐτῷ τῶν ζητη-
θέντων καὶ μνημονευθέντων, ἵνα κινήσεις ὁ
νοῦς πρὸς τὴν αὐτῶν γνῶσιν, ἀπολέσῃ τὴν
ἐγκαρπὸν προσευχὴν.
- ια. Ἄγωνίζου στήσαι τὸν νοῦν σου κατὰ τὸν
καιρὸν τῆς προσευχῆς, κωφόν, καὶ ἀλαλον,
καὶ δυνήσῃ προσεύξασθαι.
- ιβ. Ἦνικα ἂν ἀπαντήσῃ σοι πειρασμός, ἢ
ἀντιλογία διερεθίζῃ, πρὸς τὸν ἐξ ἐναντίας
ἄμα κινήσαι θυμὸν ἢ τινὰ ἄσημον ῥῆξαι
φωνήν, μνήσθητι τῆς προσευχῆς, καὶ τοῦ
κατ' αὐτὴν κρίματος, καὶ εὐθύς ἢ ἐν σοὶ
ἄτακτος κίνησις ἡρεμήσει.
- ιγ. Ὅσα ἂν ποιήσῃς πρὸς ἄμυναν ἀδελφοῦ
ἡδικηκότος σε, ἅπαντα εἰς σκάνδαλόν σοι
γενήσονται ἐν καιρῷ προσευχῆς.
- ιδ. Προσευχὴ ἐστὶ, πραότητος, καὶ ἀοργη-
σίας βλάβη.
- ιε. Προσευχὴ ἐστὶ, χαρᾶς, καὶ εὐχαριστίας
πρόβλημα.
- ισ. Προσευχὴ ἐστὶ, λύπης, καὶ ἀθυμίας ἀλέ-
ξημα.
- ιζ. Ἀπελθὼν πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα
καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ λαβὼν τὸν σταυρόν,
ἀπάρνησαι ἑαυτόν, ἵνα δυνηθῆς ἀπερισπά-
στως προσεύξασθαι.
- ιη. Εἰ βούλει ἐπαινετῶς προσεύχεσθαι, ἄρ-
νησαι σεαυτὸν καθ' ὄραν, καὶ πάμπολλα
δεινὰ πάσχων, ὑπὲρ προσευχῆς φιλοσόφει.
- ιθ. Ὅπερ ἂν χαλεπὸν ὑπομένων φιλοσοφί-
σης, τούτου τὸν καρπὸν κατὰ τὸν καιρὸν
τῆς προσευχῆς εὐρήσεις.
- κ. Ἐπιθυμῶν προσεύξασθαι ὡς δεῖ, μὴ λυ-
πήσῃς ψυχὴν· εἰ δὲ μήγε, εἰς μάτην τρέ-
χεις.
- κα. Ἄρες σου τὸ δῶρον, φησὶν, ἐμπροσθεν
τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν πρότερον,
διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλ-
θὼν, προσεύξῃ ἀταράχως. ἢ γὰρ μνησικα-
κία ἀμαυροῖ τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ προσευχο-
μένου, καὶ σκοτίζει τούτου τὰς προσευχάς.
- κβ. Οἱ λύπας, καὶ μνησικακίας ἑαυτοῖς ἐπι-
σωρεύοντες, ὅμοιοί εἰσι τοῖς ὕδωρ ἀντλοῦσι,
καὶ εἰς πῖθον τετρημένον βάλλουσιν.
- κγ. Ἐὰν ὑπομονητικὸς ᾖς, αἶε μετὰ χαρᾶς
προσεύξῃ.
- κδ. Προσευχομένου σου δεόντως, τοιαυτὰ σοὶ
ἀπαντῆσεται πράγματα, ἵνα δόξης δίκαιον
εἶναι πάντως, θυμῷ χρῆσασθαι. οὐκ ἔστι
δὲ δίκαιος θυμὸς κατὰ τοῦ πέλας τὸ σύνο-
λον. ἐὰν γὰρ ζητήσῃς, εὐρήσῃς, ὅτι δυνα-
τόν, καὶ δίχα θυμοῦ, καλῶς διατεθῆναι τὸ
πρᾶγμα. πάσῃ οὖν μηχανῇ χρῆσαι, εἰς τὸ
μὴ ῥῆξαι θυμόν.
- Ἦνικα, μὴ δοκῶν ἕτερον ἰᾶσθαι, αὐτὸς ἀ-
νίατος ἔσῃ, καὶ ὄψ ἐγκοπὴν τῇ προσευχῆσου.
Φειδόμενος θυμοῦ, φειδῶ εὐρήσεις, καὶ
φρόνιμον σεαυτὸν ἀναδείξεις, καὶ ἐν τοῖς
προσευχομένοις ἔσῃ.
- Κατὰ θυμοῦ ἐπιζόμενος, ἐπιθυμίας οὐκ
ἀνέξῃ παεῖ. αὕτη γὰρ ὕλας δίδωσι τῷ θυ-
μῷ, καὶ οὗτος ταράττει τὸν νοερόν ὀφθαλ-
μόν, λυμαινόμενος τὴν κατάστασιν τῆς προ-
σευχῆς.
- Μὴ ἐν μόνοις τοῖς ἐκτὸς σχήμασι προ-
σεύχου, ἀλλὰ πρότρεπε τὸν νοῦν σου εἰς συ-
ναίσθησιν πνευματικῆς προσευχῆς μετὰ πολ-
λοῦ φόβου.
- Ποτὲ μὲν, ἀθρόως ἐπιστὰς εἰς προσευ-
χὴν, εὐ προσεύξῃ ποτὲ δέ, καὶ λίαν πονή-
σας, οὐκ ἐπιτεύξῃ τοῦ σκοποῦ· ἵνα ἐτι μάλ-
λον ζητήσῃς, καὶ λαβῶν, ἕξεις ἄσυλον τὸ
κατόρθωμα.
- Ἐπιστάντος Ἀγγέλου, ἀθρόως ἅπαντες
ἀφίστανται οἱ ἐνοχλοῦντες ἡμῖν, καὶ εὐρί-
σκειται ὁ νοῦς ἐν πολλῇ ἀνέσει, ὑγειῶς προ-
σευχόμενος. ποτὲ δὲ τοῦ συνήθους πολέμου
ἡμῖν ἐπιχειμένου, πυκτεύει ὁ νοῦς, καὶ οὐ
συγχωρεῖται ἀνανεῦσαι. προπεποιώται γὰρ
τοῖς ποικίλοις πάθεσιν. ὅμως ἐπὶ πλέον ζη-
τῶν, εὐρήσει· καὶ κρούσονται, ἀνοιγήσεται
αὐτῷ.
- Μὴ προσεύχου τὰ σὰ θελήματα γενέ-
σθαι. οὐδὲ γὰρ πάντως συμφωνοῦσι τῷ θε-
λήματι τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ μᾶλλον καθὼς ἐ-
διδάχθης προσεύχου λέγων· γεννηθήτω τὸ
θέλημά σου ἐν ἐμοί. καὶ ἐπὶ παντὶ πράγ-
ματι, οὕτως αὐτὸν αἰτεῖ, ἵνα τὸ αὐτοῦ γέ-
νηται θελημα. θέλει γὰρ τὸ ἀγαθόν, καὶ
συμφέρον τῇ ψυχῇ σου, σὺ δὲ οὐ πάντως
τοῦτο ζητεῖς.
- Πολλάκις προσευξάμενος, ἠτησάμην γε-
νέσθαι μοι, ὃ ἔδοξα καλὸν εἶναι, καὶ ἐπέ-
μενον τῷ αἰτήματι ἀλόγως βιάζομενος τὸ
θέλημα τοῦ Θεοῦ· καὶ μὴ ἀποδιδούς αὐτῷ,
ἵνα ὃ οἶδε συμφέρον, αὐτὸ μᾶλλον οἰκονο-
μήσῃ. καὶ μέντοι λαβῶν, ἠχθέσθην ὕστερον
λίαν, διότι μὴ μᾶλλον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ
ἠτησάμην γενέσθαι. οὐ γὰρ τοιοῦτόν μοι ἀ-
πήνητε τὸ πρᾶγμα, ὅλον ἐνόμιζον.

κέ.

κς'.

κζ'.

κή.

κθ'.

λ'.

λα.

λβ'.

λγ'. Τί αγαθόν, ἀλλ' ἢ Θεός; οὐκοῦν αὐτῷ ἀποδῶμεν πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ εὖ ἡμῖν ἔσται. ὁ γὰρ ἀγαθός, πάντως καὶ ἀγαθῶν ἐστὶ πάροχος δωρεῶν.

λδ'. Μὴ ὀδυνῶ μὴ κομιζόμενος εὐθέως παρὰ Θεοῦ τὸ αἶτημα ἢ αἰτεῖς. βούλεται γὰρ σε ἐπιπλέον εὐεργετησάμενος προσκαρτεροῦντα αὐτῷ ἐν τῇ προσευχῇ. τί γὰρ ἀνώτερον τοῦ τῷ Θεῷ προσομιλεῖν, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν συνουσίᾳ περισπᾶσθαι;

λέ'. Ἀπερίσπαστος προσευχῇ ἔστιν, ἄκρα νόησις νοός.

λς'. Προσευχῇ ἔστιν, ἀνάβασις νοῦ πρὸς Θεόν.

λζ'. Εἰ προσεύξασθαι ποιεῖς, ἀπόταξαι τοῖς σύμπτωσιν, ἵνα τὸ πᾶν κληρονομήσῃς.

λη'. Προσεύχου πρότερον, περὶ τοῦ καθαρῆναι τῶν παθῶν· καὶ δεύτερον, περὶ τοῦ ῥυθῆναι ἀπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ τῆς λήθης· καὶ τρίτον, ἀπὸ παντός πειρασμοῦ, καὶ ἐγκαταλείψεως.

λθ'. Μόνην ζῆτει ἐν τῇ προσευχῇ σου, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν Βασιλείαν, τουτέστι, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν γνῶσιν· καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προστεθήσεται σοι.

μ'. Δίκαιον μὴ μόνον περὶ οἰκειᾶς καθάρσεως προσεύχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ παντός τοῦ ὁμοφύλου, ἵνα Ἀγγελικὸν μιμήσῃ τρόπον.

μά'. Ὅρα, εἰ ἀληθῶς Θεῷ παρέστηκας ἐν τῇ προσευχῇ σου, ἢ ἐπαίνω ἀνθρωπίνω ἡττᾶ, καὶ τοῦτον θηρᾶν ἐπέειγ' ὥσπερ ἐπικαλύμματι κεχρημένος τῇ παρατάσει τῆς προσευχῆς.

μβ'. Εἰ μετὰ ἀδελφῶν, εἴτε καταμόνας προσεύχῃ, ἀγώνισαι, μὴ ἔθει, ἀλλ' αἰσθήσει προσεύχεσθαι.

μγ'. Αἰσθησις ἐστὶ προσευχῆς, σύννοια μετ' εὐλαβείας, καὶ κατανύξεως, καὶ ὀδύνης ψυχῆς ἐν ἐξαγορεύσει πταισμάτων, μετὰ στεναγμῶν ἀφανῶν.

μδ'. Ἐὰν περικλέπτηται ὁ νοῦς σου ἀκμὴν ἐν καιρῷ προσευχῆς, οὐδέπω ἔγνω ὅτι Μοναχός προσεύχεται, ἀλλ' ἔτι κοσμικός ἐστι, τὴν ἐξωθεν σκηρὴν καλλωπίζων.

μέ'. Προσευχόμενος, τὴν μνήμην σου δυνάμει φύλαττε, ἵνα μὴ τὰ οἰκεία παραθήσεται σοι, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς παραστάσεως σεαυτὸν κίνει. λίαν γὰρ πέφυκεν ὁ νοῦς συλάσθαι ὑπὸ τῆς μνήμης, ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς.

μς'. Ἡ παλαιῶν πραγμάτων φαντασίας ἄγει σοι ἢ μνήμη προσευχομένου, ἢ νέας φροντίδας, ἢ τὸ πρόσωπον τοῦ λελυπηκότος.

λίαν βασκαίνει ὁ δαίμων ἀνθρώπῳ προσευχομένῳ, καὶ πάσῃ χράται μηχανῇ λυμῆνασθαι τὸν τούτου σκοπόν. οὐ παύεται οὖν τὰ νοήματα κινῶν τῶν πραγμάτων διὰ τῆς μνήμης, καὶ ἔλα τὰ πάθη ἀναμοχλεύων διὰ τῆς σαρκός, ἵνα ἐμποδίσαι δυνηθῇ τῷ ἀρίστῳ αὐτοῦ δρόμῳ, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἐκδημίᾳ.

Ὅταν πολλὰ ποιήσας ὁ πονηρότατος δαίμων, μὴ δυνηθῇ ἐμποδίσαι τῇ τοῦ δικαίου προσευχῇ, μικρὸν ὑποχαλᾶ, καὶ μετέπειτα ἀμύνεται αὐτὸν προσευξάμενον. ἢ γὰρ εἰς ὀργὴν τοῦτον ἐξάψας, ἀφανίζει τὴν ἐκ τῆς προσευχῆς συγκροτούμενην ἀρίστην κατάστασιν αὐτῷ, ἢ πρὸς ἡδονὴν ἄλογον ἐρεθίσας, ἐνυβρίζει τὸν νοῦν.

Προσευξάμενος ὡς δεῖ, προσδόκα ἢ μὴ δεῖ, καὶ στήθι ἀνδρείως φυλάττων τὸν καρπὸν σου. εἰς τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐτάγης, ἐργάζεσθαι, καὶ φυλάττειν. μὴ οὖν ἐργασάμενος, ἐάσης ἀφύλακτον τὸ ποιηθέν, εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν ὠφέλησας προσευχόμενος.

Πᾶς ὁ συγκροτούμενος πόλεμος μεταξὺ ἡμῶν τε, καὶ τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων, οὗ περὶ ἐτέρου γίνεται, ἢ περὶ πνευματικῆς προσευχῆς. λίαν γὰρ πολέμιος αὐτοῖς ἐστὶ καὶ ἐπαχθεστάτη, ἡμῖν δὲ σωτήριος καὶ προσηνεστάτη.

Τί βούλεται τοῖς δαίμοσιν ἐνεργεῖν ἐν ἡμῖν; γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν τε, καὶ μνησικακίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάθη· ἵνα παχυνθεῖς ἐξ αὐτῶν ὁ νοῦς, μὴ δυνηθῇ ὡς δεῖ προσεύξασθαι. τὰ γὰρ τοῦ ἀλόγου μέρους πάθη ἄρξαντα, οὐκ ἐξ αὐτὸν λογικῶς κινεῖσθαι.

Τὰς ἀρετὰς μετερχόμεθα, διὰ τοὺς λόγους τῶν γεγονότων, καὶ τούτους διὰ τὸν οὐσιώσαντα λόγον· οὗτος δὲ ἐν τῇ κατάστασι τῆς προσευχῆς ἀναφαίνεσθαι εἴθωεν.

Κατάστασις ἐστὶ προσευχῆς, ἕξις ἀπαθείας, ἔρωτι ἀκροτάτῳ εἰς ὕψος νοητὸν ἀρπάζουσα τὸν φιλόσοφον νοῦν.

Οὐ μόνον θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας δεῖ ἄρχειν τὸν ἀληθῶς προσεύξασθαι βουλομένον, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς νοήματος ἐμπαθοῦς γενέσθαι.

Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, τούτῳ ὡς πατρὶ αἰεὶ συνομιλεῖ, ἀποστρεφόμενος πᾶν νόημα ἐμπαθές.

Οὐχ ὁ ἀπαθείας τετυχηκώς, ἤδη καὶ προσεύχεται ἀληθῶς. δύναται γὰρ ἐν τοῖς φιλοῖς νοήμασιν εἶναι, καὶ ἐν ταῖς ἱστορίαις

μζ'.

μθ'.

μδ'.

ν'.

να'.

νβ'.

νγ'.

νδ'.

νε'.

	αὐτῶν περισπᾶσθαι, καὶ μακρὰν ἀπέχειν ἀπὸ Θεοῦ.	γιζόμενος, ἢ μνησικακῶν, ἐκτός ἐστι μέμψεως. ὁμοίος γὰρ ἐστὶ τῷ ὀξυοπεῖν θέλοντι, καὶ τοὺς οἰκείους ὀφθαλμοὺς ἐκταράσσοντι.	
νζ'.	Οὐχ ὅτε μὴ χρονίζει ὁ νοῦς ἐν τοῖς ψιλῶς νοήμασι τῶν πραγμάτων, ἤδη καὶ προσευχῆς κατείληφε τόπον. δύναται γὰρ ἐν τῇ θεωρίᾳ αἰεὶ εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν ἀδολεσχεῖν ἅπερ εἰ καὶ φιλὰ ῥήματα ἐστίν, ἀλλ' ὡς πραγμάτων ὄντα θεωρήματα, τυποῦσι καὶ σχηματίζουσι τὸν νοῦν, καὶ μακρὰν ἀπάγουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.	Εἰ προσεύξασθαι ποθεῖς, μηδὲν τῶν ἐναντιουμένων τῇ προσευχῇ πράττε· ἵνα ὁ Θεὸς ἐγγίσας, συμπορεύσῃ σοι.	ξς'.
νη'.	Ἐὰν μὴ ὑπὲρ τὴν θεωρίαν τῆς σωματικῆς φύσεως ὁ νοῦς γένηται, οὐπω τέλειον τὸν τοῦ Θεοῦ τόπον ἐθεάσατο. δύναται γὰρ ἐν τῇ τῶν νοητῶν εἶναι γνώσει, καὶ ποικίλεσθαι πρὸς αὐτά.	Μὴ σχηματίζῃς τὸ Θεῖον ἐν σεαυτῷ προσευχόμενος, μηδὲ πρὸς μορφὴν τινὰ συχωρήσης τυπωθῆναι σου τὸν νοῦν, ἀλλ' αὐλῶς τῷ αὐλῷ πρόσθι, καὶ συνήσεις.	ξζ'.
νο'.	Εἰ προσεύξασθαι βούλει, Θεοῦ χρεῖα τοῦ διδόντος εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ. οὐκοῦν ἐπικαλοῦ αὐτόν, λέγων· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου. τοῦτέστι, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ὁ Μονογενὴς σου Υἱός. οὕτω γὰρ ἐδίδαξε λέγων· ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖσθαι τὸν Πατέρα.	Φυλάττου τὰς παγίδας τῶν ἐναντιῶν. γίνεται γάρ, ἐν τῷ προσεύχεσθαι σε καθαρῶς καὶ ἀταράχως, ἀθρόως ἐπιστῆναί σοι μορφὴν τινὰ ξένην καὶ ἀλλόφυλον, πρὸς τὸ εἰς οἴησίν σε ἀπαγαγεῖν, τοπάζοντα τὸ θεῖον ἐκεῖ· ἵνα τὸ ἀθρόως ἐκκαλυφθῆναι σοι ποσόν, τὸ θεῖον εἶναι πείσῃ· ἀποσον δὲ τὸ θεῖον καὶ ἀσχημάτιστον.	ξη'.
νθ'.	Ἐἰ προσεύξασθαι βούλει, Θεοῦ χρεῖα τοῦ διδόντος εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ. οὐκοῦν ἐπικαλοῦ αὐτόν, λέγων· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου. τοῦτέστι, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ὁ Μονογενὴς σου Υἱός. οὕτω γὰρ ἐδίδαξε λέγων· ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖσθαι τὸν Πατέρα.	Ὅταν μὴ δυναθῇ τὴν μνήμην κινήσαι ἐν τῇ προσευχῇ ὁ φθονερὸς δαίμων, τότε τὴν κράσιν τοῦ σώματος ἐκδιάζεται, εἰς τὸ ποιῆσαι ξένην τινὰ φαντασίαν τῷ νῷ, καὶ μορφῶσαι αὐτόν. ὁ δὲ ἔθος ἔχων ἐν νοήμασι συνεῖναι, ῥαδίως κάμπτεται· καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν γινώσκων, καὶ ἀνείδεον ἐπειγόμενος, ἀπατάται καπνὸν ἀντὶ φωτὸς κατέχων.	ξθ'.
ξ'.	Ὁ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσευχόμενος, οὐκ ἔτι ἐκ τῶν κτισμάτων τὸν δημιουργὸν γεραίρει, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ αὐτὸν ἀνυμνεῖ.	Στήθι ἐπὶ τῆς φυλακῆς σου, φυλάττων τὸν νοῦν σου ἀπὸ νοημάτων, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, τὴν αἴτησιν πληρῶσαι, καὶ στήναι ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ ἡμερίᾳ· ἵνα ὁ συμπάσχων τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ σοὶ ἐπιφοιτήσῃ· καὶ τότε λήψῃ δῶρον προσευχῆς εὐκλεέστατον.	ο'.
ξα'.	Εἰ θεολόγος εἶ, προσεύξῃ ἀληθῶς. καὶ εἰ ἀληθῶς προσεύχῃ, θεολόγος εἶ.	Οὐ δυναθῇ προσεύξασθαι καθαρῶς, πράγμασι συμπλεκόμενος ὑλικοῖς, καὶ φροντίσι συνεχέσι δονούμενος. προσευχὴ γὰρ ἐστίν, ἀπόθεσις νοημάτων.	οα'.
ξβ'.	Ὅταν ὁ νοῦς σου τῷ πολλῷ πρὸς τὸν Θεὸν πῶθῃ, κατὰ μικρὸν οἶον ὑπαναχωρεῖ τῆς σαρκός, καὶ πάντα τὰ ἐξ αἰσθήσεως, ἢ μνήμης, ἢ κράσεως νοήματα ἀποστρέφεται, εὐλαβείας ὁμοῦ, καὶ χαρᾶς ἔμπλεως γενόμενος, τότε νόμιζε ἡγγικέναι ὄροις προσευχῆς.	Οὐ δύναται δεδεμένος δραμεῖν. οὐδὲ νοῦς πάθει δουλεύων, προσευχῆς πνευματικῆς τόπον ἰδεῖν. ἔλκεται γὰρ καὶ περιφέρεται ἐκ τοῦ ἐμπαθοῦς νοήματος, καὶ οὐχ ἔξει στάσιν ἀκλόνητον.	οβ'.
ξγ'.	Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τῇ ἡμετέρᾳ συμπάσχον ἀσθενείᾳ, καὶ ἀκαθάρτοις οὖσιν ἡμῖν ἐπιφοιτᾷ· καὶ εἰ εὖροι τὸν νοῦν μόνον φιληθῶς αὐτῷ προσευχόμενον, ἐπιβαίνει αὐτῷ· καὶ ἅπασαν τὴν κυκλοῦσαν αὐτῷ τῶν λογισμῶν, ἢ νοημάτων φάλαγγα ἐξαφανίζει· προτρεπόμενον αὐτὸν εἰς ἔρωτα πνευματικῆς προσευχῆς.	Ἐπὰν καθαρῶς λοιπὸν καὶ ἀπαθῶς ὁ νοῦς προσεύχεται, τηνικαῦτα οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπέρχονται αὐτῷ οἱ δαίμονες, ἀλλ' ἐκ τῶν δεξιῶν. ὑποτίθενται γὰρ αὐτῷ δόξαν Θεοῦ, καὶ σχηματισμὸν τινὰ, τῶν τῇ αἰσθήσει φίλων, ὡς δοκεῖν τέλειον τετεῦχθαι αὐτὸν τοῦ περὶ προσευχῆς σκοποῦ. τοῦτο δὲ ἔφρασε γνωστικὸς ἀνὴρ, ὑπὸ τοῦ τῆς κενοδοξίας πάθους γίνεσθαι· καὶ ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ ἀπτομένου τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφα-	ογ'.
ξδ'.	Οἱ μὲν λοιποὶ, διὰ τῆς ἀλλοιωσεως τοῦ σώματος, ἐμποιοῦσι τῷ νῷ λογισμούς, ἢ νοήματα, ἢ θεωρήματα· ὁ δὲ γε Κύριος τούναντίον δρᾷ, αὐτῷ τῷ νῷ ἐπιβαίνων, ἐντίθησιν αὐτῷ γνώσιν ὧν βούλεται· καὶ διὰ τοῦ νοῦ, τὴν ἀκρασίαν τοῦ σώματος κατευνάζει.		
ξε'.	Οὐδεὶς ἐρῶν ἀληθοῦς προσευχῆς, καὶ ὀρ-		

<p>οδ'.</p> <p>οέ.</p> <p>οε'.</p> <p>οζ'.</p> <p>οη'.</p> <p>οθ'.</p> <p>οι'.</p> <p>οιά.</p>	<p>λον τόπου.</p> <p>Οίμαι τὸν δαίμονα ἐφαπτόμενον τοῦ εἰρημένου τόπου, τὸ περὶ τὸν νοῦν φῶς τρέπειν καθὼς βούλεται. καὶ οὕτω κινεῖσθαι τὸ τῆς κενοδοξίας πάθος εἰς λογισμόν, μορφοῦντα τὸν νοῦν κουφογνώμωνως πρὸς τοπασμὸν θείας, καὶ οὐσιώδους γνώσεως μὴ ὀχλούμενος δὲ ὁ τοιοῦτος ὑπὸ σαρκικῶν, καὶ ἀκαθάρτων παθῶν, ἀλλὰ καθαρῶς δῆθεν παρεστῶς, δοκεῖ μηκέτι ἐνέργειάν τινα ἐναντίαν γίνεσθαι ἐν αὐτῷ· ὅθεν ὑποπτέυει θείαν εἶναι ἐπιφάνειαν, τὴν γινομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ δαίμονος· δεινότητι λίαν χρωμένου, καὶ διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ συνεζευγμένον φῶς ἀλλοιοῦντος, καὶ μορφοῦντος αὐτὸν καθὼς προέφημεν.</p> <p>Ὁ τοῦ Θεοῦ Ἄγγελος ἐπιστάς, λόγῳ μόνῳ ἄπαταν τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν παύει ἐξ ἡμῶν, καὶ κινεῖ τὸ φῶς τοῦ νοῦ ἀπλανῶς ἐνεργεῖν.</p> <p>Τὸ λέγειν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, κομίζεσθαι τὸν Ἄγγελον θυμίαμα, ἵνα δῶ εἰς τὰς προσευχὰς τῶν Ἁγίων, οἶμαι τὴν χάριν εἶναι ταύτην, τὴν διὰ τοῦ Ἀγγέλου ἐνεργουμένην. γινώσκοντες γὰρ ἐμποιεῖ τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς, ὥστε ἐστάναι λοιπὸν ἐκτὸς παντὸς κλόνου, ἀκηδίας τε, καὶ ὀλιγοψυχίας τὸν νοῦν.</p> <p>Αἱ φιάλαι τῶν θυμιαμάτων, αἱ προσευχαὶ εἶναι λέγονται τῶν Ἁγίων, ἅς οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐπέφεροντο. φιάλην δὲ ὑποληπτέον, τὴν πρὸς Θεὸν φιλίαν, ἣτοι τὴν τελείαν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην, ἐν ἣ ἡ προσευχὴ ἐργεῖται ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ.</p> <p>Ὅταν δόξης μὴ δεῖσθαι δακρύων ἐν τῇ προσευχῇ σου δι' ἁμαρτίας, σκόπει πόσον ἀφέστηκας τοῦ Θεοῦ, ὀφείλων εἶναι διαπαντὸς ἐν αὐτῷ, καὶ θερμότερον δακρύσεις.</p> <p>Ναὶ μὴν ἐπιγινώσκων τὰ μέτρα σου, ἠδέως πενήθησης, ταλανίζων σεαυτὸν, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· πῶς ἀκάθαρτος ὢν, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ τοιοῦτου ὑπάρχων, τουτέστιν ἐναντίων, τολμᾷς τῷ Κυρίῳ σαβαὼθ παρεστάναι.</p> <p>Ἐὰν ἀληθῶς προσεύχη, πολλὴν πληροφορίαν εὐρήσεις· καὶ Ἄγγελοι συνελεύσονται σοὶ ὡς καὶ τῷ Δανιήλ, καὶ τοὺς λόγους τῶν γινομένων φωτιοῦσί σε.</p> <p>Γίνωσκε, ὅτιπερ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι πρότερονται ἡμᾶς εἰς προσευχὴν, καὶ συμπάρειστανται ἡμῖν χαίροντες ἅμα, καὶ προσευ-</p>	<p>χόμενοι ὑπὲρ ἡμῶν. ἐὰν οὖν ἀμελήσωμεν, καὶ δεξώμεθα λογισμοὺς ἐναντίους, λίαν παροξύνομεν αὐτούς· ὅτιπερ αὐτοὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀγωνίζονται τοσοῦτον· ἡμεῖς δὲ, οὐδὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν βουλόμεθα ἱκετεῦσαι τὸν Θεόν, ἀλλὰ καταφρονοῦντες τῆς ἑαυτῶν λειτουργίας, καὶ τὸν τούτων δεσπότην καὶ Θεὸν καταλιμπάνοντες, δαίμοσιν ἀκαθάρτοις ἐντυγχάνομεν.</p> <p>Προσεύχου ἐπιεικῶς καὶ ἀταράχως, καὶ ψάλλε συνετῶς καὶ εὐρύθμως, καὶ ἔση ὡς νεοσσὸς ἀετοῦ ἐν ὕψει αἰρόμενος.</p> <p>Ἡ μὲν ψαλμωδία, τὰ πάθη κατευνάζει, καὶ τὴν ἀκρασίαν τοῦ σώματος ἡρεμεῖν ἀπεργάζεται· ἡ δὲ προσευχὴ, ἐνεργεῖν παρασκευάζει τὸν νοῦν τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν.</p> <p>Προσευχὴ ἐστὶ, πρέπουσα ἐνέργεια τῇ ἀξίᾳ τοῦ νοῦ· ἣτοι κρείττων, καὶ εἰλικρινῆς χρῆσις αὐτοῦ.</p> <p>Ἡ μὲν ψαλμωδία, τῆς ποικίλης σοφίας ἐστίν· ἡ δὲ προσευχὴ, προσοίμιον ἐστὶ τῆς αὐλοῦ, καὶ ποικίλης γνώσεως.</p> <p>Ἡ γνώσις καλλίστη ὑπάρχει. συνεργὸς γάρ ἐστὶ τῆς προσευχῆς· τὴν νοερὰν δύναμιν τοῦ νοῦ διϋπνίζουσα πρὸς θεωρίαν τῆς θείας γνώσεως.</p> <p>Εἰ οὐδέπω ἔλαβες χάρισμα προσευχῆς, ἢ ψαλμωδίας, ἐφέδρευσον, καὶ λήψη.</p> <p>Ἐλέγε δὲ αὐτοῖς καὶ παραβολὴν πρὸς τὸ δεῖν αὐτοὺς πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν. οὐκοῦν, μὴ ἐκκάκει τέως, μηδὲ ἀθύμει, ὡς μὴ λαβῶν. λήψη γὰρ ὑπερῶν. καὶ ἐπήγαγε τῇ παραβολῇ· τὸ γὰρ, εἰ καὶ Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, ἀλλάγε διὰ τὸ κόπους μοι παρέχειν τὴν γυναῖκα, ποιήσω τὴν κρίσιν αὐτῆς. οὕτως οὖν καὶ ὁ Θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν βωόντων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐν τάχει. εὐθύμει τοιγαροῦν προσκαρτερῶν ἐμπόνως τῇ ἀγίᾳ προσευχῇ.</p> <p>Μὴ θέλε, ὡς σοὶ δοκεῖ, ἀλλ' ὡς Θεῷ ἀρέσκει, γενέσθαι τὰ κατὰ σέ· καὶ ἔση ἀτάραχος καὶ εὐχάριστος ἐν προσευχῇ σου.</p> <p>Κἂν μετὰ Θεοῦ δοκῆς εἶναι, φυλάττου τὸν τῆς πορνείας δαίμονα. λίαν γὰρ ἐστὶν ἀπατεῶν, καὶ φθονερώτατος, καὶ βούλεται δξύτερος εἶναι τῆς κινήσεως, καὶ νήψεως τοῦ νοός σου, ὡς καὶ ἀπὸ Θεοῦ ἀποσπᾶν αὐτόν, παρεστῶτα αὐτῷ μετ' εὐλαβείας, καὶ φόβου.</p> <p>Ἐὰν προσευχῆς ἐπιμελῆ, ἐτοιμάζου πρὸς ἐπαγωγὰς δαιμόνων, καὶ καρτερῶς τὰς μά-</p>	<p>πβ'.</p> <p>πγ'.</p> <p>πδ'.</p> <p>πε'.</p> <p>πς'.</p> <p>πζ'.</p> <p>πη'.</p> <p>πθ'.</p> <p>ι'.</p> <p>ια'.</p>
--	--	---	--

- στιγας ὑπόμενε. ὡς γὰρ θῆρες ἄγριοι ἐπελεύσονται σοι, καὶ πᾶν σου κακώσουσι τὸ σῶμα.
- ηβ'. Παρασκευάζου ὡς ἔμπειρος ἀγωνιστής, κἄν ἀθρώως ἰδῆς φαντασίαν, μὴ κλονεῖσθαι· κἄν ῥομφαίαν κατὰ σοῦ ἐσπασμένην, ἢ λαμπάδα κατατρέχουσάν σου τὴν ὄψιν, μὴ ταράττεσθαι· κἄν μορφὴν τινα ἀηδῆ, καὶ αιματώδη, μηδὲ ὅλως καταπίπτειν τὴν ψυχὴν. ἀλλὰ στήθι ὁμολογῶν τὴν καλὴν ὁμολογίαν, καὶ ῥᾶον ἐπόψῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου.
- ηγ'. Ὁ τὰ λυπηρὰ ὑποφέρων, καὶ τῶν περιχαρῶν τεύξεται. καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀηδέσι καρτερῶν, τῶν ἡδέων οὐκ ἀμοιρήσει.
- ηδ'. Ὅρα, μὴ σε ἀπατήσωσι διὰ τινος ὀπτασίας οἱ πονηροὶ δαίμονες, ἀλλὰ γίνου σύννους, τρεπόμενος εἰς εὐχὴν, καὶ παρακάλει τὸν Θεόν· ἵνα εἰ μὲν ἐξ αὐτοῦ ἔστι τὸ νόημα, αὐτὸς σε φωτίσῃ. εἰδὲ μήγε, τὸ τάχος τὸν πλάνον ἀπελάσῃ ἀπὸ σοῦ. καὶ θάρσει ὡς οὐ στήσονται οἱ κύνες, σοῦ ἐμπύρως τῇ πρὸς Θεὸν ἐντεύξει κεχηρημένου. εὐθέως γὰρ ἀοράτως, καὶ ἀφανῶς, Θεοῦ δυνάμει, μαστιζόμενοι, μακρὰν ἐλαθήσονται.
- ηε'. Δίκαιόν ἐστι, μηδὲ τὸν δόλον σε τοῦτον ἀγνοεῖν· ὅτι ἐν καιρῷ μερίζουσιν ἑαυτοὺς οἱ δαίμονες, καὶ εἰ δόξης βοήθειαν ἐπιζητεῖν, εἰσίσαισι οἱ λοιποὶ ἐν σχήμασιν ἀγγελικοῖς, τοὺς πρῶτους ἀπελαύνοντες· πρὸς τὸ σὲ ἐξαπατᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν τῇ γνώμῃ, ὡς δῆθεν ὄντων ἀγγέλων.
- ης'. Ταπεινοφροσύνης πολλῆς ἐπιμέλῃσαι, καὶ ἀνδρείας, καὶ οὐ μὴ σου δαιμόνων ἐπήρεια καθάψῃται τῆς ψυχῆς· καὶ μᾶστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ σκηνώματί σου, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε. καὶ ἀφανῶς ἄπασαν τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν ἀποδιώξουσιν ἀπὸ σοῦ.
- ηζ'. Ψόφους μὲν, καὶ κτύπους, καὶ φωνάς, καὶ αἰκισμοὺς ἐκ δαιμόνων ἀκούσεται, ὁ καθαρᾶς ἐπιμελούμενος προσευχῆς· ἀλλ' οὐ συμπεσεῖται, οὐδὲ προδώσει τὸν λογισμὸν, λέγων πρὸς τὸν Θεόν· οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· καὶ τὰ ὅμοια.
- ηη'. Ἐν καιρῷ τῶν τοιούτων πειρασμῶν, βραχεῖα καὶ ἐπιτεταμένη προσευχὴ κέχηρησιν.
- ηθ'. Ἐὰν ἀπειλήσωσί σοι οἱ δαίμονες ἀθρώως ἐκ τοῦ ἀέρος προφαίνεσθαι, καὶ ἐκπλήττειν σε καὶ διαρπάξαι τὸν νοῦν σου, μὴ πτοηθῆς αὐτούς· μηδὲ ὄλως φροντίσῃς τῆς τούτων ἀπειλῆς. ἐκφοβοῦσι γὰρ σε πειράζοντες, εἰ ἄρα προσέχεις αὐτοῖς, ἢ τέλεον αὐτῶν κατεφρόνησας.
- Εἰ Θεῷ παντοκράτορι, καὶ δημιουργῷ, καὶ προνοητῇ τοῦ παντὸς παρίστασαι ἐν τῇ προσευχῇ, τί οὕτως ἀλόγως αὐτῷ παρέστηκας, ὡς παρελθεῖν τὸν ἀνυπέβλητον αὐτοῦ φόβον, καὶ κώνωπας, καὶ κινθάρους δεδίττεσθαι; ἢ οὐκ ἤκουσας τοῦ λέγοντος; Κύριον τὸν Θεόν σου φοβήσῃ. καὶ πάλιν· ὃν φρίττει καὶ τρέμει πάντα ἀπὸ πρόσωπου δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ τὰ ἐξῆς.
- Ὡς περ ὁ ἄρτος τροφή ἐστὶ τῷ σώματι, καὶ ἡ ἀρετὴ τῇ ψυχῇ, οὕτως καὶ τοῦ νοῦ ἡ πνευματικὴ προσευχὴ, τροφή ὑπάρχει.
- Μὴ φαρισαϊκῶς, ἀλλὰ τελωνικῶς προσεύχου ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ τῆς προσευχῆς, ἵνα καὶ σὺ δικαιωθῆς ὑπὸ Κυρίου.
- Ἀγωνίζου μὴ κατεύξασθαι τινος ἐν τῇ προσευχῇ σου, ἵνα μὴ ἂ οἰκοδομεῖς, καταλύσης· βδελυκτὴν ποιῶν τὴν προσευχὴν σου.
- Ὁ χρεωφειλέτης τῶν μυριῶν ταλάντων παιδευέτω σε· ὡς εἰ μὴ ἀφήσεις τῷ δφειλέτῃ, οὐδὲ αὐτὸς τεύξῃ τῆς ἀφέσεως. παρέδωκε γὰρ αὐτόν, φησί, τοῖς βασανισταῖς.
- Παραπέμπου τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος, ἐν τῇ παραστάσει τῆς προσευχῆς· ἵνα μὴ νυττόμενος ὑπὸ ψύλλης, ἢ φθειρός, ἢ κώνωπος, ἢ μυίας, ζημιωθῆς τὸ μέγιστον κέρδος τῆς προσευχῆς σου.
- Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινὲ τῶν ἁγίων προσευχομένων, τοσοῦτον ἀνθίστατο ὁ πονηρὸς, ὡς ἅμα τῷ ἐκτεῖναι τὰς χεῖρας, ἐκείνον ὡς λέοντα μετασχηματισθῆναι, καὶ ἀνεγείρειν εἰς ὄρθον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ τοὺς οἰκείους ὄνυχας ἐκατέρωθεν ταῖς δυοῖς ψόαις ἐμπείρειν τοῦ ἀγωνιστοῦ· καὶ μὴ ἀφίστασθαι, πρὶν τὰς χεῖρας κατάξῃ· τὸν δέ, μηδέποτε ὑποχαλάσαι ταύτας, ἄχρις οὗ τὰς συνήθεις εὐχὰς ἐκπληρώσῃ.
- Τοιοῦτον ἐγνώμεν καὶ τὸν ἐν λάκκῳ ἠσυχάσαντα, Ἰωάννην τὸν μικρόν· μᾶλλον δὲ ὑπερμεγέθη Μοναχόν· ὃς ἀκίνητος ἔμεινεν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ συνουσίας, τοῦ δαίμονος ἐν εἰδῇ δράκοντος περιελιχθέντος αὐτῷ, καὶ μασσωμένου αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπερευγομένου.
- Ἀνέγνωσ πάντως καὶ τοὺς βίους τῶν ταβεννησιωτῶν Μοναχῶν, κατὰ φησί, ὅτι λαλοῦντος τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου λόγον τοῖς ἀδελφοῖς, ἦλθον δύο ἐχιδναὶ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ὁ δέ, ἀταράχως ποιήσας αὐτοὺς ὡσεὶ καμάραν, ὑπέλαβεν αὐτὰς ἐνδοθεν ἕως

ρ'.

ρά.

ρβ'.

ργ'.

ρδ'.

ρε.

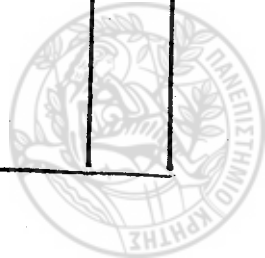
ρς'.

ρζ'.

ρη.

	ἐπαύσατο λαλῶν τὸν λόγον· καὶ τότε αὐτὰς ὑπέδεικνε τοῖς ἀδελφοῖς, ἐξηγούμενος τὸ πρᾶγμα.	θρώπουσ ὡς Θεόν, μετὰ Θεὸν λογιζόμενος.	
ρθ'.	Περὶ ἐτέρου πάλιν ἀνέγνωμεν πνευματικοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι προσευχομένου αὐτοῦ, ἐχιδνα ἐλθοῦσα, καθήψατο τοῦ ποδὸς αὐτοῦ. ὁ δὲ, οὐ πρότερον καθήκε τὰς χεῖρας, ἄχρις οὐ τὴν συνήθη ἐξετέλεσεν εὐχὴν· καὶ οὐδὲν ἐβλάβη ὁ ἀγαπήσας τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἑαυτόν.	Μακάριός ἐστι Μοναχός, ὁ τὴν πάντων σωτηρίαν καὶ προκοπὴν, ὡς οἰκείαν μετὰ πάσης χαρᾶς ὄρων.	ρκβ'.
ρι'.	Ἀμετεώριστον ὄμμα ἔχε ἐν τῇ προσευχῇ σου, καὶ ἀρνησάμενός σου τὴν σάρκα καὶ τὴν ψυχὴν, κατὰ νοῦν ζῆθι.	Μακάριός ἐστι Μοναχός, ὁ πάντων περιψήμα ἑαυτὸν λογιζόμενος.	ρκγ'.
ρια'.	Ἐτέρῳ τινὶ εὐτόνως εὐχομένῳ ἁγίῳ, ἐν ἐρήμῳ ἠσυχάζοντι, δαίμονες ἐπιστάντες ἐπὶ δύο ἑβδομάδας ἐσφαίριζον καὶ ἐτίνασσαν εἰς τὸν ἀέρα, δεχόμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ψαθίῳ· καὶ οὐδὲ ὄλωσ ἰσχυταν καταγαγεῖν τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐμπύρου προσευχῆς.	Μοναχός ἐστιν, ὁ πάντων χωρισθείς, καὶ πᾶσι συνηρμοσμένος.	ρκδ'.
ριβ'.	Ἄλλῳ πάλιν φιλοθέῳ, καὶ προσευχῆς ἐνονοῖαν ποιουμένῳ, ἐν ἐρήμῳ βαδίζοντι, ἄγγελοι ἐπέστησαν δύο, καὶ ἐμέσαζαν αὐτὸν συνοδοιποροῦντες αὐτῷ· ὁ δὲ οὐδὲ ὄλωσ τούτοις προσεῖχεν, ἵνα μὴ τὸ κρεῖττον ζημιωθῇ· ἐμνημόνευσε γὰρ τοῦ Ἀποστολικοῦ ῥητοῦ φάσκοντος· οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἄρχαί, οὔτε δυνάμεις, δυνήσονται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.	Μοναχός ἐστιν, ὁ ἕνα ἑαυτὸν μετὰ πάντων ἡγούμενος, διὰ τὸ ἐν ἐκάστῳ ἑαυτὸν ἀπαραλείπτως δοκεῖν ὄραν.	ρκε'.
ριγ'.	Ἰσαγγελος γίνεται Μοναχός διὰ τῆς προσευχῆς, ἐπιποθῶν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς.	Οὗτος προσευχὴν ἐπιτελεῖ, ὁ αἶε τὴν πρωτόνοιον ἑαυτοῦ πᾶσαν καρποφορῶν τῷ Θεῷ.	ρκς'.
ριδ'.	Μὴ ζῆτει παντελῶς μορφὴν, ἢ σχῆμα δέχσθαι, ἐν τῷ τῆς προσευχῆς καιρῷ.	Πᾶν ψεῦδος, καὶ πάντα ὄρκον περιίστατο ὡς Μοναχός, προσεύξασθαι ποθῶν· εἰ δὲ μήγε, εἰς μάτην σχηματίζῃ τὸ ἀνοίκειον.	ρκζ'.
ριε'.	Μὴ πόθει ἀγγέλους ἰδεῖν, ἢ δυνάμεις, ἢ Χριστὸν αἰσθητῶς, ἵνα μὴ τέλειον φρενήρης γένῃ· λύκον ἀντὶ ποιμένος δεχόμενος, καὶ προσκυνῶν τοῖς ἐχθροῖς δαίμοσιν.	Εἰ πνεύματι προσεύχεσθαι βούλει, μηδὲν ἀνιμῆση ἀπὸ σαρκός, καὶ οὐχ ἕξεις νέφος ἀντισκοτοῦν σοι ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς.	ρκη'.
ρις'.	Ἀρχὴ πλάνης νοῦ, κενοδοξία· ἐξ ἧς κινούμενος ὁ νοῦς, ἐν σχήμασι, καὶ μορφαῖς πειρᾶται περιγράφειν τὸ θεῖον.	Ἐμπίστευτον τῷ Θεῷ τὴν χρείαν τοῦ σώματος, καὶ δηλὸς ἔση, καὶ τὴν τοῦ πνεύματος πιστεύων αὐτῷ.	ρκθ'.
ριζ'.	Ἐγὼ τὸ ἐμὸν λέξω, ὁ καὶ νεωτέροις εἴρηκα· μακάριος ὁ νοῦς, ὅς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, τελείαν ἀμορφίαν ἐκτήσατο.	Ἐὰν ἐπιτευξῇ τῶν ἐπαγγελιῶν, βασιλεύσεις. οὐκοῦν πρὸς ταύτας ἀποβλέπων, ἡδέως οἴσεις τὴν παροῦσαν πενίαν.	ρλ'.
ριη'.	Μακάριός ἐστιν ὁ νοῦς, ὅς ἀπερισπάστως εὐχόμενος, πλείονα πόθον αἶε πρὸς Θεὸν προσλαμβάνεται.	Μὴ παραιτοῦ πενίαν καὶ θλίψιν, τὰς ὕλας τῆς ἀεχροῦς προσευχῆς.	ρλα'.
ριθ'.	Μακάριός ἐστιν ὁ νοῦς, ὅς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἄυλος, καὶ ἀκτῆμων γίνεται.	Ὁμηρευέτωσάν σοι αἱ σωματικαὶ ἀρεταί, πρὸς τὰς ψυχικάς· καὶ αἱ ψυχικαί, πρὸς τὰς πνευματικάς· καὶ αὗται, πρὸς τὴν αὐλον καὶ οὐσιώδη γνῶσιν.	ρלב'.
ρκ'.	Μακάριός ἐστιν ὁ νοῦς, ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, τελείαν ἀναισθησίαν κτησάμενος.	Σκόπει κατευχόμενος λογισμοῦ, εἰ ραδίως λωφήσειεν, ὅθεν τοῦτο γέγονεν· μὴ ἐγκριμμα πάθης, καὶ πλανηθεὶς ἀποδώσ σεαυτόν.	ρλγ'.
ρκά'.	Μακάριός ἐστι Μοναχός, ὁ πάντας ἀν-	Ἔστιν ὅτε οἱ δαίμονες ὑποβάλλουσί σοι λογισμούς, καὶ πάλιν ἐρεθίζουσί σε δῆθεν προσεύξασθαι κατ' αὐτῶν, ἢ ἀντιλέξαι αὐτοῖς, καὶ ἐκουσίως ὑποχωροῦσιν ἵνα ἀπατηθῆς, οἰηθεὶς περὶ σεαυτοῦ ὅτι ἤρξω νικᾶν τοὺς λογισμούς, καὶ φοβεῖν τοὺς δαίμονας.	ρλδ'.
		Εἰ προσεύχῃ κατὰ πάθους, ἢ δαίμονος παρενοχλοῦντός σοι, μέμνησο τοῦ λέγοντος· καταδιώξω τοὺς ἐχθροὺς μου, καὶ καταλήψομαι αὐτούς· καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι, ἕως ἂν ἐκλίπωσιν· ἐκθλίψω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ δύνωνται στήναι· πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου, καὶ τὰ ἐξῆς· ταῦτα δὲ εὐκαίρως λέξεις, ταπεινοφροσύνη ἑαυτὸν ὀπλιζῶν κατὰ τῶν ἀντιπάλων,	ρλέ'.
		Μὴ νόμιζε κεκτηθῆσαι ἀρετὴν, μὴ πρότερον ἕως αἵματος ὑπὲρ αὐτῆς παραταξάμενος. δεῖ γὰρ μέχρι θανάτου ἀνθίστασθαι πρὸς	ρλς'.

	<p>τὴν ἁμαρτίαν ἀγωνιστικῶς, καὶ ἀνεγκλήτως, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον.</p>	<p>ἐξουσίαν ἔχειν διὰ τοὺς ἐφεστῶτας ἀγγέλους· αἰδῶ καὶ ταπεινοφροσύνην προσήκουσαν περιβαλλομένην.</p>	
ρλζ΄.	<p>Ἐὰν ὠφελήσῃς τινά, βλαθήσῃ ὑφ' ἑτέρου· ἵνα ἀδικούμενος, -ίπης, ἢ δράσης τι ἄτοπον· καὶ σκορπίσης κακῶς, ἢ καλῶς συνήγαγες· σκοπὸς γὰρ τοῦτο τῶν πονηρῶν δαιμόνων· διὸ προσεκτέον νουνεχῶς.</p>	<p>Ὡς περ ὀφθαλμιῶντα οὐκ ὀνήσει, ἢ ἐν σταθῆρᾳ μεσημβρία καὶ σφοδροτάτῃ φρυκτωρία ἀκατακάλυπτος, καὶ ἐπιτεταμένη τοῦ ἡλίου θεᾶ· οὕτως οὐδὲ τὸν ἐμπαθῆ καὶ ἀκαθαρτον νοῦν, ἢ τῆς ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ φοβερᾶς καὶ ὑπερφυοῦς προσευχῆς ἀνατύπωσης παντελῶς ὀνήσειεν· ἀλλὰ καὶ τούναντίον, πρὸς ἀγανάκτησιν καθ' ἑαυτοῦ ἐγείρει τὸ θεῖον.</p>	ρμς΄.
ρλη΄.	<p>Ὅρμας δαιμόνων ἐπαχθείσας ἐκδέχου· φροντίζων πῶς ἀποστῆναι τῆς δουλείας αὐτῶν.</p>	<p>Εἰ τὸν μετὰ δώρου προσελθόντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, οὐκ ἐδέξατο ὁ ἀνευδεὴς καὶ ἀδέκαστος, ἕως τοῦ διαλλαγῆναι τῷ πλησίον λυπουμένῳ πρὸς αὐτόν, σκόπει πόσης φυλακῆς, καὶ διακρίσεως χρεῖα, ἵνα εὐπρόσδεκτον δῶμεν, τῷ Θεῷ θυμίαμα τῷ νοητῷ θυσιαστηρίῳ.</p>	ρμζ΄.
ρλθ΄.	<p>Νύκτωρ μὲν ταραττεῖν δι' ἑαυτῶν ἐξαιτοῦνται τὸν πνευματικὸν διδάσκαλον, οἱ πονηροὶ δαίμονες· καὶ μεθ' ἡμέραν δι' ἀνθρώπων, περιστάσει, καὶ συκοφαντίαις, καὶ κινδύνοις τοῦτον περιβάλλοντες.</p>	<p>Μὴ ἔσο λογοχαρῆς, μηδὲ δοξοχαρῆς· εἰ δὲ μήγε, οὐκ ἔτι ἐν τῷ νώτῳ σου, ἀλλ' ἐν τῷ προσώπῳ σου τεκταίνουσιν οἱ ἁμαρτωλοί· καὶ ἔση ἐπίχαρμα αὐτοῖς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἐξελκόμενος, καὶ δελεαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐν λογισμοῖς ἀλλοκότοις.</p>	ρμδ΄.
ρμ΄.	<p>Μὴ παραιτοῦ τοὺς κναφεῖς· εἰ γὰρ καὶ τύπτοντες πατοῦσι, καὶ τείνοντες ξέουσιν, ἀλλάγε διὰ τούτων λαμπρὰ ἢ ἐσθῆς σου γίνεται.</p>	<p>Προσοχὴ προσευχὴν ζητοῦσα, προσευχὴν εὐρήσει· προσευχὴ γὰρ προσοχῆς, οὐ καὶ τι ἄλλον μᾶλλον ἔπεται, ἐφ' ἣν σπουδαστέον.</p>	ρμθ΄.
ρμά΄.	<p>Ἐφρόσον οὐκ ἀπετάξω τοῖς πάθεσιν, ἀλλὰ ὁ νοῦς σου ἐναντιοῦται τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐχ εὐρήσεις εὐῶδες θυμίαμα ἐν τῷ κόλπῳ σου.</p>	<p>Ὡς περ πασῶν τῶν αἰσθήσεων κρείττων ἢ ὄρασις, οὕτω καὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν, ἢ προσευχὴ θειοτέρα.</p>	ρνε΄.
ρμβ΄.	<p>Προσεύξασθαι ποθεῖς; μεταστὰς τῶν ἐνθένδε, τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἔχει διαπαντός, οὐ λόγῳ ἀπλῶς ψιλῶ, ἀλλὰ πράξει ἀγγελικῇ, καὶ γνώσει θειοτέρα.</p>	<p>Προσευχῆς ἔπαινος, οὐχ ἀπλῶς ἢ ποσότης, ἀλλ' ἢ ποιότης· καὶ τοῦτο δηλοῦσιν οἱ ἀναβάντες εἰς τὸ ἱερόν· καὶ τὸ, ὑμεῖς προσευχόμενοι, μὴ βαττολογεῖτε· καὶ τὰ ἐξῆς.</p>	ρνα΄.
ρμγ΄.	<p>Εἰ μόνον δυσπράττων μνημονεύεις τοῦ κριτοῦ, ὡς φοβερός καὶ ἀδέκαστος ὑπάρχει, οὐδέπω μεμάθηκας δουλεύειν τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθαι αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Ἰσθι γὰρ ὅτι κἄν ταῖς πνευματικαῖς ἀνέσει καὶ εὐωχίαις, μᾶλλον μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς λατρεύειν αὐτῷ δεῖ.</p>	<p>Ἐφ' ὅσον τῇ ἀναλογίᾳ προσέχεις τοῦ σώματος, καὶ ὁ νοῦς σου τὰ τῆς σκηνῆς περιέπει τερπνά, οὐδέπω τὸν τῆς προσευχῆς ἑώρακας τόπον· ἀλλ' ἔτι μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἢ μακαρία ταύτης ὁδοῦ τυγχάνει.</p>	ρνε΄.
ρμδ΄.	<p>Ἐπιγνώμων ἀνὴρ, ὁ μὴ πρὸ τῆς τελείας μετανοίας, ἀνατχόμενος τῆς ἐλλύπου μνείας τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ τῆς ἐν πυρὶ αἰωνίῳ δικαίας τούτων εἰσπράξεως.</p>	<p>Ὅταν παριστάμενος εἰς προσευχὴν, ὑπὲρ πάσαν ἄλλην χαρὰν γενήσῃ, τότε ἀληθῶς εὐρηκας προσευχὴν.</p>	ρνε΄.
ρμέ΄.	<p>Ὁ ἐν ἁμαρτίαις ἐνεχόμενος, καὶ παροργισμοῖς, καὶ τολμῶν ἀναιδῶς ἐκτείνεσθαι πρὸς γνώσιν θειοτέρων πραγμάτων, ἢ καὶ ἀύλου κατεπεμβαίνων προσευχῆς, οὗτος δεχέσθω τὸ ἀποστολικὸν ἐπιτίμιον· ὡς οὐκ ἔστιν ἀκίνδυνον αὐτῷ, τό, γυμνή, καὶ ἀκατακαλύπτῳ κεφαλῇ προσεύχεσθαι· ὀφείλει γὰρ, φησὶν, ἢ τοιαύτη ψυχὴ κατὰ κεφαλῆς</p>		

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
 ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
 ΝΕΙΛΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ, ΠΑΝΥ ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΚΑΙ ΩΦΕΛΙΜΩΤΑΤΟΣ

Φιλοσοφείν ἐπεχείρησαν μὲν καὶ Ἑλλήνων πολλοί, καὶ Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγοι· μόνοι δὲ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐξήλωσαν, οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταί. ἐπεὶ καὶ μόνοι τὴν σοφίαν αὐτοὶ ἔσχον διδάσκαλον, ἔργω δεικνύουσαν, τὴν πρέπουσαν τῷ τοιοῦτῳ ἐπιτηδεύματι ἀγωγῇ· οἱ μὲν γὰρ πρότεροι καθάπερ ἐν σκηνῇ δῶμα ὑποκρινόμενοι, ἀλλοτρίῳ ἑαυτοὺς κατεκόσμησαν προσωπεῖον ὄνομα κενὸν ὑποδύντες, Φιλοσοφίας ἀληθοῦς ἐστερημένοι. ἐν τῷ τριβῶνι, καὶ τῇ ὑπήνῃ, καὶ τῇ βακτηρίᾳ, τὸ Φιλόσοφον ἐπιδεικνύμενοι· περιέποντες δὲ τὸ σῶμα, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς δεσποίαις ὑπηρετούμενοι· γαστρός ὄντες δούλοι, καὶ τὰς ὑπὸ γαστέρα ἡδονάς, ὡς φύσεως ἔργον ἀποδεχόμενοι· ὀργῆς ὑπήκοοι, καὶ πρὸς δόξαν ἐπτοημένοι· ταῖς δὲ λαμπραῖς τραπέζαις δίκην κυνιδίων, λίχνως ἐφαλλόμενοι· οὐκ εἰδότες, ὅτι πρὸ πάντων ἐλευθέριον εἶναι δεῖ τὸν Φιλόσοφον· καὶ μᾶλλον φεύγειν, τὸ δούλον εἶναι παθῶν, ἢ ἀργυρῶνητον, καὶ οἰκότεριβα. τὸ γὰρ ἀνθρώπων εἶναι δούλον, οὐδὲν ἴσως ἔβλαψε τὸν ὀρθῶς βεβιωκότα· τὸ δὲ πάθεισιν ὡς δεσποταῖς χρώμενον ὑπηρετεῖν ταῖς ἡδοναῖς, αἰσχύνῃν ἤνεγκε, καὶ γέλωτα πολύν. εἰσὶ μὲν οὖν παρ' αὐτοῖς, καθόλου τῆς πράξεως ἡμεληκότες, λογικὴν φιλοσοφίαν ὡς δοκοῦσιν ἐπανηρημένοι· μετεωρολόσχαι τινὲς ὄντες, καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἐξηγηταί· Οὐρανοῦ μέγεθος, καὶ Ἡλίου μέτρα, καὶ ἀστέρων ἐνεργείας· εἰδέναι ἐπαγγελλόμενοι. ἔστι δὲ ὅτε καὶ θεολογεῖν ἐπιχειροῦντες· ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος, καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος· ζῶντες δὲ, τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων, ἀτιμώτερον· * Εἰσὶ δὲ καὶ τινες ἐγένοντο πρακτικοί, τούτων ἐγένοντο χεῖρους, δόξαις, καὶ ἐπαίνοις πεπρακότες τοὺς πόνους. οὐδενὸς γὰρ ἐτέρου χάριν, ἢ ἐ-

πιδεξέως καὶ φιλοδοξίας ἐπετήδευον οἱ δειλαιοὶ τὰ πολλά· καὶ τὸν εὐτελεῖ καὶ εὐωνον, τῆς τοιαύτης ἀντικαταλλαττόμενοι· ταιλαιπωρίας. τὸ γὰρ σιωπῆσαι διαπαντός, καὶ χόρτῳ τρέφεσθαι, καὶ ῥακίοις τριχίνοις σκέπειν τὸ σῶμα, καὶ ἐν πίθῳ κατακλείσαντας ἑαυτοὺς διαβιδῶναι, μηδεμίαν ἀμοιβὴν μετὰ θάνατον προσδοκῶντας, πάσης ἀνοίας ἐστὶν ἐπέκεινα· τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλύειν τῆς ἀρετῆς τὰ ἐπάθλα καὶ ἀγῶνα ἑαυτῷ τίθεσθαι στεφάνων καιρὸν οὐκ ἔχοντα· καὶ πάλιν διηνεκῆ, βραβείων ἐστερημένην· καὶ σκάμματα, ἔχοντα ἰδρώτων πλέον οὐδέν.

Ἰουδαίων δὲ ὅσοι τοῦτον ἐτίμησαν τὸν βίον· εἰσὶ δὲ τοῦ Ἰωναδάβ ἀπόγονοι· πάντας τοὺς ὡσαύτως βιοῦν θέλοντας προεμέτους, εἰς τὴν αὐτὴν ἀνάγουσι πολιτείαν· ἐν σκηναῖς κατοικοῦσι διαπαντός· οἴνου τε, καὶ πάντων τῶν πρὸς τὸ ἀβροδίατον ἀπεχόμενοι· καὶ δαιταν ἔχοντες εὐτελεῖ· καὶ τὴν χρεῖαν συμμετρημένην τοῦ σώματος. σφόδρα μὲν οὖν ἐπιμελοῦνται τῆς ἡθικῆς ἕξεως, θεωρίᾳ δὲ τὰ πολλὰ περιμένουσιν· ἐνθεν γὰρ καὶ Ἔσατοι καλοῦνται, τοῦτο δηλοῦντος τοῦ ὀνόματος· καὶ ἀπλῶς, ἐστὶν αὐτοῖς κατορθούμενος ὁ τῆς φιλοσοφίας σκοπός, οὐδαμοῦ τῶν πραγμάτων διαμαχομένων τῷ ἐπαγγέλματι. ἀλλὰ τί τῶν ἀγῶνων ὄφελος αὐτοῖς, καὶ τῆς ἐπιπόνου ἀσκήσεως, τὸν ἀγωνοθέτην ἀνηρηκῶσι Χριστόν; καὶ τούτοις γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόνων οἴχεται μισθός, ἀρνησαμένοις τὸν τῶν ἐπάθλων διανομέα, καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς· καὶ διὰ τοῦτο τῆς φιλοσοφίας ἀποσφαλεῖσι. Φιλοσοφία γὰρ ἐστὶν, ἡθῶν κατάστασις μετὰ δόξης τῆς περὶ τοῦ * ὄντως γνώσεως ἀληθοῦς. ταύτης δὲ ἀπεσφάλησαν ἄμφω, Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, τὴν ἀπ' οὐρανοῦ παραγενομένην Σοφίαν παραιτησάμενοι· καὶ χω-

* Εἰ δέ.

ὄντος

ρις Χριστοῦ, φιλοσοφεῖν ἐπιχειρήσαντες, τοῦ
 μόνου παραδείξαντος ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀ-
 ληθῆ φιλοσοφίαν. Οὗτος γὰρ πρῶτος ἔεμε
 τῷ βίῳ τὴν ταύτης ὁδόν, πολιτείαν ἐνδει-
 ξάμενος καθαρὰν καὶ ἀνωτέραν αἰεὶ φέρων
 τὴν ψυχὴν τῶν τοῦ σώματος παθῶν· ἔσχα-
 τον δέ, καὶ ταύτης καταφρονήσας, ὅτε ἡ
 παρ' αὐτοῦ οἰκονομουμένη σωτηρία τῶν ἀν-
 θρώπων ἀπήτει τὸν θάνατον. διδάσκων διὰ
 τούτων, ὅτι δεῖ τὸν φιλοσοφεῖν ὀρθῶς προ-
 αιρούμενον, ἀρνήσασθαι μὲν πάντα τὰ ἡδέα
 τοῦ βίου, πόνων δὲ καὶ παθῶν εὖ μάλα ἐ-
 πικρατεῖν, καταφρονούντα τοῦ σώματος· ἔ-
 χειν δὲ μηδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν, ἀλλὰ καὶ
 ταύτην προθύμως προέσθαι, ὅταν δι' ἀρε-
 τῆς ἐπίδειξιν, ταύτην ἀποθέσθαι δέοι. καὶ
 ταύτην παραλαβόντες ἐμιμήσαντο τὴν δια-
 γωγὴν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἅμα τῷ κλη-
 θῆναι ἀποταξάμενοι μὲν τῷ βίῳ, ὑπεριδόν-
 τες δὲ πατρίδα, γένος, ὑπαρξίν· πρὸς τὸν
 σκληρὸν καὶ ἐπίπονον εὐθὺς μετετάξαντο
 βίον, διὰ πάντων χωρήσαντες τῶν δυσχε-
 ρῶν· θλιβόμενοι, κκουχούμενοι, ἐλαυνόμε-
 ναι, γυμνητεύοντες, αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων
 ἐνδεεῖς, ὕστερον δὲ καὶ θανάτου κατετόλμη-
 σαν, καλῶς διὰ πάντων τὸν Διδάσκαλον
 μιμησάμενοι, καὶ βίῳ καταλιπόντες πολι-
 τείας ἀρίστης εἰκόνα. Ἄλλ' ἐπειδὴ γράφειν
 ἀπὸ ταύτης τῆς εἰκόνας Χριστιανοὶ τὸν ἐ-
 αυτῶν βίον ὀφείλοντες, ἢ οὐκ ἴβουλήθησαν,
 ἢ ἠτόνησαν πρὸς τὴν μίμησιν· ὀλίγοι δὲ
 τινες ἠδυνήθησαν τὰς κοσμικὰς ὑπερκύψαι
 ταραχάς, καὶ φυγεῖν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι
 ζάλην· καὶ οὕτω τῶν θεοῦ βῶν ἐξω γενομέ-
 νοι, τὸν μοναδικὸν ἀσπάσασθαι βίον, ἐκμα-
 γεῖον τῆς Ἀποστολικῆς ἐποιήσαντο ἀρετῆς·
 τοῦ μὲν κεκτῆσθαι, τὴν ἀκτημοσύνην προ-
 κρίναντες, διὰ τὸ ἀπερίσπαστον τροφῆς δὲ
 κεκαρυκευμένης, τὴν ἐσχεδιασμένην προτι-
 μήσαντες, διὰ τὰς τῶν παθῶν ἐπαναστά-
 σεις, τῆ παρατυχούσῃ τροφῇ τὴν χρεῖαν
 ἐκπληρῶσαι τοῦ σώματος· ἐνδυμάτων μα-
 λακῶν καὶ τῆς χρεῖας ἐξω, ὡς ἀνθρωπίνης
 χλιδῆς ἐπίνοιαν ἀλογήσαντες, λιτῆ καὶ ἀ-
 περιέργῳ ἐχρήσαντο στολῇ, διὰ τὴν ἀνάγ-
 κην τοῦ σώματος· ἀφιλόσοφον εἶναι λογι-
 σάμενοι, τὴν περὶ τῶν οὐρανίων φροντίδα,
 περὶ τὰ χαμαὶ κείμενα καὶ τοῖς θηρίοις ἐξ
 αὐτοσχεδίου παραγινόμενα, ἀσχολεῖν· οὐκ
 ἤδεισαν τὸν κόσμον, ἐξω τῶν ἀνθρωπίνων
 γενομένοι παθῶν· οὐκ ἦν παρ' αὐτοῖς πλεο-
 νεκτῶν, ἢ πλεονεκτούμενος· δικάζων, ἢ δι-

καζόμενος· εἶχε γὰρ ἕκαστος κριτὴν ἀδέκα-
 στον, τὴν ἰδίαν συνειδήσιν· οὐκ ἄλλος μὲν
 ἐπλούτει, ἄλλος δὲ ἐπένετο· οὐδὲ ἕτερος μὲν
 ἐτήκετο λιμῶ, ἕτερος δὲ διερρήγγυτο κόρῳ·
 ἀνεπλήρῳ γὰρ τῶν λειπομένων τὴν ἐνδείαν,
 ἢ τῶν περιττευόντων φιλοτιμία· καὶ ἦν ἰσό-
 τῆς καὶ ἰσονομία, διὰ τὴν τῶν ὑπερεχόντων
 πρὸς τοὺς ταπεινοτέρους ἐκουσίαν σύγκρα-
 σιν, ἐκβεβλημένης τῆς ἀνωμαλίας· μᾶλλον
 δὲ οὐδὲ τότε ἦν ἰσότης· ἐποίει γὰρ καὶ τότε
 τὴν ἀνωμαλίαν, ἢ τῶν πλέον ταπεινοῦσθαι
 σπουδαζόντων προθυμία· ὡς ποιεῖ νῦν, ἢ
 τῶν πλέον δοξάζεσθαι φιλονεικούντων μα-
 νία. Ἐκβέβλητο φθόνος· ἐξώριστο βασκανία·
 πεφυγάδευτο κενοδοξία· ἀνήρητο ὑπερηφα-
 νία· καταλέλυτο πάντα τὰ τῆς στάσεως
 αἷτια· πρὸς γὰρ τὰ ἀδρότερα τῶν παθῶν,
 νεκροὶ τινες ἦσαν καὶ ἀναίσθητοι· οὐδ' ἕναρ
 φαντασίας τῶν τοιούτων λαμβάνοντες, διὰ
 τὸ καλῶς ἀπ' ἀρχῆς ἀπεστράφηαι τὴν τού-
 των ὑπόμνησιν· ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν ἀσκή-
 σεως, καὶ ἐπιμονῆς, εἰς τοιαύτην ἔξιν ἀνα-
 βεβηκότες· καὶ ἀπλῶς, λύχνοι ἦσαν ἐν σκό-
 τει φαίνοντες· καὶ ἀστέρες ἀπλανεῖς, τὴν
 ἀφεγγῆ τοῦ βίου νύκτα καταυγάζοντες·
 καὶ λιμένων πρόβολοι, τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἀχει-
 μαστοὶ· πᾶσιν εὐκόλον ἀποδεικνύντες, τὸ
 διαφεύγειν ἀβλαβῶς τὰς τῶν παθῶν προσ-
 βολάς. Ἄλλ' ἡ ἀκριβῆς ἐκείνη πολιτεία,
 καὶ ἡ ἐν οὐρανοῖς διαγωγή, καθάπερ εἰκῶν
 ὑπὸ τῆς τῶν κατὰ καιροὺς μεταγραφόντων
 ἀμελείας, κατὰ μικρὸν ἐλάττουμένη, εἰς
 ἔσχατον ἀνομοιότητος ἤλασε, καὶ πάντῃ
 τοῦ ἀρχετύπου ἀπελίπετο. πάλιν γὰρ οἱ
 σταυρωθέντες τῷ κόσμῳ, καὶ ἀποταξάμενοι
 τῷ βίῳ, καὶ ἀρνησάμενοι τὸ εἶναι ἄνθρωποι
 καὶ πρὸς τὴν τῶν Ἀσωμάτων φύσιν τῷ
 τῆς ἀπαθείας ὁμοτρόπῳ ἀναστῆναι ἀγωνι-
 ζόμενοι, ὑπενοστήσαμεν ὀπίσω· πραγματεῖαις
 βιωτικαῖς, καὶ πορισμοῖς ἐπονειδίστοις, ἐπι-
 θολοῦντες τὴν τῶν καλῶς βεβιωκότων ἀκρί-
 βειαν· καὶ τοὺς εὐκλειέεσθαι δυναμένους
 διὰ τὴν σοφῶν ἀρετὴν, βλασφημεῖσθαι ποι-
 οῦντες τῇ ἰδίᾳ ἀπροσεξία· καὶ τὴν μὲν ἐγέ-
 τλην τοῦ ἀρότρου κατέχομεν, σχῆμα σώ-
 ζοντες σεμνόν· εὐθετοὶ δὲ μὴ γινόμενοι τῆς
 βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, διὰ τὸ στραφῆναι
 εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὸ ἐπιλελησθαι ὀφειλόν-
 των, μετὰ πολλῆς ἀντεχόμενοι τῆς σπου-
 δῆς. οὐκέτι γὰρ τὸ εὖωνον καὶ αὐτοσχέ-
 διον τῆς ζωῆς, παρ' ἡμῖν σπουδάζεται· οὐδὲ
 τὸ ἡσύχιον χρήσιμον, πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι

τῶν παλαιῶν νενόμισται μολυσμάτων· ὁ-
 χλος δὲ πραγμάτων, πρὸς τὸν ἀληθῆ σκο-
 πὸν ἀνόνητον ἔχων φροντίδα, τετίμηται· καὶ
 ἡ περὶ τὴν ὕλην φιλοτιμία, τὰς σωτηρίους
 ἐνίκησε παραινέσεις. τοῦ γὰρ Κυρίου πάντῃ
 τῆς περὶ τὰ γῆινα φροντίδος ἀφιστῶντος,
 καὶ μόνην ζητεῖν τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐ-
 ρανῶν κελεύσαντος, ὡσπερ τὴν ἐναντίαν
 ὁδὸν ἐσπουδακότες ὀδεύειν, ἠλογήσαμεν τῶν
 δεσποτικῶν ἐντολῶν. καὶ τῆς κηδεμονίας
 ἐκείνης ἀποστάντες, ἐν ταῖς χερσὶν ἐθέμεθα
 τὰς ἐλπίδας. ἐκείνου γὰρ λέγοντος, ἐμβλέ-
 ψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ
 σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν
 εἰς τὰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐ-
 ράνιος τρέφει αὐτά. καὶ πάλιν, καταμά-
 θετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει, οὐ
 κοπιᾷ, οὐδὲ νῆθει· ἀλλὰ γὰρ καὶ πῆραν καὶ
 βαλάντιον καὶ βακτηρίαν ἐπικομίσασθαι κω-
 λύσαντος, καὶ μόνῃ στοίχειν τῇ ἀψευδε-
 στάτῃ κελεύσαντος ἐπαγγελίᾳ· ἦν τοῖς Ἀ-
 ποστόλοις ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν λοιπῶν ἀν-
 θρώπων ἀποστελλόμενοις ἐπηγγελίαι, εἰ-
 πῶν· ἄξιός ἐστι ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ
 ἐστὶ βεβαιότεραν εἰς πρόνοιαν τῶν καθη-
 κόντων εἰδὼς ἐκείνην, τῆς ἡμετέρας ἐντρε-
 χείας. Ἡμεῖς δὲ, γῆν ὅσην ἂν δυνώμεθα
 κτήσασθαι, οὐ παραιτούμεθα· προβάτων τε
 ἀγέλας, καὶ βόας ἀροτήρας, σχήματί τε καὶ
 μεγέθει ζηλωτοῦς, καὶ ὄνους εὐτραφεῖς συν-
 ωνούμεθα· ἵνα τὰ μὲν, παρέχη τὴν ἐρέαν
 πρὸς χρεῖαν ἀφθόνως· οἱ δὲ βόες, ταῖς ἐκ
 γεωργίας ὑπηρετοῦντες παρασκευαῖς, ἡμῖν
 μὲν τροφήν, χιλὸν δὲ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς λοι-
 ποῖς ζῴοις παράσχωσιν· ἀχθοφοροῦντα δὲ
 τὰ ὑποζύγια, τὰ ἐλλείποντα τῇ χώρᾳ ἐκ
 τῆς ἀλλοδαπῆς, ἀγωγίμοις ἀναπληροῦν-
 τα, τὴν ἀναγκαίαν τροφήν προσεπαρ-
 τύωσι, τὸν ἀπολαυστικὸν ἡμῖν συναυξά-
 νοντα βίον. οὐ μὲν, ἀλλὰ καὶ τῶν τε-
 χνῶν αἰρούμεθα τὰς εὐπορωτέρας, καὶ μηδ'
 ὅλως παρεχούσας καιρὸν μνήμης Θεοῦ, ἄ-
 πασαν εἰς ἑαυτοῦς ἐλκούσας τὴν σχολήν·
 κατεγνωκότες, ὡς ἔοικε, τῆς τοῦ κηδεμόνος
 ἀσθενείας, ἢ ἑαυτῶν ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ὁμο-
 λογίᾳ· κἄν γὰρ μὴ λόγῳ τοῦθ' ὁμολογῶ-
 μεν, ἐλεγχόμεθα διὰ τῶν πραγμάτων· χαί-
 ροντες τῇ τῶν βιωτικῶν διαγωγῇ, ὅταν τὰ
 αὐτὰ ἐπιτηδεύωμεν ἐκείνοις· καὶ πλέον τά-
 χα ταῖς σωματικαῖς ἐγκατατριβόμεθα φι-
 λοπονίαις· ὡς λοιπὸν τοὺς πολλούς, πορι-
 σμὸν ἠγεῖσθαι τὴν εὐσέβειαν· καὶ δι' οὐδὲν

ἕτερον ἐπιτηδεύεσθαι τὸν παλαιὸν ἀπράγμονα
 καὶ μακάριον βίον, ἢ ὅπως διὰ τῆς ἐπιπλά-
 στου θεοσεβείας, τὰς μὲν ἐπιπόνους λειτουρ-
 γίας φύγωμεν· ἄδειαν δὲ ἀπολαύσεως πο-
 ριστάμενοι, ἀκωλύτως ἐπὶ τὰ δοκούντα τὰς
 ὁρμάς ἐκτείνωμεν· μετὰ πολλῆς ἀναισχυν-
 τίας καταλαζονεούμενοι τῶν ἀφελεστέρων,
 ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν ὑπερεχόντων, ὡσπερ
 ὑπόθεσιν τυραννίδος, ἀλλ' οὐχὶ ταπεινώσε-
 ως καὶ ἐπεικειάς, νομίσαντες εἶναι τὸν ἐ-
 νάρετον βίον· καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τῶν
 σέβειν ἡμᾶς ὀφειλόντων, ὡς * οἰκεῖος ὄχλος,
 ὀρώμεθα· καὶ ὑπὸ τῶν συγκλύδων καὶ μι-
 γάδων ἀνθρώπων, οὐχ ἥκιστα ἀγοραῖς ἐμ-
 φροόμεθα· οὐδὲν παρὰ τοὺς λοιπούς, ὡς ἐ-
 χρῆν, ἐξαίρετον ἔχοντες· οὐκ ἐκ πολιτείας,
 ἀλλ' ἐκ σχήματος γνωρίζεσθαι βουλόμενοι.
 καὶ τοὺς ἐπ' ἀρετῇ παραιτούμενοι πόνους,
 τῆς ἐπὶ τούτοις δοξῆς μανικῶς δρεγόμεθα,
 σκηπὴν τὴν ποτὲ ἀλήθειαν ἐπιδεικνύμενοι.
 καὶ σήμερον τίς ἀναλαβὼν τὸ σεμνὸν τοῦ-
 το σχῆμα, καὶ οὐδέπω τὰς κηλίδας ἀπονη-
 ψάμενος τῆς ψυχῆς, οὐδὲ τοὺς ἐγκεχαραγ-
 μένους τύπους τῶν παλαιῶν ἀμαρτημάτων
 τῆς διανοίας ἀπαλείψας τῆς ἑαυτοῦ, ἀλλ'
 ἔτι τάχα ταῖς τούτων φαντασίαις ἐνασελ-
 γαίνων· καὶ τὸ ἦθος οὐδέπω πρὸς τὸ ἀρέ-
 σκον τῷ ἐπαγγέλματι παιδαγωγῆσας, οὐτ'
 εἰδὼς τί ποτέ ἐστίν ὁ τῆς κατὰ Θεὸν φι-
 λосоφίας σκοπός, ἤδη φαρισαϊκὴν ὄφρυν ἀ-
 νεπλάσατο, μέγα φρονῶν τῷ σχήματι· καὶ
 περιέρχεται σκευὴ περιφέρων, ὧν τὴν τέ-
 χνην οὐ μεμάθηκε· καὶ ἐπιστήμην ἐπαγ-
 γέλλεται τῷ φαινόμενῳ σχήματι, ἧς οὐδὲ
 ἄκροισ ἐγεύσατο τοῖς χεῖλεσι· σκόπελος, ἀν-
 τι λιμένος· καὶ ἀντὶ ναοῦ, τάφος κεκονια-
 μένος· καὶ ἀντὶ προβάτου, λύκος, ἐπ' ὀλέ-
 θρω τῶν δελεασθέντων, τῷ φαινόμενῳ εὐ-
 ρισκόμενος. ὅταν γὰρ οἱ τοιοῦτοι τῶν μο-
 ναστηρίων δραπετεύσαντες, διὰ τὸ μὴ φέρειν
 τοῦ βίου τὴν ἀκρίβειαν, ἐπικωμάζουσι ταῖς
 πόλεσι, τότε λοιπὸν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν γασ-
 τέρᾳ ἀνάγκης τραχηλιζόμενοι. ἐπὶ ἀπάτη
 τῶν πολλῶν, τὴν τῆς εὐσεβείας μόρφω-
 σιν, ὡς δέλεαρ περιφέρουσι· πάντα δρᾶν
 ὑπομένοντες, ὅσα ἢ χρεῖα βιάζεται τοῦ σώ-
 ματος· οὐδὲν γὰρ ἀνάγκης φυσικῆς βια-
 στικώτερον, τοῖς ἀπόροις πόρον εὐμήχανον
 ἐπινοούσης· μάλιστα ὅταν καὶ ἀργία προσῆ-
 μεμελητικῶς, πῶς καὶ πανουργότερον ἢ
 σκέψις προχωρεῖ· θεραπεύουσι τοίνυν οὗτοι
 τὰς τῶν πλουσίων θύρας, τῶν παρασίτων

* οἰ-
καῖος

οὐκ ἔλαττον· ἐν δὲ ταῖς ἀγοραῖς, ἀνδραπόδων δίκην αὐτοῖς παρατρέχουσι, τοὺς πλησιάζοντας ἀποσοβοῦντες. διωθόμενοι δὲ τοὺς ἅπαντας, εὐχερῆ τὴν πάροδον αὐτοῖς παρέχειν σπουδάζουσι καὶ ταῦτα ποιοῦσι, τραπέζης ἕνεκεν, ἐπὶ τοῖς λίχνοις ἐδέσμασιν ἡδονὴν κολάζειν οὐ μεμαθηκότες· οὐδὲ παρὰ τοῦ Μωϋσέως, τῆς χρείας ἀνορυκτικὸν πάσσαλον ἐπὶ τῆς ζώνης φορεῖν θελήσαντες· ἔγνωσαν γὰρ ἂν τοῦτο κεκτημένοι, ὅτι πάσης ἡδονῆς βρωμάτων ὄρος, λιμὸς γίνεται καὶ τὰ τυχόντα δὲ, τὴν ἔνδειαν ἐκπληροῦντα τοῦ σώματος, τὰς τῆς ἀκαίρου ἐπιθυμίας ἐπικαλύπτει ἀσχημοσύνας· διὰ τοῦτο, τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημεῖται· ὁ δὲ περιπόθητος βίος, ἐγένετο βδέλυκτός· καὶ ἡ τῶν ἀληθῶς κατὰ ἀρετὴν βιούντων κτήσις, ἀπάτη νενόμισται· καὶ βαροῦνται μὲν αἱ πόλεις, τῶν εἰκῆ περιερχομένων· ἐνοχλοῦνται δὲ, οἱ ἐν ταῖς οἰκίαις· καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἔψιν ἔχουσιν ἀηδῶς, προσαιτῶν ὀρώντες αὐτοὺς ἀναιδέστερον παραμένοντας ταῖς θύραις. Πολλοὶ δὲ καὶ δεχθέντες εἰς οἰκίας, καὶ εὐλάβειαν ἐπ' ὀλίγον ὑποκρινάμενοι, καὶ τὴν ἐπὶ κακουργίᾳ δοξάν τῷ τῆς ὑποκρίσεως προσωπεῖω περιστείλαντες, ὑστερον ἀποσυλήσαντες αὐτοὺς ἀπῆλθον, ὥστε κατὰ παντὸς σχεδασθῆναι τοῦ βίου τὴν δυσφημίαν παρασκευάσαντες. οὗτοι γοῦν ὡς λυμεῶνες, ἀπελαύνονται τῶν πόλεων, οἱ ποτὲ σφρονισταί· καὶ ὡς ἐναγεῖς διώκονται, τῶν τῆ λέπρα, κατεχομένων οὐκ ἔλαττον· καὶ λησταῖς ἄντις καὶ τοιχορῶχοις μᾶλλον ἔλοιτο πιστεῦσαι, ἢ τοῖς τὸν μοναδικὸν βίον μετερχομένοις· ῥᾶδιον εἰς παραφυλακὴν τὴν προφανῆ κακουργίαν, τῆς ἐπ' ἐνέδρᾳ μεμηχανευμένης ἀξιοπιστίας. λογιζόμενοι· καὶ τούτους μὲν, οὔτε ἀρξάμενους θεοσεβείας, οὔτε εἰδότας τὸ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας κέρδος, ἐξ ἀνάγκης ἴσως τινὸς γνωσθέντας ἐπὶ τὸν μονήρη βίον ἀκρίτως· καὶ ἐμπορίας ὑπόθεσιν, εἰς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων ἡγουμένους τὸ πρᾶγμα· ὃ ἂν οἶμαι σεμνότερον μετέλθοιεν, μὴ ταῖς ἀπάντων θύρας προσίενται, ἀλλ' ἀδρότερον λημμάτων δυσώπημα προβάλλοιεν τὸ σχῆμα, καὶ βουλομένους * δασμὸν τῷ σώματι τὸν ἀναγκαῖον εἰσφέρειν· ἀδῆλον, εἰ ἡ τῶν * χλιδόντων τὰς ἀμέτρους ἐπιθυμίας ἐκαινοτόμησε * θρύψις· καὶ ἀνίατα νοσοῦντας θεραπεῦσαι χαλεπόν. Πῶς γὰρ ἄντις καὶ ἐρμηνεύσειεν ὑγείας τὸ χρήσιμον, τοῖς ἐν ὑγείᾳ μηδέποτε

γενομένοις, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν σπαργάνων * φθινάδι συντετραμμένοις νότῳ καὶ ἀτύχημα τῆς φύσεως διὰ τὸ ἔθος νομίζουσι, μηδὲν ἀπάδειν τῆς κατὰ φύσιν ἐξεως λογιζόμενοι· περισσὸς γὰρ πρὸς διόρθωσιν πᾶς λόγος, ὅταν ἡ τῶν ἀκούοντων πρὸς τὸ χεῖρον ἀποκλίνασα σπουδὴ, τοῖς κατὰ συμβουλήν λόγοις ἀπεναντιῶς διάκειται· καὶ μάλιστα ὅταν κέρδους ἐλπίς τρέφη τὴν ἐπιθυμίαν, ἀποφράττει τὴν συμβουλήν τὴν ἀκοὴν πάντῃ τὸ πάθος, ὡς μηδεμίαν τὰς ἐπὶ σωφρονισμῶ παραινέσεις εὐρίσκειν παρεῖδυσιν, πρὸς τὸν περὶ τὸ κέρδος ἕμερον κᾶν αἰσχρὸν ἢ, τετραμμένης τῆς διανοίας. Ἡμεῖς δὲ, ὡ ἀγαπητοί, οἱ πόθῳ τῆς ἀρετῆς νομίζομεν ἀποταξάμενοι τῷ βίῳ, καὶ ἀρνησάμενοι τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, καὶ ἀκολουθεῖν ἐπαγγειλάμενοι τῷ Χριστῷ, τί πάλιν ἐμπλεκόμεθα τοῖς τοῦ βίου περισπατμοῖς; καὶ κακῶς οἰκοδομοῦμεν, ἃ καλῶς καθεύλαμεν πρότερον; τί, τῆς τῶν μὴ δεόντως μετερχομένων τὸ πρᾶγμα κακοβουλίας παραπολαύομεν, τὰς τῶν ἀσθενεστέρων· ὀρέξεις προσάναφλέγοντες, διὰ τὴν περὶ τὰ μάταια σπουδὴν; καὶ γεγόναμεν τοῖς ἀκεραιότεροις, πλεονεξίας ὁδὸς· θεραπεύειν γὰρ, οὐκ ἐρεθίζειν τοὺς εὐολισθήτους, παρὰ τοῦ Κυρίου προστετάγμεθα· καὶ πρὸ τοῦ ἡμῖν ἀρέσκοντος, τὸ τούτοις ὠφέλιμον τιθέναι· ὡς ἂν μὴ ταῖς ἀκρίτοις ἑαυτῶν ἀκολουθοῦντες ὁρμαῖς πολλοὺς τῶν ἀπλουστέρων περισκόψαι ποιήσομεν· ὑπόθεσις αὐτοῖς, τῆς περὶ τὰ γῆινα φιλοτιμίας γινόμενοι· τί περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὴν ὕλην, ἧς καταφρονεῖν ἐδιδάχθημεν. χρημάτων καὶ κτημάτων ἀντεχομενοι· καὶ εἰς πολλὰς καὶ ἀνωφελεῖς φροντίδας, τὸν νοῦν μερίζοντες; ὧν ἡ σπουδὴ, ἡμᾶς μὲν ἀρίστησι τῆς ἀναγκαιοτέρας προσεδρείας, καὶ ἀμελεῖν τῶν τῆς ψυχῆς παρασκευάζει καλῶν· εἰς μέγα δὲ βάραθρόν ἄγει, τοὺς πρὸς τὰ τοῦ βίου κεχρηνότες πράγματα· λαμπρὰν καὶ τὴν ἀνωτάτω νομίζοντας εὐκληρίαν, τὴν ἐκ τοῦ πλοῦτου ἀπόλαυσιν ὀρώντας τοὺς φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένους, καὶ ἐπάνω ἡδονῶν αὐχοῦντας εἶναι, πλέον ἑαυτῶν περὶ ταῦτα ἐσπουδακότας· οὐδὲν δὲ οὕτως εἰς κόλασιν φέρει ἀπαραίτητον, ὡς τὸ πολλοὺς ζηλωτὰς τῶν ἰδίων ποιῆσθαι κακῶν· γίνεται γὰρ ἡ τῶν μιμησιαμένων ἀπώλεια, προσθήκη τιμωρίας τῷ διδάξαντι· καὶ τῶν μὴ παραιτησαμένων, ὡς αἰσχρὰν τὴν μίμησιν, κατάγνωσις οὐ μικρά·

* φθίσις ὄνομα νόσου ἐξ αἵματος γινόμενης

* φροσ-
λογίαν.
τρυ-
φ ντων
* χυ-
ωσις.

ὅτι διδάσκαλοι κακῶν γεγένηται· ὧν τὴν μάθησιν ἐπονειδιστον κρίναντες ἔφυγον, οἱ σῶφρονι χρησάμενοι. λογισμῷ. διὸ μηδεὶς ἀπεχθανέσθω πρὸς τὰ λεγόμενα· ἢ διορθώσασθε τὰ πλημμελῶς διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀδιαφορίαν, ἐπ' αἰσχύνῃ τοῦ ὀνόματος γινόμενα, ἢ καὶ τὸ ὄνομα παρατήσασθε. Εἰ γὰρ φιλοσοφεῖν πρόκειται, περιττὰ τὰ κτήματα· τῆς φιλοσοφίας καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος ἄλλοτρίωσιν ἐπαγγελλομένης, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα· εἰ δὲ τὸ κτήσασθαι τισὶν ἐστὶ περισπούδαστον, καὶ τῶν ἡδέων ἀπολαβεῖν τοῦ βίου, τί σεμνύνουσι λόγῳ τὴν φιλοσοφίαν, ἔργῳ τὴν ἄλλοτρίωσιν πρὸς αὐτὴν ἐπανηρημένοι, καὶ πράξεις ἄλλοτρίας τοῦ ἐπαγγέλματος διαπραττόμενοι, σεμναῖς ἐπαμφίσκοιτες κλήσεσιν· εἴτ' οὐκ αἰσχρὸν ἡγοῦμεθα παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων, οὓς κοσμικοὺς ὀνομάζομεν, ἐπὶ τοῖς παρεσπονδημένοις θεσμοῖς τοῦ σωτῆρος ἐξοιδοῦμενοι, τὰς ἠθετημένας αὐτοῦ ἐντολάς παρὰ τῶν μανθάνειν ὀφειλόντων διδασκόμενοι· ὅταν γὰρ μαχομένοις ἡμῖν λέγωσι· δούλον Χριστοῦ οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἡπιον εἶναι πρὸς πάντας· καὶ πάλιν φιλονεικοῦσι περὶ χρημάτων, ἢ κτημάτων, εἰάν σου λάβῃ φησί, τίς τὸν χιτῶνα; ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, τί ἕτερον ποιοῦσιν, ἢ ἐπισκώπτοντες ἡμᾶς κωμωδοῦσι, καὶ χλευάζουσι τῆς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἔργων ἐναντιότητος· ἢ γὰρ, οὐκ ἀνάγκη μάχεσθαι τῶν κτημάτων ἀντιποιοιμένους, καὶ πάντα πράττειν ὅσα ἢ τούτων ἀναγκάζει κηδεμονία· ἔλυσε τις τῆς ἀμπέλου τὸν τέρμονα, καὶ τῇ ἰδίᾳ προσεκλήρωσε χώρα· ἄλλος ἐπαφῆκε τὸ κτήνος· ἕτερος τὸ ὕδωρ ἐπιρρέον τῷ κήπῳ, ὑπέσπασεν· οὐκοῦν λυσοῦσθαι δεῖ, καὶ τῶν μαινομένων χεῖρους γενέσθαι, τούτοις πᾶσιν ἐπιμερίζοντα τὴν ἀμυναν· καὶ δικαστηρίοις προσηλωσθαι, τὸν τῇ θεωρίᾳ τῶν ὄντων προσασχολεῖσθαι ὀφείλοντα νοῦν, καὶ εἰς πανουργίαν πραγματικὴν μεταβάλλειν τὴν δύναμιν τὴν θεωρητικὴν, ἐν ἡμῖν τῶν μηδὲν χρησιμευόντων εὐοδῶται ἢ εὐπορία· τί τῶν ἄλλοτρίων ὡς οἰκείων ἀντιποιοῦμεθα, βαρέας ἑαυτοῖς τὰς πέδας τῆς ὕλης κατασκευάζοντες· καὶ τοῦ ταλανίζοντος τοὺς τοιούτους οὐκ ἀκούοντες; οὐαὶ γὰρ, φησὶν ὁ προφήτης, ὁ συνάγων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ σπιθαμῶς· εἰ γὰρ κοῦφοι εἰσὶν οἱ διώκοντες, κατὰ τὸν λέγοντα· κοῦφοι ἐγένοντο οἱ διώ-

κοντες ὑμᾶς, ὑπὲρ ἀετοῦς οὐρανοῦ· ἡμεῖς δὲ βαρύνομεν ἑαυτοὺς κοσμικοῖς πράγμασι· δηλονότι ἀργότερον κινούμενοι πρὸς δρόμον, εὐχερῶς παρὰ τῶν ἐχθρῶν καταληφθῆσόμεθα· οὓς φεύγειν ἡμᾶς ὁ Παῦλος ἐδίδαξε λέγων· φεύγετε τὴν πλεονεξίαν· ὅποτε καὶ οἱ εὐσταλεῖς ἐν τῷ τρέχειν ἐπὶ τὸ βραβεῖον, εἰάν μὴ συντόνῳ ῥώμῃ φέρωνται, πολὺ τῆς καταλήψεως καταλιμπάνονται, τῶν διωκόντων ἐχθρῶν, ἴσως ταχύτερας ἐχόντων τὰς βάσεις. Μέγα τοῖς πρὸς ἀρετὴν ἐπειγομένοις ἐμπόδιον, ἢ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων προσπάθεια· καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, πολλάκις ὀλεθρον προξενούσα. τί γὰρ τὸν Ναβουθὲ τὸν Ἰσραηλίτην ἀπώλεσεν· οὐκ ἀμπελῶν ἐπίφθορος, αἴτιος αὐτῷ θανάτου γεγένηται, πρὸς φθόνον κινήσας κατ' αὐτοῦ τὸν γείτονα Ἀχαάβ; τί δὲ, τὰς δύο ἡμισυ φυλάς ἐξω τῆς γῆς ἐπαγγελίας μείναι παρεσκεύασεν, οὐχὶ πλῆθος κτηνῶν; τί δὲ καὶ τὸν Λῶτ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ διεχώρισεν, οὐ τὸ τῶν βοσκημάτων πλῆθος, συνεχεῖς τοῖς ποιμέσι κινήσαν ἐριδας; τέλειον, ἀπέρρηξαν ἀπ' ἀλλήλων αὐτούς. Εἰ οὖν καὶ πρὸς φθόνον τοὺς βασκάνους κατὰ τῶν ἐχόντων ἐρεθίζει τὰ κτήματα, καὶ τῶν σπουδαιοτέρων ἀποκλείει τοὺς κεκτημένους, καὶ συγγένειαν διατέμνει, καὶ φίλους ἔχειν ἐχθραν καθίστησι· καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν οὐδὲν κοινόν, καὶ πρὸς τὴν ἐν σώματι οὐδὲν μέγα χρησιμεύει· τί τῆς θεραπείας τοῦ Θεοῦ ἀφιστάμενοι, ὅλοι γινόμεθα τῆς ματαιότητος; μὴ γὰρ ἡμεῖς ἐσμέν, οἱ τὰ τῆς ζωῆς ἀνύοντες τῆς ἑαυτῶν; Θεὸς ἐστὶν ὁ ταύτην οικονομῶν. καὶ ἢ μὲν ἀνθρωπίνῃ σπουδῇ μὴ τυχοῦσα τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, ἐξ ἀνάγκης ἀστοχεῖ τοῦ τέλους· ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ οικονομία, καὶ δίχα τῆς ἀνθρωπίνης συμπράξεως, τέλεια παρέχει ἀγαθὰ. Τί ὄνησεν ἐκείνους ἢ ἰδίᾳ σπουδῇ, πρὸς οὓς ἔλεγεν ὁ Θεός· ἐσπίρατε πολλά, καὶ εἰσηνέγκατε ὀλίγα, καὶ ἐξέφύθησα αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; τί δὲ τοῖς κατ' ἀρετὴν βιώσασιν ἐλείψε τῶν ἀναγκαίων, μὴδ' ὅλως φροντίσασιν περὶ τούτων; οὐκ ἐν ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη ὁ Ἰσραὴλ ἐτρέφετο, μὴδὲν τῶν ἐκ γεωργίας ἀπολαύοντες; καὶ οὐκ ἐπεδεήθησαν βρώματος· ἀλλὰ θάλασσα μὲν, ἐκαινούργει τροφήν παράδοξον, ὀρυτομητήτραν ἐρευγομένη· οὐρανοῦ δὲ, Μάννα καταφέρων, ὑετὸν ἀθήθη καὶ ξένον. Πέτρα δὲ νοτίδος ἄμοιρος. βραγείσα παρεῖχεν ἄφθονον τὸ νάμα· ἱμάτια δὲ καὶ ὑποδήματα,

ὕπηρεται πάντα τὸν χρόνον μὴ παλαιούμενα. ποῖα δὲ γεωργία, ἐν τῷ χειμάρρῳ ὁ Ἥλιος ἐτρέφετο; οὐ κόρακες αὐτῷ παρεκόμεζον τὴν τροφήν; οὐκ ἐν Σάρεφθα ἐλθόντι, χήρα, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεής, ἄρτον παρέσχε, τοῦ στόματος τῶν ἰδίων τέκνων ἀφαρπάσασα; ἵνα δευχθῆ, ὅτι καὶ φύσεως προτιμότερα ἢ ἀρετῆ. καὶ ταῦτα, παράδοξα μὲν ὄμως, καὶ τοῦ εἰκότως ἐχόμενα· δυνατὸν γὰρ καὶ τὸν μὴ ἐσθιόντα ζῆν, ὅταν βούληται ὁ Θεός. πῶς γὰρ ὁ Ἥλιος τεσσαράκοντα ἡμερῶν ὄδον ἤνυσεν, ἐν ἰσχυρῇ βρώσεως μιᾷ; πῶς δὲ ὁ Μωϋσῆς, ὀγδοήκοντα ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ὄρους προσφιλοσοφῶν τῷ Θεῷ, ἀνθρωπίνης τροφῆς ἐμεινεν ἄγευστος; μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας κατελθὼν, καὶ διὰ τὴν μοσχοποιία· θυμωθεὶς, εὐθέως συντρίψας τὰς πλάκας, ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέδραμε, καὶ τοσαύτας ἄλλας ἐνδιατρίψας ἐν τῷ ὄρει, οὕτω τὰς δευτέρας πλάκας λαβὼν, κατήλθε πρὸς τὸν λαόν. Ποῖος δὲ λογισμὸς ἀνθρώπινος τὸ εὐλογον τοῦ θαύματος τούτου παραστῆσαι δύναται; πῶς ἡ βρώδης τοῦ σώματος φύσις, τοσοῦτον κινουμένη διήρκεσεν, οὐδ' ἐνὸς ἀντιπληροῦντος τὸ καθ' ἡμέραν διαπνεόμενον τῆς δυνάμεως; λύει δὲ τοῦτο τὸ ἄπορον ὁ θεῖος λόγος, ὅταν λέγῃ· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. Τί τοίνυν τὸ πολίτευμα τὸ οὐράνιον εἰς γῆν κατασπῶμεν, ταῖς ὑλικαῖς ἐμβαθύνοντες τάλαιπωραῖς; καὶ κοπρίας περιβάλλομεν ἑαυτοῖς, οἱ ποτὲ τιθηνοῦμενοι ἐπὶ κόκκῳ; ὡς περὶ τινῶν ὁ Ἱερεμίας θρηνῶν ἔλεγεν· ὅταν γὰρ ἐπὶ τῶν λαμπρῶν καὶ διαπύρων ἀναπαυόμεθα νοημάτων, ἐπὶ κόκκῳ τιθηνοῦμεθα· ὅταν δὲ τὴν τοιαύτην ἀφέντες καταστασιν, τοῖς γηίνοις ἐμφυρώμεθα πράγμασι, κοπρίας περιβαλλόμεθα. Τί τὴν ἐλπίδα ἀφιστῶντες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τὴν σάρκα τοῦ βραχίονος στηρίζομεν, τὴν τοῦ δεσπότου πρόνοιαν ταῖς ἑαυτῶν ἐπιγράφοντες χερσίν· ἦν περ εἰς μεγίστην ἀμαρτίαν ἑαυτῷ λογισθῆναι ὁ Ἰωὴ ἐπηράσατο· τὸν ἐπιθέντα τὴν χεῖρα τῷ στόματι καταφιλήσαι, τοῦτο ποιῶντες νῦν οὐ δεδοίκαμεν· ἔθος γὰρ τοῖς πολλοῖς, τὰς χεῖρας καταφιλεῖν. ἐξ ἐκείνων ἔχειν τὴν εὐπορίαν λέγοντες· οὐς αἰνιττόμενος διὰ συμβόλου * ὀνόματος φησίν· ἐς πορεύεται ἐπὶ χειρῶν, ἀκάθαρτος· καὶ ἐς πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων διαπαντός, ἀκάθαρτος· ἐπὶ χειρῶν δὲ πορεύεται, ὁ ταῖς χερ-

σὶν ἐπεριδόμενος, καὶ πᾶσαν ἐπ' αὐτῶν ἔχων τὴν ἐλπίδα· ἐπὶ τεσσάρων δὲ πορεύεται, ὁ τοῖς αἰσθητοῖς πράγμασι προσπειθῶς, καὶ τῇ τούτων ἀσχολίᾳ διαπαντός ὑποσύρων τὸ ἡγεμονικόν· πολυπληθεῖ δὲ ποσίν, ὁ ἀπρίξ τῶν σωματικῶν περιεργόμενος· διὰ τοῦτο ὁ σοφὸς παροιμιστῆς, οὐδὲ δύο πόδας ἔχειν βούλεται τὸν τέλειον, ἀλλ' ἓνα, καὶ τοῦτον σπανίως ἐπὶ τὰ σωματικὰ κινούμενον πράγματα· σπάνιον λέγων εἰσάγαγε σὸν πόδα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον, μὴ ποτε πλησθεῖς σου, μισήσῃ σε. Εἰ γὰρ ὁ σπανιάκις τῷ Χριστῷ περὶ τῆς χρείας ἐνοχλῶν τοῦ σώματος, οὗτος γὰρ ὁ σκοπὸς τῶν φίλων τῶν τοιούτων ἐστίν, ὡς πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς φησιν ὁ Σωτῆρ· ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ. ἐὰν συνεχέστερον τοῦτο ποιῆ, μισητὸς γίνεται· τί ἄρα πείσεται, καὶ πῶς οὐ βδελυκτὸς ἐσται, ὁ διαπαντὸς ταῦταις ἐνασχολούμενος ταῖς χρεῖαις, καὶ μηδέποτε πρὸς τὴν ὀρθίον ἐγειρόμενος ζωὴν· διὰ τὸ μὴ ἔχειν σκέλη ἐπάνω τῶν ποδῶν, ὥστε πηδᾶν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς γῆς· ὡς γὰρ τὰ σκέλη διὰ τῆς συνεύσεως, ὄλον μὲν δέχεται πρότερον ἐφ' ἑαυτῶν τὸν ὄγκον τοῦ σώματος· μικρὸν δὲ προσεγγίσαντα τῇ γῇ, ἄθρόον ἐνάλλεσθαι παρασκευάζει πρὸς τὸ μετέωρον· οὕτως ὁ διακριτικὸς τῶν τῆς φύσεως πραγμάτων λογισμὸς, μετὰ τὸ προσταπεινωθῆναι τῇ χρεῖᾳ τοῦ σώματος, ὀξέως πάλιν τῆς ἀνω κοῦφον ἀναπέμπει τὸ φρόνημα, μηδὲν τῶν χοικῶν σὺν αὐτῷ ἀνακουφίζων λογισμῶν· τὸ γὰρ ἔχειν ὀρθὰ τὰ σκέλη, πρόσεστι μὲν καὶ τοῖς μὴ ἄγαν ἀπολαυστικοῖς καὶ κάτω κειμένοις διαπαντός, πρόσεστι δὲ καὶ ταῖς ἀγίαις δυνάμεσι, διὰ τὸ μὴδ' ὄλως προσδέεσθαι τῶν σωματικῶν, μηδὲ τῆς πρὸς ταῦτα χρήζειν ἐπινεύσεως· τοῦτο γὰρ προσημαίνων ὁ μέγας Ἰεζεκιήλ, ἔλεγεν, ὅτι ἦν τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθὰ, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐτῶν· ὅπερ δηλοῖ τὸ ἀκλινὲς τῆς γνώμης, καὶ τὸ πρὸς τὰ νοητὰ τῆς φύσεως ἐκείνης δξυκίνητον. ἀνθρώποις δὲ ἱκανόν, σκέλη σχεῖν κλινόμενα· καὶ ποτὲ μὲν, πρὸς τὰς σωματικὰς ἀνάγκας· ποτὲ δὲ, πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ἀνωφερεις χρησιμεύειν διατριβάς· διὰ μὲν τὴν πρὸς τὰς ἀνω δυνάμεις τῆς ψυχῆς συγγενειαν, τὰ πολλὰ συμμετεωροπολεῖν ἐκείναις, διὰ δὲ τὸ σῶμα, τοσοῦτον ἀποσχολεῖν τῇ γῇ τὴν φροντίδα, ὅσον ἡ χρεῖα βιάζεται· ἐφέρπειν δὲ διαπαντὸς ταῖς ἀπολαυστικαῖς

* ἐν
ἄλλ.
ὁ νόμος

παρασκευαίς, ἀκάθαρτον ὄντως, καὶ οὐχ ἀρμόζον ἀνθρώπῳ λογικῆς πεπειραμένῳ γνώσεως. Παρατετηρημένως γὰρ καὶ τὸν ἐπὶ τεσσάρων πορευόμενον, οὐχ ἀπλῶς εἶπεν ἀκάθαρτον, ἀλλ' εἰ διαπαντὸς ἐπὶ τεσσάρων πορευόιτο· ἔδωκε γὰρ τοῖς ἐν σώματι καιρόν, καταβαίνειν πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος. καὶ γὰρ ὁ Ἰωνάθαν τῷ Ναὰς πολεμῶν τῷ Ἀμμανίτῃ, ἐπὶ τεσσάρων περιπατήσας ἐνίκησεν, ἐπειδὴ τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως ὑπῆρέτησε μόνον. ἔδει γὰρ τὸν πρὸς τὸν ἐπὶ τῷ στήθει συρόμενον ἔφιν πολεμοῦντα· τοῦτο γὰρ Ναὰς ἐρμηνεύεται. σχηματίσασθαι πρὸς ὀλίγον τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητα, διὰ τοῦ πορευθῆναι ἐπὶ τεσσάρων· καὶ οὕτω διαναστάντα ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἔξιν, χειρώσασθαι τοῦτον μετὰ πολλῆς εὐκολίας· τί δέ; καὶ ἡ κατὰ τὸν Ἰεβοσθὲ ἱστορία ἡμᾶς οὐ παιδεύει, μὴ πεφροντισμένως ἀντέχεσθαι τῶν σωματικῶν, μηδὲ τῇ αἰσθήσει τὴν ἑαυτῶν ἐγχειρίζειν φυλακὴν; οὗτος γὰρ βασιλεὺς ὢν, καὶ ἐν τῷ ταμιεῖῳ ἀναπαυόμενος τῷ ἑαυτοῦ, γυναικί θυρωρεῖν ἐπέτρεψεν· ἐλθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Ῥιχάβ, καὶ εὐρόντες αὐτὴν * πυρούς καθαίρουσαν καὶ νυστάζουσαν, διαλαθόντες εἰσῆλθον καὶ ἀνείλον τὸν Ἰεβοσθέ, καὶ αὐτὸν εὐρόντες καθεύδοντα· πάντα γὰρ ὑπνοὶ καὶ νοῦς, καὶ ψυχὴ, καὶ αἰσθησις, τῶν σωματικῶν κρατούντων. τὸ γὰρ θυρωρὸν καθαίρειν πυρούς, δείκνυσι τὸ ἐπιμελῶς προσησχολεῖσθαι τὴν διάνοιαν τοῖς σωματικοῖς· καὶ οὐ παρέργως, ἀλλὰ μετὰ τινος σπουδῆς, τὴν τούτων ἐπιτηδεύουσαν καθαρότητα. ὅτι γὰρ οὐκ ἐν ἱστορίας εἶδει τοῦτο διδάσκει ἡ γραφή, ὅλον ἐκεῖθεν· πῶς γὰρ βασιλεὺς γυναῖκα θυρωρὸν εἶχεν, ὀφείλων παρὰ πλήθους δορυφορεῖσθαι στρατιωτῶν, καὶ πᾶσαν περὶ αὐτὸν ἔχειν τὴν τοῦ ἀξιώματος σκηνὴν; ἢ πῶς οὕτως ἐνδεής, ὡς δι' αὐτῆς καθαίρειν τοὺς πυρούς; ἀλλὰ πολλάκις τῇ ἱστορίᾳ μίγνυται τὸ παράλογον, διὰ τὴν τῶν σημεινομένων ἀλήθειαν. ὁ γὰρ ἐκάστου νοῦς, καθάπερ βασιλεὺς, ἔσωπου διατρίβει, θυρωρὸν τῶν αἰσθήσεων ἔχων τὴν διάνοιαν· ἥτις ἔταν τοῖς σωματικοῖς ἑαυτὴν ἐγχειρίσῃ· σωματικὸν δὲ, τὸ καθαίρειν πυρούς· εὐχερῶς διαλαθόντες οἱ ἐπίβουλοι, θανατοῦσι τὸν νοῦν. διὰ τοῦτο ὁ μέγας Ἀβραάμ, οὐ πιστεύει γυναικί τὴν θύραν φυλάττειν· οἶδε γὰρ τὸ εὐεξαπάτητον τῆς αἰσθήσεως· ὅπως τῇ ὄψει τῶν αἰσθητῶν ἐπιτερομένη διχάζῃ

τὸν νοῦν, καὶ πείθῃ συμεταλαβεῖν αὐτῆ τῶν τερπνῶν, κὰν ἐπικίνδυνος ἢ μετάληψις εἴη σαφῶς· ἀλλ' αὐτὸς ἐκεῖνος παρακαθέζεται, τοῖς μὲν θεοῖς νοήμασιν ἀναπεπετασμένην παρέχων τὴν εἴσοδον, ταῖς δὲ κοσμικαῖς φροντίσιν ἀποκλείων τὴν θύραν. τί γὰρ ἡμῖν ἐκ τῆς περὶ ταῦτα ματαιοπονίας, εἰς τὴν ζωὴν περιγίνεται; οὐ πᾶς μόχθος, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστήν, εἰς στόμα αὐτοῦ; διατροφή δὲ, καὶ σκεπάσματα, κατὰ τὸν ἀπόστολον, ἱκανὰ πρὸς τὴν σύστασιν τῆς δυστήνου σαρκός. τί οὖν ἀπέραντα ποιούμεν καὶ μοχθοῦμεν εἰς ἄνεμον, ὡς φησὶν ὁ Σολομών· ἐκ τῆς περὶ τὰ γήινα σπουδῆς, ἐμποδίζοντες τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν τῶν θεῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν· καὶ τὴν σάρκα περιέποντες καὶ θάλλοντες πλέον, ἢ καλῶς ἔχει; ἐχθρὸν ἐκ γειτόνων αὐτὴν καὶ πολεμίων τρέφομεν, ὡς μὴ μόνον ἀμφήριστον αὐτῆς γενέσθαι τὴν μάχην, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος, ἐρρωμενέστερον ἀγωνιζομένην κατὰ τῆς ψυχῆς, τιμῶν καὶ στεφάνων ἐφέσθαι. τί γὰρ ἐστὶν ἡ χρεία τοῦ σώματος, ὅτι ταύτην προφασιζόμενοι, εἰς ἀνήνυτον ἀμηχανίαν τὴν ἐπιθυμίαν ἐκτείνουμεν; ἄρτος ἐστὶ πάντως, καὶ ὕδωρ· εἴτα, οὐχὶ αἱ μὲν πηγαὶ ἀφθονον παρέχουσι τὸ νάμα; ὁ δὲ ἄρτος, εὐπόριστος τοῖς χεῖρας ἔχουσι; καὶ ἐκ τοιούτων ἔργων δυνάμεθα περιγενέσθαι, ἐξ ὧν καὶ ἡ χρεία πληροῦται τοῦ σώματος, καὶ ὀλίγον ἢ οὐδ' ὄλως περισπώμενον. Ἄλλ' ἐνδύμα πολλὴν παρέχει φροντίδα; οὐδὲ τοῦτο. ἐὰν μὴ πρὸς τὴν ἐκ τῆς συνθηλαίας βλακειαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρείαν βλέπωμεν μόνην· Ποίας γὰρ ἀραχνούφεις ἐσθῆτας, ποίαν δὲ βύσσον, ἢ πορφύραν ἢ σηρικοῦν, ὁ πρῶτος ἐφόρησεν ἄνθρωπος; οὐκ ἐκ δερμάτων αὐτῷ τὸ ἐνδύμα ὁ δημιουργός, καὶ χόρτων τρέφεσθαι παρήγγειλε; τούτους τιθεὶς τοὺς ὄρους τῆς χρεῖας τοῦ σώματος, οὕτω διατάξάμενος, καὶ πόρρωθεν ἀναστέλλων τὴν νῦν πολιτευομένην αἰσχροτήτα τοῦ ἀνθρώπου. Οὐ λέγω δὲ, ὅτι καὶ νῦν θρέψει πάντως εὐσεβοῦντας ἡμᾶς, ὁ τὰ πετεινὰ τρέφων τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐνδύσει, ὁ τοῖς κρίνοις τοῦ ἀγροῦ τοσαύτην περιθεὶς δόξαν. ἐπεὶ, μηδέπω πείθειν δυνατόν, τοὺς πολὺ ταύτης ἀφεστῶτας τῆς πίστεως. Τίς γὰρ οὐ μεθ' ἰκεσίας παρέξω τὰ ἐπιτήδεια, τῷ κατ' ἀρετὴν βιοῦντι; Εἰ γὰρ ἄνθρωποι βάρβαροι καὶ πολέμου νόμῳ λαβόντες τὰ Ἱεροσόλυμα· οἱ Βαβυλώνιοι, τὴν ἀρετὴν ἠδέσθησαν τοῦ Ἰε-

* ἐν
ἀλλ.
πυρούς.

ρεμίου, και πάσαν θεραπείαν παρέσχον σωματικήν ἀφθόνως, οὐ τὰ πρὸς τροφήν μόνον δεδωκότες, ἀλλὰ και σκεύη, οἷς ἔθος διακονεῖσθαι τοὺς ἐστιωμένους· πῶς οὐκ αἰδεσθήσονται βίον ἐνάρετον οἱ ὁμόφυλοι, και τὸν λογισμὸν ἐκ παιδείας βαρβαρικῆς μᾶλλον κεκαθαρμένοι πρὸς τὴν τῶν καλῶν κατανόησιν, και ἀρετῆς ζηλωταί; εἰ γὰρ και μὴ δεδύνηνται ταύτης ἀσκηταί γενέσθαι διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως, ἀλλ' οὖν γε τιμῶσιν ἀρετὴν, και τοὺς ἀθλητάς αὐτῆς θαυμάζουσι. Τίς ἐπεισε τὴν Σουμανίτιν οἰκοδομηῆσαι τῷ Ἐλισσαίῳ καταγώγιον, και θεῖναι τράπεζαν ἐκεῖ, και δίφρον και λυχνίαν; οὐχ ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός; Τί δὲ τὴν χήραν ἐκείνην ἐδυσώπησε, λιμοῦ πᾶσαν κατανεμομένου τὴν χώραν, τῆς ἰδίας χρείας προκρίναι τὴν τοῦ προφήτου θεραπείαν; πάντως γάρ, εἰ μὴ τὴν φιλοσοφίαν κατεπέπληκτο τοῦ Ἡλιοῦ, οὐκ ἂν τὴν μικρὰν τῆς ζωῆς παραμυθίαν ἑαυτῆς και τῶν τέκνων ἀφελομένη, παρεχώρησεν ἐκείνῳ· ὃν μετ' ὀλίγον ἐφαντάζετο θάνατον, πρὸ καιροῦ τοῦτον ἐλομένη, διὰ τὴν εἰς τὸν ξένον φιλοτιμίαν. ἐποίησε δὲ τοιοῦτους αὐτοὺς τὸ γενναῖον, και τὸ πρὸς τοὺς πόνους ἀνένδοτον, και τὸ καταφρονητικῶς ἔχειν πρὸς τὰ τοῦ βίου πράγματα· εὐτέλειαν γὰρ ἐπιτηδεύσαντες, και ἐπὶ τὸ ἀνευδέες ἐλθεῖν ἐκ τῆς ὀλιγοδείας προκόψαντες, πλησίον τῶν ἀσωμάτων ἔστησαν δυνάμεων· ὅθεν, και τοὶ ἀφανεῖς ὄντες κατὰ τὸ σωματικόν, και ἀσημοί, τῶν πάντα φερόντων, και ἀγόντων, ἐγένοντο δυνατώτεροι· μετὰ τῆς παρρησίας τοῖς τὰ διαδήματα περιχειμένοις διαλεγόμενοι, μεθ' ὅσης οὐδὲ ἐκείνοι τοῖς ὑποχείριοις. Ποίοις γὰρ ὄπλοις θαρρῶν, ποία δὲ δυνάμει, πρὸς τὸν Ἀχαάβ ἔλεγεν ὁ Ἡλιός, οὐ διαστρέφω ἐγὼ τὸν Ἰσραήλ, ἀλλ' ἡ σὺ και ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου; Πῶς δὲ ὁ Μωϋσῆς ἀντικαθίστατο τῷ φαραῶ πρὸς ἄμιλλαν, οὐδὲν ἔχων πλὴν τῆς ἀρετῆς, θάρσους ἐφόδιον; πῶς δὲ Ἐλισσαίη συνηγγένης ἐπὶ πολέμου τῆς στρατιᾶς, και τῶν δύο βασιλέων Ἰσραήλ, και Ἰούδα, ἔλεγε τῷ Ἰωράμ, ζῆ κύριος τῶν δυνάμεων, ὧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ· ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον Ἰωσαφάτ ἐγὼ λαμβάνω, εἰ ἐπέβλεψα ἐπὶ σὲ και εἶδον σε· οὔτε τὴν στρατιὰν κεινημένην φοβηθεῖς, οὔτε τὸν θυμὸν δεισας τοῦ βασιλέως, ὧ παρὰ καιρὸν τοῦ πολέμου εἰκὸς χρήσασθαι, και ἀλόγῳ ὀρμῇ, τοῦ λο-

γισμοῦ δι' ἀγωνίαν συγκεχυμένου. τί γὰρ δύναται τοιοῦτον βασιλεὺς, οἷον ἀρετῆ; ποία πορφυρίς ἐρρηξε ποταμόν, ὡς ἡ μηλωτὴ τοῦ Ἡλιοῦ; ποῖον δὲ διάδημα νοσήματα ἔλυσεν, ὡς τὰ τῶν Ἀποστόλων σουνδάρια; Ἠλεγχε ποτε Προφήτης βασιλέα παρανομήσαντα μόνος, μετὰ πάσης ὄντα τῆς στρατιᾶς· και ἐπειδὴ τὸν θυμὸν ὁ ἔλεγχος ἤρέθισεν, ἐκτείνας ὁ βασιλεὺς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν προφήτην, οὔτε ἐκείνου ἐπελάβετο, και τὴν χεῖρα πρὸς ἑαυτὸν συναγαγεῖν ξηρανθεῖσαν οὐκ ἴδυνήθη· και ἦν ἀγὼν ἀρετῆς, και δυναστείας βασιλικῆς· και ἡ νίκη τῆς ἀρετῆς ἐγένετο· οὐκ ἐμάχετο ὁ προφήτης, και ἡ ἀρετὴ ἐτροποῦτο τὸν πολέμιον· ἤργει ὁ ἀγωνιστής, και ἡ πίστις εἰργάζεται. οἱ σύμμαχοι τοῦ βασιλέως, βραβεύονται τοῦ ἀγῶνος ἐγένοντο· και ἡ χεῖρ εἰστήκει, μαρτυροῦσα τῇ ἀρετῇ τὴν νίκη. Ταῦτα δὲ ἔπραττον, ἐπειδὴ ψυχὴ μόνη ζῆν ἐκριναν, τὸ σῶμα, και τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας ἀποστρεφόμενοι· και πάντων αὐτοὺς ὑψηλοτέρους ἐποίησε, τὸ μηδενὸς χρείαν ἔχειν· μᾶλλον γὰρ καταλιπεῖν ἤρουντο τὸ σῶμα, και τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς ἀπαλλαγῆναι, ἢ καταπροδοῦναι τῆς ἀρετῆς τὸ ἀξίωμα, και χρείας ἔνεκεν σωματικῆς κολακεῦσαι τινα τῶν εὐπόρων. Ἡμεῖς δὲ ὅταν ἐν χρεῖα καταστῶμεν τινός, ἀφέντες τὸ γενναίως ἀγωνίζεσθαι θλιβεροῖς, καθάπερ κυνίδια μεθ' ἰλαρωτέρας κινήτεως τῆς κέρκου, σαινουσι τοὺς ὀστέον ἰσως γυμνὸν ἢ ψίχας προσακοντίζοντας· οὕτως τοῖς πλουσίοις προστρέχομεν, εὐεργέτας αὐτοὺς και τῶν χριστιανῶν κηδεμόνας λέγοντες· και πάσαν αὐτοῖς ἀπλῶς μαρτυροῦντες ἀρετὴν, κἂν ἐν ἐσχάτῃ κακίᾳ τυγχάνωσιν, ὑπὲρ τοῦ ἀνῆσθαι τὸ σπουδαζόμενον· οὐ περιεργαζόμενοι τὴν τῶν ἀγίων διαγωγὴν, ὧν δῆθεν ζηλοῦν τὴν ἀρετὴν προθέμεθα. ἤλθε πρὸς τὸν Ἐλισσαῖον, Νεεμάν ὁ τῆς Συρίας Στρατηλάτης, πολλὰ κομίσας δῶρα μεθ' ἑαυτοῦ. Τί οὖν ὁ προφήτης· ἄρα ὑπήντησεν; ἄρα προσέδραμεν; οὐχὶ δι' ἐνός μειρακίου, τὴν χρεῖαν ἐπ' ἡ παρῆν, ἐδήλωσεν; οὐδὲ εἰς ὄψιν αὐτὸν δεξάμενος, ἵνα μὴ τῶν κομισθέντων ἕνεκα τὴν θεραπείαν προσαγοχέναι νομισθῆ. Ταῦτα δὲ εἰρηται· οὐχ ἵνα μάθωμεν ἀλαζονεῖαν, ἀλλ' ἵνα μὴ χρείας ἕνεκεν κολακεύωμεν τοὺς ἐκεῖνα περιέποντας, ὧν ἡμεῖς καταφρονεῖν ἐπαγγελλόμεθα. Τί οὖν ἀφέντες τὸν σκοπὸν φιλοσοφίας, γε-

ωργίας, καὶ ἐμπορίας ἐπιτηδεύομεν ; τί μέγα τῷ Θεῷ εἰ τὴν ἑαυτῶν φροντίδα συνεισφέρομεν, ἵνα δὲ καὶ δοθῇ κοινὴν εἶναι τὴν τῆς γεωργίας ἐπιμέλειαν ; ἡ ἀνθρωπίνη σπουδὴ τὴν γῆν ἀνατέμνει, καὶ σπέρματα καταβάλλει· ὁ δὲ Θεὸς ὑετοῖς ἐπαλλήλοις ἄρδει τὰ σπέρματα ἀπαλαῖς ταῖς λαγόσι τῆς γῆς τὰς ῥίζας ἐνδιατείνεσθαι παρασκευάζων· ἡλιον ἀνατέλλει διαθερμαίνοντα τὴν γῆν, καὶ τῇ θερμῇ προτκαλούμενον ἄνω τὰ φυτὰ αὔρας ἀνέμων ἐπιπέμπει, τῇ ἡλικίᾳ τῶν τριφομένων γεννημάτων συμμέτρους· μαλακαῖς μὲν πνοαῖς ἐπιρριπίζων ἐν ἀρχῇ χλοηφοροῦσαν τὴν πεδιάδα, ὡς ἂν μὴ θερμοῖς λειαινόμενα πνεύμασι περιφλέγοιτο τὰ σπαρέντα· σταθερωτέροις δὲ ἐμβολαῖς πνευμάτων, ταῖς θήκαις τὸ γαλακτώδες ἐμπεπαλίων τοῦ κόκκου, ἀλοητῶ φλογμὸν παρέχων ἐπιτηδεῖον, λικημητῶ προσφόρους ἀνέμους· καὶ ἐντι τούτων ἐπιλίπη, μάταιος ἠλέγχθη ὁ ἀνθρώπινος πόνος· καὶ ἤργησεν ἡ ἡμετέρα σπουδὴ, μὴ σφραγισθεῖσα ταῖς τοῦ Θεοῦ δωρεαῖς· πολλάκις δὲ καὶ τούτων πρὸς τὴν τελειώσιν ἐνέλιπεν οὐδέν, ὑετὸς δὲ λαῦρος παρὰ καιρὸν γενόμενος καὶ πολὺς, ἡ τριβόμενον ἔτι τὸν στάχυν, ἡ καθαρὸν σωρευθέντα τὸν σίτον, κατέσυρεν· ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀποθήκῃ, σκώληξ διέφθειρεν· ἐξ αὐτοῦ τοῦ στόματος, ὡς εἰπεῖν, ἐτοίμην ἀποσυλήσας τὴν τράπεζαν. Ποῦ τοίνυν ἡμῖν, καὶ εἰς τί χρήσιμος ἡ ἡμετέρα σπουδὴ, Θεοῦ τοὺς οὐρακας τῶν πραγμάτων κρατοῦντος, καὶ πάντα φέροντος καὶ ἄγοντος, ὡς ἂν βούληται ; Ἄλλ' ἐν ταῖς ἀσθενείαις παραμυθίας χρῆζειν ἐροῦμεν τὸ σῶμα· καὶ πόσω βελτίων ; τεθνάναι, ἢ πράξει τι τῶν τῶ ἐπαγγέλματι μὴ προπόντων ; πάντως δὲ εἰάν ἔτι ζῆν ἡμᾶς βούλεται ὁ Θεός, ἡ Ἰσχὺν ἐντίθησι τῷ σώματι ἰσόρροπον, ὡς, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀρρωστίας πόνον φέρειν· ἡ τοὺς ἐπὶ τῇ γενναιότητι δέξασθαι Στεφάνους· ἡ πόρον ἐπινοήσει πρὸς παραμυθίαν τοῦ κάμνοντος· καὶ οὐκ ἐπιλείψει πρὸς παραμυθίαν ἐπίνοια, τῇ πηγῇ τῆς σοφίας. Καλὸν οὖν, ἀγαπητοί, καὶ σφόδρα καλόν, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀναβῆναι μακαριότητα, καὶ τῆς τῶν παλαιῶν ἐπιδράξασθαι πολιτείας· ἔσται γὰρ πᾶσιν εὐκόλος, ὡς νομίζω, θελήσασιν· καὶ δὲ προσεῖη τίς πόνος, οὐκ ἄκαρπος ἔσται· ἱκανὴν ἔχων παραμυθίαν, τήντε τῶν προωδευκώτων εὐκλειαν, καὶ τῶν ἐφεπομένων τὴν διόρθωσιν· οὐ μικρὸν δὲ ἔσται κέρδος

τοῖς ἀρξαμένοις τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, καὶ τοῖς μετέπειτα καταλιποῦσι πολιτείας ἀρίστης εἰκόνα, ἡ τῶν ἀπολειφθέντων ἀνάληψις· Φύγωμεν τὰς ἐν πόλεσι καὶ κώμαις διαγωγὰς, ἵνα οἱ ἐν πόλεσι καὶ κώμαις τρέχωσι πρὸς ἡμᾶς· ἐρημίας μεταδιώξωμεν, ἵνα ἐπισπασώμεθα τοὺς νῦν ἡμᾶς φεύγοντας, εἰ φίλον ὅλως τοῦτό τισι· καὶ γὰρ περὶ τινῶν ἐν ἐπαίνῳ γέγραπται, ὅτι κατέλιπον τὰς πόλεις, καὶ ὄκησαν ἐν πέτραις καὶ ἐγένοντο ὡς περιστεραί πελετητικαί· καὶ ὁ Βαπτιστὴς δὲ Ἰωάννης ἐν ἐρήμῳ διέτριβε, καὶ πᾶσαι πρὸς αὐτὸν αὐτανδροὶ παρήσαν αἱ πόλεις· καὶ πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς δερματίνης ζώνης ἠπείγοντο, οἱ τὰ σθηρικὰ περιβεβλημένοι ἱμάτια· καὶ τὴν ὑπαιθρον ἠροῦντο ταλαιπωρίαν, οἱ τὰς χρυσοφόρους ἔχοντες οἰκίας· καὶ τὰς ἐπὶ λιθοκολλήτων κλινῶν ἀναπαύσεις, ἡ ἐπὶ τῆς ψάμμου παρευδοκίμει κατάκλισις· καὶ πάντα ἦν αὐτοῖς ἀνεκτά, καίτοι παρὰ τὸ ἔθος γινόμενα· ὑπέτεμνε γὰρ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀλγηνοῖς αἰσθησιν, ὁ πόθος τῆς θεωρίας τοῦ ἀνδρός· καὶ τὸν ἐπὶ τῇ σκληραγωγίᾳ πόνον, ἔκλεπτε τὸ θαῦμα τῆς ἀρετῆς. Τοσοῦτόν ἐστιν ἀρετὴ πλοῦτου τιμιωτέρα, καὶ βίος ἡσύχιος χρημάτων πολλῶν περιφανέστερος, πόσοι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦσαν πλούσιοι, καὶ μέγα φρονοῦντες ἐπὶ δόξῃ, καὶ σεσίγηνται· καὶ τὸ θαῦμα τοῦ ἀδόξου, μέχρι τοῦ νῦν ἄδεται· καὶ ἡ μνήμη τοῦ ἐρημοπολίτου, πᾶσιν ἔστι περισπούδαστος· ἀίδιον γὰρ τῆς ἀρετῆς τὸ αἰδίμον, καὶ τὴν φήμην ἐξαποστέλλει Ἄγγελον τῶν οικειῶν καλῶν. Παραιτησώμεθα κτηνοτροφίαν, ἵνα ποιμαντικὴν ἔξιν ἀναλάβωμεν· καταλίπομεν ἐμπορίαν ἐπονεϊδιστον, ἵνα τὸν πολῦτιμον κτησώμεθα μαργαρίτην· φύγωμεν γεωργίαν γῆς, ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελλούσης, ἵνα ἐργάται καὶ φύλακες τοῦ παραδείσου γενώμεθα· πάντα ῥίψωμεν καὶ τὸν ἡσύχιον ἐλώμεθα βίον, ἵνα ἐντρέψωμεν τοὺς νῦν ἡμῖν ὄνειδος τὸ κεκτησθαι προσφέροντας· οὐδὲν γὰρ οὕτως δυσωπεῖ τοὺς ἐπεμβαίνοντας, ὡς ἡ ἐπὶ τοῖς ὄνειδιζόμενοις μετ' ἐπιεικείας διόρθωσις· γίνεται γὰρ ἡ τῶν ὄνειδιζομένων μεταβολή, τοῖς ὄνειδιζουσι διατροφή. Αἰσχρὸν δὲ καὶ τοῦτο νομίζω, καὶ ἔστιν αἰσχρὸν ἀληθῶς, ἐφ' ᾧ καὶ παρὰ πάντων εἰκότως γελώμεθα· ἄρτι γὰρ τις προσελθὼν τῷ μονήρει βίῳ, καὶ τὰ ἤθη μόνον μαθὼν τῆς ἀσκήσεως, ὅπως τε προσεύχονται καὶ πότε, καὶ ποῖα τίς ἔστιν

ἡ τῆς διαίτης διαγωγή· διδάσκαλος εὐθέως ὦν οὐ μεμάθηκε γίνεται· καὶ προέρχεται ὀρμαθὸν μαθητῶν ἐπισυρόμενος, αὐτὸς ἔτι δεόμενος διδασκαλίας, καὶ τοσοῦτον πλέον καὶ εὐκόλον τὸ πρᾶγμα ἐνόμισεν· οὐκ εἰδώς, ὅτι πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον, ψυχῶν ἐπιμέλεια· δεομένων πρότερον μὲν καθάρσεως τῶν παλαιῶν μολυσμῶν, ἔπειτα πολλῆς προσοχῆς. εἰς τὸ δέξασθαι τύπους τῶν μαθημάτων τῆς ἀρετῆς· ὁ δὲ μηδὲν πλέον τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως φαντασθεῖς, πῶς διορθώσεται τὰ ἔρη τῶν ὑποτεταγμένων; Πῶς δὲ μεταρρυθμίσει τοὺς τῆς πονηρᾶ συνηθείας κεκρατημένους; Πῶς δὲ τοῖς πολεμουμένοις ὑπὸ παθῶν βοηθήσει, μηδ' ἄλλως τὸν κατὰ διάνοιαν εἰδὼς πόλεμον; ἢ πῶς τὰ ἐν πολέμῳ συμβαίνοντα τραύματα θεραπεύσει, αὐτὸς ἔτι τραυματίας κατακείμενος, καὶ καταδέσμων δεόμενος; ἢ πᾶσα μὲν τέχνη χρόνου δεῖται καὶ διδασκαλίας πολλῆς πρὸς κατόρθωσιν, μόνη δὲ ἡ τέχνη τῶν τεχνῶν ἀμαθητεύτως ἐπιτηδεύεται; καὶ γεωργίας μὲν οὐ καταθαρρήσειεν ἄπειρος, οὐδὲ ἀμύητος ἰατρικῆς, ἐγχειρίζεται ἔργοις ἰατρικοῖς· ἐλεγχθήσεται γὰρ ὁ μὲν, πρὸς τὸ μηδὲν ὀνῆσαι τοὺς κάμνοντας, ἔτι καὶ βαρυτέραν κατασκευάσαι τὴν νόσον· ὁ δὲ, χέρσον, καὶ ῥυπαρὰν τὴν ἀρῶσαν γῆν καταστήσας· μόνης δὲ τῆς θεοσεβείας, ὡς πάντων εὐκολωτέρας, κατατολμῶσιν ἀπαιδότριβοι· καὶ τὸ δυσκατόρθωτον πρᾶγμα, εὐχερὲς εἶναι νενόμισται τοῖς πολλοῖς· καὶ ὁ μηδέπω Παῦλος κατελιγμένα λέγει, τοῦτο ἀκριβῶς ἐγνωσμένοι διαβεβαιοῦνται, οἱ μὴδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδότες, ὅτι ἀγνοοῦσι. Διὰ τοῦτο εὐκαταφρόνητος ὁ βίος ἐγένετο, καὶ οἱ μετερχόμενοι αὐτὸν παρὰ πάντων χλευάζονται· τίς γὰρ μὴ γελάσεται τὸν χθὲς ἐν καπηλείῳ ὑδροφοροῦντα, σήμερον ὄρων ὡς διδάσκαλον ἀρετῆς, παρὰ μαθητῶν δορυφορούμενον; ἢ τὸν πρῶην τῶν πολιτικῶν ἀναχωρήσαντα κακοπραγιῶν, σήμερον μετὰ πλήθους μαθητῶν, διὰ πάσης σοβοῦντα τῆς ἀγορᾶς; εἰδὲ ἦσαν πεπεισμένοι σαφῶς, ὅτι πολὺς ἐστὶν ὁ πόνος, ἄγειν τινὰς εἰς θεοσεβίαν, καὶ τὸν ἀκολουθοῦντα τῷ πράγματι κίνδυνον ἠδειςαν ἀκριβῶς, πάντως ἂν ὡς ὑπερβαῖνον αὐτοὺς παρητήσαντο τὸ πρᾶγμα· ἔως δὲ ὅτε τοῦτο ἀγνοοῦσι, καὶ δόξαν ἠγοῦνται τὸ προεστάναι τινῶν, εὐκαίρως κυβιστώσιν κατὰ τοῦ βαράθρου· καὶ τὸ ἐνάλλεσθαι καιομένη τῇ καμίνῳ, κοῦφον νομίζουσι·

γέλωτα μὲν κινοῦντες τοῖς ἐπισταμένοις τὸν χθὲς αὐτῶν βίον, Θεῷ δὲ ἀγανάκτησιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προπετεῖα. Εἰ γὰρ τὸν Ἥλει οὐδὲν παρητήσατο τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, οὐ γῆρας σεμνόν. οὐ παλαιὰ παρρησία· οὐχ ἱερατικὴ τιμὴ, ἀμελήσαντα τῆς τῶν τέκνων διορθώσεως. πῶς, ἐξελεῖται νῦν τῆς τοιαύτης ἀγανάκτησεως, τοὺς οὔτε ἐκ παλαιῶν ἔργων ἀξιοπιστίαν ἔχοντας παρὰ Θεῷ, οὔτε εἰδότες οὔτε τὸν τοῦ ἀμαρτήματος τρόπον, ἢ τὴν τῆς διορθώσεως μέθοδον· ἀλλ' ἀπείρως δι' ἔρωτα δόξης, ἐγχειροῦντας ἐπικινδύνω πράγματι, διὰ τοῦτο τῷ μὲν δοκεῖν, Φαρισαίους Διδασκάλους, ὁ Κύριος ἔλεγεν· οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς, καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, τοῦ ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν· τῷ δὲ ἀληθεῖ, διὰ τῆς ἐκείνων ἐπιπλήξεως. νοουθετῶν τοὺς ὑστερον τοῖς αὐτοῖς ἀλίσκεσθαι μέλλοντας παραπτώμασιν· ἵνα τῷ οὐαὶ προσέχοντες, εἰρξῶσιν ἑαυτοὺς τῆς ἀκαίριου ἐπιθυμίας τῆς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις δόξης, φοβρώτερον κρίνοντες τὸν ταλανισμόν· δυσωπεῖτω δὲ καὶ ὁ Ἰώβ αὐτοὺς, ἢ ὁμοίως κηδεσθαι τῶν ὑποτεταγμένων, ἢ παραιτεῖσθαι τὴν τοιαύτην προστασίαν, μὴ εἰδότες τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ποιεῖν, μηδὲ τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τῶν προνοουμένων εἰσφέρειν βουλομένους σπουδῆν· εἰ γὰρ ἐκεῖνος, καὶ ἀπὸ τῶν κατὰ διάνοιαν ῥύπων τοὺς υἱοὺς καθαρῶς εἶναι θέλων, θυσίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ αὐτῶν προσέφερε, μήποτε λέγων οἱ υἱοί μου ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν κακὰ ἐνεγένησαν πρὸς τὸν Θεόν· πῶς οὗτοι καὶ φανερῶν ἀμαρτημάτων ἀγνοοῦντες τὴν διάκρισιν, διὰ τὸν ἔτι καὶ πρὸς τὰ πάθη μάχης κοινορτὸν ἐπισκοτεῖν αὐτοῖς τῷ λογιστικῷ, ἐπιτηδῶσιν εἰς ἑτέρων προστασίαν, καὶ θεραπείας ἄλλων ἀναδέχονται, οὔπω τὰ ἑαυτῶν πάθη θεραπεύσαντες. οὐδὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν νίκης, ἑτέρους ἐπὶ τὸ νικᾶν ὁμοίως ὀδηγεῖν δυνάμενοι; δεῖ γὰρ πρότερον μαχήσασθαι τοῖς πάθεσι, καὶ μετὰ πολλῆς νήψεως τὰ ἐν τῷ πολέμῳ τῇ μνήμῃ παραδοῦναι· καὶ οὕτως ἐκ τῶν καθ' ἑαυτοὺς, ἑτέροις ὑποτίθεσθαι τὰ τῆς μάχης· καὶ τὴν νίκην αὐτοῖς εὐχερύτεραν ποιῆσαι, διὰ τὸ προλέγειν τὰς ἐν τῷ πολέμῳ μεθόδους· Εἰσὶ γὰρ τινες κεκρατηκότες τῶν παθῶν, διὰ πολλὴν ἰσως σκληραγωγίαν· καὶ τὸν τρόπον ἀγνοοῦντες τῆς

νίκης, διὰ τὸ ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ παρηκολούθηκέναι ταῖς συμβολαῖς, μηδὲ ταῖς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλαῖς παραστήσαι τὸν νοῦν. Τοῦτο συμβολικῶς ἐποίει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἐν νυκτὶ τὸν Ἰορδάνην διαβαίνουσα τῇ στρατιᾷ, προστάξας ἐκ τοῦ ποταμοῦ λίθους ἀνιμῆσαι καὶ ἔξω τοῦ ποταμοῦ στηλώσαντας κονιάσαι καὶ ἐπιγράψαι, ὅπως παρήλθον τὸν Ἰορδάνην σημαίνων ὅτι δεῖ τὰ βύθια τῆς ἐμπαθοῦς διαγωγῆς νοήματα εἰς φανερόν ἄγειν, καὶ σαφῶς στηλιτεύειν, καὶ μὴ φθονεῖν ἑτέροις τῆς γνώσεως· ἵνα μὴ μόνον ὁ παρελθὼν γινώσκῃ τὸν τρόπον τῆς διαβάσεως, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ αὐτὸ ποιεῖν προαιρούμενοι, εὐχερῆ τὴν διάβασιν ἐκ τῆς μαθήσεως ποιήσονται· καὶ ἡ ἐτέρων πείρα, γένηται καὶ ἐτέρων διδασκαλία. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὔτε ὁρῶσιν ἐκεῖνοι, οὔτε δὲ ἐτέρων λεγόντων ἀκούουσιν· εἰς μόνην δὲ αὐτῶν ἑρῶντες πληροφορίαν, καθάπερ ἀργυρωνήταις, δουλικὰς ἐπιτάττουσιν ὑπηρεσίας τοῖς ἀδελφοῖς· ἐν τούτῳ τὸ πᾶν τῆς δόξης τιθέμενοι, ἐν τῷ προεστάναι πλειόνων· καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἀμιλλα μὴ ἤττονας τῶν λοιπῶν ἀδελφοτήτων ἐν ταῖς προσδοκίαις ἐπισύρεσθαι, δίκην ἀνδραπόδων καπήλων μᾶλλον, ἢ διδασκάλων κατάστασιν ἐπιδεικνυμένους· ὅταν γὰρ λόγῳ μὲν εὐχερὲς εἶναι τὸ ἐπιτάσσειν ἠγῶνται, κἄν βαρέα ἦν τὰ ἐπιτασσόμενα, ἔργῳ δὲ διδάσκειν οὐδὲν ἀνέχωνται, πρόδηλον πᾶσι τὸν ἑαυτῶν ποιῶσι σκοπὸν, ὅτι οὐκ ὠφελῆσαι τοὺς προτεροχομένους, ἀλλ' ἰδίαν ἡδονὴν ἀνύσαι σπουδάζοντες, τὴν ἡγεμονίαν ὑποδύονται ταύτην. μαθέτωσαν δὲ οὗτοι, εἰ βούλονται, παρὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ, καὶ τοῦ Γεδεών, ὅτι οὐ λόγος, ἀλλ' ἔργον τοὺς ἀρχομένους ἐνάγει πρὸς τὴν μίμησιν· τοῦ μὲν ποιήσαντος φορτίον ξύλον, καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι βαστάζοντος καὶ λέγοντος, ἐν τρόπον εἰδετέ με ποιῶντα, ποιήσατε καὶ ἡμεῖς. τοῦτο δὲ τὸ ἔργον εἰσηγουμένου κοινόν, καὶ ἑαυτὸν προτάσσοντος τῆς ἐργασίας, καὶ λέγοντος, ἀπ' ἐμοῦ ἔψεσθε καὶ οὕτω ποιήσατέ· καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγων, ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπῆρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί· καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ποιῶν, καὶ τότε διδάσκων· τίνα οὐ πείθουσιν, ἀξιοπιστοτέραν τὴν ἐν τοῖς ἔργοις διδασκαλίαν, τῆς διὰ λόγων ἠγεῖσθαι; Οἱ δὲ, πρὸς μὲν τὰς τοιαύτας εἰκόνας, καμμύουσιν ἀλαζωνικῶς δὲ, τὰ πρακτέα προτάσσουν· ὅταν δὲ εἰδέναι

τί τούτων δόξωσιν ἐξ ἀκοῆς, κατὰ τοὺς ἐπὶ ἀπειρίᾳ διαβαλλομένους παρὰ τοῦ Προφήτου ποιμένας, μάχαιραν ἐπὶ τοῦ βραχίονος φοροῦσι· διὸ καὶ ἐπὶ τὸν βραχίονα, ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς αὐτῶν ἐκτυφλοῦται· ἀμελουμένη γὰρ δι' ἀπόνειαν ἡ δεξιὰ πράξις, συγκατασθένυσιν ἑαυτῇ καὶ τὴν λαμπηδόνα τῆς θεωρίας· τοῦτο δὲ εἰ ὡμῶς καὶ ἀπανθρώπως ποιμαίνοντες πάσχουσιν, ὅταν πρόχειρον τὴν τιμωρητικὴν ἔχωσι δύναμιν· εὐθέως γὰρ τὰ μὲν θεωρητικὰ νοήματα ἐκ δεξιῶν, σθένυνται· πάλιν δὲ αἱ πράξεις, στερηθεῖσαι τῆς θεωρίας, μαραίνονται· οὔτε πράξει τι, οὔτε ἰδεῖν δυναμένων, τῶν μὴ τῷ μηρῷ, ἀλλὰ τῷ βραχίονι συζευξάντων τὴν μάχαιραν· ἐπὶ μὲν τοῦ μηροῦ φοροῦσι τὴν μάχαιραν, οἱ κατὰ τῶν ἰδίων παθῶν κεχρημένοι τῷ τομικῷ λόγῳ· ἐπὶ τοῦ βραχίονος δὲ, οἱ τὴν τιμωρίαν πρόχειρον ἔχοντες ἐπὶ τῶν ἀλλοτρῶν ἀμαρτημάτων. Οὕτω γὰρ καὶ Ναὰς ὁ Ἀμμανίτης, ὃς ἐρμηνεύεται ὄφις, ἀπειλῶν τῷ διορατικῷ Ἰσραὴλ, ἐξορύξαι πάντα δεξιὸν αὐτοῦ ὀφθαλμόν, ἵνα μηδὲν νόημα δεξιὸν ἐνυπάρχον, ἐπὶ δεξιᾶν πράξιν ὀδηγήσῃ τὸν κεκτημένον· εἰδὼς αἴτιον τοῦτο μεγάλης προκοπῆς, τοῖς ἀπὸ τῆς θεωρίας ἐπὶ τὴν πρακτικὴν ἐρχομένοις· γίνεταί γὰρ τοῖς τοιοῦτοις ἀνυπαίτιον τὸ πραχθέν, προθεωρηθὲν τοῖς τῆς γνώσεως ὀξυδερκεστάτοις ὀφθαλμοῖς. Ὅτι δὲ εὐχερῶν ἀνθρώπων καὶ μηδεμίαν οἰκοθεν ἔχόντων ὠφέλειαν ἐστὶ τὸ τὴν ἐτέρων ἀναδέχεσθαι προστασίαν, δῆλον μὲν καὶ ἐκ τῆς πείρας· οὐ γὰρ ἔλοιτό τις ἡσυχίας γευσάμενος καὶ θεωρίας, ποσῶς σχολάζειν ἀρξάμενος, ταῖς περὶ τῶν σωματικῶν φροντίσιν ἐνδῆσαι τὸν νοῦν· ἀποστήσας αὐτὸν τῆς γνώσεως, καὶ μετάρσιον ὄντα πολλὰ φερόμενον, ἐπὶ τὰ γήινα κατατύρεσθαι πράγματα· εὐδηλότερον δὲ καὶ ἐκ τῆς πολυθρυλλήτου παραβολῆς ἐκείνης, ἣν ὁ Ἰωνάθαν τοῖς Σικιμίταις προεβάλετο, λέγων· πορευόμενα ἐπορευθήσαν τὰ ξύλα τοῦ ὄρυμου τοῦ χρίσαι ἐφ' ἑαυτὰ βασιλέα· καὶ εἶπον τῇ ἀμπέλῳ βασιλευσον ἐφ' ἡμᾶς· καὶ εἶπεν ἡ ἀμπελος· ἀφήσω τὸν καρπὸν μου τὸν ἀγαθόν, ὃν ἐδόξασεν ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ πορευθῶ τοῦ ἀρχεῖν ξύλων; ὁμοίως δὲ, καὶ τῆς συκῆς διὰ τὴν ἰδίαν γλυκύτητα· καὶ τῆς ἐλαίας, διὰ τὴν οἰκείαν ποιότητα, παραιτησαμένων ῥάμνος, ξύλον ἄκαρπον καὶ ἀκανθῶδες, τὴν τούτων ἀρχὴν κατεδέξατο, οὔτε

οικείαν ἔχουσαν ποιότητα, οὔτε τῶν ὑποταγαμένων ξύλων· οὐ γὰρ παραδείσου ξύλα, ἀλλὰ δρυμοῦ, τὰ δεόμενα τῆς ἐπιστασίας, εἶπεν ἡ παραβολή. Ὡς γὰρ ἡ ἄμπελος, καὶ ἡ συκῆ, καὶ ἡ ἐλαία παρητήσαντο τὸ ἄρχειν τῶν ξύλων τοῦ δρυμοῦ, μᾶλλον τῷ ἑαυτῶν εὐφραϊνόμεναι καρπῷ, ἢ τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι, οὕτως οἱ ἐν ἑαυτοῖς τινὰ ἐμβλέποντες καρπὸν ἀρετῆς, καὶ τῆς ἐκ τούτου ὠφελείας αἰσθανόμενοι· κἂν πολλοὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀρχὴν βιάζονται, ἀνανεύουσι· τῆς παρὰ τῶν πολλῶν τιμῆς, τὴν ἑαυτῶν ὠφέλειαν προκρίνοντες. Ὅπερ δὲ ἐπηράσατο τοῖς ἐν τῇ παραβολῇ ξύλοις, τοῦτο καὶ τοῖς ὁμοίως ἐκείνοις πραγματευομένοις ἀνθρώποις συμβαίνει· ἢ γὰρ ἐξέλθοι, φησί, πῦρ ἐκ τῆς θάμνου, καὶ καταπάγοι τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ· ἢ ἐκ τῶν ξύλων ἐξέλθοι, καὶ καταπάγοι τὴν θάμνον· τῶν γὰρ συνθηκῶν ἀνωφελῶν γινομένων, ἀνάγκη κίνδυνον ἀκολουθεῖν τοῖς τε ὑποτάσσουσιν ἑαυτοὺς διδασκάλῳ ἀπειρῷ, αὐτοῖς τε τοῖς τὴν ἀρχὴν ἀναδεχομένοις, ἐπὶ τῇ τῶν μαθητευομένων ἀπροσεξίᾳ. καὶ γὰρ ἡ τοῦ διδασκάλου ἀπειρία, ἀπόλλυσι τοὺς μαθητευομένους. καὶ ἡ τῶν μαθητῶν ἀμέλεια, κίνδυνον φέρει τῷ διδασκάλῳ, καὶ μάλιστα ὅταν παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀνεπιστημόσύνην ῥαθυμῶσιν ἐκείνοι· οὔτε γὰρ τὸν διδάσκαλον λανθάνειν τί ὀφείλει τῶν εἰς διόρθωσιν τῶν ὑποτέταγμένων ἠκόντων, οὔτε οἱ μαθητευόμενοι παρορᾶν τι τῶν τοῦ διδασκάλου παραγγελμάτων ὀφείλουσι· καὶ γὰρ καὶ τούτων τὸ παρασκευᾶσαι, κακείνου τὸ παριδεῖν πλημμελοῦντας, βαρὺ καὶ ἐπικίνδυνον. μὴδὲ νομιζέτωσαν ἀνέσεως καὶ ἀπολαύσεως εἶναι πρόφασιν, τὸ πρᾶγμα· πάντων γὰρ ἐστὶν ἐπιπονώτερον, τὸ ἄρχειν ψυχῶν. οἱ μὲν γὰρ ἀλόγων ἄρχοντες καὶ κτηνῶν, πρὸς οὐδὲν ἀντιτασσομένης ἔχουσι τὰς ἀγέλας, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῖς τὰ τῆς ἀρχῆς εὐοδοῦνται πολλάκις· τοῖς δὲ ἀνθρώπων ἐπιστατοῦσιν, ἡ ποικιλία τῶν ἡθῶν, καὶ τὸ ἐκ τοῦ λογισμοῦ πανοῦργον, δυσχερεστέραν ποιεῖ τὴν ἐπιστασίαν· καὶ δεῖ τοὺς ἐπὶ τοῦτο ἐρχομένους, ἀλείφασθαι, ὡς πρὸς ἀγῶνα ἐπίπονον· ἵνα καὶ τὰ πάντων ἐλαττώματα, μετὰ πολλῆς φέρωσιν ἀνεξικακίας, καὶ τὰ λανθάνοντα διὰ τὴν ἀγνωσίαν, διδάσκωσιν αὐτοὺς μακροθύμως. διὰ τοῦτο γὰρ, τὸν μὲν νικτῆρα βόες ἐν τῷ ναῷ βαστάζουσιν· ἢ δὲ λυχνία, δλη στερεά, καὶ τορευτὴ κατεσκευάσθη·

δηλούσης μὲν τῆς λυχνίας, ὅτι ὁ φωτίζειν ἑτέρους προθέμενος, ὀφείλει δι' ὄλων στερεοῦσθαι τῶν μερῶν, καὶ μὴδὲν κοῦφον ἔχειν ἢ ὑπόκενον· καὶ πάντα περιτετορευθῆναι τὰ περισσά, ὅσα μὴ χρησιμεύειν εἰς παράδειγμα πολιτείας ἀνεπιλήπτου τοῖς ὁρώσιν ἐμελλε· τῶν δὲ ὑπὸ τὸν νικτῆρα βῶων, μὴδὲν παραιτεῖσθαι τῶν ἐπερχομένων, τὸν ὑπελθόντα τὸ τοιοῦτον ἔργον, ἀλλὰ καὶ τὰ βάρη καὶ τὸ ρύπον φέρει τῶν ἐλαττόνων, ἕως ὅτε ἀκίνδυνόν ἐστι τὸ φέρειν· πάντως γάρ, εἰ μέλλοι καθαρὰς ἐργάζεσθαι τὰς πράξεις τῶν προσιέντων, ἀνάγκη καὶ αὐτὸν τινὸς παραπολαῦσαι ρύπου· ἐπεὶ καὶ ὁ νικτῆρ καθαίρων τὰς τῶν νικτομένων χεῖρας, αὐτὸς δέχεται τὸν ἐκείνων ρύπον· τὸν γὰρ περὶ παθῶν διαλεγόμενον, καὶ ἑτέρους τῶν τοιούτων ἀποσμήχοντα κηλίδων, οὐκ ἔστιν ἀμόλυντον παρελθεῖν· αὐτὴ γὰρ ἡ μνήμη, ρυποῦν τὴν διάνοιαν τοῦ λέγοντος πέφυκε· κἂν δὲ γλαφυρωτέrais βαφαῖς τῶν αἰσchrῶν μὴ σφραγίστητε τοὺς τύπους, ἀλλ' ὅμως τὴν ἐπιπολὴν μιάινει τοῦ νοῦ, ταῖς τοῦ λόγου διεξόδοις, χρώμασιν οὐ καθαρὰς ἐπιθλοῦσα. δεῖ δὲ καὶ ἐπιστήμονα τὸν ἡγούμενον οὕτως εἶναι, ὡς μὴδὲν ἀγνοεῖν τῶν τοῦ ἐχθροῦ ἐνθυμημάτων· ἵνα τὰ λανθάνοντα τοῖς ἐγκεχειρισμένοις αὐτῷ τῶν παλαισμάτων ἀπογομνῶν. ὑποδεικνύναι, καὶ τὰς ἐπιβουλάς προλέγων τοῦ ἀντιπάλου, ἀπονητὶ τὴν νίκην αὐτοῖς βραβεύσῃ, καὶ στεφανίτας ἐξαγάγῃ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ· σπάνιος δὲ ὁ τοιοῦτος, καὶ οὐ ῥαδίως εὕρισκόμενος. ὁ μὲν γὰρ μέγας Παῦλος, τοῦτο ἑαυτῷ μαρτυρεῖ λέγων· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν· ὁ δὲ θαυμάσιος Ἰώβ, ἀπορῶν περὶ τοῦ τοιούτου, φησί· τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ; εἰς δὲ πτύξιν θώρακος αὐτοῦ, τίς ἂν εἰσέλθοι; πύλας δὲ προσώπου αὐτοῦ τίς ἀνοίξει; ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἔστι· φησί· τὸ φαινόμενον πρόσωπον ἐπ' αὐτοῦ, πολλοῖς γὰρ ἐνδύμασι καλύπτει τὴν πονηρίαν· δελεάζων μὲν τῷ φαινομένῳ ἀπατηλῶς, ἐνεδρευτικῶς δὲ τῷ κεκρυμμένῳ τεκταίνων τὸν ὄλεθρον· καὶ ἵνα μὴ καὶ ἑαυτὸν συναριθμῆσθαι τοῖς ἀγνοοῦσι τὰ κατ' αὐτόν, λέγει τὰ τεκμήρια αὐτοῦ σαφῶς· εἰδὼς πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν τερατουργίαν· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, λέγων, εἶδος Ἐωσφόρου· τὰ δὲ ἔγκατα αὐτοῦ, ἀσπίδες· καὶ ταῦτά φησιν ἐλέγχων τὴν ἐκείνου κακουργίαν. ὡς διὰ μὲν τοῦ

ἐπιμορφάζεσθαι τὸ τοῦ Ἐωσφόρου εἶδος, ἐπι-
 σπᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν τοὺς ὀρώντας μηχαν-
 ωμένου· διὰ δὲ τῶν ἐντὸς ἀσπίδων, θάνα-
 τον τοῖς προσεγγίζουσι πραγματευομένου.
 Καὶ ἡ παροιμία δὲ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦ πράγ-
 ματος ἐλέγχουσα, λέγει· σχίζων ξύλα, κιν-
 δυνεύει ἐν αὐτοῖς, ἐὰν ἐκπέσῃ τὸ σιδήριον·
 ὁ γὰρ διαιρῶν τῷ λόγῳ τὰ πράγματα, καὶ
 τὰ νομιζόμενα ἠνώσθαι χωρίζων τῆς συμ-
 φυίας· καὶ ξένα πάντῃ ἀλλήλων δεικνύ-
 ναι βουλόμενος, τὰ ὄντως ἀγαθὰ, τῶν νομι-
 ζομένων τοιούτων, ἐὰν μὴ πάντοθεν ἡσφα-
 λισμένον ἔχη τὸν λόγον, κινδυνεύει ἐν τοῖς
 ἀκούουσι· τοῦ ἐκπεσόντος τῆς ἀσφαλείας
 λόγου, σκανδάλου ἀφορμὴν τοῖς ἀκούουσι
 παρέχοντος· οὕτω τις τῶν τῷ Ἐλισσαίῳ
 φοιτησάντων κόπτων ξύλον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ,
 καὶ τοῦ Σιδήρου εἰς τὸν ποταμὸν ἐκπεσόν-
 τος, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενος, πρὸς τὸν δι-
 δάσκαλον ἐβόα λέγων· οἴμοι Κύριε, καὶ
 αὐτῷ κεχρημένον. Τοῦτο δὲ πάσχουσι, οἱ
 ἐκ παρακουσμάτων διδάσκειν ἐπιχειροῦντες,
 καὶ πρὸς τὸ τέλος ἐλθεῖν ἀδυνατοῦντες, διὰ
 τὸ μὴ ἀπὸ οἰκείας ἐξέως λέγειν· ὅταν δὲ ἐν
 τῷ μεταξύ ἐναντίον τί τῷ προκειμένῳ φω-
 ραθῶσι λέγοντες, τότε τὴν ἄγνοιαν ὁμολο-
 γοῦσιν, ἐπὶ τῷ κεχρημένῳ λόγῳ κινδυνεύ-
 οντες· διὸ καὶ ὁ μέγας Ἐλισσαῖος, ξύλον
 εἰς τὸν βυθὸν ἐμβαλὼν, ἐπιπολάσαι πεποί-
 ηκε τὸ ἀπορηθὲν παρὰ τοῦ μαθητοῦ, καὶ
 ἐν βυθῷ κεκαλύφθαι νομισθὲν νόημα σαφη-
 νίας, καὶ ὑπ' ὄψιν ἀγαγὼν τῶν ἀκούον-
 των. Ἴδού ὁ Ἰορδάνης τὸν τῆς μετανοίας
 σημαίνει λόγον· ἐκεῖ γὰρ ἐτελεῖτο παρὰ τοῦ
 Ἰωάννου τὸ Βάπτισμα τῆς μετανοίας· ὁ δὲ
 περὶ μετανοίας οὐκ ἠκριβωμένως εἰρηκώς,
 ἀλλὰ διὰ τοῦ γυμῶσαι τὴν κεκρυμμένην
 χρηστότητα, εἰς καταφρόνησιν ἐλθεῖν παρα-
 σκευάσαι τοὺς ἀκροατάς, ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
 κατέλαβε τὸ σιδήριον· εὐδὴ καὶ τὸ φανὲν
 ξύλον ἀναφέρει ἐκ τοῦ βυθοῦ τὸ σιδήριον,
 καὶ ἐπιπολάζειν ποιεῖ. Πρὸ μὲν γὰρ τοῦ
 Σταυροῦ, ἐκέκρυπτο ὁ περὶ μετανοίας λόγος·
 διὸ καὶ ὁ περὶ αὐτοῦ βουλευθεὶς εἶπεν τι,
 ἠλέγχθη προχειρῶς τολμήσας· μετὰ δὲ τὸν
 Σταυρὸν, φανερός πᾶσι γέγονε, τῷ οἰκείῳ
 καιρῷ διὰ τοῦ ξύλου ἀναδειχθεὶς. Ταῦτα δὲ
 φημι οὐκ ἀποτρέπων ἡγεῖσθαι τινῶν, οὐδὲ
 κωλύων ὀδηγεῖν τινὰς τῶν νέων ἐπὶ τὴν
 θεοσεβειαν· ἀλλὰ παρακαλῶν, πρῶτον ἀνα-
 λαβεῖν ἕξιν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, ἀναλογοῦσαν
 τῷ μεγέθει τοῦ πράγματος, καὶ μὴ προ-

χειρῶς ἐπιδιδόναι ἑαυτοὺς τῷ σκοπῷ. τὰ
 μὲν ἡδέα λογιζομένους, καὶ τὴν ἐκ τῶν
 Μαθητῶν θεραπείαν, καὶ τὴν παρὰ τῶν ἐξω-
 θεν εὐφημίαν· τὸν δὲ ἀκολουθοῦντα κίνδυ-
 νον παραλογοζομένους· καὶ μὴ πρὸ τῆς εἰ-
 ρηνικῆς καταστάσεως, τὰ πολεμικὰ ὄργανα
 σκευὴ ποιεῖν γεωργικά. Μετὰ γὰρ τὸ πάντα
 ὑποτάξαι τὰ πάθη, καὶ μηδαμῶθεν ἐτι πο-
 λέμους ὀχλεῖν, μηδὲ εἰς ἀνάγκην χρήσεως
 ἀμυντηρίων ὀργάνων ἔλκεσθαι, καλὸν τὸ
 γεωργεῖν ἐτέρους· ἕως δὲ ὅτε τυραννεῖ τὰ
 πάθη, καὶ συνέστηκεν ὁ τῆς σαρκὸς πόλε-
 μος πρὸς τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, οὐδεὶς
 ἀνέχειν τὰς χεῖρας τῶν ὀπλων, ἀλλ' ἐπ'
 αὐτοῖς ἀδιαλείπτως ἔχειν· ἵνα μὴ καιρὸν
 ἐπιθέσεως, οἱ ἐπίβουλοι τὴν ἡμετέραν ἀνε-
 σιν λαβόντες, ἀναιμοτὶ χειρώσωνται ἡμᾶς.
 Ὡς γὰρ τοῖς καλῶς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγω-
 νιζομένοις, καὶ διὰ πολλὴν ταπεινοφροσύνην
 οὐδέπω νενικηκέναι νομίζουσι, φησὶ προ-
 τρεπτικῶς ὁ λόγος, συγκόψατε τὰς μαχαί-
 ρας ὑμῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζηβίνας ὑμῶν
 εἰς δρέπανα· παραινῶν αὐτοῖς μὴ τοῖς ἡτ-
 τημένοις ἐχθροῖς μάτην λοιπὸν προσασχο-
 λεῖν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πολ-
 λῶν ἀπὸ τῆς πολεμικῆς ἐξέως μετασκευά-
 σαι τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τὸ γεωρ-
 γεῖν ἐκείνους, ὅσοι ἐτι ἐν τοῖς τῆς κακίας
 ὕλομανοῦσιν ἐργοί· οὕτω τοῖς πρὸ τῆς τοι-
 αύτης καταστάσεως, εἴτε δι' ἀπειρίαν, ἢ
 δι' ἀπόνοιαν ἐγχειρήσασιν ὑπὲρ τὴν ἑαυ-
 τῶν δύναμιν, συμβουλεύει τὸ ἐναντίον, λέ-
 γων· συγκόψατε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ῥομ-
 φαίας, καὶ τὰ δρέπανα ὑμῶν εἰς σειρομά-
 στας· τί γὰρ καὶ ὠφελος γεωργίας, πολέ-
 μου τὴν γῆν κατέχοντος, καὶ τὴν ἀπόλαυ-
 σιν τῶν γεωργηθέντων τοῖς πολεμίοις μάλ-
 λον, ἢ τοῖς πονέσασιν τὴν ἀφθονίαν παρέ-
 χοντος; διὰ τοῦτο τάχα καὶ τοῖς ἐτι κατὰ
 τὴν ἔρημον πρὸς διάφορα μαχομένοις ἔθνη
 Ἰσραηλῖταις, οὐκ ἐπιτρέπει τὴν τῆς γεωρ-
 γίας ἐπιμέλειαν, ἵνα μὴ ταῖς πολεμικαῖς
 ἐμποδίση γυμνασίαις· μετὰ δὲ τὴν τῶν πο-
 λεμίων ἐκχειρίαν, ταύτη χρῆσασθαι συμ-
 βουλεύει λέγων· ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν
 τῆς ἐπαγγελίας, οὐ φυτεύσετε· προσυπακούε-
 ται γὰρ τοῦτο παρ' ἐκείνῳ, καὶ εἰκότως·
 πρὸ γὰρ τῆς τελειότητος, τὰ φυτευόμενα οὐ
 γίνεται βέβαια, περιφερομένων ἐτι ἐνάστατῳ
 ἤθη τῶν φυτεῦειν ὀφειλόντων· τάξις γὰρ καὶ
 ἀκολουθία, εἴπερ ἐν ἄλλῳ τινί, καὶ ἐν τοῖς
 τῆς θεοσεβείας ἐστὶ, καὶ δεῖ ἀπὸ τῶν ἀρ-

χῶν προσάγεσθαι. οἱ γὰρ παριδόντες τὰ τῆς εἰσαγωγῆς, καὶ τοῖς λιχνοτέροις δελεασθέντες, καὶ κατ' ἀνάγκην στοιχεῖν τῇ τῆς τάξεως ἀκολουθίᾳ πείθονται· καθάπερ Ἰακώβ τῷ κάλλει τῆς Ραχήλ ἐλκυσθεὶς, ὑπερεῖδε τὸ ἀσθενὲς τῶν τῆς Λείας ὀφθαλμῶν, οὐ μὴν ἔφυγε τὸν ἐπὶ τῇ κτήσει τῆς τοιαύτης ἀρετῆς πόνον· ἀνεπλήρωσε γὰρ καὶ ταύτης τὰ ἔβδομα· δεῖ οὖν τὸν ἐννόμως στοιχεῖν τῇ πολιτείᾳ θέλοντα, μὴ ἀπὸ τοῦ τέλους ἐπὶ τὰς ἀρχὰς καταγέσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς προκόπτειν ἐπὶ τὴν τελειότητα· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπιτεύξεταί τοῦ σπουδαζομένου, καὶ τοὺς γνωρίμους ἀμέμπτως ὁδηγήσει πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀρετῆς· ἀλλ' οἱ πολλοὶ μηδένα πόνον συνεισηενέγκαντες, μηδὲ μικρὸν, ἢ μέγα κατορθώσαντες ἔργον θεοσεβείας, ὡς ἔτυχεν ἐπιτρέχουσι τῷ ὀνόματι, μὴ κίνδυνον τοῦτο ἡγούμενοι· καὶ οὐ μόνον οὐ παραιτοῦνται προτροπομένων αὐτοὺς τινῶν ἐπὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ περιερχόμενοι τοὺς στενωποὺς, ἅπαντας ἔλκουςι τοὺς παρατυγχάνοντας, πᾶσαν ἐπαγγελλλόμενοι θεραπείαν, καθάπερ πρὸς μισθωτοὺς, συνθήκας περὶ τροφῆς, καὶ ἐνδυμάτων τιθέμενοι· ἀνάγκη δὲ τοὺς οὕτως ἐρῶντας τοῦ πράγματος, καὶ βουλομένους μετὰ πλήθους ἐν ταῖς προσδοκίαις φαίνεσθαι, καὶ χειραγωγοῖς ἐπαναπαύεσθαι, καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν σώζειν τῶν καθηγουμένων, ὡς δράματος ὑπόκρισιν ὑπελθόντας, ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλειφθῆναι παρὰ τῶν ταύτην αὐτοῖς ἐκτελούντων τὴν ὑπουργίαν, χαρίζεσθαι τὰ πολλὰ ταῖς ἡδοναῖς αὐτῶν· καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, φέρεσθαι ἀκωλύτως κατὰ βαράθρων, καθάπερ ἡνιόχους ἀφέντας τὰς ἡνίας, καὶ αὐτεξούσιον αὐτῶν τὸν δρόμον· ἐπιτρέψαντας· ὡς ἐκ τούτου κατὰ κρημνῶν φέρεσθαι, καὶ βαράθρων, καὶ παντὶ προσπταίειν τῷ ἐν ποσὶ, μηδενὸς ὄντος τοῦ ἀνακόπτοντος, καὶ ταῖς ἀτάκταις ὁρμαῖς ἐμποδίζοντος. Ἄλλ' ἀκουέτωσαν οἱ τοιοῦτοι τοῦ μακαρίου Ἰεζεκιήλ, ταλανίζοντος τοὺς ταῖς ἐτέρων ἡδοναῖς ὕλας ἐκπορίζοντας· καὶ διὰ τὸ συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἐκάτου θελήμασιν, ἑαυτοῖς τὸ οὐαὶ θησαυρίζοντας· φησὶ γάρ· οὐαὶ θυραπαιτούσαις προσκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρὸς, καὶ ποιούσαις ἐπιβόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας, τοῦ ἀπολέσαι ψυχὰς ἕνεκεν δρακὸς κριθῶν, καὶ ἕνεκεν κλάσματος ἄρτου· οὕτως δὲ καὶ οὗτοι, τὰς χρείας τοῦ σώματος ἐξ ἐράνων συλλέγοντες,

καὶ ταῖς συνερραμέναις ὡς ἐκ βραχῶν παρασκευαῖς ἐπαναπαύοντες· τοὺς γυμνῇ τῇ κεφαλῇ προσεύχεσθαι, ἢ προφητεύειν ὀφείλοντας, διὰ τῶν ἐπιβολαίων αἰσχύνουσι· τὴν ἀνδρείαν κατάστασιν ταῖς τῶν σκεπασμάτων ἐπιβολαῖς ἐκθηλύνοντες, καὶ ψυχὰς ἀπολλύντες, ἃς οὐκ ἔδει ἀποθανεῖν. καὶ μάλιστα μὲν ἔδει, πειθομένους τῷ ὄντως διδασκάλῳ Χριστῷ, παραιτήσασθαι ὅση δύναμις· τὴν ἐτέρων κηδεμονίαν· φησὶ γάρ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς· ἡμεῖς μὴ κληθῆτε Ῥαββί. εἰ δὲ Πέτρῳ καὶ Ἰωάννῃ, καὶ παντὶ τῷ χορῷ τῶν Ἀποστόλων, παρήνει μακρὰν ἐστάναι τοῦ τοιοῦτου ἔργου, καὶ μικροὺς ἑαυτοὺς ἡγήσθαι τῆς τοιαύτης ἀξίας· τίς ἐστὶ λοιπὸν ὁ ὑπὲρ ἐκείνους ἑαυτὸν φανταζόμενος, καὶ ἐγκρίνων ἀξιώματι, οὐπερ ἐκωλύθησαν ἐκεῖνοι; ἢ τάχα λέγων μὴ κληθῆτε Ῥαββί, οὐ τὸ εἶναι, ἀλλὰ τὸ καλεῖσθαι κωλύει. Εἰ δέ τις ἀπροαιρέτως ἐκ τοῦ ἕνα καὶ δεύτερον καταδέξασθαι ἐκδιασθείη, καὶ πλείονων ἡγεῖσθαι· πρῶτον μὲν, ἑαυτὸν ἀκριβῶς δοκιμαζέτω, εἰ οἷός τε ἐστίν, ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ διδάσκειν τὰ πρακτέα, εἰκόνα πάσης ἀρετῆς τὸν ἑαυτοῦ βίον προτιθεὶς τοῖς μαθηταῖσιν· ὡς μὴ τοὺς μεταγράφοντας ἐκεῖθεν, ἀμορφία τοῦ σφάλματος ἀμβλύναι τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς. Ἐπειτα γινωσκέτω, ὅτι οὐκ ἔλαττον ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων, ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀγωνιᾶν ὀφείλει· ὡς γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, οὕτω καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ὑφέξει λόγον, ἅπαξ καταδεξάμενος τὴν σωτηρίαν αὐτῶν· καὶ γὰρ τοῖς Ἁγίοις σπουδῇ γέγονε, μὴ ἐλατομένους τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς καταλιπεῖν τοὺς μαθητάς. ἀλλ' ἐκ τῆς πρώτης καταστάσεως, μεταρρυθμίσει· εἰς βελτίονα κατάστασιν· οὕτως ὁ μὲν Ἀπόστολος Παῦλος τὸν Ὀνήσιμον, ἐκ δραπέτου, μάρτυρα πεποίηκεν· ὁ δὲ Ἠλίας, ἐξ ἀροτῆρος, προφήτην τὸν Ἐλισσαῖον κατέστησεν· ὁ δὲ Μωϋσῆς, τὸν Ἰησοῦν πάντων νεώτερον, ἐπὶ τὸ βέλτιον κατεκόσμησεν· ὁ δὲ Ἠλεὶ, τὸν Σαμουὴλ καὶ μέζονα ἑαυτοῦ ἀπέδειξεν· εἰ δὲ καὶ ἡ τούτων σπουδῇ συνήργησεν αὐτοῖς πρὸς τὴν κτίσιν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς προκοπῆς αἴτιον αὐτοῖς γεγένηται, τὸ τυχεῖν διδασκάλων, δυναθέντων τὸν τυφόμενον σπινθῆρα τῆς προθυμίας, ἐπὶ τὸ μέζον τῆς τροτροπῆς ἀναρριπίσαι, καὶ ἐκλάμψαι ποιῆσαι· διὰ τοῦτο καὶ στόμα Θεοῦ γεγόνασιν, οἱ τὰ αὐτοῦ βουλήματα τοῖς ἀνθρώποις διακονήσαντες, ἤκουσαν γὰρ τούτου λέγοντος·

ἐὰν ἐξάγης τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔση. Τὴν δὲ τοῦ διδασκάλου ἔξιν, καὶ τῷ Ἰεζεκιήλ ὁ Θεὸς ὑποτίθεται διδάσκων, οἷους ἐξ οἶων δεῖ τοὺς μαθητὰς κατασκευάζειν· υἱὲ, γὰρ φησιν, ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ πλίνθον, καὶ θήσεις αὐτὴν πρὸ προσώπου σου· καὶ διαγράψεις ἐπ' αὐτῇ, πόλιν Ἰερουσαλήμ· σημαίνων ὅτι δὴ ἐκ πηλοῦ Ναὸν ἅγιον ὁ Διδάσκαλος, τὸν μαθητὴν ἐργάζεται. καλὸν δὲ καὶ τὸ, θήσεις αὐτὴν πρὸ προσώπου σου· οὕτω γὰρ ταχεῖα ἢ βελτιώσις ἐστὶ τῷ μαθητῇ, ἐὰν ἐν ὄψει τοῦ διδασκάλου ἢ διαπαντός. αἱ γὰρ συνεχεῖς τῶν καλῶν παραδειγμάτων ἐνέργειαι, παραπλησίως εἰκόνας ἐγχαράττουσι, ταῖς μὴ πάνυ σκληραῖς καὶ ἀποκρότοις ψυχαῖς· διὰ τοῦτο Γιεζή, καὶ Ἰούδας ὑπέπεσαν. ὁ μὲν, τῇ κλοπῇ· ὁ δὲ, τῇ προδοσίᾳ· ἐπειδὴ ὑπεξήγαγον ἑαυτοὺς, τῶν τοῦ διδασκάλου ὀφθαλμῶν· ὡς εἰ ἔμειναν παρὰ τοῖς σωφρονισταῖς, οὐκ ἂν ἐπλημμέλησαν. ὅτι δὲ κίνδυνος ἀκολουθεῖ τῷ διδασκάλῳ ἐκ τῆς ἀμελείας τῶν μαθητῶν, διὰ τῶν ἐξῆς ἐδήλωσεν εἰπὼν· καὶ θήσεις τήγανον σιδηροῦν ἀνά μέσον σου, καὶ ἀνά μέσον τῆς πλίνθου· καὶ ἐστὶ τείχος ἀνά μέσον σου, καὶ ἀνά μέσον αὐτῆς. ὁ γὰρ θέλων μὴ κοινῶν τῷ βραθυμοῦντι τῆς κολάσεως, μετὰ τὸ ποιῆσαι αὐτῷ ἐκ πηλοῦ πόλιν, τὰς τοῖς παλινοδρομοῦσιν ἀπὸ τοιαύτης καταστάσεως ἀπειλημέναις τιμωρίας, ἐπιλέγειν ὀφείλει· ἵνα τείχος γενόμεναι, ἐργῶσι τὸν ἀνάτιον ἀπὸ τοῦ αἰτίου· τοῦτο προστάσων ὁ Θεὸς τῷ Ἰεζεκιήλ, φησί· υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ· καὶ ἐὰν ἴδῃς τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ διαμαρτύρη αὐτοῖς, λάβῃ δέ τινα ἐξ αὐτῶν, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὡς ἐκ χειρὸς σου ἐκζητήσω. Τοιοῦτον τείχος ἐτίθει καὶ Μωϋσῆς ἑαυτῷ, λέγων τοῖς Ἰσραηλῖταις· πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐκζητήσης ἐπακολουθῆσαι αὐτοῖς, μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ· γίνεται γὰρ τοῖς ἀμελέστερον τῇ διανοίᾳ προσέχουσι τῇ ἑαυτῶν, μετὰ τὴν τῶν παθῶν ἐκκοπήν, ὡσπερ βλαστοὶ τινες παρακρύπτειν ἀρχῶνται αἱ εἰκόνας τῶν παλαιῶν φαντασιῶν· αἷς εἰ τις δὴ χώραν συνεχῶς ἐμπίπτειν τῷ ἡγεμονικῷ, καὶ μὴ κωλύῃ τὴν εἰσοδὸν αὐτοῖς, αὐθις εἰσοικίσει τὰ πάθη, ἐναγώνιον ἑαυτῷ μετὰ τὴν νίκην πάλιν ποιῶν τὴν διαγωγὴν. Ἔστι καὶ γὰρ τῶν παθῶν ἐξημερωθέντων, καὶ χόρτον ἰσα βουσίην ἐσθλὴν δεδιδαγμένων, ἀμελεία

τοῦ τιθατσεύοντος πάλιν ἐξαγριωθῆναι, καὶ τὴν τῶν θηρίων ἀναλαβεῖν ὠμότητα· ὡς ἂν οὖν μὴ τοῦτο γένηται, φησί· μὴ ἐκζητήσης ἐπακολουθῆσαι αὐτοῖς, μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ· ἵνα μὴ ἐν τῷ ἐκζητεῖν, ἔξιν λαβούσα ἢ ψυχὴ ἐνήδρῃται ταῖς τοιαύταις φαντασίαις, ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν παλινοδρομήσῃ κακίαν. ταῦτα εἰδὼς ὁ μακάριος Ἰακώβ γινόμενα, ὅτι θεωρούμενα καὶ συνεχῶς μελετώμενα τὰ τοιαῦτα, μάλλον βλάπτει τὴν διάνοιαν τρανοτάτας, καὶ ἀριδιήλους ἐνσφραγίζοντα, τὰς τῶν αἰσχυρῶν φαντασιῶν εἰκόνας, ἐν Σικίμοις κρύπτει τοὺς Θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους· ὁ γὰρ περὶ τὰ πάθη πόνος κρύπτει καὶ ἀπόλλυσι ταῦτα, οὐ πρὸς βραχύν τινα χρόνον, ἀλλ' ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας· τουτέστι τὸν ἅπαντα χρόνον· ἐπειδὴ τῷ παντὶ αἰῶνι συμπαρεκτείνεται τὸ σήμερον· τὸν ἐνεστώτα πάντοτε σημαίνων καιρὸν. Σίκιμα δὲ, ὠμίαςις ἐρμηνεύεται· ὅπερ δηλοῖ τὸν περὶ τὰ πάθη πόνον· διὸ καὶ τῷ Ἰωσήφ δίδωσι Σίκιμα, ἐξαίρετον τῷ πρὸς τὰ πάθη μαχομένῳ τὸν ἐν αὐτοῖς πόνον. καὶ γὰρ αὐτοῖς ὁ Ἰακώβ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ τόξῳ λαβεῖν λέγων τὰ Σίκιμα, δείκνυσιν, ὅτι μάχη καὶ πόνῳ κεκράτηκε τῶν παθῶν, κατακρύψας αὐτὰ ἐν τῇ Σικίμων γῆ· δοκεῖ δέ πως ἐναντίον φαίνεσθαι, τὸ κρύπτειν ἐν Σικίμοις τοὺς Θεοὺς, καὶ τὸ τιθέναι εἰδῶλον ἐνέποκρῦψεν. τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ἐπαινετόν, τὸ, ἐν Σικίμοις κατακρύπτειν· τὸ δὲ ψεκτόν, τὸ, τιθέναι εἰδῶλον ἐν ἀποκρύφῳ· οὕτω γοῦν καὶ μετὰ κατάρας ἔθηκε τοῦτο εἰπὼν, ἐπικατάρατος ὁ τιθεὶς εἰδῶλον ἐν ἀποκρύφῳ. οὐ ταῦτόν γὰρ ἐστὶν ἐν γῆ πρὸς τὸ παντελῶς κατακρύψαι, καὶ τὸ θείναι ἐν ἀποκρύφῳ· τὸ μὲν γὰρ ἐν γῆ κατακρυφθέν, καὶ μηκέτι τῇ αἰσθήσει φαινόμενον, τῷ χρόνῳ, καὶ τῆς μνήμης ἀπολείφεται· τὸ δὲ ἐν ἀποκρύφῳ θεέν, τοὺς μὲν ἐξωθεν ἰσῶς λανθάνει, παρ' αὐτοῦ δὲ τοῦ θεϊκότητος ὄρωμενον συνεχῶς, τὴν μνήμην ἀνακαινίζει ἀγαλματοφορούμενον λαθραῖως. πᾶς γὰρ λογισμὸς αἰσχυρὸς, μωροῦμενος ἐν τῇ διανοίᾳ, γλυπτὸν ἐστὶν ἀπόκρυφον· οὕτω γοῦν αἰσχύνῃ ἐστίν, εἰς μέσον προτιθέναι τὰς τοιαύτας ἐννοίας· ἐπισφαλές οὖν καὶ τὸ ἐν ἀποκρύφῳ θείναι γλυπτόν, ἐπισφαλέστερον δὲ, καὶ τὸ ἐπακολουθεῖν καὶ ἐκζητεῖν τὰς ἤδη ἐξαφανισθεῖσας μορφάς, εὐχερῶς τῆς διανοίας πάλιν βεπούσης ἐπὶ τὸ ἐκβληθὲν πάθος, καὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πλάστιγγα ἐπι-

βριθούσης ἕως ἐδάφους. τοιαύτη γὰρ ἡ ἕξις τῆς ἀρετῆς, ὀξυρρεπῆς τις ἐστὶν ἄγαν, εἰ ἀμελεῖτο, ἐπὶ τάναντία ταλαντεύουσα. τοῦτο γὰρ διὰ συμβόλου ἡμῖν σημαίνει ἐικεν ἡ γραφή· ὅταν φησὶν, ἡ γῆ εἰς ἦν πορεύεσθε, μετακινουμένη ἐστίν, ἐν μετακινήσει λαῶν τῶν ἐθνῶν· ἅμα γὰρ εἰ κινήσει πρὸς τάναντία ὁ τὴν ἕξιν ἔχων τῆς ἀρετῆς, συμμετεκινήθη καὶ αὕτη· γῆ γὰρ μετακινουμένη ἐστὶ· διὸ χρὴ τὴν ἀρχὴν μὴ διδόναι πάροδον ἐπὶ τὴν διάνοιαν, ταῖς τῶν βλάπτειν πεφυκότων λογισμῶν φαντασίαις· μηδὲ συγχωρεῖν αὐτῇ καταβαίνειν εἰς Αἴγυπτον, ἐκεῖθεν γὰρ εἰς Ἀσσυρίους κατὰγεται. Ἐὰν γὰρ εἰς τὸν σκοτασμὸν τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν κατέλθῃ ἡ διάνοια, τοῦτο γὰρ Αἴγυπτος ἐρμηνεύεται, βία λοιπόν, καὶ μὴ θέλουσα ὑπὸ τῶν παθῶν ἐπὶ τὴν ἐργασίαν ἔλκεται· διὰ τοῦτο συμβολικῶς καὶ ὁ νομοθέτης ἀποκλείων τῇ ἡδονῇ τὴν παρεῖσθυσιν, τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄψεως τηρεῖν ἐκέλευσεν, ἐπειδὴ κἀκεῖνος τὴν πτέρναν τηρεῖ· ἐκεῖνω μὲν γὰρ σκοπός, ἡ ἐνέργεια πρόκειται· ἢ εἰ μὴ ἐπιλάβηται, ἐγκεράσαι τῷ ὄχηματι τὸν ἰδὸν οὐκ εὐχερῶς δύναται· ἡμῖν δὲ σπουδῆ, αὐτὴν συνθλάσαι τὴν προσβολὴν τῆς ἡδονῆς· ταύτης γὰρ συντριβείσης, ἀσθενῆς ἡ ἐνέργεια. τάχα δὲ καὶ ὁ Σαμψών, οὐκ ἂν ἐνέπρησε τὰ τῶν ἀλλοφύλων θέρη, εἰ μὴ τὰς κεφαλὰς ἀντιστρέψας τῶν ἀλωπέκων συνέδησε τὰς οὐράς· ὁ γὰρ δυναθεὶς τῶν πανούργων λογισμῶν, ἐκ προοιμίων, στοχάσασθαι τὴν ἐνεδραν, καὶ τὰς ἀρχὰς παριδῶν, σεμνὰς γὰρ τῷ δοκεῖν αὐτὰς ποιεῖσθαι μηχανῶνται, τοῦ ἐπιλαβέσθαι τοῦ τέλους. καὶ ἐκ τῆς τῶν περᾶτων συγκρίσεως πρὸς ἀλληλα ἐλέγξει τὸ ἄτοπον τῶν λογισμῶν, κέρκω συνδήσας κέρκον, λαμπάδα θεῖς ἀνὰ μέσον αὐτῶν τὸν ἔλεγχον· καὶ ἵνα σαφέστερον γένηται τὸ λεγόμενον, ἐπὶ δύο λογισμῶν γυμνάσω τὸ εἰρημένον· ἔσται γὰρ τοῦτο καὶ τῶν λοιπῶν πίστις ἀληθῆς. Πολλάκις ἀπὸ κενοδοξίας ἔρχεται ὁ τῆς πορνείας λογισμὸς, καὶ σεμνὰ μὲν δείκνυσι τὰ προπύλαια, τῶν εἰς τὸν ἄδην φερουσῶν ὁδῶν· κρύπτει δὲ τοὺς ὀλεθρίους τόπους, δι' ὧν εἰς τὰ ταμειῖα τοῦ θανάτου κατάγει τοὺς ἐπομένους ἀλογίστως αὐτῷ· ὑποτίθεται, γὰρ ἔσθ' ὅτε μὲν ἱερωσύνην, ἔσθ' ὅτε δὲ βίον Μοναχοῦ τέλειον πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ παραγινομένους ποιεῖ πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν εὐδοκίμησιν ἐκ

τε λόγου καὶ πράξεως αὐτὸν φαντάζεσθαι παρασκευάζει· καὶ ὅταν ἱκανῶς αὐτὸν αὐταῖς περιβουκολήσας ταῖς ἐννοαῖς, ἀπαγάγῃ πολὺ τῆς φυσικῆς νήψεως, τότε συντυχίαν σεμνῆς δῆθεν γυναικὸς ὑπογράφας, ἐπὶ τὴν τοῦ μιαιροῦ πράγματος φέρει συγκατάθεσιν, τὴν τῆς συνειδήσεως παρρησίαν εἰς ἐσχάτην καταφέρων αἰσχύνῃν. ὁ τοίνυν τὰς κέρκους συνδῆσαι βουλόμενος, λαμβανέτω τῶν λογισμῶν τὰ τέλη. τῆς μὲν κενοδοξίας τὸ ἐπιτίμιον, καὶ τῆς πορνείας τὸ ἀτιμὸν· καὶ ὅταν ἐναντιουμένης ἀλλήλαις ἰδῇ σαφῶς, τότε νομιζέτω τὸ τοῦ Σαμψών πεποιηκέναι. Πάλιν ὁ τῆς γαστριμαργίας λογισμὸς, τέλος ἔχει τὸν τῆς πορνείας· ὁ δὲ τῆς πορνείας, τέλος ἔχει τὸν τῆς λύπης εὐθέως γὰρ ἀθυμία καὶ λύπη ἔπεται τῷ ἡτηθέντι τοῖς τιοῦτοις λογισμοῖς, μετὰ τὴν ἀνάνηψιν· λογιζέσθω γοῦν ὁ ἀγωνιζόμενος, μὴ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν βρωμάτων, μηδὲ τὸ λειπὸν τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ἐκατέρων τὰ τέλη· καὶ ὅταν εὖρη λύπην ἀκολουθοῦσαν ἀμφοτέροις, ἴστω κέρκω κέρκον συνδεδεκῶς, καὶ τῷ ἐλέγχῳ τὰ τῶν ἀλλοφύλων ἀφανίσας θέρη. Εἰ τοίνυν τοσαύτης ἐπιστήμης καὶ ἐμπειρίας δεῖται ὁ πρὸς τὰ πάθη πόλεμος, γινωσκέτωσιν οἱ τὴν ἐτέρων ἀναδεχόμενοι προστασίαν, πόσης αὐτοῖς χρεῖα τῆς γνώσεως, ἵνα καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους ἐμφρόνως ὀδηγῶσιν ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, καὶ πάντα σαφῶς τὰ τῆς πάλης διδάξωσιν· ὡς μὴ χειρονομοῦντας μόνον ἐν ἀέρι τὰ τῆς νίκης σχηματίζειν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρὸς τὸν ἀντίπαλον μάχῃ, καιρίως ἐπιφέρειν τὰς πληγὰς· ἵνα μὴ διακηνῆς ριπτώσιν ἐν ἀέρι τὰς χεῖρας, ἀλλ' αὐτὸν θλίβωσι τὸν ἀντίπαλον· τοῦ γὰρ γυμνικοῦ ἀγῶνος, οὗτος ὁ ἀγὼν δυσχερέστερος· ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἀθλητῶν σώματα κλίνεται, βραδίως ἀνορθοῦσθαι δυνάμενα· ἐνταῦθα δὲ, ψυχὰι καταπίπτουσιν, ἃς ἅπαξ ἀνατραπείσας, μόλις ἐστὶν ἀναγεῖραι. Εἰ δέ τις ἐτι τὸν ἐμπαθῆ βίον διαπυκτεύων καὶ πεφυρμένος ἐν αἵμασι, Ναὸν Θεοῦ ἐκ λογικῶν ἐπιχειροῖ ψυχῶν οἰκοδομεῖν, πάντως ἀκούσεται ὁ τοιοῦτος· ὅτι οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι Ναὸν, ὅτι ἀνήρ αἱμάτων εἰ σὺ εἰρηνικῆς γὰρ ἐστὶ καταστάσεως οἰκοδομεῖν Ναὸν τῷ Θεῷ. Καὶ Μωϋσῆς δὲ λαβὼν τὴν σκηνὴν, ἔξω τῆς παρεμβολῆς πηξάμενος, δηλοῖ ὅτι πορρωτάτῳ τοῦ πολεμικοῦ θορύβου, δεῖν εἶναι τὸν διδάσκαλον· καὶ μακρὰν τοῦ πεφυρ-

μένου ἀπωκίσθαι στρατοπέδου, πρὸς εἰρη-
νικὸν καὶ ἀπόλεμον μεταστάντα βίον. ἀλλ'
ὅταν εὐρεθῶσι τοιοῦτοι διδάσκαλοι, χη-
ζουσι μαθητῶν οὕτως ἀρνησαμένων ἑαυ-
τούς, καὶ τὰ ἑαυτῶν θελήματα, ὡς μηδὲν
ἀψύχου σώματος αὐτοὺς διαφέρειν, ἢ ὕλης
ὑποβεβλημένης τεχνίτη. ἐν ὧσπερ ψυχὴ ἐν
σώματι ἐνεργῆ ὅπερ βούλεται, μηδὲν τοῦ
σώματος ἀντιπράττοντος· ἢ ὡς τεχνίτης ἐν
ὑλῇ τὴν οἰκείαν ἐπιδείκνυται τέχνην, οὐδὲν
παρὰ τῆς ὑλῆς ἐμποδιζόμενος πρὸς τὸν σκο-
πὸν τὸν ἴδιον· οὕτως ὁ διδάσκαλος τοῖς μα-
θηταῖς τὴν τῆς ἀρετῆς πίστιν ἐργάσθηται
ἔχων πειθηνίους καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλέγον-
τας· τὸ γὰρ περιεργάζεσθαι τὰς τοῦ διδα-
σκάλου οἰκονομίας, καὶ δοκιμάζειν ἐθέλειν
τὰ παρ' αὐτοῦ προσταττόμενα, ἐμποδίζειν
ἐστὶ τῇ ἰδίᾳ προκοπῇ· οὐ γὰρ πάντως ὅπερ
εὐλογον, καὶ πιθανὸν φαίνεται τῷ ἀπειρῶ,
τοῦτο καὶ ἀληθῶς εὐλογόν ἐστιν· ἄλλως
γὰρ ὁ τεχνίτης, καὶ ἄλλως ὁ ἀτεχνῆς κρί-
νει τὰ τῆς τέχνης κανόνι γάρ, ὁ μὲν, τῇ
ἐπιστήμῃ· ὁ δὲ, τῷ εἰκότι κέχρηται· τὸ δὲ
εἰκὸς ὀλιγάκις μὲν στοχάζεται διὰ τῆς ἀλη-
θείας τὰ πολλὰ δὲ μᾶλλον ἀποτυγχάνει τῆς
ὀρθότητος, πρὸς τὴν ἀπάτην ἔχον τὴν
συγγένειαν. Τί γὰρ κατὰ τὸ φαινόμενον
ὀλιγώτερον δοκεῖ, τοῦ τὸν κυβερνήτην
πλαγίας φερομένης τῆς Νηὸς κατὰ τὸν
πρὸς ὄρθιον τὸν ὑπὸ τῶν ναυτικῶν καλού-
μενον πλοῦν, ἐπὶ τὸν βαπτιζόμενον τοῖχον
προστάττειν καθῆσθαι, ἀφέντας τὸν ὑπε-
ρανεστῶτα, καὶ τοῦ ἀνέμου ἐπ' ἐκείνῳ μᾶλ-
λον ὠθοῦντος καὶ ἀνατρέποντος ἐφ' ὃν βαρεῖν
ἐκέλευσεν; καὶ μὴν τὸ εἰκὸς ἦν τὸν ἐπα-
νιστάμενον τοῖχον βαρεῖν συμβουλεύειν, οὐ-
χι δὲ τρέχειν ἐπὶ τὸν κινδυνεύοντα· ἀλλ'
ὅμως τῷ κυβερνήτῃ πείθονται μᾶλλον οἱ ἐμ-
πλέοντες, ἢ ταῖς ἑαυτῶν ἐπινοίαις· πείθει
γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη, δουλεύειν τῇ τέχνῃ
τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐγκεχειρισμένου, καὶ τὸ
πιθανὸν ἐκ τῶν ὀρωμένων μὴ ἔχη τὸ γι-
νόμενον. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἐπιτρέψαντες ἑτέροις
τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν, ἀφέντες τὰ εἰκότα,
τῇ τέχνῃ τοῦ εἰδότος παραχωρεῖτωσαν, τῶν
ἰδίων λογισμῶν ἀξιοπιστοτέραν τὴν ἐκείνων
κρίνοντας ἐπιστήμην. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπο-
τασσόμενοι, μηδὲν ἕξω καταλιμπανέτωσαν,
τὸ τοῦ Ἀνανίου βαρύτατον δεδοικότες ὑπό-
δειγμα. Ὅς ἀνθρώπους νομίσας λαθεῖν τῷ
νοσφίτασθαι, θεσθὲν ἐπὶ τῇ κλοπῇ καταδί-
κην ἐδέξατο· ἀλλ' ὡς ἑαυτοὺς, οὕτω καὶ τὰ

ἑαυτῶν πάντα ἐπιδιδότωσαν· εὐ εἰδότες, ὅτι
τὸ ἀπολειφθὲν, συνεχῶς πρὸς ἑαυτὸ τὴν διά-
νοιαν ἔλκον, ἐπὶ πολὺ μὲν περισπάσει τῶν
χρειττόνων· ὕστερον δὲ, καὶ τέλειον ἀπορρή-
ξει τῆς ἀδελφότητος· διὰ τοῦτο γὰρ τοὺς
βίους τῶν ἀρχαίων ἔγραψε τὸ Πνεῦμα τὸ
Ἅγιον, ἐν ἑκάστῳ τῶν ἡγνῶν οὖν ἐπιτη-
δεύόντων ἀγωγῇ, ἐξ οἰκείων ὑποδειγμάτων
προσαγάγη τῇ ἀληθείᾳ. Πῶς οὖν ὁ Ἐλισ-
σαῖος συντασσόμενος τῷ διδασκάλῳ ἀπετά-
ξατο τῷ κόσμῳ; ἡρωτρία φησὶν ἐν βουσί-
καὶ δώδεκα ζεύγη βοῶν ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ
ἔσφαξε τὰς βοῦς, καὶ ἔφησεν αὐτάς ἐν τοῖς
σκεύεσι τῶν βοῶν· τοῦτο δὲ, τὸ θερμόν τῆς
προθυμίας αἰνίσσεται. οὐ γὰρ εἶπε, πωλήσω
τὰ σκεῦη τῶν βοῶν, καθηκόντως οἰκονομή-
σω· οὐδ' ὅτι πραθέντα ταῦτα, πλείονα χρεῖ-
αν ἀνοίσειν ἐμελλεν, ἐλογίσατο. Ὅλος δὲ
τῆς ἐπιθυμίας γενόμενος, τῆς ἐλκούσης αὐ-
τὸν πρὸς τὴν τοῦ διδασκάλου συνουσίαν,
κατεφρόνησε τῶν ὀρωμένων· καὶ μᾶλλον,
ὡς περισπώντων ἀπὸ τῆς ὀρθῆς προαιρέσε-
ως, ἀπαλλαγῆναι τούτων ἐσπούδασεν· εἰδὼς
τὴν ἀναβολὴν, καὶ μεταμελείας αἰτίαν πολ-
λάκις. Πῶς οὖν ὁ Κύριος τῷ πλουσίῳ τὴν
τελειότητα τοῦ κατὰ Θεὸν ὑποτιθέμενος βίου
πωλήσαι τὰ ὑπάρχοντα καὶ δίδοναι πτω-
χοῖς προσέτασε, μηδὲν ἑαυτῷ καταλιπεῖν,
εἰμὴ τὸ καταλιμπανόμενον ἦδει ὁμοίως τῷ
παντὶ περισπασμῷ γενόμενον αἴτιον, Νο-
μίζω δὲ καὶ τὸν Μωσῆα τοῖς ἀφαγνίζειν ἑαυ-
τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ βουλομένους εὐχῇ διὰ
τοῦ προστάσσειν ἅπαν ζυρᾶσθαι τὸ σῶμα,
τὴν παντελῆ τῶν ὑπαρχόντων ἐπιτάσσειν
ἀπόθεσιν. δεύτερον δὲ, συγγενείας καὶ οἰκει-
ότητος οὕτως ἐπιλανθανέσθωσαν, ὡς μηδ'
ὄλως ταῖς τούτων μνήμαις ἐνοχλεῖσθαι ποτε.
Εἰ γὰρ τὰς βοῦς τὰς ἐν τῇ ἀμάξῃ ὑπο-
ζευχθείσας τῆς Κιβωτοῦ, ἐπιλαθέσθαι τῆς
φύσεως ἡ Κιβωτὸς ἐποίησε· καὶ τῶν Μόσχων
αὐταῖς ἀποκλεισθέντων οἰκοί, καὶ οὐδενὸς
ἔντος τοῦ βιαζομένου, ἀμέμπτως ἦνυσαν τὴν
ὁδόν, οὐκ ἐκκλίναςαι δεξιὰ ἢ ἀριστερά·
οὐδὲ μυκηθμῷ τὴν ἐπὶ τῇ διαζεύξει τῶν
ἐκγόνων ὁδύνην ἐμφήνασαι· ἀλλὰ καὶ τῷ
βάρει τῆς Κιβωτοῦ θλιβόμεναι, καὶ τῇ τῆς
φύσεως τυραννίδι τραχηλιζόμεναι, ὡσπερ
ἐπὶ κανόνος βαδίζουσαι τῆς εὐθείας παρε-
τράπησαν. ἡττηθεῖσαι τῷ τῆς ἐπιχειμένης
Κιβωτοῦ σεβάσματι. Εἰ γοῦν αἱ βοῦς ἐκεῖ-
ναι οὕτω διετέθησαν, διατὶ μὴ καὶ τοῖς τὴν
νοητὴν Κιβωτὸν αἰρεῖν μέλλουσι τὰ αὐτὸ

πρακτέον; ἔδει μὲν οὖν καὶ πλέον ἵνα μὴ παρὰ τῆς ἀλόγου φύσεως ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἔργοις ἢ λογικῆ παρευδοκιμουμένη ἐλέγχηται, τῷ μὴ πράττειν ἐκεῖνα λογισμῷ, ἅπερ ἀνάγκη πράττει τὰ ἄλογα. Ἰσως δὲ καὶ Ἰωσήφ διὰ τοῦτο πλανᾶται κατὰ τὴν ἔρημον, ἐπειδὴ ἐν τοῖς τῆς συγγενείας ὀνόμασιν ἐζήτει τὸν τῆς τελειότητος ὄρον· διόπερ ὁ πρὸς ἀλήθειαν ἄνθρωπος πυνθανόμενος παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν τῆς πλάνης, καὶ μαθὼν, ὅτι ἡ τῶν οἰκείων ἐστὶ προσπάθεια· οὐ γὰρ ἂν βόσκειν αὐτούς, ἀλλὰ ποιμαίνειν εἶπεν, εἰ μὴ πεπλανημένην εἶχεν περὶ τῆς τέχνης τὴν κρίσιν· φησὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀπήρακσιν ἐντεῦθεν· ἤκουσα γὰρ αὐτῶν λεγόντων, πορευθῶμεν εἰς Δωθαεῖμ· Δωθαεῖμ δὲ ἐρμηνεύεται, ἐκλειψις ἰκανή· διδάσκων τὸν ἐν τοῖς περὶ τὸ σῶμα φίλους. ἔτι πλανώμενον· ὅτι οὐκ ἐστὶν ἄλλως ἐπιτυχεῖν τῆς τελειότητος, μὴ ἰκανῶς ἐκλιπόντα τὴν περὶ τὰ οἰκεία τῆς σαρκὸς προσπάθειαν· κἂν γὰρ ἀπολίπη τί τὴν Χαρράν, ἅπερ σημαίνει τὰς αἰσθήσεις, τρῶγλαι γὰρ ἐρμηνεύονται· καὶ ἐκ τῆς κοιλάδος Χεβρών ἐξέλθη, τῶν ταπεινῶν ἔργων· καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου, καθ' ἣν ἡ πλάνη γίνεται τῷ ζητοῦντι τὴν τελείωσιν· εἰς δὲ τὴν ἰκανὴν ἐκλειψιν ἢ μετοκίστηται, οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ τῆς ματαίας τάλαιπωρίας, διὰ τὸ περὶ τὴν συγγενεῖαν φίλτρον ἀποσφαλλομένῳ τῆς τελειότητος· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος ἐπιτιμῶν τῇ Θεοτόκῳ Μαρίᾳ ἐν τοῖς συγγενέσιν ἀναζητούσῃ αὐτὸν· καὶ τὸν φιλοῦντα πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ αὐτόν, ἀνάξιον ἑαυτοῦ κρίνων· ἀραρότως ἐκλειψιν τῶν συγγενικῶν ὑποτίθεται δεσμῶν. μετὰ δὲ τὴν τούτων κατόρθωσιν, συμβουλευτέον αὐτοῖς, εἰ τινες εἶεν ἐπινεωστὶ τῶν θορύβων ἀπηλλαγμένοι, ἡσυχίαν ἄγειν· καὶ μὴ ταῖς συνεχέσι προδόσι, τὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐγγινόμενα τραύματα, τῇ διανοίᾳ ἀναξαινεῖν μηδὲ τοῖς παλαιοῖς τῶν ἀμαρτημάτων εἰδώλοις, ἐπεισφέρειν ἑτέρας μορφάς ἄλλ' ἐκκλίνειν μὲν τὴν τῶν νεαρῶν προσβολήν, ἔχειν δὲ πᾶσαν σπουδὴν πρὸς τὸ ἐξαλειψαί τὰς παλαιὰς φαντασίας· ἐπίπνοος μὲν γὰρ τοῖς νεωστὶ ἀποτασσομένοις ἡ ἡσυχία· τότε γὰρ καιρὸν λαβοῦσα ἡ μνήμη, πᾶσαν ἀνακινεῖ τὴν ἐγκειμένην ἀκαθαρσίαν· οὐ σχολάζουσα πρότερον τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὸ πλήθος τῶν περισσευόντων πραγμάτων· ἔχει γὰρ μετὰ τοῦ πόνου καὶ τὸ ὀφέλιμον, ἀπαλ-

λάττουσα τὸν νοῦν τῷ χρόνῳ τῆς ὀχλήσεως τῶν μιαρῶν λογισμῶν. Εἰ γὰρ αὐτοὺς ἐκνίψασθαι πρόκειται τὴν ψυχὴν, καὶ καθαρεῦσαι πάντων τῶν μολυνόντων· ἀναχωρεῖν πάντῃ τῶν πραγμάτων ὀφείλουσι, δι' ὧν ὁ ῥύπος αὐξάνεται· καὶ πολλὴν τῷ λογιστικῷ παρέχειν γαλήνην, καὶ μακρὰν τῶν ἐρεθίζόντων γίνεσθαι, καὶ τὰς τῶν οἰκαιοτέρων φεύγειν συνδαιτιήσεις, μόνωσιν ἀσπαζόμενους, τὴν τῆς φιλοσοφίας μητέρα. Ἔστι δὲ εὐχερὲς πάλιν τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν δικτύοις, ὧν ἀπηλλάχθαι ἐνόμισαν, ὅταν ἀδεῶς τοῖς πεφυρμένοις ὄχλοις συνδαιτιᾶσθαι σπουδάζωσιν· ἀλυσιτελὲς γὰρ τῷ μετωκισμένῳ πρὸς ἀρετὴν, τὸ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν πράγμασιν, ὧν καταγνοὺς ἀπέδρα· ὄλκον γὰρ ἡ συνήθεια ὡς θεός ἐστὶν· μὴ τὴν ἐκ πολλῆς σπουδῆς ἐγγινόμενὴν ἡσυχίαν, τῶν αἰσχυρῶν ἐπιτηδευμάτων πάλιν ἀνακαινίσωσι, καὶ μνήμας τῶν ἐπιλεησμένων κακῶν ἐργάσωνται. Ἔοικε γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐναγχοῦς τῆς κακίας ἀναχωρησάντων, σώματι ἐκ μακρᾶς ἀρρωστίας ἀναλαμβάνειν ἀρξαμένῳ ᾧ καὶ τυχοῦσα πρόφασις τὴν νόσον ἀναλήψασθαι, αἰτία γίνεται, μήπω πρὸς ἰσχὺν παγέντι κραταιάν· πλαδῶσι γὰρ καὶ τούτου οἱ νεοροὶ τόνοι καὶ κραδαίνονται· ὡς θεός ἐστὶν, μὴ παλινδρομῆσαι τὸ πάθος, πεφυκὸς ἐκ τῆς ἐν τοῖς ὄχλοις ἀναχύσεως διερεθίζεσθαι· διὰ τοῦτο μένειν ἐντὸς τῶν κλισιάδων τοὺς μηδὲν παθεῖν ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ βουλομένους, ὁ Μωϋσῆς ἐκέλευσε λέγων· οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου ὑμῶν, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρευτὴς ἀψῆται ὑμῶν· καὶ ὁ Ἰερμίας δὲ, τοῦτο προστάσσειν ἔοικεν, ὅταν λέγη· μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βαδίετε, ὅτι ῥομφαία τῶν ἐχθρῶν, παροικεῖ κυκλόθεν. Γενναίων γὰρ ἀγωνιστῶν τὸ ὁμῶς χωρεῖν τοῖς πολεμοῖσι· εἰ δὲ τις εἴη τῶν οὐδ' ὄλως μάχεσθαι δυναμένων, ἀνεπηρέως οἴκοι μενέτω ἀσφάλειαν ἀκίνδυνον ἐκ τῆς ἡσυχίας ἑαυτοῦ ποριζόμενος. Τοιοῦτος ἦν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, περὶ οὗ γέγραπται· ὁ δὲ θεράπων Ἰησοῦς νέος ὢν, οὐκ ἐξεπορεύετο ἐξω τῆς σκηνῆς· ἦδει γὰρ τοὺς ἐπὶ τὸ πεδίον ἐκπορευομένους, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τοῦ σώματος καὶ τῆ σαρκὸς φίλων, διὰ τὴν πρόωρον ἀμιλλαν ἀναιρουμένους, ἐκ τῆς κατὰ τὸν Ἀβελ παιδευόμενος ἱστορίας· οὐχ ἤμιστα δὲ, καὶ ἐκ τῶν κατὰ τὴν Δίαν ἐστὶν ἀκριβῶς τοῦτο μαθεῖν, ὅτι κορικῆς ὄντως καὶ γυναικῶ-

δους ἐστὶ διανοίας, τὸ τοῖς ὑπὲρ τὴν οἰκείαν ἔξιν ἐγχειρεῖν, καὶ τοῖς περὶ ἑαυτῶν ὡς ἱκανῶν ὑπολήψεως ἀπατάσθαι. Εἰ μὴ γὰρ αὐτῇ προχείρως ἐπαπεδύσατο τῇ τῶν ἐγγυρίων πραγμάτων θεωρίᾳ, ὡς δυνατὴ δῆθεν, καὶ μὴδ' ἄλλως ἐκ τῆς τούτων θεληθῆναι τέρψεως; ἐνόμισεν, οὐκ ἂν ἄωρος τὸ κριτικὸν διεφθάρη τῆς ψυχῆς δελεασθὲν ὑπὸ τῆς τῶν αἰσθητῶν φαντασίας; οὕτω νομῖμυ, καὶ ἀνδρείω ἐμιλήσατα λόγῳ. Τοῦτο τὸ πάθος ἐμπολιτευόμενον εἰδῶς ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις, τὸ τῆς οἰήσεως λέγω· καὶ βουλόμενος πρόρριζον αὐτὸ, τῆς ἕξεως ἀνασπᾶσαι τῆς ἡμετέρας, φησὶ πρὸς τὸν Μωϋσῆν· εὐλαβεῖς ποίησον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· ὡς τό γε προχείρως τοῖς ὑπὲρ δύναμιν ἄθλοις ἐπαποδύεσθαι, ἀλλότριον εὐλαβείας ἦθος οὐκ οὖν, οὐ καταμικτέον ἑαυτοὺς πρὸ τῆς ἕξεως πολιτικοῖς θορύβοις· ἀλλὰ πορρωτάτω φευκτέον, μακρὰν τῶν περιηχούντων ψόφων ἰστώντας τὴν διάνοιαν. οὔτε γὰρ μέγα ὄφελος τῶν πραγμάτων ἀναχωρήσαντας, ταῖς περὶ αὐτῶν φήμαις περικτυπεῖσθαι· καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντας τῶν ἐνεργειῶν, τῇ πύλῃ, καθάπερ Λῶτ, παρακαθέζεσθαι, τῆς ἐκεῖθεν ἀναπιμπλαμένους ταραχῆς· ἔξω δὲ κατὰ τὸν μέγαν Μωϋσῆν ἀναχωρητέον. ἵνα μὴ μόνον τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ αἱ φωναὶ παύσωνται τούτων, ὡς φησὶν· ὅταν ἐξέλθω τὴν πόλιν, καὶ ἐκπετάσω τὰς χεῖράς μου, αἱ φωναὶ παύσονται. Τότε γὰρ ἡ ἀληθινὴ γαλήνη, ὅταν μὴ μόνον αἱ ἐνέργειαι, ἀλλὰ καὶ αἱ αὐτῶν μνήμαι σχολάζουσαι, καιρὸν παρέχωσι τῇ ψυχῇ δυναθῆναι τοὺς ἐσφραγισμένους τύπους ἰδεῖν, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀγωνίσασθαι καὶ ἐκκόψαι τῆς διανοίας. Ἐπεισερχομένων δὲ καὶ ἐτέρων μορφῶν, οὔτε τοὺς προγενομένους τύπους ἀπαλεῖψαι δυνατόν, τοῦ λογιστικοῦ τοῖς ἐπιγενομένοις προσασχολουμένου· καὶ τὸν πόνον αὐτοῖς τὸν πρὸς τὸ ἐκκόψαι τὰ πάθη, ἀνάγκη γίνεσθαι γαλεπώτερον ἰσχύον κτησταιμένων ἐκ τῆς κατ' ὀλίγον αὐξήσεως· καὶ δίκην ποταμοῦ ἀδιαστάτῳ φορᾷ, ταῖς ἐπιρρεούταις φαντασίαις, τὸ διορατικὸν ἐπικλυζόντων τῆς ψυχῆς. Ὡς γὰρ οἱ ποταμοῦ ρεῖθρον ξηρὸν ἰδεῖν θέλοντες, ἴσως τινῶν ἱστορίας ἀξίων ἐναποκειμένων, οὐδὲν ὠφελούσιν ἐξαντλοῦντες τὸ κατ' ἐκείνον τὸν τόπον ὕδωρ, ἐν ᾧ τὸ ζητούμενον ἀποκεῖσθαι νομίζουσι, τοῦ κενουμένου τὴν χώραν εὐθύς ἀναπληροῦντος τοῦ ἐπιρρέοντος. ὅταν δὲ τὴν ἀνωθεν

φορὰν ἀναστειλῶσιν, ἀκαμάτως αὐτοῖς· τὸ ἕδαφος ἀναφαίνεται· τοῦ καταλειφθέντος ὕδατος αὐτομάτως ὑποχωροῦντος, καὶ ξηρὰν αὐτοῖς παραχωροῦντος τὴν γῆν, πρὸς τὴν τῶν ποθευμένων ἱστορίαν· οὕτω καὶ τὸ κενωθῆναι καὶ τὰς ποιητικὰς τῶν παθῶν μορφάς, εὐκόλον γίνεται, μηκέτι τῶν αἰσθησεων τὰ ἔξωθεν ἐπιχωρηγουσῶν τούτων δὲ ἐπιπεμπουσῶν δίκην ρεύματος τὰ αἰσθητὰ οὐ μόνον δυσχερές, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον πάντη, καθαρῆσαι τὸν νοῦν τῆς τοιαύτης πλημύρας. κἄν γὰρ μὴ ὀχλῶσι τὰ πάθη διὰ τὰς συνεχεῖς συντυχίας, καιρὸν κινήσεως οὐχ εὐρίσκοντα, ἀλλὰ γοῦν λεληθότως ὑποστρεφόμενα, πλέον ἀδρύνεται, τὴν ἐκ τοῦ χρόνου ἰσχύον προσλαμβάνοντα· καὶ ὡς περὶ ἡ συνεχῶς πατουμένη γῆ, κἄν ἔχη ἀκάνθας, οὐκ ἀναδίδωσι μὲν αὐτάς· κωλύει γὰρ τὴν φύσιν ἡ τριβὴ τῶν ποδῶν· βαθείας δὲ ἐν τοῖς ταύτης κόλποις τὰς ῥίζας ἐνδιατείνουσα, εὐερνεῖς καὶ πάνυ τεθηλυίας, ὅταν καιροῦ τοῦ συγχωροῦντος, τὴν ἀνατολήν λάβηται, βλαστάνει· οὕτω τὰ πάθη ταῖς συνεχέσει συντυχίαις προκύπτειν εἰς φανερόν κωλυόμενα, ἀλκιμώτερα γίνεται· καὶ ἡσυχίας εὐπορήσαντα, μετὰ πολλῆς τῆς ῥώμης ἐπιτίθενται, βαρὺν καὶ ἐπικίνδυνον τοῖς ἐν ἀρχῇ τῆς πρὸς αὐτὰ μάχης ἀναμελήσασι, ποιοῦντα τὸν πόλεμον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἐξολοθρεῦσαι σπέρμα ἐκ Βαβυλῶνος κελεύει, ὡς ἔτι ἐν ταῖς τῶν αἰσθησεων ἀποθήκαις εἰσὶν αἱ μορφαί, ἐξαφανίσαι συμβουλεύων αὐτάς· ἵνα μὴ τῇ τῆς διανοίας ἐμπεσοῦσαι γῆ, βλαστήσωσι· καὶ τοῖς λαύροις, καὶ ἀνωφελέσιν ὑετοῖς τῆς ἐπαλλήλου μελέτης ποτισθεῖται, πολύχουν τὸν τῆς κακίας ἐνέγκωσι καρπόν. Ἐτερος δὲ προφήτης καὶ μακαρίζει τοὺς μὴ τὴν ἀκμὴν τῶν παθῶν ἐνδεχομένους, ἀλλ' αὐτῇ προσπεφυκότα τῇ θηλῇ, διαφθείροντας· μακάριος, λέγων, ἐς κρατήσῃ τὰ νηπιά σου, καὶ ἕδαφιὲ πρὸς τὴν πέτραν. Τάχα δὲ καὶ ὁ μέγας Ἰῶβ τὰ καθ' ἑαυτὸν φιλοσοφῶν, τοιοῦτόν τι αἰνίσσεται· ἐν ὕδατι μὲν θάλλειν Πάπυρον καὶ Βούτομον, λέγων· στερηθεῖσαν δὲ ποταμοῦ πᾶσαν βοτάνην ξηραίνεσθαι· καὶ τὸ, Μυρμηκολέων ὄλετο, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βορὰν, τοιοῦτόν τι σημαίνειν εἰσκε· τὸ γὰρ ἐνεδρευτικὸν τοῦ πάθους δεῖξαι θελήσας ὁ μέγας Ἰῶβ, συνεξέυρεν αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν, ἐκ τοῦ θρασυτάτου Λέοντος, καὶ ἐκ τοῦ πάντων εὐτελεστάτου Μύρμηκος

συνθεις τὸ ὄνομα. αἱ μὲν γὰρ προσβολαὶ τῶν παθῶν ἀπὸ τῶν εὐτελῶν ἄρχονται φαντασιῶν, Μύρμηκος δίκην, λανθανόντως προσέρπουσαι· τὰ δὲ τελευταῖα, ἐπὶ μέγαν ἐξαιρετον ὄγκον, ὡς οὐκ ἔλαττον Λέοντος ἐπιδρομῆς τῷ παρατυχόντι παρέχειν τὸν κίνδυνον διὰ χρῆ τὸν ἀγωνιστήν, τότε παλαίειν πρὸς τὰ πάθη, ὅταν ὡς Μύρμηξ προσέρχωνται, δέλεαρ τὴν εὐτέλειαν προβαλλόμενα. Ἐὰν γὰρ ἐπὶ τὴν τοῦ Λέοντος φθάσωσιν ἰσχύον προελθεῖν, δυσκαταγώνιστα γίνεται, ἢ βορὰν αὐτοῖς μὴ παρέχειν· βορὰ δὲ αὐτῶν, ὡς ἤδη πολλάκις εἰρηται, αἱ διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰσερχόμεναι τῶν αἰσθητῶν εἰκόνες· αὐταὶ γὰρ τρέφουσι τὰ πάθη, ἕκαστον εἰδῶλον ἐκ διαδοχῆς ὀπλιζουσαι κατὰ τῆς ψυχῆς. διὰ τοῦτο καὶ τῷ ναῶ τὰς δικτυωτὰς ὁ νομοθέτης κατεσκευάσατε, σημαίνων, ὅτι δεῖ τοὺς εἰς ναὸν καθαρὰν τὴν αὐτῶν διάνοιαν φυλάττειν βουλομένους· καθάπερ ἐκεῖ δικτύω τὰς θυρίσι πρὸς τὸ μηδὲν εἰσέρπειν τῶν ἀκαθάρτων κατεσκευάσθη, οὕτω καὶ ταῖς αἰσθήσεσι κωλύματα λογισμῶν ἐνδιαπλέκειν τὰ δυσχερῆ τῆς μελλούσης κρίσεως, ταῖς εἰσερούσαις ἀκαθάρτοις μορφαῖς, ἀποτεριχίζοντα τὴν εἰσοδόν. Καὶ τάχα διὰ τοῦτο ὁ Χοζίας ἠρρώστησεν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ δικτυωτοῦ ἔπεσε· τὸ γὰρ τοὺς τῆς ἀνταποδόσεως λόγους ἐν καιρῷ τῶν πειρασμῶν παραλογίσασθαι κατενεχθέντα ἐπὶ τὰς ἡδονάς, ἀπὸ τοῦ δικτυωτοῦ πεσεῖν ἐστὶ. Τί δὲ ταύτης τῆς ἀρρωστίας χαλεπώτερον; σώματος γὰρ ἐστὶν ἀρρωστία, τὸ παρὰ φύσιν ἔχειν τῆς τῶν στοιχείων ἰσονομίας, ἐκ τῆς ἐνὸς ἐπικρατείας εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐπιτραπείσης· ψυχῆς δὲ, τὸ ἐκκλίνειν τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ, τοῖς νοσοποιοῖς, ἠττηθείσης πάθει. Τοιαῦτα δίκτυα τῇ ὁράσει τοῦ ἀκούειν δυναμένου διέπλεκεν ὁ Σολομών, λέγων· ὀφθαλμοὶ σου ὅταν ἰδῶσιν ἀλοτριάν, τὸ στόμα σου τότε λαλήσει σχολιά· σχολιά λέγων, τὰ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἀπαντᾶν μέλλοντα, ἐν καιρῷ τῆς ἀνταποδόσεως. Ταῦτα γὰρ λογισθέντα μετὰ τῆς προσηκούσης καταστάσεως, ἀπείργει πᾶσαν ἐπικίνδυνον τῶν ὀφθαλμῶν θεωρίαν· εἴτε δὲ καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ λογισμοῦ ὅποιαν εἶναι δεῖ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον· κατάκεισαι γὰρ, φησιν, ὡς περ ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, καὶ ὡς κυβερνήτης ἐν πολλῷ κλύδωνι. Ἐὰν γὰρ ὀνηθῆ τις ἐν τῷ καιρῷ πρὸς τὴν ἐρεθίζουσαν ὄψιν

μαχήσασθαι, οὕτως ἐναγώνιον ἑαυτὸν ποιήσει ταῖς ἠπειλημέναις τιμωρίαις, ὡς ὁ ἐν θαλάσῃ χειμαζόμενος· ἀπόνως γὰρ περιέσεται τῶν παλαιόντων, μὴ αἰθανόμενος τῶν προσφερομένων πληγῶν· ὡς εἰπεῖν, τύπτουσί με, καὶ οὐκ ἐπόνεσα· καὶ ἐνέπριζόν μοι, ἐγὼ δὲ οὐκ ἤδειν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐτυπτον, φησί, καὶ ἐμπαίζειν ἐνόμιζον, ἐγὼ δὲ οὔτε τῶν πληγῶν ἠσθανόμην, βέλη γὰρ νηπίων ἦσαν· οὐδὲ πρὸς τὰς ἀπάτας αὐτῶν ἐπεστράφην, ὡς μηδὲ ὅτι πάρεσι, προσποιούμενος. Οὕτω καὶ ὁ Δαβὶδ καταφρονῶν τῶν τοιούτων ἀντιπάλων, ἔλεγεν· ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ, οὐκ ἐγίνωσκον· οὐδὲ ὅτε προσῆλθον, φησίν, οὐδὲ ὅτε ὑπεχώρουν, αἰσθησὶν ἐλάμβανον. ὁ δὲ μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδὼς, ὅτι ταῖς αἰσθήσεσι πρὸς τὰ αἰσθητὰ κοινωνία μὲν ἐστὶ πολλή, ἀπάτη δὲ ἐκ τῆς κοινωνίας εὐχερῶς γίνεται· καὶ μὴ τὴν ἐκ τούτων βλάβην ὑφορώμενος, ἀλλ' ἀφυλάκτως αὐτῶν ἐμπορούμενος, πῶς ἐν καιρῷ τῆς ἀπάτης γινώσεται τὴν ἐπιβουλήν, μὴ προπαιδευθεὶς τὴν τούτων διάκρισιν; Ὅτι γὰρ ταῖς αἰσθήσεσι μάχη γίνεται πρὸς τὰ αἰσθητὰ, καὶ φόρους ἐπιτάσσοις ταῖς ἠττημέναις αἰσθήσεσι τὰ αἰσθητὰ, δῆλον ἐκ τοῦ πρὸς Σοδομίτας τῶν Ἀσσυρίων πολέμου· ἱστορικῶς γὰρ ἡ γραφή, τῶν τεσσάρων βασιλέων τοῦ Ἀσσυρίων ἔθνους εἰσάγει πρὸς τοὺς πέντε βασιλεῖς τοὺς περὶ Σόδομα, πρῶτον μὲν συμφωνίαν, καὶ σπονδὰς, καὶ θυσίας εἰρηνικὰς ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ἀλικήν· εἶτα δουλείαν τῶν πέντε, ἐπὶ δώδεκα ἔτη· εἶτα, τῷ τρισκαιδεκάτῳ, ἀποστασίαν· ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ, πόλεμον ἐπιθεμένων τῶν τεσσάρων τοῖς πέντε, καὶ αἰχμαλώτων λαβόντων αὐτούς. καὶ ἡ μὲν ἱστορία, ὧδε τὸ τέλος ἔχει· ἡμεῖς δὲ ἐκ τῆς ἱστορίας ταύτης παιδευόμεθα τὸ καθ' ἑαυτούς, καὶ τὸν τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὰ αἰσθητὰ διδασκόμεθα πόλεμον· ἕκαστος γὰρ ἡμῶν, ἀπὸ γεννήσεως ἄχρι τῶν δώδεκα ἑτῶν, οὕτω τὴν διάκρισιν κεκαθαρμένος, ὑποτίθησιν ἀνεξετάστως τὰς αἰσθήσεις τοῖς αἰσθητοῖς, καθάπερ δεσπόταις ὑπουργούσας πρὸς τὰ κελεύόμενα· ὄρασιν μὲν γὰρ, ὄρατοῖς· ἀκοῆν δὲ, φωναῖς· γεῦσιν δὲ, χυμοῖς· ἀτμοῖς δὲ, τὴν ὄσφρησιν· ἀφῆν δὲ, τοῖς αὐτὴν κινεῖν πεφυκόσιν αἰσθητοῖς· οὐδεμίαν τῶν ἀντιλήψεων διακρίναι κώλυσιν δυναμένος εὐρεῖν διὰ τὴν νηπιότητα· ὅταν δὲ ὁ λογισμὸς ὑπαδρύνεσθαι μέλλῃ, καὶ τῆς

βλάβης ἄρξεται αἰσθάνεσθαι, ἀποστασίαν εὐθὺς ἐννοεῖ, καὶ φυγὴν τῆς τοιαύτης δουλείας. κἄν μὲν ἰσχυρὸς γενόμενος τῷ λογισμῷ ταύτην βεβαιώσῃ τὴν γνώμην, ἐλευθερὸς εἰσάπαν διαμένει, πικροὺς ἀποδράσας δεσπότης. εἰδὲ ἀσθενεστέραν τοῦ ἐγχειρήματος ἔχει τὴν κρίσιν, πάλιν αἰχμαλώτους τὰς αἰσθήσεις προδίδωσιν, ἠττημένας τῇ τῶν αἰσθητῶν δυναστείᾳ· καὶ τὴν δουλείαν λοιπὸν τυραννικὴν ὑπομενούσας χωρὶς τινος χρηστῆς ἐλπίδος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ἐν ἱστορίᾳ πέντε βασιλεῖς ἠττηθέντες παρὰ τῶν τεσσάρων, συναλαμβάνονται εἰς φρέατα ἀσφάλτου ἵνα ἡμεῖς μάθωμεν, ὅτι οἱ τοῖς αἰσθητοῖς ἠττημένοι, ὡς περὶ βραδύροισι, ἢ φρέασι, ἐκαστῇ αἰσθήσει τῷ κατ' αὐτὴν ἐγκαταστρέφουσιν αἰσθητῷ. μηδὲν πλεον τῶν ἐρωμένων ἐννοοῦντες λοιπὸν, διὰ τὸ τοῖς γήνιοις ἐνδῆσαι τὴν ἐπιθυμίαν· καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἐνταῦθα πραγμάτων ἡγαπηκέναι μᾶλλον, ἢ τῶν νοητῶν. οὕτως καὶ ὁ ἡγαπηκῶς τὸν κύριον ἑαυτοῦ δούλος, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ παιδιὰ, τὴν ἀληθῆ παραιτούμενος ἐλευθερίαν διὰ τὴν πρὸς τὰ σωματικὰ συγγένειαν, δούλος αἰώνιος γίνεται μετατρυπηθεὶς τὸ οὖς ὀπητῶ ἵνα μὴ τῇ φυσικῇ τῆς ἀκοῆς ἀκούων ὀπῆ, δέξεται ποτε λόγον ἐλευθερίας· ἀλλὰ δούλος μένη διηνεκῶς, ἡγαπηκῶς τὰ παρόντα· διὰ τοῦτο καὶ τὴν χεῖρα τῆς ἐπιλαβομένης τῶν διδύμων γυναϊκός, ἐν τῷ μάχεσθαι τοὺς δύο ἄνδρας, ἀποκόπτειν ὁ νόμος ἐκέλευσεν· ὅτι μάχης οὕσης τῶν λογισμῶν, περὶ τῆς αἰρέσεως τῶν κοσμικῶν, καὶ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, ἀφεῖσα τὴν αἵρεσιν τῶν οὐρανίων τῶν γενέσεως, καὶ φθορᾶς ἐπεδράξατο· διὰ γὰρ τῶν γεννητικῶν, τὰ γενέσεως ἐδήλωσεν πράγματα. οὐδὲν οὖν ὄφελος τὸ ἀποτάξασθαι τοῖς πράγμασι, μὴ ἐπιμένοντας τῇ κρίσει, ἀλλ' ὑποσυρομένους πάλιν καὶ ὑπενδιδόντας τῷ λογισμῷ· καὶ διὰ τοῦ συνεχῶς ἐπὶ τὰ καταλειφθέντα στρέφεται, τὴν πρὸς ἐκεῖνα κηρύσσοντας προσπάθειαν, ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Λῶτ' ἐπιστραφεῖσα γὰρ, ἔστηκεν ἕως τοῦ νῦν, ὑπόδειγμα τοῖς ἀπειθέσι, μεταβληθεῖσα εἰς στήλην ἄλός· τοιοῦτον γὰρ ἡ συνήθεια, ἧς σύμβολον αὕτη, τοὺς ἀναχωρεῖν ἀμεταστρεπτί βουλομένους πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφουσα. Τί δὲ καὶ ὁ κελεύων νόμος τὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸν ναόν, μετὰ τὸ τελεῖσαι τὰ τῆς εὐχῆς, μὴ ἐπ' ἐκείνην ἀνακάμπτειν τὴν πύλην δι' ἧς εἰσελήλυθεν· ἀλλὰ

διὰ τῆς ἀντικρυς ἐκπορεύεσθαι, ἀνεπίστροφον τὴν κατ' εὐθὺ πορείαν ποιούμενον; ἢ, τὸ μὴ χρῆναι τὸ σύντονον τῆς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εὐθύτητος, ἀντιστρόφοις ἐκκλίνειν ἐνδοιασμοῖς· αἱ γὰρ συνεχεῖς πρὸς τὰ ἀφ' ὧν ἐξεληλύθαμεν νεύσεις, παντελῶς ἀπὸ τῆς συνηθείας ἐπὶ τὰ ὀπίσω ἔλκουσι· καὶ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω χαυνώσασθαι ὁρμὴν, ὄλην ἀντισπῶσι, καὶ νοστήσαι ἐπὶ τὰ ἀρχαῖα παρασκευάζουσι κακὰ· δεινὸν γὰρ ἡ συνήθεια κατασχεῖν πρὸς ἑαυτὴν, καὶ μὴ συγχωρησάιν πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην ἐξὶν διαναστῆναι τῆς ἀρετῆς. ἕξις μὲν γὰρ ἀπὸ συνηθείας, ἀπὸ δὲ ἕξεως φύσις ἐγγίνεται· φύσιν δὲ μετακινήσαι, καὶ μεταβαλεῖν, χαλεπὸν· κἄν γὰρ κλιθῆ μικρὸν βία, ταχέως πρὸς ἑαυτὴν ἀνατρέχει· σαλευομένη μὲν τῶν οἰκείων ὄρων, οὐ μέντοι εἰς τὸ παντελῆς μεταβαίνουσα, εἰ μὴ πάλιν πολὺς πόνος αὐτὴν διὰ τῆς αὐτῆς πανλινδρομησάιν παρασκευάσαι, ὡς ἐπὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ἐξὶν ἀπὸ τῆς συνηθείας ἐπανελθεῖν· ὄρα γὰρ τὴν ἐθισμοῖς ἀκολουθοῦσαν ψυχὴν, πῶς εἰδῶλοις ἐπικαθέζεται, προσηλώσασα ἑαυτὴν ταῖς ἀμόρφους ὕλαις· καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα χειραγωγεῖν ἐθέλοντα λόγον οὐ προσεῖλημένη, ἀρνείται τὴν συνανάβασιν, λέγουσα· οὐ δύναμαι ἀναστῆναι ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ κατ' ἐθισμὸν τῶν γυναικείων μου ἐστίν· ἢ γὰρ τοῖς τοῦ βίου πράγμασι ἐπαναπαυομένη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ψυχῇ, εἰδῶλοις ἐπικαθέζεται, τοῖς ἐξ αὐτῶν μὲν ἀμόρφοις, τέχνη δὲ ἀνθρωπίνῃ τὴν μορφήν δεχομένοις· ἢ γὰρ, οὐκ ἀμορφον πρᾶγμα πλοῦτος, καὶ δόξα καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ βίου πράγματα, οὐδὲν ἔχοντα τρανόν, οὐδὲ διηρθρωμένον ὁμοιότητι δὲ εὐπαραγωγῷ ψευδόμενον τὴν ἀλήθειαν, τῷ καθ' ἐκαστὴν ἄλλας ἐξ ἄλλων δέχεσθαι μεταβολὰς· μορφήν δὲ περιτίθεμεν αὐτοῖς ἡμεῖς, ὅταν τοῖς πρὸς μηδὲν τῶν λυσιτελῶν χρησιμεύουσι χρητῶν φαντασίας περιπλάττωμεν διὰ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν. ὅταν γὰρ τὴν ἀναγκαίαν τοῦ σώματος χρεῖαν ταῖς ἐπινοαῖς εἰς ἀμήχανον πλατύνωμεν πολυτέλειαν, τὴν μὲν τροφήν μυρρίοις ἐπαρτύοντες ἡδύσματι καὶ παρартύοντες, τὰ δὲ ἐνδύματα πρὸς χλιδὴν καὶ θρύψιν φιλοτίμως ποικιλλόντες· εἶτα ἐγκαλούμενοι περὶ τῆς ματαιότητος ταύτης ὡς εἰκῆ καὶ μάτην τὴν δι' ὀλίγων πληροῦσθαι δυναμένην χρεῖαν, ἄβροῖς ἀνα-

λώμασι κομπόστολοῦντες, ἀπολογίας ὡς περὶ καθηκόντων τεκταίνομεν· τί ἕτερον ἢ ταῖς ἀμόρφοις ὕλαις μορφήν περιτιθένασι φιλονεικοῦμεν; καλῶς δὲ καὶ τὸ, ἐπικαθεζομένην τούτοις εἶπομεν τὴν τοιαύτην ψυχὴν· ἢ γὰρ περὶ τῶν εἰρημένων τοιαύτας παρ' ἑαυτῆς τὰς κρίσεις βεβαιώσασα, προσήλωται τοῖς τῆς δευτέρας πράγμασιν, ἔθει λοιπὸν καὶ οὐκ ἀληθείᾳ δουλεύουσα· καὶ τοῖς ἐθισμοῖς, ὡς περ ἐμμήνῳ ἀκαθαρσίᾳ, τὴν τούτων μολύνουσα φύσιν. τὸ δὲ καθέζεσθαι, ἀργίαν τῶν καλῶν, καὶ φιληδονίαν, ἢ γραφὴ ἐνταῦθα λέγει· ἀργίαν μὲν, ὅταν λέγῃ καθημένους ἐν σκότει, καὶ σκιᾷ θανάτου, πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ· τὸ σκότος γὰρ καὶ αἱ πέδαι, κωλύματα ἐργασίας εἰσὶ· φιληδονίαν δὲ, ὅταν εἴπῃ περὶ τῶν στραφέντων τῆ καρδίᾳ εἰς Αἴγυπτον, καὶ πρὸς ἀλλήλους λεγόντων· ἐμνήστημεν, ὅταν ἐκαθίσταμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἡσθηόμεν κρέα εἰς πλησμονὴν· ὅπως γὰρ ἐπὶ λεβήτων καθέζονται οἱ φιλήδονοι, ὑγρὰ καὶ ἀπαύστῳ θερμῇ τὰς ὀρέξεις ἀνακαίόμενοι· φιληδονίας δὲ, ἢ γαστριμαργίας μήτηρ. αὕτη γὰρ τίκει φιληδονίαν, τάχα δὲ καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων παθῶν ἀπὸ γὰρ ταύτης, ὡς ῥίξης, ἀνατρέχουσιν εὐεργητὰ λοιπὰ πάθη, καὶ κατὰ μικρὸν τῆ τεκούσῃ προσαναδενδρούμενα, οὐρανομήκει· στελεχοῦσι κακίας· φιλοχρηματία γὰρ, καὶ θυμὸς, καὶ λύπη, γαστριμαργίας εἰσὶν ἔκγονα καὶ βλαστοί, χρεῖα γὰρ πρῶτον χρημάτων τῷ γαστριμαργῷ, πρὸς τὸ τὴν ἐπιθυμίαν αἶε μένουσαν πληροῦν, εἰ καὶ αὕτη οὐδέποτε πληροῦται. πρὸς δὲ τοὺς ἐμποδίζοντας τῆς τούτων κτήσει, ἀνάγκη κινεῖσθαι τὸ θυμικόν· λύπη δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐπιτεταται τῷ μὴ εἰς ἔργον δι' ἀσθένειαν προελθόντι θυμῷ· καὶ γὰρ ὁ ἐπὶ τῷ στήθει, καὶ τῆ κοιλίᾳ πορευόμενος, ὅταν μὲν ἔχῃ τὰς ποιητικὰς τῶν ἡδονῶν ὕλας, ἐπὶ γαστέρα πορεύεται· ὅταν δὲ τούτων ἀπορῆ, ἐπὶ τὸ στήθος, ὅπου ὁ θυμὸς. αἱ γὰρ φιλήδονοι στερούμενοι τῶν ἡδονῶν, ὀργίζονται, καὶ πικραίνονται. ὅθεν ὁ μέγας Μωϋσῆς, λογιεὶον ἐπιτίθει τῷ στήθει τοῦ ἱερέως· διὰ συμβόλων παραδηλῶν, ὅτι δεῖ κεκρυμμένως τὰς ὀρμὰς τοῦ θυμικοῦ πάθους ἠνιοχεῖν τῷ λογισμῷ· τὸ γὰρ λογιεὶον, κρῖσεως λογιεὶον ἐστίν. καὶ οὗτος μὲν λόγῳ κρατεῖ τοῦ πάθους, ἀτελής γὰρ ἐστίν· ὁ δὲ τέλειος Μωϋσῆς, ὅλον ἀφαιρεῖ τὸ θυμικόν· οὐ γὰρ λογιεὶον φέρει, ἀλλ' αὐτὸ τὸ

στηθύνιον ἀφαιρεῖ· λαβὼν γὰρ φησι Μωϋσῆς τὸ στηθύνιον, ἀφείλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἐναντι Κυρίου. ἕτεροι δὲ εἰσιν, οἱ μῆτε ὅλον ἐκτεμνόντες τὸν θυμὸν, μῆτε λόγῳ κρατοῦντες τοῦ πάθους, ἀλλὰ πόνῳ περιγενόμενοι· οὗτοι δὲ εἰσιν, οἱ τὸ στηθύνιον σὺν τῷ βραχίονι ἀφαιροῦντες. βραχίων γὰρ, πόνου καὶ ἐργασίας σημεῖον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τῆ κοιλίᾳ πορεύεσθαι, τὴν ἡδονὴν, ἀληθέστατόν ἐστι, σχεδὸν γὰρ αἰτία τῶν ἡδονῶν ἐστίν αὕτη· πληρωθείσης γὰρ γαστρὸς, ὀρέξεις καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν γίνονται σύντονοι· ἐνδεῶς δὲ ἐκούσης, ἡρεμαῖαι καὶ σταθερώτεραι· καὶ ἐνταῦθα δὲ ἐστὶ διαφορὰ προκόπτου, καὶ τελείου. Μωϋσῆς μὲν γὰρ τελείως τὴν τῶν βρωμάτων ἡδονὴν ἀπορριπτόμενος, τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πόδας ἐπλυνεν ὕδατι· κοιλίαν μὲν, τὴν ἡδονὴν· πόδας δὲ, τὰς ἐπιβάσεις, καὶ προκοπᾶς αἰνιττόμενος· ὁ δὲ προκόπτων, τὰ ἐν τῆ κοιλίᾳ πλύνει, οὐ τὴν κοιλίαν ὅλην. καὶ τὸ, ἐπλυνε δὲ· καὶ τὸ, πλυνουσί· πολλὴν ἔχει διαφορὰν· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ἐκούσιον· τὸ δὲ, ἐκπροστάξεως περιγενόμενον· δεῖ γὰρ, τὸν μὲν τέλειον, αὐτοκελεύστῳ προθυμίᾳ πρὸς τὰς κατ' ἀρετὴν κινεῖσθαι πράξεις· τὸν δὲ προκόπτοντα, παραινέσει τοῦ ἡγουμένου πειθόμενον· σφόδρα δὲ παρατετηρημένως· τὸ μὲν στηθύνιον ὅλον ἀφαιρεῖ, τὴν δὲ κοιλίαν οὐκ ἀφαιρεῖ, πλύνει δὲ. ὁ γὰρ σοφός, ὅλον μὲν τὸν θυμὸν ἰσχύει παραιτήσασθαι, καὶ ἀποκόψαι· τὴν δὲ κοιλίαν, ἐκτεμεῖν ἀδυνατεῖ· τοῖς γὰρ ἀναγκαίοις σιτίοις ἢ φύσις βιάζεται χρῆσθαι καὶ τὸν ἐγκρατέστατον· τῆς δὲ μὴ στοιχοῦσης τῷ ὀρθῷ καὶ μονίμῳ λόγῳ ψυχῆς, ἀλλὰ μοιχικαῖς φθαρείσης ἡδοναῖς, διὰ τοῦτο πῖμπραται ἢ κοιλία· ἐπειδὴ κὰν αἱ τοῦ σώματος ὑπερπλήθωσι δεξαμεναί, μένει διψαλέα ἢ ἐπιθυμία· ἀκολουθεῖ δὲ, τῷ πρησθῆναι τὴν κοιλίαν, τὸ διαπεσεῖν τὸν μηρόν· ἀτονεῖ γὰρ ἢ διάνοια πρὸς τὴν τῶν καλῶν γένεσιν, φλεγμαινούσης γαστρὸς ἐκ τῆς τῶν βρωμάτων πολυτελείας, καὶ τοὺς πνευματικὸς παραλύεται πόνους· τούτους γὰρ διὰ τοῦ μηροῦ, ὁ νομικὸς ἠνίκατο λόγος. οὐκοῦν ὁ μὲν φιλήδονος ἐπὶ κοιλίαν πορεύεται, ὅλος ἐπὶ τὰς ἀπολαυστικὰς κατάρρεπων ἡδονὰς· ὁ δὲ ἀρχόμενος τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου, τὸ στέαρ τῆς κοιλίας περιαιρεῖ, τὰς παινούσας τὸ σῶμα παραιτούμενος τροφὰς· ὁ δὲ προκόπτων, τὰ ἐν τῆ κοιλίᾳ πλύνει· ὁ δὲ τέλειος, ὅλην ἐκπλύνει

τὴν κοιλίαν, τὰ περιττὰ τῆς ἀναγκαίας
 χρείας παντελῶς ἀπορριπτόμενος. πάνυ δὲ
 προσφυῶς τῷ ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ
 πρόσκειται, τὸ πορεύσῃ ἢ γὰρ ἡδονῇ, οὐ
 τῶν ἰσταμένων καὶ ἰρεμούντων· ἀλλὰ τῶν
 κινουμένων καὶ ταραχῆς γεμόντων ἐστὶ
 μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων γαστριμαργία συγ-
 γενέστερον, ἢ τῶν ἀφροδισίων κινήσις· παρὸ
 καὶ ἡ φύσις τὴν οἰκειότητα τούτων δεῖξαι
 βουλομένη τῶν παθῶν, ὑπογάστρια τὰ συ-
 νουσιαστικὰ τέθεικεν ὄργανα, ἐκ τῆς ἐγ-
 γύτητος τὴν ἀγχιστίαν σημαίνουσα. εἴαν
 τε γὰρ ἀσθενῇ τοῦτο τὸ πάθος, ἐκ τῆς τοῦ
 ὑπερκειμένου ἐνδείας ἀσθενεῖ· εἴαν τε σφριγᾷ
 καὶ διακεκίνηται, ἐκείθεν ἐπιχορηγούμενον
 ἔχει τὴν δύναμιν· οὐ μόνον δὲ τούτων,
 γαστριμαργία τιθηνός ἐστι καὶ τροφός, ἀλλὰ
 καὶ πάντων τῶν καλῶν καθαιρετικὴ πέ-
 φυκε· κρατούσης γὰρ ταύτης καὶ τὴν ἀρχὴν
 ἀνημμένης, πίπτειν καὶ καθαιρεῖσθαι τὰ
 κατὰ πέφυκεν· ἐγκράτεια, σωφροσύνη, ἀν-
 δρία, καρτερία, καὶ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι ἀρεταί.
 τοῦτο γὰρ αἰνιγματωδῶς ὁ Ἱερεμίας ἐδή-
 λωσεν, εἰπὼν· ὅτι καθεῖλε κύκλῳ τὸ τεῖχος
 Ἱερουσαλήμ ὁ ἀρχιμάγειρος τῶν Βαβυλω-
 νίων· τὸ τῆς γαστριμαργίας πάθος, ἀρχιμά-
 γειρον προσεῖπών. ὡς γὰρ ὁ ἀρχιμάγειρος
 πᾶσαν ἔχει σπουδὴν γαστέρα θεραπεῦσαι,
 καὶ τέχνας ἐπινοεῖ, μυρίας ἡδονὰς δημιουρ-
 γῶν· οὕτως ἡ γαστριμαργία πᾶσαν κινεῖ
 μηχανήν, ὑπηρετοῦσα τῇ κατὰ τὸν λαιμὸν
 ἡδονῇ· καθαιρεῖ δὲ καὶ ἐδαφίζει τὴν ὀχυρό-
 τητα τῶν ἀρετῶν, ἢ τῶν βρωμάτων ποι-
 κιλία. τὰ γὰρ ἡδύσματα καὶ παραρτύματα,
 τῆς ἡδῆ καλῶς ἐστηριγμένης ἀρετῆς, μηχανή-
 ματα καὶ ἐλεπόλεις γίνονται, τὸ πάγιον
 αὐτῆς καὶ βέβαιον εἰς γῆν κατασειόντα καὶ
 καταβάλλοντα. ὡς δὲ ἡ πολυτέλεια καθαι-
 ρετικὴ ἐστὶ τῶν ἀρετῶν, οὕτω πάλιν καὶ ἡ
 εὐτέλεια τὰ τῆς κακίας ὀχυρώματα κατα-
 λύειν πέφυκεν. ὡσπερ γὰρ τὸ τεῖχος Ἱερου-
 σαλήμ, τῆς εἰρηνικῆς ψυχῆς, ὁ τῶν Βαβυ-
 λωνίων καθεῖλεν ἀρχιμάγειρος, τὰς ἡδονὰς
 τῆς σαρκὸς τῇ ὀφάρτυκῇ προσαναρρήξας
 τέχνη· οὕτω καὶ μαγίς ἄρτου κριθίνου τῶν
 Ἰσραηλιτῶν κυλιομένη, τὰς σκηνας κατέ-
 βαλε τῶν Μαδιανιτῶν. ἢ γὰρ εὐτελής διαί-
 τα κυλιομένη καὶ προκόπτουσα ἐπὶ πολὺ,
 καταλύει τὰ τῆς πορνείας παθήματα· Μα-
 διανίται γὰρ, τῶν τῆς πορνείας παθῶν φέ-
 ρουσι σύμβολον· οὗτοί γὰρ εἰσιν οἱ τὰς
 πορνείας ἐπαγαγόντες τῷ Ἰσραὴλ· καὶ πολὺ

πλῆθος ἀπατήσαντες τῶν νέων. Πάνυ δὲ
 προσφυῶς, σκηνας μὲν ἔχειν ἢ γραφὴ τοὺς
 Μαδιανίτας, τεῖχος δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ· πάν-
 τα γὰρ τὰ περιέχοντα τὴν ἀρετὴν, ἐρηρει-
 σμένα καὶ βέβαια· τὰ δὲ τὴν κακίαν συνέ-
 χοντα, σχῆμά ἐστι καὶ σκηνή, φαντασίας
 οὐδὲν διαφέροντα. διὰ τοῦτο τὰς πόλεις ἔ-
 φευγον οἱ ἅγιοι, καὶ τὰς συντυχίας ἐξετρέ-
 ποντο τῶν πολλῶν· μᾶλλον δὲ λοιμικῆς νό-
 σου, φθοροποιὸν εἰδότες τὴν τῶν διεφθαρμέ-
 νων ἀνθρώπων συνδιαίτησιν· διὰ τοῦτο μη-
 δὲν λαμβάνοντες, μηλοδότους τὰς κτήσεις
 ἤφισαν, τὸν ἐκ τούτων περισπασμὸν πα-
 ραιτούμενοι. διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἥλιος κατα-
 λιπὼν τὴν Ἰουδαίαν, ὤκει τὸ Καρμήλιον
 ἔρος, ἐρημόν τε καὶ θηρίων πεπληρωμένον·
 καὶ πλὴν τῶν δένδρων, εἰς παραμύθιον τρο-
 φῆς ἔχον οὐδὲν ἤρκειτο οὐν τοῖς ἀκροδρύ-
 οῖς τούτων, τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως πλη-
 ροφορῶν. ὁ δὲ Ἐλισσαῖος, ὁμοίως τὴν αὐ-
 τὴν εἶχε διαγωγὴν, μετὰ τῶν ἄλλων κα-
 λῶν καὶ τὸ ταῖς ἐρήμοις ἐμφιλοχωρεῖν,
 παρὰ τοῦ διδασκάλου διαδεξάμενος. καὶ Ἰ-
 ωάννης δὲ τὴν ἐρημον οἰκῶν τοῦ Ἰορδάνου,
 ἀκρίδας ἔσθιε, καὶ μέλι ἄγριον δεικνύς τοῖς
 πολλοῖς τὸ ἀταλαίπωρον τῆς χρείας τοῦ
 σώματος, καὶ ὄνειδιζὼν αὐτοῖς τὴν πεφρον-
 τισμένην ἀπόλαυσιν. τάχα δὲ καὶ καθολι-
 κῶς τοιοῦτον ὁ Μωϋσῆς τίθησι νόμον, τὸ
 περὶ τοῦ Μάννα τοῖς Ἰσραηλίταις παραγ-
 γέλλων, τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν συνά-
 γειν· ἐφήμερον κεκρυμμένως κελεύων εἶναι
 τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ οὐκ ἐμπαράσκει-
 ον· πρέπειν ἠγούμενος τοῦτο λογικῆ φύσει,
 τὸ ἀρκεσθέντας τοῖς παρατυχοῦσι, τῶν λοι-
 πῶν ταμίαν ὁμολογῆσαι τὸν Θεόν· ἢ πρό-
 νοιαν τῶν ἐμπροσθεν ποιουμένους, τῷ δο-
 κεῖν, ἀπιστεῖν ταῖς τοῦ Θεοῦ χάρισιν, ὡς
 μὴ πάντοτε ὁμβριούσαις τοῖς ἀνθρώποις τὰς
 ἀενάους δωρεάς· καὶ συλλήδῃν εἶπεν,
 διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἅγιοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος
 ὁ κόσμος, κατέλιπον τὴν οἰκουμένην, ἐπ’
 ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ἔρρει, καὶ σπη-
 λαίοις, καὶ ταῖς ὄπαις τῆς γῆς· καὶ περιήλ-
 θον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑ-
 στερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι. τὰς
 μὲν χειροσθέντες τῶν ἀνθρώπων ἀποδιδράσκον-
 τες κακίας, καὶ τῶν κατὰ τὰς πόλεις πλημ-
 μυρόντων ἀλλοκότων πραγμάτων· ὡς ἂν
 μὴ τῇ ῥύμη τῆς φορᾶς, καθάπερ ὑπὸ χει-
 μάρρου βίας, εἰς τὴν τῶν πολλῶν παρενε-
 χθῶσιν ἀδιάφορον ἀνάχουσιν· χαίροντες δὲ

τῇ μετὰ τῶν θηρίων διαγωγῇ, καὶ τὴν ἐκ τούτων βλάβην ἐλάττονα τῆς ἐκ τῶν ἀνθρώπων κρίνοντας μᾶλλον· ἀνθρώπους μὲν, ὡς ἐπιβούλους φεύγοντες, θαρροῦντες δὲ τοῖς θηρίοις, ὡς φίλοις· οὔτε γὰρ διδάσκει κακίαν ἐκεῖνα, καὶ τὴν ἀρετὴν τέθηπε καὶ τιμᾶ. οὕτω γοῦν τοῦ Δανιὴλ ἀπώλεσαν ὡς ἐδόκουν οἱ ἄνθρωποι, περιέσωσαν δὲ οἱ λέοντες· τὸν ἐκ βασκανίας ἀδίκως κατακριθέντα, αὐτοὶ φυλάξαντες· καὶ δικαιοσύνην ἐν τοῖς ἀνθρώποις παραβραβευθεῖσαν, αὐτοὶ τὴν ὀρθὴν περὶ τοῦ ἀδίκως κατακριθέντος κρίσιν ἀνακηρύξαντες. καὶ γέγονεν ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός, τοῖς μὲν ἀνθρώποις, φθόνου καὶ ἐριδος ὑπόθεσις· τοῖς δὲ θηρίοις, αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἀφορμὴ. ὅσοις οὖν ὁ τῆς βελτιώσεως ἔρως ἐνέσπαρται, ζηλώσωμεν τὰς τῶν ἀγίων ἀρετάς, καὶ τῆς δουλείας τῶν τοῦ σώματος ἐπιταγμάτων ἀποστάντες, ἐλευθερίαν μεταδιώξωμεν καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐν ἐρήμῳ ἀφεθέντα ἄγριον ὄνον, καὶ μέμψιν φορολόγου οὐκ ἀκούοντα, καὶ καταγελῶντα πολυοχλίας πόλεως, εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀχθοφορεῖν παρεσκευάσαμεν αὐτόν, πάθει καὶ κακίαις ὑποζεύξαντες, ἀλλὰ νῦν γοῦν λύσωμεν τῶν δεσμῶν, καὶ ἀντιλέγωσιν οἱ μὴ φύσει Κύριοι, ἀλλ' ἐκ συνθηλαίας τὴν δεσποτείαν ἐπικτησάμενοι· πάντως ἀκούοντες, μὴ γλώττη μόνῃ καὶ φιλῇ φωνῇ, ἀλλὰ διαθέσει λεγόντων ἡμῶν, ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει, εὐθέως ἀποστελοῦσιν αὐτόν· ἵνα κατακοσμηθεῖς τοῖς Ἀποστολικοῖς ἱματίοις, ὄχημα τοῦ λόγου γένηται· ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπολυθεὶς νομῆν, ὀπίσω παντὸς χλωροῦ ζητεῖν· ὅπερ ἐστὶ, τοῖς τεθηλόσι τῆς θείας Γραφῆς ἐπομενον ῥητοῖς, ὀδηγεῖσθαι εἰς ἀνεπίληπτον βίον, καὶ τροφήν ὁμοῦ καὶ τέρψιν καρπούμενον πολλήν. ἅμα δὲ καὶ ζητητέον, πῶς ὀπίσω παντὸς χλωροῦ ζητεῖ, ὁ ἐν ἐρήμῳ ἀφεθείς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἄγιος ὄνος, τὴν δίαιταν ἔχων ἔρημον, καὶ τὸ σκῆνωμα ἔχων ἀλμυρίδα, τῆς ἀλμυρίδος καὶ τῆς ἐρήμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μὴ πάνυ πρὸς πᾶσας γένεσιν οὔσης ἐπιτηδεύει; εἰ μὴ ἄρα τις εἴπη τὸν ἔρημον παθῶν, ἱκανὸν εἶναι ζητεῖν τὴν ἐν τοῖς θεοῖς λόγοις θεωρίαν, μετὰ τὸ ἐξαναλωθῆναι τὴν τῶν παθῶν ὑγρασίαν. καταλίπωμεν τὰ βιωτικὰ πράγματα, καὶ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἀνανεύσωμεν ἀγαθὰ. ἕως πότε τοῖς συνδικοῖς ἀθύρμασι παραμένομεν, ἀνδρεῖον οὐδέποτε ἀναλαμβάνοντες φρόνημα;

ἕως πότε τῶν κοιμῶν νηπίων ἀσθενέστερον εἰσπράττομεν, οὐδὲ παρ' ἐκείνων εἰς προκοπὴν τῶν μεϊζόνων χειραγωγούμενοι; ἐκεῖνοι τὰς ἡλικίας ἀμείβοντες, καὶ τὰς πρὸς παίγνια καταστάσεις ἀμείβουσι, καὶ τὴν πρὸς τὰς ὕλας εὐχερῶς ἀφιάσι προσπάθειαν· κάρυα γὰρ τυχὸν αὐτοῖς, καὶ ἀστράγαλοι, καὶ σφαῖραι, τῆς παιδιᾶς ἐστὶν ὕλη· καὶ τούτοις προσπεπόνθασι, μέχρις ἂν τὸ ἀτελεὲς τῆς φρονήσεως ἔχωσι, καὶ τίμια νομίζουσι ταῦτα· ἐὰν δὲ προκόψας τις γένηται· ἀνὴρ, ἔρριψεν ἐκεῖνα, καὶ τῶν πραγμάτων μετὰ πολλῆς ἀντέχεται σπουδῆς. ἡμεῖς δὲ ἐναπαινεύομεν τὴν νηπιότητα, τὰ παιδιᾶς καὶ χλευῆς ἄξια τεθαυμακότες· καὶ τῆς τῶν κρειττόνων ἀψασθαι φροντίδος, καὶ ἀναλαβεῖν λογισμὸν ἀνδράσι πρέποντά καταλιπόντες, ἐν ταῖς γηρίαις καρβατίζομεν τέρψει, γέλωτα παρέχοντες τοῖς ἀκολουθία φύσεως τὰ πράγματα κρίνουσιν. ὡς γὰρ αἰσχρὸν ἄνδρα τέλειον ἰδεῖν ἐν τέφρᾳ καθεζόμενον, καὶ ἐν τῇ κόνει τέρψεις παιδῶν διαγράφοντα, οὕτως αἰσχρὸν, καὶ πολλῶ αἰσχρότερον τοὺς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰώνων ἀγαθῶν πραγματευομένους, ἐν τῇ τῶν γηρίων τέφρᾳ κυλινδουμένους ὄραν, τῇ τῶν ἐπιτηδευομένων ἀνοικειότητι, αἰσχύνοντας τοῦ ἐπαγγέλματος τὴν τελειότητα. τούτου δὲ ἡμῖν αἴτιον, ὡς ἔοικε, τὸ μηδὲν τῶν ὀρωμένων ἐννοῆσαι μεῖζον· μηδὲ ἐκ παραθέσεως τῆς τῶν παρόντων εὐτελείας, τὴν ὑπεροχὴν γνωρίσαι τῶν ἐκεῖ ἀγαθῶν, πρὶν αὐγασθέντας ὑπὸ τῆς τῶν ἐνθάδε δοκούντων τιμῶν λαμπρότητος κατασχεθῆναι, καὶ τούτοις προσδῆσαι τὴν ἐπιθυμίαν. αἶψα γὰρ τῇ ἀπουσίᾳ τῶν κρειττόνων, τιμᾶται τὰ χείρονα τῆς ἐκείνων κληροῦντα τάξιν· ὡς εἶπε ἡμεῖς ἔχοντες ὑψηλοτέραν περὶ τῶν μελλόντων ἐννοίαν, οὐκ ἂν τούτοις προσκεχηγνότες διετελοῦμεν. ἀρξώμεθα τοιγαροῦν ἀναχωρεῖν τῶν παρόντων. καταφρονήσωμεν κτημάτων, καὶ χρημάτων· καὶ πάντων τῶν βαπτίζοντων τὸν λογισμὸν, καὶ ὑποβρύχιον καταφερόντων αὐτόν· ἀπορρίψωμεν τὸν φόρον, καὶ μικρὸν ἀνανεύσει τὸ πλοῖον· ἐκβάλωμεν χεῖμαζόμενοι καὶ τῶν σκευῶν τὰ πολλά, ἵνα ὁ κυβερνήτης νοῦς μετὰ τῶν ἐμπλεόντων διασωθῆναι δυνηθῇ λογισμῶν. εἰ γὰρ οἱ ἐν θαλάσῃ πλέοντες, χεῖμαζόμενοι καταφρονῶσι τῆς ἐμπορίας· καὶ τὸν φόρον αὐτόχειρες εἰς τὴν θάλασσαν ῥίπτουσι, δευτέραν τῆς ζωῆς τὴν ὑπαρξίν κρίνον-

τες· και ἵνα μὴ ὑπέραντλον τὸ πλοῖον κινδυνεύσῃ τῷ βάρει τοῦ φορτίου καταδύμενον, κουφίζουσι τοῦτο, τὰ τίμια τῶν κειμηλίων ἴσως κατὰ τοῦ βυθοῦ ἀκοντίζοντες. διατὶ μὴ καὶ ἡμεῖς, διὰ τὴν κρείττονα ζωὴν, καταφρονούμεν τῶν καθελκόντων εἰς βυθὸν τὴν ψυχὴν· διατὶ μὴ δύναται φόβος Θεοῦ, ὅτον δύναται θαλάσσης φόβος; ἐκεῖνοι τῆς προσκαιροῦ ζωῆς ἐπιθυμοῦντες, τὴν τῶν ἀγωγίμων ζημίαν οὐ μέγα κρίνουσιν. ἡμεῖς δὲ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀντιποιεῖσθαι λέγοντες, οὐδὲ τοῦ τυχόντος καταφρονούμεν· ἀλλ' αἰρούμεθα μᾶλλον τῷ φέρτῳ συναπολέσθαι, ἢ σωθῆναι, ἐκείνων ἀποστερούμενοι. ἀποδυσώμεθα, παρακαλῶ, πάντα· γυμνός γάρ ἐστῆκεν ὁ ἀντίπαλος· μὴ γὰρ οἱ ἀθλοῦντες ἐνδεδυμένοι ἀθλοῦσι; γυμνοὺς αὐτοὺς εἰς τὸ στάδιον ὁ ἀθλητικὸς εἰσάγει νόμος· κἄν θάλπος, ἢ κἄν κρυμός, οὕτως εἰσέρχονται τὰς ἐσθῆτας ἔξω καταλιμπάνοντες· εἰδέ τις αὐτῶν παραιτήσεται τὴν γύμνωσιν, καὶ τὸν ἀγῶνα παρητήσεται· ἡμεῖς δὲ ἀθλεῖν ἐπαγγελλούμενοι, καὶ πρὸς ἀντιπάλους πολὺ τῶν αἰσθητῶν ἐντρεχέστερους ἀγωνιζόμενοι, οὐ μόνον οὐκ ἀπεδυσάμεθα, ἀλλὰ καὶ μυρία κατὰ τῶν ὤμων φορτία φέροντες· ἐπιχειροῦμεν ἀθλεῖν, πολλὰς τοῖς ἀντιπάλους καθ' ἑαυτῶν παρέχοντες τὰς λαβὰς. πῶς γὰρ πυκτεύσει πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὁ κτημάτων ἀντιποιούμενος πάντοθεν εὐχερῶς κονδυλιζόμενος; πῶς δὲ τῷ τῆς φιλαργυρίας παλαίσει πνεύματι, ὁ περιχεωσμένος τοῖς χρήμασι; πῶς δὲ δρᾶμεῖται πρὸς τοὺς πάσης μερίμνης γυμνὸς δαίμονας ὁ μυρίαῖς φροντίσιν ἐνδεδυμένος; τῆς θείας λεγούσης Γραφῆς, ὁ γυμνός διώξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ὁ γυμνός, οὐχ ὁ κεντόνας πολυρράφους τῆς τῶν βιωτικῶν πραγμάτων φροντίδος ἐνδεδυμένος· ὁ γυμνός, οὐχ ὁ κτημάτων καὶ χρημάτων πολυύλοισ πρὸς τὸν δρόμον ἐμποδίζόμενος λογισμοῖς· δυσάλωτος γάρ, ἢ καὶ ἀνάλωτος, τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἐστὶν ὁ γυμνός. ὡς εἶγε ἦν ὁ μέγας Ἰωσήφ γυμνός, οὐκ ἂν εὗρεν ὧν ἐπελάβετο ἡ Αἴγυπτος, ὡς φησὶν τὸ θεῖον λόγιον· ὅτι ἐπελάβετο τῶν ἱματίων αὐτοῦ λέγουσα, κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ. ἱμάτια δὲ ἐστὶ, τὰ πράγματα τὰ σωματικά, ἀφ' ὧν ἔλκει χρυσοῦσα ἢ ἡδονή· καὶ τὸν ἀντιποιοῦμενον τούτων, ἀνάγκη περισύρεσθαι μαχόμενον τοῖς ἀφαιροῦσιν. οὗτος οὖν ὁ τῆς σωφροσύνης ἀθλητής, ὡς

εἶδε καὶ ἐκ τῆς ἀναγκαίας χρείας τοῦ σώματος ἐλκόμενον ἑαυτὸν βία πρὸς τὴν τῆς ἡδονῆς κοινωνίαντε καὶ ἔνωσιν· μαθὼν ὅτι γυμνὸν ἔδει συνδιαιτᾶσθαι τῇ κατέχειν καὶ βιάζεσθαι δυναμένη δεσποίνῃ, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια ἔφυγε· καὶ ἐξῆλθεν ἔξω, καθάπερ ἐν παραδείσῳ, τῇ ἀρετῇ, γυμνός ἐμπεριπατῶν, κατὰ μίμησιν τοῦ πρωτοπλάστου· ἐς τις ἐξαιρετὸν γέρας παρὰ Θεοῦ τὴν γύμνωσιν λαβὼν ἔσχεν, ἕως διὰ τῆς παρακοῆς εἰς χρείαν ἐνδυμάτων κατέστη· μέχρις ἂν ἠγωνίζετο πρὸς τοὺς λύειν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ συμβουλευοντας ἀντιπάλους, γυμνός, ὡς ἀθλητῆς ἐπὶ τοῦ σκάμματος, ἔστηκεν ἠττηθεὶς δὲ καὶ ἐναγώνιος γενόμενος, εἰκότως ἐνεδύσατο, τὴν γύμνωσιν μετὰ τῆς ἀθλητικῆς ἔξεως ἀποθέμενος. διὰ τοῦτο ὁ παροιμιστῆς πρὸς τὸν ἀλείπτῃν λόγον φησὶν. ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, παρῆλθε γάρ. ἕως μὲν γὰρ ἦν ἔξω τοῦ σταδίου, καλῶς τοῖς τῶν οὐκ ἀθλούντων ἐνδύμασιν ἐκέχρητο, τὴν ἀγωνιστικὴν ἀνδρείαν τοῖς τῶν αἰσθητῶν ἐνδύμασιν ἐπικρύπτων· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν ἀγῶνα παρῆλθεν, ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, γυμνὸν γὰρ ἀγωνίζεσθαι δεῖ· μᾶλλον δὲ οὐ γυμνὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἠλειμμένον· τὸ μὲν γὰρ γεγυμνώσθαι, ἀνέπαφον ποιεῖ τῷ ἀντιπάλῳ τὸν ἀγωνιστὴν· τὸ δὲ ἔλαιον, εἰ καὶ ληφθεὶς ποτέ, διολισθαίνειν ἐκ τῆς λαβῆς παρασκευάζει· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀντίπαλοι, γῆν προσπάσσειν φιλονεικοῦσι τοῖς ἀντιπάλοις· ἵνα τῇ κόνει τὴν τοῦ ἐλαίου τραχύναντες λειότητα, εὐλήπτους αὐτοὺς πρὸς τὰς λαβὰς ἀπεργάσωνται. ὅπερ δὲ ἐστὶν ἐκεῖ ἡ κόνις, τοῦτο ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀγῶνι, τὰ γήινα πράγματα· καὶ ὅπερ ἐστὶν ἐκεῖ τὸ ἔλαιον, τοῦτο ἐνταῦθα τὸ ἀμερίμνον. καὶ ὡς περ ἐκεῖ ὁ ἠλειμμένος, εὐχερῶς λύει τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῖς ἄμματα· εἰ δὲ δέξεται κόνιν, δυσκόλως ἐκφύγει τὴν χεῖρα τοῦ προσπαλαίοντος· οὕτως ἐνταῦθα, ὁ μηδὲν μερίμνων, δύσληπτός ἐστι τῷ διαβόλῳ· φροντίζων δὲ, καὶ ταῖς μερίμναις, καθάπερ κόνει τινί, τραχύνων τὸ λείον τῆς ἀμεριμνίας τοῦ νοῦ, δυσχερῶς * ἐξείλει ἐκ τῆς ἐκείνου χειρός· τελείας ψυχῆς ἐστὶ, τὸ ἀμερίμνον· ἀτελοῦς δὲ, τὸ ταῖς φροντίσι κατατρίβεσθαι. Περὶ μὲν γὰρ τῆς τελείας ψυχῆς εἰρηται, ὅτι κρῖνόν ἐστιν ἀνά μέσον τῶν ἀκανθῶν. τοῦτο δὲ, τὴν μετὰ τῶν πολυφροντίδων ἀμερίμνωσιν διάγουσαν δηλοῖ. τὸ γὰρ κρῖνον, καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, τὴν

* ἴσ. ἐξε-
λείται.

ἀμέριμνον σημαίνει ψυχὴν· οὐ κοπιᾷ γάρ, φησιν, οὐδὲ νήθει, καὶ μείζονα τοῦ Σολομῶντος περιβέβληται δόξαν. περὶ δὲ τῶν φροντίδα πολλὴν ἐχόντων εἰς τὰ σωματικά, πᾶς ὁ βίος ἀσεβοῦς, ἐν φροντίδι· καὶ γὰρ ὄντως ἐστὶν ἀσεβής, τῷ παντὶ τῷ βίῳ συμπαρεκτείνειν τὴν τῶν σωματικῶν φροντίδα, καὶ μηδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων ἐπιδεικνυσθαι σπουδὴν· καὶ τῷ μὲν σώματι, καὶ τοι μὴ πολλῆς δεομένῳ σχολῆς, πάντα προσαναλίσκειν τὸν χρόνον· τῇ δὲ ψυχῇ τοσοῦτον ἐχούσῃ προκοπῆς μῆκος, ὡς μὴ φθάνειν πάντα τὸν βίον πρὸς τὴν αὐτῆς τελείωσιν, μηδὲ τὸν τυχόντα καιρὸν ἀπονέμειν· εἰ δὲ καὶ τινα δόξομεν ἀπονέμειν, ἐκλελυμένος καὶ βραθύμως αὐτῇ τοῦτο παρέχομεν, ὑπὸ τῆς τῶν ὀρωμένων περιφανείας δαλεζόμενοι· καὶ ταῦτ' ὅντας, τοῖς ὑπὸ τῶν εἰδεχθεστάτων ἐταιριδῶν ἀγκιστρευόμενοις, αἱ γνησίῳ κάλλους ἀπορία, νόθον ἐπ' ἐνέδρα τῶν θεωμένων δημιουργοῦσι, ταῖς ἐπινοαῖς τῶν ἐπιτριμμάτων τὴν δυσμορφίαν ἐπιδιορθούμεναι. ἀπαξ γὰρ τῇ ματαιότητι τῶν παρόντων ἠττηθέντες, τὸ αἰσχος τῆς ὕλης ἰδεῖν ἀδυνατοῦμεν, ὑπὸ τῆς προσπάθειας φανακίζόμενοι. καὶ τούτου χάριν, ἐπὶ μὲν τῆς ἀναγκαίας οὐχ ἰστάμεθα χρείας· κόρον δὲ, ὕβριστήν τοῦ βίου προστησάμενοι, παντοίαις κτήσεσιν ἐπαναπαυόμεθα· οὐχ ὀρώντες ὅτι μέτρον κτήσεως ἐστίν, ἡ χρεία τοῦ σώματος· τὸ δὲ ταύτην ὑπερβαῖνον, ἀκοσμία λοιπόν, καὶ οὐκέτι χρεία ἐστίν. ὡς γὰρ ὁ συμμετρημένος τῷ σώματι χιτῶν, καὶ χρεία, καὶ κόσμος ἐστίν· ὁ δὲ πάντοθεν περιρρέων, καὶ τοῖς ποσὶ συμπλεκόμενος, καὶ ἐπισυρόμενος τῇ γῆ, μετὰ τοῦ ἀπρεποῦς, καὶ ἐμπόδιον εἰς πᾶσαν ἐργασίαν γίνεται· οὕτως ἡ ὑπερβαίνουσα τὴν τοῦ σώματος χρείαν κτήσις, καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐστὶν ἐμπόδιον, καὶ πολλὴν ἔχει κατάγνωσιν, παρὰ τοῖς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐρευνᾶν δυναμένοις. οὔτε οὖν τοῖς ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἠπατημένοις προσεκτέον, οὔτε τοῖς διὰ τὸ μὴ προσεχηκέναι τοῖς νοητοῖς, προσπεπονθῶσι τοῖς γηίνοις ἀκολουθητέον ἀκρίτως· ταῦτ' ὅντας γάρ ἐστι, χρωμάτων κριταῖς χρῆσθαι τυφλοῖς, ἢ κωφοῖς τῶν κατὰ μουσικὴν φθόγγων, ἐστερημένοις τῶν πρὸς τὰ δικαζόμενα κριτηρίων· καὶ τούτοις πιστεύειν, ὡς κατὰ λόγον ἐλομένοις, τὴν τῶν παρόντων ἀπόλαυσιν· τυφλοὶ γὰρ εἰσι, τὸ ἀναγκαιότατον κριτήριον τὸν λογισμὸν

πεπρωμένοι, ᾧ κρίνεσθαι τὰ σπουδαῖα καὶ τὰ ἀδιάφορα πέφυκεν. εἰς τούτων ἦν Ἄχαρ υἱὸς Χαρυβῆ· ὁμολογῶν τῷ Ἰησοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ βίου, κεκρυφέναι ὑπὸ τὴν γῆν τὰ κεκλεμμένα· καὶ ὑπὸ κάτω τούτων, τὸ ἀργύριον κατορωρυχέναι. ὁ γὰρ τὰ ποικίλα τῆς ὕλης, καὶ λαμπρὰ ἀνώτερα κρίνας, τὸν δὲ λόγον ὑπὸ κάτω τούτων κατορύξας, εἰκότως ἀπατάται ἀλόγου δίχην, εἰκὼν καὶ ἐνδιδούς τῇ φαντασίᾳ τοῦ ἀρέσαντος· διὰ τὸ καταβιβᾶσθαι τῶν ἀρχοντικῶν θρόνων τὸν λογισμὸν, καὶ ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων μᾶλλον καταδίκων τετάχθαι τάξει· εἰ γὰρ ἦν οὗτος ἐπὶ τῆς ἰδίας ἰδρυμένος τάξεως, καὶ τὴν κρίσιν πεπιστευμένος τῶν φαινομένων, δικαίαν καὶ ὀρθὴν ἂν ἐξήνεγκε τὴν ψῆφον, κολάσας τὴν τοῖς ἀπάτηλαῖς ἐπιδραμοῦσαν ὀρμήν. καλὸν οὖν τοῖς ὄροις τῆς χρείας ἐμμένειν, καὶ φιλονικεῖν πάσῃ δυνάμει τούτους μὴ ὑπερβαίνειν· ἐὰν γὰρ ὀλίγον παρενεχθῇ τις ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐπὶ τὰ ἡδέα τοῦ βίου, οὐδεὶς λοιπὸν λόγος ἴσθησι τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω φορὰν· τοῦ γὰρ ὑπὲρ τὴν χρείαν, ὄρος οὐδεὶς· ἀλλ' ἡ ἀνόητος σπουδὴ καὶ ἀτέλεστος ματαιοπονία, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα πόθον αὔξει διαπαντός, καθάπερ φλόγα τῇ τῆς ὕλης προσθήκῃ τρέφουσα τὴν ἐπιθυμίαν. ὅταν γὰρ εἰ ἀπαξ τοὺς ὄρους παρελθόντες τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, ἐπὶ τὴν ἐνυλον ἄρξωνται προκόπτειν ζωὴν, τῷ μὲν ἄρτῳ προστιθέναι τὸ ἡδὺ προσόφημα θέλουσι· τῷ δὲ ὕδατι, τὸν τέως χρειώδη οἶνον καὶ ἀπὸ τούτου τὸν πολυτελέστερον. ἐνδύμῃ δὲ τοῖς χρειώδεσι στοιχεῖν οὐκ ἀνέχονται, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν τῶν ἐρίων τὰ λαμπρὰ συνωνοῦνται, αὐτὸ τὸ ἄνθος τῆς ἐρέας ἐκλεγόμενοι· εἶτα, μεταβαίνουσιν ἀπὸ τούτων ἐπὶ τὰ μικτὰ ἐκ λίνου, καὶ ἐρέας ἔχοντα τὴν κατασκευὴν· εἶτα, σπρικὰ περιεργάζονται· καὶ ταῦτα, λιτὰ μὲν πρῶτον, αὐτῆς δὲ πεποικιλιμένα, πολέμοις, καὶ θηροσί, καὶ ἱστορίαις παντοδαπαῖς· σκευῆ τε ἀργυρᾶ καὶ χρυσόπαστα κατασκευάζουσιν, οὐ μόνον ταῖς ἐστιάσεσι λειτουργοῦντα, ἀλλὰ καὶ ζωοῖς καὶ κλινιδίοις περιττῶς περιεκείμενα. καὶ τί δεῖ τὴν ἀκαιρον αὐτῶν ἐπὶ πλεῖον προθεῖναι φιλοτιμίαν, ὅποτε καὶ μέχρι τῶν ἀτιμοτάτων χρείων ταύτην ἐπεκτείνουσιν· οὐδὲ τὰ τῶν ἀποπατημάτων σκευῆ κατασκευάζοντες ἐξ ἐτέρας ὕλης δημιουργεῖν, εἰ μὴ καὶ ταύτῃ τῇ αἰσχροῦ ὑπηρεσίᾳ διακονῆσει ὁ ἀργυρος· τοιοῦτον γὰρ ἡ

ἡδονῆ· ἕως τῶν ἐσχάτων ἑαυτὴν παρεκτείνουσα, καὶ τὰ ἄτιμα τῶν ἔργων τῇ τῆς ὕλης τιμῶσα πολυτελείᾳ· τοῦτο δὲ παρὰ φύσιν ἐστὶν ἔχειν λοιπὸν. ἢ γὰρ κατὰ φύσιν διαγωγὴ ἡμῖν τε, καὶ τοῖς ζώοις, ἢ αὐτὴ ὤριστα παρὰ τοῦ δημιουργοῦ· ἰδοὺ γὰρ δέδωκα ὑμῖν, φησὶν ὁ Θεός, τῷ ἀνθρώπῳ πάντα τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, ὑμῖν τε καὶ τοῖς θηρίοις ἔσται εἰς βρώσιν κοινήν οὖν λαβόντες μετὰ τῶν ἀλόγων τὴν διαίταν, καὶ ταύτην ταῖς ἐπινοαῖς ἐπὶ τὸ ἀσώτερον ἐπιτρέψαντες, πῶς οὐκ ἀλογώτεροι κριθείημεν εὐλόγως ἐκείνων; εἶγε τὰ μὲν θηρία μένει ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς φύσεως, οὐδὲν παρακινήσαντα τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ τεταγμένων· ἡμεῖς δὲ οἱ λογισμῶν τιμηθέντες, πάντη τῆς ἀρχαίας ἐκδεδιητήμεθα νομοθεσίας. ποῖαι γὰρ παρὰ τοῖς ἀλόγοις ὀψοφαγαίαι; ποῖαι σιτοποιῶν, καὶ μαγεύρων τέχναι, τῇ ἀθλίᾳ γαστρὶ δημιουργοῦσιν ἡδονάς; οὐχὶ δὲ τὴν ἀρχαίαν εὐτέλειαν ἀγαπῶσι, ποηφαγοῦντά τε, καὶ τοῖς παρατυχοῦσιν ἀρκούμενα, καὶ ναματίῳ κεχρημένα ποτῶ, καὶ τούτῳ τυχὸν σπανίως; διὸ καὶ τὰς ὑπογαστρίους ἡδονὰς μεμείωνται, οὐδεμιᾶ πιμελώδει τροφῇ τὰς ὀρέξεις προσπαναφλέγοντα· οὐδὲ τὴν ἄρρενος καὶ θήλεως εἰδότα διαφορὰν· εἰς γὰρ αὐτοῖς καιρὸς τοῦ ἔτους, ταύτην παρέχει τὴν αἰσθησιν, ἡνίκα ὁ τῆς φύσεως νόμος πρὸς τὴν τοῦ ὁμοίου σπορὰν τὴν σύνοδον αὐτοῖς, ἐπὶ τῇ διαμονῇ τοῦ γένους ἐξεῦρε· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον οὕτως ἀλλοτριοῦνται, ὡς λήθην λαμβάνειν παντελῶς τῆς τοιαύτης ὀρέξεως· ἀνθρώποις δὲ, ἐκ τῆς περὶ τὰ βρώματα πολυτελείας, ἢ τῶν ἀφροδισίων ἀκόρεστος ἐπιθυμία παραβλαστάνουσα, μανιώδεις ἐγκατέσπειρεν ὀρέξεις, οὐδένα καιρὸν ἡρεμεῖν συγχωροῦσα τὸ πάθος. ἐπεὶ οὖν πολλὴ ἐν τοῖς κτήμασι βλάβη παρακολουθεῖ, καὶ πᾶσι τοῖς πάθεσιν ὡς νοσοποῖδς αἰτία παρέχει τὰς ἀφορμὰς, ταύτην ἀνέλωμεν τὴν αἰτίαν, εἰπερ τῆς κατὰ ψυχὴν προνοοῦμεν εὐεξίας· ἀκτημοσύνη, τὸ τῆς φιλοχρηματίας ἰασώμεθα πάθος· φύγωμεν τοὺς τῶν ἀνωφελῶν ἀνθρώπων θιάσους, μόνωσιν ἀσπαζόμενοι· ἐπιθλαβὴς γὰρ καὶ τῆς εἰρηνικῆς καταστάσεως φθοροποιόν, ἢ μετὰ τῶν οἰκαιοτέρων συνδιαίτησις· ὡς γὰρ οἱ ἐν ἀέρι λοιμικῶν γινόμενοι, πάντως νοσοῦσιν· οὕτως οἱ ἐν ἀνθρώποις ἀδιαφόροι ἐνδαιτωμένοι, μεταλαμβάνουσι τῆς ἐκείνων

κακίας· τί γὰρ ἔτι κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὸν κόσμον, οἱ ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ; οὐδεὶς γὰρ στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· ἢ γὰρ περὶ τὴν πραγματείαν ἀσχολία, τὰς πολεμικὰς κωλύει γυμνασίας· ἀγύμναστοι δὲ πρὸς ἐμπειροπολέμους μαχόμενοι, πῶς ὑποστησόμεθα· μᾶλλον δὲ εἰ δεῖ τάληθες εἶπεῖν, οὕτω νωθρῶς καὶ ἐκλύτως μαχόμεθα, ὡς μηδὲ κειμένῳ τῷ πολεμῶ δύνασθαι ἀντισχεῖν, καὶ τοὺς ἐστώτας ὑπὸ τοῦ πεπτωκότος ἐπιβουλεύεσθαι. ὅπερ γὰρ πάσχουσιν οἱ ἐν τοῖς πολέμοις διὰ φιλοχρηματίαν, οἱ τοὺς νεκροὺς σκυλεύοντες, μετὰ τὴν νίκην πολλάκις ἀναιρούμενοι ὑπὸ τῶν κειμένων, καὶ κέρδους αἰσχροῦ χάριν μετὰ τὰ τρόπαια ἀπολλύμενοι· ἐλεεινῶς πάσχομεν, κειμένῳ τῷ ἐχθρῷ καὶ ἀποπνέοντι πλησιάζοντες· ὡς γὰρ ἐκείνοι τῷ πόνῳ τῶν χρημάτων ἐρευνῶντες τοὺς νεκροὺς, πολλάκις ἡμιθανεῖ τινὶ προσελθόντες, καὶ παραλύοντες, λάθρα δεξάμενοι· καιρίαν πληγὴν κατέπεσον, τὴν ἐπὶ νίκῃ εὐκλειαν ἀλογίστως αἰσχύναντες· οὕτως ἡμεῖς, ἅταν διὰ σωφροσύνης καὶ ἐκρατείας καταβάλωμεν τὸν βάρβαρον, ἢ δόξωμεν καταβεβληκέναι, τότε τῶν περὶ αὐτὸν ἐρασθέντες ἐνδυμάτων· ὅπερ ἐστὶ τὰ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τίμια, πλοῦτοι, δυναστεῖαι, εὐεξίαι, δόξαι· προσεγγίζομεν αὐτῷ λαβεῖν τι τῶν αὐτοῦ γλιχόμενοι, καὶ οὕτως ἀποθήσκομεν, ἑαυτοὺς τῇ σφαγῇ προσάγοντες· οὕτως ἀπώλοντο αἱ πέντε παρθένοι· διὰ μὲν τῆς ἀγνείας ἀνελοῦσαι τὸν πολέμιον· διὰ δὲ ἀσπλαγχνίαν, ἣν φιλοχρηματία γεννᾷ ἑαυτὰς ἐπὶ τὸ ξίφος ὠθήσασαι· τοῦ διὰ τὸ κείσθαι, ἀνελεῖν τὰς ἐφεστῶσας, ἀδυνατοῦντος μηδὲν οὖν τῶν ἐκείνου θελήσωμεν, ἵνα μὴ ἅμα τοῖς ἐκείνου καὶ τὴν ψυχὴν προσπολέσωμεν· καλεῖ γὰρ καὶ νῦν ἐπ' αὐτά, καὶ προτρέπεται πάντας, ἐὰν εὖρη μάλιστα πειθομένους· εἴ γὰρ αὐτὸν τὸν Κύριον ἐκάλεῖ λέγων· ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι· καὶ ἀπατᾶν ἐπεχειρεῖ, διὰ τῶν ἐν βίῳ δοκούντων λαμπρῶν, τὸν τούτων οὐκ ἐπιδέομενον πῶς τοὺς εὐαλότους ἀνθρώπους, οὐκ οἴησεται ἀπατήσῃν, ἐπιρρεπῶς ἔχοντας πρὸς τὴν τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων ἀπόλαυσιν; γυμνάσωμεν τὸν νοῦν πρὸς εὐσέβειαν, εἶγε ἡ σωματικὴ κατάρθωται γυμνασία· ἢ γὰρ σωματικὴ γυμνασία, πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέ-

λιμος, παιδικούς εοικυῖα μαθήμασιν· ἡ δὲ εὐσέβεια, πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστὶ, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάζουσα εὐεξίαν, τοῖς ἐπιεμένοις τῆς κατὰ τῶν ἀντιπάλων παθῶν νίκης. ὡς γὰρ τοῖς ἐπὶ τὰ παιδικὰ γυμναζομένοις ἀθληταῖς, σῶμα ἀσκεῖν εὐπρεπές· καὶ τὰ μέλη κινεῖν συνεχῶς ἀνδρίας τε καὶ ἀθλητικῆς ἰσχύος ἀγωνιστικῶς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς ἀλειφθεῖν ἀγῶνας· οὕτω τοῖς ἀρχομένοις τῆς θεοσεβείας, ἐπιμελές τὰς ἐνεργείας κωλύειν ἀγαπητὸν γάρ, εἰ κρατήσκειν τῶν παθῶν, ἐξοιστρούμενοι ὑπὸ τῶν συντρόφων ἡδονῶν· καὶ ἐπὶ τῆς συνηθείας, ἀπροαιρέτως σχεδὸν ἐλαυνόμενοι κακὰ· τοῖς δὲ ἐν ἔξει γεγενημένοις τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν λοιπὸν φροντίζουσι, πᾶσα σπουδὴ, φυλάττειν τὸν λογισμόν, ὡς μὴ κινηθέντα ἀτάκτως, ἐπὶ τι κατενεχθῆναι τῶν ἀτελῶν. καὶ ἀπλῶς, τοῖς μὲν ἐστὶ σπουδῆ, σωματικὰς παιδαγωγῆσαι κινήσεις· τοῖς δὲ, τὰς ὁμὰς πεδῆσαι τοῦ λογισμοῦ· πρὸς μόνην τὴν ἐμπιλόσοφον εὐρύθμως κινεῖσθαι διαγωγῆν· μηδεμίαν κοσμικῆς φαντασίας περισπώσης ἀπὸ τῶν θειοτέρων νοημάτων τὸν λογισμόν. δεῖ γὰρ τετᾶσθαι τὴν τοῦ θεοσεβοῦντος ἐπιθυμίαν ὅλην πρὸς τὸν ποθούμενον, ὥστε μὴδ' ὅλως εὐρίσκειν κайρὸν τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμούς, ἐνεργεῖν τὰ οἰκεία πάθη. εἰ γὰρ ἕκαστον πάθος, ὅταν ἐν τῷ κεκρατημένῳ κινήθῃ, κατέχει τὸν λογισμόν πεπεδημένον· διατὶ μὴ καὶ ὁ τῆς ἀρετῆς ζῆλος, σχολάζουσαν ἀπὸ τῶν λοιπῶν καθίζει τὴν ἐννοίαν; Ποίαν γὰρ αἰσθησὶν τῶν ἐξῶθεν ὁ θυμούμενος λαμβάνει, πρὸς τὸ τοῦ λελυπηκότος εἰδῶλον κατὰ διάνοιαν μαχόμενος; ποίαν δὲ ὁ χρημάτων ἐφιέμενος, ὅταν συναρπασθεῖς ὑπὸ τῆς φαντασίας, ταῖς ποριστικαῖς ὕλαις ἐνατενίζῃ; ὁ δὲ ἀκόλαστος, πολλάκις καὶ συνεδρεύων τισί, κατέδυσσε τὰ αἰσθητήρια· καὶ τὴν ποθουμένην ὄψιν λαβῶν, ἐκείνη προσομιλεῖ, τῶν παρόντων ἐπιλαθόμενος· καὶ στήλη καθέζεται ἀφωνος· εἰδῶς μὲν τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς γινομένων, ἢ λαμβανομένων, οὐδὲν νενευκῶς δὲ ἐπὶ τὰ ἔνδον, ὅλος ἐστὶ τῆς φαντασίας. τὴν τοιαύτην ψυχὴν, τάχα ἀπκαθημένην ὀνομάζει ὁ νόμος, ὅταν μακρὰν τῶν αἰσθήσεων καθημένη συστειλλη τὴν οἰκείαν ἐνεργείαν· μηδενὸς ὅλως τῶν ἐξῶθεν ἀντιλαμβανομένη, διὰ τὴν κατέχουσαν αὐτὴν αἰσχροὺς φαντασίας· εἰ δὲ ταῦτα οὐ-

τω κρατεῖ τοῦ λογισμοῦ διὰ τὴν προσπάθειαν, καὶ ἀργεῖν τὰς αἰσθήσεις παρασκευάζει, πῶσω μᾶλλον ὁ τῆς φιλοσοφίας ἔρος, ἀποτάξασθαι, καὶ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ ταῖς αἰσθήσεσι ποιήσει τὸν νοῦν, μετάρτιον ἀρπάζων αὐτόν, τῇ τῶν νοητῶν θεωρίᾳ προσατοχῶν; ὡς γὰρ τεμνόμενον, ἢ καιόμενον, οὐκ ἂν εἰσέλθοι λογισμὸς ἔξω τοῦ κατέχοντος πάθους, διὰ τὴν κρατοῦσαν ὀδύνην· οὕτως οὐδὲ τὸν ὀτιοῦν ἐμπαθῶς λογιζόμενον, παρενθυμεῖσθαι δυνατὸν ἄλλο τι, τοῦ κατέχοντος πάθους τὴν διάνοιαν, ὅλον τῇ οἰκείᾳ ποιότητι τὸν λογισμόν ποιήσαντος· ὀδύνη γὰρ οὐ παραδέχεται πόνον· οὐδὲ λύπη χαρὰν· οὐδὲ κατῆφεια εὐφροσύνην· οὐδ' αὖ πάλιν πόνος δυναστεύων, προσίεται ἡδονήν, οὐδὲ κρατοῦσα λύπη, χαρὰν ἔχει παρευγεμένην· οὐδὲ κατῆφεια ἐγκέκραται εὐφροσύνη· ἀλλὰ ἐπιπλόκως ἔχει πρὸς ἄλλα τὰ ἐναντία πάθη, καὶ οὐκ ἂν εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθοι ποτέ· οὐδὲ μὴ ῥέφοι πρὸς φιλικὴν κοινωνίαν, διὰ τὴν ἐκ φύσεως ἄσπονδον ἔχθραν, καὶ ἀλλοτριώσιν. μὴ τοῖνον τὸ τῆς ἀρετῆς καθαρὸν. ταῖς τῶν κοσμικῶν πραγμάτων ἐννοίαις ἐπιβολούσθω. μηδὲ τὸ τῆς θεωρίας εἰλικρινές, σωματικαῖς ἐπιταρασσέσθω φροντίσιν· ἵνα ἡ τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας εἰκὼν, τὸ οἰκείον ἀπολάμπουσα κάλλος, μηκέτι ψέγηται παρὰ τῶν θρασυστόμων· μηδὲ χλεύης ὑπόθεσις, διὰ τῆς τῶν γραφόντων ἀπειρίας γένηται, ἀλλ' ἐπαινῆται· κἂν μὴ παρὰ ἀνθρώπων, ἀλλ' οὖν γε παρὰ τῶν ἄνω δυνάμεων· ἢ παρ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, παρ' οὗ καὶ οἱ ἅγιοι ἐζήτουν τὸν ἐπαινον· ὡς ὁ μέγας Δαβὶδ, ὁ πατήσας τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν, καὶ παρὰ Θεοῦ τὴν εὐφημίαν αἰτῶν. παρὰ σοῦ ὁ ἐπαινός μου· λέγων καὶ ἐν τῷ Κυρίῳ ἐπαινθήσεται ἡ ψυχὴ μου· ἀνθρωποὶ μὲν γὰρ πολλάκις, καὶ βασκανία διαβαλλουσι τὰ καλά· τὸ δὲ ἄνω θέατρον, ἀδεκάστως κρίνει τὰ πράγματα, καὶ τῇ ἀληθείᾳ τῶν γινομένων τὴν ψῆφον βραβεύει. τοῦτο οὖν, ὃ καὶ ἀνάγκη τέρψαι τῇ τῶν ἔργων τερπνότητι, τερπέσθω τὸ θέατρον· παρὰ δὲ τῶν οὐδὲ ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι τῶν εὐβειωμένων, οὔτε ὑπὲρ τῶν ἄλλως ἐχόντων τιμωρήσασθαι· δυναμένων ἀνθρώπων, οὐ πολὺς ὁ λόγος· ἐὰν ἡ φθόνος, ἢ προσπάθεια, τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα κακίας ὀνόμασι συσκιάζοντες, τὸν τῷ Θεῷ, καὶ Ἀγγέλοις ἐγνωσμένον βίον, πεπλάνημέ-

ναις διαβάλλωσι βλασφημίαις· ἔφεται γάρ πάντως κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνταποδόσεως τοῖς εὖ βεβιωκόσιν, οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὑπολήψεως, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῶν βεβιωμένων τῆς ἀληθείας, ἡ ἀμοιβὴ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. ὧν γένοιτο πάντα ἡμᾶς

ἐπιτυχεῖν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ.

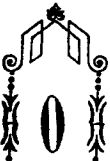

Ἐν Ἁγίοις Πατῆρ ἡμῶν Διάδοχος, ὁ τῆς Φωτικῆς τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ Ἠπείρῳ τοῦ Ἰλλυρικοῦ χρηματίσας Ἐπίσκοπος, ὅτι μὲν ἦν παλαιός, καὶ πρὸ τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος, τοῦτο ἂν ἔχει τις συμπεράναι ἐκ τῶν τοῦ Ἁγίου Μαξίμου, ἐν οἷς τῶν τοῦ Διαδόχου μέμνηται κεφαλαίων· ὅτι δὲ ἦν καὶ σοφὸς ἀνὴρ, πράξει καὶ θεωρίᾳ διαλάμπων, ἐκ τοῦ σωζομένου αὐτοῦ τούτου λόγου, παντὶ τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν, ἔξεστιν· ἐν διὰ μακρᾶς πείρας φιλοσοφίας καὶ θείας ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ διαθέμενος, ἄριστα συνεγράψατο. ἐν ἑκατὸν δὲ κεφαλαίοις διελών, καὶ αὐτά, ὡς εἰπεῖν, τὰ βαθύτατα ὄργια τῆς εὐκτικῆς ἀρετῆς μετ' ἀκριβείας ἀπάσης ἀνακαλύψας· ναὶ μὲν, καὶ γραφικοῖς ρήμασι, καὶ γνώσεως ἀκριβοῦς θεωρίαις καταπυκνώσας, οἷόν τινα ἀρχέτυπον τῆς ἱερᾶς Νήψεως διδασκαλίαν ἐκ πασῶν συγχειμένην τῶν ἀρετῶν τοῖς μετ' αὐτόν, μικροῦ δεῖν, ἅπασιν νηπτικοῖς καὶ θεοφόροις πατράσι κατέλιπε. διὰ τοῦτο καὶ πολλοὺς ἂν εὐροῖς ἐξ αὐτῶν πυκνὰ πρὸς τὰ

κεφάλαια ταῦτα, ὡς εἰς ἀπηκριβωμένους ἀποβλέποντας πίνακας, καὶ τὰς ἀφορμὰς ἐκ τούτων, καὶ μαρτυρίας αὐταῖς λέξεσιν εἰς τὰ αὐτοῖς φιλοπονηθέντα παράγοντας νηπτικά. μέμνηται δὲ τούτων καὶ Φώτιος οὕτως λέγων. Ἀναγνώσει σά. σελίδι 269. «Τούτοις οὖν (τοῖς δέκα ὄροις δηλαδὴ) τὰ ἑκατὸν κεφάλαια ὑποτέτακται, καὶ ἔστιν οὗτος ὁ λόγος εἰς τὸ ἄριστον τοῖς ἀσκουμένοις συγχείμενος, καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελειοποιεῖς πράξεσιν, οὐκ ἀσφές τε ἐμπαραχόμενος.... Ἦτε ἐπὶ παρουσίᾳ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου συστάσα Σύνοδος· ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ὁ Θεσσαλονίκης Συμεών, ὁ Σιναίτης Γρηγόριος· Κάλλιστος ὁ Ἀγιώτατος, καὶ ἄλλοι συχνοί, τὸ ἀνεπλήρητον αὐτοῖς μαρτυροῦντες».

Τὸ δὲ ἑκατοστὸν κεφάλαιον, ὃ φησι Φώτιος, εἰ καὶ δοκεῖ ἐπιλήψιμον εἶναι, ἀλλ' οὖν ὁ θεὸς Μάξιμος πραγμάτων ἀπαλλάττει, πρὸς τὸν ὁρθὸν τῆς εὐσεβείας σκοπὸν τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀναπτύσσων· ὡς ἐν τῷ τέλει τούτων ὁράται.

Ο Ρ Θ Ι
 ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ
 ΔΙΑΔΟΧΟΥ
 ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ

α.	 <p>Ρος τῆς πίστεως, ἔννοια περὶ Θεοῦ ἀπαθῆς.</p>	<p>“Ορος τῆς ταπεινοφροσύνης, λήθη τῶν κατορθουμένων προσεχῆς.</p>	ς’.
β’.	<p>“Ορος τῆς ἐλπίδος, ἐκδημία τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα.</p>	<p>“Ορος τῆς ἀοργησίας, ἐπιθυμία πολλὴ τοῦ μὴ ὀργίλλεσθαι.</p>	ζ’.
γ’.	<p>“Ορος τῆς ὑπομονῆς, τὸν ἀόρατον ὡς ὀρατὸν ὄρωντα τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς, ἀδιαλείπτως ἐγκαρτερεῖν.</p>	<p>“Ορος τῆς ἀγνείας, αἰσθησις αἰεὶ κεκολλημένη τῷ Θεῷ.</p>	ή’.
δ’.	<p>“Ορος τῆς ἀφιλαργυρίας, οὕτω θέλει τὸ μὴ ἔχειν, ὡς θέλει τίς τὸ ἔχειν.</p>	<p>“Ορος τῆς ἀγάπης, αὐξήσις φιλίας πρὸς τοὺς ὑβρίζοντας.</p>	θ’.
ε’.	<p>“Ορος τῆς ἐπιγνώσεως, ἀγνοεῖν ἑαυτὸν ἐν τῷ ἔκστῃναι * Θεοῦ.</p>	<p>“Ορος τῆς τελείας ἀλλοιώσεως ἐν τρυφῇ Θεοῦ, χαρὰν ἡγεῖσθαι τὸ στυγνὸν τοῦ θανάτου.</p>	ι’.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
 ΜΑΚΑΡΙΟΥ
 ΔΙΑΔΟΧΟΥ
 ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ

ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΤΟΥ ΙΑΛΥΡΙΚΟΥ.

ΛΟΓΟΣ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ, ΔΙΗΡΗΜΕΝΟΣ ΕΙΣ Ρ'. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΓΝΩΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ.

α.	<p>Π</p> <p>Ασης πνευματικῆς, ἀδελφοί, ἡγεῖσθω θεωρίας, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· πλέον δὲ ἡ ἀγάπη. αἱ μὲν γάρ, καταφρονεῖν τῶν ὀρωμένων ἐκδιδάσκουσι καλῶν· ἡ δὲ ἀγάπη αὐτὴν συνάπτει τὴν ψυχὴν ταῖς ἀρεταῖς τοῦ Θεοῦ, αἰσθήσει νοεῶν τὸν ἀόρατον ἐξιχνεύουσα.</p>	<p>καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐξ ἐπιμελείας τῶν τρόπων, ἀγαθός, διὰ τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ. εἰς ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐναλλατιόμενος, ὅταν ἡ ψυχὴ διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ καλοῦ, τοσοῦτον γένηται ἐν Θεῷ, ὅσον ἡ ταύτης δύναμις ἐνεργουμένη θέλει γίνεσθε γάρ φησιν, ἀγαθοί, καὶ οἰκτιρμονες, ὡς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.</p>
β’.	<p>Φύσει ἀγαθὸς μόνος ὁ Θεός. γίνεται δὲ</p>	

γ'. Τὸ κακόν, οὔτε ἐν φύσει ἐστίν, οὔτε μὴν φύσει τίς ἐστι κακός· κακὸν γάρ τι ὁ Θεὸς οὐκ ἐποίησεν. ὅτε δὲ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς καρδίας εἰς εἶδος τις φέρει τὸ οὐκ ὄν ἐν οὐσίᾳ, τότε ἄρχεται εἶναι, ὅπερ ἂν ὁ τοῦτο ποιῶν ἐθέλοι· δεῖ οὖν αἰετὴ τῇ ἐπιμελείᾳ τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ, ἀμελεῖν τῆς ἕξεως τοῦ κακοῦ. δυνατωτέρα γάρ ἐστὶν ἡ φύσις τοῦ καλοῦ, τῆς ἕξεως τοῦ κακοῦ· ἐπειδὴ τὸ μὲν, ἐστὶ, τὸ δέ, οὐκ ἐστὶ· εἰ μὴ μόνον ἐν τῷ πράττεσθαι.

δ'. Πάντες ἄνθρωποι κατ' εἰκόνα ἐσμὲν τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν, ἐκείνων μόνων ἐστὶ, τῶν διὰ πολλῆς ἀγάπης τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν δουλωσάντων τῷ Θεῷ. ὅτε γὰρ οὐκ ἐσμὲν ἑαυτῶν, τότε ὅμοιοι ἐσμὲν τῷ ἡμᾶς ἑαυτῷ δι' ἀγάπης καταλλάξαντι. οὐπὲρ τις οὐκ ἐπιτεύχεται, εἰμὴ μὴ ποιεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν περὶ τὴν τοῦ βίου δόξαν εὐκόλου πείσῃ.

ε'. Αὐτεξουσίότης ἐστὶ, ψυχῆς λογικῆς θέλησις, ἐτοιμῶς κινουμένη εἰς ὅπερ ἂν καὶ θέλοι, ἢν τινα περὶ μόνον τὸ καλόν, ἐτοιμῶς ἔχειν πείσωμεν· ἢν αἰετὰς ἀγαθαῖς μνήμαις, τὴν μνήμην ἀναλίσκωμεν τοῦ κακοῦ.

ἐν ἄλλαις ἐννοιαις

ς'. Φῶς ἐστὶ γνώσεως ἀληθινης, τὸ διακρίνειν ἀπταιστώως τὸ καλὸν ἐκ τοῦ κακοῦ. τότε γὰρ ἡ τῆς δικαιοσύνης ὁδὸς τὸν νοῦν ἀπάγουσα πρὸς τὸν τῆς δικαιοσύνης * Θεόν, εἰς ἄπειρον αὐτὸν φωτισμὸν παρεισάγει γνώσεως· ὡς μετὰ παρησιᾶς λοιπὸν τὴν ἀγάπην ζητοῦντα. δεῖ τοίνυν ἀοργήτῳ θυμῷ ἀρπάζειν τὸ δίκαιον ἐκ τῶν αὐτὸ ἐνυβρίζειν τολμῶντων. ὁ γὰρ τῆς εὐσεβείας ζῆλος, οὐ μισῶν, ἀλλ' ἐλέγχων τὴν νίκην ἐνδείκνυται.

ἡλιον

ζ'. Ὁ πνευματικὸς λόγος, τὴν νοερὰν αἰσθησὶν πληροφορεῖ· ἐνεργεῖα γὰρ ἀγάπης ἐκ τοῦ Θεοῦ φέρεται. διό περ καὶ ἀβασάνιστος ἡμῶν διαμένει ὁ νοῦς ἐν τοῖς τῆς θεολογίας κινήμασι. οὐ γὰρ πάσχει τότε πενίαν, τὴν μέριμναν φέρουσαν. ἐπειδὴ τοσοῦτον ταῖς θεωρίαις πλατύνεται, ὅσον τῆς ἀγάπης ἡ ἐνεργεῖα θέλει. καλὸν οὖν αἰετὴ πίστει περιμένειν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης τὸν φωτισμὸν τοῦ λέγειν· οὐδὲν γὰρ πτωχότερον διανοίας, ἐκτὸς Θεοῦ, φιλοσοφούσης τὰ τοῦ Θεοῦ.

η'. Οὔτε ἀφώτιστον ὄντα δεῖ ἐπιβάλλειν τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασιν· οὔτε μὴν πλουσιῶς καταλαμπόμενον ὑπὸ τῆς χρηστότη-

τος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἐπὶ τὸ λέγειν ἔρχεσθαι. ὅπου μὲν γὰρ πενία, φέρει τὴν ἀγνωσίαν· ὅπου δὲ πλοῦτος, οὐ συγχωρεῖ τὸ λέγειν· μεθύουσα γὰρ τότε ἡ ψυχὴ τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, σιγῶσῃ φωνὴ θέλει κατατρυφᾶν τῆς δόξης τοῦ Κυρίου. τὴν οὖν μεσότητα δεῖ ἐπιτηροῦντα τῆς ἐνεργείας, εἰς λόγους ἔρχεσθαι θεηγόρους. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ μέτρον, εἶδος τι λόγων ἐνδόξων τῇ ψυχῇ χαρίζεται. ἡ δὲ τῆς ἐλλάμψεως πολυτέλεια τὴν πίστιν τρέφει τοῦ λέγοντος ἐν πίστει, ἵνα πρῶτος ὁ διδάσκων τοῦ καρποῦ γεύσῃται δι' ἀγάπης τῆς γνώσεως. τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν.

Τοῦ μὲν ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος ἐστὶ χάρισμα ἢτε σοφία καὶ ἡ γνώσις, ὡς καὶ πάντα· τὰ θεῖα χαρίσματα. ἰδίαν δὲ ὡς περ ἕκαστον αὐτῶν τὴν ἐνεργεῖαν ἔχει. διό περ ἄλλῳ μὲν δίδοσθαι σοφίαν. ἄλλῳ δὲ γνώσιν· κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα· ὁ Ἀπόστολος μαρτυρεῖ. ἡ μὲν γὰρ γνώσις, πείρα συνάπτει τὸν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ, εἰς λόγους τῶν πραγμάτων τὴν ψυχὴν μὴ κινουσα. διὸ καὶ τινες τῶν τὸν μονήρην βίον φιλοσοφούντων, φωτίζονται μὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν αἰσθήσει, εἰς δὲ λόγους Θεοῦ οὐκ ἔρχονται· ἡ δὲ σοφία, εἴπερ μετ' αὐτῆς ἐν φόβῳ δοθεῖται τινί, (σπάνιον δὲ τοῦτο,) αὐτὰς τὰς ἐνεργείας φανεροῖ τῆς γνώσεως ἐν ἀγάπῃ. ἐπεὶ ἡ μὲν τῇ ἐνεργείᾳ, ἡ δὲ τῷ λόγῳ φωτίζειν εἴθε. ἀλλὰ τὴν μὲν γνώσιν εὐχὴ φέρει, καὶ πολλὴ ἡσυχία ἐν ἀμεριμνίᾳ παντελεῖ. τὴν δὲ σοφίαν ἀκενόδοξος μελέτη τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος· καὶ πρῶτον ἡ χάρις τοῦ διδόντος Θεοῦ.

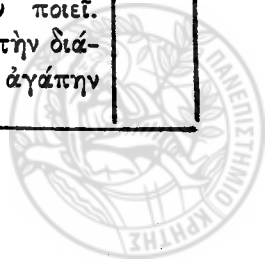
Ὅτε τὸ θυμῶδες τῆς ψυχῆς κινεῖται κατὰ τῶν παθῶν, εἰδέναι δεῖ, σιωπῆς εἶναι καιρόν· ὥρα γὰρ ἐστὶ πάλης. ὅτε δὲ τὴν ἀκαταστασίαν ἐκείνην ἴδοι τις ἢ δι' εὐχῆς ἢ δι' ἐλεημοσύνης εἰς γαλήνην ἐλθοῦσαν, κινεῖσθω τῷ ἔρωτι τῶν λόγων, δεσμῷ ταπεινοφροσύνης τὰ τοῦ νοῦ διασφαλιζόμενος πτερά. ἐὰν γὰρ μή τις ἑαυτὸν τῇ ἐξουδενώσει ταπεινώσῃ λίαν, οὐ δύναται περὶ μεγαλωσύνης διαλέγεσθαι Θεοῦ.

Ὁ πνευματικὸς λόγος ἀκενόδοξον αἰετὴ τὴν ψυχὴν διατηρεῖ. αἰσθήσει γὰρ φωτὸς ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη εὐεργετῶν, τῆς ἐξ ἀνθρώπων αὐτὴν τιμῆς, οὐ χρεῖαν ἔχειν ποιεῖ. διό περ καὶ ἀφάνταστον αἰετὴ φυλάττει τὴν διανοίαν ὡς ἀλλοιῶν αὐτὴν ὄλην εἰς ἀγάπην

θ'

ι'

ια'

Θεοῦ. ὁ δὲ τῆς τοῦ κόσμου σοφίας λόγος εἰς φιλοδοξίαν ἀεὶ προσκαλεῖται τὸν ἄνθρωπον. ἐπειδὴ γὰρ πείρα αἰσθήσεως εὐεργετεῖν οὐ δύναται, ἐπαίνων φιλίαν τοῖς αὐτοῦ ἰδίοις χαρίζεται ὡς πλάσμα ὢν κενοδόξων ἀνθρώπων. τὴν τοιαύτην οὖν τοῦ Θεοῦ λόγου διάθεσιν ἀπλανῶς ἐπιγνωσόμεθα, εἴπερ ἐν ἀμερίμνῳ σιωπῇ τὰς τοῦ μὴ λέγειν ὥρας ἀναλίσκωμεν, ἐν θερμῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ.

β'. Ὁ ἑαυτὸν φιλῶν, τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν οὐ δύναται· ὁ δὲ ἑαυτὸν μὴ φιλῶν ἔνεκεν τοῦ ὑπερβάλλοντος πλούτου τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, οὗτος τὸν Θεὸν ἀγαπᾶ. διόπερ ὁ τοιοῦτος, οὐ τὴν ἑαυτοῦ ζητεῖ δόξαν ποτέ, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ ἑαυτὸν φιλῶν, τὴν ἑαυτοῦ δόξαν ἐπιζητεῖ. ὁ δὲ τὸν Θεὸν φιλῶν, τὴν τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν δόξαν ἀγαπᾶ. ψυχῆς γὰρ αἰσθητικῆς καὶ θεοφιλοῦς ἰδίον, τὴν μὲν δόξαν ἀεὶ ζητεῖν τὴν τοῦ Θεοῦ, ἐν πάσαις αἰς ποιεῖ ἐντολαῖς. ἐπὶ δὲ τῇ ἑαυτῆς ταπεινώσει τέρπεσθαι. ὅτι τῷ Θεῷ μὲν δόξα διὰ μεγαλωσύνης πρέπει· ἀνθρώπῳ δὲ ταπεινώσις. ἵνα δι' αὐτῆς οικειωθῶμεν τῷ Θεῷ. ὅπερ ἔάν ποιῶμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸν ἅγιον Βαπτιστὴν Ἰωάννην, χαίροντες τῇ δόξῃ τοῦ Κυρίου, ἀπαύστως λέγειν ἀρξώμεθα. ἐκεῖνον δεῖ ὑψοῦσθαι, ἡμᾶς δὲ ἐλαττοῦσθαι.

γ'. ἐν ἄλλῳ ἔτι πενθεοῦντα
 Ἰδα ἐγώτινα τοσοῦτον τὸν Θεὸν ἀγαπῶντα καὶ * ἐπιποθοῦντα, ὅτι οὐκ ἀγαπᾶ ὡς θέλει, ὥστε ἀπαύστως αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἐν τοιαύτῃ εἶναι τινὶ θερμῇ ἐπιθυμίᾳ, ὥστε τὸν μὲν Θεὸν ἐν αὐτῷ δοξάζεσθαι, αὐτὸν δὲ, ὡς μήτε ὄντα εἶναι. οὗτος δὲ οὔτε οἶδεν ὅπερ ἔστιν, οὔτε ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐπαίνοις τῶν λόγων ἡδέται. τῇ γὰρ πολλῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς ταπεινώσεως, τὴν ἑαυτοῦ οὐκ ἐννοεῖ ἀξίαν. ἀλλὰ λειτουργεῖ μὲν τῷ Θεῷ, ὡς νόμος ἱερέυσι, πολλῇ δὲ τινὶ τῇ τῆς θεοφιλείας διαθέσει, κλέπτει ἑαυτοῦ τὴν μνήμην τῆς ἀξίας· ἐν τῷ βάθει που τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τὸ ἐκ ταύτης ἐναποκρούπτων καύχημα. ἐν πνεύματι ταπεινώσεως ἵνα παῖς τις ἀχρεῖος παρ' ἑαυτῷ διαπαντὸς τῇ διανοίᾳ φαίνεται. ὡς ἀλλότριος ὢν πάντως τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας, τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς ταπεινώσεως. ὅπερ δεῖ καὶ ἡμᾶς ποιῶντας πᾶσαν τιμὴν ἀποφεύγειν, καὶ δόξαν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πλούτου τῆς ἀγάπης, τοῦ οὕτως ἡμᾶς ἀγαπῶντος Κυρίου.

δ'. Ὁ ἐν αἰσθήσει καρδίας ἀγαπῶν τὸν Θεόν, ἐκεῖνος ἐγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. ὅσον γὰρ τις

ἐν αἰσθήσει ψυχῆς παραδέχεται τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτον γίνεται ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. διὸ λοιπὸν τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως ἐν ἔρωτι τινὶ σφοδρῷ ὁ τοιοῦτος ὀρεγόμενος οὐ παύσεται, ἀχρις ἂν καὶ αὐτῆς τῆς τῶν ὀστέων ἰσχύος ἐκδαπανηθείσης ἀσθηται. οὐκ ἔτι εἰδῶς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὄλος ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἠλλοιωμένος τοῦ Θεοῦ. ὁ τοιοῦτος δὲ καὶ πάρεστιν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ἔτι γὰρ ἐνδημῶν τῷ ἑαυτοῦ σώματι, ἐκδημεῖ διὰ τῆς ἀγάπης τῇ κινήσει τῆς ψυχῆς ἀπαύστως πρὸς τὸν Θεόν. ἀνευδότης γὰρ λοιπὸν διὰ τοῦ πυρὸς τῆς ἀγάπης τὴν καρδίαν καιόμενος, ἀνάγκη τινὶ πόθου κεκόλληται τῷ Θεῷ. ὡς ἐκστάς ἀπαξ τῆς ἑαυτοῦ φιλίας τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ· εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, φησί, Θεῷ, εἴτε σωφρονούμεν, ὑμῖν.

ε'. Ὅταν ἀρξηταί τις αἰσθάνεσθαι πλουσίως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τότε ἀρχεται ἐν αἰσθήσει πνεύματος, καὶ τὸν πλησίον ἀγαπᾶν· αὕτη γὰρ ἔστιν ἡ ἀγάπη, περὶ ἧς πᾶσαι αἱ ἅγιοι γραφαὶ διαλέγονται· ἡ γὰρ κατὰ σάρκα φιλία εὐχερῶς ἄγαν διαλύεται, βραχείας τινὸς εὐρεθείσης αἰτίας· αἰσθήσει γὰρ οὐδέδεται πνεύματος· τῷ τοῦτο οὖν κἂν συμβῆ τινα παροξυσμὸν γενέσθαι ἐπὶ τῆς ἐνεργουμένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ψυχῆς, οὐλύεται παρ' αὐτῇ ὁ δεσμὸς τῆς ἀγάπης· τῇ γὰρ θερμῇ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυροῦσα ἑαυτήν, εὐθέως εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐπανακαλεῖται θάττον, καὶ μετὰ πολλῆς χαρᾶς τὴν τοῦ πλησίον προσδέχεται ἀγάπην κἂν μεγάλως ὑπ' αὐτοῦ ἢ καθύβριστα ἢ ἐξημιῶται· ἐν γὰρ τῇ γλυκύτητι τοῦ Θεοῦ τὸ πικρὸν πάντως ἀναλίσκει τῆς ἐριδος.

ε'. Οὐδεὶς δύναται μὴ πρότερον φοβηθεὶς τὸν Θεὸν ἐν αἰσθήσει καρδίας, ἀγαπήσαι αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ· διὰ γὰρ τῆς ἐνεργείας τοῦ φόβου ἀγνιζομένη, καὶ ἀπαλυνομένη ὡς περ ἡ ψυχὴ, εἰς ἀγάπην ἐνεργουμένην ἔρχεται· οὐκ ἂν δὲ τις εἰς φόβον ἔλθῃ Θεοῦ τῷ εἰρημένῳ τρόπῳ, εἰμὴ παστῶν τῶν βιωτικῶν ἐξω γένηται φροντίδων· ὅτε γὰρ ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ, καὶ ἀμεριμνίᾳ γένηται ὁ νοῦς, τότε αὐτῷ ὀχλεῖ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καθαρῶν αὐτὸν ἐν αἰσθήσει πολλῇ ἀπὸ πάσης τῆς γεώδους παχύτητος· ἵν' οὕτως αὐτὸν εἰς πολλὴν ἀγάπην ἀγάγῃ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ· ὥστε ὁ μὲν φόβος τῶν ἐτι καθαρῶν ἐστὶ δικαίων μετὰ μεσότητος ἀγάπης· ἡ δὲ τελεία ἀγάπη τῶν ἤδη καθαρῶν ἐν

οὗς οὐκ ἔστι φόβος· ἡ γὰρ τελεία ἀγάπη, φησὶν, ἔξω βάλλει τὸν φόβον. ἀμφοτέρωθεν δὲ δικαίων ἔστι μόνων, ὅτινες ἐνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὰς ἀρετὰς κατεργάζονται· καὶ διὰ τοῦτο πῆ μὲν λέγει ἡ γραφή, φοβήθητε τὸν Κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ· πῆ δὲ, ἀγαπήσατε τὸν Κύριον πάντες οἱ ὅσοι αὐτοῦ· ἵνα μάθωμεν σαφῶς, ὅτι τῶν μὲν ἔτι καθαριζομένων δικαίων ἔστιν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, μετὰ μεσότητος, ὡς εἴρηται, ἀγάπης· τῶν δὲ καθαρισθέντων ἡ τελεία ἀγάπη. ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἔτι ἐννοια φόβου τινός, ἀλλ' ἔκκαυσις ἄπαυστος καὶ κόλλησις τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν λέγοντα, ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου.

Ἰζ'. Ὅσπερ τὰ συμβαίνοντα τῷ σώματι τραύματα, ὅταν μὲν κεχερωσκότα ἢ καὶ ἀνεπιμέλητα, τοῦ προσαγομένου αὐτοῖς φαρμάκου ὑπὸ τῶν ἰατρῶν οὐκ αἰσθάνεται· καθαρισθέντα δέ, τῆς ἐνεργείας αἰσθάνεται τοῦ φαρμάκου, εἰς ἰασίν τελείαν ἐντεῦθεν ἐρχόμενα· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἀνεπιμέλητος τυγχάνη, καὶ ὑπὸ τῆς λέπρας τῆς φιληδονίας ὅλη κεκαλυμμένη, αἰσθάνεσθαι τοῦ φόβου οὐ δύναται τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄπαυστως αὐτῇ τις τὸ φοβερὸν καὶ δυνατόν κριτήριον καταγγέλλη τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴν δὲ ἀρξῆται διὰ τῆς πολλῆς προσοχῆς καθαιρεσθαι, τότε ὡς φαρμάκου τινός ὄντος ζωῆς, τοῦ θείου φόβου αἰσθάνεται· καίοντος αὐτὴν ὡσπερ, τῆ ἐνεργείᾳ τῶν ἐλέγχων, ἐν πυρὶ ἀπαθείας· ὅθεν κατὰ μέρος λοιπὸν καθαριζομένη, εἰς τὸ τέλειον τοῦ καθαρισμοῦ φθάνει· τοσοῦτον τῆ ἀγάπῃ προστιθεῖσα, ὅσον ἐλαττοῦται τοῦ φόβου· ἵν' οὕτως εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην καταφθάσῃ, ἐν ἣ φόβος, ὡς εἴρηται, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀπάθεια πᾶσα διὰ δόξης ἐνεργουμένη Θεοῦ· ἔστω οὖν ἡμῖν εἰς καύχημα καυχημάτων ἄπαυστος, πρῶτον μὲν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ· λοιπὸν δὲ ἡ ἀγάπη τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου τῆς ἐν Χριστῷ τελειότητος.

Ἰη'. Ψυχὴ μὴ τῶν κοσμικῶν ἀπαλλαγείσα φροντίδων, οὔτε τὸν Θεὸν ἀγαπήσει γνησίως, οὔτε τὸν διάβολον βδελύξεται ἀξίως· κάλυμμα γὰρ ἀπαξ ἔχει φορτικόν, τὴν μέριμναν τοῦ βίου· ὅθεν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιγνώσκει ὁ νοῦς ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ δύναται δικαστήριον, ἵνα παρ' ἑαυτῷ δοκιμάζῃ ἀπλα-

νῶς τὰς ψήφους τῆς κρίσεως· διὰ πάντα οὖν ἡ ἀναχώρησις χρήσιμος.

Ψυχῆς καθαρᾶς ἴδιον, λόγος μὲν ἄφθονος· ζῆλος δὲ ἀκακος· καὶ ἔρωσις ἄπαυστος τοῦ Κυρίου τῆς δόξης· τότε δὲ καὶ τὰς οικείας ὁ νοῦς ἀκριβῶς διαρρυθμίζει πλάστιγγας, ὡς ἐν καθαρωτάτῳ κριτηρίῳ τῆ ἑαυτοῦ διανοίᾳ ἐμπαρών.

Πίστις ἄεργος, καὶ ἔργον ἄπιστον τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποδοκιμασθήσονται· δεῖ γὰρ τὸν πιστὸν πίστιν ἐπιδεικνύμενον, τὰ πράγματα τῷ Κυρίῳ προσφέρειν· οὐδὲ γὰρ τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ εἰς δικαιοσύνην λελόγιστο ἡ πίστις, εἰ μὴ τὸν καρπὸν αὐτῆς τὸν παῖδα προσήγαγε.

Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, καὶ πιστεύει γνησίως, καὶ τὰ ἔργα τῆς πίστεως ἐπιτελεῖ ὁσίως· ὁ δὲ πιστεύων μόνον καὶ μὴ ὢν ἐν τῇ ἀγάπῃ, οὐδὲ αὐτὴν τὴν πίστιν, ἣν δοκεῖ ἔχειν, ἔχει· ἐλαφρότητι γὰρ τινι πιστεύει νοός, ὡς ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς δόξης τῆς ἀγάπης μὴ ἐνεργούμενος· πίστις οὖν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη, τὸ μέγα κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν.

Ὁ τῆς πίστεως βυθὸς ἐρευνώμενος μὲν κυμαίνεται, ἀπλήρῃ δὲ διαθέσει θεωρούμενος γαληνῆ· λήθης γὰρ κακῶν ὕδωρ ἐν τῷ βάθος τῆς πίστεως, οὐ φέρει παρὰ περιέργων ἐννοιῶν θεωρεῖσθαι· ἀπλότῃ οὖν διανοίας τοῖς αὐτοῖς ἐμπλέομεν ὕδασι, ἵνα εἰς τὸν λιμένα τοῦ θελήματος οὕτω καταρθάσωμεν τοῦ Θεοῦ.

Οὐδεὶς δύναται ἀγαπᾶν, ἢ πιστεύειν γνησίως, εἰ μὴ αὐτὸν ἑαυτοῦ ἔχη κατήγορον· ὅταν γὰρ ἡ συνειδήσις ἡμῶν ἑαυτὴν τοῖς ἐλέγχοις ταρατῆ, οὐκ ἔτι τῆς ὁσμῆς ὁ νοῦς τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν παραχωρεῖται αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' εὐθέως εἰς ἀμβολίαν μερίζεται· θερμῇ μὲν κινήσει διὰ τὴν προλαβοῦσαν πείραν τῆς πίστεως ὀρεγόμενος, μηκέτι δὲ αὐτῆς ἐν αἰσθήσει καρδίας ἐπιλαβέσθαι διὰ τῆς ἀγάπης δυνάμενος, διὰ τοὺς πυκνοὺς, ὡς ἔφην, νυγμοὺς τῆς ἐλεγχούσης συνειδήσεως· πλὴν καθάρισαντες ἑαυτοὺς θερμότερα προσοχῇ, μετὰ πλείονος πείρας, ἐν Θεῷ, τοῦ ποθομένου τευξόμεθα.

Ὅσπερ πρὸς τὰ φαινόμενα ἡμᾶς καλὰ, βιαίως πως αἱ τοῦ σώματος προτρέπονται αἰσθήσεις, οὕτω πρὸς τὰ ἀόρατα ἡμᾶς ἀγαθὰ ἢ τοῦ νοῦ εἰώθε, ὅτε τῆς θείας γεύσεται χειραγωγεῖν αἰσθήσις· ἕκαστον γὰρ τῆς οικείας συγγενείας πάντως ὀρέγεται· ἢ μὲν γὰρ ψυχὴ ὡς ἀσώματος τῶν οὐρανίων

ιθ'.

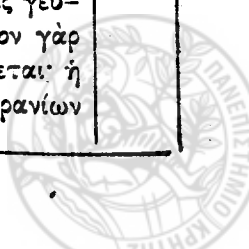
κ.

κά.

κβ'.

κγ'.

κδ'.

καλῶν, τὸ δὲ σῶμα ὡς χοῦς τῆς ἐπιγεῖου τρυφῆς· τῆς ἀύλου οὖν εἰς πείραν ἔλευσό-
μεθα ἀπλανῶς αἰσθήσεως, εἴπερ τὴν ὕλην
τοῖς πόνοις λεπτύνωμεν.

κβ. Μίαν μὲν εἶναι αἰσθησιν φυσικὴν, αὐτὴ
ἢ τῆς ἀγίας ἡμᾶς γνώσεως ἐκδιδάσκει ἐνέρ-
γεια· εἰς δὲ δύο δὲ λοιπὸν διὰ τὴν παρακοὴν
τοῦ Ἀδάμ διαιρουμένην ἐνεργείας, μίαν μὲν
ἀπλὴν τὴν ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτῇ
ἐγγινομένην. ἦντινα οὐδεὶς δύναται εἰδέναι,
εἰμὴ μόνοι οἱ τῶν τοῦ βίου καλῶν, διὰ τὴν
ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἀπαλλατ-
τόμενοι ἡδέως, καὶ πᾶσαν τὴν τῶν σωμα-
τικῶν αἰσθήσεων διὰ τῆς ἐγκρατείας κατα-
μαραίνοντες ὄρεξιν· ἐπὶ γὰρ τούτων μόνον
εὐρώστως ὁ νοῦς διὰ τὴν ἀμεριμνίαν κινου-
μενος, τῆς θείας ἀρρήτως αἰσθάνεσθαι χρη-
στότητος δύναται· ὅθεν καὶ τῷ σώματι τότε
κατὰ τὸ μέτρον τῆς αὐτοῦ προκοπῆς τῆς
οἰκίας μεταδίδωσι χαρᾶς, ἀπείρω τινὶ λο-
γῷ τῇ ἀγάπῃ τῆς ἐξομολογήσεως ἀγαλλιῶ-
μενος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ φησι ἠλπισεν ἡ καρ-
διά μου, καὶ ἐβοηθήθην, καὶ ἀνέθαλεν ἡ
σὰρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογή-
σομαι αὐτῷ· ἢ γὰρ τότε ὄντως ἐγγινομένη
χαρὰ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, ὑπόμνησις
ἐστὶν ἀπλανῆς τῆς ἀφθάρτου βιοτῆς.

κγ. Ἀκύμαντον αἰεὶ δεῖ διαφυλάττειν τοὺς
ἀγωνιζομένους τὴν διάνοιαν· ἵνα τοὺς εἰς
αὐτὴν διαθέοντας λογισμοὺς ὁ νοῦς διακρί-
νων, τοὺς μὲν καλοὺς καὶ θεοπέμπτους ἐν
τοῖς ταμείοις ἐναποτίθῃται τῆς μνήμης·
τοὺς δὲ σκαιοὺς καὶ δαιμονιώδεις, ἐξωπου
τῶν ἀποθηκῶν ἀπορρίπτῃ τῆς φύσεως· καὶ
γὰρ ἡ θάλασσα γαληνιώσα μὲν ἄχρις αὐτοῦ
αὐτῆς τοῦ βυθίου κινήματος, ὑπὸ τῶν τοὺς
ἰχθύας ἀγρευόντων καθοράται· ὡς μηδὲν
αὐτοὺς σχεδὸν λανθάνειν τότε, τῶν τὰς
ἐκεῖσε διαπορευομένων ζώων τρίβους· ὅτε
δὲ ὑπὸ τῶν πνευμάτων ταραττεται, κρύπτει
τῇ τῆς ταραχῆς στυγνότητι, ἅπερ ἐν τῷ
γέλωτι τῆς γαλήνης ὁρᾶσθαι φιλοτιμεῖται·
ὅθεν ἀργὴν οὖσαν τότε τὴν τέχνην ὁρῶμεν
τοῖς τοὺς ἀλιευτικοὺς μηχανωμένοις δόλους·
ὅπερ καὶ τὸν νοῦν πάντως συμβαίνει πάσχειν
τὸν θεωρητικόν, ὅταν μάλιστα ἐξ ὀργῆς
ἀδίκου, ὁ βυθὸς τῆς ψυχῆς ταραττεται.

κδ. Ὀλίγων ἐστὶ λίαν, τὸ πάντα τὰ οἰκεία
ἀκριβῶς ἐπιγινώσκειν πταισμάτα, καὶ ὦν
οὐδέποτε ὁ νοῦς τῆς μνήμης ἐξαρπάζε-
ται τοῦ Θεοῦ. ὃν γὰρ τρόπον οἱ ὀφθαλ-
μοὶ ἡμῶν οἱ σωματικοί, ὅταν μὲν ὑ-

γιαίνωσι, πάντα ὁρᾶν ἄχρι καὶ τῶν
διπταμένων κωνώπων, ἢ ἐμπέδων τὸν ἀέρα
δύναται· ὅταν δὲ ὑπὸ θολώσεως, ἢ ὑπὸ
χυμῶν τινῶν σκεπάζωνται, εἰμὲν τι μέγα
εἴη τῶν ἀπαντῶντων αὐτοῖς, τοῦτο ἀμυδρῶς
ὁρῶσι· τῶν δὲ μικρῶν οὐκ αἰσθάνονται τῇ
αἰσθήσει τῆς βλέψεως· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ,
ἐὰν μὲν τὴν ἐκ τῆς φιλοκοσμίας αὐτῇ συμ-
βαίνουσαν πῆρῶσιν τῇ προσοχῇ λεπτύνῃ,
καὶ τὰ ἄγαν αὐτῆς βραχέα πταισμάτα, ὡς
μεγάλα λίαν ἡγουμένη, δάκρυον ἐπὶ δα-
κρῶν ἐν πολλῇ εὐχαριστίᾳ ἀδιαλείπτως
φέρει· δίκαιοι γὰρ φησιν, ἐξομολογήσονται τῷ
ὀνόματί σου· ἐὰν δὲ τῇ τοῦ κόσμου ἐμμε-
νῇ διαθέσει, εἰ μὲν τι φοινικόν, ἢ πολλῆς
ἄξιον διαπράξοιτο τιμωρίας, τοῦτο ἡρέμα
αἰσθάνεται· τῶν δὲ ἄλλων πταισμάτων οὐ-
δὲν ἐπισημήνασθαι δύναται, ἀλλὰ καὶ ὡς
κατορθώματα αὐτὰ πολλάκις ἡγεῖται· διὸ
καὶ ὑπὲρ αὐτῶν θερμῶς λογοποιουμένη ἢ
ἀθλία οὐκ αἰσχύνεται.

Νοῦν καθαρῆσαι, μόνον ἐστὶ τοῦ Ἁγίου κη.
Πνεύματος. ἐὰν γὰρ μὴ εἰσέλθῃ ὁ δυνατὸς
καὶ σκυλεύσῃ καὶ ὀθήσῃ τὸν ἄρπαγα, οὐ-
δαμῶς τὸ λάφυρον ἐλευθερωθήσεται· δεῖ
οὖν διὰ πάντων, καὶ πλέον δὲ τῇ εἰρήνῃ
τῆς ψυχῆς, ἀναπαύειν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
ἵνα τὸν λύχον τῆς γνώσεως ἔχωμεν παρ'
ἑαυτοῖς φαίνοντα διαπαντός. ἐξαστράπτου-
τος γὰρ αὐτοῦ ἀπαύστως ἐν τοῖς ταμείοις
τῆς ψυχῆς, οὐ μόνον κατάδηλοι ἐν τῷ νοί
αἱ μικραὶ ἐκεῖναι καὶ σκοτειναὶ τῶν δαιμόνων
γίνονται προσβολαί, ἀλλὰ καὶ ἐξασθενεῖσι
λίαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐκεῖνου καὶ ἐνδόξου
ἐλεγχόμεναι φωτός, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀπό-
στολος λέγει, τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε· ἀντί
τοῦ μὴ κακοεργεῖντες, ἢ κακὰ λογιζόμενοι
λυπεῖτε τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀγα-
θότητα, ἵνα μὴ τῆς ὑπερμάχου ἐκεῖνης στε-
ρηθῆτε λαμπάδος· οὐ γὰρ τὸ αἴδιον, καὶ
ζωσποῖόν σβέννυται, ἀλλ' ἢ ἐκεῖνου λύπη,
τουτέστιν ἢ ἀποστροφή, στυγνόν, καὶ ἀφεγγῆ
τὸν νοῦν καταλιμπάνει τῆς γνώσεως.

Μίαν μὲν ὡς ἔφην αἰσθησιν εἶναι φυσι- κθ'.
κὴν τῆς ψυχῆς ἐπιστάμεθα· αἱ γὰρ πέντε,
ἅπαξ ταῖς τοῦ σώματος ἡμῶν διαφέρουσι
χρῆσιν, τὸ Πανάγιον ἡμᾶς καὶ φιλάνθρω-
πον Πνεῦμα ἐκδιδάσκει τοῦ Θεοῦ· συνδαι-
ρεῖται δὲ αὐτῇ, διὰ τὸν ἐκ τῆς παρακοῆς
προσγινόμενον ὀλισθόν τῷ νῷ ταῖς αὐταῖς
τῆς ψυχῆς κινήσεσι· διόπερ τὸ μὲν αὐτῆς,
τῷ ἐμπαθεῖ συναπάγεται μέρει· ὅθεν τῶν

τοῦ βίου καλῶν ἡδέως αἰσθανόμεθα. τὸ δὲ τῷ λογικῷ αὐτῆς καὶ νοερῷ πολλακίς συνῆδεται κινήματι· καθὸ πρὸς τὰ οὐράνια τρέχειν ὁ νοῦς ἡμῶν κάλλη, ὅτε σωφρονούμεν ὀρέγεται. ἐὰν οὖν εἰς ἕξιν ἔλθωμεν τοῦ καταφρονεῖν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ καλῶν, δυνησόμεθα καὶ τὴν γεώδη τῆς ψυχῆς ὀρεξίν τῇ λογικῇ αὐτῆς συνάψαι διαθέσει, τῆς κοινωνίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦτο οἰκονομούσης εἰς ἡμᾶς· ἐὰν γὰρ μὴ ἡ ἑαυτοῦ θεότης ἐνεργητικῶς τὰ τῆς καρδίας ἡμῶν ταμεῖα καταυγάσῃ, οὐκ ἂν δυνηθῶμεν ἐν ἀδικιόετῳ τῇ αἰσθήσει, τουτέστιν ἐν ὀλοκλήρῳ διαθέσει γεύσασθαι τοῦ ἀγαθοῦ.

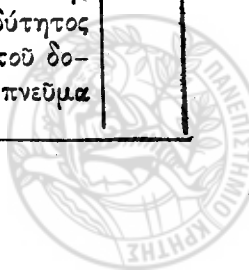
λ'. Αἰσθησίς ἐστι νοῦς, γεῦσις ἀκριβῆς τῶν διακρινουμένων· ὃν γὰρ τρόπον τῇ γευστικῇ ἡμῶν αἰσθήσει τοῦ σώματος, τὰ καλὰ ἐκ τῶν φαύλων ἀπλανῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑγείας διακρίνοντας, τῶν χρηστῶν ὀρεγόμεθα· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν, ὅταν εὐρώτῳ καὶ ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ κινεῖσθαι ἄρξῃται, δύναται τῆς θείας παρακλήσεως πλουσίως αἰσθάνεσθαι, καὶ ὑπὸ τῆς ἐναντίας μηδέποτε συναρπάζεσθαι· ὡς γὰρ τὸ σῶμα τῶν γεωδῶν γεύομενον ἡδυσμάτων, ἔχει τὴν πείραν τῆς αἰσθήσεως ἀπταιστον, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ὅτε ἐπάνω τοῦ τῆς σαρκὸς καυχᾶται φρονήματος, δύναται γεύεσθαι τῆς παρακλήσεως ἀπλανῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· γεύσασθε γὰρ φησι, καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος· καὶ ἔχει τὴν μνήμην τῆς γεύσεως διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς ἀγάπης ἄληστον, ἐν τῷ δοκιμάζειν ἀπταιστῶς τὰ διαφέροντα κατὰ τὸν λέγοντα ἅγιον· καὶ τοῦτο προτεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ἡμῶν ἔτι μᾶλλον, καὶ μᾶλλον περισσεύῃ, ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάτῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα.

λα'. Ὅταν ὁ νοῦς ἡμῶν ἄρξῃται τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος αἰσθάνεσθαι χάριτος, τότε καὶ ὁ σατανᾶς ἐν ἡδυφανεί τινι αἰσθήσει ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ἡτυχίαις, ὅτε τίς, ὡσπερ ὕπνου τινος λεπτοτάτου, ἔρχεται ῥοπή, τὴν ψυχὴν παρακαλεῖ. ἐὰν οὖν ἐν θερμῇ λίαν μνήμῃ εὐρεθῇ κρατῶν ὁ νοῦς τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ὡσπερ ὄπλῳ κέχρηται κατὰ τῆς ἀπάτης τῷ παναγίῳ καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματι ἐκείνῳ, ἀναχωρεῖ μὲν ὁ πλάνος τοῦ δόλου· εἰς πόλεμον δὲ λοιπὸν ἐνυπόστατον ἐξάπτεται τῆς ψυχῆς. ὅθεν ὁ νοῦς ἐπιγνώσκων τὴν

ἀπάτην ἀκριβῶς τοῦ πονηροῦ, πλέον εἰς τὴν πείραν προκόπτει τῆς διακρίσεως.

λβ'. Ἡ ἀγαθὴ παράκλησις ἡ ἐργηγορότης τοῦ σώματος, ἢ καὶ εἰς ὕπνου τινος μέλλοντος ἔρχεσθαι ἐμφατίν, ὅτε τις ἐν θερμῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ, τῇ αὐτοῦ ὡς περ κεκόλληται ἀγάπῃ, ἢ δὲ τῆς πλάνης, εἰς λεπτόν τινα ἀεί, ὡς εἶπον, ἐλθόντος τοῦ ἀγωνιστοῦ, μετὰ μέσης μνήμης τοῦ Θεοῦ. ἡ μὲν γὰρ ὡς ἐκ Θεοῦ οὔσα, φανερώς τὰς ψυχᾶς τῶν τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῶν ἐν ἐκχύσει πολλῇ τῆς ψυχῆς, παρακαλεῖν πρὸς ἀγάπην θέλει· ἡ δὲ, ἐπειδὴ ἐν ἀνέμῳ τινὶ πλάνης ῥιπίζει τὴν ψυχὴν εἰωθε, κλέπτειν διὰ τοῦ ὕπνου τοῦ σώματος τὴν πείραν τῆς αἰσθήσεως τοῦ ὑγιαίνοντος νοῦ περὶ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ἐπιχειρεῖ. ἐὰν οὖν εὐρεθῇ ὁ νοῦς, ὡς εἶπον, μεμνημένος προσεχῶς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, σκορπίζει μὲν τὴν αὔραν ἐκείνην τὴν ἡδυφανῆ τοῦ ἐχθροῦ, χαίρων δὲ εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ κινεῖται πόλεμον, ὡς ὄπλον ἔχων λοιπὸν δεξιὸν μετὰ τὴν χάριν τὸ ἐκ τῆς πείρας καύχημα.

λγ'. Ἐὰν ἀναμφιβόλῳ, καὶ ἀφαντάστῳ κινήσει ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν ἀγάπην ἐξάπτηται τοῦ Θεοῦ, ἔλκουσα ὡσπερ καὶ τὸ σῶμα εἰς τὸ βάθος τῆς ἀγάπης ἐκείνης τῆς ἀρρήτου, ἢ ἐργηγορότως, ἢ ᾧ εἰρηκα τρόπῳ, ἢ εἰς ὕπνον ἐρχομένου τοῦ ὑπὸ τῆς ἀγίας χάριτος ἐνεργουμένου, μηδὲν ἄλλο τότε ἐννοοῦσα ὄλωσ, ἢ τοῦτο μόνον, εἰς ὅπερ κινεῖται· εἰδέναι δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι τὴν ἐνέργειαν. ἡδυνομένη γὰρ ὄλη ὑπ' ἐκείνης τῆς ἀφράστου γλυκύτητος, οὐδὲν ἕτερον δύναται τότε ἐννοεῖν, ἐπειδὴ ἀνευδότῳ τινὶ ἐνυφραίνεται χαρᾶ. ἐὰν δὲ ἀμφιβολίαν ὄλωσ, ἢ ῥυπαράν τινα ἐννοίαν ὁ νοῦς ἐν τῷ ἐνεργεῖσθαι συλλάβῃ, εἰ καὶ τῷ ἀγίῳ κέχρηται ὀνόματι πρὸς ἀμυναν τοῦ κακοῦ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον πρὸς ἀγάπην μόνον τοῦ Θεοῦ· δεῖ νοεῖν, ὅτι ὡς ἐκ τοῦ ἀπατεῶνος ἐστὶν ἐκείνη ἡ παράκλησις, χαρᾶς ἐμφάσει· ἢ δὲ χαρᾶ ἐκείνη ἀποιός ἐστι, καὶ ἀδιάθετος ὄλη, μοιχεύεσθαι θέλοντος τοῦ ἐχθροῦ τὴν ψυχὴν, ὅταν ἴδῃ τὸν νοῦν τῇ πείρᾳ τῆς ἑαυτοῦ αἰσθήσεως ἀκριβῶς καυχόμενον. τότε γὰρ παρακλήσεσι τίσιν, ὡς ἔφην, χρηστοφανέσι προσκαλεῖται τὴν ψυχὴν, ἵνα διαφορουμένης αὐτῆς ὑπὸ τῆς χαύνης ἐκείνης, καὶ καθύργρου ἡδύτητος ἀγνώριστος αὐτῇ γένοιτο ἡ μίξις τοῦ δολίου. ἐκ τούτου οὖν γνωστόμεθα τὸ πνεῦμα

τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης ἀδύνατον μὲν τοι ἢ τῆς θείας χρηστότητος ἐν αἰσθήσει γεύσασθαι τινα, ἢ τῆς τῶν δαιμόνων πικρίας αἰσθητῶς πειρασθῆναι, εἰ μὴ τις ἑαυτὸν πληροφορήσῃ, τὴν μὲν χάριν εἰς τὸ βάθος τοῦ νοῦ κατεσκηνωκέ- ναι, τὰ δὲ πονηρὰ πνεύματα περὶ τὰ μέλη τῆς καρδίας ἐνδοατρίβειν· ὅπερ οὐδέποτε θέ- λουσι παρὰ ἀνθρώποις πιστευθῆναι οἱ δαι- μονες. ἵνα μὴ ὁ νοῦς τοῦτο αὐτὸ εἰδὼς ἀ- κριβῶς, τῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐπιλύσῃται.

λδ'. Ἄλλη ἐστὶν ἡ ἀγάπη τῆς ψυχῆς ἡ φυ- σική, καὶ ἄλλη ἡ ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα- τος αὐτῇ προσγινομένη. ἡ μὲν γὰρ καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας, ὅτε θέλομεν, συμμέτρως κι- νεῖται θελήσεως. διόπερ καὶ εὐχερῶς ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἡνίκα μὴ βία κρατῶμεν τῆς ἑαυτῶν προαιρέσεως, διαρ- πάζεται. ἡ δὲ τοσοῦτον ἐκκαίει τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὥστε πάντα τὰ τῆς ψυχῆς μέρη τῇ τοῦ θείου πόθου ἀλαλήτῳ ἐγκολλᾶσθαι χρηστότητι, ἐν ἀ- πείρῳ τινὶ ἀπλότῃ διαθέσεως. ἐγκύμων γὰρ ὡς περ ὁ νοῦς τότε ὑπὸ τῆς πνευματι- κῆς ἐνεργείας γινόμενος, πηγὴν τινα ἀγάπης καὶ χαρᾶς ἀναβλύζει.

ε'. Ὡς περ ἡ θάλασσα τῷ ἐπιχειομένῳ αὐτῇ ἐλαίῳ, ὅταν ταράττηται, φύσιν ἔχει τοῦ εἰκεῖν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ πίεσεως νικωμένης τῆς ζάλης, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ὅταν ὑπὸ τῆς χρηστότητος παινησθῆται τοῦ Ἁγί- ου Πνεύματος, ἡδέως γαληνιά. χαίρουσα γὰρ ἡττάται κατὰ τὸν λέγοντα ἅγιον, πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγῃ ἡ ψυχὴ μου. τῇ ἐπισκιάζουσῃ αὐτῇ ἐκείνη ἀπαθεία, καὶ ἀρ- ρήτῳ χρηστότητι. διὰ τοῦτο οὖν κἄν ὀπί- σοι τότε παροξυσμοὶ ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἐ- πιτηδεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς, ἀόργητός τε διαμένει, καὶ πάσης ἐμπλεως χαρᾶς. εἰς ὅπερ τις οὐκ ἔρχεται οὐδὲ μένει, εἰμὴ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπαύ- στως καθυδύνη. τοῖς γὰρ ἀγωνιζόμενοις εἶδος τι φέρει ἀγνισμοῦ ὁ φόβος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. ὁ γὰρ φόβος, φησί, τοῦ Κυρίου ἀ- γνός, διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

λς'. Μηδεὶς ἀκούων αἰσθησὶν νοός, ὁρατῶς αὐτῷ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ὀφθῆναι ἐλπίζέ- τω. αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ φαμέν, ἥτοι κα- θαρεύειν τὴν ψυχὴν, ἐν ἀρρήτῳ τινὶ γεύσει τῆς θείας παρὰ κλήσεως. οὐ φαίνεσθαι δὲ αὐτῇ τί τῶν ἀοράτων. ἐπειδὴ νῦν διὰ πί-

στεως καὶ οὐ διὰ εἶδους, ὡς ὁ μακάριος Παῦλος λέγει, περιπατοῦμεν. ἐὰν οὖν ὀφθῇ τινὲ τῶν ἀγωνιζόμενων, ἡ φῶς, ἡ σχῆμά τι πυροειδές, ἡ φωνή, μηδαμῶς καταδεξάσθω τὸ τοιοῦτον δράμα. ἀπάτη γὰρ ἐστὶ φανε- Ͼ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπερ πολλοὶ παθόντες, ὡς ἐξ ἀγνοίας, ἐξετράπησαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθεί- ας. ἡμεῖς δὲ ἴσμεν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐνδημοῦ- μεν ἐν τῷ φθαρτῷ τούτῳ σώματι, ἐκδημοῦ- μεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ὁρατῶς ἢ αὐ- τόν, ἣτι τῶν ἐπουρανίων αὐτοῦ θαυμάτων, ὄραν οὐ δύναμεθα.

λζ'. Οἱ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἐμφαινόμενοι τῇ ψυχῇ ὄνειροι, ὑγαινούσης ψυχῆς πως εἰ- σὶν ἀπλανεῖς κατήγοροι. διόπερ οὔτε ἀπὸ ἐτέρου σχήματος εἰς ἕτερόν τι σχῆμα μετα- βάλλονται, οὔτε μὴν πτοοῦσι τὴν αἰσθησιν, οὔτε γελῶσιν, ἢ στυγνάζουσιν ἀθρόως. ἀλ- λά μετὰ πάσης ἐπιεικείας τῇ ψυχῇ προσ- εγγίζουσι, πνευματικῆς αὐτὴν καταγεμίζον- τες θυμηδίας. ὅθεν καὶ μετὰ τὸ διυπνισθῆναι τὸ σῶμα, πολλῷ τῷ πόθῳ ζητεῖ ἡ ψυχὴ τὴν χαρὰν τοῦ ὄνειρου. αἱ δὲ τῶν δαιμόνων φαντασίαι, διὰ πάντων ἐναντίως ἔχουσιν. οὔτε γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ μένουσι σχήματι, οὔτε μορφήν ἀτάραχον ἐπὶ πολὺ ἐπιδείκνυν- ται. ὁ γὰρ ἐκ προαιρέσεως μὲν οὐκ ἔχου- σιν, ἐκ δὲ τῆς οἰκείας κιχρῶνται μόνον πλά- νης, ἀρκεῖν αὐτοῖς ἐπιπλεῖστον οὐ δύναται. ἀλλὰ καὶ μεγάλα μὲν λέγουσι· καὶ ἀπει- λοῦσι δὲ πλείστα, εἰς στρατιωτῶν εἶδος ἑαυ- τοὺς πολλακίς σχηματίζοντες. ποτὲ δὲ καὶ προσψάλλουσι μετὰ κραυγῆς τῇ ψυχῇ, ὅθεν ἐπιγινώσκων αὐτοὺς ὁ νοῦς, ὅτε καθαρεύει, πεφαντασμένως διυπνίζει τὸ σῶμα. ἐστὶ δ' ὅτε καὶ χαίρει, ὡς τὸν δόλον αὐτῶν ἐπι- γινῶναι δυνηθείς. διόπερ ἐν αὐτῷ τῷ ὄνειρῳ πλειστάκις ἐλέγχων αὐτοὺς, εἰς ὄργην αὐ- τοὺς μεγάλην κινεῖ. πλὴν ἐστὶν ὅτε καὶ τὰ χρηστὰ ἐνύπνια, χαρὰν μὲν οὐ φέρουσι τῇ ψυχῇ, λύπην δὲ αὐτῇ ἡδεῖαν ἐμποιοῦσι καὶ ἀνάλητον δάκρυον. τοῦτο δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν εἰς πολλὴν ταπεινοφροσύνην προκο- φάντων.

λη'. Εἰρήκαμεν ἡμεῖς ὡς παρὰ τῶν ἐν πείρᾳ γεγονότων ἠκούσαμεν καλῶντε, καὶ φαύ- λων ὄνειρων διάκρισιν. ἀρκείτω δὲ ἡμῖν πρὸς ἀρετὴν μεγάλην, τὸ μηδεμιᾶ ὄλως πείθε- σθαι φαντασίᾳ· οἱ γὰρ ὄνειροι ὡς ἐπιτοπλεῖ- στον, οὐδὲν ἕτερόν εἰσιν, ἀλλ' ἐκδῶλα λο- γισμῶν. ἡ πάλιν, ὡς ἔφην, δαιμόνων ἐμ- παίγματα. ὅποτε κἄν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀ-

γαθότητος καταπεμφθῆ ἡμῖν δράμα πάπο-
τε, καὶ μὴ αὐτὸ καταδεξόμεθα, οὐκ ἂν ἡ-
μῖν ὁ πολυπόθητος Κύριος Ἰησοῦς ὀργισθῆ
διὰ τοῦτο. οἶδε γὰρ ὅτι διὰ τοὺς δόλους τῶν
δαιμόνων ἐπὶ τοῦτο ἐρχόμεθα. ἡ μὲν γὰρ
προειρημένη διάκρισις ἀκριβῆς ἐστὶ. συμ-
βαίνει δὲ ἐκ συναρπαγῆς τινος ἀνεπαισθήτως
ῥυπαθεῖσαν τὴν ψυχὴν, οὐπερ ἐκτὸς οὐδεὶς,
ὡς οἶμαι, εὐρίσκεται, ἀπολέσαι τὸ ἴχνος τῆς
ἀκριβοῦς διαγνώσεως, καὶ πιστεῦσαι ὡς κα-
λοῖς τοῖς μὴ καλοῖς.

λθ' Ἦτω πρὸς ὑπόδειγμα ἡμῖν τοῦ πράγμα-
τος, δούλος ὑπὸ δεσπότην νύκτωρ καὶ μετὰ
πολλὴν ἀποδημίαν, πρὸ τῶν περιβόλων τῆς
οικίας καλούμενος, καὶ ἀκριβῶς μὴ γνωρίζων,
ὥτινι τὴν ἀνοιξίν τῶν θυρῶν διόλου ὁ
οικέτης ἤρνησατο. ἐδεδίει γὰρ μὴ ἡ ὁμοί-
της αὐτὸν τῆς φωνῆς συναρπάσασα, προδό-
την παρασκευάσῃ γενέσθαι, ὧν περ παρ' αὐ-
τοῦ πεπίστευτο πραγμάτων. ὥτινι οὐ μόνον
οὐκ ὠργίσθη, ἡμέρας γινομένης, ὁ Κύ-
ριος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἡ-
ξίωσεν, ὅτι καὶ τὴν τοῦ δεσπότην φωνὴν
πλάνην εἶναι ἐνόμισε, μῆτι θέλων τῶν αὐ-
τοῦ ἀπολέσαι πραγμάτων.

μ' Ὅτι μὲν ὁ νοῦς ὅταν ἄρξῃται πυκνῶς
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φωτὸς ἐνεργεῖσθαι διαφανῆς
τις ὅλος γίνεται, ὥστε τὸ ἑαυτοῦ φῶς αὐ-
τὸν πλουσίως ὄραν, οὐδεὶ ἀμφιβάλλειν. τοῦ-
το γὰρ ὅλως γίνεται, ὅταν ἡ δύναμις τῆς
ψυχῆς κατακυριεύτῃ τῶν παθῶν. ὅτι δὲ πᾶν
τὸ ἐν σχήματι αὐτῷ φαινόμενον, εἴτε ὡς
φῶς, εἴτε ὡς πῦρ, ἐκ τῆς τοῦ ἐχθροῦ κα-
κοτεχνίας γίνεται, ὁ θεσπέσιος ἡμᾶς Παῦ-
λος διδάσκει σαφῶς, εἰς ἄγγελον φωτὸς λέ-
γων αὐτὸν μετασχηματίζεσθαι. οὐδεὶ οὖν
ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐλπίδι τινά, τὸν ἀσκητικὸν
μετιέναι βίον, ἵνα μὴ ὁ σατανᾶς ἐτοιμῆν
εὖρη τὴν ψυχὴν ἐντεῦθεν εἰς συναρπαγὴν.
ἀλλ' ἵνα φθάσωμεν μόνον ἐν πάσῃ αἰσθή-
σει καὶ πληροφορίᾳ τῆς καρδίας ἀγαπήσαι
τὸν Θεόν. ὅπερ ἐστὶν ἐν ὅλῃ ψυχῇ, καὶ ἐν
ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ. ὁ γὰρ
εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς χάριτος ἐνεργούμενος τοῦ
Θεοῦ, ἀποδημεῖ τοῦ κόσμου, καὶ ἐν τῷ κό-
σμῳ παρῆ,

μά. Ἡ ὑπακοή, πρῶτον μὲν ἐν πάσαις ταῖς
εἰσαγωγαῖς ἀρεταῖς, ὑπάρχειν ἐγνωσται κα-
λόν, ἀθετεῖ γὰρ τέος τὴν οἴησιν. τίκει δὲ
ἡμῖν τὴν ταπεινοφροσύνην. ὅθεν εἰσόδος καὶ
θύρα γίνεται, τοῖς αὐτῆς ἀντεχομένοις ἡδέ-
ως, τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης. ταύτην ἀθετή-

σας Ἀδὰμ εἰς τὸν βύθιον ἀπωλίσθησε Τάρ-
ταρον ταύτης ἐρασθεὶς ὁ Κύριος τῷ τῆς
οἰκονομίας λόγῳ, ἄχρι σταυροῦ καὶ θανάτου
ὑπήκουσε τῷ ἑαυτοῦ Πατρί· καὶ ταῦτα ἐν
οὐδενὶ ὧν ἤττων τῆς αὐτοῦ μεγαλωσύνης,
ἵνα τὸ τῆς ἀνθρωπείας παρακοῆς ἐγκλημα
διὰ τῆς ἑαυτοῦ ἐκλύσας ὑπακοῆς, εἰς τὴν
μακαρίαν καὶ διαιωνίζουσαν τοὺς ἐν ὑπα-
κοῇ ζήσαντας ἐπαναγάγῃ ζωὴν. πρῶτον
οὖν τούτου ἐπιμελεῖσθαι δεῖ τοὺς πρὸς τὴν
οἴησιν τοῦ διαβόλου ἀναδεχομένους τὴν πά-
λην. δείξει γὰρ ἡμῖν αὕτη προτοῦσα, πάσας
ἀπλανῶς τὰς τρίβους τῶν ἀρετῶν.

Ἡ ἐγκράτεια κοινόν ἐστὶ πασῶν τῶν
ἀρετῶν ἐπώνυμον. δεῖ οὖν τὸν ἀγωνιζόμε-
νον πάντα ἐγκρατεῦσθαι. ὡς περ γὰρ ἀν-
θρώπου οἶον δῆποτε τῶν λεπτοτάτων ἀφαι-
ρεθὲν μελῶν, τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ
βραχὺ ἢ τὸ λειπόμενον, τοῦ σχήματος
ἄμορφον ἀπεργάζεται· οὕτω καὶ μιᾶς πα-
ραμελῶν ἀρετῆς, ὅλην ὡς οὐκ οἶδε τὴν τῆς
ἐγκρατείας ἀφανίζει εὐπρέπειαν· χρὴ οὖν μὴ
μόνον τὰς σωματικὰς φιλοπονεῖν ἀρετάς,
ἀλλὰ καὶ τὰς τὸν ἔνδοξον ἡμῶν ἀνθρωπον κα-
θαιρεῖν δυναμένας. ποῖον γὰρ ὄφελος ἐστὶ,
τῷ τὸ σῶμα παρθένον τηρήσαντι, εἰ τὴν
ψυχὴν ὑπὸ τοῦ τῆς παρακοῆς μοιχεύεται
δαίμονος; ἢ πῶς στεφανώθησεται ὁ γα-
στριμαργίας μὲν, καὶ πάσης σωματικῆς ἐπι-
θυμίας φεισάμενος, οἰήσεως δὲ καὶ φιλοδο-
ξίας μὴ ἐπιμελησάμενος; μῆτε βραχείας
ἀνεχόμενος θλίψεως, τῆς, τὸ φῶς τῆς δι-
καιοσύνης, μελλούσης ἀντισταθμίζειν πλά-
στιγγος, τοῖς τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης ἐν
Πνεύματι διαπραξαμένοις ταπεινώσεως;

Πάσας μὲν τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας οὕτω
δεῖ μισεῖν τοὺς ἀγωνιζομένους, ὥστε εἰς
ἕξιν τὸ πρὸς αὐτάς μῖσος κτήσασθαι. τὴν
δὲ ἐπὶ τῶν βρωμάτων ἐγκράτειαν οὕτως
ἐχρῆν διατηρεῖν, ἵνα μὴ εἰς βδέλυξίν τινος
αὐτῶν ἔλθῃ τίς ποτε. τοῦτο γὰρ καὶ ἐπικα-
τάρατον ἐστὶ, καὶ δαιμονιώδες ὅλον. οὐ γὰρ
ὡς φαύλων αὐτῶν μὴ γένοιτο ἀπεχόμεθα.
ἀλλ' ἵνα τῶν πολλῶν τροφῶν ἑαυτοὺς ἀφι-
στῶντες, τὰ φλεγμαίνοντα μέλη τῆς σαρ-
κὸς συμμέτρως κολάζωμεν. λοιπὸν δὲ, ἵνα
καὶ τὸ ἡμῶν περίσσευμα εἰς οἰκονομίαν ἀρ-
κοῦσαν τοῖς πτωχεύουσι γένηται. ὅπερ ἐστὶν
ἀγάπης εἰλικρινοῦς γνώρισμα.

Τὸ ἀπὸ πάντων τῶν παρατιθεμένων, ἢ
κίρνωμένων ἐσθίειν, καὶ πίνειν εὐχαριστοῦν-
τας τῷ Θεῷ, οὐδαμῶς τῷ κανόνι τῆς γνώ-

σεως μάχεται πάντα γὰρ καλὰ λίαν. τὸ δὲ τῶν πολλῶν καὶ ἡδέων ἡδέως ἀπέχεσθαι, καὶ διακριτικώτερον ὑπάρχει καὶ γνωστικώτερον. οὐκ ἂν δὲ τῶν παρόντων ἡδέων ἡδέως καταφρονήσωμεν, εἰμὴ τῆς τοῦ Θεοῦ γλυκύτητος ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ γευσώμεθα.

μέ.

Ὁν τρόπον ὑπὸ πλήθους βρωμάτων βαρυνόμενον τὸ σῶμα, δειλὸν τινα καὶ δυσκίνητον τὸν νοῦν ἀπεργάζεται, οὕτω καὶ ἕξατονοῦν ὑπὸ πολλῆς ἐγκρατείας, στυγνόν τε, καὶ ἀφιλόλογον τὸ θεωρητικὸν τῆς ψυχῆς ὑποτελεῖ μέρος. δεῖ οὖν πρὸς τὰς τοῦ σώματος κινήσεις, καὶ τὰς τροφὰς εὐτρέπιζεσθαι· ἵνα ὅτε μὲν ὑγιαίνει, κολάζεται πρεπόντως· ὅτε δὲ ἀσθενεῖ, πιαίνοιτο μετρίως. οὐ γὰρ ἀτονεῖν δεῖ τῷ σώματι τὸν ἀγωνιζόμενον, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖν πρὸς τὸν ἀγῶνα δύνασθαι, ἵνα καὶ τοῖς πόνοις τοῦ σώματος, καὶ ἡ ψυχὴ πρεπόντως καθαίροιτο.

μς'.

Ὅταν ἡ κενοδοξία μεγάλως φλεγμαίνῃ καθ' ἡμῶν, τὴν ἀδελφῶν τινων ἐπιδημίαν, ἣ οἷον δῆποτε ξένον εἰς πρόφασιν τῆς οικείας κακίας εὐρίσκουσα, καλὸν τότε τὸ σύμμετρον ἐπιτρέπειν σχολὴν τῇ συνήθει διαίτη· καὶ γὰρ τὸν δαίμονα ἄπρακτον, καὶ μᾶλλον πενθοῦντα τὴν ἐπιχειρήσιν ἀποπεψόμεθα. καὶ τὸν θεσμόν τῆς ἀγάπης ἐγκρίτως πληρώσομεν, καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἐγκρατείας ἀνεπίδεικτον διὰ τῆς συγκαταβάσεως φυλάξομεν.

μζ'.

Ἡ νηστεία ἔχει μὲν καθ' ἑαυτὴν καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν· ἐργαλεῖον γὰρ ἐστίν, ὡς περ εἰς σωφροσύνην ῥυθμιζόν τοὺς θέλοντας. οὐδεὶ οὖν ἐπ' αὐτῇ μέγα φρονεῖν τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστάς, ἐκδέχεσθαι δὲ μόνον ἐν πίστει Θεοῦ τὸ πέρασ ἡμῶν τοῦ σκοποῦ. οὔτε γὰρ οἱ τῶν οἴων δῆποτε τεχνῶν ἐπιστήμονες τὸ τοῦ ἐπαγγέλματος ἀποτέλεσμα ἐκ τῶν ἐργαλείων καυχῶνται ποτε. ἀλλὰ περιμένει τούτων ἕκαστος τὸ εἶδος τοῦ ἐγχειρήματος, ἵνα ἐξ ἐκείνου τὸ ἀκριβὲς τῆς τέχνης ἐνδείξηται.

μή.

Ὁν τρόπον ἡ γῆ συμμέτρως ἀρδευομένη, καθαρὸν τὸ καταβαλλόμενον εἰς αὐτὴν σπέρμα μετὰ πλείστης προσθήκης ἀνήσιν, ὑπὸ πολλῶν δὲ μεθυσκομένη ἔμβρων, ἀκάνθας καὶ τριβόλους φέρει μόνον· οὕτω καὶ ἡ γῆ τῆς καρδίας ἐὰν μὲν συμμέτρῳ οἴνῳ χρώμεθα, καθαρὰ τὰ φυσικὰ αὐτῆς ἀναδίδωσι σπέρματα· καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου δὲ Πνεύματος εἰς αὐτὴν ἐπισπειρόμενα, εὐθαλῆ λίαν

ἀναφέρει, καὶ πολύκαρπα. ἐὰν δὲ διάβροχος ὑπὸ τῆς πολυποσίας γίνεται, ἀκάνθας ὄντως φέρει τοὺς ἀπαντας αὐτῆς λογισμοὺς, καὶ τριβόλους.

Ὅταν ὁ νοῦς ἡμῶν τῷ τῆς πολυποσίας ἐνήχηται κύματι, οὐ μόνον τοῖς ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἐν τῷ ὕπνῳ σχηματιζομένοις ἐμπαθῶς εἰδώλοις ἐνορᾷ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ ὄψεις τινὰς ἀναπλάττων εὐπρεπεῖς, ταῖς ἑαυτοῦ φαντασίαις ὡς ἐρρωμέναις τισὶ κέχρηται διαπύρως· θερμαινόμενων γὰρ τῶν συνουσιαστικῶν ὀργάνων ὑπὸ τῆς τοῦ οἴνου ζέσεως, ἀνάγκη πᾶσα παριστᾶν ἑαυτῷ τὸν νοῦν, σκιάν τοῦ πάθους ἐνήδονον. ἐχρῆν οὖν τῇ συμμετρίᾳ ἡμᾶς κεχημένους, τὴν ἐκ τοῦ πλεονάζοντος διαφυγεῖν βλάβην· ὅτε γὰρ οὐκ ἔχει τὴν ὑποσύρουσαν αὐτὸν ὁ νοῦς ἡδονὴν πρὸς τὴν ζωγραφίαν τῆς ἀμαρτίας ἀφάνταστος ὄλος διαμένει, καὶ τὸ κρεῖττον ἀθήλυτος.

μθ'.

Πάντα τὰ κατασκευαστὰ πόματα, ἃ δὴ προπόματα καλοῦσιν οἱ ταύτης τεχνῖται τῆς ἐπινοίας, ὡς ἔοικε διὰ τὸ ὀδηγεῖν εἰς γαστέρα τὸ πλῆθος τῶν βρωμάτων, οὐδεὶ μεταδιώκειν τοὺς θέλοντας τὰ οἰδαίνοντα κολάζειν μέρη τοῦ σώματος· οὐ γὰρ μόνον αὐτῶν ἡ ποιότης ἐπιβλαβὴς τοῖς ἀγωνιζομένοις σώμασι γίνεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ παράλογος αὐτῶν σύγκρασις, πλήττει λίαν τὴν * θεόφοβον συνείδησιν· τί γὰρ ἄρα τὸ λείπον τῆ τοῦ οἴνου φύσει, ἵνα διαφόρων ἡδυσμάτων ἐπιμιξία, ἡ τούτου στερότης θηλύνοιτο;

ἐν ἄλλ θεοφόρον

Ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ ταύτης τῆς ἱερᾶς πολιτείας Διδάσκαλος, Ἰησοῦς Χριστός, ὄξος ἐν τῷ πάθει παρὰ τῶν ὑπουργούντων τοῖς διαβολικοῖς ἐπιτάγμασι πεπότισται, ἵνα ὑπογραμμὸν ἡμῖν, (ἐμοὶ δοκεῖ) ἐναργῆ καταλίπη τῆς τῶν ἱερῶν ἀγῶνων διαθέσεως· οὐδεὶ γὰρ φησι τοῖς ἡδύνοσι κεχρησθαι βρώμασιν ἢ πόμασι τοὺς ἀγωνιζομένους κατὰ τῆς ἀμαρτίας· ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ πικροῦ τῆς μάχης μετὰ καρτερίας ἀνέχεσθαι· προστεθείτω δὲ καὶ ὕσσωπον τῷ σπόγγῳ * τῆς ὕβρεως, ὅπως ἂν τελειῶς ἐμφέροιτο τῷ ὑποδείγματι τὸ σχῆμα τῆς ἡμῶν καθάρσεως· τὸ μὲν γὰρ ὄριμύ, τῶν ἀγῶνων ἴδιον· τὸ δὲ καθαρτικόν, πάντως τῆς τελειώσεως.

ν.

νά.

Τῷ λουτρῷ παραβάλλειν, οὐκ ἂν τις ἀμαρτωλὸν ἢ παράλογον ἀποφήνοιτο· τὸ δὲ δι' ἐγκράτειαν καὶ τούτου ἀπέχεσθαι, καὶ ἀνδρεῖον λέγω, καὶ σωφρονέστατον· οὔτε γὰρ τὸ σῶμα ἡμῶν ἐκθηλύνει ἢ ἐνήδονος

ἐν ἄλλ βρώσεως

νβ'.

ἐκείνη ὑγρασία, οὔτε μὴν εἰς ὑπόμνησιν τῆς γυμνότητος τοῦ Ἀδάμ τῆς ἀδόξου ἐρχόμεθα· ἵνα καὶ τῶν ἐκείνου φύλλων εἰς τὸ σκεπάσαι τὴν δευτέραν τῆς αἰσχύνης φροντίζωμεν πρόφασιν· οἱ γὰρ μάλιστα ἀπὸ τῆς τοῦ βίου πρὸ βραχείας ἐκπηδήσαντες ἐξωλείας, ἀγνεῖα τοῦ ἑαυτῶν σώματος τῷ κάλλει τῆς σωφροσύνης ἐνωθῆναι ὀφείλομεν.

γγ' Ἰατρὸν μετακαλεῖσθαι ἐν τῷ καιρῷ τῶν νόσων, οὐδὲν τὸ κωλύον· ἐπειδὴ γὰρ ἔμελεν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπεύου πείρας ποτὲ συλλέγεσθαι ἢ τέχνη, διὰ τοῦτο καὶ προὔπηρχε τὰ φάρμακα· πλὴν οὐκ ἐχρῆν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλπίδα ἔχειν τῆς ἰάσεως, ἀλλ' εἰς τὸν ἀληθινὸν ἡμῶν σωτῆρα καὶ ἰατρὸν, Ἰησοῦν Χριστόν· ταῦτα δὲ λέγω τοῖς ἐν Κοινοβίοις ἢ ἐν Πόλεσι, τῆς ἐγκρατείας τὸν σκοπὸν κατορθοῦσι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἐκ τῶν συμβαινουσῶν αὐτοῖς περιστάσεων, ἄπαυστον ἔχειν διὰ τῆς ἀγάπης τὴν ἐνέργειαν τῆς πίστεως. ἄλλως τε, καὶ διὰ τὸ μὴ εἰς κενοδοξίαν αὐτοὺς καὶ πειρασμὸν ἐμπίπτειν τοῦ διαβόλου, ἐξ ὧν τινες αὐτῶν, ἰατρῶν μὴ χρῆζειν ἐπὶ πολλῶν ἐπαγγέλλονται. εἶδέ τις τὸν ἀναχωρητικὸν βίον ἐρημικωτέροις μεταξὺ δύο μόνον ἢ τριῶν ὁμοτρόπων ἀδελφῶν κατορθοῖ τόποις, μόνῳ τῷ Κυρίῳ, ἑαυτὸν τῷ ἰωμένῳ ἡμῶν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ἐν πίστει προσαγέτω, καὶ ὅποιοις ἂν περιπίπτῃ πάθει. ἔχει γὰρ τῶν νόσων ἰκανὴν μετὰ Κύριον τὴν ἐρημίαν παρήγορον. ὅθεν οὔτε τῆς ἐνεργείας ὁ τοιοῦτος πένεται ποτε τῆς πίστεως. ἐπειδὴ μάλιστα οὔτε ποὺ ἐνδείξασθαι τὴν ἐκ τῆς ὑπομονῆς εὐρίσκει ἀρετὴν· καλῶ τῷ τῆς ἐρημίας κεχρημένος παραπετάσματος· διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Κύριος κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ.

νδ' Ὅταν πρὸς τὰς συμβαινούσας ἡμῖν σωματικὰς ἀνωμαλίας λίαν ἀπεχθανώμεθα, εἰδέναί δεῖ ὅτι ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐτι δεδούλωται ταῖς ἐπιθυμίαις τοῦ σώματος· διὸ καὶ τὰς ὑλώδεις ποθοῦσα εὐπραγίας, οὔτε ἀναχωρῆσαι τῶν καλῶν τοῦ βίου βούλεται, ἀλλὰ καὶ ἀσχολίαν μεγάλην ἡγεῖται, τὸ μὴ δύνασθαι διὰ τὰς νόσους κεχρηθῆναι τοῖς τοῦ βίου ὠραίοις· ἐάν δὲ εὐχαρίστως τὰς ἐκ τῆς νόσου προσδέχεται ἀνίας, οὐ μακρὰν οὔσα τῶν τῆς ἀπαθείας ὄρων γνωρίζεται· ὅθεν καὶ τὸν θάνατον ὡς πρόφασιν ὄντα μᾶλλον ζωῆς ἀληθινης, τότε μετὰ χαρᾶς ἀπεκδέχεται.

νε' Οὐ καὶ ἐπιθυμήσῃ ἢ ψυχὴ χωρισθῆναι

τοῦ σώματος, εἰμὴ ἄποιος αὐτῇ ἢ πρὸς τὸν ἀέρα· τοῦτον διάθεσις γένηται· πᾶσαι γὰρ αἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος τῇ πίστει ἀντίκεινται· ἐπειδὴ αἱ μὲν, τῶν παρόντων μόνον γίνονται· ἢ δὲ, τὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπαγγέλεται πολυτέλειαν. πρᾶσθαι οὖν τὸν ἀγωνιζόμενον, μὴ περὶ δένδρων τινῶν εὐκλόνων, ἢ συσκίων, ἢ πηγῶν καλλιρρόων, ἢ λειμώνων ποικίλων καὶ εὐανθῶν, ἢ οἴκων εὐπρεπῶν, ἢ καὶ συγγενικῶν διατριβῶν ἐνθυμῆσθαι πώποτε· μήτε δὲ τῶν πανηγυρικῶν, εἰ τύχοι, μεμνηθῆναι φιλοτιμιῶν· ἀλλὰ κεχρηθῆναι μὲν τοῖς ἀναγκαίοις εὐχαρίστως, ὁδὸν δὲ τινα ξένην ἡγεῖσθαι τὸν βίον, πάσης σαρκικῆς διαθέσεως ἔρημον. οὕτω γὰρ ἂν μόνον στενώσαντες ἡμῶν τὴν διάνοιαν, εἰς τὸ ἴχνος αὐτὴν ὅλην τῆς αἰωνίου ἐπιτρέψωμεν ὁδοῦ.

νς' Ὅτι ἡ βλέψις, καὶ ἡ γεῦσις καὶ αἱ λοιπαὶ αἰσθήσεις διαφοροῦσι τὴν μνήμην τῆς καρδίας ὅταν αὐταῖς ὑπὲρ τὸ μέτρον κεχρημέθα, πρώτη Εὐα ἡμῖν ὁμιλεῖ τὸ τοιοῦτον. ἕως μὲν γὰρ ὅτε οὐκ ἐπέιδεν ἐκείνη εἰς τὸ δένδρον, τῆς παραγγελίας ἡδέως, ἐμέμνητο τοῦ Θεοῦ ἐπιμελῶς προστάγματος· διὸ καὶ ταῖς πτέρυξιν ἐτι τοῦ Θεοῦ, ὡς περ ἐσκέπετο ἔρωτος· ἐντεῦθεν τὴν αὐτῆς ἀγνοοῦσα γυμνότητά· ἐπειδὴ δὲ εἶδε τὸ ξύλον ἡδέως, καὶ μετὰ πολλῆς αὐτοῦ τῆς ἐπιθυμίας ἔψατο, καὶ λοιπὸν τοῦ ἐξ αὐτοῦ καρποῦ μετὰ ἐνεργοῦς τινος ἐγεύσατο ἡδονῆς, εὐθὺς μὲν διηδύνθη πρὸς σωματικὴν συμπλοκὴν, ὡς γυμνῇ τῷ πάθει συνατθεῖσα, ὅλην δὲ αὐτῆς τὴν ἐπιθυμίαν εἰς τὴν τῶν παρόντων ἀπόλαυσιν δέδωκε, μίξασα διὰ τὸ τοῦ καρποῦ ἡδύφανεσ τῷ ἑαυτῆς, καὶ τῷ τοῦ Ἀδάμ πταίσματι. ὅθεν δυσχερῶς λοιπὸν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς μεμνησθαι τοῦ Θεοῦ δύναται, ἢ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν· ἡμεῖς οὖν εἰς τὸ βάθος ἀεὶ τῆς καρδίας ἡμῶν μὴ ἀφορῶντες μετὰ μνήμης ἀπαύστου τοῦ Θεοῦ, ὡς πηροὶ τὰς ὄψεις, τῷ φιλαπατεῶνι τούτῳ ἐνδιάγωμεν βίῳ· φιλοσοφίας γὰρ ὄντως πνευματικῆς ἴδιον, ἄπτερον ἀεὶ τὸν ἔρωτα διαφυλάττειν τῶν ὄψεων. τοῦτο δὲ καὶ ὁ πολυπειρότατος Ἰωβ διδάσκει ἡμᾶς λέγων, εἶδὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ μου ἐπηκολούθησεν ἡ καρδία μου· ὄντως ἀκροτάτης ἐγκρατείας ὑπάρχει ἢ ὑπέθεσις γνώρισμα.

ζ' Ὁ ἐνδὴμῶν ἀεὶ τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, ἐκδημεῖ πάντων τῶν τοῦ βίου ὠραίων. πνεύ-

ματι γὰρ περιπατῶν τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας εἰδέναι οὐ δύναται· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν τῷ φρουρίῳ τῶν ἀρετῶν τοὺς περιπάτους ὁ τοιοῦτος ποιεῖται, αὐτὰς ὡς περ τὰς ἀρετὰς πυλωροὺς ἔχων, τοῦ τῆς ἀγνεύσεως πολίσματος. διὸ καὶ ἀπρακτοὶ λοιπὸν αἱ τῶν δαιμόνων τότε ἐπ' αὐτῷ γίνονται μηχαναί. καὶ ἄχρι τῶν θυρίδων τῆς φύσεως τὰ τοῦ πανδήμου ἔρωτος καταφθάσῃ πως βέλη.

νη'. Ὅταν μὴκέτι τῶν τῆς γῆς ὠραίων ἀρξῆται ἡμῶν ἐπιθυμεῖν ἡ ψυχὴ, τότε ἀκηδιστῆς τις ὡς τὰ πολλὰ νοῦς αὐτῆ ὑπεισέρχεται, μῆτε τῆ διακονία τοῦ λόγου συχωρῶν ἡδέως ὑπηρετεῖν, μῆτε μὴν τρανήν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων αὐτῆ καταλιμπάνων ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ὑπερβαλλόντως ἐξαχρειῶν ζωὴν, ὡς οὐκ ἔχουσιν ἔργον ἀρετῆς ἄξιον. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν γνώσιν ἐξουθενῶν, ὡς καὶ ἄλλοις ἤδη πολλοῖς παρασχεθεῖσαν, ἢ μὴδέντι τέλειον ἐπαγγελλομένην ἡμῖν. τοῦτο δὲ τὸ χλιαρὸν καὶ νωθροποιὸν ἐκφουζόμεθα πάθος, εἴγε εἰς στενοὺς ἄγαν ὄρους ἐπιστήσομεν ἡμῶν τὴν διάνοιαν, πρὸς μόνην τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ἀφορῶντες· οὕτω γὰρ ἂν μόνον εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁ νοῦς ἐπαναδραμῶν θέρμη, τῆς διαφορήσεως ἐκείνης ἀναχωρῆσαι τῆς ἀλόγου δυνήσεται.

νο'. Ἀπαιτεῖ ἡμᾶς πάντως ὁ νοῦς, ὅταν αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῆ μνήμης ἀποφράξωμεν τοῦ Θεοῦ, ἔργον ὀφείλον αὐτοῦ πληροφορεῖν τὴν ἐντρέχειαν. δεῖν οὖν αὐτῷ διδόναι, τὸ Κύριε Ἰησοῦ μόνον, εἰς ὀλόκληρον πραγματείαν τοῦ σκοποῦ. οὐδεὶς γὰρ φησὶν λέγει Κύριον Ἰησοῦν, εἰμὴ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. ἀλλ' οὕτω στενωῶς τὸ ῥητὸν διαπαντὸς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ταμείοις θεωρεῖται, ἵνα μὴ εἰς φαντασίας ἐκτρέπεται. ὅσοι γὰρ τοῦτο τὸ ἅγιον καὶ ἐνδοξον ὄνομα ἐν τῷ βάθει μελετῶσιν ἀπαύστως τῆς καρδίας, οὗτοι καὶ τὸ φῶς αὐτῶν τοῦ νοῦ δύνανται ὄραν ποτε. στενεῖ γὰρ * μερίμνη ὑπὸ τῆς διανοίας κρατούμενον, πάντα τὸν ἐπιπολάζοντα ῥύπον τῆ ψυχῆ, ἐν αἰσθήσει ἰκανῆ καταφλέγει. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν φησὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν. ὅθεν εἰς ἀγάπην λοιπὸν πολλὴν τὴν ψυχὴν τῆς αὐτοῦ δόξης προσκαλεῖται ὁ Κύριος. ἐγχρονίζον γὰρ τὸ ἐνδοξον ἐκεῖνο, καὶ πολυπόθητον ὄνομα διὰ τῆς μνήμης τοῦ νοῦ τῆ θερμῆ τῆς καρδίας, ἔξιν ἡμῖν πάντως ἐμποιεῖ τοῦ ἀγαπᾶν τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα,

μηδενὸς ἔντος λοιπὸν τοῦ ἐμποδιζόντος. οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ μαργαρίτης ὁ πολύτιμος, ὄντινα πωλήσας τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀπασάν τις κτήσασθαι δύναται, καὶ ἔχειν ἀνεκλάλητον ἐπὶ τῆ αὐτοῦ εὐρέσει χαρὰν.

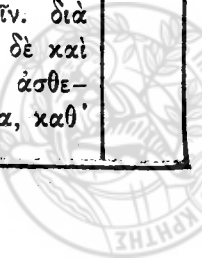
* Ἄλλη ἐστὶν ἡ εἰσαγωγὸς χαρὰ, καὶ ἄλλη ἡ τελειοποιός. ἡ μὲν γὰρ, φαντασίας οὐχ ὑπάρχει ἄμοιρος, ἡ δὲ, ταπεινοφροσύνην ἔχει τὴν δύναμιν. μέσον δὲ τούτων ἐστὶ λύπη θεοφιλῆς, καὶ * ἀνάλητον δάκρυον. ἐν γὰρ πλήθει ἔντως σοφίας, πλήθος γνώσεως, καὶ ὁ προστιθεὶς γνώσιν, προστίθῃσιν ἄλγημα. διὰ τοῦτο οὖν πρῶτον δεῖ τῆ εἰσαγωγῆς χαρᾶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας προσκληθῆναι τὴν ψυχὴν, ἐλεγχθῆναι δ' αὐτὴν καὶ δοκιμασθῆναι ὑπὸ τῆς ἀληθείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, περίτε ὧν ἐπραξε κακῶν, ἢ καὶ ἔτι πράττει μετεωρισμῶν. ἐν ἐλεγμοῖς γὰρ φησὶν ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἵνα τῆς θείας αὐτὴν ἐλέγξεως δοκιμασάσης, ὡς περ ἐνχωνευτηρίῳ, αὐτῷ τὴν ἐνέργειαν λάβῃ τῆς ἀφαντάστου χαρᾶς, ἐν θερμῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ.

Ξα'. Ὅταν ὑπὸ ὀργῆς ἡ ψυχὴ ταραττήται, ἢ ὑπὸ κραπάλης θολῶται, ἢ ὑπὸ χαλεπῆς δυσθυμίας ὀχλήται, οὐ δύναται ὁ νοῦς ἐγκρατῆς, (καὶ ὅπως ἑαυτὸν βιάζοιτο) γενέσθαι τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης. ἐσκοτισμένος γὰρ ὁλος ὑπὸ τῆς δεινότητος τῶν παθῶν ὧν, ἀλλότριος τῆς οικείας πάντως γίνεται αἰσθήσεως. διόπερ οὐκ ἔχει ποῦ ἢ ἐπιθυμία τὴν ἑαυτῆς ἐκπυπῶσει σφραγίδα, ἵνα φέρῃ ἄληστον ὁ νοῦς τὸ εἶδος τῆς μελέτης, σκληρᾶς τῆς μνήμης τῆς διανοίας, ἐκ τῆς τῶν παθῶν γινομένης ὁμότητος. εἰδὲ τούτων ἐκτὸς εἶη, καὶ βραχὺ ὑπὸ τῆς λήθης ὑποκλαπῆ τὸ ποθούμενον, εὐθέως πάλιν ὁ νοῦς τῆ οικείᾳ ἐντρέχειᾳ χρησάμενος, θερμῶς ἐπιλαμβάνεται τοῦ πολυποθήτου ἐκείνου, καὶ σωτηρίου θηράματος· ἔχει γὰρ αὐτὴν τὴν χάριν τότε, καὶ συμμαλετῶσαν τῆ ψυχῆ, καὶ συγκράζουσας τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, καθὼς ἂν μήτηρ διδάσκη, καὶ πάλιν συμμαλετᾶ τῷ ἑαυτῆς τέκνῳ τὸ, Πάτερ ὄνομα. ἄχρις οὖν εἰς ἕξιν ἀγάγη, τοῦ ἀντ' ἄλλης οἰκίας δηποτοῦν βρεφοπρεποῦς ὀμιλίας, τρανῶς τὸν Πατέρα, καὶ ὑπνοῖ, καλεῖν. διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα, καθ'

ξ'.

ἐν ἄλλ
ἐνεργόν

Ξα'.

ἐν ἄλλ
τῆ
μνήμῃ

ὃ δεῖ. οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις. ἐπειδὴ γὰρ ἡμεῖς νηπιάζομεν πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς τέλειον, τῆς αὐτοῦ πάντως χρῆζομεν βοήθειας· ἵνα ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἀνεκλαλήτου γλυκύτητος, τῶν λογισμῶν ἡμῶν ἀπάντων συνεχομένων τε καὶ καθηδυνομένων, ἐξ ὅλης διαθέσεως πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν κινήθωμεν μνήμην τε, καὶ ἀγάπην. διό περ ἐν αὐτῷ, ὡς αὐτὸς πάλιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος λέγει, κράζομεν, ὅτε ὑπ' αὐτοῦ Θεοῦ πατέρα ρυθμιζόμεθα καλεῖν ἀκαταπαύστως, ἀββᾶ ὁ πατήρ.

Ξβ'. Ὁ θυμὸς πλεόν τῶν ἄλλων παθῶν ταράττειν εἴωθε, καὶ συγγεῖν τὴν ψυχὴν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ μέγιστα αὐτὴν ὠφελεῖ. ἡνίκα γὰρ κατὰ τῶν ἀσεβούντων, ἢ ὅπως δήποτε ἀσελγαινόντων ἀταράχως, αὐτῷ ἵνα ἡ σωθῶσιν, ἢ καταισχυθῶσι, κεχρημέθα προσθήκην αὐτῇ προξενούμεν πραότητος. τῷ γὰρ σκοπῷ πάντως τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγαθότητος συντρέχομεν τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ τὸ θηλυδρώδες αὐτῆς, βαρέως ὀργισθέντες κατὰ τῆς ἀμαρτίας, ἀπαρρενοῦμεν πολλάκις· ὅτι δὲ καὶ αὐτῷ τῷ τῆς φθορᾶς πνεύματι ἐμβριμώμενοι, ὅταν ἐν πολλῇ ὤμεν ἀθυμία ἐπάνω τῆς τοῦ θανάτου φρονούμεν καυχῆσεως, οὐ δεῖ ἀμφιβάλλειν. ὅπερ ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς ὁ Κύριος, δις ἐν τῷ πνεύματι τῷ ᾧ ἐμβριμησάμενος καὶ ταραξᾶς ἑαυτόν, καίτοιγε ἀταράχῳ βουλήσει πάντα ὅσα θέλει ποιῶν, οὕτω τὴν Λαζάρου ψυχὴν ἀπέδωκε τῷ σώματι· ὥστε μοι δοκεῖν εἰς ὅπλον μᾶλλον δικαιοσύνης τῇ φύσει ἡμῶν τὸν σώφρονα θυμὸν παρὰ τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς παρασχεθῆναι Θεοῦ. ὡς περ εἰ κατὰ τοῦ ὄψεως ἐχρήσατο ἡ Εὐα, οὐκ ἂν ὑπ' ἐκείνης τῆς ἐμπαθοῦς ἐνηργεῖτο ἡδονῆς· ὡς τε μοι φαίνεσθαι, ὅτι ὁ διὰ ζῆλον τῆς εὐσεβείας τῷ θυμῷ σωφρόνως κεχρημένος, δοκιμώτερος πάντως παρὰ τῆ τῶν ἀνταποδόσεων εὐρεθήσεται πλάστιγγι, τοῦ οὐδόλως διὰ δυσκινήσιαν νεῦ, εἰς θυμὸν κινουμένου. ἐπειδὴ ὁ μὲν, ἀγύμναστον τὸν τῶν ἀνθρώπων φρενῶν ἡνίοχον ἔχων φαίνεται. ὁ δὲ δὴ ἐπὶ τῶν ἵππων τῆς ἀρετῆς ἐναγώνιος γίνεται, καὶ φέρεται ἐν μέσῳ τῶν δαιμονικῶν παρατάξεων, τὸ τῆς ἐγκρατείας ἀεὶ καταγυμνάζων ἐν φόβῳ Θεοῦ τέθριππον. ὅπερ ἄρμα Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἀναλήψει τοῦ θείου Ἡλίου παρὰ τῇ γραφῇ εἰρημένον, εὐρίσκομεν ἐπειδὴ πρώτοις Ἰουδαίους περὶ τῶν τεσσά-

ρων ἀρετῶν διαφόρως φαίνεται ὁμιλήσας ὁ Θεός· διόπερ ὅλως καὶ ἐπὶ ἄρματος πυρὸς ἀνελήφθη ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικούτος τῆς σοφίας τρόφιμος, ὡς ἵπποις ταῖς οἰκείαις, ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ σώφρων χρησάμενος ἀρεταῖς, ἐν τῷ ἀρπάξαντι αὐτὸν ἐν αὐρᾷ πυρὸς πνεύματι.

Ξγ'. Ὁ γνώσεως μετασχὼν ἀγίας, καὶ γλυκύτητος Θεοῦ γευσάμενος, οὔτε δικάζειν ὀφείλει ποτέ, οὔτε δίκην ὅλως κινεῖν πρὸς τινας. καὶν αὐτὰ ἄπερ ἡμφίαστοι ἀφέληται τις. ἢ γὰρ τῶν ἀρχόντων τοῦ κόσμου τούτου δικαιοσύνη, ἡττηται πάντως τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ. μᾶλλον δὲ οὐδὲν ἔστι πρὸς τὸ δίκαιον τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ ποία διαφορὰ μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἀνθρώπων, εἰμὴ τὸ τούτων δίκαιον ἀτελές ὂν πρὸς τὴν ἐκείνων δικαιοσύνην φαίνοιτο. ὥστε τὸ μὲν, λέγεσθαι ἀνθρώπινον δίκαιον, τὸ δὲ, θείαν δικαιοσύνην. οὕτως οὖν ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν, οὔτε λοιδορούμενος ἀντελοιδόρει, οὔτε πάσχων ἠπείλει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφαίρεισιν τῆς ἐσθῆτος σιωπῶν ὑπέμεινε, καὶ ὑπὲρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ὠδυνᾶτο. καὶ τὸ μείζον ὑπὲρ τῶν κακουργούντων τὸν πατέρα ἡξίου. οἱ δὲ τοῦ κόσμου ἄνθρωποι, οὐκ ἂν τοῦ δικάζεσθαι παύσωνται, εἰμὴ μετὰ προσθήκης ἐνίοτε τὰ τῶν ἐναγῶγων ἀπολάβωσι πράγματα, ὅπταν μάλιστα πρὸ τοῦ χρέους τοὺς τόκους κομιζῶνται, ὥστε αὐτῶν γίνεσθαι τὸ δίκαιον, ἀρχὴν πολλάκις ἀδικίας μεγάλης.

Ξδ'. Οὐ δεῖ, φασίν, ἡκουσα τινῶν εὐλαβῶν λεγόντων, παραχωρεῖν τοῖς τυχοῦσι διαρπάξειν, ἄπερ πρὸς τὴν ἑαυτῶν διοίκησιν, ἢ πρὸς πενήτων ἀνάπαυσιν ἔχομεν· ἵνα μὴ ἀμαρτίας πρόξενοι τοῖς ἀδικούσιν ἡμᾶς δι' ὧν ἀνεξικακοῦμεν γινώμεθα, καὶ μάλιστα εἰ παρὰ χριστιανῶν τοῦτο πάσχομεν· τοῦτο δὲ οὐδὲν ἕτερον ἔστιν, εἰ θέλειν τὰ ἑαυτοῦ ὑπὲρ ἑαυτὸν μετὰ ἀλόγου προφάσεως· εἰ γὰρ καταλιπὼν τὸ εὐχεσθαι, καὶ προσέχειν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, δίκας ἀγορεύειν πρὸς τοὺς θέλοντάς με ἐπηρεάζειν κατὰ μικρὸν ἄρξομαι, καὶ δικαστηρίων παρεδρεύειν προαυλίας, δηλονότι ὅτι τὰ ἐκδικούμενα, κρεῖττονα τῆς ἑαυτοῦ ἡγοῦμαι σωτηρίας, ἵνα μὴ εἶπω, καὶ αὐτοῦ τοῦ σωτηρίου ἐντάλματος· πῶς γὰρ ὅλως τῷ εὐαγγελικῷ ἀκολουθήσω προστάγματι, τῷ κελεύοντί μοι, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ πᾶ μὴ ἀπαίτει; εἰ μὴ μετὰ χαρᾶς ὑπομείνω κατὰ τὸ Ἀποστολικόν

λόγιον τὴν τῶν προσόντων μοι διαρπαγὴν πραγμάτων· ὅποτε οὔτε δικασάμενός τις καὶ ἀπολαβὼν ὅσαπερ ἐδιάσθη, τῆς ἀμαρτίας τὸν πλεονέκτην ἐλευθεροῖ· ἐπειδὴ τὰ φθαρτὰ δικαστήρια τὸ ἀφθαρτον τοῦ Θεοῦ κριτήριον ὀρίζειν οὐ δύνανται· τούτους γὰρ πάντως τοὺς νόμους, ὁ αἴτιος πληροφορεῖ, παρ' οἷς καὶ ὑπὲρ τῆς αἰτίας ἀπολογεῖσθαι αὐτὸν συμβαίνει· ὥστε καλὸν τὸ, τὴν τῶν θελώντων ἡμᾶς ἀδικεῖν, φέρειν βίαν, καὶ εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα διὰ μετανοίας, οὐ μὴν διὰ τῆς ἀνταποδόσεως, ὧν ἀφ' ἡμῶν ἤρπασαν, ἀπολυθῶσι τοῦ τῆς πλεονεξίας ἐγκλήματος· τοῦτο γὰρ θέλει ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἵνα αὐτὸν τὸν πλεονέκτην, οὐχὶ τὸ πλεονεκτῆθέν, ἀπολάβωμεν ποτὲ τῆς ἀμαρτίας, διὰ τῆς μετανοίας, ἐλεύθερον.

Ξε'. Λίαν ἀρμόδιον καὶ διὰ πάντων ἐπωφελές, τὸ ἐπιγνόντας ἡμᾶς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας, εὐθέως ἅπαντα τὰ προσόντα ἡμῖν διαπωλεῖν, καὶ τὰ ἀπὸ τούτων χρήματα διοικεῖν, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, καὶ μὴ προφάσει τοῦ θέλαιν ἐντολὰς ποιεῖν διαπαντός, παρακούειν τοῦ σωτηρίου κελεύσματος· ἔσται γὰρ ἡμῖν ἐκ τούτου, πρῶτον μὲν, ἡ καλὴ ἀμεριμνία, καὶ ἡ ἐντεῦθεν λοιπὸν ἀνεπιβούλυτος πενία, ἥτις πάσης ἀδικίας καὶ πάσης δίκης ἐπάνω φρονεῖ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἡμᾶς μηκέτι, τὴν τὸ πῦρ τῶν πλεονεκτῶν ἀνάπτουσιν ὕλην· περιθάλλει δὲ ἡμᾶς πλέον τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ εἰς τοὺς οἰκείους ὡς γυμνοὺς ὑπάρχοντας ἀναπαύσει κόλπους· οἷον μήτηρ τὸ ἑαυτῆς παιδίον εἰς τὰς οἰκείας προσλαμβανομένη καταθάλλει ἀγκάλας, ὅταν διὰ τὴν νηπιώδη ἀπλότητα τὴν ἑαυτοῦ ἐκδυσάμενον πόρρωπου ἀπορρίψῃ ἐσθῆτα· τῇ γυμνότητι μᾶλλον διὰ πολλὴν ἀκακίαν, ἢ τῇ ποικιλίᾳ τῆς ἐσθῆτος τερπόμενον· φυλάσσω γάρ φησι, τὰ νήπια ὁ Κύριος, ἐταπεινώθη, καὶ ἔσωσέ με.

Ξε'. Καθὸ ἔχομεν, πάντως ὁ Κύριος ἡμᾶς ἀπαιτήσῃ τὸν λόγον τῆς ἐλεημοσύνης, οὐ καθὸ οὐκ ἔχομεν· ἐὰν οὖν ὅπερ εἶχον δοῦναι εἰς πολλοὺς χρόνους, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δαπανήσω διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, χρηστῶ διαπύρω κελεύσματι, περὶ τίνος ἔτι ὁ μηδὲν ἔχων ἐγκληθῆσομαι; ἀλλ' ἐρεῖ τις· πῶθεν οὖν ἐλεηθῆσονται τοῦ λοιποῦ, οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων μετρίως ἐθισθέντες κατ' ὀλίγον διοικεῖσθαι πένητες; μανθανέτω δὲ ὁ τοιοῦτος μὴ προφάσει τῆς ἰδίας φιλοχρηματίας ὀνειδίζειν

τῷ Θεῷ· οὐχ ὑστερήσει γὰρ ὁ Θεὸς τὸ οἰκεῖον οἰκομῶν ὡς ἀπ' ἀρχῆς κτίσμα· οὔτε γὰρ πρὶν οὗτος, ἢ ἐκεῖνος πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην ἐξηγείροντο ἑστεροῦντο τροφῆς, ἢ σκεπασμάτων οἱ πτωχοί. καλὸν οὖν τὸ, παρ' αὐτὴν τὴν ἐπίγνωσιν, μετὰ χρηστῆς διακονίας, ἀπορρίψαι τὸ ἐκ τοῦ πλοῦτου ἀλόγιστον φρόνημά τε, καὶ καύχημα, τὰς οἰκείας ἐπιθυμίας μισήσαντα, ὅπερ ἔστι μισῆσαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν· ἵνα μηκέτι χαίροντες ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων διασπορᾷ, ἐξουδενώσωμεν τὴν ψυχὴν ἡμῶν σφόδρα, ὡς μηδὲν τῶν καλῶν ἐξεργαζόμενοι· ἕως μὲν γάρπου χρημάτων εὐποροῦμεν, χαίρομεν μεγάλως, (εἴπερ ἔστιν εἰς ἡμᾶς ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἐνέργεια) ἐπὶ τῷ τούτων διασκορπισμῷ, ὡς ἰλαρῶς ὑπηρετούμενοι τῷ θείῳ κελεύσματι· ἐπειδὴν δὲ πάντα ἐξαντλήσωμεν, λύπη ἡμῖν ἀπειρος, καὶ ταπεινώσις ἐπεισέρχεται, ὡς μηδὲν δικαιοσύνης ἄξιον διαπραττομένοις· ὅθεν λοιπὸν ἐφ' ἑαυτὴν ἐπιστρέφει ἡ ψυχὴ ἐν πολλῇ ταπεινώσει· ἔν' ὅπερ οὐκ ἔχει κτᾶσθαι καθ' ἡμέραν διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, τοῦτο ἐκ τῆς ἐπιπόνου εὐχῆς, καὶ τῆς ὑπομονῆς, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης ἑαυτῇ περιποιῆται· πτωχὸς γάρ φησι, καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου, Κύριε· οὔτε δὲ τὸ τῆς θεολογίας χάρισμα ἐτοιμάζεται τινι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰμητὶς ἐτοιμάσαι ἑαυτόν, ὥστε πάντα τὰ προσόντα αὐτῷ ἀποκτήσασθαι ἔνεκεν τῆς δόξης τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ· ἵνα ἐν θεοφιλεῖ πενίᾳ τὸν πλοῦτον εὐαγγελίζηται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ εἰρηκῶς, ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ Θεός, καὶ ἐπαγαγὼν· Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζόμενοις δυνάμει πολλῇ, τοῦτο σαφῶς σημαίνει.

Ξε'. Πάντα μὲν τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καλὰ λίαν, καὶ πάσης ἀγαθότητος παρεκτικά· οὐδὲν δὲ οὕτως ἡμῶν ἀναφλέγει, καὶ κινεῖ τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ὡς ἡ θεολογία· γέννημα γὰρ οὕσα αὕτη πρῶτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, πρῶτα πάντως καὶ δῶρα χαρίζεται τῇ ψυχῇ. πρῶτον μὲν γὰρ παρασκευάζει ἡμᾶς πάσης τῆς τοῦ βίου χαίροντας καταφρονεῖν φιλίας, ὡς ἔχοντας ἀντὶ σφραγῶν ἐπιθυμιῶν ἀνεκλάλητον πλοῦτον τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. ἔπειτα δὲ τῷ πυρὶ τὸν νοῦν ἡμῶν περιαιυγάζει τῆς ἀλλοιωτέως, ὅθεν αὐτὸν καὶ καινῶν τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων ποιεῖ. γνησίως οὖν οἱ εἰς ταύτην

προετοιμασθέντες τὴν ἀρετὴν πορευθῶμεν ἀγαπητοί· τὴν εὐπρεπῆ, τὴν πανθέωρον, τὴν πάσης ἀμεριμνίας πρόξενον, τὴν ἐν αὐγῇ φωτὸς ἀρρήτου τὸν νοῦν τρέφουσαν τοῖς λόγοις τοῦ Θεοῦ, τὴν τῷ Θεῷ λόγῳ, ἵνα μὴ πολλὰ λέγω, τὴν λογικὴν ψυχὴν διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν πρὸς κοινωνίαν ἀρμοσαμένην ἀχώριστον· ἵνα καὶ παρὰ ἀνθρώποις ὡ τοῦ θαύματος· τοὺς (1) θειῶδεις φθόγγους ἢ νυμφαγωγὸς ἐναρμόσασα ἢ θεία, τρανωῶς ἄδει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου.

ξή.

Ὁ νοῦς ἡμῶν τὰ πολλὰ, περὶ μὲν τὴν προσευχὴν δυσανασχέτως ἔχει, διὰ τὸ στενὸν ἄγαν καὶ περισταλμένον τῆς εὐκτικῆς ἀρετῆς· εἰς δὲ τὴν θεολογίαν χαίρων ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι, διὰ τὸ πλατὺ, καὶ ἀπολελυμένον τῶν θείων θεωρημάτων. ἵνα οὖν μὴ ὀδὸν αὐτῷ δῶμεν τοῦ πολλὰ λέγειν. ἢ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτὸν πτεροῦσθαι, παραχωρῶμεν τῇ χαρᾷ, καὶ τῇ προσευχῇ τὰ πλεῖστα, καὶ τῇ ψαλμωδίᾳ, καὶ τῇ τῶν γραφῶν ἀναγνώσει σχολάζωμεν· μήτε τῶν φιλολόγων ἀνδρῶν παρορῶντες τὰ θεωρήματα, ὧν ἡ πίστις διὰ τῶν λόγων γνωρίζεται· οὔτε γὰρ ἴδια, αὐτὸ τοῦτο ποιῶντες, παρασκευάζομεν ῥήματα ἐπιμιγῆναι τοῖς λόγοις τῆς χάριτος, οὔτε μὴν ὑπὸ τῆς κενοδοξίας αὐτὸν ὑποσυρῆναι διαφορηθέντα διὰ τῆς πολλῆς χαρᾶς καὶ τῆς πολυλογίας παραχωρήσομεν, ἀλλὰ καὶ πάσης φαντασίας αὐτὸν ἐκτὸς ἐν τῷ καιρῷ τῆς θεωρίας φυλάξομεν, καὶ δακρυώδεις αὐτῷ σχεδὸν τὰς πάσας ἐκ τούτου ἐννοίας περιποιήσομεν· ἀναπαυόμενος γὰρ ἐν τοῖς καιροῖς τῆς ἡσυχίας, καὶ καθηδυνόμενος ὑπὸ τοῦ τῆς εὐχῆς μάλιστα γλυκάσματος, οὐ μόνον τῶν προειρημένων αἰτιῶν ἐκτὸς γίνεται, ἀλλὰ καὶ πλέον ἀνανεοῦται εἰς τὸ δξέως, καὶ δίχα πόνου τοῖς θείοις ἐπιβάλλειν θεωρήμασι, μετὰ τοῦ, καὶ εἰς τὴν θεωρίαν αὐτὸν τῆς διακρίσεως ἐν πολλῇ προκόπτειν ταπεινώσει· πλήν δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐστὶν εὐχὴ παντὸς πλάτους ἐπάνω· αὕτη δὲ ἐκείνων μόνον ὑπάρχει, τῶν ἐν πάσῃ αἰσθῆται καὶ πληροφορία ἐμπεπλησμένων τῆς ἁγίας χάριτος.

ξθ'.

Ἡ χάρις τὴν ἀρχὴν ἐν αἰσθῆται πολλῇ τὴν ψυχὴν τῷ οἰκείῳ εἴωθε περιαιυγάζειν φωτί· προϊόντων δὲ τῶν ἀγώνων, ἀγνωστῶς τὰ πολλὰ ἐνεργεῖ τῇ θεολόγῳ ψυχῇ τὰ ἐαυτῆς μυστήρια. ἵνα τότε μὲν ἡμᾶς χαί-

ροντας εἰς τὸ ἶχνος ἐπιβάλλῃ τῶν θείων θεωρημάτων, ὡς ἐξ ἀγνοίας εἰς γνώσιν καλουμένους. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῶν ἀγώνων, ἀκενόδοξον ἡμῶν τὴν γνώσιν διαφυλάττη. δεῖ οὖν λυπεῖσθαι μὲν ἡμᾶς συμμέτρως ὡς ἐγκαταλειφθέντας, ἵνα πλέον ταπεινωθῶμεν, καὶ ὑποταγῶμεν τῇ δόξῃ τοῦ Κυρίου, χαίρειν δὲ εὐκαιρῶς τῇ ἀγαθῇ ἐλπίδι πτερομένους· ὡς γὰρ ἡ πολλὴ λύπη εἰς ἀπελπισμὸν καὶ ἀπιστίαν τὴν ψυχὴν περίστησι, οὕτω καὶ ἡ πολλὴ χαρὰ εἰς οἴησιν αὐτὴν προσκαλεῖται, ἐπὶ τῶν ἐτι δὲ νηπιαζόντων λέγω· φωτισμοῦ μὲν γὰρ καὶ ἐγκαταλείψεως τὸ μέσον, πείρα· λύπης δὲ καὶ χαρᾶς τὸ μέσον, ἐλπίς. ὑπομένων γὰρ φησὶν ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχε μοι, καὶ πάλιν κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ παρακλήσεις σου εὐφραναν τὴν ψυχὴν μου.

Ὡς περ αἱ τῶν λουτρῶν συνεχῶς ἀνοιγόμεναι θύραι, τὴν ἐνδον θέρμην θάττον ὠθοῦνται πρὸς τὰ ἔξω, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὅταν πολλὰ θέλῃ διαλέγεσθαι, κἄν πάντα καλῶ λέγῃ, τὴν ἑαυτῆς μνήμην διὰ τῆς φωνητικῆς πύλης διαφορεῖ. ὅθεν λοιπὸν ὁ νοῦς στερίσκεται μὲν τῶν * Κυρίων ἐννοιῶν, αὐτὴν δὲ τὴν τῶν * λόγων συμπληγάδα ὀχληδὸν πῶς τοῖς τυχοῦσι διαλέγεται. ἐπειδὴ οὔτε τὸ Ἄγιον, λοιπὸν, ἔχει Πνεῦμα, εἰς ἀφάνταστον αὐτὴν συντηροῦν διάνοιαν. φεύγει γὰρ αἶ τὸ ἀγαθὸν τὴν πολυλογίαν, ὡς ταραχῆς ἐν ἀπάσης καὶ φαντασίας ξένον. καλὴ οὖν ἡ εὐκαιρος σιωπὴ. οὐδὲν ἕτερον οὔσα, ἢ μήτηρ ἐννοιῶν σοφωτάτων.

Πολλὰ μὲν οὖν τῇ Θεολόγῳ ψυχῇ τὴν ἀρχὴν διανοχλεῖν, αὐτὸς ἡμᾶς ὁ λόγος τῆς γνώσεως, διδάσκει πάθη. πλεῖον δὲ πάντων ὁ θυμὸς, καὶ τὸ μῖσος. τοῦτο δὲ πάσχει, οὐ τοσοῦτον διὰ τοὺς ἐνεργούντας ταῦτα δαίμονας, ὅσον διὰ τὴν οἰκείαν προκοπὴν. ἕως μὲν γὰρ ἡ ψυχὴ τῷ τοῦ κόσμου φρονήματι συναπάγεται, κἄν ὀπωσοῦν ἴδῃ τὸ δίκαιον παρὰ τινων καταπατούμενον, ἀκίνητος καὶ ἀτάραχος μένει. τῶν γὰρ ἰδίων ἐπιθυμιῶν φροντίζουσα, εἰς τὸ δίκαιον οὐκ ἀφορᾷ τοῦ Θεοῦ. ὅτε δὲ τῶν ἑαυτῆς ἐπάνω ἀρξῆται γενέσθαι * παθῶν, διάτε τὴν τῶν παρόντων καταφρόνησιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἐν ἑαυτῷ τὸ δίκαιον, οὔτε ἐν ἑτέρῳ ἀθετούμενον ἰδεῖν φέρει, ἀλλὰ χολᾷ κατὰ

δ.

ἐν ἄλλ
τῶν
καιρί-
ων.
ἐν ἄλλ
λογι-
σμῶν.

οά.

ἐν ἄλλ
ἐπιθυ-
μιῶν

(1) Ἐν ἄλλ. τοὺς θεωδοῦς φθόγγους ἢ νυμφαγωγὸς ἐναρμόση ἢ θεία, τρανωῶς ἄδοντας τὰς δυναστείας τοῦ Θεοῦ.

τῶν κακούργων καὶ ταραττεται, ἕως οὗτου τοὺς ὑβριστὰς ἰδῆ τῆς δικαιοσύνης εὐσεβεῖ λογισμῶ, τῷ ταύτης ἀπολογουμένους ἀξιώματι. διὰ τοῦτο οὖν τοὺς μὲν ἀδίκους μισεῖ, τοὺς δὲ δικαίους ὑπεραγαπᾷ. ἀσυνάρπακτον γὰρ πάντως τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς γίνεται, ὅταν τὸ ἑαυτῆς παραπέτασμα, τὸ σῶμα λέγω, εἰς λεπτότητα πολλὴν διὰ τῆς ἐγκρατείας ἐξυφάνῃ. πλὴν κρεῖττον ἔστι πολὺ τοῦ μισεῖν τοὺς ἀδίκους, τὸ κλαίειν τὴν ἑαυτῶν ἀναισθησίαν. εἰ γὰρ κἀκεῖνοι μίσους ὑπάρχουσιν ἄξιοι, ἀλλὰ τὴν * φιλόθεον ψυχὴν, ὁ λόγος οὐ θέλει, ὑπὸ μίσους διοχλεῖσθαι. ἐπειδὴ μίσους ἐμπαρόντος τῆ ψυχῆ, οὐκ ἐνεργεῖ ἡ γνῶσις.

Ὁ θεολόγος νοῦς ὑπ' αὐτῶν τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ καθηδυνόμενος τὴν ψυχὴν καὶ διαπυρούμενος, τοῖς τῆς ἀπάθειας * προβάλλει μέτροις ἐν εὐκαιροῖς πλάττει. τὰ λόγια γὰρ φησι Κυρίου λόγια ἀγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῆ γῆ. ὁ δὲ γνωστικὸς ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἐνέργειαν πείρας βεβαιούμενος, ἐπάνω τῶν παθῶν γίνεται. γεύεται δὲ καὶ ὁ θεολόγος, εἴπερ ταπεινότερον ἑαυτὸν διάθοιτο, τῆς πείρας τῆς γνωστικῆς, καὶ ὁ γνωστικὸς εἴπερ ἀπταιστον τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς ἔχη μέρος, τῆς θεωρητικῆς πρὸς ὀλίγον ἀρετῆς. τὰ γὰρ δύο οὐ συμβαίνει ἐκάστω ἐξ ὀλοκλήρου παραγίνεσθαι χαρίσματα. ἵνα τῶν ἀμφοτέρων θαυμάζοντων εἰς ὃ ἕκαστος ἐκάστου περιτεύει, ἡ ταπεινοφροσύνη ἐν αὐτοῖς μετὰ ζήλου δικαιοσύνης πλεονάζῃ. διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει· ὦ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἀλλῶ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα.

Ὅταν δὲ ἐν εὐθηνία ἡ ἡ ψυχὴ τῶν φυσικῶν αὐτῆς καρπῶν, μεγαλοφωνότερον καὶ τὴν ψαλμοδίαν ποιεῖται, καὶ φωνῆ μᾶλλον θέλει προσεύχεσθαι, ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργεῖται, μετὰ πάσης ἀνέσεως, καὶ ἡδύτητος ψάλλει καὶ εὐχεται ἐν μόνῃ τῇ καρδίᾳ, ἔπειτα δὲ ἐκείνη μὲν τῇ διαθέσει, χαρὰ πεφαντασμένη. ταύτη δὲ πνευματικὸν δάκρυον, καὶ μετὰ ταῦτα θυμηδία τις φιλήσυχος. θερμὴ γὰρ ἡ μνήμη διὰ τὴν τῆς φωνῆς μένουσα συμμετρίαν, δακρυώδεις τινὰς, καὶ ἡπίους ἐννοίας τὴν καρδίαν πάντως παρασκευάζει φέρειν. ὅθεν ὄντως ἔστιν ἰδεῖν τὰ σπέρματα τῆς εὐχῆς μετὰ δακρύων ἐν τῇ γῆ τῆς καρδίας, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς τοῦ θερισμοῦ ἐνσπειρό-

μενα χαρᾶς· πλὴν, ὅτε ὑπὸ πολλῆς δυσθυμίας βαρούμεθα, δεῖ ὀλίγον μείζονι τῇ φωνῇ ποιεῖσθαι ἡμᾶς τὴν ψαλμοδίαν, τῇ τῆς ἐλπίδος χαρᾶ, τοὺς φθόγγους τῆς ψυχῆς ἀνακρούοντας, ἄχρις οὐ τὸ νέφος ἐκεῖνο τὸ βαρὺ, ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ μέλους διαλυθῆ.

Ἦνίκα ἐν τῇ ἑαυτῆς ἐπιγνώσει ἡ ψυχὴ γένηται, φέρει καὶ ἐξ ἑαυτῆς θερμὴν τινὰ καὶ θεοφιλῆ αἰδῶ. μὴ συγχεομένη γὰρ ὑπὸ τῶν μεριμνῶν τοῦ βίου, ἐρωτᾷ τινὰ ἀποτίκει ἐν τῇ εἰρήνῃ συμμετρῶς τὸν Θεὸν ζητοῦσα τῆς εἰρήνης. ἀλλὰ ταύτης μὲν ταχέως διαφορεῖται τῆς ἐνθυμήσεως, ἢ ὑπὸ τῶν αἰσθησεων προδιδόμενης τῆς μνήμης, ἢ καὶ ἀναλισκούσης τῆς φύσεως θάττον τὸ οἰκεῖον, διὰ πενίαν, καλὸν ὅθεν οἱ τῶν ἐλλήνων σοφοί, οὐπερ διὰ τῆς ἐγκρατείας ἐπιτυγχάνειν ἐνόμιζον, τοῦτο οὐκ εἶχον ὡς ἔδει. διὰ τὸ μὴ ἐνεργεῖσθαι τὸν νοῦν αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀενάου καὶ πάντα ἀληθινῆς σοφίας, ἡ δὲ ἐκ τοῦ παναγίου Πνεύματος φερομένη θερμὴ τῇ καρδίᾳ, πρῶτον μὲν εἰρηνικὴ ἔστιν ὄλη, καὶ ἀνένδοτος. καὶ ὅλα τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ προσκαλουμένη πόθον, καὶ οὔτε ἐξω τῆς καρδίας ῥιπιζομένη, δι' ἑαυτῆς δὲ μᾶλλον ὄλον τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀγάπην τινὰ ἀπειρον κατευφραίνουσα, καὶ χαράν. δεῖ μέντοι ἐπιγνόντας ἐκείνην, εἰς ταύτην καταφθάσαι· ὑγαινούσης μὲν γὰρ πως τῆ ἐγκρατείας τῆς φύσεως, ὑπάρχει γνῶρισμα ἢ φυσικὴ ἀγάπη, ἀχθῆναι δὲ τὸν νοῦν εἰς ἀπάθειαν, ὡς ἡ Πνευματικὴ ἀγάπη, οὐ δύναται.

Ὡσπερ ὁ ἀήρ οὗτος ὁ περὶ ἡμᾶς, ἐμπνέοντος μὲν τοῦ Βορρᾶ τῇ κτίσει, καθαρὸς διαμένει διὰ τὴν τοῦ ἀνέμου λεπτήν τινα καὶ αἰθριοποιὸν φύσιν, τοῦ δὲ Νότου πνέοντος ὄλος ὡς περ δασύνεται, τῆς τοῦ ἀνέμου τούτου ἀχλυοποιῶ φύσεως, λόγῳ τινὸς συγγενείας ἐκ τῶν ἑαυτοῦ μερῶν τὰς νεφέλας κατὰ πάσης ἐπιφέροντος τῆς οἰκουμένης· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὅτε μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος ἐπιπνοίας ἐνεργεῖται, ἐκτὸς τῆς δαιμονικῆς ὄλη ἀχλύος εὐρίσκεται. ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος σφοδρῶς τῆς πλάνης ἐμπνέεται, ὑπὸ τῶν νεφελῶν ὄλη τῆς ἀμαρτίας σκεπάζεται. ἐχθρῶν οὖν ἡμᾶς αἰετὴν τὴν πρόθεσιν ἐκ πάσης τῆς ἰσχύος πρὸς τὴν καθαρτικὴν καὶ ζωοποιὸν αὔραν ἐπιστρέφειν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τουτέστι πρὸς ὃ εἶδεν ἀπὸ Βορ-

ἔνῃλλ
θεοφι-
λή.

ὁδ'.
ἰσ.
προσ-
βάλλει.

ογ.

ὁδ'.

ρᾶ πνεῦμα ἐρχόμενον ἐν φωτὶ γνώσεως ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ· ἵνα αἴθριον ἡμῶν αἶψης ψυχῆς τὸ θεωρητικὸν μάλιστα διαμενῆ μέρος, πρὸς τὸ ἀπλανῶς ἡμᾶς τοῖς θεοῖς ἐπιβάλλειν θεωρήμασιν, ἐν ἀέρι φωτός, τὰ τοῦ φωτός ὁρῶντας. τοῦτο γάρ ἐστι φῶς ἀληθινῆς γνώσεως.

οσ', Τινὲς ὑπενόησαν τὴν χάριν ἅμα καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τουτέστι τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης, ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων ἐγκρύπτεσθαι εἰς τὸν νοῦν. ὅθεν φασί, τὸ μὲν ἐν πρόσωπον εἰς τὰ καλὰ παρακαλεῖ τὸν νοῦν, τὸ δὲ ἕτερον εὐθὺς πρὸς τὰ ἐναντία. ἐγὼ δὲ ἐκ τῶν θείων γραφῶν καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ τοῦ νοῦ τῆς αἰσθήσεως κατέληφα, ὅτι πρὸ μὲν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἔξωθεν ἡ χάρις πρὸς τὰ καλὰ προτρέπεται τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ σατανᾶς ἐν τοῖς αὐτῆς ἐμφωλεύει βάθεισιν, ὅλας τὰς τοῦ νοῦ ἀποφράττειν δεξιᾶς πειρώμενος διεξόδους. ἀπὸ δὲ αὐτῆς τῆς ὥρας ἐν ἣ περ ἀναγεννώμεθα, ἔξωθεν μὲν ὁ δαίμων γίνεταί, ἔσωθεν δὲ ἡ χάρις. ὅθεν εὐρίσκομεν, ὅτι ὡς πάλαι ἐκυρίευσεν ἡ πλάνη τῆς ψυχῆς, οὕτω μετὰ τὸ βάπτισμα, αὐτῆς κυριεύει ἡ ἀλήθεια. ἐνεργεῖ μὲντοι καὶ ὁ σατανᾶς μετὰ τοῦτο τῇ ψυχῇ καθάπερ τὸ πρὶν, καὶ χεῖρω δὲ τὰ πολλὰ. οὐχ ὡς συμπαρῶν δὲ τῇ χάριτι· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ καπνίζων ὡσπερ τὸν νοῦν διὰ τῆς ὑγρότητος τοῦ σώματος τὴν ἡδύτητα τῶν ἀλόγων ἡδονῶν. παραχωρήσει δὲ τοῦ Θεοῦ τοῦτο γίνεται, ἵνα διὰ τῆς ζάλης, καὶ τοῦ πυρός, καὶ τῆς δοκιμασίας διερχόμενος ὁ ἄνθρωπος, οὕτως ἐν ἀπολαύσει (εἰθέλει) γένηται τοῦ ἀγαθοῦ. διήλθομεν γάρ, φησι, διὰ πυρός καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν.

οζ', Ἡ χάρις, ὡς ἔφην, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥοπῆς ἐν ἣ βαπτίζομεθα, ἐν αὐτῷ τῷ βάθει τοῦ νοῦ ἐγκρύπτεται. αὐτῇ τῇ αἰσθήσει αὐτοῦ, κρύπτουσα τὴν ἑαυτῆς παρουσίαν. ἐπειδὴν δὲ ἀρξῆται τις ἐκ πάσης προθέσεως ἔραν τοῦ Θεοῦ, τότε ἀρρήτω τινὶ λόγῳ διὰ τῆς τοῦ νοῦ αἰσθήσεως προσομιλεῖ τῇ ψυχῇ, μέρος τι τῶν ἑαυτῆς ἀγαθῶν. ὅθεν εἰς ἐπιθυμίαν λοιπὸν ὁ τοῦτο ὅλων θέλων ἀσφαλῶς κρατεῖν τὸ εὐρημα ἔρχεται, τοῦ πάντα τὰ παρόντα μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀποκτήσασθαι ἀγαθὰ, ἵνα τὸν ἀγρὸν ὄντως κτήσῃται ἐν ᾧ περ εὔρε τὸν θησαυρὸν κεκρυμμένον τῆς ζωῆς. ὅταν γάρ πάντα τις ἀποκτήσῃται τὸν βιωτικὸν πλοῦτον, τότε εὐ-

ρίσκει τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡ χάρις κατακρύπτεται τοῦ Θεοῦ. κατὰ γὰρ τὴν προκοπὴν τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ θεῖον δῶρον τὴν ἑαυτοῦ ἐν τῷ νοῖ ἐμφανίζει χρηστότητα. πλέον μὲντοι τότε ὑπὸ τῶν δαιμόνων τὴν ψυχὴν ὀχλεῖσθαι παραχωρεῖ ὁ Κύριος· ἵνα καὶ τὴν διάκρισιν αὐτὴν δεόντως ἐκδιδάσκη, καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ταπεινοτέραν αὐτὴν ἀπεργάζηται, διὰ τὸ, πολλὴν αὐτῇ ὅτε καθαίρεται αἰσχύνην ἐκ τῆς τῶν δαιμονικῶν λογισμῶν ἐγγίνεσθαι αἰσχροτήτος.

οη', Κατ' εἰκόνα ἐσμὲν τοῦ Θεοῦ, τῷ νοεῶν τῆς ψυχῆς κινήματι· τὸ γὰρ σῶμα, ὡς περ εἰκος αὐτῆς ἐστίν· ἐπειδὴ οὖν ἐκ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ, οὐ μόνον αἱ γραμμαὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ψυχῆς ἐρρυπώθησαν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν τῇ φθορᾷ ὑπέπεσε· διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ λόγος ἐσαρκώθη ὕδωρ ἡμῖν σωτηρίου διὰ τοῦ οἰκείου βαπτίσματος ὡς Θεὸς εἰς ἀναγέννησιν χαρισάμενος. ἀναγεννώμεθα· γὰρ διὰ τοῦ ὕδατος, ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος· ὅθεν εὐθέως καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, εἴπερ ἐξ ὀλοκλήρου διαθέτως προσερχώμεθα τῷ Θεῷ, καθαρίζομεθα· τοῦ μὲν Ἁγίου Πνεύματος εἰς ἡμᾶς κατασκηνοῦντος, τῆς δ' ἁμαρτίας ὑπ' αὐτοῦ φυγαδευομένης· οὐ γάρ ἐστι δυνατόν ἐνός ὄντος, καὶ ἀπλοῦ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ψυχῆς, δύο πρόσωπα ὡς ἐνόμισάν τινες, εἰς αὐτὴν ἐμπαρεῖναι· τῆς γὰρ θείας χάριτος προσαρμοζούσης ἑαυτὴν διὰ τοῦ Ἁγίου βαπτίσματος ἐν στοργῇ τινὶ ἀπειρῶ ταῖς γραμμαῖς τοῦ κατ' εἰκόνα ἐπὶ ἀρραβῶνι τῆς ὁμοιώσεως, τοῦ δύναται χωρηθῆναι τὸ τοῦ πονηροῦ πρόσωπον; μηδεμιᾶς μάλιστα οὔσης κοινωνίας τοῦ φωτός πρὸς τὸ σκότος; ἐκβάλλεσθαι οὖν πιστεύομεν ἐκ τῶν ταμείων τοῦ νοῦ διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς ἀφαρσίας, ἡμεῖς οἱ τῶν ἱερῶν ἀγῶνων ὁρμηεῖς, τὸν πολύμορφον ὄφιν καὶ μὴ θαυμάζωμεν, τίνος ἐνεκεν μετὰ τὸ βάπτισμα πάλιν φαῦλα μετὰ τῶν καλῶν λογίζομεθα; τὸ γὰρ λουτρὸν τῆς ἀγιότητος, τὸν μὲν ἐκ τῆς ἁμαρτίας περιαιρεῖ ἡμῶν ῥύπον, τὸ δὲ διπλοῦν τῆς θελήσεως ἡμῶν οὐκ ἀλλάσσει νῦν, οὔτε μὴν τοὺς δαίμονας τοῦ πολεμεῖν ἡμῖν, ἢ ἀπάτης προσλαλεῖν ῥήματα, κωλύει. ἵνα ἅπερ οὐκ ἐφυλαξάμεθα φυσικοὶ ὑπάρχοντες, τὰ ὅπλα τῆς δικαιοσύνης λαβόντες, ἐν τῇ δυνάμει τηρήσωμεν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ σατανᾶς, ὡς εἶπον, διὰ μὲν τοῦ Ἀ-

γίου βαπτίσματος εκβάλλεται ἀπὸ τῆς ψυχῆς· συγχωρεῖται δὲ αὐτῷ, ἕνεκεν τῶν προειρημένων αἰτιῶν, ἐνεργεῖν αὐτῷ διὰ τοῦ σώματος· ἡ μὲν γὰρ χάρις τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τουτέστιν εἰς τὸν νοῦν κατασκηνοῖ· πᾶσα γάρ, φησιν, ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, οὐ φαινομένη τοῖς δαίμοσι· διόπερ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βάθους τῆς καρδίας ἡμῶν αισθανόμεθα τοῦ θείου, ὡς περ ἀναβλύζοντος, πόνου, ὅτε θερμῶς τοῦ Θεοῦ μεμνήμεθα· τὰ δὲ πονηρὰ πνεύματα ταῖς αἰσθήσεσι λοιπὸν τοῦ σώματος ἐνάλλεται, καὶ ἐμφωλεύει· διὰ τῆς εὐχερείας τῆς σαρκὸς ἐνεργοῦντα, ἐπὶ τῶν ἐτι νηπιαζόντων τῇ ψυχῇ. οὕτως οὖν ὁ μὲν νοῦς ἡμῶν ἀεὶ, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, συνῆδεται τῷ νόμῳ τοῦ Πνεύματος· τὰ δὲ αἰσθητήρια τῆς σαρκὸς τῷ λείῳ τῶν ἡδονῶν συναπάγεσθαι θέλει· ὅθεν ἡ μὲν χάρις διὰ τῆς τοῦ νοῦς αἰσθήσεως, τὸ σῶμα εἰς ἀγαλλίασιν ἄρρητον ἐπὶ τῶν προκοπτόντων τῇ γνώσει κατευφραίνει· οἱ δὲ δαίμονες διὰ τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος, ὅτε ἡμᾶς εὐρωσι μάλιστα ἀμελῶς καὶ ὀλιγῶρος τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας τρέχοντας, τὴν ψυχὴν αἰχμαλωτίζουσι, βιαίως αὐτὴν εἰς ἃ μὴ θέλει, παρακαλοῦντες οἱ φόνιοι.

π.

Οἱ λέγοντες ὁμοῦ τὰ δύο πρόσωπα τῆς χάριτος, καὶ τῆς ἀμαρτίας ταῖς τῶν πιστῶν ἐμπαρεῖναι καρδίαις, ἐκ τοῦ εἰρηκέναι τὸν Εὐαγγελιστὴν, τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε, συνίστασθαι θέλουσι τὴν ἑαυτῶν ὑπόνοιαν, λέγοντες μηδαμῶς τὴν Θεῖαν λαμπρότητα ὑπὸ τῆς τοῦ πονηροῦ συνδιατριβῆς μολύνεσθαι· κἄν ὅπως οὖν πλησιάσῃ, φησὶν, ἐν τῇ ψυχῇ τὸ φῶς τὸ θεῖον τῇ σκοτίᾳ τοῦ δαίμονος· ὑπὸ δὲ αὐτοῦ τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ ἔξω τῶν ἁγίων γραφῶν φρονούντες ἐλέγχονται· ἐπειδὴ γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τῇ ἑαυτοῦ σαρκὶ ἐπιφανῆσαι κατηξίωσε κτίσει, ἀμέτρῳ φιλανθρωπίᾳ τὸ φῶς αὐτοῦ παρ' ἡμῖν ἀνάψας τῆς ἁγίας γνώσεως, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ κόσμου τὴν βουλήν οὐ κατέλαβε τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν οὐκ ἔγνω, ἐπειδὴ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν· τούτου χάριν τοιούτῳ ὁ θεολόγος ἐχρήσατο ῥήματι· ἀμέλει ὀλίγα εἰρηκῶς μέσα ὁ θεσπέσιος ἐπάγει· ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἀντὶ τοῦ ὁδηγεῖ καὶ ζωοποιεῖ, ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ

ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω· εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον· ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. λέγει δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ἐρμηνεύων τὸ οὐ κατέλαβον· οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ καὶ ἤδη τετελειώμαι. διώκω δὲ, εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὥστε οὐ τὸν σατανᾶν λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς μὴ κατειληφέναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν· ἀπ' ἀρχῆς γὰρ ἀλλότριον αὐτοῦ ἐστὶ· ἐπειδὴ οὐδὲ ἐν αὐτῷ φαίνει, ἀλλὰ τοὺς ἀκούοντας μὲν ἀνθρώπους τὰς δυναστείας, καὶ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, μὴ θέλοντας δὲ προσεγγίσει διὰ τὴν ἐσκοτισμένην αὐτῶν καρδίαν τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως αὐτοῦ, διὰ τοῦ λόγου ἀξίους ἀτιμᾶζει.

Δύω ὡς περ γένη ὁ λόγος ἡμᾶς διδάσκει τῆς γνώσεως τῶν πονηρῶν πνευμάτων, τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶν ὡς περ λεπτότερα, τὰ δὲ ὑλωδέστερα· τὰ οὖν λεπτότερα, τῇ ψυχῇ πολεμεῖ· τὰ δὲ ἄλλα, τὴν σάρκα διὰ λιπαρῶν τινων παρακλήσεων αἰχμαλωτίζειν εἴωθε· διόπερ ἐναντίως ἔχουσιν ἀεὶ πρὸς ἑαυτούς, οἱ τε τῇ ψυχῇ προσπαλαίοντες δαίμονες, καὶ οἱ τῷ σώματι· κἄν εἰς τὸ βλάπτειν τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἴσῃν ἔχωσι προθεσιν· ὅτε οὖν ἡ χάρις οὐ κατοικεῖ εἰς τὸν ἀνθρώπον, εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας, δίκην ὄπως ὄψεων ἐμφωλεύουσι, μὴ συγχωροῦντες ὄλως διαβλέψαι τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καλοῦ. ὅτε δὲ εἰς τὸν νοῦν ἡ χάρις ἐγκέκρυπται, ὡσάν νεφέλαι τινὲς ζοφώδεις λοιπὸν διὰ τῶν τῆς καρδίας μερῶν διατρέχουσιν εἰς τὰ πάθη τῆς ἀμαρτίας· ἢ εἰς μετεωριστικούς ποικίλους σχηματιζόμενοι· ἵνα τῇ μνήμῃ μετεωρίζοντες τὸν νοῦν, τῆς πρὸς τὴν χάριν αὐτὸν ὁμιλίας ἀποσπῶσιν. ὅτε τοίνυν ὑπὸ τῶν τῇ ψυχῇ διενόχλούντων δαιμόνων εἰς τὰ ψυχικὰ ἐκπυρούμεθα πάθη, καὶ μάλιστα εἰς τὴν οἴησιν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων τῶν κακῶν. τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σώματος ἡμῶν λογιζόμενοι, τὸν ἔγκον μάλιστα τῆς φιλοδοξίας καταισχύνομεν. τὸ αὐτὸ δὲ δεῖ ποιεῖν, καὶ ὅταν οἱ τῷ σώματι προσπαλαίοντες δαίμονες εἰς αἰσχρὰς ἐπιθυμίας τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀναζέειν παρασκευάζωσι· αὐτὴ γὰρ μόνη ἢ ἐνθύμησις πάσας τὰς διαφορὰς τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταργεῖν δύναται ἐν

πά'.

τῆ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐνθυμήσεως πάλιν ἐξουδένωσιν ἡμῖν ἀπειρον τῆς ἀνθρωπείας φύσεως οἱ ψυχικοὶ ὑποβάλλουσι δαίμονες ὡς οὐδενὸς οὐσης αὐτῆς ἀξίας διὰ λόγου τὴν σάρκα. (τοῦτο γὰρ φιλοῦσι ποιεῖν ὅταν αὐτοὺς τις βασανίσαι θέλῃ τῆ τοιαύτῃ ἐννοίᾳ) τὴν τῆς ἐπουρανίου λοιπὸν βασιλείας τιμὴν τε καὶ δόξαν ἐνθυμούμεθα. μήτε τὸ πικρὸν καὶ γνοφῶδες παρρώντες τῆς κρίσεως ἵνα τῷ μὲν, τὴν ἀθυμίαν ἡμῶν παραμυθώμεθα, τῷ δὲ, τὸ εὐκολον τῆς καρδίας ἡμῶν ἐπιστύφωμεν.

πβ'. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις διδάσκει, ὅτι ὅταν ὑποστρέψας εὐρὴ σεσαρωμένον καὶ σχολάζοντα τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, τουτέστι τὴν ἄκαρπον καρδίαν, ὁ σατανᾶς, τότε παραλαμβάνει ἕτερα ἑπτὰ πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν καὶ ἐμφωλεύει χεῖρονα τῶν πρώτων τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἔσχατα ποιῶν. ὅθεν δεῖ νοεῖν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐστὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν ἡμῖν, οὐ δύναται εἰσελθὼν ὁ σατανᾶς ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς καταμεῖναι. ἀλλὰ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος φανερώς ταύτης ἡμᾶς διδάσκει τὸν νοῦν τῆς θεωρίας. ἐκ μὲν γὰρ τῆς ἀγωνιστικῆς γνώσεως θεωρήσας τὸ σχῆμα τῆς ὑποθέσεως, οὕτω λέγει. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἀνθρώπον. βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ἐκ δὲ τῆς τελειότητος, οὐδὲν ἄρα νῦν, φησί, κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ὁ γὰρ νόμος τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. λέγει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ, ἵνα πάλιν διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι ἐκ τοῦ σώματος πολεμεῖ ὁ σατανᾶς τὴν ψυχὴν τὴν μετέχουσαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ· καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδυσάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσησθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβῆσαι, καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθαι, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. ἄλλο δὲ ἐστὶν αἰχμαλωτισμὸς, καὶ ἄλλο πάλῃ. ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐστὶ βιαίας τινὸς ἀπαγωγῆς σημαντικόν. τὸ

δὲ ἰσοσθενὸς τινὸς ἀγῶνος δηλωτικόν. διόπερ ὅλως καὶ βέλεσι πεπυρωμένοις ταῖς χριστοφόροις ψυχαῖς ἐπέρχεσθαι, λέγει ὁ Ἀπόστολος, τὸν διάβολον. ὁ γὰρ μὴ ὢν ἐγκρατῆς τοῦ ἑαυτοῦ ἀνταγωνιστοῦ, βέλεσι πάντως κατ' αὐτοῦ κέχρηται· ἵνα τὸν ἐκ μήκους αὐτῷ μαχόμενον τῷ πτερῷ δυνηθῇ θηρεῦσαι τῶν βελῶν. οὕτως οὖν καὶ ὁ σατανᾶς ἐπειδὴ οὐκ δύναται διὰ τὴν παρουσίαν τῆς χάριτος ἐμφωλεῦσαι ὡς τὸ πρὶν τῷ τῶν ἀγωνιζομένων νοῖ, τῇ ὑγρότητι λοιπὸν ἐπίπταται ὡς ἐμφωλεύει τῷ σώματι, ἵνα διὰ τῆς αὐτοῦ εὐχερείας τὴν ψυχὴν δελεάζῃ. διόπερ δεῖ ἐκτῆκεν αὐτὸ συμμέτρως· ἵνα μὴ διὰ τῆς αὐτοῦ ὑγρότητος, ὀλισθαίνῃ ὁ νοῦς εἰς τὸ λειὸν τῶν ἡδονῶν. ἀπ' αὐτοῦ γὰρ τοῦ Ἀποστολικοῦ ῥητοῦ προσήκει πείθεσθαι, ὅτι ὁ μὲν νοῦς τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὸ τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐνεργεῖται. διόπερ καὶ τῷ θεῷ νόμῳ δουλεύει, καὶ συνήδεται· ἢ δὲ σὰρξ τὰ πονηρὰ ἡδέως διὰ τὴν αὐτῆς εὐχερείαν προσίεται πνεύματα. διόπερ καὶ τῇ αὐτῶν ποτε ἐξέληται δουλεύειν πονηρίᾳ. ὅθεν μάλιστα φαίνεται μὴ εἶναι κοινόν τι κατοικητήριον τὸν νοῦν Θεοῦ τε, καὶ διαβόλου. ἐπεὶ, πῶς τῷ μὲν νοῖ μου δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἀμαρτίας, εἰμὴ ὁ μὲν νοῦς μου ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ πρὸς μάχην ἵστατο τῶν δαιμόνων, τῇ χρηστότητι τῆς χάριτος ἡδέως δουλούμενος. τὸ δὲ σῶμα ἡδίων τὴν ὁσμὴν προσίετο τῶν ἀλόγων ἡδονῶν, διὰ τὸ ἐν αὐτῷ, ὡς ἔφην, παραχωρεῖσθαι ἐμφωλεῦειν ἐπὶ τῶν ἀγωνιζομένων τὰ πονηρὰ πνεύματα. οἶδα γὰρ φησί, ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν ἐν τῇ σαρκὶ μου τὸ ἀγαθόν. ὥστε ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ μέσον τῶν ἀγῶνων ἀνθισταμένων τῇ ἀμαρτίᾳ, οὐ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει. τῷ μὲν νοῖ μάχονται οἱ δαίμονες, τὴν δὲ σάρκα λιπαραῖς ὑπεκλύειν πρὸς τὸ λειὸν τῶν ἡδονῶν ἐπιχειροῦσι παρακλήσει. παραχωροῦνται γὰρ ἅπαξ κατὰ δίκαιον κρίμα ἐνδιατριβεῖν περὶ τὰ βάθη τοῦ σώματος, καὶ ἐπὶ τῶν συντόμως ἀγωνιζομένων κατὰ τῆς ἀμαρτίας. διὰ τὸ, ὑπὸ δοκιμῆν εἶναι φεῖ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου φρονήματος. εἶδέ τις δυνηθῆ ζῶν ἐτι διὰ τῶν πόνων ἀποθανεῖν, ὅλως λοιπὸν γίνεται οἶκος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. πρὶν γὰρ ἀποθάνῃ ὁ τοιοῦτος ἡδὴ ἀνέστη. ὅπερ ἦν αὐτὸς ὁ μακάριος Παῦλος, καὶ ὅσοι τελείως ἠγωνίσαντο, ἢ ἀγωνίζονται κατὰ τῆς ἀμαρτίας.

Φέρει μὲν ἡ καρδία καὶ ἐξ ἑαυτῆς λογισμοὺς καλοὺς τε καὶ οὐ καλοὺς, οὐ φύσει δὲ καρποφοροῦσα τὰς μὴ καλὰς ἐννοίας· ἀλλ' ὡσπερ εἰς ἕξιν ἔχουσα διὰ τὴν πρῶτην ἀπαξ ἀπάτην τὴν μνήμην τοῦ μὴ καλοῦ, τοὺς δὲ πλείστους καὶ πονηροὺς ἐκ τῆς τῶν δαιμόνων συλλαμβάνει πικρίας. πάντων δὲ ἡμεῖς, ὡς ἐκ τῆς καρδίας προόντων, αἰσθανόμεθα. καὶ διὰ τοῦτο τινες ὑπενόησαν εἰς τὸν νοῦν εἶναι σὺν τῇ χάριτι καὶ τὴν ἀμαρτίαν· διό περ λέγουσι καὶ τὸν Κύριον εἰρηκέναι, τὰ δὲ ἐξερχόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται, κακείνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, μοιχεῖαι, καὶ τὰ ἕξῃς. οὐκ ἴσασι δὲ, ὅτι οὐνοὺς ἡμῶν λεπτοτάτης τινὸς αἰσθήσεως ἔχων ἐνέργειαν, αὐτῶν τῶν ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ὑποβαλλομένων αὐτῷ λογισμῶν, οἰκιοῦται, ὡσπερ διὰ τῆς σαρκὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς εὐχερείας τοῦ σώματος, πλεον εἰς τοῦτο φερούσης διὰ τῆς συγκράσεως τὴν ψυχὴν, ὡς οὐκ οἶδαμεν. ἐπειδὴ ἀμέτρως φιλεῖ αἶετ' ἡ σὰρξ, τὸ ὑπὸ τῆς ἀπάτης κολακεύεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς καρδίας καὶ οἱ ἐκ τῶν δαιμόνων ἐνσπειρόμενοι τῇ ψυχῇ λογισμοί, ἐξερχόμενοι φαίνονται. ἰδιοποιούμεθα δὲ αὐτούς, ὅταν αὐτοῖς συνήδουσαι θέλομεν. ὅπερ ὁ Κύριος μεμφόμενος, ὡς αὐτὸ τὸ θεῖον· δηλοῖ λόγιον, τῷ προειρημένῳ ῥητῷ ἐχρήσατο. ὁ γὰρ συνηδόμενος τοῖς ἐκ τῆς πονηρίας τοῦ σατανᾶ αὐτῷ ὑποβαλλομένοις λογισμοῖς, καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν, ὡσπερ ἐγγράφων ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, οὐκ ἄδηλον, ὅτι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ λοιπὸν καρποφορεῖ ἐννοίας.

πγ'.

Λέγει ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος, μὴ δύνασθαι ἐκβληθῆναι τὸν ἰσχυρὸν ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ δῆσας αὐτόν, καὶ σκυλεύσας ἐκβάλῃ. πῶς οὖν δύναται ὁ μετὰ τῆς αἰσχύνης ἐκβαλλόμενος πάλιν εἰσιέναι, καὶ τῷ ἀληθινῷ συνδιατρίβειν οἰκοδεσπότη, ἐν τῷ ἑαυτοῦ, ὡς ἐὰν καὶ θέλῃ ἀναπαυομένῳ, οἰκῷ. οὔτε γὰρ βασιλεὺς τὸν ἀντιστάντα αὐτῷ ποτε καταγωνισάμενος τύραννον, συμπαρεῖναι αὐτῷ τοῦτον ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς ἐνθυμηθήσεται. ἀποσφάζει δὲ μᾶλλον εὐθέως, ἢ δῆσας πρὸς μακρὰν τιμωρίαν, καὶ θάνατον οἰκτιστὸν παραδώσει τοῖς ἰδίῳις στρατεύμασιν.

πδ'.

Εἰ τις διὰ τὸ καλὰ ἡμᾶς ὁμοῦ καὶ

φαῦλα λογιζέσθαι, τὸ τε Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὸν διάβολον, ὁμοῦ ἐνοικεῖν ἐν τῷ νοῦ ὑπολαμβάνει, μανθανέτω, ὅτι τοῦτο γίνεται διὰ τὸ μηδέπω ἡμᾶς γεγεῦσθαι καὶ ἑωρακέναι, ὅτι Χρηστὸς ὁ Κύριος· πρῶτον μὲν γὰρ, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἔφη, κρύπτει τὴν ἑαυτῆς παρουσίαν ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων ἢ χάρις, ἐκδεχομένη τὴν τῆς ψυχῆς πρόθεσιν. ἐπειδ' ἂν δὲ ὅλως ἐπιστρέψῃ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Κύριον, τότε ἀρρήτω τινὶ αἰσθήσει τὴν παρουσίαν αὐτῆς ἐμφαίνει τῇ καρδίᾳ. καὶ πάλιν ἐκδέχεται τὴν τῆς ψυχῆς κίνησιν· παραχωροῦσα μέντοι τὰ δαιμονικά βέλη ἄχρι τῆς βαθείας αὐτῆς καταφθάνειν αἰσθήσεως, ἵνα θερμότερα προθέσει, καὶ ταπεινῆ διαθέσει ἐκζητήσῃ τὸν Θεόν. ἐὰν οὖν λοιπὸν ἀρῆται προβαίνων ὁ ἄνθρωπος τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀπαύστως ἐπικαλῆται τὸν Κύριον Ἰησοῦν, τότε καὶ ἐπὶ τὰ ἐξώτερα αἰσθητήρια τῆς καρδίας τὸ πῦρ τῆς ἀγίας ἐπινέμεται χάριτος, τὰ ζιζάνια τῆς ἀνθρωπίνης γῆς πληροφορητικῶς καταφλέγουσα. ὅθεν καὶ αἱ δαιμονικαὶ βουλαὶ πόρρω που ἐκείνων καταφθάνουσι τὸν τόπον, ἴρέμα λοιπὸν νύττουσα, τὸ ἐμπαθὲς τῆς ψυχῆς. ὅτε δὲ πάσας τὰς ἀρετὰς ὁ τοῦ ἀγῶνος ἄνθρωπος ἐγκομβώσοιτο, καὶ μάλιστα τὴν τελείαν ἀκτημοσύνην, τότε τὴν πᾶσαν αὐτοῦ βαθυτέρα τινὶ αἰσθήσει περιουγάζει φύσιν, εἰς ἀγάπην αὐτὸν λοιπὸν πολλὴν περιθάλλουσα τοῦ Θεοῦ. διόπερ ἐξωτέρω τῆς τοῦ σώματος αἰσθήσεως, τότε τὰ δαιμονικά ἀποσβέννυται τόξα. ἢ γὰρ αὖρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρὸς ἀνέμους εἰρήνης κινούσα τὴν καρδίαν, τὰ τοῦ πυρφόρου δαίμονος εἰς ἀέρα ἐπιφερόμενα κατασβέννυσι βέλη. πλὴν καὶ τὸν εἰς τοῦτο μέτρον φθάσαντα, παραχωρεῖ ποτὲ τῇ κακίᾳ τῶν δαιμόνων ὁ Θεός, ἀφώτιστον αὐτοῦ τότε τὸν νοῦν καταλιμπάνων, ἵνα τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν, εἰς τὸ παντελὲς μὴ ἦ δεδεμένον τῷ δεσμῷ τῆς χάριτος. οὐ μόνον διὰ τὸ, ἐξ ἀγῶνων ἠττηθῆναι τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὀφείλειν ἐπιπροκόπτειν εἰς τὴν πνευματικὴν πείραν τὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ τοῦ παιδευομένου νομιζόμενον τέλειον, ἀτελὲς ἐστὶ πρὸς τὸν πλοῦτον τοῦ παιδεύοντος Θεοῦ ἐν ἀγάπῃ ὑπάρχει φιλοτιμίας κἄν ὅλην τὴν Ἰακώβ δειχθεῖσαν κλίμακα ἀνελθεῖν τις δυνηθῇ τῇ προκοπῇ τῶν πόνων.

Ὁ Κύριος αὐτὸς λέγει τὸν σατανᾶν ἐκ

πε'.

τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκέναι, ἵνα μὴ ἀφορᾷ εἰς τὰ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων ὁ δυσειδὴς ἐνδαιτιήματα· πῶς οὖν ὁ τῆς τῶν καλῶν δούλων κοινωνίας μὴ καταξιούμενος, κοινὸν δύναται ἔχειν μετὰ Θεοῦ οἰκητήριον τὸν ἀνθρώπινον νοῦν· ἀλλ' εἰ καὶ ἐροῦσιν, ὅτι κατὰ παραχώρησιν τοῦτο γίνεται, πλέον οὐδὲν λέξουσι· ἢ μὲν γὰρ παιδευτικὴ παραχώρησις, οὐδαμῶς τὴν ψυχὴν τοῦ θεοῦ φωτὸς ἀποστερεῖ, κρύπτει δὲ μόνον, ὡς ἤδη εἶπον, τὰ πολλὰ τὸν νοῦν τὴν ἑαυτῆς παρουσίαν ἢ χάρις, ἵνα προωθοῖτο ὡς περ τὴν ψυχὴν τῆ πικρία τῶν δαιμόνων· διὰ τὸ μετὰ παντὸς φόβου, καὶ πολλῆς ταπεινώσεως ἐκζητεῖν αὐτὴν τὴν ἐκ Θεοῦ βοήθειαν, τὴν τοῦ ἐχθροῦ αὐτῆς ἐπιγιγνώσκουσαν κατ' ὀλίγον κακίαν· ἐν τῷ τρόπῳ ἂν μήτηρ ἀτακτοῦν τὸ οἰκεῖον περὶ τοὺς θεσμούς τῆς γαλουχίας βρέφος, βραχὺ τῶν ἑαυτῆς ἐξωθοίη ἀγκαλῶν, ἵνα καταπληττόμενον ὑπὸ τινῶν περιστάσεων αὐτῆ σαπροιδῶν ἀνθρώπων, ἢ θηρίων οἶων δῆποτε, μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ δακρύων εἰς τοὺς μητρῶους ἀνθυποστρέφῃ κόλπους· ἢ δὲ κατὰ ἀποστροφὴν γινομένη παραχώρησις, ὡσανεὶ δέσμιον παραδίδωσι τὴν μὴ θέλουσαν ἔχειν ψυχὴν τὸν Θεόν, τοῖς δαίμοσι· ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς τέκνα, μὴ γένοιτο. ἀλλὰ βρέφη γνήσια τῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι χάριτος πιστεύομεν μικραῖς παραχωρήσεσι, καὶ πυκναῖς παρακλήσεσιν ὑπ' αὐτῆς γαλουχούμενα· ἵνα διὰ τῆς αὐτῆς χρησιμότητος φθάσωμεν ελθεῖν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

πς' Ἡ παιδευτικὴ παραχώρησις φέρει μὲν λύπην πολλήν, καὶ ταπεινώσιν, καὶ ἀπελιπισμὸν δὲ σύμμετρον τῆ ψυχῇ· ἵνα τὸ φιλόδοξον αὐτῆς καὶ εὐπτότητον μέρος προπόντως εἰς ταπεινώσιν ἐρχεται. εὐθέως δὲ φόβον Θεοῦ, καὶ δάκρυον ἐξομολογήσεως ἐπάγει τῆ καρδίᾳ, καὶ τῆς καλλίστης σιωπῆς πολλὴν ἐπιθυμίαν· ἢ δὲ κατὰ ἀποστροφὴν Θεοῦ γινομένη, ἀπελιπισμοῦ ὁμοῦ, καὶ ἀπιστίας, καὶ τύφου, καὶ ὀργῆς τὴν ψυχὴν πληρωθῆναι παραχωρεῖ· δεῖ οὖν ἡμᾶς εἰδότας τὴν πείραν τῶν ἀμφοτέρων παραχωρήσεων, κατὰ τὸν ἐκάστης τρόπον προσιέναι τῷ Θεῷ· ἐκεῖ μὲν γὰρ εὐχαριστίαν μετὰ τῆς ἀπολογίας προσάγειν αὐτῷ ὀφείλομεν ὡς τὸ τῆς γνώμης ἡμῶν ἀκόλαστον τῆ χολῇ τῆς παρακλήσεως κολάζοντι, ἵνα ἀρετῆς ἡμᾶς καὶ κακίας ὡς Πατῆρ

ἀγαθὸς διδάσκη τὴν διαφορὰν ἐνταῦθα δὲ ἐξαγορεύσιν τῶν ἀμαρτημάτων ἄπαυστον, καὶ δάκρυον ἀνελλιπές, καὶ ἀναχώρησιν πλείονα· ὅπως ἂν οὕτω δυνηθῶμεν τῆ προσθήκῃ τῶν πόνων δυσωπῆσαι τὸν Θεὸν ἐπιβλέψαι ὡς τὸ πρὶν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· πλὴν δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὅταν κατ' οὐσιώδη συμβολὴν τῆ ψυχῆ καὶ τῷ σατανᾷ ἢ μάχῃ γίνεται ἐπὶ τῆς παιδευτικῆς λέγω παραχωρήσεως, ὑποστέλλει μὲν ἢ χάρις ἑαυτήν, ὡς καὶ ἤδη εἶπον, ἀγνώστῳ δὲ τῆ ψυχῆ συνεργεῖ βοήθεια, ἵνα τὴν νίκην τῆς ψυχῆς εἶναι μόνον ἐπιδεικνύη, τοῖς ἐχθροῖς αὐτῆς.

πς' Ὡς περ ὅταν τις τῆ χειμερινῆ ὥρᾳ ἐν ὑπαίθριῳ που ἐστηκὼς τόπῳ, ἀφ' ὧν δὲ πρὸς ἀνατολὰς ὄλος ἐν ἀρχῇ τῆς ἡμέρας τὰ μὲν ἐμπρόσθια αὐτοῦ μέρη πάντα ὑποθερμαίνηται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὰ δὲ ὀπίσθια αὐτοῦ πάντα ἄμοιρα ἢ τῆς θερμῆς, διὰ τὸ μὴ εἶναι κατὰ κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν ἥλιον· οὕτω καὶ οἱ εἰς ἀρχὴν ὄντες πνευματικῆς ἐνεργείας, περιθάλλονται μὲν μερικῶς ποτε ὑπὸ τῆς ἁγίας χάριτος τὴν καρδίαν, διόπερ καὶ πνευματικὰ τότε ὁ νοῦς αὐτῶν καρποφορεῖν ἀρχεται φρονήματα· φανερὰ δὲ αὐτῆς μέρη, μένουσι κατὰ σάρκα φρονούντα, διὰ τὸ μηδέπω ἅπαντα τὰ μέλη τῆς καρδίας ἐν βαθεῖα αἰσθήσει ὑπὸ τοῦ Ἁγίου φωτὸς καταυγάζεσθαι. τῆς χάριτος ὅπερ τινες μὴ νοήσαντες, δύο ὑποστάσεις ἐνόμισαν ἑαυταῖς, ὡς περ ἀντικαθεστηκυῖαι ἐν τῷ νοῖ τῶν ἀγωνιζομένων εἶναι· οὕτως οὖν ἐν τῇ αὐτῇ ῥοπῇ καὶ καλὰ, καὶ οὐ καλὰ, συμβαίνει τὴν ψυχὴν ἐννοεῖν· ἐν τῷ τρόπῳ ὁ τοῦ ὑποδείγματος ἄνθρωπος ἐν τῇ αὐτῇ θίξει, καὶ ῥιγᾷ, καὶ θάλπεται· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ νοῦς ἡμῶν εἰς τὸ διπλοῦν τῆς γνώσεως ἀπωλόσθησε, ἀνάγκην ἔχει ἔκτοτε, κἂν μὴ θέλη, κατὰ τὴν αὐτὴν ῥοπὴν καὶ καλὰ καὶ φαῦλα φέρειν διανοήματα, μάλιστα ἐπὶ τῶν εἰς λεπτότητα διακρίσεως ἐρχομένων· ὡς γὰρ σπεύδει ἄει τὸ καλὸν ἐννοεῖν, εὐθύς καὶ τοῦ κακοῦ μέμνηται· ἐπειδὴ εἰς διπλὴν τινα ἐννοιαν ἐσχίσται ἀπὸ τῆς Ἀδὰμ παρακοῆς ἢ τοῦ ἀνθρώπου μνήμη· ἐάν οὖν ἀρξώμεθα θερμῷ ζήλῳ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ διαπράττεσθαι, ἅπαντα ἡμῶν τὰ αἰσθητήρια ἐν βαθεῖα τι αἰσθήσει φωτίζουσα ἢ χάρις, τὰ μὲν ἡμέτερα ὡς περ καταφλέγει ἐνθιμήματα, ἠδύνουσα δὲ ἡμῶν τὴν καρδίαν ἐν εἰρήνῃ τι φιλίας ἀνευδότη, πνευματικὰ τινα, καὶ οὐκ ἐπι

κατὰ σάρκα λογίζεσθαι ἡμᾶς παρασκευάζει· τοῦτο δὲ τοῖς ἐγγίζουσι τῇ τελειότητι συνεχῶς ἄγαν συμβαίνει· εἴτινες ἀπαυστον ἔχουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν μνήμην τοῦ Κυρίου.

πη'. Δύω ἡμῖν καλὰ ἡ χάρις ἡ ἀγία διὰ τοῦ βαπτίσματος περιποιεῖται τῆς ἀναγεννήσεως, ὧντινων τὸ ἐν ἀπέριως τοῦ ἐνὸς ὑπερβάλλει· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν, εὐθέως χαρίζεται· ἀνακαίνιζει γὰρ ἡμᾶς ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι, καὶ πάσας τὰς γραμμάς τῆς ψυχῆς, τοῦτέστι τὸ κατ' εἰκόνα λαμπρύνει, πᾶσαν τὴν ρυτίδα τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν ἀπονίπτουσα· τὸ δὲ ἕτερον ἐκδέχεται ἵνα σὺν ἡμῖν ἐργάσῃται, ὅπερ ἐστὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν· ὅτε γούν ἀρξεται ὁ νοῦς ἐν πολλῇ αἰσθήσει γεύεσθαι τῆς χρηστότητος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τότε ὀφείλομεν εἰδέναι, ὅτι ἀρχεται ἡ χάρις, ὡς περ ἐπιζωγράφειν εἰς τὸ κατ' εἰκόνα τὸ καθ' ὁμοίωσιν· ἐν γὰρ τρόπον οἱ ζωγράφοι, πρῶτον μὲν ἐνὶ χρώματι διαγράφουσι τὸ σχῆμα τοῦ ἀνθρώπου, χροιά δὲ τὴν χροιάν κατ' ὀλίγον ἐπανθίζοντες, οὕτω τοῦ ὁμοιογραφουμένου ἄχρι καὶ τῶν τριχῶν, ἀποσώζουσι τὸ εἶδος· οὕτω καὶ ἡ ἀγία χάρις τοῦ Θεοῦ, πρῶτον μὲν διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸ ὅπερ ἦν, ὅτε ἐγένετο ἀνθρώπος ρυθμίζει τὸ κατ' εἰκόνα· ὅτε δὲ ἡμᾶς ἰδῆ ἐκ πάσης προθέσεως ἐπιθυμοῦντας τοῦ κάλλους τῆς ὁμοιώσεως, καὶ ἐστῶτας γυμνοὺς καὶ ἀπτοήτους εἰς τὸ ταύτης ἐργαστήριον, τότε ἀρετὴ τὴν ἀρετὴν ἐπανθίζουσα, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξα· τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος ἀναφέρουσα, τὸν χαρακτῆρα τῆς ὁμοιώσεως αὐτῇ περιποιεῖ· ὥστε οὖν ἡ μὲν αἰσθησις δηλοῖ ἡμᾶς μορφοῦσθαι τὸ καθ' ὁμοίωσιν, τὸ δὲ τέλειον τῆς ὁμοιώσεως, ἐκ τοῦ φωτισμοῦ γνωσόμεθα· πάσας μὲν γὰρ τὰς ἀρετὰς διὰ τῆς αἰσθήσεως ὁ νοῦς, κατὰ μέτρον τι καὶ ρυθμὸν ἀρρητον προκόπτων, ἀπολαμβάνει· τὴν δὲ πνευματικὴν οὐ δύναται τις ἀγάπην κτήσασθαι, εἰ μὴ ἐν πάσῃ πληροφορίᾳ φωτισθῆ παρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· εἴαν γὰρ μὴ τελείως τὸ καθ' ὁμοίωσιν διὰ τοῦ θείου φωτὸς ἀπολάβῃ ὁ νοῦς, πάσας μὲν τὰς ἄλλας ἀρετὰς σχεδὸν ἔχειν δύναται, τῆς δὲ τελείας ἀγάπης ἐτι ἄμοιρος μένει· ὅταν γὰρ ὁμοιωθῆ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀρετῇ, (ὡς χωρεῖ δὲ ἀνθρώπος λέγω ὁμοιωθῆναι Θεῷ) τότε καὶ τῆς θείας ἀγάπης φέρει τὴν ὁμοίωσιν· ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὁμοιογραφουμένων τὸ ἀνθηροτέρων τῶν χρωμάτων

χρῶμα προστεθὲν τῇ εἰκόνι, ἄχρι καὶ τοῦ μειδιάσαι ἀποσώζει τὴν τοῦ ὁμοιογραφουμένου ὁμοίωσιν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν εἰς θείαν ὁμοίωσιν παρὰ τῆς θείας χάριτος διαζωγραφουμένων, ὁ φωτισμὸς τῆς ἀγάπης προστιθείς, εἰς τὴν τοῦ καθ' ὁμοίωσιν ὀλοκλήρως εὐπρέπειαν δηλοῖ εἶναι τὸ κατ' εἰκόνα· οὔτε γὰρ ἀπάθειαν ἄλλη δύναται ἀρετὴ περιποιήσασθαι τῇ ψυχῇ, εἰ μὴ ἡ ἀγάπη μόνη· πλήρωμα γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη· ὥστε οὖν ἀνακαινοῦται μὲν ἡμέρα καὶ ἡμέρα ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνθρώπος ἐν τῇ γεύσει τῆς ἀγάπης, πληροῦται δὲ ἐν τῇ ταύτης τελειότητι.

πη'. Γεύει μὲν τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἐν ἀρχῇ τῆς προκοπῆς, εἴπερ θερμῶς ἐρασθῶμεν τῆς ἀρετῆς τοῦ Θεοῦ, τὴν ψυχὴν ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ τῆς γλυκύτητος τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἔχη εἰδέναι ὁ νοῦς ἐν ἀκριβεῖ ἐπιγνώσει τὸ τέλειον ἐπαθλον τῶν φιλοθέων πόνων· κρύπτει δὲ λοιπὸν ἐπὶ πολὺ τὴν τοῦ ζωποιοῦ τούτου δώρου πολυτέλειαν, ἵνα καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀρετὰς κατεργαζόμεθα, μηδὲν ὀλως ἑαυτοὺς ὑπονοῶμεν εἶναι, διὰ τὸ μηδέπω ὥσπερ εἰς ἔξιν ἔχειν τὴν ἀγίαν ἀγάπην· οὕτως οὖν τότε ὁ τοῦ μίσους δαίμων ταῖς τῶν ἀγωνιζομένων διοχλεῖ ψυχαῖς, ὥστε καὶ αὐτοῦς τὸς ἀγαπῶντας αὐτοὺς πρὸς μῖσος διαβάλλειν, καὶ ἄχρι σχεδὸν τοῦ φιλήματος φέρειν τὴν φθοροποιὸν τοῦ μίσους ἐνέργειαν, ὅθεν πλέον ἀλγύνεται ἡ ψυχὴ, φέρουσα μὲν τὴν μνήμην τῆς πνευματικῆς ἀγάπης, μὴ δυναμένη δὲ αὐτὴν ἐν αἰσθήσει κτήσασθαι, διὰ τὴν τῶν τελειοτάτων πόνων ὑστέρησιν· χρεῖα οὖν αὐτὴν τέως ἐκ βίας κατεργάζεσθαι, ἵνα εἰς τὴν γεῦσιν αὐτῆς ἐν πάσῃ αἰσθήσει καταφθάσωμεν, καὶ πληροφορίᾳ· τὸ γὰρ τέλειον αὐτῆς οὐδεὶς ἐν τῇ σαρκὶ ὦν ταύτη δύνασθαι κτήσασθαι, εἰμὴ μόνον οἱ ἄχρι μαρτυρίου, καὶ τελείας ἀνομολογήσεως ἐλθόντες ἅγιοι· ἐπειδὴ ὁ τούτῳ τυχὼν, ἀλλάσσεται ὄλος, καὶ οὔτε τροφῆς εὐχερῶς ὀρέγεται· τῷ γὰρ ὑπὸ τῆς θείας ἀγάπης τρεφομένῳ ποία ἐστὶ ἐπιθυμία τῶν ἐν κόσμῳ καλῶν; διὰ τοῦτο ὁ σοφώτατος Παῦλος, τὸ μέγα δοχεῖον τῆς γνώσεως, τὴν μέλλουσαν τρυφήν τῶν δικαίων, ἡμᾶς ἐκ τῆς αὐτοῦ πληροφορίας εὐαγγελιζόμενος, οὕτω λέγει· οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη, καὶ

χαρά ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἅτινα ἐστὶν ὁ καρπὸς τῆς τελείας ἀγάπης. ὥστε οὖν γεύεσθαι μὲν αὐτῆς ἐνταῦθα συνεχῶς οἱ εἰς τελειότητα προκόπτοντες δύναται. τελείως δὲ αὐτὴν οὐδεὶς δύναται κτήσασθαι, εἰμὴ ὅταν καταποθῆ τελείως τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

πα'. Διηγήσατέ μοι τις τῶν ἀπλήστων τινὶ γνώμῃ ἀγαπῶντων τὸν Θεόν, ὅτι ἐπιθυμῆσαντί μοι γνωστῶς γῶναι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, παρέσχε τοῦτο ἐν αἰσθήσει πολλῇ καὶ πληροφορίᾳ ὁ ἀγαθός. καὶ τοσοῦτον φησὶ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἡσθόμην, ὥστε ἐπέγεισθαι μὲν τότε τὴν ψυχὴν μετὰ ἀνεκλαλήτου τινος χαρᾶς καὶ ἀγάπης, ἐκβῆναι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Κύριον, ἀγνωεῖν δὲ ὡππερ, τῆς προσκαίρου ταύτης ζωῆς τὸν τρόπον. ὁ δὲ ταύτης τῆς ἀγάπης ἐν πείρᾳ γενόμενος, κἄν μυρία παρά τινος ὑβρισθῆ, ἢ ζημιωθῆ, συμβαίνει γὰρ αὐτὸν ἔχειν ἔτι τὸν τοιοῦτον τινὰ μέλλοντα διαπονεῖσθαι, οὐκ ὀργίζεται κατ' αὐτοῦ. ἀλλὰ μένει ὡσαυεὶ τῆ τοῦ ὑβρισαντος αὐτόν, ἢ καὶ ζημιώσαντος ψυχῆ κεκολλημένος. κατ' ἐκείνων δὲ μόνον ἀνάπτεται ὅτινες ἢ κατὰ πενήτων ἐρχονται, ἢ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ἡ γραφή, λαλοῦσιν ἀδικίαν, ἢ ἄλλως πως βιοῦσι πονηρῶς. ὁ γὰρ ὑπὲρ ἑαυτὸν λοιπὸν πολὺ φιλῶν τὸν Θεόν, μᾶλλον δὲ ὁ μηκέτι ἑαυτὸν φιλῶν, ἀλλὰ τὸν Θεὸν μόνον, οὐκ ἔτι τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν ἐκδικεῖ, ἀλλὰ μόνον τὴν τοῦ τιμήσαντος αὐτόν ἐν τιμῇ αἰώνιῳ, θέλει τιμᾶσθαι δικαιοσύνην. τοῦτο δὲ οὐκ ἔτι ὡς ἐκ θελήσεώς τινος ὀλίγησ ἔχει. ἀλλ' ὡς περ εἰς ἕξιν λοιπὸν τὴν τοιαύτην ἔχει διαθέσειν, διὰ πολλήν πείραν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης. πρὸς δὲ τούτοις δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὁ εἰς τοσαύτην ἀγάπην ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπάνω καὶ πίστως γίνεται ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνεργείας τῆς τοιαύτης. ὡς ἐν αἰσθήσει λοιπὸν τῆς καρδίας κρατῶν διὰ τῆς πολλῆς ἀγάπης τὸν πιστεῖ τιμῶμενον. ὅπερ ἡμῖν σαφῶς κατασημαίνει ὁ Ἅγιος Παῦλος λέγων, νυνὶ δὲ μένει τὰ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, μεῖζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη, ὁ γὰρ ἐν πλούτῳ ἀγάπης ὡς ἔφην κρατῶν τὸν Θεόν, μεῖζων ἐστὶ πολὺ τότε τῆς ἑαυτοῦ πίστεως ὡς ὅλος ὢν ἐν πόθῳ.

ηδ'. Ἡ μεσότης τῆς ἐνεργείας τῆς ἀγίας γνώσεως, οὐ μικρῶς ἡμᾶς λυπεῖσθαι παρασκευ-

άζει, ὅταν ἐκ παροξυσμοῦ τινος ὑβρισαντες τινά, ἐχθρὸν αὐτὸν ἑαυτοῖς κατασκευάσωμεν. διόπερ οὐδέποτε ἐνδίδωσι νύττουσα τὴν συνείδησιν ἡμῶν, ἕως ὅτε διὰ πολλῆς ἀπολογίας εἰς τὴν παλαιάν ἐπαναγάγωμεν τὸν ὑβρισθέντα διάθεσιν. ἡ δὲ ἀκροτάτη αὐτῆς διάνοιξις, καὶ ὅταν ἀδίκως τις τῶν τοῦ κόσμου ἀνθρώπων καθ' ἡμῶν ὀργισθῆ, ἀδολεσχεῖν ἡμᾶς καὶ φροντίζειν ἄγαν ποιεῖ ἐπειδὴ ὅλως πρόσκομμα τινὶ τῶν ἐκ τοῦ αἰῶνος τούτου ἀπάντων γινόμεθα, ἔθεν καὶ ἀργός τότε ὁ νοῦς περὶ τὴν θεολογίαν γίνεται. ἀγάπη γὰρ ὢν ὅλως ὁ λόγος τῆς γνώσεως, οὐ συγχωρεῖ τὴν διάνοιαν πλατυθῆναι πρὸς σύλληψιν θεωρημάτων θείων, εἰμὴ πρῶτον ἀπολάβωμεν ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τὸν εἰκῆ ὀργιζόμενον ἡμῖν. εἰδὲ ἐκεῖνος οὐ θέλει τοῦτο γενέσθαι, ἢ πάλιν ἀπέστη τῶν ἡμετέρων διατριβῶν, τὸν χαρακτῆρα ἡμᾶς τοῦ προσώπου αὐτοῦ λοιπὸν προσήκει τῇ ἑαυτῶν ἐν ἀσυστάτῳ τινὶ τῆς ψυχῆς * χύματι προστιθέντας διαθέσει, οὕτως ἐν τῷ βᾶθει τῆς καρδίας τῆς ἀγάπης ἀποπληροῦν τὸν νόμον. δεῖ γὰρ φησὶ καὶ τὰ τῶν χολώντων ἀκαίρως πρόσωπα, ἀχόλω τῇ ἐννοίᾳ ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐνορᾶν διανοίᾳ, τοὺς θέλοντας ἔχειν γνώσιν Θεοῦ. τοῦτο δὲ γινόμενον, οὐ μόνον περὶ τὴν θεολογίαν ὁ νοῦς ἡμῶν ἀπταίστως κινηθήσεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ μετὰ πολλῆς ἀναθήσεται παρρησίας, ὡς ἐκ δευτέρας βαθμίδος εἰς πρώτην ἀνεμποδίστως ἐπειγόμενος.

Ἡ τῆς ἀρετῆς ὁδός, τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐρᾶν τῆς εὐσεβείας, τραχεῖα καὶ κατὰ στυγνος φαίνεται. οὐ διὰ τὸ ἐκείνην τοιαύτην εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν εὐθὺς ἐκ γαστρὸς τῷ πλάτει συναναστρέφεσθαι τῶν ἡδονῶν. τοῖς δὲ τὸ μέσον αὐτῆς παρελθεῖν δυναθεῖσι, προσηνῆς ὅλη καὶ ἀνετος δείκνυται. τῷ γὰρ καλῷ ἔθει τὸ φαῦλον ὑποταγὴν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀγαθοῦ, τῇ τῶν ἀλογίστων ἡδονῶν συναπόλλυται μνήμη. ἔθεν λοιπὸν ἡδέως ἡ ψυχὴ τὰς τρίβους ἀπάσας διαπορεύεται τῶν ἀρετῶν. διὰ τοῦτο ὁ Κύριος εἰσάγων μὲν ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, λέγει, ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι δι' αὐτῆς εἰσπορεύονται. πρὸς δὲ τοὺς θέλοντας πολλῇ τῇ προθέσει προσιέναι τῇ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἐντολῶν τηρήσει, φησὶν ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ

*σχίματι.

ηγ'.

τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι. δεῖ οὖν παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγωνίας, βιαίω τινὶ θελήματι τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ κατεργάζεσθαι ἐντολάς. ἵνα θεωρήσας ἡμῶν ὁ ἀγαθὸς Κύριος τὸν σκοπὸν καὶ τὸν κόπον, ἔτοιμον ἡμῖν τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἡδέως ἄγαν τοῖς αὐτοῦ ὑπηρετοῦσιν ἐνδόξοις θελήμασι, καταπέμψῃ. παρὰ γὰρ Κυρίου τότε ἐτοιμάζεται θέλησις ὥστε ἐν πολλῇ τινὶ ἡμᾶς χαρᾶ ἐργάζεσθαι ἀπαύστως τὸ ἀγαθόν. τότε γὰρ ὄντως αἰσθησόμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.

ψδ.

Ὁν τρόπον μὴ θερμανθεῖς ἢ μαλαχθεῖς ὁ κηρὸς ἐπὶ πολὺ, οὐ δύναται τὴν ἐπιτιθεμένην αὐτῷ σφραγίδα δεῖξασθαι, οὕτως οὐδὲ ἄνθρωπος, ἐὰν μὴ διὰ πόνων, καὶ ἀσθενειῶν δοκιμασθῇ, οὐ δύναται χωρῆσαι τῆς τοῦ Θεοῦ ἀρετῆς τὴν σφραγίδα. διὰ τοῦτο ὁ μὲν Κύριος λέγει τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ· ἀρκεῖσσι ἡ χάρις μου, ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀπόστολος καυχᾶται λέγων· ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχῶμαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις γέγραπται. ἐν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ἐν παραδέχεται. καὶ ὁ μὲν Ἀπόστολος ἀσθενείας λέγει τὰς ἐπαναστάσεις τῶν ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ, αἵτινες συνεχῶς αὐτῷ τε, καὶ πᾶσι τοῖς τότε ἀγίοις συνέβαινον. ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται. ὡς αὐτὸς λέγει τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων. ἀλλὰ μᾶλλον ἐνέμενον διὰ τῆς ταπεινώσεως τῷ σχήματι τῆς τελειότητος, διὰ τῶν πυκνῶν ἐξουδενώσεων, τὸ θεῖον δῶρον ὁσίων φυλάττοντες. ἡμεῖς δὲ νῦν ἀσθενείας τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς λέγωμεν, καὶ τὰς σωματικὰς ἀνωμαλίας. τότε μὲν γὰρ ἐπειδὴ αἰκίαις θανατηφόροις, καὶ διαφόροις ἐτέραις θλίψει τὰ σώματα τῶν κατὰ τῆς ἀμαρτίας ἀγωνιζομένων ἀγίων παρεδίδοντο, ἐπάνω ἦσαν πολὺ τῶν τῇ ἀνθρωπιᾷ φύσει ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἐπεισελθόντων παθῶν· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἡ εἰρήνη πληθύνεται διὰ τὸν Κύριον τῶν ἐκκλησιῶν, διὰ τοῦτο δεῖ συνεχέσι μὲν ἀνωμαλίαις τὸ σῶμα, λογισμοῖς δὲ πονηροῖς τὰς ψυχὰς τῶν ἀγωνιστῶν τῆς εὐσεβείας δοκιμάζεσθαι. μάλιστα παρ' οἷς ἡ γνώσις ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ ἐνεργεῖ. ἵνα καὶ πάσης κενοδοξίας καὶ μετεωρισμοῦ ἐκτὸς ὑπάρχωσι, καὶ χωρῆσαι δυνηθῶσι, ὡς

ἔφην, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν διὰ πολλῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ κάλλους τὴν σφραγίδα, κατὰ τὸν λέγοντα ἅγιον ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου Κύριε. δεῖ οὖν εὐχαριστοῦντες ὑπομένειν τὴν βουλήν τοῦ Κυρίου. τότε γὰρ ἡμῖν εἰς λόγον δευτέρου μαρτύριου, τό τε συνεχῆς τῶν νόσων, καὶ ἡ πρὸς τοὺς δαιμονιώδεις λογισμοὺς μάχη, λογισθήσεται. ὁ γὰρ λέγων τότε τοῖς ἀγίοις μάρτυσι διὰ τῶν ἀνόμων ἐκείνων ἀρχόντων ἀρνήσασθαι τὸν Χριστόν, ποθῆσαι δὲ τὰς βιωτικὰς δόξας, καὶ νῦν τ' αὐτὰ ἐφέστηκε δι' ἑαυτοῦ τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ ἀδιαλείπτως λέγων. ὁ τότε ἀλγύνων τὰ τῶν δικαίων σώματα, καὶ ὑβρίζων ἐσχάτως τοὺς τιμίους διδασκάλους διὰ τῶν υπηρετούντων τοῖς διαβολικοῖς ἐκείνοις φρονήμασι, αὐτὸς καὶ νῦν τοῖς τῆς εὐσεβείας ὁμολογηταῖς ἐπάγει τὰ διάφορα παθήματα, μετὰ ὑβρεων πολλῶν καὶ ἐξουδενώσεων. ὅτε μάλιστα πολλῇ δυνάμει τοῖς καταπονομένοις πένησι διὰ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου βοηθοῦσι. καὶ διὰ τοῦτο ἐχρῆν μετὰ ἀσφαλείας καὶ ὑπομονῆς τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν κατεργάζεσθαι ἡμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ὑπομένων γὰρ, φησὶν, ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέχε μοι.

Δυσπόριστον πρᾶγμα ἡ ταπεινοφροσύνη. ὅσω γὰρ μέγα ἐστὶ, τοσούτω μετὰ πολλῶν ἀγῶνων κατορθοῦται· παραγίνεται δὲ τοῖς μετόχοις τῆς ἀγίας γνώσεως κατὰ δύο τρόπους· ὅτε μὲν γὰρ ἐν μεσότητι ἐστὶ τῆς πνευματικῆς πείρας ὁ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆς, δι' ἀσθένειαν σώματος ἢ διὰ τοὺς ἀκαίρως ἐχθραίνοντας τοῖς τοῦ δικαίου φροντίζουσιν, ἢ διὰ τοὺς λογισμοὺς τοὺς πονηροὺς, ταπεινότερόν πως ἔχει τὸ φρόνημα· ὅτε δὲ ἐν αἰσθήσει πολλῇ καὶ πληροφορίᾳ ὁ νοῦς ὑπὸ τῆς ἀγίας καταυγασθῇ χάριτος, τότε ὡσερ φυσικὴν ἔχει τὴν ταπεινοφροσύνην ἡ ψυχὴ· καταπαινομένη γὰρ ὑπὸ τῆς θείας χρηστότητος οὐ δύναται οὐκ εἶτι εἰς τὸν ὄγκον τῆς φιλοδοξίας ἐπαίρεσθαι, κἂν ἀπαύστως τὰς ἐντολάς κατεργάζοιτο τοῦ Θεοῦ· ταπεινότεραν δὲ μᾶλλον ἑαυτὴν τῶν πάντων διὰ τὴν τῆς θείας ἐπεικειᾶς ἡγεῖται κοινωνίαν· ἔχει δὲ ἐκείνη μὲν ἡ ταπεινοφροσύνη, λύπην ταπολλά καὶ ἀθυμίαν· αὕτη δὲ χαρὰν μετὰ αἰδοῦς πανσόφου· διόπερ ἡ μὲν, τοῖς ἐν μέσῳ, ὡς ἔφην, τῶν ἀγῶνων οὔσι παραγίνεται· ἡ δὲ, τοῖς ἐγγίζουσι τῇ τελειότητι

ἡε'.

καταπέμπεται· διὰ τοῦτο ἐκείνη μὲν ὑπὸ τῶν βιωτικῶν πολλάκις εὐπραγίων ὀνειδίζεται· αὕτη δὲ, καὶ ὄλας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου τις αὐτῇ προσάγοι, οὔτε πτοεῖται οὔτε ὄλας τῶν δεινῶν βελῶν τῆς ἀμαρτίας αἰσθάνεται· πνευματικὴ γὰρ ὄλη ὑπάρχουσα, ἀγνοεῖ πάντως τὰς σωματικὰς δόξας· ἐχρῆν δὲ δι' ἐκείνης παντὶ τρόπῳ παρελθόντα τὸν ἀγωνιστὴν, ἐπὶ ταύτην ἔλθειν· εἰ μὴ γὰρ δι' ἐκείνης τῇ ἐπιφορᾷ τῶν παιδευτικῶν παθῶν, δοκιμαστικῶς τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν προμαλάξει ἢ χάρις, οὐκ ἂν τὴν ταύτης ἡμῖν δωρήσεται πολυτέλειαν.

45' Οἱ τῶν τοῦ παρόντος βίου ἡδονῶν ὄντες φλοι, ἐκ τῶν λογισμῶν ἐπὶ τὰ πταίσματα ἔρχονται· ἀδιακρίτῳ γὰρ γνώμῃ φερόμενοι, πάσας αὐτῶν σχεδὸν τὰς ἐμπαθεῖς ἐννοίας εἰς τε λόγους ἀνόμους, καὶ ἔργα ἀνόσια ἐπιθυμοῦσι φέρειν· οἱ δὲ τὸν ἀσκητικὸν ἐπιχειροῦντες κατορθοῦν βίον, ἐκ τῶν πταισμάτων εἰς τοὺς πονηροτέρους λογισμούς, ἢ εἰς πονηρὰ τινὰ καὶ ἐπιβλαβῆ ἔρχονται ῥήματα· ἐὰν γὰρ οἱ δαίμονες τοὺς τοιοῦτους ἢ λοιδορίας ἀνεχομένους ἡδέως, ἢ ἀργὰ τινὰ καὶ ἀκαιραδίμωλοντας, ἢ γελῶντας ὡς οὐδεὶς, ἢ θυμουμένους ἀμέτρως, ἢ τῆς κενῆς καὶ ματαίας ἐπιθυμοῦντας δόξης ἰδῶσι, τότε ὀμοθυμαδὸν κατ' αὐτῶν ἐξοπλίζονται· τὴν γὰρ φιλοδοξίαν μάλιστα εἰς πρόφασιν τῆς ἑαυτῶν κακίας λαμβάνοντες, δι' ἐκείνης ὡς περ διὰ θυρίδος τινὸς σκοτεινῆς εἰσπηδῶντες τὰς ψυχὰς διαρπάζουσιν· ἐχρῆν οὖν τοὺς θέλοντας συνδιδαιτᾶσθαι τῷ πλήθει τῶν ἀρετῶν, μήτε δόξης ἐφίεσθαι, μήτε πολλοῖς συντυγχάνειν, μηδὲ προδόσις συνεχέσι κεχρῆσθαι, ἢ λοιδορεῖν τινὰς, καὶ οἱ λοιδορούμενοι ὑπάρχουσιν ἄξιοι· μήτε δὲ πολλὰ ὀμιλεῖν, καὶ πάντα καλὰ λέγειν· δύναιντο· ἢ γὰρ πολυλογία ἀμέτρως διαφοροῦσα τὸν νοῦν, οὐ μόνον περὶ τὴν πνευματικὴν αὐτὸν ἐργασίαν ἀργὸν ἀπεργάζεται, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ἀκηδείας αὐτὸν παραδίδωσι δαίμονι· ὅς τις αὐτὸν ὑπεκλύων ἀμέτρως, τῷ τῆς λύπης, λοιπὸν δὲ, καὶ τῷ τῆς ὀργῆς παραδίδωσι δαίμονι· δεῖ οὖν αἰεὶ τῇ τῶν ἁγίων ἐντολῶν τηρήσει ἀπασχολεῖσθαι τὸν νοῦν, καὶ τῇ βαθεῖα μνήμῃ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης· ὁ γὰρ φυλάσσω, φησὶν, ἐντολήν, οὐ γνώσεται ῥῆμα πονηρόν, τουτέστι εἰς φαύλους λογισμούς, ἢ λόγους οὐκ ἐτραπήσεται.

46' Ὄταν μετὰ ζεύσεως τινὸς ἀλγηδόνος ἢ καρδία δέχεται τὰ τοξέματα τῶν δαιμό-

νων, ὡς αὐτὰ οἰεσθαι φέρειν τὰ βέλη τὸν πολεμοῦμενον, μισεῖ μετὰ πόνου ἢ ψυχῆ τὰ πάθη, ὡς ἐν ἀρχῇ οὔσα τοῦ καθαίρεσθαι· ἐὰν γὰρ μὴ ἀλγήσῃ μεγάλως ἐπὶ τῇ ἀναδείᾳ τῆς ἀμαρτίας, οὐκ ἂν δυνηθεῖ πλουσίως χαρῆσαι ἐπὶ τῇ τῆς δικαιοσύνης χρηστότητι· ὁ τοίνυν θέλων τὴν ἑαυτοῦ καθάρισαι καρδίαν, τῇ μνήμῃ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ διαπαντὸς διαπυροῦτω αὐτήν, τοῦτο μόνον μελέτην, καὶ ἔργον ἀπαυστον ἔχων· οὐ γὰρ ποτὲ μὲν εὐχεσθαι δεῖ, ποτὲ δὲ μὴ, τοὺς τὴν ἑαυτῶν σαπρίαν ἀποβαλεῖν θέλοντας, ἀλλ' αἰεὶ τῇ προσευχῇ σχολάζειν ἐν τῇ τηρήσει τοῦ νοῦ, καὶ ἐξω ποῦ αὐλλίζονται τῶν εὐκτηρίων δόμων· ἐν γὰρ τρόπον ὁ θέλων καθάριται χρυσίον ἐὰν πρὸς βραχὺ τὸ πῦρ εἴσῃ σχολάται ἐκ τοῦ χωνευτηρίου, σκληρίαν πάλιν τῇ καθαιρομένῃ ὕλη ἐμποιεῖ· οὕτω καὶ ὁ ποτὲ μὲν μεμνημένος τοῦ Θεοῦ, ποτὲ δὲ μὴ, ὅπερ δοκεῖ κτᾶσθαι διὰ τῆς εὐχῆς, τοῦτο ἀπόλλυσι διὰ τῆς σχολῆς· ἀνδρὸς δὲ ἐστὶ φιλαρέτου ἰδίον, τὸ αἰετῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ, τὸ τῆς καρδίας καταναλίσκειν γεῶδες, ἐν οὕτω κατ' ὀλίγον τοῦ κακοῦ ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς ἀγνητῆς μνήμης δαπανωμένου, τελείως εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἢ ψυχῆ μετὰ πλείονος δόξης, ἐπανέλθῃ λαμπρότητα.

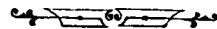
Ἀπάθειά ἐστι, οὐ τὸ μὴ πολεμῆσθαι ὑπὸ τῶν δαιμόνων· ἐπεὶ ἄρα ὀφειλομεν ἐξεληλυθέναι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ πολεμοῦμεν ὑπ' αὐτῶν ἀπολεμήτους μένειν, καὶ γὰρ οἱ σιδηροφόροι πολεμιστὰι τοξέονται μὲν παρὰ τῶν ἀντιπάλων, καὶ τοῦ ἤχου τῆς τοξείας ἀκούουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ βλέπουσι τὰ πεμπόμενα βέλη, οὐ πλήττονται δὲ διὰ τὴν τῶν πολεμικῶν ἐνδουμάτων στερρότητα· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν σιδηρῷ φραττόμενοι ἐν τῷ πολεμῆσθαι τὸ ἀπολέμητον ἔχουσι· ἡμεῖς δὲ τῇ τοῦ φωτὸς τοῦ ἁγίου πανοπλίᾳ, καὶ σωτηρίῳ περικεφαλαῖα διὰ πάντων τῶν καλῶν ἔργων καθωπλισμένοι, τὰς σκοτεινάς τῶν δαιμόνων διακόψωμεν φάλαγγας· οὐ γὰρ τὸ μηκέτι πράξαι τὰ κακὰ μόνον καθαρότητα φέρει, ἀλλὰ τὸ ἐπιμελεῖα τῶν καλῶν, κατὰ κράτος ἀθετῆσαι τὰ κακὰ.

Ὄταν σχεδὸν ἅπαντα τὰ πάθη νικήσῃ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, δύο δαίμονες αὐτῷ ἀπομένουσι προσπαλαίοντες· ὧν ὁ μὲν τῇ ψυχῇ παρενοχλεῖ ἀπὸ πολλῆς θεοφιλίας εἰς ζῆλον αὐτὸν ἀκαιρον φέρων, ὥστε μὴ θέλειν ἄλλον

τινά κατ' αὐτὴν ἀρέσαι τῷ Θεῷ. ὁ δὲ τῷ σώματι εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας αὐτῷ ἐμπύρω τινι κινῶν ἐνεργεῖα. τοῦτο δὲ συμβαίνει τῷ σώματι, πρῶτον μὲν διὰ τὸ τῆς φύσεως εἶναι ταύτην τὴν ἡδονὴν ἰδίαν, ὡς διὰ τὴν παιδογονίαν, καὶ διὰ τοῦτο δὲ εὐχερῶς ἠττωμένην, λοιπὸν δὲ καὶ διὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ. ὅταν γὰρ ἴδῃ τινὰ τῶν ἀγωνιστῶν μεγάλως ἀκμάζοντα τῷ πλήθει τῶν ἀρετῶν ὁ Κύριος, παραχωρεῖ αὐτὸν ποτε ὑπὸ τοῦ τοιούτου καταρρυποῦσθαι δαίμονος, ἵνα πάντων τῶν τοῦ βίου ἀνθρώπων εὐτελέστερον ἑαυτὸν ὑπολαμβάνῃ. ἀμέλει, ἢ ἐπεται ἢ ὄχλησις τοῦ πάθους τοῖς κατορθώμασιν, ἢ καὶ προσλαμβάνει ταῦτα ποτὲ, ἵνα ἢ τῇ προλήψει, ἢ τῇ ἐπιφορᾷ τοῦ πάθους ἀχρεῖαν ποιεῖ τὴν ψυχὴν φαίνεσθαι, κἄν ὅποια ἢ μεγάλα αὐτῆς τὰ κατορθώματα. ἀλλὰ τῷ μὲν, ἐν ταπεινοφροσύνῃ πολλῇ, καὶ ἀγάπῃ μαχησόμεθα, τῷ δὲ, ἐν ἐγκρατεῖα, καὶ ἐν ἀοργησίᾳ καὶ ἐννοίᾳ βαθεῖα τοῦ θανάτου, ἵνα ἀπαύστως ἐντεῦθεν αἰσθόμενοι τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπάνω καὶ τούτων γενώμεθα ἐν Κυρίῳ τῶν παθῶν.

ρ'. Ὅσοι τῆς ἀγίας γνώσεως γινόμεθα μέτοχοι, καὶ τῶν ἀκουσίων μετεωρισμῶν πάντως ὑφέξομεν λόγον· ἐπισημηνάμην γάρ, φησιν ὁ θεὸς Ἰωβ, καὶ εἶτι ἄκων παρέβην, καὶ δικαίως. ἐὰν γὰρ μὴ σχολάσῃ τις τοῦ ἀεὶ μεμνήσθαι τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ μὴ παραμελήσῃ ἐντολῶν, οὐκ ἂν ἀκουσίῳ, ἢ ἐκουσίῳ ὑποπέσῃ πταισμάτι. δεῖ οὖν εὐθέως καὶ περὶ τῶν ἀκουσίων πταισμάτων, ἐξομολόγησιν σύντονον προσφέρειν τῷ δεσπότη, τουτέστι περιττὴν ἐργασίαν τοῦ συνήθους κανόνος. οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνθρωπῶπον ὄντα μὴ πταίνειν ἀνθρώπινα, ἄχρις οὐ πληροφορηθῇ ἡ συνειδήσις ἡμῶν ἐν δακρύῳ ἀγάπης περὶ τῆς τούτων ἀφέσεως. Ἐὰν γάρ φησι ὁμολογῶμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ καθάρσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. προσέχειν οὖν. δεῖ ἀδιαλείπτως τῇ αἰσθήσει τῆς ἐξομολογήσεως, μήπως ἡ συνειδήσις ἡμῶν ἑαυτὴν ψεύδῃται, ὑπονοήσασα ἀρκετῶς ἐξομολογήσασθαι τῷ Θεῷ. ὅτι πολὺ κρεῖττον ἐστὶν ἢ τοῦ Θεοῦ κρίσις τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως, κἄν μὴ δὲν ἑαυτῷ τις ἐν πάσῃ σύνοιδε πληροφορία, καθὼς ὁ σοφώτατος ἡμᾶς Παῦλος διδάσκει λέγων· ἀλλ' οὐδὲ ἑμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἑμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ

ἐν τούτῳ δεδικαίωμα. ὁ δὲ ἀνακρίνων με Κύριός ἐστιν. ἐὰν γὰρ μὴ προπόντως καὶ περὶ αὐτῶν ἐξομολογησώμεθα, δειλίαν τινὰ ἀδηλον ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου ἡμῶν εὐρήσομεν ἐν ἑαυτοῖς. ἐχρῆν δὲ καὶ ἡμᾶς εὐχεσθαι τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον ἐκτὸς παντὸς φόβου τότε εὐρίσκεισθαι. ὁ μὲν γὰρ ἐν φόβῳ εὐρίσκόμενος τότε, ἐλευθερίῳ τρόπῳ τοὺς ταρταρέους οὐ παρελεύσεται ἀρχοντας. συνήγορον γὰρ ἔχουσιν, ὡς περ ἐκεῖνοι τὴν τῆς ψυχῆς δειλίαν τῆς ἑαυτῶν κακίας. ἡ δὲ ἀγαλλιωμένη ψυχὴ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀναλύσεως, ἐπάνω πασῶν τῶν σκοτεινῶν παρατάξεων σὺν τοῖς ἀγγέλοις τῆς εἰρήνης φέρεται· ἐπτέρωται γὰρ ὡς περ, ἐν τῇ πνευματικῇ ἀγάπῃ, ὡς τὸ πλήρωμα ἀνελλιπῶς ἔχουσα τοῦ νόμου, τὴν ἀγάπην. διόπερ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου, μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων, οἱ μετὰ τοιαύτης παρρησίας ἐξιόντες τοῦ βίου ἀρπαγήσονται. οἱ δὲ κἄν ἐν βραχεῖ δειλιῶντες ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου, ἐν τῇ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καταλειφθήσονται πληθύϊ, ὡς ὑπὸ κρίσιν ὄντες. ἵνα διὰ τοῦ πυρὸς δοκιμασθέντες τῆς κρίσεως, τοὺς κεχρεωστημένους αὐτοῖς κατὰ τὰς αὐτῶν πράξεις ἀπολάβωσι κλήρους παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν Θεοῦ, καὶ Βασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης, καὶ αὐτοῦ ἐστὶν ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν, ὁ πλοῦτος τῆς χρηστότητος τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ παρόντος ἑκατοστοῦ Κεφαλαίου τὸ λέγον· «ἵνα διὰ τοῦ πυρὸς δοκιμασθέντες τῆς κρίσεως, ὅπερ ἠρωτήθη παρὰ τινῶν, ἐρμηνεῖα τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

Οἱ τὸ τέλειον τῆς ἀγάπης κεκτημένοι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸ πτερόν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ἀρετῶν μετεωρίσαντες, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. ἐν νεφέλαις ἀρπάζονται καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχονται. οἱ δέγε μὴ πάντῃ τὸ τέλειον κτησάμενοι, ἀλλ' ἀμαρτήματα καὶ κατορθώματα κεκτημένοι· οὗτοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς κρίσεως ἔρχονται. κακεῖ διὰ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ φαύλων πράξεων ἀντεξετάσεως οἰοεὶ πυρούμενοι, εἴπερ ἢ τῶν ἀγαθῶν πλάστιγξ ἐπιβαρῆση, καθαίρονται τῆς κολάσεως.

Ἀπόκρ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΑ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΓΡΑΨΑΝΤΑΣ ΑΥΤΩ,
ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ρ'.

Ω ἐν Ἀγίοις Πατρὶ ἡμῶν Ἰω-
άννη τῷ Καρπαθίῳ, τίς μὲν ἐγέ-
νετο ὁ καθ' ἐν ἤμασε χρόνος,
καὶ ποῦ τὰ τῆς ἀσκήσεως διή-
νυσε σκάμματα, καὶ τὰ κατ' αὐ-
τὸν ἄλλα, ἀδηλα. ταῦτα δὲ
μόνα περὶ αὐτοῦ μαρτυρεῖ ὁ Φῶτιος (ἀνα-
γνώσει σ. ἀ. σελίδι 266.) «Κρατεῖ δ' οὖν,
(ὁ Διάδοχος δηλονότι) πολλῶ καὶ Ἰωάννου

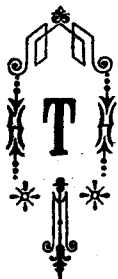
τοῦ Καρπαθίου. δες ἐπιγραφὴν αὐτοῦ τῷ
πονήματι δίδωσι. πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰν-
δίας προτρέψαντας Μοναχοὺς παρακλητι-
κός. ἑκατὸν δὲ καὶ οὗτος Κεφαλαίος πε-
ραιοῖ αὐτό. Ἐν οἷς ὡς ταπολλὰ πατρικῶς
τοὺς ἀναγινώσκοντας ὑπαλείφει, καρτερεῖν
ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ ὑπομονὴν πρὸς τοὺς
ἐπερχομένους πειρασμοὺς ἐπιδείκνυσθαι.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΑ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΓΡΑΨΑΝΤΑΣ ΑΥΤΩ,
ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ρ'.

Οἷς ἐπὶ γῆς βασιλευσιν ἐαρινὰ
ἄνθη προσφέροντές τινες τῶν προσ-
αιτούντων, οὐ μόνον οὐκ ἀπόβλη-
τοι γεγόνασι πολλάκις, ἀλλὰ γὰρ
καὶ τινες ἀντελάβοντο δωρεάς.
κἀγὼ τοίνυν παρ' ὑμῶν ἐπιταχθεὶς,
μίαν ἑκατοντάδα μόθεν δανεισάμε-
νος, καὶ προσφέρων λογίων χαλῶν
ἡμῖν τοῖς τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἔχουσιν,
εὐπρόσδεκτός τε γένομι, καὶ τὴν τῶν εὐ-
χῶν δωρεὰν παρ' ὑμῶν ἀντιλάβοιμι.

Ὅσῳ διηνεκῆς ὁ τῶν ὀλων βασιλεὺς·
οὐκ ἀρχὴν, οὐ πέρας τῆς βασιλείας ἔχων
τῆς οἰκείας· τοσοῦτω τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ τε
καὶ ὑπὲρ τῶν ἀρετῶν πονεῖν προαιρουμένοις
ἐπικερδεστέραν εἶναι συμβέβηκε τὴν σπου-
δὴν· αἱ μὲν γὰρ τοῦ παρόντος βίου τιμαί,
κἄν ἄγαν ὡς λαμπραί, τῷ παρόντι βίῳ
συγκαταλύονται πάντως, αἱ δὲ παρὰ Θεοῦ
νεμόμεναι τοῖς ἀξίοις, ἅτε σὺν ἀφθαρσίᾳ
διδόμεναι, εἰς τὸ παντελὲς διαμένουσι.

Ὁ μακάριος Δαβὶδ ὕμνον διὰ πάσης ἐρ-

α'.

β'.

γαζόμενος τῆς κτίσεως τῷ Θεῷ, ἐμνημόνευσε μὲν ἀγγέλων τε, καὶ ἀοράτων δυνάμεων ἀπασῶν, κατελήλυθε δὲ ἄχρις τῆς γῆς. ὡς μὴδὲ θηρίων, μὴ κτηνῶν, μὴ πετεινῶν, μὴ ἐρπετῶν ἀπέχεσθαι· ἐπειδὴ τῷ πεποιηκότι προσκυνεῖν καὶ τὸν ἐκ τούτου ὕμνον ἤγειτο. ὡς βουλόμενος πᾶν τὸ γεγονός ὑπ' αὐτοῦ, τὴν ὁμοίαν τελεῖν εἰσφορὰν. καὶ πῶς ἄρα μοναχὸς ὁ συμβαταζόμενος τῷ ἐκ Σουφείρ χρυσίῳ, ναρχᾶν ποτέ, ἢ ὀκνεῖν ἀνάσχειτο πρὸς ὕμνωδιαν;

γ'

Ὡσπερ τὴν βάτον πῦρ περιεῖχεν, οὐκ ἔφλεγε δὲ αὐτὴν, οὕτω καὶ τῶν λαβόντων τὸ χάρισμα τῆς ἀπαθείας, κᾶν βαρὺ λίαν, καὶ θερμότατον περιφέρωσι σῶμα, οὐδὲν τὴν σάρκα, ἢ τὸν νοῦν ἐνοχλεῖ, ἢ λυμᾶνεται ἢ θερμότης τοῦ σώματος. φωνὴ γὰρ Κυρίου διέκοψε τὴν φλόγα τῆς φύσεως. διότι τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ λόγος, τὰ κατὰ φύσιν ἠνωμένα διέστησεν.

δ'

Ἡ σελήνη αὐξομένη, καὶ πάλιν μειομένη, ἐμφανίζει ἀνθρώπου κατάστασιν, νῦν μὲν καλὰ πράττοντος, νῦν δὲ ἀμαρτάνοντος· εἶτα διὰ τῆς μετανοίας παλινδρομοῦντος εἰς ζωὴν ἐνάρετον· οὐκ οὖν οὐκ ἀπόλετο ὁ νοῦς τοῦ ἑπταικότος, καθάτινες παρ' ἡμῖν νομίζουσιν· ὡς περ τῆς Σελήνης τὸ σῶμα οὐκ ἐμειώθη, ἀλλὰ τὸ φῶς ἀνακτᾶται οὖν ὁ ἀνθρώπος πάλιν τὴν οἰκίαν λαμπρότητα διὰ μετανοίας, καθά περ ἡ σελήνη μετὰ τὸ φθινῆσαι οἰκοθεν τὸ φῶς ἀμφιένυται· ὁ γὰρ πιστεύων εἰς Χριστόν, κᾶν ἀποθάνῃ ζήσεται· καὶ γνώσεται, φησί, ὅτι ἐγὼ Κύριος λελάληκα, καὶ ποιήσω.

ε'

ἴσ. τῶν
αἰ-
σχρῶν
λογι-
σμῶν

Ἐὰν ἐπαναστάντος σοι κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ σμήνουσ τῶν * ἐχθρῶν σχηματισμῶν ὑπενδοῦς ἤττηθῆς, γίνωσκε σεαυτὸν κεχωρισθαι πρὸς καιρὸν τῆς θείας χάριτος· ὅθεν καὶ παρεδόθης εἰς χεῖρας τῆς πτώσεώς σου, κατὰ δίκαιον κρίμα· διόπερ ἀγωνίζου μὴδὲ ποτε διὰ τῆς ἀμελείας ἀπολειφθῆναι τῆς χάριτος, μὴδὲ πρὸς στιγμὴν χρόνου· ἔὰν δὲ δυνηθῆς κρεῖττον ὀλισθῆσαι γενόμενος, ὑπερβῆναι τὸ τεῖχος τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν, καὶ τὰς ἐπαλλήλους ῥυπαρὰς προσβολὰς τῆς τῶν ἐχθρῶν πολυνοίας, μὴ ἀγνοήσης τὸ δῶρον τὸ ἄνωθεν δοθὲν σοι· φησί γὰρ ὁ Ἀπόστολος· οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σὺν ἐμοί, τὸ τοιοῦτον εἰργάσατο τρόπαιον· καὶ ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ μιαρῶν ἐνθυμημάτων ὑψώσέ με· καὶ ἀπὸ ἀνδρῶς ἀδίκου δηλαδὴ τοῦ διαβόλου,

καὶ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου ἐρρύσατό με· ὅθεν τῷ πτεροῦ τοῦ Πνεύματος κουφισθεὶς, καὶ ἀνεθείς τοῦ σώματος, ἰσχύσα πετασθῆναι ἐπάνω τῶν θηρευόντων δαιμόνων, τῶν ἰξεύοντων τὸν ἀνθρώπινον νοῦν διὰ τῆς ἠδουπαθείας, ἧς κατηναγκασμένως, καὶ βιαιῶς παρακαλοῦντες προφέρουσιν· ὁ τοῖνον ἐξαγαγὼν με ἐκ γῆς Αἰγύπτου, τουτέστι τῆς τοῦ κόσμου ψυχαπωλείας, οὗτος κρυφαῖα χεῖρι ὑπὲρ ἐμοῦ πολεμῶν ἐπάταξε τὸν Ἀμαλήκ. καὶ παρέσχεμοι ἐλπίζειν, ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀνοσίων παθῶν ἔθνη ἐξολοθρεύσει· Κύριος ἀπὸ προσώπου ἡμῶν· οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν δώσει σοφίαν, καὶ δύναμιν· τινὲς γὰρ, σοφίαν μὲν ἔλαβον, οὐ μέντοι καὶ δύναμιν Πνεύματος, εἰς τὸ νικῆσαι ἐχθρούς· οὗτος ὑψώσει κεφαλὴν σου ἐπ' ἐχθρούς σου, καὶ δώσει σοι πτέρυγας, ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ πετασθεὶς καταπαύσῃ πρὸς Θεόν· θήσει Κύριος τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονάς σου, στερρόν, καὶ ἐντρεχῆ, καὶ εὐτονον δεικνύων σε κατὰ τοῦ ἀντιπάλου· καὶ συμποδίζων ὑποκάτω σου πάντας τοὺς ἀνθεστηκότας σου· ἀνάθες τοιγαροῦν τῷ Κυρίῳ τὴν χάριν τῆς ἀγνείας, ὅτι οὐ συνέκλεισέ σε εἰς χεῖρας τῶν θελημάτων τῆς σαρκός σου, καὶ τοῦ αἵματος καὶ τῶν παραχολοουμένων τούτοις φθοροποιῶν καὶ ἀκαθάρτων πνευμάτων, ἀλλὰ κατησφαλίσατό σε τῇ ἑαυτοῦ δεξιᾷ· οἰκοδόμησον αὐτῷ θυσιαστήριον, ὡς περ καὶ Μωϋσῆς μετὰ τὸ τρέψασθαι τὸν Ἀμαλήκ. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι, καὶ αἰνέσω σε Κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ, μεγαλύνων τὰς δυναστείας σου· ὅτι ἐλυτρώσω ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν μου, καὶ ἐξήρπαισάς με ἐκ τῶν βρόχων, καὶ σαγηνευμάτων, τῆς εὐπεριστάτου, καὶ πολυμόρφου καὶ τριβαχῆς κακίας.

Ἀναζωπυροῦσιν ἡμῖν τὰ μιὰρὰ πάθη καὶ ἀνακαινίζουσι, καὶ ἀνυψοῦσι, καὶ πολυπλασιάζουσι, οἱ πονηροὶ δαίμονες· αἱ δὲ ἐπισκέψεις τοῦ θείου λόγου καὶ μάλιστα αἱ διὰ τῆς τῶν δακρύων χύσεως γινόμεναι, νεκροποιοῦσι τὰ πάθη, κᾶν χρόνια τυγχάνῃ, καὶ λύουσι· καὶ κατὰ μικρὸν εἰς ἀνυπαρξίαν περιπτῶσι τὰ δλέθρια τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος, ἀμαρτητικὰ ἐνεργήματα· μόνον ἡμεῖς μὴ ἀκηδιάσωμεν τοῦ, δι' εὐχῆς, καὶ ἐλπίδος ἀνευδότου καὶ ἀναιδούς, προσεδρεύειν τῷ Κυρίῳ.

Διατί ἐκ τοῦ στόματος τῶν τῆ κακία νηπιαζόντων πιστῶν, ὁ Χριστὸς καταρτίζει

ς'

ζ'

- αἶνον; ἢ πάντως, ἵνα διὰ τῆς ὑμνωδίας καταλύσῃ ἐχθρόν, καὶ ἐκδικητὴν τυραννοῦντα μεγάλως· ἐχθρόν μὲν τῶν ἀρετῶν, ἐκδικητὴν δὲ κακίας· διάβολον. οὐκ οὖν καὶ ἡμεῖς τὸν δεσπότην ἀπλότῃ καρδίας αἰνοῦντες, συντριβομέν τε, καὶ καταλύομεν τὰ τοῦ ἐχθροῦ μηχανήματα· τῷ γὰρ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς πολέμους, καὶ τοὺς ὑπεναντίους τοὺς πολεμοῦντας ἡμᾶς.
- η'. Εἰ τις ὑπάρχει κατὰ τὸ εἶδος ἔκτρωμα, τὸ ἥμισυ λέγεται νῦν τῶν σαρκικῶν κατεσθίειν, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ, τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι· τῆς γὰρ ἑαυτοῦ ὁδοῦ τοὺς καρπούς ἕκαστος γινώσκειται.
- θ'. Τὴν καλλίστην νηστείαν, καὶ μὴ δολοῦσθαι τοῖς πάθεισιν αἰρεῖσθαι χρεωστὲ ὁ Μοναχός, καὶ μεγάλην ἡσυχίαν γεωργεῖν διαπαντός.
- ι'. Οἱ μισοῦντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν δαίμονες, ὑποτίθενται τισιν ὥστε ψυχράν τινα εὐφημίαν ἡμῖν χάρισσασθαι, εἶτα πρὸς ταύτην ἡμᾶς διαχυθῆναι προτρέπονται· ἐὰν τοίνυν χαινωθέντες τῇ οἴῃσει, δώμεν τόπον καὶ τῇ κενοδοξίᾳ, οὐ κάμνουσι λοιπὸν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν αἰχμαλωτῖσαι ἡμᾶς.
- ια'. Ἀποδέχου μᾶλλον τὸν σκώπτοντά σε, ἢ περ τὸν ἐπαινοῦντα· ὅστις οὐδὲν διαφέρειν καταρωμένου γέγραπται.
- ιβ'. Ὅταν περὶ τὴν νηστεύσιμον σπουδάτας ἀρετὴν, διὰ τὴν ἀσθένειαν ἀποτυγχάνῃς αὐτῆς, καὶ συντρίψας τὴν καρδίαν, ἐπ' εὐχαριστίαν τραπῆς τοῦ πάντων προνοητοῦ, καὶ κριτοῦ. ἐὰν μέντοι τεταπεινωμένον διαπαντός δεικνύῃς ἑαυτὸν τῷ Κυρίῳ, καὶ μηδὲν ποτε ἀνθρώπου κατεπαρθῆς.
- ιγ'. Ἐπιστάμενος ὁ ἐχθρὸς τὴν εὐχὴν ὑπάρχουσαν ἡμῶν μὲν ὑπέρμαχον, αὐτοῦ δὲ ἐπίβουλον, καὶ ἀποσπᾶται ταύτης ἡμᾶς σπουδάζων, εἰς ἐπιθυμίαν ἡμᾶς ἐμβάλλει τῶν ἐλληνικῶν λόγων, ἀφ' ὧν καὶ ἀπέστημεν, καὶ περὶ τούτου σχολάζειν παρακαλεῖ· ὧτι μὴ πεισθῶμεν· ἵνα μὴ τοὺς τοῦ οἰκείου γεωργίου ἄξονας πλανηθέντες, ἀντὶ σύκων, καὶ σταφυλῶν, ἀκάνθας, καὶ τριβόλους τρυγήσωμεν· ἢ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ Θεῷ λελογίσταί.
- ιδ'. Χαράν, φησί, μεγάλην εὐαγγελίζομαι ἡμῖν, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, οὐ μέρει τοῦ λαοῦ· καὶ πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλλάτωσάν σοι, οὐ γὰρ δεῖ μέρος τῆς γῆς. τὸ δὲ ψάλλειν, οὐκ ἔστι

ποτνωμένων, ἀλλὰ διευθυμουμένων. εἰ τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, μηδαμῶς ἀπελπίσωμεν, ἀλλ' εὐθυμοὶ τὸν παρόντα διοδεύσωμεν βίον, τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἐκείνης χαρᾶς, καὶ εὐθυμίας λαμβάνοντες ἔννοιαν· πλήν τῷ θεῷ φόβῳ τὴν εὐφροσύνην κεράτωμεν· ὡς περ φησὶν ἀγαλλιᾶσθε τῷ Κυρίῳ ἐν τρόμῳ. καὶ γὰρ αἱ περὶ Μαρίαν μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἐξέδραμον τοῦ τάφου· τάχα καὶ ἡμεῖς ποτὲ σὺν δέει καὶ χαρᾷ, τοῦ νοητοῦ ἐξορμήσομεν τάφου. θαυμάζω γάρ, εἰ χωρὶς φόβου, διότι οὐδεὶς ἀναμάρτητος, κἂν Μωϋσῆς, κἂν Πέτρος ὁ Ἀπόστολος εἴη· ἀλλ' ὅμως ἐν τοῖς τοιούτοις ἡ θεῖα ἀγάπη νικήσασα, ἔξω βάλλει τὸν φόβον ἐν καιρῷ τῆς ἐξόδου.

Ἔτι εἰ ἐμπαθῆς πιστεύτας ὀλοκαρδίως, καὶ τεταπεινωμένως λαμβάνει χάρισμα ἀπαθείας, ἔχεις μαρτυροῦσαν τὴν γραφὴν· σήμερον γάρ, φησὶν, μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ· καὶ ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην τῆς μακαριωτάτης ἀπαθείας καὶ ὅσα τοιουτότροπα· καὶ ἐν τῷ σπύρῳ περκάσει ἡ σταφυλή· καὶ κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν.

Ὅπταν ἐπαρθῶς πρὸς τὰ πάθη διακειμένοι, σφοδρότερον τοῖς αἰσχροῖς ἐνθυμήμασιν ὑπὸ τῶν δαιμόνων ὀχλούμεθα, τότε μᾶλλον εἰς τὴν τοῦ Κυρίου στηριζόμεθα πίστιν, καὶ βεβαιότεραν τὴν πρὸς τὰ ἐπηγελημένα αἰῶνα ἀγαθὰ καθιστῶμεν ἐλπίδα· ὧν ἀποστερηθῆναι ἡμᾶς οἱ ἐχθροὶ, καὶ ἀπαλλοτριωθῆναι διὰ τῆς βασκανίας σπουδάζουσιν· εἰ μὴ γὰρ λίαν μέγιστα ἦν ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, οὐκ ἂν φθόνῳ τοσοῦτῳ καθ' ἡμῶν οἱ δαίμονες ἐκκαυθέντες, τοῖς ῥυπαροῖς λογισμοῖς πυκνὰ κατετόξευον, κἂν τούτῳ τὴν ἑαυτῶν μανίαν πληροφορεῖν δοκοῦντες, καὶ πρὸς ἀπόγνωσιν ἡμᾶς συνελαύνειν νομίζοντες, διὰ τῆς ἀφορήτου, καὶ πολλῆς ὀχλήσεως.

Γινώσκειν ἀληθεστάτην τινὲς ὑπάρχειν, τὴν πρᾶξιν ἐρῶνταί. σπουδάσατε τοίνυν μᾶλλον τοῖς ἔργοις, καὶ πίστιν, καὶ γινώσκειν ἐνδεικνυσθαι· ὁ γὰρ δὴ ἐπὶ τῇ γνώσει μόνῃ τετυφωμένος, ἀκούσεται, ὅτι Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ καιρῷ τῶν ἑορτῶν, καὶ τῶν ἁγίων συναξέων, καὶ μάλιστα· ὅταν μέλλῃ τις τῇ μυστικῇ τραπέζῃ προσέειναι, τότε τοῖς αἰσχροῖς φαντάσμασι, καὶ τῇ ῥοῇ τῆς γονῆς τὸν ἀσκητὴν οἱ δαί-

ιε'

ις'

ιζ'

ιη'

μονες μολύνειν σπουδάζουσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἐν τούτῳ θραύσωσιν ἢ ἐκλύσωσι τὸν πάντα καρτερικῶς καὶ γενναίως φέρειν συνειθισμένον· μὴ δὲ καυχάσθωσαν καθ' ἡμῶν οἱ κυρτοί, ὡς ὀρθοί.

ιβ'. Τὸ ἦθος, καὶ τὴν προθυμίαν οἱ ἐχθροὶ ἀμύνονται, τοῖς ποικίλοις, καὶ ἀπάτοις πειρασμοῖς τὴν ψυχὴν κολαφίζοντες· ἐκ γὰρ τῶν θλίψεων σοὶ τῶν πολλῶν, καὶ ἀμυθήτων, ὁ στέφανος πλέκεται· καὶ ἐν ταῖς ἀσθενείαις δὲ, τελειοῦται ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ· καὶ ταῖς σκυθρωποτέραις καταστάσεσιν, ἐπανθεῖν εἰώθεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις· ἐξανέτειλε γὰρ φῶς ἐν σκότει τοῖς εὐθέσιν· ἐάν γε τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος, μέχρι τέλους, βεβαίαν κατάσχωμεν.

κ'. Οὐδὲν οὕτως ἐξαφανίζει τὴν ἀρετὴν πέφυκεν, ὡς ἡ εὐτραπελία, καὶ τὸ παίξειν, καὶ ἡ ἀργολογία. καὶ πάλιν οὐδὲν οὕτως τὴν πεπαλαιωμένην ἀνακαινίζει ψυχὴν, καὶ πλησιάζειν τῷ Θεῷ παρασκευάζει, ὡς ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ καλὴ προσοχή, καὶ τὸ μελετᾶν ἀπαύστως τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ τῇ προσευχῇ ἑαυτὸν καθοπλίζειν, καὶ τῆς ἀγρυπνίας τὸ κέρδος ἱγνηλατεῖν.

κα'. Ἐπιτηδειότατον ἄμα, καὶ συμφέρον τῇ ψυχῇ, τὸ στιβαρῶς βαστάζειν πᾶσαν θλίψιν, εἴτε παρὰ ἀνθρώπων, εἴτε παρὰ δαιμόνων ἐπαγομένην. καὶ εἰδέναι ἀκριβῶς ὅτι περ χρεῶσται ὑπάρχομεν τῆς καταπονήσεως, καὶ μηδένα ἕτερον, εἰ μὴ μόνον ἑαυτὸν διηνεκῶς μέμψεσθαι. ὁ γὰρ ἄλλον ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις θλιβεροῖς μεμψόμενος, ἐξώλισθεν τῆς δικαίας τοῦ προσήκοντος κρίσεως.

κβ'. Ἔστιν ὅτε τῆς δεξιᾶς ἄνθρωπος ἀποκινεῖται ἔδρας, κἄν σπουδαῖος τυγχάνῃ, πλεονασάντων τῶν πειρασμῶν, ἐξισταμένος τῆς ἑαυτοῦ τάξεως, διὰ τὸ πᾶσαν αὐτοῦ, καθὼς φησιν ἡ γραφή, καταπεπόσθαι σοφίαν τε, καὶ τέχνην· ὅπως μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ ἵνα μὴ καυχῆσθῃται Ἰσραὴλ, λέγων, ἡ χεὶρ μου σέσωκέ με. ἀλλ' ἐλπίζε ἀποκατασταθῆναι εἰς τὴν προτέραν ὠραίαν κατάστασιν, ἀποπεσόντος ἀπὸ σοῦ. θεὸς κελύσει, καὶ ἀποδιωχθέντος τοῦ πονηροῦ, ὅστις πάντα μὲν ἐμπαθῶς καὶ βλέπειν, καὶ ἀκούειν παροτρύνει, καὶ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν καπασπεύδει, παχύνας δὲ τὸν νοῦν καθάπερ νέφει πυκνῶ, ποιεῖ καὶ τὸ σαρκίον αἰσθάνεσθαι ἀπάτου βαρύτητός τε, καὶ ὀγκου. καὶ τὸν ἐμφυτον λογισμόν, ἀπλοῦν τινα καθεστῶτα, καὶ ἀπλαστόν· κατὰ τὴν

ὁμοίωσιν τῶν ἀρτιγενῶν βρεφῶν· ποικίλον ἀποδείκνυσι, καὶ λίαν πολυπείρον παντοίας ἀμαρτίας· φαρμάξας καὶ παρατρέψας τοῦτον διὰ τῆς ἀμαρροπίας.

Μεγά τι χρῆμα ὁ ἄνθρωπος, αὐξάνων ἔσω, καὶ μεγαλυνόμενος ταῖς ἀρεταῖς. ἀλλ' ὅμως οὗτος ὁ μέγας, φοβεῖται τὴν ἀμαρτίαν, ὡς τὸν μῦν ὁ ἐλέφας, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένηται.

Οὐ μόνον πλησίον τῆς τοῦ κόσμου συντελείας, ὁ διάβολος λόγους λαλήσει πρὸς τὸν ὕψιστον, ὡς φησιν ὁ Δανιήλ, ἀλλὰ γὰρ καὶ νῦν, ἔστιν ὅτε βαρείας, διὰ τῶν λογισμῶν ἡμῶν, εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἐκπέμπει βλασφημίας· καὶ κατ' αὐτοῦ δὲ δυσφημῶν τοῦ ὕψιστου, καὶ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ, καὶ τῶν ἁγίων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων. ἀλλ' ἡμεῖς βεβηκότες ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς γνώσεως, οὐκ ἂν καταπτῆξαιμεν ἐπὶ τούτοις, οὐδὲ μὴ θαυμάσαιμεν τὴν τοῦ ἀλάστορος τόλμην. πιστεῖ δὲ, καὶ εὐχῇ θερμότερα χρώμενοι, τῆς τε ἄνωθεν ἐπικουρίας τυχόντες, ἀμυνόμεθα τὸν ἐχθρόν.

Μαχόμενος, καὶ ὄνειδίζων μετὰ θράσους ἐπέρχεται ὁ ἐχθρὸς τῇ ψυχῇ ἐξελεύσῃ τοῦ σώματος. κατήγορος γινόμενος πικρὸς τε, καὶ φοβερός ἐπὶ τοῖς ἐπταισμένοις. ἀλλ' ἔστιν ἰδεῖν τότε τὴν θεοφιλῆ καὶ πιστοτάτην ψυχὴν, κἄν πολλάκις τὸ πρὶν ἐτρώθη ἀμαρτίαις, οὐ καταπληττομένην τὰς ἐκείνου ὁρμάς τε, καὶ ἀπειλάς, ἀλλὰ μᾶλλον νευρούμενην ἐν Κυρίῳ, καὶ πτερουμένην χαρᾶ, θαρσοποιουμένην τε ταῖς ὀδηγούσαις ἀγίαις δυνάμεσιν καὶ περιτειχιζομένην τῷ φωτὶ τῆς πίστεως καὶ ἀντικράζουσαν μετὰ πολλῆς παρρησίας τῷ πονηρῷ διαβόλῳ, τίσοι καὶ ἡμῖν· ἀλλότριε τοῦ Θεοῦ; τίσοι, καὶ ἡμῖν· δραπετα τῶν οὐρανῶν· καὶ δούλε πονηρῆ; οὐκ ἔχεις σὺ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, Χριστὸς γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἡμῶν τε, καὶ πάντων τὴν ἐξουσίαν ἔχει· αὐτῷ ἡμάρτομεν, αὐτῷ καὶ ἀπολογησόμεθα, ἐνεχυρον ἔχοντες τῆς εἰς ἡμᾶς εὐσπλαγχνίας καὶ σωτηρίας, τὸν τούτου τίμιον σταυρόν. σὺ δὲ φεῦγε μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ὀλέθριε. μηδὲν σοὶ, καὶ τοῖς δούλοις τοῦ Χριστοῦ. ταῦτα λεγούσης τῆς ψυχῆς μετὰ θάρρους, νῶτα λοιπὸν δίδωσιν ὁ διάβολος, βοαῖς ὀδυρόμενας, μὴ δυνηθεὶς ἀντιστῆναι τῷ Χριστοῦ ὀνόματι. ὑπεράνω δὲ τυγχάνουσα ἡ ψυχὴ, καθέπτται τοῦ ἐχθροῦ κολαφίζουσα αὐτόν, ὡσπερ ὁ λεγόμενος Ὁ-

* ἴσ.
ἀμφο-
ροπίας
κγ'.

κδ'.

κε'.

ξυπτέρυξ τὸν Κόρακα. καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν θείων ἀγγέλων διακομίζεται ἀγαλλιωμένη εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὠρισμένους αὐτῆς, κατὰ τὴν κατάστασιν αὐτῆς.

κς'. Ὅτι καὶ μικρῶ τινὶ πειρασμῷ κατὰ συγχώρησιν ἐμποδίζεται ποτὲ προκόψαι ὁ σπουδαῖος, πειθέτωσε ἡ Ἐχενήϊς, τὸ βραχύτατον ἰχθύδιον, μυρισφόρον ὀλκάδα τῆ προσψάσει καὶ μόνῃ * καταριοῦσα καὶ προβῆναι τὸ ἐμποδισθῆναι καὶ μέμνησαι πάντως τοῦ λέγοντος· ὅτι ἐγὼ ὁ τηλικούτος Παῦλος, καὶ ἅπαξ καὶ δις τεθέληκα ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐνέκοφεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦτο θορυβηθῆς· ἀνταγωνίζου δὲ μᾶλλον διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ τεύξῃ τῆς χάριτος.

κζ'. Ὅ ταις ἀρεταῖς ἄγαν εὐθηνούμενος, ἐὰν διὰ βραθυμίαν ἀπονεύσῃ τοῦ πρόποντος ἀνέρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ υἱοὶ τῶν κακῶν ἀνατολῶν ἀπὸ Ἀμαλήκ, καὶ μάλιστα Μαδιάμ, ἡ φιλόπονος δύναμις· σὺν ταῖς καμήλοις αὐτῶν, δηλαδὴ ταῖς ἐμπαθεσί μνήμαις, αἷς οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, καὶ διαφθεירוσὶ πάντα τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς, τουτέστι τῆς ἀρίστης πράξεώς τε, καὶ ἕξεως. καὶ τότε λοιπὸν πτωχεύει ὁ Ἰσραήλ, καὶ πάνυ ὀλιγοψυχεῖ, καὶ ἀναγκάζεται βοῆσαι πρὸς Κύριον. καὶ οὕτως ἀποστέλλεται οὐρανθεν λογισμὸς ἀγαθός, τὸν Γεδεὼν μιμούμενος, διὰ πολλῆς πίστεως καὶ ταπεινοφροσύνης. ἡ γὰρ χιλιάς μου, φησί, ταπεινοτέρα ἐν Μανασσῆ, ὥστε ἀντιπαρατάξασθαι τοῖς τοσούτοις πλήθεσιν, ἐν τοῖς τριακοσίοις ἀσθενέσιν ἀνθρώποις, καὶ τρέπαια παραδόξως στήσαι, κατὰ τῶν ἐναντίων, τῆ συμμαχίᾳ τῆς χάριτος.

κη'. Οὐ κἄν δυνηθῆς ἐπὶ Ἀσπίδα καὶ Βασιλίσκον ἐπιβῆναι, καὶ τὰ ἐξῆς, εἰμὴ διὰ πολλῆς ἰκεσίας τὸν Θεὸν δυσωπήσας λάβῃς ὑπέρμαχος ἀγγέλους ἀνακουφίζοντάς σε ταῖς οἰκειαῖς χερσί, καὶ ἄνωσε ποιούντας τῆς ἰλυώδους γνώμης.

κθ'. Ὅταν τις πικτεῦων ἰσχυρῶς ἠττηθῆι, μηδαμῶς δυσθυμείτω, μηδὲ ἀποκαμνέτω, ἀλλὰ τοῖς τοῦ Ἡσαίου ῥήμασιν ἀνορθωθείς, εὐθυμείτω, τοιαῦτα κατεπάδων ἰσχυρότερος ἠτῆσθε, ὡς πονηροὶ δαίμονες, ἐὰν γὰρ καὶ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἠττηθήσεσθε. καὶ ἦν ἂν βουλήν βουλευσῆσθε, διασκεδάσει Κύριος, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός ἐστιν. ὁ Θεὸς ὁ τοὺς κατερραγμένους ἐξανιστῶν,

καὶ παρασκευάζων τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κόπτεσθαι, ἡνίκα ἂν μετανοῶμεν.

Ἀμύχανον χωρὶς λύπης παρελθεῖν τὸν ἐμπαυδευόμενον τοῖς πειρασμοῖς. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα πολλῆς χαρᾶς πληροῦνται οἱ τοιοῦτοι, καὶ δακρύων γλυκέων, καὶ νοσημάτων θείων, ὅσοι ἐγεώργησαν τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

Εἰ θέλων ὁ Ἰσαάκ, καὶ τρέχων ποτὲ ὁ Ἡσαῦ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εὐλογίας, ἀποτετυχήκασιν· ἐλεούτος τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐλογοῦντος, καὶ τῷ πνεύματι χρίοντος οὐχ ὄν περ ἡμεῖς πάντως τεθελήκαμεν, ἀλλ' ὄν περ ὁ Θεός, πρὶν πλάσαι, προώρισεν εἰς τὸ διακονῆσαι· μηδαμῶς θορυβηθῶμεν, μήτε μὴν φρονήσωμεν, ὅταν θεωρήσωμεν ἀδελφούς τινὰς οἰκτρούς, καὶ ἐλαχίστους ἐπὶ ἀρετὴν προκόψαντας· ἤκουσας καὶ τοῦ Κυρίου λέγοντος· ὁδὸς τούτῳ τόπον, ὥστε κατακλιθῆναι ἀνώτερον· θαυμάζω δὲ μᾶλλον ἐπὶ τούτοις τὸν δικαστήν, σοφῶς καὶ ἀπορρήτως κεκριτότα· ἐκείνον μὲν τὸν ἐλάχιστον καὶ ὕστερον, πρωτεύειν καὶ καθηγεῖσθαι· ἡμᾶς δὲ ἐσχατίζειν τοὺς τῆ ἀσκήσει, καὶ τῷ χρόνῳ ἐκείνου πρωτεύοντας· ἐκάστῳ γὰρ ἀνθρώπῳ καθὼς μεμέρικεν ὁ Κύριος, οὕτω καὶ στοιχήσομεν· εἴπερ Πνεύματι ζῶμεν καὶ Πνεύματι στοιχώμεν, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

Μηδέποτε ἀποδέχου τὸν ἐν ὑποταγῇ σου, παράτχου μοι· λέγοντά σοι· ἐξουσίαν χρόνον πρὸς ἀρετῆν, τό δε, ἢ τό δε τὸ πρᾶγμα δοκιμάσαι, καὶ οὕτω κατορθῶσαι· ὁ γὰρ δὴ οὕτω λέγων, δῆλον ὅτι τὸ ἴδιον ἀποτελεῖ θέλημα καὶ τῆς βελτίστης ὑποταγῆς τὰς συνθήκας ἀθετεῖ.

Τὰ μὲν τῆς σαρκός, καὶ τῆς ψυχῆς παθήματα, καθὼς ὕφει, τῷ χρόνῳ, καὶ τῷ θείῳ νεύματι ἐξαφανισθήσεται· καίτοι ἐπαυξήθέντα· τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἔλεος οὐδαμῶς φθαρῆσεται· τὸ γὰρ Κυρίου ἔλεος, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τοῦ μέλλοντος ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν.

Θησαυροὶ βασιλικοὶ πλησθήσονται χρυσίου, καὶ οἱ νόες τῶν ἀληθῶς Μοναχῶν πληρωθήσονται γνώσεως.

Ἔστιν ὅτε διδάσκαλος εἰς ἀτιμίαν ἐκδίδοται, ὑπὲρ τῶν πνευματικῶς ὠφελθέντων τοὺς πειρασμοὺς ὑφιστάμενος· ἡμεῖς γὰρ, φησὶν, ἀτιμοὶ, καὶ ἀτιμαζόμενοι τῷ σκόλοπι, καὶ ἀσθενοῦντες· ὑμεῖς δὲ ἐνδοξοὶ καὶ ἰσχυροὶ ἐν Χριστῷ καθεστήκατε.

λ'.

λα'.

λβ'.

λγ'.

λδ'.

λε'.

λς'. Πηγή και υπόθεσις τῆς διὰ σαρκὸς φθορᾶς, ὁ ἐμπαθὴς λογισμὸς· ἐν διὰ μετανοίας ἐξορίζει τῆς ψυχῆς, ὁ νήφας μετὰ τὸ πταῖσμα· καλῶς γὰρ ἐπενθήσατε μᾶλλον, ἵνα ἐξαρθῆ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξει προτρέψας πονηρός, καὶ ἀνόσιος λογισμὸς· οὐκ οὖν τὸ πένθος ἀντίκειται τῷ Πνεύματι τῆς φθορᾶς.

λζ'. Τίς ἀναγγελεῖ τῷ ἐκπεπισμένῳ ἐν τῇ ἀδοξίᾳ, καὶ τῇ ἀδυναμίᾳ τῶν ἀρετῶν ὅτι ὄφεται τὸν Ἰησοῦν; οὐ μόνον κατὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν ἤδη μετὰ δυνάμεως, καὶ δόξης μεγάλης ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς ἀπαθείας; ὥστε εἰπεῖν κατὰ τὴν Σάρραν, ψυχὴν τὴν ἐν τῇ στείρωσει γηράσασαν, καὶ παρὰ προσδοκίαν τετοκεῖαν υἱὸν δικαιοσύνης, ὅτι γέλωτά μοι ἐποίησεν ὁ Θεός, τουτέστι μεγίστην χαρὰν δεδώρηται, τῷ πλείστοις ἔτεσι καταλελυπημένῳ τῇ πολυπαθείᾳ· ἢ ὡς περ ἄλλος ἐρμηγεὺς ἐξέδωκε, τρυφερίαν μοι ἐποίησεν ὁ Θεός, τουτέστιν ἀνεκαινίσθη ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης μου. παλαιωθεῖσα γὰρ τὸ πρὶν ἐν ἀμαρτίαις; καὶ πάθεισιν ἀτιμίας, νῦν ἀναγεγέννημαι, καὶ ἀνηβῶ καὶ ἀπαλύνομαι ὁ πρῶν τετραχυμένος τῇ ὕλῃ· καὶ λείως βλέπω νῦν λοιπόν, τὰ ἐν κόσμῳ πράγματα· ἀπειληφὼς τὸ κατὰ φύσιν ἀπλοῦν, καὶ ἀποίκιλον, ὑγιασθέντος τοῦ νοῦ· τῇ τοῦ Θεοῦ πολυευσπλαγχνίᾳ· καὶ γέγονεν ἡ σὰρξ μου, ὡς περ τοῦ Σύρου Νεεμάν, καθάπερ ἡ τῶν νηπίων, διὰ τὸ λελοῦσθαί με τῷ ἰορδάνῃ τῆς γνώσεως· καὶ εἰμί μονότροπος, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἀπηλλαγμένος τῆς τοῦ ὄφους γνώμης· καὶ τοῦ στίφους ὧν περ παρὰ τὴν φύσιν ἐκτησάμην τὸ πρότερον, πολυπειρῶν τε καὶ πολυῦλων λογισμῶν τῆς κακίας.

λη'. Ὑποθου πρὸς σέ λέγειν τὸν Κύριον ὅτι καιρῷ τινὶ ἀφειλέμην σου τόδε, καὶ τόδε χάρισμα, ἐφ' οὗ ἐδόκεις τὸν νοῦν σου πληροφορεῖν, καὶ διαναπαύεσθαι· δέδωκα δέ σοι ἀντ' αὐτῶν ἕτερον ἀντίσταθμον χάρισμα τόδε, καὶ τόδε· σὺ δέ, τὰ μὲν ἀφαιρεθέντα ἐννοῶν, τὰ δὲ δοθέντα ὑπὲρ ἐκείνων μὴ συνορῶν, στυγνάξεις, καὶ ἀλγεῖς, καὶ τῇ λύπῃ τιτρώσκη, ἀλλ' εὐφαίνεις με λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ· λυπῶ γὰρ ἐγὼ πρὸς τὸ συμφέρον, σῶσαι μᾶλλον, οὐκ ἀπολέσαι πραγματευόμενος τὸν λελογισμένον μοι * υἱόν.

* ἴσ.
εἰς υἱόν

λο'. Ἐπιτάξει σεαυτῷ μὴ φαγεῖν νόμισον ἰχθῦν, καὶ ἐπιθεῶρει μετὰ ταῦτα ὅτι πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἰχθύος ἀνενδότης ὁ ἐχ-

θρὸς κατελαύνεισε· καὶ σὺ πάλιν ὁμοίως, πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἀβουλήτου σοι ἐμμανῶς κατεπέιγη, ὅπως ἂν μανθάνῃς τὰ τοῦ Ἀδάμ τυπικῶς συμβεβηκότα· ἀκούσας γὰρ ἐκεῖνος μὴ φάγῃς ἐκ τούτου μόνου τοῦ πράγματος, εἰς τοῦτο μάλιστα μετὰ πολλῆς ἐπιθυμίας καὶ μόνον τὸ ἀπηγορευμένον δεδράμηκεν.

* Ἄλλον γὰρ διὰ τῆς γνώσεως ὁ Θεὸς σώζει· καὶ ἄλλον διὰ τῆς ἀκεραιότητος, καὶ ἀκακίας· εἰδέναι γὰρ ὀφείλεις, ὅτι οὐ μὴ ἀποποιήσεται ὁ Θεὸς τὸν ἀκακον.

* Ὅσοι τῇ εὐχῇ σφοδρότερον κέχρηται, οὗτοι ὑπὸ τῶν φοβερῶν, καὶ ἀγρίων πειρασμῶν ἐκποροῦνται.

Ἐἴπερ τὴν ἀπάθειαν προεἶλου ἀμφιάσασθαι, μὴ ἀμερίμνως διάκεισο,, ἀλλ' ὄση δύναμις σπούδασαι ταύτης ἐπιτυχεῖν· στενάζομεν γάρ, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες· ἵνα καταποθῆ, οὐ μόνον σωματικῶς μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν ἤδη νοητῶς κατὰ τὸν ἀρραβῶνα, τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς· κατεπόθη γὰρ ὁ θάνατος εἰς νίκος· καὶ καταποθήσονται πάντες αἰγύπτιοι οἱ ἐκθλίβοντες ἡμᾶς, καταδιώκοντες ὀπίσω ἡμῶν, ἐν τοῖς κύμασι τῆς ἐξ οὐρανοῦ ἡμῖν καταπεμφθείσης δυναμείας.

* Ἐὰν ἐπιλάθῃ τοῦ εἰπόντος, ὅτι δέδοικα, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γενομαι. καὶ ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέση, καὶ σὺ ὁ πνευματικὸς σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. καὶ ἐὰν ἀληθμονήσης τῆς τοῦ Σολομώντος, μετὰ τσαύτην χάριν, ἐκτροπῆς καὶ ἀνομίας. καὶ ἐὰν λήθῃ παραδῶς τὴν τοῦ μεγάλου Πέτρου ἀπροσδόκητον ἄρνησιν, θάρσητον τῇ γνώσει σου, καὶ μεγαλαύχει ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῷ χρόνῳ τῆς πολλῆς σου ἀσκήσεως ἐναμβύνου, καὶ δώσης τόπον τῇ ὑπερηφανίᾳ. ἀλλὰ μηδαμῶς ὑπτιωθῆς, ὡ ἀδελφε, φοβοῦ δὲ μᾶλλον, μέχρις ὅτε ἐμπνέεις, κἂν εἰς τὸν ἀριθμὸν ἐφθασας τῶν Μωσέως ἐτῶν, καὶ εὐχου λέγων· κύριε μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γήρως μου, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου, μὴ ἐγκαταλείψῃς με· ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ μου. ἐν σοὶ ἡ ὑμνησίς μου διαπαντός.

Φησί σοι ὁ Κύριος, ὡς τῷ Ματθαίῳ ἀκολούθει μοι. σὺ οὖν τὸν σὸν πολυπάθητον τῇ προθυμίᾳ καταδιώκων δεσπότην, ἐὰν κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ βίου προσκόψῃς πρὸς λίθον ἐμπαθῆ τὸν πόδα σου, καὶ πέσης πρὸς

μ'.

μα'.

μβ'.

μγ'.

μδ'.

ἀμαρτιαν ἀδοκῆτως, ἢ καὶ πολλάκις, ἰλυωδῶν εὐρισκομένων τόπων, ὡς οὐκ ἤθελες ὠλισθήσας καὶ ἐπτωματίσθης, ὁσάκις ἂν συμβῆ πεσεῖν τε, καὶ βασανίσαι τὸ σῶμα, τοσαυτάκις ἀναστὰς τῇ αὐτῇ προθυμίᾳ καταδίωκε τὸν σαυτοῦ Κύριον, ἕως ἂν φθάσῃς αὐτόν. οὕτως ἐν τῷ Ἁγίῳ ἐνθυμήματι ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τὴν σώζουσάν με δύναμιν καὶ δόξαν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου Κύριε, ἀρῶ τὰς χεῖράς μου, καὶ ὑπολήψομαι. καὶ νομίζομαι στέατος καὶ πίσυτος πιμπλάσθαι, καὶ χαρήσεται τὰ χεῖλη μου ψάλλοντά σοι. μέγα γάρ μοι ὅτι ἐπωνομάσθην Χριστιανός, ὡς περ λέγει μοι Κύριος διὰ τοῦ Ἡσαίου. ὅτι μέγα σοι ἐστὶν τὸ κληθῆναι σοι παῖδά μου.

με'. Πῆ μὲν, φησὶν, ὅτι δώσει ἀγαθὰ ὁ πατήρ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. πῆ δὲ, ὅτι δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς δεομένοις. δι' ὧν ῥημάτων νοοῦμεν, μὴ μόνον πλημμελημάτων ἄφεσιν, ἀλλὰ καὶ οὐρανίων χαριμάτων χορηγίας τυγχάνειν τοὺς τοῦ Θεοῦ ἰκέτας ἰσχυροποιουμένους τοιαύτῃ διανοίᾳ. ὅτι οὐχὶ δικάιοις, ἀλλὰ ἀμαρτωλοῖς τοιαῦτα ἀγαθὰ ὑπισχνεῖται ὁ Κύριος. εἰ γὰρ ὑμεῖς, φησί, πονηροὶ ὑπάρχοντες, οἰδατε δώματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν πνεῦμα Ἅγιον; αἰτησον τοιγαροῦν ἀνευδότης, καὶ ἀδιστακτῶ τῇ γνώμῃ, κἂν εὐτελής ὑπάρχῃς κατὰ τὴν ἐνάρετον πολιτείαν, καὶ πάνυ ἀδύναμος, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν, καὶ λήψῃ τὰ μεγάλα.

μς'. Πῶς ἂν πεισθῆῃ ὁ ἄπιστος, ἢ ὁ ὀλιγόπιστος, ὅτι μύρμηξ πετροῦται, καὶ σκῶληξ τις πάλιν πετεινὸν γίνεται, καὶ ὅτι ἄλλα πλεῖστα παραδόξως γίνεται ἐν τῇ κτίσει, ἵνα κἂν οὕτως ἀποθέμενος τῆς ἀπιστίας τὴν νόσον, καὶ τῆς ἀνεπιστίας, περοφυήσῃ λοιπόν, καὶ ἀναθάλῃ ὡς δένδρον τὴν πανεύφημον γνῶσιν. ἐγὼ γὰρ εἰμί, φησὶν, ὁ τὸ ξύλον τὸ ξηρὸν ἀναθάλλων, καὶ ζωοποιῶν τὰ ξηρανθέντα ὀστᾶ.

μζ'. Μηδαμῶς ἔνεκεν τῆς χρείας τοῦ σώματος, ταῖς μερίμναις θελήσωμεν τήκεσθαι. ὅλη δὲ τῇ ψυχῇ πιστεύσωμεν τῷ Θεῷ, ὡς περ τίς ποτε ἔλεγεν ἀνὴρ ἀγαθός. ἐμπιστεύσατε τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐμπιστευθήσεσθε. καὶ ὡς γράφει ὁ μακάριος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος, σωφρονήσατε, καὶ νήψατε ἐν προσευχαῖς, καὶ πάσαν ὑμῶν τὴν μερίμναν πρὸς Θεὸν ἐπιρρίψαντες, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.

εἰδὲ ἔτι διστάζεις, καὶ ἀπιστεῖς, ὅτι ὀλιγὸς μέλλει αὐτῷ περὶ σοῦ πρὸς τὸ διαθρέψαισε, βλέψον εἰς τὴν ἀράχνην, καὶ σύνοιδε πόσον ἄνθρωπος ἀράχνης διαφέρει. ἀράχνης φημί, ἣς οὐδὲν ἀσθενέστερον, οὐδὲ ἀδυναμώτερον. αὕτη γὰρ μῆτε κτήματα ἔχουσα, μῆτε διαποντίους ἀποδημίας ποιουμένη, μῆτε δικαζομένη, μῆτε ὀργιζομένη, μῆτε ἀποθήκας κεκτημένη, ἐν παντελεῖ πραότητι καὶ σωφροσύνῃ, καὶ τῇ ἄκρᾳ ἡσυχίᾳ τὸν ἑαυτῆς ὑπεξάγουσα βίον, μῆτε ὀλιγὸς τὰ τῶν πέλας περιεργασαμένη, μόνα δὲ τὰ ἴδια πράσσουσα, τῷ ἔργῳ τῷ οἰκείῳ ἡρεμείᾳ τινί, καὶ ἀταράχῳ κέχρηται καταστάσει, μονονουχὶ φωνῆν ἀφιεῖσα τοῖς φιλοτίμοις τῆς ἀργίας. ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὁ ἀργεῖν βουλόμενος, μὴδὲ ἐσθίειν βουλέσθω. τοσοῦτον δὲ σιωπᾶ, ὥστε Πυθαγόραν ὑπερβαλλόντως νικῆσαι, ὄνπερ Ἕλληνας ὑπὲρ πάντας τοὺς φιλοσόφους θαυμάζουσιν, διὰ τὸ τὴν ἐγκράτειαν τῆς γλώσσης ἐξασκήσαι. Πυθαγόρας μὲν οὖν κἂν μὴ πρὸς πάντας ἐλάλει, ἀλλάγε τοῖς προσφιλεστάτοις αὐτῷ ἀνθρώποις διελέγετο λαθραῖως διὰ χρόνου. καὶ βουσί δὲ πολλάκις, καὶ ἀετοῖς ἐφθέγγετο φιλοτίμως, ληρήματα τινὰ καὶ παραφρονήματα. οἴνου δὲ παντελῶς ἀπεχόμενος, τῷ ὕδατι ἐκέχρητο. αὕτη δὲ τῇ ὑπερεχούσῃ, καὶ ἄκρᾳ ἀφωνίᾳ, ὑπερέβη τὴν Πυθαγόρου τῆς γλώττης ἐγκράτειαν. διέπτυσσε δὲ σὺν τῇ οἰνοποσίᾳ, καὶ τὴν ὑδροποσίαν. ἐν τοιαύτῃ τοιγαροῦν καταστάσει ἡσύχῳ διατριβούσῃ τῇ ἀδρανεῖ, καὶ ταπεινῇ ἀράχνη, καὶ μηδαμοῦ ἐξω ἀνεχομένη περιπατεῖν, μὴδὲ περιπλανᾶσθαι τῇ δὲ κάκεισε φανταστικῶς, μὴδὲ πονεῖν, καὶ μοχθεῖν ἀπέραντα, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν Κύριος, (οὐδὲν γὰρ τῆς ἀράχνης. ἐστὶ ταπεινώτερον) καὶ μέχρις αὐτῆς ἐκτείνων τὴν πρόνοιαν, πέμπει ταύτη τὸ καθημέραν βρωμάτιον πλησίον τοῦ σκηνοῦ αὐτῆς παρασκευάζων ἐμπίπτειν εἰς τὰ δίκτυα ταύτης τὰ πρὸς τὴν χρείαν ζωῆς.

Ἄλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τῶν τῇ λαιμαργίᾳ καταδεδουλωμένων, ὅτι ἐγὼ πάνυ πολλὰ ἐσθίω, καὶ ἐπειδὴ πολυδάπανός εἰμι, ἀνάγκη μοι ταῖς μυριάς τοῦ βίου πραγματείας ἐμπλέκεσθαι. ἀλλὰ καὶ οὗτος σκοπεῖτω τὰ κήτη τὰ μεγάλα, τὰ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ βοσκόμενα πελάγει, παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀφθῶνως τρεφόμενα, καὶ μηδέποτε λιμοῦ πείραν

λαβόντα. τοσοῦτον γὰρ ἕκαστος αὐτῶν θῆρ καταπίνει τὸ ὕψον, ὅσον μηδέ τις πόλις πολυάνθρωπος τὸ καθημέραν δαπανῆσαι δύναται. πάντα γάρ, φησι, πρὸς σέ προσδοκῶσι δοῦναι τὴν τροφήν αὐτῶν εἰς εὐκαιρον· οὐκ οὖν καὶ τὸν πολλὰ τρώγοντα, καὶ τὸν βραχυδαίτον, ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ τρέφων. ταῦτα ἀκούσας καὶ αὐτὸς ὁ τὴν πλατεῖαν, καὶ εὐρύχωρον κεκτημένος κοιλίαν, τῷ Θεῷ, καὶ τῇ πίστει λοιπὸν ὄλον σεαυτὸν ἀνάθες· παντοῖον ἀποτιναζάμενος τοῦ κόσμου περισπασμόν, καὶ νοῦν πολυφρόντιδα, καὶ μηκέτι γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

μθ'. Ἐὰν θέλωμεν τῶντι εὐαρεστῆσαι Θεῷ, καὶ τὴν μακαριωτάτην φιλιωθῆναι φιλίαν, γυμνὸν τὸν νοῦν ἡμῶν τῷ Θεῷ παραστήσωμεν. μηδὲν ἐπισυρόμενον τοῦ παρόντος αἰῶνος, μὴ τέχνην, μὴ νόημα, μὴ σόφισμα, μὴ δικαιολογίαν κἄν πᾶσαν πεπαιδευμένοι ὦμεν τὴν τοῦ κόσμου σοφίαν. ἀποστρέφεται γὰρ τὸ Θεῖον τοὺς μετὰ οἰηματικῶν τοῦ τρόπου προσερχομένους αὐτῷ καὶ τῇ κενοδοξίᾳ σιτιζομένους, καὶ πεφυσιωμένους. καλῶς γάρ τινες τῶν ἐρμηνευτῶν, σιτιστήριον καὶ φύσαν, τὸ μάταιον ἐκδεδώκασιν οἴημα.

ν'. Πῶς ἂν δυνηθῆμεν καταπαλαῖσαι τὴν προκεκρατηθεῖσαν ἀμαρτίαν; βίας χρεια. ἀνὴρ γάρ, φησιν, ἐν πόνοις πονεῖ, καὶ ἐκδιάζεται αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν, φιλονεικῶν πάντοτε ἀνωθεὶ πρὸς τὴν ἀγιωσύνην τῶν οικειῶν λογισμῶν. τῇ δὲ βίᾳ τὴν βίαν λύειν, οὐκ ἀπειρηται τοῖς νόμοις. εἰμὲν οὖν εἰσφέρομεν βίαν τινος σπουδασματος, εἰ καὶ ἀσθενεστάτην, περιμένομεν δὲ λοιπὸν ἐπελευσομένην ἡμῖν ἐξ ὕψους δύναμιν, καθήμενοι ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, τουτέστιν ἐν τῇ ἀλήκτω εὐχῇ, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, πότε ἴξει πρὸς ἡμᾶς βίαν κραταιάν, οὐδὲν γὰρ δὴ ἀσθενεστάτην κατὰ τὴν ἡμετέραν βίαν ἐργαζομένην. ἀλλὰ βίαν τινὰ φρασθῆναι μὴ δυναμένην διὰ σαρκικῶν χειλέων. νικῶσαν πολλῶ τῷ κράτει, καὶ καταγωνιζομένην, τό τε κάκιστον ἦθος, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων κακότητα. νικῶσαν δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον ῥοπήν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, νικῶσαν δὲ καὶ τὰς ἀπρεπεῖς τοῦ σώματος κινήσεις. ἐγένετο γάρ, φησιν, ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας. ἵνα ἐκδιάσῃται τὴν κακίαν, τὴν αἰεὶ πρὸς τὸ χεῖρον βιαζομένην ἡμᾶς.

να'. Ἐνεδρεύει ὁ ἐχθρὸς ὡς λέων ἐν τῇ μάν-

δρα αὐτοῦ, καὶ κρύπτει ἡμῖν παγίδας καὶ θήρατρα, λογισμῶν ἀκαθάρτων, καὶ ἀσεβῶν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἐὰν μὴ ὑπνώττωμεν, δυνησόμεθα μείζονάς τε καὶ χαλεπωτέρας αὐτῷ ιστάνειν παγίδας, καὶ θήρατρα, καὶ λόχους. εὐχὴ γὰρ καὶ ψαλμός, ἀγρυπνίατε, καὶ ταπεινοφροσύνη, καὶ ἡ πρὸς τοὺς πλησίον διακονία, καὶ ὁ ἔλεος, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ τῶν θεῶν λογίων ἀκρόασις, λόχος τῷ ἐχθρῷ, καὶ παγίς, καὶ βόθρος, καὶ μάστιγες, καὶ ἀγχόνη καὶ θήρατρα γίνεται.

Ἐπὶ πολὺ πάνυ τῆς ἡλικίας προκόψας ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ, εὐχαριστῶν τῷ ἐκλεξαμένῳ αὐτὸν Θεῷ, φησὶ περὶ τὰ τελευταῖα τῆς εὐλογίας. ὅτι νῦν εὗρεν ὁ δοῦλός σου τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ εὐξασθαι τὴν προσευχὴν ταύτην. τοῦτο δὲ εἰρηται, ἵνα ἡμεῖς μάθωμεν, ὅτι πολλοῦ ἀγῶνος, καὶ χρόνου χρεῖα ἐν ταῖς προσευχαῖς· ὅπως μόλις εὐρωμεν τὴν ἀπαρενόχλητον τῆς διανοίας κατάστασιν, ἕτερόν τινα ἐγκάρδιον οὐρανὸν ἔνθα οἰκεῖ ὁ Χριστὸς, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος, ἡ οὐκ ἐπιγινώσχετε ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς οἰκεῖ ἐν ὑμῖν.

Εἰ Χριστὸς ἡμῖν γέγονε δικαιοσύνη, καὶ σοφία καὶ τὰ ἐξῆς, εὐδηλον, ὅτι καὶ ἀνάπαυσις. δεῦτε γάρ, φησι, πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, κἄγῳ ἀναπαύσω ὑμᾶς. καλῶς τοίνυν εἰρηται, ὅτι περ τὸ Σάββατον, τουτέστιν ἡ ἀνάπαυσις, διὰ τὸν ἄνθρωπον γέγονεν. ἐν αὐτῷ γὰρ μόνῳ τῷ Χριστῷ, ἀναπαύσεως τεύχεται τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ὡσπερ ἐστὶ ποτήριον πτώσεως καὶ κόνδου θυμοῦ, οὕτως ἐστὶ καὶ ἀσθενείας ποτήριον, ὅπερ λαβὼν ἀφ' ἡμῶν ὁ Κύριος, τῷ προσήκοντι καιρῷ, δίδωσιν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ἵνα λοιπὸν μηκέτι ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ δαίμονες ἀσθενῶσι καὶ πίπτωσι.

Ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἐξωθεν πραγμάτων εἰσὶ κολλυβισταί, ὑφαναί, ἰξευταί, πολεμισταί, κατασκευασταί. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδον διανοῦ, ὅτι εἰσὶ καὶ ἐν τοῖς διαλογισμοῖς, κυβευταί, φαρμακευταί, πειραταί, θηρευταί, κοινωταί, φονευταί, καὶ τὰ ἐξῆς. οὐς τινὰς χρὴ συντόμως προαποκλείειν δι' εὐσεβοῦς ἀντιλογίας καὶ προσευχῆς, καὶ μάλιστα τοὺς κοινωτάς, ἵνα μὴ κοινώσωσι τὸν ἅγιον τόπον, καὶ βεβηλώσωσι τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ.

Οὐ μόνον γλώσση ληστεύεται Κύριος

νθ'.

νγ'.

νδ'.

νε'.

νε'.

πρὸς τὸ σῶσαι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ληστού
βοῶντος ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ λο-
γισμῶ. ἔλεγε γάρ, φησιν, ἐν ἑαυτῇ ἡ αἰ-
μόρρους· κἂν ἀψωμαι τὰ κράσπεδα τῶν
ἱματίων αὐτοῦ, τωθήσομαι. καὶ ὁ παῖς τοῦ
Ἀβραάμ περὶ Ρεβέκκας λαλῶν τῷ Θεῷ
κατὰ διάνοιαν.

νζ'. Σχεδὸν αὕτη ἡ ἁμαρτία πρὸς Θεὸν ἐ-
λαύνει τὸν μεταμελούμενον, αἰσθησιν λαμ-
βάνοντα τῆς δυσωδίας, καὶ τοῦ βάρους,
καὶ τῆς μανίας αὐτῆς· τὸν δὲ μὴ βουλόμε-
νον εἰς μετάνοιαν ῥέψαι, οὐκ ἐλαύνει πρὸς
Θεόν. παρ' ἑαυτῇ δὲ μᾶλλον κρατοῦσα,
δεσμοῖς ἀλύτοις καταδεσμεῖ, συντονωτέ-
ρους καὶ ὀριμωτέρους λοιπὸν τοὺς πόθους
τῆς ἀπωλείας ἐργαζομένη.

νη'. Πρόσεχε σεαυτῷ ἀπὸ τῶν φαρμάκων
τῆς Ἰεζάβελ, ὧν μάλιστα εἰσὶν οἱ λογισ-
μοὶ τοῦ τύφου, καὶ ματαίας δόξης. δυνήσῃ
δὲ τούτων περιγενέσθαι, τῇ χάριτι τοῦ
Θεοῦ, ἐξουδενῶν τὴν ψυχὴν καὶ εὐτελί-
ζων αὐτήν, καὶ ῥίπτων σεαυτὸν ἐνώπιον
Κυρίου, καὶ ἐπικαλούμενος αὐτὸν εἰς τὸ βο-
ηθῆσαι σοι, καὶ γινώσκων ὅτι οὐράνιά ἐστι
τὰ χαρίσματα, διὸ λέγει· οὐδεὶς δύναται
λαμβάνειν οὐδέν, εἰ μὴ ἡ δεδομένον αὐτῷ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

νθ'. Φησὶν ὁ νόμος. ἐὰν δὲ ὧσι μεμαρτυρη-
μένοι αὐτῷ καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀπο-
τίσει. ἔστιν ὅτε ἐν συμποσίῳ προπηθᾷ ὁ
κενοδόξος λογισμὸς, λαληθῆσαι βουλόμενος
παρὰ τὸν καιρὸν. διαμαρτύρονται δέσσοι οἱ
ἀγγελικοὶ λογισμοί, ἀφανίζονται τὸν φιλοφλύ-
αρον καὶ ἀκαιρον λογισμὸν. ἐὰν τοίνυν μὴ
ἀφανίσῃ αὐτόν τῇ ἀγαθῇ σιωπῇ, ἀλλὰ
παραχωρήσῃ αὐτῷ προελθεῖν εἰς τὸ ἔξω,
ὑποχαυνωθεὶς τῷ τύφῳ, τότε λοιπὸν ἀπο-
τίσεις τὸ ἔφλημα. ἡ ἁμαρτία μεγάλη ὑπὸ
τῆς δίκης παραδοθεὶς, ἢ βαρεῖαις τισὶν ὀδύ-
ναις σωματικαῖς, ἢ σπιθαραῖς ἀδελφῶν
προσκρούσεσιν, ἢ τῇ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰ-
ῶνα τιμωρίᾳ. καὶ γὰρ ὑπὲρ ἀργοῦ, καὶ κε-
νοδόξου λόγου, λόγον ἀποτίσωμεν διὰ τὴν
τῆς γλώσσης ἀπαιδευσίαν. διὸ δεῖ τὴν γλῶτ-
ταν ἡμῶν νηφόντως φυλάττειν.

ξ'. Ὅσοι ἐν ἡδοναῖς τε πειράζονται, καὶ θυ-
μοῖς, καὶ φιλοδοξίᾳ, καὶ τοῖς ἐξῆς, οὗτοι λέ-
γονται τῷ μὲν ἡλίῳ ἡμέρας συγκαίεσθαι,
νύκτωρ δὲ τῇ σελήνῃ. εὐξαί τοίνυν τῇ θεῖᾳ
σκεπασθῆναι δροσεβόλῳ νεφέλῃ, ὅπως ἂν
τὸν φλογμὸν τῶν ἐχθρῶν διαφύγῃς.

ξα'. Μηδαμῶς πρὸς σὲ παρρησίαν δῶς τοῖς

τῆς οἰνοφλυγίας ὑπασπισταῖς, καὶ δούλοις
τῆς ἀτάκτου τραπέζης. μηδὲ τοῖς μετὰ
ἀναισχυντίας λαλεῖν σοι βουλομένοις, κἂν
πολιοὶ τὸ πρόσωπον ὑπάρχοιεν, κἂν πολὺν
χρόνον ἔχοιεν ἐν τῷ μονήρει βίῳ, ἵνα μὴ,
κατὰ τὴν γραφὴν, σαπρία καλύψῃ σε, καὶ
τοῖς ἀκαθάρτοις, καὶ τὴν καρδίαν ἀπεριτμή-
τοις συναπαχθῆς.

Πρῶτον ἐγχειρίζεται Πέτρος τὰς κλεῖς,
εἶτα συγχωρεῖται πεσεῖν πρὸς τὴν ἄρνησιν,
ὥστε σωφρονισθῆναι τῇ πτώσει τὸ φρόνη-
μα. καὶ σὺ τοίνυν ἂν τῆς γνώσεως τὴν
κλεῖδα δεξάμενος, ποικίλοις λογισμοῖς περι-
πίπτῃς, μὴ ξενίζου. δόξαζε δὲ τὸν μόνον
σοφὸν ἡμῶν Κύριον, τὸν ταῖς περιπτώσεσι
χαλινοῦντα τὴν οἴησιν τὴν ἐπαναβαίνουσαν
τῇ θειοτέρᾳ γνώσει. οἱ γὰρ πειρασμοὶ χα-
λινὸς ὑπάρχουσι, χαλινοῦν δυνάμενοι τὸ ἀν-
θρώπινον φύσημα, τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ.

Εἰ τὰ καλὰ πολλάκις ἐξ ἡμῶν ἀφαιρεῖ-
ται ὁ Κύριος, ὡς περ τὸν πλοῦτον τοῦ Ἰώβ.
Κύριος γὰρ ἔδωκε, Κύριος ἔλαβε, πάντως
που καὶ τὰ κακὰ ἅπερ ἡμῖν ἐπήγαγεν ὁ
αἰώνιος ἐκ χειρὸς ἡμῶν λήψεται. ἀγαθὰ
γάρ, φησι, καὶ κακὰ παρὰ Κυρίου· καὶ ὁ
ἐπαγαγὼν ἡμῖν τὰ κακὰ, αὐτὸς ἐπάξει ἡμῖν
τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ δόξης αἰῶ-
νίου. ὡς περ γὰρ ἐγρηγόρου, φησί, Κύριος·
εἰς τὸ καταστρέφειν καὶ κακοποιεῖν ὑμᾶς,
καὶ ἀνοικοδομήσω, καὶ οὐ μὴ καθαιρήσω,
καὶ φυτεύσω, καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω. σιγάτω
τοίνυν ἡ δημῶδης λέγουσα παροιμία· ἐφ' ᾧ
κακῶς, οὐκ ἔστι καλῶς· ὁ γὰρ ἐπὶ τὸ χει-
ρον ἀλλοιώσας τὰ πράγματα Κύριος, δύνα-
ται πάντως ταῦτα πάλιν ἐπὶ τὸ λαμπρότε-
ρον ἀπροσδοκῆτως μεταβάλλειν.

Ὁ τοῖς δαίμοσιν εἶτε δι' ἐγκρατείας, εἶτε
δι' εὐχῆς, διὰ πάσης ἀρετῆς σφοδρότερον
καὶ φιλονεικότερον ἐπεμβαίνων, βαθυτέρας
παρ' αὐτῶν τὰς πληγὰς ἀντιλήψεται. μέ-
χρις οὐ καὶ εἰς ἀπευδοκίαν καταστῆναι,
ἀπόκριμα τοῦ νοητοῦ θανάτου κατοπτεύων
ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ. ὡς παρεῖναι λέγειν αὐ-
τόν· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ
θανάτου τούτου; καταναγκάζομαι γὰρ ἀβου-
λήτως ὑποκύπτειν τοῖς νόμοις τοῦ ἀντι-
πάλου.

Οὐχ ἀπλῶς προεγράφη ὅτι τινὲς πρὸς
ἑαυτοὺς ἔλεγον, ἀνάστητε, καὶ ἤξομεν πρὸς
λαὸν πεποιθότα ἐπ' ἐλπίδι, καὶ ἡσυχάζοντα.
καὶ πάλιν· δεῦτε ἀναβάντες συλλαλήσωμεν
αὐτοῖς γλώσση νοεῖα δολία, καὶ ἀποστρέ-

ξβ'.

ξγ'.

ξδ'.

ξε'.

ψωμεν αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀληθείας. οἱ γὰρ δεινοὶ δαίμονες εἰώθασι παρὰ πᾶσαν τὴν ζωὴν κατὰ τῶν τὸν ἡσύχιον προελομένων βίον, ἀκονᾶν τὰ ξίφη τῶν πειρασμῶν. καὶ μανικώτερον μᾶλλον τοῖς εὐλαβεστέροις τε, καὶ θεοσεβεστέροις ἐπιστρατεύειν εἰς τὴν κατ' αὐτὸ τὸ ἔργον ἀμαρτιαν ὠθοῦντες τούτους, πολέμοις ἀφορήτοις. τάχα κἂν οὕτω δυνηθῶσι τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ τῆς εὐχῆς, καὶ εὐελπιστίας ἀποστῆσαι τοὺς πεπολεμημένους. ἀλλ' ἡμεῖς, ὡς φησι Δαβὶδ, οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ἕως οὐ οἰκτειρήσεις ἡμᾶς, καὶ μακρυνθῶσιν ἀφ' ἡμῶν οἱ καταπίνοντες ἡμᾶς. οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ μέχρις ἂν προστάξης ἀφ' ἡμῶν ἀπελθεῖν τοὺς πειράζοντας ἡμᾶς, καὶ ζωοποιηθῶμεν δι' ὑπομονῆς, καὶ στερεῶς ἀπαθείας. διότι πειρατήριόν ἐστιν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου. καὶ χρόνον τακτὸν πολλάκις ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀλλοτρίων πίπτειν ἐτοιμάζεται παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου. μεγαλοφυοῦς δὲ ψυχῆς καὶ γενναίας ἰδίων, τὸ μὴ ἀπογινώσκειν ἐν συμφοραῖς.

Ξε'.

Εἰ τοσοῦτον ἰσχύει δαίμων, ὥστε καὶ μὴ θέλοντος τοῦ ἀνθρώπου, μετασκευάζειν τοῦτον καὶ μεταφέρειν πρὸς τὴν οἰκίαν φορᾶν, τῆς κατὰ φύσιν ἐκστάντα ἀγαθῆς καταστάσεως, πόσον ἰσχύει Ἄγγελος τῷ ὀρισμένῳ καιρῷ τὸ κέλευσμα τοῦ Θεοῦ δεξάμενος, πᾶσαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταγαγεῖν τὴν τοῦ ἀνθρώπου διάθεσιν; καὶ ὁ πάμφυχος βορρᾶς τοσοῦτον ἐξίσχυσεν, ὥστε πρὸς τὴν τῶν λίθων σκληρότητα μεταποιῆσαι τὴν τοῦ ὕδατος ἀπαλωτάτην φύσιν, τί ἂν ποιῆσῃ ὁ θερμότατος νότος; εἰ ὁ ἀήρ λίαν κατεψυγμένος, τὰ πάντα αὐτῷ ὑπεῖξαι καὶ κατασκευάζει. τίς γὰρ ὑποστήσεται κατὰ πρόσωπον ψύχους; πῶς οὐκ ἂν πρὸς ἑαυτὴν ἢ θέρμη τὰ πάντα μεταβάλῃ; τί γὰρ ὑποστήσεται κατὰ πρόσωπον θέρμης; πιστεύσωμεν οὖν τὸν ψυχρὸν τε, καὶ μέλανα ἀνθρακα τῆς διανοίας ἡμῶν ὀψέποτε, ἢ θάτον, θερμόν τε, καὶ φωτειδῆ ἔσεσθαι τῇ προσβολῇ τοῦ θειοτάτου πυρός.

Ξζ'.

Ἔστι τις καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος κατάστασις, μαρτύριον καὶ σημεῖον τῷ ἡμετέρῳ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰωσήφ τιθεμένη ἀπαθείας ἐν ἑσμεν. καθ' ἣν ὁ νοῦς ἐξεληθὼν ἐξ αἰγύπτου, ἀφίσταται μὲν τῶν ἐμπαθῶν ἄρσεων, καὶ τῆς ἐν τῷ κοφίνῳ αἰσχροτάτης δουλείας, γλῶσσαν δὲ ἦν οὐκ ἔγνω ἀκούει οὐκ ἔτι γλῶσσαν δαιμόνων ῥυπαράν, καὶ φαρτικὴν

τῆς ὀρθῆς διανοίας, ἀλλὰ γλῶσσαν ἀγίαν φωτοφόρων Ἄγγέλων, μετατυπούντων τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπὶ τὸ ἀσώματον· γλῶσσαν φωτιστικὴν τῆς δεχομένης ψυχῆς.

Ἦκουσα τινῶν ἀδελφῶν ἀρρωστούντων τὸ σῶμα ἀνευδότης, καὶ μὴ δυναμένων κεχρησθαι τῇ νηστείᾳ, εἰρηκότων πρὸς με· πῶς δυνάμεθα χωρὶς νηστείας ἀπαλλαγῆναι τοῦ διαδόλου καὶ τῶν παθῶν, πρὸς οὓς λεκτέον· ὅτι οὐ μόνον διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν ἐδωδύμων, ἀλλὰ καὶ διὰ κραυγῆς καρδίας ἐκτρίψαι καὶ ἐξοστρακίσαι δυνήσεσθε, τὰ τε φαῦλα καὶ τοὺς τῶν φαύλων ὑποβολεῖς· ἐκέκραξαν γὰρ, φησί, πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτούς· καὶ πάλιν γέγραπται· ἐκ κοιλίας ἄδου κραυγῆς μου ἤκουσας φωνῆς μου· καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου. διόπερ μέχρις ὅτου παρελθῆ ἡ ἀνομία, τουτέστιν ἡ ἐνόχλησις τῆς ἀμαρτίας, κεκράξομαι φησι πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ὑψιστον, ὅπως μεγίστην εὐεργεσίαν δωρούμενος, αὐτὴν τε τὴν προσβολὴν τῆς ἀμαρτίας ἐξαφανίσῃ τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ, καὶ τὰ τῆς ἐμπαθοῦς διανοίας εἰδῶλα ἐξαλείψῃ, καὶ ἀνειδώλους δεῖξῃ τὰς παρ' ἡμῶν κατειδώλους ἀσθενείας· εἰ τοίνυν μὴ εἰληφας χάρισμα ἐγκρατείας, γίνωσκε ὅτι δι' εὐχῆς; καὶ ἐλπίδος θέλει σοι ὁ Κύριος εἰσακουσθῆναι δεόμενον· ἐγνωκῶς οὖν τὸ δεσποτικὸν κρίμα, μὴ ἀθύμει ἐπὶ τῇ τῆς ἀσκήσεως ἀδυναμίᾳ· μᾶλλον δὲ ὁδὸς ἐργασίαν ἀπηλάχθαι τοῦ ἐχθροῦ, δι' εὐχῆς, καὶ ὑπομονῆς εὐχαρίστου· ἐὰν οὖν διώκωσιν ὑμᾶς οἱ λογισμοὶ τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς νηστευτρίας, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· τουτέστιν εἰς τὴν εὐχὴν, καὶ εἰς τὴν εὐχαριστίαν.

Φησὶν, ὁ Φαραὼ ἱκετεύων, περιελέτω ὁ Θεὸς ἀπ' ἐμοῦ τὸν θάνατον τοῦτον, καὶ εἰσηκούσθη· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δαίμονες παρακάλεσαντες τὸν Κύριον ἵνα μὴ τῇ ἀβύσσῳ παραπεμφθῶσιν, ἔτυχον τοῦ αἰτήματος· πόσω μᾶλλον εἰσακουσθήσεται Χριστιανὸς ἀνθρώπος, δεόμενος ἐλευθερίας τυχεῖν τοῦ νοητοῦ θανάτου;

Ὁ χρόνον τινὰ ὑπὸ τῆς θείας φωτιζόμενος καὶ ἀναπαυόμενος χάριτος, μετὰ δὲ τὴν ταύτης ὑποστολὴν, ῥεμβασμοῖς περιπίπτων, καὶ γογγύζων διὰ τοῦτο, καὶ μὴ ἀνδριζόμενος, διὰ τῆς ἱκεσίας πάλιν ἐπανάκαλῆσθαι τὴν σωτήριον ἐκείνην πληροφορίαν, ἀλλ' ἀποδυσπετῶν, ὁμοίός ἐστι

Ξη'.

ἴσ.
τὰς
παρ' ἡ-
μῖν κα-
τειδώ-
λους
Ἀθή-
νας

Ξθ'.

ο'.

πτωχῶ λαβόντι ἐλεημοσύνην ἀπὸ τοῦ παλατίου, καὶ δυσανασχετοῦντι, διότι οὐκ εἰσῆλθεν ἔσω συναριστήσαι τῷ βασιλεῖ.

οα'. Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες με καὶ πιστεύσαντες, ὡς μακάριοι οἱ καθ' ὑποστολήν τῆς χάριτος μὴ εὐρίσκοντες παράκλησιν ἐν ἑαυτοῖς· μᾶλλον δὲ παράτασιν βλέποντες τῶν θλιβερῶν, καὶ σκότος βαθύ, καὶ μὴ ἀπογινώσκοντες· ἀλλὰ πιστεῖ ῥωννύμενοι, ἐν τῷ νομίζειν ὄραν τὸν ἀόρατον καὶ καρτερεῖν γενναίως.

οβ'. Ἡ κατὰ χάριν Θεοῦ καιρῷ ἰδίῳ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, καὶ λύπην, καὶ δάκρυα διδομένη οὐρανῶθεν τοῖς ταύτην ζητοῦσι ταπεινοφροσύνη, ἰσχυροτέρα καθ' ὑπερβολὴν καὶ μελλῶν ὑπάρχει τῆς ταπεινώσεως τῆς ἐπιγινομένης τοῖς ἀποπεπτωκόσι τῆς ἀρετῆς ἧς οἱ καταξιωθέντες τέλειοι ἀληθῶς ἄνδρες, καὶ ἀνεπηρέαστοι.

ογ'. Ὅτε ἀφῆκεν ὁ διάβολος τὸν Κύριον, τότε ἦλθον οἱ Ἄγγελοι καὶ διηκόνουν αὐτῷ· ἰστέον τοίνυν, ὅτι ὡς περ οὐ γέγραπται ἐν τῷ πειραζέσθαι αὐτὸν ὅτι παρῆσαν οἱ Ἄγγελοι, οὕτω καὶ ἡμῶν πειραζομένων, καιρῷ τινί, ὑποχωροῦσιν οὐ μακρὰν οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ· εἶτα μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν πειραζόντων, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς, διακονοῦντες θεῖα νοήματα, στηρίγματα, φωτισμόν, κατάνυξιν, παρηγορίαν, ὑπομονήν, γλυκασμόν, καὶ ὅσα σώζει καὶ ἐνισχύει, καὶ ἀνακτᾶται ψυχὴν κοπιάσασαν· εἰρήται γὰρ τῷ Ναθαναήλ· ὅτι ἔφει τοὺς Ἄγγέλους ἀναβαίνοντας, καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· τούτέστιν, ἐπὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἢ τῶν Ἀγγέλων διακονία καὶ βοήθεια, πλουτίως ἐκχυθήσεται.

οδ'. Μέμνησο τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου, οὗ ἐκ δεξιῶν ἐστάθη ὁ διάβολος ἀντικεῖσθαι αὐτῷ παντὶ δεξιῷ νοήματι, καὶ λόγῳ, καὶ πράγματι, ὅπως ἂν μὴ θαμβηθῆς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν.

οε'. Ἐπίστασθαι προσήκει τὸν Μοναχόν, τί μὲν ὑπάρχει ἀσθένεια; κατὰ τὸ ἐλέησόν με ὅτι ἀσθενής εἰμι· τί δὲ ἀποστασία ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπερ νόσημά ἐστι τῷ διαβολῷ, καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ.

ος'. Ὅν τρόπον τὸν σίδηρον ἀψηλάφητον ποιεῖ τοῦ πυρὸς ἢ συνάφεια, οὕτως αἱ πυκναὶ προσευχαὶ ἔρρωμενέστερον παρασκευάζουσι τὸν νοῦν εἰς τὸν πόλεμόν τοῦ ἐχθροῦ· διὸ πάση δυνάμει, ἔκνον ἡμῖν ἐμποιεῖν σπουδάξουσιν εἰς τὴν τῆς προσευχῆς προσεδίαν, εἰδότες

ταύτην, ἑαυτῶν μὲν ἐπίβουλον, τοῦ δὲ νοῦ ὑπέρμαχον.

Ἀπεδέξατο Δαβὶδ τὴν προθυμίαν τῶν ἀπὸ τῆς Σικελᾶκ συνεξεληλυθότων αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, εἰ καὶ ἀτονήσαντες ἀπέμειναν εἰς τὸν χειμᾶρρον Βοσόρ. ἀναστρέψας γὰρ πρὸς αὐτοὺς μετὰ νίκης τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων, καὶ ἀκούσας τῶν λεγόντων μὴ δεῖν δοθῆναι μερίδα ἐκ τῶν λαφύρων, τοῖς ἀπὸ ἐκλύσεως καθεσθεῖσιν εἰς τὸν χειμᾶρρον, κἀκείνων ἀισχυνομένων, καὶ μηδὲν λαλησάντων, ὑπεραπολογεῖται αὐτῶν ὁ χρηστότατος Δαβὶδ λέγων· ὅτι ἐπὶ τῶν σκευῶν ἐκαθέστησαν τηροῦντες· διόπερ καὶ τὴν ἴσθιν αὐτοῖς ἀπένειμεν μερίδα * τῆς δοθείσης τοῖς ἀνδρείοις καὶ εὐφύχοις πολεμισταῖς. σκόπησον τοίνυν εἴπερ καὶ ἐπὶ ἀδελφοῦ τινός, τὴν μὲν ἀρχὴν θέρμην ἐπιδειξαμένου, ὕστερον δὲ πρὸς μικρὸν ἄκλασαντος, σκευὴ τῆς σωτηρίας νοηθεῖεν, ἢ πίστις, καὶ ἡ μεταμέλεια, ἢ ταπεινώσις, καὶ ὁ κλαυθμός· ἢ ὑπομονή, καὶ ἡ ἐλπίς, καὶ ἡ μακροθυμία, καὶ τὰ ἐξῆς ἐφ' ὧν τις ἀδρανῆς τὸν τρόπον παρακαθεσθεῖς καὶ προσκαρτερήσας τῇ εἰς Χριστὸν προσδοκίᾳ, ὡς εἰκὸς τυγχάνει τινὸς αἰωνίου δωρεᾶς.

Λευίται μὲν, καὶ Ἰερεῖς κέκληνται, οἱ ὄλου δι' ὄλου ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ἀναθέμενοι, καὶ πράξει, καὶ θεωρίᾳ· κτήνη δὲ Λευιτῶν λέγονται, οἱ μὴ ἰσχύοντες μὲν κατ' ἴχνος βαίνειν τῶν παθῶν, γλιχόμενοι δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ περὶ ταύτην κατὰ τὸ ἐγγχωροῦν προθυμούμενοι, καὶ ταύτης ἐπιθυμοῦντες διηνεκῶς κἂν ἀποτυγχάνωσι πολλάκις, διὰ τὸ ὑπὸ τῆς κακίας ἐκνευρισθῆναι· εἰκὸς δὲ καιρῷ τῷ προσήκοντι καὶ τούτους τὸ χάρισμα δεξασθαι τῆς ἀπαθείας, μόνῃ φιλανθρωπίᾳ Θεοῦ τὴν γὰρ ἐπιθυμιάντων πενήτων εἰτήκουσε Κύριος.

Τοὺς αἰκισμοὺς, οὓς ἐπιφέρει ἡμῖν ὁ ἐχθρὸς εἴτε φανερῶς, εἴτε ἀοράτως, πολλάκις νοοῦμεν, καὶ βλέπομεν· τὰς δὲ βασάνους, καὶ ἀλγηδόνας, ἃς παρ' ἡμῶν ὑφίσταται· κατορθούντων ἡμῶν ἐστὶ ὅτε τὰς ἀρετᾶς, ἢ μεταμελομένων ἐπὶ πλημμελήμασιν, ἢ μακροθυμούντων καὶ καρτερούντων ἐπὶ τοῖς συμπτώμασιν, ἢ εὐχομένων καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιτηδεύοντων, ἐφ' οἷς αὐτὸς διαπρίεται, καὶ τιμωρεῖται, καὶ θρηνεῖ, καὶ κόπτεται, ταῦτα πάντα ἡμεῖς κατ' οἰκονομίαν οὐ βλέπομεν, ἵνα μὴ χαινωθῶμεν.

οζ'.

· ἴσ
ἴσθιν τῇ
δοθείσῃ

οη'.

οθ'.

δίκαιον γάρ, φησί παρά τῷ Θεῷ, ἀνταποδοῦναι τοῖς θλιβουσιν ἡμᾶς θλίψιν.

π'. Εἰ τὸ γηρᾶσαν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐν πέτρᾳ στέλεχος, ἀπὸ ὁσμῆς ὕδατος ἀναθάλλει, ὡς περ τὸ νεόφυτον, εἰκὸς καὶ ἡμᾶς ἐξεγειρομένους τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναβλαστῆσαι ἀφθαρσίαν, ἣν κατὰ φύσιν εἰλήφαμεν. καὶ ποιῆσαι θερισμόν, καθὼς τὸ νεόφυτον, κἂν εἰς τὸν παλαιὸν κατεπέσαμεν ἄνθρωπον.

πά. Πρὸς τὴν ἀπευδοκῆσασαν ἑαυτῆς δι' ὑπερβολὴν πειρασμῶν καὶ ἀμαρτιῶν σμῆνος ψυχὴν, καὶ λέγουσαν, ἀπώλωλεν ἡ ἐλπίς ἡμῶν, διαπεφώνηκαμεν, εἰρηται παρά τοῦ μὴ ἀπογινώσκοντος τὴν σωτηρίαν ἡμῶν Θεοῦ τὸ, ζήσεσθε, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος. πρὸς δὲ τὴν διαποροῦσαν ψυχὴν, πῶς ἄρα δυνήσεται διὰ μεγάλων ἀρετῶν τεκεῖν Χριστόν, λέλεκται· Πνεῦμα, Ἁγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ· ὅπου δὲ Πνεύματος Ἁγίου παρουσία, μὴ ζητήσης λοιπὸν φύσεως καὶ συνηθείας ἀκολουθίαν καὶ νόμον· παντοδύναμον γάρ τὸ προσκυνητόν, καὶ Ἁγιον Πνεῦμα, καὶ τὰ μὴ ὑφεστῶτα ὑφίστησί σοι, ὅπως ἂν ἐκπλαγῆς. ἀλλὰ καὶ νικητὴν νυνὶ δείκνυσι τὸν νοῦν, τὴν πρῶην νικώμενον· ὁ γὰρ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐφ' ἡμᾶς δι' εὐσπλαγχιᾶν παράκλητος, ἐπάνω πάντων ἐστίν· ἐπάνω σε γὰρ πάντων ἴσθησι τῶν φυσικῶν κινημάτων, καὶ δαιμονικῶν παθῶν.

πβ'. Ἀγωνίζου τὴν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ σου φωταυγαίαν, διαφυλάττειν ἀλύμαντον· ἐὰν ἄρξῃ κατ' ἐμπάθειαν βλέπειν, ἐγνώφωσέ σε Κύριος καὶ ἐξαπέστειλε χαλινὸν τοῦ προσώπου σου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου οὐκ ἔστι μετὰ σοῦ· ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχει, μὴ ἀποκάμῃς, μὴ δὲ ἐκλυθῆς, πρεσβευόμενος σὺν τῷ Ἁγίῳ Δαβίδ, ἐξαποστείλον τὸ φῶς σου, καὶ τὴν ἀληθειάν σου· ἐμοὶ τῷ σκυθρωπάζοντι, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεὸς μου· ἐξαποστελεῖς γὰρ τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

πγ'. Μακάριος, ὅστις ἀπλήστως φάγεται καὶ πίεται εὐχάς, καὶ ψαλμοὺς ἐνταῦθα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ ἐπιρρώσει ἑαυτὸν τῇ ἐνδόξῳ τῆς γραφῆς ἀναγνώσει· ἡ γὰρ τοιαύτη μετάληψις, ἀναδώσει τῇ ψυχῇ ἀμείωτον εὐφροσύνην ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

πδ'. Πᾶσῃ δυνάμει ἀσφαλιζοῦ μὴ πίπτειν. τὸ γὰρ πίπτειν οὐ πρέπει τῷ ἰσχυρῷ ἀθλη-

τῇ. ἐὰν δὲ συμβῆ πεσεῖν, εὐθὺς ἀναπήδησον καὶ στήθι πάλιν εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα κἂν μυριάκις τοῦτο συμβῆ καθ' ὑποστολήν τῆς χάριτος, μυριάκις κάκεινα ἔστω· τουτέστι τὸ τῆς ἐγέρσεως· καὶ ἕως τῆς τελευτῆς σου. γέγραπται γάρ· ὅτι ἐὰν ἐπτάκις πέσῃ δίκαιος, τουτέστι διαπαντὸς τοῦ βίου, ἐπτάκις ἀναστήσεται· ἕως ὅτε κρατεῖς τὸ ὄπλον τοῦ ἁγίου σχήματος, μετὰ δακρύων καὶ ἰκεσίας τῆς πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τοὺς στήκοντας λογίζῃ, κἂν πολλάκις πέπτωκας· ἕως ὅτε παραμένεις μοναχοῖς, ὡς ἀνδρείος στρατιώτης κατὰ τῶν ἐμπροσθίων δέχη τὰς πληγὰς· δι' ὧν καὶ εὐφημηθῆσῃ μᾶλλον, ὅτι οὐδὲ πληττόμενος ἠνέχου ἐνδοῦναι ἢ ἀποστῆναι. ἐὰν δὲ ἀποστῆς τῶν Μοναχῶν, κατὰ νότου πλήττη λοιπὸν ὡς φυγὰς, καὶ δειλός, καὶ λειποτακτίτης, καὶ ἀπαρρησίαστος.

Χαλεπώτερον τοῦ ἀμαρτάνειν ἐστὶ τὸ ἀπελπίζειν· Ἰούδας γὰρ ὁ προδότης μικροψυχος ἦν καὶ ἀπειροπόλεμος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπογινῶντι αὐτῷ, ἐπιδραμῶν ὁ ἐχθρός, ἀγρόνην περιῆψεν· Πέτρος δὲ ἡ πέτρα ἡ στερεὰ, φοβερὸν πτόμα κατενεχθεὶς, ὡς ἐμπειροπόλεμος οὐκ ἐξελύθη· οὐδὲ ἀπέγνω δυσθυμίας· ἀλλὰ ἀναπηδήσας προσήγαγεν πικρότατα δάκρυα ἀπὸ καρδίας θλιβομένης, καὶ τεταπεινωμένης· καὶ παραυτίκα ὁ πολέμιος ἡμῶν θεασάμενος ταῦτα, ὡς περ φλοξὶ σφοδρόταταις τὰς ὄψεις φλεγόμενος, ἀπεπήδησεν φεύγων μακράν, καὶ δεινῶς ὀλούζων.

Πρὸς ταῦτα τὰ τρία μάλιστα ὁ μονάζων, πόλεμον ἔχειν ὀφείλει ἀκήρυκτον· πρὸς τὴν κοιλιεμανίαν, καὶ πρὸς τὴν ἀκερδῆ δόξαν καὶ πρὸς τὴν φιλοχρηματίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλοατρία.

Βασιλεὺς τις Ἰσραηλῆτης, τῶν τραυλοδουτῶν τὸ ἔθνος, καὶ τοὺς ἄλλους βαρβάρους, ψαλμοῖς, καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς κατηγωνίσαστο, ἐν τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ὄργανοις Δαβίδ. ἔχεις καὶ σὺ βαρβάρους τραυλοδύτας, τοὺς εἰς τὰς αἰσθησεις σου, καὶ τὰ μέλη ἐνδύνοντας δαίμονας, καὶ τὴν σάρκα κολάζοντας διὰ τῆς πυρώσεως. καὶ παρασκευάζοντάς σε ἐμπαθῶς βλέπειν τε, καὶ ἀκούειν, καὶ ὀσφραίνεσθαι, καὶ λαλεῖν ἀπρεπῆ ῥήματα, καὶ ὀφθαλμοὺς μεστοὺς ἔχειν μοιχίας, καὶ συγγεῖσθαι ἔσωθεν, καὶ ἔξωθεν κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν· φρόντισον οὖν καὶ αὐτὸς πίστευε μεγάλη, καὶ ψαλ-

πε'.

πς'.

πζ'.

μοῖς, καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, τοὺς ἐνεργοῦντας τὰ κακὰ τρογλυδύτας ἄρδην ἐξολοθρεῦσαι.

πη'. Ὡς περ ἄνθρωπον δι' ἀνθρώπου σώζεσθαι βούλεται ὁ Κύριος, οὕτως καὶ ἄνθρωπον δι' ἀνθρώπου ἀπωλέσθαι σπεύδει ὁ σατανᾶς· διόπερ οὐ χρὴ κολλᾶσθαι ἀνδρὶ καταφρονητῇ, καὶ κακεντρεχεῖ, καὶ μὴ φυλάσσοντι γλῶσσαν, ἵνα μὴ σὺν αὐτῷ εἰς κόλασιν ἀπέλθῃς. μόλις γάρ τις τῷ δικαίῳ ἐγγίζων σωτηρίας τυγχάνει. ἐὰν δέ τις τῷ πονηρευομένῳ συναναστροφῇ μὴ παρατηρούμενος, καθάπερ λοιπὸν, καὶ λέπρα ἔτοιμον εὕρησαι ναυάγιον. καὶ τίς λοιπὸν ἐλεήσει τὸν ἰλαρῶς προσεγγίζοντα τῷ δράκοντι; φεῦγε τοίνυν τοὺς ἀπαιδεύτους γλώσση, καὶ τοὺς μαχοσυμβόλους, καὶ τοὺς ταραττομένους τοῖς ἐντός, καὶ τοῖς ἐκτός μέλεσι.

πθ'. Τίς σοφός, καὶ συνετός, καὶ φίλος Θεοῦ κληθῆναι βουλόμενος, ἵνα τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ σπουδᾶσθι παραστήσῃ τῷ Κυρίῳ τοιαύτην, οἷαν αὐτὴν ἔλαβεν παρ' αὐτοῦ, καθαρὰν, καὶ ἄτρωτον, καὶ ὄλην ἀμώμητον, καὶ διὰ τοῦτο στεφανωθῇ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ παρὰ τῶν Ἀγγέλων μακαρισθεῖη.

ψ'. Ἐν ῥῆμα ἀγαθόν, τὸν ποτὲ μιᾶρὸν ἐκείνον ληστήν, καθαρὸν, καὶ ἅγιον εἰργάσατο, καὶ εἰς τὸν Παράδεισον εἰσῆνεγκεν. καὶ ἐν ῥῆμα ἀπρεπές, ἀπετείχισε τῷ Μωϋσῇ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. μὴ οὖν μικρὰν νόσον τὴν γλωσσαλγίαν νομίσωμεν. οἱ γὰρ φιλολοῖδοροι καὶ φλύαροι, ἀποκλείουσιν ἑαυτοῖς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. διότι ἀνὴρ γλωσσώδης κἄν ἐναυθα κατευθυνθῇ. ἀλλ' ἐκεῖ οὐ μὴ κατευθυνθεῖη, μᾶλλον δὲ σκελισθεῖη καὶ κακὰ θηρεύσῃ αὐτὸν εἰς διαφθοράν. καλῶς οὖν ἔλεγε, σοφός τις ἀνὴρ, ὅτι κρεῖσσόν ἐστιν πεσεῖν ἀπὸ ὕψους εἰς ἔδαφος, ἢ ἀπὸ γλώσσης. πιστευτέον τοιγαροῦν Ἰακώβῳ τῷ Ἀποστόλῳ γράφοντι· ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχύς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, καὶ βράδύς εἰς τὸ λαλῆσαι.

χα'. Ὅπως ἂν μὴ μετεωριζόμεθα ἀπατώμενοι ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων περὶ τὴν ματαιότητα, καλὸν προσέχειν τῷ λέγοντι. βάδιζε λαός μου, εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖον τῆς καρδίας σου τὸ ἀποκεκρυμμένον παντὶ αἰσθητῷ νοήματι, τὸ ἀνεῖδωλον ἐκείνον ἐνδιαίτημα, τὸ καταλαμπόμενον τῇ τε ἀπαθείᾳ, καὶ τῷ ἐπισκιασμῷ τῆς ἁγίας χάριτος. ἀποκλείσον τὴν θύραν σου πᾶσι τοῖς ὀρωμένοις, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὄσον, ὄσον, μικρὰ γὰρ ἐστὶ πᾶσα ἡ

ἀνθρωπίνη ζωὴ, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει· ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ Κυρίου. ὡς περ ἄλλος ἔλεγεν, ἕως οὐ παρέλθῃ ἡ ἀνομία. ὀργὴ γὰρ Κυρίου, καὶ ἀνεμία, τάχα οὖν οἱ δαίμονες, καὶ τὰ πάθη καὶ τὰ ἁμαρτήματα· καθάφησι πρὸς τὸν Θεὸν ὁ Ἡσαίας. ἰδοὺ σὺ ὀργίσθης, καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν. διαφεύγει δὲ τὴν ὀργὴν ταύτην ἄνθρωπος, διηνεκῶς προσέχων τῇ καρδίᾳ ἐν προσευχῇ, καὶ ἐντὸς γενέσθαι τῶν ἀδύτων φιλονεικῶν. ἔλκυσσον γάρ, φησι, σοφίαν ὑπὲρ τὰ ἐσώτατα. διότι πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν. κοπιῶ δὲ, ἕως οὐ εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ Θεοῦ. καὶ εἰς ὄρος κληρονομίας, φησὶν, εἰς ἔτοιμον κατοικητήριον, ὃ κατειργάσω Κύριε ἁγίασμα, ὃ ἠτοίμασαν αἱ χεῖρές σου.

Ὁ βουλόμενος ἀληθῶς ἀποτάξασθαι, τὸν μακάριον μιμείσθω προφήτην Ἐλισσαῖον, μηδὲν ἑαυτῷ ἀποληψάμενον πρᾶγμα, πολλῶν καὶ πυριφλεγῆται τῷ πρὸς Θεὸν ἔρωτι. πάντα οὖν τὰ προσόντα αὐτῷ διανειμάτω τοῖς δεομένοις, καὶ οὕτω βαστάσας τὸν σταυρὸν Κυρίου, τῇ προθέσει ἐπειγέσθω πρὸς ἐκούσιον θάνατον, πρόξενον γεγόμενον τῆς αἰωνίου * βασιλείας.

Ὅταν φθάσῃς νοῆσαι, ὅτι ὁ ἀμορραῖος ἰσχύει ἐν σοὶ ὡς ὄρυς, δεθήθητι τοῦ Κυρίου ἐκτενῶς, ἵνα ξηράνη τὸν καρπὸν αὐτοῦ ὑπεράνωθεν, τουτέστι τὴν πρακτικὴν ἁμαρτίαν. καὶ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν, τουτέστι τοὺς ἀκαθάρτους λογισμούς. καὶ ἵνα ἐξάρῃ Κύριος τὸν ἀμορραῖον ἀπὸ προσώπου σου.

Οὐ χρὴ ξενίζεσθαι, ἡνίκα ἂν βλέπητε καταγελῶντας τῆς ἡσυχίας ἡμῶν, τοὺς μὴ δυναμένους ἡσυχάζειν, μᾶλλον δὲ καταφάλλετε αὐτῶν, μὴ μέντοι μνησικαχοῦντες. καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ὑποταγὴν ὑμῶν σφοδρότεραν ἀντιστήσατε αὐτοῖς, βοῶντες ἐν τῷ ὕμνῳ. πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγηθι ἡ ψυχὴ μου· ἀντὶ γὰρ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνδιέβαλλόν με, ἐγὼ δὲ προστηχάμη, ὑπὲρ τῆς ἑμαυτοῦ τε, καὶ τῆς ἐκείνων ἰάσεως.

Μὴ πνεύσαντος ἐν τῇ θαλάσῃ ἀνέμου σκληροῦ, οὐκ ἂν φανείη κύμα. καὶ μὴ ἐπιδημήσαντος ἡμῖν δαίμονος, οὐ χειμασθῆ πάθεισιν ἡ ψυχὴ, οὔτε τὸ σῶμα.

Ἐὰν θερμαίνῃ αἶψα τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ θεῷ χάριτι, φησὶ πρὸς σὲ ἡ θεῷ γραφὴ ὡς πρὸς ἐνδεδυμένον τὰ ὄπλα τοῦ φωτός, σοῦ δὲ ἡ στολὴ θερμῆ. οἱ γὰρ ἐχθροὶ σου κα-

ψβ'

το
ζωῆς
ψγ'

ψδ'

ψε'

ψς'

θάπερ διπλοῖδα αἰσχύνῃν, περιβέβληται καὶ τὴν ταρταρότητα.

υζ'. Μνήμην λαμβάνων τῶν παραπτωμάτων σου, μὴ ἔκνει τύπτειν τὸ στήθος. ὅπως ταῖς τοιαύταις πληγαῖς λατομήσης τὴν πωρωθεῖσαν καρδίαν, καὶ εὐρῆς τὸ μέταλλον τοῦ τελωνικοῦ χρυσοῦ, καὶ χάριση πάνυ ἐπὶ πλούτῳ κρυφίῳ.

υη'. Πῦρ τῶν πρὸς τὰ κρείττονα λιτῶν τῆς ἁγίας μελέτης τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος, καθήτω διὰ παντός ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ψυχῆς σου.

υθ'. Ἐὰν αἰεὶ σπουδάζῃς ὑποδεέσθαι τοὺς πόδας ἐν τῇ ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, οἰκοδομήσεις πάντως καὶ τὸν σεαυ-

τοῦ οἶκον καὶ τὸν τοῦ πλησίον του. ἐὰν δὲ βαθυμήσης, ἐμπυθῆσῃ ἀοράτως, καὶ κατὰ τὸν νόμον κληρονομήσεις τὸ ὄνομα τοῦ ὑπολυσαμένου τὸ ὑπόδημα.

Εἰ κατὰ τὸν Ἰωάννην, ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, ὁ ἀγαπῶν, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ μισῶν τὸν πλησίον, ἐν τῇ τῆς ἀγάπης διαζεύξει, δὴλῶν ὅτι τὸ μίσος ὑφίστησιν. ὁ μισῶν ἄρα τὸν ὁμογενῆ, ἐν τῇ ἀπὸ Θεοῦ ὑπάρχει διαστάσει· εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ. ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ρ'.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΥ ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΣ
ΙΝΔΙΑΣ ΠΡΟΤΡΕΨΑΝΤΑΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ, ΤΩΝ Ρ'. ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΟΝ ΣΥΝΔΙΟΠΗΛΗΡΩΝ

ΜΗ θελήσης ποτέ ὑπὲρ Μοναχόν, κοσμικόν μακαρίσαι, ἔχοντα γυναῖκα, καὶ παῖδας, καὶ ἰλαρευόμενον, διὰ τὸ εὖ ποιεῖν πολλούς, καὶ ἀφθόνως τὴν ἐλεημοσύνην ἐργάζεσθαι, καὶ μὴδὲ ὄλως ὑπὸ τῶν δαιμόνων πειράζεσθαι, νομίζων σεαυτὸν ἐκείνου ὑπάρχειν ἐλάττονα πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐαρέστησιν· μὴδὲ ταλάνιζε σεαυτὸν, ὡσπερ ἀπολλύμενον. οὐ λέγω γὰρ ὅτι ἀμέμπτως βιοῖς, προσκαρτερῶν Μοναχοῖς. ἀλλ' εἰ καὶ πάνυ ἀμαρτωλῶς τυγχάνεις, ἢ θλίψις τῆς ψυχῆς σου καὶ ἡ κακοπάθεια, τιμιωτέρα ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ, τῆς τοῦ βιωτικοῦ ὑπερβαλλούσης ἀρετῆς· ἢ λύπη σου ἢ πολλή, καὶ ἡ ἀθυμία, καὶ οἱ στεναγμοί, καὶ ἡ ἀδημονία, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ὁ τοῦ συνειδότης βασανισμός, καὶ ἡ ἀπορία τοῦ λο-

γισμοῦ, καὶ τὸ κατακρίνεσθαι τῇ διανοίᾳ, καὶ ὁ κοπετός, καὶ ὁ θρήνος τοῦ νοός, καὶ ὀλολυγμὸς τῆς καρδίας, καὶ ὁ συντριμμός, καὶ ἡ ταλαιπωρία, καὶ ἡ συγνότης, καὶ ἡ ἐξουδένωσις· ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἄπερ πολλάκις συμβαίνει τοῖς εἰς τὴν σιδηρᾶν κάμινον τῶν πειρασμῶν βαλλομένοις, τιμιωτέρα ἐστὶ, καὶ εὐπροσδεκτότερα καὶ ὑπερβολὴν τῆς εὐαρεστήσεως τοῦ κοσμικοῦ. πρόσεχε οὖν μὴ ὑποπέσης τῇ μέμφει τῆς λεγούτης θείας Γραφῆς ἐκ προσώπου σου. ὅτι τί ὠφελήθημεν ἰκέται πορευθέντες ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ διατριβόντες αἰεὶ; δὴλον ὅτι πᾶς δούλος ἐγγὺς ὑπάρχων οἰκοδεσπότου, ἐσθ' ὅτε καὶ μάστιγας λαμβάνει, καὶ κονδήλους, καὶ μέμψεις, καὶ ὄνειδισμούς. οἱ δὲ ἔξω ὄντες, τέως μακρὰν εἰσὶ

τῶν πληγῶν ὡς ἀλλότριοι, ἢ ἀμελούμενοι. τί οὖν ὠφελήθημεν, φησίν, ἡμεῖς μὲν θλιβεροῖς περιπίπτοιτες ψυχῇ τε, καὶ σώματι οἱ πάντοτε εὐχόμενοι τε καὶ ψάλλοντες; οἱ δὲ μήτε εὐχόμενοι, μήτε ἀγρυπνοῦντες, χαίρουσι, καὶ εὐφραίνονται, καὶ κατευοδοῦνται, καὶ εὐθύμως διεξάγουσι τὸν βίον; καὶ ὡς λέγει ὁ Προφήτης, ἰδοὺ ἀνοικοδομοῦνται οἱ οἱ ἀλλότριοι, καὶ ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους; καὶ ἐπάγει λέγων. ταῦτα κατελάλησαν οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, οἱ τὴν γνῶσιν ἔχοντες. ἀλλ' ὅμως χρῆ εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν ξένον πάσχουσι θλιβόμενοι, καὶ διαφορῶς λυπούμενοι, τὰ τοῦ δεσπότητος αὐτῶν ὑπομένοντες διὰ πολλῶν πειρασμῶν. ἤκουσαν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔτι κλαύσετε, καὶ θρηνησετε ἡμεῖς οἱ πλησίον μου, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται. ἀλλ' ἔτι μικρόν, καὶ ἐπισκέψομαι ὑμᾶς διὰ τοῦ παρακλήτου, καὶ ἐκδιώξω τὴν ἀθυμίαν ὑμῶν, καὶ ἀνακτήσομαι ὑμᾶς λογισμοῖς οὐρανοῦ ζωῆς καὶ ἀναπαύσεως, καὶ δάκρυσι γλυκεροῖς, ὧν ὀλίγας ἡμέρας ἐστερήθητε πειραζόμενοι· καὶ ἐπιδώσω ὑμῖν τὸν μαστὸν τῆς χάριτός μου, καθὰ μήτηρ τῷ βρέφει τῷ κλαυθμυριζομένῳ, καὶ ἐνισχύσω ἡμᾶς τῇ ἄνωθεν δυνάμει τοὺς ἐξασθενήσαντας ἐν τῷ πολεμῆσθαι· καὶ καταγλυκανῶ ὑμᾶς τοὺς πικρανθέντας, ὡς λέγει Ἰερεμίας ἐν τοῖς Θρήνοις περὶ τῆς ἐν κρυπτῶ σου Ἱερουσαλήμ, ἀλλ' ἔσφομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία ὑμῶν διὰ τῆς κρυπτῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ θλίψις ὑμῶν εἰς χαρὰν μεταβληθήσεται. καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς δυνήσεται ἄραι. μὴ οὖν μυωπάζωμεν. μὴ δὲ ἀβλεπήσωμεν, μακαρίζοντες ὑπὲρ ἡμᾶς κοσμικοὺς· ἀλλ' ἐπιστάμενοι τὴν διαφορὰν τῶν γνησίων υἱῶν, καὶ τῶν νόθων, μᾶλλον ἀσπασώμεθα τὴν νομιζομένην τῶν Μοναχῶν ἀθλιότητά τε, καὶ σφοδρὰν καταπόνησιν. ἥς τὸ τέλος εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐκβαίνει, καὶ εἰς τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης τοῦ Κυρίου στέφανον. ἀσπασώμεθα οὖν τὴν τῶν δοκούντων ἀμαρτωλῶν ἀσκητῶν, ἵνα μὴ λέγω δικαίων, ταλαιπωρίαν· καὶ τὸ παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, τουτέστι τῷ τάγματι τῶν δουλευόντων ἀδιαλείπτως τῷ Χριστῷ· καὶ μὴ οἰκεῖν ἐν σκηνώμασι ἀμαρτωλῶν, ἢ συναναστρέφειν τοῖς κοσμικοῖς, κἄν τὰς μεγάλας ποιῶσι δικαιοσύνας. λέγει γὰρ πρὸς σέ, ὦ Μοναχέ, ὁ πατήρ σου ὁ Οὐράνιος, ὁ ὑπεραγαπῶν σε, καὶ θλίβων,

καὶ καταπονῶν σε ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, εὐ ἴσθι Μοναχέ ταλαίπωρε, ὅτι καθὼς διὰ τοῦ Προφήτου ἐλάλησα, ἔσομαί σου παιδευτής, καὶ ἀπαντήσομαί σοι κατὰ τὴν ὁδὸν Αἰγύπτου, τοῖς θλιβεροῖς σε διαγυμνάζων. καὶ τὰς ὁδοὺς σου τὰς ψεκτὰς φράξω ἐν σκώλοψι τῆς ἑμαυτοῦ προνοίας. νύττων σύμφοραῖς ἀδοκῆτοις, καὶ ἐμποδίζων, ἵνα μὴ ἄπερ βούλει τῇ ἀνοήτῳ καρδίᾳ, ταῦτα πάντως καὶ εἰς ἔργον ἐκφέρεις. καὶ φράξω τὴν θάλασσαν τῶν παθῶν σου, ταῖς πύλαις τῶν ἑμαυτοῦ οἰκτιρμῶν. καὶ ἔσομαί σοι ὡς περ * θῆρ, κατεσθίων σε λογισμοῖς μέμφεως, καὶ καταγνώσεως, καὶ μεταμελείας ἐν τῇ συναίσθησει τῶν ἠγνοημένων σοι. ταῦτα δὲ πάντα τὰ θλιβερά, μεγίστη χάρις Θεοῦ. οὐ μόνον δὲ πάνθηρ. ἀλλὰ καὶ κέτρον σοι ἔσομαι τοῖς τῆς κατανύξεως λογισμοῖς τιτρώσκόν σε, καὶ πόνοις καρδιακοῖς, καὶ οὐ μὴ διαλίπη ὁδύνη ἐκ τοῦ οἴκου σου, δηλονότι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καλῶς καὶ ὠφελίμως ξενομένων τοῖς τοῦ Θεοῦ γλυκῆσιν ὄντως, καὶ μελιστάκτοις κολαστηρίοις. τὸ δὲ τέλος τῶν κολάσεων, καὶ τῶν πόνων, καὶ τῆς ἐκταράξεως, καὶ τῆς ἐντροπῆς, καὶ τῶν φόβων, καὶ τῶν ἀπελπισμῶν τῶν ἐπισυμβαίνειν εἰωθότων, τοῖς ἀσχεῖν προθεμένοις, τούτων πάντων τῶν σκυθρωπῶν τὸ τέλος, χαρὰ ἐστὶν ἐπουράνιος, καὶ τρυφή ἀνερμήνευτος, καὶ δόξα ἀνεκλάλητος, καὶ ἀγαλλίασις ἀκατάπαυστος. διὰ γὰρ τοῦτο ἔθλιψά σε, φησίν, ἵνα ψωμίσωσι τὸ μάννα τῆς γνώσεως, καὶ ἐλιμαγχρόνησά σε, ἵνα εὐποιήσωσε ἐπ' ἐσχάτων, καὶ εἰς τὴν ἄνω βασιλείαν εἰσάξω σε. τότε γὰρ σκιρτήσετε οἱ ταπεινοὶ Μοναχοί, καθάπερ μοσχάρια ἀπολυθέντα τῶν δεσμῶν, παθῶν τε σαρκός, καὶ πειρασμῶν τῶν ἐχθρῶν. καὶ τότε καταπατήσετε τοὺς ἀνόμους δαίμονας, τοὺς νῦν καταπατοῦντας. καὶ ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἐὰν γὰρ θεοσεβῆς καὶ ταπεινόφρων ὑπάρχης, μὴ ὑπεραιρόμενος τῷ ματαίῳ ὄγκῳ, μήτε προπετευόμενος ἀλλὰ κατανενυγμένος τῇ καρδίᾳ, καὶ λογιζόμενος ἑαυτὸν ἀχρεῖον δοῦλον εἶναι, καὶ συντετριμμένος τῷ πνεύματι. ἐὰν τοιοῦτος ταπεινόφρων ὑπάρχης, διαφορωτέρα ἐστὶν ἡ σῆ, ὦ Μοναχέ, πλημμέλεια, τῆς δικαιοσύνης τῶν κοσμικῶν. καὶ ἀναγκαιότερα τὰ σά ῥύπη, τῆς τῶν βιωτικῶν μεγάλης καθάρσεως. τί γὰρ ἐστὶν δι' ὃ θλίβῃ; πάντως μῶμος ὑπάρχει ἐπισυμβάς. ἀλλὰ βλέπε τινα

* ἐν ἄλλ
πατέρ
ἢ πάν
θηρ.

ἄνθρωπον πιστωθέντα τὰς χεῖρας, δι' ὀλίγου ἐλαίου καθαρισθέντα. πολλῶ οὖν μᾶλλον σὺ δύνασαι καθαρισθῆναι τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ. ὡς περ γὰρ σοι οὐκ ἔστι δύσκολον πλύναι σου τὸ ἱμάτιον, οὕτως πολὺ μᾶλλον οὐκ ἔστι δυσχερὲς τῷ Κυρίῳ πλύναι σε ἀπὸ παντὸς μώμου, κἄν καθ' ἑκάστην ὡς εἰκὸς ἐγγίνηται ἐξ ἀνάγκης πειρασμός. ἐν γὰρ τῷ λέγειν σε ἡμαρτον τῷ Κυρίῳ, ἀπόκρισις δίδοται ἀφέντων σου αἱ ἁμαρτίαι. ἐγὼ εἰμι ὁ ἐξαλείφων, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ. καθ' ὅσον γὰρ ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνα ἀπὸ σοῦ τὰς ἁμαρτίας σου· καὶ καθὼς οἰκτεῖρει πατὴρ υἱός, ἐγὼ κατοικτεῖρωσε. μόνον σὺ μὴ ἀποστῆς μὴ δὲ ἀποπηδήσης τοῦ ἐκλεξαμένου σε εἰς τὸ ψάλλειν, καὶ εὐχεσθαι. ἀλλὰ κολληθήτη αὐτῷ ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ σου, εἴτε διὰ παρρησίας καθαρᾶς, εἴτε δι' ἀναισχυντίας θεοσεβοῦς, καὶ στερρᾶς αὐτῷ ἐξομολογήσεως. καὶ αὐτὸς σε καθαρῶς τῷ ἰδίῳ νεύματι. ἃ γὰρ ὁ Θεὸς τῇ ἑαυτοῦ βουλήσει καθαρῶς, οὐδὲ αὐτὸς Πέτρος ὁ μέγας Ἀπόστολος κοινῶσαι δυνήσεται, ἢ * καταδικάσασθαι. εἰρηται γὰρ πρὸς αὐτόν. ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοῖνου. σὺ γὰρ ὁ Θεὸς ἐστίν ὁ τῇ οικείᾳ φιλανθρωπία δικαιοῦσας ἡμᾶς, τίς ἔσται ὁ κατακρίνων ἡμᾶς; ἐπικαλουμένων γὰρ ἡμῶν τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐμαρῶς καθαρῶς ἢ συνειδήσις ἡμῶν. καὶ οὐδὲν διακρίνει ἀναμέσον ἡμῶν τε, καὶ προφητῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων. οὐ γὰρ ἔθετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς ὀργήν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν. ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν ἐν ἀρεταῖς, εἴτε καθεύδομεν κατὰ τινα περίστασιν, ὡς εἰκός, ἐν τισιν ἐλαττώμασιν ἅμα σὺν Χριστῷ ζήσωμεν. πρὸς αὐτόν ἀναδλέποντες μετὰ μεγάλων στεναγμῶν καὶ ἀποδυρόμενοι ἀκαταπαύστως, καὶ αὐτὸν ἀναπνέοντες. ἐνδυσώμεθα οὖν τὸν τῆς πίστεως θώρακα, καὶ σχῶμεν περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας, ἵνα μὴ εὕρη παρείσδουσιν τὰ βέλη τῆς ἀπογνώσεως, καὶ τῆς ἀνεπιστίας. ἀλλ' αὐτὸς λέγεις ὅτι ὀργίζομαι ὅταν βλέπω μὴδὲν πειραζομένους τοὺς κοσμικοὺς, καὶ δεινῶς διαπρίομαι. ἀλλ' ἴσθι ἀγαπητέ, ὅτι οὐ χρεῖαν ἔχει ὁ σατανᾶς πειράζειν τοὺς αὐτοπειράτους, καὶ αἶε εἰς τὰ χαμαὶ συρομένους διὰ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων. γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τοῖς πειραζομένοις τὰ βραβεῖα

ἀπόκεινται, καὶ οἱ στέφανοι. οὐ γὰρ τοῖς μὴ μεριμνῶσι περὶ Θεοῦ; οὐδὲ τοῖς ὑπτίως κειμένοις καὶ βέγγουσι κοσμικοῖς. ἀλλ' ἐγώ, φησι, πολλὰ πάνυ πειράζομαι. καὶ αἱ ψοαὶ μου πιμπλῶνται ἐνπαιγμάτων, καθὼς λέγει ὁ προφήτης. καὶ ταλαιπωρία, καὶ κατάκαμψις, καὶ οὐκ ἔστι ταῖς σαρκὶν ἰασις, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις. καὶ μὴν ἐγγύθεν ὁ μέγας τῶν καμνόντων ἱατρὸς πάρεστιν, ὁ βαστάσας τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰασάμενος ἡμᾶς καὶ ἰώμενος. πάρεστι καὶ νῦν ἐπιτιθεὶς τὰ σωτήρια φάρμακα. ἐγὼ γὰρ, φησιν, ἐπάταξα δι' ἐγκαταλείψεως, ἐγὼ καὶ ἰάσομαι. μὴ οὖν φοβηθῆς; ὅταν γὰρ ἡ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ μου στάξῃ, πάλιν ἰάσομαι. ὡς γὰρ οὐκ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ ἐλεῆσαι τὰ ἔγγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς, οὕτως οὐδὲ ἐγὼ ἐπιλήσομαι σου λέγει Κύριος. εἰ γὰρ τοῦ πετεινοῦ τὰ σπλάγχνα κέχυται ἐπὶ τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ, καὶ καθ' ὥραν ἐπισκέπτεται αὐτούς, καὶ προσφωνεῖ αὐτοῖς καὶ τροφήν τῷ στόματι αὐτῶν ἐπιδίδωσι. πολλῶ μᾶλλον οἱ οἰκτιρμοί μου χέονται ἐπὶ τὰ κτίσματά μου. πολὺ δὲ πλέον τὰ ἐμὰ σπλάγχνα ἐπὶ σὲ κέχυνται, καὶ ἐπισκέπτομαι σε λεληθῶτως. καὶ προσμιλώσοι κατὰ νοῦν. καὶ τροφήν τῇ διανοίᾳ ἐνήμι κεχηνηία ὡς μικρᾶ χελιδόνι. τροφήν γὰρ σοι χορηγῶ τοῦ φόβου τοῦ κρείττονος, καὶ τροφήν πόθου ἐπουρανίου, καὶ τροφήν στεναγμῶν παρηγορίας, καὶ τροφήν κατανύξεως, καὶ τροφήν μελωδίας, καὶ τροφήν γνώσεως βαθυτέρας, καὶ τροφήν θείων τινῶν μυστηρίων. ἐὰν δὲ ψεύδωμαι ταῦτα λαλῶν σοι ὁ σὸς δεσπότης καὶ πατήρ, ἐλεγξόν μοι, καὶ ἀνέχομαι. ταῦτα μὲν ὁ Κύριος ἡμῶν αἶε διαλέγεται τοῖς διανοήμασιν. ἐγὼ δὲ ἐπίσταμαι ὅτι ὑπερέβην τὸ μέτρον, πολλὰ γράψας· ἀλλ' ὑμεῖς προετρέψαθέ με τοῦτο ποιῆσαι. ἐπλατύναιμεν δὲ τὸν λόγον διὰ στηριγμῶν τῶν κινδυνεύοντων ἀπὸ ὀλιγαρίας πεσεῖν. διότι εὐρέθησαν καθὼς ἐγράφατέ μοι, παρ' ὑμῖν τοῖς ἐν τῇ Ἰνδία, τινὲς τῶν ἀδελφῶν παρὰ τὴν προσδοκίαν, λίαν καταβεβαρημένοι τοῖς πειρασμοῖς, καὶ ἀπολεγόμενοι καὶ τὸν βίον, καὶ τὴν διαγωγήν τῶν Μοναχῶν. λέγοντες ὑπάρχειν αὐτὴν καταπεπνιγμένην, καὶ μυριοκίνδυνον. καὶ ὅτι φανερῶς τοὺς μὲν κοσμικοὺς ἐμακάρισαν, ἐμέμφαντο δὲ τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ τὸ σχῆμα εἰλήφασι. διὰ τοῦτο καὶ γὰρ ἠναγκάσθη μακρότερον ποιῆσαι

* ἐν ἄλλ
κατα-
κρίναι.

• ἐν ἄλλ
πλεί-
στων.

τὸν παρόντα λόγον, καὶ διὰ * λείων ῥημά-
των, ὥστε δύνασθαι καὶ τὸν ἰδιώτην καὶ
ἀγράμματον τὰ λεγόμενα νοῆσαι. διὰ τοῦ-
το πολλὰ γέγραφα, ἵνα τοῦ λοιποῦ μηκέτι
κοσμικόν, ἀλλ' ἑαυτοὺς μόνους μακαρίζωσιν
οἱ Μοναχοί, οἵτινες χωρὶς πάσης ἀντιλο-
γίας κρείττονες ὑπάρχουσι τῶν τὰ διαδή-
ματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φορούντων βασιλέων,
καὶ λαμπρότεροι, καὶ ἐπιδοξότεροι, ὡς τῷ
Θεῷ αἰεὶ προσεδρεύοντες. ἐγὼ δὲ ταῦτα
γράψας, ἱκετεύω τὴν ὑμετέραν ἀγάπην,

μνήμην μου ἐν ταῖς εὐχαῖς διηνεκῶς ποι-
εῖσθαι, ὥστε καταξιοθῆναι με τὸν ἐλεεινὸν
τῆς τοῦ Κυρίου χάριτος, ἐν τῷ βελτίστῳ
καὶ ἀγαθῷ τέλει, περιγραφῆναι τὴν πα-
ρουσαν ζωὴν. ὁ δὲ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν,
καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, χορηγήσοι
ὑμῖν παράκλησιν αἰώνιαν, καὶ ἐλπίδα ἀγα-
θὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ὑμῶν, ᾧ
ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων. Ἀμήν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

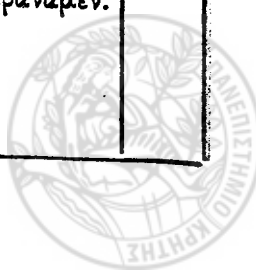
ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΔΕΣΣΗΣ

Θεόδωρος ὁ ἐν Ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν,
ἦν μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἡρα-
κλείου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ
Παυωνάτου, περίπου τὸ ἑξακο-
σιοστὸν ἐξηκοστὸν ἔτος, πρότερον
δὲ τὸν ἀσκητικὸν βίον ἀγωνισά-
μενος κατὰ τὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα μονήν
ὑστερον ψῆφω θείᾳ ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως Ἐ-
δέσσης Ἐπισκοπικὸν θρόνον ἀνάγεται, καὶ
πολλῶν θαυμάτων αἰτουργὸς γεγονὼς ζῶν
ἔτι, καὶ μετὰ θάνατον, καὶ ταῖς θείαις αὐ-
τοῦ διδασκαλίαις πολλοὺς μάρτυρας, καὶ
σωζομένους ἀναδείξας κατὰ τὴν δεκάτην
ἐνάτην Ἰουλίου πρὸς τὰς αἰωνίους μετέστη
μονάς, ὡς ἐν τῇ βίβληφ τῇ καλουμένῃ
Καλοκαιρινῇ ὁ βίος αὐτοῦ συνεγράφη. Συγ-
γράμματα δὲ εἰ τινα μὲν καὶ ἄλλα κατα-

λέλοιπε, σαφὲς περὶ τούτων λέγειν οὐκ ἔ-
χομεν. τὰ δὲ παρόντα ἑκατὸν κεφάλαια,
αὐτῷ φιλοπονηθέντα τῷ καταλόγῳ τῶν
λοιπῶν νηπτικῶν ἐνεκρίθησαν· πολύχου
γὰρ ταῦτα τὸν τῆς Ἱεράς Νήψεως, καὶ
πνευματικῆς ὠφελείας καρπὸν προβάλλον-
ται τοῖς μετ' ἀκριβείας ἀναγινώσκουσι, καὶ
οἱ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἐπιμέμενοι. δεῦτε
καὶ δαψιλέστατα δρέψασθε.

Ἐν δὲ τῷ τέλει τῶν παρόντων τουτωνὶ
κεφαλαίων καὶ τὸ τοῦ Θεοδώρου ἐπιφερό-
μενον ἔνσμα τουτὶ θεωρητικὸν προσετέθη·
ὁ δὲ τῆς αὐτῆς τοῖς κεφαλαίοις νηπτικῆς
ιδέας καθορῶντες ἐχόμενον, καὶ τῷ αὐτῷ
χαρακτῆρι τοῦ λόγου ἐπόμενον, ὡς ἀπό-
τινων εἰκότων καὶ σημείων, γνήσιον εἶναι
γόνον τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου συνεπεράναμεν.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ,

ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΔΕΣΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΑΝΥ ΨΥΧΩΦΕΛΗ Ρ'.

α'.

Πειδήπερ, Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ χάριτι ἀποταξάμενοι τῷ σατανᾷ, καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, τῷ Χριστῷ συνεταξάμεθα ἔντε τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας, καὶ νῦν αὖθις διὰ τοῦ μοναχικοῦ ἐπαγγέλματος, τηρήσωμεν αὐτοῦ τὰς ἐντολάς.

τοῦτο γὰρ ἡμᾶς ἀπαιτεῖ, οὐ μόνον τὸ διπλοῦν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ ἡ φυσικὴ ὀφειλὴ, καθ' ἣν κτισθέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρῶτως καλοὶ λίαν, τοῦτο εἶναι ὀφείλομεν. κἂν γὰρ ἡ ἀμαρτία ὑπεισεληθῆσα ἐξ ἀπροσεξίας ἡμετέρας τὸ παρὰ φύσιν παρρησιήγαγεν, ἀλλὰ πάλιν ἀνεκλήθημεν διὰ πλήθους ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀνεκαινίσθημεν τῷ πάθει τοῦ ἀπαθοῦς. τιμῆς τε ἠγοράσθημεν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, λυτρωθέντες τῆς ἀρχαίας παραβάσεως πατροπαραδότου. λοιπὸν εἰ γενώμεθα δίκαιοι, οὐδὲν μέγα· ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐκπεσεῖν δικαιοσύνης, ἐλεεινόν, καὶ καταγνώσεως ἄξιον.

β'.

Ὡς περ ἔργον ἀγαθόν, χωρὶς ὀρθῆς πίστεως γινόμενον, νεκρὸν ἐστὶ πάμπαν, καὶ ἀνερέγγητον· οὕτω δὴ καὶ πίστις μόνη, χωρὶς ἔργων δικαιοσύνης, οὐρύεται ἡμᾶς τοῦ αἰωνίου πυρός· ὁ γὰρ ἀγαπῶν με, φησὶν ὁ Κύριος, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει. εἰ οὖν ἀγαπῶμεν τὸν Κύριον, καὶ πιστεύωμεν εἰς αὐτόν, ἀντιποιώμεθα τῆς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ἐργασίας, ἵνα τευξώμεθα ζωῆς αἰωνίου. εἰ δὲ παροπτέα ἡμῖν ἢ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ τήρησις, οἷς ἢ κτίσις ἀπασα πειθαρχεῖ, πῶς πιστοὺς ἑαυτοὺς καλέσωμεν; τιμημένοι ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν, μόνοι δὲ ἐκ πάντων ἀπειθεῖς τοῖς τοῦ πεποιηκό-

τος προστάγμασι, καὶ ἀχάριστοι περὶ τὸν εὐεργέτην δεικνύμενοι;

Τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ τηροῦντες, οὐδὲν ἐκείνῳ παρέχομεν, ἀνευδεεῖ τε ὄντι, καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν δοτῆρι. ἀλλ' ἑαυτοὺς εὐεργετοῦμεν τὴν αἰώνιον ἑαυτοῖς προξενοῦντες ζωὴν, καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἀνεκκλήτων ἀγαθῶν.

Πᾶς ὁ ἐναντιούμενος ἡμῖν πρὸς κατόρθωσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, κἂν πατὴρ εἴη, κἂν μήτηρ, κἂν ὅς τις οὖν, βδελυκτὸς ἡμῖν ἔστω, καὶ μισητός· ἵνα μὴ ἀκούσωμεν, ὅτι ὁ φιλῶν πατέρα, ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἀπάντων, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

Καὶ δὴ πάση δυνάμει σφίγξωμεν ἑαυτοὺς πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ σειραῖς δυσλύτοις ἐπιθυμιῶν πονηρῶν, καὶ ἡδονῶν ψυχοφθόρων συσφιγθῶμεν· καὶ λεχθήσεται καὶ περὶ ἡμῶν ἡ τῆς ἀκάρπου συκῆς ἀπόφασις· ἐκκοψον αὐτήν, λέγουσα, ἵνα μὴ καὶ τὸν τόπον καταργῇ· πᾶς γάρ, φησὶν, ὁ μὴ ποιῶν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Ὁ ἐπιθυμίαις, καὶ ἡδοναῖς ἠττώμενος, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἀναστρεφόμενος, ταχέως τοῖς τῆς ἀμαρτίας ἐμπεσεῖται δικτύοις· ἢ δὲ ἀμαρτία ἀπαξ πραχθεῖσα, πῦρ ἐστὶ κατὰ καλάμης, λίθος κατὰ πρानοῦς, χαράδρα τὰς διεξόδους εὐρύνουσα· ταῦτα δὴ τὰ ἀδόμηνα, καὶ παντὶ τρόπῳ τοῦ κεκτημένου αὐτὴν καταργᾶζεται τὴν ἀπώλειαν.

Ἡ ψυχὴ ἐφόσον μὲν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐστίν, ἐξηγριωμένη καὶ ἐξηκανθωμένη ταῖς ἡδοναῖς, οἰκητήριον ἐστὶ τῶν ἀλλοκότων θηρίων, κατὰ τὸ εἰρημένον· ὅτι ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὄνοκένταυροι, ἐκεῖ ἐνόσσεισεν

γ'.

δ'.

ε'.

ς'.

ζ'.

ἐχίνος, καὶ συναντήσουσι δαιμόνια ὄνοκεν-
ταύροις· ἄτινα εἰσὶ τὰ ποικίλα πάθη τῆς
ἀτιμίας· ἐπὶ δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἑαυτὴν
ἀνακαλέσεται, (δύναται γὰρ ἡνίκα θελήσῃ
ἕως τῷ σαρκίῳ συνέζευκται), καὶ ἡμερώσῃ
ἑαυτὴν δι' ἐπιμελοῦς φιλεργίας, καὶ τῷ τοῦ
Θεοῦ νόμῳ πολιτεύσεται, τὰ μὲν πρῶην
ἐμφωλεύοντα θηρία δραπετεύσουσιν· οἱ δὲ
τῆς ζωῆς ἡμῶν φύλακες Ἄγγελοι παραγι-
νονται, ἡμέραν εὐφροσύνης ποιούμενοι τὴν
αὐτῆς ἐπιστροφὴν· καὶ ἡ τοῦ Παναγίου
Πνεύματος χάρις ἐπιδημεῖ ἐν αὐτῇ, δι-
δάσκουσα γνώσιν ὅπως ἂν διαφυλαχθῇ ἐν
τῷ ἀγαθῷ, καὶ ἐπὶ μείζονα προέλθῃ.

η'. Ὅπλον οἱ πατέρες πνευματικῶν τὴν
προσευχὴν ὀρίζονται, καὶ οὐκ ἔστιν ἄνευ
τούτου εἰς πόλεμον ἐξίεναι. ἵνα μὴ δορυά-
λωτοι ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν ἀπαχθῶμεν χώρα·
προσευχὴν δὲ καθαρὰν οὐκ ἔστι κτήσεσθαι
μὴ προσκαρτερήσαντα τῷ Θεῷ ἐν εὐθείᾳ
καρδίᾳ· αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ διδούς εὐχὴν τῷ
εὐχομένῳ, καὶ διδάσκων ἄνθρωπον γνώσιν.

θ'. Τὸ μὲν παρενοχλεῖν τὰ πάθη τὴν ψυχὴν,
καὶ προσβάλλειν εἰς μάχην, τῶν οὐκ ἐφ'
ἡμῖν ἔστί· τὸ δὲ χρονίζειν ἐν ἡμῖν τὰς αὐ-
τῶν ἐννοίας, καὶ τὰ πάθη κινεῖν, τῶν ἐφ'
ἡμῖν ὑπάρχει· τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀναμάρ-
τητόν ἐστι, καθὸ καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ
δεύτερον, εἰμὲν ἀνδρείως ἀντιμαχησάμενοι
νικήσομεν, στεφάνων· εἰ δὲ χαινώσει καὶ
δειλιά ἡττηθῶμεν, τιμωριῶν πρόξενοι.

ι'. Τρία μὲν εἰσὶ τὰ γενικώτατα πάθη, δι'
ἧν γεννῶνται πάντα· φιληδονία, φιλαργυ-
ρία, καὶ φιλοδοξία· οἷς ἐπακολουθοῦσιν ἕτε-
ρα πέντε πονηρίας Πνεύματα· καὶ λοιπὸν
ἐξ ἐκείνων πολὺς γεννᾶται ἕσπεος παθῶν,
καὶ εἶδη ποικιλομόρφου κακίας· ὁ οὖν τοὺς
τρεις ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας νικήσας, συγ-
καθεῖλε καὶ τοὺς πέντε, εἶτα καὶ πάντα
ὑπέταξε τὰ πάθη.

ια'. Ὅσα περ ἐμπαθῶς διεπράξαμεν, τούτων
καὶ αἱ μνήμαι τὴν ψυχὴν ἐμπαθῶς τυ-
ραννοῦσιν· ὅταν δὲ τὰ ἐμπαθῆ ἐνθυμή-
ματα πάντῃ τῆς καρδίας ἐξαλειφθῇ,
ὡς μὴδὲ προσβάλλειν αὐτῇ, τότε ση-
μεῖον φαίνεται τῆς συγχωρήσεως τῶν
προτέρων ἀμαρτημάτων· ἕως γὰρ ἐμπαθῶς
ἡ ψυχὴ κινεῖται, καὶ ἡ τῆς ἀμαρτίας ἐπι-
κράτεια ἐν αὐτῇ γνωρίζεται.

ιβ'. Τὰ μὲν σωματικά, καὶ ἐνυλα πάθη, διὰ
τῶν τοῦ σώματος κακοπαθειῶν ἐλαττοῦσθαι·
καὶ ἀπομαραίνεσθαι πέφυκε· τὰ δὲ ψυχικά,

καὶ ἀφανῆ, διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ
πραότητος, καὶ ἀγάπης ἀφανίζονται.

Ἐπιθυμίαν μὲν ἐμπαθῆ, μαραίνει ἐγκρά-
τεια σὺν ταπεινοφροσύνῃ· θυμὸν δὲ φλεγ-
μαίνοντα, πραύνει ἀγάπη· λογισμὸν δὲ ρεμ-
βόμενον, συνάγει προσευχῇ ἐπιτεταμένη μετὰ
μνήμης Θεοῦ· καὶ οὕτω τὸ τριμερὲς τῆς
ψυχῆς καθαρίζεται· τοῦτο γὰρ διορθούμενος
ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἔλεγεν· εἰρήνην διώκετε
μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὐ χωρὶς,
οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον.

Τινὲς μὲν ἠπόρησαν εἰπόντες, πότερον,
ἡ ἐννοία τὰ πάθη κινεῖ, ἢ τὰ πάθη τὴν
ἐννοίαν· ὡς τινῶν μὲν τοῦτο λεγόντων, τι-
νῶν δὲ ἐκεῖνο· ἐγὼ δὲ φημὶ ἐκ τῶν παθῶν
τὰς ἐννοίας κινεῖσθαι· εἰ γὰρ οὐκ ἦν ἐν τῇ
ψυχῇ τὰ πάθη, οὐκ ἂν αἱ τούτων ἐννοίαι
ὠχλήσαν αὐτήν.

Ἔθος ἔστι τοῖς ἀεὶ πολεμοῦσιν ἡμᾶς δαι-
μοσιν, ὡς τὰ μὲν δυνατὰ καὶ ἐπιτήδεια
ἡμῖν τῶν ἀρετῶν κωλύειν, τῶν δὲ ἀδυνά-
των καὶ ἀκαίρων πόρον ἡμῖν ἰσχυρὸν ἐμβάλ-
λιν· τοῖς μὲν ἐν ὑποταγῇ προκόπτουσι, τὰ
τῶν ἡσυχαστῶν ἔργα πράττειν καταναγκα-
ζουσι· ἡσυχασταῖς δὲ πάλιν καὶ ἀναχωρη-
ταῖς, τοῦ κοινοβιακοῦ κανόνος ἐπιθυμίαν ἐμ-
βάλλουσι· ταύτῃ δὲ τῇ μεθόδῳ καὶ ἐφ'
ἐκάστη ἀρετῇ χρώνται· ἀλλ' ἡμεῖς τὰ νοή-
ματα αὐτῶν μὴ ἀγνοήσωμεν, πάντα καλὰ
εἰδότες καιρῷ αὐτῶν, καὶ μέτρῳ· ἐμπαλιν
δὲ βλαβερά τάτε ἀμετρα, καὶ ἀκαιρα πάντα.

Τοῖς μὲν τῷ κόσμῳ ἀναστρεφομένοις, καὶ
πλησιάζουσι ταῖς ὕλαις τῶν παθῶν, διὰ
τοῦ κατὰ τὴν πράξιν πολέμου οἱ δαίμονες
πολεμοῦσι, καὶ παλαίουσι· τοῖς δὲ ἐν ἐρή-
μοις διὰ τὴν τῶν πραγμάτων σπάνιν, τοῖς
λογισμοῖς ἐνοχλοῦσι· πάνυ δὲ χαλεπώτερος
ὁ δεύτερος τοῦ προτέρου καθέστηκε πόλε-
μος· ὁ μὲν γὰρ διὰ τῶν πραγμάτων, χρόνου
δεῖται, καὶ τοποῦ, καὶ ἐπιτηδειότητος· ὁ δὲ
τοῦ νοῦς εὐκίνητός πως, καὶ δυσκᾶθεκτος·
ταύτης δὲ τῆς ἀσωμάτου πάλης ἀντίπαλος
ἡμῖν ἡ καθαρὰ προσευχῇ δέδοται, διὸ καὶ
ἀδιαλείπτως αὐτῇ νενομοθέτηται· ἐρρωμέ-
νον οὖν τὸν νοῦν πρὸς τὸν ἀγῶνα παρα-
σκευάζει, ὡς δυναμένη καὶ δίχα τοῦ σώμα-
τος ἐπιτελεῖσθαι.

Τὴν τελείαν τῶν παθῶν νέκρωσιν ὁ θεῖος
δηλῶν Ἀπόστολος, οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ, φησί,
τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι
καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις· ὅταν γὰρ τὰ πάθη νε-
κρώσωμεν, καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἐξαφανίσω-

ιγ'.

ιδ'.

ιε'.

ις'.

ιζ'.

μεν, και τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα ὑποτάξω-
μεν τῷ Πνεύματι, τότε λαμβάνομεν τὸν
σταυρόν, και ἀκολουθοῦμεν τῷ Χριστῷ·
οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ ἀναχώρησις πέφυκε, ἀλλ'
ἢ νέκρωσις τῶν παθῶν, και φανέρωσις τῆς
ἐν Χριστῷ κρυπτομένης ζωῆς.

ιη' Οἱ ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ σώματος
τοῦ θανάτου τούτου ταλαιπωρούμενοι, και
πρὸς τὸν καθ' ὥραν αὐτοῦ πόλεμον ἀπαγο-
ρευόντες, μὴ τὴν σάρκα, ἀλλ' ἑαυτοὺς κατα-
μεμφέσθωσαν· εἰ γὰρ μὴ αὐτοὶ δεδώκασιν
αὐτῇ τὴν ἰσχύν, πρόνοιαν αὐτῆς εἰς ἐπιθυμίαν
ποιούμενοι, οὐκ ἂν τοσοῦτον ὑπ' αὐτῆς τε-
ταλαιπωρήκεσαν· ἢ οὐχ ὀρώσι τοὺς σταυ-
ρώσαντας ἑαυτοὺς σὺν τοῖς παθήμασι και
ταῖς ἐπιθυμίαις, και τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰη-
σοῦ ἐν τῇ θνητῇ αὐτῶν σαρκὶ περιφέροντας,
ὅπως αὐτὴν συνεργὸν μᾶλλον πρὸς τὰ καλὰ,
και οὐκ ἀντίπαλον κέκτηνται, ἀλλ' εἰκου-
σαν, και ἀγομένην τῷ τοῦ Θεοῦ νόμῳ· και
αὐτοὶ τοίνυν οὕτω ποιείτωσαν, και τῆς ὁ-
μοίας ἀπολαύσουσιν ἀναπαύσεως.

ιθ'. Πᾶσα συγκατάθεσις λογισμοῦ πρὸς τινα
ἀπηγορευμένην ἐπιθυμίαν, ἤγουν νεύσις ἐνή-
δονος, ἁμαρτία ἐστὶ Μοναχῶ· πρότερον μὲν
γὰρ ὁ λογισμὸς ἄρχεται διὰ τοῦ παθητικοῦ
μέρους τὸν νοῦν σκοτίζειν, εἶτα νεύει ἢ ψυ-
χὴ πρὸς τὴν ἡδονήν, μὴ ἀντέχουσα τῆς
πάλης. και λοιπὸν συγκατάθεσις λέγεται,
ἣτις, ὡς εἴρηται, ἁμαρτία ἐστὶ. χρονίζουσα
δέ, κινεῖ τὸ λεγόμενον πάθος· ἔπειτα κατὰ
μικρὸν ἔρχεται και εἰς τὴν κατ' ἐνέργειαν
πράξιν τῆς ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο μακαρίζει
ὁ προφήτης τοὺς τὰ Βαβυλώνεια νήπια προ-
σαράσσοντας τῇ πέτρᾳ· δῆλη δὲ ἐστὶν ἢ
ὑπόθεσις τοῖς συνετοῖς και ἐχέφροσιν.

κ'. Ἀγάπης μὲν και εἰρήνης οἱ Ἄγγελοι
θεράποντες ὄντες, χαίρουσιν ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ
μετανοίᾳ, και προκοπῇ τῇ πρὸς ἀρετὴν· ἐν-
τεῦθεν σπουδάζουσι πνευματικῶν ἡμᾶς ἐμ-
πιπλᾶν θεωριῶν, και συνεργοῦσι πρὸς πᾶν
ἀγαθόν. Ἐμπαλιν οἱ δὲ δαίμονες ὀργῆς και
κακίας ὄντες δημιουργοί, χαίρουσι μειουμένης
τῆς ἀρετῆς, και ἔργον τιθενται εἰς ἀισχρὰς
φαντασίας τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκκλίνειν·

κα'. Πίστις ἐστὶν εὐδιάθετον ἀγαθόν· αὐτὴ
γεννᾷ ἐν ἡμῖν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ
φόβος τοῦ Θεοῦ διδάσκει τὴν τῶν ἐντολῶν
τήρησιν, ἣτις λέγεται πρακτικὴ· ἐκ δὲ τῆς
πρακτικῆς, βλαστάνει ἢ τιμιά ἀπάθεια. ἀ-
παθείας δὲ ἐγκονον, ἀγάπη, πλήρωμα οὐ-

σα πασῶν τῶν ἐντοπῶν, και πάσας συσφίγ-
γούσα και διακρατούσα,

κβ'. Ὡσπερ ἡ τοῦ σώματος αἰθῆσις, ὑγίαι-
νουσα, αἰσθάνεται τίς ἢ κατέχουσα αὐτὸ
ἄρρωστία, ὁ δὲ μὴ νοῦν, ἀναισθησίαν νο-
σεῖ· οὕτω δὲ και ὁ νοῦς, ἐφ' ὅσον τὴν οἰ-
κειαν ἐνέργειαν σωζομένην κέκτηται, ἐπιγι-
νῶσκει τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, και οἶδε πό-
θεν αὐτῷ τὰ πάθη τυραννικώτερον ἐπεισέρ-
χονται, και πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος τὴν ἰσχυ-
ρὰν συνίστησι μάχην· χαλεπὸν δέ, εἰ ἀναι-
σθητῶν ἀναλίσκει τὰς ἡμέρας, τῷ νυκτο-
μαχοῦντι ἰοικῶς, και μὴ θεωρῶν τοὺς λο-
γισμοὺς τῶν πολέμων.

κγ'. Ὅτε τὸ λογιστικὸν ἡμῶν ἀνευδότης ἐπι-
βάλλει τῇ θεωρίᾳ τῶν ἀρετῶν, και τὸ ἐπι-
θυμητικὸν πρὸς ταύτην μόνην τέταται, και
τὸν αὐτῆς δοτῆρα Χριστόν, τὸ δὲ θυμικὸν
κατὰ τῶν δαιμόνων ὀπλίζεται, τότε κατὰ
φύσιν αἱ δυνάμεις ἡμῶν ἐνεργοῦσιν.

κδ'. Τριμερὴς ἐστὶ πᾶσα λογικὴ ψυχὴ κατὰ
τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· τὴν μὲν οὖν ἐν τῷ
λογιστικῷ συνισταμένην· ἀρετὴν, φρόνησιν
ἐκάλεσε, και σύνεσιν, και σοφίαν· τὴν δὲ
ἐν τῷ θυμικῷ, ἀνδρίαν, και ὑπομονήν· τὴν
δὲ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ, ἀγάπην, και σωφρο-
σύνην, και ἐγκράτειαν· ἢ δὲ δικαιοσύνην ἐν
πᾶσι τούτοις ἐγκατέσπαρται, ἀρμοδίως ἐν-
εργεῖν παρασκευάζουσα, και διὰ μὲν τῆς
φρονήσεως, ταῖς ἀντικειμέναις πολεμοῦσα
δυνάμεσι, και ὑπερμαχοῦσα τῶν ἀρετῶν·
διὰ δὲ τῆς σωφροσύνης, ἀπαθῶς βλέπουσα
τὰ πράγματα· διὰ δὲ τῆς ἀγάπης, πάντας
ἀνθρώπους ὡς ἑαυτὸν φιλεῖν πειθούσα· διὰ
δὲ τῆς ἐγκρατείας, πᾶσαν ἡδονὴν περι-
κόπτουσα· διὰ δὲ τῆς ἀνδρίας και ὑπομο-
νῆς, πρὸς τοὺς ἀοράτους ὀπλίζεται πολέ-
μους· αὐτὴ ἢ ἀρμονία τοῦ εὐήχου τῆς ψυ-
χῆς ὄργανον.

κε'. Ὁ σωφροσύνης ἐπιμελούμενος, και τὴν
μακαρίαν ποθῶν ἀγνεῖαν, ἣν οὐκ ἂν τις
ἀμάρτη καλέσας ἀπάθειαν, ὑπωπιαζέτω
και δουλαγωγείτω τὴν σάρκα, σὺν τα-
πεινόφρονι λογισμῷ, τὴν θεῖαν ἐπικαλού-
μενος χάριν, και τεύξεται τοῦ ποθουμένου·
ὁ δὲ ἐκτρέφων τὸ σῶμα ἐν ἀκρασίαις βρω-
μάτων, Πνεύματι πορνείας ὀδυνηθήσεται·
ἐν τρόπον γὰρ ὕδωρ πολὺ σβέννυσι φλόγα,
οὕτω πύρῳσιν σαρκὸς, και φαντασίας
ἀισχρὰς ἀφανίζει πείνα, ἢ ἐγκράτεια σὺν
ταπεινώσει ψυχῆς.

κς'. Τὸ τῆς μνησικακίας πάθος πάντη σου

τῆς ψυχῆς ἀπέστω, φιλόχριστε· μηδὲ
 λως δώσης τόπον τῇ ἔχθρᾳ· ὡς πῦρ γὰρ
 κεκρυμμένον ἐν λινοκαλάμῳ, οὕτω μνησι-
 κακία ἐμφωλεύουσα ἐν καρδίᾳ μᾶλλον δὲ
 προσεύχου ὑπὲρ τοῦ λελυπηκότος σε θερμῶς,
 καὶ εὐεργέτει αὐτόν, εἴτι ἂν ἡ χεὶρ σου εὐ-
 πορή, ὅπως ῥύσῃ ψυχὴν σου ἐκ θανάτου,
 καὶ μὴ ἀπαρρησιάστος ἔσῃ ἐν καιρῷ προσ-
 ευχῆς σου.

κζ'. Ἐν ψυχαῖς ταπεινῶν, ἀναπαύσεται Κύ-
 ριος· ἐν καρδίᾳ δὲ ὑπερηφάνων, τὰ πάθη
 τῆς ἀτιμίας· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐπισχύει ταῦ-
 τα καθ' ἡμῶν, ὡς μεγαλόφρονες λογισμοί·
 καὶ οὐδὲν οὕτως ἐκριζοῖ τὰς πονηρὰς βοτά-
 νας τῆς ψυχῆς, ὡς ἡ μακαρία ταπεινώσις·
 διὸ καὶ παθοκτόνος εἰκότως κέκληται.

κη'. Ἐνθυμήσεων πονηρῶν ἡ ψυχὴ σου κα-
 θαρευέτω, καὶ ἀρίσταις ἐννοίαις φωταγωγεῖ-
 σθω, ἔχων ἐπὶ νοῦν αἶε τὸ εἰρημένον, ὅτι
 φιλήδονος καρδίᾳ, εἰρκτὴ καὶ ἄλυσις ἐν και-
 ρῷ ἐξόδου· ἡ δὲ φιλόπνοος, θύρα ἠνεωγμέ-
 νη, τρώντι γὰρ ψυχὰς καθαρὰς ἐξερχομένας
 τοῦ σώματος, Ἄγγελοι ὀδηγοῦσι, πρὸς τὴν
 μακαρίαν χειραγωγούντες ζωὴν· τὰς δὲ ῥε-
 ρυπωμένας, καὶ ἀμετανοήτους, δαίμονες,
 οἰμοί, παραλήφονται.

κθ'. Ὠραία μὲν κεφαλὴ κεκοσμημένη διαδή-
 ματι πολυτίμῳ, λίθοις ἰνδικοῖς καὶ μαργά-
 ροις ἀποστιλβουσιν. ὠραιότερα δὲ ἀσυγκρί-
 τως ψυχὴ πλουτοῦσα γινώσιν Θεοῦ, καὶ φαι-
 νωτάταις θεωρίαις πεφωτισμένη, ἐνοικον ἔ-
 χουσα τὸ Πανάγιον Πνεῦμα· καὶ τις διη-
 γήσεται ἀξίως τὸ κάλλος ἐκείνης τῆς μα-
 καρίας ψυχῆς;

λ'. Θυμὸν καὶ ὀργὴν αὐλλίξεσθαι μὴ ἐάσης
 ἐν σοί· ἀνὴρ γὰρ, φησί, θυμώδης οὐκ εὐ-
 σχήμων· ἐν καρδίᾳ δὲ πράξεων, ἀναπαύσε-
 ται σοφία· εἶδὲ τὸ τῆς ὀργῆς πάθος κυριεύ-
 σει τῆς ψυχῆς σου, κρείσσους σου εὐρεθή-
 σονται οἱ ἐν κόσμῳ ἀναστρεφόμενοι, καὶ
 ἀισχυνηθήσῃ, ἀδόκιμος μονάδος γενόμενος.

λα'. Ἐν παντὶ πειρασμῷ, καὶ παντὶ πολέμῳ,
 τὴν προσευχὴν κέκτησο ἀήττητον ὄπλον,
 καὶ νικήσεις τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. καθα-
 ρὰ δὲ αὕτη ἔστω, καθὼς ὁ σοφὸς ἡμῖν δι-
 δάσκαλος ὑποτίθησι· βούλομαι γὰρ φησι,
 προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ,
 ἐπαίροντας ὀσίους χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς, καὶ
 διαλογισμῶν· ὁ μὲντοι τοιαύτης ἀμελῶν εὐ-
 χῆς, ἐκδοτος ἔσται πειρασμοῖς καὶ πάθεσιν.

λβ'. Οἶνος μὲν εὐφραίνειν καρδίαν ἀνθρώπου
 γέγραπται· σὺ δὲ ὁ πενθεῖν καὶ κλαίειν ἐ-

παγγειλάμενος, τὴν τοιαύτην ἐκκλινον εὐ-
 φροσύνην, καὶ εὐφρανθήσῃ χαρίσματι πνευ-
 ματικοῖς· εὐφραίνόμενος δὲ οἶνω, αἰσχροῖς
 συμβιωτεύσεις λογισμοῖς, καὶ πολλαῖς πε-
 रिπαρήσῃ λύπαις.

Τὰς ἑορτὰς μὴ οἰνοποσίαις ἐκτελεῖν ἐν-
 νοῦ, ἀλλ' ἀνακαινίσει νοός, καὶ ψυχῆς κα-
 θαρότητι. γαστριζόμενος δὲ, καὶ οἰνοποτῶν,
 παροργήσεις μᾶλλον τὸν προεξάρχοντα τῆς
 πανηγύρεως.

Ἄγρυπνεῖν ἐν ψαλμωδίαις, καὶ προσευ-
 χαῖς, καὶ ἀναγνώσεσι, πάντοτε μὲν, ἐν ἑορ-
 ταῖς δὲ μάλιστα προτετάγμεθα. ἄγρυπνος
 γὰρ Μοναχός, λεπτύνει διάνοιαν αὐτοῦ πρὸς
 θεωρίας ψυχωφελεῖς. ὕπνος δὲ πολὺς, νοῦν
 παχύνει· ἀλλ' ὥρα μὴ δῶς σεαυτὸν ἐν
 ἀγρυπνίᾳ διηγῆματι κενοῖς, ἢ λογισμοῖς πο-
 νηροῖς. κρεῖσσον γὰρ καθεύδειν, ἢ περὶ λό-
 γους τε καὶ λογισμοὺς ἀγρυπνεῖν ματαίους.

Ὅφιν ὁ τρέφων ἐν κόλπῳ, καὶ λογισμὸν
 πονηρὸν ἐν καρδίᾳ, θανατωθήσεται. ὁ μὲν,
 τὸ σῶμα πληγείς κέντρῳ ἰοβόλῳ, ὁ δὲ, τῇ
 ψυχῇ ἀποθέμενος ἰδὸν θανατηφόρον. ἀλλὰ
 γεννήματα ἐχιδνῶν ταχέως ἀποκτείνωμεν,
 καὶ λογισμοὺς πονηροῦς ἐν καρδίᾳ μὴ ὠδι-
 νωμεν, ἵνα μὴ πικρῶς ὀδυνηθῶμεν.

Ψυχὴ καθαρὰ, σκευὸς ἐκλογῆς, εἰκότως
 ἂν κληθεῖη, κῆπος τε κεκλεισμένος, καὶ
 πηγὴ ἐσφραγισμένη, καὶ θρόνος αἰσθήσεως.
 ἡ δὲ μολυσμοῖς ἀκαθάρτοις μολυνομένη,
 βορβοροῦ δυσωδίας πεπληρωται.

Καλλωπισμῷ ἱματίων, καὶ πλησμονῇ
 γαστροῦ, καὶ ἐντεύξει βλαβεραῖς, τοὺς πο-
 νηροὺς γεννᾶσθαι· λογισμοὺς ἐν τῇ ψυχῇ,
 τῶν ἐμπεσίρων καὶ πρακτικῶν γερόντων
 ἀκήκοα.

Ἐπιθυμία χρημάτων ἐν ψυχαῖς ἀσκητῶν
 μὴ αὐλιζέσθω. πολυκτημῶν γὰρ Μοναχός,
 ναὺς ἔστιν ὑπαντλος, κύμασι φροντίδων χει-
 μαζομένη, καὶ λύπης βυθῷ καταδυομένη.
 πολλῶν παθῶν τὸ τῆς φιλαργυρίας κακὸν
 γεννήτωρ τυγχάνει, ῥίζα πάντων τῶν κακῶν
 προσηκόντως κληθέν.

Ἀκτημοσύνη, καὶ σιωπὴ, θησαυρός ἐστι
 κεκρυμμένος ἐν ἀγρῷ τῆς μοναδικῆς πολι-
 τείας. ἀπελθὼν σὺν πώλησόν σου τὰ ὑπάρ-
 χοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ τουτονὶ κτή-
 σαι τὸν ἀγρόν, καὶ τὸν θησαυρὸν ἀνορύξας,
 ἀπύλον σεαυτῷ περιφύλαξον, ἵνα πλουτήσῃς
 πλοῦτον μὴ κενούμενον.

Πατρὶ συνοικήσας πνευματικῷ, καὶ ὠφε-
 λείας αἰσθανθεὶς παρ' αὐτοῦ, μηδεὶς σε χω-

λγ'.

λδ'.

λε'.

λς'.

λζ'.

λη'.

λθ'.

μ'.

ρίζετω τῆς ἀγάπης αὐτοῦ καὶ συναυλίας. μὴ κρίνης αὐτὸν ἐν τινι, μὴ κακολογήσης ἐλεγχόμενος, ἢ τυπτόμενος, μὴ δῶς ἀκοήν σου τινὶ καταλαλοῦντι, μὴ συνουάσης τῷ λοιδοροῦντι τοῦτον, ἵνα μὴ ὀργισθῆ Ὁ Κύριος ἐπὶ σοί, καὶ ἐξαλείψει σε ἐκ βίβλου ζώντων.

μα'. Τὸ τῆς ὑποταγῆς ἄθλον διὰ τῆς ἀποταγῆς τελειοῦται, καθὼς μεμαθήκαμεν. ὁ δὲ ταύτην μετερχόμενος, τοῖς τρισὶ περιφραχθήτω ὄπλοις. πίστει φημί, καὶ ἐλπίδι, καὶ ἀγάπῃ τῇ πανσέπτῳ, καὶ θεῖα, ἵνα δι' αὐτῶν τετειχισμένος, τὸν καλὸν ἀγωνιάται ἀγῶνα, καὶ τοὺς τῆς δικαιοσύνης λάβῃ στεφάνους.

μβ'. Μὴ τῶν ἔργων τοῦ πατρὸς σου ἔσο δικαστής, ἀλλὰ τῶν ἐντολῶν ἐκπληρωτής. ἔθος γὰρ τοῖς δαίμοσιν τοῦ αὐτοῦ δεικνύειν σοὶ ἐλλείψεις, ἵνα σοὶ τὰ ὄτα κωφεύσωσι πρὸς τὰς ῥήσεις. καὶ ἡ τῆς παλαιστρας, ὡς ἀναλκῆ σε καὶ δειλόν, ἀποστήσωσι στρατιώτην, ἢ μόνοις ἀπιστίας ἐκλύσωσι λογισμοῖς καὶ χαῦνον ἀπεργάσωνται πρὸς πᾶσαν ἀρετῆς ἰδέαν.

μγ'. Ὁ πατρικῶν παρακούων ἐντολῶν τῶν ἐξαιρέτων ἐπαγγελίας συνθηκῶν παραβάτης εὐρίσκεται. ὁ δὲ τὴν ὑπακοὴν ἐγκολπωσάμενος, τὸ ἴδιον θέλημα μαχαίρα ταπεινοφροσύνης ἀποσφάξας, οὗτος ἐξεπλήρωσε, τό γε εἰς αὐτὸν ἦκον, ἅπερ ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων Χριστῶ ἐπηγγελιατο.

μδ'. Ἐπισημηνάμενοι διέγνωμεν, καὶ τρανῶς μεμαθήκαμεν, ὅτι τοὺς ἐν ὑποταγῇ πατέρων ἀσκούοντας, πάνυ ζηλοῦσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν δαίμονες, τρίζοντες κατ' αὐτῶν τοὺς ὀδόντας αὐτῶν, καὶ παντοίας ἐπινοούμενοι μηχανάς. τί μὲν οὐ ποιοῦντες, τί δὲ οὐχ ὑποβάλλοντες; ὥστε χωρίσαι αὐτοὺς τῶν πατρικῶν ἀγκαλῶν. προφάσεις δεικνύουσιν ὡς δῆθεν εὐλόγους, παροξυσμοὺς μεθοδεύουσι, μῖσος πρὸς τὸν πατέρα ἐγείρουσι, τὰς αὐτοῦ νοθεσίας, ὡς ἐπιπλήξεις δεικνύουσι, τοὺς δὲ ἐλέγχους ὡς βέλη ἠκονημένα πηγνύουσι. καὶ τί, φησιν, ἐλεύθερος ὢν δούλος γέγονας, καὶ δούλος ἀνηλεοῦς δεσπότη; ἕως πότε δὲ τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας ἐκτριβήσῃ, καὶ ἐλεύθερον φῶς οὐ θεάσῃ; ἔπειτα ξενοδοχίας καὶ ἀρρώστων ἐπισκέψεις, καὶ πενήτων ἐπιμελείας ἐπιβάλλουσιν. εἶτα καὶ τῆς ἄκρας ἡσυχίας καὶ μονώσεως τὸ ἄθλον ὑπερεπαινοῦσι, καὶ πᾶν εἶδος πονηρῶν ζιζανίων ἐνσπείρουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ στρατιώτου τῆς εὐσεβείας, ἵνα μόνον

τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μάνδρας ἐκβάλ-
λωσι, καὶ τοῦ ἀκυμάντου λιμένος αὐτὸν ἐκλύσαντες, πρὸς τὴν μαινομένην ψυχοφθόρω κλύδωνι θάλασσαν ἀπορρίψωσιν. ἔπειτα ὡς αἰχμάλωτον εἰς τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν λαβόντες, κατὰ τὰ πονηρὰ αὐτῶν θελήματα χρῆσονται.

Σοὶ δὲ τῷ ἐν ὑποταγῇ ὄντι πατρός, ὁ μὲ'. τῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων δόλος μὴ λανθανέτω. μὴδὲ τῆς ἐπαγγελίας σου καὶ πρὸς Θεὸν ὑποσχέσεως ἐπιλανθάνου, μὴ ὕβρεσιν ἠττηθῆς, μὴ τοὺς ἐλέγχους, καὶ χλευασμοὺς, ἢ μυχτηρισμοὺς δειλιάσης, μὴ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν πονηρῶν λογισμῶν εἴξης, μὴ αὐστηρότητα πατρικὴν ἐκφύγῃς, μὴ αὐταρεσκείας καὶ αὐθαδεῖας θρασυτήτι, ταπεινώσεως χρῆσθον ἀτιμίας ζυγόν. ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν ἐν καρδίᾳ θέμενος λόγιον, ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται, μεθ' ὑπομονῆς τρέχε τὸν προκείμενόν σοι ἀγῶνα, ἀφορῶν εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγόν, καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν.

Χρυσόχοος μὲν χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ μὲ'. βαλῶν, καθαρῶτερον ἀπεργάζεται. καὶ νή-
λυσ μοναχός, ὑποταγῆς ἄθλιος ἑαυτὸν ἐκδούς, καὶ πᾶσι τοῖς λυπηροῖς τοῦ κατὰ Θεὸν βίου πυρούμενος, μετὰ κόπου δὲ, καὶ ὑπομονῆς πολλῆς τὴν ὑπακοὴν ἐκμανθάνων, τὰ ἦθη ἀναχωνευθεὶς τὴν ταπεινώσιν ἐκμανθάνει, καὶ φαιδρὸς ἀποκαθίσταται, καὶ ἄξιος γίνεται τῶν οὐρανίων θησαυρῶν, τῆς ἀνωλήθρου διαγωγῆς, καὶ μακαρίας λήξεως, ἐνθα ἀπέδρα ὀδύνη καὶ στεναγμός, εὐφροσύνη δὲ, καὶ διηνεκῆς θυμηδία πεφύτευται.

Πίστις ὀρθὴ καὶ ἐνδιάθετος, γεννᾷ τὸν μὲ'. τοῦ Θεοῦ φόβον. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος, τήρησιν ἐντολῶν ἡμᾶς ἐκδιδάσκει. οὐ γὰρ, φησί, φόβος, ἐντολῶν τήρησις. ἐκ τῆς τῶν ἐντολῶν τηρήσεως, συνίσταται ἡ πρακτικὴ ἀρετὴ, ἀρχὴ οὕσα τῆς θεωρητικῆς. τούτων δὲ καρπὸς ἐστὶν ἡ ἀπάθεια. δι' ἀπαθείας δὲ ἐγγίνεται ἡμῖν ἡ ἀγάπη. περὶ δὲ τῆς ἀγάπης, φησὶν ὁ ἡγαπημένος μαθητής, ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ.

Ὡς ὠραία ὄντως καὶ καλὴ ἡ τῶν Μο- μὴ'. ναχῶν πολιτεία. ὡς ὠραία ὄντως καὶ καλὴ, εἴπερ κατὰ τοὺς ὄρους καὶ νόμους, οὓς οἱ ἀρχηγοὶ ταύτης καὶ ἡγεμόνες ἐκ τοῦ Ἄγγιου διδάχθεντες Πνεύματος ἔθεντο, γίνονται. τὸν γὰρ τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην αὐ-

λον δεῖ ὑπάρχειν, καὶ ἀμέριμον πάσης ἐν-
νοίας καὶ πράξεως κοσμικῆς, ὡς φησὶν ὁ
Ἀπόστολος. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέ-
κεται ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις, ἵνα τῷ
στρατολογήσαντι ἀρέσῃ.

μθ'. Χρῆ τοίνυν τὸν Μοναχὸν αὐλον εἶναι,
ἀπαθῆ, πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς ἐκτός, μὴ
τρυφητὴν, μὴ πάροινον, μὴ νοθρόν, μὴ βρά-
θυμον, μὴ φιλάργυρον, μὴ φιλήδονον, μὴ
φιλόδοξον, εἰμὴ γὰρ τις τούτων ἑαυτὸν
ὑπεξάρῃ, οὐκ ἂν ὀνηθῆ τὴν ἀγγελικὴν
ταύτην πολιτείαν κατορθῶσαι. τοῖς δέγε
ἀρμοδίως κατορθοῦσιν, ἔστιν ὁ ταύτης ζυ-
γὸς χρηστός, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρόν τῆς
θείας ἐλπίδος ἐπικουφίζούσης πάντα. ἡδὺς
ὁ τοιοῦτος βίος, ἡ πράξις τερπνὴ, ἡ μερίς
ἀγαθῆ, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθῆσεται τῆς ταύτης
κεκτημένης ψυχῆς.

ν'. Ὁ τῶν βιωτικῶν ἀποταξάμενος μεριμνῶν
καὶ τὸν ἀσκητικὸν ἐνδυσάμενος ἀγῶνα, μὴ
ἐπιθυμῆσης πλοῦτον ἔχειν πρὸς διάδοσιν τῶν
πενήτων. ἔστι γὰρ καὶ αὕτη ἀπάτη τοῦ
πονηροῦ πρὸς κενοδοξίαν προσερχομένη, ἵνα
εἰς πολυπραγμοσύνην ἐμβάλλῃ τὸν νοῦν.
κἂν γὰρ ἄρτον μόνον ἔχῃ, κἂν ὕδωρ, δύνασαι
ἐν τούτοις παιῆσαι τῆς φιλοξενίας τὸν μι-
σθόν. κἂν μὴδὲ ταῦτα ἔχῃ, μόνῃ δὲ προ-
θέσει ἀγαθῆ ὑποδέξῃ τὸν ξένον, καὶ λόγον
παρακλήσεως αὐτῷ δῶς, ὡσαύτως δύνασαι
τὸν τῆς φιλοξενίας μισθὸν πορίσασθαι. ἔχεις
τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου μαρ-
τυρουμένην χήραν, διὰ δύο μόνων λεπτῶν
τὴν τῶν πλουσίων ὑπερβεβηκυῖαν προαίρεσίν
τε καὶ δύναμιν.

να'. Ταῦτα τοῖς ἐν ἡσυχίᾳ καθεζομένοις εἰρη-
ται. οἱ δὲ γε ἐν ὑποταγῇ πατρὸς ὄντες, ἐν
μόνον ἐχέτωσαν ἐπὶ νοῦν, τὸ ἐν μηδενὶ
τῆς πατρικῆς ἐκπίπτειν ἐντολῆς. τοῦτο γὰρ
κατορθοῦντες, τὸ πᾶν εἰσὶ κατορθωκότες. ὡς
περ τὸ ἔμπαλιν, εἰ τῆς τοιαύτης ἐκπέσωσιν
ἀκριβείας, καὶ πολιτείας, ἀδόκιμοι κατὰ πᾶ-
σαν ιδέαν ἀρετῆς, καὶ πολιτείαν πνευματι-
κὴν ἔσονται.

νβ'. Ἐχε καὶ ταύτην μου τὴν συμβουλὴν φι-
λόχριστε, ξενιτείαν ἀγάπα, ἀπαλλαττόμε-
νος τῶν κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν περιστάσε-
ων. γονικαῖς μερίμναις, ἢ συγγενικαῖς φι-
λίαις μὴ συναπαχθῆς. τὰς εἰ πόλει διατρι-
βάς φεῦγε, καὶ ἐν ἐρημίᾳ καρτέρησον, λέ-
γων μετὰ τοῦ προφήτου, ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυ-
γαδεύων, καὶ ἠύλισθην ἐν τῇ ἐρήμῳ

νγ'. Τοὺς ἰδιάζοντας, καὶ ἀπωκισμένους τοῦ

κόσμου δῶκε τόπους, κἂν σπάνις ἔσται καὶ
στενοχωρία τῶν ἀναγκαίων χρεῖων ἐκεῖσε,
μὴ δειλιάσης. ἐὰν κυκλώσωσί σε οἱ ἐχθροί,
καθάπερ μέλισσαι ἢ κακοὶ κηφῆνες, παντο-
δαπούς σοι προσβάλλοντες πολέμους, καὶ
παντοίοις σε διαταράσσοντες λογισμοῖς, μὴ
πτοηθῆς, μὴ κλίνῃς αὐτοῖς εὐήκοον οὖς, μὴ
δὲ ἀποφύγῃς τὸ τῆς ἀθλήσεως στάδιον. μα-
κροθύμως δὲ μᾶλλον καρτέρησον, κατεπά-
δων ἑαυτῷ καὶ λέγων. ὑπομένων ὑπέμεινα
τὸν Κύριον, καὶ προσέχεμοι, καὶ εἰσήκουσε
τῆς δεήσεώς μου. καὶ τότε ὄψει Θεοῦ τὰ με-
γαλεῖα, τὴν ἀντίληψιν, τὴν κηδεμονίαν, τὴν
ἄλλην ἅπασαν ἐπὶ σωτηρίᾳ πρόνοιαν.

Φίλους ἔχειν σε δεῖ, φιλόχριστε, τοὺς ὡ-
φελίμους, καὶ συμβαλλομένους σου τῇ πο-
λιτείᾳ· ἄνδρες γὰρ, φησὶν, εἰρηνικοί, ἔστω-
σαν οἱ φίλοι σου, ἀδελφοὶ πνευματικοί, Πα-
τέρες ἅγιοι, περὶ ὧν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἔφη·
μήτηρ μου, καὶ ἀδελφοὶ μου οὗτοί εἰσιν, οἱ
ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς.

Μὴ ἔσο ἐπιθυμητῆς βρωμάτων ἐνηλλαγ-
μένων καὶ πολυτελῶν, καὶ σπαταλῶν θανα-
τηφόρων. ἡ σπαταλῶσα γὰρ, φησι, ζῶσα
τέθνηκε. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν εὐπορίστων, εἰ
δυνατόν, παραιτοῦ τὸν κόρον. γέγραπται
γὰρ, μὴ ἀπατάσθε χορτασίᾳ κοιλίας.

Ἡ ἔξω τοῦ κελλίου σου συνεχῆς διατρι-
βὴ ἔστω σοι παραιτητέα, εἴπερ ἡσυχάζειν
ἠρετήσω. ἔστι γὰρ ἐπιζήμιος πάνυ, ἀφαι-
ρεῖται τὴν χάριν, σκοτοῖ τὸ φρόνημα, μα-
ραίνει τὸν πόθον· διὰ τοῦτο εἴρηται, ῥεμ-
βασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον.
τοιγαροῦν κόπτε τῶν πολλῶν τὰς σχέσεις,
μήτου ὁ νοῦς περιστατικὸς γένηται, καὶ κα-
ταρράξῃ τὸν τῆς ἡσυχίας τρόπον.

Καθεζόμενος ἐν τῷ κελλίῳ σου, μὴ ἄλο-
γον ποιήσης σου τὸ ἔργον, καὶ ἀργίας πε-
πληρωμένον. ὁ ἀσκόπως γὰρ, φησὶν, ὁδοι-
πορῶν, ματαιοπονήσει. ἀλλὰ κτῆσαι ἐργα-
σίαν ἀγαθὴν, συναγάγε τὸν νοῦν, πρὸ ὀφθαλ-
μῶν ἔχε ἄει τὴν τελευταίαν τοῦ θανάτου
ᾠραν, μὴσθητι τῆς τοῦ κόσμου ματαιότη-
τος ὡς ἀπατηλὴ ἔστιν, ὡς ἀσθενής, ὡς οὐ-
δαμινὴ, ἐννόει τοῦ φρικτοῦ λογοθεσίου τὴν
συμφορὰν, ὅπως μέλλουσιν οἱ πικροὶ φορο-
λόγοι κατ' εἶδος παριστᾶν τὰς πράξεις ἡ-
μῶν, τοὺς λόγους, τὰς ἐνθυμήσεις, ἃς αὐ-
τοὶ μὲν ὑπέβαλλον, ἡμᾶς δὲ ὑποδεχομένους
εἶχον. μνημόνευε καὶ τῶν ἐν τῷ ἄδῃ κολά-
σεων· καὶ πῶς ἄρα εἰσὶν ἐκεῖσε κατακλει-

νδ'.

νε'.

νς'.

νζ'.

σθεῖσαι αἱ ψυχαί, μνημόνευε καὶ τῆς με-
γάλης καὶ φοβερᾶς ἡμέρας ἐκείνης, τῆς κοι-
νῆς φημί ἀναστάσεως, καὶ παραστάσεως
πρὸς τὸν Θεόν, τῆς τελευταίας ἀποφάσεως
τοῦ ἀπαραλογίστου κριτοῦ· λογίζου τὴν κα-
ταληφθεμένην τοὺς ἀμαρτωλοὺς τιμωρίαν,
τὸ ὄνειδος, τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως,
τὸ ἐξωσθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπορριφθῆναι
εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, εἰς τὸν ἀτελεύτητον
σκώληκα, εἰς τὸ σκότος τὸ ἀφεγγές, ὅ-
που ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόν-
των, τάτε ἄλλα κολαστήρια πάντα ἀνι-
στορῶν, μὴ διαλίπης καὶ σταλαγμοὺς δα-
κρῶν καταβρέχειν σου τὰς παρειάς, τὴν
ἐσθῆτα, τὸν τόπον ἔνθα καθέζη. Ἰταῦταις
γὰρ ταῖς ἐννοίαις, πολλοὺς ἐώρακα δακρῶν
καταβρέχειν σου τὰς παρειάς, τὴν ἐσθῆτα,
τὸν τόπον ἔνθα καθέζη. Ἰταῦταις γὰρ ταῖς
ἐννοίαις, πολλοὺς ἐώρακα δακρῶν πλῆθος
πολὺ κτησαμένους, καὶ πάσας τὰς τῆς ψυ-
χῆς δυνάμεις θαυμαστῶς ἐκκαθάραντας.

νη΄.

Ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς δικαίοις ἀποκείμενα
ἀγαθὰ ἐννοοῦ, τὴν ἐκ δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ
παράστασιν, τὴν εὐλογημένην φωνὴν τοῦ
δεσπότη, τὴν κληρονομίαν τῆς οὐρανίου
βασιλείας, τῆς ὑπὲρ νοῦν δωρεᾶς, τὸ φῶς
ἐκεῖνο τὸ γλυκύτατον, τὴν χαρὰν, τὴν τέ-
λος οὐκ ἔχουσαν, τὴν λύπη μὴ διακοπτο-
μένην, τὰς μονὰς ἐκείνας τὰς οὐρανίους,
τὴν μετὰ Ἀγγέλων διαγωγὴν, τὰ ἄλλα
πάντα τὰ ἐπηγγελμένα τοῖς φοβουμένοις
τὸν Κύριον.

νθ΄.

Οὗτοι οἱ λογισμοὶ συνδαιτιάσθησάν σοι,
συγκαθευδέτωσαν, καὶ συνανιστάτωσαν· ὅ-
ρα μὴ ἐπιλάβῃ τούτων ποτέ, ἀλλ' ὅπου
περ ἂν ᾖς, τῆς τούτων μνήμης μὴ ἐξάγῃς
σου τὸν νοῦν, ἵνα καὶ οἱ πονηροὶ φύγωσι
λογισμοί, καὶ παρακλήσεως θείας πεπλη-
ρωμένος ἔση. ἢ δὲ μὴ ταῦταις ταῖς ἐν-
νοίαις τετειχισμένη ψυχῇ, ἡσυχίαν κατορ-
θῶσαι οὐ δύναται. πηγὴ γὰρ ὕδωρ μὴ ἔ-
χουσα, μάτην ἐπιφέρεται τὸ ὄνομα.

ξ΄.

Καὶ αὕτη δὲ ἡ πολιτεία τοῖς ἐν ἡσυχίᾳ
κατορθοῦσθαι νενομοθέτηται. νηστεία, ὁση
δύναμις, ἀγρυπνία τε, καὶ χαμευνία, καὶ
ἄλλη πᾶσα κακοπάθεια, διὰ τὴν μέλλουσαν
ἀνάπαυσιν. οὐ γὰρ ἀξιά, φησι, τὰ παθήμα-
τα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δό-
ξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἐξαιρέτως δὲ
προσευχὴ καθαρὰ, σχεδὸν εἰπεῖν ἄπαυστος,
καὶ ἀδιάλειπτος. αὕτη τείχος ἐστὶν ἀσφα-
λές, αὕτη λιμὴν εὐδίας, ἀρετῶν φυλακτῆ-

ριον, παθῶν ἀναίρεσις, ψυχῆς εὐτονία, νοδὸς
καθαρετήριον, κεκμηκότων ἀνάπαυσις, πεν-
θούτων παράκλησις. προσευχὴ Θεοῦ ὁμιλία,
τῶν ἀοράτων θεωρία, τῶν ἐπιθυμούντων
πληροφορία, τῶν Ἀγγέλων διαγωγή, τῶν
καλῶν προτροπή, τῶν ἐλπίζομένων ὑπόστα-
σις. ταύτης τῆς βασιλείδος τῶν ἀρετῶν ἐπι-
λαβοῦ, ἀσκητά, πάση δυνάμει. προσεύχου
ἡμέρας τε, καὶ νυκτός, ἐν ἀθυμῆ, ἐν εὐθυ-
μῆ. προσεύχου δὲ ἐμφοβῶς καὶ ἐντρόμως,
νηφαλαίῳ τε, καὶ ἐγρηγορότι νοί, ἵνα δεκτὴ
Κυρίῳ γένηται ἡ προσευχή σου· ὀφθαλμοὶ
γάρ, φησι, Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα
αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν.

Ἐρηταί τινι τῶν ἀρχαίων εὐστόχως, καὶ
μάλα ἐπιτετευγμένως, ὅτι τῶν ἀντικειμέ-
νων ἡμῖν, φησί, δαιμόνων πρῶτοι κατὰ τὸν
πόλεμον εἰσὶν οἱ τὰς τῆς γαστριμαργίας
ὀρέξεις πεπιστευμένοι, καὶ οἱ τὴν φιλαργυ-
ρίαν ἡμῖν ὑποβάλλοντες, καὶ οἱ πρὸς κeno-
δοξίαν ἡμᾶς ἐκκαλοῦμενοι. οἱ δὲ ἄλλοι πάν-
τες κατόπιν τούτων βδίζοντες, τοὺς ὑπὸ
τούτων τιτρωσκομένους διαδέχονται.

ξα΄.

Καὶ ὄντως ἐπισημηνάμενοι ἔγνωμεν, ὅτι
οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον περιπεσεῖν ἀμαρτία, ἢ
πάθει τινί, μὴ πρότερον ὑπὸ τινος τῶν τρι-
ῶν τούτων κατατρωθέντα. διὸ καὶ τοὺς
τρεις τούτους λογισμοὺς ὁ διάβολος τότε τῷ
Σωτήρι προσήγαγεν. ὦν ὁ Κύριος ἡμῶν
κρείττων φανείς, εἰς τὰ ὀπίσω χωρεῖν τῷ
διαβόλῳ προσέττατεν, διδοὺς ἡμῖν τὴν κατ'
αὐτοῦ νίκην, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος
δεσπότης, ὁ κατὰ πάντα ὁμοιοπαθὲς ἡμῖν
περιθέμενος σῶμα χωρὶς ἀμαρτίας, καὶ δεί-
ξας ἡμῖν τὴν τῆς ἀναμαρτησίας τρίβον ἀ-
πλανῆ, ἐν ἣ πορευόμενοι ἀναμορφοῦμεν ἐ-
αυτοῖς τὸν νέον ἄνθρωπον, τὸν ἀνακαινού-
μενον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν.

ξβ΄.

Τέλειον μῖσος μισεῖν τοὺς δαίμονας, ὡς
ἄτε τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐχθρούς, ὁ Δαβι-
τικὸς διδάσκει λόγος, καὶ ἔστι τοῦτο πᾶν
πρὸς ἀρετῆς ἐργασίαν ἐπιτήδειον. τίς οὖν
ἐστὶν ὁ τέλειον μῖσος μισῶν τοὺς ἐχθρούς;
ὁ μηκέτι κατ' ἐνέργειαν, ἢ κατὰ διάνοιαν
ἀμαρτάνων. ἐν ὅσῳ δὲ τὰ σκευὴ τῆς αὐ-
τῶν φιλίας, ἤγουν τὰ αἷτια τῶν παθῶν ἐν
ἡμῖν ὦσι, πῶς τὸ πρὸς αὐτοὺς μῖσος ἐν
ἡμῖν κατορθωθήσεται; φιλήδονος γὰρ καρ-
διά τοῦτο ἐκτρέφειν παρ' ἑαυτῇ οὐκ ἰσχύει.

ξγ΄.

Ἐνδύμα γαμικόν ἐστὶν, ἀπάθεια ψυχῆς
λογικῆς, τῶν κοσμικῶν κεχωρισμένης ἡδο-
νῶν. καὶ πάσας ἀρνησαμένης τὰς ἀτόπους

ξδ΄.

ἐπιθυμίας, ἐννοίαις δὲ φιλοθείαις, καὶ μελέτῃ καθαρωτάτῃ θεωριῶν ἀσχολουμένης. ἐκ δὲ τῶν τῆς ἀτιμίας παθῶν, καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀδολεσχίων, τὸν χιτῶνα τῆς σωφροσύνης ταύτης ἐκδύεται, ῥάκεσι δὲ διερρωγῶσι, καὶ καταρρευρωμένοις ἵχρῆται. καθὼς καὶ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις δηλοῦται, ὅτι ὁ δεσμούμενος ἐκεῖνος χεῖρας καὶ πόδας, καὶ εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος βαλλόμενος, ἐκ τοιούτων λογισμῶν, καὶ πράξεων εἶχε καθυφασμένον τὸ ἔνδυμα, ὃν περ οὐκ ἄξιον τῶν θείων καὶ ἀφάρτων γάμων ὁ λόγος ἀπεφήνατο εἶναι.

Ξε'. Ἀπὸ τῆς φιλαυτίας τῆς πάντας μισούσης, σοφός τις εἰκότως ἐφθέγγετο. πρῶτος γάρ ἐστι πάντων τῶν λογισμῶν ὁ δεινὸς οὗτος τῆς φιλαυτίας πόλεμος, καθάπερ τις τύραννος ὢν, μεθ' ὧν καὶ οἱ τρεῖς, καὶ οἱ πέντε τὸν νοῦν ὑμῶν ἀρπάζουσι.

Ξς'. Θαυμάζω, εἰ βρώματα κορεννύμενος, δυνήσεται τις ἀπάθειαν κτήσασθαι. ἀπάθειαν δὲ λέγω, οὐ τὴν ἀποχὴν τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίας. αὕτη γὰρ ἐγκράτεια λέγεται. ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῆς διανοίας τὰς ἐμπαθεῖς ἐννοίας προρρίζους ἐκτίλλουσαν. ἤτις καὶ καθαρότης καρδίας ὠνόμασται.

Ξζ'. Ρᾶον ἀκάθαρτον καθάσαι ψυχὴν, ἢ καθαρθεῖσαν, καὶ πάλιν τραυματισθεῖσαν, εἰς ὑγίαν αὔθις ἀνακαλέσασθαι. τοῖς γὰρ ἄρτι τῆς τοῦ κόσμου συγχύσεως ἀποταξαμένοις, ὁποῖοις ἂν τύχῳσι περιπεπτωκότες πλημελήμασιν, εὐκοπώτερον ἐστὶ τῆς ἀπαθείας ἐπιλαθέσθαι. τοῖς δὲ γευσταμένοις καλῶν Θεοῦ ῥημάτων, καὶ βαδίσασιν ὁδὸν σωτηρίας, εἴτα παλινδρομήσασιν πρὸς τὴν ἀμαρτίαν, δυσκατόρθωτός πως ἡ ἀπάθεια γίνεται. τοῦτο μὲν διὰ τὴν κακὴν ἕξιν, καὶ πονηρὰν συνήθειαν. τοῦτο δὲ τοῦ δαίμονος τῆς λύπης αἰεὶ ταῖς κόραις τῶν ὀφθαλμῶν ἐμπεδοῦντος, καὶ τὸ τῆς ἀμαρτίας προσφέροντος εἰδώλον. σπουδαία μὲν τοι καὶ φιλόπονος ψυχὴ, καὶ τὸ δυσκατόρθωτον τοῦτο ῥαδίως κατώρθωσε, συνεργεῖα τῆς θείας χάριτος, μακροθύμως φιλανθρωπευομένης εἰς ἡμᾶς, καὶ πρὸς μετάνοιαν προσκαλουμένης, καὶ τοὺς ἐπιστρέφοντας σπλάγχνοις ἀρρήτοις οἰκτιρμῶν προσδεχομένης, καθὼς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις διὰ τῆς τοῦ ἀσώτου παιδὸς παραβολῆς ἐδιδάχθημεν.

Ξη'. Οὐδεὶς ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας ἰσχύος δύναται περιγενέσθαι τῶν μεθόδων καὶ τεχνῶν τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀηττήτου δυνά-

μεως τοῦ Χριστοῦ. μάτην οὖν πεπλάνηται οἱ φυσιοῦμενοι διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς τελουμένων ἀσκήσεων, καὶ τοῦ αὐτεξουσίου, καταργεῖν τὴν ἀμαρτίαν φημιζοντες, τὴν διὰ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος καταργουμένην. ὡς ἄτε νεκρωθεῖσαν διὰ τοῦ ἐν τῷ σταυρῷ μυστηρίου. διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆς Ἐκκλησίας φωστὴρ Ἰωάννης ὁ Χρισστόμος λέγει, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ προθυμία ἀνθρώπου, ἂν μὴ καὶ τῆς ἀνωθεν ἀπολαύσεως ῥοπῆς. καὶ ὅτι πάλιν οὐδὲν κερδανούμεν ἀπὸ τῆς ἀνωθεν ῥοπῆς προθυμίας οὐκ οὔσης καὶ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δείκνυσι Ἰούδας, καὶ Πέτρος. ὁ μὲν γὰρ πολλῆς ἀπολαύσεως βοηθείας οὐδὲν ὠφελήθη, ἐπεὶ μὴ ἠθέλησε, μηδὲ τὰ παρ' ἑαυτοῦ συνεισήνεγκεν. ὁ δὲ Πέτρος, καὶ περ προθυμηθεὶς, ἐπειδὴ μηδεμίας ἀπήλαυσε βοηθείας, κατέπεσε· καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν δύο τούτων ἡ ἀρετὴ ὑφαίνεται. διὸ παρακαλῶ, φητί, μήτε τὸ πᾶν ἐπὶ τὸν Θεὸν ῥίψαντας καθεύδειν, μήτε σπουδαζόντας, νομίζειν οἰκείαις πόνοις τὸ πᾶν κατορθοῦν.

Οὔτε γὰρ ὑπτίους εἶναι ἡμᾶς βούλεται ὁ Θεός· διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν αὐτὸς κατεργάζεται. οὔτε ἀλαζόνας βούλεται εἶναι· διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν ἡμῖν ἔδωκεν. ἀλλ' ἑκατέρου τὸ βλαβερὸν ἀνελών, τὸ χρήσιμον ἡμῖν εἶλετο. καλῶς δὲ καὶ ὁ ψαλμωδὸς διδάσκει, ἐὰν μὴ Κύριος, λέγων, οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἀγρυπνεῖ ὁ φυλάσσων καὶ κοπιῶν. ἀμήχανον γὰρ ἐπιβῆναι ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ βασιλίσκον, καὶ καταπατῆσαι λέοντα, καὶ δράκοντα. εἰμὴ πρότερον, καθόσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ἐκκαθάρας ἑαυτόν, δυναμωθῆ, παρὰ τοῦ εἰπόντος τοῖς Ἀποστόλοις, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων, καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. διὸ δὴ καὶ προσετάχθημεν ἐν τῇ προσευχῇ δέεσθαι τοῦ δεσπότου, μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσασθαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ἐὰν γὰρ μὴ διὰ τῆς δυνάμεως, καὶ βοηθείας τοῦ Χριστοῦ ῥυθώμεν τῶν πεπρωμένων βελῶν τοῦ πονηροῦ καὶ καταξιωθώμεν τῆς ἀπαθείας τυχεῖν, μάτην κοπιῶμεν, ἐξ οἰκείας δυνάμεως, ἢ σπουδῆς δοκοῦντές τι κατορθῶσαι. ὁ τείνουσιν βουλόμενος ἀναστῆναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ διαβόλου, καὶ ταύτας ἀπράκτους ἀπεργάσαι, καὶ τῆς θείας δόξης μέτοχος γενέσθαι, ὀφείλει δάκρυσιν, καὶ στεναγμοῖς, καὶ ἀκορῆστον πόθῳ καὶ ζεούσῃ ψυχῇ νύκτωρ καὶ

Ξθ'.

μεθ' ἡμέραν ζητεῖν τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν καὶ θεῖαν ἀντίληψιν· ταύτης δὲ ὁ θέλων μετασχεῖν, καθαρὰν ἀπεργάζεται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πάσης ἠδυπαθείας τοῦ Κόσμου, καὶ τῶν ἐναντίων παθῶν καὶ ἐπιθυμιῶν. περὶ τῶν τοιούτων γὰρ ψυχῶν, φησὶν ὁ Θεός, ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω. καὶ ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν· ὁ ἀγαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

τοὺς τῆς κενοδοξίας καὶ ὑπερηφανίας βρόχους ἐκφύγωμεν.

Μηδεὶς ἐξ οἰκείας ἰσχύος τοὺς πόνους ὑποφέρειν, καὶ ἀρετὴν κατορθοῦν νομιζέτω· αἴτιος γὰρ ἀπάντων τῶν καλῶν ἡμῖν ὁ Θεός ἐστίν, ὡς περ οὖν τῶν κακῶν ὁ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀπατηλὸς δαίμων· δι' ἅπερ οὖν διαπράττη καλά, τῷ αἰτίῳ τὴν εὐχαριστίαν πρόσφερε· ἃ δὲ ὀχλεῖσσι κακά, τῷ ἀρχηγέτῃ τούτων πρόσριπτε.

Ὁ τὴν πρακτικὴν τῆ γνώσει συζεύξας, γεωργός ἐστιν ἐπαινετός, ἐκ δύο διειδεδότων πηγῶν, τὸ τῆς ψυχῆς χωρίον ἀρδεύων. ἡ μὲν γὰρ γνωστικὴ, πτεροὶ τὴν νεαράν οὐσίαν, τῆ τῶν κρειττόνων θεωρίᾳ· ἡ δὲ πρακτικὴ, νεκροὶ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν. τούτων δὲ νεκρωθέντων, τὰ τῶν ἀρετῶν ἄνθη ὠραίως ἐκβλαστάνει, καρποφοροῦντα τὸν τοῦ Πνεύματος καρπὸν, ἀγάπην, χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, χρηστότητα, ἀγαθοσύνην, πίστιν, πραότητα ἐγκράτειαν· καὶ τότε λοιπὸν ὁ σώφρων οὗτος γεωργός σταυρώσας τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ἐρεῖ μετὰ τοῦ θεοφόρου κήρυκος· ζῶ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ ζῶ, τῆ πίστει ζῶ, τῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με, καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

Καὶ τοῦτο δέσε φιλόχριστε, μὴ λανθάνετω, ὅτι πάθος ἐν τόπον ἐν σοὶ εὐρόν, καὶ ἐν ἔξει ριζωθέν, εἰς τὸν αὐτὸν σηκὸν καὶ ἄλλα συνεισφέρει· κἂν γὰρ ἀλλήλοισ ἀντίκεινται τὰ πάθη, καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ δαίμονες, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἀπώλειαν πάντες συμφώνως ζητοῦσιν.

Ὁ τῆς σαρκὸς τὸ ἄνθος τῆ ἀσκήσει μαραινῶν, καὶ πᾶν θέλημα αὐτῆς ἐκκόπτων, οὗτος βαστάζει τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ αὐτοῦ.

Οἱ τῆς ἀσκήσεως πόνοι τελευτῶσιν εἰς τὴν τῆς ἀπαθείας ἀνάπαυσιν· οἱ δὲ τῆς τρυφῆς τρόποι καταντῶσιν εἰς τὰ τῆς ἀτιμίας πάθη.

Μὴ πολυετείς κύκλους τοῦ μονήρους βίου σου ἀνάσχη ψηφίζεῖν· μηδὲ ἐν τῇ ὑπομονῇ τῆς ἐρήμου, καὶ τῆ σκληρότητι τῶν ἀγῶνων καυχῆσαι ζωγρηθῆς, ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν λόγιον ἐπὶ νοῦν ἔχε, τὸ, δοῦλος ἀχρεῖος εἶναι, καὶ μήπω τὴν ἐντολὴν πεπληρωκέναι· τῶντι γάρ, ἐφ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἐσμέν, οὕτω τῆς ἐξορίας ἀνακεκλήμεθα,

ο'. Συνετὸν ἄγαν καὶ εὐληπτον λόγον πρὸς τοὺς λογισμοὺς εἰρηκέτις τῶν ἀρχαίων· δικάζε λέγων τοὺς λογισμοὺς ἐν τῷ βήματι τῆς καρδίας, ἥτοι ἡμέτεροι εἰσὶν, ἢ τῶν ὑπεναντίων· καὶ τοὺς μὲν οἰκείους ἡμῖν καὶ ἀγαθοὺς ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς ταμείῳ ὑποτίθεσο, ἐν ἀσύλῳ θησαυρῷ τούτους φυλάττων· τοὺς δὲ ἐναντίους, μᾶστιξι λογικῆς διανοίας τιμωρήσας, ἐξόριζε, μὴ τόπον, μὴ κατοίκησιν ἐν τῇ περιχώρῳ τῆς ψυχῆς σου· τούτοις διδούς, ἢ μᾶλλον οἰκειότερον εἰπεῖν, τελείως ἀπόσφαττε μαχαίρᾳ προσευχῆς, καὶ θειοτέρας μελέτης· ἵνα τῶν ληστῶν ἀναιρουμένων ὁ ἀρχιληστής φοβηθῆ· καὶ γὰρ ὁ ὢν, φησὶν, ἀκριβῆς τῶν λογισμῶν ἐξεταστής, ἐστι καὶ ἀληθὴς τῶν ἐντολῶν ἐραστής.

οα'. Ὁ τὰ πολεμοῦντα καὶ παρενοχλοῦντα πυκτεῦων ἐκκόψαι, πλείονας ὀπλίτας, συμμάχους ἐπιστρατηγέτω τῆ μάχῃ· φημί δὲ ταπεινώσιν τε ψυχῆς, καὶ κόπον σώματος, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν τῆς ἀσκήσεως ταλαιπωρίαν, καὶ τὴν ἐκ τεθλιμμένης καρδίας μετὰ πλήθους δακρύων προσευχὴν, καθὼς ψάλλει ὁ Δαβὶδ, ἴδε τὴν ταπεινώσιν μου, καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τῶν δακρύων μου μὴ παρασιωπήσης· καὶ πάλιν ἐγεννήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρων.

οβ'. Ὁ μὲν ἀντίδικος τῆς ζωῆς ἡμῶν διάβολος διὰ πολλῶν λογισμῶν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν κατασμικρύνει, καὶ πολλάκις λήθη ταύτας καλύπτει, ἵνα ὑπενδόντες τοῖς πόνοις, μὴ λογιζώμεθα τῶν πταισμάτων τοὺς θρήνους· ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, μὴ ἀμνημονώμεν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, κἂν ἀδικώμεν τῇ μετανοίᾳ ταῦτα συγκεχωρησθαι, ἀλλὰ μνημονεύωμεν αἰετῶν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πενθεῖν μὴ παυσώμεθα. ἵνα τὴν ταπεινώσιν συνοικον ἀγαθὴν κτησάμενοι,

ογ'.

οδ'.

οε'.

ος'.

οζ'.

οη'.

ἀλλ' ἀκμὴν ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος καθεζόμεθα, ἀκμὴν περὶ τὴν Αἰγύπτιον πλινθουργίαν ταλαιπωρούμεν, μήπω τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας θεασάμενοι. ἐπειδὴ οὕτω ἐξεδυσάμεθα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· οὕτω ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου· ἐτι γὰρ τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ φορούμεν· οὐκ ἔχομεν τοίνυν ὁδὸν καυχῆσεως, ἀλλὰ δακρύειν, ὀφείλομεν, δεόμενοι τοῦ δυναμένου σώζειν ἡμᾶς τῆς μοχθηρᾶς δουλείας τοῦ πικροτάτου Φαραώ, καὶ ἐξελεῖσθαι τῆς δεινῆς τυραννίδος, καὶ εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν ἀγαθὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τοῦ καταπαῦσαι εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐρεθῆναι ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ ὑψίστου. τούτων δὲ τῶν ὑπὲρ ἐννοίαν ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν ἡμᾶς οὐκ ἐξ ἔργων ἐστὶν ἡμετέρων, ὧν δοκοῦμεν ἐν δικαιοσύνῃ ποιεῖν, ἀλλὰ τῷ ἀμετρήτῳ ἐλέει τοῦ Θεοῦ. τοιγαροῦν μὴ παυσώμεθα καταφέροντες δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός, κατὰ τὸν λέγοντα· ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου. λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω· οἱ γὰρ σπειρόντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι.

οθ'. Μακρὰν ἀπὸ σοῦ τὸ πολύρρημον ἀποδώκε Πνεῦμα, ἐν αὐτῷ γὰρ κείνται πάνδεινα πάθη· ἐνθεν τὸ ψεῦδος, ἐκεῖθεν ἡ παρρησία, ἄλλοθεν ἡ εὐτραπελία, ἡ αἰσχροτήτης, ἡ μωρολογία ἐτέρωθεν, καὶ συνελόντι φάναι τὸ εἰρημένον, ὅτι ἐκ τῆς πολυλογίας οὐκ ἐκφεύζεται ἀμαρτία· ἀνὴρ δὲ σιωπηλός, θρόνος αἰθῆσεως· ἀλλὰ καὶ λόγον ἡμᾶς διδόναι περὶ παντὸς ἀργοῦ ῥήματος, ὁ Κύριος ἔφη· ὥστε πᾶν ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος ἐστὶν ἡ σιωπή.

π'. Τοὺς λοιδοροῦντας καὶ ὑβρίζοντας ἡμᾶς, ἢ ἄλλως πως ἐπειρεάζοντας, μὴ ἀντιλοιδορεῖν, ἢ ἀντεπειρεάζειν, εὐφημεῖν δὲ μᾶλλον, καὶ εὐλογεῖν, προστετάγμεθα. καθόσον γὰρ τοῖς ἀνθρώποις εἰρηνεύομεν, μαχόμεθα τοῖς δαίμοσι· μνησικαχοῦντες δὲ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ μαχόμενοι, εἰρηνεύομεν μετὰ τῶν δαιμόνων· οὕς τέλειον μῖσος μισεῖν, καὶ ἀδιάλλακτον ἔχειν τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐδιδάχθημεν.

πα'. Φεῦγε πτερνῆσαι τὸν πλησίον γλώσση δολία, ἵνα μὴ πτερνισθῆς ὑπὸ τοῦ βλεπῆρος· ἤκουσα γὰρ τοῦ προφήτου βοῶντος, ἄνδρα αἱμάτων, καὶ δόλιον βδελύσσεται Κύριος· καὶ ἐξολοθρεύσει Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ

δόλια, γλώσσαν μεγαλορρήμονα. ὡσαύτως δὲ φεῦγε τὸ ὄνειδίσαι πταῖσμα τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἵνα μὴ τῆς χρηστότητος, καὶ ἀγάπης ἐκπέσῃ· ὁ γὰρ χρηστότητα, καὶ ἀγάπην εἰς τὸν ἀδελφὸν μὴ ἔχων, οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καθὼς Ἰωάννης βοᾷ ὁ τῆς βροντῆς υἱός, καὶ Χριστοῦ μαθητῆς ἡγαπημένος· εἰ γὰρ Χριστός, φησι, καὶ σωτὴρ τῶν ἀπάντων ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τέθηκε, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι.

Εἰκότως κέκληται ἡ ἀγάπη τῶν ἀρετῶν μητρόπολις, κεφάλαιόν τε νόμου καὶ προφητῶν· ἅπαντα τοίνυν πόνον ἐπιδειξώμεθα ἕως τῆς ὁσίας ἀγάπης ἐπιτευξώμεθα· καὶ δι' αὐτῆς καὶ τῶν παθῶν τυραννίδα ἐκτειναξώμεθα, καὶ εἰς οὐρανοὺς ὑψωθώμεν, πτεροῖς ἀρετῶν κουφίζόμενοι, καὶ Θεὸν ὀψώμεθα, ὡς δυνατόν ἀνθρωπίνῃ φύσει.

Εἰ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, ὁ τὴν ἀγάπην ἔχων, τὸν Θεὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ ταύτης δὲ ἀπουσίας, ὄφελος ἡμῖν ἐστὶ τὸ παράπαν οὐδέν, οὐδὲ λέγειν δυνάμεθα ὅτι ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν· ἐὰν γὰρ τις, φησὶν, εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης ἐστὶ. καὶ πάλιν λέγει· Θεὸν οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε, ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἡ ἀγάπη, πρᾶγμα ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων περιεκτικώτατον καὶ ἀκρότατον, τῶν διὰ τῆς ἀγίας γραφῆς εἰρημένων. καὶ οὐκ ἐστὶν ἀρετῆς εἶδος, δι' ἧς ἄνθρωπος οἰκειοῦται Θεῷ καὶ συνάπτεται, ὃ μὴ τῆς ἀγάπης ἐξήρηται, καὶ ὑπ' αὐτῆς περιελήπται, ἀρρήτῳ λόγῳ συνεχόμενον, καὶ φρουρούμενον.

πδ'. Τοὺς παραβάλλοντας ἡμῖν ἀδελφοὺς ἀποδεχόμενοι, μὴ ἔχλησιν τοῦτο, καὶ ἐκκοπήν τῆς ἡσυχίας λογιζόμεθα, ἵνα μὴ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀγάπης ἐκπέσωμεν· μήτε δὲ ὡς χάριν αὐτοῖς παρέχοντες δεξιωσώμεθα, ἀλλ' ὡς ἡμεῖς μᾶλλον δεχόμενοι χάριν, καὶ ὑπόχρεοι ὄντες τοῦ πράγματος, μεθ' ἰκεσίας καὶ ἱλαρότητος ξενίζομεν, καθὼς ἡμῖν ὑπέδειξεν Ἀβραὰμ ὁ Πατριάρχης· διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεολόγος αὐθις διδάσκει, τεχνία, λέγων, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μετὰ δὲ γλώσση, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ, καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐστέ.

πε'. Ὁ πατριάρχης τὴν φιλοξενίαν ἐργασίαν κεκτημένος, πρὸ τῆς σκηνῆς ἐκαθέζετο, τοὺς

πδ'

πγ'

πδ'

πε'

παριόντας προσκαλούμενος, και πᾶσιν ἐξή-
πλου τὴν τράπεζαν ἀσεβέσι τε, και βαρβάροις,
μη διακρινόμενος· διὸ δὴ και τῆς θαυμα-
στῆς ἐκείνης ἐστιατορίας κατηξιώθη, ξενίσας
Ἄγγελους, και τὸν τῶν ὄλων δεσπότην.
και ἡμεῖς τοίνυν τῆς φιλοξενίας μετὰ πολ-
λῆς τῆς σπουδῆς και τῆς προθυμίας ἐπιμε-
λώμεθα, ἵνα μὴ μόνον Ἄγγελους, ἀλλὰ
και τὸν Θεὸν ὑποδεξώμεθα. ἐφ' ὅσον γάρ,
φησὶν ὁ Κύριος, ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν
ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. πάντας μὲν οὖν
εὐεργετεῖν καλόν, μάλιστα δὲ τοὺς μὴ δυ-
ναμένους ἀμείβεσθαι.

πς'. Οὐτινος ἡ καρδία μὴ καταγινώσκει αὐ-
τοῦ, ἐπὶ ἐντολῆς Θεοῦ ἀθετήσει, ἢ ἀμελεία,
ἢ ἐναντίας ἐννοίας ὑποδοχῆ, οὗτος ἂν εἴη ὁ
καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, και ἅγιος τοῦ ἀκοῦσαι
μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ
τὸν Θεὸν ἔβονται.

πζ'. Λόγω παιδαγωγεῖν τὰς αἰσθήσεις κατορ-
θῶσαι σπουδάσωμεν, και μάλιστα γε ὀφθαλ-
μοὺς, και ὠτα, και γλῶσσαν, μὴ ἐμπαθῶς,
ἀλλ' εἰς κέρδος ἡμέτερον ὄραν τε, και ἀ-
κοῦειν, και λαλεῖν ἐπιτρέποντες· οὐδὲν γάρ
τούτων τῶν ὀργάνων πρὸς ἀμαρτίαν ἐστὶν
εὐολισθότερον, μὴ τῷ λόγῳ παιδαγωγουμέ-
νων. και οὐδὲν πάλιν πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν
ἐτοιμότερον. τοῦ ἡμιχοῦντος αὐτὰ τοῦ λό-
γου, και ῥυθμιζοντος, και ἐφ' ᾧ δεῖ, και
βούλεται ἄγοντος. τούτων γάρ ἀτακτούν-
των, και ἔσφρησις ἐκθηλύνεται, και ἀφή
προπετώσ ἐκτείνεται, και ἀναριθμητῶν πα-
θῶν ἐσμός ἐπιεσέρχεται. εὐτάκτως δὲ τῷ
λόγῳ τασσομένων αὐτῶν, πολλήτις εἰ-
ρήνη και γαλήνη σταθερὰ πανταχόθεν δια-
δείκνυται.

πη'. Καθάπερ μῦρον πολῦτιμον, κἄν εἰς ἄγ-
γος ἀποκλείηται, τὸν ἀέρα τῆς οικείας
ἀποχρίσαν εὐωδίας, οὐ τοὺς πλησίον ἐστῶ-
τας μόνον, ἀλλὰ και τοὺς περίξ ἐμπί-
πλησι τῆς ἡδονῆς· οὕτω και ἡ τῆς ἐνα-
ρέτου και θεοφιλοῦς ψυχῆς εὐωδία, διὰ πα-
σῶν τῶν αἰσθήσεων ἀναδιδόμενη τοῦ σώ-
ματος, ἐνδείκνυσι τοῖς ἔρῳσι τὴν ἔνδον ἀπο-
κειμένην ἀρετὴν. τίς γάρ ὄρων γλῶτταν
μὲν μηδὲν ἀπηγῆς και ἀνάρμοστον φθελ-
γομένην, ἀλλὰ πᾶν εἴτι καλὸν και ὠφέ-
λιμον τοῖς ἀκούουσιν, ὀφθαλμοὺς δὲ συνε-
σταλμένους, ἀκοὴν δὲ τῶν οὐ προσηκόν-
των μελῶντε, και ῥημάτων μηδὲν δεχομέ-
νην, πόδας δὲ κοσμίως βαδίζοντας, και
πρόσωπον μὴ διακεχυμένον· γέλωτι, πρὸς

δάκρυα δὲ μᾶλλον, και πένθος παρεσκευ-
ασμένον, οὐ γινώσεται πολλὴν ἔνδον ἀπο-
κεῖσθαι τῶν ἀρετῶν εὐωδίαν; διὸ και ὁ
σωτὴρ λέγει, οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν
ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ
καλὰ ὑμῶν ἔργα, και δοξάσωσι τὸν πατέρα
ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς

πθ'. Ἦν περ ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Χριστὸς και
Θεὸς ἡμῶν στενήν ἐκάλεσεν ἔδον, ταύτην
πάλιν και ζυγὸν χρηστὸν, και φορτίον ἐλα-
φρὸν εἶπε. πῶς οὖν τὰ ἀμρότερα συναριθμη-
θείη, ἐναντία δοκοῦντα εἶναι; ἀλλ' ἢ πάν-
τως τῇ μὲν φύσει, σκληρὰ ἐστὶ, και ἀνάν-
τις ἡ ταύτης ὁδός, τῇ δὲ τῶν κατορθούν-
των προκίρῃσει, και ταῖς ἐλπίσι ταῖς χρη-
σταῖς, ποθεινὴ ἐστὶ, και ἐπέραστος, και ἡ-
δονὴν μᾶλλον, οὐ θλίψιν ταῖς φιλαρέτοις
προξενούσα ψυχαῖς· διὸ τῆς εὐρυχώρου και
πλατείας τὴν στενήν και τεθλιμμένην, μετὰ
πλείονος ἄντις ἴδοι προθυμίας ὀδεύοντας τοὺς
ἐλομένους αὐτήν· ἄκουσον γοῦν τοῦ μακαρίου
Λουκᾶ λέγοντος, ὅτι μασιχθέντες οἱ Ἀπό-
στολοι, ἀνεχώρουν ἀπὸ προσώπου τοῦ συνε-
δρίου χαίροντες, καίτοι οὐ τοιαύτη τῶν μασί-
γων ἡ φύσις οὐ γὰρ ἡδονὴν και χαρὰν, ἀλλ'
ὀδύνην και πόνον ἐργάζεσθαι εἴωθεν. εἶδὲ
μάστιγες ἡδονὴν ἔτεκον διὰ Χριστόν, τί
θαυμαστόν, εἰ και ἡ λοιπὴ κακοπάθεια, και
ὁ ὑπωπιασμὸς τοῦ σώματος τὸ αὐτὸ ἐργά-
ζεσθαι διὰ τὸν αὐτόν.

π'. Τυραννοῦμενοι, και αἰχμαλωτιζόμενοι ὑπὸ
τῶν παθῶν, διαποροῦμεν πολλάκις καθ'
ἑαυτοὺς, διατί ταῦτα πάσχομεν; χρῆ τοι-
γαροῦν γινώσκειν, ὡς ἐκ τοῦ ἀπασχολεῖ-
σθαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς εἰς Θεὸν θεωρίας, αἱ
τοιαῦται γίνονται ἡμῖν αἰχμαλωσίαι. εἶδέγε
προσηλώσειτις τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀπερισπά-
στως τῷ δεσπότη και Θεῷ ἡμῶν, πιστὸς
ἐστὶν αὐτὸς ὁ σωτὴρ τῶν ἀπάντων, ῥύσα-
σθαι τὴν τοιαύτην ψυχὴν ἀπὸ πάσης ἐμ-
παθοῦς αἰχμαλωσίας, καθὰ φησὶν ὁ προφή-
της. προωρώμηγ τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου
διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ
σαλευθῶ. τί δὲ γλυκύτερον, ἢ ἀσφαλέστε-
ρον τοῦ ἔχειν αἰετὸν τὸν Κύριον ἐκδεξιῶν σκέ-
πτοντα, και φρουροῦντα, και μὴ ἔδωντα σα-
λευθῆναι. τὸ δὲ τυχεῖν τούτου, τῶν ἐφ'
ἡμῖν ἐστὶ.

πα'. Καλῶς εἶπον οἱ πατέρες, και ἀναντιρ-
ρήτως, ὅτι, φησὶν, οὐχ εὐρίσκει ἄνθρωπος
ἀνάπαυσιν ἄλλως, εἰμὴ τοιαύτην ἐν διαθέ-
τως κτήσεται ἔννοιαν, αὐτὸν μόνον και τὸν

Θεὸν εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ, πρὸς μὴδ' ὅτι οὖν ἔλωσ τὸν νοῦν βρεβόμενος, ἀλλ' ἐκεῖνον ποθῶν, ἐκείνω μόνῳ κεκολλημένος, ὁ τοιοῦτος εὐρήσει τὴν ἔντως ἀνάπαυσιν καὶ ἐλευθερίαν, τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος· ἐκολλήθη γάρ, φησιν, ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου.

ψβ'. Ἡ φιλαυτία, καὶ ἡ φιληδονία, καὶ ἡ φιλοδοξία, ἐκδιώκουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην. ἡ φιλαυτία ἀνεικάστων κακῶν γεννήτρια τυγχάνει, τῆς δὲ μνήμης τοῦ Θεοῦ ἐκλειπούσης, ὁ τῶν παθῶν τάραχος ἐν ἡμῖν χώραν λαμβάνει.

ψγ'. Ὁ τὴν φιλαυτίαν τῆς ἑαυτοῦ καρδίας προβέβηκεν ἀνασπάσας, εὐχερῶς καὶ τῶν λοιπῶν πάντων κυριεύει παθῶν, τοῦ Κυρίου συνεργούντος. ἐξ αὐτῆς γὰρ ἦτε ὀργή, καὶ λύπη, καὶ μνησικακία, καὶ φιληδονία, καὶ παρρησία γεννᾶσθαι πεφύκασιν. ὁ γὰρ ταύτης ἠττώμενος, ὑπόσπονδος καὶ τῶν λοιπῶν παθῶν ὑπάρχει. φιλαυτίαν δὲ λέγομεν, τὴν πρὸς τὸ σῶμα ἐμπαθῆ διάθεσιν καὶ φιλίαν, καὶ τὴν τῶν σαρκικῶν θελημάτων ἐκπλήρωσιν.

ψδ'. Ὅπερ τις ἀγαπᾷ, τούτῳ ἀδιαστᾶτως συνεῖναι πάντως καὶ ἀδιαλείπτως ἐφίεται, καὶ πάντα τὰ κωλύοντα αὐτὸν τῆς τοῦ φίλου προσρήσεως καὶ συναυλίας ἀποστρέφεται. ὀφθαλμὸν οὖν ὅτι καὶ ὁ τὸν Θεὸν ἀγαπῶν, ἐπιποθεῖ διαπαντὸς ἐντυγχάνειν αὐτῷ καὶ ὁμιλεῖν. τοῦτο δὲ προσγίνεται ἡμῖν διὰ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς. ταύτης οὖν ἐπιμελητέον, ὅση δύναμις. αὕτη γὰρ οἰκειοῦν ἡμᾶς τῷ δεσπότη πέρυκε. τοιοῦτος ἦν ὁ λέγων. ὁ Θεὸς ὁ Θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου. ὀρθρίζει γὰρ πρὸς τὸν Θεόν, ὁ μακρύνας τὸν νοῦν ἀπὸ πάσης κακίας, καὶ ἀπερισπάστως τῷ Θεῷ ἔρωτι τετραμένος.

ψε'. Ἐξ ἐγκρατείας καὶ ταπεινώσεως, τὴν ἀπάθειαν. ἐκ δὲ πίστεως, τὴν γνῶσιν γεννᾶσθαι μεμαθήκαμεν. ἐκ τούτων, δὲ εἰς διάκρισιν, καὶ ἀγάπην ἡ ψυχὴ προκόπτει. τὴν δὲ θεῖαν ἐγκολπωσαμένη ἀγάπην, πέρυξει καθαρᾶς προσευχῆς πρὸς τὸ ταύτης ὕψος ἀλήκτως ἀνεισιν, ἕως καταντήση εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

ψς'. Διὰ μὲν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς δουλοῦται ἡ ἐπιθυμία, καὶ ὁ θυμὸς χαλινούται. διὰ δὲ τῆς γνώσεως καὶ θεωρίας, ὁ νοῦς περῶται,

καὶ ἀνυψοῦνται τῶν ἐνύλων, πρὸς τὸν Θεὸν ἐκδημεῖ, τῆς ἀληθοῦς ἐπιτυχῶν μακαριότητος.

Οὗτος ἡμῖν ὁ πρῶτος ἀγὼν ὑπάρχει, μειῶσαι τὰ πάθη, καὶ κατὰ κράτος νικῆσαι. δεύτερος δὲ ἄθλος τὸ κτήσασθαι τὰς ἀρετάς, καὶ μὴ κενὴν, μηδὲ ἄπρακτον τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἔχσαι. τρίτος δὲ δίαυλος τῆς πνευματικῆς πορείας, τὸ νηφαλιῶς φυλάττειν τοὺς καρποὺς τῶν ἀρετῶν ἡμῶν, καὶ πόνων. οὐκ ἐργάζεσθαι γὰρ μόνον ἐμπόνως, ἀλλὰ καὶ φυλάττειν ἀγρύπνως προστετάγματα.

Ἔστωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, φησὶν ὁ Κύριος. ζῶνῃ μὲν οὖν τῆς ὀσφύος ἀγαθῆ, δι' ἧς εὐσταλεῖς καὶ κοῦφοι δυνάμεθα γενέσθαι, ἡ ἐγκράτεια ἐστὶ, σὺν ταπεινώσει καρδίας. ἐγκράτειαν δὲ φημί, τὴν ἀποχὴν πάντων τῶν παθῶν. τοῦ δὲ πνευματικοῦ λύχνου φωταγωγός, ἡ καθαρὰ ἐστὶ προσευχή, καὶ ἡ τελεία ἀγάπη. οἱ τοίνυν οὕτως ἑαυτοὺς εὐτρεπίσαντες, ἔντως ὁμοιοὶ εἰσιν ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον αὐτῶν, οἱ, ἐλθόντος καὶ κρούσαντος αὐτοῦ, εὐθὺς ἀνοίξουσιν, καὶ εἰσελθόντων, σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι μονὴν παρ' αὐτοῖς ποιήσει, καὶ μακάριοι οἱ δούλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ Κύριος εὐρήσει ποιούντας οὕτως.

Δεῖ τὸν Μοναχόν, ὡς μὲν υἱόν, ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἀγαπᾶν τὸν Θεόν· ὡς δὲ δούλον, εὐλαβεῖσθαι, καὶ ὑπακούειν αὐτῷ, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὰς ἐντολάς αὐτοῦ κατεργάζεσθαι· τῷ πνεύματι ζέειν, ἐνδεδυμένον εἶναι τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τυχεῖν τὴν ἀπολαυσιν, καὶ πάντα τὰ διατεταγμένα ἀνυστερητῶς ποιεῖν, νήφειντε, καὶ τηρεῖν τὴν καρδίαν ἀπὸ λογισμῶν πονηρῶν, καὶ ἐννοίαις ἀγαθαῖς τὴν θεῖαν ἀπαύστως μελέτην ἐκτελεῖν, ἑαυτὸν τε ἀνακρίνειν καθ' ἑκάστην περὶ τῶν λογισμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ πράξεων, τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦν. ἐπὶ δὲ τοῖς κατορθώμασι μὴ ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ δούλον ἑαυτὸν ἀχρετὸν λέγειν, καὶ πάνυ ὑστερούμενον εἰς τὴν τῶν ὀφειλομένων ἐκπλήρωσιν· εὐχαριστεῖν δὲ τῷ Ἁγίῳ Θεῷ, καὶ αὐτῷ τὴν χάριν τῶν κατορθωμάτων ἐπιγράφεσθαι, μηδὲν τὸ σύνολον κατὰ κενοδοξίαν ἢ ἀνθρωπαρέσκειαν ποιεῖν, ἀλλ' ἐν κρυπτῷ πάντα πράττειν, καὶ μόνον τὸν παρὰ Θεοῦ ἐπαινον ζητεῖν. πρὸ πάντων δὲ καὶ ἐπὶ πάντων, ὀρθοδόξῳ πίστει περιπε-

ψζ'.

ψη'.

ψθ'.

φράχθαι τῇ ψυχῇ κατὰ τὰ θεῖα δόγματα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῶν θεοκρηρύκων Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. τοῖς γὰρ οὕτω πολιτευμένοις ἀνταπόδοσις πολλή, ζωὴ ἀτελεύτητος, μονὴ ἀκατάλυτος παρὰ τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, τῇ ἁμοουσίῳ καὶ τρισυποστάτῳ Θεότητι.

ρ'. Τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε, εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής, τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλαττε· ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος· ἐγὼ σοι φησὶ κεφαλαιώδη καὶ ἐπιτιμώτερον σωτηρίας ὁδὸν δείκνυμι, τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε· φόβον οὐ τὸν εἰσαγωγικὸν διὰ τὰς κολάσεις ἀλλὰ τὸν τέλειον, καὶ τελειοποιόν, ὃν διὰ τὴν στοργὴν τοῦ προστάξαντος ἔχειν ὀφείλομεν· εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸ δέος τῆς κολάσεως μὴ ποιῶμεν τὰς ἁμαρτίας, εὐδῆλον, ὡς εἰμὴ προὔκειτο τὰ τῆς τιμωρίας, ἐποιήσαμεν ἂν, φιλαμαρτήμονα ἔχοντες τὴν προαίρεσιν· εἰδὲ μὴ διὰ τὴν ἀπειλὴν τῆς κολάσεως, ἀλλὰ αὐτὰ μισήσαντες τὰ φαῦλα, τούτων ἀποσχόμεθα, φιλῶν τῇ πρὸς τὸν δεσπότην ἐργαζόμεθα τὰς ἀρετάς, φοβοῦ-

μενοι μὴ παραρρυῶμεν· ἐν γὰρ τῷ φοβεῖσθαι, μήτι τῶν ἐντεταλμένων παρίδωμεν, οὗτος ὁ φόβος ἄγνός τυγχάνει, δι' αὐτὸ τὸ καλὸν γινόμενος· καὶ ἀγνίζει τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, ἰσοδύναμος ὢν τῇ τελείᾳ ἀγάπῃ· ὁ δὲ τοῦτον ἔχων τὸν φόβον, καὶ τὰς ἐντολὰς φιλάσων, οὗτος ἐστὶν ὁ πᾶς ἄνθρωπος, ἀντὶ τοῦ ὁ τέλειος καὶ ἀνελλιπής· ταῦτα οὖν ἐγνωκότες, τὸν Θεὸν φοβηθῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρήσωμεν ἵνα τέλειοι ὦμεν καὶ ἀπηρτισμένοι ταῖς ἀρεταῖς· ἔχοντες δὲ φρόνημα καταβεβλημένον, καὶ συντετριμμένην καρδίαν, καὶ ἀδιαλείπτως τὴν παρὰ τοῦ θείου, καὶ μεγάλου Ἀρσενίου εἰρημένην εὐχὴν προσάδοντες τῷ Κυρίῳ· ὁ Θεὸς μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με, οὐδὲν ἐποίησα ἐνώπιόν σου ἀγαθόν, ἀλλὰ δός μοι διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν σου βαλεῖν ἀρχήν. τὸ γὰρ ὄλον ἡμῶν τῆς σωτηρίας ἐν τοῖς οἰκτιρμοῖς κεῖται καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ προσκύνησις τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ

Πόσω μείζων ἐστὶν ὁ ἀγὼν, ῥῆξαι μὲν τὸν στερεὸν τοῦτον δεσμόν, ἐλευθερωθῆναι δὲ τῆς λατρείας τῆς ὕλης, καὶ τὴν τῶν καλῶν ἕξιν κτήσασθαι· ὄντως γενναίας δεῖ, καὶ ἀνδρικής τῆς ψυχῆς, πρὸ τὴν τῆς ὕλης φυγὴν. ἐστὶ δὲ τὸ σπουδαζόμενον, οὐχὶ τῶν παθῶν κάθαρσις μόνον· οὐ γὰρ ἀρετὴ τοῦ τόγε καθ' αὐτὸ κυρίως, ἀλλὰ παρασκευὴ ἀρετῆς. δεῖ δὲ, πρὸς τῇ καθάρσει τῶν μοχθηρῶν ἕξεων, καὶ τῆς κτήσεως τῶν ἀρετῶν. κάθαρσις δὲ ψυχῆς ἐστὶ, τοῦ μὲν

λογιστικοῦ, ἢ τῶν κάτω χαρακτήρων καὶ πλανωμένων, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν, τῶν βιωτικῶν λέγω φροντίδων τε, καὶ θορύβων, καὶ τῶν φαύλων κλίσεων, ἤτουν ἀτόπων προλήψεων ἀπαλλαγῇ, καὶ τελείᾳ ἀπάλειψις· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ, τὸ μηδὲν πρὸς τὴν ὕλην ὀρμᾶν, μηδὲ πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀφορᾶν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ γενέσθαι πειθίμιον. τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἀκολούθως, τὸ πρὸς μηδὲν ἐκταράττεσθαι τῶν συμπιπτόντων. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν ταύτην, καὶ

τὴν τῶν αἰσχίστων δυνάμεων νέκρωσιν, ἢ ῥυθμισιν, δεῖ καὶ τῆς ἀναβάσεως, καὶ θεώσεως· δεῖον γὰρ ἐκκλίνοντα ἀπὸ κακοῦ, πρᾶξαι τὸ ἀγαθόν· πρὸς δὲ, καὶ τὸ ἀπαρνήσασθαι μὲν ἑαυτὸν πρῶτον, καθ' οὕτω τὸν σταυρὸν ἀράμενον, ἀκολουθεῖν τῷ δεσπότη, πρὸς τὴν τῆς θεώσεως ἀκροτάτην κατάστασιν. τίς δὲ ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ θέωσις; τοῦ μὲν νοῦ, ἡ τελεωτάτη ἐπιστήμη τῶν ὄντων, καὶ τοῦ ὑπὲρ τὰ ὄντα, ὡς ἐφικτὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει. τῆς δὲ βουλήσεως, ἡ πρὸς τὸ πρῶτον καλόν, παντελῆς τε, καὶ συνεχῆς τάσις καὶ κίνησις. τοῦ δὲ θυμοειδοῦς, ἡ ἐνεργεστάτη καὶ πρακτικωτάτη πρὸς τὸ ποθοῦμενον κίνησις, ἀνέκλυτός τε καὶ ἀνένδοτος. μῆδενί τῶν συμπιπτόντων ἀνιαρῶν ἀνακοπτομένη τοῦ πρόσω· ἀλλὰ μανικῶς τε, καὶ ἀμεταστρόφως ὀδεύουσα. τοσοῦτω δὲ δεῖ σφοδρότεραν εἶναι τὴν πρὸς τὰ καλὰ τῆς ψυχῆς κίνησιν, τῆς πρὸς τὰ φαῦλα, ὅσω τὰ νοητὰ κάλλη, τῶν αἰσθητῶν ὑπερφέρει. τοσαύτην δὲ πρὸς τὴν σάρκα ποιεῖσθαι δεῖ τὴν ἐπιστροφὴν ὅση πρὸς κηδεμονίαν καὶ πορισμὸν ἀρκεῖ τῶν ἀναγκαίων πρὸς σύστασιν, ὡς μὴ βιαίως φθάρῃναι τὸ ζῶον. ταῦτα δὲ κατορθώσασθαι μὲν ῥᾶστον, πρᾶξαι δὲ ἐργωδέστερον· οὐ γὰρ ἀμογητὶ τὰς δυσμοχλεύτους ἕξεις ἐκείνας ἐκρίζουσι ἐστὶ τῆς ψυχῆς· οὔτε μὴν ἡ τῆς ἐπιστήμης κτήσις, ἀνυδρωτὶ περιγίνεται· καὶ μέντοι καὶ τὸ πρὸς τὴν μακαρίαν φύσιν ἀτενὲς ὄραν τε καὶ τείνεσθαι, διὰ πολλῶν προσγίνεται μόχθων, καὶ χρόνῳ μακρῷ, μέχρις ἂν εἰς ἕξιν τὸ βουλευτικὸν ἔλθοι μετὰ τοῦ ἐπομένου τῆς τοιαύτης ὁρμῆς· καὶ πολλῆς τῆς ἐνστάσεως δεῖ τῷ νῷ πρὸς τὴν αἰσθησιν, ἔλκουσαν πρὸς τὰ κάτω, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ πρὸς τὸ σῶμα πάλη, καὶ μάχη· ἣτις μέχρι θανάτου ἀδιάλειπτός ἐστιν, καὶ ἡλαττώσασθαι δοκεῖ τῇ μαράνσει τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῇ δουλώσει τῆς αἰσθήσεως, ὑπὸ τὴν ὑπερβάλουσαν ἐπιστήμην τοῦ νοῦ. Πλὴν ἐκεῖνο σημειωτέον· ὅτι ψυχὴ ἀφώτιστος, ἐπειδὴ μὴ πέφυκεν ὑπὸ Θεοῦ βοηθεῖσθαι, οὔτε καθαρθῆναι δύναται γνησίως, οὔτε πρὸς τὸ θεῖον φῶς ἀναβιβασθῆναι καθάπερ εἴρηται· τὰ γὰρ εἰρημένα περὶ τῶν πιστῶν ἡγητέον λελέχθαι· εἰς δὲ πλείω τούτων σαφήνειαν, διαληπτέον βραχέα περὶ γνώσεως διαφορᾶς. τῶν γὰρ ἐνταῦθα γνώσεων, ἡ μὲν κατὰ φύσιν ἐστίν, ἡ δὲ ὑπὲρ φύσιν. ἔσται δὲ δι-

λον ἐκ τοῦ προτέρου τὸ δεύτερον. κατὰ φύσιν τοίνυν λέγομεν γνῶσιν, ὅσην δύναται λαβεῖν ἡ ψυχὴ, δι' ἐρεύνης τε καὶ ζητήσεως, τοῖς φυσικοῖς χρωμένῃ μορίοις τε καὶ δυνάμεσι· περὶ τε τῆς κτίσεως, καὶ τοῦ αἰτίου τῆς κτίσεως· δηλονότι ὅσον ἐφικτὸν τῇ προσδεδεμένη τῇ ὕλῃ ψυχῇ· καὶ γὰρ εἴρηται ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ φαντασίας καὶ νοῦ, ἀμβλύνεσθαι τὴν ἐνέργειαν τοῦ νοῦ, ἐκ τῆς πρὸς τὸ σῶμα συναφείας, καὶ ἀνακράσεως. κἀντεῦθεν μὴ δύνασθαι τῶν νοερῶν εἰδῶν ἐν ἐπαφῇ γενέσθαι· ἀλλὰ δεῖσθαι πρὸς τὸ νοεῖν τῆς φαντασίας, εἰδωλικῆς οὔσης φύσεως, καὶ τῆς ὕλικῆς διαστάσεως καὶ παχυμερίας. δεῖ τοίνυν συμμετρῶν εἰδῶν τῷ ἐν τῇ σαρκὶ νῷ, ἵνα τούτων δυναθῆι ἀντιλαβέσθαι. ὁ τοίνυν οὕτως ἔχων νοῦς, ὅσην ἂν λάβῃ γνῶσιν κατὰ τὴν οἰκείαν μέθοδον τὴν φυσικὴν· φυσικὴν τὴν τοιαύτην γνῶσιν καλοῦμεν. ὑπερφυῆς δὲ ἐστὶ γνῶσις, ἡ ἐγγινομένη τῷ νῷ ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ μέθοδον τε καὶ δύναμιν· ἣτοι ὀπηνίκα τὰ νοούμενα τὴν ἀναλογίαν ὑπερβαίνει, τοῦ μετὰ σαρκὸς νοῦ· ὡς εἶναι τὴν γνῶσιν προσήκουσαν τῷ χωρὶς σώματος νῷ· αὕτη δὲ ὑπὸ μόνου γίνεται τοῦ Θεοῦ· ὀπηνίκα μάλα κεκαθαυμένον εὖρη τὸν τοιοῦτον νοῦν ἀπὸ πάσης ὕλικῆς προσπαθείας, καὶ τῷ θεῷ ἔρωτι ἀτόχον· οὐχ ἡ γνῶσις δὲ μόνον οὕτω διαιρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ· ἄλλη μὲν γὰρ ἐστὶν, ὅση τὴν φύσιν οὐχ ὑπερβαίνει, ἡ καὶ φυσικὴ λέγοι τ' ἂν εἰκότως· ἄλλη δὲ ἡ ὑπὸ μόνου ἐνεργουμένη τοῦ πρώτου καλοῦ, ὑπὲρ τὴν φυσικὴν οὔσα δύναμιν, καὶ κατάστασιν, ἣν ὑπερφυᾶ προσαγορευτέον προσφόρος· οὕτως οὖν τούτων διηρημένων, τὴν μὲν φυσικὴν καὶ γνῶσιν, καὶ ἀρετὴν, ἔχει ἂν καὶ ἀφώτιστος ἴσως, τὴν ὑπερφυᾶ δὲ οὐδαμῶς· πῶς γὰρ ἄμοιρος ὢν τοῦ ἐνεργοῦντος αἰτίου; ὁ δὲ πεφωτισμένος, ἀμφοτέρας ἔχει δύναται· μᾶλλον δὲ, τὴν μὲν ὑπερφυᾶ ἀρετὴν, οὐδ' ἂν ὄλως κτήσαιτο, μὴ πρότερον τὴν κατὰ φύσιν κτησάμενος· τῆς δὲ ὑπερφυοῦς γνώσεως ἐν μεθέξει γενέσθαι, χωρὶς τῆς κατὰ φύσιν, τὸ κωλύον οὐδέν· πλὴν ἐκεῖνο χρεῶν εἶδέναι, ὅτι ὡσπερ αἰσθησιν, καὶ φαντασίαν ἔχει μὲν καὶ τὰ ἄλογα, ἔχει δὲ καὶ ὁ ἀνθρώπος ταύτας τὰς δυνάμεις, πολλῷ κρείτους καὶ ὑψηλοτέρας. οὕτω δὲ καὶ τῶν φυσικῶν ἀρετῶν τε, καὶ γνώσεων, καὶ ἀμφω λέγονται ἔχειν, ἀλλὰ μακρῷ κρείττονως

ὁ πεφωτισμένος, καὶ ὑψηλότερον ἔχει τοῦ ἀφωτίστου αὐτάς. ἔτι γεμῆν, τῆς φυσικῆς εἰρημένης γνώσεως, ὅση περὶ ἀρετάς, καὶ τὰς ἐναντίας ἕξεις καταγίνεται. δισσή καὶ αὕτη δοκεῖ· ἡ μὲν ψιλὴ ἐστίν, ὅτε μὴ πεπειράται ὁ φιλοσοφῶν τῶν τοιούτων διαθέσεων, ἥτις ἐστίν ὅτε διστάζει. ἡ δὲ ἐμπρακτός ἐστι, καὶ ὁλον εἰπεῖν ἐμφυχός· ὅτε διὰ τῆς πείρας τῶν τοιούτων διαθέσεων ἡ γνώσις βεβαιούται. ἥτις τρανὴ ἐστὶ, καὶ πιστῆ· μηδὲ ὁλως δισταγμὸν καὶ ἀμφιδοξίαν ἐπίδεχόμενη τὸ σύνολον. Τούτων οὕτως ἐχόντων, τέσσαρά τινα εἶναι δοκεῖ ἀντιπίπτοντα τῷ νῷ, πρὸς ἀρετῆς κτήσιν· ἐν μὲν, ἡ τῶν ἐναντίων ἕξεων πρόληψις, ἥπερ εἰρηται, πείθειν ἐπιχειροῦσα διὰ μακροῦ τοῦ ἔθους, πρὸς τὰ γεηρὰ καταφέρεισθαι. ἕτερον δέ, ἡ τῆς αἰσθήσεως ἐνέργεια, τοῖς αἰσθητοῖς κάλλεσιν ἐμφαινόμενη καὶ συνεφελομένη τὸν νοῦν ἐαυτῆ. τρίτον δέ, ἡ τῆς νοερᾶς ἐνεργείας ἀμβλύτης, ἣν διὰ τὴν πρὸς τὸ σῶμα συμπλοκὴν πέπονθε. οὐ γὰρ ὡσπερ ὄρασις πρὸς ὄρατόν, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, αἰσθησις πρὸς αἰσθητόν, οὕτω νοῦς πρὸς νοητόν· νοῦν δὲ λέγω τὸν τῆς ψυχῆς ἐν σαρκὶ οὔσης ἔτι. ἐπεὶ οἷ γε αὐλοὶ Νόες, ἐνεργέστερον προσβάλλουσι τοῖς νοητοῖς, ἢ ὄψις τοῖς ὄρατοῖς· ἀλλὰ καθάπερ ὄψις λημῶσα, τῶν ὄρασθαι πεφυκότων, οὐ τρανά, οὐδὲ σαφῆ, συγκεχυμένα δὲ μᾶλλον καὶ ἀσαφῆ ἐκμάττεται εἰδῶλα. οὕτω δὴ καὶ ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς ἀντιλαμβάνεται τῶν νοητῶν, μὴ δυνάμενος δὲ τὰ νοητὰ κάλλη ἐναργῶς κατοπτεῦειν, ἅμα μὲν οὐδὲν ποθεῖν δύναται· κατὰ γὰρ τὸ μέτρον τῆς γνώσεως, καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐφέσεως, ἅμα δὲ πρὸς τὰ αἰσθητὰ κατασύρεσθαι κάλλη· τρανώτερον τούτω προσπίπτοντα. ἐμφωνεῖσθαι γὰρ ἀναγκαῖον ἐνός γε τοῦ καλοῦ φαινομένου· εἴτ' οὐκ ὄντως, εἴτε καὶ μὴ. ἔτι δὲ περὰ ταῦτα, ἡ τῶν ἀκαθάρτων καὶ μισανθρώπων πνευμάτων ἐπήρεια. παγίδας, οὐκ ἐστὶ εἰπεῖν, ὅσας, καὶ οἷας ἀπανταχοῦ τῆς ὁδοῦ, φεῖ· ταῖς ψυχαῖς προσπηγνῦτα πολυειδῶς τε καὶ πολυτρόπως, διὰ τῶν αἰσθήσεων, διὰ λόγου, διὰ νοῦ, διὰ πάντων· ὡς εἰπεῖν τῶν ὄντων. ὧν εἰμὴ ὁ τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπ' ὤμων ἀναλαβόν, ὑψηλοτέρως ἀπειρῶ κηδεμονίᾳ· τοὺς πρὸς αὐτὸν ὄρωντας εἰργάζετο, οὐκ ἂν διέφυγεν οὐδαμῶς οὐδεμία ψυχὴ· πρὸς γοῦν τὰ ταῦτα πάντα διαφυγεῖν, τριῶν ἡμῖν τούτων δεῖ· ὧν πρῶτον καὶ μέγιστον, τὸ πρὸς τὸν Θεὸν ὀλοφύχως

ὄραν· καὶ παρ' αὐτοῦ χεῖρα βοηθείας αἰτεῖν. πᾶσαν ἐπ' αὐτῷ τὴν ἐλπίδα ἀνατιθέντας, ὡς ἀκριβῶς πεπεισμένους. ὡς εἰμὴ ἐκεῖνος συνάρητο, πᾶσα ἀνάγκη ἀνθέλκουσιν ἐνεχθῆναι. δεύτερον δέ, ὁ καὶ τοῦ προτέρου πρόξενον αἶμαι, ἡ συνεχῆς τοῦ νοῦ δι' ἐπιστήμης τροφή. Ἐπιστήμην δὲ λέγω, τῶν τε ὄντων ἀπάντων αἰσθητῶν, καὶ νοητῶν. εἴτε καθ' αὐτὰ ἐστὶ, καὶ ὅπως ἔχουσι πρὸς τὴν πρώτην ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνεν τε καὶ πρὸς τὴν δε, καὶ τὴν τοῦ αἰτίου τῶν ὄντων, ἐκ τῶν περὶ αὐτὴν ὡς ἐφικτὸν θεωρίαν. καθαρτικώτατον γὰρ τὸ τὰς φύσεις τῶν ὄντων περιεργάζεσθαι, τῆς ἐμπαθοῦς πρὸς αὐτὰ διαθέσεως, καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἀπάτης ἀπαλλακτικόν, καὶ τὴν πρὸς τὴν πάντων ἀρχὴν ἀναγωγικώτατον. ἀπὸ τῶν καλῶν, καὶ θαυμαστῶν, καὶ μεγάλων, τὸ κάλλιστον, καὶ θαυμαστότατον καὶ μέγιστον, μᾶλλον δὲ τὸ ὑπὲρ τὸ κάλλος, καὶ τὴν θαυμασιότητα, καὶ τὸ μέγεθος διδοῦν ἐνοπτρίζεσθαι. περὶ ταῦτα δὲ στρεφομένης τῆς διανοίας αἰεὶ, οἷόν τε ἐστὶ μὴ ποθῆσαι τὸ ὄντος ἀγαθόν· εἰ γὰρ πρὸς ἀλλότριον φέρεται, πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸ οἰκεῖον. τούτων δὲ ἐρασθεῖτα ψυχῆ, τίμη ἀνάχοιτο προσεδρεύειν τῶν κάτω; καὶ τῶν ἀφέλκειν πεφυκότων τοῦ ἐραστοῦ; ἀλλὰ μὴ καὶ πρὸς τὴν ἐν σαρκὶ δυσχεράνη ζωὴν, ὡς ἐμποδιστικὴν τῶν καλῶν. εἰ γὰρ καὶ ἀμαυρῶς ἐποπτεύειν εἰρηται νοῦς ἐν ὕλῃ τὴν νοητὴν καλλονὴν, ἀλλὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὰ νοητὰ ἀγαθὰ, ὡς καὶ βραχεῖαν τινα ἀπορορὴν, καὶ ἀμυδρὰν ἐμφασιν τοῦ πελαγίζοντος κάλλους ἐκεῖνου, δύνασθαι πείθει τὸν νοῦν, πάντων ὑπερίπτασθαι τῶν μὴ νοητῶν, καὶ πρὸς ἐκεῖνα φέρεσθαι μόνον. μηδὲ ὁλως δ' ἀνέχεσθαι τῆς τρυφῆς ἐκείνης ἀποχωρεῖν, οὐδ' ἂν εἴτε καὶ συμπεσεῖν γένοιτο τῶν ἀνιαρῶν. τρίτον δὲ προσεῖναι δεῖ, τὴν τοῦ συζύγου σώματος νέκρωσιν. ἄλλως γὰρ ἀδύνατον τὰς ἐμφάσεις ἐκεῖνας δέχεσθαι σαφεῖς καὶ τρανάς. νεκροῦται δὲ σὰρξ διὰ νηστείας, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ χαμευνίας, καὶ τραχείας περιβολῆς ἀναγκαίας, καὶ πόνων, καὶ μόχθων. οὕτω νεκροῦται σὰρξ. μᾶλλον δὲ συσταυροῦται Χριστῷ. λεπτύνεται τε, καὶ καθαίρεται, καὶ κούφη καὶ εὐσταλῆς γινομένη, τοῖς τοῦ νοῦ κινήμασιν ἔπεται ῥαδίως, οὐκ ἀντιτείνουσα, καὶ συνυψοῦται τῷ ὑψηλῷ. ὡς ταύτης γε χωρὶς, ἅπαντα σπουδῆ ματαία ἐλέγχεται. αὕτη ἡ

σεβασμία τριάς, ἐπειδὴν πρὸς ἑαυτὴν συμφωνήσῃ, τὸν χορὸν τῶν μακαρίων ἀρετῶν, ἐγγενῆ τῇ ψυχῇ. ἀδύνατον γὰρ ἐν τοῖς τῇ τριτῇ ταύτῃ κεκοσμημένοις, ἢ ἴχνος κακίας εὐρεῖν, ἢ τῶν ἀρετῶν ἀπεινᾶν τινα· ἀλλ' ἴσως ἐνοχλεῖ τῷ λόγῳ ἢ τῶν χρημάτων ῥίψις, καὶ ἢ τῆς δοξῆς διάπτυσις, ὡς ἄχρις ἂν προτδέεται τούτοις ψυχὴν, πολλοῖς περιπεύρεται πάθεσιν. ἐγὼ δέ, ὅτι μὲν ἀδύνατον ἀναπτῆναι ψυχὴν τὴν προσηλωμένην πλούτῳ, καὶ δοξῇ, καὶ πάνυ δισχυρίζομαι. οὐ μὴν δὲ φημί δυνατὸν εἶναι τούτοις προσεδρεύειν ψυχὴν, τοῖς εἰρημένους τρισὶν ἐναθλήτῃσιν ἐφ' ἱκανὸν ὡς εἰς ἕξιν τούτων ἐλθεῖν. εἰ γὰρ μηδὲν εἰδεῖται τῶντι καλόν, ἢ τὸ ὑπὲρ πάντα, τῶν δ' ἄλλων. τὸ ὁμοίωτερον τῷ πρώτῳ κάλλιον εἶναι πεπεισμένη, καὶ τοῦτο μέχρι τῶν ἐσχάτων, πῶς ἂν ἄργυρον, ἢ χρυσοῦν, ἢ ἄλλο τι τῶν κάτω συρομένων ἀγαπήσειε; καὶ ἀποδέξεται; ταῦτα δέ μοι καὶ περὶ τῆς δοξῆς εἰρήσθω. ἀλλ' οὐδὲ τὸ καθεκτικώτατον χρῆμα, τὰς φροντίδας λέγω, ἀντιπίπτει τῷ λόγῳ. περὶ τίνος γὰρ φροντιεῖ; ὁ πρὸς μηδὲν τῶν ἐνθάδε παθαινόμενος, καὶ στρεφόμενος; τὸ γὰρ φροντιδῶν νέφος, ἀπὸ τῆς οἶον ἀναθυμιάσεως τῶν γενικωτάτων παθῶν. φιληδονίας λέγω, φιλαργυρίας, καὶ φιλοδοξίας συνίσταται· ὡς ὅγε τούτων ἐλεύθερος, καὶ φροντιδὸς ἀλλότριος. ἀλλ' οὐδ' ἡ φρόνησις ἕτερον εἶναι τῆς σοφίας πεπιστευμένη· καὶ τὸ κράτιστον οὐσα τῶν πρὸς τὰ ἄνω φερόντων, τοῖς εἰρημένοις ἐλλείπει. Ἰὴ μὲν γὰρ τῶν ἀρετῶν ἐπιστήμη, συμπεριέχεται καὶ ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τούναντίου ἀκριβεστάτη διάκρισις. ὧν προὔργου φρόνησις δεῖται. τρόπους δὲ χρήσεως καὶ πάλης, ἢ πείρα καὶ ἢ πρὸς τὸ σῶμα πάλῃ διδάξει. ὁ δὲ τοῦ φόβου λόγος, οὐκ ἐκλείπει τῷ λόγῳ. ὅσῳ γὰρ μείζων ὁ ἔρωσ, καὶ ὁ φόβος συναύξεται· τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ. ὅση ἐλπίς πρὸς τὸ τυχεῖν, ὁ μᾶλλον οἶδε δάκνειν τοὺς τετρωμένους, ἢ μυρίων κολάσεων ἀπειλαί. τὸ γὰρ αὐτοῦ τυχεῖν μακαριώτατον, τοσοῦτος ὁ φόβος ἀποτυχεῖν, ὅπερ ἐστὶν ἀθλιώτατον. ἵνα δὲ καθ' ὁδὸν ἡμῖν ὁ λόγος καὶ ἄλλως προῆ, ληπτέον ἀπὸ τοῦ τέλους. οὕτω γὰρ δοκεῖ πᾶν τὸ γενόμενον ἀπὸ τοῦ οἰκείου τέλους, τὴν τε τῶν μερῶν διάκρισιν, καὶ τὴν τούτων τάξιν λαμβάνειν τὸ τοίνυν τέλος τῆς ζωῆς ἡμῶν, μακαριότης ἐστίν, ὅτ' αὐτὸν ἐστὶν εἰπεῖν, καὶ

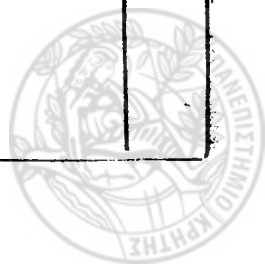
βασιλείαν οὐρανῶν, ἢ Θεοῦ. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι τὸ ὄραν μόνον τὴν βασιλικωτάτην εἰπεῖν τριάδα, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο, καὶ τὴν θείαν δέχεσθαι ἐπιρροήν, καὶ οἶονεῖ, πάσχειν τὴν θέωσιν. καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ἐνδεώς τε καὶ ἀτελές, τῇ ἀναπληροῦσθαί τε, καὶ τελειοῦσθαί ἐπιρροῇ. καὶ τοῦτό ἐστι τῶν νοερῶν ἢ τροφή, ἢ τοῦ ἐνδεοῦς ἀναπλήρωσις διὰ τῆς θείας ἐκείνης ἐπιρροῆς. καὶ ἐστὶ κύκλος τίς αἰδῖος, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχόμενος, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγων. ὅσον γὰρ νοεῖ, καὶ ἐφέεται. καὶ ὅσον ἐφέεται, ἀπολαύει. ὅσον δ' ἀπολαύει, πρὸς τὸ νοεῖν πάλιν ῥώννυται, καὶ αὐθις ἄρχεται τῆς ἀκινήτου κινήσεως. εἴτ' οὖν τῆς ἀκινήτου ἀκινήσιας. τὸ μὲν οὖν τέλος, ὅσον ἡμῖν ἐφικτόν. τοιοῦτον. ὅπως δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος ἰτέον, σκεπτέον. ταῖς λογικαῖς ψυχαῖς, νοεραῖς οὐσαις οὐσίαις, καὶ μικροῦ τῶν Ἀγγέλων ἀποδεοῦσαις νοῶν, ὁ ἐνταῦθα βίος, ἀθλον ἐστὶ, καὶ ἀγὼν δεδομένος, ὁ ἐν σαρκὶ βίος. ἐπαθλον δὲ ἡ ῥηθεῖσα κατάστασις. δῶρον ὁμοῦ ἀγαθότητος θείας, καὶ δικαιοσύνης ἐπάξιον. τὸ μὲν, ὅτι ἐξ ἰδίων ἰδρώτων δοκεῖ τούτων τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν. τὸ δ' ὅτι πάντα πόνον ἢ ἀπειρόδωρος δυνάμεις ὑπερβαίνει. ἄλλως θ' ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι τε τὸ ἀγαθόν, καὶ πρᾶξιαι, αὐτοῦ ἐστὶ δῶρημα. τίς οὖν ὁ ἐνταῦθα ἀγὼν; ψυχὴ λογικὴ, ζῶνδαι συνέζευκται σώματι, γῆθεν τὴν ὑπαρξίν ἔχοντι, καὶ πρὸς τὰ κάτω βρῖθοντι. οὕτω δὲ πρὸς αὐτὴ ἀνακέκρῃται, ὡς ἐν ἐκ τῶν δύο γίνεσθαι τούτων ψυχῆς καὶ σώματος τῶν ἐναντιωτάτων. οὐκ ἐπακολουθούσης τροπῆς, ἢ συγχύσεως τῶν μερῶν ἀπαγε, ἀλλ' ἐκ δύο τῶν κατὰ φύσιν φερόντων, μίαν ὑπόστασιν γίνεσθαι ἐν δυσὶ τελείαις ταῖς φύσεσιν. οὕτω γοῦν διφυῆς τι γενόμενον τὸ μίκτον τοῦτο ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ἐκατέρας φύσεως παρὰ μέρος τὰ οἰκεία πέφυκεν ἐνεργεῖν. καὶ τῷ μὲν σώματι προσφυῆς, τὸ τῶν ὁμοίων ἐφίεσθαι. ὁ ἔρωσ γὰρ οὗτος φυσικὸς τοῖς οὔσι πρὸς τὰ ὅμοια, ὡς δῆθεν βοηθουμένου τοῦ εἶναι, ὑπὸ τῆς τῶν ὁμοίων συνουσίας, καὶ τὸ ἀπολαύειν αὐτῶν διὰ τῆς αἰσθησεως. ἐτίτε βαρεῖ ὄντι φίλον ἢ ἄνεσις. τῇ μὲν δὴ ζῶνδαι φύσει, προσφυῇ καὶ ἐράσμια ταῦτα. τῇ δὲ λογικῇ ψυχῇ καθὼ νοερά οὐσίαι, φυσικότε καὶ ὀρεκτά, ταῦτα δὴ τὰ νοητά. καὶ τούτων ἀπολαύειν, κατὰ τὸν οἰκείον τρόπον. πρὸ πάντων δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὁ πρὸς Θεὸν ἔρωσ αὐτῇ φυσικῶς ἐνεργεῖται. καὶ βούλεται μὲν

ἀπολαύειν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων νοη-
τῶν, οὐ δύναται δὲ ἀνεμποδίστως τοῦτο
ποιεῖν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἄνθρωπος ἀνεμπο-
δίστως, ὡς περ διὰ τῆς αἰσθήσεως τῶν αἰ-
σθητῶν, οὕτω δὴ τῶν νοητῶν διὰ τοῦ νοῦ,
ἀντιλαμβάνεσθαι τε, καὶ ἀπολαύειν ἡδύνατο,
χρεῶν δὲ ἦν ἐκείνῳ, τὸ μὴ τοῖς χείροσιν,
ἀλλὰ τοῖς κρείττους ἐνασχολεῖσθαι. ἀμφο-
τερα γὰρ δυνάμενος ἐπ' αὐτῷ ἦν, εἴτε
τοῖς νοητοῖς συνεῖναι διὰ τοῦ νοῦ. εἴτε τοῖς
αἰσθητοῖς διὰ τῆς αἰσθήσεως. λέγω δέ, οὐχ
ὅτι οὐκ ἔχρην τὸν Ἀδὰμ αἰσθήσει κεχρησθαι.
οὐ γὰρ μάτην αὐτῷ περιέκειτο τὸ σῶμα.
ἀλλ' ὅτι τῶν αἰσθητῶν ἐντροφᾶν, οὐκ ἔ-
χρην. ἀλλὰ τῆς καλλονῆς ἀντιλαμβανό-
μενον τῶν κτισμάτων, πρὸς τὸ αἴτιον ἀνα-
τρέχειν ἔδει. καὶ τούτου κἀντεῦθεν κατα-
τροφᾶν μετὰ θαύματος. διπλᾶς ἔχοντα τὰς
ἀφορμὰς τοῦ θαυμάζειν τὸν κτίσαντα. οὐ-
μὴν δὲ, τοῖς αἰσθητοῖς προσπαγῆναι, καὶ
ταῦτα θαυμάζειν, οὐ τὸν ποιήσαντα, τοῦ
νοητοῦ κάλλους ἀφέμενον. ὁ μὲν οὖν Ἀδὰμ
οὕτως. ἐπεὶ δὲ κακῶς ἐκεῖνος τῇ αἰσθήσει
χρησάμενος, τὸ αἰσθητὸν ἐθαύμαζε κάλλος,
ώραίου δόξαντος αὐτῷ τοῦ καρποῦ πρὸς ὄ-
ρασιν, καὶ καλοῦ εἰς βρώσιν, οὐ γευσάμενος,
ἀφήκε τὴν ἀπόλαυσιν τῶν νοητῶν. ἐντεῦ-
θεν ὁ δίκαιος κριτῆς, ὧν αὐτὸς κατεφρόνη-
σε, τῆς θεωρίας φημί τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ὄν-
των, ἀνάξιον ἑαυτὸν κρίνας, ἀφείλετο αὐ-
τόν. θέμενος σκότος ἀποκρυφῆν, αὐτοῦ, καὶ
τῶν ἁγίων οὐσιῶν. οὐκ ἔδει γὰρ τοῖς βεβή-
λοις ἀνεῖσθαι τὰ ἅγια. ὧν δ' ἠράσθη, τού-
των συνεχώρησε τὴν ἀπόλαυσιν. αἰσθήσει
ζῆν ἑάσας, καὶ μικροῖς νοῶς ἴχνησιν. ἐντεῦ-
θεν ἡμῖν ὁ πρὸς τὰ τῆ δε ἀγών, βαρύτερος
γέγονεν, οὐ γὰρ ἐπ' ἐξουσίας ἀπολαύειν τῶν
νοητῶν, ὡς περ τῶν αἰσθητῶν τῇ αἰσθήσει,
καθάπερ εἴρηται. εἰ καὶ διὰ τοῦ βαπτίσμα-
τος ὅτι μάλιστα βοηθούμεθα, καθαιρόμενοι,
καὶ ὑψούμενοι. πλὴν ὡς ἐφικτὸν ἡμῖν, τού-
τοις ἐνασχολεῖσθαι χρῆ, οὐ τοῖς αἰσθητοῖς.
κάκεινα θαυμάζειν καὶ βούλεσθαι. τῶν δ'
αἰσθητῶν μηδὲν καθ' αὐτὸ θαυμάσαι, μὴ δ'
ἀπολαῦσαι θελήσει. τῶν γὰρ οὐδὲνα πρὸς
τὰ νοητὰ λόγον ἔχειν δοκεῖ. ὅσῳ δὲ τῆς
οὐσίας ἡ οὐσία, τοσοῦτω καὶ τοῦ κάλλους
τὸ κάλλος θαυμασιώτερον. τοῦ καλλίωνος
δέ τὸ αἰσχίον, καὶ τοῦ τιμιωτέρου τὸ ἀτι-
μώτερον ποθῆσαι, ποῖαν οὐχ ὑπερβάλλει
παραπληξίαν; καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν αἰ-
σθητῶν τε, καὶ νοητῶν κτισμάτων ἀμφοῖν.

τί δ' ἂν εἴποις περὶ τοῦ ὑπὲρ ταῦτα, ὅταν
καὶ τούτου τὴν ἄμορφον ὕλην καὶ ἀκαλλῆ
προτιθέαμεν; οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ ἀγών, τὸ
προσέχειν ἑαυτοῖς μετ' ἀκριβείας, ἵνα τῶντε
νοητῶν αἰ ἀπολαύωμεν. πρὸς αὐτὰ καὶ
νοῦν, καὶ ἔρεξιν ἀνατείναντες, μηδέποτε
ὑπὸ τούτων κλαπῶμεν τῶν αἰσθητῶν,
ὑποσπασθέντες πρὸς αὐτὸ διὰ τῆς αἰσθή-
σεως, ὡς θαυμάσαι αὐτὸ καθ' αὐτό. ἀλλ'
εἴτι χρῆ καὶ αἰσθήσει χρῆσασθαι, διὰ τοῦτο
χρηστέον, ἵνα ἐκ τῶν κτισμάτων τὸν κτί-
στην καταλαμβάνωμεν. ἐν αὐτοῖς ὄρωντες
ἐκεῖνον, ὡς ἐν ὕδασι ἥλιον. ἐπειδὴ εἰκόνες
εἰσὶν ἐν τοῖς οὐσι τοῦ πρώτου πάντων αἰ-
τίου. κατὰ τὸ αὐτοῖς χρηστέον. τὸ μὲν οὖν
κατόρθωμα τοῦτο ἐστίν. ὅπως δὲ τοῦτο
κατορθωτέον, σκεπτέον· εἴρηται γὰρ, ὅτι
τὸ σῶμα ἀπολαύειν ἐφέται τῶν οικείων διὰ
τῆς αἰσθήσεως. ὅπερ ἐναντίον ἐστὶν τῇ
προθέσει τῆς ψυχῆς, καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἔρω-
ται, μᾶλλον ἐφέται. πρὸς τοῦτο τοῖνον
πεφρόντιστο τῇ ψυχῇ, τὸ πάσαις αἰσθήσει
χαλινὸν ἐπιτιθεῖναι, ἵνα μὴ τῶν αἰσθητῶν
ἀπολαύσωμεν ὡς εἴρηται. ἐπεὶ δὲ μᾶλλον
ἔρωμένον τὸ σῶμα, μᾶλλον ὄρμα, μᾶλλον
δὲ ὄρμων δυσκἀθεκτον γίνεται, ἐσπούδασται
τῇ ψυχῇ ἢ αὐτοῦ νέκρωσις διὰ νηστείας,
ἀγρυπνίας, στάσεως, χαμεινείας, ἀλουσίας,
καὶ πάσης ἄλλης κακοπαθείας. ἵνα κατα-
μαράνασα τὴν δύναμιν αὐτοῦ, εὐήνιον ἔχη
καὶ εὐπειθές, πρὸς τὰς ἑαυτῆς πράξεις τὰς
νοεράς. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ προκειμένον εἰς
κατόρθωσιν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα, εὐξασθαι μὲν
ῥᾶστον, ποιῆσαι δὲ δυσχερές, καὶ πολλαπλά-
σιά ἐστι τῶν κατορθωμάτων τὰ σφάλματα,
κἀν πάνυ προσέχη τις, ποικνὰ τῆς αἰσθή-
σεως ὑποκλεπτούσης. Τρίτον ἐπινενόηται
φάρμακον, ἢ προσευχή, καὶ τὸ δάκρυον. ἢ
μὲν γὰρ προσευχή, εὐχαριστίαν ἔχει τῶν
δεδομένων ἀγαθῶν, καὶ αἰτησιν τῆς τε τῶν
σφαλμάτων ἀφέσεως, καὶ δυναμοποιῶ πρὸς
τὸ μέλλον δυνάμεως. ὡς ἄνευ γε τῆς θείας
βοήτης, καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται, οὐδὲν
ἂν κατορθώσοι ψυχῇ. ἔτιτε ἐνωσιν πρὸς τὸν
ποθούμενον, καὶ ἀπόλαυσιν, καὶ τῆς βουλη-
τικῆς δυνάμεως πρὸς ἐκεῖνον νεῦσιν ὀλικήν.
ὁ τοῦ κατορθώματος μέρος ἦν τὸ κράτιστον.
τὸ πείσαι τὴν βούλησιν ταῦτα βούλεσθαι,
ὡς οἶόν τε σφόδρα. τὸ δὲ δάκρυον, πολλὴν
ἔχει τὴν δύναμιν. ὑπὲρ τε γὰρ τῶν ἐσφαλ-
μένων, ἰλεοῦται τὸν δεσπότην, καὶ τὰς
προσγενομένας ἡμῖν ἀπὸ τῆς αἰσθητῆς ἡδο-

νῆς κηλίδας καθαίρει, καὶ πρὸς τὰ ἄνω πτεροὶ τὴν ἕρεξιν ταῦτα μὲν οὕτως. τὸ μὲν οὖν κατόρθωμα, ἢ τῶν νοητῶν θεωρία καὶ πόθησις παντελής. διὰ δὲ τούτου ἢ τῆς σαρκὸς δουλαγωγίαις, ἢς μέρη, καὶ νηστεία, καὶ σωφροσύνη, καὶ ἕτερα. πάντα δι' ἕτερον ἐπιτηθευόμενα. διὰ δὲ ταῦτα, καὶ μετὰ τούτων ἢ προσευχῇ. ἑκάτερον δὲ τούτων εἰς πλείω μέρη διειληπται. ὡσπερ γὰρ αὐτὰ δι' ἄλλα, οὕτω δι' αὐτὰ ἕτερα. μηδεὶς δὲ οἰσθῶ τὴν φιλοδοξίαν, καὶ τὴν φιλαργυρίαν σώματι προσήκειν, ἢ γὰρ φιληδονία, τῷ σώματι μόνῳ, ἢ τις φάρμακον εὗρεν ἀρμόδιον, τὴν τοῦ σώματος κάκωσιν. τὰ δὲ ῥηθέντα δύο, ἀγνοίας ἐστὶ γεννήματα. ἀπειρία γὰρ τῶν ὄντως καλῶν ἢ ψυχῇ, καὶ ἀνεπιστημοσύνη τῶν νοητῶν, τὰ νόθα εἰσποιήσατο. τῷ μὲν πλούτῳ δοκοῦσα παραμυθεῖσθαι τὸ ἐνδεές. ἅμα δὲ καὶ διὰ φιληδονίαν ὁ πλούτος σπουδάζεται, καὶ διὰ φιλοδοξίαν, καὶ καθ' αὐτὸ ὡς ἄλλο τι καλόν. περὶ οὗ φαμέν, ὅτι ἀγνοία τῶν ὄντως καλῶν γίνεται τοῦτο. ἢ δὲ φιλοδοξία, οὐ δι' ἐνδειαν μὲν σωματικὴν, παραμυθεῖται γὰρ οὐδὲν τῶν τοῦ σώματος. ἀπειρία δὲ καὶ ἀγνοία τοῦ πρώτου καλοῦ, καὶ τῆς ἀληθινῆς δόξης, καὶ ταύτης αἰτίον, καὶ συλλήθδην εἰπεῖν, πάντων ῥίζα τῶν κακῶν ἢ ἀγνοία πέφυκεν. οὐκ ἐστὶ γὰρ ὡς δεῖ τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν κατειληφτότα. ὅθεν τε προῆλθεν ἕκαστον, καὶ πῆ καταστρέφει, εἴτα τοῦ οἰκείου τέλους ἀλογήσαντα, πρὸς τὰ γῆινα καταφέρεσθαι. οὐκ ὀρέγεται γὰρ ψυχῇ τοῦ φαινομένου καλοῦ. εἰ δὲ ὑπὸ τῆς ἕξεως τυραννέται. μάλιστα μὲν καὶ τῆς ἕξεως κρατῆσαι δύναται. πλήν, ἀλλ' ὅτε οὕτω ἢ ἕξις

ἦν, δι' ἀγνοίαν ἠπατάτο, ὥστε τῶν μάλιστα πρώτον σπουδάζει δεῖ, καὶ περὶ τῶν ὄντων ὀρθῶς δοξάζει, εἰθ' ἐπομένως πτερῶσαι μὲν τὴν βούλησιν, πρὸς τὸ πρῶτον καλόν. καταφρονῆται δὲ τῶν παρόντων ἀπάντων, καταγρόντα πολλὴν τούτων τὴν ματαιότητα. τί γὰρ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἡμῖν τέλος συμβάλλεται; καὶ ἵνα ἐν βραχεῖ συνέλῳ τὸ πᾶν. ἐν μόνον ἐστὶν ἔργον τῆς λογικῆς ἐν σώματι ψυχῆς, τὸ τοῦ οἰκείου τέλους ἐπιείσθαι. ἐπεὶ δὲ τῆς βουλήσεως ἢ ἐνέργειας, νοήσεως ἄτερ, ἀκίνητός ἐστι. διὰ τοῦτο τὸ νοερῶς ἐνεργεῖν προσλαμβάνομεν. εἴτ' οὖν διὰ τὸ βούλεσθαι τὸ νοεῖν, εἴτε καὶ δι' αὐτό, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι. ἢ καὶ μᾶλλον δοκεῖ. καὶ γὰρ ἡ μακαριότης, ἢς οὐ πρόξενος μόνον, ἀλλὰ καὶ τύπος ἢ ἐνταῦθα τοῦ σπουδαίου ζωῆ, ἀμφοτέρας ἔχει τὰς ἐνεργείας, τὴν τε νόησιν, καὶ ἡδονήν. εἴτ' οὖν ἀμφω αἱ ἐνεργεῖαι, εἴτε θατέρω κυριωτάτη, φιλοσοφείωσαν μὲν οἱ βουλούμενοι. πρὸς δὲ τὸ παρόν, ἀμφω τιθέμεν τὰς ἐνεργείας. ὦν τὴν μὲν θεωρίαν τὴν δὲ πράξιν καλοῦμεν. ἀδύνατον δὲ θατέρω χωρὶς τῆς ἄλλης εὐρίσκεσθαι, ἐπὶ τῶν ἀχρότατων τούτων ἐνεργειῶν. ἐπὶ δὲ τῶν ὑποδεεστέρων, καὶ μετ' ἐκείνας, ἐνδέχεται. ὅσα δὲ τούτων ἐμποδιστικὰ τῶν ἐνεργειῶν, ἢ καὶ πρὸς τὰ ἐναντία ὀρώσι, κκιᾶς κκλοῦμεν. ὅτι δὲ βοηθητικά, ἢ καὶ τῶν ἐμποδιστικῶν ἀπαλλακτικά, ἀρετάς. ἐνεργείας δὲ τὰς μὲν ἀπὸ τῶν ἀρετῶν, κατορθώματα. τὰς δὲ τῶν ἐναντίων, διαπτώματα καὶ ἀμαρτήματα. πάσης δὲ ἐνεργείας εἰδοποιόν, εἴτε πρὸς τὸ χεῖρον, εἴτε πρὸς τὸ βέλτιον, ὁ σκοπὸς ὁ ἀχρότατος ἐν ἐνεργείαν ἴσμεν σύνθετον, ἐκ νοήσεως, καὶ βουλήσεως.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

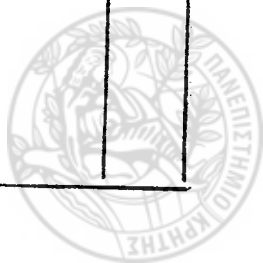
ΜΑΞΙΜΟΥ

ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

Ἐν Ἀγίοις Πατῆρ ἡμῶν Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ἦν ἐπὶ τῆς Βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγώνατου, κατὰ τὸ ἐξῆχστόν ἐβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, ὁ τῆς τῶν Μονοθελητῶν κακοδόξου αἵρεσεως πρώτιστος καθαιρέτης· βασιλείαις δὲ πρότερον ἐνδιαπρέφας αὐλαῖς, καὶ τῷ τοῦ Πρωτασκηρίτου ἀξιώματι τιμημένος, ὕστερον τὰς κοσμικὰς ἀρχὰς καταλιπὼν, πρὸς τοὺς ἀσκητικὸς ἀγῶνας ἐπαποδύεται· τῆς πηγῆς δὲ τῆς σοφίας προσπελάσας τὸ στόμα, καὶ ταῖς ζωνηρῦτοις ἀρδείαις τῶν θείων Γραφῶν διαπαντὸς ποτιζόμενος, ποταμοὺς ὡς ἀληθῶς ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ θείων δογμάτων, καὶ συγγραμμάτων ὀξέβλυσε, πάντα πελαγίζοντας τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα, ὧν καὶ ἡμεῖς τὸ γλυκὺ καὶ νεκρέγεργον ὕδωρ, διὰ τῶν παρόντων τουτωνὶ κεφαλαίων, εἰς τὴν δε τὴν βίβλον μετοχετεύσαντες, παροθήκαμεν τοῖς τῷ καλῷ δίψει τῆς σοφίας συνεχόμενοις, ἵνα πίνοντες ἐξ αὐτοῦ δαψιλῶς, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ διψήσωσιν. ἐν τούτοις καὶ γὰρ ἡ τῆς ἱεράς, καὶ θεοποιου ἀγάπης γνῶσις, καὶ ἐργασία φιλοσοφεῖται· ἡ τῆς ὑψηλῆς Θεολογίας ἀπταιστος δόξα

κρατύνεται· τὸ περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ λόγου μυστήριον εὐσεβῶς ἀναπτύσσεται· ἡ τῶν θεοειδῶν ἀρετῶν πρακτικὴ θεωρία ἐπισημῶνως τρανολογεῖται· καὶ ἡ τῶν ἀντικειμένων αὐταῖς κακιῶν, καὶ παθῶν βδελυκτὴ στηλιτεύεται συμμορία, καὶ συνελόντα φάναι· ἐν αὐτοῖς ἡ τῶν ἡθῶν διακοσμησις διαλάμπει, καὶ πολλῶν καὶ διαφορῶν ψυχωφελῶν ὑποθέσεων ἀποταμιεύονται ὑποθήκαι, δι' ὧν ἂν τις βραδίως, κακίας πάσης ἀπαλλαγεί, καὶ τῶν ἀρετῶν ἐν ἔξει γενόμενος, οὐρανοπολίτης γενέσθαι ἰσχύσει, καὶ τῆς θείας δόξης ἐπιτειχεῖν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἡ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν ἐξηγητικὴ ἀνάπτυξις, ὡς πολλῶν τῶν ἄλλων ὑπερέχουσα, καὶ πολλὴν τὴν ὠφέλειαν τοῖς ἀναγινώσκουσι προμνηστεύουσα, προστετέθη τοῖς κεφαλαίοις. Τούτου δὲ τοῦ θείου Πατρὸς καὶ ὁ σοφὸς μνημονεύει Φώτιος, ἀναγνώσει ρημά. σελ. 251. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σχοινοτενῆς τε ταῖς περιόδοις, καὶ χαίρων ὑπερβατοῖς, ἐνακμάζωντε ταῖς περιβολαῖς, καὶ κυριολογεῖν οὐκ ἐσπουδασμένος.... Πλὴν εἴ τιτι φίλον, ἀναγωγαῖς, καὶ θεωραῖς τὸν νοῦν ἀνελίσειν, οὐκ ἂν προικιλωτέρας, οὐδ' ἐσπουδασμέναις μάλλον, ἢ ταύταις περιτύχοι.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΜΑΞΙΜΟΥ

ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

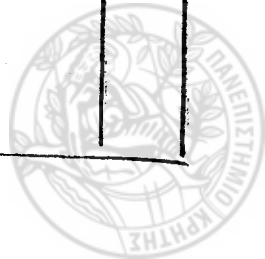
Π Ε Ρ Ι Α Γ Α Π Η Σ

ΠΡΟΣ ΕΛΠΙΔΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

Δού πρὸς τῷ περὶ ἀσκητικοῦ βί-
ου λόγῳ, καὶ τὸν περὶ ἀγάπης
πέπομφα λόγον τῆ σῆ ὁσιότητι
Πάτερ Ἐλπίδιε· ἐν ἰσαριθμοῖς κε-
φαλαίων τῶν τεσσάρων Ἁγίων
Εὐαγγελίων ἑκατοντάσιν οὐδὲν μὲν
ἴσως ἄξιον τῆς σῆς προσδοκίας, τῆς
δέ γε ἡμετέρας δυνάμεως οὐκ ἔ-
λαττον. πλὴν γινωσκέτω ἡ σῆ ἀγιωσύνη,
ὅτι οὐδὲ ταῦτα, τῆς ἐμῆς εἰσὶ γεώργια δια-
νοίας· ἀλλὰ τοὺς τῶν Ἁγίων Πατέρων δι-
ελθῶν λόγους, κακείθεν τὸν εἰς τὴν ὑπόθε-
σιν συντείνοντα νοῦν ἀναλεξάμενος, καὶ ἐν
ὀλίγοις πολλὰ κεφαλαιωδέστερον συναγα-
γών, ἵνα εὐσύνοπτα γένωνται διὰ τὸ εὐμνη-
μόνευτον, ἀπέστειλα τῆ σῆ ὁσιότητι· παρα-
καλῶν εὐγνωμόνως ἀναγινώσκειν, καὶ μόνην
θηρεύειν τὴν ἐν αὐτοῖς ὠφέλειαν, τὸ δὲ ἀ-
καλλῆς τῶν λέξεων παραβλέπειν. καὶ εὐ-
χεσθαι ὑπὲρ τῆς ἐμῆς μετριότητος, καὶ
πάσης πνευματικῆς ὠφελείας ἐρήμου. Πα-
ρακαλῶ δὲ καὶ τοῦτο, μὴ εἰς ὄχλησιν ἡγεῖ-

σθαι τὰ εἰρημένα. Ἐπιταγὴν γὰρ πεπλή-
ρωκα· λέγω δὲ τοῦτο· ἐπειδὴ οἱ λόγοις ἐν-
οχλοῦντες, πολλοὶ ἐσμέν σήμερον· οἱ δὲ ἔρ-
γοις παιδεύοντες, ἢ καὶ παιδευόμενοι, πάνυ
εἰσὶν ὀλίγοι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐμπόνως ἐκάστῳ
προσέχειν τῶν κεφαλαίων. οὐ πάντα γὰρ
πᾶσιν· ὡς οἶμαι· εἰσὶν εὐληπτα, ἀλλὰ καὶ
πολλῆς τὰ πολλὰ τοῖς πολλοῖς δεόμενα
τῆς συνεξετάσεως, εἰ καὶ δοκεῖ ἀπλούστε-
ρον εἰρῆσθαι. ἴσως γὰρ ἄντι φανείη χρήσι-
μον τῆ ψυχῇ ἐξ αὐτῶν ἀνακαλυπτόμενον,
ἀναφανήσεται δὲ πάντως, Θεοῦ χάριτι, τῷ
ἀπεριέργοις ἐννοίαις, καὶ μετὰ φόβου Θεοῦ,
καὶ ἀγάπης ἀναγινώσκοντι. τῷ δὲ μὴ ὠφε-
λείας χάριν πνευματικῆς ἐντυγχάνοντι, ἢ
τούτῳ τῷ πονήματι, ἢ καὶ ἄλλῳ τῷ οἴφ-
δηποτε, ἀλλὰ τοῦ λέξεις θηρεύειν, πρὸς τὸ
κακίξειν τὸν συγγραψάμενον, ἵνα ἑαυτὸν ἐ-
κείνου δῆθεν, ὡς αἰηματίας, σοφώτερον πα-
ραττήτη, οὐδὲν ὠφέλιμον οὐδαμῶθεν οὐδέπο-
τε ἀναφανήσεται.

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΠΡΩΤΗ

ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

- α'. Γάπη μὲν ἐστὶ, διάθεσις ψυχῆς ἀγαθῆ, καθ' ἣν οὐδὲν τῶν ὄντων, τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως προτιμᾷ. ἀδύνατον δὲ εἰς ἕξιν ταύτης ἔλθειν τῆς ἀγάπης, τὸν πρὸς τι τῶν ἐπιγείων ἔχοντα προσπάθειαν.
- β'. Ἀγάπην μὲν, τίκτει ἀπάθεια, ἀπάθειαν δέ, ἢ εἰς Θεὸν ἐλπίς, τὴν δὲ ἐλπίδα, ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία· ταύτας δέ, ἢ περιεκτικὴ ἐγκράτεια, ἐγκράτειαν δέ, ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, τὸν δὲ φόβον ἢ εἰς Θεὸν πίστις.
- γ'. Ὁ πιστεύων τῷ Κυρίῳ, φοβεῖται τὴν κόλασιν. ὁ δὲ φοβούμενος τὴν κόλασιν, ἐγκρατεύεται ἀπὸ τῶν παθῶν. ὁ δὲ ἐγκρατεύμενος ἀπὸ τῶν παθῶν, ὑπομένει τὰ θλιβερά. ὁ δὲ ὑπομένων τὰ θλιβερά, ἔξει τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα. ἢ δὲ εἰς Θεὸν ἐλπίς, χωρίζει πάσης γήινης προσπαθείας τὸν νοῦν· ταύτης δὲ ὁ νοῦς χωρισθεὶς, ἔξει τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην.
- δ'. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων προτιμᾷ τὴν γνώσιν αὐτοῦ, καὶ ἀδιαλείπτως διὰ τοῦ πόθου, ταύτη προσκαρτερεῖ.
- ε'. Εἰ πάντα τὰ ὄντα διὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὸν Θεὸν γέγονε, κρείττων δὲ ὁ Θεὸς τῶν δι' αὐτοῦ γεγονότων, ὁ καταλιμπάνων τὸν Θεόν, καὶ τοῖς χείροσιν ἐνασχολούμενος, δεικνύσιν ἑαυτὸν προτιμῶντα τοῦ Θεοῦ τὰ δι' αὐτοῦ γεγονότα.
- ς'. Ὁ τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ τὸν νοῦν ἔχων προσηλωμένον, πάντων τῶν ὄρωμένων, καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὡς ἀλλοτρίου, καταφρονεῖ.
- ζ'. Εἰ κρείττων τοῦ σώματος ἢ ψυχῆ, καὶ κρείττων τοῦ κόσμου ἀσυγκρίτως ὁ κτίσας αὐτὸν Θεός, ὁ προτιμῶν τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντα κόσμον, οὐδὲν τῶν εἰδωλολατρῶντων διηνήνοχεν.
- η'. Ὁ τὸν νοῦν τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης καὶ προσεδρίας ἀποχωρίσας, καὶ τινι τῶν αἰσθητῶν προσεδεμένον ἔχων, οὗτός ἐστιν ὁ προτιμῶν τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ κτίσαντος Θεοῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα.
- θ'. Εἰ ἡ ζωὴ τοῦ νοῦ, ὁ φωτισμὸς ἐστὶ τῆς γνώσεως, τοῦτον δὲ ἢ εἰς Θεὸν ἀγάπη τίκτει, καλῶς οὐδὲν τῆς θείας ἀγάπης εἴρηται μείζον.
- ι'. Ὅταν τῷ ἔρωτι τῆς ἀγάπης πρὸς Θεὸν ὁ νοῦς ἐκδημῇ, τότε οὔτε τινος τῶν ὄντων παντάπασιν ἐπαισθάνεται. ὑπὸ γὰρ τοῦ θείου καὶ ἀπείρου φωτὸς καταλαμπόμενος, ἀναίσθητεῖ πρὸς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα, καθάπερ ὀφθαλμὸς πρὸς τοὺς ἀστέρας, τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.
- ια'. Πᾶσαι μὲν αἱ ἀρεταὶ συνεργοῦσι τῷ νῷ πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα, πλεον δὲ πάντων ἡ καθαρὰ προσευχὴ· διὰ ταύτης γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν πτερούμενος, ἔξω γίνεται πάντων τῶν ὄντων.
- ιβ'. Ὅταν διὰ τῆς ἀγάπης ὑπὸ τῆς θείας γνώσεως ὁ νοῦς ἀρπαγῇ, καὶ ἔξω γενόμενος τῶν ὄντων, τῆς θείας ἐπαισθάνηται ἀπειρίας, τότε κατὰ τὸν θεῖον Ἡσαΐαν ὑπὸ ἐκπλήξεως εἰς συναίσθησιν ἔλθων τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, μετὰ διαθέσεως λέγει τὰ τοῦ προφήτου ῥήματα, ὡς τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ κατοικῶ, καὶ τὸν βασιλέα Κύριον Σαββαῶθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.
- ιγ'. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, οὐ δύναται μὴ καὶ πάντα ἄνθρωπον ὡς ἑαυτὸν ἀγαπῆσαι, εἰ καὶ πρὸς τὰ πάθη δυσχεραίνει τῶν μήπω κεκαθαρμένων· διὸ καὶ τὴν διάρθρωσιν, ἀμετρήτῳ καὶ ἀνεκλαλήτῳ χαίρει χαρᾷ.
- ιδ'. Ἀκάθαρτός ἐστι ψυχῆ, λογισμῶν, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ μίσους πεπληρωμένη.
- ιε'. Ὁ ἴχνος μίσους βλέπων ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ διὰ οἰονδήποτε πταίσμα πρὸς τὸν οἰονδήποτε ἄνθρωπον, ἀλλότριος τυγχάνει πάνπαν τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης. διότι ἢ εἰς

- Θεὸν ἀγάπη, τοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον μίσους παντελῶς οὐκ ἀνέχεται.
- 15'. Ὁ ἀγαπῶν με, φησὶν ὁ Κύριος, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ὁ οὖν μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, τὴν ἐντολὴν οὐ τηρεῖ ὁ δὲ τὴν ἐντολὴν μὴ τηρῶν, οὐδὲ τὸν Κύριον ἀγαπῆσαι δύναται.
- 16'. Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς πάντα ἄνθρωπον ἐξίστου ἀγαπῆται δύναται.
- 17'. Μακάριος ἄνθρωπος, ὁ μηδενὶ πράγματι φθαρτῶ ἢ προσκαίρῳ προσκείμενος.
- 18'. Μακάριος ὁ νοῦς, ὁ πάντα τὰ ὄντα περὰσας, καὶ τῆς θείας ὠραιότητος ἀδιαλείπτως κατατρυφῶν.
- 19'. Ὁ πρόνοιαν τῆς σαρκὸς εἰς ἐπιθυμίαν ποιούμενος, καὶ μνησικακίαν διὰ πρόσκαιρα πρὸς τὸν πλησίον ἔχων, ὁ τοιοῦτος λατρεύει τῇ κτίσει, παρὰ τὸν κτίσαντα.
- 20'. Ὁ ἀνῆδονον καὶ ἄνοσον τὸ σῶμα διατηρῶν, σύνδουλον αὐτὸ ἔχει πρὸς τὴν τῶν κρειπτόνων ὑπηρεσίαν.
- 21'. Ὁ φεύγων πάσας τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, πάσης ὕλης κοσμικῆς ἑαυτὸν ἀνώτερον καθίστησιν.
- 22'. Ὁ τὸν Θεὸν ἀγαπῶν, καὶ τὸν πλησίον πάντως ἀγαπᾷ· ὁ δὲ τοιοῦτος χρήματα τηρεῖν οὐ δύναται, ἀλλ' οἰκονομεῖ θεοπρεπῶς, ἐκάστῳ τῶν δεομένων παρέχων.
- 23'. Ὁ κατὰ μίμησιν Θεοῦ τὴν ἐλεημοσύνην ποιούμενος, οὐκ οἶδε διαφορὰν πονηροῦ καὶ ἀγαθοῦ, δικαίου καὶ ἀδίκου, ἐν τοῖς τοῦ σώματος ἀναγκαίοις, ἀλλὰ πᾶσαν ἐξ Ἰσοῦ κατὰ τὴν χρεῖαν διαέμει, εἰ καὶ προτιμᾷ διὰ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν τοῦ φαύλου τὸν ἐνάρετον.
- 24'. Ὡς περ ὁ Θεὸς φύσει ὦν ἀγαθὸς καὶ ἀπαθής, πάντας μὲν ἐξ Ἰσοῦ ἀγαπᾷ ὡς ἔργα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν μὲν ἐνάρετον δοξάζει, ὡς καὶ τὴν γνῶσιν οἰκειούμενον, τὸν δὲ φαῦλον δι' ἀγαθότητα ἐλεεῖ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ παιδεύων ἐπιστέφει· οὕτω καὶ ὁ τῇ γνώμῃ ἀγαθὸς καὶ ἀπαθής, πάντας ἀνθρώπους ἐξ Ἰσοῦ ἀγαπᾷ, τὸν μὲν ἐνάρετον, διὰ τε τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν, τὸν δὲ φαῦλον, διὰ τε τὴν φύσιν, καὶ τὴν συμπάθειαν ἐλεῶν ὡς ἄφρονα, καὶ ἐν σκότει διαπορευόμενον.
- 25'. Οὐ μόνον διὰ μεταδόσεως χρημάτων ἢ διαθέσεως τῆς ἀγάπης γνωρίζεται, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον διὰ μεταδόσεως λόγου, καὶ σωματικῆς διακονίας.
- 26'. Ὁ τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων γνη-
- σίως ἀποταξάμενος, καὶ τῷ πλησίον διὰ τῆς ἀγάπης ἀνυποκρίτως δουλεύων, παντὸς πάθους ταχέως ἐλευθεροῦται, καὶ τῆς θείας ἀγάπης, καὶ γνώσεως μέτοχος καθίσταται.
- 27'. Ὁ τὴν θείαν ἀγάπην ἐν ἑαυτῷ κτησάμενος, οὐ κοπιᾷ κατακολουθῶν ὀπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰερεμίαν· ἀλλὰ πάντα πόνον, ὄνειδισμόν τε, καὶ ὕβριν φέρει γενναίως, μηδενὶ τὸ σύνολον κακὸν λογιζόμενος.
- 28'. Ὅταν ὕβρισθῆς παρὰ τινος, ἢ ἐν τινι ἐξουδενωθῆς, τότε πρόσεχε ἀπὸ τῶν λογισμῶν τῆς ὀργῆς, μὴ σε τῆς ἀγάπης διὰ τῆς λύπης χωρίσαντες, ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ μίσους καταστήσωσιν.
- 29'. Ὅταν ἐφ' ὕβρει ἢ ἀτιμίᾳ πονήσῃς, γίνωσκε σεαυτὸν μεγάλως ὠφεληθέντα, τῆς κενοδοξίας διὰ τὴν ἀτιμίαν ἀπὸ σοῦ ἐκβληθείσης.
- 30'. Ὡς περ μνήμη πυρὸς οὐ θερμαίνει τὸ σῶμα, οὕτω πίστις ἄνευ ἀγάπης οὐκ ἐνεργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τὸν τῆς γνώσεως φωτισμόν.
- 31'. Ὡς περ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸν ὕγια ὀφθαλμὸν εἰς ἑαυτὸ ἐφέλκεται· οὕτω καὶ ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ τὸν καθαρὸν νοῦν φυσικῶς διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς ἑαυτὴν ἐπισπᾶται.
- 32'. Νοῦς ἐστὶ καθαρὸς, ὁ ἀγνοίας χωρισθείς, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου φωτὸς καταλαμπόμενος.
- 33'. Ψυχὴ ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παθῶν ἐλευθερωθεῖσα, καὶ ὑπὸ τῆς θείας ἀγάπης ἀδιαλείπτως εὐφραينوμένη.
- 34'. Πάθος ἐστὶ ψεκτόν, κινήσις ψυχῆς παρὰ φύσιν.
- 35'. Ἀπάθειά ἐστὶν, εἰρηνικὴ κατάστασις ψυχῆς, καθ' ἣν δυσκίνητος γίνεται ψυχὴ πρὸς κακίαν.
- 36'. Ὁ τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης διὰ σπουδῆς κτησάμενος, οὐ μετατίθεται ταύτης, καὶ πειθέτω σε Στέφανος ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητής, καὶ οἱ κατ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τῶν φονευόντων εὐχόμενος, καὶ συγγνώμην παρὰ Θεοῦ ὡς ἀγνοοῦσιν αἰτούμενος.
- 37'. Εἰ τῆς ἀγάπης ἐστὶ τὸ μακροθυμεῖν, καὶ χρηστεύεσθαι, ὁ θυμομαχῶν καὶ πονηρευόμενος, ἀλλότριος δηλονότι τῆς ἀγάπης καθίσταται. ὁ δὲ τῆς ἀγάπης ἀλλότριος, τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἀλλότριος, εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ.
- 38'. Μὴ εἰπητε, φησὶν ὁ θεὸς Ἰερεμίας, ὅτι ναὸς Κυρίου ἐστέ· καὶ σὺ μὴ εἰπησ, ὅτι ἡ

φιλή πίστις ἡ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, δύναται με σῶσαι. ἀμήχανον γὰρ τοῦτο, ἂν μὴ καὶ τὴν ἀγάπην εἰς αὐτὸν διὰ τῶν ἔργων κτήσῃ. τὸ γὰρ φιλῶς πιστεύειν, καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσιν.

μ'. Ἔργον ἀγάπης ἐστὶν ἡ εἰς τὸν πλησίον ἐκ διαθέσεως εὐεργεσία, καὶ μακροθυμία, καὶ ὑπομονή, καὶ τὸ μετὰ ὀρθοῦ λόγου χρῆσασθαι τοῖς πράγμασιν.

μα'. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν οὐ λυπεῖ, οὐδὲ λυπεῖται πρὸς τινα διὰ πρόσκαιρα. μίαν δὲ λύπην καὶ λυπεῖ, καὶ λυπεῖται σωτήριον, ἣν ὁ μακάριος Παῦλος καὶ ἐλυπήθη, καὶ ἐλύπησε τοὺς Κορινθίους.

μβ'. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, Ἀγγελικὸν βίον ἐπὶ γῆς ζῆ, νηστεύων καὶ ἀγρυπνῶν, ψάλλων, καὶ προσευχόμενος, καὶ περὶ παντὸς ἀνθρώπου ἀεὶ καλὰ λογιζόμενος.

μγ'. Εἰ οὐτινὸς τινος ἐπιθυμεῖ, τούτου καὶ τυχεῖν ἀγωνίζεται. πάντων δὲ τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐπιθυμητῶν ἀγαθότερον τὸ θεῖον, καὶ ἐπιθυμητότερον ἀσυγκρίτως. πόσῃν ἄρα σπουδῇ ὀφείλομεν ἐνδείξασθαι, ἵνα τοῦ φύσει ἀγαθοῦ καὶ ἐπιθυμητοῦ τύχωμεν ;

μδ'. Μὴ μολύνῃς τὴν σάρκα σου ἐν αἰσχροῖς πράξεσι, καὶ μὴ μιάνης τὴν ψυχὴν πονηροῖς λογισμοῖς· καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ τὴν ἀγάπην φέρουσα.

με'. Αἰκίζε τὴν σάρκα σου ἀσιτία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ σχολασον' ἀόκνως ψαλμωδία, καὶ προσευχή· καὶ ὁ ἁγιασμὸς τῆς σωφροσύνης ἐπὶ σὲ ἐπελεύσεται τὴν ἀγάπην φέρων.

μς'. Ὁ τῆς θείας καταξιώθεις γνώσεως, καὶ τὸν ταύτης φωτισμὸν διὰ τῆς ἀγάπης κτησάμενος, οὐ ρηπισθήσεται ποτε ὑπὸ τοῦ τῆς κενοδοξίας Πνεύματος. ὁ δὲ ταύτης μήπω καταξιώθεις, εὐχερῶς ὑπ' αὐτῆς φέρεται. ἂν οὖν ὁ τοιοῦτος ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις πρὸς τὸν Θεὸν ἀποβλέψῃ, ὡς δι' αὐτὸν πάντα ποιῶν, ῥαδίως· σὺν Θεῷ, ἐκφεύξεται αὐτήν.

μζ'. Ὁ μήπω τυχῶν τῆς θείας γνώσεως τῆς δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης, μέγα φρονεῖ ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατὰ Θεὸν πραττομένοις, ὁ δὲ ταύτης τυχεῖν καταξιώθεις, μετὰ διαθέσεως λέγει τὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀβραὰμ ῥήματα, ἅπερ ἦνίκα τῆς θείας κατηξιώθη ἐπιφανείας, εἶπεν, ἐγὼ εἶμι γῆ, καὶ σποδός.

μη'. Ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον, συνόμιλον ἀεὶ τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ διὰ τῶν ταύ-

της ἐνθυμημάτων, εἰς τὴν θεῖαν ἀγάπην καὶ εὐχαριστίαν ἐρχεται. μνημονεῦει γὰρ τῆς κατὰ τὸν κόσμον προτέρας διαγωγῆς, καὶ τῶν ποικίλων παραπτωμάτων, καὶ τῶν ἐκ νεότητος συμβάντων αὐτῷ πειρασμῶν, καὶ πῶς πάντων ἐκείνων ἐρρύσατο αὐτὸν ὁ Κύριος, καὶ μετέστησεν ἀπὸ τῆς ἐμπαθοῦς ζωῆς εἰς τὸν κατὰ Θεὸν βίον, καὶ σὺν τῷ φόβῳ προσλαμβάνεται καὶ τὴν ἀγάπην, εὐχαριστῶν ἀεὶ μετὰ ταπεινοφροσύνης πολλῆς τῷ εὐεργέτῃ, καὶ κυβερνήτῃ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Μὴ ῥυπώσης τὸν νοῦν σου, λογισμῶν ἀνεχόμενος ἐπιθυμίας, καὶ θυμοῦ, ἵνα μὴ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς ἐκπεσῶν, τῷ τῆς ἀκηδίας πνεύματι περιπέσης.

Τηνικαῦτα ὁ νοῦς τῆς πρὸς Θεὸν παρηστίας ἐκπίπτει, ὀπηνίκα πονηροῖς, ἢ ῥυπαροῖς λογισμοῖς συνόμιλος γένηται.

Ὁ μὲν ἄφρων ὑπὸ τῶν παθῶν ἀγόμενος, ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ κινούμενος ἐκταράσσεται, φεύγειν ἀλογίστως τοὺς ἀδελφούς ἐπείγεται. ὅτε δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐκθερμαίνεται, μεταμελόμενος αὐτῆς, προστρέχων ἀπαντᾷ. ὁ δὲ φρόνιμος, ἐπ' ἀμφοτέρων τούναντίον ποιεῖ· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ θυμοῦ, τὰς αἰτίας τῆς ταραχῆς ἐκκόψας, τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς λύπης ἑαυτὸν ἀπαλλάττει· ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιθυμίας, τῆς ἀλόγου ὁρμῆς καὶ συντυχίας ἐγκρατεῦεται.

Ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν, μὴ καταλίπῃς τὸ Μοναστήριόν σου· ἀλλὰ φέρε γενναίως τὰ κύματα τῶν λογισμῶν, καὶ μάλιστα τῶν τῆς λύπης καὶ ἀκηδίας. οὕτω γὰρ οικονομικῶς διὰ τῶν θλίψεων δοκιμασθεῖς, ἐξεῖς βεβαίαν τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα, ἂν δὲ καταλιμπάνῃς, ἀδόκιμος καὶ ἀνανδρος καὶ ἄστατος εὐρεθήσῃ.

Ἐὰν θέλῃς τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης μὴ ἐκπεσεῖν, μήτε τὸν ἀδελφὸν ἀφῆς κοιμηθῆναι λυπούμενον κατὰ σοῦ μήτε σὺ κοιμηθῆς λυπούμενος κατ' αὐτοῦ, διαλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἐλθὼν πρόσφερε Χριστῷ, καθαρῶ τῷ συνειδότη, δι' ἕκτενοῦς τῆς εὐχῆς, τὸ δῶρον τῆς ἀγάπης.

Εἰ ὁ πάντα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος ἔχων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχων, οὐδὲν ὠφελεῖται, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, πόσῃν ὀφείλομεν ἐνδείξασθαι σπουδῇν, ἵνα ταύτην κτησώμεθα ;

Εἰ ἡ ἀγάπη, τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται, ὁ φθονῶν τῷ ἀδελφῷ, καὶ λυπού-

μθ'.

ν'.

να'.

νβ'.

νγ'.

νδ'.

νε'.

μενος ἐπὶ τῇ εὐδοκίμῃσιν αὐτοῦ, καὶ σκώμασι χραίνων τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ, ἢ ἐν τινι κακοθηεῖα ἐπιβουλεύων αὐτῷ, πῶς οὐκ ἀλλότριον αὐτὸν τῆς ἀγάπης καθίστησι, καὶ ἔνοχον τῆς αἰωνίου Κρίσεως ;

νς'. Εἰ πλήρωμα νόμου ἢ ἀγάπη, ὁ μνησικακῶν τῷ ἀδελφῷ, καὶ δόλους κατ' αὐτοῦ σκευάζων, καὶ κατευχόμενος αὐτοῦ, ἐπιχαίρων τῷ πτώματι αὐτοῦ, πῶς οὐ παράνομός ἐστι, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως ἄξιός ;

νζ'. Εἰ ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων ἀδελφόν, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον, ὁ δὲ νόμος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν, ἢ ἀγάπη· πῶς τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ὁ καταλαλος οὐκ ἐκπίπτει, καὶ αἷτιος ἑαυτῷ γίνεται κολάσεως αἰωνίου ;

νη'. Μὴ δῶς τὴν ἀκοήν σου τῇ γλώσσει τοῦ καταλάλου, μηδὲ τὴν γλώσσάν σου τῇ ἀκοῇ τοῦ φιλοσόφου, ἠδέως λαλῶν, ἢ ἀκούων κατὰ τοῦ πέλας, ἵνα μὴ ἐκπέσης τῆς θείας ἀγάπης, καὶ ἀλλότριος εὐρεθῆς τῆς αἰωνίου ζωῆς.

νθ'. Μὴ καταδέχου κατὰ πατρός σου λοιδορίας, μηδὲ προθυμοποιήσης τὸν ἀτιμάζοντα αὐτόν, ἵνα μὴ ὀργισθῆ Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις σου, καὶ ἐξολοθρευθῆς σε ἐκ γῆς ζώντων.

ξ'. Ἐπιστόμιζε τὸν καταλαλοῦντα ἐν ἀκοαῖς σου, ἵνα μὴ διπλῆν ἁμαρτίαν σὺν αὐτῷ ἁμαρτάνῃς, καὶ σαυτὸν ὀλεθρίῳ πάθει ἐθίζων, κἀκεῖνον κατὰ τοῦ πλησίον φλυαρεῖν οὐκ ἀνακόπτων.

ξα'. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν (φησὶν ὁ Κύριος) ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς. διὰ τί ταῦτα προσέταξεν ; ἵνα σε μίσους, καὶ λύπης, καὶ ὀργῆς, καὶ μνησικακίας ἐλευθερώσῃ, καὶ τοῦ μεγίστου κτήματος τῆς τελείας ἀγάπης καταξιώσῃ, ἣν ἀμήχανον ἔχειν τὸν μὴ πάντας ἀνθρώπους ἐξ Ἰσου ἀγαπῶντα κατὰ μίμησιν Θεοῦ, τοῦ πάντας ἀνθρώπους ἐξ Ἰσου ἀγαπῶντος, καὶ θέλοντος σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν.

ξβ'. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλ' ὅς τις σε ῥάπισει ἐπὶ τὴν δεξιάν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ τῷ ἀγγαρεύοντί σε μίλιον ἐν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο. διὰ τί ; ἵνα καὶ σὲ ἀόργητον, καὶ ἀτάραχον διαφυλάξῃ καὶ ἄλυπον, κἀκεῖνον διὰ τῆς σῆς ἀνεξικακίας παιδεύσῃ

καὶ ἀμφοτέρους ὡς Πατὴρ ἀγαθὸς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀγάπης ἀγάγῃ.

Πρὸς ἅπερ πράγματα ποτὲ πεπόνθαμεν, τούτων καὶ τὰς φαντασίας ἐμπαθεῖς περιφέρομεν. ὁ οὖν τὰς ἐμπαθεῖς νικῶν φαντασίας, καὶ τῶν πραγμάτων, ὧν αἱ φαντασίαι, πάντως καταφρονεῖ· ἐπειδὴ τοῦ πρὸς τὰ πράγματα πολέμου ὁ πρὸς τὰ μνήμας τοσοῦτόν ἐστι χαλεπώτερος, ὅσον τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτάνειν, τὸ κατὰ διάνοιαν ἐστὶν εὐκοπώτερον.

Τῶν παθῶν, τὰ μὲν ἐστὶ σωματικά, τὰ δὲ ψυχικά· καὶ τὰ μὲν σωματικά, ἐκ τοῦ σώματος ἔχει τὰς ἀφορμὰς· τὰ δὲ ψυχικά, ἐκ τῶν ἐξωθεν πραγμάτων· ἀμφοτέρα δὲ περικόπτει ἀγάπη καὶ ἐγκράτεια, ἡ μὲν τὰ ψυχικά, ἡ δὲ τὰ σωματικά.

Τὰ μὲν τῶν παθῶν, τοῦ θυμικοῦ, τὰ δὲ, τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς τυγχάνει· ἀμφοτέρα δὲ διὰ τῶν αἰσθήσεων κινεῖται· τότε δὲ κινεῖται, ὅτε ἀγάπης ἢ ψυχῆ καὶ ἐγκρατείας ἐκτὸς εὐρίσκειται.

Δυσκαταγώνιστα μᾶλλον τὰ τοῦ θυμικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς πάθη, παρὰ τὰ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ τυγχάνει· διὸ καὶ μετίζον τὸ φάρμακον κατ' αὐτοῦ ἢ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐδόθη.

Πάντα τὰ ἄλλα πάθη, ἢ τοῦ θυμικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, ἢ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μόνον ἐφάπτεται, ἢ καὶ τοῦ λογιστικοῦ, ὡς ἡ λήθη καὶ ἄγνοια. ἡ δὲ ἀκηδία, πασῶν τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων ἐπιδραττομένη, πάντα σχεδὸν ὁμοθυμαδὸν κινεῖ τὰ πάθη διὸ καὶ πάντων τῶν ἄλλων παθῶν ἐστὶ βαρύτερον· καλῶς οὖν ὁ Κύριος τὸ κατ' αὐτῆς φάρμακον δεδωκώς, ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν (λέγει) κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

Μὴ πλήξῃς ποτέ τινα τῶν ἀδελφῶν, παρὰ λόγως μάλιστα, μήποτε μὴ φέρων τὴν θλίψιν ὑποχωρήσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφεύξῃ ποτὲ τὸν ἔλεγχον τοῦ συνειδότος, αἶε σοι λύπην ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς προξενουῦντα, καὶ τῆς θείας παρρησίας τὸν νοῦν ἀπελαύνοντα.

Μὴ ἀνάσχη τῶν σκάνδαλά σοι φερουσῶν ὑπονοιῶν, ἢ καὶ ἀνθρώπων, κατὰ τινων. οἱ γὰρ παραδεχόμενοι σκάνδαλα ἐν οἰκωδήποτε τρόπῳ τῶν κατὰ προαίρεσιν, ἢ παρὰ προαίρεσιν συμβαινόντων, οὐκ ἴσασι τὴν ὁδὸν τῆς εἰρήνης, τὴν φέρουσαν διὰ τῆς ἀγάπης εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ τοὺς ταύτης ἐραστάς.

ξγ'.

ξδ'.

ξε'.

ξς'.

ξζ'.

ξη'.

ξθ'.

6. Οὕτω ἔχει τελείαν τὴν ἀγάπην, ὁ ἔτι ταῖς γνώμαις τῶν ἀνθρώπων συνδιατιθέμενος· οἶον, τὸν μὲν ἀγαπῶν, τὸν δὲ μισῶν. ἢ καὶ αὐτόν, ποτὲ μὲν ἀγαπῶν, ποτὲ δὲ μισῶν, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.
- οα'. Ἡ τελεία ἀγάπη, οὐ συνδιασχίζει τὴν μίαν τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων φύσιν, ταῖς διαφοραῖς αὐτῶν γνώμαις, ἀλλ' εἰς αὐτὴν αἶε ἀποβλεπομένη, πάντας ἀνθρώπους ἐξ Ἰσου ἀγαπᾷ. τοὺς μὲν σπουδαίους, ὡς φίλους, τοὺς δὲ φαύλους, ὡς ἐχθρούς ἀγαπᾷ, εὐεργετοῦσα, καὶ μακροθυμοῦσα, ὑπομένουσα τὰ παρ' αὐτῶν ἐπαγόμενα, τὸ κακὸν τὸ σύνολον μὴ λογιζομένη, ἀλλὰ καὶ πάσχουσα ὑπὲρ αὐτῶν, εἰ καιρὸς καλέσειεν. ἵνα καὶ αὐτοὺς ποιήσῃ φίλους, εἰ οἴοντες εἶδὲ μὴ, τῆς γε ἰδίας διαθέσεως οὐκ ἐκπίπτει, τοὺς τῆς ἀγάπης καρποὺς αἶε ἐξ Ἰσου πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἐνδεικνυμένη· διὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός, Ἰησοῦς Χριστός, τὴν αὐτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ἐνδειξάμενος, ὑπὲρ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἐπαθεν, καὶ πᾶσιν ἐξ Ἰσου τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἐχαρίσατο· εἰ καὶ ἕκαστος ἑαυτόν, εἴτε δόξης, εἴτε κολάσεως, καθίστησιν ἄξιον.
- οβ'. Ὁ μὴ καταφρονῶν δόξης καὶ ἀτιμίας, πλοῦτος καὶ πενίας, ἡδονῆς τε καὶ λύπης, τελείαν ἀγάπην οὕτω ἐκτήσατο· ἢ γὰρ τελεία ἀγάπη οὐ μόνον τούτων καταφρονεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς προσκαίρου ζωῆς τε, καὶ θανάτου.
- ογ'. Ἄκουε τῶν καταξιωθέντων τῆς τελείας ἀγάπης, ποῖα λέγουσι· τίς ἡμᾶς χωρῖσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; θλίψις; ἢ στενοχωρία; ἢ διωγμός; ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται· ὅτι ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε Ἄγγελοι, οὔτε Ἀρχαί, οὔτε Δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῖσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.
- οδ'. Περὶ δὲ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἄκουε πάλιν οἷα λέγουσιν· ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι καὶ τῆς συνειδήσεώς μου, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ· ὅτι λύπη μοι ἐστὶ πολλή, καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. ἠυχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν κατὰ σάρκα, οἱ τινὲς εἰσιν Ἰσραηλίται, καὶ τὰ ἐξῆς. ὡσαύτως καὶ Μωϋσῆς, καὶ οἱ λοιποὶ ἄγιοι.
- οε'. Ὁ μὴ καταφρονῶν δόξης, καὶ ἡδονῆς, καὶ τῆς τούτων ἀυξητικῆς, καὶ δι' αὐτὰς συνισταμένης φιλαργυρίας, τὰς τοῦ θυμοῦ προφάσεις ἐκκόπτειν οὐ δύναται· ὁ δὲ ταῦτα μὴ κόπτων, τῆς τελείας ἀγάπης τυχεῖν οὐ δύναται.
- ος'. Ταπεινώσις καὶ κακοπάθεια, πάσης ἀμαρτίας ἐλευθεροῦσι τὸν ἄνθρωπον· ἢ μὲν τὰ τῆς ψυχῆς, ἢ δὲ τὰ τοῦ σώματος περικόπτουσα πάθη. τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ, ἐν οἷς εὐχεται πρὸς τὸν Θεὸν λέγων· ἴδε τὴν ταπεινώσιν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἀμαρτίας μου.
- οζ'. Διὰ μὲν τῶν ἐντολῶν ὁ Κύριος, ἀπαθεῖς τοὺς ἐργαζομένους αὐτὰς ἀποτελεῖ. διὰ δὲ τῶν θείων δογμάτων, τὸν φωτισμὸν τῆς γνώσεως αὐτοῖς χαρίζεται.
- οη'. Πάντα τὰ δόγματα ἢ περὶ Θεοῦ, ἢ περὶ ὀρατῶν καὶ ἀορατῶν, ἢ περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προνοίας καὶ κρίσεως.
- οθ'. Ἡ μὲν ἐλεημοσύνη, τὸ θυμικὸν μέρος τῆς ψυχῆς θεραπεύει· ἢ δὲ νηστεία, τὴν μὲν ἐπιθυμίαν μαραίνει, τῇ δὲ προσευχῇ τὸν τὸν νοῦν καθαίρει, καὶ πρὸς τὴν τῶν ὄντων θεωρίαν παρασκευάζει. πρὸς γὰρ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς ἐντολάς ὁ Κύριος ἡμῖν ἐχαρίσατο.
- οι'. Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, φησὶν, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ τὰ ἐξῆς. ἢ μὲν πρῶτος ἀτάραχον τὸν θυμὸν διαφυλάττει, ἢ δὲ ταπεινώσις τύφου καὶ κενοδοξίας τὸν νοῦν ἐλευθεροῖ.
- οια'. Διττός ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ὁ μὲν ἐκ τῶν ἀπειλῶν τῆς κολάσεως ἡμῖν ἐντικτόμενος, δι' ἃ ἐν ἡ ἐγκράτεια, καὶ ἡ εἰς Θεὸν ἐλπίς, καὶ ἡ ἀπάθεια, ἐξῆς ἢ ἀγάπη κατὰ τάξιν ἡμῖν ἐγγίνεται. ὁ δέ, αὐτῇ τῇ ἀγάπῃ συνέζευκται, εὐλάβειαν τῇ ψυχῇ αἶε ἐμποιῶν ἵνα μὴ διὰ τὴν τῆς ἀγάπης παρρησίαν, εἰς καταφρόνησιν Θεοῦ ἐλθῇ.
- οιβ'. Τὸν μὲν μὲν πρῶτον φόβον ἐξω βάλλει ἢ τελεία ἀγάπη τῆς ψυχῆς τῆς κεκτημένης αὐτὴν, μηκέτι τὴν κόλασιν φοβουμένης· τὸν δὲ δευτέρον, ἑαυτῇ ἔχει αἶε (ὡς εἰρηται) συνεζυγμένον. τῷ μὲν πρώτῳ φόβῳ, ἀρμόζει, τό· τῷ φόβῳ Κυρίου, ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ, καὶ ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου.

τῷ δὲ δευτέρῳ, τό οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

πγ'. Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὰ ἐξῆς. γῆν μὲν ὠνόμασεν, τὸ φρόνημα τῆς σαρκός. πορνείαν δὲ εἶπε, τὴν κατ'ἐνέργειαν ἀμαρτίαν. ἀκαθαρσίαν δὲ, τὴν συγκατάθεσιν ἐκάλεσε. πάθος δὲ, τὸν ἐμπαθῆ λογισμὸν ὠνόμασεν. ἐπιθυμίαν δὲ κακὴν, τὴν φιλήν τοῦ λογισμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας παραδοχὴν. πλεονεξίαν δὲ, τὴν γεννητικὴν τε, καὶ αὐξητικὴν τοῦ πάθους ὠνόμασεν ὕλην. ταῦτα οὖν πάντα ὡς μέλη ὄντα τοῦ φρονήματος τῆς σαρκός, ἐκέλευσεν ὁ θεὸς Ἀπόστολος νεκρῶσαι.

πδ'. Πρῶτον μὲν ἡ μνήμη φιλὸν τὸν λογισμὸν ἐπὶ τὸν νοῦν ἀναφέρει, καὶ τούτου ἐγχορονίζοντος, κινεῖται τὸ πάθος· τούτου δὲ μὴ ἀναιρουμένου, κάμπτει τὸν νοῦν εἰς συγκατάθεσιν. ταύτης δὲ γινομένης, ἔρχεται λοιπὸν εἰς τὴν κατ'ἐνέργειαν ἀμαρτίαν. ὁ οὖν πάνσοφος Ἀπόστολος πρὸς τοὺς ἀπὸ ἐθνῶν γράφων, τὸ ἀποτέλεσμα πρῶτον κελεύει ἀναιρεῖν τῆς ἀμαρτίας· εἶτα κατὰ τάξιν ἀναποδίζοντας, εἰς τὴν αἰτίαν καταλήγειν. ἡ δὲ αἰτία ἐστίν, ἡ γεννητικὴ, (ὡς προεῖρηται) καὶ αὐξητικὴ τοῦ πάθους, πλεονεξία. οἶμαι δὲ ἐνταῦθα, τὴν γαστριμαργίαν σημαίνειν, ὡς μητέρα, καὶ τροφὸν τῆς πορνείας ὑπάρχουσαν. ἡ γὰρ πλεονεξία οὐ μόνον ἐπὶ χρημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ βρωμάτων κακῆ· ὡσπερ καὶ ἡ ἐγκράτεια οὐ μόνον ἐπὶ βρωμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρημάτων.

πε'. Ὡσπερ στρουθίον τὸν πόδα δεδεμένον ἀρχόμενον πέτεσθαι, ἐπὶ τὴν γῆν κατασπᾶται σχοινίῳ ἐλκόμενον· οὕτω καὶ ὁ νοῦς μήπω ἀπάθειαν κτησάμενος, καὶ ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν οὐρανίων πετόμενος, ὑπὸ τῶν παθῶν καθελκόμενος, ἐπὶ τὴν γῆν κατασπᾶται.

πς'. Ὅτε ὁ νοῦς τελείως τῶν παθῶν ἐλευθερωθῆ, τότε καὶ ἐπὶ τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων ἀμεταστρεπτί ὀδεύει, ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος τὴν πορείαν ποιούμενος.

πζ'. Καθαρὸς ὑπάρχων ὁ νοῦς τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων ἀναλαμβάνων, εἰς τὴν πνευματικὴν θεωρίαν δι' αὐτῶν κινεῖται, ἀκάθαρτος δὲ ἐκ βραθυμίας γεγονώς, τὰ μὲν τῶν λοιπῶν πραγμάτων νοήματα φιλά φαντάζεται, τὰ δὲ ἀνθρώπινα δεχόμενος εἰς

αἰσχροῦς, ἢ πονηροῦς λογισμοὺς μετατρέπεται.

Ἄξιον ἔστι ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων διανοηθῆσθαι τῷ νῷ, τότε γίνωσκε σαυτὸν μὴ ἐξω εἶναι τῶν ὄντων τῆς ἀπαθείας.

Ἄξιον ἔστι ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων διανοηθῆσθαι τῷ νῷ, τότε γίνωσκε σαυτὸν μὴ ἐξω εἶναι τῶν ὄντων τῆς ἀπαθείας.

Ἄξιον ἔστι ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων διανοηθῆσθαι τῷ νῷ, τότε γίνωσκε σαυτὸν μὴ ἐξω εἶναι τῶν ὄντων τῆς ἀπαθείας.

Μέγα μὲν τὸ πρὸς τὰ πράγματα μὴ πάσχειν, μείζον δὲ πολλῶ, τὸ πρὸς τὰς φαντασίας αὐτῶν ἀπαθῆ διαμεῖναι. διότι ἐστὶν ἡ διὰ τῶν λογισμῶν πρὸς ἡμᾶς τῶν δαιμόνων πόλεμος, τοῦ διὰ τῶν πραγμάτων πολέμου ἐστὶ χαλεπώτερος.

Ὁ τὰς ἀρετὰς κατορθώσας, καὶ τῆ γνώσει πλουτήσας, ὡς φυσικῶς λοιπὸν τὰ πράγματα διορῶν, πάντα κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον καὶ πράττει καὶ διαλέγεται, τὸ σύνολον μὴ παρατρεπόμενος. ἐκ γὰρ τοῦ ἀλόγως τοῖς πράγμασι χρῆσασθαι, ἢ ἐνάρετοι, ἢ φαῦλοι γινόμεθα.

Σημεῖον ἄκρας ἀπαθείας, τὸ φιλά τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων ἀναβαίνειν ἐπὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους.

Διὰ μὲν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, τὰ πάθη ὁ νοῦς ἀποδύεται· διὰ δὲ τῆς τῶν ὄρατῶν πνευματικῆς θεωρίας, τὰ ἐμπαθῆ τῶν πραγμάτων νοήματα· διὰ δὲ τῆς τῶν ἀοράτων γνώσεως, τὴν τῶν ὄρατῶν θεωρίαν ταύτην δὲ, διὰ τῆς γνώσεως τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἄξιον ἔστι ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων διανοηθῆσθαι τῷ νῷ, τότε γίνωσκε σαυτὸν μὴ ἐξω εἶναι τῶν ὄντων τῆς ἀπαθείας.

Ὁ τὰς ἀρετὰς κατορθώσας, καὶ τῆ γνώσει πλουτήσας, ὡς φυσικῶς λοιπὸν τὰ πράγματα διορῶν, πάντα κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον καὶ πράττει καὶ διαλέγεται, τὸ σύνολον μὴ παρατρεπόμενος. ἐκ γὰρ τοῦ ἀλόγως τοῖς πράγμασι χρῆσασθαι, ἢ ἐνάρετοι, ἢ φαῦλοι γινόμεθα.

Ὁ τὰς ἀρετὰς κατορθώσας, καὶ τῆ γνώσει πλουτήσας, ὡς φυσικῶς λοιπὸν τὰ πράγματα διορῶν, πάντα κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον καὶ πράττει καὶ διαλέγεται, τὸ σύνολον μὴ παρατρεπόμενος. ἐκ γὰρ τοῦ ἀλόγως τοῖς πράγμασι χρῆσασθαι, ἢ ἐνάρετοι, ἢ φαῦλοι γινόμεθα.

πγ'.

πδ'.

πε'.

πς'.

πζ'.

πδ'.

πε'.

πς'.

πζ'.

πζ'.

σι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων εὑρίσκεται, ἢ ἐν τῇ τῶν ὁρατῶν φυσικῇ θεωρίᾳ, ἢ ἐν τῇ τῶν ἀοράτων, ἢ ἐν τῷ φωτὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ γ'· Ἐν τῇ τῶν ὁρατῶν θεωρίᾳ γενόμενος ὁ νοῦς, ἢ τοὺς φυσικοὺς αὐτῶν λόγους ἐρευνᾷ, ἢ τοὺς δι' αὐτῶν σημαινόμενους, ἢ αὐτὴν τὴν αἰτίαν ζητεῖ.

Ἡ δ'· Ἐν δὲ τῇ τῶν ἀοράτων διατρίβων θεωρίᾳ, τοὺς τε φυσικοὺς αὐτῶν λόγους ζητεῖ, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως αὐτῶν, καὶ τὰ τούτου ἀκολουθα, καὶ τίς ἢ περὶ αὐτὰ πρόνοια, καὶ κρίσις.

Ἡ ε'· Ἐν δὲ Θεῷ γινόμενος, τοὺς περὶ οὐσίας

αὐτοῦ πρῶτον λόγους. Ζητεῖ μὲν ὑπὸ τοῦ πόθου φλεγόμενος, οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν δὲ τὴν παραμυθίαν εὑρίσκει. (ἀμήχανον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνένδεκτον πάση γεννητῇ φύσει ἐξ Ἰσου.) ἐκ δὲ τῶν περὶ αὐτὸν παραμυθεῖται. λέγω δὴ, τῶν περὶ ἀδιότητος, ἀπειρίας τε, καὶ ἀοριστίας, ἀγαθότητός τε, καὶ σοφίας, καὶ δυνάμεως, δημιουργικῆς τε, καὶ προνοητικῆς, καὶ κριτικῆς τῶν ὄντων. καὶ τοῦτο πάντῃ καταληπτὸν αὐτοῦ μόνον, ἢ ἀπειρία, καὶ αὐτὸ τὸ μηδὲν γινώσκειν ὡς περ οἱ Θεολόγοι ἄνδρες εἰρήκασι, Γρηγόριός τε καὶ Διονύσιος.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἡ α'· Ὁ γνησίως τὸν Θεὸν ἀγαπῶν, οὗτος καὶ ἀπερισπάστως πάντως προσεύχεται. καὶ ὁ ἀπερισπάστως πάντως προσευχόμενος, οὗτος καὶ γνησίως τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ. οὐκ εὐχεται δὲ ἀπερισπάστως, ὅστις τῶν ἐπιγείων ἔχων τὸν νοῦν προσηλωμένον.

Ἡ β'· Ὁ νοῦς πράγματι χρονίζων αἰσθητῶν, πάντως πάθος ἔχει πρὸς αὐτό· ὅσον ἐπιθυμίας, ἢ λύπης, ἢ ὀργῆς, ἢ μνησικακίας. καὶ εἰμὴ τοῦ πράγματος ἐκείνου καταφρονεῖ, τοῦ πάθους ἐκείνου ἐλευθεροῦσθαι οὐ δύναται.

Ἡ γ'· Τὰ μὲν πάθη κρατοῦντα τοῦ νοῦ, συνδεσμοῦσιν αὐτὸν τοῖς πράγμασι τοῖς ὑλικοῖς, καὶ τοῦ Θεοῦ χωρίσαντα, αὐτοῖς ἐνασχολεῖσθαι ποιοῦσιν. ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη κρατήσασα, λύει αὐτὸν τῶν δεσμῶν, παραφρονεῖν πειθούσα οὐ μόνον τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἡμῶν τῆς προσκαιροῦ ζωῆς.

Ἡ δ'· Ἔργον τῶν ἐντολῶν, φιλά παιεῖν τὰ τῶν πραγμάτων νοήματα· ἀναγνώσεως δὲ καὶ θεωρίας, αὔλον καὶ ἀνείδεον τὸν νοῦν ἀπεργάζεσθαι. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει, τὸ ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι.

Ἡ ε'· Οὐκ ἀρκεῖ πρακτικὴ μέθοδος πρὸς τὸ τελείως τὸν νοῦν παθῶν ἐλευθερωθῆναι, ὥστε δυνηθῆναι αὐτὸν ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι, εἰμὴ καὶ διάφοροι αὐτὸν διαδέχονται

πνευματικαὶ θεωρία. ἢ μὲν γὰρ, ἀκρασίας καὶ μίσους μόνον τὸν νοῦν ἐλευθεροῖ, αἱ δὲ, καὶ λήθης καὶ ἀγνοίας αὐτὸν ἀπαλλάττουσι· καὶ οὕτω δυνήσεται ὡς δεῖ προσεῦξασθαι.

Τῆς καθαρᾶς προσευχῆς δύο εἰσὶν ἀκρόταται καταστάσεις· ἢ μὲν τοῖς πρακτικοῖς, ἢ δὲ τοῖς θεωρητικοῖς ἐπισυμβαίνουσα. καὶ ἢ μὲν ἐκ φόβου Θεοῦ, καὶ ἐλπίδος ἀγαθῆς, τῇ ψυχῇ ἐγγίνεται, ἢ δὲ ἀπὸ θείου ἔρωτος καὶ ἀκροτάτης καθάρσεως. γνωρίσματα δὲ, τοῦ μὲν πρώτου μέτρου, τὸ ἐν τῷ συναγαγεῖν τὸν νοῦν ἐκ πάντων τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων, καὶ ὡς αὐτῷ αὐτοῦ παρισταμένου τοῦ Θεοῦ, ὡς περ καὶ πάρεστι ποιεῖσθαι τὰς προσευχὰς ἀπερισπάστως, καὶ ἀνενοχλήτως. τοῦ δὲ δευτέρου, τὸ ἐν αὐτῇ τῇ ὀρμῇ τῆς προσευχῆς ἀρπαγῆναι τὸν νοῦν ὑπὸ τοῦ θείου καὶ ἀπείρου φωτός, καὶ μήτε ἑαυτοῦ, μήτε τινὸς ἄλλου τῶν ὄντων τὸ σύνολον ἐπαισθάνεσθαι, εἰμὴ μόνου τοῦ διὰ τῆς ἀγάπης ἐν αὐτῷ τὴν τοιαύτην ἔλλαμψιν ἐνεργούντος· τότε δὲ καὶ περὶ τοὺς περὶ Θεοῦ λόγους κινούμενος, καθαρὰς καὶ τρανὰς τὰς περὶ αὐτοῦ λαμβάνει ἐμφάσεις.

Ὁ τις ἀγαπᾷ, τούτου καὶ ἀντέχεται πάντως, καὶ πάντων τῶν πρὸς τοῦτο ἐμποδίζόντων αὐτῷ καταφρονεῖ, ἵνα αὐτοῦ μὴ στερηθῆ. καὶ ὁ τὸν Θεὸν ἀγαπῶν, ἐπιμελεῖται καθαρὰς προσευχῆς· καὶ πᾶν πάθος πρὸς

5'

ζ'

- 7'. τοῦτο ἐμποδίζον αὐτῷ ἀποβάλλει ἐξ ἑαυτοῦ. Ὁ τὴν μητέρα τῶν παθῶν ἀποβαλὼν, φιλαυτίαν, καὶ τὰ λοιπὰ εὐχερῶς, σὺν Θεῷ, ἀποτίθεται, οἷον ὀργήν, λύπην, μνησικακίαν καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου κρατούμενος. ὑπὸ τοῦ δευτέρου, κἄν μὴ θέλη, τιτρώσκειται· φιλαυτία δὲ ἐστὶ, τὸ πρὸς τὸ σῶμα πάθος.
- 8'. Διὰ τὰς πέντε ταύτας αἰτίας, οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, εἴτε ἐπαινετῶς, εἴτε ψεκτῶς· οἷον, ἢ διὰ τὸν Θεόν, ὡς ὁ ἐνάρετος πάντας, καὶ ὡς ὁ τὸν ἐνάρετον κἄν μήπω ἐνάρετος· ἢ διὰ φύσιν, ὡς οἱ γονεῖς τὰ τέκνα, καὶ ἔμπαλιν· ἢ διὰ κενοδοξίαν, ὡς ὁ δοξαζόμενος τὸν δοξαζόντα· ἢ διὰ φιλαργυρίαν, ὡς ὁ τὸν πλούσιον διὰ ληψίν· ἢ διὰ φιληδονίαν, ὡς ὁ τὴν γαστέρα θεραπεύμενος καὶ τὰ ὑπὸ γαστέρα. καὶ ἡ μὲν πρώτη, ἐπαινετή· ἡ δευτέρα, μέση· αἱ δὲ λοιπαί, ἔμπαθεῖς.
- 9'. Ἐὰν τινὰς μὲν μισῆς, τινὰς δὲ οὐδὲ ἀγαπᾷς, οὐδὲ μισεῖς, ἐτέρους δὲ ἀγαπᾷς, ἀλλὰ συμμέτρως, ἄλλους δὲ σφόδρα ἀγαπᾷς, ἐκ ταύτης τῆς ἀνισότητος, γινῶθι ὅτι μακρὰν εἶ τῆς τελείας ἀγάπης ἥτις ὑποτίθεται· πάντα ἄνθρωπον ἐξίσου ἀγαπήσαι.
- 10'. Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν, τουτέστι, πολέμησον ἐχθρούς, ἵνα μειώσης τὰ πάθη, ἔπειτα δὲ νῆφε, ἵνα μὴ αὐξήσωσι. καὶ πάλιν πολέμησον, ἵνα κτήσῃ τὰς ἀρετάς. καὶ μετέπειτα νῆφε, ἵνα αὐτὰς διαφυλάξῃς. καὶ τοῦτο ἂν εἴη, τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ φυλάσσειν.
- 11'. Οἱ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πειράζοντες ἡμᾶς, ἢ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς ἐκθερμαίνουσιν, ἢ τὸ θυμικὸν ἐκταράσουσιν, ἢ τὸ λογιστικὸν ἐπισκοτίζουσιν, ἢ τὸ σῶμα οὐδύναις περιβάλλουσιν, ἢ τὰ σωματικὰ διαρπάζουσιν.
- 12'. Ἡ δὲ ἑαυτῶν ἡμᾶς οἱ δαίμονες ἐκπειράζουσιν, ἢ τοὺς μὴ φοβουμένους τὸν Κύριον καθ' ἡμῶν ἐφοπλίζουσι. καὶ δι' ἑαυτῶν μὲν, ὅταν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἰδιάσωμεν, ὡσπερ τὸν Κύριον ἐν τῇ ἐρήμῳ. διὰ τῶν ἀνθρώπων δέ, ὅταν μετὰ τῶν ἀνθρώπων συνδιατρίψωμεν, ὡσπερ καὶ τὸν Κύριον διὰ τῶν Φαρισαίων. ἀλλ' ἡμεῖς εἰς τὸν τύπον ἡμῶν ἀποβλεπόμενοι, ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς ἀποκρουσώμεθα.
- 13'. Ὅταν ἀρχῆται ὁ νοῦς εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ προκόπτειν, τότε καὶ ὁ δαίμων τῆς βλασφημίας ἀρχεται ἐκπειράζειν αὐτόν, καὶ τοιοῦτους αὐτῷ λογισμοὺς ὑποβάλλει, οἷους ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς, μόνος δὲ ὁ τοῦτου τεχνίτης διάβολος ἐφευρίσκει. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φθονῶν τῷ θεοφιλεῖ, ἵνα εἰς ἀπόγνωσιν ἐλθῶν ὡς τοιαῦτα διανοηθεῖς, μηκέτι τολμήτῃ διὰ τῆς συνήθους προσευχῆς πρὸς αὐτὸν ἀναπτῆναι. οὐδὲν δὲ ἐντεῦθεν ὠφελεῖται ὁ ἀλάστωρ πρὸς τὸν ἴδιον σκοπόν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βεβαιωτέροις ἡμᾶς ἀπεργάζεται. πολεμούμενοι γὰρ καὶ ἀντιπολεμοῦντες, δοκιμώτεροι, καὶ γνησιώτεροι εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ εὐρισκόμεθα. ἡ δὲ ῥομφαία αὐτοῦ, εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὰ τόξα αὐτοῦ συντριβεῖν.
- 14'. Ὁ νοῦς ἐπιβάλλων τοῖς ὁρατοῖς, κατὰ φύσιν νοεῖ τὰ πράγματα διὰ μέσης τῆς αἰσθήσεως. καὶ οὔτε ὁ νοῦς κακόν, οὔτε τὸ κατὰ φύσιν νοεῖν, οὔτε δὲ τὰ πράγματα, οὔτε ἡ αἰσθησις. Θεοῦ γὰρ εἰσι ταῦτα ἔργα. Τί οὖν ἐστὶ τὸ κακόν; δῆλον ὅτι τὸ πάθος τοῦ κατὰ φύσιν νοήματος, ὅπερ δύναται μὴ εἶναι ἐν τῇ τῶν νοημάτων χρήσει, ἐὰν ὁ νοῦς γρηγορή.
- 15'. Πάθος ἐστὶ, κίνησις ψυχῆς παρὰ φύσιν, ἢ ἐπὶ φιλίαν ἄλογον, ἢ ἐπὶ μῖσος ἄκριτον, ἢ τινός, ἢ διὰ τι τῶν αἰσθητῶν, οἷον ἐπὶ μὲν φιλίαν, ἢ βρωμάτων ἀλόγων, ἢ γυναικός, ἢ χρημάτων, ἢ δόξης παρερχομένης, ἢ τινος ἄλλου τῶν αἰσθητῶν, ἢ διὰ ταῦτα. ἐπὶ μῖσος δὲ, οἷον ἢ τινος τῶν προειρημένων (ὡς εἴρηται) ἄκριτον, ἢ πρὸς τινα διὰ ταῦτα.
- 16'. Ἡ πάλιν κακία ἐστίν, ἢ ἐσφαλμένη κρίσις τῶν νοημάτων, ἢ ἐπακολουθεῖ ἢ παραχρησις τῶν πραγμάτων, οἷον ὡς ἐπὶ τῆς γυναικός, ἢ ὀρθῇ κρίσει τῆς συνουσίας, ὁ σκοπὸς ἐστὶ τῆς παιδοποιίας. ὁ οὖν εἰς τὴν ἡδονὴν ἀποβλεψάμενος, ἐσφαλῆ περὶ τὴν κρίσιν, τὸ μὴ καλόν, καλὸν ἠγησάμενος· ὁ γοῦν τοιοῦτος παραχρητῆται γυναικὶ συνουσιαζόμενος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, καὶ νοημάτων ὁμοίως.
- 17'. Ὅτε τὸν νοῦν σου οἱ δαίμονες τῆς σωφροσύνης ἐκβαλόντες, τοῖς τῆς πορνείας λογισμοῖς περικυκλώσωσι, τότε μετὰ δακρύων λέγε πρὸς τὸν δεσπότην· ἐκβαλόντες με νυνί, περιεκύκλωσάν με· τὸ ἀγαλλίαμά μου λύτρωσαί με· ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με, καὶ σώσῃ.
- 18'. Βαρῦς ὁ τῆς πορνείας δαίμων, καὶ σφοδρῶς ἐπιτίθεται τοῖς κατὰ τοῦ πάθους ἀγωνιζομένοις, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀμελείᾳ τῆς

- διαίτης, καὶ ἐν ταῖς συντυχίαις τῶν γυναικῶν. λεληθότως γὰρ τῇ λειότητι τῆς ἡδονῆς ὑποκλέπτων τὸν νοῦν, μετέπειτα ἐπεμβαίνει διὰ τῆς μνήμης ἡσυχάζοντι, τό τε σῶμα ἐμπυρίζων, καὶ ποικίλας μορφὰς τῶν ἡμῶν παριστῶν. διὸ καὶ πρὸς τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀμαρτίας αὐτὸν ἐγκαλεῖται, ὡς ἐὰν θέλῃς μὴ ἐγχρονίζεῖν ἐν σοὶ, νηστείαν ἀναλαβοῦ, καὶ κόπον, καὶ ἀγρυπνίαν, καὶ τὴν καλὴν ἡσυχίαν μετὰ ἐκτενοῦς προσευχῆς.
- κ'. Οἱ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀεὶ ζητοῦντες, διὰ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν ζητοῦσιν, ἵνα αὐτὴν εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν, ἢ τὴν κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίαν ἐμβάλλωσιν. ὅταν οὖν εὕρωσι τὸν νοῦν μὴ παραδεχόμενον, τότε αἰσχυρῆσονται καὶ ἐντραπήσονται. ὅταν δὲ τῇ πνευματικῇ θεωρίᾳ ἐνασχολούμενον, τότε ἀποστραφήσονται, καὶ καταισχυρῆσονται σφόδρα διὰ τάχους.
- κα'. Διακόνου λόγον ἐπέχει, ὁ πρὸς τοὺς ἱεροῦς ἀγῶνας ἀλείφων τὸν νοῦν, καὶ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς ἀπελαύνων ἀπ' αὐτοῦ. πρῶτον δὲ, ὁ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων φωτίζων, καὶ τὴν ψευδῶνυμον γνῶσιν ἐξαφανίζων. ἐπισκόπου δὲ, ὁ τῶν ἀγίων μύρω τελειῶν τῆς γνώσεως, καὶ προσκυνήσεως τῆς Ἁγίας Τριάδος.
- κβ'. Ἀσθενοῦσι μὲν οἱ δαίμονες, ὅταν διὰ τῶν ἐντολῶν μειῶνται τὰ πάθη τὰ ἐν ἡμῖν. ἀπόλλυνται δὲ, ὅταν εἰς τέλος διὰ τῆς ἀπαθείας ἐξαφανίζωνται, μηκέτι εὐρίσκοντες, τὰ δι' ὧν ἐν ψυχῇ εὐρίσκοντο καὶ ἐπολέμουν αὐτῇ. καὶ τοῦτο ἂν εἴη, τὸ, ἀσθενήσουσι, καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου.
- κγ'. Οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων διὰ φόβον ἀνθρώπινον τῶν παθῶν ἀπέχονται. οἱ δὲ, διὰ κενοδοξίαν. ἄλλοι δὲ, δι' ἐγκράτειαν. ἕτεροι δὲ, διὰ θείων κριμάτων, παθῶν ἐλευθεροῦνται.
- κδ'. Πάντες οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου, τὰ τέσσαρα ταῦτα περιέχουσι· τὰς ἐντολάς, τὰ δόγματα, τὰς ἀπειλάς, τὰς ἐπαγγελίας, καὶ πᾶσαν σκληραγωγίαν διὰ ταῦτα ὑπομένομεν· ὄϊον, νηστείας, ἀγρυπνίας, χαμευνίας, κόπους, καὶ μόχθους ἐν διακονίαις, ὕβρεις, ἀτιμίας, στρεβλώσεις, θανάτους, καὶ τὰ ὅμοια. διὰ γὰρ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου, φησὶν, ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς.
- κε'. Μισθὸς τῆς ἐγκρατείας, ἡ ἀπάθεια. τῆς δὲ πίστεως, ἡ γνῶσις. καὶ ἡ μὲν ἀπάθεια, τίχτει τὴν διάκρισιν· ἡ δὲ γνῶσις, τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην.
- Πρακτικὴν μὲν ὁ νοῦς κατορθῶν, εἰς φρόνησιν προκίπτει· θεωρητικὴν δέ, εἰς γνῶσιν. τῆς μὲν γὰρ ἐστὶν, εἰς διάκρισιν ἀρετῆς καὶ κακίας φέρειν τὸν ἀγωνιζόμενον· τῆς δέ, εἰς τοὺς περὶ ἀσωμάτων, καὶ σωμάτων λόγους ἄγειν τὸν μέτοχον. τῆς δὲ θεολογικῆς χάριτος τὴν καὶ καταξιοῦται, ὁπνίκα τὰ προειρημένα πάντα διὰ τῶν τῆς ἀγάπης πτερῶν διαπεράτας, καὶ ἐν θεωρίᾳ γενόμενος, τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον διὰ τοῦ Πνεύματος, ὡς ἀνθρώπινον ἡμῶν δυνατόν, διασκοπήσῃ.
- κζ'. Θεολογεῖν μέλλων, μὴ τοὺς κατ' αὐτόν, ζητήσῃ λόγους, οὐ μὴ γὰρ εὖρη ἀνθρώπινος νοῦς, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλου τινὸς τῶν μετὰ Θεόν· ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτόν, ὡς οἶόν τε διακόπτει· οἶον, τοὺς περὶ ἀιδιότητος, ἀπειρίας τε, καὶ ἀριστίας, ἀγαθότητός τε, καὶ σοφίας, καὶ δυνάμεως δημιουργικῆς τε, καὶ προνοητικῆς, καὶ κριτικῆς τῶν ὄντων. οὗτος γὰρ ἐν ἀνθρώποις μέγας θεολόγος, ὁ τούτων τοὺς λόγους καὶ ποσῶς ἐξευρίσκων.
- κη'. Δυνατὸς ἀνὴρ, ὁ τῇ πράξει τὴν γνῶσιν συζεύξας. τῇ μὲν γὰρ, τὴν ἐπιθυμίαν μαρναίνει, καὶ τὸν θυμὸν ἡμεροῖ· τῇ δὲ, τὸν νοῦν πτεροῖ, καὶ πρὸς Θεὸν ἐκδημεῖ.
- κθ'. Ὅταν λέγῃ ὁ Κύριος, ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμῶν, τὸ ταυτὸν τῆς οὐσίας σημαίνει. ὅταν δὲ πάλιν λέγῃ, ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί, τὸ ἀχώριστον δηλοῖ τῶν ὑποστάσεων. οἱ οὖν τριθεῖται χωρίζοντες τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν, εἰς ἀμφίκριτον ἐπιπίπτουσιν. ἢ γὰρ συναΐδιον λέγοντες τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, χωρίζοντες δὲ αὐτὸν ἐξ αὐτοῦ, ἀναγκάζονται λέγειν μὴ ἐξ αὐτοῦ γεγενῆσθαι, καὶ ἐμπεσεῖν εἰς τὸ τρεῖς λέγειν Θεοὺς, καὶ τρεῖς ἀρχάς. ἢ ἐξ αὐτοῦ γεγενῆσθαι λέγοντες, χωρίζοντες δὲ, ἀναγκάζονται λέγειν μὴ συναΐδιον εἶναι τῷ πατρὶ, καὶ ποιῆσαι ὑπὸ χρόνον τὸν τῶν χρόνων δεσπότην. χρὴ γὰρ καὶ τὸν ἕνα Θεὸν τηρεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖν, κατὰ τὸν μέγαν Γρηγόριον, καὶ ἐκάστην μετὰ τῆς ιδιότητος. καὶ γὰρ διαιρεῖται μὲν, ἀλλ' ἀδιαιρέτως κατὰ τὸν αὐτόν, καὶ συνάπτεται μὲν, διηρημένως δέ. καὶ διὰ τοῦτο, παράδοξος καὶ ἡ διαίρεσις, καὶ ἡ ἔνωσις. ἐπεὶ τί ἔχει τὸ παράδοξον, εἰ ὡς ἀνθρώπος ἀνθρώπων ἦνεται καὶ χωρίζεται, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, καὶ οὐδὲν πλέον.
- λ'. Ὁ τέλειος ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς ἄκρον ἀπαθείας οὐκ ἐλθὼν, ἐπίσταται διαφορὰν

ιδίου και άλλοτρίου, ἢ ἰδίας και άλλοτρίας, ἢ πιστοῦ και ἀπίστου, ἢ δούλου και ἐλευθέρου, ἢ ἔλως ἄρσενος και θηλείας. ἀλλ' ἀνώτερος τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος γενόμενος, και εἰς τὴν μίαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἀποβλεπόμενος, πάντας ἐξίσου θεωρεῖ, και πρὸς πάντας ἰσως διάκειται. οὐκ ἔστι γὰρ ἐν αὐτῷ Ἕλλην και Ἰουδαῖος, οὐδὲ ἄρσεν και θῆλυ, οὐδὲ δούλος και ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα, και ἐν πᾶσι Χριστός.

λα'. Ἐκ τῶν ὑποκειμένων τῇ ψυχῇ παθῶν, λαμβάνουσιν οἱ δαίμονες τὰς ἀφορμὰς τοῦ κινεῖν ἐν ἡμῖν τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς· εἶτα διὰ τούτων πολεμοῦντες τὸν νοῦν, ἐκδιάζονται αὐτὸν εἰς συγκατάθεσιν ἐλθεῖν τῆς ἀμαρτίας· ἡττηθέντος δὲ αὐτοῦ, ἄγουσιν εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν ἀμαρτίαν, και ταύτης ἀποτελεσθείσης, φέρουσιν αὐτὸν λοιπὸν αἰχμάλωτον εἰς τὴν προᾶξιν· μετὰ δὲ ταύτης λοιπὸν οἱ τὴν ψυχὴν διὰ τῶν λογισμῶν ἐρημώσαντες, σὺν αὐτοῖς ὑποχωροῦσιν, μένει δὲ μόνον ἐν τῷ νῷ τὸ εἶδωλον τῆς ἀμαρτίας, περὶ οὗ φησιν ὁ Κύριος, ὅταν ἰδῆτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, ὅτι τόπος ἅγιος και ναὸς Θεοῦ, ὁ νοὺς ὑπάρχει τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾧ οἱ δαίμονες διὰ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν τὴν ψυχὴν ἐρημώσαντες, τὸ εἶδωλον ἀνατιθέασιν τῆς ἀμαρτίας· ὅτι δὲ και ἱστορικῶς ἤδη ταῦτα γέγονεν, οὐδεὶς τῶν τὰ Ἰωσήπεια ἀνεγνωκότων, ὡς οἶμαι, ἀμφιβάλλει. πλὴν τινὲς φασὶ και ἐπὶ τοῦ ἀντιχρίστου ταῦτα γενήσεσθαι.

λαβ'. Τρία εἰσι τὰ κινουῦντα ἡμᾶς ἐπὶ τὰ καλὰ, τὰ φυσικὰ σπέρματα, αἱ ἅγαι δυνάμεις, και ἡ ἀγαθὴ προαίρεσις. και τὰ μὲν φυσικὰ σπέρματα, ὡς ὅταν ὁ θέλωμεν ἵνα ποιῶσιν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, και ἡμεῖς ὁμοίως ποιῶμεν αὐτοῖς, ἢ ὡς ὅταν ἰδῶμεν τινὰ ἐν στενώσει ἢ ἐν ἀνάγκῃ, και φυσικῶς ἐλεῶμεν. αἱ δὲ ἅγαι δυνάμεις, οἷον, ὅταν κινούμενοι ἐπὶ καλῷ πράγματι, εὐρωμεν συνεργίαν ἀγαθὴν, και κατευοδῶμεθα. ἢ δὲ ἀγαθὴ προαίρεσις, ὡς ὅταν διακρίνοντες τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, αἰρώμεθα τὸ ἀγαθόν.

λαγ'. Τρία δὲ πάλιν εἰσι τὰ κινουῦντα ἡμᾶς ἐπὶ τὰ κακὰ, τὰ πάθη, οἱ δαίμονες, και ἡ κακὴ προαίρεσις. και τὰ μὲν πάθη, ὡς ὅταν ἐπιθυμῶμεν πράγματος παρὰ λόγον, οἷον, ἢ βρώματος παρὰ τὸν καιρὸν, ἢ παρὰ τὴν χρεῖαν, ἢ γυναικὸς παρὰ τὸν σκοπὸν τῆς

παιδοποιίας, και τῆς μὴ νομίμου. και πάλιν ὅταν ὀργιζώμεθα, ἢ λυσώμεθα παρὰ τὸ εἶκος, οἷον κατὰ τοῦ ἀτιμάσαντος, ἢ ζημιώσαντος. οἱ δὲ δαίμονες, οἷον, ἐν τῇ ἀμελείᾳ ἡμῶν καιροσκοποῦντες ἐπιτίθενται ἡμῖν, ἄφνω μετὰ πολλῆς σφοδρότητος κινουντες τὰ προειρημένα πάθη και τὰ ὅμοια. ἢ δὲ κακὴ προαίρεσις, οἷον, ὅτε ἐν γνώσει τοῦ καλοῦ, τὸ κακὸν ἀνθαιρώμεθα.

Μισθοὶ τῶν πόνων τῆς ἀρετῆς εἰσὶν, ἢ ἀπάθεια, και ἡ γνώσις. αὐταὶ γὰρ πρόξενοι γίνονται βασιλείας Οὐρανῶν, ὡς τὰ πάθη και ἡ ἀγνωσία κολάσεως αἰωνίου. ὁ οὖν τούτους διὰ δόξαν ἀνθρώπων ζητῶν, και μὴ δι' αὐτὸ τὸ καλόν, ἀκούει παρὰ τῆς Γραφῆς αἰτεῖτε, και οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε.

Εἰσὶ πολλά τινα φύσει καλὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων γινόμενα, ἀλλ' οὐ καλὰ πάλιν διὰ τινα αἰτίαν, οἷον, νηστεία και ἀγρυπνία, προσευχὴ και ψαλμῳδία, ἐλεημοσύνη και ξενοδοχία, φύσει καλὰ ἔργα εἰσὶν, ἀλλ' ὅταν διὰ κενοδοξίαν γίνωνται, οὐκ ἔστι καλὰ.

Πάντων τῶν πραττομένων ὑφ' ἡμῶν, τὸν σκοπὸν ζητεῖ ὁ Θεός, εἴτε δι' αὐτὸν πράττομεν, εἴτε δι' ἄλλην αἰτίαν.

Ὅταν ἀκούσης τῆς Γραφῆς λεγούσης, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, οὐ τὰ παρὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὀρθὸν πραττόμενα, εἰ και δοκεῖ καλὰ εἶναι, ὁ Θεὸς καλὰ ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ τὰ κατὰ τὸν ὀρθὸν δηλονότι. οὐ γὰρ εἰς τὰ γινόμενα, ἀλλ' εἰς τὸν σκοπὸν τῶν γινομένων ἢ τοῦ Θεοῦ κρίσις ἐφορᾷ.

Ὁ τῆς ὑπερηφανίας δαίμων, διπλῆν ἔχει τὴν πονηρίαν, ἢ γὰρ ἑαυτῷ ἀναπειθεὶ τὸν Μοναχὸν ἐπιγράφειν τὰ κατορθώματα, και οὐχὶ τῷ Θεῷ, τῷ και χορηγῷ τῶν καλῶν, και βοηθῷ πρὸς κατορθώσιν. ἢ τούτῳ μὴ πειθόμενον, τοὺς ἐτι ἀτελεστέρους τῶν Μοναχῶν ἀδελφῶν ὑποβάλλει ἐξουθενεῖν. ἀγναεὶ δὲ και οὗτος ὁ ἐνεργούμενος, ὅτι τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν ἀναπειθεὶ αὐτὸν ἀπαρνεῖσθαι. εἰ γὰρ ἐκείνους ὡς μὴ δυναθέντας κατορθῶσαι ἐξουθενεῖ, ἑαυτὸν δηλονότι ὡς ἐξ ἰδίας δυνάμεως κατορθώσαντα εἰσάγει, ὥστε ἔστιν ἀμήχανον, τοῦ Κυρίου εἰπόντος, χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν· ἐπειδὴ ἡ ἡμετέρα ἀσθένεια κινουμένη ἐπὶ τὰ καλὰ, ἀνευ τοῦ χορηγοῦ τῶν καλῶν εἰς τέλος ἄγειν οὐ δύναται.

λαδ'.

λαε'.

λας'.

λαζ'.

λαη'.

- λθ'. Ὁ ἐγνωκὼς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἀσθένειαν, οὗτος εἴληπε πείραν τῆς θείας δυνάμεως. καὶ τοιοῦτος δι' αὐτῆς τὰ μὲν κατορθώσας, τὰ δὲ σπεύδων κατορθῶσαι, οὐκ ἐξορθνεῖ ποτὲ οὐδένα ἀνθρώπων. οἶδε γὰρ ὅτι ὡσπερ αὐτῷ ἐβοήθησε, καὶ πολλῶν παθῶν καὶ χαλεπῶν, ἠλευθέρωσεν, οὕτω δυνατὸς ἐστί καὶ πᾶσι βοηθῆσαι ὅτε θέλει, καὶ μάλιστα τοῖς δι' αὐτὸν ἀγωνιζομένοις, εἰ καὶ κρίμασί τισι ὑφ' ἐν πάντας τῶν παθῶν οὐκ ἀπαλλάττει, ἀλλ' ἰδιοῖς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος ἰατρός, ἕκαστον τῶν σπευδόντων ἰάται.
- μ'. Ἐπὶ τῇ τῶν παθῶν ἀνεργησίᾳ, ἡ ὑπερηφανία ἐπισυμβαίνει, ἢ τῶν αἰτιῶν ἀποκοπτομένων, ἢ τῶν δαιμόνων δολουργῶς ὑποχωρούντων.
- μα'. Πᾶσα σχεδὸν ἁμαρτία, διὰ ἡδονὴν γίνεται, καὶ ἡ ταύτης ἀναίρεσις, διὰ κακοπαθείας καὶ λύπης, ἢ ἔκουσίου διὰ μετανοίας, ἢ οἰκονομικῆς περιφορᾶς διὰ τῆς προνοίας ἐπαγομένης· εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.
- μβ'. Ὅταν σοὶ ἔλθῃ ἐξ ἀπροσδοκῆτου πειρασμός, μὴ τὸν δι' οὐ αἰτιῶν, ἀλλὰ τὸ διὰ τί ζῆται, καὶ εὕρισκεις διόρθωσιν. ἐπεὶ, εἴτε δι' ἐκείνου, εἴτε δι' ἄλλου, πιεῖν εἶχες τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων τὸ ἀψίνθιον.
- μγ'. Ὡς ὢν κακότεροπος, τοῦ κακοπαθεῖν μὴ ἀπαναίνου, ἵνα δι' αὐτοῦ ταπεινωθεῖς, τὴν ὑπερηφανίαν ἐμέσης.
- μδ'. Οἱ μὲν τῶν πειρασμῶν, ἡδονάς, οἱ δέ, λύπας· οἱ δέ, ὀδύνας σωματικὰς τοῖς ἀνθρώποις προσάγουσι. κατὰ γὰρ τὴν ἐγκειμένην τῇ ψυχῇ αἰτίαν τῶν παθῶν, καὶ τὸ φάρμακον ὁ ἰατρός τῶν ψυχῶν διὰ τῶν αὐτοῦ κριμάτων ἐπιτίθησιν.
- με'. Αἱ ἐπιφοραὶ τῶν πειρασμῶν, τοῖς μὲν, πρὸς ἤδη γεγονότων ἁμαρτημάτων ἀναίρεσιν τοῖς δέ, πρὸς νῦν ἐνεργουμένων. ἄλλοις πρὸς μελλόντων ἐνεργεῖσθαι ἀνακοπήν ἐπάγονται, δίχα τῶν πρὸς δοκιμὴν ἐπισυμβαίνοντων, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰώβ.
- μς'. Ὁ μὲν ἐχέφρων, τῶν θείων κριμάτων τὴν ἰατρειάν ἀναλογιζόμενος, εὐχαρίστως φέρει τὰς διὰ τούτων ἐπισυμβαίνουσας αὐτῷ συμφοράς, μηδένα ἄλλον τούτων αἰτίον, ἢ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας λογιζόμενος. ὁ δὲ ἄφρων, τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγνοῶν σοφωτάτην πρόνοιαν, ἁμαρτάνων καὶ παιδευόμενος, ἢ τὸν Θεόν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἑαυτοῦ κακῶν αἰτίους λογίζεται.
- Εἰσὶ τινὰ ἰστῶντα τὰ πάθη τῆς κινήσεως, καὶ μὴ ἔωντα προβῆναι εἰς αὐξήσιν· καὶ εἰσὶν ἕτερα, ἐλαττοῦντα, καὶ εἰς μείωσιν ἄγοντα, οἶον, νηστεία, καὶ κόπος, καὶ ἀγρυπνία, οὐκ ἔωσιν αὐξῆσαι τὴν ἐπιθυμίαν· ἀναχώρησις δέ, καὶ θεωρία, καὶ προσευχή, καὶ ἔρωσις εἰς Θεόν, ἐλαττοῦσιν αὐτήν, καὶ εἰς ἀφανισμόν ἄγουσι. καὶ ἐπὶ τοῦ θυμοῦ δὲ ὁμοίως· οἶον, μακροθυμία, καὶ ἀμνησικαχία, καὶ πραότης, ἰστώσι, καὶ οὐκ ἔωσιν αὐτὸν αὐξῆσαι, ἀγάπη δὲ καὶ ἐλεημοσύνη καὶ χρηστότης καὶ φιλόανθρωπία, εἰς μείωσιν ἄγουσιν.
- Οὗτινος ὁ νοῦς διὰ παντός ἐστί πρὸς τὸν Θεόν, τούτου καὶ ἡ ἐπιθυμία εἰς τὸν θεὸν ὑπερηύξησεν ἔρωτα, καὶ ὁ θυμὸς ὀλοστός εἰς τὴν θεῖαν μετετρέπη ἀγάπην. τῇ γὰρ χρονίᾳ τῆς θείας· ἐλλάμψεως μετουσίᾳ, ὄλος φωτεινῆς γεγονώς, καὶ τὸ παθητικὸν αὐτοῦ μέρος πρὸς ἑαυτὸν συσφίγγας, εἰς ἔρωτα θεῖον, ὡς εἴρηται, ἀκατάληπτον, καὶ ἀγάπην ἀκατάπαυστον ἐστρέψεν, ὄλος ἐκ τῶν ἐπιγεῖων ἐπὶ τὸ θεῖον μεταγαγῶν.
- Οὐ πάντως ὁ μὴ φθονῶν, μηδὲ ὀργιζόμενος, μηδὲ μνησικακῶν τῷ λυπήσαντι, ἤδη καὶ ἀγάπην ἔχει πρὸς αὐτόν. δύναται γὰρ καὶ μῆπω ἀγαπῶν, κακὸν ἀντὶ κακοῦ μὴ ἀποδοῦναι διὰ τὴν ἐντολήν, οὐ πάντως δὲ δύναται καὶ καλὸν ἀνταποδοῦναι κακοῦ ἀβιάστως. τὸ γὰρ ἐκ διαθέσεως καλῶς ποιεῖν τοῖς μισοῦσι, μόνης ἐστὶ τῆς πνευματικῆς τελείας ἀγάπης.
- Οὐχ ὁ μὴ ἀγαπῶν τινά, ἤδη πάντως καὶ μισεῖ αὐτόν· οὐδὲ πάλιν ὁ μὴ μισῶν, ἤδη πάντως καὶ ἀγαπᾷ· ἀλλὰ δύναται ὡς μέσος εἶναι πρὸς αὐτόν, τουτέστι, μῆτε ἀγαπᾶν, μῆτε μισεῖν· τὴν γὰρ ἀγαπητικὴν διάθεσιν, μόνοι οἱ ἐν τῷ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ ταύτης τῆς ἑκατοντάδος εἰρημένοι πέντε τρόποι, ἐμποιεῖν πεφύκασιν· ὅτε ἐπαινετός, καὶ ὁ μέσος, καὶ οἱ ψεκτοί.
- Ὅταν ἴδῃς τὸν νοῦν σου τοῖς ὕλικοῖς ἡδέως ἐνασχολούμενον, καὶ τοῖς τούτων νοήμασιν ἐμφιλοχωροῦντα, γίνωσκε σεαυτὸν ταῦτα μᾶλλον, ἢ τὸν Θεὸν ἀγαπῶντα· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς σου (φησὶν ὁ Κύριος), ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ἐστί.
- Νοῦς Θεῷ συναπτόμενος, καὶ αὐτῷ ἐγχρονίζων διὰ προσευχῆς καὶ ἀγάπης, σοφὸς γίνεται, καὶ ἀγαθός, καὶ δυνατός, καὶ φιλόανθρωπος, καὶ ἐλεήμων, καὶ μακρόθυ-

μζ'.

μη'.

μθ'.

ν'.

να'.

νβ'.

μος, και ἀπλῶς εἶπειν, πάντα σχεδὸν τὰ θεῖα ἰδιώματα ἐν ἑαυτῷ περιφέρει· τούτου δὲ ἀναχωρῶν, ἡ κτηνώδης γίνεται, φιλήδονος γεγονώς, ἡ θηριώδης, διὰ ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις μαχομένους.

νγ'. Κόσμον λέγει ἡ γραφή, τὰ ὑλικά πράγματα· και κοσμικοὶ εἰσιν, οἱ τούτοις τὸν νοῦν ἐνασχολοῦντες, πρὸς οὓς και λέγει ἐντρεπτικώτερον, μὴ ἀγαπάτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, και ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, και ἡ ἀλαζονία τοῦ βίου, οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστὶ, και τὰ ἐξῆς.

νδ'. Μοναχός ἐστὶν, ὁ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων τὸν νοῦν ἀποχωρήσας, και δι' ἐγκρατείας, και ἀγάπης, και ψαλμωδίας, και προσευχῆς, προσκαρτερῶν τῷ Θεῷ.

νε'. Κτηνοτρόφος μὲν ἐστὶ νοητός, ὁ πρακτικός. κτηνῶν γὰρ λόγον ἐπέχουσι τὰ ἦθικα κατορθώματα. διὸ και ἔλεγεν ὁ Ἰακώβ, ἄνδρες κτηνοτρόφοι εἰσὶν οἱ παῖδες σου ποιμὴν δὲ προβάτων, ὁ γνωστικός. προβάτων γὰρ λόγον ἐπέχουσιν οἱ λογισμοὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν θεωρημάτων ὑπὸ τοῦ νοῦ ποιμνιζόμενοι. διὰ τοῦτο και βδέλυγμα τοῖς Αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων οἷος ταῖς ἐναντίας δυνάμεσιν.

νς'. Ὁ μὲν φαῦλος νοῦς, κινουμένου τοῦ σώματος διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐπὶ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας και ἡδονάς, ἐξακολουθεῖ, και συγκατατίθεται ταῖς τούτου φαντασίαις και ὀρμαῖς. ὁ δὲ ἐνάρετος, ἐγκρατεύεται, και κατέχει ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἐμπαθῶν φαντασιῶν, και ὀρμῶν, και μᾶλλον φιλοσοφεῖ βελτίους ποιῆσαι τὰς τοιαύτας αὐτοῦ κινήσεις.

νζ'. Τῶν ἀρετῶν, αἱ μὲν εἰσι σωματικαί, αἱ δὲ ψυχικαί· και σωματικαὶ μὲν εἰσιν, οἷον νηστεία, ἀγρυπνία, χαμευνία, διακονία, ἐργόχειρον πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι, ἡ πρὸς μετάδοσιν, και τὰ ἐξῆς· ψυχικαὶ δὲ εἰσιν, οἷον ἀγάπη, μακροθυμία, πραότης, ἐγκρατεία, προσευχή, και τὰ ἐξῆς. ἐὰν οὖν ἐκ τινος ἀνάγκης, ἡ περιστάσεως σωματικῆς, οἷον ἀρρωστίας, ἡ τινος τῶν τοιούτων, συμβῆ ἡμῖν μὴ ἐκτελέσαι δυνήθηται τὰς προειρημένους σωματικὰς ἀρετὰς, συγγνώμην ἔχομεν παρὰ Κυρίου τοῦ και τὰς αἰτίας εἰδότες· τὰς δὲ ψυχικὰς μὴ ἐκτελοῦντες, οὐδὲ μὲν ἔχομεν ἀπολογίαν, οὐ γὰρ εἰσιν ὑπὸ ἀνάγκην.

νη'. Ἡ εἰς Θεὸν ἀγάπη, πάσης ἡδονῆς πα-

ρερχομένης, και παντὸς πόνου, και λύπης πείθει καταφρονεῖν τὸν μέτοχον αὐτῆς. και πειθέτωσάν σε οἱ ἅγιοι πάντες, τοσαῦτα πεπονηότες διὰ Χριστόν.

Πρόσεχε σεαυτῷ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῶν κακῶν φιλαυτίας, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ σώματος ἄλογος φιλία. ἐκ ταύτης γὰρ εὐλογοφανῶς τίκτονται οἱ πρῶτοι και ἐμπαθεῖς και γενικώτατοι τρεῖς ἐμμανεῖς λογισμοί, ὁ τῆς γαστριμαργίας λέγω, και φιλαργυρίας, και κενοδοξίας, τὰς ἀφορμὰς ἐκ τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ σώματος δῆθεν λαμβάνοντες χρείας· ἐξ αὐτῶν δὲ γεννᾶται ἅπας ὁ τῶν κακῶν κατάλογος. δεῖ οὖν, ὡς εἴρηται, προσέχειν ἀναγκαιῶς, και ταύτην πολεμεῖν μετὰ πολλῆς νήψεως. ταύτης γὰρ ἀναιρουμένης, συναναιροῦνται πάντες οἱ ἐξ αὐτῆς.

Τὸ τῆς φιλαυτίας πάθος, τῷ μὲν Μοναχῷ ἐλεεῖν ὑποτίθεται τὸ σῶμα, και συνελθεῖν παρὰ τὸ προσῆκον εἰς τὰ βρώματα, οἰκονομίας δῆθεν χάριν, και κυβερνήσεως, ἵνα καταμικρὸν παρασυρόμενος εἰς τὸν βόθρον τῆς φιληδονίας ἐμπέσῃ, τῷ δὲ κομικῷ ἐντεῦθεν ἤδη πρόνοιαν αὐτῷ ποιείσθαι εἰς ἐπιθυμίαν ὑποβάλλει.

Τὴν τῆς προσευχῆς ἀκροτάτην κατάστασιν, ταύτην εἶναι λέγουσιν, τὸ ἐξω σαρκός και κόσμου γενέσθαι τὸν νοῦν, και αὐλον πάντη, και ἀνείδειον ἐν τῷ προσεύχεσθαι. ὁ οὖν ταύτην ἀλώβητον διατηρῶν τὴν κατάστασιν, οὗτος ὄντως ἀδιαλείπτως προσεύχεται.

Ὅσπερ τὸ σῶμα ἀποθνήσκον πάντως χωρίζεται τῶν τοῦ κόσμου, οὕτω και ἡ ψυχὴ τὴν ἀκροτάτην ἐκείνην τῆς προσευχῆς κατάστασιν μελετῶσα, και ἀποθνήσκουσα, πάντων χωρίζεται τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων. ἐὰν γὰρ μὴ τὸν τοιοῦτον ἀποθάνῃ θάνατον μετὰ Θεοῦ εὑρεθῆναι, και ζῆσαι οὐ δύναται.

Μηδεὶς σε ἀπατήσῃ, Μοναχέ, ὅτι ἐνι σε σωθῆναι ἡδονῇ, και κενοδοξίᾳ δουλεύοντα.

Ὅσπερ τὸ σῶμα διὰ τῶν πραγμάτων ἀμαρτάνει, και ἔχει πρὸς παιδαγωγίαν τὰς σωματικὰς ἀρετὰς ἵνα σωφρονῇ· οὕτω και ὁ νοῦς διὰ τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων ἀμαρτάνει, και ἔχει ὡσαύτως πρὸς παιδαγωγίαν τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς, ἵνα καθαρῶς και ἀπαθῶς ὀρῶν τὰ πράγματα, σωφρονῇ.

Ὅσπερ τὰς ἡμέρας διαδέχονται αἱ νύκτες, και τὰ θέρη οἱ χειμῶνες, οὕτω κενοδοξίαν και ἡδονὴν, λύπαι και ὀδύνη, εἴτε

νδ'

ξ'

ξα'

ξβ'

ξγ'

ξδ'

ξε'

Ξε'. ἐν τῷ παρόντι, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι. Οὐκ ἔστιν ἀμαρτήσαντα ἐκφυγεῖν τὴν μέλλουσαν κρίσιν, ἄνευ ἑκουσίων ἐνταῦθα πόνων, ἢ ἀκουσίων ἐπιφορῶν.

Ξζ'. Διὰ πέντε αἰτίας φησὶ παραχωρεῖσθαι ἡμᾶς ὑπὸ Θεοῦ πολεμείσθαι ὑπὸ δαιμόνων. καὶ πρώτην μὲν εἶναι φασίν, ἵνα πολεμούμενοι, καὶ ἀντιπολεμοῦντες, εἰς διάκρισιν τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς κακίας ἔλθωμεν. δεύτερον δέ, ἵνα πολέμῳ καὶ πόνῳ τὴν ἀρετὴν κτώμενοι, βεβαίαν αὐτὴν καὶ ἀμετάπτωτον ἔξωμεν. τρίτην δέ, ἵνα προκόπτοντες εἰς τὴν ἀρετὴν, μὴ ὑψηλοφρονῶμεν, ἀλλὰ μάθωμεν ταπεινοφρονεῖν. τετάρτην δέ, ἵνα πειρασθέντες τῆς κακίας, τέλειον μῖσος αὐτὴν μισήσωμεν. πέμπτην δὲ ἐπὶ πάσαις, ἵνα ἀπαθεῖς γενόμενοι, μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰκειᾶς ἀσθενείας, μήτε τῆς τοῦ βοηθήσαντος δυνάμεως.

Ξη'. Ὡσπερ τοῦ πεινῶντος ὁ νοῦς ἄρτον φαντάζεται, καὶ τοῦ διψῶντος ὕδωρ, οὕτω καὶ τοῦ γαστριμάργου ποικιλίας ἐδεσμάτων, καὶ τοῦ φιληδόνου, μορφᾶς γυναικῶν· καὶ ὁ τοῦ κενοδόξου, τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμὰς, καὶ τοῦ φιλαργύρου, τὰ κέρδη· καὶ τοῦ μνησικάκου, τὴν ἄμυναν τοῦ λυπήσαντος· καὶ τοῦ φθονεροῦ, τὴν κάκωσιν τοῦ φθονουμένου· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁμοίως. ἐκ γὰρ τῶν παθῶν ὀχλούμενος ὁ νοῦς, λαμβάνει τὰ ἐμπαθεῖ νοήματα, καὶ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους.

Ξθ'. Ὅταν ἡ ἐπιθυμία αὐξῆ τὰς ποιητικὰς τῶν ἡδονῶν ὕλας, ἐν τοῖς ὕπνοις ὁ νοῦς φαντάζεται. ὅταν δὲ ὁ θυμὸς, τὰ φέβων ποιητικὰ βλέπει πράγματα· αὐξοῦσι μὲντοὶ τὰ πάθη, οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες, συνεργὸν τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν λαμβάνοντες, καὶ ταῦτα ἐρεθίζοντες· ἐλαττοῦσι δὲ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι, πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν ἡμᾶς κινούντες ἐργασίαν.

ο. Τὸ μὲν ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς πυκνότερον ἐρεθιζόμενον, ἕξιν φιληδονίας δυσκίνητον τῇ ψυχῇ ἐντίθησιν. ὁ δὲ θυμὸς συνεχῶς ταρασσόμενος, δειλὸν καὶ ἀνανδρὸν αὐτὸν ἀπεργάζεται· ἰώνται δέ, τὸ μὲν, ἀσκησις ἐπιτεταμένη, νηστείας, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ προσευχῆς· τὸν δὲ, χρηστότης, καὶ φιλανθρωπία, καὶ ἀγάπη, καὶ ἔλεος.

οα'. Ἡ διὰ τῶν πραγμάτων οἱ δαίμονες πολεμοῦσιν, ἢ διὰ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐμπαθῶν νοημάτων. καὶ διὰ μὲν τῶν πραγμάτων, τοὺς ἐν τοῖς πράγμασιν ὄντας, διὰ

δὲ τῶν νοημάτων, τοὺς τῶν πραγμάτων κειχωρισμένους.

Ὅσον ἔστιν εὐκοπώτερον τὸ κατὰ διανοίαν ἀμαρτάνειν τοῦ κατ' ἐνέργειαν, τοσοῦτόν ἐστι βαρύτερος ὁ διὰ τῶν νοημάτων πόλεμος, τοῦ διὰ τῶν πραγμάτων.

Τὰ μὲν πράγματα ἐξωθεν εἰσι τοῦ νοῦ, τὰ δὲ τούτων νοήματα, ἐσωθεν συνίστανται. ἐν αὐτῷ οὖν ἔστι, τὸ εὖ τούτοις χρῆσασθαι, ἢ κακῶς. τῇ γὰρ ἐσφαλμένη τῶν νοημάτων χρήσει, ἢ παράχρησις τῶν πραγμάτων ἀκολουθεῖ.

Διὰ τῶν τριῶν τούτων λαμβάνει ὁ νοῦς τὰ ἐμπαθεῖ νοήματα, διὰ τῆς αἰσθήσεως, διὰ τῆς κράσεως, διὰ τῆς μνήμης· καὶ διὰ τῆς αἰσθήσεως, ὅταν προσβάλλοντα αὐτῇ τὰ πράγματα, πρὸς ἅπερ τὰ πάθη κεκτῆμεθα, κινῆ αὐτὸν πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμούς. διὰ δὲ τῆς κράσεως, ὅταν ἐξ ἀκολάστου διαίτης, ἢ ἐνεργείας δαιμόνων, ἢ νοσήματος τινος, ἀλλοιουμένη ἢ τοῦ σώματος κρᾶσις, κινῆ αὐτὸν πάλιν πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμούς, ἢ κατὰ τῆς πορνείας· διὰ δὲ τῆς μνήμης, ὅταν τῶν πραγμάτων πρὸς ἅπερ πεπόνθαμεν, τὰ νοήματα ἢ μνήμη ἀναφέρῃ, καὶ κινῆ ὁμοίως πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμούς.

Τῶν εἰς χρῆσιν παρὰ Θεοῦ δοθέντων ἡμῖν πραγμάτων, τὰ μὲν ἐν τῇ ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν τῷ σώματι, τὰ δὲ περὶ τὸ σῶμα εὐρίσκεται· οἷον, ἐν μὲν τῇ ψυχῇ, αἱ δυνάμεις αὐτῆς· ἐν δὲ τῷ σώματι, τὰ αἰσθητήρια, καὶ τὰ λοιπὰ μέλη· περὶ δὲ τὸ σῶμα, βρώματα, κτήματα, χρήματα, καὶ τὰ ἐξῆς. τὸ οὖν εὖ τούτοις χρῆσασθαι, ἢ κακῶς, ἢ τοῖς περὶ ταῦτα συμβεβηκόσιν, ἢ ἐναρέτους, ἢ φαύλους ἡμᾶς ἀποφαίνει.

Τῶν ἐν τοῖς πράγμασι συμβεβηκότων, τὰ μὲν εἰσι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ, τὰ δὲ τῶν ἐν τῷ σώματι, τὰ δὲ περὶ τὸ σῶμα πραγμάτων. καὶ τῶν μὲν ἐν τῇ ψυχῇ οἷον γνῶσις καὶ ἄγνοια, λήθη καὶ μνήμη, ἀγάπη καὶ μῖσος, λύπη καὶ χαρὰ, καὶ τὰ ἐξῆς. τῶν δὲ ἐν τῷ σώματι, οἷον ἡδονὴ καὶ πόνος, αἰσθησις καὶ πῆρωσις, ὑγεία καὶ νόσος, ζωὴ, καὶ θάνατος, καὶ τὰ τοιαῦτα. τῶν δὲ περὶ τὸ σῶμα, οἷον τεχνία καὶ ἀτεχνία, πλοῦτος καὶ πενία, δόξα καὶ ἀδοξία, καὶ τὰ ἐξῆς. τούτων δὲ τὰ μὲν καλὰ, τὰ δὲ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις νομίζεται· οὐδὲν αὐτῶν κακὸν ὄν τῷ ἰδίῳ λόγῳ, παρὰ δὲ τὴν

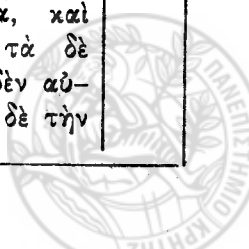
οβ'

ογ'

οδ'

οε'

ος'

χρήσιν, εἴτε κακὰ κυρίως, εἴτε ἀγαθὰ εὐρίσκεται.

οζ'. Καλὴ ἡ γνῶσις τῆ φύσει, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ υγεία, ἀλλὰ τάναντία τοὺς πολλοὺς ἤπερ ταῦτα ὤνησεν. τοῖς γὰρ φαύλοις, οὐκ εἰς καλὸν ἡ γνῶσις συμβαίνει, εἰ καὶ τῆ φύσει (ὡς εἰρηται) ἐστὶ καλὴ. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἡ υγεία, οὐδὲ ὁ πλοῦτος, οὐδὲ ἡ χαρὰ, οὐ γὰρ συμφερόντως τούτοις κέχρηται. ἄρα οὖν τάναντία τούτοις συμφέρει; οὐκοῦν οὐδὲ ἐκεῖνα κακὰ τῷ ἰδίῳ λόγῳ τυγχάνει, εἰ καὶ δοκεῖ κακὰ εἶναι.

οη'. Μὴ παραχρῶ τοῖς νοήμασιν, ἵνα μὴ ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῖς πράγμασι παραχρήσῃ· ἐὰν γὰρ μή τις πρῶτον κατὰ διάνοιαν * ἀμαρτάνῃ, οὐκ ἂν ἀμάρτη ποτὲ κατ' ἐνέργειαν.

οθ'. Εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ, αἱ γενικαὶ κακίαι ὑπάρχουσιν, οἷον ἀφροσύνη, δειλία, ἀκολασία, ἀδικία. εἰκὼν δὲ τοῦ ἐπουρανίου, αἱ γενικαὶ ἀρεταί, οἷον φρόνησις, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη. ἀλλὰ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.

π'. Εἰ θέλεις εὐρεῖν τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν, ἐν τῇ ὁδῷ αὐτὴν ζῆτει, κἀκεῖ αὐτὴν εὐρίσκεις, τῇ εἰπούσῃ, ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, καὶ ἡ θύρα, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ. πλὴν σφόδρα ἐμπόνως ζῆτει, διότι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτὴν, καὶ μήπως τῶν ὀλίγων ἀπολειφθεὶς μετὰ τῶν πολλῶν εὐρεθῆσῃ.

πα'. Διὰ τὰ πέντε ταῦτα ἡ ψυχὴ ἀπὸ ἀμαρτιῶν ἀνακόπτεται, ἢ διὰ τὸν φόβον τῶν ἀνθρώπων, ἢ διὰ τὸν φόβον τῆς κρίσεως, ἢ διὰ τὴν μέλλουσαν μισθαποδοσίαν, ἢ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἢ τελευταῖον διὰ τὴν συνειδήσαν τύπτουσαν.

πβ'. Τινὲς φασιν, ὅτι οὐκ ἂν ἦν τὸ κακὸν ἐν τοῖς οὐσιν, εἰμὴ τι δ' ἂν ἑτέρα τις ἦν δύναμις ἢ ἀνθέλκουσα ἡμᾶς ἐπ' αὐτό. αὕτη δὲ ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἡ τῶν κατὰ φύσιν τοῦ νοῦ ἐνεργειῶν ἀμέλεια. διόπερ οἱ τούτων τὴν ἐπιμέλειαν ποιούμενοι, τὰ μὲν καλὰ, αἰεὶ ποιοῦσι, τὰ δὲ κακὰ, οὐδέποτε. εἰ οὖν θέλεις καὶ σὺ, ἄπωσαι τὴν ἀμέλειαν, καὶ συναπελαύνεις τὴν κακίαν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐσφαλμένη χρήσις τῶν νοημάτων, ἢ ἐπακολουθεῖ ἢ παράχρησις τῶν πραγμάτων.

πγ'. Κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ ἐν ἡμῖν λογικοῦ μέρους, τό τε ὑποταγῆναι τῷ θείῳ λόγῳ, καὶ τὸ ἄρχειν τοῦ ἐν ἡμῖν ἀλόγου μέρους. αὕτη

οὖν ἡ τάξις ἐν πᾶσι φυλαχθήτω, καὶ οὔτε τὸ κακὸν ἔσται ἐν τοῖς οὐσιν, οὔτε τὸ ἐπ' αὐτὸ ἀνθέλκον εὐρεθῆσεται.

Οἱ μὲν τῶν λογισμῶν, ἀπλοὶ εἰσὶν. οἱ δὲ, σύνθετοι. καὶ ἀπλοὶ μὲν εἰσιν, οἱ ἀπαθεῖς, σύνθετοι δὲ, οἱ ἐμπαθεῖς, ὡς ἐκ πάθους καὶ νοήματος συγκείμενοι. τούτων οὕτως ἐχόντων, πολλὰ τῶν ἀπλῶν ἐστὶν ἰδεῖν ἐπόμενα τοῖς συνθέτοις, ὅταν ἀρξῶνται κινεῖσθαι πρὸς τὸ κατὰ διάνοιαν ἀμαρτάνειν οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ, ἀνέβη ἐπὶ τὴν μνήμην τινός, λογισμὸς περὶ χρυσοῦ ἐμπαθῆς, καὶ ὤρμησε τῇ διανοίᾳ ἐπὶ τὸ κλέπτειν, καὶ ἀπετέλεσε κατὰ νοῦν τὴν ἀμαρτίαν. συνείποντο δὲ τῇ μνήμῃ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἡ μνήμη τοῦ βαλλαντίου, καὶ σκεβρίου κουβουκλείου, καὶ τῶν ἐξῆς. καὶ ἡ μὲν μνήμη τοῦ χρυσοῦ, ἦν σύνθετος, (εἶχε γὰρ τὸ πάθος) ἢ δὲ τοῦ βαλλαντίου καὶ τοῦ σκεβρίου, καὶ τῶν ἐξῆς, ἀπλῆ. οὐ γὰρ εἶχε πρὸς αὐτὰ πάθος ὁ νοῦς. καὶ ἐπὶ παντός δὲ λογισμοῦ, ὁμοίως ἔχει, ἐπὶ τε κενοδοξίας, καὶ ἐπὶ γυναικός, καὶ τῶν λοιπῶν. οὐ γὰρ πάντες οἱ συνεπόμενοι τῷ ἐμπαθεῖ λογισμῷ λογισμοί, καὶ ἐμπαθεῖς εἰσὶν, ὡς ἀπέδειξεν ὁ λόγος. ἐκ τούτων οὖν δυνάμεθα γῶναι, ποῖα τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, καὶ ποῖα τὰ ἄλλα.

Τινὲς μὲν φασιν ὅτι τῶν μορίων τοῦ σώματος καθαπτόμενοι οἱ δαίμονες κατὰ τοὺς ὕπνους, κινουσι τὸ πάθος τῆς πορνείας. εἶτα τὸ πάθος κινούμενον, ἀναφέρει τὴν μορφήν τῆς γυναικός διὰ τῆς μνήμης ἐπὶ τὸν νοῦν. τινὲς δὲ, ὅτι τῷ μὲν νῷ ἐν σχήματι γυναικός, παραφαίνονται, τῶν δὲ μορίων τοῦ σώματος καθαπτόμενοι, τὴν ὄρεξιν κινουσι, καὶ οὕτω γίνονται αἱ φαντασίαι. ἕτεροι δὲ πάλιν, ὅτι τὸ πάθος τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῷ πλησιάζοντι δαίμονι, κινεῖ τὸ πάθος καὶ οὕτως ἀνάπτεται πρὸς λογισμοὺς ἢ ψυχὴν, ἀναφέρουσα τὰς μορφὰς διὰ τῆς μνήμης. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ἐμπαθῶν φαντασιῶν, ὁμοίως οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ οὕτως συμβαίνειν φασί· πλὴν ἐν οὐδενὶ τῶν εἰρημένων τρόπων, ἰσχύουσι πάθος τὸ οἰονδήποτε κινήσαι οἱ δαίμονες, παρούσης τῆ ψυχῆ ἀγάπης, καὶ ἐγκρατείας, οὔτε ἐγρηγορότος τοῦ σώματος, οὔτε κατὰ τοὺς ὕπνους.

Τὰ μὲν, τῶν τοῦ γόμου ἐντολῶν, καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἀνάγκη φυλάττειν. τὰ δὲ, πνευματικῶς μόνον οἷον τὸ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, καὶ τὰ ὁμοία, καὶ σωματικῶς, καὶ πνευματι-

πδ'.

πε'.

πς'.

κῶς χρή φυλάττειν· καὶ πνευματικῶς δὲ τρισσῶς. τὸ δὲ περιτέμνεσθαι, καὶ φυλάττειν τὸ σάββατον, καὶ σφάζει τὸν ἄμνόν, καὶ ἐδεσθαι ἄζυμα ἐπὶ πικρῶν, καὶ τὰ ὁμοία, πνευματικῶς μόνον.

πζ'. Τρεῖς εἰσὶν ἠθικαὶ καταστάσεις γενικώτεραι ἐν τοῖς μοναχοῖς. καὶ πρώτη μὲν, τὸ μηδὲν ἀμαρτάνειν κατ' ἐνέργειαν. δευτέρα δὲ, τὸ μὴ ἐγγχρονίζειν ἐν τῇ ψυχῇ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, τρίτη δὲ, τὸ τὰς μορφὰς τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν λυπησάντων ἀπαθῶς θεωρεῖν κατὰ διάνοιαν.

πη'. Ἀκτῆμων ἐστίν, ὁ ἀποταξάμενος πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, καὶ μηδὲν τὸ σύνολον ἐπὶ γῆς κεκτημένος, πλὴν τοῦ σώματος· καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ δὲ σχέσιν διαρρήξας, τῷ Θεῷ καὶ τοῖς εὐσεβέσι τὴν ἑαυτοῦ κατεπίστευτεν οἰκονομίαν.

πθ'. Τῶν κτωμένων, οἱ μὲν ἀπαθῶς κτῶνται· διὸ καὶ στεροῦμενοὶ αὐτῶν, οὐ λυποῦνται, ὡς οἱ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς μετὰ χαρᾶς προσδεξάμενοι. οἱ δὲ ἐμπαθῶς κτῶνται, διότι καὶ μέλλοντες στερεῖσθαι, περιλυποὶ γίνονται· ὡς ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πλούσιος, ἀπῆλθε λυπούμενος, εἰ δὲ καὶ στεροῦνται, μέχρι θανάτου λυποῦνται. τοῦ οὖν ἀπαθοῦς καὶ τοῦ ἐμπαθοῦς τὴν διάθεσιν, ἡ στέρησις ἐλέγχει.

ψ'. Τοὺς μὲν ἄκρωις προσευχομένους, πολεμοῦσιν οἱ δαίμονες, ἵνα τὰ νοήματα τῶν ἀσθητῶν πραγμάτων ψιλὰ μὴ ἀναλαμβάνωσι. τοὺς δὲ γνωστικούς, ἵνα ἐγγχρονίζωσιν αὐτοῖς οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί. τοὺς δὲ περὶ τὴν πράξιν ἀγωνιζομένους, ἵνα πείσωσιν αὐτοὺς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτάνειν. παντὶ δὲ τρόπῳ πρὸς πάντας ἀγωνίζονται, ἵνα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ οἱ δειλαῖοι τοὺς ἀνθρώπους χωρίσωσιν.

ψα'. Οἱ κατὰ τὸν βίον τοῦτον ὑπὸ τῆς θείας προνοίας εἰς εὐσέβειαν ἐγγυμαζόμενοι, διὰ τῶν τριῶν τούτων πειρασμῶν δοκιμάζονται· οἷον, ἢ διὰ τῆς τῶν ἡδέων δόσεως, ὡς ἐπὶ υἰείας, καὶ κάλλους, καὶ εὐτεχνίας, καὶ χρημάτων, καὶ δόξης, καὶ τῶν ὁμοίων· ἢ διὰ τῆς τῶν λυπηρῶν ἐπιφορᾶς, οἷον στερήσεως τέκνων, καὶ χρημάτων, καὶ δόξης· ἢ διὰ τῶν οὐδύνας ἐμποιοῦντων τῷ σώματι, οἷον νοσημάτων, καὶ βασάνων, καὶ τῶν ἐξῆς. καὶ πρὸς μὲν τοὺς πρώτους λέγει ὁ Κύριος, εἰτις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής. πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους καὶ τρίτους, ἐν

τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν

Τὰ τέσσαρα ταῦτά φασι ἀλλοιοῦν τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος, καὶ διδόναι τῷ νῷ λογισμοὺς, εἴτε ἐμπαθεῖς δι' αὐτῆς, εἴτε ἀπαθεῖς· οἷον, τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς δαίμονας τοὺς ἀέρας, τὴν δίαιταν. καὶ τοὺς μὲν Ἀγγέλους λόγῳ φασι ἀλλοιοῦν, τοὺς δὲ δαίμονας δι' ἐπαφῆς, τοὺς δὲ ἀέρας ταῖς μεταβολαῖς, τὴν δὲ δίαιταν ταῖς τῶν βρωμάτων ποιότησι, καὶ πλεονασμῷ καὶ ἐλαττώσει· πάρεξ τῶν διὰ μνήμης, καὶ ἀκοῆς, καὶ ὁράσεως συμβαινουσῶν αὐτῇ ἀλλοιώσεων, πρωτοπαθοῦσης τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν συμπιπτόντων αὐτῇ λυπηρῶν, χαροποιῶν. καὶ ἐκ τούτων μὲν πάσχουσα ἡ ψυχὴ, ἄλλοιοῖ τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος ἐκ δὲ τῶν προειρημένων ἡ κρᾶσις ἀλλοιουμένη, παρέχει τῷ νῷ λογισμοὺς.

Θάνατος μὲν ἐστὶ κυρίως ὁ τοῦ Θεοῦ χωρισμός, κέντρον δὲ θανάτου ἡ ἀμαρτία. ὁ δεξάμενος ὁ Ἀδὰμ οὐοῦ τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου, καὶ τοῦ παραδείσου, καὶ τοῦ Θεοῦ ἐξόριστος γίνεται, ὃ ἐπηκολούθησεν ἐξ ἀνάγκης καὶ ὁ τοῦ σώματος θάνατος. ζωὴ δὲ κυρίως ἐστὶν ὁ εἰπών, ἐγὼ εἰμι ἡ ζωή. οὗτος ἐν τῷ θανάτῳ γινόμενος, τὸν νεκρωθέντα πάλιν εἰς τὴν ζωὴν ἐπανήγαγεν.

Ὁ λόγος συγγραφόμενος, ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς ὠφέλειαν, ἢ καὶ ἄμφω· ἢ πρὸς βλάβην τινῶν, ἢ πρὸς ἐπίδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης.

Τόπος ἐστὶ χλόης, ἢ πρακτικῆ ἀρετῆ· ὕδωρ δὲ ἀναπαύσεως, ἢ γνώσις τῶν γεγονότων.

Σκια θανάτου ἐστίν, ἡ ἀνθρωπίνη ζωή. εἰτις οὖν ἐστὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ ἐστίν, οὗτος δύναται εἰπεῖν ἐναργῶς τό, ἐὰν καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιάς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ.

Νοῦς μὲν καθαρὸς, ὁρθὰ βλέπει τὰ πράγματα. λόγος δὲ γεγυμνασμένος, ὑπ' ὄψιν ἄγει τὰ ὁραθέντα. ἀκοή δὲ λαμπρά, ὑποδέχεται αὐτά. ὁ δὲ τῶν τριῶν ἐστερημένος, τὸν εἰρηκότα κακίζει.

Μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὁ τὴν Ἁγίαν γίνωσκων Τριάδα, καὶ τὴν δημιουργίαν αὐτῆς καὶ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἀπαθῆς κεκτημένος.

Τὴν βῆθδον σημαίνειν φασί, τὴν κρίσιν τὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν δὲ βακτηρίαν, τὴν πρόνοιαν. τοῦ οὖν τῆς τούτων γνώσεως μετε-

ψβ'.

ψγ'.

ψδ'.

ψε'.

ψς'.

ψζ'.

ψη'.

ψθ'.

ρ'. ληφότος, ἐστὶ τὸ λέγειν, ἡ ῥάβδος σου, καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν. Ὁ τε ὁ νοῦς παθῶν γυμνωθῆ, καὶ τῇ τῶν ὀντων καταλάμπηται θεωρία, τότε δύνανται καὶ ἐν θεῷ γενέσθαι, καὶ ὡς δεῖ προσεύχεσθαι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΡΙΤΗ

- α'. **Η** Μὲν εὐλογος τῶν νοημάτων καὶ τῶν πραγμάτων χρήσις, σωφροσύνης, καὶ γνώσεως ἐστὶ ποιητικὴ. ἡ δὲ ἄλογος, ἀκολασίας, καὶ μίσους, καὶ ἀγνοίας.
- β'. Ἦτοιμάσας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, καὶ τὰ ἐξῆς. ἡ τράπεζα ἐνταῦθα σημαίνει τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν. αὕτη γὰρ ἐξ ἐναντίας τῶν θλιβόντων ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ ἡτοιμάσθη. τὸ δὲ ἔλαιον τὸ λιπαίνον τὸν νοῦν, τὴν θεωρίαν τῶν γεγονότων. τὸ δὲ ποτήριον τοῦ Θεοῦ, τὴν γνώσιν τὴν τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ ἔλεος αὐτοῦ, τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ Θεόν οὗτος γὰρ διὰ τῆς ἐνανθρωπίσεως αὐτοῦ καταδιώκει πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως οὗ πάντας καταλάβῃ τοὺς σωθητομένους, ὡσπερ τὸν Παῦλον. ὁ δὲ οἶκος, τὴν βασιλείαν, ἐν ἣ ἀποκαθίστανται πάντες οἱ Ἅγιοι· ἡ δὲ μακρότης τῶν ἡμερῶν, τὴν αἰώνιον ζωὴν.
- γ'. Κατὰ παράχρησιν αἱ κακίαι τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων ἡμῖν ἐπισυμβαίνουνσιν οἶον, τῆς τε ἐπιθυμητικῆς, καὶ τῆς λογιστικῆς. καὶ τῆς μὲν λογιστικῆς δυνάμεως παράχρησις ἐστίν, ἀγνωσία καὶ ἀφροσύνη. τῆς δὲ θυμοειδοῦς καὶ ἐπιθυμητικῆς, μῖσος, καὶ ἀκολασία. χρήσις δὲ τούτων, γνώσις καὶ φρόνησις, ἀγάπη τε καὶ σωφροσύνη. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν τῶν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντων καὶ γεγονότων, ἐστὶ κακόν.
- δ'. Οὐ τὰ βρώματα κακά, ἀλλ' ἡ γαστριμαργία. οὐδὲ ἡ παιδοποιία, ἀλλ' ἡ πορνεία, οὐδὲ τὰ χρήματα, ἀλλ' ἡ φιλαργυρία, οὐδὲ ἡ δόξα, ἀλλ' ἡ κενοδοξία. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν ἐν τοῖς οὐσι κακόν, εἰμὴ ἡ παράχρησις ἧτις συμβαίνει ἐκ τῆς τοῦ νοῦ ἀμελείας περὶ τὴν φυσικὴν γεωργίαν.
- ε'. Τὸ ἐν δαίμοσι κακόν, ταῦτα εἶναι φησὶν ὁ Μακάριος Διονύσιος, θυμὸν ἄλογον, ἄνουν ἐπιθυμίαν, φαντασίαν προπετῆ. ἄλογία δὲ καὶ ἄνοια, καὶ προπέτεια ἐπὶ τῶν λογικῶν, στερήσεις εἰς λόγου καὶ νοῦ, καὶ περισκέψεως. αἱ δὲ στερήσεις, τῶν ἐξεῶν εἰς δευτέρας. ἄρα οὖν ἦν δευτέρου ὕψους ἐν αὐτοῖς λόγος, καὶ νοῦς, καὶ περισκέψις εὐλαβῆς. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ οἱ δαίμονες φύσει κακοί, ἀλλ' ἐκ παραχρήσεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων κακοὶ γεγόνασι.
- στ'. Τὰ μὲν τῶν παθῶν, ἀκολασίας· τὰ δέ, μίσους· τὰ δέ, καὶ ἀκολασίας καὶ μίσους εἰς ποιητικά.
- ζ'. Πολυλογία καὶ ἡδυπαγία, ἀκολασίας εἰσὶν αἰτία. φιλαργυρία δὲ καὶ κενοδοξία, μίσους πρὸς τὸν πλησίον. ἡ δὲ τούτων μήτηρ φιλαυτία, τῶν ἀμφοτέρων ἐστὶν αἰτία.
- η'. Φιλαυτία ἐστίν, ἡ πρὸς τὸ σῶμα ἐμπαθῆς, καὶ ἄλογος φιλία, ἣ ἀντίκειται, ἀγάπη καὶ ἐγκράτεια. ὁ ἔχων τὴν φιλαυτίαν, δῆλον ὅτι ἔχει πάντα τὰ πάθη.
- θ'. Οὐδεὶς (φησὶν ὁ Ἀπόστολος) τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ὑπωπιάζει δηλονότι καὶ δουλαγωγεῖ, μηδὲν πλέον παρέχων, πλὴν διατροφῆς καὶ σκεπασμάτων, καὶ τούτων μόνων, τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. οὕτως οὖν ἀπαθῶς τις ἀγαπᾷ αὐτήν, καὶ ὡς ὑπέρτερον τῶν θείων ἐκτρέφει, καὶ θάλπει αὐτήν, τοῖς τὴν ἐνδειαν αὐτῆς ἀποπληροῦσι μόνοις.
- ι'. Ὅστις ἀγαπᾷ, τοῦτον πάντως καὶ σπεύδει θεραπεύειν. εἰ οὖν τὸν Θεόν τις ἀγαπᾷ, πάντως καὶ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ σπεύδει ποιεῖν. εἰ δὲ τὴν σάρκα, τὰ ταύτην τέρποντα.
- ια'. Τῷ μὲν Θεῷ ἀρέσκει, ἀγάπη καὶ σωφροσύνη, καὶ θεωρία, καὶ προσευχὴ. τῇ δὲ σαρκί, γαστριμαργία, καὶ ἀκολασία, καὶ τὰ τούτων αὐξητικά. διὰ τοῦτο οἱ σαρκὶ δυνάτες, Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. οἱ δὲ Χρι-

- στοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθίμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.
- ιβ'. Ὁ νοῦς ἐὰν μὲν νεύσῃ πρὸς Θεόν, ἔχει δοῦλον τὸ σῶμα, καὶ πλεόν οὐδὲν αὐτῷ παρέχει τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. ἐὰν δὲ νεύσῃ πρὸς τὴν σάρκα, δουλοῦται τοῖς πάθεσι, πρόνοιαν αὐτῆς αἰεὶ εἰς ἐπιθυμίας ποιούμενος.
- ιγ'. Εἰ θέλεις τῶν λογισμῶν περιγενέσθαι, ἐπιμελοῦ τῶν παθῶν, καὶ εὐχερῶς αὐτοὺς ἐκ τοῦ νοῦ ἀπὸ τούτων ἐξελαύνεις· οἷον, ἐπὶ μὲν τῆς πορνείας, νήστευε, καὶ ἀγρύπνει, κοπίασον, ἰδίασον· ἐπὶ δὲ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς λύπης καταφρόνει δόξης, καὶ ἀτιμίας, καὶ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων· ἐπὶ δὲ τῆς μνησικαχίας, προσεύχου ὑπὲρ τοῦ λυπήσαντος· καὶ ἀπαλλάττη.
- ιδ'. Μὴ τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀσθενεστέροις ἑαυτὸν παραμέτρει· ἀλλὰ τῇ ἐντολῇ τῆς ἀγάπης μᾶλλον παράτεινον. τοῖς μὲν γὰρ παραμετρῶν, εἰς βόθρον τῆς οἰήσεως ἐμπίπτεις· τῇ δὲ παρατεινῶν, εἰς τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης προκόπτεις.
- ιε'. Εἰ ὅλως τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης τὴν ἐντολὴν φυλάττεεις, οὐδενὸς τῆς πρὸς αὐτὸν λύπης τὴν πικρίαν ἐνδείξῃ. ἢ δῆλον, ὅτι ταύτης τὰ πρόσκαιρα προτιμῶν, καὶ αὐτῶν ἀντιποιούμενος, τὸν ἀδελφὸν πολεμεῖς.
- ισ'. Οὐ διὰ τὴν χρεῖαν τοσοῦτον τὸ χρυσίον ζηλωτὸν τοῖς ἀνθρώποις γέγονεν, ὅσον διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς τὰς ἡδονὰς θεραπεύειν.
- ιζ'. Τρία εἰσὶ τὰ αἰτία τῆς τῶν χρημάτων ἀγάπης· φιληδονία, κενοδοξία, καὶ ἀπιστία· χαλεπωτέρα δὲ τῶν δύο, ἢ ἀπιστία καθέστηκεν.
- ιη'. Ὁ μὲν φιληδονος ἀγαπᾷ ἀργύριον, ἵνα δι' αὐτοῦ τρυφήσῃ. ὁ δὲ κενόδοξος, ἵνα δι' αὐτοῦ δοξασθῇ· ὁ δὲ ἀπιστος, ἵνα κρύψῃ καὶ φυλάξῃ, λιμὸν φοβούμενος, ἢ γῆρας, ἢ νόσον, ἢ ζενιτείαν. καὶ ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἐλπίζει, ἢ ἐπὶ τῷ Θεῷ, τῷ πάσης κτίσεως δημιουργῷ, καὶ προνοητῇ ἕως τῶν ἐσχάτων καὶ μικροτάτων ζῶων.
- ιθ'. Τέσσαρες εἰσὶν οἱ περιποιούμενοι χρήματα. οἱ προειρημένοι τρεῖς, καὶ ὁ οικονομικός. μόνος δὲ οὗτος δηλονότι ὀρθῶς περιποιεῖται, ἵνα ἐκάστῳ τὴν χρεῖαν παρέχων μὴ διαλείπη ποτέ.
- κ'. Πάντες οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί, ἢ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς ἐρεθίζουσιν, ἢ τὸ θυμικὸν ἐκταράσσουν, ἢ τὸ λογιστικόν. καὶ
- ἐκ τούτου συμβαίνει τὸν νοῦν ὀφθαλμιᾶσαι πρὸς τὴν πνευματικὴν θεωρίαν, καὶ τὴν τῆς προσευχῆς ἐκδημίαν. καὶ τούτου χάριν ὀφείλει ὁ Μοναχός, καὶ μάλιστα ὁ ἡσυχάζων, ἀκριβῶς τοῖς λογισμοῖς προσέχειν, καὶ τὰς τούτου αἰτίας καὶ γινῶναι, καὶ ἐκκόπτειν. γινώσκει δὲ οὕτως· οἷον, ἐρεθίζουσι τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς αἱ ἐμπαθεῖς μνημαὶ τῶν γυναικῶν· τούτων δὲ αἰτία, ἢ τῶν βρωμάτων, καὶ πομάτων ἀκρασία., καὶ ἢ αὐτῶν τῶν γυναικῶν πυκνὴ καὶ ἄλογος συντυχία. περικόπτει δὲ ταύτας πείνα, καὶ δίψα, καὶ ἀγρυπνία, καὶ ἀναχώρησις. τὸν δὲ θυμὸν πάλιν ἐκταράσσουν αἱ ἐμπαθεῖς μνημαὶ τῶν λυπησάντων· αἰτία δὲ τούτου, φιληδονία, καὶ κενοδοξία, καὶ φιλοῦλία, διὰ γὰρ ταῦτα ὁ ἐμπαθὴς λυπεῖται, ἢ ὡς στερηθεῖς, ἢ ὡς μὴ ἐπιτυχῶν· περικόπτει δὲ ταύτας, ἢ τούτων αὐτῶν καταφρόνησις, καὶ ἐξουδένωσις διὰ τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην.
- Γινώσκει ὁ Θεὸς ἑαυτὸν, γινώσκει καὶ τὰ κα'. ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα. γινώσκουσι δὲ καὶ αἱ ἅγιοι δυνάμεις τὸν Θεόν, γινώσκουσι δὲ καὶ τὰ ὑπὸ Θεοῦ γεγονότα ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ Θεὸς γινώσκει ἑαυτὸν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα, οὕτω καὶ αἱ ἅγιοι δυνάμεις τὸν Θεόν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα.
- Ὁ μὲν Θεὸς ἑαυτὸν γινώσκει, ἐκ τῆς μακαρίας οὐσίας αὐτοῦ. τὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα, ἐκ τῆς σοφίας αὐτοῦ, δι' ἧς, καὶ ἐν ἧ τὰ πάντα ἐποίησεν. αἱ δὲ ἅγιοι δυνάμεις, τὸν μὲν Θεὸν μετοχῇ γινώσκουσιν, ὑπὲρ μετοχῆν ὄντα· τὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα, ἀναλήψει τῶν ἐν αὐτοῖς θεωρημάτων. καβ'. Ἐξω μὲν τοῦ νοῦ εἰσὶ τὰ γεγονότα· ἐνδον δὲ, τὴν αὐτῶν θεωρίαν ἀναλαμβάνει. οὐχ οὕτως δὲ ἐπὶ Θεοῦ τοῦ αἰδίου, καὶ ἀπείρου, καὶ ἀορίστου, καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ εἶ εἶναι, καὶ τὸ αἰεὶ εἶναι τοῖς οὐσι χαρησαμένου.
- Θεοῦ μετέχει τοῦ Ἁγίου ἢ λογιστικὴ καὶ νοερά οὐσία, αὐτῷ τε τῷ εἶναι, καὶ τῇ πρὸς τὸ εἶ εἶναι ἐπιτηδειότητι, ἀγαθότητός τε φημι καὶ σοφίας, καὶ τῇ πρὸς τὸ αἰεὶ εἶναι χάριτι· ταύτη οὖν τὸν Θεὸν γινώσκει· τὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα, τῇ ἀναλήψει (ὡς προειρηται) τῆς ἐν τοῖς γεγονόσι θεωρουμένης τεχνικῆς σοφίας, ἣτις ἐστὶ φιλή, καὶ ἀνυπόστατος ἐν τῷ νῷ συνισταμένη. καδ'. Τέσσαρα τῶν θείων ιδιωμάτων, συνεκτικὰ καὶ φρουρητικά, καὶ διασωστικά τῶν ὄντων δι' ἄκραν ἀγαθότητα ἐκοινοποίησεν ὁ

Θεός, παραγαγών εἰς τὸ εἶναι τὴν λογικὴν καὶ νοερὰν οὐσίαν τὸ ὄν, τὸ αἰεὶ ὄν, τὴν ἀγαθότητα, καὶ σοφίαν. τούτων τὰ μὲν δύο, τῆ οὐσίᾳ παρέσχε· τὰ δὲ δύο, τῆ γνωμικῆ ἐπιτηδειότητι, τὴν ἀγαθότητα, καὶ τὴν σοφίαν· ἵνα ἅπερ ἐστὶν αὐτὸν κατ' οὐσίαν, γένηται ἢ κτίσις κατὰ μετουσίαν· διὰ ταύτην καὶ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ λέγεται γεγενῆσθαι. καὶ κατ' εἰκόνα μὲν, ὡς ὄν ὄντος, καὶ ὡς αἰεὶ ὄν, αἰεὶ ὄντος, εἰ καὶ μὴ ἀνάρχως, ἀλλ' ἀτελευτήτως. καθ' ὁμοίωσιν δὲ, ὡς ἀγαθὸς ἀγαθοῦ. καὶ ὡς σοφός, σοφοῦ· τοῦ κατὰ φύσιν, ὁ κατὰ χάριν. κατ' εἰκόνα μὲν, πᾶσα φύσις λογικὴ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καθ' ὁμοίωσιν δὲ, μόνοι οἱ ἀγαθοὶ καὶ σοφοί.

κς'. Πᾶσα ἡ λογικὴ καὶ νοερὰ οὐσία, διήρηται εἰς δύο· τουτέστιν εἰς τὴν Ἀγγελικὴν, καὶ ἀνθρωπίνην φύσιν. καὶ πᾶσα ἡ Ἀγγελικὴ φύσις, διήρηται πάλιν εἰς δύο καθολικὰς γνώμας τε, καὶ ἀγέλας· ἀγίας τε, καὶ ἐναγείς· τουτέστιν, εἰς ἀγίας δυνάμεις, καὶ ἀκαθάρτους δαίμονας. καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη διήρηται εἰς γνώμας μόνον καθολικὰς δύο, εὐσεβεὶς λέγω, καὶ ἀσεβεὶς,

κζ'. Ὁ μὲν Θεὸς ὡς αὐτοῦπαρξίς ὢν καὶ αὐταγαθότης, καὶ αὐτοσοφία, μᾶλλον δὲ ἀληθέστατον εἰπεῖν, καὶ ὑπὲρ ταῦτα πάντα, οὐδὲν ἔχει τὸ σύνολον ἐναντίον. τὰ δὲ κτίσματα, ὡς πάντα μὲν, μεθέξει καὶ χάριτι τὴν ὑπαρξίν. * τὰ δὲ λογικὰ καὶ νοερὰ, καὶ τὴν ἀγαθότητα, καὶ σοφίαν ἐπιτηδειότητα. ἔχει ἐναντίον, τῆ μὲν ὑπάρξει τὸ μὴ ὑπάρχειν. τῆ δὲ τῆς ἀγαθότητος καὶ σοφίας ἐπιτηδειότητι, κακίαν, καὶ ἀγνωσίαν. καὶ τὸ μὲν ὑπάρχειν αἰεὶ, ἢ μὴ ὑπάρχειν ταῦτα, ἐν τῆ ἐξουσίᾳ τοῦ πεποιηκότος ἐστὶ· τὸ δὲ μετέχειν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς σοφίας, ἢ μὴ μετέχειν, ἐν τῆ βουλήσει τῶν λογικῶν ὑπάρχει.

κη'. Οἱ μὲν Ἕλληνας ἐξ αἰδίου λέγοντες συν-πάρχειν τῷ Θεῷ τὴν τῶν ὄντων οὐσίαν, τὰς δὲ περὶ αὐτὴν ποιότητας μόνον ἐξ αὐτοῦ ἐσχηκέναι. * τῆ μὲν οὐσίᾳ, οὐδὲν λέγουσιν ἐναντίον· ἐν δὲ ταῖς ποιότησι μόναις τὴν ἐναντίωσιν εἶναι. ἡμεῖς δὲ μόνην λέγομεν τὴν θείαν οὐσίαν, μὴ ἔχειν τι ἐναντίον, ὡς αἰδιόν τε οὐσαν καὶ ἀπειρον, καὶ αἰδιότητος ταῖς ἄλλαις χαριστικῆν. τῆ δὲ τῶν ὄντων οὐσίᾳ, εἶναι μὲν τὸ μὴ ὄν ἐναντίον. καὶ ἐν τῆ ἐξουσίᾳ τοῦ κυρίως ὄντος, ὑπάρχειν τὸ αἰεὶ εἶναι αὐτὴν ἢ μὴ εἶναι. ἀμε-

ταμέλητα δὲ εἶναι τὰ χάρισματα αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ἐστὶν αἰεὶ, καὶ ἐστὶν, τῆ παντοκρατορικῆ δυνάμει διακρατούμενα, εἰ καὶ ἔχει τὸ ὄν ἐναντίον ὡς εἰρηται, ὡς ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραχθεῖσα, καὶ ἐν τῆ βουλή αὐτοῦ ἔχουσα τὸ εἶναι αὐτὴν, ἢ μὴ εἶναι.

Ὡς περ τὸ κακὸν στέρησις ἐστὶν ἀγαθοῦ, καὶ ἡ ἀγνωσία στέρησις ἐστὶν γνώσεως· οὕτω καὶ τὸ μὴ ὄν, στέρησις ἐστὶ τοῦ ὄντος, οὐ τοῦ κυρίως δὲ ὄντος, οὐκ ἔχει γὰρ ἐναντίον, ἀλλὰ τοῦ κατὰ μέθεξιν ὄντος. καὶ αἱ μὲν τῶν προτέρων στέρησεις, τῆ γνώμῃ τῶν γεγονότων ἐπονται· ἡ δὲ τοῦ δευτέρου, ἐν τῆ βουλήσει τοῦ πεποιηκότος ὑπάρχει, τοῦ αἰεὶ δι' ἀγαθότητα βούλομένου εἶναι τὰ ὄντα, καὶ αἰεὶ ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετῆσθαι.

Πάντα τὰ γεγονότα, τὰ μὲν εἰσι λογικὰ καὶ νοερὰ, καὶ τῶν ἐναντίων δεκτικά, ὅλον ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ γνώσεως καὶ ἀγνωσίας· τὰ δὲ, σώματα διάφορα, ἐκ τῶν ἐναντίων συνεστῶτα, τουτέστι, γῆς, ἄερος, πυρός, ὕδατος. καὶ τὰ μὲν εἰσὶν ἀσώματα πάντη καὶ αἴλα, εἰ καὶ τινα τούτων συνέζευκται σώμασι· τὰ δὲ ἐξ ὕλης καὶ εἶδους μόνον ἔχει τὴν σύστασιν.

Πάντα τὰ σώματα, κατὰ φύσιν ἐστὶν ἀκίνητα· κινεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν λογικῆς, τὰ δὲ ἀλόγου, τὰ δὲ ἀναισθήτου.

Τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, ἡ μὲν ἐστὶ θρηπτική, ἡ δὲ φανταστική καὶ ὄρμητική, ἡ δὲ λογιστική καὶ νοητική. καὶ τῆς μὲν πρώτης μόνης μετέχουσι τὰ φυτά· τῆς δὲ δευτέρας πρὸς ταύτη τὰ ἄλογα ζῶα· τῆς δὲ τρίτης πρὸς ταῖς δυσὶν, οἱ ἀνθρώποι· καὶ αἱ μὲν δύο δυνάμεις, φθαρταί, ἡ δὲ τρίτη, ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος ἀποδείκνυται.

Ἀλλήλαις μεταδιδούσαι φωτισμοῦ αἱ ἀγίαι δυνάμεις, καὶ τῆ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ἢ τῆς αὐτῶν ἀρετῆς μεταδιδόασιν, ἢ τῆς ἐν αὐταῖς γνώσεως. καὶ ἀρετῆς μὲν ὅλον τῆς θεομιμήτου ἀγαθότητος· καθ' ἣν καὶ ἐαυτάς, καὶ ἀλλήλας, καὶ τὰς ὑποβεβηκυίας εὐεργετοῦσι, θεοειδεὶς ἐργαζόμεναι· γνώσεως δέ, ἢ περὶ Θεοῦ τι ὑψηλότερον· σὺ γὰρ ρησιν ὑψιστος εἰς τὸν αἰῶνα Κύριε. ἢ περὶ ἀσωμάτων βαθύτερον, ἢ περὶ σωμάτων ἀκριβέστερον, ἢ περὶ προνοίας τρανότερον, ἢ περὶ κρίσεως σαφέστερον.

Νοός ἐστὶν ἀκαθαρσία, πρῶτον μὲν, τὸ γνῶσιν ἔχειν ψευδῆ. δεύτερον δέ, τὸ ἀγνωεῖν

κθ'.

λ'.

λα'.

λβ'.

λγ'.

λδ'.

* ἴσως (λείπει) τὸ, ἔχοντα

* ἴσως (λείπει) τὸ, εἶναι.

- τι τῶν καθόλου, ὡς πρὸς ἀνθρώπινον νοῦν λέγω. Ἀγγέλου γάρ ἐστι τὸ μὴδὲν τῶν ἐπὶ μέρους ἀγνοεῖν. τρίτον δὲ, τὸ ἐμπαθεῖς ἔχειν λογισμούς. τέταρτον δὲ, τὸ συγκατατίθεσθαι τῇ ἁμαρτίᾳ.
- λε'. Ψυχῆς ἐστὶν ἀκαθαρσία, τὸ μὴ ἐνεργεῖν κατὰ φύσιν. ἐκ τούτου γὰρ τίκονται τῷ νῷ οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί. τότε γὰρ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖ, ὅταν αἱ παθητικαὶ αὐτῆς δυνάμεις, ὁ θυμὸς λέγω καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐν τῇ τῶν πραγμάτων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς νοημάτων προσβολῇ, ἀπαθεῖς διαμείνωσι.
- λς'. Σώματός ἐστιν ἀκαθαρσία, ἢ κατ' ἐνεργεῖαν ἁμαρτία.
- λζ'. Ἀγαπᾷ ἡσυχίαν, ὁ μὴ πάσχων πρὸς τὰ τοῦ κόσμου· καὶ ἀγαπᾷ πάντας ἀνθρώπους, ὁ μὴδὲν ἀγαπῶν ἀνθρώπινον, καὶ γινώσιν ἔχει Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὁ μὴ σκανδαλιζόμενος εἰς τινα, εἴτε διὰ παραπτώματα. εἴτε διὰ λογισμούς ἐξ ὑπονοίας.
- λη'. Μέγα μὲν τὸ μὴ πάσχειν πρὸς τὰ πράγματα· μείζων δὲ τούτου πολλῶν, τὸ πρὸς τὰ τούτων νοήματα ἀπαθῆ διαμεῖναι.
- λθ'. Ἀγάπη καὶ ἐγκράτεια, ἀπαθῆ τὸν νοῦν διατηροῦσι, πρὸς τε τὰ πράγματα, καὶ πρὸς τὰ τούτων νοήματα.
- μ'. Οὐ πρὸς τὰ πράγματα ὁ νοῦς πολεμεῖ τοῦ θεοφιλοῦς, οὐδὲ πρὸς τὰ τούτων νοήματα· ἀλλὰ πρὸς τὰ πάθη τὰ τοῖς νοήμασι συνεζευγμένα· οἷον, οὐ πρὸς τὴν γυναῖκα πολεμεῖ, οὐδὲ πρὸς τὸν λυπήσαντα, οὐδὲ πρὸς τὰς τούτων φαντασίας· ἀλλὰ πρὸς τὰ πάθη τὰ ταῖς φαντασίαις συνεζευγμένα.
- μα'. Ἄπας ὁ πόλεμος τοῦ Μοναχοῦ πρὸς τοὺς δαίμονας, ἵνα τὰ πάθη τῶν νοημάτων χωρίσῃ. ἄλλως γὰρ ἀπαθῶς τὰ πράγματα βλέπειν οὐ δύναται.
- μβ'. Ἄλλο ἐστὶ πρᾶγμα, καὶ ἄλλο νόημα, καὶ ἄλλο πάθος. καὶ πρᾶγμα μὲν ἐστὶν οἷον ἀνὴρ, γυνή, χρυσός, καὶ τὰ ἐξῆς· νόημα δὲ, οἷον μνήμη ψιλῆ τινος τῶν προειρημένων· πάθος δὲ, οἷον φιλία ἄλογος, ἢ μῖσος ἄκριτον τινὸς τῶν προειρημένων. πρὸς οὖν τὸ πάθος ἐστὶ τοῦ Μοναχοῦ ἡ μάχη.
- μγ'. Νόημά ἐστὶν ἐμπαθές, λογισμὸς σύνθετος, ἀπὸ πάθους καὶ νοήματος. χωρίσωμεν τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ νοήματος, καὶ ἀπομένει ὁ λογισμὸς ψιλός. χωρίσωμεν δὲ δι' ἀγάπης πνευματικῆς, καὶ ἐγκρατείας, ἐὰν θέλωμεν.
- Αἱ μὲν ἀρεταί, τῶν παθῶν τὸν νοῦν χωρίζουσιν· αἱ δὲ πνευματικαὶ θεωρίαι, τῶν ψιλῶν νοημάτων· ἡ δὲ καθαρὰ προσευχή, αὐτῷ αὐτὸν παρίστησι τῷ Θεῷ.
- Αἱ μὲν ἀρεταί, διὰ τὴν γινώσιν τῶν γεγονότων· ἡ δὲ γινώσις, διὰ τὸν γινώσκοντα· ὁ δὲ γινώσκων, διὰ τὸν ἀγνώστως γινωσκόμενον, καὶ ὑπὲρ γινώσιν γινώσκοντα.
- Οὐχ ὡς προσδεόμενος τινος ὁ ὑπερπλήρης Θεός, παρήγαγεν εἰς τὸ εἶναι τὰ γεγονότα· ἀλλ' ἵνα αὐτὰ μὲν αὐτοῦ ἀναλόγως μετέχοντα ἀπολάβῃ, αὐτὸς δὲ εὐφρανθῆ ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ὁρῶν αὐτὰ εὐφραίνόμενα, καὶ τῶν ἀκορέστων ἀεὶ κορενόμενα.
- Πολλοὺς ἔχει ὁ κόσμος πτωχοὺς τῷ πνεύματι, ἀλλὰ παρὰ τὸ προσῆκον· καὶ πολλοὺς πενθοῦντας, ἀλλὰ διὰ ζημίαν χρημάτων, ἢ ἀποβολὰς τέκνων· καὶ πολλοὺς πρᾶξεις, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἀκάθαρτα πάθη· καὶ πολλοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀρπάζειν τὰ ἀλλότρια, καὶ κερδαίνειν ἐξ ἀδικίας· καὶ πολλοὺς ἐλεήμονας, ἀλλὰ πρὸς τὸ σῶμα, καὶ τὰ τοῦ σώματος· καὶ καθαροὺς τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ διὰ κενοδοξίαν· καὶ εἰρηνοποιοὺς, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν τῇ σαρκὶ ὑποτάσσοντας· καὶ πολλοὺς δὲ διωγμένους, ἀλλὰ ὡς ἀπάκτους· καὶ πολλοὺς θνειδιζομένους, ἀλλ' ἐπ' αἰσχροῖς ἁμαρτήμασιν· ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνοι μακάριοι, οἱ διὰ Χριστὸν ταῦτα καὶ ποιοῦντες, καὶ πάσχοντες· διὰ τί; ὅτι αὐτῶν ἐσὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται, καὶ τὰ ἐξῆς. ὥστε οὐχ ὅτι ποιοῦσι ταῦτα καὶ πάσχουσιν, εἰσὶ μακάριοι, καὶ γὰρ οἱ προειρημένοι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν, ἀλλ' ὅτι διὰ Χριστὸν ταῦτα καὶ ποιοῦσι, καὶ πάσχουσιν.
- Ἐν πᾶσι τοῖς ὑφ' ἡμῶν πραττομένοις, ὁ σκοπὸς ζητεῖται παρὰ Θεῷ (ὡς πολλάκις εἴρηται) εἴτε δι' αὐτόν, εἴτε δι' ἄλλο τι πράττομεν· ὅταν εὖν τί θέλωμεν πράξαι ἀγαθόν, μὴ τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν, ἀλλὰ τὸν Θεὸν σχῶμεν σκοπὸν, ἵνα εἰς αὐτὸν ἀεὶ ἀποβλεπόμενοι, δι' αὐτὸν πάντα πράξωμεν, ἵνα μὴ καὶ τὸν κόπον ὑπομένωμεν, καὶ τὸν μισθὸν ἀπολέσωμεν.
- Καὶ τὰ φιλά τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων νοήματα, καὶ τὰ πάντων τῶν γεγονότων θεωρήματα, ἀπόβαλε τοῦ νοός ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς· ἵνα μὴ τὰ ἡ-

μδ'.

με'.

μς'.

μζ'.

μη'.

μθ'.

τονα φανταζόμενος, τοῦ πάντων τῶν ὄντων ἀσυγκρίτως κρείττονος ἐκπέσης.

ν'. Ἐὰν τὸν Θεὸν γνησίως ἀγαπήσωμεν, δι' αὐτῆς τῆς ἀγάπης τὰ πάθη ἀποβάλλομεν· ἡ δὲ εἰς αὐτὸν ἀγάπη ἐστίν, τὸ προτιμᾶν αὐτὸν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν ψυχὴν τῆς σαρκός. ἐν τῷ τῶν κοσμικῶν μὲν καταφρονεῖν πραγμάτων, αὐτῷ δὲ σχολάζειν διὰ παντός, διὰ τε ἐγκρατείας, καὶ ἀγάπης, καὶ προσευχῆς, καὶ ψαλμωδίας, καὶ τῶν ἑξῆς.

να'. Ἐὰν σχολάζοντες τῷ Θεῷ χρόνῳ πολλῷ τοῦ παθητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἐπιμελώμεθα, οὐκ ἔτι πρὸς τὰς τῶν λογισμῶν προσβολὰς ἐξοκειλομεν· ἀλλὰ καὶ ἀκριβέστερον τὰς τούτων αἰτίας κατανοοῦντες καὶ ἐκκόπτοντες, διορατικότεροι γενόμεθα· ὥστε πληρωθῆναι εἰς ἡμᾶς τὸ, καὶ ἐπειδὴν ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμέ πονηρουμένοις, ἀκούσεται τὸ οὖς μου.

νβ'. Ὅταν βλέπῃς τὸν νοῦν σου εὐσεβῶς καὶ δικαίως ἀναστρεφόμενον ἐν τοῖς τοῦ κόσμου νοήμασι, γίνωσκε καὶ τὸ σῶμά σου καθαρὸν καὶ ἀναμάρτητον διαμένειν. ὅταν δὲ τὸν νοῦν σου βλέπῃς κατὰ διάνοιαν ἀμαρτίαις σχολάζοντα καὶ μὴ ἀνακόπτης, γίνωσκε καὶ τὸ σῶμά σου μὴ πολυχρονίζειν τούτοις αὐτοῖς περιπεσεῖν.

νγ'. Ὡσπερ τὸ σῶμα ἔχει κόσμον τὰ πράγματα, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἔχει κόσμον τὰ νοήματα. καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα πορνεύεται μετὰ τοῦ σώματος τῆς γυναικός, οὕτω καὶ ὁ νοῦς πορνεύει μετὰ τοῦ νοήματος τῆς γυναικός, διὰ τῆς φαντασίας τοῦ ἰδίου σώματος. τὴν γὰρ μορφήν τοῦ ἰδίου σώματος βλέπει μιγνυμένην μετὰ τῆς μορφῆς τῆς γυναικός κατὰ διάνοιαν. ὡσαύτως καὶ τὴν μορφήν τοῦ λυπήσαντος ἀμύνεται κατὰ διάνοιαν, διὰ τῆς μορφῆς τοῦ ἰδίου σώματος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων ὁμοίως. ἄπερ γὰρ πράττει τὸ σῶμα κατ' ἐνέργειαν εἰς τὸν κόσμον τῶν πραγμάτων, ταῦτα πράττει καὶ ὁ νοῦς εἰς τὸν κόσμον τῶν νοημάτων.

νδ'. Οὐκ ἔστι φριζαί, καὶ ἐκπλαγῆναι, καὶ ἐκστῆναι τῇ διανοίᾳ, ὅτι ὁ μὲν Θεὸς καὶ πατὴρ κρίνει οὐδένα· πᾶσαν δὲ τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ· ὁ δὲ κράζει, μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζετε, ἵνα μὴ καταδικασθῆτε· ὁ δὲ Ἀπόστολος ὁμοίως, μὴ πρὸ καιροῦ τί κρίνετε, ἕως ἄν

ἔλθῃ ὁ Κύριος· καὶ ἐν ᾧ κρίματα κρίνετε τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνετε. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀφέντες τὸ κλαίειν τὰς ἑαυτῶν ἀμαρτίας, ἦραν τὴν κρίσιν ἀπὸ τοῦ υἱοῦ· καὶ αὐτοὶ ὡς ἀναμάρτητοι, κρίνουσι καὶ καταδικάζουσιν ἀλλήλους· καὶ ὁ μὲν οὐρανὸς ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ, ἡ δὲ γῆ ἐφρίξεν, αὐτοὶ δὲ οὐκ αἰσχύνονται ἀναισθητοῦντες.

Ὁ τὰς τῶν ἄλλων ἀμαρτίας περιεργαζόμενος, ἢ καὶ ἐξ ὑπονοίας τὸν ἀδελφὸν κρίνων, οὕτω ἔβαλεν ἀρχὴν μετανοίας· οὐδὲ ἐρευρᾶν τοῦ γνῶναι τὰς ἑαυτοῦ ἀμαρτίας ἐν ἀληθείᾳ βαρυτέρας οὔσας μολύβδου πολυταλάντου· οὐδὲ ἔγνω πῶθεν γίνεται ἄνθρωπος βαρυκάρδιος ἀγαπῶν ματαιότητα, καὶ ζητῶν ψεῦδος. διὰ τοῦτο ὡς ἄφρων, καὶ ἐν σκότει διαπορευόμενος, ἀφείς τὰς ἑαυτοῦ ἀμαρτίας, τὰς τῶν ἄλλων φαντάζεται, ἢ οὔσας, ἢ νομιζόμενας ἐξ ὑπονοίας.

Ἡ φιλαυτία (ὡς πολλάκις εἴρηται) πάντων τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν αἰτία καθίσταται. ἐκ γὰρ ταύτης γεννῶνται οἱ τρεῖς γενικώτατοι τῆς ἐπιθυμίας λογισμοί· ὁ τῆς γαστριμαργίας, καὶ τῆς φιλαργυρίας, καὶ τῆς κενοδοξίας· ἐκ δὲ τῆς γαστριμαργίας, γεννᾶται ὁ τῆς πορνείας· ἐκ δὲ τῆς κενοδοξίας, ὁ τῆς ὑπερηφανίας· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες, ἐκάστῳ τῶν τριῶν ἀκολουθοῦσιν· ὁ τε τῆς ὀργῆς, καὶ ὁ τῆς λύπης, καὶ ὁ τῆς μνησικακίας, καὶ φθόνου, καὶ καταλαλιᾶς, καὶ οἱ λοιποί. ταῦτα οὖν τὰ πάθη συνδεδεσμῶσι τὸν νοῦν τοῖς ὕλικοῖς πράγμασι· καὶ καθέλκουσιν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν· λίθου δίκην βαρυτάτου αὐτῷ ἐπιχειμένα, φύσει ὄντα αὐτὸν πυρὸς κουφότερον καὶ ὀξύτερον.

Ἀρχὴ μὲν πάντων τῶν παθῶν, ἡ φιλαυτία· τέλος δὲ, ἡ ὑπερηφανία. φιλαυτία δὲ ἐστίν, ἡ πρὸς τὸ σῶμα ἄλογος φιλία· ὁ ταύτην ἐκκόψας, συνέκοψε πάντα τὰ πάθη τὰ ἐξ αὐτῆς.

Ὡσπερ οἱ γονεῖς τῶν σωμάτων, προσπάσχουσι τοῖς ἐξ αὐτῶν γεννωμένοις· οὕτω καὶ ὁ νοῦς φυσικῶς τοῖς ἑαυτοῦ πρόσκειται λόγοις· καὶ ὥσπερ τοῖς ἐκείνων ἐμπαθεστέροις, καὶ πάντων κατὰ πάντα ὧσιν οἱ παῖδες καταγελαστότατοι, πάντων φαίνονται ἐπιεικέστατοι καὶ εὐμορφότατοι· οὕτω καὶ τῷ ἄφρονι καὶ οἱ αὐτοῦ λόγοι, καὶ πάντων ὧσι μοχθηρότεροι, πάντων φαίνονται φρονιμώτεροι· τῷ δὲ σοφῷ, οὐκ οὕτως οἱ ἑαυτοῦ λόγοι· ἀλλ' ὅταν δόξῃ πληροφορεῖσθαι, ὅτι ἀληθεῖς εἰσὶ καὶ καλοὶ, τότε μάλιστα οὐ πι-

νε'.

νε'.

νε'.

νη'.

στεύει τῆ. ἑαυτοῦ κρίσει· ἀλλ' ἄλλους σοφούς τῶν ἑαυτοῦ λόγων καὶ λογισμῶν κριτάς καθίστασι, μὴ εἰς κενὸν τρέχει, ἢ ἔδραμε, καὶ δι' αὐτῶν τὴν βεβαίωσιν λαμβάνει.

υθ'. Ὅταν τινὰ νικήσης τῶν ἀτιμωτέρων παθῶν, ὅσον ἢ γαστριμαργίαν, ἢ πορνείαν, ἢ ὀργήν, ἢ πλεονεξίαν, εὐθύς ἐπίπταται ἐπὶ σὲ ὁ τῆς κενοδοξίας λογισμός· ἐὰν δὲ τοῦτον νικήσης, ὁ τῆς ὑπερηφανίας διαδέχεται.

ξ'. Πάντα τὰ ἀτιμα πάθη κρατοῦντα τῆς ψυχῆς, τὸν τῆς κενοδοξίας ἐξ αὐτῆς ἀπελαύνουσι λογισμὸν καὶ πάντων τῶν προειρημένων ἡττωμένων, ἐπ' αὐτὴν αὐτὸν ἀναλύουσιν.

ξα'. Ἡ κενοδοξία ποτὲ μὲν ἀναιρουμένη, ποτὲ δὲ μένουσα, τίκει τὴν ὑπερηφανίαν· καὶ ἀναιρουμένη μὲν οἴησιν ἐμποιεῖ μένουσα δὲ, ἀλαζονίαν. κενοδοξίαν ἀναιρεῖ, ἢ κρυπτὴ ἐργασία· ὑπερηφανίαν δὲ, τὸ τῷ Θεῷ ἐπιγράφειν τὰ κατορθώματα.

ξβ'. Ὁ γνώσεως Θεοῦ καταξιοθεῖς, καὶ τῆς ἐκ ταύτης ἡδονῆς ἀπολαύσας γνησίως, οὗτος καταφρονεῖ τῶν τοῦ ἐπιθυμητικοῦ τικτομένων πασῶν ἡδονῶν.

ξγ'. Ὁ ἐπιθυμῶν τῶν ἐπιγείων, ἢ βρωμάτων ἐπιθυμεῖ, ἢ τῶν τὰ ὑπογάστρια θεραπευόντων, ἢ δόξης ἀνθρωπίνης, ἢ χρημάτων, ἢ τινὸς ἄλλου τῶν τούτοις ἐπομένων. καὶ εἰ μῆτι τούτων κρείττον εὔροι ὁ νοῦς, ἐφ' ᾧ τὴν ἐπιθυμίαν μετενέγκοι, οὐκ ἂν τούτων καταφρονεῖν εἰς τέλος πεισθεῖη. κρείττων δὲ τούτων ἀσυγκρίτως ἢ τοῦ Θεοῦ γνώσις καὶ τῶν θείων ἐστίν.

ξδ'. Οἱ τῶν ἡδονῶν καταφρονοῦντες, ἢ φόβω καταφρονοῦσιν, ἢ ἐλπίδι, ἢ γνώσει, ἢ καὶ τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ.

ξε'. Ἡ ἀνευ πάθους τῶν θείων γνώσις οὐ πείθει τὸν νοῦν εἰς τέλος καταφρονεῖν τῶν προσύλων, ἀλλ' εἰκε λογισμῶ ψιλῶ πράγματος αἰσθητοῦ. διὸ πολλοὺς ἐστὶν εὑρεῖν τῶν ἀνθρώπων γνώσιν ἔχοντας πολλήν, καὶ ἐν τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσι δίκην χοίρων ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένους. πρὸς ὀλίγον γὰρ ἐξ ἐπιμελείας καθαρθέντες, καὶ τῆς γνώσεως ἐπιτυχόντες, ὕστερον ἀμελήσαντες, ὡμοιωθησαν τῷ Σαούλ, ὃς βασιλείας καταξιοθεῖς, καὶ ἀναξίως πολιτευσάμενος, μετ' ὀργῆς φοβερᾶς ἐξ αὐτῆς ἀπεβλήθη.

ξς'. Ὅσπερ φίλος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λογισμὸς, οὐκ ἀναγκάζει τὸν νοῦν καταφρονεῖν τῶν θείων· οὕτως οὐδὲ φιλή γνώσις τῶν θείων, πείθει εἰς τέλος καταφρονεῖν

τῶν ἀνθρωπίνων. διότι ἐν σκίαις νῦν ὑπάρχει, καὶ εἰκασμοὺς ἢ ἀλήθεια, καὶ διὰ τοῦτο δεῖται τοῦ μακαρίου πάθους τῆς ἀγίας ἀγάπης, τῆς συνδεσμώσεως τὸν νοῦν τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασι, καὶ πειθούσης προτιμᾶν τῶν ὑλικῶν τὰ ἄυλα, καὶ τῶν αἰσθητῶν τὰ νοητά, καὶ θεῖα.

Οὐ πάντως ὁ τὰ πάθη ἐκκόψας καὶ ψιλούς τοὺς λογισμοὺς ἐργασάμενος, ἤδη αὐτὰ καὶ ἐπὶ τὰ θεῖα ἐστρεφεν· ἀλλὰ δύναται, μῆτε πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πάσχειν, μῆτε πρὸς τὰ θεῖα· ὅπερ ἐπισυμβαίνει ἐπὶ τῶν πρακτικῶν μόνον, καὶ μῆπω γνώσεως καταξιοθέντων. οἱ φόβω κολάσεως, ἢ ἐλπίδι βασιλείας τῶν παθῶν ἀπέχονται.

Διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἶδους· καὶ ἐν ἐσόπτροις τὴν ἀρετὴν ἔχομεν, καὶ αἰνίγμασι καὶ διὰ τοῦτο, πολλῆς δεομεθα τῆς ἐν αὐτοῖς ἀσχολίας, ἵνα τῇ χρονίᾳ τούτων μελέτῃ καὶ ἐνδελεχεῖα ἐξὶν δυσάποσπαστον τῶν θεωρημάτων ποιήσωμεν.

Ἐὰν πρὸς ὀλίγον τῶν παθῶν τὰς αἰτίας ἐκκόψαντες τοῖς πνευματικοῖς ἐνασχοληθῶμεν θεωρήμασι, μὴ ἐν αὐτοῖς δὲ ἀεὶ διατρέψωμεν αὐτὸ τοῦτο ἔχοντες ἔργον, εὐχερῶς πάλιν ἐπὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη περιτρεπόμεθα, μὴδὲν ἄλλο ἐκεῖθεν καρπωσάμενοι, ἢ ψιλήν γνώσιν μετὰ οἰήσεως· ἢς τὸ τέλος, ἢ τε αὐτῆς κατὰ μικρὸν τῆς γνώσεως σκότωσης, καὶ ἢ παντελῆς τοῦ νοῦ ἐπὶ τὰ ὑλικά ἐκτροπή.

Πάθος ἀγάπης ψεκτόν, τοῖς ὑλικοῖς πράγμασι τὸν νοῦν ἐνασχολεῖ. πάθος ἀγάπης ἐπαινετόν, τοῖς θείοις αὐτὸν συνδεσμεῖ. εἴωθε γὰρ ὁ νοῦς ἐν οἷς χρονίζει πράγμασιν, ἐν αὐτοῖς καὶ πλατύνεσθαι· ἐν οἷς δὲ πλατύνεται, ἐν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀγάπην τρέψαι· εἴτε ἐν τοῖς θείοις, καὶ οἰκειοῖς, καὶ νοητοῖς, εἴτε ἐν τοῖς τῆς σαρκὸς πράγμασι τε καὶ πάθεσιν.

Ὁ Θεὸς ἐκτίσει τὸν ἀόρατον κόσμον, καὶ τὸν ὀρώμενον, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ σῶμα δηλονότι αὐτὸς ἐποίησε. καὶ εἰ ὁ ὀρώμενος κόσμος τοιοῦτός ἐστι καλός, ποῖος ἄρά ἐστὶν ὁ ἀόρατος; εἰ δὲ κρείττων τούτου ἐκεῖνος, πόσον ὑπὲρ τοὺς δύο, ὀκτίσας τούτους Θεός; εἰ οὖν κρείττων πάντων τῶν γεγονότων ὁ πάντων δημιουργὸς τῶν καλῶν, τίμη λόγῳ ὁ νοῦς ἀφείς τὸ πάντων κρείττον, τοῖς πάντων χειρόσιν ἐνασχολεῖται; λέγω δὲ τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν; ἢ δήλον, ὅτι τούτοις μὲν ἐκ γενετῆς συναναστραφεῖς, καὶ συνεθίσας, τοῦ

ξζ'.

ξη'.

ξθ'.

ο'.

οα'.

δὲ πάντων κρείττενος καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα, οὕτω τελείαν εἴληψε πείραν. ἐὰν οὖν χρονία ἀσκήσει τῆς τῶν ἡδονῶν ἐγκρατείας, καὶ τῆς τῶν θεῶν μελέτης, κατὰ μικρὸν αὐτὸν τῆς τοιαύτης σχέσεως ἀπορρήξωμεν, πλάτνεται τε ἐν τοῖς θεαῖς κατ' ὀλίγον προκόπτων, καὶ τὸ οἰκτεῖον γνωρίζει ἀξίωμα· καὶ τέλος, ὄλον τὸν πόθον ἐπὶ τὸ θεῖον μεταφέρει.

οβ'. Απαθῶς λέγων ἁμαρτήματα ἀδελφοῦ, κατὰ δύο αἰτίας λέγει, ἢ ἵνα αὐτὸν διορθώσῃται, ἢ ἵνα ἄλλον ὠφελήσῃ. εἰ δὲ ἐκτὸς τούτων λέγει, εἴτε αὐτῷ, εἴτε ἄλλω, ὄνειδίζων, ἢ διασύρων αὐτὸν λέγει. καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃ τὴν θεῖαν ἐγκατάλειψιν· ἀλλ' ἢ τῷ αὐτῷ, ἢ ἄλλω πταισμάτι πάντως περιπεσεῖται, καὶ ὑπὸ ἐτέρων ἐλεγχθεὶς καὶ ὄνειδισθεὶς, καταισχυνηθήσεται.

ογ'. Οὐχ εἰς λόγος τῶν τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτανόντων ἐστίν, ἀλλὰ διάφοροι· οἷον, ἄλλο ἐστὶ, τὸ ἀπὸ ἕξεως ἁμαρτᾶ εἶναι, καὶ ἄλλο τὸ κατὰ συναρπαγὴν· ὅς οὔτε πρὸ τῆς ἁμαρτίας εἶχε τὴν ἐνθύμησιν, οὔτε μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐπὶ τῷ γεγονότι ὀδυνᾶται. ὁ δὲ ἀπὸ ἕξεως, ἐκ ἐκ τοῦ ἐναντίου· καὶ πρῶτον γὰρ κατὰ διάνοιαν οὐκ ἐπαύετο ἁμαρτάνων, καὶ μετὰ τὸ πράξαι, τῆς αὐτῆς ἐστὶ διάθεσεως.

οδ'. Ὁ διὰ κενοδοξίαν τὰς ἀρετὰς μετερχόμενος, δῆλον ὅτι καὶ τὴν γνῶσιν διὰ κενοδοξίαν μετέρχεται· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδὲ πρὸς οἰκοδομὴν δηλονότι πράττει τι ἢ διαλέγεται, ἀλλ' ἐν πᾶσι τὴν παρὰ τῶν βλεπόντων, ἢ ἀκουόντων δόξαν θηρώμενος. ἐλέγχεται δὲ τὸ πάθος, ὅταν τινὲς τῶν προειρημένων, τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς λόγοις αὐτοῦ ψόγον ἐπιφέρωσι· καὶ ἐπὶ τούτῳ σφόδρα λυπεῖται, οὐ διὰ τὸ μὴ ἐκείνους οἰκοδομεῖσθαι, οὐδὲ γὰρ τοῦτο εἶχε σκοπόν, ἀλλὰ διὰ τὸ αὐτὸν ἐξουθενωθῆναι.

οε'. Τὸ τῆς φιλαργυρίας πάθος, ἐντεῦθεν ἐλέγχεται, ἐν τῷ χαίροντα λαμβάνειν, καὶ λυπούμενον μεταδιδόναι· οὐ δύναται ὁ τοιοῦτος οἰκονομικὸς εἶναι.

ος'. Διὰ ταῦτά τις πάσχων ὑπομένει, ἢ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς μισθαποδοσίας, ἢ διὰ τὸν φόβον τῆς κολάσεως, ἢ διὰ τὸν φόβον τῶν ἀνθρώπων, ἢ διὰ τὴν φύσιν, ἢ διὰ τὴν ἡδονήν, ἢ διὰ κέρδος, ἢ διὰ κενοδοξίαν, ἢ διὰ ἀνάγκην.

οζ'. Ἄλλο ἐστὶ λογισμῶν ἀπαλλαγῆναι, καὶ

ἄλλο παθῶν ἐλευθερωθῆναι· καὶ πολλαίς τις λογισμῶν ἀπαλλάττεται, μὴ παρόντων τῶν πραγμάτων ἐκείνων, πρὸς ἅπερ τὰ πάθη κέκτῃται. κρύπτεται δὲ τὰ πάθη ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἀναφαινόντων ἐλέγχεται. χρὴ οὖν τηρεῖν τὸν νοῦν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, καὶ γινῶναι πρὸς ποῖον ἔχει τὸ πάθος.

Φίλος ἐκεῖνός ἐστι γνήσιος, ὁ τὰς ἐκ περιστάσεως θλίψεις, καὶ ἀνάγκας, καὶ συμφοράς, ἐν καιρῷ πειρασμοῦ συνυποφέρων τῷ πλησίον ὡς ἰδίας, ἀθορύβως καὶ ἀταράχως.

Μὴ ἀτιμάσῃς τὴν συνειδήσιν, ἀριστα σοὶ αἰεὶ συμβουλευούσαν. γνῶμην γὰρ θεῖαν, καὶ Ἀγγελικὴν σοὶ ὑποτίθεται, καὶ τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας μολυσμάτων ἐλευθεροῖ, καὶ παρησίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐξόδῳ σοὶ χαρίζεται.

Εἰ θέλεις γενέσθαι ἐπιγνώμων καὶ μέτριος, καὶ τῷ πάθει τῆς οἰήσεως μὴ δουλεύειν, αἰεὶ ζῆτει ἐν τοῖς οὐσι τί ἐστὶ κρυπτόμενον τὴν σὺν γνῶσιν, καὶ εὐρίσκων πάμπολλα καὶ διάφορα πράγματα λανθάνοντά σε, θαυμάσεις τε ἐπὶ τῇ σῇ ἀγνοσίᾳ, καὶ συστελεῖς τὸ φρόνημα· καὶ σεαυτὸν ἐπιγνοῦς, συνήσεις πολλά, καὶ μεγάλα, καὶ θαυμαστά πράγματα· ἐπεὶ τὸ νομίζειν εἰδέναι, οὐκ εἶ προκόπτειν εἰς τὸ εἰδέναι.

Οὗτος ἀκριβῶς θέλει σωθῆναι, ὁ τοῖς ἰατρικοῖς φαρμάκοις μὴ ἀνθιστάμενος· αὐταὶ δὲ εἰσὶν ὀδύνη καὶ λύπαι διὰ ποικίλων ἐπιφορῶν ἐπαγόμεναι· ὁ δὲ ἀνθιστάμενος, οὐκ οἶδε τί ἐνταῦθα πραγματεύεται, οὐδὲ τί ἐντεῦθεν ὠνησάμενος ἀπελεύσεται.

Κενοδοξία καὶ φιλαργυρία, ἀλλήλων εἰσὶ γεννητικαί. εἰ μὲν γὰρ κενοδοξοῦντες, πλουτοῦσιν· οἱ δὲ πλουτοῦντες κενοδοξοῦσιν, ἀλλ' ὡς κοσμικοί. ἐπεὶ ὁ Μοναχὸς ἀκτῆμων ὢν, μᾶλλον κενοδοξεῖ· ἀργύριον δὲ ἔχων κρύπτει αὐτὸ, αἰσχυρόμενος, ὡς ἀνοίκειον πρᾶγμα τοῦ σχήματος ἔχων.

Τῆς τοῦ Μοναχοῦ κενοδοξίας ἰδίον, τὸ ἐπ' ἀρετῇ κενοδοξεῖν, καὶ τοῖς ταύτῃ ἀκαλουθοῦσι· τῆς δὲ ὑπερηφανίας αὐτοῦ ἰδίον, τὸ ἐπὶ κατορθώμασιν ἐπαίρεσθαι, καὶ ἐξουθενεῖν τοὺς ἄλλους, καὶ τὸ ἐαυτῷ ταῦτα, καὶ μὴ τῷ Θεῷ ἐπιγράφειν. τῆς δὲ τοῦ κοσμικοῦ κενοδοξίας, καὶ ὑπερηφανίας ἰδίον, τὸ ἐπὶ κάλλει, καὶ πλούτῳ, καὶ δυναστείᾳ, καὶ φρονήσει, κενοδοξεῖν καὶ ἐπαίρεσθαι.

Τὰ τῶν κοσμικῶν κατορθώματα, πτώμα-

οη'.

οθ'.

π'.

πα'.

πβ'.

πγ'.

πδ'.

- τά εἰσι τῶν Μοναχῶν· καὶ τὰ τῶν Μοναχῶν κατορθώματα, πτώματά εἰσι τῶν κοσμικῶν· οἶον, τὰ τῶν κοσμικῶν κατορθώματα, πλοῦτός ἐστι, καὶ δόξα, καὶ δυναστεία, καὶ τρυφή, καὶ εὐτεκνία, καὶ τὰ τούτων ἀκόλουθα· εἰς ἅπερ ἔλθων ὁ Μοναχός, ἀπόλλυται· τὰ δὲ τοῦ Μοναχοῦ κατορθώματα, ἀκτημοσύνη, ἀδοξία, ἀδυναμία, ἐγκράτεια, κακοπάθεια, καὶ τὰ τούτων ἀκόλουθα· εἰς ἅπερ ἔλθων ὁ φιλόκοσμος παρὰ πρόθεσιν, πτώμα ἡγείται μέγα, καὶ κινδυνεύει πολλάκις καὶ ἀγχόνη χρήσασθαι· τινὲς δὲ καὶ ἐχρήσαντο.
- πε'. Τὰ βρώματα, διὰ δύο αἰτίας ἐκτίσθησαν, τροφῆς ἕνεκα, καὶ θεραπείας· οἱ οὖν πάρεξ τούτων μεταλαμβάνοντες, ὡς παραχρῶμενοι τοῖς εἰς χρῆσιν παρὰ Θεοῦ δοθεῖσιν, ὡς τρυφηταὶ κατακρίνονται· καὶ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν πραγμάτων, ἡ παράχρησίς ἐστιν ἡ ἁμαρτία.
- πς'. Ταπεινοφροσύνη ἐστὶ, προσευχὴ συνεχῆς μετὰ δακρύων, καὶ πόνων· αὕτη γὰρ αἶε τὸν Θεὸν εἰς βοήθειαν ἐπικαλουμένη, εἰς τὴν ἰδίαν δύναμιν καὶ σοφίαν ἀφρόνως θαρρεῖν οὐκ ἔα, οὐδὲ ἄλλων κατεπαίρεσθαι· ἀτινά εἰσι χαλεπὰ νοσήματα τοῦ τῆς ὑπερηφανίας πάθους.
- πζ'. Ἄλλο ἐστὶ μάχεσθαι, τῷ ψιλῷ λογισμῷ, ἵνα μὴ κινήσῃ τὸ πάθος, καὶ ἄλλο ἐστὶ, τῷ ἐμπαθεῖ μάχεσθαι, ἵνα μὴ γένηται συγκατάθεσις· οἱ ἀμφοτέρωθεν δὲ τρόποι οὐκ ἔωσι χρονίσαι τοὺς λογισμοὺς.
- πη'. Ἡ λύπη τῆς μνησικακίας συνέζευκται· ὅταν ὁ νοῦς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀδελφοῦ μετὰ λύπης ἐνοπτρίζηται, δῆλον ὅτι μνησικακίαν ἔχει πρὸς αὐτόν. ὁδοὶ μνησικακῶν εἰς θάνατον, διότι πᾶς μνησικακὸς παράνομος.
- πθ'. Ἐάν μὲν σὺ μνησικακῆς τινί, προσεύχου ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ἰστᾶς τὸ πάθος τῆς κινήσεως· χωρίζον τὴν λύπην διὰ τῆς προσευχῆς, ἐκ τῆς μνήμης τοῦ κακοῦ οὐπερ σοὶ ἐποίησεν· ἀγαπητικὸς δὲ γενόμενος, καὶ φιλόανθρωπος, παντελῶς ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ἐξαφανίσῃς. ἐάν δὲ ἄλλος σοὶ μνησικακῆ χαριστικὸς γενοῦ πρὸς αὐτόν, καὶ ταπεινός, καὶ καλῶς συναυλίζου, καὶ ἀπαλάττεις αὐτόν τοῦ πάθους.
- ψ'. Τοῦ φθονοῦντος τὴν λύπην, κόπῃ σῆσεις· συμφορὰν γὰρ ἡγείται, τὸ ἐν σοὶ φθονοῦμενον· καὶ οὐ δυνατόν ἄλλως σῆσαι, εἰ μῆτι κρύψεις αὐτό. εἰ δὲ πολλοὺς μὲν ὠφελεῖ, ἐκεῖνον δὲ λυπεῖ, ποίου μέρους καταφρονήσης; ἀναγκαῖον οὖν τὴν τῶν πολλῶν γενέσθαι ὠφέλειαν, κάκεινου δὲ κατὰ δύναμιν μὴ ἀμελεῖν, μηδὲ τῆ τοῦ πάθους πονηρία συναπαχθῆναι, ὡς οὐχὶ τὸ πάθος, ἀλλὰ τὸν πάσχοντα ἀμύνεσθαι· ἀλλὰ τῆ ταπεινοφροσύνη ἡγείσθαι αὐτὸν ὑπερέχοντα σεαυτοῦ, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πράγματι, προτιμᾶν αὐτόν· τὸν δὲ σὸν φθόνον δύνασαι στήσαι, ἐάν ἐν οἷς χαίρει ὁ ὑπὸ σοῦ φθονοῦμενος, συγχαίρης· καὶ ἐν οἷς λυπεῖται, καὶ σὺ λυπητῆ, πληρῶν τὸ τοῦ Ἀποστόλου· τὸ χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων.
- Ἄνοῦς ἡμῶν μέσος ἐστὶ δύο τινῶν, ἐκάστου τὰ ἴδια ἐνεργοῦντος, τοῦ μὲν τὴν ἀρετὴν, τοῦ δὲ τὴν κακίαν, τουτέστι Ἀγγέλου, καὶ δαίμονος. ἐξουσίαν δὲ ἔχει ὁ νοῦς καὶ δύναμιν, ὃ θέλει, εἴτε ἐπεσθαι, εἴτε ἀντιστῆναι.
- Ἄι μὲν ἅγιοι δυνάμεις, προτρέπονται ἡμᾶς ἐπὶ τὰ καλὰ· τὰ δὲ φυσικὰ σπέρματα, καὶ ἡ ἀγαθὴ προαίρεσις, βοηθοῦσιν ἡμῖν. τὰς δὲ τῶν δαιμόνων προσβολάς, τὰ πάθη καὶ ἡ πονηρὰ προαίρεσις, συνιστῶσι.
- Τὸν καθαρὸν νοῦν, ποτὲ μὲν αὐτὸς ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐπιβαίνων διδάσκει· ποτὲ δὲ αἱ ἅγιοι δυνάμεις τὰ καλὰ ὑποτίθενται· ποτὲ δὲ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων θεωρουμένη.
- Χρῆ τὸν καταξιωθέντα γνώσεως νοῦν, τὰ τε νοήματα τηρεῖν ἀπαθῆ τῶν πραγμάτων· καὶ τὰ θεωρήματα ἀσφαλῆ· καὶ τὴν τῆς προσευχῆς κατάστασιν, ἀθλόωτον. οὐ δύναται δὲ ταῦτα τηρεῖν αἶε ἐκ τῶν τῆς σαρκὸς ἀναδόσεων διὰ τῆς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλῆς καπνίζόμενος.
- Οὐ δι' ὅσα λυπούμεθα, διὰ ταῦτα καὶ ὀργιζόμεθα· πλεονάζει γὰρ τὰ τὴν λύπην ἐμπαιούντα, παρὰ τὰ τὴν ὀργὴν· οἶον, ἐκλάσθη τόδε, ἀπώλετο τόδε· ἀπέθανεν ὁ δεῖνα. διὰ γὰρ τὰ τοιαῦτα λυπούμεθα μόνον· διὰ δὲ τὰ λοιπὰ, καὶ λυπούμεθα καὶ ὀργιζόμεθα, ἀφιλοσόφως διακειόμενοι.
- Δεχόμενος ὁ νοῦς τὰ τῶν πραγμάτων νοήματα, πρὸς ἕκαστον νόημα, μετασχηματίζεσθαι ἐφύκε· θεωρῶν δὲ ταῦτα πνευματικῶς, πρὸς ἕκαστον θεώρημα ποικίλως μεταμορφοῦται· ἐν δὲ Θεῷ γενόμενος ἀμορφος πάντη, καὶ ἀσχημάτιστος γίνεται· τὸν γὰρ μονοειδῆ θεωρῶν μονοειδῆς γίνεται, καὶ ὁλος φωτοειδῆς.
- Ψυχὴ ἐστὶ τελεία, ἧς ἡ παθητικὴ δύ-

ψα'.

ψβ'.

ψγ'.

ψδ'.

ψε'.

ψς'.

ψζ'.

ναμὶς νένευκεν ὀλοτελῶς πρὸς τὸν Θεόν.

η'.

Νοῦς ἐστὶ τέλειος, ὁ διὰ πίστεως ἀλη-
θοῦς, τὸν ὑπεράγνωστον ὑπεραγνώστως ὑπε-
ρεγνωκῶς, καὶ τῶν αὐτοῦ δημιουργημάτων
τὰ καθόλου θεασάμενος· καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς
προνοίας καὶ κρίσεως τὴν περιληπτικὴν γνώ-
σιν παρὰ Θεοῦ εἰληφώς, ὡς ἀνθρώποις δέ
φημι.

Τριχῶς τέμνεται ὁ χρόνος, καὶ ἡ μὲν πί-
στις, τοῖς τρισὶ συμπαρατίθεται τμήμα-
σιν· ἡ δὲ ἐλπίς τῷ ἐνί, ἡ δὲ ἀγάπη τοῖς
δυσί. καὶ ἡ μὲν πίστις καὶ ἐλπίς μέχρι τι-
νός· ἡ δὲ ἀγάπη εἰς ἀπείρους αἰῶνας τῷ
ὑπεραπείρῳ ὑπερηνωμένη, καὶ αἶψι ὑπεραύ-
ξουσα διαμένει καὶ διὰ τοῦτο μείζων πάν-
των ἡ ἀγάπη.

ηθ'.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

α'.

Πρῶτον μὲν θαυμάζει ὁ νοῦς τὴν
θειάν ἐννοούμενος κατὰ πάντα ἀπει-
ρίαν, καὶ τὸ ἀνέκβατον ἐκεῖνο καὶ πολυπό-
θητον πέλαγος· δεύτερον δὲ ἐκπλήττεται,
πῶς ἐκ τοῦ μηδενὸς τὴν τῶν ὄντων εἰς τὸ
εἶναι παρήγαγεν ὑπαρξίν. ἀλλ' ὥσπερ τῆς
μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρασ, οὕτως
οὐδὲ τῆς φρονήσεως αὐτοῦ ἐστὶν εὕρεσις.

β'.

Πῶς γὰρ οὐ θαυμάζει τὸ ἄπλετον ἐκεῖνο
θεωρῶν καὶ ὑπὲρ ἐκπληξίν τῆς ἀγαθότητος
πέλαγος; ἢ πῶς οὐκ ἐξίσταται ἐννοούμενος
πῶς καὶ πόθεν ἦτε λογικὴ καὶ νοερά γέγο-
νεν οὐσία· καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν
τὰ σώματα; μηδεμιᾶς ὕλης τῆς τούτων
προϋπαρξάσης γενέσεως; ποία τε ἡ δύναμις
ἐκείνη ἢ εἰς ἐνέργειαν κινήθησα, ταῦτα εἰς
τὸ εἶναι παρήγαγεν; ἀλλὰ τοῦτο Ἑλλήνων
παῖδες οὐ παραδέχονται, ἀγνοοῦντες τὴν
παντοδύναμον ἀγαθότητα, καὶ τὴν δραστή-
ριον αὐτῆς, καὶ ὑπὲρ νοῦν σοφίαν, καὶ γῶσιν.

γ'.

Ἐξ αἰδίου δημιουργὸς ὑπάρχων ὁ Θεός,
ὅτε βούλεται δημιουργεῖ, λόγῳ ὁμοουσίῳ
καὶ Πνεύματι, δι' ἀπειρον ἀγαθότητα. καὶ
μὴ εἰπῆς τίνι λόγῳ νῦν ἐδημιούργησεν αἶψι
ἀγαθὸς ὑπάρχων; ἐπεὶ καὶ γὰρ σοὶ λέγω, ὅτι
ἡ τῆς ἀπείρου οὐσίας ἀνεξιχνίαστος σοφία,
τῇ ἀνθρωπίνῃ οὐχ ὑποπίπτει γῶσιν.

δ'.

Τὴν ἐξ αἰδίου ἐν ἑαυτῷ ὁ δημιουργὸς τῶν
ὄντων προϋπάρχουσαν γῶσιν, ὅτ' ἐβουλήθη,
οὐσίωσεν καὶ προσβάλετο. ἄτοπον γὰρ ἐστὶν
ἐπὶ Θεοῦ τοῦ παντοδυνάμου διστάσαι, εἰ
δύναται τι οὐσιῶσαι, ὅτε βούλεται.

ε'.

Δι' ἣν μὲν αἰτίαν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε,
ζήτησι. ἐστὶ γὰρ γῶσις· τὸ δὲ πῶς, καὶ διὰ

τί προσφάτως, μὴ ζήτησι· οὐκ ἔστι γὰρ τῷ
σῶ ὑποπίπτουσα νῶ. διότι τῶν θείων, τὰ
μὲν ληπτὰ, τὰ δὲ ἀληπτα τοῖς ἀνθρώ-
ποις. θεωρία γὰρ ἀχαλίνωτος, τάχα ἂν
καὶ κατὰ κρημῶν ὤσειεν, ὡς ἔφη τις τῶν
ἀγίων.

Τινὲς φασὶ συνυπάρχειν ἐξ αἰδίου τῷ Θεῷ
τὰ δημιουργήματα, ὅπερ ἀμήχανον. πῶς γὰρ
τῷ πάντῃ ἀπείρῳ, τὰ κατὰ πάντα πεπερα-
σμένα, συνυπάρχειν δύναται ἐξ αἰδίου; ἢ
πῶς κυρίως δημιουργήματα, εἰ συναΐδια τῷ
δημιουργῷ; ἀλλ' οὗτος ὁ λόγος, τῶν Ἑλ-
λήνων ἐστίν, ὅτινες οὐσίας μὲν οὐδαμῶς,
ποιότητων δὲ μόνον δημιουργὸν τὸν Θεὸν
εἰσάγουσιν. ἡμεῖς δὲ τὸν παντοδύναμον ἐγνω-
κότες Θεόν, οὐ ποιότητων, ἀλλ' οὐσιῶν πε-
ποιωμένων δημιουργὸν αὐτὸν εἶναι φασιν·
εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἐξ αἰδίου συνύπαρκα τῷ
Θεῷ τὰ δημιουργήματα.

Κατὰ τι μὲν γνωστὸν τὸ θεῖον καὶ τὰ
θεῖα, κατὰ τι δὲ ἄγνωστον· καὶ γνωστὸν
μὲν, τοῖς περὶ αὐτὸ θεωρήμασιν· ἄγνωστον
δὲ, τοῖς κατ' αὐτό.

Μὴ ἐξεις, καὶ ἐπιτηδειότητος ζητήσης
ἐπὶ τῆς ἀπλῆς καὶ ἀπείρου οὐσίας τῆς Ἀ-
γίας Τριάδος, ἵνα μὴ σύνθετον αὐτὴν ποιή-
σης, ὥσπερ τὰ κτίσματα· ὅπερ ἄτοπον καὶ
ἀθέμιτον ἐπὶ Θεοῦ ἐννοῆσαι.

Μόνῃ ἀπλῇ, καὶ μονοειδῆς, καὶ ἄποιος,
καὶ εἰρηναῖος, καὶ ἀστασίαστος, ἡ ἀπειρος
οὐσία, καὶ παντοδύναμος, καὶ δημιουργικὴ
τῶν ὄλων. πᾶσα δὲ ἡ κτίσις, σύνθετος,
ὑπάρχει ἐξ οὐσίας καὶ συμβεβηκός, καὶ

ς'.

ζ'.

η'.

θ'.

- ἐπιδεῆς αἰεὶ τῆς θείας προνοίας, ὡς τροπῆς οὐκ ἐλευθέρα.
- ι'. Πᾶσα ἡ νοερά οὐσία, καὶ αἰσθητική, ἔλαβε δυνάμεις παρὰ Θεοῦ εἰς τὸ εἶναι παραχθεῖσα, ἀντιληπτικὰς τῶν ὄντων. ἡ μὲν νοερά, τὰς νοήσεις· ἡ δὲ αἰσθητική, τὰς αἰσθήσεις.
- ια'. Ὁ μὲν Θεός, μετέχεται μόνον ἡ δὲ κτίσις, καὶ μετέχει, καὶ μεταδίδωσι· καὶ μετέχει μὲν τοῦ εἶναι· μεταδίδωσι δὲ, τοῦ εἶναι μόνον· ἀλλ' ἑτέρως μὲν ἡ σωματική, ἑτέρως δὲ ἡ ἀσώματος οὐσία.
- ιβ'. Ἡ μὲν ἀσώματος οὐσία καὶ λέγουσα, καὶ πράττουσα, καὶ θεωρουμένη, τοῦ εἶναι μεταδίδωσιν· ἡ δὲ σωματική, θεωρουμένη μόνον.
- ιγ'. Τὸ μὲν αἰεὶ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι τὴν νοεράν καὶ λογικὴν οὐσίαν, ἐν τῇ βουλήσει ἐστὶ τοῦ τὰ πάντα καλὰ δημιουργήσαντος· τὸ δὲ ἀγαθὰ ταῦτα εἶναι κατὰ προαίρεσιν, ἢ φαῦλα, ἐν τῷ θελήματι τῶν γεγονότων ὑπάρχει.
- ιδ'. Οὐ περὶ τὴν οὐσίαν τῶν γεγονότων τὸ κακὸν θεωρεῖται· ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσφαλμένην καὶ ἀλόγιστον κίνησιν.
- ιε'. Εὐλόγως κινεῖται ἡ ψυχὴ, ὅταν τὸ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς τῇ ἐγκρατεῖα πεποιῶται· τὸ δὲ θυμικόν, τῆς ἀγάπης ἀντέχεται, τὸ μῖσος ἀποστρεφόμενον· τὸ δὲ λογιστικόν, πρὸς τὸν Θεὸν διάγει, διὰ προσευχῆς καὶ θεωρίας πνευματικῆς.
- ισ'. Οὐπω ἔχει τελείαν ἀγάπην, οὐδὲ τῆς θείας προνοίας καταβάθος τὴν γῶσιν, ὁ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ μὴ μακροθυμῶν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι λυπηροῖς, ἀλλ' ἀποκόπτων ἐαυτὸν τῆς τῶν πνευματικῶν ἀδελφῶν ἀγάπης.
- ιζ'. Σκοπὸς τῆς θείας προνοίας, τὸ τοὺς ὑπὸ τῆς κακίας ποικίλως διεσχισμένους, διὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ πνευματικῆς ἀγάπης, ἐνοποιεῖν· εἴπερ διὰ τοῦτο πέπονθεν ὁ σωτήρ, ἵνα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα, συναγάγῃ εἰς ἓν. ὁ οὖν μὴ στέγων τὰ ὀχληρά, μηδὲ φέρων τὰ λυπηρά, μηδὲ ὑπομένων τὰ ἐπίπονα, ἐκτὸς τῆς θείας ἀγάπης, καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς προνοίας περιπατεῖ.
- ιη'. Εἰ ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, καὶ χρηστεύεται, ὁ ὀλιγοφυχῶν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι λυπηροῖς, καὶ διὰ τοῦτο πονηρευόμενος ἐπὶ τοῖς λυπήσασι, καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγά-
- πης ἐαυτὸν ἀποκόπτων, πῶς τοῦ σκοποῦ τῆς θείας προνοίας οὐκ ἐκπίπτει;
- Πρόσεχε σεαυτῷ μήποτε ἡ χωρίζουσα ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ κακία, οὐκ ἐν τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ' ἐν σοὶ εὐρίσκηται, καὶ σπεῦσον αὐτῷ διαλλαγῆναι, ἵνα μὴ τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης ἐκπέσῃς.
- Μὴ καταφρονήσῃς τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης, ὅτι δι' αὐτῆς υἱὸς Θεοῦ ἐστὶ ἦν παραβαίνων, υἱὸς γεέννης εὐρεθήσῃ.
- Τὰ χωρίζοντα τῆς τῶν φίλων ἀγάπης, εἰσὶ ταῦτα· τὸ φθονεῖν ἢ φθονεῖσθαι, τὸ ζημιοῦν ἢ ζημιοῦσθαι, τὸ ἀτιμάζειν ἢ ἀτιμάζεσθαι, καὶ οἱ ἐξ ὑπονοίας λογισμοί· μὴ ποτε οὖν ἐδρασάς τι τοιοῦτον, ἢ πέπονθας, καὶ διὰ τοῦτο τῆς τοῦ φίλου ἀγάπης χωρῖξῃ;
- Συνέβη σοι πειρασμὸς ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἡ λύπη εἰς μῖσός σε ἤγαγε; μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ μίσους, ἀλλὰ νικά ἐν τῇ ἀγάπῃ τὸ μῖσος, νικήσεις δὲ τρόπῳ τοιούτῳ, προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ γνησίως πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ἀπολογίαὶν αὐτοῦ δεχόμενος· ἢ καὶ αὐτὸς διὰ ταύτης αὐτὸν θεραπεύων, καὶ σεαυτὸν αἴτιον τοῦ πειρασμοῦ λογιζόμενος, καὶ μακροθυμῶν, μέχρις οὗ παρέλθῃ τὸ νέφος.
- Μακροθυμὸς ἐστίν, ὁ τὸ τέλος ἐκδεχόμενος τοῦ πειρασμοῦ, καὶ τὸ καύχημα τῆς καρτερίας λαμβάνων.
- Ἀνὴρ μακροθυμὸς, πολὺς ἐν φρονήσει· ὅτι πάντα τὰ συμβαίνοντα ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφέρει, κάκεινο περιμένων, ἀνέχεται τῶν λυπηρῶν· τὸ δὲ τέλος ἐστὶ, ζωὴ αἰώνιος κατὰ τὸν Ἀπόστολον· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ἐν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.
- Μὴ εὐκόλος ἔσο ἐπὶ ἀποβολῇ πνευματικῆς ἀγάπης, διότι ἄλλη σωτηρίας ὁδὸς οὐκ ὑπολέλειπται τοῖς ἀνθρώποις.
- Μὴ τὸν χθὲς πνευματικὸν ἀδελφὸν καὶ ἐνάρετον, διὰ τὸ ἐν σοὶ σήμερον ἐξ ἐπηρείας τοῦ πονηροῦ ἐγγινόμενον μῖσος, κρῖνε φαῦλον καὶ πονηρὸν· ἀλλὰ διὰ τῆς μακροθυμότης ἀγάπης τὰ χθεσινὰ καλὰ λογιζόμενος, τὸ σήμερον μῖσος τῆς ψυχῆς ἀπόβαλε.
- Μὴ ἐν ἐπήνεϊς χθὲς ὡς καλόν, καὶ ἐνεκωμιάζεις ὡς ἐνάρετον, σήμερον ὡς φαῦλον καὶ πονηρὸν κακολογήσῃς, διὰ τὴν σὴν ἐξ ἀγάπης εἰς μῖσος μεταβολὴν, τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ψόγον ἀπολογίαὶν τοῦ ἐν σοὶ πονηροῦ μίσους ποιούμενος· ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ἐγκωμίοις ἐπίμεινον, κἄν ἔτι ὑπὸ τῆς λύπης κε-

ιβ'.

κ'.

κα'.

κβ'.

κγ'.

κδ'.

κε'.

κς'.

κζ'.

- κράτησαι, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν σωτήριον ἀγάπην εὐχερῶς ἐπανέρχῃ.
- κη'. Μὴ τὸν συνήθη τοῦ ἀδελφοῦ ἔπαινον, διὰ τὴν ἔτι ἐν σοὶ πρὸς αὐτὸν ὑπάρχουσαν κεκρυμμένην λύπην, ἐν τῇ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν συντυχίᾳ νοθεύσης, συμπαραμίσγων τοῖς λόγοις λεληθότως τὸν ψόγον· ἀλλὰ καθαρῶ τῷ ἐπαίνῳ ἐν τῇ συντυχίᾳ χρῆσαι, καὶ γνησίως ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς σαυτοῦ προσεύχου, καὶ τοῦ ὀλεθρίου μίσους τάχιστα ἀπαλλάττῃ.
- κθ'. Μὴ εἴπῃς, οὐ μισῶ τὸν ἀδελφόν, τὴν μνημὴν αὐτοῦ ἀποστρεφόμενος· ἀλλὰ ἄκουσον Μωυσέως λέγοντος, μὴ μισήσης τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου· ἐλεγμῶ ἐλέγξεις τὸν ἀδελφόν σου, καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.
- λ'. Ἐάν ἀδελφὸς τυχὸν πειραζόμενος ἐπιμείνῃ κακολογῶν σε, ἀλλὰ σύ γε μὴ ἐξενεχθῆς τῆς ἀγαπητικῆς καταστάσεως, τοῦ αὐτοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐνοχλοῦντος κατὰ διάνοιαν· οὐκ ἐξενεχθήσῃ δέ ταύτης, ἐάν λοιδορούμενος εὐλογήσης, ἐάν δυσφημούμενος, εὐνοήσης· αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας· καὶ ὁ μὴ ταύτην ὀδεύων, οὐ συναυλίζεται αὐτῷ.
- λα'. Μὴ ὡς εὐνοοῦντας λογιζοῦ, τοὺς λόγους σοι φέροντας, λύπην ἐν σοὶ καὶ μῖσος πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐργαζομένους, κἄν ἀληθεύειν δοκῶσιν· ἀλλ' ὡς θανατοῦντας ὄφεις, τοὺς τοιοῦτους ἀποστρέφου· ἵνα κἀκείνους τοῦ κακολογεῖν ἀνακόψῃς, καὶ τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν, πονηρίας ἀπαλλάξῃς.
- לב'. Μὴ λόγοις δι' αἰνιγματίων τὸν ἀδελφὸν κεντήσης, ἵνα μὴ τὰ ὅμοια παρ' αὐτοῦ ἀντιδεχόμενος, τὴν τῆς ἀγάπης διάθεσιν ἐξ ἀμφοτέρων ἀπελάσῃ· ἀλλὰ μετὰ παρρησίας ἀγαπητικῆς, ὑπαγε ἐλεγξον αὐτόν, ἵνα τὰς αἰτίας τῆς λύπης λύσας, ταραχῆς καὶ λύπης ἀμφοτέρους ἀπαλλάξῃς.
- λγ'. Ἐρεῦνησον τὴν συνείδησιν μετὰ πάσης ἀκριβείας, μήποτε τῇ σῇ αἰτίᾳ ὁ ἀδελφὸς οὐ διηλλάγη· καὶ μὴ παραλογίζου ταύτην, τὰ κρυπτά σου γινώσκουσαν, καὶ κατηγοροῦσάν σου ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου, καὶ ἐν καιρῷ δὲ προσευχῆς πρόσκομμά σοι γενομένην.
- λδ'. Μὴ μνημόνευε ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰρήνης, τῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς λύπης ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ λεχθέντων, κἄν τε κατὰ πρόσωπον τὰ λυπηρὰ ἐρέθῃ, κἄν τε πρὸς ἄλλον περὶ σοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσας· ἵνα μὴ τῶν
- λογισμῶν τῆς μνησικακίας ἀνεχόμενος, εἰς τὸ ὀλέθριον μῖσος τοῦ ἀδελφοῦ ὑποστρέψῃς.
- Οὐ δύναται ψυχὴ λογικὴ πρὸς ἄνθρωπον μῖσος τρέφουσα, πρὸς τὸν Θεὸν εἰρηνεύσαι, τὸν τῶν ἐντολῶν δοτῆρα. ἐάν γάρ φησι μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν· εἰ δὲ ἐκεῖνος εἰρηνεύειν οὐ θέλει, ἀλλὰ σύ γε σεαυτὸν ἀπὸ μίσους φύλαξον, προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ γνησίως, καὶ μὴ κακολογῶν αὐτὸν πρὸς τινα.
- Ἡ τῶν Ἀγίων Ἀγγέλων ἄκρα εἰρήνη, ταῖς δυσὶ ταύταις κεκράτηται διαθέσει, τῇ τε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ· ὁμοίως δὲ, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων· παγκάλως οὖν εἰρηται, ὅτι ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς, ὁ νόμος ὅλος, καὶ οἱ προφήται κρέμανται.
- Μὴ ἔσο αὐτάρεσκος, καὶ οὐκ ἔση μισᾶδελφος· καὶ μὴ ἔσο φίλαυτος, καὶ ἔση φιλόθεος.
- Πνευματικοῖς ἀδελφοῖς συζῆσαι προειρημένος, τοῖς σοῖς θελήμασιν ἀπὸ θυρῶν ἀπόταξαι· οὐ μὴ γὰρ ἐτέρῳ τρόπῳ εἰρηνεύσαι δυνησῇ, οὔτε πρὸς τὸν Θεόν, οὔτε πρὸς τοὺς συζῶντας.
- Ὁ τελείαν ἀγάπην κτήσασθαι δυνηθεῖς, καὶ ὄλον τὸν βίον αὐτοῦ πρὸς ταύτην ρυθμίσας, οὗτος λέγει, Κύριον Ἰησοῦν ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.
- Ἡ μὲν εἰς Θεὸν ἀγάπη, εἰς τὴν θεῖαν ὁμιλίαν ἀεὶ φιλεῖ πτερῶσαι τὸν νοῦν· ἡ δὲ εἰς τὸν πλησίον, ἀεὶ καλὰ λογίζεσθαι περὶ αὐτοῦ παρασκευάζει.
- Τοῦ ἔτι δόξαν ἀγαπῶντος κενὴν, ἡ τιμὴ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων προσκειμένου ἐστί, τὸ πρὸς ἀνθρώπους λυπεῖσθαι διὰ πρόσκαιρα, ἢ μνησικακεῖν αὐτοῖς, ἢ μῖσος ἔχειν πρὸς αὐτούς, ἢ λογισμοὺς δουλεύειν αἰσχροῖς· τῆς δὲ φιλοθέου ψυχῆς, πάντη ταῦτα ἀλότρια.
- Ὅταν μὴδὲν εἴπῃς, μὴδὲ πράξῃς αἰσχρὸν κατὰ διάνοιαν, καὶ ὅταν τῷ ζημιώσαντι ἢ κακολογήσαντι μὴ μνησικακῆς, καὶ ὅταν ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς ἄῤυλον, καὶ ἀνείδρον ἀεὶ ἔχῃς τὸν νοῦν, τότε γνῶθι, ὅτι ἔφθασας εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀπαθείας, καὶ τῆς τελείας ἀγάπης.
- Οὐ μικρὸς ἀγὼν κενοδοξίας ἀπαλλαγῆναι· ἀπαλλάττεται δέ τις διὰ κρυπτῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας καὶ συχνοτέρας προσευ-

	<p>χῆς· σημειον δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς, τὸ μηκέτι μνησικακεῖν τῷ κακολογήσαντι, ἢ κακολογοῦντι.</p>	<p>ἐστὶ ὁ νοῦς· καὶ τὸν μὲν ἔξω ἄνθρωπον, εὐκόλως τις ποιεῖ Μοναχόν, μόνον ἐὰν θελήσῃ· οὐκ ὀλίγος δὲ ἀγὼν, τὸν ἔσω ἄνθρωπον ποιῆσαι Μοναχόν.</p>	
μδ'	<p>Εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, ἀπόνεμε ἐκάστω τῶν ἐν σοὶ μερῶν τὰ κατ' ἀξίαν· ψυχῇ λέγω καὶ σώματι· καὶ τῷ μὲν λογιστικῷ τῆς ψυχῆς, ἀναγνώσματα, καὶ θεωρήματα πνευματικά, καὶ προσευχὴν· τῷ δὲ θυμικῷ, ἀγάπην πνευματικὴν, τὴν τῷ μίσει ἀντικειμένην· τῷ δὲ ἐπιθυμητικῷ, σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν· τῷ δὲ σαρκίῳ, διατροφάς, καὶ σκεπάσματα, τὰ μόνα ἀναγκαιότερα.</p>	<p>Τίς ἄρα ἐστὶν ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ, ὁ παντάπασιν ἀπαλλαγείς ἐμπαθῶν νοημάτων, καὶ τῆς καθαρᾶς διὰ παντός καὶ αὐλοῦ καταξιώθεις προσευχῆς, ὅπερ ἐστὶ σημεῖον τοῦ ἔνδον Μοναχοῦ ;</p>	να'
με'	<p>Κατὰ φύσιν ὁ νοῦς ἐνεργεῖ, ὅταν τὰ πάθη ἔχῃ ὑποτεταγμένα, καὶ τοὺς λόγους τῶν ὄντων θεωρῇ, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν διάγῃ.</p>	<p>Πολλὰ πάθη ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν κέκρυπται, τότε δὲ ἐλέγχονται, ὅταν τὰ πράγματα ἀναφαίνωνται.</p>	νβ'
μς'	<p>Ὅσοι ἐν ὑγιείᾳ καὶ νόσος πρὸς τὸ σῶμα θεωρεῖται τοῦ ζώου, καὶ φῶς καὶ σκότος πρὸς τὸν ὀφθαλμόν· οὕτως ἀρετὴ καὶ κακία πρὸς τὴν ψυχὴν, καὶ γνῶσις καὶ ἀγνοσία πρὸς τὸν νοῦν.</p>	<p>Δύναται τις μὴ ὀχλεῖσθαι ὑπὸ παθῶν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων ἀπουσίᾳ, μερικῆς τυχῶν ἀπαθείας· ἐὰν δὲ ἀναφανῶσι τὰ πράγματα, εὐθὺς τὰ πάθη τὸν νοῦν περισπῶσι.</p>	νγ'
μζ'	<p>Ἐν τοῖς τρισὶ τούτοις ὁ Χριστιανὸς φιλοσοφεῖ· ἐν ταῖς ἐντολαῖς, ἐν τοῖς δόγμασι, καὶ ἐν τῇ πίστει· καὶ αἱ μὲν ἐντολαί, τῶν παθῶν τὸν νοῦν χωρίζουσι· τὰ δὲ δόγματα, εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων αὐτὸν εἰσάγουσιν· ἡ δὲ πίστις, εἰς τὴν θεωρίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος.</p>	<p>Μὴ νόμιζε τελείαν ἔχειν ἀπάθειαν, τοῦ πράγματος μὴ παρόντος· ὅταν δὲ φανῇ, καὶ μένης ἀκίνητος, πρὸς τε τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν μετὰ ταῦτα μνήμην αὐτοῦ, τότε γινώθῃ σεαυτὸν, τῶν ὄρων αὐτῆς ἐπιβεβηκέναι, πλην μηδὲ οὕτω καταφρονήσῃ· διότι ἀρετὴ μὲν χρονίζουσα, νεκροὶ τὰ πάθη· ἀμελουμένη δὲ, πάλιν ἐγείρει αὐτά.</p>	νδ'
μη'	<p>Οἱ μὲν τῶν ἀγωνιζομένων, ἀποκρούονται μόνον τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς, οἱ δὲ καὶ τὰ πάθη περικόπτουσι· καὶ ἀποκρούεται μὲν τις, ὅσον ἢ ψαλμοῦδιᾳ, ἢ προσευχῇ, ἢ μετewρισμῷ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τοπικῷ περισπασμῷ· ἐκκόπτει δὲ τὰ πάθη, τῶν πραγμάτων ἐκείνων καταφρονῶν, πρὸς ἅπερ τὰ πάθη κέκρηται.</p>	<p>Ὁ ἀγαπῶν τὸν Χριστόν, πάντως καὶ μιμεῖται αὐτὸν κατὰ δύναμιν· ὅσον ὁ Χριστὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῶν οὐκ ἐπαύσατο· καὶ ἀχαριστούμενος καὶ βλασφημούμενος, ἐμακροθύμει· καὶ τυπτόμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ φονευόμενος, ὑπέμεινε, μηδενὶ τὸ σύνολον τὸ κακὸν λογιζόμενος. ταῦτα δὲ τὰ τρία, τὰ ἔργα εἰσὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης ὧν χωρὶς, ὁ λέγων ἀγαπᾶν τὸν Χριστόν, ἢ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ τυχεῖν, ἑαυτὸν ἀπατά· οὐ γὰρ ὁ λέγων μοι (φῆσι) Κύριε, Κύριε, οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου· καὶ πάλιν, ὁ ἀγαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει, καὶ τὰ ἐξῆς.</p>	νε'
μθ'	<p>Πρὸς ἅπερ τὰ πάθη κερτήμεθα πράγματα, εἰσὶ ταῦτα· ὄλον, γυνή, χρήματα, δῶρα, καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ τῆς μὲν γυναικός, τότε δύναται τις καταφρονεῖν, ὅτε καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν, καὶ τὸ σῶμα ὡς δεῖ δι' ἐγκρατείας μαραίνει· τῶν δὲ χρημάτων, ὅτε πείθει τὸν λογισμόν ἐν παντί, τῇ αὐταρκειᾷ στοιχῆσαι· τῆς δὲ δόξης, ὅτε τὴν κρυπτὴν ἀγαπήσῃ τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν, καὶ Θεῷ φαινομένην μόνῳ· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· ὁ δὲ τούτων καταφρονῶν, οὐδὲ εἰς μῖσος τινὸς ἔρχεται ποτε.</p>	<p>Ἄπας ὁ σκοπὸς τῶν ἐντολῶν τοῦ σωτήρος, ἵνα ἀκρασίας καὶ μίσους τὸν νοῦν ἐλευθερώσῃ· καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ ἀγάπην καὶ τοῦ πλησίον ἀγάγῃ, ἐξ ὧν τίχτεται τὸ φέγγος τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀγίας γνώσεως.</p>	νς'
ν'	<p>Ὁ μὲν τοῖς πράγμασι ἀποταξάμενος, ὅσον τῇ γυναικί, καὶ τοῖς χρήμασι, καὶ τοῖς ἐξῆς, τὸν ἔξω ἄνθρωπον ἐποίησε Μοναχόν, οὐπω δὲ καὶ τὸν ἔσω· ὁ δὲ τοῖς τούτων ἐμπαθείσι νοήμασι, τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ὅς</p>	<p>Μερικῆς γνώσεως παρὰ τοῦ Θεοῦ καταξιώθεις, μὴ ἀμέλει ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας. αὐταὶ γὰρ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἐκκαθαίρουσαι, τὴν ἐπὶ τὴν γνῶσιν ὁδὸν ἀεὶ σοὶ εὐτρεπίζουσιν.</p>	νζ'
		<p>Ὅδὸς ἐπὶ τὴν γνῶσιν ἐστίν, ἀπάθεια καὶ ταπεινώσις· ὧν χωρὶς, οὐδεὶς ὄφεται τὸν Κύριον.</p>	νη'

- νθ'. Ἐπειδὴ ἡ γνῶσις φυσιοῦ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ, σύζευξον τῇ γνώσει τὴν ἀγάπην, καὶ ἔση ἄτυφος καὶ πνευματικὸς οἰκοδόμος, καὶ σεαυτὸν οἰκοδομῶν, καὶ πάντας τοὺς ἐγγίζοντάς σοι.
- ξ'. Ἐντεῦθεν ἡ ἀγάπη, ἐπειδὴ οὐδὲ φθονεῖ, οὐδὲ πρὸς τοὺς φθονοῦντας πικραίνεται, οὐδὲ τὸ φθονούμενον δημοσιεύει ἐπιδεικτικῶς, οὐδὲ λογίζεται σκοπὸν ἤδη κατειληφέναι· καὶ ὧν οὐκ οἶδεν ὁμολογεῖ ἀνευθριάστως τὴν ἄγνοιαν. οὕτως οὖν τὸν νοῦν ἄτυπον ἀπεργάζεται, καὶ προκόπτειν εἰς τὴν γνῶσιν αἰεὶ παρασκευάζει.
- ξα'. Πέφυκέ πως παρέπεσθαι τῇ γνώσει ἡ οἴησις, καὶ ὁ φθόνος, ἐν προοιμίῳ μάλιστα· καὶ ἡ μὲν οἴησις, ἐνδοθεν μόνον· ὁ δὲ φθόνος, καὶ ἐνδοθεν καὶ ἐξωθεν· καὶ ἐνδοθεν μὲν, πρὸς τοὺς ἔχοντας γνῶσιν· ἐξωθεν δέ, ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἄγνοιαν· ἡ οὖν ἀγάπη, τὰ τρία ἀνατρέπει· τὴν μὲν οἴησιν, ἐπειδὴ οὐ φυσιοῦται· τὸν δὲ ἐνδον φθόνον, ἐπεὶ οὐ ζηλοῖ· τὸν δὲ ἐξωθεν ἐπειδὴ μακροθυμεῖ, καὶ χρηστεύεται· ἀνάγκη οὖν τὸν ἔχοντα γνῶσιν, προσλαβέσθαι καὶ τὴν ἀγάπην, ἵνα ἄτρωτον τὸν νοῦν ἐν παντὶ διαφυλάττη.
- ξβ'. Ὁ τοῦ χαρίσματος τῆς γνώσεως καταξιωθεὶς, καὶ λύπην, ἢ μνησικακίαν, ἢ μῖσος πρὸς ἄνθρωπον ἔχων, ὁμοίός ἐστι τῷ ἀκάνθαις καὶ τριβόλοις τοὺς ὀφθαλμοὺς κατακεντοῦντι· διὸ ἀναγκαίως δέεται ἡ γνῶσις τῆς ἀγάπης.
- ξγ'. Μὴ ὀλην τὴν χολὴν σου περὶ τὴν σάρκα ἔχε, ἀλλὰ ὄρισον αὐτῇ τὴν κατὰ δύναμιν ἄσκησιν, καὶ ὅλον τὸν νοῦν σου περὶ τὰ ἐνδον τρέφον. ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία, πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια, πρὸς πάντα ἐστὶν ὠφέλιμος, καὶ τὰ ἐξῆς.
- ξδ'. Ὁ ἀδιαλείπτως περὶ τὰ ἐνδον τὰς διατριβάς ποιούμενος, ζωφρονεῖ, μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ταπεινοφρονεῖ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖ, καὶ θεολογεῖ, καὶ προσεύχεται· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ λέγει ὁ Ἀπόστολος, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ τὰ ἐξῆς.
- ξε'. Ὁ τὴν πνευματικὴν ὁδὸν ὀδεύειν μὴ ἐπιστάμενος, τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων οὐ ποιεῖται φροντίδα· ἀλλ' ὀλην τὴν χολὴν περὶ τὴν σάρκα ἔχει· καὶ ἡ γαστριμαργεῖ καὶ ἀκολασταίνει, λυπεῖται καὶ ὀργίζεται, καὶ μνησικακεῖ, καὶ ἐντεῦθεν τὸν νοῦν σκοτίζει ἢ ἀμέτρως τῇ ἀσκήσει κέχρηται, καὶ θολοὶ τὴν διάνοιαν.
- Οὐδὲν τῶν ἐκ Θεοῦ εἰς χρῆσιν ἡμῶν δαθέντων, ἀναιρεῖ ἡ γραφή· ἀλλὰ τὴν ἀμετρίαν κολάζει, καὶ τὴν ἀλογιστίαν διορθοῦται· οἶον, οὐ κωλύει ἐσθίειν· οὐδὲ παιδοποιεῖν· οὐδὲ χρήματα ἔχειν καὶ ὀρθῶς διοικεῖν· ἀλλὰ κωλύει γαστριμαργεῖν, πορνεύειν, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀλλ' οὐδὲ τὸ νοεῖν ταῦτα κωλύει, διὰ τοῦτο γὰρ καὶ γεγόνασιν· ἀλλὰ τὸ ἐμπαθῶς νοεῖν.
- Τὰ μὲν τῶν ὑφ' ἡμῶν κατὰ Θεὸν πραγματοποιμένων, κατ' ἐντολὴν πράττεται· τὰ δὲ, οὐ κατ' ἐντολὴν, ἀλλ' ὡς ἂν τις εἴποι, καθ' ἐκούσιον προσφοράν· οἶον, κατ' ἐντολὴν μὲν, τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, τὸ ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθρούς, τὸ μὴ μοιχεύειν, καὶ φονεύειν, καὶ τὰ λοιπά, ἅτινα καὶ παραβαίνοντες κατακρινόμεθα. οὐ κατ' ἐντολὴν δέ, τὸ παρθενεύειν· ἡ ἀγαμία, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ ἀναχώρησις, καὶ τὰ ἐξῆς. ἵνα ἐάν τις τινος τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, κατορθῶσαι ἐξ ἀσθενείας μὴ δυναθῶμεν, διὰ τῶν δώρων τὸν ἀγαθὸν ἡμῶν ἐξιλεωσώμεθα Δεσπότην.
- Ὁ τὴν ἀγαμίαν τιμῶν, ἢ παρθενίαν, ἀναγκαίως ὀφείλει ἔχειν τὴν ὀσφύν περιζωσμένην, καὶ τὸν λύχνον καιόμενον· τὴν μὲν ὀσφύν, δι' ἐγκρατείας· τὸν δὲ λύχνον διὰ προσευχῆς, καὶ θεωρίας, καὶ ἀγάπης πνευματικῆς.
- Τινὲς τῶν ἀδελφῶν, ἐκτὸς ἑαυτοῦ εἶναι νομίζουσι· τῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χαρισμάτων· οὐ γὰρ ἴσασιν διὰ τὴν ἀμέλειαν τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας, ὅτι ὁ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀνόθευτον ἔχων, πάντα τὰ θεῖα χαρίσματα συλλήβδην ἔχει ἐν ἑαυτῷ. ἐπειδὴ γὰρ τῆς εἰς αὐτὸν κατ' ἐνέργειαν ἀγάπης, διὰ τὴν ἀργίαν μακρὰν ἐσμὲν τῆς δεικνυούσης ἡμῖν τοὺς ἐν ἡμῖν θείους θησαυρούς, εἰκότως ἐκτὸς ἑαυτοῦ τῶν θείων νομίσσομεν χαρισμάτων.
- Εἰ ὁ Χριστὸς ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κατοικεῖ διὰ τῆς πίστεως, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, πάντες δὲ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἐν αὐτῷ εἰσὶν ἀπόκρυφοι· πάντες ἄρα οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν εἰσὶν ἀπόκρυφοι· φανεροῦνται δὲ τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου διὰ τῶν ἐντολῶν καθάρσεως.
- Οὗτός ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ κεκρυμμένος τῆς καρδίας σου, ἐν οὕτῳ εὖρες διὰ τὴν ἀργίαν· εἰ γὰρ εὖρες, ἄρα ἂν

ξδ'.

ξε'.

ξη'.

ξθ'.

ο'.

οα'.

πέπρακας πάντα, και ἐκτίσω τὸν ἀγρὸν τοῦτον· νῦν δὲ τὸν ἀγρὸν ἀφείς, τὰ περὶ τὸν ἀγρὸν περιέπεις, ἐν οἷς οὐδὲν ἄλλο εὑρίσκονται, πλὴν ἀκανθῶν και τριβόλων.

οβ'. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ σωτὴρ, μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται· τότε δὲ ὄψονται αὐτόν, και τοὺς ἐν αὐτῷ θησαυρούς, ὅτε διὰ ἀγάπης και ἐγκρατείας ἑαυτοὺς καθαίρουσι· και τοσούτω πλέον, ὅσω τὴν κάθαρσιν ἐπιτείνουνσι.

ογ'. Διὰ τοῦτο πάλιν λέγει· πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, και δότε ἐλεημοσύνην, και ἰδοὺ πάντα ὑμῖν καθαρὰ ἔσται· ὡς μηκέτι τοῖς περὶ τὸ σῶμα σχολαζόντων πράγμασιν, ἀλλὰ τὸν νοῦν καθαίρειν σπυροδόντων, ἀπὸ μίσους και ἀκρασίας, ἐν καρδίᾳ ὀνομάζει ὁ Κύριος· ταῦτα γὰρ τὸν νοῦν ῥυποῦντα οὐκ ἔωσι βλέπειν τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα Χριστὸν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

οδ'. Ὅδοὺς ἡ γραφή τὰς ἀρετὰς ὀνομάζει· μεζῶν δὲ πασῶν ἀρετῶν, ἡ ἀγάπη καθέστηκε. διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος· ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι, ὡς καταφρονεῖν πείθουσιν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, και μηδὲν τῶν προσκαίρων προτιμᾶν τῶν αἰώνιων.

οε'. Ἡ εἰς Θεὸν ἀγάπη, ἀνθίσταται τῇ ἐπιθυμίᾳ· πείθει γὰρ τὸν νοῦν ἐγκρατεῦσθαι ἀπὸ τῶν ἡδονῶν· ἡ δὲ εἰς τὸν πλησίον, ἀνθίσταται τῷ θυμῷ· ποιεῖ γὰρ καταφρονεῖν δόξης και χρημάτων και ταῦτά εἰσι τὰ δύο δηνάρια, ἀπερ ὁ σωτὴρ δέδωκε τῷ πανδοχεῖ, ἵνα σου ἐπιμελείαν ποιήσῃται· ἀλλὰ μὴ φανῆς ἀγνώμων, τοῖς λησταῖς συνδούζων, μήποτε πάλιν πληγῆς, και οὐκέτι ἡμιθανῆς, ἀλλὰ νεκρὸς εὑρεθῆσῃ.

ος'. Κάθαρον τὸν νοῦν σου ἀπὸ ὀργῆς, και μνησικακίας, και τῶν αἰσchrῶν λογισμῶν· και τότε δυνήσῃ γνῶναι τὴν τοῦ Θεοῦ ἐνοίκησιν.

οζ'. Τίς σε ἐφώτισεν εἰς τὴν πίστιν τῆς ἀγίας και ὁμοουσίου και προσκυνητῆς Τριάδος; ἢ τίς σοὶ ἐγνώρισε τὴν ἐνσαρκὸν οἰκονομίαν τοῦ ἐνὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος; τίς δὲ σε ἐδίδαξε, τοὺς περὶ ἀσωμάτων λόγους; ἢ τοὺς περὶ γενέσεως και συντελείας τοῦ ὀρωμένου κόσμου; ἢ περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως και αἰωνίου ζωῆς; ἢ περὶ τῆς δόξης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, και τῆς φοβερᾶς κρίσεως; οὐχὶ ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐνοικοῦσα ἐν σοὶ;

ἢ τίς ἐστὶν ὁ ἀρραβῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τί μεῖζον ταύτης τῆς χάριτος; ἢ τί κρείττον ταύτης τῆς σοφίας, και τῆς γνώσεως; ἢ τί τούτων τῶν ἐπαγγελιῶν ὑψηλότερον, εἰ δὲ ἐσμεν ἀργοὶ και ἀμελεῖς, και μὴ καθαίρομεν ἑαυτοὺς τῶν μολυνόντων ἡμᾶς, και τὸν νοῦν ἡμῶν ἐκτυφλούντων παθῶν, ὥστε δύνασθαι και τρανώτερον ἡλίου τοὺς περὶ τούτων λόγους ὄραν, ἑαυτοὺς αἰτιασώμεθα, και μὴ τὴν τῆς χάριτος ἐνοίκησιν ἀρνησώμεθα.

Ὁ ἐπαγγειλάμενός σοι Θεὸς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, και τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ δεδωκώς, ἐνετελατό σοι ἐπιμελεῖσθαι σε τοῦ βίου, ἵνα ὁ ἔσω ἄνθρωπος τῶν παθῶν ἐλευθερωθῆς, ἀρξῆται ἀπεντεῦθεν τῆς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀπολαύσεως.

Τῶν θείων και ὑψηλῶν καταξιωθείς θεωρημάτων, σφόδρα ἐπιμελοῦ ἀγάπης, και ἐγκρατείας· ἵνα τὸ παθητικὸν ἀτάραχον διαφυλάττων, ἀνέκλειπτον ἔξεις τὸ τῆς ψυχῆς σου φέγγος.

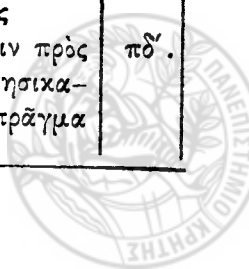
Τὸ θυμικὸν τῆς ψυχῆς, ἀγάπῃ χαλίνωσον· και τὸ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς, ἐγκρατεία καταμάρανον· και τὸ λογιστικὸν αὐτῆς, προσευχῇ πτέρωσον, και τὸ φῶς τοῦ νοῦ οὐκ ἀμαυροῦται ποτέ.

Τὰ τὴν ἀγάπην λύοντα εἰσι ταῦτα· οἶον, ἀτιμία, ζημία, συκοφαντία, ἢ εἰς πίστιν, ἢ εἰς βίον, δαρμοί, πληγαί, και τὰ ἐξῆς. και ταῦτα, ἢ αὐτῷ συμβαίνοντα, ἢ τινι τῶν συγγενῶν, ἢ φίλων. ὁ οὖν διὰ τούτων λύων τὴν ἀγάπην, οὐπω ἔγνω τίς ὁ σκοπὸς τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν.

Σπούδασον ὅσον δύνασαι πάντα ἀνθρωπον ἀγαπήσαι· εἰ δὲ τοῦτο οὐπω δύνασαι, κἂν μηδένα μισήσῃς· οὐ δύνασαι δὲ οὐδέ τοῦτο ποιῆσαι, εἰμὴ τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων καταφρονήσῃς.

Ὅδεῖνα ἐβλασφήμησε; μὴ μισήσῃς ἐκεῖνον, ἀλλὰ τὴν βλασφημίαν, και τὸν βλασφημῆσαι παρασκευάσαντα δαίμονα· εἶδὲ τὸν βλασφημῆσαντα μισεῖς, ἀνθρωπον ἐμισήσας, και τὴν ἐντολὴν παρέβῃς· και ὅπερ ἐκεῖνος τῷ λόγῳ ἐποίησε, ποιεῖς σὺ τῷ ἔργῳ· εἶδὲ τὴν ἐντολὴν φυλάττεις, τὰ τῆς ἀγάπης ἐπίδειξαι· και εἴτε δύνασαι βοήθησον, ἵνα τοῦ κακοῦ αὐτὸν ἀπαλλάξῃς.

Οὐ θέλει σε ὁ Χριστὸς μέτος ἔχειν πρὸς ἀνθρωπον, ἢ λύπην, ἢ ὀργήν, ἢ μνησικακίαν τοσύνολον, καθ' οἷον ἑποτέ πράγμα

- πρόσκαιρον· και τοῦτο παντί βοῶσι τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια.
- πε'. Πολλοὶ ἔσμεν οἱ λέγοντες, ὀλίγοι δὲ οἱ ποιῶντες· ἀλλ' οὖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οὐδεὶς ὠφείλει νοθεύειν διὰ τὴν ἰδίαν ἀμείλειαν, ἀλλ' ὁμολογεῖν μὲν τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, μὴ ἀποκρύπτειν δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ, ἀλήθειαν· ἵνα μὴ ὑπόδοικοι γενώμεθα μετὰ τῆς τῶν ἐντολῶν παραβάσεως, και τῆς τοῦ λόγου Θεοῦ παρεξηγήσεως.
- περ'. Ἀγάπη και ἐγκράτεια, παθῶν τὴν ψυχὴν ἐλευθεροῦσιν· ἀνάγνωσις, και θεωρία, ἀγνοίας τὸν νοῦν ἀπαλλάττουσιν. ἡ δὲ τῆς προσευχῆς κατάστασις, αὐτῷ παρίστησιν αὐτὸν τῷ Θεῷ.
- πεζ'. Ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς οἱ δαίμονες τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου καταφρονοῦντας, ἵνα μὴ δι' αὐτὰ τοὺς ἀνθρώπους μισήσωμεν, και τῆς ἀγάπης ἐκπέσωμεν· τότε συκοφαντίας καθ' ἡμῶν ἐγείρουσιν, ἵνα τὴν λύπην μὴ φέροντες, τοὺς συκοφαντήσαντας μισήσωμεν.
- πη'. Οὐκ ἔστι πόνος ψυχῆς βαρύτερος συκοφαντίας, κἄν τε εἰς πίστιν, κἄν τε εἰς βίον τις συκοφαντεῖται· και οὐδεὶς ταύτης καταφρονεῖν δύναται, εἰμὶ μόνος ὁ εἰς Θεὸν ἀποβλεπόμενος· ὡς ἡ Σωσάνα, τὸ μόνον δυνάμενον και ἐξ ἀναγκῶν ῥύσασθαι, ὡσπερ κἄκεινῃν· και τοὺς ἀνθρώπους πληροφορησάτωσιν ὡς περὶ ἐκείνης· και τὴν ψυχὴν τῇ ἐλπίδι παραμυθήσασθαι.
- πιθ'. Ὅσον σὺ εὐχῆ ἐκ τῆς ψυχῆς ὑπὲρ τοῦ συκοφαντήσαντος, τοσοῦτον και ὁ Θεὸς πληροφορεῖ τοὺς σκανδαλισθέντας.
- πιδ'. Φύτει ἀγαθός, μόνος ὁ Θεός· και γνώμη ἀγαθός, μόνος ὁ θεομίμητος· σκοπὸς γὰρ αὐτῷ ἐστὶ, τῷ φύσει ἀγαθῷ, τοὺς πονηροὺς συνάψαι, ἵνα γένωνται ἀγαθοί· διὰ τοῦτο ὑπ' αὐτῶν λοιδορούμενος, εὐλογεῖ, διωκόμενος, ἀνέχεται· βλασφημούμενος, παρακαλεῖ· φονευόμενος, ὑπερεύχεται· πάντα ποιεῖ, ἵνα τοῦ σκοποῦ τῆς ἀγάπης μὴ ἐκπέσῃ· ἥτις ἐστὶν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.
- πιδ'. Αἱ μὲν ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου, διδάσκουσιν ἡμᾶς τοῖς μέσοις εὐλόγως χρήσασθαι πράγμασιν· ἡ δὲ εὐλογος τῶν μέσων χρήσις, τὴν τῆς ψυχῆς καθαίρει κατάστασιν· ἡ δὲ καθαρὰ κατάστασις, τίκτει τὴν ἀπάθειαν· ἐξ ἧς τίκτεται ἡ τελεία ἀγάπη.
- πιδ'. Οὐπω ἔχει τὴν ἀπάθειαν, ὁ διὰ σύμβασιν πειρασμοῦ, τὸ ἐλάττωμα τοῦ φίλου παραβλέπειν μὴ δυνάμενος· ἢ ὄν τυχόν, ἢ εἶναι
- δοκοῦν· τὰ γὰρ ἐγκείμενα τῇ ψυχῇ πάθη ἐκταρασσόμενα, ἐκτυφλοῦσιν τὴν διάνοιαν, και οὐκ ἔα διαβλέψαι εἰς τὰς τῆς ἀληθείας αὐγάς· οὐδὲ διακρίναι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. οὐκ ἄρα οὖν οὐδὲ τὴν τελείαν ἀγάπην ὁ τοιοῦτος ἐκτῆσατο, τὴν ἐξω βάλουσαν τὸν φόβον τῆς κρίσεως.
- Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα· ἐπειδὴ τὰς τοῦ φίλου συμφορὰς, ἰδίας λογίζεται· και συνυποφέρει αὐτῷ μέχρι θανάτου κακοπαθῶν.
- Πολλοὶ μὲν οἱ φίλοι, ἀλλ' ἐν καιρῷ εὐημερίας. ἐν δὲ καιρῷ πειρασμῶν, μόλις ἂν εὐρήσης ἕνα.
- Πάντα ἀνθρωπὸν ἐκ ψυχῆς ἀγαπητέον· ἐπὶ τῷ Θεῷ δὲ μόνῳ τὴν ἐλπίδα θετέον· και ἐξ ὅλης ἰσχύος αὐτὸν θεραπευτέον. ἐφ' ὅσον γὰρ αὐτὸς ἡμᾶς συντηρεῖ, οἱ τε φίλοι πάντες ἡμᾶς περιέπουσι· και οἱ ἐχθροὶ πάντες πρὸς ἡμᾶς ἀδυνατοῦσιν· ἐπὴν δὲ αὐτὸς ἡμᾶς ἐγκαταλίπη, οἱ τε φίλοι πάντες ἡμᾶς ἀποστρέφονται, και οἱ ἐχθροὶ πάντες καθ' ἡμῶν ἰσχύουσι.
- Τέσσαρές εἰσι γενικαὶ ἐγκαταλείψεως τρόποι· ἡ οἰκονομική, ὡς ἐπὶ τοῦ Κυρίου· ἵνα διὰ τῆς δοκούσης ἐγκαταλείψεως, οἱ ἐγκαταλειμμένοι σωθῶσιν. ἡ δὲ πρὸς δοκιμὴν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰώβ, και Ἰωσήφ· ἵνα ὁ μὲν ἀνδρείας, ὁ δὲ σωφροσύνης στηλῆαι ἀναφανῶσιν· ἡ δὲ, πρὸς παιδεῦσιν πατρικὴν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀποστόλου, ἵνα ταπεινοφρονῶν, τὴν ὑπερβολὴν φυλάξῃ τῆς χάριτος· ἡ δὲ κατὰ ἀποστροφὴν, ὡς ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, ἵνα κολαζόμενοι, πρὸς μετάνοιαν κατακαμφθῶσιν. σωτήριοι δὲ πάντες οἱ τρόποι ὑπάρχουσι, και τῆς θείας ἀγαθότητος και φιλανθρωπίας ἀνάμεστοι.
- Μόνοι οἱ ἀκριβεῖς τῶν ἐντολῶν φύλακες, και γνήσιοι τῶν θείων κριμάτων μύσται, τοὺς κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πειραζόμενους οὐ καταλιμπάνουσι φίλους· οἱ δὲ τῶν ἐντολῶν καταφρονῆται, και τῶν θείων κριμάτων ἀμύητοι, ὅταν μὲν ὁ φίλος εὐημερῆ, συναπολαύουσιν αὐτῷ· ἐπὴν δὲ πειραζόμενος κακοπαθῆ, καταλιμπάνουσιν αὐτόν. ἔστι δὲ ὅτε και μετὰ τῶν ἐναντίων ἵστανται.
- Οἱ μὲν τοῦ Χριστοῦ φίλοι, πάντας ἀγαπῶσι γνησίως· οὐχ ὑπὸ πάντων δὲ ἀγαπῶνται· οἱ δὲ τοῦ κόσμου φίλοι, οὐδὲ ὑπὸ πάντων ἀγαπῶνται. και οἱ μὲν τοῦ Χριστοῦ, μέχρι τέλους τὴν συνέχειαν τῆς ἀγάδιατροῦσιν· οἱ δὲ τοῦ κόσμου, μέχρις οὐ

ηγ'.

ηδ'.

ηε'.

ης'.

ηζ'.

ηη'.

ἄλλήλοις διὰ τοῦ κόσμου προσκρούσωσιν. **ψθ'** Φίλος πιστός, σκέπη κραταία· ἐπειδὴ καὶ εὐημεροῦντι τῷ φίλῳ σύμβουλος ἐστὶ ἀγαθός, καὶ συνεργός σύμφυχος· καὶ κακοπαθοῦντι ἀντιλήπτωρ γνησιώτατος, καὶ ὑπερμαχος συμπαθέστατος.

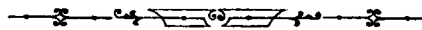
ψρ' Πολλοὶ μὲν πολλὰ περὶ ἀγάπης εἰρήκασιν, ἐν μόνοις δὲ τοῖς Χριστοῦ μαθηταῖς ταύτην ζητήσας, εὐρήσεις. ἐπειδὴ μό-

νοι αὐτοὶ εἶχον τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην τῆς ἀγάπης διδάσκαλον· περὶ ἧς ἔλεγον· ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν· ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. ὁ οὖν κτητάμενος τὴν ἀγάπην, αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐκτήσατο· ἐπειδὴ ὁ Θεός, ἀγάπη ἐστίν· αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
Μ Α Ξ Ι Μ Ο Υ
ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΣΑΡΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ,
ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ. ΚΕΦΑΛ. Σ'.

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΠΡΩΤΗ

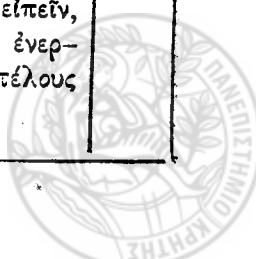
α' Ἰς Θεός, ἀναρχος, ἀκατάληπτος, ὄλην ἔχων τοῦ εἶναι τὴν δύναμιν διόλου· τὴν πότε καὶ πῶς εἶναι παντάπασιν ἀπωθούμενος ἔνοιαν· ὡς πᾶσιν ἄβατος καὶ μηδενὶ τῶν ὄντων ἐκ φυσικῆς ἐμφάσεως διεγνωσμένος.

β' Ὁ Θεός, οὐκ ἔστι δι' ἑαυτὸν ὡς ἡμᾶς εἰδέναι δυνατόν· οὔτε ἀρχή, οὔτε μεσότης, οὔτε τέλος, οὔτε τι τὸ σύνολον ἕτερον τῶν τῆς μετ' αὐτῶν φυσικῶς ἐνθεωρουμένων· ἀόριστος γάρ ἐστι, καὶ ἀκίνητος, καὶ ἀπειρος, ὡς πάσης οὐσίας, καὶ δυνάμεως, καὶ ἐνεργείας ὑπερέκεινα ἀπείρως ὢν.

γ' Πᾶσα οὐσία τὸν ἑαυτῆς ὄρον ἑαυτῇ συνεισάγουσα, ἀρχὴ πέφυκεν εἶναι τῆς ἐπιθεωρουμένης αὐτῆς κατὰ δύναμιν κινήσεως· πᾶσα δὲ φυσικὴ πρὸς ἐνέργειαν κίνησης, τῆς

μὲν οὐσίας μετεπινοουμένη· προεπινοουμένη δὲ τῆς ἐνεργείας, μεσότης ἐστίν, ὡς ἀμφοῖν κατὰ τὸ μέσον φυσικῶς διειλημμένη· καὶ πᾶσα ἐνέργεια τῷ κατ' αὐτὴν λόγῳ φυσικῶς περιγραφομένη, τέλος ἐστὶ τῆς πρὸ αὐτῆς κατ' ἐπίνοιαν οὐσιώδους κινήσεως.

δ' Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς οὐσία, κατὰ τὴν ἀπλῶς, ἢ πῶς λεγομένην οὐσίαν, ἵνα καὶ ἀρχή· οὔτε δυνάμεις κατὰ τὴν ἀπλῶς, ἢ πῶς λεγομένην ἐνέργειαν, ἵνα καὶ τέλος ἢ τῆς κατὰ δύναμιν προεπινοουμένης οὐσιώδους κινήσεως· ἀλλ' οὐσιοποιὸς καὶ ὑπερούσιος ὄντοτης καὶ δυναμοποιὸς καὶ ὑπὲρ δυνάμιν ἰδρυσις· καὶ πάσης ἐνεργείας δραστηκῆ, καὶ ἀτελευτότης ἕξις· καὶ συντόμως εἰπεῖν, πάσης οὐσίας, καὶ δυνάμεως, καὶ ἐνεργείας, ἀρχῆς τε, καὶ μεσότητος, καὶ τέλους ποιητικῆ.

ε'. Ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ μεσότης καὶ τὸ τέλος, τῶν χρόνων διαιρετῶν εἰσὶ γνωρίσματα· εἴποι δ' ἂν τις ἀληθεύων, καὶ τῶν ἐν αἰῶνι συνορωμένων. ὁ μὲν γὰρ χρόνος, μετρομένην ἔχων τὴν κίνησιν ἀριθμῶ περιγράφεται· ὁ αἰὼν δὲ συνεπινοουμένην ἔχων τῇ ὑπάρξει τὴν ποτὲ κατηγορίαν, πάσχει διάστασιν, ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβῶν· εἰδὲ χρόνος καὶ αἰὼν οὐκ ἀναρχα, πολλῶ μᾶλλον τὰ ἐν τούτοις περιεχόμενα.

ς'. Εἰς καὶ μόνος κατὰ φύσιν αἰεὶ Κυρίως ἐστὶν ὁ Θεός, ὅλον τὸ Κυρίως εἶναι κατὰ πάντα τρόπον ἑαυτῷ περικλείων, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίως ὑπέρτερος· εἰδὲ τοῦτο, οὐδαμῶς οὐδὲν οὐδαμοῦ τῶν εἶναι λεγομένων τὸ σύνολον ἔχει τὸ Κυρίως εἶναι· οὐκοῦν οὐδὲν αὐτῷ τὸ παράπαν ἐξ αὐτοῦ συνθεωρεῖται κατ' οὐσίαν διάφορον· οὐκ αἰὼν, οὐ χρόνος, οὔτε τι τῶν τούτοις ἐνδαιτωμένων· οὐ γὰρ συμβαίνουσιν, ἀλλήλοις πώποτε, τὸ Κυρίως εἶναι, καὶ οὐ Κυρίως.

ζ'. Ἀρχὴ πᾶσα, καὶ μεσότης, καὶ τέλος, εἰς ἅπαν τὴν σχετικὴν διόλου κατηγορίαν οὐκ ἤρνηται· Θεὸς δὲ καθόλου πάσης σχέσεως ὑπάρχων ἀπειράκις ἀπείρως ἀνώτερος, οὔτε ἀρχή, οὔτε μεσότης, οὔτε τέλος· εἰκότως ἐστὶν· οὐδέ τι τὸ σύνολον ἕτερον, τῶν οἷς ἐνθεωρεῖσθαι κατὰ τὴν σχέσιν ἢ τοῦ πρὸς τι δύναται κατηγορία.

η'. Πάντα τὰ ὄντα, νοούμενα λέγεται· τῶν ἐπ' αὐτὰ γνώσεων ἐναποδείκτους ἔχοντα τὰς ἀρχάς· ὁ δὲ Θεός, οὐ νοούμενος ὀνομάζεται· ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων μόνον εἶναι πιστεύεται· διόπερ οὐδὲν τῶν νοουμένων αὐτῷ καθοτιοῦν παραβάλλεται.

θ'. Αἱ τῶν ὄντων γνώσεις, συνηρημένους φυσικῶς ἔχουσι πρὸς ἀποδείξιν τοὺς οἰκείους λόγους, οἷς περιγραφὴν φυσικῶς ὑπομένουσιν· ὁ δὲ Θεός διὰ τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων εἶναι μόνον πιστεύεται· πάσης ἀποδείξεως βασιμώτερον, τοῖς εὐσεβέσι τὴν διὰ Κυρίως ἐστὶν ὁμολογίαν καὶ πίστιν διδούς· πίστις γὰρ ἐστὶ, γνώσις ἀληθῆς ἀναποδείκτους ἔχουσα τὰς ἀρχάς, ὡς τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπάρχουσα πραγμάτων ὑπόστασις.

ι'. Ἀρχὴ τῶν ὄντων, καὶ μεσότης καὶ τέλος ἐστὶν ὁ Θεός, ὡς ἐνεργῶν ἀλλ' οὐ πάσχων· ὡπερ καὶ τὰ ἄλλα πάντα οἷς παρ' ἡμῶν ὀνομάζεται· ἀρχὴ γὰρ ἐστὶν, ὡς δημιουργός· καὶ μεσότης, ὡς προνοητής· καὶ τέλος, ὡς περιγραφὴ· ἐξ αὐτοῦ γάρ,

φησί, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα

Οὐκ ἔστι ψυχὴ λογικὴ κατ' οὐσίαν, ψυχῆς λογικῆς τιμιωτέρα· πᾶσαν γὰρ ψυχὴν κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ δημιουργῶν, ὡς ἀγαθός ὁ Θεός, αὐτοκίνητον εἰς τὸ εἶναι παράγει· ἐκάστη δὲ κατὰ πρόθεσιν, ἢ τὴν τιμὴν ἐπιλέγεται, ἢ τὴν ἀτιμίαν ἐκούσα διὰ τῶν ἔργων προσάγεται.

Ὁ Θεός ἡλῖός ἐστι δικαιοσύνης, ὡς γέγραπται· πᾶσιν ἀπλῶς τὰς ἀκτῖνας ἐπιλάμπων τῆς ἀγαθότητος· ἡ δὲ ψυχὴ, ἢ κηρὸς ὡς φιλόθεος, ἢ πηλὸς ὡς φιλόουλος κατὰ τὴν γνώμην γίνεσθαι πέφυκεν· ὡπερ οὖν ὁ πηλὸς κατὰ φύσιν ἡλίῳ ξηραίνεται· ὁ δὲ κηρὸς φυσικῶς ἀπαλύνεται· οὕτω καὶ πᾶσα ψυχὴ φιλόουλος καὶ φιλόκοσμος ἀπὸ Θεοῦ νοουθετούμενη, καὶ ὡς πηλὸς κατὰ τὴν γνώμην ἀντιτυπούσα, σκληρύνεται· καὶ ἑαυτὴν ὠθεῖ κατὰ τὸν Φαραῶ πρὸς ἀπώλειαν· πᾶσα δὲ φιλόθεος ὡς κηρὸς ἀπαλύνεται, καὶ τοὺς τῶν θείων τύπους καὶ χαρακτῆρας εἰσδεχομένη, γίνεται Θεοῦ κατοικητήριον ἐν πνεύματι.

Ὁ τὸν νοῦν ταῖς θείαις καταστρέψας νοήσεσιν, καὶ τὸν λόγον ἐθίσας θεοῖς ὕμνοις ἀπαύστως γεραίρειν τὸν κτίσαντα, καὶ ταῖς ἀκηράτοις φαντασίαις καθαγιασας τὴν αἴσθησιν· οὗτος τῷ φυσικῷ κατ' εἰκόνα καλῶ, προσέθηκε τὸ καθ' ὁμοίωσιν γνωμικὸν ἀγαθόν.

Φυλάττει τίς τῷ Θεῷ τὴν ψυχὴν ἀκηλίδωτον, εἰ τὴν μὲν διάνοιαν περὶ μόνου Θεοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν διανοεῖσθαι βιάσασαίτο· τὸν δὲ λόγον, ὀρθὸν ἐρμηνεῖα, καὶ ἐξηγητήν τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν καταστήσει· καὶ τὴν αἴσθητιν εὐσεβῶς τὸν ὄρατὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα φαντάζεσθαι διδάξει, τὴν τῶν ἐν αὐτοῖς λόγων μεγαλειότητα τῇ ψυχῇ διαγγέλουσαν.

Ὁ τῆς πικρᾶς δουλείας τῶν τυραννούντων δαιμόνων ἐλευθερώσας ἡμᾶς Θεός, φιλόανθρωπον θεοσεβείας ζυγὸν ἐδωρήσατο τὴν ταπεινοφροσύνην· δι' ἧς πᾶσα μὲν διαβολικὴ δαμάζεται δύναμις· πᾶν δὲ τοῖς ἐλομένοισιν αὐτὴν ἀγαθὸν δημιουργεῖται, καὶ ἀραδιούργητον διαφυλάττεται.

Ὁ πιστεύων, φοβεῖται· ὁ δὲ φοβούμενος, ταπεινοῦται· ὁ δὲ ταπεινούμενος, πραινεται, τὴν τῶν παρὰ φύσιν τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας κινήματων ἀνεέργητον ἔξιν λαβῶν· ὁ δὲ πρᾶξ τῆρεῖ τὰς ἐντολάς· ὁ δὲ

ια'

ιβ'

ιγ'

ιδ'

ιε'

ισ'

τηρῶν τὰς ἐντολάς, καθαίρεται· ὁ δὲ καρθεῖς, ἐλλάμπεται, ὁ δὲ ἐλλαμψεῖς, ἐν τῷ ταμείῳ τῶν Μυστηρίων ἀξιούται τῷ νυμφίῳ λόγῳ συγκαταστήναι.

ιζ'. Ὡσπερ γεωργός, ὑπὲρ τοῦ τί τῶν ἀγρίων μεταφυτεῦσαι δένδρων, ἐπιτήδειον σκοπῶν χωρίον, ἀνελπίστῳ θησαυρῷ περιπίπτει· οὕτω καὶ πᾶς ἀσκητῆς ταπεινόφρων, καὶ ἄπλαστος, καὶ λείος κατὰ ψυχὴν τῆς ὑλικῆς δασύτητος, κατὰ τὸν μακαριώτατον Ἰακώβ, ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ἐρωτώμενος τῆς ἐπιστήμης τὸν τρόπον, τί τοῦτο ὁ ταχὺ εὐρες τέκνον; ἀποκρίνεται λέγων, ὁ παρέδωκε Κύριος ὁ Θεὸς ἐναντίον μου. ὅταν γὰρ ἡμῖν ὁ Θεὸς παραδῶ τῆς ἰδίας σοφίας τὰ σοφὰ θεωρήματα, καμάτου χωρὶς, οὐ προσδοκήσασι, θησαυρὸν ἐξαίφνης πνευματικὸν εὐρηκέναι νοήσωμεν· γεωργός γὰρ πνευματικὸς ἐστὶν ὁ δόκιμος ἀσκητῆς, τὴν πρὸς αἴσθησιν τῶν ὄρατῶν θεωρίαν, ὡς ἄγριον δένδρον πρὸς τὴν τῶν νοητῶν χώραν μεταφυτεύων· καὶ θησαυρὸν εὐρίσκων, τὴν κατὰ χάριν τῆς ἐν τοῖς οὐσι σοφίας φανέρωσιν.

ιη'. Ἄφνω προσπεσοῦσα γνώσις θείων θεωρημάτων τῷ ἀσκητῇ, μὴ προσδοκήσαντι διὰ τὴν ταπεινώσιν, κατακλᾷ τὸν λογισμὸν τοῦ πρὸς ἐπίδειξιν μετὰ καμάτου καὶ πόνου ταύτην ζητοῦντος καὶ μὴ εὐρίσκοντος· καὶ γεννᾷ τῷ ἄφρονι φθόνον εἰκῆ πρὸς τὸν ἀδελφόν, καὶ φόνου μελέτην, καὶ ἑαυτῷ λύπην, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν ἐκ τῶν ἐπαίνων φυσίωσιν.

ιθ'. Οἱ ζητοῦντες μετὰ πόνου γνῶσιν καὶ ἀποτυγχάνοντες, ἢ δι' ἀπιστίαν ἀποτυγχάνουσιν, ἢ τυχόν διὰ τὸ, ἀφυῶς μέλλειν αὐτοὺς ἀντιφιλονεικούντας, ἐπαίρεσθαι κατὰ τῶν γινωσκόντων, ὡς ὁ λαὸς πάλαι κατὰ Μωϋσέως· πρὸς οὗς ὁ νόμος ἐρεῖ δεόντως, ὅτι παραβιασάμενοι τινές, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἄμορραῖος ὁ οἰκῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ, καὶ ἐτίτρωσκεν αὐτούς. ἀνάγκη γὰρ τοὺς ἐπιδείξους ἕνεκεν ἐπιμορφαζόμενους τὴν ἀρετὴν, μὴ μόνον σφάλεσθαι δολούντας τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ συνειδότος τιτρώσκεισθαι.

κ'. Ὁ πρὸς ἐπίδειξιν ἐφιέμενος γνώσεως, καὶ ἀποτυγχάνων· μῆτε φθονεῖτω τῷ πέλας, μῆτε λυπεῖσθω· ἀλλ' ἐν τινι τῶν ὁμῶρων ποιεῖτω τὴν παρασκευὴν, ὡς προστέτακται· κατὰ τὴν πράξιν, ἐν τῷ σώματι πρότερον φιλοπονῶν τῇ ψυχῇ τὴν ἐτοιμασίαν τῆς γνώσεως.

κα'. Οἱ ὀρθῶς μετ' εὐσεβείας τοῖς οὐσι προσ-

βάλλοντες, καὶ μηδένα φιλενδειξίας τρόπον ἐπινεοῦντες, εὐρήσουσι προῦπαντώσας αὐτοῖς τὰς τῶν ὄντων παμφαεῖς θεωρίας, ἀκριβεστάτην αὐτοῖς ἐμποιοῦσας ἑαυτῶν τὴν κατάληψιν· πρὸς οὗς ὁ νόμος φησὶν· εἰσελθόντες κληρονομήσατε πόλεις μεγάλας καὶ καλάς, καὶ οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, ἃς οὐκ οἰκοδομήσατε· καὶ λάκκους λελατομημένους, οὗς οὐκ ἐλατομήσατε· καὶ ἀμπελῶνας, καὶ ἐλαιῶνας, οὗς οὐκ ἐφυτεύσατε. ὁ γὰρ μὴ ἑαυτῷ ζῶν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ, πάντων γίνεται πλήρης τῶν χαρισμάτων· τῶν τέως διὰ τὴν ἐπικειμένην τῶν παθῶν ὄχλησιν μὴ φαινομένων.

Ἡ ὡσπερ διχῶς ἡ αἴσθησις λέγεται, ἢ μὲν καθ' ἕξιν ἤτις καὶ κοιμωμένων ἡμῶν ἐστὶ, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένη τῶν ὑποκειμένων, ἢς οὐδὲν ὄφελος, μὴ πρὸς ἐνέργειαν τεινομένης· ἢ δὲ κατ' ἐνέργειαν, δι' ἣς ἀντιλαμβανόμεθα τῶν αἰσθητῶν· οὕτω καὶ ἡ γνώσις διττῆ, ἢ μὲν ἐπιστημονικῆ, καθ' ἕξιν μόνην τοὺς λόγους ἀναλεγομένη τῶν ὄντων· ἢς οὐδὲν ὄφελος μὴ πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐνέργειαν ἐκτεινομένης· ἢ δὲ, κατ' ἐνέργειαν πρακτικῆ, αὐτὴν ἀληθῆ διὰ τῆς πείρας τῶν ὄντων νομίζουσα τὴν κατάληψιν.

Ὁ ὑποκριτής, ἕως μὲν δοκεῖ λανθάνειν, ἡρεμεῖ τὴν ἐκ τοῦ δοκεῖν δίκαιος εἶναι δόξαν θηρώμενος· ἐπειδὴν δὲ φωραθῆ, θανατηφόρους προΐσχειται λόγους, ταῖς κατ' ἄλλων λοιδορίαις δοκῶν τὴν οἰκείαν συγκαλύπτειν ἀσχημοσύνην· ἐν ἐχίδνης γεννήματι παρεικάσας ὁ λόγος, ὡς παλίμβυλον, ἀξίους τῆς μετανοίας προσέταξεν αὐτῷ ποιεῖσθαι καρπούς. τουτέστι πρὸς τοὺς φαινομένους τρόπους, μεταποιῆσαι τὴν κρυπτομένην τῆς καρδίας διάθεσιν.

Φασὶ τινες θηρίον εἶναι, πᾶν ὁμῆ τῷ νόμῳ τῶν ἐν ἀέρι τε καὶ γῆ καὶ θαλάττῃ ζῶων κέκριται καθαρὸν, κἄν ἡμέρον εἶναι τῷ ἥθει δοκῇ· οἷς ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ οἰκείου πάθους ὁ λόγος προσαγορεύει.

Ὁ ἐπὶ βλάβῃ τῶν πέλας μορφαζόμενος σιλίαν, λύκος ἐστὶ κωδίῳ ἐπικρύπτων τὴν ἑαυτοῦ κακουργίαν· ὅς ἐπειδὴν εὐρὴ ψιλὸν ἦθος, ἢ ῥῆμα κατὰ Χριστὸν ἀπλοϊκῶς ἢ γινόμενον, ἢ λεγόμενον, ἤρπασε καὶ διέφθειρε· μυρίους καταχέων μώμους, ὧν τοῖς λόγοις, ἢ τοῖς ἥθεσιν ἐπιτίθεται, ὡσπερ κατὰ σκοπὸς τῆς ἐν Χριστῷ τῶν ἀδελφῶν ἐλευθερίας.

Ὁ ὑποκρινόμενος σιωπὴν κακουργίας, χά-

κβ'

κγ'

κδ'

κε'

κς'

ριν, τῷ πλησίον τεκταίνεται δόλον· οὐ απο-
τυγχάνων ἄπεισι, τῷ ἰδίῳ πάθει προσθέμε-
νος ὀδύνην. ὁ δὲ σιωπῶν ὠφελείας χάριν,
ἠῆξῃσε φιλίαν, καὶ ἀπελεύσεται χαίρων ὡς
λαβῶν φωτισμὸν σκότους λυτῆριον.

κζ'. Ὁ ἐν Συνεδρίῳ λόγων ἀκρόασις προπε-
τῶς ἀνακόπτων, οὐκ ἔλαθε φιλοδοξίαν νο-
σῶν ὑφ' ἧς ἀλισκόμενος, μυρίους προβάλλ-
εται δρόμους καὶ περιδρόμους προτάσεων,
τὸν εἰρμὸν τῶν λεγομένων διαστῆσαι βου-
λόμενος.

κη'. Ὁ σοφὸς διδάσκων καὶ διδασκόμενος, μόνα
βούλεται τὰ ὠφελούντα διδάσκεισθαι, καὶ
διδάσκειν· ὁ δὲ δοκῆσει σοφός, καὶ ἐρωτῶν
καὶ ἐρωτώμενος, τὰ περιεργότερα μόνον προ-
βάλλεται.

κθ'. Ὡν μετέχει τις κατὰ Θεοῦ χάριν ἀγα-
θῶν, καὶ ἄλλοις ἀφθόνως μεταδίδουσι χρεώ-
στης ἐστί· δωρεὰν γάρ, φησιν, ἐλάβετε, δω-
ρεὰν δότε. ὁ γὰρ κρύπτων τὴν δωρεάν, ὡς
σκληρὸν διαβάλλει τὸν Κύριον, φειδοῖ τῆς
σαρκὸς τὴν ἀρετὴν ἐξομνύμενος· ὁ δὲ
πιπράσκων ἐχθροῖς τὴν ἀλήθειαν, ὑστερον
άλους ὡς φιλόδοξος, μὴ φέρων τὴν αἰσχύ-
νην ἀπάγχεται.

λ'. Τοὺς ἐτι δειλιῶντας τὸν πρὸς τὰ πάθη
πόλεμον, καὶ φοβουμένους τὴν τῶν ἀορά-
των ἐχθρῶν ἐπιδρομὴν, σιωπᾶν δεῖ τουτέ-
στι, τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς ἀντιρρητικὸν μὴ μετα-
χειρίζεσθαι τρόπον· ἀλλὰ παραχωρεῖν τῷ
Θεῷ δι' εὐχῆς, τὴν ὑπὲρ ἑαυτῶν μέριμναν
πρὸς οὐς ἐν Ἐξοδῷ λέγεται, Κύριος πολε-
μήσει περὶ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήτεσθε· τοὺς
δὲ ἤδη μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν διωκόντων,
τοὺς τῶν ἀρετῶν ἐπιζητοῦντας τρόπους πρὸς
εὐγνώμονα μᾶθησιν, δεόν ἔχειν μόνον ἠνε-
ωγμένον τῆς διανοίας τὸ οὐς. πρὸς οὐς
φησιν, ἀκουε Ἰσραὴλ· τῷ δὲ σφόδρα διὰ
τὴν κάθαρσιν, τῆς θείας ἐφιεμένῳ γνώ-
σεως, ἀρμόδιον ἢ εὐλαβῆς παρρησία· πρὸς
ὃν εἰρήσεται, τί βοᾷς πρὸς με; οὐκοῦν ὅτω
μὲν σιωπῇ διὰ φόβον προστέτακται, πρόσφο-
ρος ἢ πρὸς Θεὸν καταφυγή· ὅτω δὲ ἀκούειν
παρακελεύεται, ἀρμόδιος ἢ πρὸς ὑπακοὴν
τῶν ἐντολῶν· ἐτοιμότης· τῷ δὲ γνωστικῷ,
τὸ δι' ἰκεσίαν ἀπαύστως βοᾷν, ἐπιτήδειον,
ὑπὲρ τε τῆς τῶν κακῶν ἀποτροπῆς, καὶ
εὐχαριστίας τῆς τῶν ἀγαθῶν μετουσίᾳς.

λα'. Οὐδέποτε ψυχὴ δύναται πρὸς γνῶσιν ἐκ-
τανθῆναι Θεοῦ, εἰμὴ αὐτὸς ὁ Θεὸς συγκα-
ταβάσει χρησάμενος ἀψηται αὐτῆς, καὶ
ἀναγάγῃ πρὸς ἑαυτόν. οὐ γὰρ ἂν τοσοῦτον

ἰσχυσεν ἀναδραμεῖν ἀνθρώπινος νοῦς, ὡς
ἀντιλαβέσθαι τινὸς θείας ἐλλάμψεως, εἰ μὴ
αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀνέσπασεν αὐτόν, ὡς δυνατὸν
ἦν ἀνθρώπινον ἀνασπασθῆναι, καὶ ταῖς
θείαις αὐγαῖς κατεφώτισεν.

Ὁ τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου μιμούμε-
νος, οὐ παραιτεῖται διὰ τοὺς φαρισαίους ὀδὸν
ποιεῖν ἐν σαββάτῳ διὰ τῶν σπορίμων, καὶ
στάχυας τλλεῖν· ἀλλὰ μετὰ τὴν πρακτι-
κὴν ἐν τῇ ἀπαθείᾳ γενόμενος, τοὺς λόγους
ἀναλέγεται τῶν γεγονότων, εὐσεβῶς τὴν
θεῖαν τῶν ὄντων ἐπιστήμην τρεφόμενος.

Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον μόνον πιστός, τὸ
ἄσπερον τῆς κακίας αὐτοῦ διὰ πράξεως μετα-
τίθησιν· ἀπωθούμενος ἑαυτοῦ τῇ ἀσάτῳ
περιφορᾷ τῶν ὑπὸ αἰσθησιν, τὴν ἐπ' αὐτοῖς
προτέραν διάθεσιν. ὁ δὲ μαθητὴς εἶναι δυ-
νάμενος, ἐκ τοῦ λόγου δεχόμενος χερσὶ τῶν
γνωστικῶν ἄρτων τὰ κλάσματα, διατρέφει
χιλιάδας· πράξει δεικνύς πληθυνομένην τοῦ
λόγου τὴν δύναμιν, ὁ δὲ καὶ Ἀπόστολος
ἰσχύσας εἶναι, πᾶσαν ἰατρεύει νόσον καὶ
μαλακίαν, ἐκβάλλων δαιμόνια· τουτέστι
τὴν τῶν παθῶν φυγαδεύων ἐνέργειαν· νο-
σοῦντας ἰώμενος, πρὸς ἕξιν εὐσεβείας τοὺς
στερηθέντας αὐτῆς δι' ἐλπίδος ἐπανάγων·
καὶ τοὺς δι' ἔκνον μαλακισθέντας, ἐπιστύ-
φον τῷ λόγῳ τῆς κρίσεως· πατεῖν γὰρ ἐπά-
νω ὄψεων καὶ σκορπίων κελευθεῖς, ἀρχὴν
καὶ τέλος τῆς ἀμαρτίας ἐξαφανίζει.

Ὁ Ἀπόστολος καὶ μαθητὴς, πάντως
ἐστί καὶ πιστός· ὁ δὲ μαθητὴς, οὐ πάντως
μὲν καὶ Ἀπόστολος· πάντως δὲ πιστός· ὁ
δὲ μόνον πιστός, οὔτε μαθητὴς οὔτε Ἀπό-
στολος ἐστί· πλὴν δύναται διὰ βίαι καὶ
θεωρίας, καὶ ὁ τρίτος εἰς τὴν τοῦ δευτέρου,
καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὴν τοῦ πρώτου μετε-
νεχθῆναι τάξιν καὶ ἄξιαν.

Ὅσα μὲν ἐν χρόνῳ κατὰ χρόνον δη-
μιουργεῖται, τελειωθέντα ἰσταται, λήγοντα
τῆς κατὰ φύσιν αὐξήσεως. ὅσα δὲ κατ' ἀ-
ρετὴν ἐπιστήμη Θεοῦ καταργάζεται, τελειω-
θέντα πάλιν κινεῖται πρὸς αὐξήσιν. τὰ γὰρ
τέλη αὐτῶν, ἐτέρων ἀρχαὶ καθεστήκασιν.
ὁ γὰρ καταπαύσας ἐν ἑαυτῷ διὰ τῶν ἀρε-
τῶν κατὰ τὴν πρᾶξιν τὴν τῶν φθειρομένων
ὑπόστασιν, ἐτέρων ἀπήρξατο θειοτέρων δια-
τυπώσεων. παύεται γὰρ οὐδέποτε τῶν κα-
λῶν ὁ Θεός, ὧν οὐδὲ ἀρχὴν ἔχειν, ὡς γὰρ
φωτὸς ἴδιον τὸ φωτίζειν, οὕτως ἴδιον Θεοῦ
τὸ εὐποιεῖν· διὸ τῷ μὲν νόμῳ τὴν κατὰ
χρόνον τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, σύστασιν

λβ'

λγ'

λδ'

λε'

ἀφηγουμένῳ, τιμᾶται δι' ἀργίας τὸ σάββατον· τῷ Εὐαγγελίῳ δὲ τὴν τῶν νοητῶν εισηγουμένῳ κατάστασιν, δι' εὐποιίας καλῶν ἔργων τοῦτο φαιδρύνεται· καὶ ἀνακτώσιν οἱ μήπω γνόντες, ὅτι διὰ τὸν ἀνθρώπον τὸ σάββατον γέγονεν, ἀλλ' οὐ διὰ τὸ σάββατον ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι Κύριος ἐστὶ καὶ τοῦ σαββάτου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

λς'. Ἔστι τῷ νόμῳ καὶ τοῖς προφήταις, καὶ σάββατον, καὶ σάββατα, καὶ σάββατα σαββάτων· ὡσπερ καὶ περιτομή, καὶ περιτομῆς περιτομή· καὶ θέρος, καὶ θέρους θέρος, κατὰ τὸ εἰρημένον ὅταν θερίσῃτε τὸν θερισμὸν ὑμῶν. ἔστιν οὖν τὸ μὲν πρῶτον, πρακτικῆς, καὶ φυσικῆς, καὶ θεολογικῆς φιλοσοφίας ἀποπεράτωσις· τὸ δεύτερον δὲ, γενέσεως, καὶ τῶν κατὰ γένεσιν λόγων, εἰσφορά καὶ ἀπόλαυσις· καὶ τοῦτο τρισῶς ἐφ' ἐκάστῳ δηλονότι τῶν εἰρημένων γινόμενον, ἵνα γνῶ τοὺς λόγους ὁ γνωστικός, καθ' οὓς ὁ μὲν Μωϋσῆς ἐξω τῆς ἀγίας γῆς σαββατίζει τελευτῶν· ὁ δὲ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς περιτέμνει περᾶσας τὸν Ἰορδάνην. οἱ δὲ τὴν ἀγαθὴν γῆν κληρονομοῦντες, τὴν εἰσφορὰν τοῦ καθ' ὑπέρθεσιν διπλοῦ θέρους τῷ Θεῷ προσκομίζουσιν.

λζ'. Σάββατόν ἐστιν, ἀπάθεια ψυχῆς λογικῆς· κατὰ τὴν πρακτικὴν παντελῶς ἀποβαλλομένης τῆς ἀμαρτίας τὰ στίγματα.

λη'. Σάββατά ἐστιν, ἐλευθερία ψυχῆς λογικῆς· καὶ αὐτὴν τὴν κατὰ φύσιν πρὸς αἰσθησιν, διὰ τῆς ἐν πνεύματι φυσικῆς θεωρίας ἀποθεμένης ἐνεργεῖαν.

λθ'. Σάββατα σαββάτων ἐστίν, ἡρεμία πνευματικῆς ψυχῆς λογικῆς· καὶ ἀπ' αὐτῶν πάντων τῶν ἐν τοῖς οὐσι θειοτέρων λόγων τὸν νοῦν συστειλάσης· καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ κατ' ἐρωτικὴν ἔκστασιν ὀλικῶς ἐνδυσάσης, καὶ παντελῶς ἀκίνητον αὐτὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μυστικῆς θεολογίας ποιησάσης.

μ'. Περιτομή ἐστίν, ἡ περὶ γένεσιν τῆς κατὰ ψυχὴν ἐμπαθοῦς ἀπόθεσις διαθέσεως.

μα'. Περιτομή περιτομῆς ἐστίν, ἡ καὶ αὐτῶν τῶν κατὰ ψυχὴν περὶ τὴν γένεσιν φυσικῶν κινήματων παντελῶς ἀποβολὴ καὶ περὶ αἰρέσεις.

μβ'. Θέρος ἐστὶ ψυχῆς λογικῆς, ἡ τῶν κατ' ἀρετὴν καὶ φύσιν τῶν ὄντων πνευματικωτέρων λόγων μετ' ἐπιστήμης συλλογῆ καὶ ἐκλήνωσις.

μγ'. Θέρους θέρος ἐστίν, ἡ πᾶσιν ἄβατος μετὰ

τὴν τῶν νοητῶν μυστικὴν θεωρίαν περὶ νοῦν ἀγνώστως συνισταμένη τοῦ Θεοῦ κατανόησις· ἣν προσφέρει δεόντως ὁ ἐκ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀορατῶν κτισμάτων ἀξίως γεραίρων τὸν κτίσαντα.

Ἔστι καὶ ἄλλο πνευματικώτερον θέρος, αὐτοῦ λεγομένου εἶναι τοῦ Θεοῦ· καὶ ἄλλη μυστικωτέρα περιτομή· καὶ ἄλλο κρυφιώτερον σάββατον, ἐν ᾧ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἔργων σαββατίζων ὁ Θεὸς ἀναπαύει, κατὰ τὸ, ὁ μὲν θερισμός, πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται, ὀλίγοι· καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι· καὶ, εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι.

Θεοῦ θέρος ἐστίν, ἡ εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν τῶν αἰώνων ἀποπεράτωσιν γινομένη τῶν ἀξίων καθ' ὄλου μονή τε, καὶ ἰδρυσις.

Ἐν πνεύματι περιτομὴ καρδίας ἐστίν, ἡ γινομένη τῶν κατ' αἰσθησιν καὶ νοῦν περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ νοητὰ φυσικῶν ἐνεργειῶν παντελῆς περὶ αἰρέσεις· διὰ τῆς ἀμέσως τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὀλικῶς μεταμορφώσεως πρὸς τὸ θειότερον, παρουσίας τοῦ Πνεύματος.

Θεοῦ σαββατισμός ἐστίν, ἡ εἰς αὐτὸν δι' ὄλου τῶν πεποιτημένων κατάντησις· καθ' ἣν καταπαύει τῆς ἐπ' αὐτοῖς φυσικῆς ἐνεργείας, τὴν αὐτοῦ θειοτάτην ἀπορρήτως ἐνεργουμένοις ἐνεργεῖαν. παύεται γὰρ ὁ Θεὸς τῆς ἐν ἐκάστῳ τῶν ὄντων τυχόν φυσικῆς ἐνεργείας, καθ' ἣν ἕκαστον τῶν ὄντων κινεῖσθαι πέφυκεν, ὅπῃ ἕκαστον τῆς θείας ἀναλόγως ἐπιλαβόμενον ἐνεργείας, τὴν κατὰ φύσιν οἰκείαν περὶ αὐτὸν ὀρίσει τὸν Θεὸν ἐνεργεῖαν.

Ζητητέον τοῖς σπουδαίοις, τίνα καθήκει νοεῖν εἶναι τὰ ἔργα ὧν ἤρξατο τῆς γενέσεως ὁ Θεός· καὶ τίνα πάλιν ὧν οὐκ ἤρξατο. εἰ γὰρ πάντων κατέπαυσε τῶν ἔργων ὧν ἤρξατο ποιῆσαι, δηλον, ἐκείνων οὐ κατέπαυσεν, ὧν οὐκ ἤρξατο ποιῆσαι· μήποτε οὖν, ἔργα μὲν Θεοῦ χρονικῶς ἡργμένα τοῦ εἶναι εἶσι, πάντα τὰ ὄντα μετέχοντα· εἶον αἱ διάφοροι τῶν ὄντων οὐσίαι. τὸ γὰρ μὴ ὄν, ἔχουσιν αὐτῶν τοῦ εἶναι πρεσβύτερον. ἦν γὰρ ποτε, ὅτε τὰ ὄντα μετέχοντα οὐκ ἦν· Θεοῦ δὲ ἔργα τυχόν οὐκ ἡργμένα τοῦ εἶναι χρονικῶς, τὰ ὄντα μεθεκτά, ὧν κατὰ χάριν μετέχουσι τὰ ὄντα μετέχοντα· εἶον, ἡ ἀγαθότης, καὶ πᾶν εἶτι ἀγαθότητος, ἐμπεριέχεται λόγῳ. καὶ ἀπλῶς

μδ'

με'

μς'

μζ'

μη'

πᾶσα ζωή, και ἀθανασία, και ἀπλότης, και ἀτρεψία, και ἀπειρία, και ὅσα περὶ αὐτὸν οὐσιωδῶς θεωρεῖται· ἅτινα και ἔργα Θεοῦ εἰσὶ, και οὐκ ἠργμένα χρονικῶς. οὐ γὰρ ποτε πρεσβύτερον ἀρετῆς τὸ οὐκ ἦν· οὐδέ τινος ἄλλου τῶν εἰρημένων· κἄν τὰ μετέχοντα αὐτῶν· καθ' αὐτά, ἦρκεται τοῦ εἶναι χρονικῶς. ἀναρχος γὰρ πᾶσα ἀρετή, μὴ ἔχουσα τὸν χρόνον ἑαυτῆς πρεσβύτερον· οἷα τὸν Θεὸν ἔχουσα τοῦ εἶναι μονώτατον αἰδίως γεννήτορα.

μθ'. Πάντων τῶν ὄντων και μετεχόντων, και μεθεκτῶν, ἀπειράκις ἀπείρως * ὑπεξήρηται. ἴσως ὑπερεξήρηται.
πᾶν γὰρ εἶτι τὸν εἶναι λόγον ἔχει κατηγορούμενον, ἔργον Θεοῦ τυγχάνει· κἄν τὸ μὲν κατὰ γένεσιν ἦρκεται τοῦ εἶναι χρονικῶς, τὸ δὲ κατὰ χάριν τοῖς γεγονόσιν ἐμπέφυκεν, οἷα τις δύναμις ἐμφυτος, τὸν ἐν πᾶσιν ὄντα Θεὸν διαπρυσίως κηρύττουσα.

ν'. Τὰ ἀθάνατα πάντα, και αὐτὴ ἡ ἀθανασία· και τὰ ζῶντα πάντα, και αὐτὴ ἡ ζωή· και τὰ ἅγια πάντα και αὐτὴ ἡ ἀγιότης· και τὰ ἐνάρετα πάντα, και αὐτὴ ἡ ἀρετή· και τὰ ἀγαθὰ πάντα, και αὐτὴ ἡ ὀντότης, Θεοῦ προδήλως ἔργα τυγχάνουσιν ἀλλά, τὰ μὲν, τοῦ εἶναι χρονικῶς ἠργμένα· ἦν γὰρ ποτε, ὅτε οὐκ ἦν ἀρετή, και ἀγαθότης, και ἀγιότης, και ἀθανασία. και τὰ μὲν ἠργμένα χρονικῶς, τῆ μετοχῇ τῶν οὐκ ἠργμένων χρονικῶς εἰσὶ και λέγονται τοῦθ' ὅπερ και εἰσὶ, και λέγονται. πάσης γὰρ ζωῆς και ἀθανασίας, ἀγιότητός τε, και ἀρετῆς δημιουργός ἐστιν ὁ Θεός· ὑπὲρ οὐσίαν γὰρ πάντων τῶν τε νοουμένων και λεγομένων ἐξήρηται.

νά'. Ἡ ἕκτη κατὰ τὴν γραφὴν ἡμέρα, τὴν τῶν ὑπὸ φύσιν ὄντων εἰσηγεῖται συμπληρώσιν· ἡ δὲ ἐβδόμη, τῆς χρονικῆς ιδιότητος περιγράφει τὴν κίνησιν· ἡ δὲ ὀγδόη, τῆς ὑπὲρ φύσιν και χρόνον ὑποδηλοῖ καταστάσεως τὸν τρόπον.

νβ'. Ὁ τὴν ἕκτην μόνον κατὰ τὸν νόμον ἄγων ἡμέραν, τὴν κατ' ἐνέργειαν ἐκθλίβουσαν τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν φεύγων δυναστείαν, διὰ τῆς θαλάσσης ἀφόδως ἐπὶ τὴν ἔρημον διαβαίνει· τὴν τῶν παθῶν ἀργίαν μόνην σαββατίζων· ὁ δὲ τὸν Ἰορδάνην διαβάς, και αὐτὴν ἀπολιπὼν τὴν τῶν παθῶν μόνον ἀργοῦσαν κατάστασιν, ἦλθεν εἰς τὴν τῶν ἀρετῶν κληρονομίαν.

νγ'. Ὁ τὴν ἕκτην Εὐαγγελικῶς ἄγων ἡμέραν, ἀποκτείνας πρότερον τὰ τῆς ἀμαρτίας πρῶτα κινήματα, τὴν πάσης κακίας ἐρη-

μον διὰ τῶν ἀρετῶν καταλαμβάνει τῆς ἀπαθείας κατάστασιν· σαββατίζων κατὰ νοῦν και αὐτῆς ψιλῆς τῆς τῶν παθῶν φαντασίας· ὁ δὲ τὸν Ἰορδάνην διαπεράσας, εἰς τὴν τῆς γνώσεως μετατίθεται χώραν, καθ' ἣν νοῦς ὁ καὶ μυστικῶς ὑπὸ τῆς εἰρήνης οἰκοδομούμενος, Θεοῦ κατοικητήριον γίνεται ἐν πνεύματι.

νδ'. Ὁ τὴν ἕκτην θεικῶς μετὰ τῶν προσφῶρων ἔργων, και ἐννοιῶν ἑαυτῷ συμπληρώσας ἡμέραν, και αὐτὸς μετὰ τοῦ Θεοῦ καλῶς τὰ ἑαυτοῦ συντελέσας ἔργα, διέβη τῆ κατανοήσει πᾶσαν τὴν τῶν ὑπὸ φύσιν και χρόνον ὑπόστασιν, και εἰς τὴν τῶν αἰώνων και τῶν αἰώνιων μετετάξατο μυστικὴν θεωρίαν· σαββατίζων ἀγνώστως κατὰ νοῦν, τὴν ὀλικὴν τῶν ὄντων ἀπόλειψιν τε, και ὑπέρβασιν· ὁ δὲ και τῆς ὀγδόης ἀξιοθεῖς ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνέστη· τῶν μετὰ Θεοῦ· λέγων πάντων αἰσθητῶν τε και νοητῶν, και λόγων και νοημάτων· και ἔζησε τὴν τοῦ Θεοῦ μακαρίαν ζωὴν, τοῦ μόνου κατ' ἀλήθειαν κυρίως ζωῆς και λεγομένου και ὀσιτος· οἷα και αὐτὸς γενόμενος τῆ θεώσει Θεός.

νε'. Ἐκτη ἡμέρα ἐστίν, ἡ τῶν πρακτικῶν περὶ τὴν ἀρετὴν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν, παντελῆς ἀποπλήρωσις. ἐβδόμη δὲ ἐστίν, ἡ τῶν θεωρητικῶν περὶ τὴν ἄρρητον γνῶσιν πασῶν τῶν φυσικῶν ἐννοιῶν ἀποπεράτωσις και ἀπόπαυσις. ὀγδόη δὲ, ἡ πρὸς θέωσιν τῶν ἀξίων μετὰταξις τε και μεταβάσις. και μήποτε ταύτην τὴν ἐβδόμην και τὴν ὀγδόην τυχὸν μυστικώτερον ὑποφαίνων ὁ Κύριος, προσηγόρευσε ἡμέραν συντελείας κατ' ὄραν, ὡς πάντων περιγράφουσα τὰ μυστήρια και τοὺς λόγους· ἄς οὐδὲν οὐδαμῶς τοπαράπαν τῶν ἐπουρανίων και ἐπιγείων δυνάμεων γνῶναι πρὸ πείρας τοῦ παθεῖν δυνήσεται, πλὴν αὐτῆς τῆς ταῦτα ποιούσης μακαρίας θεότητος.

νς'. Ἡ ἕκτη ἡμέρα, τὸν τοῦ εἶναι λόγον τῶν ὄντων ὑποδηλοῖ· ἡ δὲ ἐβδόμη, τὸν τοῦ εἶναι τῶν ὄντων τρόπον ὑποσημαίνει· ἡ δὲ ὀγδόη, τὸ τοῦ αἰεὶ εἶναι τῶν ὄντων ἀρρητον μυστήριον ὑπαγορεύει.

νζ'. Πρακτικῆς ἐνεργείας σύμβολον ὑπάρχουσαν τὴν ἕκτην ἡμέραν γινώσκοντες, πᾶσαν ἐν αὐτῇ τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς τὴν ὀφειλὴν ἀποπληρώσωμεν· ὅπως και ἐφ' ἡμῶν ῥηθεῖται, τό, και εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, και ἰδοὺ καλὰ λίαν.

νη'. Ἀποπληροῖ τὴν ὀφειλὴν τῆς ἐπαινουμέ-

νης τῷ Θεῷ καλῆς ἐργασίας, ὁ διὰ σώματος τῆ ψυχῆ φιλοπονῶν τὴν εὐχοσμον ποικιλίαν τῶν ἀρετῶν.

Ϟθ'. Ὁ τὴν παρασκευὴν τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης πληρώσας, διέβη πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς γνωστικῆς θεωρίας· καθ' ἣν τοὺς λόγους τῶν ὄντων περιλαβὼν θεοπρεπῶς τῆς κατὰ νοῦν περὶ αὐτὴν κινήσεως ἀναπαύεται.

ξ'. Ὁ τῆς δι' ἡμᾶς ἐβδοματικῆς τοῦ Θεοῦ μετεσχηκῶς ἀναπαύσεως, καὶ τῆς αὐτοῦ δι' ἡμᾶς μεθέξει κατὰ τὴν θέωσιν οὐδοατικῆς ἐνεργείας, εἴτ' οὖν μυστικῆς ἀναπαύσεως· ἀφ' ἧς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τάφῳ κείμενα τὰ ὀθόνια, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σουδάριον· ἅπερ θεωροῦντες εἶ τις Πέτρος καὶ Ἰωάννης, πιστεύουσιν ἐγγεῖρθαι τὸν Κύριον.

ξα'. Μνημεῖόν ἐστιν ἴσως δεσποτικόν, ἢ ὁ κόσμος οὗτος, ἢ ἡ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία· τὰ δὲ ὀθόνια, οἱ τῶν αἰσθητῶν μετὰ τῶν κατ' ἀρετὴν τρόπων ὑπάρχουσι λόγοι. τὸ δὲ σουδάριον, ἢ τῶν νοητῶν ἐστὶ μετὰ τῆς ἐνδεχομένης θεολογίας ἀπλῆ καὶ ἀποικίλος γνῶσις, δι' ᾧ ἐγνωρίζετο πρότερον ὁ λόγος, ἀχώρητον ἡμῖν ἔχων παντάπασιν δίχα τούτων τὴν ὑπὲρ ταῦτα κατάληψιν.

ξβ'. Οἱ θάπτοντες ἐντίμως τὸν Κύριον, καὶ ἐνδόξως ἀναστάντα θεάσσονται· πᾶσιν ὄντα τοῖς μὴ τοιούτοις ἀθέατον. οὐκέτι γὰρ τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἐστὶν ἀλωτός, οὐκ ἔχων τῶν ἐκτὸς τὰ προκαλύμματα, δι' ᾧ ἐδόκει θέλων ἀλίσκεσθαι παρὰ τῶν βουλομένων, καὶ πάσχειν ὑπὲρ τῆς πάντων σωτηρίας ἠνείχετο.

ξγ'. Ὁ θάπτων ἐντίμως τὸν Κύριον, πᾶσιν ἐστὶ τοῖς φιλοθέοις αἰδέσιμος. θριαμβοῦ γὰρ αὐτόν, καὶ ὀνειδούς καθηκόντως ἐρρύσατο, βλασφημίας ὑπόθεσιν οὐκ ἀφείς τοῖς ἀπίστοις, τὴν ἐν τῷ ξύλῳ αὐτοῦ προσήλωσιν. οἱ δὲ σφραγίδας ἐπιτεθέντες τῷ τάφῳ, καὶ στρατιώτας προσκαθιστῶντες, μισητοὶ τῆς ἐγχειρήσεως· οἱ καὶ ἀναστάντα τὸν λόγον, ὡς κλαπέντα διαβάλουσιν ἀργυρίῳ, ὡσπερ τὸν νόθον μαθητὴν εἰς προδοσίαν. λέγω δὲ τὸν ἐπιδεικτικὸν τρόπον τῆς ἀρετῆς. οὕτω καὶ τοὺς στρατιώτας πρὸς συκοφαντίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ὠνούμενοι· γινώσκει τῶν λεγομένων τὴν ἔμφασιν ὁ γνωστικός· οὐκ ἀγνοῶν πῶς τε, καὶ ποσαχῶς σταυροῦται ὁ Κύριος, καὶ θάπτεται, καὶ ἀνίσταται, ὡσεὶ νεκρὸς μὲν ποιῶν τοὺς ὑπὸ δαιμόνων τῆ καρδία παρακαθημένους ἐμπαθεῖς

λογισμούς· τοὺς διαμεριζομένους ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὡσπερ ἱμάτια, τοὺς τρόπους τῆς ἠθικῆς εὐπρεπείας· καὶ ὑπερβαίων ὡσπερ σφραγίδας τοὺς ἐπικειμένους τῆ ψυχῆ τύπους, τῶν κατὰ πρόληψιν ἀμαρτημάτων.

Πᾶς φιλάργυρος δι' εὐλαβείας τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος, ἐπειδὴν εὖρη τὴν ποθουμένην ὕλην πορίσασθαι, τὸν τρόπον ἐξώμνυται, καθ' ὃν μαθητῆς εἶναι τοῦ λόγου τὸ πρὶν ἐνομιζέτο.

Ὅταν ἴδῃς τινὰς ὑπερηφάνους μὴ φέροντας ἐπαινέσθαι τοὺς κρείττους, ἀκήρυκτόν τε μηχανωμένους ποιεῖν τὴν λαλουμένην ἀλήθειαν, μυρίοις αὐτὴν ἀπείργοντας πειρασμοῖς, καὶ ἀθεμίτοις διαβολαῖς· νόει μοι πάλιν ὑπὸ τούτων σταυροῦσθαι τὸν Κύριον, καὶ θάπτεσθαι· καὶ στρατιώταις καὶ σφραγίσαι φυλάττεσθαι· οὓς ἑαυτοῖς περιτρέπων ὁ λόγος, ἀνίσταται· πλέον τῷ πολεμῆσθαι, διαφαινόμενος· ὡς πρὸς ἀπάθειαν διὰ τῶν παθημάτων στομούμενος· πάντων γὰρ ἐστὶν ἰσχυρότερος, ὡς ἀλήθεια καὶ ὦν καὶ καλούμενος.

Τὸ τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ λόγου μυστήριον, πάντων ἔχει τῶν τε κατὰ τὴν γραφὴν αἰνιγμάτων καὶ τύπων τὴν δύναμιν· καὶ τῶν φαινομένων κτισμάτων τὴν ἐπιστήμην. καὶ ὁ μὲν γνοὺς σταυροῦ καὶ ταφῆς τὸ μυστήριον, ἔγνω τῶν προειρημένων τοὺς λόγους. ὁ δὲ τῆς ἀναστάσεως μυηθεὶς τὴν ἀπόρρητον δύναμιν, ἔγνω τὸν ἐφ' ᾧ τὰ πάντα προηγουμένως ὁ Θεὸς ὑπεστήσατο σκοπὸν.

Τὰ φαινόμενα πάντα, δεῖται σταυροῦ· τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατ' αἰσθησιν ἐνεργουμένων ἐπεχούσης τὴν σχέσιν ἔξωθεν. τὰ δὲ νοούμενα πάντα, χρῆζει ταφῆς· τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἐνεργουμένων ὀλικῆς ἀκινήσεως. τῆ γὰρ σχέσει συναναιρουμένης τῆς περὶ πάντα φυσικῆς ἐνεργείας τε καὶ κινήσεως, ὁ λόγος μόνος ἐφ' ἑαυτὸν ὑπάρχων, ὡσπερ ἐκ νεκρῶν ἐγχευόμενος ἀναφαίνεται, πάντα κατὰ περιγραφὴν ἔχων τὰ ἐξ αὐτοῦ, μηδενὸς φυσικῆ σχέσει τὴν πρὸς αὐτὸν οικειότητα τὸ σύνολον ἔχοντος. κατὰ χάριν γὰρ, ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἡ τῶν σωζομένων σωτηρία.

Τῶν πρὸς τι, καὶ οἱ αἰῶνές εἰσι, καὶ οἱ χρόνοι, καὶ οἱ τόποι, ὧν ἄνευ, οὐδὲν τῶν συνεπινοουμένων τούτοις ἐστίν· ὁ δὲ Θεός, οὐ τῶν πρὸς τι ἐστίν· οὐ γὰρ ἔχει τί καθόλου συνεπινοούμενον. εἴπερ οὖν, ἄρα κλη-

ξδ'

ξε'

ξε'

ξζ'

ξη'

ρονομία τῶν ἀξίων αὐτός ἐστίν ὁ Θεός, ὑπὲρ πάντας αἰῶνας, καὶ χρόνους, καὶ τόπους ἡ ταύτης ἀξιούμενος τῆς χάριτος ἐστίν, τόπον ἔχων αὐτὸν τὸν Θεὸν κατὰ τὸ γεγραμμένον, γενεῶ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με.

ζθ'. Τὸ τέλος οὐδὲν τὸ παράπαν ἐμπερὲς ἔχει τῇ μεσότητι· ἐπεὶ οὐδὲ τέλος. μεσότης δὲ ἐστίν, πάντα τὰ μετὰ τὴν ἀρχὴν κατόπιν ὄντα τοῦ τέλους. εἰ τρῖνουν πάντες οἱ αἰῶνες, καὶ οἱ χρόνοι, καὶ οἱ τόποι μετὰ τῶν συνεπινοουμένων αὐτοῖς ἀπάντων, μετὰ τὸν Θεὸν εἰσιν, ἀρχὴν ἀναρχον ὄντα· καὶ ὡς πολὺ κατόπιν ὑπάρχουσι, μεσότητος οὐδὲν διαφέρουσι. τέλος δὲ τῶν σωζομένων ἐστίν ὁ Θεός, οὐδὲν ἐστίν μεσότητος κατὰ τὸ ἀκρότατον τέλος γενομένοις τοῖς σωζομένοις συνθεωρούμενον.

ο'. Ὁ πᾶς κόσμος ἰδίως περιοριζόμενος λόγοις, καὶ τόπος λέγεται, καὶ αἰὼν, τῶν ἐν αὐτῷ διαιτωμένων· τρόπους θεωρημάτων ἔχων κατὰ φύσιν τοὺς αὐτῷ προσφεύεις, μερικὴν κατανόησιν αὐτοῖς ἐμποιῆσαι τῆς ἐπὶ πάντα σοφίας τοῦ Θεοῦ δυναμένου· οἷς ἕως χρῶνται πρὸς κατανόησιν, οὐ δύνανται δίχα μεσότητος εἶναι, καὶ μερικῆς καταλήψεως. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐκ μέρους, τοῦ τελείου φανέντος, καταργεῖται, καὶ τὰ ἔσοπτρα πάντα καὶ τὰ αἰνίγματα παρέρχονται, τῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον παραγινομένης ἀληθείας, ὑπὲρ πάντας ἐστίν κόσμος, καὶ αἰῶνας, καὶ τόπος, οἷς τέως ὡς νήπιος ἐπαιδαγωγεῖτο, τελειωθείς κατὰ Θεὸν ὁ σωζόμενος.

οα'. Ὁ Πιλάτος, τοῦ κατὰ φύσιν νόμου τύπος ἐστί· τοῦ δὲ γραπτοῦ νόμου, τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων. ὁ τοίνυν κατὰ πίστιν ὑπὲρ τοὺς δύο μὴ γενομένους νόμους, οὐ δύναται δέξασθαι τὴν ὑπὲρ φύσιν καὶ * λόγον ἀληθεῖαν· ἀλλὰ σταυροῖ πάντως τὸν λόγον· ἢ ὡς Ἰουδαῖος σκάνδαλον, ἢ ὡς Ἕλληνα μωρὸν ἠγούμενος τὸ εὐαγγέλιον.

οβ'. Ὅταν ἰδῆς Ἡρώδη καὶ Πιλάτον ἀλλήλοισι φιλιζόντας ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει τοῦ Ἰησοῦ, τότε νόει τὴν εἰς τὸ αὐτὸ συνδρομὴν τοῦ τε τῆς πορνείας, καὶ τῆς κενοδοξίας δαίμονος, ἐπὶ τῷ θανατῶσαι τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως ἀλλήλοισι συμφωνούντων. ὁ μὲν γὰρ κενόδοξος δαίμων, πνευματικὴν γνῶσιν ὑποχρινόμενος, παραπέμπει τῷ δαίμονι τῆς πορνείας· ὁ δὲ τῆς πορνείας καθ' ὑπόκρισιν * καθαρότητος

προσποιούμενος, ἀναπέμπει τῷ δαίμονι τῆς κενοδοξίας· διὸ λαμπρὰν περιτιθεὶς ἐσθήτα, φησὶν, ὁ Ἡρώδης ἀνέπεμψε Πιλάτῳ τὸν Ἰησοῦν.

Καλὸν μὴ συγχωρεῖν σαρκὶ καὶ πάθει προσανέχειν τὸν νοῦν. οὐ γὰρ συλλέγουσι, φησὶν, ἐξ ἀκανθῶν, σῦκα· τούτεστιν, ἐκ παθῶν ἀρετὴν· οὔτε ἐκ βᾶτου σταφυλήν. τούτεστιν, ἐκ τῆς σαρκὸς τὴν εὐφραίνουσαν γνῶσιν.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς τῶν πειρασμῶν δοκιμαζόμενος ὁ ἀσκητής, καὶ διὰ τῆς σωματικῆς παιδαγωγίας καθαιρούμενος, καὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν ὑψηλῶν θεωρημάτων τελειούμενος, ἀξιούται τῆς θείας παρακλήσεως. Κύριος γὰρ, φησὶν, ὁ Μωϋσῆς, ἐκ Σινᾶ ἦκει· τούτεστιν, ἐκ τῶν πειρασμῶν καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν ἐκ Σηεῖρ· τούτεστιν, ἐκ τῶν σωματικῶν πόνων· καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους Φαρρὰν σὺν μυριάσι Κάδδης· τούτεστιν, ἐξ ὄρους τῆς πίστεως, σὺν μυριάσιν ἁγίων γνώσεων.

Ὁ Ἡρώδης, φρονήματος λόγον ἐπέχει σαρκὸς· ὁ δὲ Πιλάτος, αἰσθήσεως· ὁ δὲ Καίσαρ, τῶν αἰσθητῶν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τῶν ψυχικῶν λογισμῶν. ἐπειδὴν οὖν ἐξ ἀγνοίας ἡ ψυχὴ τοῖς αἰσθητοῖς προστεθῆ, προδίδωσι τῇ αἰσθήσει τὸν λόγον εἰς θάνατον, καθ' ἑαυτῆς κυροῦσα δι' ὁμολογίας τὴν τῶν φαρτῶν βασιλείαν. φασὶ γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι, οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα.

Ὁ Ἡρώδης, ἐνεργείας τόπον ἐπέχει παθῶν· ὁ δὲ Πιλάτος, τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἠπατημένης ἕξεως· ὁ δὲ Καίσαρ τοῦ σκοτεινοῦ κοσμοκράτορος· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ψυχῆς ὀπηνίκα γοῦν ὑποκλιθεῖσα ψυχὴ τοῖς πάθει, τὴν ἀρετὴν παραδῶ τῇ ἕξει τῆς κακίας ὑποχείριον, τὴν μὲν τοῦ Θεοῦ προδήλως ἀρνεῖται βασιλείαν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ διαβόλου μετέρχεται φθοροποιὸν τυραννίδα.

Οὐκ ἀρκεῖ τῇ ψυχῇ πρὸς εὐφροσύνην πνευματικὴν ἡ ὑποταγὴ τῶν παθῶν, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς κτήσῃται τῇ πληρώσει τῶν ἐντολῶν. μὴ χαίρετε γάρ, φησὶν, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται· τούτεστι, τὰ ἐνεργήματα τῶν παθῶν· ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν οὐρανῷ· τῇ δι' ἀρετῶν τῆς υἰοθεσίας χάριτι, πρὸς τὸν τόπον τῆς ἀπαθείας μεταγραφέντα.

Ἀναγκαῖος τῷ γνωστικῷ πάντως ἐστίν, ὁ διὰ πράξεως πλοῦτος τῶν ἀρετῶν. ὁ ἔχων γὰρ, φησὶ, βαλάντιον· τούτεστι γνῶσιν πνευ-

ογ'.

οδ'.

οε'.

ος'.

οζ'.

οη'.

* ἴσως νόμον.

* ἴσως καθαρότητα.

ματικήν· ἀράτω ἑμοίως καὶ πήραν· τουτέστι, τὴν δαψιλῶς τὴν ψυχὴν διατρέφουσιν τῶν ἀρετῶν ἀφθονίαν. ὁ δὲ μὴ ἔχων βαλάντιον δηλονότι καὶ πήραν· τουτέστι, γινώσκει καὶ ἀρετὴν, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν· ἐκδότω, φησί, προθύμως τὴν ἑαυτοῦ σάρκα τοῖς πόνοις τῶν ἀρετῶν, καὶ μεταχειρισάσθω σοφῶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ, τὸν πρὸς τὰ πάθη, καὶ τοὺς δαίμονας πόλεμον· ἤγουν τὴν ἐν ῥήματι Θεοῦ διακρίνουσαν ἕξιν τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος.

θβ'. Τριακοντούτης ὢν ὁ Κύριος ἀναφαίνεται· τοὺς διορατικούς τῷ ἀριθμῷ τούτῳ, τὰ περὶ ἑαυτοῦ κρυφίως μυστήρια διδάσκων. ὁ γὰρ τριάκοντα ἀριθμὸς μυστικῶς μετανοοῦμενος, χρόνου τε καὶ φύσεως, καὶ τῶν ὑπὲρ τὴν ὁρατὴν φύσιν νοητῶν δημιουργόν, καὶ προνοητὴν εἰσάγει τὸν Κύριον. χρόνου μὲν, διὰ τοῦ ἑπτά· ἐβδοματικὸς γὰρ ὁ χρόνος· φύσεως δὲ, διὰ τοῦ πέντε· πενταδικὴ γὰρ ἡ φύσις, διὰ τὴν αἰσθησὶν πενταχῶς διαιρουμένην νοητῶν, δὲ, διὰ τοῦ ὀκτώ· ὑπὲρ γὰρ τὴν μετρομένην τοῦ χρόνου περίοδον, ἡ τῶν νοητῶν ἐστὶ γένεσις· προνοητὴν δὲ, διὰ τοῦ δέκα· διὰ τε τὴν τῶν ἐντολῶν ἀγίαν δεκάδα, τὴν πρὸς τὸ εὖ τοὺς ἀνθρώπους ἐνάγουσαν, καὶ διὰ τὸ τούτου τοῦ γράμματος μυστικῶς ἀπῆρχθαι τῆς προσηγορίας τὸν Κύριον, ἠνίκα γέγονεν ἀνθρώπος. συνάψας οὖν τὸν πέντε, καὶ τὸν ἑπτά, καὶ τὸν ὀκτώ, καὶ τὸν δέκα, τὸν τριάκοντα πληροῖς ἀριθμόν. ὁ τοίνυν ὡς ἀρχηγῷ τῷ Κυρίῳ καλῶς ἐπεσθαι γινώσκων, οὐκ ἀγνοήσει τὸν λόγον, καθ' ἃν καὶ αὐτὸς τριακοντούτης ἀναφανήσεται, κηρύττειν δυνάμενος τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας. ὅταν γὰρ ἀμέμπτος, ὡσπερ τινὰ φύσιν ὁρατὴν, τὸν κατὰ πράξιν τῶν ἀρετῶν δημιουργήσῃ κόσμον, τὴν ἐπ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς, ὡσπερ τινὰ χρόνον, διὰ τῶν ἐναντίων συμβαίνουσιν μὴ ἀλλοιωτάς περίοδον, καὶ διὰ θεωρίας ἀπταίστως δρέφεται γινώσκει, καὶ τὴν αὐτὴν καὶ ἄλλοις ἕξιν προνοητικῶς ἐνθεῖναι δεδύνηται· τότε καὶ αὐτός, ὡς δ' ἂν ἔχει σωματικῆς ἡλικίας, τριακοντούτης ἐστὶ τῷ πνεύματι, συνεμφαινῶν τῶν οἰκείων ἀγαθῶν τὴν ἐν ἄλλοις ἐνέργειαν.

π'. Ὁ ταῖς ἡδοναῖς παρειμένος τοῦ σώματος, οὔτε πρὸς ἀρετὴν ἐστὶν ἐνεργός, οὔτε πρὸς γινώσκει εὐκίνητος· ὅθεν οὐδὲ ἀνθρώπον ἔχει, τουτέστιν ἔμφρονα λογισμόν, ἵνα ὅταν τα-

ραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν· τουτέστιν εἰς τὴν δεκτικὴν τῆς γνώσεως ἀρετὴν, τὴν ἰατρούουσαν πᾶσαν νόσον· εἰ μὴπου διὰ ραθυμίας ὁ νοσῶν ἀναβαλλόμενος, ὑπ' ἄλλου προληφθῇ τοῦ κωλύοντος αὐτῷ παραγενέσθαι τὴν ἴασιν. διὸ καὶ τριάκοντα καὶ ὀκτώ ἔτη νόσω συγκατακλίνεται. ὁ γὰρ μὴ πρὸς δόξαν Θεοῦ τὴν ὁρατὴν θεώμενος κτίσιν καὶ πρὸς τὴν νοητὴν φύσιν εὐσεβῶς ἀναβιβάζων τὴν ἐννοίαν εἰκότως νοσῶν διαμένει τῶν εἰρημένων ἐτῶν τὸν ἀριθμόν. ὁ γὰρ τριάκοντα φυσικῶς λαμβανόμενος ἀριθμὸς, τὴν αἰσθητὴν σημαίνει φύσιν· ὡσπερ καὶ πρακτικῶς σκοπούμενος, τὴν πραγματικὴν ἀρετὴν. ὁ δὲ ὀκτώ μυστικῶς κατανοοῦμενος, τὴν νοητὴν τῶν ἀσωμάτων παραδηλοῖ φύσιν· ὡσπερ καὶ γνωστικῶς θεωρούμενος τὴν πάνσοφον θεολογίαν· αἷς ὁ μὴ κινούμενος πρὸς Θεόν, πάρετος μένει, μέχρις ἂν ἐλθῶν ὁ λόγος διδάξῃ αὐτὸν τὸν σύντομον τῆς ἰάσεως τρόπον φάσκων, ἐγειραὶ· ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει· διαναστῆναι τὸν νοῦν τῆς κατεχούσης φιληδονίας, καὶ ἄραι τὸ σῶμα τοῖς ὤμοις τῶν ἀρετῶν, καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὸν οἶκον δηλαδὴ τὸν οὐρανὸν ἐγκλειόμενος. καλὸν γὰρ ὑπὸ τοῦ κρείττονος τοῖς ὤμοις τῆς πράξεως τὸ χεῖρον αἰρεσθαι πρὸς ἀρετὴν, ἢ τὸ κρεῖττον διὰ θρῦψεως πρὸς φιληδονίαν ὑπὸ τοῦ χειρότερου φέρεσθαι.

Ἔως τὴν ἡμῶν τε, καὶ πάντων τῶν μετὰ Θεοῦ οὐσίαν κατὰ διάνοιαν καθαρῶς οὐκ ἐκβεβήκαμεν, τὴν ἕξιν οὐπω τῆς κατ' ἀρετὴν ἀτρεψίας ἐλάβομεν· ὀπηνίκα δὲ τοῦτο δι' ἀγάπης ἡμῖν κατορθωθῇ τὸ ἀξίωμα, τότε γνωσόμεθα τῆς θείας ἐπαγγελίας τὴν δύναμιν. ἐκεῖ γὰρ εἶναι χρὴ πιστεύειν καθήδρουσιν ἀμετάθετον τοὺς ἀξίους, ἔνθα προλαβῶν ὁ νοῦς δι' ἀγάπης τὴν σφετέραν ἐνεργήσῃ δύναντιν. ὁ γὰρ μὴ ἐκβάς ἑαυτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἔπωσοῦν νοεῖσθαι δυνάμενων, καὶ εἰς τὴν ὑπὲρ νόησιν σιγὴν καταστάς, οὐ δύναται τροπῆς εἶναι πάμπαν ἐλεύθερος.

Πᾶσα νόησις, πλῆθος, ἢ τοῦλάχιστον, δυάδος πάντως ἔμφρασιν ἔχει. μέση γὰρ τινῶν ἐστὶν ἀκροτήτων σχέσις, ἀλλήλοις συνάπτουσα τὸ τε νοῦν καὶ τὸ νοούμενον· οὐδ' ἕτερον δὲ διόλου τὴν ἀπλότητα πέφυκε σώζειν. τὸ τε γὰρ νοῦν, ὑποκείμενόν τι ἐστὶ, πάντως συνεπινοουμένην αὐτῷ τὴν τοῦ νοεῖν ἔχον δύναμιν. καὶ τὸ νοούμενον ὑποκείμενόν

πα'.

πβ'.

τι πάντως ἐστίν, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ συνεπινοουμένην αὐτῷ τὴν τοῦ νοεῖσθαι δύναμιν ἔχον, ἢ προὑποκειμένην τὴν οὐ ἐστὶ δύναμις, οὐσίαν. οὐ γὰρ τι τῶν ὄντων τὸ σύνολον αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἀπλῆ τις οὐσία, ἢ νόησις ἐστίν, ἵνα καὶ μονὰς ἀδιαίρετος. τὸν δὲ Θεὸν εἴτε οὐσίαν εἰπόμεν, οὐκ ἔχει φυσικῶς συνεπινοουμένην αὐτῷ τὴν τοῦ νοεῖσθαι δύναμιν, ἵνα μὴ σύνθετος· εἴτε νόησιν, οὐκ ἔχει φυσικῶς δεκτικὴν τῆς νόησεως ὑποκειμένην οὐσίαν, ἀλλ' αὐτὸ καθ' οὐσίαν νόησις ἐστίν ὁ Θεός· καὶ ὅλος νόησις, καὶ μόνον καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν νόησιν οὐσία, καὶ ὅλος οὐσία καὶ μόνον. καὶ ὑπὲρ οὐσίαν ὅλος· διότι καὶ μονὰς ἀδιαίρετος, καὶ ἀμερῆς, ἀπλῆ. ὁ τοίνυν καθοτιοῦν νόησιν ἔχων οὐκ ἔχει τῆς δυάδος ἐξῆλθεν· ὁ δὲ ταύτην πάνπαν ἀπολιπών, γέγονε ποτῶς ἐν τῇ μονάδι, τὴν τοῦ νοεῖν ὑπεροχικῶς ἀποθέμενος δύναμιν.

πγ'. Ἐν μὲν τοῖς πολλοῖς, ἑτερότης, καὶ ἀνομοιότης ἐστὶ, καὶ διαφορὰ· ἐν δὲ τῷ Θεῷ, κυρίως ἐνὶ καὶ μόνῳ τυγχάνοντι, ταυτότης, καὶ ἀπλότης μόνον ἐστὶ, καὶ ὁμοιότης· οὐκ ἀσφαλὲς οὖν πρὶν ἔξω γενέσθαι τῶν πολλῶν, ἐπιβάλλειν ταῖς περὶ Θεοῦ θεωρίαις. καὶ δηλοῖ τοῦτο Μωϋσῆς ἔξω τῆς παρεμβολῆς πηγνύμενος τὴν σκηνὴν τῆς διανοίας, καὶ τότε προσομιλῶν τῷ Θεῷ. τὸ γὰρ μετὰ λόγου τοῦ κατὰ προφορὰν πειραῖσθαι φάσαι τὸ ἄρρητον, ἐπικίνδυνον, διότι καὶ δυάς, καὶ πλεον ἐστίν ὁ κατὰ προφορὰν λόγος. τὸ δὲ ἀνευ φωνῆς μόνῃ τῇ ψυχῇ τὸ ὄν θεωρεῖν, ἰσχυρότατον· ὅτι κατὰ τὴν ἀδιαίρετον ἴσταται μονάδα, καὶ οὐκ ἐν τοῖς πολλοῖς. ὁ γὰρ Ἀρχιερεὺς ἀπαξ τοῦ ἔτους εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἔσω τοῦ καταπετάσματος εἰσιέναι μόλις προστεταγμένος, διδάσκει μόνον δεῖν ἐκεῖνον τὸν τὴν αὐλον καὶ τὰ Ἅγια διαβάντα, καὶ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἔσω γενόμενον, τουτέστι τὸν ἅπασαν τῶν αἰσθητῶν τε, καὶ νοητῶν παρελθόντα φύσιν, καὶ πάσης τῆς κατὰ τὴν γένεσιν ιδιότητος γενόμενον καθαρὸν, ἀνείμονα, καὶ γυμνὸν τῇ διανοίᾳ προσβάλλειν ταῖς περὶ Θεοῦ φαντασίαις.

πδ'. Μωϋσῆς ὁ μέγας ἔξω τῆς παρεμβολῆς πηξάμενος ἑαυτοῦ τὴν σκηνὴν, τουτέστι τὴν γνώμην, καὶ τὴν διάνοιαν ἰδρυσάμενος ἔξω τῶν ὀρεμμένων, προσκυνεῖν τὸν Θεὸν ἄρχεται, καὶ εἰς τὸν γνόφον εἰσελθὼν τὸν αἰεδῆ, καὶ αὐλον τῆς γνώσεως τόπον ἐκεῖ τελειούμενος τὰς ἱερωτάτας τελετάς.

Ὁ γνόφος ἐστίν, ἢ αἰεδῆς, καὶ αὐλος, καὶ ἀσώματος κατάστασις· ἢ τὴν παραδειγματικὴν τῶν ὄντων ἔχουσα γνώσις· ἐν ἣ ὁ γενόμενος ἐντός, καθάπερ τις ἄλλος Μωϋσῆς· φύσει θνητῷ κατανοεῖ τὰ ἀθάνατα· δι' ἧς τῶν θείων ἀρετῶν ἐν ἑαυτῷ ζωγραφήσας τὸ κάλλος, ὡσπερ γραφὴν εὐμιμήτως ἔχουσαν τοῦ ἀρχετύπου κάλλους τὸ ἀπεικόνισμα, κάτεισιν ἑαυτὸν προβαλλόμενος τοῖς βουλομέναις μιμεῖσθαι τὴν ἀρετὴν. καὶ ἐν τούτῳ δεικνύς ἧς μετελήφει χάριτος τὸ φιλήθρῳπόν τε, καὶ ἄφθονον.

Οἱ ἀσπίλους τὴν κατὰ Θεὸν μετερχόμενοι φιλοσοφίαν, μέγιστον ἐκ τῆς κατὰ ταύτην ἐπιστήμης κέρδος εὐρίσκουσι, τὸ μηκέτι τὴν γνώμην τοῖς πράγμασι συμμεταβάλλεσθαι, ἀλλὰ μετ' εὐσταθοῦς βεβαιότητος πᾶσιν ἐγχειρεῖν προθύμως, τοῖς ἀρμόζουσι τῷ λόγῳ τῆς ἀρετῆς.

Τὴν κατὰ σάρκα πρώτην ἐν Χριστῷ διὰ Πνεύματος βαπτισθέντες ἀφθαρσίαν, τὴν ἐσχάτην κατ' αὐτὸν ἐν Πνεύματι δι' ἐπίδοσεως ἔργων ἀγαθῶν δηλονότι, καὶ τοῦ κατὰ πρόθεσιν θανάτου τὴν προτέραν φυλάξαντες ἀκηλίδωτον ἐκδεχόμεθα· καθ' ἣν τῶν ἐχόντων οὐδεὶς ἀποβολὴν δέδοικε τῶν κτηθέντων ἀγαθῶν.

Τοῖς ἐπὶ γῆς τῆς θείας ἀρετῆς ἀπ' οὐρανοῦ δι' ἔλεος πρὸς ἡμᾶς τὴν χάριν καταπέμψαι βουληθεὶς ὁ Θεός, συμβολικῶς τὴν ἱερὰν σκηνὴν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα κατεσκεύασε σοφίας οὕσαν ἀπεικόνισμα, καὶ τύπον, καὶ μίμημα.

Ἡ χάρις τῆς νέας διαθήκης μυστικῶς τῷ τῆς παλαιᾶς κέκρυπται γράμματι· διὸ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστίν· ὁ οὖν νόμος τῷ μὲν γράμματι παλαιοῦται, καὶ γηράσκει καταργούμενος· τῷ δὲ πνεύματι νεάζει διὰ παντὸς ἐνεργούμενος. ἢ γὰρ χάρις παντελῶς ἀπαλαιώτος.

Ὁ μὲν νόμος σκιὰν ἔχει τοῦ Εὐαγγελίου· τὸ δὲ Εὐαγγέλιον, εἰκὼν ἐστὶ, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. ὁ μὲν γὰρ κωλύει τὰς τῶν κακῶν ἐνεργείας· ὁ δὲ, τὰς πράξεις τῶν ἀγαθῶν παρατίθεται.

Τὴν Ἅγιαν ὅλην Γραφὴν, σαρκὶ διαιρεῖσθαι λέγομεν, καὶ πνεύματι· καθάπερ τινα πνευματικὸν ἄνθρωπον οὖσαν· ὁ γὰρ τὸ ῥητὸν τῆς γραφῆς εἰπὼν εἶναι σάρκα· τὸν δὲ ταύτης νοῦν Πνεῦμα ἔχουν ψυχὴν, τῆς ἀληθείας οὐκ ἀμαρτήσεται. σοφὸς δὲ προ-

πε'

ἴσως
λείπει
τὸ, σώ-
ματι.

πς'

πζ'

πη'

πθ'

υ'

υα'

- δῆλως, ὁ τὸ μὲν φθειρόμενον ἀφείς, ὅλος τοῦ ἀφθάρτου γενόμενος.
- υβ'. Ὁ μὲν νόμος σάρξ ἐστὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν πνευματικοῦ ἀνθρώπου· αἰσθησις δὲ οἱ Προφῆται· τὸ δὲ Εὐαγγέλιον ψυχὴ νοερά· διὰ σαρκὸς τοῦ νόμου, καὶ δι' αἰσθήσεως τῶν Προφητῶν ἐνεργούσα· καὶ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν ταῖς ἐνεργεῖαις ἐκφαίνεται.
- υγ'. Σκιὰν μὲν εἶχεν ὁ νόμος· εἰκόνα δὲ οἱ Προφῆται, τῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ θείων καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν. αὐτὸ δὲ τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὴν παρεῦσαν ἡμῖν διὰ τῶν πραγμάτων ἔδειξε τὴν ἀλήθειαν· τὴν τῷ νόμῳ προσκισθεῖσαν· καὶ τοῖς Προφήταις προεικονισθεῖσαν.
- υδ'. Ὁ τὸν νόμον διὰ βίου καὶ πολιτείας ἐπιτελῶν, μόνων τῶν τῆς κακίας ἀργεῖ συμπερασμάτων, καταθύων τῷ Θεῷ τῶν ἀλόγων παθῶν τὴν ἐνέργειαν· καὶ τούτῳ πρὸς σωτηρίαν ἀρκεῖται τῷ τρόπῳ, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ πνευματικὴν νηπιότητα.
- υε'. Ὁ τῷ προφητικῷ λόγῳ παιδαγωγούμενος πρὸς τὴν ἀποβολὴν τῆς τῶν παθῶν ἐνεργείας, καὶ τὰς κατὰ ψυχὴν συνισταμένας αὐτῷ ἐκτίθεται συγκαταθέσεις· ἵνα μὴ τῷ χεῖρονι, φημί δὲ τῇ σαρκὶ δοκῶν κακίας ἀπέχεσθαι, τῷ κρείττονι, λέγω δὲ τῇ ψυχῇ, λάθῃ ταύτην θαυμάσιως ἐνεργούμενος.
- υς'. Ὁ τὴν Εὐαγγελικὴν ζωὴν γνησίως ἀσπαζόμενος, καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος ἑαυτοῦ τῆς κακίας ἐξέτεμε· καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔργῳ καὶ λόγῳ μετέρχεται· θύων θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως· πάσης τῆς κατ' ἐνέργειαν τῶν παθῶν ἀπηλλαγμένος ὀχλήσεως· καὶ τῆς κατὰ νοῦν πρὸς αὐτὰ μάχης ὑπάρχων ἐλεύθερος, καὶ μόνον ἔχων τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὴν ψυχὴν διαστρέφουσαν, ἀκόρεστον ἡδονῆν.
- υζ'. Τοῖς σπουδαιότεροις τῶν θείων γραφῶν ἐπιμεληταῖς, δύο ἔχων ἀναφαίνεται μορφή· ὁ κατὰ τὸν Κύριον λόγος· τὴν μὲν κοινήν, καὶ δημοδυστέραν, καὶ ὀλίγοις θεατὴν, καθ' ἣν λέγεται τό, εἶδομεν αὐτὸν καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος. τὴν δὲ, κρυφωτέραν καὶ ὀλίγοις ἐφικτὴν· τοῖς ἤδη κατὰ Πέτρον καὶ Ἰωάννην τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους γεγονόσιν· ἐφ' ὧν ὁ Κύριος μετεμορφώθη πρὸς δόξαν νικῶσαν τὴν αἰσθησιν· καθ' ἣν ἐστὶν ὥρατος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. τούτων δὲ τῶν δύο μορφῶν, ἡ μὲν προτέρα τοῖς εἰσαγομένοις

ἀρμόδιος· ἡ δευτέρα δὲ τοῖς κατὰ τὴν γνῶσιν ὡς ἐφικτὸν τελειωθείσι ἀναλόγως. καὶ ἡ μὲν, τῆς πρώτης παρουσίας τοῦ Κυρίου ἐστὶν εἰκὼν· ἐφ' ἧς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου θετέον διὰ παθημάτων καθαιρούσης τοὺς πρακτικούς· ἡ δὲ, τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου παρουσίας ἐστὶ προδιατύπωσις, ἐφ' ἧς τὸ πνεῦμα νοεῖται τῆς διὰ σοφίας τοὺς γνωστικούς μεταμορφούσης πρὸς θέωσιν· ἐκ τῆς ἐν αὐτοῖς τοῦ λόγου μεταμορφώσεως, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοις.

Ὁ μὲν ἀκατάσειστος ὑπὲρ ἀρετῆς ἐγκαρτερῶν τοῖς δεινοῖς, ἐνεργουμένην ἐφ' ἑαυτὸν ἔχει τὴν πρώτην τοῦ λόγου παρουσίαν, πάσης αὐτὸν κηλίδος καθαίρουσαν. ὁ δὲ τὸν νοῦν πρὸς τὴν τῶν Ἀγγέλων διὰ θεωρίας μεταβιβάσας κατὰ ττασιν, τῆς δευτέρας ἔχει παρουσίας τὴν δύναμιν, ἐνεργούσαν αὐτῷ τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀνάλωτον.

Αἰσθησις μὲν ἐπιταί τῷ πρακτικῷ, διὰ πόνων κατορθοῦντι τὰς ἀρετάς. ἀναισθησία δὲ τῷ γνωστικῷ τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου συστειλαντι πρὸς Θεόν. ὁ μὲν γὰρ λῦσαι τῆς ψυχῆς τὸν κατὰ φύσιν τῆς σχέσεως πρὸς τὴν σάρκα δεσμὸν διὰ τῆς πρακτικῆς ἀγωνιζόμενος, ἔχει τὴν γνώμην τοῖς πόνοις συνεχῶς ὑποκλαίουσαν. ὁ δὲ ταύτης τῆς σχέσεως ἀναπαύσας διὰ τῆς θεωρίας τοὺς ἥλους, οὐδὲν τὸ σύνολόν ἐστι καθεκτός· καθαρὸς ἤδη τοῦ πάσχειν τε καὶ κρατεῖσθαι πεφυκός· παρὰ τῶν ἐλεῖν βουλομένων γενόμενος.

Τὸ Μάννα τὸ δοθὲν τῷ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἔρημον, ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐστὶ πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν πνευματικὴν ἀρχῶν τοῖς ἐσθίουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς πᾶσαν γεῦσιν κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς τῶν ἐσθιόντων ἐπιθυμίας μετακρινώμενος· πάσης γὰρ ἔχει πνευματικῆς βρώσεως ποιότητα. διὸ τοῖς μὲν ἄνωθεν ἐκ σποράς ἀφθάρτου διὰ πνεύματος γεννηθείσι, λογικὸν ἄδολον γίνεται γάλα· τοῖς δὲ ἀσθενούσι, λάχανον τὴν παθοῦσαν τῆς ψυχῆς παράμυθούμενος δύναμιν· τοῖς δὲ διὰ τὴν ἐξὶν τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς γεγυμνασμένα ἔχουσι πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ, στερεὰν αὐτοῖς δίδωσι τροφήν. ἔχει δὲ καὶ ἄλλας ἀπείρους δυνάμεις ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἐνταῦθα μὴ χωρουμένας· ἀναλύσας δὲ τις, καὶ ἄξιός γενόμενος ἐπὶ πολλῶν, ἢ ἐπὶ πάντων κατασταθῆναι, λήφεται κακείνας ὅλας, ἢ τινὰς, τοῦ λόγου τὰς δυ-

υη'

υθ'

ρ'

νάμεις, διὰ τὸ ἐν ἐλαχίστῳ αὐτὸν ἐνταῦθα
γεγονένα. πᾶσα γὰρ τῶν ἐνταῦθα διδομέ-

νων θείων χαρισμάτων ἀκρότης, συγκρίσει
τῶν μελλόντων, ἐλάχισόν τι καὶ μέτριόν ἐστι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

α'.

Εἰς ὁ Θεός, ὅτι μία θεότης· ἀναρχος, ἀπλή, καὶ ὑπερούσιος, καὶ ἀμερής, καὶ ἀδιαίρετος· ἡ αὐτὴ μονάς, καὶ τριάς· ὅλη μονάς ἡ αὐτὴ, καὶ ὅλη τριάς ἡ αὐτὴ· μονάς ὅλη κατὰ τὴν οὐσίαν ἡ αὐτὴ, καὶ τριάς ὅλη κατὰ τὰς ὑποστάσεις ἡ αὐτὴ. Πατὴρ γάρ, καὶ Υἱός, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἡ θεότης· καὶ ἐν Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι ἡ θεότης· ὅλη ἐν ὄλω τῷ Πατρὶ ἡ αὐτὴ, καὶ ὄλος ἐν ὄλω τῇ αὐτῇ ὁ Πατὴρ· καὶ ὅλη ἐν ὄλω τῷ Υἱῷ ἡ αὐτὴ, καὶ ὄλος ἐν ὄλω τῇ αὐτῇ ὁ Υἱός· καὶ ὅλη ἐν ὄλω τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἡ αὐτὴ· καὶ ὄλος ἐν ὄλω τῇ αὐτῇ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅλη Πατὴρ· καὶ ἐν ὄλω τῷ Πατρὶ· καὶ ὄλος ἐν ὄλω ὁ Πατὴρ· καὶ ὅλη ὄλος ὁ Πατὴρ· καὶ ἐν ὄλω ὄλος ὁ Υἱός τῇ αὐτῇ· καὶ ὅλη ἐν ὄλω τῷ Υἱῷ ἡ αὐτὴ· καὶ ὄλος ὅλη καὶ ἐν ὄλω τῇ αὐτῇ ὁ Υἱός. καὶ ὅλη Πνεῦμα Ἅγιον ἡ αὐτὴ· καὶ ἐν ὄλω τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ· καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὄλον ὅλη· καὶ ὄλον ἐν ὄλω τῇ αὐτῇ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐ γὰρ ἐκ μέρους ἡ θεότης ἐν τῷ Πατρὶ, ἢ ἐκ μέρους Θεὸς ὁ Πατὴρ· οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Υἱῷ ἡ θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεὸς ὁ Υἱός· οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἡ θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. οὔτε γὰρ μεριστὴ ἡ θεότης, οὔτε ἀτελής Θεὸς ὁ Πατὴρ, ἢ ὁ Υἱός, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλ' ὅλη ἐστὶν ἡ αὐτὴ τελεία τελείως ἐν τελείῳ τῷ Πατρὶ, καὶ ὅλη τελείως ἐν τελείῳ τῷ Υἱῷ ἡ αὐτὴ, καὶ ὅλη τελείως ἡ αὐτὴ ἐν τελείῳ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. ὄλος γὰρ ἐν ὄλω τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματι τελείως ἐστὶν ὁ Πατὴρ· καὶ ὄλος ἐν ὄλω τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι τελείως ἐστὶν ὁ Υἱός· καὶ ὄλος ἐν ὄλω τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ τελείως ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· διὸ καὶ εἰς Θεὸς ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ οὐσία, καὶ δύναμις, καὶ ἐνέργεια πατρός, καὶ Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος, οὐκ ὄντος οὐδενὸς τοῦ ἐτέρου χωρὶς, ἢ νοουμένου.

Πᾶσα νόησις, τῶν νοούντων καὶ νοουμένων ἐστίν. ὁ δὲ Θεὸς οὔτε τῶν νοούντων ἐστίν, οὔτε τῶν νοουμένων. ὑπὲρ ταῦτα γὰρ· ἐπεὶ περιγράφεται τῆς τοῦ νοουμένου σχέσεως, ὡς νοῶν προσδεόμενος· ἢ τῷ νοοῦντι φυσικῶς ὑποπίπτων διὰ τὴν σχέσιν νοουμένου. λείπεται γοῦν μῆτε νοεῖν, μῆτε νοεῖσθαι τὸν Θεὸν ὑπολαμβάνειν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ νοεῖν εἶναι καὶ νοεῖσθαι. τῶν γὰρ μετ' αὐτὸν φυσικῶς ἐστὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοεῖσθαι.

Πᾶσα νόησις ὡσπερ ἐν οὐσίᾳ πάντως ἔχει τὴν θέσιν ὡς ποιότης, οὕτω καὶ περὶ οὐσίαν πεποιωμένην ἔχει τὴν κίνησιν. οὐ γὰρ ἀφετόν τε καθόλου καὶ ἀπλοῦν καθ' ἑαυτὸ ὑφ' ἑστὸς δυνατόν ἐστὶν αὐτὴν ὑποδέξασθαι, ὅτι μὴ ἀφετός ἐστι καὶ ἀπλή. ὁ δὲ Θεὸς κατ' ἄμφω πάμπαν ὑπάρχων ἀπλούς καὶ οὐσία τοῦ ἐνυποκειμένου χωρὶς· καὶ νόησις ἔχουσα τι καθάπαξ ὑποκειμενον, οὐκ ἐστὶ τῶν νοουμένων· ὡς ὑπὲρ οὐσίαν ὑπάρχων δηλονότι, καὶ νόησιν.

Ὡσπερ ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ἐξ αὐτῶν κατ' εὐθεῖαν ἐκτεταμένων γραμμῶν, ἀδιαίρετος θεωρεῖται παντελῶς ἡ θέσις, οὕτως ὁ ἀξιώθεις ἐν τῷ Θεῷ γενέσθαι, πάντας εἰσεται τοὺς ἐν αὐτῷ τῶν γεγονότων προῦφεστῶτας λόγους καθ' ἀπλήν τινα, καὶ ἀδιαίρετον γινώσιν.

Μορφουμένη τοῖς νοουμένοις ἡ νόησις, πολλαὶ νοήσεις ἢ μία καθίσταται νόησις· κατ' εἶδος ἕκαστον ἐκμορφουμένη τῶν νοουμένων. ὀπηγίκα δὲ τῶν μορφούντων αὐτὴν αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν τὸ πλῆθος περᾶσασα γένηται πάμπαν ἀνείδεος· τηλικαῦτα προσφυῶς αὐτὴν ὁ ὑπὲρ νόησιν οἰκιοῦται λόγος· καταπαύων αὐτὴν τῶν ἀλλοιοῦν

β'.

γ'.

δ'.

ε'.

αὐτὴν ταῖς τῶν νοημάτων μορφαῖς πεφυκότων ὅπερ ὁ παθῶν, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὡς περ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

ε'. Ὁ τὴν ἐφικτὴν ἀνθρώποις ἐνταῦθα τελειότητα φθάσας, καρποφορεῖ τῷ Θεῷ ἀγάπην, χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν πρὸς δὲ τὸ μέλλον, ἀφθαρσίαν καὶ ἀδιόττητα, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. καὶ μήποτε τὰ μὲν πρῶτα, προσήκει τῷ τὴν πρακτικὴν τελειώσαντι· τὰ δευτέρω δὲ τῷ διὰ γνώσεως ἀληθοῦς ἐκστάντι τῶν πεπονημένων.

ζ'. Ὅσπερ ἴδιον παρακοῆς ἔργον ἐστὶν ἡ ἀμαρτία, οὕτως ἴδιον ὑπακοῆς ἔργον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ. καὶ ὡς περ τῇ μὲν παρακοῇ παρακολουθεῖ παράβασις ἐντολῶν, καὶ τοῦ ἐντεταμένου διαίρεσις· οὕτως τῆς ὑπακοῆς ἐφέπεται συντήρησις ἐντολῶν καὶ ἡ πρὸς τὸν ἐντειλάμενον ἔνωσις. ὁ γοῦν συντηρήσας δι' ὑπακοῆς ἐντολήν, καὶ δικαιοσύνην ἐιργάσατο καὶ τῆς κατ' ἀγάπην ἑαυτὸν πρὸς τὸν ἐντειλάμενον οὐ διείλεν ἐνώσεως.

η'. Ὁ ἐκ τῆς κατὰ τὴν παράβασις διαιρέσεως συναγόμενος, πρῶτον χωρίζεται τῶν παθῶν, ἔπειτα τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν· εἶτα φύσεως καὶ τῶν περὶ φύσιν λόγων· εἶτα νοημάτων, καὶ τῶν περὶ αὐτὰ γνώσεων. καὶ τελευταῖον, τῶν περὶ προνοίας λόγων διαδύς τὸ ποικίλον, εἰς αὐτὸν ἀγνώστως καταντᾷ τὸν περὶ μονάδος λόγον· καθ' ὃν μόνην θεωρήσας ἑαυτοῦ τὴν ἀτρεψίαν ὁ νοῦς, χαίρει τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν, ὡς τὴν εἰρήνην εἰληφῶς τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, καὶ φρουροῦσαν διηγεκῶς ἄπτωτον τὸν αὐτῆς ἀξιούμενον.

θ'. Ὁ τῆς γεέννης φόβος, κακίαν φεύγειν παρασκευάζει τοὺς εἰσαγομένους· ὁ δὲ κόθος τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀντιδόσεως, τοῖς προκόπτουσι τὴν ἐπ' ἐνεργείᾳ τῶν ἀρετῶν χαρίζεται προθυμίαν. τὸ δὲ τῆς ἀγάπης μυστήριον, πάντων ὑπεραίρει τῶν γεγονότων, τὸν νοῦν πρὸς πάντα τὰ μετὰ Θεὸν τυφλὸν ἀπεργαζόμενον. μόνους γὰρ τοὺς τυφλοὺς πρὸς πάντα τὰ μετὰ Θεὸν γεγεννημένους, ὁ Κύριος σοφίζει δεικνύς τὰ θειότερα.

ι'. Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, κόκκω συνάπεως εἰκῶς, πρὸ τῆς γεωργίας εἶναι δοκεῖ πάνυ μικρὸς· ἐπειδὴν δὲ γεωργηθῆ δεόντως, τοσοῦτον διαδείκνυται μέγας, ὥστε τοὺς τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν νοητῶν κτισμάτων μεγαλοφειεῖ λόγους, πτηνῶν δίχην αὐτῷ ἐπαπαυέσθαι. πάντων γὰρ οἱ λόγοι καθεστῆ-

κασιν αὐτῷ χωρητοί· αὐτὸς δὲ τῶν δυνάμεων ἐστίν, οὐδενὶ χωρητός. διὰ τὸν ἔχοντα πίστιν ὡς κόκκον συνάπεως δύνασθαι μεταθεῖναι. λόγῳ τὸ ἔρος δὲ ὁ Κύριος ἐφη· τουτέστι τὸ καθ' ἡμῶν τοῦ διαβόλου κράτος ἀποδιώκειν καὶ μετατιθέναι τῆς βάσεως.

Κόκκος τοῦ συνάπεως ἐστὶν ὁ Κύριος, κατὰ πίστιν ἐν πνεύματι σπειρόμενος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν δεχομένων· ὃν ἐπιμελῶς διὰ τῶν ἀρετῶν γεωργήσας, τὸ μὲν ἔρος τοῦ χοϊκοῦ φρονήματος μετατίθησι· τὴν δυσκίνητον ἔξιν ἑαυτοῦ τῆς κακίας κατ' ἐξουσίαν ἀπωθούμενος· τοὺς δὲ λόγους ἐν ἑαυτῷ τῶν ἐντολῶν, καὶ τοὺς τρόπους, ἧ καὶ τὰς θεῖας δυνάμεις, ὡς περ πετεινὰ οὐρανοῦ ἐπαπαυεῖ.

Τῷ Κυρίῳ καθάπερ τινι θεμελίῳ πίστεως, τὸ ὕψος ἐποικοδομοῦντες τῶν ἀγαθῶν, χρυσίον· ἀργύριον· λίθους τιμίους ἐπιθώμεθα· τουτέστι θεολογίαν καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον, καὶ βίον διαφανῆ καὶ λαμπρόν· καὶ θεῖους λογισμοὺς, καὶ μαργαρώδη νοήματα· ἀλλὰ μὴ ξύλα· μήτε χόρτον· μήτε καλάμην· τουτέστι μήτε εἰδωλολατρείαν, ἧγουν τὴν περὶ τὰ αἰσθητὰ πτόησιν· μήτε βίον ἀλόγιστον· μήτε λογισμοὺς ἐμπαθεῖς, καὶ τῆς κατὰ σοφίας συνέσεως ὡς περ ἀσταχῶν ἐστερημένους.

Ὁ γνώσεως ἐπιέμενος, ἀμετακινήτους τὰς βάσεις τῆς ψυχῆς ἐρεισάτω παρὰ τῷ Κυρίῳ, καθάφησιν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ· σὺ δὲ αὐτοῦ στήθι μετ' ἐμοῦ. ἰστέον δὲ ὅτι, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱσταμένοις παρὰ τῷ Κυρίῳ, ἔστι διαφορὰ· εἴπερ ἐκεῖνο μὴ παρέργως ἀναγινώσκεται τοῖς φιλομαθεῖσι, τὸ· Καὶ εἰσι τινὲς τῶν ὧδε ἐστῶτων, οἱ τινὲς οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθείαν ἐν δυνάμει· οὐ γὰρ πᾶσιν αἰεὶ μετὰ δόξης ὁ Κύριος ἐπιφαίνεται τοῖς παρ' αὐτῷ ἱσταμένοις· ἀλλὰ τοῖς μὲν εἰσαγομένοις, ἐν δούλου μορφῇ παραγίνεται· τοῖς δὲ δυναμένοις ἀκούθησθαι αὐτῷ ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἀναβαίνοντι τῆς αὐτοῦ μεταμορφώσεως ἔρος, ἐν μορφῇ Θεοῦ ἐπιφαίνεται· ἐν ἧ ὑπῆρχε προτοῦ τὸν κόσμον εἶναι. δυνατόν οὖν ἐστὶ μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ τὸν αὐτὸν πᾶσι τοῖς παρ' αὐτῷ τυγχάνουσιν ἐπιφανεσθαι Κύριον· ἀλλὰ τοῖς μὲν οὕτως, τοῖς δὲ ἐτέρως· κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν ἐκάστῳ πίστεως.

Ὅταν περιφανῆς καὶ λαμπρὸς ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ γενήσεται λόγος, καὶ τὸ πρόσω-

ια'

ιβ'

ιγ'

ιδ'

πον αὐτοῦ λάμψη καθάπερ ἥλιος, τότε καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ φαίνεται λευκά· τούτέστι τὰ ῥήματα τῆς ἁγίας τῶν Εὐαγγελίων Γραφῆς, τρανά, καὶ σαφῆ, καὶ μηδὲν ἔχοντα κεκαλυμμένον· ἀλλὰ καὶ Μωϋσῆς, καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ παραγίνονται· τούτέστιν οἱ τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν πνευματικώτεροι λόγοι.

ιέ'. Ὡς περ ἔρχεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς γέγραπται, μετὰ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς, οὕτως καθ' ἑκάστην ἀρετῆς προκοπὴν μεταμορφοῦται τοῖς ἀξίοις ὁ Θεοῦ λόγος, ἐρχόμενος μετὰ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ, ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς. οἱ γὰρ ἐν νόμῳ καὶ Προφήταις πνευματικώτεροι λόγοι, οὗς Μωϋσῆς, καὶ Ἡλίας δι' ἑαυτῶν προτυποῦσι μετὰ τοῦ Κυρίου φαινόμενοι κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀναλογίαν σώζουσι τῆς ἐν αὐτοῖς δόξης, τὴν τέως χωρητὴν τοῖς ἀξίοις ἀποκαλύπτοντες δύναμιν.

ις'. Ὁ τὸν περὶ μονάδας ποσῶς μνηθεὶς λόγον, πάντως καὶ τοὺς περὶ προνοίας καὶ κρίσεως ἐπέγνω λόγους συνόντας αὐτῷ· διὸ καὶ τρεῖς γενέσθαι σκηνάς παρ' ἑαυτῷ κατὰ τὸν ἅγιον Πέτρον τοῖς ὁραθεῖσι, καλὸν εἶναι ψηφίζεσθαι· τούτέστι τὰς τρεῖς ἕξεις τῆς σωτηρίας, τὴν τῆς ἀρετῆς λέγω, καὶ τὴν τῆς γνώσεως, καὶ τὴν τῆς θεολογίας. ἡ μὲν γὰρ δεῖται τῆς κατὰ πράξιν ἀνδρείας, καὶ σωφροσύνης· ἡ δὲ μακάριος τύπος ὑπῆρχεν Ἡλίας· ἡ δὲ τῆς κατὰ φυσικὴν θεωρίαν δικαιοσύνης, ἣν ὁ μέγας ἐμήνυε δι' ἑαυτοῦ Μωϋσῆς· ἡ δὲ τῆς κατὰ τὴν φρόνησιν ἀκραιφνοῦς τελειότητος, ἣν ὁ Κύριος ἐδήλου. σκηναὶ δὲ προσηγορεύθησαν, διὰ τὸ ἄλλας εἶναι τούτων κρείττους καὶ περιφανεστέρας τὰς τοὺς ἀξίους κατὰ τὸ μέλλον διαδεξομένας λήξεις.

ιζ'. Ὁ μὲν πρακτικὸς ἐν σαρκὶ λέγεται παραικεῖν· ὡς τῆς ψυχῆς τὴν πρὸς τὴν σάρκα σχέσιν διὰ τῶν ἀρετῶν ἐκτέμνων, καὶ τῶν ὑλικῶν ἑαυτοῦ περιελομένου τὴν ἀπάτην. ὁ δὲ γνωστικὸς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρετῇ λέγεται παραικεῖν, ὡς ἐν ἐσόπτροις * ἐστὶ, καὶ ἐν αἰνίγμασι θεωρῶν τὴν ἀλήθειαν· οὕτω γὰρ αὐτῷ τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνυπόστατα εἶδη, καθὼς εἰσιν ἐθεάθησαν, διὰ τῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἀπολαύσεως. ἐν εἰκόνι γὰρ τῶν ἀγαθῶν ὡς πρὸς τὸ μέλλον πᾶς ἅγιος διαπορεύεται βῶων, πάροικός

εἰμι, καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου.

Τὸν εὐχόμενον, οὐ δεῖ στήναί ποτε τῆς ἐπὶ Θεὸν ἀγούσης ὑψηλῆς ἀναβάσεως, ὡς γὰρ ἀναβάσεις χρὴ ποιεῖσθαι κατὰ τὴν ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν ἀρετῶν προκοπῇ, καὶ τὴν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν τῶν πνευματικῶν τῆς θεωρίας γνώσεων ἐπανάβασιν· καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ τῆς ἁγίας γραφῆς ἐπὶ τὸ πνεῦμα μεταβάσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ περὶ εὐχῶν τόπῳ γινομένους χρὴ ποιεῖν· ἐπαίρειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ θεϊότερα, ἵνα δυναθῇ ὁ νοῦς ἀκολουθεῖν τῷ διεληλυθότι τοὺς οὐρανοὺς Ἰησοῦ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ πανταχοῦ ὄντι, καὶ πάντα διερχομένῳ δι' ἡμᾶς οικονομικῶς, ἵνα ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, πάντα διέλθωμεν τὰ μετ' αὐτόν, καὶ γενώμεθα πρὸς αὐτόν· ἐάν γε νοῶμεν αὐτὸν οὐ κατὰ τὴν σμικρότητα τῆς οικονομικῆς συγκαταβάσεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν μεγαλειότητα τῆς φυσικῆς ἀοριστίας.

Καλὸν αἰεὶ σχολάζειν καὶ ζητεῖν τὸν Θεὸν ὡς προσετάγημεν. κἄν γὰρ κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ζητοῦντες ἐπὶ τὸ πέρασ ἐλθεῖν τοῦ βάθους τοῦ Θεοῦ οὐ δυνάμεθα, ἀλλ' ἴσως κἄν ἐπ' ὀλίγον τοῦ βάθους αὐτοῦ φθάνοντες, θεωροῦμεν ἁγίων ἁγιώτερα, καὶ πνευματικῶν πνευματικώτερα. καὶ δηλοῖ τυπικῶς ὁ Ἀρχιερεὺς, ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν τῆς αὐλῆς ἁγιωτέρων, ἐπὶ τὰ ἅγια * τῶν ἁγίων τῶν τῶν ἁγιωτέρων εἰσιῶν.

Πᾶς τοῦ Θεοῦ λόγος, οὔτε πολὺλογος, οὔτε πολυλογία ἐστίν· ἀλλὰ εἰς συνεστῶς ἐκ διαφόρων θεωρημάτων ὧν ἕκαστον μέρος ἐστὶ τοῦ λόγου. ὥστε ὁ λέγων ὑπὲρ ἀληθείας, κἄν οὕτως εἰπεῖν δυναθῇ ὡς μηδὲν εἰς τὸ ζητούμενον παραλιπεῖν, ἕνα λόγον εἴρηκε τοῦ Θεοῦ.

Ἐν μὲν τῷ Χριστῷ Θεῷ ὄντι καὶ λόγῳ τοῦ πατρὸς, ὅλον κατ' οὐσίαν οἰκεῖ τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς· ἐν ἡμῖν δὲ κατὰ χάριν οἰκεῖ τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος, ἡνίκα πᾶσαν ἐν ἑαυτοῖς ἀθροίσωμεν ἀρετὴν καὶ σοφίαν, καὶ μηδενὶ τρόπῳ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ λειπομένην, τῆς πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ἀληθοῦς ἐκμιμήσεως. οὐ γὰρ ἀπεικὸς κατὰ τὸν θέσει λόγον καὶ ἐν ἡμῖν οἰκῆσαι τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος, τὸ ἐκ διαφόρων συνεστηκὸς πνευματικῶν θεωρημάτων.

ιη'.

ιθ'.

* ἴσως τῶν ἁγιωτέρων ἁγίων. χ'.

κα'.

* ἴσως ἔτι.

κβ'. Ὡσπερ ὁ παρ' ἡμῖν λόγος ἐκ τοῦ νοῦ κατὰ φύσιν προερχόμενος, Ἄγγελος τῶν κρυπτομένων τοῦ νοῦ κινήματων ἐστίν· οὕτως ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος κατ' οὐσίαν ἐγνωκῶς τὸν πατέρα καθάπερ λόγος τὸν γεννήσαντα νοῦν, οὐδενὸς τῶν γεννητῶν προσβαλεῖν αὐτῷ χωρὶς αὐτοῦ δυναμένου, ἀποκαλύπτει ἐν ἔγνω πατέρα ὡς κατὰ φύσιν λόγος· καθὼς καὶ μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος λέγεται.

κγ'. Μεγάλη βουλή τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός ἐστι, τὸ σεσιγημένον καὶ ἄγνωστον τῆς οικονομίας μυστήριον· ὅπερ πληρώσας διὰ τῆς σαρκώσεως ὁ μονογενὴς υἱὸς ἀπεκάλυψεν, Ἄγγελος γενόμενος τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός προαιωνίου βουλῆς. γίνεται δὲ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ βουλῆς Ἄγγελος, ὁ γνούς τοῦ μυστηρίου τὸν λόγον· καὶ τοσοῦτον ἔργω τε καὶ λόγῳ διὰ πάντων ἀκαταλήπτως ὑψούμενος, μέχρις ἂν φθάσῃ τὸν πρὸς αὐτὸν τοσοῦτον κατελθόντα.

κδ'. Εἰ δι' ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος οικονομικῶς κατήλθεν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς· καὶ ἀνῆλθεν ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν ὁ πάντη κατὰ φύσιν ἀκίνητος· ἐν ἑαυτῷ κατ' οικονομίαν ὡς ἀνθρώπῳ προενεργῶν τὰ ἐσόμενα, σκοπεῖτω χαίρων μυστικῶς ὁ τὴν φιλίαν στέργων τῆς γνώσεως, ὁποῖόν ἐστι τὸ κατ' ἐπαγγελίαν τέλος τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον.

κε'. Εἰ διὰ τοῦτο γέγονεν υἱὸς ἀνθρώπου καὶ ἄνθρωπος ὁ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός Θεὸς λόγος· ἵνα ποιήσῃ Θεός, καὶ Θεοῦ υἱοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ἐκεῖ γενήσεσθαι πιστεύσωμεν, ἔνθα νῦν αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὡς κεφαλή τοῦ ὄλου σώματος, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν γενόμενος πρόδρομος πρὸς τὸν πατέρα τὸ καθ' ἡμᾶς. ἐν γὰρ συναγωγῇ Θεῶν τῶν σωζομένων ἐστὶ Θεός· μέσος ἰστάμενος καὶ διανέμων τὰς ἀξίας τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος· τοπικὴν οὐκ ἔχων ἀπὸ τῶν ἀξίων διάσασιν.

κς'. Ὅτι τὰς ἐμπαθεῖς τῆς σαρκὸς ὀρέξεις ἐτι πληρῶν, ὡς εἰδωλολάτρης καὶ εἰδωλοποιὸς τὴν γῆν οἰκεῖ τῶν Χαλδαίων· ἐπὶ δὲ μικρὸν τὰ πράγματα διακρίνας, αἰσθησὶν λάβῃ τῶν καθηκόντων τῆς φύσεως τρόπων, τὴν γῆν τῶν Χαλδαίων ἀφείξ, ἔρχεται εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας, τὴν μεταίχμιον ἀρετῆς καὶ κακίας λέγω κατάστασιν τὴν μήπω τῆς κατ' αἰσθησὶν πλάνης καθαραν γενόμενην, τοῦτο γὰρ ἡ Χαρρὰν. εἶδὲ καὶ τὴν δι' αἰσθήσεως γινομένην σύμμετρον

τοῦ καλοῦ σύνεσιν ὑπερκύψει, πρὸς τὴν γῆν ἐπειξεται τὴν ἀγαθὴν· τουτέστιν εἰς τὴν πάσης κακίας καὶ ἀγνωσίας ἐλευθέραν κατάστασιν· ἣν ὁ ἀψευδὴς Θεὸς δείκνυσσι καὶ ἐπαγγέλλεται δώσειν ὡσπερ ἐπαθλον ἀρετῆς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Εἰ ἐσταυρώθη δι' ἡμᾶς ἐξ ἀσθενείας ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ἠγέρθη ἐκ δυνάμεως Θεοῦ, δηλονότι πνευματικῶς δι' ἡμᾶς αἶε τοῦτο ποιεῖ καὶ πάσχει ὡς πάντα γινόμενος, ἵνα σώσῃ τοὺς πάντας· οὐκοῦν καλῶς ὁ θεὸς Ἀπόστολος ἐν τοῖς Κορινθίοις ἀσθενούσιν, οὐδὲν ἔκρινεν εἰδέναι, εἰμὴ Χριστὸν Ἰησοῦν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον· Ἐφεσί-οις δὲ γράφει τελείοις οὖσι, τὸ, συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ· κατὰ τὴν ἀναλογοῦσαν ἐκάστῳ δύναμιν τὸν Θεοῦ λόγον γίνεσθαι φάσκων. σταυροῦται τοίνυν τοῖς πρὸς εὐσεβειαν πρακτικῶς εἰσαγομένοις τὰς ἐμπαθεῖς αὐτῶν τῷ θείῳ φόβῳ προσηλῶν ἐνεργείας. ἀνίσταται δὲ καὶ ἀνεισιν εἰς οὐρανοὺς, τοῖς ὄλον τὸν παλαιὸν ἀπεκδυσταμένοις ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καὶ ὄλον τὸν νέον ἐνδυσταμένοις, τὸν διὰ Πνεύματος κατ' εἰκόνα Θεοῦ κτιζόμενον, καὶ πρὸς τὸν πατέρα τῆς ἐν αὐτοῖς χάριτος γενομένοις, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ δυνάμεως, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου· εἴτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι. πάντα γὰρ τὰ μετὰ Θεὸν καὶ πράγματα, καὶ ὀνόματα, καὶ ἀξιώματα, ὑπὸ τὸν ἐν τῷ Θεῷ διὰ τῆς χάριτος γενησόμενον ἐσται.

Ὡσπερ πρὸς τῆς ἐμφανούς, καὶ κατὰ σάρκα παρουσίας νοητῶς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος τοῖς Πατριάρχαις καὶ Προφήταις ἐνεδήμει προτυπῶν τὰ μυστήρια τῆς αὐτοῦ παρουσίας· οὕτω καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἐνδημίαν οὐ μόνον ἐν τοῖς ἐπι νηπίοις παραγίνεται διατρέφων πνευματικῶς, καὶ ἄγων πρὸς ἡλικίαν τῆς κατὰ Θεὸν τελειότητος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τελείοις, προδιαγράφων αὐτοῖς κρυφίως τῆς μελλούσης αὐτοῦ παρουσίας ὡς ἐν εἰκόνι τοὺς χαρακτῆρας.

Ὡσπερ οἱ τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν λόγοι, πρόδρομοι τυγχάνοντες τῆς κατὰ σάρκα τοῦ λόγου παρουσίας, τὰς ψυχὰς εἰς Χριστὸν ἐπαιδαγώγουν, οὕτω καὶ αὐτός ὁ δεδοχασμένος τοῦ Θεοῦ λόγος σαρκωθείς, πρόδρομος τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ παρου-

κζ'.

κη'.

κθ'.

σίας γεγένηται· παιδαγωγῶν τὰς ψυχὰς διὰ τῶν οἰκείων λόγων πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἐμφανούς αὐτοῦ θεϊκῆς παρουσίας· ἦν αἰεὶ μὲν ποιεῖται μεταβάλλον ἀπὸ τῆς σαρκὸς πρὸς τὸ πνεῦμα, διὰ τῆς ἀρετῆς τοὺς ἀξίους· ποιήσει δὲ καὶ ἐπὶ τέλει τοῦ αἰῶνος, ἐμφανῶς ἀποκαλύπτων τὰ τέως πᾶσιν ἀπόρητα.

λ'. Ὅσον ἐγὼ εἰμι ἀτελής, καὶ ἀνυπότακτος, μὴ ὑπακούων τῷ Θεῷ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, μήτε γινόμενος κατὰ τὴν γνώσιν τέλειος ταῖς φρεσίν, ἀτελής καὶ ἀνυπότακτος τὸ κατ' ἐμέ καὶ ὁ Χριστὸς νομίζεται δι' ἐμέ. μειῶ γὰρ αὐτὸν καὶ κολοβῶ μὴ συν-αυξάνων αὐτῷ κατὰ πνεῦμα. ὡς σῶμα Χριστοῦ τυγχάνων, καὶ μέλη ἐκ μέρους.

λα'. Ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ δύνει ὁ ἥλιος φησὶν ἡ γραφή. οὐκοῦν καὶ ὁ λόγος· ποτὲ μὲν νομίζεται ἄνω, ποτὲ δὲ κάτω· κατὰ τὴν ἀξίαν δηλονότι καὶ τὸν λόγον, ἢ τὸν τρόπον τῶν μετερχομένων τὴν ἀρετὴν, καὶ περὶ τὴν θεῖαν γνώσιν κινουμένων. μακάριος δὲ ὁ κρατῶν ἄδυτον ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον ὄλον τὸ μέτρον τῆς κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν ἡμέρας, κακίας ἐσπέρα καὶ ἀγνωσίας μὴ περιγραφόμενον· ἵνα δυνηθῆ νομίμως τροπώσασθαι τοὺς ἐπανισταμένους αὐτῷ πονηροὺς δαίμονας.

λβ'. Ὑψούμενος ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος διὰ πράξεως καὶ θεωρίας, πάντας ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν· τοὺς τε περὶ σάρκα, καὶ ψυχὴν, καὶ φύσιν τῶν ὄντων ἡμετέρους λογισμούς τε καὶ λόγους· καὶ αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ τὰς αἰσθήσεις, κατ' ἀρετὴν ἀγιάζων καὶ γνώσιν ὑπὸ τὸν ἑαυτοῦ ζυγὸν ποιούμενος. ὁ τοίνυν θεατῆς τῶν θείων, ἀναβαινέτω κατὰ σπουδὴν ἀκολουθῶν τῷ λόγῳ, μέχρις οὐ φθάσῃ τὸν τόπον οὗ ἐστίν. ἐκεῖ γὰρ ἔλκει καθὼς φησὶν ὁ Ἐκκλησιαστής· καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει· δηλονότι τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ὡς μεγάλῳ Ἀρχιερεὶ καὶ εἰσάγοντι εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἔνθα τὸ καθ' ἡμῶν αὐτός, ὑπὲρ ἡμῶν πρόδρομος εἰσῆλθεν.

* ἴσως καθ' ἡμῶν.

λγ'. Ὁ τὴν κατ' εὐσέβειαν μετιῶν φιλοσοφίαν, καὶ πρὸς τὰς ἀοράτους παρατασσόμενος δυνάμεις, εὐχέσθω τὴν τε φυσικὴν διάκρισιν αὐτῷ παραμεῖναι, φῶς ἔχουσαν σύμμετρον, καὶ τὴν φωτιστικὴν τοῦ πνεύματος χάριν. ἢ μὲν γὰρ παιδαγωγεῖ τὴν σάρκα πρὸς ἀρετὴν διὰ πράξεως, ἢ δὲ φωταγωγεῖ τὸν νοῦν τὴν τῆς σοφίας προκρίναι πάντων συμβίω-

σιν· καθ' ἣν τῶν τε τῆς κακίας ὀχυρωμάτων, καὶ παντὸς ὑψώματος ἐπαιρομένου κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ποιεῖται τὴν καθαίρεσιν. καὶ δηλοῖ δι' εὐχῆς αἰτῶν, ὁ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς, στήναι τὸν ἥλιον κατὰ Γαβαῶ· τούτέστιν ἄδυτον αὐτῷ τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ ὄρος τῆς κατὰ νοῦν θεωρίας φυλαχθῆναι· καὶ τὴν σελήνην κατὰ Φάραγγα· τούτέστι τὴν φυσικὴν διάκρισιν ἐπὶ τῆς σαρκικῆς ἀσθενείας κειμένην, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἀναλλοίωτον.

Ἡ Γαβαῶ ἐστίν, ὁ ὑψηλὸς νοῦς. ἡ δὲ Φάραγξ ἐστίν, ἡ τῷ θανάτῳ ταπεινωθεῖσα σὰρξ. ὁ μὲν ἥλιός ἐστίν, ὁ φωτίζων τὸν νοῦν λόγος, καὶ χορηγῶν αὐτῷ θεωρημάτων δύναμις, καὶ πάσης αὐτὸν ἀγνοίας ἀπαλλάσσει· ἡ δὲ σελήνη, ὁ κατὰ φύσιν νόμος ἐστίν, ὁ πειθὼν τὴν σάρκα νομίμως ὑποταγῆναι τῷ πνεύματι, πρὸς τὸ δέξασθαι τῶν ἐντολῶν τὸν ζυγόν. φύσεως σύμβολον ἡ σελήνη διὰ τὸ τρεπτὸν ἀλλ' ἐν τοῖς ἀγίοις ἄτρεπτος διαμένει, διὰ τὴν ἀναλλοίωτον ἔξιν τῆς ἀρετῆς.

Οὐκ ἐξω τῶν ζητούντων χρὴ ζητεῖσθαι τὸν Κύριον, ἀλλ' ἐν ἑαυτοῖς διὰ τῆς ἐν ἔργοις πίστεως αὐτὸν χρὴ ζητεῖν τοὺς ζητούντας. ἐγγύς σου γάρ, φησὶ, τὸ ῥῆμά ἐστίν ἐντῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τούτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως, ὡς αὐτοῦ ὄντος τοῦ Χριστοῦ καὶ ῥήματος τοῦ ζητούμενου.

Μήτε τὸ ὕψος τῆς θεϊκῆς ἀπειρίας ἐνοήσαντες, ἀπελπίσωμεν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλοφροσίαν ὡς οὐ φθάνουσαν διὰ τὸ ὕψος μέχρις ἡμῶν· μήτε τὸ ἀπειρον βάθος τῆς ἡμῶν διὰ τὴν ἀμαρτίαν πτώσεως ἐνθυμηθέντες, ἀνάστασιν γίνεσθαι τῆς ἐν ἡμῖν νεκρωθείσης ἀρετῆς ἀπιστήσωμεν. ἀμφοτέρω γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ· καὶ τὸ κατελθεῖν καὶ φωτίσαι τὸν νοῦν ἡμῶν διὰ γνώσεως· καὶ τὸ ἀναστῆσαι πάλιν τὴν ἀρετὴν ἐν ἡμῖν, καὶ ἑαυτῷ συνυψῶσαι διὰ τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης. μὴ εἴπης γάρ, φησὶν, ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τούτέστι Χριστὸν καταγαγεῖν· ἢ τίς καταθήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τούτέστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. τυχὸν δὲ κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν, ἄβυσσός ἐστι πάντα τὰ μετὰ Θεὸν ἐν οἷς ὄλος ὄλοις κατὰ πρόνοιαν ὁ τοῦ Θεοῦ γίνεται λόγος, ὡς ζῶν νεκροῖς ἐπιφοιτῶσα τοῖς οὐκ. νεκρὰ γὰρ πάντα τὰ ζῶντα μεθέξει ζωῆς. οὐρανὸν δέ,

λδ'.

λε'.

λς'.

τὴν φυσικὴν τοῦ Θεοῦ νόει κρυφίότητα, καθ' ἣν πᾶσιν ἐστὶν ἀκατάληπτος. εἰ δέ τις ἐκλάβοι πάλιν οὐρανὸν μὲν εἶναι τὸν τῆς θεολογίας λόγον. ἄβυσσον δὲ τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, οὐκ ἀπεικότως ἐρεῖ κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον. ἀμφοτέρω γὰρ δυσεπίβατα τοῖς ἀποδεικτικῶς ζητεῖν ἐπιχειροῦσι· μᾶλλον δὲ παντελῶς ἄβυσσος δόξα πίστεως ἐρευνώμενα.

λζ'. Ἐν μὲν τῷ πρακτικῷ τοῖς τῶν ἀρετῶν τρόποις παχυνόμενος ὁ λόγος, γίνεται σὰρξ· ἐν δὲ τῷ θεωρητικῷ τοῖς πνευματικῶς νοήμασι λεπυνόμενος, γίνεται ὡς ἦν ἐν ἀρχῇ Θεὸς λόγος πρὸς τὸν Πατέρα.

λη'. Ποιεῖ σάρκα τὸν λόγον, ὁ παραδείγμασι, καὶ ῥήμασι παχυτέροις διὰ τὴν ἀνάλογον τῶν ἀκουόντων δύναμιν, ἡθικὴν τοῦ λόγου τὴν διδασκαλίαν ποιούμενος καὶ πάλιν ποιεῖ πνεῦμα τὸν λόγον ὁ τοῖς ὑψηλοῖς θεωρήμασι τὴν μυστικὴν ἐκθέμενος θεολογίαν.

λθ'. Ὁ μὲν τῶν θέσεων καταφατικῶς θεολογῶν, σάρκα ποιεῖ τὸν λόγον· οὐκ ἔχων ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ὀρωμένων καὶ ψηλαφημένων τὸν Θεὸν γινώσκειν ὡς αἴτιον. ὁ δὲ ἀποφατικῶς ἐκ τῶν ἀφαιρέσεων θεολογῶν, πνεῦμα ποιεῖ τὸν λόγον· ὡς ἐν ἀρχῇ Θεὸς ὄντα· ἐξ οὐδενὸς τὸ παράπαν τῶν γνωσθησάντων δυναμένων, καλῶς γινώσκων τὸν ὑπεράγνωστον.

μα'. Ὁ μαθῶν ὀρύσσειν, κατὰ τοὺς Πατριάρχας, διὰ πράξεως καὶ θεωρίας τὰ ἐν αὐτῷ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως φρέατα, τὸν Χριστὸν ἔνδον εὐρήσει τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς· ἀφ' ἧς πίνειν ἡμᾶς ἡ σοφία παρακελεύεται λέγουσα, πίνε ὕδατα ἀπάσων ἀγγείων· καὶ ἀπὸ πάντων φρεάτων πηγῆς ὡς ποιοῦντες εὐρήσομεν ἔνδον ἡμῶν ὄντας τοὺς αὐτῆς θησαυροὺς.

μαβ'. Οἱ κτηνωδῶς πρὸς μόνην τὴν αἰσθησὶν ζῶντες, ἐπισφαλῶς ἑαυτοῖς σάρκα ποιοῦσι τὸν λόγον· εἰς ὑπηρεσίαν μὲν παθῶν τοῖς τοῦ Θεοῦ καταχρώμενοι κτίσμασι· τὸν δὲ τῆς σοφίας τῆς πᾶσιν ἐμφαινομένης οὐ κατανουοῦντες λόγον, πρὸς τὸ γινῶναι καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων· καὶ συνιέναι ποθεν, καὶ τί, καὶ ἐπὶ τίνι, καὶ ποῦ φέρεσθαι διὰ τῶν ὀρωμένων γεγονόσμεν, ἀλλ' ἐν σκότει τὸν αἰῶνα τοῦτον διαπορευόμενοι, μόνην τὴν περὶ Θεὸν ἀμφοῖν ταῖν χειροῖν ψηλαφῶσιν ἀγνωσίαν.

μαγ'. Οἱ μόνῳ τῷ ῥητῷ τῆς ἀγίας γραφῆς παρακαθήμενοι, καὶ τῇ σωματικῇ τοῦ

νόμου λατρεία δεσμοῦντες τῆς ψυχῆς τὸ ἀξίωμα, ψεκτῶς ποιοῦσιν ἑαυτοῖς σάρκα τὸν λόγον, ἀλόγων ζῶων θυσίαις εὐαρεστεῖσθαι νομίζοντες τὸν Θεόν· οἷς πολὺ τὸ σῶμα πεφρόντισται τοῖς ἐκτὸς καθαρσίοις· τῆς δὲ ψυχῆς παρημέληται τὸ κάλλος, ταῖς τῶν παθῶν κηλίσι στιζόμενον, ὑπὲρ ἧς ἢ πᾶσα τῶν ὀρωμένων προβέβληται δύναμις, καὶ πᾶς λόγος θεῖος, καὶ νόμος ἐκδέδοται.

Εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ κεῖσθαι τὸν Κύριον λέγει τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. Οὐκοῦν σκοπήσωμεν, μήπως εἰς πτώσιν μὲν τῶν τε πρὸς μόνην τὴν αἰσθησὶν, τὴν ὀρωμένην θεωρούντων κτίσιν, καὶ τῶν μόνῳ τῷ ῥητῷ στοιχοῦντων τῆς ἀγίας γραφῆς, ὡς μὴ δυναμένων πρὸς τὸ καινὸν πνεῦμα διαβῆναι τῆς χάριτος διὰ τὴν ἄνοιαν· ἀνάστασιν δέ, ὡς πνευματικῶς τὰ τε κτίσματα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ῥήματα θεωρούντων τε, καὶ ἀκουόντων, καὶ τοῖς καθήκουσι τρόποις μόνης τῆς κατὰ ψυχὴν θείας εἰκόνας ἐπιμελουμένων.

Τὸ κεῖσθαι τὸν Κύριον εἰς πτώσιν πολλῶν καὶ ἀνάστασιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐπαινετῶς μόνον νοούμενον· εἰς πτώσιν μὲν νοεῖται, τῶν ἐν ἐκάστῳ τῶν πιστευόντων παθῶν τε καὶ πονηρῶν λογισμῶν· ἀνάστασιν δέ, τῶν ἀρετῶν, καὶ παντὸς θεοφιλοῦς λογισμοῦ.

Ὁ μόνον τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ δημιουργῶν νομίζων τὸν Κύριον, εἰς κηπουρὸν αὐτὸν παραγωνοῖ κατὰ τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν· διὸ πρὸς ὠφέλειαν φεύγει τοῦ τοιοῦτου, τὴν ἀφῆν ὁ δεσπότης· μήπω παρ' αὐτῷ δυναθεὶς ἀναβῆναι πρὸς τὸν Πατέρα, λέγων μῆμου ἄπτου· γινώσκει γὰρ βλάπτεσθαι, τὸν μετὰ τοιαύτης αὐτῷ προσερχόμενον ταπεινωτέρας προλήψεως.

Οἱ δὲ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ἐν τῷ ὑπερώῳ κλείσαντες τὰς θύρας, καὶ καθήμενοι, τοῦτέστιν οἱ διὰ τὸν φόβον τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας κατὰ τὴν χώραν τῶν Ἀποκαλύψεων ἐν τῷ ὕψει τῶν θείων θεωρημάτων ἀσφαλῶς βεβηκότες, θυρῶν δίκην μύσαντες τὰς αἰσθήσεις, παραγενόμενον ἀγνώστως δέχονται τὸν Θεὸν Θεοῦ λόγον, ἀνευ τῆς κατ' αἰσθησὶν ἐνεργείας αὐτοῖς ἐπιφαινόμενον ἀπάθειαν τε διὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μερισμὸν Πνεύματος Ἁγίου διὰ τῆς ἐμπνεύσεως δωρούμενον, καὶ τὴν κατὰ πνευμάτων πο-

μαγ'

μαδ'

μαε'

μας'

νηρῶν ἐξουσίαν παρέχοντα, καὶ δεικνύοντα τῶν αὐτοῦ μυστηρίων τὰ σύμβολα.

μζ'. Τεῖς μὲν κατὰ σάρκα τὸν περὶ τοῦ Θεοῦ λόγον ἐρευνῶσιν, ὁ Κύριος οὐκ ἀναβαίνει πρὸς τὸν Πατέρα· τοῖς δὲ κατὰ Πνεῦμα διὰ τῶν ὑψηλῶν θεωρημάτων ἐκζητοῦσιν αὐτόν, ἀναβαίνει πρὸς τὸν Πατέρα. μὴ τοίνυν διαπαντὸς κρατῶμεν κάτω, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν κάτω διὰ φιλανθρωπίαν γενόμενον, ἀλλ' ἄνω σὺν αὐτῷ πρὸς τὸν Πατέρα γενόμεθα, τὴν γῆν ἀφέντες καὶ τὰ περὶ γῆν, ἵνα μὴ καὶ ἡμῖν εἴπη τὸ βῆθὲν τοῖς Ἰουδαίοις ἀδιορθώτοις μέναισιν, ὑπάγω ὅπου ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. χωρὶς γὰρ τοῦ λόγου πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ λόγου, γενέσθαι ἀμήχανον.

μη'. Ἡ γῆ τῶν Χαλδαίων ἐστίν, ὁ ἐμπαθὴς βίος· ἐν ᾧ τῶν ἀμαρτημάτων δημιουργεῖται, καὶ προσκυνεῖται, τὰ εἰδῶλα. ἡ δὲ μέση τῶν ποταμῶν ἐστίν, ὁ ἐπαμφοτερίζων τοῖς ἐναντίοις τρόποις. * ἡ δὲ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἐστίν, ἡ παντὸς ἀγαθοῦ πεπληρωμένη κατάστασις. πῶς οὖν ὁ ταύτης κατὰ τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ ἀμελῶν τῆς ἕξεως, πρὸς δουλείαν πάλιν κατασύρεται παθῶν, τῆς δοθείσης ἐλευθερίας στερούμενος.

μθ'. Σημειωτέον ὡς οὐδεὶς τῶν Ἁγίων ἐκουσίως φαίνεται κατελθὼν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν. οὐ γὰρ θέμις, οὔτε συνέσεως ἐστὶ λογικῆς, τῶν ἀγαθῶν ἀνθαιρεῖσθαι τὰ χεῖρονα τοὺς τὸν Θεὸν ἀγαπῶντας. εἰ δὲ τινες αὐτῶν κατὰ βίαν ἐκεῖ τῷ λαῷ συναπήχθησαν, νοοῦμεν διὰ τούτων τοὺς μὴ προηγουμένως ἀλλὰ κατὰ περίστασιν, σωτηρίας ἕνεκεν τῶν χρηζόντων χειραγωγίας, ἀφέντας τὸν ὑψηλότερον τῆς γνώσεως λόγον, καὶ τὴν περὶ παθῶν μετερχομένους διδασκαλίαν, καθ' ἣν καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος ἐν σαρκὶ λυσιτελέστερον ἔκρινεν εἶναι· τούτεστι τῇ ἠθικῇ διδασκαλίᾳ διὰ τοὺς μαθητάς, ὅλον ἔχων τὸν πόθον ἀναλύσαι τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας, καὶ σὺν Θεῷ γενέσθαι διὰ τῆς κατὰ νοῦν ὑπερκοσμίου καὶ ἀπλῆς θεωρίας.

ν. Ὅσπερ πνιγόμενον τῷ πονηρῷ πνευματικῷ τὸν Σαοὺλ ψάλλων μετὰ τῆς κινύρας ἀνεπαυεν ὁ μακάριος Δαβὶδ, οὕτω καὶ πᾶς λόγος πνευματικὸς γνωστικὸς ἠδυνόμενος θεωρήμασιν, ἀναπαύει τὸν ἐπιληπτευόμενον νοῦν, τῆς πνιγούσης αὐτὸν πονηρᾶς ἐλευθερῶν συνειδήσεως.

να'. Πυρράκις μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν ἐστὶ, κατὰ τὸν μακάριον Δαβὶδ, ὁ τῷ φαίδρῳ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου τὸν τῆς γνώσεως λόγον ἔχων συνεπιλάμποντα· καθ' οὓς ἡ πράξις τε, καὶ ἡ θεωρία συνεστήκασιν. ἡ μὲν, ἀρετῶν λαμπρυνομένη τρόποις, ἡ δὲ, θείοις φωτιζομένη νοήμασιν.

νβ'. Ἡ μετὰ τοῦ Σαοὺλ βασιλεία, τῆς σωματικῆς τοῦ νόμου λατρείας ἐστὶν εἰκὼν, ἣν ὁ Κύριος κατήγγησεν ὡς μηδὲν τελείωσαν· οὐδὲν γὰρ φησὶν ἐτελείωσεν ὁ νόμος. ἡ δὲ τοῦ μεγάλου Δαβὶδ βασιλεία, τῆς εὐαγγελικῆς ἐστὶ λατρείας προδιατύπωσις· περιέχει γὰρ τὰ ἐγκάρδια τοῦ Θεοῦ θελήματα τελείως.

νγ'. Ὁ Σαοὺλ, ὁ φυσικὸς ἐστὶ νόμος ὁ κατ' ἀρχὰς κυριεύειν τῆς φύσεως παρὰ τοῦ Κυρίου λαχῶν· ὡς ἐπειδὴ παρέβη τὴν ἐντολὴν διὰ παρακοῆς φεισάμενος τοῦ Ἀγαθῆ βασιλέως Ἀμαλήκ· τούτεστι τοῦ σώματος, καὶ πρὸς τὰ πάθη κατώλισθεν, ἐξωθείται τῆς βασιλείας, ἵνα παραλάβῃ τὸν Ἰσραὴλ ὁ Δαβὶδ· τούτεστι τοῦ πνεύματος· ὁ νόμος ὁ γεννῶν τὴν εἰρήνην τὴν οἰκοδομοῦσαν περιφανῶς τῷ Θεῷ τὸν τῆς θεωρίας ναόν.

νδ'. Σαοὺλ ὑπακοῆ Θεοῦ ἐρμηνεύεται. οὐκοῦν ἕως ἂν ὁ καθ' ὑπακοὴν λόγος ἐν ἡμῖν ἱερατεύῃ, καὶ φείσῃται τοῦ Ἀγαθῆ ὁ Σαοὺλ, τούτεστι τοῦ χοῦκοῦ φρονήματος ἀλλ' οὖν ἀποκτενεῖ τοῦτον ζηλώσας ὁ ἱερεὺς λόγος, καὶ πλήττει καταισχύων τὸν φιλαμαρτήμονα νοῦν, ὡς παραβάτην τῶν θείων δικαιωμάτων.

νε'. Ἐπὶ τὸν νοῦν ὑψηλοφρονήσας τὸν κατὰ τῶν παθῶν αὐτὸν χρίσαντα τῆς διδασκαλίας λόγον, διὰ τῆς προσηκούσης ἐρεῦνης ἐπερωτᾶν τὸν περὶ ποιητέων καὶ οὐ ποιητέων παύσαιτο, τοῖς πάθεσι πάντως ἐξ ἀγνοίας ἀλίσκεται· δι' ὧν κατὰ μέρος τοῦ Θεοῦ χωριζόμενος, ἐν ταῖς ἀκουσίοις περιστάσει προχωρεῖ, τοῖς δαίμοσι τὴν κοιλίαν θεοποιῶν, ἐκεῖθεν εὐρέσθαι θέλων τῶν πιεζόντων παράκλησιν. καὶ πειθέτω σε Σαοὺλ ἐν πᾶσι σύμβουλον μὴ λαμβάνων τὸν Σαμουὴλ, ἐξ ἀνάγκης πρὸς εἰδωλωλατρείαν καταστρεφόμενος· καὶ τὴν ἐγγαστριμυθον ὡς δὴ τινα Θεὸν ἐπερωτᾶν ἀνεχόμενος.

νς'. Ὁ τὸν ἄρτον εὐχόμενος λαβεῖν τὸν ἐπίουσιον, οὐ πάντως ὅλον δέχεται, καθὼς αὐτὸς ὁ ἄρτος ἐστίν, ἀλλὰ καθὼς αὐτὸς ὁ δεχόμενος δύναται. πᾶσι μὲν γὰρ ἑαυτὸν δίδωσι τοῖς αἰτοῦσιν ὁ τῆς ζωῆς ἄρτος, ὡς

φιλόανθρωπος· οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν μεγάλα δικαιοσύνης ἔργα πεποιηκόσι, πλειόνως· τοῖς δὲ τούτων ἤττοσιν, ἤττόνως· ἐκάστῳ καθὼς ἢ κατὰ νοῦν ἀξία δέξασθαι δύναται.

νζ'. Ὁ Κύριος ποτὲ μὲν ἀποδημεῖ, ποτὲ δὲ ἐνδημεῖ· κατὰ τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον θεωρίαν, ἐνδημεῖ· κατὰ, τὴν ἐν ἐσόπτρῳ, καὶ ἐν αἰνίγμασι θεωρίαν ἀποδημεῖ.

νη'. Τῷ μὲν πρακτικῷ, ἐνδημεῖ διὰ τῶν ἀρετῶν ὁ Κύριος· τοῦ δὲ μηδένα λόγον ποιουμένου τῆς ἀρετῆς, ἀποδημεῖ. καὶ πάλιν, τῷ μὲν θεωρητικῷ, διὰ γνώσεως τῶν ὄντων ἀληθοῦς ἐνδημεῖ· τοῦ δὲ ταύτης κατὰ τι παρασφαλέντος ἀποδημεῖ.

νθ'. Ἀποδημεῖ σαρκός, ὡς πρὸς τὴν γνωστικὴν ἔξιν μεταβάς ἀπὸ τῆς πρακτικῆς· ἀρπαζόμενος ὡς ἐν νεφέλαις τοῖς ὑψηλοτέροις νοήμασιν, εἰς τὸν διαφανῆ τῆς μυστικῆς θεωρίας ἀέρα· καθ' ἐν σὺν Κυρίῳ εἶναι δυνήσεται πάντοτε. ἐκδημεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὁ μήπω δίχρα τῶν κατ' αἰσθησιν ἐνεργειῶν καθαρῷ νοί θεωρῆσαι κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὰ νοήματα μὴ δυνάμενος· καὶ τὸν περὶ τοῦ Κυρίου λόγον ἀπλοῦν χωρὶς αἰνιγμάτων μὴ χωρῶν.

ξ'. Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος οὐ μόνον καθ' ὅτι σεσάρκωται λέγεται σὰρξ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅτι Θεὸς λόγος ἀπλῶς νοούμενος ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ σαφεῖς καὶ γυμνοὺς τοὺς τῆς ἀληθείας περὶ τῶν ὄλων ἔχων τύπους, οὐ περιέχει παραβολὰς καὶ αἰνίγματα, οὐδὲ ἱστορίας δεομένας ἀλληγορίας. ἐπὶ ἀνθρώποις ἐπιδημήσῃ μὴ δυναμένοις γυμνῷ τῷ νοί γυμνοῖς προσβαλεῖν τοῖς νοητοῖς, ἀπὸ τῶν αὐτοῖς συνήθων διαλεγόμενος, διὰ τῆς τῶν ἱστοριῶν, καὶ αἰνιγμάτων, καὶ παραβολῶν, καὶ τῶν σκοτεινῶν λόγων, ποικιλίας συντιθέμενος, γίνεται σὰρξ. κατὰ γὰρ τὴν πρώτην προσβολήν, οὐ γυμνῷ προσβάλλει λόγῳ ὁ ἡμέτερος νοῦς, ἀλλὰ λόγῳ σεσαρκωμένῳ, δηλαδὴ τῇ ποικιλίᾳ τῶν λέξεων· λόγῳ μὲν ἐντὶ τῇ φύσει, σαρκὶ δὲ τῇ ὕψει· ὥστε τοὺς πολλοὺς σάρκα καὶ οὐ λόγον ὄραν δοκεῖν, κἄν εἰ κατ' ἀλήθειαν ἐστὶ λόγος. οὐ γὰρ ὅπερ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς τοῦτο τῆς γραφῆς ἐστὶν ὁ νοῦς, ἀλλ' ἕτερος παρά τὸ δοκοῦν. ὁ γὰρ λόγος δι' ἐκάστου τῶν ἀναγεγραμμένων ρημάτων γίνεται σὰρξ.

Ἡ ἀπαρχὴ τῆς πρὸς εὐσέβειαν μαθητείας τῶν ἀνθρώπων, * οὐ πρὸς σάρκα γίνεσθαι

πέφυκε. γράμματι γὰρ, ἀλλ' οὐ πνεύματι κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν εἰς θεοσέβειαν προσβολὴν ἐμιλοῦμεν. κατὰ μέρος δὲ προβαίνοντες τῷ πνεύματι, καὶ τὸ παχὺ τῶν ρημάτων τοῖς λεπτοτέροις θεωρήμασιν ἀποξέοντες, ἐν καθαρῷ καθαρῶς τῷ Χριστῷ γινόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώποις· εἰς τὸ δύνασθαι λέγειν κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον, εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκουμεν· διὰ τὴν ἀπλήν δηλονότι πρὸς τὸν λόγον χωρὶς τῶν ἐπ' αὐτῷ καλυμμάτων, τοῦ νοῦς προσβολὴν ἀπὸ τοῦ σάρκα τὸν λόγον γινώσκειν, εἰς τὴν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς αὐτοῦ δόξαν προκόψαντες.

Ὁ τὴν ἐν Χριστῷ ζήσας ζωὴν, τὴν τε τοῦ νόμου, καὶ τῆς φύσεως ὑπερέβη δικαιοσύνην· ὅπερ ὁ Θεὸς ἐνδεικνύμενος Ἀπόστολος φησὶν, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, οὔτε περιτομῆ ἐστίν, οὔτε ἀκροβυστία. διὰ μὲν τῆς περιτομῆς, τὴν νομικὴν δικαιοσύνην δηλώσας διὰ δὲ τῆς ἀκροβυστίας, τὴν φυσικὴν ἰσωνομίαν αἰνιζάμενος.

Οἱ μὲν δι' ὕδατος ἀναγεννῶνται, καὶ Πνεύματος· οἱ δὲ, ἐν Πνεύματι ἀγίῳ, καὶ πυρὶ τὸ βάπτισμα δέχονται. τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα, τὸ ὕδωρ τέ φημι, καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ πῦρ, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα νοῶ τοῦ Θεοῦ. τοῖς μὲν γὰρ ὕδωρ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὡς ρυπτικὸν τῶν ἐκτὸς περὶ τὸ σῶμα μολυσμῶν. τοῖς δὲ, Πνεῦμα, ὡς ἐνεργητικὸν τῶν κατ' ἀρετὴν ἀγαθῶν. τοῖς δὲ, πῦρ, ὡς καθαρτικὸν τῶν ἐντὸς κατὰ τὸ βάθος περὶ ψυχὴν κηλίδων. τοῖς δὲ κατὰ τὸν μέγαν Δανιὴλ Πνεῦμα Ἅγιον, ὡς σοφίας καὶ γνώσεως χορηγόν. ἐκ γὰρ τῆς διαφόρου περὶ τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας, διαφόρους λαμβάνει τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τὰς προσηγορίας

Ὁ νόμος τὸ σάββατον δέδωκεν, ἵνα, φησὶν, ἀναπαύσῃται τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ ὁ παῖς σου. ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα δι' αἰνιγμάτων τὸ σῶμα δηλοῦσι. τοῦ γὰρ πρακτικοῦ νοῦς ὑποζύγιόν ἐστὶ τὸ σῶμα· ἀχλοφορεῖν βία τοῖς τρόποις τῶν ἀρετῶν κατὰ τὴν πράξιν ἀναγκαζόμενον. τοῦ δὲ θεωρητικοῦ παῖς, ὡς ἤδη λογισθὲν τοῖς θεωρήμασι, καὶ λογικῶς ταῖς γνωστικαῖς ἐπιταγαῖς τοῦ νοῦς ὑπηρετούμενον· ἀμφοτέροις δὲ σάββατον ἐστὶ. τῶν αὐτοῖς ἐνεργουμένων κατὰ τε πράξιν καὶ θεωρίαν καλῶν τὸ πέρας, τὴν πρόσφορον ἐκάστῳ παρέχον ἀνάπαυσιν.

* ἴσως πρὸς σάρκα μόνον χωρὶς τοῦ οὐ ξα'.

ξβ'.

ξγ'.

ξδ'.

ξε'. Ὁ τὴν ἀρετὴν μετὰ τῆς πρεπούσης γνώσεως ἐξανύων, ὑποζύγιον ἔχει τὸ σῶμα· λόγῳ ἐλαύνων πρὸς τὴν τῶν καθηκόντων ἐνέργειαν· παῖδα δὲ, τὸν ἐπ' ἀρετῇ κατὰ τὴν πρᾶξιν τρόπον ἤγουν αὐτὸν τὸν καθ' ἐν ἡ ἀρετῇ πέφυκε γίνεσθαι τρόπον, ὡσπερ ἐν ἀργυρίῳ τοῖς διακριτικοῖς ὠνηθέντα λογισμοῖς. σάββατον δὲ, ἡ κατ' ἀρετὴν ἀπαθῆς καὶ εἰρηναία τῆς τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος κατάστασις, ἤγουν ἀναλλοίωτος ἕξις.

ξς'. Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, τοῖς μὲν ἔτι περὶ τὰ σωματικά τῆς ἀρετῆς εἶδη τὸ πλέον ἔχουσι τῆς φροντίδος, ἄχυρον γίνεται, καὶ χόρτος διατρέφων αὐτῶν τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν ὑπηρεσίαν. τοῖς ἀνηγμένοις δὲ τῇ θεωρίᾳ τῆς ἀληθοῦς τῶν θείων κατανοήσεως, ἔστιν ἄρτος, διατρέφων αὐτῶν τῆς ψυχῆς τὸ νοερὸν πρὸς θεοειδῆ τελειότητα. διὰ τοὺς Πατριάρχας εὐρίσκομεν ἐπισιτιζομένους ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἑαυτοῖς ἄρτους, καὶ τοῖς ὄνοις αὐτῶν χορτάσματα. καὶ ὁ ἐν τοῖς κριταῖς δὲ Λευίτης τῷ ἐν Γαθαῶ ξηναγήσαντι αὐτὸν πρεσβύτη φησίν, εἰσὶ καὶ ἡμῖν ἄρτοι, καὶ τοῖς ὄνοις ἡμῶν ἄχυρα, καὶ οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς παισὶ σου παντός τινος.

ξζ'. Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ δρόσος λέγεται καὶ ἔστι, καὶ ὕδωρ, καὶ πηγῆ, καὶ ποταμὸς ὡς γέγραπται, κατὰ τὴν ὑποκειμένην δηλονότι τῶν δεχομένων δύναμιν, ταῦτα καὶ ὦν, καὶ γινόμενος. τοῖς μὲν γὰρ ἔστι δρόσος, ὡς τῆς ἐξωθεν ἐπικειμένης αὐτοῖς περὶ τὸ σῶμα τῶν παθῶν πυρώσεώς τε καὶ ἐνεργείας σθεστικός. τοῖς δὲ τὸ βάθος, τῆς κακίας τῷ ἰῷ φρουσομένοις, ἔστιν ὕδωρ· οὐ μόνον ὡς δι' ἀντιπαθείας τοῦ ἀντικειμένου φαρτικός, ἀλλὰ καὶ ὡς μεταδοτικός ζωτικῆς πρὸς τὸ εὖ εἶναι δυνάμειος. πηγῆ δὲ τοῖς ἀεννάως ἔχουσιν ἀναβλύζουσαν τὴν ἕξιν τῆς θεωρίας, ὡς σοφίας χορηγός. ποταμὸς δὲ, τοῖς τὴν εὐσεβῆ, καὶ δρθήν, καὶ σωτήριον ποταμηδὸν προχέουσι διδασκαλίαν, ὡς ἀνθρώπους, καὶ κτήνη, καὶ θηρία, καὶ φυτὰ δαψιλῶς ποτίζων, ἵνα καὶ ἀνθρωποὶ θεωθῶσιν, τοῖς τῶν λεγομένων ὑψωθέντες νοήμασι. καὶ οἱ κτηνωθέντες τοῖς πάθεισι διὰ τῆς ἀκριβοῦς τῶν κατ' ἀρετὴν τρόπων ἀποδείξεως, ἀνθρωπισθέντες τὴν φυσικὴν ἐπαναλάβωσι λογιστότητα. καὶ οἱ θηριωθέντες ταῖς πονηραῖς ἕξεσι καὶ κακοπραγαίαις, διὰ τῆς προσηνοῦς τε, καὶ εὐαφοῦς παραινέ-

σεως τιθασσευθέντες, πρὸς τὴν τῆς φύσεως ἐπανέλθωσιν ἡμερότητα. καὶ οἱ φυτῶν δίκην ἀναισθητοῦντες τῶν ἀγαθῶν, διὰ τῆς εἰς βάθος τοῦ λόγου διαβάσεως ἀπαλυθέντες, λάβωσιν αἰσθησιν πρὸς καρπογονίαν καὶ δύναμιν τὴν αὐτοῦς διατρέφουσαν τοῦ λόγου ποιότητα.

Ἐξ'. Ὀδός ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, τοῖς καλῶς κατὰ τὴν πρακτικὴν, καὶ εὐτόνως τὸ τῆς ἀρετῆς τρέχουσι στάδιον. καὶ μῆτε δεξιὰ διὰ κενοδοξίας, μῆτε ἀριστερὰ διὰ τῆς πρὸς τὰ πάθη ῥοπῆς ἐκκλίνουσιν, εὐθύνων κατὰ Θεὸν τὰ διαβήματα· ὅπερ εἰς τέλος μὴ φυλάξας Ἄσα ὁ βασιλεὺς Ἰούδα, λέγεται περὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ πεπονηκέναι τοὺς πόδας, ὡς περὶ τὸν δρόμον τοῦ κατὰ Θεὸν βίου ἀσθενήσας.

Ξθ'. Θύρα λέγεται ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, τοὺς καλῶς πᾶσαν διηγουκότας τὴν ὁδὸν τῶν ἀρετῶν, κατὰ τὸν ἀμειπτον δρόμον τῆς πράξεως, πρὸς γνώσιν εἰσάγων, καὶ ὡς φῶς δεικνὺς τοὺς πολυφαεῖς τῆς σοφίας ἠθσαυρούς. ὁ αὐτὸς γὰρ καὶ ὁδός ἐστι, καὶ θύρα, καὶ κλεῖς, καὶ βασιλεία· ὁδὸς μὲν, ὡς ὁδηγός· κλεῖς δὲ, ὡς ἀνοίγων τοὺς ἀξίους τῶν θείων καὶ ἀνοιγόμενος· θύρα δὲ, ὡς εἰσαγωγεὺς, βασιλεία δὲ, ὡς κληρονομούμενος, καὶ κατὰ μέθεξιν ἐν πᾶσι γινόμενος.

ο'. Φῶς ὁ Κύριος λέγεται, καὶ ζωῆ, καὶ ἀνάστασις, καὶ ἀλήθεια. φῶς μὲν καὶ ὡς λαμπρότης ψυχῶν, καὶ ὡς ἀγνοίας σκότους διώκτης, καὶ ὡς φωτίζων τὸν νοῦν πρὸς κατανόησιν τῶν ἀπορρήτων, καὶ δεικνὺς τὰ μόνις θεατὰ τοῖς καθαροῖς μυστήρια. ζωῆ δὲ, ὡς τὴν πρέπουσαν ψυχαῖς ἀγαπῶσαι τὸν Κύριον ἐν τοῖς θείοις παρεχόμενος κίνησιν. ἀνάστασιν δὲ, ὡς τῆς νεκρᾶς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας τὸν νοῦν ἀνιστῶν, φθορᾶς παντοίας καθαρὸν, καὶ νεκρότητος. ἀλήθεια δὲ, ὡς ἕξιν τῶν ἀγαθῶν τοῖς ἀξίοις δωρούμενος ἄτρεπτον.

οα'. Ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Θεὸς λόγος, ἐκάστη μυστικῶς ἐνυπάρχει τῶν οικείων ἐντολῶν. ὁ δὲ Θεὸς καὶ πατήρ, ὅλος ἐστὶν ἀχώριστος· ἐν ὅλῳ τῷ οικείῳ λόγῳ φυσικῶς. ὁ τοίνυν δεχόμενος θείαν ἐντολήν· καὶ ποιῶν αὐτήν, τὸν ἐν αὐτῇ τοῦ Θεοῦ δέχεται λόγον· ὁ δὲ τὸν λόγον διὰ τῶν ἐντολῶν δεξάμενος, δι' αὐτοῦ τὸ ἐν αὐτῷ φυσικῶς συνεδέξατο πνεῦμα. » Ἀμὴν γάρ, φησι, λέγω ὑμῖν, ὁ » λαμβάνων ὃν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· » ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμ-

φαντά με.» ὁ γοῦν ἐντολὴν δεξάμενος καὶ ποιήσας αὐτήν, λαβὼν ἔχει μυστικῶς τὴν Ἁγίαν Τριάδα.

οβ'. Δοξάζει τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ, οὐχ ὁ λόγος μόνον γεραίρων τὸν Θεόν, ἀλλ' ὁ διὰ τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἀρετῆς τὰ τῶν πόνων ὑπομένων παθήματα· καὶ ἀντιδοξάζεται παρὰ Θεοῦ τὴν ἐν τῷ Θεῷ δόξαν, οἷον ἀρετῆς ἐπαθλον κατὰ μέθεξιν τὴν τῆς ἀπαθείας κομιζόμενος χάριν. πᾶς γὰρ ὁ δοξάζων τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ διὰ τῶν μετὰ τὴν πρακτικὴν ὑπὲρ ἀρετῆς παθημάτων, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ δοξάζεται διὰ τῆς κατὰ τὴν θεωρίαν ἀπαθοῦς τῶν θείων ἐλλάμψεων. φησὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ πάθος ἐρχόμενος νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν ἑαυτῷ· καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. ὡς ἐντεῦθεν εἶναι δῆλον, ὅτι τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς παθήμασιν, ἐπακολουθοῦσι τὰ θεῖα χαρίσματα.

ογ'. Ἔως ἐντῷ ῥητῷ τῆς ἁγίας γραφῆς ποιητικῶς διὰ τῶν αἰνιγμάτων σεσωματωμένον ὁρῶμεν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, οὕτω τὸν ἀσώματον, καὶ ἀπλοῦν, καὶ ἐνιαῖον καὶ μόνον ὡς ἐν ἀσωμάτῳ, καὶ ἀπλῷ, καὶ ἐνιαίῳ, καὶ μόνῳ Υἱῷ νοητῶς τεθεάμεθα Πατέρα. κατὰ τό, ὁ ἑωρακῶς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα· καὶ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί. πολλῆς οὖν χρεῖα τῆς ἐπιστήμης, ὥστε διαδύντας πρότερον τὰ περὶ τὸν λόγον τῶν ῥημάτων καλύμματα, οὕτω γυμνῷ τῷ νῷ καθαρὸν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτὸν ἐστῶτα θεάσασθαι τὸν λόγον, τὸν ἐν αὐτῷ σαφῶς, ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώποις Πατέρα δεικνύντα. διόπερ ἀνάγκη τὸν εὐσεβῶς τὸν Θεὸν ἐπιζητοῦντα, μηδενὶ κρατεσθαι ῥητῷ, ἵνα μὴ ἀντὶ Θεοῦ τὰ περὶ Θεὸν λάθῃ λαβὼν· τουτέστιν, ἀντὶ τοῦ λόγου τὰ ῥητὰ στέργων ἐπισφαλῶς τῆς γραφῆς, τοῦ λόγου διαφυγόντος τὸν νοῦν τὸν ἐκ τῶν περιβλημάτων κρατεῖν δοκοῦντα τὸν ἀσώματον λόγον. κατάγε τὴν Αἰγυπτίαν τὴν, οὐ τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ ἐπιλαβομένην ἱματίων· καὶ τοὺς παλαιοὺς ἀνθρώπους, οἱ μόνῃ τῇ εὐπρεπείᾳ τῶν ὁρωμένων ἐναπομείναντες, ἔλαθον τῇ κτίσει λατρεύοντες παρὰ τὸν κτίσαντα.

οδ'. Ὁ τῆς ἁγίας γραφῆς λόγος, κατὰ μὲν τοῖς ὑψηλοτέροις νοήμασι, τὴν τῶν ἐπ' αὐτῷ σωματικῶς διαπεπλασμένων ῥητῶν ἐκδυσάμενος σύνθεσιν, ὡς ἐν φωνῇ αὔρας λεπτῆς ὑπάρχων δείκνυται τῷ διορατικωτέρῳ νοῖ τῷ διὰ τὴν ἄκραν ἀπόλειψιν τῶν κατὰ

φύσιν ἐνεργειῶν, αἰσθησιν μόνον δυνηθέντι λαβεῖν τῆς τὸν λόγον ποσῶς μηνυούσης ἀπλοτήτος, κατὰ τὸν μέγαν Ἥλιον τὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ Χωρῆβ ταύτης ἀξιωθέντα τῆς ὄψεως. Χωρῆβ δὲ ἐρμηνεύεται νέωμα· ὅπερ ἔστιν ἢ ἐν τῷ καινῷ πνεύματι τῆς χάριτος ἕξις τῶν ἀρετῶν. τὸ δὲ σπήλαιον, ἢ τῆς σοφίας ἐστὶ κατὰ νοῦν κρυφίτης, ἐν ἧ ὁ γενόμενος τῆς ὑπὲρ αἰσθησιν μυστικῶς αἰσθησεται γνώσεως, ἐν ἧ λέγεται τυγχάνειν ὁ Θεός. πᾶς οὖν κατὰ τὸν μέγαν Ἥλιον ζητῶν ἀληθῶς τὸν Θεόν, οὐ μόνον ἐν Χωρῆβ γενήσεται, τουτέστιν ὡς πρακτικὸς ἐν τῇ ἕξει τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ἐν τῷ Χωρῆβ· τουτέστιν ὡς θεωρητικὸς ἐν τῇ κρυφίτητι τῆς σοφίας, τῇ ἐν μόνῃ τυγχανούσῃ τῇ ἕξει τῶν ἀρετῶν.

Ὅταν ὁ νοῦς τὰς ἐπιχειμένας αὐτῷ πολλὰς περὶ τῶν ὄντων ἐκτινάξῃται δόξας, τότε σαφῆς αὐτῷ τῆς ἀληθείας ὁ λόγος ἀναφαίνεται, διδοὺς αὐτῷ τῆς ὄντως γνώσεως τὰς ὑποθήκας, καὶ τὰς πρῶν ἐπ' αὐτῷ προλήψεις, ὡσεὶ λεπίδας τῶν ὀπτικῶν δυνάμεων ἀπωθούμενος, κατὰ τὸν θεσπέσιον καὶ μέγαν Ἀπόστολον Παῦλον. λεπίδες γὰρ εἰσιν ὡς ἀληθῶς ἐπιχειμέναι τῷ διορατικῷ τῆς ψυχῆς καὶ ἀπειργουσαι τὴν πρὸς τὸν ἀκραιφνῆ τῆς ἀληθείας λόγον διάβασιν· αἶτε πρὸς τὸ ῥητὸν μόνον τῆς γραφῆς ὑπολήψεως, καὶ τῶν ὁρωμένων αἰ κατ' αἰσθησιν προσπαθεῖς θεωρεῖαι.

Ὁ μὲν θεὸς Ἀπόστολος Παῦλος τὴν τοῦ λόγου γνώσιν ἐκ μέρους ἔφη γινώσκειν. ὁ δὲ μέγας Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, τεθεῶσθαι λέγει τὴν αὐτοῦ δόξαν· θεασάμεθα γὰρ, φησὶ, τὴν δόξαν αὐτοῦ ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. καὶ μήποτε ὁ μὲν Ἅγιος Παῦλος, τὴν ὡς Θεοῦ λόγου γνώσιν ἐκ μέρους ἔφη γινώσκειν· ἐκ γὰρ τῶν ἐνεργειῶν ποσῶς μόνον γινώσκειται. ἢ γὰρ ἐπὶ αὐτῷ κατ' οὐσίαν τε καὶ ὑπόστασιν γνώσις, ὁμοίως πᾶσιν Ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις καθέστηκεν ἄβατος κατ' οὐδενὶ γινωσκομένη. ὁ δὲ Ἅγιος Ἰωάννης τέλειον ὡς ἐν ἀνθρώποις τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου μνηθεὶς λόγον, τὴν,* ὡς σάρκα λόγον δόξαν ἔφη θεάσασθαι· τουτέστι τὸν λόγον· ἤγουν τὸν σκοπόν, καθ' ὃν ὁ Θεὸς γέγονεν ἀνθρώπος, πλήρης χάριτος, θεάσατο, καὶ ἀληθείας. οὐ γὰρ καθὸ κατ' οὐσίαν Θεός, καὶ τῷ Θεῷ Πατρὶ ὁμοούσιος ὁ μονογενὴς κεχαρίτωται· ἀλλὰ καθὸ

οε'.

ος'.

* ἴσως κατὰ σάρκα λόγου.

φύσει κατ' οικονομίαν γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ἡμῖν ὁμοούσιος δι' ἡμᾶς κειχωρίτωται τοὺς χρήζοντας χάριτος· καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ διὰ παντός κατὰ πᾶσαν ἡμῶν προκοπὴν τὴν ἀναλογοῦσαν δεχομένους χάριν. ὥστε ὁ τὸν λόγον τέλειον ἐν ἑαυτῷ φυλάξας ἀβέβηλον, τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος Θεοῦ λόγου τὴν πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας κομίζεται δόξαν, τοῦ δι' ἡμᾶς ἑαυτὸν καθ' ἡμᾶς δοξάσαντός τε, καὶ ἀγιάσαντος, κατὰ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν. ὅταν γάρ, φησιν, ἐκεῖνος φανερωθῆ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα.

αζ'. Ἔως ἡ ψυχὴ τὴν ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν, καὶ τὴν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν ποιεῖται μετὰ βίωσιν, τουτέστι τὴν ἀπὸ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν μείζονα προκοπὴν, καὶ τὴν ἀπὸ γνώσεως εἰς γνῶσιν ὑψηλοτέραν ἀνάβασιν, οὐκ ἐπαύσατο παροικοῦσα κατὰ τὸ εἰρημένον πολλὰ παρῴκησεν ἡ ψυχὴ μου· πολὺ γάρ ἐστι τὸ διάστημα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀφειλουσῶν παρ' αὐτῆς διαβασθῆναι γνώσεων, μέχρις οὗ διελευσεται ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς, ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως ἤχου ἑορτάζοντος· αἶψι φωναῖς φωνῆν, νοεραῖς νοεράν προστιθεῖσα τῇ προκοπῇ τῶν θείων θεωρημάτων, μετὰ τῆς κατὰ νοῦν ἐπὶ τοῖς θεωρηθεῖσιν ἀγαλλιᾶσεως, ἡγουν χαρᾶς, καὶ τῆς ἀναλογοῦσης εὐχαριστίας. τοιαύτας γάρ ἑορτάς ἑορτάζουσι πάντες οἱ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος εἰληφότες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, κράζοντες Ἀββᾶ ὁ Πατήρ.

ση'. Ὁ τῆς θαυμαστῆς σκηνῆς τόπος, ἡ ἀπαθὴς ἐστὶ καὶ ἀπήμων ἕξις τῶν ἀρετῶν, καθ' ἣν ὁ τοῦ Θεοῦ γινόμενος λόγος, διάφοροι ἀρετῶν κάλλεσι κατακοσμεῖ, καθάπερ σκηνὴν, τὴν ψυχὴν. ὁ δὲ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων συγκειμένη θεωρημάτων γνῶσις ἐστὶ, καθ' ἣν ἐνδοτήτων τῇ ψυχῇ ὁ Θεός, τοῦ τῆς σοφίας κρατῆρος ἐμπλήρῃσιν· ἡ δὲ φωνὴ τῆς ἀγαλλιᾶσεως ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῷ πλοῦτῳ τῶν ἀρετῶν τῇ ψυχῇ σκίρτημα. ἡ δὲ ἐξομολογήσεως, ἡ ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς κατὰ τὴν σοφίαν εὐωχίας, ἐστὶν εὐχαριστία. ὁ δὲ ἤχος, ἡ ἐξ ἀμφοῖν ἀγαλλιᾶσεως φωνή, καὶ ἐξομολογήσεως κατὰ σύγκρασιν γινομένη διηνεκῆς μυστικῆς δοξολογία.

οθ'. Ὁ γενναίως καταπαλαίσας τὰ πάθη τοῦ σώματος, καὶ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν ἱκανῶς πολεμήσας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ κατὰ ψυχὴν χώρας ἐξελάσας αὐτῶν τὰ νοήματα

καρδίαν εὐχέσθω καθαρὰν αὐτῷ δοθῆναι καὶ πνεῦμα εὐθές ἐν τοῖς ἐγκάτοις ἐγκαινισθῆναι· τουτέστι τελείως τῶν μὲν φαύλων κενωθῆναι λογισμῶν, τῶν δὲ θείων ἐννοιῶν πληρωθῆναι διὰ τῆς χάριτος· ἵνα γένηται κόσμος Θεοῦ νοητός, λαμπρός τε, καὶ μέγας, ἐξ ἠθικῶν, καὶ φυσικῶν, καὶ θεολογικῶν συνεπῶς θεωρημάτων.

Ἐπὶ τὴν καρδίαν καθαρὰν ἐργασάμενος, οὐ μόνων τῶν ἐπιβεβηκότων καὶ μετὰ Θεοῦ γινώσεται τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποσῶς μετὰ τὴν τῶν ὄλων διάβασιν ἐνορᾷ τὸν Θεόν, ὅπερ ἐστὶν ἀκρότατον τέλος τῶν ἀγαθῶν· ἐν ἣ γενόμενος ὁ Θεός, ἀξιοῖ τὰ ἴδια γράμματα διὰ τοῦ Πνεύματος ἐγγράπτειν, καθάπερ τισὶ πλαξὶ Μωσαικαῖς· τοσοῦτον, ἕσον ἑαυτὴν διὰ πράξεως ἐπιδέδωκε καὶ θεωρίας, κατὰ τὴν τοῦ, αὐξάνου, μυστικῶς κελεύουσαν ἐντολήν.

Καρδία καθαρὰ τάχα ἐκείνη λέγεται, ἡ μηδεμίαν ἔχουσα φυσικὴν καθοικονομήποτε τροπὴν πρὸς ὅτιοῦν κίνησιν· ἐν ἣ καθάπερ πτυχίῳ καλῶς λειανθέντι διὰ τὴν ἄκραν ἀπλότητα γινόμενος ὁ Θεός, τοὺς ἰδίους νόμους ἐγγράφει.

Καρδία ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παντάπασιν ἀνείδεον τῷ Θεῷ καὶ ἀδιαμόρφωτον παραστήσασα τὴν μνήμην καὶ μένοις τοῖς αὐτοῦ ἔτοιμον ἐνημανθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανῆς πέφυκε γίνεσθαι.

Ὁ τοῦ Χριστοῦ νοῦς, ἐν λαμβάνουσιν οἱ ἅγιοι κατὰ τὸν φάμενον, ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχμεν, οὐ κατὰ στέρησιν τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς δυνάμεως ἐπιγίνεται· οὐδὲ ὡς συμπληρωτικὸς τοῦ ἡμετέρου νοός· οὐδ' ὡς μεταβαίνων οὐσιωδῶς καθ' ὑπόστασιν εἰς τὸν ἡμέτερον νοῦν, ἀλλ' ὡς τῇ οἰκείᾳ ποιότητι τὴν τοῦ ἡμετέρου νοός λαμπρῶν δυνάμιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἑαυτῷ φέρων ἐνέργειαν. νοῦν γάρ ἔχειν Χριστοῦ ἐγωγέφτημι, τὸν κατ' αὐτὸν νοοῦντα, καὶ διὰ πάντων αὐτὸν νοοῦντα.

Σῶμα Χριστοῦ εἶναι λεγόμεθα, κατὰ τό, ἡμεῖς δὲ σῶμα Χριστοῦ ἐσμέν, καὶ μέλη ἐκ μέρους· οὐ κατὰ στέρησιν τῶν ἡμετέρων σωμάτων ἐκεῖνο τὸ σῶμα γινόμενοι· οὐδ' αὖ πάλιν ἐκεῖνου καθ' ὑπόστασιν εἰς ἡμᾶς μεταβαίνοντες, ἢ μεληδὸν διατεμνομένου· ἀλλὰ τὸ καθ' ἑμοιότητα Κυρίου σαρκὸς τὴν φθορὰν ἀποσειεσθαι τῆς ἀμαρτίας. ὡς γάρ ὁ Χριστὸς κατὰ φύσιν σαρκί τε καὶ ψυχῇ καθὼς νοεῖται ἄνθρωπος, ἀναμάρτητος

π'.

πα'.

πβ'.

πγ'.

πδ'.

ἦν, οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ πεπιστευκότες αὐτῷ χωρὶς ἁμαρτίας εἶναι δυνάμεθα.

πέ'. Εἰσὶ παρὰ τῆ γραφῆ, καὶ χρονικοὶ αἰῶνες καὶ ἄλλων αἰώνων συντέλειαν περιέχοντες, κατὰ τὸ, νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων· καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ ἕτεροι πάλιν χρονικῆς ἐλευθεροὶ φύσεως αἰῶνες, μετὰ τὸν ἐνεστῶτα τοῦτον χρονικὸν αἰῶνα τὸν ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων· κατὰ τὸ, ἵνα ἐνδειχθῆται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος καὶ τὰ ἐξῆς· εὐρίσκομεν δὲ παρὰ τῆ γραφῆ καὶ πλῆθος αἰώνων παρελθόντων τε, καὶ ἐνεστῶτων, καὶ μελλόντων. καὶ αἰῶνας αἰώνων εἶναι τινὰς αἰῶνας· καὶ αἰῶνος αἰῶνα· καὶ χρόνους αἰωνίους· καὶ γενεὰς συνημμένας αἰῶσι. καὶ ἵνα μὴ νῦν, τί μὲν διὰ τῶν χρονικῶν αἰώνων· τί δὲ διὰ τῶν αἰωνίων χρόνων, καὶ γενεῶν βούλεται δηλοῦν ὁ λόγος, λέγοντες· τίνες δὲ πάλιν ἀπλῶς αἰῶνες· καὶ τίνες οἱ αἰῶνες τῶν αἰώνων· τίς δὲ ὁ ἀπλῶς αἰὼν τοῦ αἰῶνος· πολὺν παρὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐκτείνωμεν λόγον, τὰ περὶ τούτων· τοῖς φιλομαθέσι σκοπεῖν ἔασαντες, πρὸς τὸν σκοπόν, δι' ὃν ταῦτα προηγάζομεν, ἐπανέλθωμεν.

πε'. Οἶδαμεν τί κατὰ τὴν γραφὴν ὑπεραιώνιον· ὅπερ ὅτι μὲν ἐστίν, ἐσήμανε· τί δὲ τοῦτό ἐστίν, οὐκ ὠνόμασεν. κατὰ τὸ, Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι. οὐκοῦν ἔστι τι πρᾶγμα ὑπὲρ αἰῶνας, ἢ ἀκραιφνῆς τοῦ Θεοῦ βασιλεία. οὐ γὰρ δὴ θέμις εἰπεῖν ἤρχθαι, ἢ φαίνεσθαι ὑπὸ αἰώνων, ἢ χρόνων τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν ταύτην δὲ πιστεύομεν εἶναι, τῶν σωζομένων κληρονομίαν, καὶ μονήν, καὶ τόπον· καθὼς ὁ ἀληθινὸς παραδίδωσι λόγος, ὡς τέλος τῶν δι' ἐφέσεως πρὸς τὸ ἔσχατον ὄρεκτὸν κινουμένων· ἐν ᾧ γινόμενοι πάσης τῆς ὁποιασοῦν δέχονται παύσαν κινήσεως· ὡς μηκέτι χρόνου τινὸς ὄντος αὐτοῖς, ἢ αἰῶνος, τοῦ διαβαθῆναι ὀφειλοντος· οἷα δὴ μετὰ πάντα καταντήσασιν εἰς τὸν Θεὸν τὸν πρὸ πάντων ὄντα τῶν αἰώνων, καὶ ὃν φθάνειν αἰώνων φύσις οὐ πέφυκεν.

πζ'. Ἐφ' ὅσον χρόνον τίς ἐστίν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, καὶ τέλος ἐστὶ κατὰ τὴν ἐνθάδε κατάστασιν, καὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ, τὴν ἐκ μέρους ἔχει καὶ γινώσιν, καὶ προφητείαν, καὶ ἀρραβῶνα Πνεύματος Ἁγίου, ἀλλ' οὐκ αὐτὸ τὸ πλήρωμα. ἐλευσόμενος ποτε μετὰ τὴν τῶν αἰώνων περαιώσιν, εἰς τὴν

τελείαν λήξιν τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τοῖς ἀξίοις δεικνύουσαν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἐστῶσαν τὴν ἀλήθειαν· ὡς μηκέτι ἐκ τοῦ πληρώματος μέρος ἔχειν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος κατὰ μέθεξιν ὄλον κομιζέσθαι. καταντήσεσθαι γὰρ φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος, πάντας δηλονότι τοὺς σωζομένους εἰς ἄνδρα τέλειον· εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι· οἷς φαινομένοις, τὸ ἐκ μέρους καταργήσεται.

Ζητοῦσί τινες πῶς ἐστὶ τῶν ἀξιουμένων τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ τελειότητος ἢ κατάστασις; πότερον κατὰ προκοπὴν καὶ μετάβασιν, ἢ κατὰ τὴν ἐν στάσει ταυτότητα; πῶς τε τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εἶναι χρεῶν ὑπολαμβάνειν; πρὸς δὲ τοῦτο στοχαστικῶς ἔρει τις· ὅτι καθάπερ ἐπὶ τῆς σωματικῆς ζωῆς διττός ἐστίν ὁ τῆς τροφῆς λόγος· ὁ μὲν πρὸς αὐξησιν· ὁ δὲ, πρὸς συντήρησιν τῶν τρεφομένων. μέχρι γὰρ φθάσωμεν τὸ τέλειον τῆς σωματικῆς ἡλικίας, τρεφόμεθα πρὸς αὐξησιν· ἐπειδὴν δὲ τὸ σῶμα στῆ τῆς εἰς μέγεθος ἐπιδόσεως, οὐκ ἔτι τρέφεται πρὸς αὐξησιν ἀλλὰ πρὸς συντήρησιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς διττός ὁ τῆς τροφῆς λόγος· τρέφεται γὰρ προκόπτουσα ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τοῖς θεωρήμασι, μέχρις οὗ διαβάσῃ τὰ ὄντα πάντα, φθάσῃ τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ἐν ᾧ γινομένη πάσης τῆς πρὸς ἐπίδοσίν τε, καὶ αὐξησιν διὰ τῶν μέσων ἴσταται προκοπῆς, ἀμέσως τρεφόμενη τὸ ὑπὲρ νόησιν· καὶ διὰ τοῦτο τυχὸν ὑπὲρ αὐξησιν τῆς ἀφάρτου τροφῆς τὸ εἶδος πρὸς συντήρησιν τῆς δοθείσης αὐτῇ θεοειδοῦς τελειότητος, καὶ ἐκφανσὶν τῶν τῆς τροφῆς ἐκείνης ἀπειρῶν ἀγλαίων, καθ' ἣν τὸ ἀεὶ εὖ ὡσαύτως εἶναι ἐνδὴμησαν αὐτῇ δεχομένη, γίνεται Θεὸς τῇ μεθέξει τῆς θεϊκῆς χάριτος· πασῶν τῶν κατὰ νοῦντε, καὶ αἰσθησὶν αὐτῇ τε παυσαμένη, καὶ ἑαυτῇ τὰς τοῦ σώματος συναποπαύσασα φυσικὰς ἐνεργείας, συνθεωθέντος αὐτῇ κατὰ τὴν ἀναλογούσαν αὐτῷ μέθεξιν τῆς θεώσεως· ὡς μόνον τὸν Θεὸν διὰ τε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος φαίνεσθαι, κινήθωντων αὐταῖς τῇ ὑπερβολῇ τῆς δόξης τῶν φυσικῶν γωρισμάτων.

Ζητοῦσί τινες τῶν φιλομαθῶν, κατὰ ποῖον ἐστὶ τὸν τρόπον ἢ τῶν αἰωνίων μονῶν

πη'.

πθ'.

τε, και ἐπαγγελιῶν διαφορὰ; πότερον καθ' ὑπόστασιν τοπικὴν, ἢ κατ' ἐπίνοιαν τῆς ἰδιαζούσης καθ' ἐκάστην μονὴν πνευματικὴν ποιότητός τε καὶ ποσότητος; καὶ τοῖς μὲν δοκεῖ τὸ πρῶτον· τοῖς δὲ τὸ δευτέρον, ὁ δὲ γνοὺς τί τὸ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστὶ καὶ τί τὸ, πολλαὶ μοναὶ παρὰ τῷ πατρὶ, τοῦ δευτέρου μάλλον γενήσεται.

ψ'. Ζητοῦσί τινες ποίαν διαφορὰν ἔχει πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν, ἢ τῶν οὐρανῶν βασιλεία· πότερον καθ' ὑπόστασιν διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἢ κατ' ἐπίνοιαν; πρὸς οὓς ῥητέον· ὅτι διαφέρουσι μὲν οὐ καθ' ὑπόστασιν ἄμφω, ἀλλὰ κατ' ἐπίνοιαν. ἡ μὲν γὰρ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τῆς τῶν ὄντων ἀκραιφνοῦς κατὰ τοὺς ἑαυτῶν λόγους, ἐν τῷ Θεῷ προαιωνίου γνώσεώς ἐστι κατάληψις. ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ βασιλεία, τῶν προσόντων τῷ Θεῷ φυσικῶς ἀγαθῶν, κατὰ χάριν ἐστὶ μετάδοσις. καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸ τέλος τῶν ὄντων· ἡ δὲ, κατ' ἐπίνοιαν μετὰ τὸ τέλος τῶν ὄντων ἐστίν.

ψα'. Τὸ, ἡγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, οὐκ ἐστὶν ὡς οἶμαι χρονικῆς συστολῆς. οὐ γὰρ ἔρχεται μετὰ παρατηρήσεως· οὔτε ἐροῦσιν ἰδοὺ ὧδε, ἰδοὺ ἐκεῖ, ἀλλὰ τῆς πρὸς αὐτὴν τῶν ἀξίων αὐτῆς κατὰ διάθεσιν σχέσεώς ἐστίν. ἡ βασιλεία γὰρ τοῦ Θεοῦ, φησὶν, ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

ψβ'. Ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς βασιλεία, δυναμει μὲν ἐν πᾶσιν ἐστὶν τοῖς πιστεύουσιν. ἐνεργεία δὲ, ἐν τοῖς ἀποθεμένοις διόλου ἐκ διαθέσεως πᾶσαν τὴν κατὰ φύσιν ψυχῆς τε, καὶ σώματος ζωὴν, καὶ μόνην κτησαμένοις τὴν τοῦ πνεύματος, καὶ δυναμένοις λέγειν· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός.

ψγ'. Τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἶναι τινες λέγουσι, τὴν ἐν οὐρανοῖς τῶν ἀξίων διαγωγὴν. ἕτεροι δὲ, τὴν ὁμοίαν τοῖς Ἀγγέλοις τῶν σωζομένων κατάστασιν· ἄλλοι δὲ, τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς θεϊκῆς ὠραιότητος τῶν φορεσάντων τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ. συνάδουσι δὲ τῇ ἀληθείᾳ, κατὰ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν, καὶ αἱ τρεῖς περὶ τούτου δοξαί. πᾶσι γὰρ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐν αὐτοῖς κατὰ ποιόντε καὶ ποσὸν δικαιοσύνης, ἡ μέλλουσα δίδοται χάρις.

ψδ'. Ἔως οὗ κατὰ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν, ἀνδρικῶς τοὺς θεοὺς διεξέρχεται τις ἀγῶνας, τὸν διὰ τῶν ἐντολῶν ἐξελθόντα

παρὰ τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν κόσμον, παρ' ἑαυτῷ κατέχει Λόγον. ἐπειδὴν δὲ τῶν κατὰ τὴν πράξιν πρὸς τὰ πάθη παλαισμάτων ἀφέμενος, ὡς νικητῆς παθῶν καὶ δαιμόνων ἀποφανθεὶς, πρὸς τὴν διὰ θεωρίας γνωστικὴν μετέλθη φιλοσοφίαν, συγχωρεῖ τῷ Λόγῳ μυστικῶς ἀφεῖναι πάλιν τὸν κόσμον, καὶ πορευθῆναι πρὸς τὸν Πατέρα. διὸ φησὶν ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ περιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον· ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα· κόσμον εἰπὼν τυχόν, τὴν κατὰ τὴν πράξιν τῶν ἀρετῶν ἐπίπονον ἐργασίαν· Πατέρα δὲ, τὴν κατὰ νοῦν ὑπερκόσμιον καὶ παντὸς ἐλευθέραν ὑλικῶ φρονήματος κατάστασιν καθ' ἣν ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ γίνεται λόγος, τῆς πρὸς τὰ πάθη καὶ τοὺς δαίμονας μάχης παυόμενος.

Ἐδυνηθεὶς νεκρῶσαι διὰ πράξεως τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ νικῆσαι διὰ τοῦ λόγου τῶν ἐντολῶν τὸν ἐν αὐτῷ τῶν παθῶν κόσμον, οὐδεμίαν ἔξει λοιπὸν θλίψιν· τὸν κόσμον ἐάσας ἤδη, καὶ ἐν Χριστῷ γεγενημένος, τῷ τὸν κόσμον νικήσαντι τῶν παθῶν, καὶ πάτης εἰρήνης Χορηγῷ. ὁ γὰρ τὴν προσπάθειαν τῶν ὑλικῶν μὴ ἀφείς διὰ παντὸς θλίψιν ἔξει, τοῖς κατὰ φύσιν ἀλλοιουμένοις, τὴν γνώμην συναλλοιούμενος. ὁ δὲ, γενόμενος ἐν Χριστῷ, κατ' οὐδένα λόγον αἰσθήσεται· τῆς οἰαστοῦ· ὑλικῆς μεταπτώσεως. διὸ φησὶν ὁ Κύριος, ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον· τούτέστιν, ἐν ἐμοὶ τῷ Λόγῳ τῆς ἀρετῆς, εἰρήνην ἔχετε· ἀπηλλαγμένοι τῆς τῶν ὑλικῶν παθῶν τε καὶ πραγμάτων στροβώσεώς τε καὶ ταραχῆς· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ τούτέστιν ἐν τῇ ἀπροσπαθείᾳ τῶν ὑλικῶν, θλίψιν διὰ τὴν αὐτῶν ἀλλεπάλληλον μετάπτωσιν. θλίψιν γὰρ ἔχουσιν ἄμφοτεροι καὶ ὁ πράττων τὴν ἀρετὴν διὰ τὸν αὐτῆ συνημμένον πόνον, καὶ ὁ τὸν κόσμον ἀγαπῶν διὰ τὴν τῶν ὑλικῶν ἀποτυχίαν. ἀλλ' ὁ μὲν θλίψιν σωτήριον· ὁ δὲ, φθαρτικὴν, καὶ ὀλέθριον· ἀμφοτέρων δὲ ἐστὶν ὁ Κύριος ἄνεσις· τοῦ μὲν καταπαύων ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὴν θεωρίαν δι' ἀπαθείας τοὺς πόνους τῶν ἀρετῶν· τοῦ δὲ, τὴν πρὸς τὰ φθειρόμενα σχετικὴν προσπάθειαν διὰ μετανοίας ἀφαιρούμενος.

ψε'.

υζ'. Ἡ ἐν τῷ τίτλῳ περιγραφὴ τῆς τοῦ Σω-
τῆρος αἰτίας, πρακτικῆς, καὶ φυσικῆς, καὶ
θεολογικῆς φιλοσοφίας ὄντα βασιλέα τὸν
σταυρωθέντα σαφῶς καὶ Κύριον ἐδίδαξε.
Ῥωμαιστὶ γάρ, καὶ Ἑλληνιστὶ, καὶ Ἑ-
βραϊστὶ φησὶν ἀναγεγράφθαι τὸν λόγον. νῶ
δὲ διὰ μὲν τοῦ Ῥωμαιστὶ, τὴν πρακτικὴν,
ὡς τῆς Ῥωμαίων βασιλείας κατὰ τὸν Δα-
νιὴλ ὀρίσθεισης εἶναι πασῶν ἀνδρικωτέρας
τῶν ἐπὶ γῆς βασιλείων· πρακτικῆς δὲ ἴδιον
εἰπερ τι ἄλλο, ἢ ἀνδρεία· διὰ δὲ τοῦ Ἑλ-
ληνιστὶ, τὴν φυσικὴν θεωρίαν, ὡς μᾶλλον
τοῦ Ἑλλήνων ἔθνους παρὰ τοὺς λοιποὺς
ἀνθρώπους, τῇ φυσικῇ σχολάσαντος φιλο-
σοφία· διὰ δὲ τοῦ Ἑβραϊστὶ, τὴν θεολογικὴν
μυσταγωγίαν, ὡς τοῦ ἔθνους τούτου προδή-
λως ἀνέκαθεν τῷ Θεῷ διὰ τοὺς πατέρας
ἀνατεθέντος.

υζ'. Δεῖ μὴ μόνον ἡμᾶς παθῶν σωματικῶν
φονευτάς, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ ψυχὴν ἐμπα-
θῶν λογισμῶν ὀλετήρας. κατὰ τὸν λέγοντα
ἅγιον· εἰς τὰς πρωίας ἀπέχτεινον πάντας
τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τοῦ ἐξολοθρευ-
σαι ἐκ πόλεως Κυρίου πάντας τοὺς ἐργα-
ζομένους τὴν ἀνομίαν· τουτέστι τὰ τοῦ σώ-
ματος πάθη, καὶ τῆς ψυχῆς τοὺς ἀνομοῦν-
τας λογισμοὺς.

υη'. Ὁ τὴν ὁδὸν τῶν ἀρετῶν χωρὶς τῆς ἐφ'
ἐκάτερα ῥοπῆς μετ' εὐσεβοῦς, καὶ ὀρθῆς γνώ-

σεως συντηρήσας ἀλώθητον, εἴσεται τὴν
γινομένην πρὸς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς
ἀπαθείας παρουσίαν. «Ψαλῶ γὰρ καὶ συνή-
»σω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ πότε ἔξεις πρὸς με· ὁ
γὰρ Ψαλμὸς τὴν ἐνάρετον πράξιν δηλοῖ· ἡ
δὲ σύνεσις τὴν ἐπ' ἀρετῇ γνωστικὴν ἐπι-
στήμην, καθ' ἣν τῆς θείας αἰσθάνεται πα-
ρουσίας. ὁ δὲ δι' ἀγρυπνίας τῶν ἀρετῶν
προσδεχόμενος τὸν Κύριον αὐτοῦ, πιστὸς ἂν
εἴη, καὶ ἀγαθός.

Οὐ δεῖ τὸν εἰσαγόμενον εἰς εὐσέβειαν διὰ
μόνης ἄγεσθαι χρηστότητος πρὸς τὴν πρᾶ-
ξιν τῶν ἐντολῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ μνήμῃ
τῶν θείων δικαιωμάτων δι' ἀποτομίας συ-
χνότερον αὐτὸν ἀγωνίσασθαι· ἐφ' ᾧ μὴ μόνον
πόθῳ, τῶν θείων ἐρᾶν, ἀλλὰ καὶ φόβῳ, τῆς
κακίας ἀπέχεσθαι. ἔλεον γάρ, καὶ κρίσιν
ἕσσομαι σοὶ Κύριε· ἵνα καὶ ἅδη τῷ Θεῷ κατὰ
πόθον τερπόμενος, καὶ εὐτονῇ πρὸς τὸ ἄσμα
τῷ φόβῳ στομούμενος.

Ὁ δὲ ἀρετῆς καὶ γνώσεως ἀρμοσάμενος
τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν, γέγονε κιθάρα
Θεοῦ, καὶ ναός, καὶ αὐλός· κιθάρα μὲν, ὡς
καλῶς φυλάξας τὴν τῶν ἀρετῶν ἀρμονίαν·
αὐλός δέ, ὡς διὰ τῶν θείων θεωρημάτων
εἰσδεχόμενος τὴν τοῦ πνεύματος ἔμπνευσιν·
ναός δέ, ὡς διὰ τὴν κατὰ νοῦν καθαριότητα,
τοῦ λόγου γεγονώς κατοικητήριον.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΡΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ,
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

α'. **Ε**ἴστι τὸ ὑπεράναρχον, καὶ ὑπερού-
σιον ἀγαθόν, ἢ Ἁγία Τρισυπόστατος
μονάς, Πατήρ, καὶ Υἱός, καὶ Ἅγιον Πνεῦ-
μα. Τριῶν ἀπείρων ἄπειρος συμφυία· τὸν τε
τοῦ εἶναι, καὶ πῶς, καὶ τί, καὶ ποῖον εἶναι,
λόγον πᾶμπαν τοῖς οὐσιν ἄβατον ἔχουσα·
πᾶσαν γὰρ διαφεύγει νόησιν τῶν νοούντων,
τῆς κατὰ φύσιν οὐδαμῶς κρυφίας ἐνδότητος
ἐξιοῦσα· καὶ πάσης πασῶν γνώσεων ἀπί-
ρωσ ὑπερεκτείνεται γνώσεως.

Τὸ κατ' οὐσίαν κυρίως ὄν ἀγαθόν, ἐστὶ,
τὸ μήτε ἀρχὴν, μήτε τέλος, μήτε αἰτίαν
τοῦ εἶναι, μήτε τὴν διανοῦν κατὰ τὸ εἶναι,
πρὸς αἰτίαν τινὰ κίνησιν ἔχον· τὸ δὲ μὴ αὐ-
τως ἔχον, οὐδὲ κυρίως ὄν, ὡς ἀρχὴν, καὶ
τέλος, καὶ αἰτίαν τοῦ εἶναι, καὶ τὴν κατὰ
τὸ εἶναι πρὸς αἰτίαν τινὰ κίνησιν ἔχον· τὸ
δὲ κυρίως οὐκ ὄν, κἄν εἶναι λέγῃται, κατὰ
μέθεξιν βουλῆσαι τοῦ κυρίως ὄντος, καὶ ἐστὶ
καὶ λέγεται.

υθ'.

ρ'.

ε'.

γ'. Εἰ λόγος προκαθηγεῖται τῆς τῶν ὄντων γενέσεως, οὔτε ἦν, οὔτε ἔστιν, οὔτε ἔσται τοῦ λόγου λόγος ἀνώτερος· λόγος δὲ οὐκ ἄνους, ἢ ζωῆς ἄμοιρος, ἀλλ' ἔνους, καὶ ζῶν, ὡς γεννῶντα νοῦν ἔχων οὐσιωδῶς ὑφιστάτα τὸν Πατέρα, καὶ ζῶν ὑφιστάσαν οὐσιωδῶς συνυπάρχουσαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

δ'. Εἰς Θεός, ἐνὸς Υἱοῦ Γεννήτωρ Πατήρ, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πηγὴ· μονὰς ἀσύχυτος, καὶ Τριάς ἀδιαίρετος· νοὺς ἀναρχος· μόνου, μόνος, οὐσιωδῶς, ἀνάρχου λόγου Γεννήτωρ· καὶ μόνης ἀεδίου ζωῆς, ἡγουν Πνεύματος Ἁγίου πηγὴ.

ε'. Εἰς Θεός, ὅτι μία θεότης· μονὰς Ἄναρχος, καὶ ἀπλή, καὶ ὑπερούσιος, καὶ ἀμερῆς, καὶ ἀδιαίρετος· ἡ αὐτὴ μονὰς, καὶ Τριάς, καὶ τὰ ἑξῆς.

ς'. Εἰ πᾶσα μετοχὴ τῶν μετεχόντων προεπινοεῖται πάντων δηλαδὴ σαφῶς ὑπέρχεται τῶν ὄντων ἀσυγκρίτως κατὰ πάντα τρόπον ἢ τῶν ὄντων αἰτία, κατὰ φύσιν προϋπάρχουσα τε, καὶ προεπινοούμενη τῶν ὄντων· οὐχ ὡς οὐσία συμβεβηκότων. ἐπεὶ σύνθετον ἀποδειχθήσεται τὸ θεῖον, εἰς συμπλήρωσιν ἔχον τῆς οικείας ὑπάρξεως τὴν τῶν ὄντων ὑπόστασιν· ἀλλ' ὡς οὐσίας τὸ ὑπερούσιον. εἰ γὰρ αἱ μὲν τέχναι, τῶν ἐξ αὐτῶν ἐφεῦρον τὰ σχήματα· ἡ δὲ καθόλου φύσις, τὰ εἶδη τῶν ὑπ' αὐτὴν, πολλῶ μᾶλλον ὁ Θεὸς τὰς τῶν ὄντων οὐσίας ἐκ μὴ ὄντων ὑπέστησεν, ὡς ὑπερούσιος, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς καθ' ὑπερουσιότητα θέσεως, ἀπείρως ἐξηρημένος· ὁ καὶ ταῖς τέχναις συζεύξας πρὸς ἐξεύρεσιν σχημάτων τὰς ἐπιστήμας, καὶ τῇ φύσει δούς τὴν ἀπεργαστικὴν τῶν εἰδῶν ἐνέργειαν, καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τῶν οὐσιῶν, ὅπερ ἔστιν, ὑποστησάμενος.

ζ'. Ὁ τοῖς οὐσι μὴ κατ' οὐσίαν μεθεκτός, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον μετέχεσθαι τοῖς δυναμένοις βουλόμενος, τοῦ κατ' οὐσίαν κρυφίου παντελῶς οὐκ ἐξίσταται· ὅποτε καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος, καθ' ὃν θέλων μετέχεται, καθ' ὃν αὐτὸς οἶδε τρόπον, μένει διηνεκῶς τοῖς πᾶσιν ἀνεκφαντός· οὕτω καὶ θέλων ὑπέστησε τὰ μετέχοντα, καθ' ὃν αὐτὸς ἐπίσταται λόγον, δι' ὑπερβάλλουσαν ἀγαθότητος δύναμιν. οὐκοῦν τὸ θελήσει τοῦ πεποιηκότος γενόμενον, οὐκ ἂν εἴη ποτὲ θελήσαντι αὐτὸ γενέσθαι συναίτιον.

η'. Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐπάπαξ κατὰ σάρκα γεννηθείς, αἰεὶ γεννᾶται θέλων κατὰ πνευ-

μα διὰ φιλάνθρωπιαν τοῖς θέλουσι· καὶ γίνεταί βρέφος, ἑαυτὸν ἐν ἐκείνοις διαπλάτων ταῖς ἀρεταῖς· καὶ τοσοῦτον φαινόμενος, ὅσον· χωρεῖν ἐπίσταται τὸν δεχόμενον· οὐ φθόνῳ σμικρύνων τοῦ οικείου μεγέθους τὴν ἐκφάνσιν, ἀλλὰ μέτρῳ σταθμίζων τῶν ὁρᾶν ποθοῦντων τὴν δύναμιν. οὕτως αἰεὶ καὶ φαινόμενος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος τοῖς τρόποις τῶν μετοχῶν, αἰεὶ διαμένει κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μυστηρίου, τοῖς πᾶσιν ἀθέατος· ὅθεν σοφῶς τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν διασκοπήσας ὁ θεὸς Ἀπόστολος, φησὶν, Ἰησοῦς Χριστὸς, γῆς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· εἰδῶς αἰεὶ καινὸν τὸ μυστήριον, καὶ μηδέ ποτε περιλήψει νοδὸς παλαιούμενον

Γεννᾶται Χριστὸς ὁ Θεός, προσλήψει σαρκὸς ψυχὴν ἐχούσης νοερὰν γενόμενος ἄνθρωπος· ὁ παρασχόμενος τοῖς οὐσιν ἐκ μὴ ὄντων τὴν γένεσιν· ἐν Παρθένῳ ὑπερφυῶς τεκοῦσα, παρέλυσε οὐδὲν τῆς παρθενίας τεκμήριον. ὡς γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιωσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν· οὕτω τὴν τεκοῦσαν, καὶ Μητέρα ποιεῖ, καὶ παρθένον διατηρεῖ· θαύματι θαύμα κατὰ ταῦτο διερμηνεύων ἅμα, καὶ θατέρῳ κρύπτων τὸ ἕτερον, ἐπειδὴ δι' ἑαυτὸν ὁ Θεὸς αἰεὶ κατ' οὐσίαν ὑπάρχει μυστήριον, τοσοῦτον ἐξάγων τῆς φυσικῆς κρυφιοτήτος, ὅσον ταύτην πλέον διὰ τῆς ἐκφάνσεως κρυφιοτέραν ἐργάζεσθαι· καὶ τοσοῦτον πάλιν μητέρα τὴν Παρθένον τεκοῦσαν ποιούμενος, ὅσον τὴν κύσιν ἅλута τῆς παρθενίας τὰ δεσμὰ ἀπεργάσασθαι.

Καινοτομοῦνται φύσεις, καὶ Θεὸς ἄνθρωπος γίνεται. οὐ μόνον ἡ θεία, καὶ σταθερά, καὶ ἀκίνητος, κινουμένη πρὸς τὴν κινουμένην καὶ ἄστατον, ἵνα στήσῃ τοῦ φέρεσθαι· οὐ δὲ μόνον ἡ ἀνθρωπίνη δίχα σποράς ὑπὲρ φύσιν γεωργοῦσα σάρκα τῷ λόγῳ τελεσφορουμένην, ἵνα στή τοῦ φέρεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἀστήρ ἐξ ἀνατολῶν ἐν ἡμέρᾳ φαινόμενος, καὶ τοὺς Μάγους ὁδηγῶν εἰς τὸν τόπον τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως, ἵνα δεῖξῃ μυστικῶς νικῶντα τὴν αἰσθησιν, τὸν ἐν νόμῳ, καὶ προφῆταις λόγον, καὶ ὁδηγῶντα τὰ ἔθνη πρὸς τὸ μέγιστον φῶς τῆς ἐπιγνώσεως. πρὸς γὰρ ἐπίγνωσιν τοῦ σαρκωθέντος λόγου, σαφῶς ὁ νομικὸς καὶ προφητικὸς λόγος, καὶ καθάπερ ἀστήρ εὐσεβῶς κατανοούμενος, ὁδηγεῖ τοὺς κατὰ πρόθεσιν κεκλημένους τῆς χάριτος.

θ'.

· ἴσως
δσονδιὰ
τῆσκυ-
ήσεως
ἅλута
τῆς
ί'.

ια'. Ἐπειδὴ θέλων ἐγώ, τὴν θείαν ἐντολὴν παρέβην ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ στερρόν μου τῆς φύσεως, θεότητος ἐλπίδι δελεάσας πρὸς ἡδονὴν κατέσυρεν ὁ διάβολος, δι' ἧς υποστήσας τὸν θάνατον ἠβρύνετο, τρυφῶν τὴν φθορὰν τῆς φύσεως. διὰ τοῦτο γίνεται τέλειος ἄνθρωπος ὁ Θεός, μὴδὲν παραμείψας τῆς φύσεως, πλὴν τῆς ἁμαρτίας, ἐπεὶ μὴδὲ τῆς φύσεως ἦν ἵνα σαρκὸς προβλήματι δελεάσας, ἐρεθίσῃ τὸν ἀπληστον δράκοντα περιχανόντα τὴν σάρκα καταπιεῖν, γεννησομένην αὐτῷ μὲν ὀηλητήριον, τῇ δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ θεότητος παντελῶς διαφθεύρουσαν τῇ δὲ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἀλεξητήριον πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν, δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ θεότητος ἀνακαλουμένην· ὡς γὰρ αὐτὸς τὸν ἰὸν αὐτοῦ τῆς κακίας τῷ ἔξυλῳ τῆς γνώσεως ἐγχείας, τὴν γευσαμένην διέφθειρε φύσιν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐμφαγεῖν βουληθεὶς τῆς σαρκὸς τοῦ δεσπότη, τῇ δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ θεότητος διεφθάρη.

ιβ'. Τὸ μέγα τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον, αἰεὶ μένει μυστήριον· οὐ μόνον ὅτι συμμέτρως τῇ δυνάμει τῶν ὑπ' αὐτοῦ σωζομένων ἐκφαινόμενον, ἔχει μείζον τοῦ ἐκφανθέντος τὸ μήπω ἐρώμενον, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ φανέν, ἔτι μένει πάνπαν ἀπόκρυφον, οὐδενὶ λόγῳ καθὼς ἐστὶ γινωσκόμενον· καὶ μὴ τὸ δοξῆ παράδοξον τὸ λεγόμενον. ὁ γὰρ Θεὸς ὑπερούσιος ὢν, καὶ ὑπερουσιότητος ἀπάσης ὑπερανεστηκῶς εἰς οὐσίαν ἐλθεῖν βουληθεὶς, ὑπερουσιῶς οὐσιώθη· διὸ καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὡς φιλόανθρωπος, ἐκ τῆς ἀνθρώπων οὐσίας ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς, τὸν τοῦ πῶς ἄνθρωπος γέγονε τρόπον, μένει διαπαντὸς ἔχων ἀνέκφαντον, ὑπὲρ ἄνθρωπον γὰρ γέγονεν ἄνθρωπος.

ιγ'. Σκοπήσωμεν πιστῶς τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, καὶ μόνον δοξάσωμεν ἀπεριέργως τὸν τοῦτο γενέσθαι δι' ἡμᾶς εὐδοκήσαντα. τίς γὰρ δυνάμει θαρρῶν λογικῆς ἀποδείξεως, ἐξεῖπειν δύναται, πῶς Θεοῦ λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γένεσις σαρκὸς ἄνευ σπορᾶς; πῶς γέννησις ἄνευ φθορᾶς; πῶς Μήτηρ, ἢ μετὰ τὸν τόκον διαμείνασα Παρθένος; πῶς ὁ ὑπερτελής, καθ' ἡλικίαν προέκοπτε; πῶς ὁ καθαρὸς, ἐβαπτίζετο; πῶς διέτρεφεν ὁ πεινῶν; πῶς ὁ κοπιῶν ἐχαρίζετο δυνάμιν; πῶς ὁ πάσχων, ἐδίδου ἰάματα; πῶς ὁ θνήσκων, ἐζωοποιεῖ; καὶ ἵνα τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον εἶπω, πῶς Θεὸς ἄνθρωπος γίνεται; καὶ τὸ δὴ πλέον

μυστηριωδέστερον, πῶς οὐσιωδῶς ἐν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ λόγος, ὁ κατ' οὐσίαν υποστατικῶς ὄλος ὑπάρχων ἐν τῷ Πατρὶ· πῶς ὁ αὐτός, καὶ ὄλος ἐστὶ Θεὸς κατὰ φύσιν, καὶ ὄλος γέγονε κατὰ φύσιν ἄνθρωπος· μὴδὲ μίαν φύσιν ἠρνημένος παντάπασιν· μῆτε τὴν θείαν, καθ' ἣν ὑπάρχει Θεός, μῆτε τὴν ἡμετέραν, καθ' ἣν γέγονεν ἄνθρωπος. ταῦτα πίστις μόνη χωρεῖ τὰ μυστήρια, τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπάρχουσα πραγμάτων ὑπόστασις.

Ἐξ ἡδονῆς ἐρχεσθαι τὴν τῆς φύσεως ἐδίδαξεν γένεσιν ὁ Κύριος ταύτην ἐξοικίζων τῆς φύσεως, τὴν ἐκ σπορᾶς οὐ προσήκατο σύλληψιν· ἢ γυνὴ παραβάσα τὴν ἐντολὴν ἐξ ὀδύνης ἀρχεσθαι τὴν τῆς φύσεως κατέδειξε γένεσιν· ὁ Κύριος ταύτην ἀποτινάσσει τῆς φύσεως, γεννηθεὶς, φθορὰν ὑπομείναι τὴν τεκῶσαν οὐ συνεχώρησεν· ἐν ἑμοῦ τὴν τε ἐκούσιον ἡδονὴν, καὶ τὴν δι' αὐτὴν ἀκούσιον ὀδύνην, ἐξέλη τῆς φύσεως ὢν οὐκ ἦν δημιουργός, ἀναιρέτης γινόμενος· καὶ διδάξῃ μυστικῶς κατὰ γνώμην ἄλλης ἀπάρχεσθαι ζωῆς, ἐξ ὀδύνης μὲν τυχόν ἀρχομένης καὶ πόων, ληγουσῆς δὲ πάντως εἰς ἡδονὴν θείαν καὶ εὐφροσύνην ἀπέραντον. διὰ τοῦτο γίνεται ἄνθρωπος, καὶ γεννᾶται ὡς ἄνθρωπος ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ πάθη πάθεισιν ἰασάμενος, πάθος αὐτὸς ὑπάρχων ἀποδειχθῆ, τῶν ἡμετέρων παθῶν ὑπερφυῶς ταῖς αὐτοῦ κατὰ σάρκα στερήσῃ, τὰς ἡμῶν κατὰ πνεῦμα φιλανθρώπως ἐξείς ἀνανεούμενος.

Ὁ τῷ θείῳ πόθῳ νικήσας τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς διάθεσιν, ἀπερίγραφος γέγονε, καὶ ἔστιν ἐν σώματι. ὁ γὰρ ἔλκων τὴν τοῦ ποθοῦντος ἔφεσιν Θεός, πάντων ἐστὶν ἀσυγκρίτως ὑψηλότερος, οὐκ ἔων τὸν ποθοῦντα τινὲ τῶν μετὰ Θεὸν προσηλωσά τὴν ἔφεσιν. ποθήσωμεν οὖν τὸν Θεὸν καθ' ὅλην ἡμῶν τὴν τῆς φύσεως δυνάμιν, καὶ πᾶσι τοῖς σωματικαῖς τὴν προαίρεσιν ἀκράτητον ποιησώμεθα· καὶ πάντων τῶν ὄντων αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν ὑπεράνω τῇ διαθέσει γενώμεθα, καὶ οὐδὲν κατὰ τὴν γνώμην πρὸς τὸ συνεῖναι Θεῷ τῷ κατὰ φύσιν ἀπεριγράφῳ, παντελῶς ὑπὸ τῆς φυσικῆς περιγραφῆς ζημιωσώμεθα.

Ἀγὼν ἐστὶ φθόνου, καὶ ἀρετῆς ἢ τῶν ἀγίων κακοπάθεια· τοῦ μὲν, ὅπως κρατήσῃ

ιγ'.

ιε'.

ις'.

- φιλονεικούντος· τῆς δὲ, ὅπως ἀήττητος δια-
μείνη, πάντα φερούσης· καὶ τοῦ μὲν εὐο-
δῶση κακίαν ἀγωνιζομένου διὰ τῆς τῶν
κατορθούντων κολάσεως· τῆς δὲ, ὅπως κα-
τάσχη τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ταῖς συμφοραῖς
τὸ πλεόν ἔχοντας.
- ιζ'. Ἀρετῆς ἄθλον ἐστὶ, τὸ τοῖς πόνοις ἐνα-
γωνίζεσθαι· νίκης ἔπαθλον φερούσης τοῖς
ὑπομένουσι, τῆς ψυχῆς τὴν ἀπάθειαν καθ'
ἣν δι' ἀγάπης ἐνουμένη Θεῷ, σώματος καὶ
κόσμου τῇ διαθέσει χωρίζεται. ψυχῆς γὰρ
ῥῶσις ἐστὶ τοῖς ὑπομένουσιν, ὁ τοῦ σώμα-
τος αἰκισμὸς.
- ιη'. Ἡδονῆς ἀπάτη κλαπέντες τὸ ἀπαρχῆς,
τὸν θάνατον τῆς ὄντως ζωῆς προεκρίναμεν
ταύτης οὖν τὸν φονευτὴν εὐχαρίστως ἐνέγ-
κωμεν πόνον τοῦ σώματος, ὅπως τοῦ ταύ-
της θανάτου ἑαυτῷ συναφανίσαντος τὸν διὰ
* γενόμενον θάνατον, ἀπολάβωμεν ἡμῖν ἐπα-
νατρέχουσαν τὴν ἡδονὴν πρᾶθεισαν ζωὴν,
μικροῖς πόνοις σαρκὸς ἀγορασθεῖσαν.
- ιθ'. Εἰ σαρκὸς εὐπαθοῦσης ὁ τῆς ἀμαρτίας
εἴωθε πιαίνεσθαι τόνος, ὁ δὴλον ὅτι ταύτης
δυσπαθοῦσης, ὁ τῆς ἀρετῆς ἀνηβᾶν εἰκότως
πέφυκε. γενναίως οὖν ἐνέγκωμεν τῆς σαρ-
κὸς τὴν δυσπάθειαν τῶν κατὰ ψυχὴν οὖσαν
ρυπτικὴν μολυμῶν, καὶ τῆς μελλούσης δό-
ξης πρόξενον. οὐκ ἄξια γὰρ τὰ παθήματα
τοῦ νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν
ἡμῖν ἀποκαλύπτεσθαι.
- κ'. Οὔτε σῶμα θεραπεύοντες ἰατροί, ἐν καὶ
τὸ αὐτὸ πᾶσι προσφέρουσι φάρμακον, οὔτε
Θεὸς ψυχῶν ἰατροῦν νοσήματα, ἕνα μόνον
θεραπείας οἶδε τρόπον πάσαις ἀρμόδιον·
ἀλλ' ἐκάστη τὸν πρόσφορον ἀπονεύμας, τὰς
ἰάσεις ἐργάζεται· εὐχαριστήσωμεν οὖν θε-
ραπευόμενοι, καὶ ἔχη βάσανον τὸ γινόμε-
νον. τὸ γὰρ τέλος μακάριον.
- κα'. Οὐδὲν οὕτω ψυχῆς ἐλέγχει διάθεσιν, ὡς
σαρκὸς δυσπαθοῦσης ἐπαναστήματα· οἷς ἐάν
ὑπενδῶ, Θεοῦ πλεόν στέργουσα τὴν σάρκα
φανήσεται· ἐάν δὲ τοῖς τούτων διαμείνη
τινάγμασιν ἄσειστος, σαρκὸς πλεόν ἀρετὴν
τιμῶσα δειχθήσεται· δι' ἧς τὸν Θεὸν ἐνοι-
κον ὑποδέχεται τὸν δι' αὐτὴν παθεῖν καθ'
ἡμᾶς ἀνασχόμενον· βοῶντα καθάπερ πάλαι
τοῖς μαθηταῖς· θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν
κόσμον.
- κβ'. Εἰ πάντες παιδείας οἱ ἅγιοι γεγόνασι μέ-
τοχοι, καὶ ἡμεῖς εὐχαριστήσωμεν σὺν αὐ-
τοῖς παιδευόμενοι, ἵνα τῆς αὐτῶν μέτοχοι
γενέσθαι δόξης ἀξιωθῶμεν. ὃν γὰρ ἀγαπᾷ

Κύριος παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἷὸν ὃν
παραδέχεται.

Ὁ Ἀδάμ τὴν πλευρὰν ἡδονὴν προτεί-
νασαν παραδεξάμενος, ἔξω τοῦ Παραδείσου
ποιεῖ τὸ ἀνθρώπινον. ὁ δὲ Κύριος πόνῳ
ταύτην διὰ τῆς λόγῃς * ἀνασχεθεῖς, τὸν
ληστὴν ἔσω τοῦ παραδείσου ἐποίησεν. ἀγα-
πήσωμεν τοίνυν τὸν πόνον τῆς σαρκὸς, μι-
σήσωμεν δὲ ταύτης τὴν ἡδονήν· ὁ μὲν γὰρ
εἰσάγει, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀποκαθίστησιν· ἡ
δὲ, ἐξάγει, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀποδίστησιν.

Εἰ Θεὸς πάσχει σαρκὶ γενόμενος ἄνθρω-
πος, τίς πάσχων οὐ γέγηθε Θεὸν ἔχων τοῦ
πάθους συμμετόχον; ὃ τὸ συμπάσχειν, βα-
σιλείας πρόξενον γίνεται· ἀληθῆς γὰρ ὁ
εἰπὼν, εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδο-
ξασθῶμεν.

Εἰ πάντως πονῆσαι δεῖ διὰ τὴν ἐμφυρεῖ-
σαν τῇ φύσει διὰ τοῦ προπάτορος ἡδονὴν,
γενναίως τοὺς προσκαιροὺς καρτερήτωμεν
πόνους· τὰς τε ἡδονῆς τὸ κέντρον ἡμῖν ἀμ-
βλύνοντας, καὶ τῶν δι' αὐτὴν ἡμᾶς τῶν
αἰωνίων ἐλευθεροῦντας κολάσεων.

Πάντων τῶν ἀγαθῶν τέλος ἐστὶν ἡ ἀγά-
πη, ὡς πρὸς τὸν Θεὸν τὸ τῶν ἀγαθῶν ἀκρό-
τατον, καὶ παντὸς αἴτιον ἀγαθοῦ, τοὺς ἐν
αὐτῇ περιπατοῦντας ἄγουσα, καὶ προσά-
γουσα, καὶ συνάγουσα· ὡς πιστὴ καὶ ἀδιά-
πτωτος μένουσα. ἡ πίστις γὰρ, βασις ἐστὶ
τῶν μετ' αὐτὴν· ἐλπίδος λέγω, καὶ ἀγά-
πης, βεβαίως τὸ ἀληθὲς ὑφ' ἐστῶσα· ἡ δὲ
ἐλπίς, τῶν ἄκρων ἐστὶν ἰσχύς, ἀγάπης λέγω,
καὶ πίστεως, τὸ πιστόν τε δι' ἑαυτῆς τὸ
ἔραστον ἀμφοῖν ὑποφαίνουσα, καὶ πρὸς αὐτὸ
τὸν δρόμον δι' ἑαυτῆς ποιεῖσθαι διδάσκουσα·
ἡ δὲ ἀγάπη, τούτων ἐστὶ συμπλήρωσις, τὸ
ἔσχατον ὀρεκτόν, ὅλον ὄλη περιπτυσσο-
μένη, καὶ ταύταις τῆς ἐπ' αὐτὸ κινήσεως
παῦσιν παρεχομένη, τοῦ πιστεύειν εἶναι, καὶ
ἐλπίζειν παρέσεσθαι, τὸ ἀπολαύειν παρόν-
τος δι' ἑαυτῆς ἀντεισάγουσα.

Ἔργον τῆς ἀγάπης τελειότατον, καὶ τῆς
κατ' αὐτὴν ἐνεργείας πέρας δι' ἀντιδόσεως
σχετικῆς τῶν κατ' αὐτὴν συνημμένων, ἀλ-
λήλοις ἐμπρέπειν τὰ ἰδιώματα, καὶ τὰς
κλήσεις παρασκευάζειν· καὶ Θεὸν μὲν τὸν
ἄνθρωπον ποιεῖν, ἄνθρωπον δὲ Θεὸν χρημα-
τίζειν καὶ φαίνεσθαι, διὰ τὴν μίαν καὶ ἀπα-
ράλλακτον ἀμφοτέρων κατὰ τὸ θέλημα βού-
λησίν τε καὶ κίνησιν.

Εἰ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πάντως ἡμεῖς. γε-
νώμεθα ἑαυτῶν καὶ τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δὲ,

κγ'.
ἴσ. ἀ-
νοι-
χθεῖς.

κδ'.

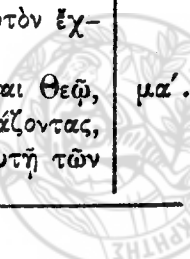
κε'.

κς'.

κζ'.

κη'.

- μόνου, και ὄλου Θεοῦ, και ὄλοι, μηδὲν ἐπιγειον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες, ἵνα Θεῷ πλησιάσωμεν, και Θεοὶ γενώμεθα, ἐκ Θεοῦ τὸ Θεοὶ εἶναι λαβόντες. οὕτω γὰρ τιμᾶται τὰ θεῖα δωρήματα, και ἡ τῆς θείας εἰρήνης φιλοφρονεῖται παρουσία.
- κθ'. Μέγα ἀγαθὸν ἡ ἀγάπη, και τῶν ἀγαθῶν τὸ πρῶτον και ἐξαιρετικὸν ἀγαθόν, ὡς Θεὸν και ἀνθρώπους δι' ἑαυτῆς περὶ τὸν αὐτὴν ἔχοντα συνάπτουσα· και ὡς ἀνθρώπων τὸν ποιητὴν τῶν ἀνθρώπων φανῆναι παρασκευάζουσα, διὰ τὴν θεουμένου πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ ἀγαθὸν ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ, ἀπαρλλαξίαν· ἦν ἐνεργεῖν ὑπολαμβάνω τὸ ἀγαπήσαι Κύριον τὸν Θεὸν ἐξ ὄλης καρδίας, και ψυχῆς, και δυνάμεως· και τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν.
- λ'. Ἰστέον ὡς ὄλω κακούργως και μεμηχανημένως διὰ φιλαυτίας, καθ' ἡδονῆς προσβολὴν ἀπατήσας ἡμᾶς ὁ διάβολος, Θεοῦ, και ἀλλήλων κατὰ γνώμην διέστησε· τὸ εὐθὲς διαστρέψας, και τὴν φύσιν κατὰ τὸν τρόπον τούτον μερίσας, και κατατεμῶν εἰς πολλὰς δόξας, και φαντασίας.
- λα'. Τρία ἐστὶ τὰ μέγιστα και ἀρχέκακα, και πάσης ἀπλῶς εἰπεῖν κακίας γεννητικά· ἀγνοια φημί, και φιλαυτία, και τυραννίς· ἀλλήλων ἐξηρητημένα και δι' ἀλλήλων συνιστάμενα· ἐκ γὰρ τῆς περὶ Θεοῦ ἀγνοίας, ἡ φιλαυτία· ἐκ δὲ ταύτης ἡ πρὸς τὸ συγγενὲς τυραννίς ἐστὶ· και οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος, μὴ οὐχὶ τῷ κατὰ παράχρησιν τρόπῳ τῶν οἰκείων δυνάμεων, λόγου τε και ἐπιθυμίας, και θυμοῦ, ταύτας ἐν ἡμῖν τὸν πονηρὸν ὑποστήσασθαι.
- λβ'. Δέον, λόγῳ μὲν ἀντὶ τῆς ἀγνοίας πρὸς τὸν Θεὸν διὰ γνώσεως κατὰ ζήτησιν μονότατον κινεῖσθαι· δι' ἐπιθυμίας δὲ, τοῦ τῆς φιλαυτίας πάθους καθαρῆς, κατὰ πάθον πρὸς τὸν Θεὸν μόνον ἐλαύνεσθαι· και τῷ θυμῷ τυραννίδος κεχωρισμένῳ, πρὸς τὸ Θεοῦ κρόνου τυχεῖν ἀγωνίζεσθαι· και τὴν ἐκ τούτων, και δι' ἦν ταῦτα θεῖαν, και μακαρίαν ἀγάπην δημιουργῆσαι, τῷ Θεῷ συναπτουσῶν τε· και Θεὸν ἀποφαίνουσαν τὴν φιλόθεον.
- λγ'. Τῆς φιλαυτίας, ὡς ἀρχῆς καθὼς εἶπον, και μηπρὸς τῶν κακῶν ἀποτελούσης, πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς τε, και μετ' αὐτὴν συναποτίλλεσθαι εἰωθεν· ἐπειδὴ ταύτης μὴ οὐσης, οὐδὲν οὐδαμῶς τὸ παράπαν κακίας ἔχνος, ἢ εἶδος ὑφίστασθαι δύναται.
- Δέον ἐστὶν ἑαυτῶν και ἀλλήλων τοσοῦτον ἀντέχεσθαι, ὅσον αὐτὸς δι' αὐτοῦ ὁ Χριστὸς προλαβὼν ἀπεδείξατο, ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν ἀνασχόμενος.
- Διὰ τὴν ἀγάπην οἱ ἅγιοι πάντες πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἀντικατέστησαν, τῆς παρουσίας ζωῆς οὐδένα λόγον ποιησάμενοι· και τοὺς πολυεῖδεις τοῦ θανάτου τρόπους ὑπέστησαν, ἵνα πρὸς ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ κόσμου και τὸν Θεὸν συναχθῶσι, και τὰ τῆς φύσεως ἐφ' ἑαυτῶν ἐνώσωσι ῥήγματα. αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀληθῆς, και ἀμώμητος τῶν πιστῶν θεοσοφία· ἥς τέλος, τὸ ἀγαθόν ἐστὶ και ἡ ἀλήθεια· εἶπερ ἀγαθὸν τὸ φιλόανθρωπον, και ἀληθὲς τὸ κατὰ πίστιν φιλόθεον τὰ τῆς ἀγάπης γνωρίσματα· ὡς Θεῷ και ἀλλήλοις τοὺς ἀνθρώπους συνάπτουσα, και διὰ τοῦτο τῶν ἀγαθῶν τὴν διαμοιρῆν ἀδιάπτωτον ἔχουσα.
- Ἐνέργεια και ἀπόδειξις τῆς πρὸς Θεὸν τελείας ἀγάπης ἐστὶν, ἡ γνησία δι' εὐνοίας ἐκουσίου πρὸς τὸν πλησίον διάθεσις. ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν ἐώρακε, φησὶν ὁ θεὸς Ἰωάννης, τὸν Θεὸν ἐν οὐχ ἐώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν.
- Ἡ τῆς ἀληθείας ὁδὸς, ἡ ἀγάπη ἐστὶν· ἦν ἑαυτὸν ὀνομάσας ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, τοὺς ἐν αὐτῇ ὀδεύοντας, τῷ Θεῷ και Πατρὶ καθάρους παντοίων γενομένους παρίστην.
- Αὕτη ἐστὶν ἡ θύρα, δι' ἧς ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰ Ἅγια γίνεται τῶν Ἁγίων, και τοῦ ἀπροσίτου κάλλους τῆς ἀγίας και βασιλικῆς Τριάδος καθίσταται θεατῆς γενέσθαι.
- Φοβερὸν ὄντως και πάσης κατακρίσεως ὑπερέκεινα, τὸ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ Θεοῦ κατὰ δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκουσίως νεκρῶσαι ζωὴν, διὰ τῆς πρὸς τὰ φειρόμενα ἀγάπης· και ἴσασιν πάντως τούτον τὸν φόβον, οἱ τὴν ἀλήθειαν τῆς φιλαυτίας προτιμᾶν μελετήσαντες
- Χρησώμεθα εἰς δέον τῇ εἰρήνῃ, και τὴν πρὸς τὸν κόσμον και τὸν κοσμοκράτορα κακῶς ἡμῖν ἐνυπάρξασαν ἀθετήσαντες φιλίαν, τὸν διὰ τῶν παθῶν πρὸς τὸν Θεὸν συνιστάμενον, κἂν ὀψέ ποτε καταλύσωμεν πόλεμον· και σπονδὰς ἀλύτους τῆς πρὸς αὐτὸν εἰρήνης ποιήσαντες, ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σώματος τῆς ἀμαρτίας, τῆς πρὸς αὐτὸν ἔχθρας παυσώμεθα.
- Ἀδύνατόν ἐστιν ἡμᾶς φιλιωθῆναι Θεῷ, διὰ τῶν παθῶν πρὸς αὐτὸν στασιάζοντας, και τῷ πονηρῷ τυράννῳ, και φονευτῇ τῶν

φυχῶν διαβόλῳ διὰ κακίας δασμοφορεῖν ἀνεχομένους, μὴ πρότερον διόλου πολεμωθέντας τῷ πονηρῷ· μέχρι γὰρ τότε τούτου καθεστήκαμεν ἔχθροι καὶ πολέμιοι, κὰν πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλάττωμεν, μέχρις οὐ πάθεισιν ἀτιμίας δουλεύειν βουλόμεθα. καὶ οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατὰ κόσμον εἰρήνης λοιπὸν περιγενήσεται, τῆς ψυχῆς κακῶς διακειμένης, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ποιητὴν στασιαζούσης, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν γενέσθαι οὐκ ἀνεχομένης· ἐτι μυρίοις πεπραγμένης ὤμοις δεσπόταις εἰς κακίαν αὐτὴν κατεπίγουσι καὶ τὴν εἰς ἀπώλειαν φέρουσαν ὁδόν, τῆς σωζούσης μᾶλλον ἀπατηλῶς αἰρεῖσθαι παρασκευάζουσιν.

μβ'. Εἰς τοῦτο ἡμᾶς πεποίηκεν ὁ Θεός, ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοὶ φύσεως, καὶ τῆς αὐτοῦ αἰδιότητος μέτοχοι, καὶ φανώμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θέωσιν, δι' ἣν πᾶσε τε τῶν ὄντων ἡ σύστασις ἐστὶ, καὶ διαμονή, καὶ ἡ τῶν μὴ ὄντων παραγωγή, καὶ γέनेσις.

μγ'. Εἰ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεσθαι τε, καὶ εἶναι ἐπιέμεθα, ἀγωνισώμεθα μὴ προδοῦναι τοῖς πάθεισιν τὸν λόγον· κατὰ τὸν Ἰούδαν ἢ μὴ ἀρνήσασθαι, κατὰ τὸν Πέτρον· ἀρνήσις γὰρ ἐστὶ τοῦ λόγου, ἢ τοῦ πράττειν τὸ ἀγαθόν, διὰ φόβον παραίτησις· προδοσία δέ, ἢ κατ' ἐνέργειαν ἐμπροθετος ἀμαρτία, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ὁρμή.

μδ'. Πάσης θλίψεως, τέλος ἐστὶν ἡ χαρὰ· καὶ παντὸς κόπου, ἢ ἀνάπαυσις· καὶ πάσης ἀτιμίας ἡ δόξα· καὶ ἀπλῶς, πάντων τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς ἀλγεινῶν τέλος ἐστὶν, τὸ μετὰ Θεοῦ γενέσθαι, καὶ εἶναι διαπαντός, καὶ τῆς αἰωνίου καὶ πέρας μὴ ἐχούσης ἀνέσεως ἀπολαῦσαι.

με'. Ὁ Θεὸς πρὸς τῆ φύσει, καὶ τῆ γνώσει ἀλλήλους ἡμᾶς ἐνώσει βουλόμενος, καὶ πρὸς τοῦτο ἅπαν ὡς ἀγαθὸς ὄντων τὸ ἀνθρώπινον, τὰς σωτηρίας φιλανθρώπως ἡμῖν ἐντολάς διεχάραξε, καὶ τούτου χάριν ἐλεεῖν, καὶ ἐλεεῖσθαι ἀπλῶς ἐνομοθέτησεν.

μς'. Ἡ τῶν ἀνθρώπων φιλαυτία, καὶ συνέσις, ἀλλήλους, καὶ τὸν νόμον ἢ ἀπωσαμένη, ἢ σοφισαμένη εἰς πολλὰς μοίρας τὴν μίαν φύσιν κατέτεμε· καὶ τὴν νῦν ἐπικρατούσαν αὐτῆς ἐξήπλωσεν ἀναλγησίαν εἰσηγησαμένη, αὐτὴν καθ' ἑαυτῆς τὴν φύσιν διὰ τῆς γνώμης ἐξώπλισε, διὰ τοι τοῦτο, πᾶς ὅς τις σώφρονι λογισμῷ καὶ φρονή-

σεως εὐγενείᾳ, ταύτην λύσαι δεδύνηται τῆς φύσεως τὴν ἀνωμαλίαν, ἑαυτὸν πρὸ τῶν ἄλλων ἠλέησε, τὴν γνώμην κατὰ τὴν φύσιν δημιουργήσας, καὶ Θεῷ κατὰ τὴν γνώμην διὰ τὴν φύσιν προσχωρήσας, καὶ δείξας ἐφ' ἑαυτῷ, τίς τοῦ κατ' εἰκόνα λόγου ὁ τρόπος, καὶ πῶς ἑαυτῷ ὁ Θεὸς προπαντως κατ' ἀρχὰς ὅμοίαν τὴν ἡμετέραν φύσιν, καὶ τῆς ἰδίας ἀγαθότητος ἀρίθην ἀπεικόνισμα δημιουργήσας, κατέστησεν αὐτὴν ἑαυτῇ κατὰ πάντα ταυτὴν, ἄμαχον, εἰρηνικὴν, ἀστασίωστον, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἑαυτὴν δι' ἀγάπης ἐσφιγμένην, καθ' ἣν Θεοῦ μὲν ἐφετῶς, ἀλλήλων δέ, συμπαθῶς ἀντεχόμεθα.

Ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς διὰ τοῦτο γέγονεν ἄνθρωπος, ἵνα τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἑαυτὸν συναγάγῃ, καὶ στήσῃ τοῦ φέρεσθαι κακῶς πρὸς ἑαυτὴν, μᾶλλον δὲ καθ' ἑαυτῆς στασιαζούσαν τε, καὶ μεμερισμένης, καὶ μηδεμίαν ἔχουσαν στάσιν, διὰ τὴν περὶ ἕκαστον τῆς γνώμης ἀσταθμίτην κίνησιν.

Οὐδὲν ἐστὶ τῶν μετὰ Θεὸν τοῖς νοῦν ἔχουσι τιμιώτερον, μᾶλλον δὲ τῷ Θεῷ προσφιλέστερον, τῆς τελείας ἀγάπης· ὡς τοὺς διηρημένους εἰς ἐν συναγούσης, καὶ μίαν τοῖς πολλοῖς, ἢ τοῖς πᾶσι, καὶ ἀστασίωστον κατὰ τὴν γνώμην δημιουργῆσαι δυναμένης ταυτότητα· καὶ γὰρ ἴδιον τῆς ἀγάπης τῶν κατ' αὐτὴν ζητούντων, μίαν ἀποδεῖξαι τὴν γνώμην.

Εἰ φύσει τὸ καλὸν ἐστὶ ἐνοποιητικὸν τῶν διηρημένων καὶ συνεκτικόν, τὸ κακὸν δηλονότι τῶν ἠνωμένων ἐστὶ διαιρητικόν τε καὶ φθαρτικόν· καὶ γὰρ φύσει τὸ κακὸν σκεδαστὸν ὑπάρχει, καὶ ἀστατον, καὶ πολύμορφον, καὶ διαιρητικόν.

Πάντων τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴ, καὶ σύντομος πρὸς σωτηρίαν ὁδός, ἡ ἀληθῆς τοῦ Θεοῦ κατ' ἐπίγνωσιν ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ἡ καθόλου τῆς κατὰ ψυχὴν πρὸς τε τὸ σῶμα, καὶ τὸν κόσμον τοῦτο σοφῆς ἐξάρτησις· καθ' ἣν τῆς μὲν ἡδονῆς τὴν ἐπιθυμίαν, τῆς δδύνης δὲ τὸν φόβον ἀποβαλλόμενοι, τῆς κακῆς ἐλευθερούμεθα φιλαυτίας, πρὸς τὴν γνώσιν ἀναβιβασθέντες τοῦ κτισαντος· καὶ πονηρᾶς ἀγαθῆν ἀντιλαβάντες νοερὰν φιλαυτίαν σωματικῆς κεχωρισμένην σπαργῆς, οὐ παυόμεθα λατρεύοντες τῷ Θεῷ διὰ ταύτης τῆς καλῆς φιλαυτίας, ἐκ Θεοῦ αἰεὶ ζητούντες τῆς ψυχῆς τὴν σύστασιν·

μζ'.

μη'.

μθ'.

ν'.

αὕτη γάρ ἐστιν ἀληθὴς λατρεία, καὶ ὁ-
τως θεάρεστος, ἢ τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ἀρε-
τῶν ἀκριβὴς ἐπιμέλεια.

να'. Ὁ σωματικῆς ἡδονῆς μὴ ἐφιέμενος, καὶ
ὀδύνην παντελῶς μὴ φοβούμενος, γέγονεν
ἀπαθὴς. ταύταις γὰρ μετὰ τῆς τεκούσης
αὐτὰς φιλαυτίας, πάντα τὰ δι' αὐτάς τε
καὶ ἐξ αὐτῶν μετὰ τῆς ἀρχηγικωτάτης
τῶν κακῶν ἀγνοίας, ἐμοθυμαδὸν συναπέ-
κτεινε πάθη· καὶ ὄλος γέγονε τοῦ ἐστῶτος,
καὶ μένοντος, καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχοντος φύσει
καλοῦ, παντάπασιν αὐτῷ συνδιαμένων ἀκί-
νητος, καὶ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν
δόξαν τοῦ Θεοῦ κατοπτριζόμενος· ἐκ τῆς ἐν
αὐτῷ φωτοειδοῦς λαμπρότητος, τὴν θείαν
καὶ ἀπρόσιτον δόξαν θεώμενος.

νβ'. Τὴν ἡδονὴν τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ τὴν
ὀδύνην, ὅση δύναμις ἀρνησώμεθα, καὶ πά-
σης παθῶν ἐπινοίας, καὶ δαιμονιώδους κα-
κουργίας παντελῶς ἀπαλλαγώμεθα. διὰ
γὰρ τὴν ἡδονὴν ἀγαπῶμεν τὰ πάθη, καὶ
διὰ τὴν ὀδύνην φεύγομεν τὴν ἀρετὴν.

νγ'. Ἐπειδὴ πᾶσα κακία πέφυκε τοῖς συνι-
στῶσιν αὐτὴν συμφθεῖρεσθαι τρόποις, εὐρί-
σκων δι' αὐτῆς τῆς πείρας ὁ ἄνθρωπος,
πάσης ἡδονῆς εἶναι πάντως τὴν ὀδύνην διά-
δοχον. πρὸς μὲν τὴν ἡδονὴν, τὴν ὀλην ἔσχεν
ὀρμὴν· πρὸς δὲ τὴν ὀδύνην, τὴν ὀλην ἀπο-
φυγὴν· τῆς μὲν, κατὰ πᾶσαν ὑπεραγωνιζό-
μενος δύναμιν· τῆς δέ, κατὰ πᾶσαν σπου-
δὴν καταγωνιζόμενος, οἴομενος, ὅπερ ἀμή-
χανον ἦν, διὰ τῆς τοιαύτης μεθοδείας, ἀλ-
λήλων ταύτας διαστῆσαι, καὶ μόνῃ τῇ ἡδονῇ
συνημμένην, τὴν φιλαυτίαν ἔχειν παντελῶς
ὀδύνης ἀπέραντον, ἀγνοήσας ὑπὸ τοῦ πά-
θους ὡς ἔοικεν, ὡς οὐκ ἐνδέχεται ποτε χω-
ρὶς ὀδύνης εἶναι τὴν ἡδονὴν· ἐγκέκραται
γὰρ τῇ ἡδονῇ τῆς ὀδύνης ὁ πόνος, καὶ λαν-
θάνειν δοκῆ τοὺς ἔχοντας, διὰ τὴν κατὰ τὸ
πάθος τῆς ἡδονῆς ἐπικράτειαν· ἐπειδὴ τὸ
ἐπικρατοῦν αἰεὶ διαφαίνεσθαι πέφυκε, καλύ-
πτον τοῦ παρακειμένου τὴν αἰσθησιν. ἡδο-
νῆς οὖν διὰ τὴν φιλαυτίαν ἀντιποιούμενοι,
καὶ ὀδύνην διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν πάλιν
φεύγειν σπουδάζοντες, τὰς ἀμυθῆτους τῶν
φθοροποιῶν παθῶν ἐπινοοῦμεν γενέσεις.

νδ'. Ἀγνοεῖ τις καθ' ἡδονὴν, καὶ ὀδύνην τῆς
αἰσθήσεως πείραν, ὅταν τῷ Θεῷ τῷ ὄντως
ἀγαπητῷ, καὶ ἐραστῷ, καὶ ἐφετῷ, προσ-
δῆση, μᾶλλον δὲ κολλήσῃ τὸν νοῦν, τῆς
σωματικῆς γενόμενον ἐλεύθερον σχέσεως.

νε'. Ὡσπερ οὐ δύναται τις λατρεύειν τῷ Θεῷ

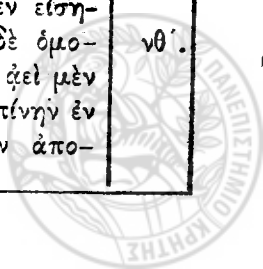
καθαρῶς, μὴ τὴν ψυχὴν ἄρδην ἐκκαθαίρων.
οὕτως οὔτε τῇ κτίσει λατρεύειν, μὴ τὸ
σῶμα περιποιούμενος· καθ' ὃ σῶμα τὴν
φθοροποιὸν ἐπιτελῶν λατρείαν ὁ ἄνθρωπος,
καὶ κατ' αὐτὸ γενόμενος φιλαυτος, ἡδονὴν
εἶχεν ἀπαύστως καὶ ὀδύνην ἐνεργουμένην,
ἐσθίων αἰεὶ τὸ ξύλον τῆς παρακοῆς, τὸ κα-
λοῦ τε καὶ κακοῦ, κατὰ ταυτὸν μεμιγμένην
κατὰ τὴν αἰσθησιν, διὰ τῆς πείρας ἔχον
τὴν γνώσιν· καὶ τάχα ξύλον εἶναι γνωστὸν
καλοῦ καὶ πονηροῦ, τὴν φαινομένην κτίσιν
εἰπὼν τις, οὐχ ἁμαρτήσῃ τῆς ἀληθείας·
ἡδονῆς γὰρ καὶ ὀδύνης ποιητικὴν ἔχει φυσι-
κῶς τὴν μετάληψιν.

Ἐνθα λόγος οὐ κρατεῖ, τὸ κατ' αἰσθησιν
πέφυκεν ἐπιγίνεσθαι κράτος, ἐν ᾧ τῆς ἁμαρ-
τίας πέφυρται πῶς ἡ δύναμις, πρὸς οἰκτον
τῆς συγγενοῦς σαρκὸς καθ' ὑπόστασιν τὴν
ψυχὴν δι' ἡδονῆς ὑποσύρουσα· καθ' ἣν ὡς
ἔργον αὐτῇ φυσικὸν ἐγχειρίσασα τὴν ἐμ-
παθῆ καὶ καθήδονον τῆς σαρκὸς ἐπιμέλειαν,
ἀγάπη τῆς κατὰ φύσιν ζωῆς, καὶ πείθει τῆς
ἀνυποστάτου κακίας γενέσθαι δημιουργόν.

Κακία ἐστὶ ψυχῆς νοεράς, ἢ λήθη τῶν
κατὰ φύσιν καλῶν· ἧτις ἐκ τῆς περὶ τὴν
σάρκα τε, καὶ κόσμον, ἐμπαθοῦς ἐπιγίνεται
σχέσεως· ἣν ἀφανίζει στρατηγῶν ὁ λόγος
κατ' ἐπιστήμην πνευματικὴν, τὴν τε τοῦ
κόσμου καὶ τῆς σαρκὸς διερευνώμενος τὴν
φύσιν, καὶ πρὸς τὴν συγγενῆ τῶν νοητῶν
χώραν τὴν ψυχὴν ἀπελαύνων, πρὸς ἣν οὐ-
δεμίαν ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας ποιεῖται διά-
βασιν, οὐκ ἔχων καθάπερ γέφυραν πρὸς τὸν
νοῦν διαβιβάζουσαν αὐτὸν ἐτι τὴν αἰσθησιν,
διαλυθεῖσαν ἤδη πρὸς τὴν ψυχὴν κατὰ τὴν
σχέσιν, καὶ τοῖς αἰσθητοῖς ἐναπορριφεῖσαν
θεάμασιν, ὧν διαβάς τὴν σχέσιν καὶ τὴν
φύσιν ὁ νοῦς, παντελῶς οὐκ αἰσθάνεται.

Καθάπερ ὁ λόγος κρατῶν τῶν παθῶν,
ἀρετῆς ὄργανον ποιεῖται τὰς αἰσθήσεις·
οὕτω καὶ τὰ πάθη κρατοῦντα τοῦ λόγου,
μορφοῦσι τὰς αἰσθήσεις πρὸς ἁμαρτίαν· καὶ
χρῆ νηφόντως σκοπεῖν τε, καὶ μελετᾶν,
πῶς ἡ ψυχὴ τὴν καλὴν ποιήσεται δεόντως
ἀντιστροφῆν, τοῖς δι' ὧν τὸ πρὶν ἐπλημ-
μέλει χρωμένη πρὸς γένεσιν ἀρετῶν, καὶ
ὑπόστασιν.

Τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, σαρκικῆς μὲν εἰση-
γεῖται ζωῆς ἀρνησιν· πνευματικῆς δὲ ὁμο-
λογίαν. περὶ τούτων δὲ λέγω, τῶν αἰεὶ μὲν
κατὰ ἄνθρωπον, λέγω δὲ τὴν ἀνθρωπίνην ἐν
σαρκὶ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ζωὴν ἀπο-

θησκόντων, ζώντων δὲ κατὰ Θεὸν μό-
νω τῷ πνεύματι· κατὰ τὸν θεὸν Ἀ-
πόστολον· καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτόν· τοὺς
ζῶντας μὲν οὐδαμῶς ἰδίαν ζωὴν, ζῶντα
δὲ τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτοῖς κατὰ μόνην ἔχον-
τας τὴν ψυχὴν. οὕτως οἱ διὰ τὸν Θεὸν ἐν
τῷ αἰῶνι τούτῳ νεκροὶ σαρκί, κρίνονται,
θλίβεισιν καὶ βασάνους πολλὰς καὶ στενοχω-
ρίας ἔχοντες, καὶ διωγμούς, καὶ μυρία πει-
ρασμῶν εἶδη μετὰ χαρᾶς ὑπομένοντες.

Ξ'. Πᾶν πάθος κατὰ συμπλοκὴν πάντως αἰ-
σθητοῦ τινος καὶ αἰσθήσεως, καὶ φυσικῆς
δυναμείας, θυμοῦ λέγω τυχεῖον, ἢ ἐπιθυμίας
παρατραπέντος τοῦ κατὰ φύσιν, συνίσταται.
ἐὰν οὖν τὸ πρὸς ἄλληλα κατὰ σύνθεσιν
τέλος τοῦ τε αἰσθητοῦ, καὶ τῆς αἰσθήσεως,
καὶ τῆς ἐπ' αὐτῆς φυσικῆς δυναμείας θεω-
ρήσας ὁ νοῦς, δυνηθῆ πρὸς τὸν οἰκεῖον φύσει
λόγον τούτων ἕκαστον διακρίνας ἐπαναγα-
γεῖν, καὶ θεωρῆσαι καθ' ἑαυτὸ τὸ αἰσθητὸν
ἄνευ τῆς πρὸς αὐτὸ τῆς αἰσθήσεως σχέ-
σεως, καὶ τὴν αἰσθησιν δίχα τῆς τοῦ αἰ-
σθητοῦ πρὸς αὐτὴν οἰκειότητος. καὶ τὴν
ἐπιθυμίαν φέρε εἰπεῖν ἢ ἄλλην τινὰ τῶν
κατὰ φύσιν δυναμείων χωρὶς τῆς ἐμπαθοῦς
ἐπ' αἰσθήσει τε καὶ αἰσθητῷ διαθέσεως· ὡς
ἢ τοῦ πάθους ποῖα παρασκευάζει τὴν θεω-
ρίαν γίνεσθαι κινήσεις, διεσκέδασε καὶ ἐλέ-
πτυνε κατὰ τὸν πάλαι τοῦ Ἰσραὴλ μύσχον
τοῦ οἰουδήποτε συμβαίνοντος πάθους τὴν
σύστασιν, καὶ ὑπὸ τὸ ὕδωρ τῆς γνώσεως
ἔσπειρεν, ἀφανίσας παντελῶς καὶ αὐτὴν τῶν
παθῶν τὴν ψιλὴν φαντασίαν, διὰ τῆς πρὸς
ἑαυτὰ τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ κατὰ φύσιν
πραγμάτων ἀποκαταστάσεως.

Ξα'. Ὁ πολλοῖς πλημμελήμασι τῶν ἐκ τῆς
σαρκὸς παθημάτων κεκληιδωμένος βίος, χι-
τῶν ἐστὶν ἐπιλωμένος. ὡς ἐκ τινος γὰρ ἐν-
δύματος τῆς κατὰ τὸν βίον ἀναστροφῆς,
ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων διαφαίνεσθαι πέ-
φυκεν, εἴτε δίκαιος, εἴτε ἄδικος· ὁ μὲν χι-
τῶνα καθαρὸν ἔχων τὸν ἐνάρετον βίον· ὁ
δὲ πονηροῖς ἐπιλωμένῃν ἔργοις τὴν ζωὴν
κεκτημένος. ἢ μᾶλλον ἐπιλωμένος ἀπὸ
τῆς σαρκὸς ἐστὶ χιτῶν, ἢ κατὰ συνείδη-
σιν μορφοῦσα διὰ τῆς μνήμης τῶν ἐκ τῆς
σαρκὸς πονηρῶν κινήματων τε καὶ ἐνερ-
γημάτων τὴν ψυχὴν ἕξις τε, καὶ διάθε-
σις, ἣν ὀρώσα διὰ παντὸς καθάπερ χι-
τῶνα τινὰ περὶ ἑαυτήν, δυσωδίας πλη-
ροῦται παθῶν. ὡς γὰρ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος
διὰ τῶν ἀρετῶν ἀλλήλαις κατὰ λόγον

συνυφαινομένων, ἀφθαρτίας γίνεται τῆ ψυ-
χῆ χιτῶν, ὃν ἐνδυταμένη γίνεται καλῆ,
καὶ ἐπίδοξος· οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, τῶν
παθῶν ἀλλήλοις κατὰ ἀναλογίαν συνυφαι-
νομένων, γίνεται τις χιτῶν ἀκάθαρτος καὶ
ἐπιλωμένος, ἐξ ἑαυτοῦ δεικνύς γνώριμον
τὴν ψυχὴν, μορφήν ἄλλην αὐτῆ, καὶ εἰκό-
να παρὰ τὴν θεῖαν ἐνθήμενος.

Βεβαία πίστις ἐστὶ τῆς πρὸς ἐκθέωσιν ἐλ-
πίδος τῆ φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ τοῦ Θεοῦ
ἐνανθρώπησις, τοσοῦτον Θεὸν ποιούσα τὸν
ἄνθρωπον, ὅσον αὐτὸς γέγονεν ἄνθρωπος. ὁ
γὰρ χωρὶς ἁμαρτίας γενόμενος ἄνθρωπος,
δῆλον ὅτι χωρὶς τῆς εἰς θεότητα μεταβο-
λῆς τὴν φύσιν θεοποιήσει, καὶ τοσοῦτον
ἀναβιδάσει δι' ἑαυτόν, ὅσον αὐτὸς διὰ τὸν
ἄνθρωπον ἑαυτὸν κατεβίβασεν· ὅπερ μυστι-
κῶς διδάσκων ὁ μέγας Ἀπόστολος, φησὶν,
ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν εἰς
ἡμᾶς ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς τοῦ Θεοῦ
χρηστότητος δειχθήσεσθαι.

Τοῦ μὲν θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐπι-
στατῶν ὁ λόγος, ποιεῖ τὰς ἀρετὰς· ὁ δὲ
νοῦς τοῖς λόγοις ἐπιβάλλων τῶν γεγονότων,
τὴν ἄπταιστον συλλέγεται γνώσιν. ὅταν οὖν
ὁ λόγος μετὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων ἀπο-
βολὴν, εὖρη τὸ κατὰ φύσιν ἔραστον καὶ ὁ
νοῦς μετὰ τὴν τῶν γινωσκομένων διάβασιν
λάβηται τῆς ὑπὲρ οὐσίαν καὶ γνώσιν καὶ
ὄντων αἰτίας, τηνικαῦτα τὸ τῆς θεώσεως
κατὰ χάριν ἐπιγίνεται πάθος, τὸν μὲν λόγον
ἀπάγων τῆς φυσικῆς διακρίσεως, ἐνθα τὸ
διακρινόμενον οὐκ ἐστὶ· τὸν δὲ νοῦν κατα-
παῦον τῆς κατὰ φύσιν νοήσεως, ἐνθα μὴ
ἐστὶ τὸ γινωσκόμενον, καὶ ποιοῦν τῆ κατὰ
τὴν στάσιν ταυτότητι Θεὸν τὸν ἀξιούμενον
τῆς θείας μεθέξεως.

Κατωθεῖσαν τὴν ψυχὴν τῷ ῥύτῳ τῆς
ἡδονῆς, ἀποκαθαίρει πόνος, καὶ ἀφῆλοι παν-
τελῶς αὐτῆς τὴν σχέσιν τῶν ὕλικῶν, τῆς
πρὸς αὐτὰ φιλίας τὴν ζημίαν μεταμαθού-
σης· δι' ἣν αἰτίαν ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τῷ δια-
βόλῳ, κατὰ κρίσιν δικαίαν τοὺς ἀνθρώπους
βασάνοις καταπιέζειν.

Ἡδονὴ καὶ λύπη, ἐπιθυμία καὶ φόβος,
καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα, τῆ φύσει τῶν ἀν-
θρώπων προηγουμένως οὐ συνεκτίσθη· ἐπεὶ
καὶ εἰς τὸν ὄρον ἂν συνετέλουσαν τῆς φύσεως.
λέγω δὴ παρὰ τοῦ Νυσσαέως μεγάλου Γρη-
γορίου μαθῶν, ὅτι διὰ τὴν τῆς τελειότητος
ἐκπτώσιν ἐπεισήχθη ταῦτα, τῷ ἀλογωτέρῳ
μέρει προσφυέντα τῆς φύσεως· δι' ὧν ἀντι

Ξβ'.

Ξγ'.

Ξδ'.

Ξε'.

τῆς μακαρίας καὶ θείας εἰκόνας εὐθὺς ἅμα τῇ παραβάσει, διαφανῆς καὶ ἐπίδηλος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν ἡ τῶν ἀλόγων ζώων ὁμοίωσις· ἔδει γὰρ τῆς ἀξίας τοῦ λόγου καλυφθείσης, ὑφ' ὧν ἐπεσπάσατο τῆς ἀλογίας γνωρισμάτων, ἐνδοίκως τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων κολάζεσθαι· σοφῶς εἰς συναίσθησιν τῆς λογικῆς μεγαλονοίας ἔλθειν οἰκονομοῦντος τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον.

Ξς'. Καλὰ γίνεται καὶ τὰ πάθη ἐν τοῖς σπουδαίοις, ὀπηνίκα σοφῶς αὐτὰ τῶν σωματικῶν ἀποστήσαντες, πρὸς τὴν τῶν οὐρανίων μεταχειριζόμεθα κτήσιν· οἶον, ὅτε τὴν μὲν ἐπιθυμίαν τῆς νοεράς τῶν θείων ἐφέσεως ὀρεκτικὴν ἐργασώμεθα κίνησιν· τὴν ἡδονὴν δέ, τῆς ἐπὶ τοῖς θείοις χαρίσμασι τοῦ νοῦ θελητικῆς ἐνεργείαν εὐφροσύνην ἀπήμονα· τὸν δὲ φόβον, τῆς μελλούσης ἐπὶ πλημμελήμασι τιμωρίας προφυλακτικὴν ἐπιμέλειαν· τὴν δὲ λύπην, διορθωτικὴν ἐπὶ παρόντι κακῷ μεταμέλειαν. καὶ συντόμως εἰπεῖν, κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἰατρῶν, σώματι φαρμακοῦ θηρὸς ἐχίδνης, τὴν οὖσαν, ἢ μελετωμένην ἀφαιρούμενος· λώβησιν, τοῖς πάθεσι τούτοις πρὸς ἀναίρεσιν χρώμενοι παρούσης κακίας, ἢ προσδοκωμένης, καὶ κτήσιν καὶ φυλακὴν ἀρετῆς τε καὶ γνώσεως.

Ξζ'. Ὁ μὲν τῆς πρώτης διαθήκης νόμος, διὰ τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, παντὸς μολυσμοῦ τὴν φύσιν ἀποκαθαίρει· ὁ δὲ τῆς καινῆς, διὰ τῆς θεωρητικῆς μυσταγωγίας ἀπὸ τῶν σωματικῶν πρὸς τὰ συγγενῆ τῶν νοητῶν θεάματα, τὸν νοῦν γνωστικῶς ἀναβιβάζει.

Ξη'. Ἡ θεία Γραφή, τοὺς μὲν εἰσαγομένους, καὶ ἐπὶ τὰ προπύλαιά που τυγχάνοντας τῆς θείας αὐτῆς τῶν ἀρετῶν, φοβαμένους· καλεῖ· τοὺς δὲ κτησαμένους σύμμετρον ἔξιν τῶν κατ' ἀρετὴν λόγων τε καὶ τρόπων, οἵδεν· ὀνομάζει· προκόπτοντας· τοὺς δὲ κατ' ἀρετὴν γνωστικῶς ἤδη γεγεννημένους τῆς τῶν ἀρετῶν ἐμφαντικῆς ~~ἐπιπέλειας~~ τῆς κορυφῆς, προσαγορεύει· μελέτους. ὁ τοῖων τῆν ἐν τοῖς πάθεσιν ἀρχαίαν ἀναστροφὴν ἀποστραφεῖς, καὶ πᾶσαν ἑαυτοῦ τὴν διάθεσιν διὰ τὸν φόβον ἐκδεδωκῶς τοῖς θείοις πράγμασι, οὐδενὸς καλοῦ τῶν εἰσαγομένοις πρεπόντων καθυστερεῖ· καὶ οὕτω τὴν ἐν ἀρεταῖς ἔξιν ἐκτῆσατο, καὶ τῆς ἐν τοῖς τελείοις λαλουμένης σοφίας γέγονε μέτοχος· ἀλλ' οὐδὲ ὁ προκόπων τῶν ἐπιβεβλημένων εἶναι αὐτοῦ τῷ βαθμῷ καλῶν τινὸς ὕστε-

ρεῖ· καὶ τὴν αὐτὴν οὕτω τοῖς τελείοις ὑπερέχουσαν τῶν θείων ἐκτῆσατο γνώσιν. οἱ γὰρ τελεῖοι τῆς θεωρητικῆς ἤδη μυστικῶς ἀξιοθέντες θεολογίας, καὶ πάσης φαντασίας ὑλικῆς τὸν νοῦν καθαρὸν καταστήσαντες, καὶ * εἰκόνας τῆς θείας ὠραϊότητος ὄλην ἀνελλιπῶς φέρουσαν τὴν ἐκμίμησιν, τὴν θεῖαν ἀγάπην ἐν ἑαυτοῖς ἐνστερνισάμενοι φαίνονται.

Διττός ἐστὶν ὁ φόβος· ὁ μὲν ἄγνός, ὁ δὲ οὐχ' ἄγνός· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ πλημμελήμασι κατ' ἐξοχὴν κολάσεως συνιστάμενος φόβος, αἰτίαν ἔχων τῆς οἰκείας γενέσεως τὴν ἁμαρτίαν οὐχ' ἄγνός· οὐδὲ ἔσται διαπαντός, τῇ ἁμαρτίᾳ διὰ τῆς μετανοίας συναφανιζόμενος· ὁ δὲ δίχα τῆς ἐπὶ πλημμελήμασι λύπης αἰεὶ συνστώς, οὗτος φόβος ἄγνός, καὶ οὐκ ἀπογενήσεται ποτέ· διότι περ οὐσιωδῶς ἐμπέφυκε πῶς τῷ Θεῷ πρὸς τὴν κτίσιν, ποιούμενος ἐκδηλον αὐτοῦ πᾶσι τὴν φυσικὴν αἰδεσιμότητα, τὴν ὑπερπᾶσαν βασιλείαν καὶ δύναμιν ὑπεροχῆν.

Ὁ μὴ φοβούμενος τὸν Θεὸν ὡς κριτὴν, ἀλλ' αἰδούμενος αὐτὸν διὰ τὴν ὑπερβάλουσαν τῆς ἀπείρου δυνάμεως ὑπεροχῆν, οὐκ ἔχει δικαίως ὑστέρημα, τέλειος ὑπάρχων ἐν τῇ ἀγάπῃ, μετ' αἰδοῦς, καὶ τῆς πρεπούσης σεβασμιότητος ἀγαπῶν τὸν Θεόν· καὶ οὗτός ἐστιν ὁ κτησαίμενος τὸν διαμένοντα φόβον εἰς αἰῶνα αἰῶνος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὑστέρημα τὸ παράπαν οὐδέν.

Ἐκ τῶν ὄντων, τὸν τῶν ὄντων γινώσκωμεν αἰτίον· καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων, τὴν ἐνουπόστατον τοῦ ὄντος διδασκόμεθα σοφίαν· καὶ ἐκ τῆς * ὄντως φυσικῆς κινήσεως, τὴν ἐνουπόστατον τοῦ ὄντος μανθάνομεν ζωὴν, τὴν τῶν ὄντων ζωοποιὸν δύναμιν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐδενὸς ἄπεστι τῶν ὄντων, καὶ μάλιστα τῶν λόγου καθ' ὅτιον μετεληφθῶτων· συνεχτικὸν γὰρ ὑπάρχει τῆς ἐκάστου γνώσεως, ὅτι Θεός, καὶ Θεοῦ Πνεῦμα, κατὰ δύναμιν προνοητικῶς διὰ πάντων χωροῦν, καὶ τὸν ἐν ἐκάστῳ λόγον κατὰ φύσιν ἀνακινῶν, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς συναίσθησιν τῶν πλημμελῶς παρὰ τὸν θεσμόν τῆς φύσεως πεπραγμένων ἄγον τὸν αἰσθανόμενον· καὶ τὴν προαίρεσιν εὐεικτον ἔχοντα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐκ φύσεως ὀρθῶν λογισμῶν· διὸ καὶ πολλοὺς εὐρίσκομεν καὶ τῶν ἁγῶν βυρβάρων καὶ νομάδων ἀνθρώπων, καλοκράθιας μεταποιουμένους,

* ὡς εἰκόνα.

Ξθ'.

ο'.

οα'.

* ὡς τῶν ὄντων.

οβ'.

καὶ τοὺς ἀνέκαθεν κρατήσαντας ἐν αὐτοῖς
θηριώδεις ἀθετοῦντας νόμους.

ογ'. Ἔστι μὲν ἐν πᾶσιν ἀπλῶς τὸ Πνεύ-
μα τὸ Ἅγιον, καθ' ὃ πάντων ἐστὶ συνε-
κτικόν, καὶ τῶν φυσικῶν σπερμάτων ἀνα-
κινήτικόν· προσδιωρισμένως δὲ ἐν πᾶσι τοῖς
ἐν νόμῳ, καθ' ὅτι τῆς τῶν ἐντολῶν ἐστὶν
ὑποδεικτικὸν παραβάσεως, καὶ τῆς κατὰ
Χριστὸν προσαγορευθείσης ἐπαγγελίας φω-
τιστικόν· ἐν δὲ πᾶσι τοῖς κατὰ Χριστὸν
πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ ὡς υἱοθετικόν· ὡς
δὲ σοφίας ποιητικόν, ἐν οὐδενὶ τῶν εἰρημέ-
νων ἐστὶν ἀπλῶς, πλὴν τῶν συνιέντων, καὶ
ἑαυτοὺς διὰ τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀξίους
ποιησαμένων τῆς αὐτοῦ θεωτικῆς ἐνοικήσε-
ως· πᾶς γὰρ μὴ ποιῶν τὰ θεῖα θελήματα
καὶ πιστὸς ἢ, ἀσύνητον ἔχει τὴν καρδίαν,
ὡς πονηρῶν λογισμῶν ἐργαστήριον, καὶ τὸ
σῶμα κατάχρεων ἀμαρτίαις, ὡς διαπαντὸς
μολυσμοῖς παθῶν ἐνεχόμενον.

οδ'. Ὁ τῆς σωτηρίας ὁρεγόμενος πάντων ἀν-
θρώπων Θεός, καὶ πεινῶν αὐτῶν τὴν ἐκ-
θέωσιν, τὴν τούτων οἴησιν ὡς τὴν ἄκαρπον
ἀναξηραίνει συκῆν, ὅπως τοῦ δοκεῖν εἶναι
δίκαιοι, τὸ εἶναι μᾶλλον προκρίναντες. τὸν
μὲν καθ' ὑπόκρισιν τῆς ἠθικῆς ἐπιδείξεως
ἐκδυσάμενοι χιτῶνα, τὸν ἐνάρετον δὲ, κα-
θῶς ὁ θεὸς βούλεται λόγος, ἀνοθεύτως
μετελθόντες βίον, εὐσεβῶς τὴν ζωὴν διε-
νέγκωσι, Θεῶ μᾶλλον τῆς ψυχῆς τὴν διά-
θεσιν, ἢ τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἐκτὸς ἐπι-
δεικνύμενοι περὶ τὰ ἥθη σχηματισμόν.

οε'. Ἐτερός ἐστὶν ὁ τοῦ ποιεῖν, καὶ ἕτερος
ὁ τοῦ πάσχειν λόγος· καὶ ὁ μὲν τοῦ ποιεῖν
λόγος ἐστίν, ἡ φυσικὴ πρὸς ἀρετῶν ἐνέρ-
γειαν δύναμις· ὁ δὲ τοῦ πάσχειν, ἡ χάρις
τῶν ὑπὲρ φύσιν, ἡ σύμβασις τῶν παρὰ
φύσιν· ὡς γὰρ τοῦ ὑπερόντος φυσικὴν οὐκ
ἔχομεν δύναμιν, οὕτως τοῦ μὴ ὄντος ἔχο-
μεν φύσει τὴν δύναμιν· πάσχομεν οὖν ὡς
ὑπὲρ φύσιν οὕταν κατὰ χάριν, ἀλλ' οὐ
ποιοῦμεν τὴν θέωσιν· οὐ γὰρ ἔχομεν φύσει
δεκτικὴν τῆς θεώσεως δύναμιν· καὶ πάσχο-
μεν πάλιν ὡς παρὰ φύσιν, γνώμη κατὰ
σύμβασιν τὴν κακίαν· οὐ γὰρ ἔχομεν πρὸς
γένεσιν κακίας φυσικὴν δύναμιν· ποιοῦμεν
οὖν ἐνταῦθα φύσει ὄντες τὰς ἀρετὰς, πρὸς
τὸ ταύτας ποιεῖν ἔχοντας φυσικὴν τὴν δύ-
ναμιν· πάσχομεν δὲ κατὰ τὸ μέλλον τὴν
θέωσιν, τὴν πρὸς τὸ παθεῖν ταύτην κατὰ
δωρεὰν χάριν δεχόμενοι.

ος'. Ποιοῦμεν ἡμεῖς, ἐφ' ὅσον τὴν τε τῶν

ἀρετῶν ποιητικὴν φύσει λογικὴν ἔχομεν
δύναμιν ἐνεργουμένην· καὶ τὴν πάσης γνώ-
σεως δεκτικὴν νοεράν ἀσχέτως δύναμιν, πᾶ-
σαν τῶν ὄντων καὶ γινωσκόμενων φύσιν
διαβαίνουσαν, καὶ πάντας κατόπιν ἑαυτῆς
τοὺς αἰῶνας ποιουμένην· πάσχομεν δὲ, ἡ-
νίκα τῶν ἐξ ὄντων τοὺς λόγους τελείως
περάσαντες, εἰς τὴν τῶν ὄντων ἀγνώστως
ἔλθωμεν αἰτίαν, καὶ συγκαταπαύσωμεν τοῖς
φύσει πεπερασμένοις τὰς οἰκείας δυνάμεις
ἐκεῖνο γινόμενοι, ὅπερ τῆς κατὰ φύσιν ду-
νάμεως οὐδαμῶς ὑπάρχει κατόρθωμα· ἐπει-
δὴ τοῦ ὑπὲρ φύσιν, ἡ φύσις καταληπτικὴν
οὐ κέκτηται δύναμιν· θεώσεως γὰρ οὐδὲν
γενητὸν κατὰ φύσιν ἐστὶ ποιητικόν, ἐπειδὴ
μηδὲ Θεοῦ καταληπτικόν· μόνως γὰρ τῆς
θείας χάριτος ἴδιον τοῦτο πέφυκεν εἶναι, τὸ
ἀναλόγως τοῖς οὐσι χαρίζεσθαι θέωσιν· τῆς
λαμπρυνούσης τὴν φύσιν τῷ ὑπὲρ φύσιν φω-
τί, καὶ τῶν οἰκείων ὄρων αὐτὴν ὑπεράνω
κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόξης ποιουμένης.

Τὰς ἀρετὰς ποιοῦντες, μετὰ τὴν δε παυόμεθα τὴν ζωὴν· τὴν δὲ κατὰ χάριν ὑπὲρ αὐτῶν, οὐ παυόμεθα πάσχοντες θέωσιν· τὸ γὰρ ὑπὲρ φύσιν πάθος, ἀόριστον, ὅτι καὶ δραστικόν· τὸ δὲ παρὰ φύσιν, ἀνύπαρκτον, καὶ ἀδρανές.

Τῶν θείων ἀγαθῶν, τύποι, οἳ τε κατ' ἀρετὴν τρόποι, καὶ οἳ τῶν ὄντων λόγοι· οἷς Θεὸς διὰ παντὸς ἄνθρωπος γίνεται· ὡς μὲν σῶμα, τοὺς τρόπους ἔχων τῶν ἀρετῶν· ὡς δὲ ψυχὴν, τοὺς ἐν πνεύματι λόγους τῆς γνώσεως, οἷς τοὺς ἀξίους θεοποιεῖ· χαρακτηριστὰς ἀρετῆς ἐνυπόστατον, καὶ ἀπλανοῦς γνώσεως ἐνούσιον χαριζόμενος ὑπαρξίν.

Ὁ πιστός, κατὰ τὸν Ἅγιον Πέτρον, καὶ πρακτικὸς νοῦς, ὑπὸ Ἡρώδου κρατούμενος τοῦ δερματίνου νόμου, δερματίνος γὰρ ὁ Ἡρώδης ἐρμηνεύεται, ὅπερ ἐστὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, ὑπὸ δύο συγκλείεται φυλακᾶς, καὶ μίαν πύλην σιδηρᾶν, πολεμούμενος ἔκτε τῆς τῶν παθῶν ἐνεργείας, καὶ ἐκ τῆς κατὰ διάνοιαν ἐπὶ τοῖς πάθεσι συγκαταθέσεως· ἄς τινὰς καθάπερ φυλακᾶς, ἡγουν εἰρηκτὰς, διὰ τοῦ λόγου τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, ὡς δι' ἀγγέλου διαπεράσας, ἔρχεται ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν· τὴν πρὸς τὰ αἰσθητὰ λέγω τῶν αἰσθήσεων, σερράν, καὶ ἀπότομον, καὶ δυσκαταμάχτητον σχέσιν· ἦν ὁ τῆς φυσικῆς ἐν πνεύματι θεωρίας διανοίγων λόγος, αὐτομάτην πρὸς τὰ συγγενῆ

νοητὰ λοιπὸν ἀφόβως τὸν νοῦν παραπέμπει τῆς Ἡρώδου μανίας ἐλεύθερον.

π'. Ὁ διάβολος, καὶ ἐχθρὸς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκδικητῆς· ἐχθρὸς μὲν, ὅταν ὡς μισῶν αὐτόν, δοκεῖ πῶς τὸν δλέθριον κεκτῆσθαι πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, τοῖς τῶν ἐκουσίων παθῶν τρόποις διὰ τῆς ἡδονῆς πείθων ἡμῶν τὴν προαίρεσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν προκρίνειν τὰ πρόσκαιρα· δι' ὧν κλέπτων ὄλην τῆς ψυχῆς τὴν ἔφεσιν, τῆς θείας παντελῶς ἀγάπης ἡμᾶς ἀφίστησιν, ἐκουσίους ἐχθροὺς ποιῶν τοῦ ποιήσαντος· ἐκδικητῆς δέ, ὅταν γυμνώσας τὸ πρὸς ἡμᾶς μῖσος, ὡς ἤδη γενομένους αὐτῷ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὑποχειρίους, ἐξαιτεῖται τὴν καθ' ἡμῶν τιμωρίαν. οὐδὲν γὰρ οὕτω φίλον τῷ διαβόλῳ καθέστηκεν, ὡς ἄνθρωπος τιμωρούμενος. τοῦτο δὲ συγχωρηθεὶς, τὰς ἐπαλλήλους ἐπινοῶν τῶν ἀκουσίων παθῶν ἐπαγωγὰς, λαίλαπος δίκην ἀπεινώως ἐπιφέρεται τοῖς καθ' ὧν ἐκομίσαστο συγχωρήσει Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν, οὐ τὸ πρόσταγμα τὸ θεῖον ἐκπληρῶσαι βουλόμενος, ἀλλὰ τὸ οἰκεῖον τοῦ καθ' ἡμῶν μίσους διαθρέψαι πάθος ἐπιθυμῶν· ἵνα τῷ πολλῷ βάρει τῶν ὀδυνηρῶν συμφορῶν, ἡ ψυχὴ δι' ἀτονίαν ὀκλάσασα, τῆς θείας ἐλπίδος ἑαυτῆς περικόψη τὴν δύναμιν, ἀντινοουθεσίας, ἀθεΐας αἰτίαν ποιουμένη τὴν τῶν ἀλγεινῶν συμβαινόντων ἐπαγωγὴν.

πα'. Ὅταν οἱ τὴν πρακτικὴν ἕξιν, καὶ τὴν θεωρητικὴν ἐπιστήμην ἀπειληφότες, πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ταύτας μετέρχωνται δόξαν, ἤθη μὲν ἀρετῶν τῷ φαινομένῳ τρόπῳ σκιαγραφοῦντες· λόγους δὲ σοφίας καὶ γνώσεως μόνον λαλοῦντες· δίχα τῶν κατὰ δικαιοσύνην ἔργων καὶ τὸν ὡς ἐπ' ἀρετῆ καὶ γνώσει τοῖς ἄλλοις ἐπιδείκνυνται τύπον, εἰκότως πρέπουσι παραδίδονται πόνους, διὰ τοῦ πάσχειν, τὴν ἀγνωθεϊσαν αὐτοῖς ἐκ τῆς ματαιίας οἰήσεως ταπεινοφροσύνην μεταμανθάνοντες.

πβ'. Ἐκαστος τῶν δαιμόνων κατὰ τὴν ἐνδιαθέτως ὑποκειμένην ἐπιτηδειότητα, πρὸς τὴν δε, ἢ τὴν δε τῶν πειρασμῶν τὴν ἐπαγωγὴν τυγχάνει, λειτουργῶν. ἄλλος γὰρ ἄλλης ἐστὶ ποιητικὸς κακίας, καὶ ἄλλος ἄλλου σαφῶς ἐστὶ μιαιώτερος, καὶ πρὸς τὸδε μᾶλλον τῆς κακίας τὸ εἶδος ἐπιτηδειότερος.

πγ'. Ἄνευ τῆς θείας συγχωρήσεως, οὐδὲ αὐτοὶ οἱ δαίμονες κατ' οὐδὲν ὑπουργεῖν δύνανται τῷ διαβόλῳ. οἶδε γὰρ αὐτὸς ὁ Θεὸς

ὅπως μετὰ τῆς δεούσης φιλανθρώπου καὶ ἀγαθῆς προνοίας συγχωρεῖ τῷ διαβόλῳ διὰ τῶν αὐτοῦ ὑπουργῶν, διαφόρους ποιεῖσθαι τιμωρίας καὶ δηλοῖ τοῦτο σαφῶς ἢ περὶ τοῦ Ἰωβ συγγραφῆ, μὴ δυνάμενον τῷ Ἰωβ παντελῶς προσπελάσαι τὸν διάβολον ἀναγραφομένη, δίχα τοῦ θεοῦ βουλήματος.

Ἐνυπόστατος πίστις ἐστίν, ἡ ἐναργῆς καὶ ἐμπρακτος· καθ' ἣν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐν τοῖς πρακτικοῖς δείκνυται, ταῖς ἐντολαῖς σωματούμενος, δι' ὧν ὡς λόγος πρὸς τὸν ἐν ᾧ κατὰ φύσιν ἐστίν, ἀνάγει Πατέρα τοὺς πράττοντας.

Ζωῆς μετάθεσιν, καὶ λατρείαν ἀγγελικὴν, καὶ πρὸς σῶμα ψυχῆς ἐκούσιον ἀλλοτριῶσιν, καὶ τῆς ἐν πνεύματι θείας μεταποιήσεως γένεσιν, τὸ τῆς νέας διαθήκης καταγγέλλει μυστήριον. πνευματικὴν δὲ περιτομὴν ὁ λόγος οἶδε καλεῖν, τὴν τῆς ἐμπαθοῦς σχέσεως πρὸς σῶμα τῆς ψυχῆς ἐκτομὴν.

Ἀγαθὸς ὑπάρχων ὁ Θεός, καὶ θέλων ἡμῶν ἐκτίλει παντελῶς τὸ τῆς κακίας σπέρμα, τὴν ἡδονὴν, τὴν τὸν νοῦν τῆς θείας ἀποσυλήσασαν ἀγάπης, συγχωρεῖ τῷ διαβόλῳ πόνους ἡμῖν καὶ τιμωρίας ἐπαγαγεῖν. κατὰ ταυτὸν καὶ τῆς προλαβούσης ἡδονῆς τὸν ἰόν, διὰ τῶν πόνων τῆς ψυχῆς ἀποξέων, καὶ πρὸς τὰ παρόντα καὶ μόνην τὴν αἰσθησιν σαίνοντα, μῖσος ἡμῖν καὶ τελείαν ἀποδιάθεσιν, ὡς μηδὲν τιμωρίας πλέον εἰς * κέρδος κεκτημένα κατὰ τὴν χρῆσιν ἐμποιῆσαι βουλόμενος, καὶ τὴν ἐκεῖνου τιμωρὸν δύναμιν καὶ μιτάνθρωπον, τῆς πρὸς ἀρετὴν ἐπαναγωγῆς περιστατικὴν αἰτίαν ποιήσασθαι τῶν αὐτῆς ἐκουσίως ἀπολισθησάντων.

Πρέπον ἐστὶ καὶ δίκαιο· ὑπὸ τοῦ διαβόλου κολάζεσθαι τοὺς τὰς αὐτοῦ πονηρὰς ὑποθήκας τῶν ἐκουσίων ἁμαρτημάτων ἡδέως δεξαμένους. καὶ γὰρ καὶ ἡδονῆς ἐστὶ διὰ τῶν ἐκουσίων παθῶν σπορεύς ὁ διάβολος, καὶ ὀδύνης διὰ τῶν ἀκουσίων ἐπαγωγεύς.

Ὁ θεωρητικὸς νοῦς καὶ γνωστικὸς, πρὸς τιμωρίαν ἐκδίδεται διὰ τοῦτο πολλακίς τῷ διαβόλῳ, πόνους αὐτῷ δικαίως ἐπάγοντι καὶ συμφορὰς, ἵνα μάθη πάσχων περὶ καρτερίας μᾶλλον, καὶ πονῶν ὑπομονῆς φιλοσοφεῖν, ἢ διακενῆς τοῖς οὐκ οὔσιν ὑπερηφάνως ἐμματαιάζειν.

Ὁ πάσχων ὑπὲρ θείας ἐντολῆς παραβαθείσης, ἐὰν ἐπιγνῶ τῆς ἰωμένης αὐτὸν θείας προνοίας τὸν λόγον, τὴν τε συμφορὰν εὐχριστῶς δέχεται χαίρων, καὶ τὴν ὑπὲρ ἧς

πδ'.

πε'.

* ἴσως
εἰς τὸ

πς'.

πζ'.

πη'.

παιδεύεται διορθῶται πλημμέλειαν ὁ δὲ ταύτης ἀναισθητῶν τῆς λατρείας, τῆς τε δοθείσης ἐνδίκως ἀπάγεται χάριτος, καὶ τῆ συγχύσει τῶν παθῶν παραδίδεται, πρὸς τὴν πράξιν ἔλθειν καταλιμπανόμενος, ὧν ἐνδιαθέτως εἶχε τὴν ἔφεσιν.

ψ'. Πᾶς ἀνεχόμενος ἐκουσίως ἐκ τῆς τῶν αὐτῶ πεπραγμένων συναισθήσεως, δέξασθαι τὰς ἐπιπόνους τῶν ἀκουσίων ἐπιφορὰς πειρασμῶν, μετὰ τῆς δεούσης εὐχαριστίας, οὐκ ἐξοικίζεται τῆς κατ' ἀρετὴν ἐξέως τε καὶ χάριτος, ὡς ὑπελθὼν ἐκουσίως τὸν ζυγὸν Βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ ὡς χρέος ἀποτινύς, τὰς τῶν βασάνων ἐπιφορὰς καταδεχόμενος· ἀλλ' ἐν αὐταῖς μένων, τελει, τῷ μὲν Βασιλεῖ Βαβυλῶνος, τοὺς ἐκ τοῦ παθητικοῦ τῆς φύσεως βίαιους πόνους καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς κατὰ διάνοιαν ὡς ὀφειλέτης αὐτῶν, διὰ τὰς προλαβούσας πλημμελείας, συγκατάθεσιν· τῷ δὲ Θεῷ προσφέρων διὰ τῆς λατρείας ἀληθινῆς, τῆς ταπεινῆς διαθέσεως λέγω, τὴν τῶν παρημελημένων διόρθωσιν.

ψα'. Ὁ τὴν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πρὸς διόρθωσιν ἐπαγομένην αὐτῷ διὰ τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν συμφορὰν, εὐχαρίστως μὴ καταδεχόμενος, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ δοκεῖν δίκαιος εἶναι, μεταγνοῦς, οὐκ ἀποτιθέμενος ὀησιν, ὡς τοῖς θεοῖς τῶν δικαίων κριμάτων ἀντιπίπτων θεσπίσμασι, καὶ μὴ καταδεχόμενος ἐκουσίως ὑπὸ τὸν ζυγὸν γενέσθαι τοῦ Βασιλέως Βαβυλῶνος, κατὰ τὴν θεῖαν διαταγὴν, εἰς αἰχμαλωσίαν παραδίδεται· καὶ κλοιοῦς, καὶ δεσμά, καὶ λοιμὸν, καὶ θάνατον, καὶ μάχαιραν, καὶ τῆς ἰδίας παντελῶς ἀποικίζεται γῆς. πάντα γὰρ ταῦτα, καὶ τούτων πλείονα, ὁ τῆς κατ' ἀρετὴν καὶ γῶσιν ὡς ἰδίας γῆς ἐξοικιζόμενος ἐξέως πάσχει· διὰ τὸ μὴ θέλειν αὐτὸν ἐξ ὑπερηφανίας, καὶ ματαίας οἰήσεως τὰς ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησεν ἐκτινύς δίκας, ἐν θλίψεσιν εὐδοκῆσαι, καὶ ἀνάγκαις, καὶ στενοχωρίαις, κατὰ τὸν θεόν Ἀπόστολον. ἦδει γὰρ ὁ μέγας Ἀπόστολος φυλακτικὴν τῶν θείων κατὰ ψυχὴν θησαυρῶν ὑπάρχουσαν, τὴν ἐκτὸς περὶ τὸ σῶμα συνισταμένην διὰ τῶν πόνων ταπεινώσιν· καὶ διὰ τοῦτο στέργων ὑπέμεινε, καὶ δι' ἑαυτόν, καὶ τοὺς, οἷς ἀρετῆς καὶ πίστεως προέκειτο τύπος, ἵνα κἄν ὡς ὑπεύθυνοι πάσχωσι κατὰ τὸν ἐπιτιμηθέντα Κορίνθιον, εἰς παρηγορίαν ἔχωσι καὶ ὑπομονῆς μίμησιν τὸν ἀνευθύνως πάσχοντα.

Ὁ μὴ τοῖς σχήμασι τῶν ὁρατῶν ἐναπομένως διὰ τὴν αἰσθησιν, ἀλλὰ κατὰ νοῦν τοὺς λόγους αὐτῶν ἀναζητῶν ὡς νοητῶν τύπους, ἢ λόγους αἰσθητῶν θεώμενος κτισμάτων, οὐδὲν ἀκάθαρτον εἶναι τῶν ὁρωμένων διδάσκεται. πάντα γὰρ φύσει καλὰ λίαν καθέστηκεν.

Ὁ τῇ κινήσει τῶν αἰσθητῶν μὴ συναλλοιούμενος, ἀκίβδηλον τὴν τῶν ἀρετῶν μέτεργεται πράξιν· ὁ δὲ τοῖς αὐτῶν σχήμασι μὴ διατυπώσας τὸν νοῦν, τὴν ἀληθῆ τῶν ὄντων ἀπέληψε δόξαν. ὁ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων τῇ διανοίᾳ παραδραμῶν, ὡς ἄριστος θεολόγος, μετὰ ταύτην ἀγνώστως τῇ μονάδι προτέβαλε.

Πᾶς θεωρητικὸς νοῦς, ἔχων τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστὶ ρῆμα Θεοῦ, ἐν ἑαυτῷ τῆς φαινομένης κτίσεως ἀποκτείνας τὴν κίνησιν, κατάρθρωσεν ἀρετὴν. καὶ τῶν αἰσθητῶν χημάτων ἑαυτοῦ τὴν φαντασίαν ἀποτεμών, τὴν ἐν τοῖς λόγοις τῶν ὄντων εὐρεν ἀλήθειαν, καθ' ἣν ἡ φυσικὴ θεωρία συνέστηκε. καὶ τῆς οὐσίας τῶν ὄντων ὑπεράνω γενόμενος, τὸν τῆς θείας καὶ ἀνάρχου μονάδος δέχεται φωτισμόν, καθ' ὃν τῆς ἀληθοῦς θεολογίας συνέστηκε τὸ μυστήριον.

Ἐκάστῳ κατὰ τὴν ὑποκειμένην αὐτῷ περὶ Θεοῦ δόξαν, ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται· τοῖς μὲν κατ' ἔφεσιν τὴν ὕλικήν περάσασιν σύνθεσιν, καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἰσοδυναμούσας ἀλλήλαις κεκτημένοις κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀεικίνησιν περὶ Θεόν, ὡς μονὰς ἐκφαίνεται, καὶ τριάς, ἵνα καὶ τὴν οἰκείαν ὑπαρξιν παραδείξῃ, καὶ τὸν αὐτῆς τρόπον μυστικῶς ἐκδιδάξῃ· τοῖς δὲ περὶ μόνην τὴν ὕλικήν σύνθεσιν ἔχουσι κινουμένην τὴν ἔφεσιν, καὶ ἀλλήλαις ἀσυνδέτους τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις κεκτημένοις, οὐχ ὡς ἐστίν, ἀλλ' ὡς εἰσὶν ἐμφανίζεται, δεικνύς ὅτι τῆς ὕλικῆς δυάδος ἀμφοῖν ἐπελάβοντο ταῖς χεροῖν· καθ' ἣν ὁ σωματικὸς, ὡς ἐξ ὕλης καὶ εἶδους συνέστηκε κόσμος.

Ὁ θεὸς Ἀπόστολος, τὰς διαφορὰς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χαρίσματα λέγει διάφορα, ὑφ' ἐνὸς δηλονότι καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργούμενα Πνεύματος. εἰ τοίνυν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν ἐκάστῳ πίστεως δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ μεταχῆ τοῦ τοιοῦδε χαρίσματος, ἕκαστος τῶν πιστῶν δηλονότι κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, καὶ τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ

ψδ'

ψγ'

ψδ'

ψε'

ψε'

κατὰ ψυχὴν διαθέσεως. συμμετρημένην δέχεται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν, χαριζομένην αὐτῷ τῆς δεῖ τῆς δετῆς ἐντολῆς τὴν ἀρμόζουσαν πρὸς ἐνέργειαν ἔξιν.

ηζ'. Ὡσπερ ὁ μὲν, λαμβάνει λόγον σοφίας· ὁ δὲ, λόγον γνώσεως· ἕτερος δὲ, πίστεως· καὶ ἄλλος, ἄλλο τι τῶν ἀπρηθιμμένων τῷ μεγάλῳ Ἀποστόλῳ χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος· οὕτως, ὁ μὲν δέχεται διὰ τοῦ Πνεύματος χάρισμα τῆς τελείας, καὶ ἀμέσου πρὸς Θεόν, καὶ μηδὲν ἐχούσης ὑλικὸν ἀγάπης, κατὰ ἀναλογίαν τῆς πίστεως. ἕτερος δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος, τῆς τελείας ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον χάρισμα· ἄλλος δὲ, ἄλλο τι, κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ὡς ἔφην, ἔχοντος ἐκάστου ἐνεργούμενον τὸ οἰκεῖον χάρισμα· πᾶσαν γὰρ ἐντολῆς ἔξιν ἐνεργουμένην, Πνεύματος εἶναι χάρισμα λέγει.

ηθ'. Τὸ τοῦ Κυρίου Βάπτισμά ἐστιν, ἡ παντελής πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον τῆς προ-

αἰρέσεως ἡμῶν νέκρωσις· τὸ δὲ ποτήριον, καὶ αὐτῆς ἡμῶν τῆς παρουσίας ζωῆς ὑπὲρ ἀληθείας καθέστηκεν ἄρνησις.

Τὸ τοῦ Κυρίου Βάπτισμα, τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς κατὰ πρόθεσιν ἐκουσίων καὶ ἡμετέρων πόνων, τύπος ὑπάρχει δι' ὧν τὰς κατὰ συνείδησιν ἀπορρῦπτοντες κηλίδας, τὸν πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς προαιρέσεως ἐκούσιον καταδεχόμεθα θάνατον· τὸ δὲ ποτήριον, τῶν ἐκ περιστάσεως κατὰ προαίρεσιν ἐπανισταμένων ἡμῖν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκουσίων πειρασμῶν τύπος ἐστὶ· δι' ὧν καὶ αὐτῆς προκρίνοντες τὸν θεῖον πόθον τῆς φύσεως, ἐκόντες τὸν περιστατικὸν ὑπερχόμεθα τῆς φύσεως θάνατον.

Ταύτην ἔχει τὴν διαφορὰν τὸ Βάπτισμα πρὸς τὸ ποτήριον· ὅτι, τὸ μὲν Βάπτισμα, ὑπὲρ ἀρετῆς πρὸς τὰ ἡδέα τοῦ βίου νεκρὰν ἐργάζεται τὴν προαίρεσιν· τὸ δὲ ποτήριον, τὴν ἀλήθειαν καὶ αὐτῆς προκρίνειν τῆς φύσεως τοὺς εὐσεβεῖς.*

ηθ'.

ρ'.

* ἴσως ποιεῖ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

α'. Πρώτερον τοῦ Βαπτίσματος ἔθετο τὸ ποτήριον, ὅτι διὰ τὴν ἀλήθειαν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἀρετὴν ἡ ἀλήθεια· ὅθεν ὁ διὰ τὴν ἀλήθειαν πράττων τὴν ἀρετὴν, κενοδοξίας οὐ τιτρώσκειται βέλεσιν· ὁ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἀρετῆς ἔνεκεν ἐπιτηδεύων, σύνοικον ἔχει τῆς κενοδοξίας τὴν οἴησιν.

β'. Ἀλήθειαν μὲν εἶναι λέγει, τὴν θεῖαν γνῶσιν· ἀρετὴν δὲ, τοὺς ὑπὲρ ἀληθείας τῶν ἐπιμεμένων αὐτῆς ἀγῶνας. ὁ τοίνυν γνώσεως ἔνεκεν, ἀρετῆς ὑπομένων πόνους, οὐ κενοδοξεῖ, γινώσκων ἀπερληπτον εἶναι φύσει τοῖς πόνουσι τὴν ἀλήθειαν. τοῖς δευτέροις γὰρ οὐ περιγράφεται φύσει τὸ πρῶτον· ὁ δὲ, τὴν γνῶσιν, διὰ τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς * ἀγῶνας ἐπιτηδεύων, πάντως κενοδόξος, ὡς εἰληφέναι δοκῶν τοὺς στεφάνους πρὸ τῶν ἰδρώτων οὐκ εἰδὼς ὅτι διὰ τοὺς στεφάνους οἱ πόνοι, ἀλλ' οὐ διὰ τοὺς πόνους οἱ στέφανοι. φύσει γὰρ ἀμελέτητον πᾶσα καθέστηκε μέθοδος,

τοῦ δι' ὃ πέφυκεν, ἐξανουθέντος, ἢ ἀνουσθῆναι δόξαντος.

Ὁ μόνον τῆς γνώσεως τὴν μορφήν, ὅπερ ἐστὶν ὁ ψιλὸς λόγος, καὶ ὁ τὴν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς, ὅπερ ἐστὶν τὸ ψιλὸν ἦθος ἐπιτηδεύων, Ἰουδαῖός ἐστι καὶ αὐτός, ἀληθείας τύποις φυσιούμενος.

Ὁ πᾶσαν τὴν φαινομένην τοῦ νόμου λατρείαν μὴ κατ' αἰσθησιν ὄρων, ἀλλὰ κατὰ νοῦν ἐφόδοις ἕκαστον τῶν ὀρωμένων συμβόλων διασκοπήσας, τὸν ἐν ἕκαστῳ κεκρυμμένον θεοτελετῆ λόγον ἐκδιδασκόμενος, ἐν τῷ νόμῳ τὸν Θεὸν εὕρισκει, καλῶς ψηλαφῶν διὰ τῆς νοεραῆς δυνάμεως, ὡς ἐν φορυτῷ, τῇ ὕλῃ τῶν νομικῶν διατάξεων, εἰπου κεκρυμμένον εὖροι τῇ σαρκὶ τοῦ νόμου, τὸν τὴν αἰσθησιν διαφεύγοντα παντελῶς μαργαρίτην λόγον.

Καὶ ὁ τὴν φύσιν δὲ τῶν ὀρωμένων μὴ τῇ αἰσθήσει μόνῃ περιγράφων, ἀλλὰ κατὰ

γ'.

δ'.

ε'.

* ἴσ. ἀρετᾶς.

νοῦν σοφῶς τὸν ἐκάστῳ κτίσματι λόγον ἐρευνώμενος, εὐρίσκει Θεόν, ἀπὸ τῆς προβεβλημένης τῶν ὄντων μεγαλουργίας, τὴν αὐτῶν τῶν ὄντων διδασκόμενος αἰτίαν.

ε'. Ἐπειδὴ τοίνυν ἴδιον τοῦ ψηλαφῶντος ἡ διάκρισις ἐστίν· ὁ τὰ νομικὰ σύμβολα γνωστικῶς ἐπερχόμενος, καὶ τὴν φαινομένην τῶν ὄντων φύσιν ἐπιστημονικῶς θεώμενος, διακρίνων τὴν Γραφήν, καὶ τὴν κτίσιν, καὶ ἑαυτὸν τὴν μὲν γραφήν, εἰς γράμμα καὶ πνεῦμα· τὴν δὲ κτίσιν, εἰς λόγον καὶ ἐπιφάνειαν· ἑαυτὸν δὲ, εἰς νοῦν, καὶ αἴσθησιν· καὶ τῆς μὲν γραφῆς, τὸ πνεῦμα· τῆς δὲ κτίσεως, τὸν λόγον· ἑαυτοῦ δὲ, τὸν νοῦν λαβῶν, καὶ ἀλλήλοις ἀλύτως ἐνώσας, εὖρε Θεόν· ὡς ἐπιγνοὺς καθὼς δεῖ, καὶ δυνατόν ἐστι, τὸν Θεόν, τὸν ἐν νῶ, καὶ Λόγον, καὶ Πνεύματι· πάντων τῶν πλανώντων καὶ εἰς μυρίας δόξας κατασυχρόντων ἀπαλλαγείς, λέγω δὲ γράμματος, καὶ ἐπιφανείας, καὶ αἰσθήσεως, ἐν οἷς ἡ διάφορος ὑπάρχει * ποσότητος· καὶ τῆς μονάδος ἀντίθετος. εἰ δὲ τὸ γράμμα τοῦ νόμου, καὶ τὴν τῶν ὄντων ἐπιφάνειαν, καὶ τὴν οἰκειαν αἰσθησιν ἀλλήλοις τις προσπλέξας συμφύρει, τυφλός ἐστι μυωπάζων, τὴν τῆς αἰτίας τῶν ὄντων ἀγνωσίαν νοσῶν.

* Ἰσ. πο-
σότητος·
ἢ ἡδία
φορὰ
ποσό-
τητος

ζ'. Ὁ θεὸς καὶ μέγας Ἀπόστολος, τί ἐστι πίστις ὀρίζων, φησί, πίστις ἐστίν ἐλπιζόμενων ὑποστάσις, καὶ πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων· εἰ δὲ τις καὶ ἐνδιάθετον αὐτὴν ἀγαθὸν ὀρίζαιτο, ἢ γνῶσιν ἀληθῆ τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἀποδεικτικὴν, τῆς ἀληθείας οὐ διήμαρτεν.

η'. Ἡ πίστις, δυνάμις ἐστὶ σχετικὴ, ἢ σχέσις δραστηκὴ τῆς ὑπὲρ φύσιν ἀμέσου τοῦ πιστευόμενου πρὸς τὸν πιστευόμενον Θεόν, τελείας ἐνώσεως.

θ'. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς ὑπάρχων καὶ σώματος, δυσὶ σαλεύεται νόμοις, σὰρκός λέγω καὶ Πνεύματος. καὶ ὁ μὲν τῆς σὰρκός νόμος, κατὰ τὴν αἰσθησιν· ὁ δὲ τοῦ Πνεύματος, κατὰ τὸν νοῦν κέκτηται τὴν ἐνέργειαν. καὶ ὁ μὲν τῆς σὰρκός, τῇ ὕλη συνδεῖν πέφυκε κατὰ τὴν αἰσθησιν ἐνεργούμενος· ὁ δὲ τοῦ Πνεύματος κατὰ νοῦν ἐνεργούμενος, πρὸς τὸν Θεὸν ἀμέσως ποιεῖται τὴν ἔνωσιν. εἰκότως ὁ μὴ διακριθεὶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τουτέστιν ἐν τῷ νοῖ μὴ διακρίνας, ἤγουν διατεμῶν τὴν διὰ πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν γεγεννημένην ἄμεσον ἔνωσιν, ὡς ἀπαθής, μᾶλλον δὲ Θεὸς ἤδη διὰ τῆς

πίστεως τῇ ἐνώσει γεγεννημένος, ἐρεῖ τῷ ὄρει τούτῳ μεταβῆναι, καὶ μεταβήσεται· δεικτικῶς διὰ τοῦ τοῦτο φάναι, τὸ φρόνημα καὶ τὸν νόμον δηλοῦν τῆς σαρκός. τὸν βαρὺν ὄντως καὶ δυσμετακίνητον, καὶ ὄσον πρὸς δύνάμιν φυσικὴν, παντελῶς ἀκίνητον, καὶ ἀσάλευτον.

Τοσοῦτον ἐρρίζωται τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς αἰσθήσεως ἢ τῆς ἀλογίας δυνάμεις, ὥστε τοὺς πολλοὺς μὴδ' ἄλλο τι νομίζειν εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἢ σάρκα, δύνάμιν πρὸς ἀπολαυσιν τῆς παρούσης ζωῆς τὴν αἰσθησιν ἔχουσαν.

Πάντα, φησί, δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, καὶ μὴ διακρινομένῳ, τουτέστι μὴ διαιρουμένῳ τῆς κατὰ νοῦν διὰ πίστεως γεγεννημένης αὐτῷ πρὸς τὸν Θεὸν ἐνώσεως, διὰ τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν αἰσθησιν σχέσιν· ὅσα κόσμου καὶ σαρκός τὸν νοῦν ἄλλοτριῶ· Θεῷ δὲ προσοικειῶ, τετελειωμένον τοῖς κατορθώμασι. τοῦτο γὰρ προσυπακουστέον τῷ πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.

Ἡ πίστις ἀναπόδεικτος γνῶσις ἐστίν· εἰ δὲ γνῶσις ἐστίν ἀναπόδεικτος, ἄρα σχέσις ἐστίν ὑπὲρ φύσιν ἢ πίστις, δι' ἧς ἀγνώστως, ἀλλ' οὐκ ἀποδεικτικῶς ἐνούμεθα τῷ Θεῷ κατὰ τὴν ὑπὲρ νόησιν ἔνωσιν.

Τὴν ἄμεσον λαβῶν ἔνωσιν πρὸς τὸν Θεὸν ὁ νοῦς, τὴν τοῦ νοεῖν καὶ νοεῖσθαι παντελῶς δύνάμιν ἔχει σχολάζουσαν· ὀπηνίκα γοῦν ταύτην λύση, νοήσας τί τῶν μετὰ Θεόν, διεκρίθη, τεμῶν τὴν ὑπὲρ νόησιν ἔνωσιν, καθ' ἣν ἕως ἐστὶ τῷ Θεῷ συνημμένος, ὡς ὑπὲρ φύσιν, καὶ τῇ μεθέξει Θεὸς γεγεννημένος, καθάπερ ὄρος ἀκίνητον, ἑαυτοῦ τὸν τῆς φύσεως μετατίθησι νόμον.

Ὁ πρὸς εὐσέβειαν εἰσαγόμενος, περὶ τῶν ἔργων διδασκόμενος τῆς δικαιοσύνης, τὴν πρᾶξιν μόνον ἐπιτελεῖ μετὰ πάσης ὑπακοῆς, καὶ πίστεως, καθάπερ σάρκας ἐσθίων τῶν ἀρετῶν τὰ φαινόμενα, τὴν ἠθικὴν δηλονότι παιδαγωγίαν· τοὺς δὲ τῶν ἐντολῶν λόγους, ἐν οἷς ἡ τῶν τελείων ὑπάρχει γνῶσις, τῷ Θεῷ παραχωρεῖ διὰ τῆς πίστεως, μὴ δυνάμενος συνεπεκταθῆναι τέως τῷ μήκει τῆς πίστεως.

Ὁ τέλειος, οὐ μόνον τὴν τῶν εἰσαγομένων τάξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν προκοπτόντων διαδραμῶν, οὐκ ἀγνοεῖ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατ' ἐντολὴν γινομένων τοὺς λόγους, ἀλλ' ἐκεῖνους πνεύματι πρῶτον διαπιῶν, πᾶσαν ἐσθίει διὰ τῶν ἔργων τὴν σάρκα τῶν ἀρε-

ι'.

ια'.

ιβ'.

ιγ'.

ιδ'.

ιε'.

τῶν, πρὸς τὴν κατὰ νοῦν γνῶσιν ἀναβιβά-
ζων, τὴν τῶν γινομένων κατ' αἰσθησιν
κίνησιν.

15'. Ὁ Κύριος εἰπὼν, ζητεῖτε πρῶτον τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην
αὐτοῦ· τουτέστι πρὸ πάντων τὴν ἐπίγνωσι,
τῆς ἀληθείας, καὶ οὕτω τὴν τῶν καθηκόν-
των τρόπων ἐξάσκησιν, σαφῶς ἔδειξε, περὶ
μόνης τῆς θείας γνώσεως δεῖν ζητεῖν τοὺς
πιστεύοντας, καὶ τῆς αὐτὴν κοσμοῦσης διὰ
τῶν ἔργων ἀρετῆς.

16'. Ἐπειδὴ πολλὰ τυγχάνει τὰ πρὸς γνῶ-
σιν Θεοῦ καὶ ἀρετὴν ζητούμενα τοῖς πι-
στεύουσιν, ἀπαλλαγὴ παθῶν, ὑπομονὴ πει-
ρασμῶν, ἀρετῶν λόγοι, τρόπων ἐνέργειαι,
ἐξήλωσις τῆς πρὸς σάρκα τῆς ψυχῆς διαθέ-
σεως· ἀποξένωσις τῆς πρὸς τὰ αἰσθητὰ τῆς
αἰσθήσεως σχέσεως, τοῦ νοῦ παντελῆς ἀπὸ
πάντων τῶν γεγονότων ἀναχώρησις· καὶ
ἀπλῶς μυρία ἄλλα εἰσὶ, τὰ πρὸς ἀποχὴν
μὲν κακίας καὶ ἀγνωσίας, κατόρθωσιν δὲ
γνώσεως καὶ ἀρετῆς. εἰκότως ὁ Κύριος ἔ-
φησεν, πάντα ὅσα ἂν αἰτήσθε πιστεύοντες,
λήψεσθε. πάντα ἀπλῶς τὰ πρὸς ἐπίγνωσιν
Θεοῦ, καὶ ἀρετὴν συντείνοντα μόνα καὶ
ζητεῖν, καὶ αἰτεῖν μετ' ἐπιστήμης καὶ πί-
στεως δεῖν εἰπὼν τοὺς εὐσεβεῖς. ταῦτα γὰρ
πάντα συμφέρει, καὶ πάντως δίδωσιν αὐτὰ
τοῖς αἰτοῦσιν ὁ Κύριος.

17'. Ὁ τοίνυν διὰ μόνην τὴν πίστιν, ἤγουν
τὴν πρὸς Θεὸν ἄμεσον ἔνωσιν, πάντα ζη-
τῶν τὰ πρὸς τὴν ἔνωσιν, πάντως λήφεται·
ὁ δὲ ταύτης δίχα τῆς αἰτίας κἂν ἄλλα,
κἂν τὰ προειρημένα ζητῆ, οὐ λήφεται.
οὐ γὰρ πιστεύει, ἀλλ' οἰκείαν ὡς ἄπιστος
διὰ τῶν θείων πραγματεύεται δόξαν.

18'. Ὁ γνώμη τῆς καθ' ἁμαρτίαν καθαρεύων
φθορᾶς, φθείρει τὴν τῶν φθείρειν πεφυκότων
φθορᾶν· ἢ γὰρ ἀφθαρσία τῆς προαιρέσεως,
τὴν φθορᾶν συντηρεῖν τῆς φύσεως πέφυκεν
ἀφθαρτον, κατὰ πρόνοιαν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ
τοῦ Πνεύματος χάριτος, μὴ συγχωροῦσα
ταῖς ἐναντίαις ποιότησιν αὐτὴν διαφθεί-
ρεσθαι.

19'. Ἐπειδὴ φύσεως καὶ χάριτος εἰς καὶ ὁ
αὐτὸς οὐκ ἔστι λόγος, οὐκ ἔστιν ἀπορίας
ἄξιον, πῶς τινες τῶν ἁγίων, ποτὲ μὲν πα-
θῶν ὑπερεῖχον, ποτὲ δὲ μᾶλλον ὑπέπιπτον
πάθεσι, γινωσκόντων ἡμῶν, ὅτι τὸ μὲν θαῦ-
μα, τῆς χάριτος ἦν, τὸ δὲ πάθος, τῆς φύ-
σεως.

Ὁ διὰ μιμήσεως τὴν μνήμην ἔχων τῆς
τῶν ἁγίων ἀναστροφῆς, τὴν μὲν τῶν πα-
θῶν ἀποτίθεται νέκρωσιν· τὴν δὲ τῶν ἀρε-
τῶν ζωὴν ὑποδέχεται.

Ἡ τὴν τρόπον βούλεται ὁ τὴν ἐκάστου διορί-
σας ζωὴν πρὸ τῶν αἰώνων Θεός, ἕκαστον
πρὸς τὸ οἰκεῖον τῆς ζωῆς ἄγει τέλος, εἴτε
δίκαιον, εἴτε ἄδικον.

Τὸν τῷ μακαρίῳ Παύλῳ συμβάντα
ζοφερὸν χειμῶνα, τὸ βάρος εἶναι τῶν ἀκου-
σίων πειρασμῶν τεκμαίρομαι· τὴν δὲ νη-
σον, τὴν παγίαν ἔξιν τῆς θείας ἐλπίδος ἄ-
σειστον· τὴν δὲ πυράν, τὴν ἔξιν τῆς γνώ-
σεως· τὰ δὲ φρύγανα, τὴν τῶν ὀρωμένων
φύσιν· ἣν συνέστρεψε μὲν τῇ χειρὶ, τῇ κατὰ
θεωρίαν λέγω ψηλαφητικῇ τοῦ νοῦ δυνά-
μει, διατρέφων τοῖς ἐξ αὐτῆς νοήμασι
τὴν ἔξιν τῆς γνώσεως, τὴν θεραπεύουσαν τὴν
ἐκ τοῦ χειμῶνος τῶν πειρασμῶν προσ-
τριβεῖσαν τῇ διανοίᾳ κατήφειαν τὴν δὲ
ἐχιδναν, τὴν λανθανόντως ἐγκεκρυμμένην
τῇ φύσει τῶν αἰσθητῶν πονηρὰν καὶ
ὀλέθριον δύναμιν· δῆξασαν μὲν τὴν χει-
ρα, τουτέστι, τὴν κατὰ νοῦν ψηλαφητι-
κὴν τῆς θεωρίας ἐνέργειαν· οὐ βλάψασαν
δὲ τὸν διορατικὸν νοῦν, τῷ φωτὶ τῆς γνώ-
σεως αὐτὴν εὐθὺς ὡς ἐν πυρὶ διαφθείροντα,
τὴν τῷ πρακτικῷ κινήματι τοῦ νοῦ προσ-
αφθεῖσαν ἐκ τῆς τῶν αἰσθητῶν θεωρίας
ὀλέθριον δύναμιν.

Ὁσμὴ ἦν ἀπὸ ζωῆς εἰς ζωὴν ὁ Ἀπό-
στολος, ὡς τοὺς πιστοὺς τῷ καθ' ἑαυτὸν
ὑποδείγματι, διὰ πράξεως πρὸς τὴν εὐωδίαν
τῶν ἀρετῶν κινεῖσθαι παρασκευάζων· ἢ τοὺς
πειθομένους τῷ λόγῳ τῆς χάριτος, ὡς κή-
ρυξ ἀπὸ τῆς κατ' αἰσθησιν ζωῆς, εἰς τὴν
ἐν πνεύματι μετάγων ζωὴν· ὁσμὴ δὲ θα-
νάτου εἰς θάνατον, τοῖς ἀπὸ τοῦ θανάτου
τῆς ἀγνοίας εἰς τὸν τῆς ἀπιστίας ἐλάσασι
θάνατον, διδοὺς αὐτοῖς αἰσθησιν τῆς μελ-
λούσης αὐτοὺς κατακρίσεως· ἢ πάλιν
ὁσμὴ ἀπὸ ζωῆς εἰς ζωὴν, τοῖς ἀπὸ πρά-
ξεως εἰς θεωρίαν ἀναγομένοις· ὁσμὴ δὲ θα-
νάτου εἰς θάνατον, τοῖς ἀπὸ τοῦ νεκρῶσαι
τῇ καθ' ἁμαρτίαν ἀργίᾳ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ
τῆς γῆς, εἰς τὴν τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων
τε καὶ φαντασιῶν ἐπαινουμένην μεταβαί-
νουσι νέκρωσιν.

Τρεῖς εἰσὶν αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, λό-
γος, θυμός, καὶ ἐπιθυμία· τῷ μὲν λόγῳ,
ζητοῦμεν τῇ ἐπιθυμίᾳ δὲ, ποθοῦμεν τὸ

κα'.

κβ'.

κγ'.

κδ'.

κε'.

ζητηθὲν ἀγαθόν, τῷ δὲ θυμῷ, ὑπεραγωνιζόμεθα· κατὰ ταύτας δὴ τὰς δυνάμεις προσμένοντες οἱ τὸν Θεὸν ἀγαπῶντες, τῷ θείῳ λόγῳ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· τῇ μὲν, ζητοῦντες· τῇ δὲ, ποθοῦντες· τῇ δὲ ὑπεραγωνιζόμενοι, δέχονται τροφήν ἀφθαρτον, καὶ τὸν νοῦν πιαίνουσιν τὴν γνῶσιν τῶν γεγονότων.

Τὴν νεκρωθεῖσαν τῆς δοθείσης γνώσεως φύσιν, γενόμενος ἄνθρωπος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος πάλιν ἐπλήρωσε γνώσεως· καὶ στομώσας πρὸς ἀτρεψίαν, οὐ φύσει, ποιότητι δὲ, ταύτην ἐθέωσεν ἀνελλιπῶς αὐτὴν τῷ οικείῳ χαρακτηρίσας πνεύματι καθὰ περ ὕδωρ, οἴνου ποιότητι πρὸς τόνον μετακεράσας. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ γίνεται κατ' ἀλήθειαν ἄνθρωπος, ἵνα κατὰ χάριν ἡμᾶς καταστήσῃ Θεοῦς.

Ὁ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων δημιουργήσας Θεός, ἅμα βουλήσῃ τὸ εἶναι αὐτῇ δέδωκε, συνήρμοσεν αὐτῇ καὶ δύναιμι τῶν καθηκόντων ποιητικῆν. δύναμι δὲ λέγω, τὴν οὐσιωδῶς μὲν κατεσπαρμένην τῇ φύσει, πρὸς ἀρετῶν ἐνέργειαν κίνησιν· γνωμικῶς δὲ, πρὸς τὴν τοῦ κεκτημένου βούλησιν, κατὰ τὴν χρῆσιν ἐκφαινομένην.

Φυσικὸν ἔχομεν κριτήριον, τὸν κατὰ φύσιν νόμον· διδάσκοντα ἡμᾶς, ὅτι πρὸ τῆς ἐν ὅλοις σοφίας, ἔδει πρὸς τὴν τοῦ ποιητοῦ τῶν ὄλων μυσταγωγίαν ἡμῶν κινεῖσθαι τὴν ἔφεσιν.

Τὸ φρέαρ ἐστὶ τοῦ Ἰακώβ, ἡ γραφή· τὸ δὲ ὕδωρ ἐστίν, ἡ ἐν τῇ γραφῇ γνῶσις· τὸ δὲ βάθος ἡ τῶν γραφικῶν αἰνιγμάτων δυσδιεξίτητος θέσις· τὸ δὲ ἀντλημα ἐστίν, ἡ διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ Θεοῦ λόγου μάθησις, ἣν οὐκ εἶχεν ὁ Κύριος αὐτολόγος ὑπάρχων, καὶ οὐ τὴν ἐκ μαθήσεως καὶ μελέτης διδοὺς γνῶσιν τοῖς πιστεύουσιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ χάριτος πνευματικῆς ἀένναον σοφίαν. καὶ μηδέποτε λήγουσαν τοῖς ἀξίοις δωρούμενος· τὸ γὰρ ἀντλημα, τουτέστιν ἡ μάθησις, μέρος ἐλάχιστον λαμβάνουσα γνώσεως, τὸ πᾶν ἔα μηδενὶ λόγῳ κρατούμενον. ἡ δὲ κατὰ χάριν γνῶσις ὄλην ἔχει καὶ δίχα μελέτης, τὴν ἐφικτὴν ἀνθρώποις σοφίαν, πρὸς τὰς χρείας ποικίλως βλαστάνουσαν.

Τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον ἐξ αὐτοῦ μόνου, τοῦ, τὸ μὲν, ζωῆς ξύλον ὀνομασθῆναι· τὸ δὲ οὐ ζωῆς, ἀλλὰ μόνον

γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, πολλὴν καὶ ἀφατον ἔχουσι τὴν διαφορὰν· τὸ γὰρ τῆς ζωῆς ξύλον, πάντως καὶ ζωῆς ἐστὶ ποιητικόν· τὸ δὲ μὴ ζωῆς ξύλον, δῆλον ὅτι θανάτου ποιητικόν. τὸ γὰρ μὴ ποιητικὸν ζωῆς ἐκ τοῦ μὴ προσαγορευθῆναι ξύλον τῆς ζωῆς, θανάτου σαφῶς ἂν εἴη ποιητικόν. ἄλλο γὰρ οὐδὲν τῇ ζωῇ κατ' ἐναντίωσιν ἀντιδιαίρεται.

Τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ ὡς σοφία πλείστην ἔχει διαφορὰν πρὸς τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ τε καὶ πονηροῦ, τὸ μήτε ὄν σοφία, μήτε ὀνομασμένον. τῆς μὲν γὰρ σοφίας ἴδιον, νοῦς, καὶ λόγος· τῆς δὲ τῇ σοφίᾳ κατὰ τὸ ἐναντίον ἀντικειμένης ἔξεως ἴδιον, ἀλογία, καὶ αἰσθησις.

Ἐπειδὴ ἐκ ψυχῆς νοεράς, καὶ σώματος αἰσθητικοῦ συνεστῶς πρὸς γένεσιν ἦλθεν ὁ ἄνθρωπος, ἔστω κατὰ μίαν ἐπιβολὴν ξύλον ζωῆς ὁ τῆς ψυχῆς νοῦς, ἐν ᾧ τῆς σοφίας ὑπάρχει τὸ χρῆμα. ξύλον δὲ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἡ τοῦ σώματος αἰσθησις, ἐν ἣ τῆς ἀλογίας ὑπάρχει σαφῶς κίνησις, ἥς κατὰ τὴν πείραν μὴ ἄψασθαι δι' ἐνεργείας ὁ ἄνθρωπος τὴν θείαν λαβὼν ἐντολήν, οὐκ ἐφύλαξεν.

Ἀμφοτέρα τὰ ξύλα κατὰ τὴν γραφήν, τινῶν εἰσι χαρακτηριστικά, ἡγουν, ὁ νοῦς, καὶ ἡ αἰσθησις· οἷον, ὁ μὲν νοῦς ἔχει δύναιμι διακριτικῆν, νοητῶν καὶ αἰσθητῶν, προσκαίρων καὶ αἰωνίων· μᾶλλον δὲ ψυχῆς ὑπάρχων δύναμις διακριτικῆ, τῶν μὲν, αὐτὴν ἀντέχεσθαι πείθει· τῶν δὲ ὑπεραίρεσθαι. ἡ δὲ αἰσθησις, ἔχει δύναιμι διακριτικὴν ἠδονῆς σωμάτων, καὶ ὀδύνης· μᾶλλον δὲ δύναιμι ὑπάρχουσα ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν σωμάτων, τὴν μὲν ἠδονὴν ἐπισπᾶσθαι πείθει, τὴν δὲ ὀδύνην ἀποπέμπεσθαι.

Ὁ ἄνθρωπος ἐὰν μὲν μόνῃς τῆς καθ' ἠδονὴν καὶ ὀδύνην αἰσθητικῆς τῶν σωμάτων γένηται διακρίσεως, τὴν θείαν παραβάς ἐντολήν, ἐσθλεί τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ· τουτέστι, τὴν κατ' αἰσθησιν ἀλογίαν· ἔχων μόνῃν τὴν συστατικὴν τῶν σωμάτων διάκρισιν, καθ' ἣν, ὡς μὲν καλοῦ, τῆς ἠδονῆς ἀντέχεται· ὡς δὲ κακοῦ, τῆς ὀδύνης ἀπέχεται, ἐὰν δὲ μόνῃς τῆς τῶν αἰωνίων διακρινούσης τὰ πρόσκαιρα διόλου γένηται νοεράς διακρίσεως, τὴν θείαν φυλάξας ἐντολήν, ἐσθλεί τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· τὴν κατὰ νοῦν λέγω συνισταμένην σοφίαν· μόνῃν ἔχων τὴν συστατικὴν τῆς ψυχῆς διά-

ἴσ. τῇ
γνώσει
κς'.

κζ'.

κη'.

κθ'.

λ'.

λα'.

λβ'.

λγ'.

λδ'.

- κρισιν· καθ' ἣν, ὡς μὲν καλοῦ, τῆς τῶν αἰώνιων ἀντέχεται δόξης· ὡς δὲ κακοῦ, τῆς τῶν προσκαίρων ἀπέχεται φθορᾶς.
- λε'. Νοῦ μὲν καλόν ἐστίν, ἡ ἀπαθῆς πρὸς τὸ πνεῦμα διάθεσις· κακὸν δὲ, ἡ ἐμπαθῆς πρὸς τὴν αἰσθησιν σχέσις. αἰσθησεως δὲ καλόν ἐστίν, ἡ καθ' ἡδονὴν ἐμπαθῆς πρὸς σῶμα κίνησις· κακὸν δὲ, ἡ κατὰ στέρησιν ταύτης ἐπιγινομένη διάθεσις.
- λς'. Ὁ πείσας τὸ συνειδὸς ὡς φύσει καλόν, πραττόμενον ἔχειν τὸ κάκιστον, οὗτος χειρὸς δίκην ἐκτείνας τὸ πρακτικόν, ἔλαβε ψεκτῶς τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ἀθάνατον ἡγησάμενος φύσει τὸ κάκιστον. διόπερ τὴν κατὰ τὸ συνειδὸς τοῦ κακοῦ διαβολὴν τῷ ἀνθρώπῳ φυσικῶς ἐνθέμενος ὁ Θεός, διέκρινεν αὐτὸν τῆς ζωῆς, κακὸν τῇ προαιρέσει γεγενημένον· ἵνα μὴ τὸ κακὸν πράττων, δύνηται πείσαι τὴν ἰδίαν συνειδήσιν, ὅτι φύσει καλὸν ὑπάρχει τὸ κάκιστον.
- λζ'. Ἡ ἄμπελος, οἶνον ποιεῖ· ὁ οἶνος, μέθη· ἡ μέθη, ἔκστασις. οὐκοῦν ὁ εὐφυῆς λόγος, ὅπερ ἐστίν ἡ ἄμπελος, γεωργούμενος ταῖς ἀρεταῖς, γεννᾷ τὴν γνῶσιν· ἡ δὲ γνῶσις, γεννᾷ τὴν καλὴν ἔκστασιν, τὴν τὸν νοῦν τῆς κατ' αἰσθησιν σχέσεως ἐξιστῶσαν.
- λη'. Τοῖς τῶν αἰσθητῶν νοήμασιν εἴωθε κακούργως ὁ πονηρὸς συμβάλλειν τὰ τῶν αἰσθητῶν εἶδη καὶ σχήματα· δι' ὧν πέφυκε τὰ πάθη δημιουργεῖσθαι περὶ τὰς ἐμφανεῖας τῶν ὄρατῶν, στάσιν λαμβανούσης διὰ τῆς μέσης αἰσθησεως τῆς περὶ τὰ νοητὰ διαβάσεως τῆς ἐν ἡμῖν λογικῆς ἐνεργείας. διὸ καὶ κατισχύει πορθεῖν τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς τὴν τῶν παθῶν σύγχυσιν κατασύρειν.
- λθ'. Λύχνος ἐστίν κατὰ ταῦτὸν ὁμοῦ, καὶ πῶς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ὡς φωτίζων τοὺς κατὰ φύσιν λογισμοὺς τῶν πιστῶν, καὶ ὡς καίων τοὺς παρὰ φύσιν· καὶ ὡς λύων τὸν ζόφον τῆς κατ' αἰσθησιν ζωῆς, τοῖς διὰ τῶν ἐντολῶν πρὸς τὴν ἐλπίζομένην ἐπειγομένοις ζωὴν, καὶ ὡς κολάζων τῇ καύσει τῆς κρίσεως τοὺς ταύτης τῆς σκοτεινῆς τοῦ βίου νυκτὸς κατὰ γνώμην διὰ φιλιάν σαρκὸς ἀντεχομένους.
- μ'. Ὁ μὴ πρότερον πρὸς ἑαυτὸν, φησὶν, ἀναχθεὶς διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν παρὰ φύσιν παθῶν, πρὸς τὴν ἰδίαν αἰτίαν, ἤγουν τὸν Θεόν, διὰ τῆς ἐν χάριτι τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγαθῶν ἐπικτησεως, οὐκ ἀναχθήσεται. τῶν γὰρ πεποιημένων χωρισθῆναι δεῖ κατὰ διάνοιαν, τὸν πρὸς Θεὸν ἀληθῶς συναγόμενον.
- Τοῦ μὲν γραπτοῦ νόμου ἔργον ἐστίν, ἡ τῶν παθῶν ἀπαλλαγὴ· φυσικοῦ δὲ νόμου, ἡ κατ' ἰσονομίαν πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἰσοτιμία. πνευματικοῦ δὲ νόμου τελείωσις, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ἐστίν ἀνθρώπῳ δυνατόν, ἕξομοίωσις.
- Τῆς μὲν τῶν σωμάτων καὶ ἀσωμάτων γνώσεως, δεκτικὴ κατὰ φύσιν ἐστίν ἡ τοῦ νοῦ δύναμις· τῆς δὲ τῆς Ἁγίας Τριάδος, κατὰ μόνην τὴν χάριν δέχεται τὰς ἐμφάσεις ὅτι ἐστὶ μόνον πιστεύουσα, ἀλλ' οὐ τίποτε κατ' οὐσίαν ἐστίν αὐθαδιαζομένη, ὡς ὁ δαιμόνιος νοῦς. ὁ γὰρ γνώσεως ἄμοιρος, τὸν κατ' ἀρετὴν ρυπτικὸν τῆς κακίας οὐδαμῶς ἐπίσταται τρόπον.
- Ὁ τὸ ψεῦδος ἀγαπῶν, αὐτῷ παραδίδοται πρὸς ἀπώλειαν, ἵνα γινῶ πάσχων ὅπερ ἐκὼν περιεῖπε, καὶ μάθη κατὰ τὴν πείραν γενόμενος, ὡς ἐλάνθανεν ἀντὶ ζωῆς περιπτυσσόμενος θάνατον.
- Μόνην ἔχει τοῦ καλοῦ τὴν γνῶσιν ὁ Θεός, ὡς κατ' οὐσίαν τοῦ καλοῦ φύσις τε καὶ γνῶσις ὑπάρχων· τοῦ δὲ κακοῦ τὴν ἄγνοιαν, ὡς τὴν αὐτοῦ ἔχων ἀδυναμίαν· ὧν γὰρ ἔχει τὴν δύναμιν φυσικῶς, τούτων οὐσιωδῶς κέκτηται τὴν γνῶσιν.
- Τὸ ἐν τῷ Λευιτικῷ στηθῆνιον τὴν ἀμείνω καὶ ὑψηλὴν θεωρίαν δηλοῖ· ὁ δὲ βραχίων, τὴν πράξιν, ἤγουν τοῦ διανοητικοῦ τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἢ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἀρετὴν· ὡς τῆς μὲν γνώσεως, αὐτῷ προσαγοῦσης ἀμέσως τὸν νοῦν τῷ Θεῷ· τῆς ἀρετῆς δὲ, κατὰ τὴν πράξιν πάσης ἀφαιρουμένης αὐτὸν τῆς τῶν ὄντων γνώσεως· ἅπερ ἱερεῦσιν ἀφώρισεν ὁ λόγος, τοῖς μόνοις τὸν Θεὸν διὰ πάντων κτησαμένοις κληρονομίαν, καὶ μηδὲν τὸ σύνολον κεκτημένοις ἐπίγειον.
- Ἐπειδὴ τὰς ἄλλων καρδίας διὰ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας, οἱ γνώσει καὶ ἀρετῇ δι' ὄλου ποιωθέντες τῷ πνεύματι, εὐσεβείας καὶ πίστεως ποιοῦνται δεκτικὰς, καὶ τὴν πρακτικὴν αὐτῶν ἕξιν, καὶ δύναμιν ἀφαιρούμενοι, τῶν ἐπὶ τῇ φθαρτῇ φύσει σπουδασμάτων πρὸς τὴν τῶν ὑπὲρ φύσει ἀφάρτων ἐνέργειαν ἀγαθῶν μεταφέρουσιν· εἰκότως τῶν προσαγομένων εἰς θυσίαν Θεῷ, τὸ στηθῆνιον τοῦ ἐπιθέματος· τουτέστι, τῶν προσαγομένων τὴν καρδίαν καὶ τὸν βραχίονα, τῶν αὐτῶν δηλονότι τὴν πράξιν· προσέταξεν ἀφιερῶσθαι τοῖς ἱερεῦσιν ὁ λόγος.
- Πᾶσα ἡ ἐνταῦθα δικαιοσύνη συγκρινομένη πρὸς τὴν μέλλουσαν, ἐσόπτρου λόγον

μά.

μβ'.

μγ'.

μδ'.

με'.

μς'.

μζ'.

μη'. ἐπέχει, τὴν τῶν ἀρχετύπων πραγμάτων εἰκόνα, οὐκ αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα κατ' εἶδος ὑφισταμένα ἔχουσα. καὶ πᾶσα γνώσις ἐνταῦθα τῶν ὑψηλῶν συγκρινομένη πρὸς τὴν μέλλουσαν, ἀνιγμὰ ἐστίν, ἔμφασις τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οὐκ αὐτὴν ὑφισταμένην ἔχουσα τὴν φανήσεσθαι μέλλουσαν ἀλήθειαν.

μηθ'. Ἐπειδὴ ἀρετῇ καὶ γνώσει τὰ θεῖα συνέχεται, τῶν κατ' ἀρετὴν πρωτοτύπων ἐστὶν ἐνδεικτικὸν τὸ ἔσοπτρον, καὶ τῶν κατὰ γνώσιν ἀρχετύπων ἐκφαντικὸν ὑπάρχει τὸ ἀνιγμὰ.

ν'. Ὁ καθαρῶ πείστεως ὀφθαλμῶ τῶν μελόντων ἀγαθῶν ἰδὼν τὴν εὐπρέπειαν, ὑπακούει γῆς, καὶ συγγενείας, καὶ οἴκου πατρικοῦ προθύμῳ· ἐξελθεῖν, καταλιπὼν σάρκα, καὶ αἰσθησίν, καὶ αἰσθητά, σχέσιν τε, καὶ προσπάθειαν· καὶ φύσεως ἐν καιρῶ πειρασμοῦ καὶ ἀγώνων ὑψηλότερος ὢν, προτιμήσας τὴν αἰτίαν τῆς φύσεως, ὡς τοῦ Ἰσαὰκ τὸν Θεόν, ὁ μέγας Ἀβραάμ.

να'. Ὁ μήτε δόξης ἔνεκεν, μήτε προφάσει πλεονεξίας, μήτε κολακείας χάριν, καὶ ἀνθρωπαρεσκείας καὶ ἐπιδείξεως, τὴν ἀρετὴν, ἢ τὴν μελέτην τῶν θεῶν λόγων μετελθεῖν ἐπιτηδεύων, ἀλλὰ πάντα διὰ τὸν Θεὸν καὶ ποιῶν καὶ λέγων καὶ διανοούμενος, οὗτος ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας ἐν γνώσει πορεύεται. τριβῶν γὰρ οὐκ εὐθείαις ὁ θεῖος οὐ πέφυκεν ἐμφιλοχερεῖν λόγος, κἄν εὐρῆ τὴν ὁδὸν ἐντισιν ἔτοιμον.

νβ'. Νηστεύει τις, καὶ ἀπέχεται τῆς ἐξαπτικῆς τῶν παθῶν διαίτης· τὰ ἄλλα τε ποιεῖ, ὅσα πρὸς ἀπαλλαγὴν κακίας συμβάλλεσθαι δύναται, τὴν λεγομένην ὁδὸν οὗτος ἡτοίμασε· κενοδοξίας δέ, ἢ πλεονεξίας, ἢ κολακείας ἢ ἄλλης τινος ἔνεκεν αἰτίας, δίχα τῆς θείας εὐαρεστήσεως τοὺς τοιοῦτους ἐπιτηδεύει τρόπους, οὗτος οὐκ ἐποίησεν εὐθείας τὰς τριβῶν τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸν μὲν τῆς ἐτοιμασίας τῆς ὁδοῦ πόνον ὑπέμεινε, τὸν δὲ Θεὸν οὐκ ἔσχε ταῖς αὐτοῦ τριβῶν ἐμπεριπατοῦντα.

νγ'. Πᾶσα φάραξ πληρωθήσεται· οὐχ ἀπλῶς πᾶσα, οὐδὲ πάντων. οὔτε γὰρ τῶν μὴ ἐτοιμασάντων τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ εὐ-

θείας ποιησάντων τὰς τριβῶν αὐτοῦ. ὀπηνίκα οὖν φάραξ, ἤγουν, σὰρξ, ἢ ψυχὴ, τῶν ἐτοιμασάντων ὡς εἶπον, τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, εὐθείας ποιησάντων τὰς τριβῶν αὐτοῦ, διὰ τῆς τοῦ περιπατοῦντος ἐν αὐτοῖς διὰ τῶν ἐντολῶν Θεοῦ λόγου παρουσίας πληρωθῆ γνώσεώς τε καὶ ἀρετῆς, πάντα τὰ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως καὶ κακίας τὰ πνεύματα ταπεινοῦται· πατοῦντος αὐτὰ τοῦ λόγου καὶ ὑποτάττοντος, καὶ τὸ ἐπαίρομενον κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, πονηρὸν κράτος καταβάλλοντος, καὶ οἶον τὸ μέγεθος καὶ τὸ ὕψος τῶν ὀρέων καὶ τῶν βουνῶν κατασκάπτουτος· καὶ εἰς τὴν τῶν φαραγγῶν ἄγοντος πλήρωσιν. ἡ γὰρ τῶν παρὰ φύσιν ἀποβολὴ παθῶν, καὶ ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἀρετῶν ἐπιβολή, τὴν παραγγωθεισαν ψυχὴν ἀναπληροῖ, καὶ τὴν ὠρεινωμένην τῶν πονηρῶν πνευμάτων ταπεινοῖ δυναστείαν.

Αἱ τραχεῖαι, τουτέστιν αἱ τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν ἐπιφοραί, ἔσσονται εἰς ὁδοὺς λείας. ὅταν μάλιστα χαίρων καὶ εὐφραϊνόμενος ὁ νοῦς, ἐν ἀσθενείαις εὐδοκῇ καὶ θλίψει, καὶ ἀνάγκαις, διὰ τῶν ἀκουσίων πόνων, τὴν ὄλην τῶν ἐκουσίων παθῶν ἀφαιρούμενος δυναστείαν. τραχεῖας γὰρ κέκληκε, τὰς τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν συμβάσεις, εἰς ὁδοὺς δὲ λείας διὰ τῆς κατὰ τὴν εὐχαριστίαν ὑπομονῆς μεταπιπτούσας.

Ὁ τῆς ἀληθινῆς ἐφιέμενος ζωῆς, γνούς ὅτι πᾶς πόνος, εἴτε ἐκούσιος, εἴτε ἀκούσιος, τῆς τοῦ θανάτου μητρὸς ἡδονῆς γίνεται θάνατος, πᾶσας τὰς τραχεῖας τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν ἐπιφοράς, δέξεται μετ' εὐφροσύνης χαίρων· διὰ τῆς ὑπομονῆς, ὁδοὺς εὐμαρεῖς τε καὶ λείας, τὰς θλίψεις ποιούμενος, καὶ πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως ἀπλανῶς παραπεμπούσας αὐτόν, εὐσεβῶς ἐν αὐταῖς τὸν θεῖον δρόμον ποιούμενον. καὶ γὰρ τοῦ μὲν θανάτου μήτηρ ἐστὶν ἡ ἡδονή· τῆς ἡδονῆς δὲ θάνατος ἐστὶν ὁ πόνος· ὅτε προαιρετικὸς, καὶ ὁ παρὰ προαίρεσιν.

Πᾶς τοιγαροῦν ὁ τὴν πολυέλικτον τε καὶ πολύπλοκον ἡδονήν, καὶ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς αἰσθητοῖς πολυτρόπως συμπεπλεγμένην, τῇ ἐγκρατεῖα διαλύσας, τὰς σχολιάς εἰς εὐθείας ἐποίησε. καὶ ὁ τὴν δύσβατον καὶ τραχεῖαν τῶν πόνων ἐπιφορὰν δι' ὑπομονῆς πατήσας, τὰς τραχεῖας ἐποίησεν εἰς ὁδοὺς λείας· ὅθεν ὡσπερ ἐπαθλον ἀρετῆς καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς καμμάτων, οἷα καλῶς τε καὶ νομίμως ἀθλή-

* ἴσως ὠρουμένην

νδ'.

νε'.

νς'.

σας, και την ηδονην νικήσας τῷ πόθῳ τῆς ἀρετῆς, και την ὀδύνην πατήσας τῷ τῆς γνώσεως ἔρωτι, και δι' ἀμφοτέρων γενναίως τοὺς θείους διενέγκας ἀγῶνας, ἔφεται κατὰ τὸ γεγραμμένον, τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

νζ'. Ὁ την ἀρετὴν ἀγαπῶν, την τῶν ἡδονῶν ἐκουσίως ἀπομαραίνει κάμινον. ὁ δὲ τῇ γνώσει τῆς ἀληθείας πεποιθμένος τὸν νοῦν, ἀκουσίως οὐκ ἐπέχεται πόνοις, τῆς κατὰ την ἔφεσιν πρὸς τὸν Θεὸν φεροῦσης ἀεικινήσιας.

νη'. Ὁ τὰ σχολιὰ τῶν ἐκουσίων παθῶν, ἤγουν τῆς ἡδονῆς τὰ κινήματα διὰ τῆς ἐγκρατείας εὐθύνας, και τραχείας τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν συμφοράς, ἤγουν τοὺς τρόπους τῆς ὀδύνης διὰ τῆς ὑπομονῆς ὀμαλίσας, και εἰς ὁδοὺς λείας καταστήσας, ὁ τοιοῦτος εἰκότως ἔφεται τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, καθαρὸς τῇ καρδίᾳ γενόμενος· καθ' ἣν διὰ τῶν ἀρετῶν και τῶν εὐσεβῶν θεωρημάτων, ὁρᾷ τὸν Θεὸν ἐπὶ τέλει τῶν ἄθλων, κατὰ τὸ, μακάριοι οἱ καθарοὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς πόνων, τῆς ἀπαθείας την χάριν ἀντιλαβῶν, ἧς οὐδὲν πλέον τὸν Θεὸν ἐμφανίζει τοῖς ἔχουσι.

νθ'. Λάγκους καλεῖ ἡ γραφή, τὰς δεκτικὰς τῶν οὐρανίων χαρισμάτων τῆς ἀγίας γνώσεως καρδίας, λατομουμένας τῷ στερεῷ λόγῳ τῶν ἐντολῶν, και ἀποβαλλομένας καθάπερ * πωρώματα, την τε πρὸς τὰ πάθη φιληδονίαν, και την πρὸς τὰ αἰσθητὰ τῆς φύσεως σχέσιν, και πληρουμένας τῆς ἀνωθεν φερομένης ρυπτικῆς τε τῶν παθῶν, και ζωοποιητικῆς και εἰς θρηπτικῆς τῶν ἀρετῶν ἐν πνεύματι γνώσεως.

ξ'. Λάγκους λατομεῖ ὁ Κύριος ἐν τῇ ἐρήμῳ· λέγω δὲ τῷ κόσμῳ, και τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων· τὰς τῶν ἀξίων καρδίας ἐκχοίλων, και ἀποκαθαίρων τοῦ ὕλικου βάρους τε και φρονήματος, και ποιῶν εὐρυχώρους πρὸς ὑπόδοχὴν τῶν θείων τῆς σοφίας και τῆς γνώσεως ὑετῶν, ἵνα ποτίζωσι τὰ κτήνη τοῦ Χριστοῦ, τοὺς δεομένους λέγω διὰ ψυχῆς νηπιότητα, τῆς ἡθικῆς διδασκαλίας.

ξα'. Ὁρεινὴν ἡ γραφή, την ὑψηλὴν ἐν πνεύματι θεωρίαν τῆς φύσεως λέγει· ἦν γεωργούσιν, οἱ τῶν αἰσθητῶν ἀπογενόμενοι φαντασιῶν, και πρὸς τοὺς αὐτῶν νοητοὺς διὰ μέσον τῶν ἀρετῶν διαβάντες λόγους.

ξβ'. Ὁ νοῦς ἐφ' ὅσον ἔχει ζῶσαν ἐν ἑαυτῷ

τῷ την τοῦ Θεοῦ μνήμην, διὰ τῆς θεωρίας ἐκζητεῖ τὸν Κύριον, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἐν φόβῳ Κυρίου· τουτέστι ἐν τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν. ὁ γὰρ ζητῶν διὰ θεωρίας τὸν Κύριον χωρὶς πράξεως, οὐχ εὐρίσκει αὐτόν· ὅτι οὐκ ἐν φόβῳ Κυρίου τὸν Κύριον ἐξεζήτησε· και εὐώδωσεν αὐτῷ ὁ Κύριος. παντὶ γὰρ τῷ μετὰ γνώσεως πράττοντι, εὐδοεῖ ὁ Κύριος, τοὺς τε τῶν ἐντολῶν διδάσκων τρόπους, και τοὺς τῶν ὄντων ἀληθεῖς λόγους ἀποκαλύπτων.

Ὁ περὶ θεότητος ὑψηλὸς λόγος, πύργος ἐστὶν κατὰ ψυχὴν ταῖς τῶν ἐντολῶν ἐνεργείαις ὠχυρωμένος· και τοῦτο ἐστὶν ὁ φησιν, ὅτι ὠκοδόμησεν Ὁζίας πύργους ἐν Ἰερουσαλήμ. ὁ γὰρ καλῶς εὐοδοῦμενος ἐπὶ την διὰ θεωρίας ἐκζήτησιν τοῦ Κυρίου, μετὰ τοῦ * βεβλημένου φόβου, τουτέστι, τῆς τῶν ἐντολῶν πράξεως, οἰκοδομεῖ πύργους ἐν Ἰερουσαλήμ, κατὰ την ἀπλήν δηλαδὴ και ἡρεμαίαν τῆς ψυχῆς κατάστασιν, τοὺς περὶ θεότητος ἀνυψῶν λόγους.

Οἱ τῶν ἐπὶ μέρους λόγοι, τοῖς καθόλου προχωροῦντες, τὰς τῶν διηρημένων ἐνώσεις ποιοῦνται διότι τῶν μερικωτέρων ἐνοσιδῶς οἱ καθολικώτεροι τοὺς λόγους περιλαμβάνουσι, πρὸς οὓς φυσικῶς την ἀναφορὰν ἔχει τὰ κατὰ μέρος. ἀλλὰ και νοῦ πρὸς αἰσθησιν, και οὐρανοῦ πρὸς γῆν, και αἰσθητῶν πρὸς νοητὰ, και φύσεως πρὸς λόγον, ἐστι τις και τούτων σχετικὸς ἐν πνεύματι λόγος, την πρὸς ἄλληλα διδοὺς αὐτοῖς ἐνωσιν.

Ὁ τῶν παθῶν δυναθεὶς ἐξηλωσάι τὰς αἰσθήσεις, και τῆς τῶν αἰσθήσεων σχέσεως την ψυχὴν ἀποδιαστείλας, κατίσχυσεν ἀπειχίσαι την γινομένην τοῦ διαβόλου πρὸς τὸν νοῦν διὰ μέσων τῶν αἰσθήσεων εἴσοδον. διὰ τοῦτο κατὰ την ἐρημον, φημί δὲ την φυσικὴν θεωρίαν, οἰοεὶ πύργους ἀσφαλεῖς, τὰς εὐσεβεῖς περὶ τῶν ὄντων ὠκοδόμησε δόξας· ἐν αἷς ὁ καταφεύγων, οὐ φοβεῖται τοὺς κατὰ την ἐρημον ταύτην· λέγω δὲ την φύσιν τῶν ὀρωμένων ληστεύοντας δαίμονας, και πλανῶντας τὸν νοῦν διὰ τῆς αἰσθήσεως, και πρὸς ἀγνοίας κατασύροντας ζόφον, οὐ δέδοικε τοὺς διὰ τῶν φαινομένων πλανῶντας τοὺς ἀνθρώπους δαίμονας.

Πᾶς νοῦς ἰσχύει πρὸς θεωρίαν ἔχων, ἀληθῆς ἐστὶ γεωργός, και καθαρὰ ζιζανίων διὰ τῆς οἰκείας σπουδῆς και ἐπιμελείας τὰ θεῖα τῶν ἀγαθῶν διαφυλάττων σπέρματα, μέχρι οὐ συντηροῦσαν αὐτὸν ἔχει την τοῦ

ξγ'.

* ἴσ. ἐπὶ βεβλημένου δηλαδὴ τοῦ πρέποντος.

ξδ'.

ξε'.

ξς'.

Θεοῦ μνήμην. φησὶ γάρ, καὶ ἦν ἐκζητῶν τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἡμέραις Ζαχαρίου ἐν φόβῳ Κυρίου. Ζαχαρίαν δέ, μνήμην Θεοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταφερόμενον, οἶδεν ὁ λόγος. διὸ πάντοτε δεηθῶμεν τοῦ Κυρίου, τὴν σωτήριον αὐτοῦ φυλαχθῆναι ἡμῖν μνήμην· ἵνα μὴ καὶ αὐτῇ διαφθείρη τὴν ψυχὴν τὸ κατορθούμενον, πρὸς ὕψος ἀρθεῖσαν καὶ τῶν ὑπὲρ φύσιν ὡς Ὀζίας κατατολμήσασαν.

ξζ'. Ἡ τῶν ὄντων ἀπλανὴς θεωρία, παθῶν ἀπηλλαγμένης δεῖται ψυχῆς· ἥτις Ἰερουσαλήμ λέγεται, διὰ τε τὴν ἀρτίον ἀρετὴν, καὶ τὴν αὐλον γνῶσιν· ἥτις οὐ μόνον κατὰ στέρησιν παθῶν, ἀλλὰ καὶ φαντασιῶν αἰσθητῶν ἐπιγίνεται.

ξη'. Χωρὶς πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, οὐδὲν οὔτε τῶν κακῶν καταργεῖται παντελῶς, οὔτε τῶν καλῶν κατορθοῦται τὸ σύνολον. ἡ μὲν γὰρ πίστις, πείθει τῷ Θεῷ προσχωρεῖν τὸν νοῦν πολεμούμενον, πάσης αὐτῷ γινομένη παρασκευῆς ὄπλων πνευματικῶν πρὸς τὸ θαρρεῖν παραμύθιον· ἡ δὲ ἐλπίς, τῆς θείας αὐτῷ καθίσταται βοηθείας ἐγγυητῆς ἀψευδέστατος, τὴν τῶν ἐναντιῶν καθαιρέσιν ἐπαγγελλομένη δυνάμεων· ἡ δὲ ἀγάπη, δυσμετακίνητον, μᾶλλον δὲ πάμπαν ἀκίνητον τῆς θείας στοργῆς αὐτὸν εἶναι παρασκευάζει καὶ πολεμούμενον, προσηλοῦσα τῷ θεῷ πόθῳ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν φύσεως δυνάμιν.

ξθ'. Ἡ πίστις παραμυθεῖται τὸν νοῦν πολεμούμενον, βοηθείας ἐλπίδι ἐπιρρωννύμενον· ἡ δὲ ἐλπίς, ὑπ' ὅψιν ἄγουσα τὴν πιστευθεῖσαν βοήθειαν, ἀποκρούεται τὴν τῶν ἀντικειμένων καταδρομὴν· ἡ δὲ ἀγάπη, νεκρὰν καθίστησι τῷ φιλοθέῳ νῷ τῶν πολεμίων τὴν προσβολήν, τῇ πρὸς Θεὸν ἐφέσει παντελῶς ἀμαυρουμένην.

ο'. Θείας ὄντως μερίδος, ἡγουν γνώσεως ἀληθοῦς υἱὸς πρῶτος τε καὶ μόνος, ὁ κατὰ τὴν πίστιν τῆς ἐν ἡμῖν θείας ἀναστάσεως ἐστὶ λόγος, μετὰ τῆς δεούσης κατὰ τὴν γνώμην οἰκονομίας, ἡγουν διακρίσεως, καλῶς διαφέρων τὰς τῶν ἐκουσίων πειρασμῶν ἐπαναστάσεις. καὶ γὰρ πρώτη ἐν ἡμῖν ἀνάστασις τοῦ διὰ τῆς ἀγνοίας ἡμῖν νεκρωθέντος Θεοῦ, ἡ πίστις ἐστὶ, καλῶς τοῖς ἔργοις τῶν ἐντολῶν οἰκονομουμένη.

οα'. Ἡ πρὸς Θεὸν ἐπιστροφή, σαφῶς μηνύει δι' ἑαυτῆς τὸν πληρέστατον τῆς θείας ἐλπίδος λόγον· οὐ χωρὶς, οὐδαμῶς οὐδενὶ καθοτιοῦν πρὸς Θεὸν ἐπίνευσις γίνεσθαι πέφυ-

κεν. εἴπερ ἐλπίδος ἴδιον, τό, ὑπ' ὅψιν ἄγειν ὡς παρόντα τὰ μέλλοντα· καὶ μηδαμῶς ἀπειναί πείθειν τῶν πολεμουμένων ὑπὸ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως, τὸν ὑπερασπίζοντα Θεόν· ὑπὲρ οὗ, καὶ δι' ὃν ἅγιοις ὁ πόλεμος. χωρὶς γὰρ τινος προσδοκίας ἢ δυσχεροῦς, ἢ εὐχεροῦς, ἐπιστροφή πρὸς τὸ καλὸν οὐδενὶ ποτε πέφυκε γίνεσθαι.

Οὐδὲν ὄντως οὕτως ὡς ἡ ἀγάπη συνάγει τοὺς ἐσχορπισμένους, καὶ μίαν αὐτοῖς δημιουργεῖ τὴν γνώμην συμπονοῖα κρατουμένην· ἥς χαρακτήρ, τὸ τῆς ἰσοτιμίας καθέστηκε κάλλος. οὐκοῦν τῆς κατὰ τὸ αὐτὸ περὶ τὰ θεῖα συναγωγῆς τε καὶ ἐνώσεως τῶν ψυχικῶν δυνάμεων· τουτέστι, τῆς λογικῆς, καὶ θυμικῆς, καὶ ἐπιθυμητικῆς, ἡ ἀγάπη καθέστηκε γέννημα· καθ' ἣν ἐγγράφοντες τῇ μνήμῃ τὸ τῆς θείας ὠριαιότητος κάλλος, οἱ τὸ ἰσότιμον ἤδη πρὸς Θεὸν διὰ τῆς χάριτος κομισάμενοι, ἀνεπίληστον ἔχουσι· τῆς τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς ὑπομνηματογραφούσης τε καὶ ἐντυπούσης τὸ ἀκήρατον κάλλος τῆς θείας ἀγάπης τὴν ἐφεσιν.

Πᾶς νοῦς θεῖω κράτει διεζωσμένος, καθάπερ πρεσβυτέρους τινὰς, καὶ ἄρχοντας κέκτηται τὴν τε λογικὴν δυνάμιν, ἐξ ἧς ἡ γνωστικὴ γεννᾶσθαι πέφυκε πίστις, καθ' ἣν αἰεὶ παρόντα τὸν Θεὸν ἀρρήτως διδάσκεται, καὶ ὡς παροῦσι συγγίγνεται διὰ τῆς ἐλπίδος τοῖς μέλλουσι· καὶ τὴν ἐπιθυμητικὴν δυνάμιν, καθ' ἣν ἡ θεῖα συνέστηκεν ἀγάπη, δι' ἣν ἐκουσίως προσηλώσας τῷ πόθῳ τῆς ἀκηράτου θεότητος, ἄλυτον ἔχει τοῦ ποθουμένου τὴν ἐφεσιν. ἔτι μὴν καὶ θυμικὴν δυνάμιν, καθ' ἣν ἀπρίξ τῆς θείας εἰρήνης ἀντέχεται, ἐπιστύφον πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα τῆς ἐπιθυμίας τὴν κίνησιν. ταύτας δὲ ἔχει τὰς δυνάμεις πᾶς νοῦς συνεργούσας αὐτῷ πρὸς τε τὴν τῆς κακίας καθαιρέσιν, καὶ τὴν τῆς ἀρετῆς σύστασιν τε, καὶ συντήρησιν.

Δίχα λογικῆς δυνάμεως, ἐπιστημονικὴ γνῶσις οὐκ ἐστὶ· καὶ γνώσεως χωρὶς, οὐ συνίσταται πίστις, ἀφ' ἧς τὸ καλὸν γέννημα πρόεισιν ἢ ἐλπίς, καθ' ἣν ὡς παροῦσι συγγίγνεται τοῖς μέλλουσι ὁ πιστός· δίχα τῆς κατ' ἐπιθυμίαν δυνάμεως, οὐ συνίσταται πόθος, οὐ τέλος ἐστὶν ἡ ἀγάπη. τὸ γὰρ ἐρᾶν τινος, ἴδιον ἐστὶν ἐπιθυμίας· καὶ δίχα θυμικῆς δυνάμεως νευρούσης τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τὴν τοῦ ἡδέος ἐνωσιν, οὐδαμῶς γίνεσθαι πέφυκεν εἰρήνη· εἴπερ ἀλη-

οβ'

ογ'

οδ'

θῶς εἰρήνη ἐστὶν ἡ ἀνενόχλητος καὶ παντελής τοῦ καταθυμίου κατάσχεσις.

οε'. Οὐ δεῖ τὸν μὴ πρότερον καθαρθέντα παθῶν, φυσικῆς ἀπτεσθαι θεωρίας, διὰ τὰς εἰκόνας τῶν αἰσθητῶν, δυναμένης τυπῶσαι πρὸς πάθος τὸν νοῦν τοῦ μὴ τελείως ἀπαλλαγέντος παθῶν. ὁ γὰρ κατὰ φαντασίαν ταῖς ἐπιφανείαις τῶν αἰσθητῶν ἐναπομένων διὰ τὴν αἴσθησιν νοῦς, ἀκαθάρτων γίνεται παθῶν δημιουργός, διὰ θεωρίας πρὸς τὰ συγγενῆ νοητὰ μὴ δυνάμενος διαβῆναι.

ος'. Ὁ ἐν καιρῷ τῆς τῶν παθῶν ἐπαναστάσεως γενναίως μύσας τὰς αἰσθήσεις, καὶ τὴν τῶν αἰσθητῶν φαντασίαν τε καὶ μνήμην παντελῶς ἀπώσαμένος, καὶ συστείλας πάντη τὰς τοῦ νοῦ περιὶ τὴν τῶν ἐκτὸς ἔρευναν φυσικὰς κινήσεις, κατήσχυνε νικήσας διὰ τῆς θείας χειρὸς τὴν ἐπαναστάσαν αὐτῷ πονηράν, καὶ τυραννικὴν δυναστείαν.

οζ'. Ὅταν ἄνους ὁ λόγος γένηται, καὶ προπετῆς ὁ θυμός, καὶ ἄλογος ἡ ἐπιθυμία, καὶ ἄγνοια, καὶ τυραννὶς καὶ ἀκολασία κρατῶσι τῆς ψυχῆς, τότε ἡ τῆς κακίας ἕξις ἐμπρακτος γίνεσθαι πέφυκε, συμπλακεῖσα τῇ διαφορᾷ τῶν αἰσθήσεων ἡδονῇ.

οη'. Χρῆ τὸν γνωστικῶς τὰς ἀοράτους συμπλοκάς ὑπαλύσειν ἐπιστάμενον νοῦν, μήτε φυσικὴν μετιέναι θεωρίαν, μηδ' ἄλλο τι ποιεῖν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν πονηρῶν δυνάμεων προσβολῆς, ἢ μόνον προσεύχεσθαι, καὶ τὸ σῶμα πόνοις δαμάζειν, καὶ τὴν τοῦ χοῦκοῦ φρονήματος διὰ πάσης σπουδῆς ποιεῖσθαι καθαίρειν, καὶ φυλάττειν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως· λέγω δὲ τὰς φρουρητικὰς τῆς ψυχῆς ἀρετάς, ἢ τὰς τῶν ἀρετῶν φυλακτικὰς μεθόδους· ἐγκρατεῖαν λέγω, καὶ ὑπομονήν· μήπως διὰ τῶν δεξιῶν ἀπατήσας, ἀποστήσῃ Θεοῦ κλέψας τὴν ἐρεσιν, ὁ τὴν ψυχὴν ποτίζων ἀνατροπὴν θολεράν, καὶ διὰ τῶν νομιζομένων καλῶν, πρὸς τὰ χείρονα τὴν τὰ καλὰ ζητοῦσαν ἰποσύρη διάνοιαν.

οθ'. Ὁ γενναίως διὰ τῆς λελογισμένης, καὶ περιεκτικῆς ἐγκρατείας, καὶ ὑπομονῆς μύσας τὰς αἰσθήσεις, καὶ διὰ τῶν κατὰ ψυχὴν δυνάμεων τὰς πρὸς τὸν νοῦν τῶν αἰσθητῶν σχημάτων ἀποτείχισας εισόδους, εὐχερῶς τοῦ διαβόλου τὰς πονηρὰς διόλλυσι μηχανάς, ὑποστρέφων αὐτὸν μετ' αἰσχύνης τῇ ὁδῷ ἢ ἤλθεν. ὁδὸς δὲ δι' ἧς ὁ διάβολος ἐρχεται ἔστι· τὰ πρὸς σύστασιν τοῦ σώματος εἶναι δοκοῦντα ὑλικά.

Νοῦς ἑαυτῷ κατὰ φύσιν διὰ μέσου λόγου συνάψας τὴν αἴσθησιν, τὴν ἐκ τῆς φυσικῆς θεωρίας ἀληθῆ συλλέγεται γνῶσιν.

Πηγαὶ εἰσὶν ἔξω τῆς πόλεως, τουτέστι τῆς ψυχῆς· ἅς Ἐζεκίας ἐμφράττει, τὰ αἰσθητὰ πάντα· ὕδατα δὲ τούτων τυγχάνουσι τῶν πηγῶν, τὰ τῶν αἰσθητῶν νοήματα· ποταμὸς δὲ διορίζων διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐστὶν, ἡ κατὰ φυσικὴν θεωρίαν ἐκ τῶν αἰσθητῶν νοημάτων συναγομένη γνῶσις, διὰ μέσης διερχομένη τῆς ψυχῆς, ὡς νοῦ, καὶ αἰσθήσεως οὔσα μεθόριος. ἡ γὰρ γνῶσις τῶν αἰσθητῶν, οὔτε πάντη νοερὰς ἀπεξένεται δυνάμεως, οὔτε διόλου προσνεμένηται τῇ κατ' αἴσθησιν ἐνεργείᾳ· ἀλλ' οἷον τῆς τε τοῦ νοῦ πρὸς τὴν αἴσθησιν, καὶ πρὸς τὸν νοῦν τῆς αἰσθήσεως συνόδου, μέση τυγχάνουσα, δι' ἑαυτῆς ποιεῖται τὴν πρὸς ἀλληλα τούτων συνάφειαν· κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν, κατ' εἶδος τυπουμένη τοῖς σχήμασι τῶν αἰσθητῶν κατὰ δὲ τὸν νοῦν, εἰς λόγους τῶν σχημάτων τοὺς τύπους μεταβιβάζουσα. διὸ ποταμὸς διορίζων διὰ μέσης τῆς πόλεως εἰκότως προσηγορεύθη τῶν ὀρωμένων ἢ γνῶσις, ὡς τῶν ἄκρων λέγω δὲ νοῦ καὶ αἰσθήσεως οὔσα μεταίχμιος.

Ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν πειρασμῶν ἐπαναστάσεως, τῆς μὲν φυσικῆς ἀπεχόμενος θεωρίας, τῆς δὲ προσευχῆς κατὰ τὴν ἐκ πάντων πρὸς ἑαυτὸν τε, καὶ τὸν Θεὸν τοῦ νοῦ συστολὴν ἀντεχόμενος, ἀποκτείνει τὴν ποιητικὴν τῆς κακίας ἕξιν, καὶ ἀποστρέφει μετ' αἰσχύνης τὸν διάβολον ὑποβαλλόμενον τὴν εἰρημένην ἕξιν, ἐφ' ἧς πεποιθῶς μετὰ τῆς οικείας ἀλαζονίας ἤλθε πρὸς τὴν ψυχὴν, διὰ τῶν ὑπερηφάνων λογισμῶν τῆς ἀληθείας κατεπαιρόμενος. ὅπερ τυχὸν καὶ γνοῦς, καὶ παθῶν, καὶ ποιήσας ὁ Μέγας Δαβὶδ, ὁ πάντων μάλιστα πείραν ἔχων τῆς τῶν νοητῶν πολέμων παρατάξεως, ἐν τῷ συστῆναι, φησί, τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου, ἐκωφώθην, καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν. καὶ μετ' αὐτὸν ὁ θεὸς Ἰερεμίας, προστάσων τῷ λαῷ μὴ ἐκβῆναι τῆς πόλεως, διὰ τὴν κύκλωθεν παροικοῦσαν τῶν ἐχθρῶν ῥομφαίαν.

Καὶ ὁ μακάριος τοίνυν Ἄβελ, εἰπερ ἐφυλάξατο καὶ μὴ ἐξῆλθε τῷ Κάιν ἐν τῷ πεδίῳ· τουτέστιν ἐν τῷ πλάτει τῆς φυσικῆς θεωρίας πρὸ τῆς ἀπαθείας, οὐκ ἂν ἐπαναστάς, ἀπέκτεινεν αὐτὸν μετὰ δόλου, κλέψας τοῖς δεξιοῖς κατὰ τὴν τῶν ὄντων θεωρίαν

π'.

πα'.

πβ'.

πγ'.

πδ'.	<p>πρὸ τῆς τελείας ἕξεως, ὁ τῆς σαρκὸς νόμος, ὁ Κάιν καὶ ὦν καὶ καλούμενος.</p>	<p>Ἡ γλῶσσα, τῆς κατὰ ψυχὴν γνωστικῆς ἐστὶ σύμβολον· ἐ δὲ λάρυγξ, τῆς πρὸς τὸ σῶμα φυσικῆς φιλαυτίας τεκμήριον. ὁ γοῦν ταῦτα ψεκτῶς κολλήσας ἀλλήλοις, μνησθῆναι τῆς κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν εἰρήνης ἕξεως οὐ δύναται, τῇ συγχύσει διὰ σπουδῆς τῶν σωματικῶν ἠδόμενος παθῶν.</p>	πθ'.
πέ.	<p>Ὁμοίως καὶ Δεῖνα ἢ τοῦ Μεγάλου θυγάτηρ Ἰακώβ, εἰμὴ συνεξήλθε ταῖς θυγατράσι τῶν ἐγχωρίων· τουτέστι, ταῖς αἰσθηταῖς φαντασίαις, οὐκ ἂν Συχέμ ὁ υἱὸς Ἐμμέμρ ἐπαναστὰς αὐτὴν ἐταπεινώσεν.</p>	<p>Αἱ κατὰ φύσιν ὀρέξεις καὶ ἡδοναί, μὴ φέρουσαι τοῖς κεκτημένοις διαβολὴν, ὡς ἀναγκαῖον παρακολούθημα τῆς φυσικῆς ὀρέξεως καθεστῆκασιν. ἡδονὴν γὰρ κατὰ φύσιν ποιεῖ καὶ μὴ βουλομένων ἡμῶν, καὶ ἡ τυχοῦσα τροφή, προλαβοῦσαν ἐνδεῖαν παραμυθουμένη· καὶ πόσις ἀποκρουομένη τοῦ δίψους τὴν ὄχλησιν· καὶ ὕπνος τὴν ἐκ τῆς ἐρηγόρσεως δαπανηθεῖσαν ἀνανεούμενος δύναμιν. καὶ ὅσα τῶν καθ' ἡμᾶς φυσικῶν ἕτερα τυγχάνει, πρὸς μὲν σύστασιν φύσεως ἀναγκαῖα· πρὸς δὲ κτήσιν ἀρετῆς, ὑπάρχοντα χρήσιμα τοῖς σπουδαίοις· ἅπερ συνεκβαίνει παντὶ νοῦ φεύγοντι τῆς ἀμαρτίας τὴν σύγχυσιν· ἵνα μὴ δι' αὐτὰ μείνη κρατούμενος εἰς δουλείαν τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ διαβεβλημένων, καὶ παρὰ φύσιν παθῶν, οὐκ ἔχόντων ἄλλην ἐν ἡμῖν, πλὴν τῆς κινήσεως τῶν κατὰ φύσιν παθῶν, τῶν μηδὲ πεφυκότων πρὸς τὴν ἀθάνατον καὶ μακραίωνα ζωὴν συμμεταβαίνειν ἡμῖν.</p>	υ'.
πε.	<p>Καλὸν ἐστὶ πρὸς τῆς τελείας ἕξεως μὴ ἀπτεσθαι ἡμᾶς τῆς φυσικῆς θεωρίας, ἵνα μὴ λόγους ἐπιζητοῦντες πνευματικούς ἐκ τῶν ὀρωμένων κτισμάτων, λάθωμεν πάθη συλλέγοντες. πλέον γὰρ ἐν τοῖς ἀτελεσι δυναστεύει πρὸς τὴν αἰσθησιν τὰ φαιόμενα σχήματα τῶν ὀρωμένων, ἢ πρὸς τὴν ψυχὴν οἱ κεκρυμμένοι τοῖς σχήμασι λόγοι τῶν γεγονότων. οἱ μέντοι μόνω τῷ γράμματι προσδήσαντες Ἰουδαϊκῶς τὴν διάνοιαν, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐκδέχονται τὰς ἐπαγγελίας τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν, ἀγνοοῦντες τὰ κατὰ φύσιν τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ.</p>	<p>Οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ, φιλῶς κατὰ μόνην λαλούμενοι προφορὰν οὐκ ἀκούονται, φωνὴν τὴν τῶν αὐτοῦ λαλούντων πράξιν οὐκ ἔχοντες· εἶδὲ τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν ἐκφωνοῦνται, τοὺς τε δαίμονας ἔχουσι τῇ τοιαύτῃ διατηχομένους φωνῇ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης, εὐπειθῶς τὸν θεῖον τῆς καρδίας οἰκοδομοῦντας ναόν.</p>	υα'.
πς'.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>	<p>Ὡςπερ ὁ Θεὸς κατ' οὐσίαν οὐχ ὑποπέπτωκε γνώσει, οὕτως οὔτε ὁ λόγος αὐτοῦ γνώσει, τῇ καθ' ἡμᾶς περιλαμβάνεται. ὁ γὰρ τῆς ἀγίας γραφῆς λόγος, κἄν εἰδέχεται περιγραφὴν κατὰ τὸ γράμμα, τοῖς χρόνοις τῶν ἱστορουμένων πραγμάτων συναπολήγων· ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα ταῖς τῶν νοουμένων θεωρίαις μένει διαπαντὸς ἀπερίγραφος.</p>	υβ'.
πδ'.	<p>Κράτος Θεοῦ καθέστηκεν, ἡ ἀναιρετικὴ τῶν παθῶν ἀρετὴ, καὶ τῶν εὐσεβῶν φρουρητικὴ λογισμῶν· ἦν γεννᾶ πράξις ἐντολῶν, δι' ἧς τὰς ἀντικειμένους τῷ ἀγαθῷ πονηρὰς δυνάμεις, συνεργεῖα Θεοῦ μᾶλλον δὲ μόνῃ δυνάμει Θεοῦ, διαφθείρομεν. ὕψος δὲ Θεοῦ ἐστὶν, ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἦν γεννᾶ τῆς τῶν γεγονότων θεωρίας ὁ πόνος, καὶ οἱ ἐπὶ τῇ πράξει τῶν ἀρετῶν ἰδρῶτες πόνου πατέρες γενόμενοι· δι' ἧς τὴν ἀντικειμένην τῇ ἀληθείᾳ τοῦ ψεύδους δύναμιν παντελῶς ἐξαφανίζομεν, πᾶν ὕψωμα τῶν ἐπαιρομένων κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ πονηρῶν πνευμάτων ταπεινοῦντες καὶ καταβάλλοντες. καὶ γὰρ ὡς περ ἡ πράξις γεννᾶ τὴν ἀρετὴν, οὕτως ἡ θεωρία τὴν γνῶσιν.</p>	<p>Χρὴ τὸν γνωστικῶς πρὸς ψυχὴν τὴν ἀγίαν γραφὴν κατὰ Χριστὸν ἐκδεχόμενον, ἀσκηθῆναι φιλοπόνως καὶ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐρμηνείαν, αὐτόθεν δυνάμενον ἔλθῃ τὴν τῶν γεγραμμένων σαφηνίσαι διάνοιαν, εἴπερ μέλοι αὐτῷ τῆς ἀκριβοῦς τῶν γεγραμμένων κατανοήσεως· ἀλλ' οὐκ Ἰου-</p>	υγ'.
πε.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πς'.	<p>Κράτος Θεοῦ καθέστηκεν, ἡ ἀναιρετικὴ τῶν παθῶν ἀρετὴ, καὶ τῶν εὐσεβῶν φρουρητικὴ λογισμῶν· ἦν γεννᾶ πράξις ἐντολῶν, δι' ἧς τὰς ἀντικειμένους τῷ ἀγαθῷ πονηρὰς δυνάμεις, συνεργεῖα Θεοῦ μᾶλλον δὲ μόνῃ δυνάμει Θεοῦ, διαφθείρομεν. ὕψος δὲ Θεοῦ ἐστὶν, ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἦν γεννᾶ τῆς τῶν γεγονότων θεωρίας ὁ πόνος, καὶ οἱ ἐπὶ τῇ πράξει τῶν ἀρετῶν ἰδρῶτες πόνου πατέρες γενόμενοι· δι' ἧς τὴν ἀντικειμένην τῇ ἀληθείᾳ τοῦ ψεύδους δύναμιν παντελῶς ἐξαφανίζομεν, πᾶν ὕψωμα τῶν ἐπαιρομένων κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ πονηρῶν πνευμάτων ταπεινοῦντες καὶ καταβάλλοντες. καὶ γὰρ ὡς περ ἡ πράξις γεννᾶ τὴν ἀρετὴν, οὕτως ἡ θεωρία τὴν γνῶσιν.</p>		
πδ'.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πε.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πς'.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πδ'.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πε.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πς'.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πδ'.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		
πε.	<p>Ὁ τὴν εἰκόνα φορέσας τοῦ ἐπουρανίου, τῷ πνεύματι διὰ πάντων ἐπεσθαι σπεύδει τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐν ᾧ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως, ἡ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει συντήρησις. ὁ δὲ τὴν εἰκόνα φορῶν τοῦ χοϊκοῦ, τὸ γράμμα μόνον περιέπει· ἐν ᾧ ἢ κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα λατρεία συνέστηκε τὰ πάθη δημιουργοῦσα.</p>		

δαϊκῶς πρὸς σῶμα καὶ γῆν κατάγειν τὸ ὕψος τοῦ Πνεύματος, καὶ τὰς θείας καὶ ἀκηράτους τῶν νοητῶν ἀγαθῶν, τῇ τῶν παρερχομένων φθορᾷ περιγράφειν ἐπαγγελίας.

ηδ'. Ὡσπερ εὐχή ἐστὶν ὑπόσχεσις τῶν ἐξ ἀνθρώπων Θεῷ κατ' ἐπαγγελίαν προσαγομένων καλῶν, οὕτω προσευχή κατὰ τὸν εἰκότα λόγον ἔσται σαφῶς, ἢ τῶν ἐκ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν χορηγουμένων τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἐξαίτησις, ἀντίδοσις φέρουσα τῆς τῶν προηγουμένων καλῆς διαθέσεως. βοή δέ ἐστὶν ἢ τῶν κατὰ τὴν πράξιν ἐναρέτων τρόπων, καὶ τῶν κατὰ τὴν θεωρίαν γνωστικῶν θεωρημάτων, ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἐπαναστάσεως, ἐπίδοσις τε καὶ ἐπαυξήσις, ἧς πάντων οὐχ ἥκιστα φυσικῶς ἀκούει Θεός, ἀντὶ μεγάλης φωνῆς, τὴν τῶν τῆς ἀρετῆς καὶ γνώσεως ἐπιμελουμένων διάθεσιν.

ηε'. Ἡ πονηρὰ καὶ ὀλέθριος τοῦ διαβόλου βασιλεία, διὰ τῆς τῶν Ἀσσυρίων τυπουμένη βασιλείας, τὸν κατὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως συναγεῖρασα πόλεμον, διὰ τῶν αὐτῆς ἐμφύτων δυνάμεων τροποῦσθαι μηχανᾶται τὴν ψυχὴν. τὴν μὲν ἐπιθυμίαν πρῶτον, εἰς ὄρεξιν τῶν παρὰ φύσιν διερεθίζουσα, καὶ τὰ αἰσθητὰ τῶν νοητῶν προτιμᾶν ἀναπειθουσα· τὸν δὲ θυμὸν ὑπεραγωνίζεσθαι τοῦ αἰρεθέντος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, αἰσθητοῦ διεγείρουσα τὸ δὲ λογικόν, τοὺς τρόπους ἐπινοεῖν τῶν κατ' αἰσθησιν ἡδονῶν ἐκδιδάσκουσα.

ης'. Τῆς ἄκρας ἀγαθότητος ἴδιον, τό, μὴ μόνον τὰς θείας καὶ ἀσωμάτους τῶν νοητῶν οὐσίας, τῆς ἀπορρήτου καὶ θείας ἀπεικονίσματα καταστῆναι δόξης, ὅλην κατὰ τὸ θεμιτὸν ἀναλόγως αὐταῖς εἰσδεχομένης τὴν ἀπερινόητον ὠραιότητα τοῦ ἀπρόσιτου κάλλους· ἀλλὰ καὶ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ τῶν νοητῶν οὐσιῶν κατὰ πολὺ ἀποδέουσιν, ἀπηχήματα τῆς οικείας ἐγκαταμίξαι μεγαλειότητος, δυνάμενα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἐποχούμενον αὐτοῖς, πρὸς Θεὸν ἀπλανῶς διαπορθεύειν, ὑπεράνω πάντων τῶν ὀρωμένων γινόμενον, οἷα τῆς ἄκρας ἐπιδάντα μακαριότητος.

ηζ'. Πᾶς νοῦς ἀρετῇ καὶ γνώσει κατεστημένος, οἷα δὴ κατὰ τὸν Μέγαν Ἐξελίαν βασιλεύειν λαχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ· του-

τέστι, τῆς εἰρήνην μόνην ὁρώσης ἕξεως, ἦγουν τῆς παντοίων παθῶν ἐστερημένης καταστάσεως. δρασις γὰρ εἰρήνης Ἱερουσαλήμ ἐρμηνεύεται· πᾶσαν ἔχει τὴν κτίσιν ὑποχείριον, διὰ τῶν αὐτὴν συμπληρούντων εἰδῶν· τῷ μὲν Θεῷ, δι' αὐτοῦ τοὺς αὐτῇ πνευματικούς τῆς γνώσεως καθάπερ δῶρα προσκόμιζουσαν λόγους· αὐτῷ δὲ καθάπερ δόματα, τοὺς ἐνυπάρχοντας αὐτῇ κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον πρὸς ἀρετὴν τρόπους παρέχουσαν, καὶ διὰ τῶν ἀμφοτέρων δεξιουμένην τὸν κατ' ἀμφοτέρα κρατίστως εὐδοκίμειν δυνάμενον· λέγω δὲ, τὸν κατὰ λόγον, καὶ βίον, διὰ πράξεώς τε καὶ θεωρίας τελειωθέντα φιλόσοφον νοῦν.

Ἡ δὲ διὰ πράξεως καὶ θεωρίας κατορθώσας εἰς ἄκρον τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν γνῶσιν εἰκότως ὑπεραίρεται πάντων τῶν σαρκικῶν καὶ διαβεβλημένων παθῶν, ὑπεράνω κατὰ τὴν πράξιν γινόμενος, καὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων σωματίων, λέγω δὲ, τῶν ὑπὸ γένεσιν ὄντων καὶ φθορᾶν. καὶ ἀπλῶς ἵνα συνελὼν εἶπω, πάντων τῶν ὑπὸ αἰσθησιν εἰδῶν κατὰ τὴν θεωρίαν, τοὺς ἐν αὐτοῖς πάντας γνωστικῶς διαπεράσας λόγους, τὸν νοῦν ὁ τοιοῦτος πρὸς τὰ συγγενῆ καὶ θεῖα ἀνήγαγεν.

Ἡ τὴν ἀπάθειαν καθάπερ Ἱερουσαλήμ οἰκεῖν διὰ τῶν κατὰ τὴν πράξιν πόνων λαχῶν, καὶ πάσας τῆς καθ' ἁμαρτίαν ἀπηλλαγμένος ὀχλήσεως, καὶ μόνην εἰρήνην καὶ πράττων, καὶ λαλῶν, καὶ ἀκούων, καὶ λογιζόμενος· μετὰ τὸ δέξασθαι διὰ τῆς φυσικῆς θεωρίας τὴν φύσιν τῶν ὀρατῶν, τοὺς ἐν αὐτῇ θειότερους καθάπερ δῶρα τῷ Κυρίῳ δι' αὐτοῦ προσκομιζουσαν λόγους, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους αὐτῷ καθάπερ βασιλεῖ δόγματα φέρουσαν, κατ' ὀφθαλμοῦς ἐπαίρεται πάντων τῶν ἐθνῶν, ὑπεράνω γινόμενος πάντων, δηλονότι τῶν τε κατὰ σάρκα παθῶν διὰ τῆς πράξεως, τῶν τε φυσικῶν σωματίων, καὶ τῶν ὑπὸ τὴν αἰσθησιν πάντων εἰδῶν διὰ τῆς θεωρίας, τοὺς ἐν αὐτοῖς πνευματικούς διαβάς λόγους τε, καὶ τρόπους.

Ἡ πρακτικὴ φιλοσοφία, τὸν πρακτικὸν ὑπεράνω ποιεῖ τῶν παθῶν. ἡ θεωρία δὲ, τὸν γνωστικόν, ὑπεράνω τῶν ὀρωμένων καθίστησιν, ἀναβιβάσασα τὸν νοῦν πρὸς τὰ συγγενῆ νοητά.

ηη'.

ηθ'.

ρ'.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΠΕΜΠΤΗ

α. **Ο** Μετά πράξεως γινώσκων, και μετά γνώσεως πράττων, θρόνος και υποπόδιον ἔστι τοῦ Θεοῦ· θρόνος μὲν, διὰ τὴν γνῶσιν· υποπόδιον δὲ, διὰ τὴν πράξιν. εἰ δὲ καὶ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν φαίη τις εἶναι οὐρανόν, πάσης ὑλικῆς καθαιρόμενον φαντασίας, τοῖς δὲ θείοις τῶν νοητῶν ἐνασχολούμενον μᾶλλον δὲ κατακοσμούμενον λόγοις, οὐκ ἔξω τῆς ἀληθείας ἔμοι γε δοκεῖ.

β. Πᾶς φιλόσοφος, δηλονότι, καὶ εὐσεβής, ἀρετῇ καὶ γνώσει, ἢ πράξει καὶ θεωρίᾳ φρουρούμενος, ἐπειδὴν ἴδῃ διὰ τῶν παθῶν ἐπαναστάσαν αὐτῷ τὴν πονηρὰν δύναμιν, καθάπερ τῷ Ἐξελία ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, μίαν ἔχει πρὸς τὴν τῶν κακῶν λύσιν βοήθειαν, τὸν Θεόν, ὃν ἰλεοῦται βῶν ἀλαλήτως διὰ τῆς κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ γνῶσιν πλείονος ἐπιτάσεως· καὶ δέχεται πρὸς συμμαχίαν, μᾶλλον δὲ πρὸς σωτηρίαν, Ἄγγελον, δηλονότι, μελλοῦσα σοφίας καὶ γνώσεως λόγον, ἐκτρίβοντα πάντα δυνατόν, καὶ πολεμιστὴν, καὶ ἄρχοντα, καὶ στρατηγὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ.

γ. Παντὸς πέφυκε πάθους ἄρχειν τὸ προσφυὲς αἰσθητόν. ἄνευ γάρ τινος ὑποκειμένου, καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς διὰ μέσης τινὸς αἰσθήσεως ἐπικινούντος πρὸς ἑαυτό, πάθος οὐκ ἂν συσταίει ποτέ. χωρὶς γὰρ αἰσθητοῦ πράγματος, πάθος οὐ συνίσταται. μὴ γὰρ οὐσης γυναικός, οὐκ ἔστι πορνεία. καὶ βρωμάτων, οὐκ ἔσται γαστριμαργία· καὶ χρυσοῦ μὴ ὄντος, οὐκ ἔσται φυλαργυρία. οὐκοῦν πάσης ἐμπαθοῦς κινήσεως τῶν ἐν ἡμῖν φυσικῶν δυνάμεων ἄρχει τὸ αἰσθητόν, ἡγουν, δι' αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διερεθίζων πρὸς ἁμαρτίαν δαίμων.

δ. Ἡ τρίψις, τὴν ἐνέργειαν· ἡ ἐκτριψις δὲ, καὶ αὐτὴν ἀφανίζει τῆς κακίας τὴν ἐνθῆμῃσιν. ἡ μὲν γὰρ τρίψις, τῆς ἐμπαθοῦς κατ' ἐνέργειαν μόνῃς ὑπάρχει πράξεως κατάργησις· ἡ δὲ ἐκτριψις, καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν πονηρῶν κινήματων παντελής ἐστὶν ἀφανισμός.

ε. Μέσα εἰσὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ νοητὰ· ὧν ὑπεράνω γίνεται

χωρῶν πρὸς Θεὸν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. τοῖς μὲν αἰσθητοῖς κατὰ τὴν πράξιν μὴ δουλούμενος· τοῖς δὲ νοητοῖς κατὰ τὴν θεωρίαν μηδὲλως κρατούμενος.

Κατήγορος ἢ κτίσις γίνεται τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. διὰ μὲν τῶν ἐν αὐτοῖς λόγων, τὸν ἑαυτῆς κηρύττουσα ποιητὴν· διὰ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ κατ' εἶδος ἕκαστον φυσικῶν νόμων, πρὸς ἀρετὴν παιδαγωγούσα τὸν ἀνθρώπον. οἱ μὲν οὖν λόγοι, ἐν τῇ συνοχῇ τῆς καθ' ἕκαστον εἶδους γνωρίζονται μονιμότητος· οἱ δὲ νόμοι, ἐν τῇ ταυτότητι φαίνονται τῆς τοῦ καθ' ἕκαστον εἶδους φυσικῆς ἐνεργείας· οἷς μὴ ἐπιβάλλοντες κατὰ τὴν ἐν ἡμῖν νοερὰν δύναμιν, τὴν τε τῶν ὄντων ἡγνοήσαμεν αἰτίαν, καὶ πᾶσι τοῖς παρὰ φύσιν προστετήκαμεν πάθεισι.

Δῶρα τῷ Θεῷ προσφέρεσθαι παρ' ἡμῶν ὁ λόγος διακελεύεται, ἵνα παραστήσῃ τὸ τῆς θείας ἀγαθότητος ἄπειρον, ὡς μηδὲν προεισενεγκούσης, δέχεται παρ' ἡμῶν ὡς δῶρα τὰ δόματα, τὸ πᾶν ἡμῖν λογιζομένης τῆς εἰσφορᾶς· πολὺν καὶ ἄφατον εἶναι περὶ ἡμᾶς δεικνύων τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγαθότητα, δεχομένου ὡς ἡμῶν τὰ ἑαυτοῦ, ἐξ ἡμῶν αὐτῷ προσφερόμενα, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ὡς ἄλλοτρίων ὀφειλὴν ὁμολογοῦντος.

Ὁ ἀνθρώπος τοὺς πνευματικούς τῶν ὀρωμένων λόγους κατανοῶν, διδάσκεται ὡς ἔστι τις τῶν φαινομένων ποιητῆς· τὴν τοῦ ὁποῖός ἐστιν ἔννοιαν, ὡς ἀνεφικτον ἀφείς ἀνεξέταστον. τὴν γὰρ ὅτι ποιητῆς, ἀλλ' οὐχ ὁποῖός ἐστιν ὁ ποιητῆς, ὀρωμένη σαφῶς ἢ κτίσις, παρέχει κατάληψιν.

Ὁργὴ Θεοῦ ἐστὶν, ἡ τῶν παιδαγωγουμένων ἐπίπονος αἰσθήσις· ἐπίπονος δὲ καθέστηκεν αἰσθήσις, ἡ τῶν ἀκουσίων πόνων ἐπαγωγή, δι' ἧς τὸν ἐπ' ἀρετῇ καὶ γνώσει φυσιοῦμενον νοῦν ὁ Θεὸς ἄγει πολλακίς πρὸς συστολὴν καὶ ταπεινώσιν· αὐτὸν ἑαυτοῦ γενέσθαι διδούς ἐπιγνώμονα, καὶ τῆς οἰκείας ἀσθενείας συνίστορα· ἧς ἐπαιθόμενος, τὸ μάταιον οἶδημα τῆς καρδίας ἀποτίθεται.

Ὁργὴ Κυρίου ἐστίν, ἡ ἀνακωχὴ τῆς τῶν θείων χαρισμάτων χορηγίας· ἧτις συμφε-

ς'.

ζ'.

η'.

θ'.

ι'.

ρόντως ἐπὶ πάντα γίνεται νοῦν ὑψηλὸν καὶ μετέωρον· καὶ τοῖς δοθεῖσιν αὐτῷ θεόθεν καλοῖς, ἐπ' ἰδίοις κατορθώμασι μεγαλαυχούμενον.

14. Πᾶς γνωστικός καὶ φιλόσοφος νοῦς, καὶ τὸν Ἰούδαν ἔχει καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ· τὸν μὲν Ἰούδαν, ὡς πρακτικὴν φιλοσοφίαν· τὴν δὲ Ἱερουσαλήμ, ὡς θεωρητικὴν μυσταγωγίαν. ὀπηνίκα οὖν διὰ τῆς θείας χάριτος, ὁ φιλόθεος νοῦς, κατὰ τε τὴν πρακτικὴν, καὶ θεωρητικὴν φιλοσοφίαν πᾶσαν ἀντικειμένην ἀρετῇ καὶ καὶ γνώσει διακρουσάμενος δύναιμι, τελείως τὸ κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἀναδήσεται κράτος, καὶ μὴ τὴν δέουσαν εὐχαριστίαν ἀνάθηται τῷ αἰτίῳ τῆς νίκης Θεῷ, ἀλλ' ὑψωθῆ τὴν καρδίαν, ἑαυτὸν τοῦ παντός κατορθώματος ἡγησάμενος αἴτιον· τῆνικαῦτα ὡς μὴ ἀνταποδοῦς τῷ Θεῷ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, δέχεται οὐ μόνον αὐτὸς γινομένην ἐπ' αὐτὸν τὴν ὀργὴν τῆς ἐγκαταλείψεως, ἀλλὰ καὶ Ἰούδας καὶ Ἱερουσαλήμ· τουτέστιν ἡ τῆς πράξεως ἕξις, καὶ τῆς θεωρίας παθῶν ἀτιμίας εὐθέως· συγχωρήσει Θεοῦ· κατεπανισταμένων τῆς πράξεως, καὶ τὴν τέως καθαρὰν μολυνόντων συνειδήσιν· καὶ ψευδῶν ἐννοιῶν συνεπιπλεκομένων τῇ θεωρίᾳ τῶν ὄντων, καὶ τὴν τέως ὀρθὴν διαστρεφουσῶν ὁξῆαν τῆς γνώσεως. τὸν γὰρ ἐπαιρόμενον ἐπὶ πράξει, παθῶν ἀτιμία διαδέχεται· τὸν δὲ ἐπὶ γνώσει ὑψούμενον, περὶ τὴν ἀληθῆ θεωρίαν πταίνει ἢ δικαία κρίσις συχωρεῖ.

15. Θεὸς ὡς ἀληθῶς ὁρος τε καὶ νόμος κατὰ τὴν πρόνοιαν ἐνυπάρχει τοῖς οὔσι, παιδεύεσθαι διὰ τῶν ἐναντίων ἐπιτρέπων πρὸς εὐγνωμοσύνην τοὺς ἐπὶ κρείττοσι φανέντας ἀγνώμονας, καὶ τὴν πείραν τῶν ἀντικειμένων, τῆς τῶν καλῶν κατορθωτικῆς θείας ἐπίγνωσιν ποιεῖσθαι δυνάμεως· ὡς ἂν μὴ παντελῶς ἐπὶ τοῖς ἀμείνοσιν ἀκαθαίρετον παρὰ τῆς προνοίας ἔχειν συγχωρηθέντες τὴν ὀησιν, εἰς τὴν ἀντίθεον τῆς ὑπερηφανίας διαθέσιν κατολισθήσωμεν, ἑαυτῶν κατὰ φύσιν, ἀλλ' οὐκ ἐπίκτητον χάριτι τὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως κτήσιν εἶναι νομίζοντες· καὶ εὐρεθῶμεν τῷ καλῷ πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ χρώμενοι γένεσιν· καὶ δι' ὧν ἔδει πλέον διασφιχθεῖσαν ἐν ἡμῖν ἀσάλευτον μένειν τὴν θείαν ἐπίγνωσιν, δι' ἐκείνων ὡς οὐκ ὀφελον τὴν ταύτης [νοσήσαντες ἄγνοιαν.

16. Ὅρον καὶ νόμον ἐνυπάρχοντα θεῖον τοῖς

οὔτιν ἴσμεν, τὴν τῶν ὄντων συνεκτικὴν πρόνοιαν, κατὰ κρίσιν δικαίαν τῇ ἐπ' αὐτῶν ἀγαθῶν παιδεύουσας πρὸς εὐγνωμοσύνην τοὺς ἐπὶ τῇ ἀφθονίᾳ τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὸν ταύτης χορηγὸν φανέντας ἀγνώμονας, διὰ τῶν ἐναντίων αὐτοὺς πρὸς συναίσθησιν ἄγουσαν, τῆς τοῦ χαριζομένου τὰ καλὰ διαγνώσεως· ἡ ἐπ' ἀρετῇ γὰρ ὀησις, ἀπαιδαγωγῆτος μένουσα, τὸ τῆς ὑπερηφανίας γεννᾶν πέφυκε νόσημα, τὸ τὴν ἀντικειμένην τῷ Θεῷ φέρον διάθεσιν.

Ὁ οἰόμενος ἑαυτὸν κατειληφέναι τὸ τέλος τῆς ἀρετῆς, οὐδαμῶς ζητήσει λοιπὸν τὴν πηγαίαν τῶν καλῶν αἰτίαν, ἑαυτῷ μόνω περιγράψας τὴν τῆς ἐφέσεως δύναμιν, καὶ αὐτὸν τῆς σωτηρίας τὸν ὄρον, ὑφ' ἑαυτοῦ, ζημεῖ δὲ τὸν Θεόν, ζημιούμενος. ὁ δὲ τῆς ἑαυτοῦ περὶ τὰ καλὰ φυσικῆς συναισθόμενος πενίας, οὐ παύεται προτροπάδην τρέχων πρὸς τὸν δοῦναι δυνάμενον τῆς ἐνδείας τὴν πλήρωσιν.

Ὁ τὴν ἀπειρίαν τῆς ἀρετῆς διαγνοὺς, οὐδέ ποτε τοῦ κατ' αὐτὴν παύεται ὁρόμου, ἵνα μὴ ζημιωθῇ αὐτὴν τῆς ἀρετῆς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, τὸν Θεόν λέγω, περὶ ἑαυτὸν στήσας τὴν κίνησιν τῆς ἐφέσεως· καὶ λάβῃ νομίζων ἐπιληθῆναι τῆς τελειότητος, ὑπομένων τοῦ ἀληθῶς ἔντος τὴν ἐκπτώσιν, πρὸς ὅπερ ἐπείγεται πᾶσα σπουδαίου ἢ κινήσις.

Γίνεται δικαίως ἐπὶ τὸν ὑψηλόφρονα νοῦν ὀργή· τουτέστιν, ἐγκατάλειψις, κατὰ εἴρηται· ἤγουν ἢ τοῦ διοχληθῆναι αὐτὸν κατὰ τε τὴν θεωρίαν ὑπὸ δαιμόνων συγχώρησις· ἵνα λάβῃ, τῆς μὲν ἑαυτοῦ φυσικῆς ἀσθενείας συναίσθησιν· τῆς δὲ σκεπούσης αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν κατορθούσης τῶν ἀγαθῶν, θείας δυνάμεως τε καὶ χάριτος τὴν ἐπίγνωσιν· καὶ ταπεινωθῇ πόρρω παντελῶς ἑαυτοῦ τὸ ἀλλόκοτον καὶ παρὰ φύσιν ὕψος ποιούμενος· ὥστε μὴ ἐπελθεῖν ἐπ' αὐτὸν τὴν ἄλλην ὀργὴν, τῆς τῶν δοθέντων χαρισμάτων ἀφαιρέσεως, ταπεινωθέντα καὶ γενομένου τῆς τοῦ παρέχοντος τὰ καλὰ συναισθήσεως.

Ὁ μὴ σωφρονισθεὶς τῷ πρώτῳ εἶδει τῆς ὀργῆς, ἤγουν ἐγκαταλείψεως ἐλθεῖν πρὸς ταπεινώσιν, ἡγησάμενος αὐτὴν τῆς καλῆς ἐπιγνωμοσύνης διδάσκαλον, τὴν ἄλλην δέχεται σαφῶς ἐπ' αὐτὸν ἐρχομένην ὀργὴν, ἀφαιρουμένην αὐτοῦ τὴν τῶν χαρισμάτων

18'

15'

15'

15'

ἐνέργειαν, καὶ ἔρημον αὐτὸν καθιστῶσαν τῆς
τέως φρουρούσης δυνάμεως. ἀφελῶ γάρ, φη-
σί, τὸν φραγμὸν αὐτοῦ, περὶ τοῦ ἀγνώμο-
νος Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς λέγων, καὶ ἔσται εἰς
διαρπαγὴν καὶ καθελῶ τὸν τοῖχον αὐτοῦ,
καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα· καὶ ἀνήσω τὸν
ἀμπελῶνά μου, καὶ οὐ μὴ τιμηθῆ, οὐδὲ μὴ
σκαφῆ· καὶ ἀναθήσεται εἰς αὐτὸν ὡς εἰς
χέρσον ἄκανθα, καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελευ-
μαι τοῦ μὴ βρέξει εἰς αὐτόν.

ιη'. Ἐτι πρὸς ἀσέβειαν πρηνῆς καθέστηκεν
ὁδός, ἡ περὶ τὴν ζημίαν τῶν ἀρετῶν ἀναι-
σθησία. ὁ γὰρ ἐθίσας ἑαυτὸν διὰ τὰς ἡδονὰς
τῆς σαρκός, Θεοῦ παρακούειν, καὶ αὐτὸν
ἀρνῆσεται τὸν Θεόν, καλούσης προφάσεως·
Θεοῦ τὴν σαρκὸς ζωὴν προτιμῶν, ἧς καὶ
μόνης τὰς ἡδονὰς τῶν θείων κρείτους ἐσχη-
κε θελημάτων.

ιθ'. Ὅταν τι καθ' οἰονδήποτε τρόπον τὸν
νοῦν πεπονθέναι νομίσωμεν, τῷ τοιοῦτῳ νοί,
τὴν τε πρακτικὴν αὐτοῦ καὶ θεωρητικὴν
δύναμιν, κατὰ τοὺς φυσικοὺς αὐτῶν λόγους
συμπεπονθέναι πάντως πιστεύσωμεν. οὐ γὰρ
ἔστι δυνατόν παθεῖν τὸ ὑποκείμενον, τῶν ἐν
ὑποκειμένῳ μὴ πασχόντων· ὑποκείμενον δὲ
λέγω, τὸν νοῦν, ὡς ἀρετῆς καὶ γνώσεως
δεκτικόν· ἐν ὑποκειμένῳ δέ, τὴν πρᾶξιν
καὶ τὴν θεωρίαν, αἵτινες πρὸς τὸν νοῦν συμ-
βεβηκότων λόγον ἐπέχουσι διὸ κατὰ πάντα
τρόπον καὶ συμπάσχουσι πάσχοντι, τὴν αὐ-
τοῦ ποῖαν κίνησιν, ἀρχὴν τῆς οἰκείας ἀλ-
λοιώσεως ἔχουσαι.

κ'. Πᾶς θεοφιλῆς καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος,
κατὰ τὸν Ἐξελίαν, γνωστικῶς τὸ κατὰ
τῶν δαιμόνων διαζωσάμενος κράτος, ἀν γέ-
νηται τις αὐτῷ προσβολὴ πνευμάτων πο-
νηρῶν, ἀοράτως κατὰ νοῦν πρὸς αὐτὸν
συμπλεκόντων τὸν πόλεμον, καὶ διὰ προ-
σευχῆς δέξεται θεοθεν αὐτῷ πεμπόμενον
Ἄγγελον· λέγω δὲ σοφίας λόγον μελλῶνα,
καὶ πᾶσαν ἐκτρίψας διασκεδάσῃ τοῦ δια-
βόλου τὴν φάλαγγα· καὶ τῆς τοιαύτης νί-
κης τε καὶ σωτηρίας αἴτιον τὸν Θεὸν μὴ
ἐπιγράφεται, ἀλλ' ἑαυτῷ τὴν ὄλην ἀνά-
θηται νίκην, ὁ τοιοῦτος, οὐκ ἀνταπέδωκε
τῷ Θεῷ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα αὐτοῦ, μὴ
ἐξισώσας τῷ μεγέθει τῆς σωτηρίας, τὸ
πλῆθος τῆς εὐχαριστίας, μηδὲ τῆ εὐερ-
γείᾳ τοῦ σώσαντος, ἀντιμετρήσας τὴν
οἰκείαν διάθεσιν.

κα'. Φωτίζωμεν τὸν νοῦν τοῖς θείοις νοήμασι
τὸ δὲ σῶμα, τοῖς τῶν νοηθέντων θειοτέρων

λόγων τρόποις παιδρύνωμεν, ἀρετῆς αὐτὸν
ποιοῦντες λογικὸν ἐργαστήριον, τῇ ἀποβολῇ
τῶν παθῶν. τὰ γὰρ ἐμφυτα πάθη τοῦ σώ-
ματος, λόγῳ μὲν κυβερνώμενα, οὐκ ἔχει
διαβολὴν· κινούμενα δὲ τούτου χωρὶς, φέ-
ρει διαβολὴν· τούτων οὖν (λέγει) γίνεσθαι
δεῖν ἀποβολὴν, ὧν ἐμφυτος μὲν ἡ κίνησις,
παρὰ φύσιν δὲ γίνεται πολλακίς ἢ χρησίς,
λόγῳ μὴ κυβερνωμένη.

Πᾶς ὁ ὑψώσας ἑαυτοῦ τὴν καρδίαν, ἐφ'
οἷς ἔλαβε χαρίσματα, μέγα φρονήσας, ὡς
μὴ λαβῶν, ἐνδίκως δέχεται γινομένην ἐπ'
αὐτῷ τὴν ὀργὴν· συγχωρῶντος τοῦ Θεοῦ
τῷ διαβόλῳ νοητῶς αὐτῷ συμπλακῆναι·
καὶ τοὺς κατὰ τὴν πρᾶξιν παρασαλεῦσαι
τρόπους τῆς ἀρετῆς, καὶ τοὺς κατὰ θεω-
ρίαν διαυγεῖς ἐπιθολῶσαι λόγους τῆς γνώ-
σεως, ἵνα μαθῶν τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν,
ἐπιγῶ τὴν μόνην δύναμιν, τὴν τὰ πάθη
ἐν ἡμῖν καταπαλαίουσαν, καὶ ταπεινωθῆ
μετανοήσας τὸν ὄγκον ἀποβαλῶν τῆς οἰή-
σεως, καὶ τὸν Θεὸν ἰλεώσῃται, καὶ ἀπο-
στρέψῃ τὴν ἐπερχομένην τοῖς μὴ μετα-
νοοῦσιν ὀργὴν, τὴν ἀφαιρουμένην τὴν
φρουροῦσαν τὴν ψυχὴν χάριν, καὶ ἔρημον
καταλιμπάνουσαν τὸν ἀγνώμονα νοῦν.

Ὅργη σωτήριος ἐστίν, ἡ πρὸς τὸ πο-
λεμῆσθαι τὸν ὑψηλόφρονα νοῦν τοῖς πά-
θεσιν ὑπὸ τῶν δαιμόνων, θεία συγχώ-
ρησις· ἵνα γινῶ πάσχων ἀτίμως, ἐπ' ἀρε-
ταῖς μεγαλαυχούμενος, τίς ὁ τούτων ὑπάρ-
χει δοτήρ· ἢ γένηται τῶν ἀλλοτρίων γυ-
μνός, ἄπερ ὡς μὴ λαβῶν, ἔχειν ἐνόμιζε.

Μακάριος καὶ ὄντως ἐκεῖνος ὁ νοῦς, ὁ
τοῖς οὖσιν ἅπασιν ἐπαινετῶς ἀποθανῶν· τοῖς
μὲν αἰσθητοῖς, τῇ ἀποθέσει τῆς κατ' αἰσθη-
σιν ἐνεργείας τοῖς δὲ νοητοῖς, τῇ τῆς νοε-
ρᾶς ἀποπαύσει κινήσεως. σημειῶσαι δὲ, ὅτι
νοῦ θάνατον ἐπαινούμενον (λέγει), τὴν πρὸς
πάντα τὰ ὄντα γνωμικὴν ἀπογένεσιν, μεθ'
ἣν τὴν θείαν χάριτι ζωὴν ὑποδέχεσθαι πέ-
φυκεν ἀντὶ τῶν ὄντων, τὸ αἴτιον τῶν ὄν-
των ἀνενοητῶς ἀπολαβῶν.

Μακάριος ὁ συνάψας τὸ μὲν πρακτικόν,
τῷ κατὰ φύσιν ἀγαθῷ· τὸ δὲ θεωρητικόν,
τῇ κατὰ φύσιν ἀληθείᾳ· πᾶσα γὰρ πρᾶξις,
διὰ τὸ ἀγαθὸν γίνεσθαι πέφυκε· καὶ πᾶσα
θεωρία, τὴν γνώσιν, διὰ μόνην ζητεῖ τὴν
ἀλήθειαν· ὧν διανυσθέντων, οὐδὲν ἔσται
τὸ σύνολον τὸ πλῆττον τῆς ψυχῆς τὸ
πρακτικόν, οὔτε μὴν τὸ θεωρητικόν αὐτῆς
διαξέον* ὀριμύττον θεωρημάτων· παντὸς

κβ'.

κγ'.

κδ'.

κε'.

ἴσ οὐ-
τως οὐ
τε μὴν
δρομὴν
τῶν
θεωρη-
μάτων
τὸ θε-
ωρητι-
κόν αὐ-
τῆς ἀ-
ποξέ-
ων.

ἐπέκεινα γενομένης καὶ ὄντος καὶ νοουμένου, καὶ εἰς αὐτὸν εἰσδυσάσης τὸν Θεὸν τὸν μόνον ἀγαθόν, καὶ ἀληθινόν, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν ὄντα, καὶ νόησιν.

κς'. Πρακτικῆς ἀρετῆς τέλος εἶναι φασί, τὸ ἀγαθόν· τοῦτο δέ, θείας ἐνεργείας ὑπάρχει συμπλήρωσις, πρὸς ἣν ἄγει τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς, τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ χρώμενον κατὰ φύσιν· ἐν ἣ τὸ καθ' ὁμοίωσιν ἀναφαίνεσθαι πέφυκε κάλλος. θεωρητικῆς δέ φασι φιλοσοφίας εἶναι τὴν ἀλήθειαν τέλος. ἥτις ἀμερῶς τῶν περὶ Θεὸν ἀπάντων ἐνοειδῆς ἐστὶ γνώσις, πρὸς ἣν ὁ καθαρὸς φέρεται νοῦς· ἀποσβέσας ἑαυτοῦ παντελῶς τὴν κατ' αἰσθησιν κρίσιν· ἐν ἣ γινώσκει δηλονότι, ἀκίβδηλον τὸ τῆς θείας εἰκόνοσ ἀξίωμα δεῖκνυται.

κζ'. Οὐδεὶς δύναται τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ἀληθῶς, μὴ τὸ σῶμα καθαγιασας ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὴν ψυχὴν καταφωτίσας ταῖς γνώσεσιν. ἡ γὰρ κατ' ἀρετὴν διάθεσις, πρόσωπόν ἐστὶ τοῦ θεωρητικοῦ νοός, ὡς εἰς οὐρανὸν πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀληθινῆς ἐπαιρούμενον γνώσεως.

κη'. Μακάριος ὁ ἐν ἀληθείᾳ εἰδῶς, ὅτι πᾶσαν ἐν ἡμῖν ὡς ὄργανοις ὁ Θεὸς ἐπιτελεῖ πράξιν καὶ θεωρίαν, ἀρετὴν τε καὶ γνώσιν, καὶ νίκην καὶ σοφίαν, καὶ ἀγαθότητα καὶ ἀληθειαν, μηδὲν ἡμῶν συνεισφερόντων τὸ σύνολον, πλὴν τῆς θελούσης τὰ καλὰ διαθέσεως· ἦν ἔχων ὁ μέγας Ζοροβάβελ, πρὸς τοῖς εἰρημένοισ φησὶν, εὐλογητὸς εἶ, πρὸς τὸν Θεὸν λέγων, ἕς ἔδωκάς μοι σοφίαν, καὶ σοὶ ὁμολογῶ Δέσποτα τῶν Πατέρων· παρὰ σοῦ ἡ νίκη, καὶ παρὰ σοῦ ἡ σοφία, καὶ σοῦ ἡ δόξα, καὶ ἐγὼ σὺς οἰκέτης. ὡς εὐγνώμων ὄντως οἰκέτης, πάντα τῷ Θεῷ ἀνέθετο τῷ πάντα δῶρησαμένῳ, ἐξ οὗ λαβὼν εἶχε τὴν σοφίαν, αὐτῷ ὁμολογῶν ὡς Δεσπότη Πατέρων τῶν κεχαρισμένων ἀγαθῶν τὴν δύναμιν, ἅπερ εἰσὶν, ἔνωσις νίκης, ὡς εἴρηται, καὶ σοφίας, ἀρετῆς τε καὶ γνώσεως, πράξεως καὶ θεωρίας, ἀγαθότητος καὶ ἀληθείας. αὗται γὰρ ἀλλήλαις ἐνούμεναι, μίαν ἀπαστράπτουσι δόξαν καὶ αὐγὴν Θεοῦ.

κθ'. Πάντα τὰ τῶν ἁγίων κατορθώματα, Θεοῦ προδήλως ὑπῆρχον χαρίσματα· μηδενὸς τὸ παράπαν ἔχοντος μηδὲν, ἢ τὸ δοθὲν ἀγαθόν· ὡς παρὰ Δεσπότη τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἀναλογία τῆς εὐγνωμοσύνης τε καὶ εὐνοίας τοῦ δεχομένου μετρούμενον· κακεῖνα μόνον κεκτημένου, ὅσα τῷ Δεσπότη δωρουμένῳ παρίσταται.

λ'. Ὁ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως προεστάμενος νοῦς, καὶ τῆς κακῆς τῶν παθῶν δουλείας τὴν ψυχὴν στερηθῆναι βεβουλημένος, φησὶν, ὑπερισχύουσιν αἱ γυναῖκες, καὶ ὑπερνικᾶ ἢ ἀλήθεια. γυναῖκας μὲν εἰπὼν, τὰς θεοποιούς ἀρετάς, ἐξ ὧν ἡ πρὸς Θεὸν καὶ ἀλλήλους τοῖς ἀνθρώποις ἐνοποιὸς ἀγάπη συνέστηκεν· ἀπάντων τὴν ψυχὴν ἐξαρπάζουσα τῶν ὑπὸ γένεσιν καὶ φθορᾷ, καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτὰ νοητῶν οὐσιῶν, καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ κατ' ἐρωτικὴν τινα σύγκρασιν περιπλέκουσα, καθ' ὅσον ἐστὶ δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ τὴν ἄχραντον καὶ θείαν μυστικῶς δημιουργοῦσα συμβίωσιν. ἀλήθειαν δὲ φήσας, τὴν μόνην καὶ μίαν αἰτίαν τῶν ὄντων, καὶ ἀρχὴν, καὶ βασιλείαν, καὶ δύναμιν καὶ δόξαν, ἐξ ἧς καὶ δι' ἣν πάντα γέγονέ τε καὶ γίνεταί, καὶ πρὸς τὸ εἶναι ὑπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς συγκρατεῖται· καὶ ὑπὲρ ἧς πᾶσα τοῖς φιλοθέοις ἐστὶ σπουδὴ τε καὶ κίνησις.

λα'. Διὰ μὲν τῶν γυναικῶν, τὸ τέλος ἐνεδείξατο τῶν ἀρετῶν, τὴν ἀγάπην· ὅπερ ἐστὶν ἢ κατ' ἐφεσιν τοῦ φύσει ἀγαθοῦ τῶν μετεχόντων ἀδιάπτωτος ἡδονὴ καὶ ἀδιαίρετος ἔνωσις· διὰ δὲ τῆς ἀληθείας, τὸ πέρασ πασῶν ἐπεσήμανε τῶν γνώσεων, καὶ αὐτῶν πάντων τῶν γινωσκομένων· εἰς ὅπερ, ὡς ἀρχὴν καὶ πέρασ πάντων τῶν ὄντων, αἱ κατὰ φύσιν κινήσεις γενικῶς τιμὴ λόγῳ συνέλκωνται· πάντα νικώσης κατὰ φύσιν ὡς ἀληθείας τῆς τῶν ὄντων ἀρχῆς καὶ αἰτίας, καὶ πρὸς ἑαυτὴν συνελκούσης τῶν γεγονότων τὴν κίνησιν.

λβ'. Τῇ καθ' ὑπεροχὴν στερῆσει τῶν πολλῶν ὡς ἐν καὶ μόνον ἢ ἀλήθεια πέφυκεν ἀναφαίνεσθαι, καλύπτουσα πάντων τῶν νοεῖν ἢ νοεῖσθαι δυναμένων τὰς γνωστικὰς δυνάμεις, ὡς ὑπὲρ τὰ νοουντά τε καὶ νοούμενα καθ' ὑπαρξιν ὑπερούσιον οὐσα· καὶ ἀπείρω δυνάμει τὰς κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων ἀκρότητας περιγράφουσα, πᾶσαν πάντων πρὸς ἑαυτὴν συνέλκει κίνησιν· τοῖς μὲν παρεχομένη γνώσιν ἀρίδην ἧς ἐστερήθησαν χάριτος· τοῖς δὲ δωρουμένη κατ' αἰσθησιν ἄρρητον, ἧς εἶχον τὴν ἐφεσιν ἀγαθότητος, τῇ μεθέξει φανεράν τὴν ἐπίγνωσιν.

λγ'. Ὁ νοῦς, σοφίας ὄργανον, φησὶν ὁ λόγος, γνώσεως· ἢ κατ' ἄμφω φυσικὴ πληροφορία, τῆς κατ' ἄμφω συνισταμένης πίστεως· τοῦ δὲ τῶν ἱαμάτων χαρίσματος, ἢ φυσικὴ φιλανθρωπία. πᾶν γὰρ χάρισμα θεῖον, ἐπιτή-

δειον ἐν ἡμῖν ἔχει καὶ προσφυῆς, ὡς περ δύναμιν, ἢ ἔξιν, ἢ διάθεσιν, ὄργανο, δεκτικόν· οἷον ὁ τὸν νοῦν πάσης αἰσθητῶν φαντασίας ποιήσας καθαρὸν, δέχεται σοφίαν· ὁ δὲ τὸν λόγον τῶν ἐμφύτων παθῶν, θυμοῦ λέγω καὶ ἐπιθυμίας, καταστήσας δεσπότην, δέχεται γνῶσιν· ὁ δὲ τὴν κατὰ νοῦν καὶ λόγον περὶ τὰ θεῖα ἀτάλευτον πληροφρίαν ἔχων, τὴν πάντα δυναμένην δέχεται πίστιν· ὁ δὲ τὴν φυσικὴν κατορθώσας φιλανθρωπίαν, μετὰ τὴν τελείαν τῆς φιλαυτίας ἀναίρεσιν, ἰαμάτων δέχεται χαρίσματα.

λδ'. Ἐκαστος ἡμῶν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐν αὐτῷ πίστεως, φανερούμενην κέκτηται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν· ὥστε ταμίαις ὑπάρχει τῆς χάριτος ἕκαστος ἑαυτοῦ· καὶ οὐ ποτε ἂν εὐφρονῶν ἄλλω φθονήσειεν ἐν εὐδοκιμοῦντι ταῖς χάρισιν, ἐπ' αὐτῷ κειμένης τῆς δεκτικῆς τῶν θεῶν ἀγαθῶν διαθέσεως.

λέ. Ἄτιον εἶναι (φησί) τῆς τῶν θεῶν διαμονῆς ἀγαθῶν, τὸ μέτρον τῆς ἑκάστου πίστεως. καθὼς γὰρ πιστεύομεν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ πράττειν τῆς προθυμίας ἐπίδοσιν ἔχομεν. ὁ γοῦν πράττων κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πράξεως ἐπιδείκνυται τὸ μέτρον τῆς πίστεως, δεχόμενος ὡς ἐπίστευσε τὸ μέτρον τῆς χάριτος· ὁ δὲ μὴ πράττων κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀπραξίας, ἐπιδείκνυται τὸ μέτρον τῆς ἀπιστίας, δεχόμενος ὡς ἠπίστησε, τῆς χάριτος τὴν στέρησιν. οὐκοῦν κακῶς ποιεῖ βασκαίων τοῖς κατορθοῦσιν ὁ φθονερός, ἐπ' αὐτῷ σαφῶς, καὶ οὐκ ἐπ' ἄλλω κειμένης τῆς τῶν πιστεύειν τε καὶ πράττειν, καὶ πρὸς τὸ μέτρον τῆς πίστεως ἐρχομένην δέξασθαι τὴν χάριν ἐπιλογῆς.

λς'. Ὁ τῶν καλῶν ἐραστής, κατὰ πρόνοιαν σοφίας λόγοις ἐκουσίως ἐπείγεται πρὸς τὴν τῆς θεώσεως χάριν. ὁ δὲ τούτων ἀνέραστος, κατὰ δικαίαν κρίσιν, παιδείας τρόποις, ἀκουσίως κακίας ἀπέγεται. ὁ μὲν ὡς φιλόθεος διὰ τῆς προνοίας θεοῦμενος· ὁ δὲ διὰ τῆς κρίσεως, ὡς φιλόδλος εἰς κατακρίσιν ἔλθειν μὴ συγχωρούμενος. ὁ γὰρ Θεὸς ὡς ἀγαθός, σοφίας μὲν λόγοις θεραπεύει τοὺς θέλοντας· παιδείας δὲ τρόποις, τοὺς πρὸς ἀρετὴν δυσκινήτους ἰάται.

λζ'. Ἡ μὲν ὄντως πίστις, ἀλήθειά ἐστι συνεκτικὴ τε καὶ συστατικὴ, ψεῦδος οὐκ ἔχουσα. ἡ δὲ ἀγαθὴ συνειδήσις, τὴν τῆς ἀγάπης ἐπιφέρεται δύναμιν, ὡς μηδὲ μίαν ἔχουσα παράβασιν ἐντολῆς.

Καὶ ἐπαναπαύσεται, φησὶν, ἐπ' αὐτόν, ἐπτὰ πνεύματα· πνεῦμα σοφίας, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα γνώσεως, πνεῦμα ἐπιστήμης, πνεῦμα βουλής, πνεῦμα ἰσχύος, πνεῦμα φόβου Θεοῦ. ἔστι δὲ ἴδιον τῶν πνευματικῶν τούτων χαρισμάτων, φόβου μὲν, ἢ ἀποβολῆ τῶν κακῶν· ἰσχύος δὲ, ἢ πράξις τῶν ἀγαθῶν· βουλής δὲ, ἢ τῶν ἀντικειμένων διακρίσις· ἐπιστήμης δὲ, ἢ τῶν καθηκόντων ἀνόθευτος εἰδησις· γνώσεως δὲ, ἢ κατ' ἐνέργειαν τῶν ἐν ταῖς ἀρεταῖς θεῶν λόγων περιληψίς· συνέσεως δὲ, ἢ πρὸς τὰ γνωσθέντα διόλου τῆς ψυχῆς συνδιάθεσις· σοφίας δὲ, ἢ πρὸς Θεὸν ἀδιάγνωστος ἔνωσις, καθ' ἣν τοῖς ἀξίαις ἢ ἐφεσις ἀπόλαυσις γίνεται, μεθέξει ποιοῦσα Θεὸν τὸν μετέχοντα, καὶ τῆς θείας αὐτὸν ὑποφήτην καθιστῶσα μακαριότητος, κατὰ τὴν ἀένναον πρὸς τοὺς δεομένους τῶν θεῶν μυστηρίων, ἀνεκπόμευτον * προσβολήν, καὶ διέξοδον.

Τὸ πνεῦμα τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τῶν κατ' ἐνέργειαν κακῶν ἐστὶν ἀποχή· τὸ δὲ πνεῦμα τῆς ἰσχύος, ἢ πρὸς ἐνέργειαν καὶ πράξιν τῶν ἐντολῶν πρόθυμος ὄρμη καὶ κίνησις· τὸ δὲ πνεῦμα τῆς βουλής, ἢ ἔξις τῆς διακρίσεως, καθ' ἣν σὺν λόγῳ τὰς θείας πράττομεν ἐντολάς, καὶ τῶν κρειπτόνων διαιρούμεν τὰ χείρονα· τὸ δὲ πνεῦμα τῆς ἐπιστήμης, ἢ τῶν κατ' ἀρετὴν τῆς πράξεως τρόπων ἄπτωτος εἰδησις· καθ' ἣν πρᾶττοντες τῆς ὁρθῆς τοῦ λόγου κρίσεως οὐδαμῶς πίπτομεν· τὸ δὲ πνεῦμα τῆς γνώσεως, ἢ τῶν ἐντολῶν, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς λόγων περιληψίς, καθ' οὓς οἱ τρόποι τῶν ἀρετῶν συνεστήκασιν· πνεῦμα δὲ συνέσεως ἐστὶν, ἢ πρὸς τοὺς τρόπους, καὶ τοὺς λόγους τῶν ἀρετῶν συγκατάθεσις, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν μεταποίησις, καθ' ἣν σύγκρασις γίνεται τῶν φυσικῶν δυνάμεων πρὸς τοὺς τρόπους, καὶ τοὺς λόγους τῶν ἐντολῶν· πνεῦμα δὲ σοφίας ἐστὶν, ἢ πρὸς τὴν αἰτίαν τῶν ἐν ταῖς ἐντολαῖς πνευματικωτέρων ἀνάληψίς τε καὶ ἔνωσις, καθ' ἣν ἀγνώστως τοὺς ἐν Θεῷ κατὰ τὸ θεμιτὸν ἀνθρώποις, ἀπλῶς μυσούμενοι τῶν ὄντων λόγους, ὡς ἔκτινος βλυστανούσης πηγῆς τῆς καρδίας, τὴν ἐν τοῖς ὄλοις ἀλήθειαν ποικίλως τοῖς ἀνθρώποις προσφέρομεν.

Ἀπὸ μὲν τῶν ἐκ Θεοῦ τελευταίων, ἡμῖν δὲ προσεχῶν, ἐπὶ τὰ πρῶτα, καὶ ἡμῶν μὲν πόρρω, τῷ δὲ Θεῷ προσεχῆ, καθ' ὁδὸν καὶ τάξιν ἀναβαίνομεν. ἀπὸ γὰρ τῆς ἀργίας

λη'.

* ἵσως
προβολήν.

λθ'.

μ'.

τῶν κακῶν διὰ φόβου, ἐπὶ τὴν τῶν ἀρετῶν δι' ἰσχύος ἐργόμεθα πράξιν· ἀπὸ δὲ τῆς τῶν ἀρετῶν πράξεως, ἐπὶ τὴν διάκρισιν τῆς βουλήσ· ἀπὸ δὲ τῆς διακρίσεως, ἐπὶ τὴν ἕξιν τῶν ἀρετῶν, ἡγουν ἐπιστήμην· ἀπὸ δὲ τῆς ἕξεως τῶν ἀρετῶν, ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρεταῖς λόγων· ἀπὸ δὲ ταύτης, εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἐγνωσμένους λόγους τῶν ἀρετῶν μεταποιητικὴν ἕξιν· φημί δέ, τὴν σύνεσιν· καὶ ἀπὸ ταύτης, εἰς τὴν ἀπλήν τῆς ἐν ὄλοις ἀληθείας ἀκριβῆ θεωρίαν· ἀφ' ἧς ὀρμώμενος, πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐκ τῆς τῶν ὄντων αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν οὐσιῶν σοφῆς θεωρίας, εὐσεβεῖς λόγους περὶ τῆς ἀληθείας ἀποδώσομεν.

μα'. Τὸ πρὸς ἡμᾶς κατ' ἐνέργειαν πρῶτον ἀγαθόν, ὅπερ ἐστὶν ὁ φόβος, τελευταῖον ἀπρημιθήσατο τῆς γραφῆς ὁ λόγος, ὡς σοφίας ἀρχήν· ἀφ' οὗ κινούμενοι πρὸς τὸ τῆς σοφίας τέλος τὴν σύνεσιν ἀναβαίνομεν, μεθ' ἣν προσεχεῖς αὐτῷ γινόμεθα τῷ Θεῷ, μόνην τὴν σοφίαν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐνώσεως μεσιτεύουσαν ἔχοντες. οὐ γάρ ἐστι δυνατόν ἐπιλαβῆσθαι σοφίας, τὸν μὴ πρότερον διὰ τοῦ φόβου, καὶ τῶν διὰ μέσου λοιπῶν χαρισμάτων, τὴν τε λοιμὴν τῆς ἀγνοίας, καὶ τὸν τῆς κακίας κονιορτόν, ἑαυτοῦ παντελῶς ἀποσεισάμενον. διὰ τοῦτο Θεῷ μὲν προσεχῆ τὴν σοφίαν, ἡμῖν δὲ τὸν φόβον ἢ γραφικὴ τάξις διέθηκεν, ἵνα ἡμεῖς εὐταξίας μάθωμεν ὄρον καὶ νόμον.

μβ'. Διὰ τούτων οὖν ἀναβαίνοντες τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως, ἡγουν φωτισμῶν, πρὸς τὴν θείαν τῆς σοφίας συναγόμεθα μονάδα· τὴν γεγενημένην δι' ἡμᾶς τῶν χαρισμάτων διάλξεις, πρὸς τὴν αἰτίαν τῶν χαρισμάτων συνάγοντες, ταῖς κατὰ μέρος τῶν ἀρετῶν ἐπιβάσεις, μηδὲν τῶν εἰρημένων· συνεργεῖα Θεοῦ· παραλιμπάνοντες, ἵνα μὴ κατ' ὀλίγον ἀμελοῦντες τυφλὴν ἡμῶν τὴν πίστιν καὶ ἀνόματον καταστήσωμεν, οὐκ ἔχουσαν τοὺς διὰ τῶν ἔργων τοῦ πνεύματος φωτισμούς, καὶ κολασθῶμεν δικαίως εἰς ἀπίστους ἀφῶνας, ὡς ἐν αὐτοῖς κατὰ πίστιν, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν, τοὺς θείους ἐκτυφλώσαντες ὀφθαλμούς.

μγ'. Πᾶς ὁ τῆς πίστεως ἐν αὐτῷ διὰ τῆς ἀργίας τῶν ἐντολῶν, τοὺς τοιοῦτους ἀνορούξας ὀφθαλμούς, πάντως κατάκριτος, μηκέτι τὸν Θεὸν ἔχων εἰς αὐτὸν ἐπιβλέποντα. εἰ γὰρ τὰς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος, φησὶν, ὀφθαλμοῦς Κυρίου προσαγορεύει ὁ λόγος, ὁ μὴ

τούτους τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν διανοίγων, ἐπιβλέποντα τὸν Θεὸν αὐτὸν οὐκ ἔχει. δι' ἄλλων γὰρ ὡς εἰκὸς ὀφθαλμῶν ἐπισκοπεῖν τοὺς ἐπὶ γῆς οὐ πέφυκεν ὁ Θεός, εἴπερ θείας ὀράσεως ἀκτίς ἐστίν, ὁ κατ' ἀρετὴν ἡμῶν φωτισμός.

Ἡ σοφία μονὰς ἐστὶ, ταῖς ἐξ αὐτῆς διαφόροις ἀρεταῖς ἀτμήτως ἐνθεωρουμένη· καὶ μονοειδῶς ταῖς αὐτῶν ἐνεργείαις ἐπινοουμένη, καὶ πάλιν ἀπλή μονὰς ἀποδεικνυμένη, ταῖς πρὸς αὐτὴν τῶν ἐξ αὐτῆς ἀρετῶν ἀποκαταστάσεων, ὅταν ἡμεῖς, δι' οὓς κατὰ τὴν ἐκάστης ἀρετῆς γένεσιν ποιεῖται τὴν πρόδον, ἀνατατικῶς δι' ἐκάστης ἀρετῆς πρὸς αὐτὴν συναγόμεθα.

Τυφλὴν ἔχει τὴν πίστιν, ὁ τὰ κατὰ τὴν πίστιν θεία προστάγματα μὴ ἐργαζόμενος. εἰ γὰρ φῶς εἰσὶ τὰ τοῦ Θεοῦ προστάγματα, δῆλον ὅτι δίχα θείου φωτός ἐστίν, ὁ μὴ πρᾶττων τὰ θεία προστάγματα, καὶ ψιλήν, ἀλλ' οὐκ ἀληθῆ τὴν θείαν περιφέρεται κλήσιν.

Οὐδεὶς ἀμαρτάνων δύναται τῆς ἀμαρτίας συνήγορον ἔχειν τῆς σαρκὸς τὴν ἀσθένειαν. ἢ γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἔνωσις, ὄλην τὴν φύσιν τῇ λύσει τῆς κατάρας ἀνέρρωσεν, ἀπροφάσιστον ἡμῖν ποιησαμένη τὴν πρὸς τὰ πάθη τῆς γνώμης προσπάθειαν. ἢ γὰρ τοῦ λόγου θεότης, κατὰ χάριν αἰεὶ συνοῦσα τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν, τὸν ἐν τῇ σαρκὶ νόμον τῆς ἀμαρτίας ἀπομαραίνει.

Ὁ τῶν παρὰ φύσιν παθῶν διὰ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως καὶ ἀγάπης νικήσας τὰς παρὰ λόγους ἐπιθυμίας, εἴτ' οὖν κινήσεις, καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ φύσιν ἔξω γίνεται νόμου, καὶ εἰς τὴν χώραν τῶν νοητῶν ὄλος μεταβιβάζεται, καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐμόφυλον, μετὰ τῶν προσγενομένων αὐτῷ τῆς ἀλλοτρίας ἑαυτῷ συνεχβάλλει δουλείας.

Μὴ χαλινουμένη τῷ θείῳ φόβῳ κατὰ τὴν πράξιν ἢ γνῶσιν, τύπον ἐργάζεται, ὡς οἰκεῖον τὸ δεδανεισμένον προσβάλλεσθαι πείθουσα τὸν ἐπ' αὐτῇ τυφωθέντα, πρὸς οἰκεῖον ἔπαινον τὸν ἔρανον τοῦ λόγου ποιούμενον. ἢ δὲ πράξις τῷ θείῳ συναυξάνουσα πῶθῃ τὴν ὑπὲρ τὰ πρακτέα μὴ λαμβάνουσα γνῶσιν, τὸν πρακτικὸν ἐργάζεται ταπεινόφρονα, τοῖς ὑπὲρ τὴν οἰκείαν δύναμιν λόγοις πρὸς ἑαυτὸν συστελλόμενον.

Οὐράνιον οἰκητήριόν ἐστίν, ἢ κατ' ἀρετὴν ἀπαθῆς ἕξις, καὶ ἢ μηδὲν ἔχουσα πλάνης πολεμοῦν αὐτῇ νόημα γνῶσις.

Ὡςπερ τέλος κινήσεως μονάδος ἐστίν,

μδ'.

με'.

μς'.

μζ'.

μη'.

μθ'.

ν'.

ἡ μυριάς, καὶ ἀρχὴ μὴ κινήσεως μυριάδος ἐστὶν ἡ μονάς· ἀρχὴ γὰρ παντὸς τέλους ἡ κατ' αὐτὸ σαφῶς ἀκίνησις καθέστηκε· καὶ τέλος πάσης ἀρχῆς, ἡ τῆς κατ' αὐτὴν κινήσεως ὑπάρχει συμπλήρωσις· οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἀρχὴ κατὰ φύσιν ἀρετῶν ὑπάρχουσα, τέλος ἔχει τοῦ δι' αὐτῶν ἀγαθοῦ τὴν συμπλήρωσιν· καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν, ὡς ἀρετῶν τέλος, ἀρχὴν ἔχον τὴν πίστιν πρὸς αὐτὴν ἐνδιαθέτως συναίγεται. πίστις γὰρ ἐστὶν ἐνδιάθετον ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν ἐστὶν ἐνεργηθεῖσα πίστις· πιστὸς δὲ κατὰ φύσιν καὶ ἀγαθὸς ἐστὶν ὁ Θεός, τὸ μὲν, ὡς πρῶτον ἀγαθόν· τὸ δὲ, ὡς ἔσχατον ὄρεκτόν. ταῦτόν δὲ ταῦτα καθέστηκε παντὶ τρόπῳ ἀλλήλοις ὄντα, μηδενὶ λόγῳ, πλὴν τοῦ κατ' ἐπίνοιαν, ἀλλήλων διαιρούμενα παντελῶς, διὰ τὴν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀρχομένων, καὶ εἰς αὐτὸν ληγόντων κινήσιν. ἄρα ἡ μυριάς ἐσχάτου ὄρεκτοῦ φέρουσα τύπον, τῶν πρὸς αὐτὸ κινουμένων τελείαν περιγράφει τὴν ἔφεσιν· καὶ ἡ μονάς, πρῶτου ἀγαθοῦ φέρουσα σύμβολον, τῶν ἀπ' αὐτοῦ κινουμένων τελείαν ἐπιφέρειται *βάσιν.

Πρώτη ἀπάθεια, ἡ παντελῆς ἀποχὴ τῶν κατ' ἐνέργειαν κακῶν, ἐν τοῖς εἰσαγομένοις θεωρουμένη· δευτέρα δέ, ἡ παντελῆς κατὰ διάνοιαν περὶ τὴν τῶν κακῶν συγκατάθεσιν ἀποβολὴ λογισμῶν, ἐν τοῖς μετὰ λόγου τὴν ἀρετὴν μειοῦσι γινομένη· τρίτη δέ, ἡ κατ' ἐπιθυμίαν περὶ τὰ πάθη παντελῆς ἀκίνησις, ἐν τοῖς διὰ τῶν σχημάτων τοὺς λόγους νοητῶς θεωμένους τῶν ὀρωμένων· τετάρτη δὲ ἀπάθεια, ἡ καὶ αὐτῆς τῆς φιλῆς φαντασίας παντελῆς κάθαρσις, ἐν τοῖς διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας καθαρὸν καὶ διεϊδῆς ἔσπυρον τοῦ Θεοῦ ποιησαμένοις τὸ ἡγεμονικόν, συνισταμένη. ὁ τοίνυν καθάρας ἑαυτὸν ἐνεργείας παθῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς κατὰ διάνοιαν συγκαταθέσεως ἐλευθερωθεὶς, καὶ τῆς περὶ αὐτὰ κατ' ἐπιθυμίαν κινήσεως στάσιν λαβὼν, καὶ τῆς αὐτῶν φιλῆς φαντασίας τὸν νοῦν καταστήσας ἀμόλυντον, τὰς τέσσαρας γενικὰς ἀπαθείας ἔχων, ἐξέρχεται τῆς ὕλης καὶ τῶν ὑλικῶν, καὶ πρὸς τὴν νοεράν καὶ θείαν καὶ εἰρηρικὴν τῶν νοητῶν ἐπέιγεται λήξιν.

Πρώτην ἀπάθειαν (λέγει) τὴν πρὸς τὴν ἀμαρτίαν τοῦ σώματος κατ' ἐνέργειαν ἀνεπαφον κίνησιν· δευτέραν δέ, τὴν κατὰ φύσιν τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν τελείαν ἀποβολήν, δι' ἧς τῶν παθῶν ἀπομακραινεται

κατὰ τὴν πρώτην ἀπάθειαν κίνησις, ἐξάπτουσα αὐτὴν πρὸς ἐνέργειαν οὐκ ἔχουσα τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς· τρίτην δέ, τὴν περὶ τὰ πάθη τελείαν τῆς ἐπιθυμίας ἀκίνησιαν, δι' ἣν καὶ ἡ δευτέρα γίνεσθαι πέφυκε, τῇ τῶν λογισμῶν καθαρότητι συνισταμένη. τετάρτην δὲ λέγει ἀπάθειαν, τὴν κατὰ διάνοιαν πασῶν τῶν αἰσθητῶν φαντασιῶν τελείαν ἀπόθεσιν, καθ' ἣν ἡ τρίτη τὴν γένεσιν εἴληφεν, οὐκ ἔχουσα τὰς φαντασίας τῶν αἰσθητῶν εἰδοποιούσας αὐτῇ τῶν παθῶν τὰς εἰκόνας.

Παντὶ πρακτικῷ, παιδὸς καὶ παιδίσκης δίχην, ὁ λόγος καὶ ἡ διάνοια μοχθοῦσι, τοὺς κατ' ἀρετὴν τῆς πράξεως τρόπους ἐπινοοῦντες τε, καὶ δημιουργοῦντες, καὶ οἷον πᾶσαν ἑαυτῶν κατὰ τῶν ἀντικειμένων τῆς πρακτικῆς πνευμάτων τῆς πονηρίας τὴν δύναμιν ἔχοντες ἀντιτεταγμένην· πληρώσαντες δὲ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν, ἣν ὁ ἔκτος τῶν ἐνιαυτῶν παρεδήλωσεν ἀριθμός. εἴρηται γὰρ ὅτι ὁ ἐξ ἀριθμῶν, τὴν πρακτικὴν σημαίνει φιλοσοφίαν· ἐλεύθεροι πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀπολύονται, δηλονότι τῶν ἐν τοῖς οὔσι συγγενῶν λόγων θεωρίαν ἐπερχόμενοι, ὅ,τε λόγος καὶ ἡ διάνοια.

Ἄλλοφυλος παῖς ἐστὶ, καὶ παιδίσκη, ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία· οὗς ὑποζεύγνυσι διὰ παντὸς τῇ δεσποτείᾳ τοῦ λόγου, πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ἀρετῶν, δι' ἀνδρείας καὶ τωφροσύνης ὁ θεωρητικὸς νοῦς, μὴ διδούς αὐτοῖς παντελῶς τὴν πρὸς ἐλευθερίαν ἀφεσιν, ἕως ἂν καταποθῇ τῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος τελείως ὁ τῆς φύσεως νόμος, καθάπερ ὑπὸ ζωῆς ἀπείρου, σαρκὸς δυστήνου θάνατος, καὶ πᾶσα δειχθῆ καθαρῶς ἡ τῆς ἀνάρχου βασιλείας εἰκὼν, πᾶσαν ἔχουσα τοῦ ἀρχετύπου διὰ μιμήσεως τὴν μορφήν· καθ' ἣν γενόμενος ὁ θεωρητικὸς νοῦς, ἐλευθέρους ποιεῖται τὸν τε θυμόν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν· τὴν μὲν, πρὸς τὴν ἀκήρατον τοῦ θεοῦ ἔρωτος ἡδονὴν καὶ τὴν ἄχραντον θέλξιν μετασκευάζων· τὸν δέ, πρὸς ζέσιν πνευματικὴν, καὶ διάπειρον ἀκίνησιαν, καὶ σώφρονα μανίαν μεταδιδάζων.

Ἀνάρχου βασιλείας ἐστὶν εἰκὼν, ἡ τοῦ νοῦ περὶ τὴν ἀληθῆ γνώσιν ἀτρεψία, καὶ ἡ τῆς αἰσθήσεως περὶ τὴν ἀρετὴν ἀφθαρσία· τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, κατὰ τὴν ἐν πνεύματι πρὸς τὸν νοῦν τῆς αἰσθήσεως μεταποίησιν, μόνῳ τῷ θεῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος ἀλλήλοις συνδεδεμένων, καθ' ἣν τὴν

ἐν ἄλλ
φύσιν
να'.

νδ'.
σχάλ.

νγ'.

νδ'.

νε'.

ἄεικίνητον τοῦ λόγου καὶ ζῶσαν διαπαντὸς ἔχουσι διεικνουμένην ἐνέργειαν ἐν ἧ πάσα παντελῶς ἄπεστι πρὸς τὸ θεῖον ἀπέμφοσις.

νς'. Ἐνεργουμένην ἐπιθυμίαν εἶναι φασὶ τὴν ἡδονήν, εἶπερ παρὸν ἀγαθόν, κατὰ τὸν αὐτῆς ἐστὶν ὀρισμὸν· ἀνεργητὸν δὲ ἡδονήν, τὴν ἐπιθυμίαν, εἶπερ μέλλον ἀγαθόν, κατὰ τὸν αὐτῆς ὀρισμὸν· τὸν δὲ θυμὸν, μανίας μελετωμένην κίνησιν, καὶ τὴν μανίαν, θυμὸν ἐνεργούμενον. ὁ γοῦν ταύτας ὑποτάξας τῷ λόγῳ τὰς δυνάμεις, εὐρήσει τὴν μὲν ἐπιθυμίαν, αὐτῷ γινομένην ἡδονήν, κατὰ τὴν ἐν χάριτι πρὸς τὸ θεῖον τῆς ψυχῆς ἄχραντον συμπλοκὴν· τὸν δὲ θυμὸν, ζέσιν ἀκῆρατον, τῆς περὶ τὸ θεῖον ἡδονῆς φρουρητικὴν, καὶ σῶφρονα μανίαν, κατὰ τὴν ἔφεσιν τῆς ψυχῆς θελκτικῆς δυνάμεως ἀπὸ τῶν ὄντων· τελείως ἐκστατικὴν. οὐκοῦν ἕως ἐν ἡμῖν ὁ κόσμος ζῆ, καὶ ἡ πρὸς τὰ ὑλικά τῆς ψυχῆς ἐκούσιος σχέσις, οὐδεὶ ταύταις παρέχειν ἐλευθερίαν ταῖς δυνάμεσι, μήπως μιγεῖσαι τοῖς αἰσθητοῖς ὡς ὁμοφύλοις, πολεμήσωσι τὴν ψυχὴν, καὶ λάβωσιν αὐτὴν δορυάλωτον γεγενημένην τοῖς πάθεσιν, ὡς πάλαι τὴν Ἱερουσαλήμ οἱ Βαβυλώνιοι. τὸν γὰρ αἰῶνα καθ' ὃν τοὺς ἀλλοφύλους παῖδας δουλεύειν ὁ νόμος ἐκέλευσε, τὴν πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, ἤγουν τὴν παροῦσαν ζωὴν γνωμικὴν τῆς ψυχῆς ἐσήμανε σχέσιν ὁ λόγος, διὰ τῶν ἱστορουμένων παραδεικνύς τὰ νοούμενα.

νζ'. Ἦργμένον λέγει, τὸ κακόν· ἀρχὴν γὰρ ἔχει τὴν ἡμῶν παρὰ φύσιν κίνησιν. οὐκ ἠργμένον δὲ, τὸ ἀγαθόν· πρὸ παντὸς γὰρ αἰῶνος, καὶ χρόνου, φύσει τὸ ἀγαθόν νοητὸν λέγει, τὸ ἀγαθόν, ἃ δὲ μόνον νοεῖν οὐ νοητὸν δὲ, τὸ κακόν, ὅπερ δὲ μόνον μὴ νοεῖν. ῥητὸν δὲ λέγει τὸ ἀγαθόν, αὐτὸ γὰρ δὲ μόνον λαλεῖσθαι· καὶ γινόμενον λέγει τὸ ἀγαθόν, κατὰ φύσιν γὰρ ὑπάρχον ἀγένητον, κατὰ χάριν διὰ φιλανθρωπίαν παρ' ἡμῶν ἀνέχεται γίνεσθαι, πρὸς τὴν ἡμῶν τῶν ποιούντων, καὶ λαλούντων ἐκθέωσιν ποιούμεν δὲ τὸ ἀγαθόν, ὅπερ δὲ μόνωτατον γίνεσθαι. οὐ ποιούμενον δὲ τὸ κακόν, ὅπερ δὲ μόνον μὴ γίνεσθαι. φθαρτὸν λέγει τὸ κακόν· φθορὰ γὰρ ἐστὶν ἡ τοῦ κακοῦ φύσις οὐδαμῶς κατ' οὐδὲν ὑπαρξίν ἔχουσα. ἀφθαρτὸν δὲ, τὸ ἀγαθόν, ὡς αἶψ' ὄν, καὶ μηδέποτε τοῦ εἶναι παυόμενον, καὶ πάντων οἷς ἐγγίνεται, φρουρητικόν. τοῦτο γοῦν τῷ μὲν λογιστικῷ, ζητοῦμεν· τῷ δὲ ἐπιθυμη-

τικῷ, ποθοῦμεν· τῷ δὲ θυμικῷ, φυλάττομεν ἄσυλον· τῷ δὲ αἰσθητικῷ κατ' ἐπιστήμην, ἀμιγῆς αὐτὸ τῶν ἐναντίων διακρίνομεν· τῷ δὲ φωνητικῷ, λαλοῦντες αὐτὸ ποιούμεν τοῖς ἀγνοοῦσι φανερόν· καὶ τῷ γονίμῳ πληθύνομεν αὐτό, μᾶλλον δὲ ἀληθῆς εἶπειν, ἡμεῖς κατ' αὐτὸ πληθυνόμεθα.

Δεῖ τὸν θεωρητικὸν νοῦν βασιλεύοντα τῶν ἐν τοῖς οὔσι νοημάτων τε, καὶ θεαμάτων, καὶ τῶν οἰκείων κινήματων, ἕξιν ἄγονον ἔχειν κακίας· τουτέστι κακίαν μήτε συλλαμβάνουσαν παντελῶς, μήτε τίχτουςαν· ἐφ' ἧς αὐτὸν δεῖ περὶ θεωρίαν κινούμενον φέρεσθαι, μήπως πνευματικὴν ποιούμενος τὴν τῶν ὄντων διάσκεψιν, λαθῶν περιπέση τινὶ τῶν παραφθεῖρειν διὰ τινος τῶν αἰσθητῶν πεφυκότων πονηρῶν πνευμάτων, τὴν ἀγνήν τῆς καρδίας διάσκεψιν.

Ὁ κενοδοξία τινὶ, δι' ἀρετὴν ἢ γνῶσιν τραθεῖς, τὴν κόμην ματαίως διατρέφων, καθάπερ Ἀβεσσαλώμ, τῆς οἰήσεως ἐπιτετεχνασμένην τε καὶ μικτὴν ὡσπερ ἡμίονον πρὸς ἀπάτην τῶν θεωμένων, τὴν ἠθικὴν ἐπιδείκνυται πολιτείαν· ἐφ' ἧς αἰωρούμενος, οἴεται τὸν γεννήσαντα διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ λόγου Πατέρα χειρώσασθαι, πᾶσαν βουλόμενος τὴν τῷ Πατρὶ προσοῦσαν Θεοῦ δόξαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως, ὡς ὑπερήφανος εἰς ἑαυτὸν τυραννικῶς ἐφεκλύσασθαι· ἀλλ' ὁ τοιοῦτος ἐξεληθὼν εἰς τὸ πλάτος τῆς ἐν πνεύματι φυσικῆς θεωρίας, πρὸς τὸν ὑπὲρ ἀληθείας λογικὸν πόλεμον, διὰ τὴν ζῶσαν αἰσθησιν, τῷ δάσει τῆς δρυὸς τῶν ὑλικῶν θεαμάτων κρατεῖται τῆς κοσμικῆς, αὐτὴν ἔχων συνδεσμοῦσαν πρὸς θάνατον, τὴν διάκενον οἴησιν, τὴν κρεμοῦσαν αὐτὸν ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναμέσον τῆς γῆς. οὐ γὰρ ἔχει γνῶσιν ὁ κενόδοξος, καθάπερ οὐρανὸν ἀνέλκουσαν αὐτὸν τῆς κατασπῶσης οἰήσεως· οὐδ' αὖ πάλιν γῆν, τὴν ἐν τῇ ταπεινώσει λέγω βάσιν τῆς πράξεως καθέλκουσαν αὐτὸν τῆς ἀνασπῶσης φυσιώσεως· ὃν πενθεῖν καὶ θανόντα διὰ φιλανθρωπίαν ὡς φιλόθεος ὁ γεννήσας διδάσκαλος, μιμήσει Θεοῦ, μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν.

Ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἐκάστου σωτηρίας, ἡ σοφία· φόβον μὲν, ἀρχομένην πρῶτον δημιουργοῦσα, καὶ πόθον, ὕστερον τε-

νη'.

νθ'.

ξ'.

λειουμένη συνεστῶσα· μᾶλλον δὲ φόβος αὐτῆ κατ' ἀρχάς δι' ἡμᾶς οικονομικῶς γινομένη, ἵνα παύσῃ κακίας τὸν ἐραστήν· καὶ πόθος ὕστερον εὐρισκόμενη δι' ἑαυτὴν κατὰ τὸ τέλος, ἵνα πληρώτῃ γέλωτος νοητοῦ, τοὺς τὴν αὐτῆς πάντων τῶν ὄντων ἀλλαξάμενους συμβίωσιν.

ζα'. Ἡ σοφία καὶ φόβος ἐστὶ κατὰ τὴν ἀποφυγὴν γενομένη στέρσις, τοῖς οὐκ ὀρεγομένοις αὐτῆς· καὶ πόθος ἐστίν, ἕξις ἀπολαυστικῆς ἐνεργείας εὐρισκόμενη τοῖς ἀγαθῶσιν αὐτῆν. αὕτη γὰρ ἐλπίδι κολάσεως παθῶν ἀπαλλάσσοσα, καὶ φόβον ποιεῖ· καὶ πόθον ἐργάζεται, τῆ τῶν ἀρετῶν ἐπικτήσει τὸν νοῦν ἐθίζουσα βλέπειν τὰ μέλλοντα.

ζβ'. Πᾶσα ἐξομολόγησις, ταπεινοὶ τὴν ψυχὴν. ἡ μὲν, χάριτι Θεοῦ δικαιωθείταν· ἡ δὲ ῥαθυμία γνώμης οικείας ἐπ' ἐγκλήμασιν ἐνεχομένην, αὐτὴν ἐκδιδάσσοσα.

ζγ'. Διττὸς ὁ τῆς ἐξομολογήσεως λόγος· ὁ μὲν, ἐπ' εὐχαριστίᾳ τῶν δωρηθέντων ἀγαθῶν γινόμενος· ὁ δὲ, ἐπ' ἐλέγχῳ καὶ ἐτασμῷ τῶν κακῶς πεπραγμένων λεγόμενος. ἐξομολόγησις γὰρ λέγεται, καὶ ἡ τῶν εὐπαθόντων μετ' εὐχαριστίας τῶν θεῶν εὐεργεσιῶν ἀπαρίθμησις, καὶ ἡ τῶν κακῶς πεπραγμένων παρὰ τῶν ὑπαιτίων ἐξαγόρευσις· ἀμφοτέρω δὲ, ταπεινώσεως ὑπάρχει ποιητικά. ὁ, τε γὰρ ἐπ' ἀγαθοῖς εὐχαριστῶν ὁμοῦ, καὶ ὁ ἐπ' ἐγκλήμασιν ἐταζόμενος, ταπεινοῦται. ὁ μὲν ἑαυτὸν ἀνάξιον κρίνων τῶν δωθέντων καλῶν· ὁ δὲ, λαβεῖν ἄρεσιν τῶν πλημμελημάτων δεόμενος.

ζδ'. Τὸ τῆς ὑπερηφανίας πάθος, ἐκ δύο συνέστηκεν ἀγνοιῶν· δύο δὲ συνελθούσαι πρὸς ἑνωσιν ἀγνοιαί, μίαν φρόνησιν συγκεχυμένην ἀποτελοῦσιν. μόνος γὰρ ἐκεῖνος ἐστὶν ὑπερήφανος, ὁ καὶ τὴν θεῖαν βοήθειαν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀγνοήσας ἀσθένειαν. οὐκοῦν ὑπερηφανία ἐστὶ, θείας καὶ ἀνθρωπίνης γνώσεως στέρσις. τῆ γὰρ τῶν ἀληθῶν ἄκρων ἀποφάσει, μία, καὶ ψευδῆς ὑπάρχει κατάφασις.

ζε'. Ἡ κενοδοξία, σκοποῦ μὲν τοῦ κατὰ Θεὸν ἐστὶν ἔκστασις· πρὸς δὲ ἄλλον σκοπὸν παρὰ τὸν θεῖον ὑπάρχει μετάβασις. κενόδοξος γὰρ ἐστὶν, ὁ τῆς οικείας, ἀλλὰ μὴ τῆς θείας ἕνεκα δόξης, τὴν ἀρετὴν ἐπιτηδεύων, καὶ πόνους οικείας τοὺς ἐξ ἀνθρώπων ἀνυποστάτους ἐπαίνους ὠνούμενος.

ζς'. Ὁ ἀνθρωπάρεσκος, μόνον ἐπιμελεῖται τῶν φαινομένων ἡθῶν, καὶ μὴν καὶ λόγους τοῦ

κόλακος· ἵνα τοῖς μὲν τὴν δρασιν, τῷ δὲ, τὴν ἀκοὴν σφετερίζηται, τῶν μόνους ἡδόμενων, ἢ καὶ καταπληττομένων τοῖς φαινομένοις τε καὶ ἀκουομένοις, καὶ μόνῃ τῇ αἰσθήσει περιγραφόντων τὴν ἀρετὴν. ἀνθρωπάρεσκαιαν οὖν φαμέν, τὴν ὡς ἐπ' ἀρετῆ δι' ἀνθρώπου γινομένην τῶν ἡθῶν τε καὶ λόγων ἐπίδειξιν.

Ἰπέκρισις ἐστὶ, φιλίας προσποίησης· ἢ μίτος, σχήματι φιλίας κεκαλυμμένον ἢ ἐχθρα, δι' εὐνοίας ἐνεργουμένη· ἢ φθόνος, ἀγάπης, χαρακτήρα μιμούμενος· ἢ βίος, ἀρετῆς πλάσματι, ἀλλ' οὐ πράγματι τὸ κόσμιον ἔχων· ἢ δικαιοσύνης προσποίησης, τῆ τοῦ εἶναι δοκῆσει συντηρουμένη· ἢ ἀπάτη, ἀληθείας ἔχουσα μόρφωσιν ἣν οἱ τὸν ὄφιν τῆ τῶν ἡθῶν σχολιότητι μιμούμενοι, ἐπιτηδεύουσιν.

Ἡ τῶν ὄντων αἰτία, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς οὐσιν ἀγαθῶν, ἐστὶν ὁ Θεός. ὁ τοίνυν περὶ τὴν ἀρετὴν, ἢ τὴν γνώσιν ἐπαιρόμενος, καὶ μὴ τῷ μέτρῳ τῆς ἐν χάριτι ἀρετῆς ἤτοι προκοπῆς, συνεπεκτείνων τῆς οικείας ἀσθενείας τὴν ἐπιγνωμοσύνην, τὸ τῆς ὑπερηφανίας κακὸν οὐ διέφυγεν. ὁ δὲ δόξης ἕνεκεν ἰδίας τὸ καλὸν ἐπιτηδεύων, ἑαυτὸν τοῦ Θεοῦ προτετίμηκε, τῷ τῆς κενοδοξίας ἥλω περιπαρεῖς· ὁ δὲ πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις ποιῶν, ἢ λαλῶν τὴν ἀρετὴν, τῆς θείας πολλῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀποδοχὴν ὑπερέθηκε τῷ τῆς ἀνθρωπάρεσκειας πάθει νοσηλευόμενος. ὁ δὲ μόνον τῆ κατ' ἀρετὴν σεμνότητι πρὸς ἀπάτην κακούργως ἐπιχρώσας τὰ ἦθη, καὶ τὴν πονηρὰν τῆς γνώμης διαθέσιν τῷ φαινομένῳ σχήματι καλύπτων τῆς εὐλαβείας, τῷ τῆς ὑποκρίσεως ἐξωνεῖται δόλω τὴν ἀρετὴν. οὐκοῦν ὁ τοιοῦτος, ἐπ' ἄλλα παρὰ τὴν αἰτίαν ἐκάστου τούτων ἀπήγαγε τὸν σκοπόν.

Οὐδεὶς τῶν πονηρῶν δαιμόνων, τοῦ ἐναρέτου ποτὲ κωλύει τὸ πρόθυμον· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὰς ἐλλείψεις δολερῶς περικόψας τῶν ἀρετῶν, τὰς ἐπιτάσεις ὑπαγορεύει, τοῖς ἀγωνισταῖς συμπροθυμούμενος· ἵνα πρὸς ἑαυτὸν δλην ποιήσῃται τοῦ ἀσκουμένου τὴν ἔννοιαν, παραπολέσασαν τὸ ἴσον τῆς μεσότητος στάθμιον, καὶ λάθῃ πρὸς ἄλλο, παρὰ τὸ δοκοῦν ὀδεύουσα καταγώγιον.

Οἱ δαίμονες οὔτε σωφροσύνην μισοῦσιν, οὔτε νηστείαν βδελύσσονται, οὐ χρημάτων διάδοσιν, οὐ φιλοξενίαν, οὐ ψαλμωδίαν, οὐ σχολὴν ἀναγνώσεως, οὐχ ἡσυχίαν, οὐ τῶν

ζδ'.

ζε'.

ζθ'.

ο'.

μαθημάτων τὰ ὑψηλότατα, οὐ χαμηνίαν, οὐκ ἀγρυπνίαν, οὐ τὰ λοιπὰ πάντα, δι' ὧν ὁ κατὰ Θεὸν χαρακτηρίζεται βίος, ἕως πρὸς αὐτοὺς νένευκεν ὁ σκοπός, καὶ ἡ αἰτία τῶν γινομένων.

οα. Τοὺς μὲν ἄλλους δαίμονας, τάχιον ἴσως ὁ ἀσκητὴς καταβαλλόμενος, ραδίως τὴν ἐξ αὐτῶν βλάβην διαδιδράσκει. τοὺς δὲ δοκοῦντας συνεργεῖν τῷ δρόμῳ τῆς ἀρετῆς, καὶ ὅσον συνοικοδομεῖν βουλομένους τὸν ναὸν Κυρίου, τίς ἂν τῶν ἄγαν ὑψηλῶν καταλάβοι νοῦς, χωρὶς τοῦ διὰ πάντων χωροῦντος ἐνεργοῦς λόγου καὶ ζῶντος, καὶ δικνουμένου ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, τουτέστι, διαγινώσκοντες, τίνα τῶν ἔργων ἢ νοημάτων εἰσὶ ψυχικά, τουτέστιν εἶδη φυσικά τῆς ἀρετῆς ἢ κινήματα; καὶ τίνα τυγχάνει πνευματικά, τουτέστιν ὑπὲρ φύσιν καὶ Θεὸν χαρακτηρίζοντα; τῇ φύσει δὲ κατὰ χάριν διδόμενα; ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, τὴν πρὸς τοὺς πνευματικοὺς λόγους τῶν κατ' ἀρετὴν τρόπον, ἀρμόδιον, ἢ ἀναρμόδιον διόλου σύννευσιν ἐπισταμένου, κρίνοντός τε τὰς ἐνθυμήσεις καὶ τὰς ἐνοίας τῶν καρδιῶν, τουτέστι, τὰς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἀφανεῖς κατὰ τὸ βάθος σχέσεις, καὶ τὰς κατὰ ψυχὴν ἀοράτους τούτων αἰτίας, ὧν οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐν ἡμῖν τοῖς λανθάνειν δοκοῦσι· πάντα δὲ τὰ γεγεννημένα τε καὶ νενοημένα, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ γενησόμενα παρ' ἡμῶν καὶ νοηθησόμενα.

οβ'. Μερισμὸν ψυχῆς καὶ πνεύματος (λέγει), τὴν διαφορὰν τῆς ἐκφύσεως ἀρετῶν, ὧν φυσικῶς ἔχομεν τοὺς λόγους· καὶ τῶν ἐν Πνεύματι, ὧν κατὰ δωρεὰν δεχόμεθα τὴν χάριν· τούτων γὰρ εὐκρινῶς τὴν διαστολὴν ποιεῖται κρίνων ὁ λόγος.

ογ'. Τὰς ἐνθυμήσεις καὶ τὰς ἐνοίας, ὧν ἔστι διακριτικὸς ὁ λόγος, (φησὶν) εἶναι τὰς τῆς ψυχῆς ἐπὶ τε τοῖς θείοις λόγοις καὶ τοῖς λογισμοῖς σχέσεις, καὶ τὰς αὐτῶν δηλαδὴ τῶν σχέσεων αἰτίας. ἢ γὰρ ἐνθυμήσεις, κινεῖ μνήμην, ἢς οἰκεῖον σχέσις. ἢ δὲ ἐννοια, πέρασ ἀποσκοπεῖ, ἔπερ αἰτίαν χαρακτηρίζει.

οδ'. Εἰ κατ' οὐσίαν γνώσις ἔστιν ὁ Θεός, προηγείται δὲ σαφῶς πάσης γνώσεως νοῦς, ὧν καὶ ὑποπίπτειν πέφυκεν, ἄρα ὑπὲρ αὐτὴν ἔστιν ὁ Θεός, ὅτι καὶ ὑπὲρ πάντα νοῦν, ὧν γνώσις καθοτιοῦν πέφυκεν ὑποπίπτειν, ὑπεραπειρώως καθέστηκε.

οε'. Τίς τὸν θεῖον οὐκ ἔχων ἐναικοῦντα λόγον, τῷ βάθει τῆς καρδίας, δυνήσεται τοὺς

ἀφανεῖς δόλους τῆς καθ' ἡμῶν ὑποκρίσεως τῶν δαιμόνων ὑποκλίνας, στήναι καθ' ἑαυτὸν μονώτατος, χωρὶς τινος ἐπιμιξίας, καὶ οἰκοδομησαὶ τοῦ Κυρίου τὸν ναὸν, κατὰ τὸν Μέγαν Ζοροβάβελ, καὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν πατριῶν, φάσκοντας διαρρηθῆναι μεγάλη τῇ φωνῇ τοῖς ἀπατεῶσι τῆς ὑπερηφανίας, καὶ τῆς κενοδοξίας, καὶ τῆς ἀνθρωπαρεσκείας, καὶ τῆς ὑποκρίσεως, οὐχ ἡμῖν, καὶ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομησαὶ τὸν οἶκον Κυρίου τῷ Θεῷ ἡμῶν; ἡμεῖς γὰρ μόνοι οἰκοδομήσομεν τῷ Κυρίῳ τοῦ Ἰσραήλ. γινώσκων ὡς ἡ τούτων ἐπιμιξία, τῆς ὄλης οἰκοδομῆς ποιεῖται τὴν φθορὰν καὶ καθαίρεισιν, καὶ συχνὰ τῆς τῶν θείων ἀναθημάτων εὐπρεπείας τὴν χάριν.

Οὐδεὶς δύναται τίνα τῶν εἰρημένων δαιμόνων ἔχων τὴν ἀρετὴν συμμετερχόμενον ταύτην τῷ Κυρίῳ οἰκοδομησαί. οὐ γὰρ ἔχει τὸν Θεὸν τῶν γινομένων τέλος, ἐν θεώμενος ταύτην διέξεισιν· ἀλλὰ τὸ πάθος, ἔπερ διὰ ταύτης συνίστησιν.

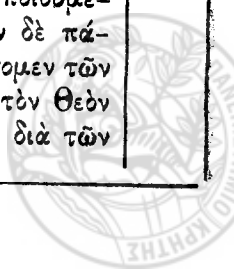
Οἱ κατ' ἔλλειψιν ἀρετῆς πολεμοῦντες, δαίμονές εἰσιν, οἱ πορνείαν, καὶ μέθην, φιλαργυρίαν τε, καὶ φθόνον διδάσκοντες. οἱ δὲ καθ' ὑπερβολὴν πολεμοῦντες, εἰσιν οἱ τὴν οἴησιν, καὶ τὴν κενοδοξίαν, καὶ τὴν ὑπερηφανίαν διδάσκοντες, καὶ διὰ τῶν δεξιῶν τοῖς ἀριστεροῖς ἐπικεκρυμμένως ἐμπεῖροντες.

Εἴθε γένοιτο καὶ ἡμᾶς αἶψά λέγειν τοῖς ἐν πλάσματι φιλίας πνευματικῆς ἀοράτως προσβάλλουσι πνεύματι τῆς πονηρίας, καὶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ ληληθότως βουλομένοις κατεργάσθαι τῆς ἀμαρτίας τὸν θάνατον· καὶ λέγουσι συνοικοδομήσωμεν ὑμῖν τὸν ναὸν τῷ Κυρίῳ ὑμῶν, οὐχ ἡμῖν, καὶ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομησαὶ τὸν οἶκον Κυρίου τῷ Θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ μόνοι οἰκοδομήσομεν τῷ Κυρίῳ τοῦ Ἰσραήλ. μόνοι μὲν, ὅτι τῶν κατ' ἔλλειψιν τῆς ἀρετῆς πολεμοῦντων ἐλευθερωθέντες πνευμάτων, ὧν καὶ ἐκβεθήκαμεν, οὐ βουλόμεθα ταῖς ὑπερβολαῖς δι' ἡμῶν ἐπαρθέντες πάλιν περιπαρεῖναι, καὶ πεσεῖν πτώσιν, τοσοῦτον τῆς προτέρας χαλεπωτέραν, ὅσον τῆς μὲν ἦν ἐπανόδου ἐλπίς εὐχερῆς, συγγνωσθεῖσι διὰ τὴν ἀσθένειαν. τῇ δὲ, ἢ οὐκ ἔστ.ν, ἢ δυσχερῆς ἔσται μισηθεῖσι διὰ τὴν ὑπερηφανίαν, καὶ τοῦ δεξιῶν ποιουμένοις ἕτερόν τι δεξιώτερον. οὐ μόνον δὲ πάλιν, ὅτι τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους ἔχομεν τῶν καλῶν συλλήπτορας· μάλλον δὲ τὸν Θεὸν αὐτόν, ἡμῖν ἑαυτὸν ἐμφανίζοντα διὰ τῶν

οσ'.

οζ'.

οη'.

ἔργων τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἡμᾶς ἑαυτῶν ἄνδρ
ἀγιον οἰκοδομοῦντα, καὶ παντὸς πάθους ἐλεύ-
θερον.

οθ'. Ἀρετῆς ὄρος ἐστίν, ἡ τῆς ἀνθρωπίνης
ἀσθενείας κατ' ἐπίγνωσιν πρὸς τὴν θεῖαν
δύναμιν ἑνωσις. ὁ τοίνυν ἑαυτὸν τῇ ἀσθε-
νεῖα περιγράφων τῆς φύσεως, καὶ πρὸς τὸν
ὄρον οὐκ ἤλθε τῆς ἀρετῆς· καὶ διὰ τοῦτο
πλημμελεῖ, μήπω λαβὼν τὴν τὸ ἀσθενὲς
ισχύουσαν δύναμιν. ὁ δὲ τῆς θείας δυνάμεως
τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν, ὡς ἰσχύον αὐθαδῶς
ἀντιπροβαλλόμενος, τὸν ὄρον παρήλθε τῆς
ἀρετῆς· καὶ διὰ τοῦτο πλημμελῶν, ὡς τοῦ
κατόπιν, ὑπερφεροῦς παρ' ἑαυτῶ γινουμένου,
οὐκ ἐπιγινώσκει· ἀρετὴν γὰρ εἶναι νομίζει τὸ
πλημμέλημα. συγγνωστὸς οὖν μᾶλλον ὁ
τῆς κατὰ φύσιν ἀσθενείας ἑαυτὸν περιγρά-
ψας, παθῶν μᾶλλον ἐκ βραθυμίας τὴν ἐκ-
πτωσιν τῆς ἀρετῆς. ἢ ὁ τὴν οἰκείαν ἀσθε-
νειαν ὡς ἰσχύον πρὸς τὴν τῶν καθηκόντων
ποίησιν ἀντιπροβαλλόμενος τῆς θείας δυνά-
μεως, δράσας μᾶλλον ἐξ αὐθαδείας τῆς ἀρε-
τῆς τὴν ἐκπτωσιν.

π'. Ἐπειδὴ εἰρηται, πολὺ ἰσχύει δέησις δι-
καίου ἐνεργουμένη, κατὰ δύο τρόπους οἶδα
ταύτην ἐνεργουμένην. καθ' ἓνα μὲν, ὁπότεν
μετὰ τῶν κατ' ἐντολὴν ἔργων, τῷ Θεῷ
τὴν ταύτης ποιεῖται προσαγωγὴν τῆς δεή-
σεως ὁ ἐρχόμενος, ὡς μὴ μόνον ἐν ψιλῷ
λόγῳ καὶ διακένῳ φωνῆς ἤχῳ τῆς γλώτ-
της ἐκπίπτουσαν ἀργὴν κείσθαι τὴν δέησιν
καὶ ἀνυπόστατον, ἀλλ' ἐνεργόν, καὶ ζῶσαν
τοῖς ἔργοις τῶν ἐντολῶν ψυχουμένην. εὐ-
χῆς γὰρ καὶ δεήσεως ὑπόστασις, ἢ διὰ τῶν
ἀρετῶν τῶν ἐντολῶν ὑπάρχει προδήλως
ἐκπλήρωσις, καθ' ἣν ἰσχυράν καὶ πάντα
δυναμένην ὁ δίκαιος ἔχει τὴν δέησιν, ἐνερ-
γουμένην ταῖς ἐντολαῖς· καθ' ἕτερον δὲ
τρόπον, ὁπότεν ὁ τῆς εὐχῆς τοῦ δικαίου
δεόμενος, τὰ ἔργα τῆς εὐχῆς διαπράττεται
τόν τε πρότερον διορθούμενος βίον, καὶ τὴν
δέησιν ἰσχυράν τοῦ δικαίου ποιούμενος
διὰ τῆς οἰκείας καλῆς ἀναστροφῆς δυνά-
μουμένην.

πα'. Οὐδὲν ὄφελος τῆς τοῦ δικαίου δεήσεως·
τοῦ ταύτης χηρίζοντος, πλεον τῶν ἀρετῶν
ἡδονομένου τοῖς πλημμελήμασιν· ἐπεὶ καὶ
ὁ Μέγας ποτὲ Σαμουὴλ ἐπέμβει τὸν Σα-
οὺλ πλημμελοῦντα, ἀλλ' οὐκ ἰσχυσε τὸν
Θεὸν ἰλεῶσασθαι, μὴ λαβὼν συλλήπτورا
τοῦ πένθους τὴν καθήκουσαν τοῦ πλημμέ-
λοῦτος διόρθωσιν. διὸ τοῦ ἀνοήτου πέν-

θους ὁ Θεὸς· καταπαύων τὸν ἑαυτοῦ θερά-
ποντα, φησὶ πρὸς αὐτόν, ἕως ποτε σὺ πεν-
θεῖς ἐπὶ Σαοὺλ; καὶ ἐγὼ ἐξουδένωκα αὐτὸν
τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ.

Καὶ πάλιν Ἰερεμίας ὁ συμπαθέστατος,
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, περὶ τὴν πλά-
νην μαίνοντος τῶν δαιμόνων οὐκ εἰσακούε-
ται προσευχόμενος, οὐκ ἔχων εἰς προσευχῆς
δύναμιν, τὴν ἀπὸ τῆς πλάνης τῶν ἀθέων
Ἰουδαίων ἐπιστροφῆν. ὅθεν τοῦ διακενῆς
προσεύχεται καὶ τοῦτον ἀπάγων ὁ Θεός,
φησὶ, καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ
τούτου, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐ-
τούς, καὶ μὴ εὐχου, καὶ μὴ προσέλθης μοι
περὶ αὐτῶν ἔτι, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι.

Πολλῆς ὄντως ἐστὶν ἀβελτηρίας, ἵνα μὴ
λέγω παραφροσύνης, δι' εὐχῆς δικαίων ἐπι-
ζητεῖν σωτηρίαν, τὸν κατὰ διάθεσιν ἡδό-
μενον· κἀκεῖνων αἰτεῖσθαι συγχώρησιν, οἷς
ἐγκαυχᾶται κατ' ἐνέργειαν προθέσει σπιλοῦ-
μενος. δέον μὴ ἀργὴν εἶναι γίνεσθαι, καὶ ἀκί-
νητον τοῦ δικαίου τὴν δέησιν, τὸν ταύτης
δεόμενον, εἴπερ ἀληθῶς τοῖς πονηροῖς ἀπε-
χθάνεται· ἀλλ' ἐνεργὸν ποιεῖν καὶ ἰσχυράν,
ταῖς οἰκείαις ἀρεταῖς πτερουμένην, φθάνου-
σαν τὸν συγχώρησιν δίδουσαι τῶν πλημμε-
ληθέντων δυνάμενον.

Πολὺ ἰσχύει τοῦ δικαίου ἡ δέησις, εἴτε
ἐκ τοῦ ποιουμένου ταύτην δικαίου, εἴτε ἐκ
τοῦ γίνεσθαι αὐτὴν αἰτουμένου τὸν δίκαιον,
ἐνεργουμένη. ὑπὸ μὲν γὰρ τοῦ δικαίου ἐνερ-
γουμένη, δίδωσιν αὐτῷ παρησίαν πρὸς τὸν
δοῦναι δυνάμενον τὰ τῶν δικαίων αἰτή-
ματα. ὑπὸ δὲ τοῦ ταύτην αἰτουμένου τὸν
δίκαιον, τῆς προτέρας αὐτὸν μοχθηρίας ἀφί-
στησι, μεταβάλλουσα πρὸς ἀρετὴν αὐτῷ τὴν
διάθεσιν.

* Τοῦ Ἀποστόλου εἰρηκότος, ἐν ᾧ ἀγαλ-
λιάσθε, ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ λυπηθέν-
τας ὑμᾶς ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, πῶς τις
λυπούμενος ἐν πειρασμοῖς, δύναται ἀγαλ-
λιάσθαι, ἐν ᾧ λυπεῖται;

* Τὴν λύπην διττὴν οἶδε τῆς ἀληθείας
ὁ λόγος. τὴν μὲν, κατὰ ψυχὴν ἀφανῶς. τὴν
δὲ, κατ' αἰσθησὶν φανερώς συνισταμένην.
καὶ τὴν μὲν, ὅλον τὸ βάθος τῆς ψυχῆς πε-
ριλαμβάνουσαν, τῇ μάστιγι τῆς συνειδήσε-
ως αἰκιζόμενον. τὴν δὲ, πᾶσαν τὴν αἰσθη-
σιν περιγράφουσαν, τῷ βάρει τῶν ἀλγει-
νῶν συστελλομένην τῆς φυσικῆς διαχύσεως.
καὶ τὴν μὲν, τῆς κατ' αἰσθησὶν ἡδονῆς.
τὴν δὲ, τῆς κατὰ ψυχὴν εὐφροσύνης τέλος

πβ'

πγ'

πδ'

πε'
Ερώτ.πς'
Απόκρ

υπάρχουσαν· μάλλον δὲ τὴν μὲν, τῶν κατ' αἰσθησιν γνωμικῶν· τὴν δὲ τῶν κατ' αὐτὴν συμπεράσμα παραγνώμην παθῶν τυγχάνουσαν.

πζ'. Λύπη ἐστὶ κατ' ἐμὲ φάναι διάθεσις ἡδονῶν ἐστερημένη. στέρησις δὲ καθέστηκεν ἡδονῶν, πόνων ἐπαγωγῇ. πόνος δὲ σαφῶς ἐστὶ, φυσικῆς ἕξεως ἄλλειψις, ἢ ὑποχώρησις. ἄλλειψις δὲ φυσικῆς ἕξεως, πάθος τῆς κατὰ φύσιν ὑποκειμένης τῆ ἕξει δυνάμεως. τὸ δὲ πάθος τῆς κατὰ φύσιν τῆ ἕξει δυνάμεως ἐστίν, ὁ κατὰ τὴν παράχρησιν τῆς φυσικῆς ἐνεργείας τρόπος. παράχρησις δὲ τοῦ κατ' ἐνέργειαν τρόπου καθέστηκεν, ἢ πρὸς τὸ μὴ πεφυκὸς κατὰ φύσιν καὶ ὑφιστάμενον τῆς δυνάμεως κίνησις.

πη'. Τὴν κατὰ ψυχὴν λύπην τέλος εἶναι (φησὶ) τῆς κατ' αἰσθησιν ἡδονῆς. ἐκ γὰρ ταύτης συνίσταται λύπη ψυχῆς. ὡσπερ οὖν καὶ τῆς κατὰ ψυχὴν ἡδονῆς τέλος ἐστὶν ἡ κατὰ σάρκα λύπη. ψυχῆς γὰρ εὐφροσύνη σαρκὸς γίνεται λύπη.

πθ'. Διττὴν τὴν λύπην (λέγει)· τὴν μὲν περὶ τὴν αἰσθησιν, κατὰ στέρησιν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν συνισταμένην· τὴν δὲ, περὶ νοῦν κατὰ στέρησιν τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν γινομένην. διττοὺς δὲ λέγει καὶ τοὺς πειρασμούς, τοὺς μὲν ἐκουσίους, τοὺς δὲ ἀκουσίους. καὶ τοὺς μὲν ἐκουσίους, τῆς κατ' αἰσθησιν σωματικῆς ἡδονῆς εἶναι πατέρας. τῆς δὲ κατὰ ψυχὴν λύπης εἶναι γεννήτορας. μόνη γὰρ πραχθεῖσα, λυπεῖ τὴν ψυχὴν ἢ ἁμαρτία. τοὺς δ' ἀκουσίους, οἵτινες ἐν τοῖς παραγνώμην δείκνυνται πόνους, τῆς μὲν κατὰ ψυχὴν ἡδονῆς εἶναι πατέρας· τῆς δὲ κατ' αἰσθησιν σωματικῆς λύπης εἶναι γεννήτορας.

ψ'. Ὡσπερ τὴν λύπην διττὴν, ὡς ἔφην, οἶδεν ὁ λόγος, οὕτω καὶ τῶν πειρασμῶν διττὸν ἐπίσταται τὸν τρόπον. τὸν μὲν, κατὰ γνώμην· τὸν δὲ, παρὰ γνώμην. καὶ τὸν μὲν, ἐκουσίων ἡδονῶν δημιουργόν· τὸν δὲ, ἀκουσίων ὀδυνῶν ἐπακτικόν. ὁ γὰρ κατὰ γνώμην πειρασμός, τὰς κατὰ προαίρεσιν ἐκουσίους σαφῶς συνίστησιν ἡδονάς. ὁ δὲ παρὰ γνώμην, προδήλως τοὺς ἀκουσίους παρὰ προαίρεσιν ἐφίστησι πόνους. καὶ ὁ μὲν, τῆς κατὰ ψυχὴν· ὁ δὲ, τῆς κατ' αἰσθησιν λύπης καθέστηκεν αἴτιος.

ψα'. Ὁ μὲν κατὰ γνώμην πειρασμός, τὴν κατὰ ψυχὴν λύπην συνίστησι· τὴν δὲ κατ' αἰσθησιν δημιουργεῖ σαφῶς ἡδονήν. ὁ δὲ παρὰ

γνώμην, τὴν μὲν τῆς ψυχῆς ἡδονήν, τὴν δὲ, τῆς σαρκὸς λύπην ὑφίστησιν.

Οἶμαι τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν, πῶς δεῖ προσεύχεσθαι τοὺς οἰκείους διδάσκοντα μαθητάς, πρὸς τὸ κατὰ γνώμην εἶδος τῶν πειρασμῶν ἀπεύχεσθαι, φάσκειν. Καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. τῶν ἡδονικῶν δηλονότι, καὶ γνωμικῶν, καὶ ἐκουσίων πειρασμῶν, μὴ ἐγκαταλειφθῆναι πείραν λαβεῖν εὐχεσθαι. τὸν δὲ Μέγαν Ἰάκωβον τοῦ Κυρίου λεγόμενον ἀδελφόν, πρὸς τὸ τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν εἶδος, διδάσκοντα μὴ συστέλλεσθαι τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀγωνιζομένους, φάναι, Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, δηλονότι, τοῖς ἀκουσίοις, καὶ παρὰ γνώμην, καὶ πόνων ποιητικοῖς πειρασμοῖς. καὶ δηλοῦσι ταυτῶς, ἐκεῖ μὲν ἐπάγων ὁ Κύριος· Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· ἐνταῦθα δὲ, ὁ Μέγας Ἰάκωβος· Γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν· ἡ δὲ ὑπομονή, ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὀλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

Ὁ μὲν Κύριος ἀπεύχεσθαι τοὺς ἐκουσίους ἡμᾶς διδάσκει πειρασμούς, ὡς σαρκὸς μὲν, ἡδονῆς· ψυχῆς δὲ ποιητικούς ὀδύνης. ὁ δὲ Μέγας Ἰάκωβος, ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις ἡμῖν παραινεῖ χαίρειν πειρασμοῖς, ὡς σαρκὸς μὲν ἡδονήν, ψυχῆς δὲ ὀδύνην ἀφαιρούμενοις.

Τέλειός ἐστιν, ὁ τοῖς ἐκουσίοις δι' ἐγκρατείας μαχόμενος, καὶ τοῖς ἀκουσίοις δι' ὑπομονῆς ἐγκαρτερῶν πειρασμοῖς. καὶ ὀλόκληρός ἐστιν, ὁ καὶ τὴν πράξιν μετὰ γνώσεως καὶ τὴν θεωρίαν οὐκ ἄπρακτον διανύων.

Διηρημένης εἰς ψυχὴν τε καὶ αἰσθησιν τῆς τε λύπης καὶ τῆς ἡδονῆς, ὁ τὴν τῆς ψυχῆς περιποιούμενος ἡδονήν, τὴν δὲ τῆς αἰσθήσεως μετ' ὑπομονῆς καταδεχόμενος λύπην, δόκιμος γίνεται, καὶ τέλειος, καὶ ὀλόκληρος· δόκιμος μὲν, διὰ τὴν πείραν τῶν κατ' αἰσθησιν ἐναντίων· τέλειος δὲ, ὡς τῆ κατ' αἰσθησιν ἡδονῆ τε καὶ λύπη δι' ἐγκρατείας καὶ ὑπομονῆς ἀνευδότης μαχόμενος· ὀλόκληρος δὲ, ὡς τὰς μαχομένας ταῖς κατ' αἰσθησιν ἀλλήλαις ἀντικειμέναις διαθέσεσιν ἕξεις, ἐν τῇ σταθερότητι τῆς κατὰ τὸν λόγον ταυτότητος ἀλωδῆτους διαφυλάττων· φημὶ δὲ τὴν πράξιν καὶ τὴν θεωρίαν, ἀλλήλαις συνεχόμενας, καὶ μηδεμίαν τῆς ἐτέρας διεζευγμένην· ἀλλὰ τὴν μὲν πράξιν, τῆς

ψβ'.

ψγ'.

ψδ'.

ψε'.

θεωρίας τὴν γνῶσιν διὰ τῶν τρόπων προφαίνουσαν τὴν δὲ θεωρίαν, οὐχ ἤττον τοῦ λόγου, τὴν ἀρετὴν θεωρακισμένην τῆς πράξεως.

ψζ'. Ὁ λύπης καὶ ἡδονῆς σαρκὸς πείραν λαβῶν, λέγοιτ' ἂν δόκιμος· ὡς εὐχερείας καὶ δυσχερείας τῶν περὶ σάρκα πραγμάτων πεπειραμένος. τέλειος δὲ, ὁ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς, καὶ τὴν ὀδύνην τῆ τοῦ λόγου δυνάμει καταπαλαίσας. ὀλοκλήρος δὲ, ὁ τὰς κατὰ τὴν πρᾶξιν καὶ θεωρίαν ἔξει, ἀτρέπτους τῆ περὶ τὸν θεῖον πόθον συντονίᾳ διατηρήσας.

ψζ'. Τῆς μὲν κατὰ ψυχὴν λύπης ἐστὶ, διττὸς ὁ τρόπος. ὁ μὲν ἐπὶ τοῖς οἰκείαις· ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίαις πλημμελήμασι συνιστάμενος. αἰτία δὲ τῆς τοιαύτης λύπης, ἢ κατ' αἰσθησιν τοῦ λυπούμενου σαφῶς, ἢ τῶν δι' οὓς λυπεῖται καθέστηκεν ἡδονή. κατὰ γὰρ τὸν ἀκριβῆ λόγον, οὐκ ἐστὶ παντελῶς ἀμαρτία σχεδὸν ἐν ἀνθρώποις, μὴ τῆς ψυχῆς πρὸς αἰσθησιν, ἡδονῆς ἕνεκεν ἀλόγιστον σχέσιν, ἀρχὴν τῆς οἰκείας γενέσεως ἔχουσα. τῆς δὲ κατὰ ψυχὴν ἡδονῆς αἰτία, προδήλως ἐστίν, ἢ κατ' αἰσθησιν τοῦ ἐπὶ ταῖς οἰκείαις, ἢ ταῖς ἀλλοτρίαις ἀρεταῖς ἡδόμενου τε, καὶ χαίροντος λύπη. κατὰ γὰρ τὸν ἀκριβῆ λόγον οὐκ ἐστὶν ἀρετὴ σχεδὸν ἐν ἀνθρώποις, μὴ τῆς ψυχῆς πρὸς αἰσθησιν λελογισμένην ἀποδιάθεσιν, ἀρχὴν τῆς οἰκείας γενέσεως ἔχουσα.

Χωρὶς τῆς κατὰ ψυχὴν ἐμπαθεῦς πρὸς αἰσθησιν σχέσεως, οὐκ ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις παντελῶς ἀμαρτία· πάσης δὲ λύπης συνισταμένης κατὰ ψυχὴν, ἡδονῆ σαρκὸς προηγείται.

Γένεσις ἀρετῆς ἐστὶν ἀληθής, ἢ πρὸς τὴν σάρκα τῆς ψυχῆς ἐκούσιος ἀλλοτρίωσις. εὐφραίνει δὲ τὴν ψυχὴν πνευματικῶς, ὁ τοῖς ἐκούσιαις τὴν σάρκα πόνοις δαμάζων.

Τῆς ψυχῆς ὑπὲρ ἀρετῆς πρὸς τὴν αἰσθησιν ἀποδιάθεσιν κτησαμένης, ἐξ ἀνάγκης ἢ αἰσθησις ἐν πόνοις ἐστὶ· τὴν τῶν ἡδονῶν νοητικὴν συνημμένην αὐτῇ κατὰ γνωμικὴν σχέσιν, τῆς ψυχῆς οὐκ ἔχουσα δύναμιν. τούναντιον δὲ, τὴν μὲν τῶν αὐτῆς ἡδονῶν ἐπανάστασιν, δι' ἐγκρατείας ἀνδρικῶς ἀπορραπίζουσαν. πρὸς δὲ τὴν τῶν παρὰ φύσιν καὶ ἀκουσίων πόνων ἐπαγωγὴν, διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀμείλικτον παντελῶς διαμένουσαν, καὶ τῆς κατ' ἀρετὴν θεοπρεποῦς ἀξίας τε καὶ δόξης, διὰ τὴν ἀνυπόστατον ἡδονὴν οὐκ ἐξισταμένην, καὶ πρὸς τὴν τῶν πόνων ἀντίληψιν φειδοῖ τῆς σαρκὸς διὰ τὴν ὀδυνῶσαν αἰσθησιν, τοῦ ὕψους τῶν ἀρετῶν οὐκ ἀποπίπτουσαν. τῆς δὲ κατ' αἰσθησιν λύπης αἰτία καθέστηκεν, ἢ πρὸς τὰ κατὰ φύσιν τῆς ψυχῆς παντελῶς ἀσχολία· τὴν δὲ κατ' αἰσθησιν ἡδονὴν, ἢ παρὰ φύσιν ἐνέργεια τῆς ψυχῆς προδήλως ὑφίστησιν, ἄλλην ἀρχὴν ἔχειν οὐ δυναμένην συστάσεως, ἢ τῆς ψυχῆς τῶν κατὰ φύσιν ἀπόθεσιν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΕΚΤΗ

α. **Ε**Πινοητικὴν οἶδε τὴν νοεράν τῆς ψυχῆς δύναμιν· ἣτις χωριζομένη τῆς κατ' αἰσθησιν σχέσεως, ἔρημον τῆς πρὸς ἡδονὴν τὴν σάρκα καταλιμπάνει προνοίας, κατὰ τὴν ἐν γνώμῃ σχέσιν, οὐδὲ τὴν ὀδύνην τῆς σαρκὸς ἀνεχομένη παραμυθεῖσθαι, διὰ τὴν ἐν σχέσει τῆς γνώμης πρὸς τὰ θεῖα ὀλικὴν σχολήν.

β'. Νοῦς καὶ αἰσθησις ἀντικειμένην ἔχουσι πρὸς ἄλληλα τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν,

διὰ τὴν τῶν αὐτοῖς ὑποκειμένων ἀκροτάτην διαφορὰν καὶ ἑτερότητα. ὁ μὲν γὰρ ὑποκειμένος ἔχει τὰς νοητὰς καὶ ἀσωμάτους οὐσίας, ὧν κατ' οὐσίαν ἀντιλαμβάνεσθαι πέφυκεν· ἢ δὲ, τὰς αἰσθητὰς καὶ σωματικὰς φύσεις, ὧν καὶ αὐτὴ φυσικῶς ἀντιλαμβάνεται.

Ἡ τῆς ψυχῆς τῶν κατὰ φύσιν ἀποθεσις, τῆς κατ' αἰσθησιν ἡδονῆς ἀρχὴ γίνεται πέφυκε. τῆς γὰρ ψυχῆς περὶ τὰ

η'.

θ'.

ρ'.

γ'.

κατὰ φύσιν ἀγαθὰ πονουμένης, οὐκ ἔστιν ἡ τὸν κατ' αἰσθησιν τῆς ἡδονῆς τρόπον ἐφευρίσκουσα δύναμις.

δ'. Ἐνθα λόγος προκαθηγείται τῆς αἰσθήσεως κατὰ τὴν τῶν ὁρατῶν θεωρίαν, πάσης ἐστέρηται τῆς κατὰ φύσιν ἢ σὰρξ ἡδονῆς, οὐκ ἔχουσα τὴν ἐφῆσιν ἀφετον, τῶν λογικῶν ἀπολελυμένην δεσμῶν, εἰς ὑπηρεσίαν τῶν κατ' αὐτὴν ἡδονῶν. ὅθεν καὶ ἐξ ἀνάγκης κρατοῦντος τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου, ἢ πρὸς ἀρετὴν αὐτῷ δουλωθεῖσα βασανίζεται σὰρξ.

ε'. Ὁ νοῦς ἅμα τὴν αἰσθησιν οἰκείαν κατὰ φύσιν ἠγῆσεται δύναμιν, τὰς τῶν αἰσθητῶν ἐπιπλεκόμενος ἐπιφανείαις, ἐπινοεῖται τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς, οὐ δυνάμενος τῶν ὁρατῶν διαβῆναι τὴν φύσιν, τῇ πρὸς τὴν αἰσθησιν ἐμπαθεῖ σχέσει κατασχεθεῖς.

ς'. Εἰ οὐκ ἔστι δυνατόν πρὸς τὰ συγγενῆ νοητὰ τὸν νοῦν διαβῆναι, δίχα τῆς τῶν διὰ μέσου προβεβλημένων αἰσθητῶν θεωρίας· ταύτην δὲ γενέσθαι παντελῶς ἀμήχανον, χωρὶς τῆς αὐτῷ μὲν συγκειμένης, τοῖς αἰσθητοῖς δὲ κατὰ φύσιν συγγενοῦς αἰσθήσεως. εἰκότως εἰ μὲν προσβαλὼν ἐνσχεθῆται ἐπιφανείαις τῶν ὁρατῶν, ἐνέργειαν εἶναι φυσικὴν τὴν συγκειμένην οἰόμενος αἰσθησιν, τῶν μὲν κατὰ φύσιν ἐκπέπτωκε νοητῶν, τῶν δὲ παρὰ φύσιν ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν, ὃ δὴ λέγεται, ἐπελάβετο σωμάτων οἷς παρὰ τὸν λόγον ἐνεργούμενος, διὰ τὴν αὐτῶν ἐκνικήσαν αἰσθησιν, τῆς μὲν κατὰ ψυχὴν λύπης γεννήτωρ καθίσταται, συχναῖς ταῖς κατὰ συνειδήσιν μαστιξὴν αἰκίζόμενος· τῆς δὲ κατ' αἰσθησιν ἡδονῆς ἀριδῆλως γίνεται ποιητής, ταῖς ἐπιμαίαις, τῶν περιποιητικῶν τρόπων τῆς σαρκὸς λιπαινόμενος. εἰ δὲ τὴν πρὸς αἰσθησιν ἅμα τῇ προσβολῇ τῶν ὁρατῶν διατετῶν ἐπιφανείαν, τοὺς πνευματικὰς τῶν αἰσθητῶν κεθαρούς τῶν ἐπ' αὐτοὺς σχημάτων θεάσεται λόγους· τὴν μὲν τῆς ψυχῆς ἡδονὴν κατειργάσατο, μηδενὶ τῶν αἰσθητῶν θεωρουμένων κρατούμενης· τὴν δὲ τῆς αἰσθήσεως συνεστήσατο λύπην, πάντων κατὰ φύσιν τῶν αἰσθητῶν ἐστερημένης.

ζ'. Ἐπειδὴ τὴν μὲν τῆς ψυχῆς λύπην, ἡγουν τὸν πόνον· ταῦτόν γὰρ ἀλλήλοις ἀμφοτέρω· ἢ κατ' αἰσθησιν ἡδονὴ συνίστησι· τὴν δὲ τῆς αἰσθήσεως λύπην, ἡγουν τὸν πόνον, ἢ κατὰ ψυχὴν ποιεῖν ἡδονὴ πέφυκεν· εἰκότως ὁ τῆς κατ' ἐλπίδα ζωῆς τοῦ Θεοῦ

καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' Ἀναστάσεως νεκρῶν εἰς κληρονομίαν ἀφάρτον, καὶ ἀμίαντον, κατ' ἀμάραντον τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς, ἐφιέμενος, κατὰ μὲν τὴν ψυχὴν ἀγαλλίασιν ἔχει, καὶ χαρὰν ἀνεκλάλητον, διηνεκῶς τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι γαννύμενος ἀγαθῶν· κατὰ δὲ τὴν σάρκα καὶ τὴν αἰσθησιν, λύπην, τοὺς ἐκ τῶν ποικίλων πειρασμῶν ἐπιγινομένους αὐτῇ πόρους, καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς δδύνας· πάση γὰρ ἀρετῇ, ἡδονῇ καὶ πόνοσ παρέπεται· πόνοσ μὲν, σαρκός, ἐστερημένης τῆς προσηνοῦς καὶ λειοτέρας αἰσθήσεως· ἡδονῇ δὲ, ψυχῆς, παντὸς αἰσθητοῦ καθαροῖς ἐντροφώσης τοῖς ἐν πνεύματι λόγοις.

Ἐξόν ἔστι τὸν νοῦν κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν. τοῦτο γὰρ μοι νοεῖται, τὸ νῦν, κατὰ σάρκα λυπούμενον, διὰ τοὺς πολλοὺς πόρους τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς αὐτῷ προσαγομένων πειρασμῶν, αἰεὶ χαίρειν κατὰ ψυχὴν, καὶ ἡδεσθαι διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, κἄν ἔχη καταπονουμένην τὴν αἰσθησιν. οὐ γὰρ ἀξία τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δοξάν ἀπακαλύπτεσθαι εἰς ἡμᾶς· φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος.

Ψυχῆς, ἢ σὰρξ. ἀλλ' οὐ σαρκός, ἢ ψυχῆ. τοῦ γὰρ κρείττονος, φησί, τὸ ἦττον ἀλλ' οὐ τοῦ ἦττονος, τὸ κρείττον. οὐκοῦν ἐπειδὴ τῇ σαρκὶ διὰ τὴν παράβασιν ἐνεφύρη τῆς ἀμαρτίας ὁ νόμος, ὅπερ ἔστιν ἢ κατ' αἰσθησιν ἡδονή, δι' ἣν κατεκρίθη διὰ πόνων τῆς σαρκός ὁ θάνατος, εἰς τὴν τοῦ νόμου τῆς σαρκός ἀναίρεσιν ἐπινενοημένος. ὁ διαγνοὺς ὅτι διὰ τὴν ἀμαρτίαν εἰς τὴν αὐτῆς ἀναίρεσιν ἐπεισῆλθεν ὁ θάνατος, αἰεὶ χαίρουσαν, ἔχει τὴν ψυχὴν, διὰ πόνων ποικίλων θεώμενην ἀπογινομένον τῆς οἰκείας σαρκός τὸν νόμον τῆς ἀμαρτίας, πρὸς ὑποδοχὴν τῆς μετλούσης ἐν πνεύματι μακαρίας ζωῆς· ἢ ἄλλως οὐκ ἔστι τυχεῖν, μὴ πρότερον κενωθέντος ὡς ἐξ ἀγγελοῦ τινὸς τῆς σαρκός ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ, κατὰ τὴν πρὸς αὐτὴν σχέσιν τῆς γνώμης, τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας.

Ὁ τῇ ἀρετῇ κατὰ σάρκα διὰ τοὺς πόρους λυπούμενος, ἐν αὐτῇ χαίρει τῇ ἀρετῇ κατὰ ψυχὴν, ὡς παρούσαν θεώμενος τὴν τῶν μελλόντων εὐπρέπειαν ὑπὲρ ἧς, κατὰ τὸν Μέγαν Δαβὶδ, τῇ κατὰ γνώμην ἀπογενέσει τῆς σαρκός, καθ' ἐκάστην ἀποθνήσκει τὴν ἡμέραν, ὃ κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἐν πνεύματι γένεσιν αἰεὶ καινιζόμενος,

ἄτε δὴ καὶ τὴν ἡδονὴν ἔχων σωτήριο, καὶ τὴν λύπην ὠφέλιμον. λύπην γὰρ φαμεν, οὐ τὴν παράλογον, καὶ πολλῶν, ἐπὶ στερήσει παθῶν, ἢ πραγμάτων ὑλικῶν τὴν ψυχὴν βασανίζουσιν, ὡς τὰς ὄρμας παρὰ φύσιν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, καὶ τὰς ἀποφυγὰς, ἀφ' ὧν μὴ δεῖ ποιουμένων· ἀλλὰ τὴν λελογισμένην, καὶ τοῖς τὰ θεῖα σοφοῖς ἐγκριθεῖσαν, καὶ τὸ παρὸν κακὸν ὑποσημαίνουσιν. παρὸν γὰρ κακόν, φασὶν εἶναι τὴν λύπην, συνισταμένην μὲν κατὰ ψυχὴν, ὅταν ἡ κατ' αἰσθησιν ἡδονὴ τῆς λογικῆς κρατεῖ διακρίσεως· ὑφισταμένην δὲ κατ' αἰσθησιν, ὅταν τῆς ψυχῆς κατ' ἀρετὴν ἀκωλύτως ὁ δρόμος ἀνύκται· τοσοῦτον ἐπάγων τῇ αἰσθήσει τοὺς πόνους, ὅσον ἡδονὴν ἐμποιεῖ καὶ χαρὰν τῇ ψυχῇ, τῷ Θεῷ προσαγομένη διὰ τῆς συγγενοῦς κατ' ἀρετὴν τε καὶ γνῶσιν ἐλλάμψεως.

14'. Ἡδονὴν (λέγει) σωτήριο, τὴν ἐπ' ἀρετῇ χαρὰν τῆς ψυχῆς· ὠφέλιμον δὲ λύπην, τὴν ὑπὲρ ἀρετῆς ὀδύνην τῆς σαρκός· ὁ γοῦν πάθει προστετηκώς καὶ πράγμασιν, ἐφ' ἃ μὴ δεῖ τὰς ὄρμας ποιεῖται. καὶ ὁ τὰς ποιητικὰς τῆς τῶν παθῶν καὶ τῶν πραγμάτων στερήσεως συμβάσεις οὐκ ἀσπαζόμενος, ἀφ' ὧν μὴ δεῖ τὰς ἀποφυγὰς ποιεῖται.

15'. Οὔτε ἡ θεῖα χάρις ἐνεργεῖ φωτισμοὺς γνώσεως, οὐκ ὄντος τοῦ κατὰ δύνάμιν φυσικῆν δεχομένου τὸν φωτισμόν. οὔτε μὴν τὸ δεκτικὸν δίχα τῆς χορηγούσης χάριτος, τὸν φωτισμόν ἐνεργεῖ γνῶσεως.

16'. Οὔτε ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνεργεῖ σοφίαν ἐν τοῖς ἁγίοις, χωρὶς τοῦ ταύτην δεχομένου νοός· οὔτε γνῶσιν χωρὶς τῆς δεκτικῆς τοῦ λόγου δυνάμεως· οὔτε πίστιν ἀνευ τῆς κατὰ νοῦν καὶ λόγον τῶν μελλόντων καὶ πᾶσι τέως ἀδήλων πληροφορίας· οὔτε ἰαμάτων χαρίσματα, δίχα τῆς κατὰ φύσιν φιλανθρωπίας· οὔτε τι ἕτερον τῶν λοιπῶν χαρισμάτων, χωρὶς τῆς ἐκάστου δεκτικῆς ἐξεῶς τε, καὶ δυνάμεως· οὔτε μὴν πάλιν ἐν τῶν ἀπηριθμημένων ἀνθρώπων κτήσεται κατὰ δύνάμιν φυσικῆν, δίχα τῆς χορηγούσης ταῦτα θείας δυνάμεως. καὶ δηλοῦσι τοῦτο σαφῶς πάντες οἱ ἅγιοι, μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν θείων, ζητούντες τῶν ἀποκαλυφθέντων τοὺς λόγους

17'. Ὁ δίχα πάθους αἰτῶν, λαμβάνει τὴν τοῦ ἐνεργεῖν δύνασθαι χάριν κατὰ τὴν πρᾶξιν τὰς ἀρετάς. καὶ ὁ ζητῶν ἀπαθῶς, εὕρισκει κατὰ τὴν φυσικὴν θεωρίαν τὴν ἐν

τοῖς οὖσιν ἀλήθειαν. καὶ ὁ κρούων ἀπαθῶς τὴν θύραν τῆς γνώσεως, ἀκωλύτως εἰς τὴν ἀπόκρυφον τῆς μυστικῆς θεολογίας ἐλεύσεται χάριν.

18'. Ὁ ἀπαθῶς τὰ θεῖα ζητῶν, πάντως λήφεται τὸ ζητούμενον. ὁ δὲ μετὰ τινος πάθους ζητῶν, ἀποτεύξεται τοῦ ζητουμένου. φησὶ γὰρ, αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε.

19'. Ζητεῖ ἐν ἡμῖν τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐρευνᾷ· ἀλλ' οὐχ ἑαυτῷ ζητεῖ τὸ ζητούμενον, ὅτι Θεός, καὶ πάσης ἐπέκεινα γνώσεως. ὡσπερ ἀμέλει καὶ ὁ λόγος γίνεται σὰρξ, οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλ' ἡμῖν τὸ διὰ τῆς σαρκὸς ἐξανύων μυστήριον. ὡς γὰρ χωρὶς σαρκὸς νοερώς ἐμφυχωμένης, οὐκ ἐνήργει θεοπρεπῶς τὰ κατὰ φύσιν ὁ λόγος τῆς σαρκός, οὕτως οὐδὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν τοῖς ἁγίοις ἐνεργεῖ τὰς γνώσεις τῶν μυστηρίων, χωρὶς τῆς κατὰ φύσιν ζητούσης, καὶ ἐρευνώσης τὴν γνῶσιν δυνάμεως.

20'. Ὡσπερ οὐκ ἔστι χωρὶς ἡλιακοῦ φωτός ὀφθαλμὸν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν αἰσθητῶν, οὕτω δίχα πνευματικοῦ φωτός νοῦς ἀνθρώπινος οὐποτ' ἀνδέξεται θεωρίαν πνευματικὴν. τὸ μὲν γὰρ αἰσθητὸν φῶς, κατὰ φύσιν φωτίζει τὴν αἰσθησιν πρὸς τὴν τῶν σωματικῶν ἀντιληψιν. τὸ δὲ πνευματικόν, πρὸς τὴν θεωρίαν τὸν νοῦν καταυγάζει πρὸς κατανόησιν τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν.

21'. Τὰς μὲν ζητικὰς τε καὶ ἐξερευνητικὰς τῶν θείων δυνάμεις, οὐσιωδῶς ἔχει καταβεβλημένας αὐτῇ παρὰ τοῦ κτίσαντος κατ' αὐτὴν τὴν εἰς τὸ εἶναι παράδον, ἢ τῶν ἀνθρώπων φύσιν· τὰς δὲ τῶν θείων ἀποκαλύψεις, κατὰ χάριν ἢ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιφοιτώσα ποιεῖται δυνάμεις. ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς ἀμαρτίας, τῇ φύσει τῶν ὀρατῶν ταύτας ὁ πονηρὸς προσήλωσε τὰς δυνάμεις, καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιών, ἢ ἐκζητῶν τὸν Θεόν, πάντων τῶν μετειληφότων τῆς φύσεως, τὴν νοεράν τε καὶ λογικὴν δυνάμιν ἐχόντων περιγεγραμμένην τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν αἰσθητῶν, καὶ μηδεμίαν κεκτημένων ἐννοίαν τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν, εἰκότως ἢ τοῦ Παναγίου Πνεύματος χάρις, τοῖς μὴ κατὰ πρόθεσιν ἐνδιαθέτως ὑπὸ τὴν ἀπάτην γενομένοις, τῶν ὑλικῶν ἀφελώσασα, τὴν προσηλωμένην ἀποκατέστησε δυνάμιν· ἢ καθαρὰν ἀπολαβόντες διὰ τῆς χάριτος, πρῶτον

18'

19'

20'

21'

ἐζήτησαν καὶ ἠρεύνησαν, καὶ οὕτως ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν· διὰ τῆς αὐτῆς δηλαδὴ τοῦ Πνεύματος χάριτος.

10'. Σωτηρία δηλαδὴ ψυχῶν, κυρίως ἐστὶ, τὸ τέλος τῆς πίστεως· τέλος δὲ πίστεως ἐστίν, ἡ τοῦ πιστευθέντος ἀληθῆς ἀποκάλυψις· ἀληθῆς δὲ τοῦ πιστευθέντος ἐστὶν ἀποκάλυψις, ἡ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐν ἐκάστω πίστεως ἀρρήτως τοῦ πεπιστευμένου περιχώρησις· περιχώρησις δὲ τοῦ πεπιστευμένου καθέστηκεν, ἡ πρὸς τὴν ἀρχὴν κατὰ τέλος τῶν πεπιστευκότων ἐπάνοδος· ἡ δὲ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρχὴν κατὰ τὸ τέλος τῶν πεπιστευκότων ἐπάνοδος ἐστίν, τῶν πρὸς Θεὸν δηλονότι κινουμένων ἢ τῆς ἐφέσεως πλήρωσις· ἐφέσεως δὲ πλήρωσις ἐστίν, ἡ περὶ τὸ ἐφετόν τῶν ἐφιεμένων ἀεικίνητος στάσις· ἀεικίνητος δὲ στάσις, περὶ τὸ ἐφετόν τῶν ἐφιεμένων ἐστίν, ἡ τοῦ ἐφετοῦ διηνεκῆς τε καὶ ἀδιάστατος ἀπόλαυσις· ἀπόλαυσις δὲ διηνεκῆς τε καὶ ἀδιάστατος τοῦ ἐφετοῦ, ἡ τῶν ὑπὲρ φύσιν θείων καθέστηκεν μέθεξις· μέθεξις δὲ τῶν ὑπὲρ φύσιν θείων ἐστίν, ἡ πρὸς τὸ μετεχόμενον τῶν μετεχόντων ὁμοίωσις· ἡ δὲ πρὸς τὸ μετεχόμενον τῶν μετεχόντων ὁμοίωσις ἐστίν, ἡ κατ' ἐνέργειαν πρὸς αὐτὸ τὸ μετεχόμενον τῶν μετεχόντων δι' ὁμοιότητος ταυτότης· ἡ δὲ τῶν μετεχόντων ἐνδεχομένη κατ' ἐνέργειαν δι' ὁμοιότητος ταυτότης, ἡ δι' ὁμοιότητος πρὸς τὸ μετεχόμενον ἐστὶ θέωσις τῶν ἀξιουμένων θεώσεως· ἡ δὲ θέωσις ἐστὶ, καθ' ὑπογραφῆς λόγον πάντων τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων, καὶ τῶν ἐν χρόνῳ, καὶ αἰῶνι, περιοχὴ καὶ πέρασ· περιοχὴ δὲ καὶ πέρασ, τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων ἐστὶ, καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς, ἡ τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ κυρίως ἀρχῆς, πρὸς τὸ κυρίως τέλος καὶ ἀκραιφνὲς ἐν τοῖς σωζομένοις ἐνότης· ἀδιάστατος δὲ τῆς ἀκραιφνοῦς τε ἀρχῆς καὶ τέλους ἐνότης ἐν τοῖς σωζομένοις ἐστίν, ἡ κρείττων τῶν οὐσιωδῶς ἀρχῆς τε καὶ τέλει μεμετρημένων, τῶν κατὰ φύσιν ἐκβασίς· ἐκβασίς δὲ τῶν κατὰ φύσιν, τῶν κατ' ἀρχὴν τε καὶ τέλος περιγεγραμμένων ἐστίν, ἡ ἄμεσος καὶ ἄπειρος, καὶ ἐπ' ἄπειρον ἐν τοῖς ἀξιωθείσι τῆς κατὰ τὸ κρείττον νοουμένης τῶν κατὰ φύσιν ἐκβάσεως, ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ πανσθενῆς καὶ ὑπερδύναμος· ἄμεσος δὲ καὶ ἄπειρος καὶ ἐπ' ἄπειρον ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ πανσθενῆς ἐστὶ καὶ ὑπερδύναμος, ἡ κατὰ τὴν ἀφλεγκτον καὶ ὑπὲρ νόησιν ἔνωσιν, ἄρρητος τε καὶ

ὑπεράρρητος ἡδονὴ καὶ χαρὰ τῶν ἐνεργουμένων· ἧς οὐκ ἐστὶν ἢ λόγον παντάπασιν, ἢ νόησιν, ἢ ῥῆσιν ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων εὔρεται.

Οὐκ ἔχει ἡ φύσις τῶν ὑπὲρ φύσιν τοὺς λόγους, ὥσπερ οὐδὲ τῶν παρὰ φύσιν τοὺς νόμους. ὑπὲρ φύσιν δὲ λέγω, τὴν θεῖαν καὶ ἀνενόητον ἡδονὴν, ἣν ποιεῖν πέφυκεν ὁ Θεὸς φύσει, κατὰ χάριν τοῖς ἀξίοις ἐνούμενος· παρὰ φύσιν δέ, τὴν κατὰ στέρησιν ταύτης συνισταμένην ἀνεκλάλητον ὀδύνην, ἣν ποιεῖν εἴθε ὁ Θεὸς φύσει, παρὰ τὴν χάριν τοῖς ἀναξίοις ἐνούμενος. κατὰ γὰρ τὴν ὑποκειμένην ἐκάστω ποιότητα τῆς διαθέσεως, ὁ Θεὸς τοῖς πᾶσιν ἐνούμενος, ὡς οἶδεν αὐτός, τὴν αἰσθησιν ἐκάστω παρέχεται, καθὼς ἐστὶν ἕκαστος ὑφ' ἑαυτοῦ διαπεπλασμένος, πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ πάντως πᾶσιν ἐνωθησόμενου κατὰ τὸ πέρασ τῶν αἰώνων.

Τοὺς ἐκζητοῦντας τοὺς ταύτης πνευματικούς τῆς σωτηρίας λόγους τε καὶ τρόπους, ὀδηγεῖ πρὸς κατανόησιν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον, οὐκ ἔῶν ἀκίνητον αὐτοῖς μένειν καὶ ἀνενέργητον τὴν δι' ἧς τὰ θεῖα ἐκζητεῖν πεφύκασιν δύναμιν.

Πρῶτον τις ζητεῖ τῇ προαιρέσει νεκρῶσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν προαίρεσιν, τῇ ἁμαρτίᾳ· καὶ οὕτως ἐρευνᾷ, πῶς δεῖ καὶ ποῖω τρόπῳ νεκρῶσαι ταύτας ἀλλήλαις καὶ πάλιν μετὰ τὴν τούτων ἀλλήλαις τελείαν νέκρωσιν, ζητεῖ τὴν κατ' ἀρετὴν τῆς προαιρέσεως, καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν κατὰ προαίρεσιν ζωὴν· καὶ οὕτως ἐρευνᾷ, πῶς δεῖ καὶ ποῖω τρόπῳ τὴν ἐν ἀλλήλαις τούτων δημιουργῆσαι ζωὴν. ἐστὶν οὖν ὡς ἐν ὀρισμῷ λαβεῖν, ἡ μὲν ζήτησις, ὄρεξις καταθυμίου τινός· ἡ δὲ ἐρεύνησις, τρόπος τῆς πρὸς τὸ καταθύμιον ὄρεξεως ἀνυστικός.

Δεῖ ὡς ἀληθῶς τὸν σωθησόμενον, μὴ μόνον τῇ προαιρέσει νεκρῶσαι τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν προαίρεσιν, τῇ ἁμαρτίᾳ· καὶ μὴ μόνον ἀναστῆσαι τῇ ἀρετῇ τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τῇ προαιρέσει τὴν ἀρετὴν ἵνα νεκρὰ νεκρᾶς, ὅλη ὅλης τῆς ἁμαρτίας διαιρεθεῖσα μὴ αἰσθάνηται, καὶ ζῶσα ζώσης, ὅλη ὅλης τῆς ἀρετῆς ἐπαισθάνηται, καθ' ἔνωσιν ἀδιάστατον ἢ προαίρεσις. ὁ γὰρ νεκρῶσας τῇ ἁμαρτίᾳ τὴν προαίρεσιν, σύμφυτος γέγονε τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὁ ταύτην ἀναστήσας τῇ δικαιοσύνῃ, σύμφυτος γέγονε καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ.

κ'.

κα'.

κβ'.

κγ'.

κδ. Ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ προαίρεσις νεκρούμε-
 ναι· ἀλλήλαις, διπλὴν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας
 τὴν ἀναίσθησίαν. καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
 προαίρεσις ἀλλήλαις ἔχουσαι τὴν ζωὴν, δι-
 πλὴν ἔχουσι τὴν αἰσθησιν.

κε. Θεὸς ὑπάρχων φύσει καὶ ἄνθρωπος ὁ Χρι-
 στός, ὑφ' ἡμῶν ὡς Θεὸς ὑπὲρ φύσιν χάριτι
 κληρονομεῖται κατὰ τὴν ἄρρητον μέθεξιν
 καὶ δι' ἡμᾶς ἐν εἰδει τῷ καθ' ἡμᾶς ὡς ἄν-
 θρωπος ἡμᾶς οἰκειούμενος, ἑαυτὸν κληρονο-
 μεῖ σὺν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνενόητον συγκα-
 τάσασιν. ἐν τῷ πνεύματι μυστικῶς οἱ ἅγιοι
 προθεωρήσαντες, ἐδιδάχθησαν ὡς χρῆ τῆς
 κατὰ τὸ μέλλον φανησομένης διὰ τὴν ἀρε-
 τὴν ἐν Χριστῷ δοξῆς, τὰ εἰς αὐτὸν ὑπὲρ
 ἀρετῆς κατὰ τὸ παρὸν προκαθηγεῖσθαι πα-
 θήματα.

κς. Ὁ μὲν νοῦς κατὰ μόνην τὴν ἔφεσιν ἀ-
 γνωστῶς πρὸς τὴν τῶν ὄντων αἰτίαν κινου-
 μενος, ζητεῖ μόνον. ὁ δὲ λόγος τοῦς ἐν τοῖς οὖ-
 σιν ἀληθεῖς ποικίλως ἐφοδεύων ἐρευνᾷ λόγους.

κζ. Ζήτησις ἐστίν, ἡ τοῦ νοῦ πρώτητε καὶ
 ἀπλή πρὸς τὴν ἰδίαν αἰτίαν μετ' ἐφέσεως
 κίνησις. ἐρεῦνησις δὲ ἐστίν, ἡ πρώτητε καὶ
 ἀπλή τοῦ λόγου περὶ τὴν ἰδίαν αἰτίαν μετὰ
 τινος ἐννοίας διάκρισις· ἐκζήτησις δὲ πάλιν
 ἐστίν, ἡ τοῦ νοῦ κατ' ἐπιστήμην γνωστικὴ
 πρὸς τὴν ἰδίαν αἰτίαν μετὰ τινος ζεύσεως
 ἐφέσεως κίνησις. ἐξερεῦνησις δὲ ἐστίν, ἡ τοῦ
 λόγου κατ' ἐνέργειαν τῶν ἀρετῶν περὶ τὴν
 ἰδίαν αἰτίαν μετὰ τινος ἔμφρονος καὶ σοφῆς
 ἐννοίας γινομένη διάκρισις.

κη. Οἱ ἅγιοι καὶ θεοὶ Προφῆται, περὶ τῆς
 σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἐκζητήσαντές τε καὶ
 ἐξερευνήσαντες, διάπυρον εἶχον καὶ ζέουσαν
 μετ' ἐπιστήμης, καὶ γνώσεως πρὸν τὸν Θεὸν
 τὴν τοῦ νοῦ κατ' ἔφεσιν κίνησιν, καὶ ἔμ-
 φρονα, καὶ σοφὴν τὴν τοῦ λόγου κατὰ τὴν
 ἐνέργειαν τῶν θείων διάκρισιν. οὗς καὶ οἱ
 μιμούμενοι, μετὰ γνώσεως καὶ ἐπιστήμης
 τὴν τῶν ψυχῶν ἐκζητοῦσι σωτηρίαν· καὶ
 μετὰ φρονήσεως καὶ σοφίας ἐξερευνῶντες,
 μετέρχονται τὴν ἐν τοῖς θεοῖς ἔργοις διά-
 κρισιν.

κθ. Διττὴν οἶδε τὴν τῶν θείων γνώσιν ὁ λό-
 γος· τὴν μὲν σχετικὴν, ὡς ἐν λόγῳ μόνῳ
 κειμένην καὶ νοήμασι, καὶ τὴν κατ' ἐνέρ-
 γειαν τοῦ γνωσθέντος διὰ πείρας οὐκ ἔχου-
 σαν αἰσθησιν, δι' ἧς κατὰ τὴν παρούσαν
 ζωὴν οἰκονομούμεθα· τὴν δὲ κυρίως καὶ
 ἀληθινὴν, ἐπὶ μόνη τῇ πείρα, κατ' ἐνέρ-
 γειαν δίχα λόγου καὶ νοημάτων, ὅλην τοῦ

γνωσθέντος κατὰ χάριν μεθέξει παρεχομέ-
 νην τὴν αἰσθησιν, δι' ἧς κατὰ τὴν μέλ-
 λουσαν λήξιν, τὴν ὑπὲρ φύσιν ὑποδεχόμεθα
 θέωσιν ἀπαύτως ἐνεργουμένην· καὶ τὴν
 μὲν σχετικὴν, ὡς ἐν λόγῳ κειμένην καὶ τοῖς
 νοήμασι, κινήτικὴν εἶναι φασί, τῆς πρὸς τὴν
 μεθέξει κατ' ἐνέργειαν γνώσιν ἐφέσεως· τὴν
 δὲ κατ' ἐνέργειαν, διὰ τῆς πείρας μεθέξει
 παρεχομένην τοῦ γνωσθέντος τὴν ἔφεσιν,
 ἀφαιρετικὴν εἶναι τῆς ἐν λόγῳ κειμένης καὶ
 νοήμασι γνώσεως.

Διττὴν εἶναι (λέγει) τὴν γνώσιν, τὴν μὲν
 ἐν λόγῳ κειμένην, καὶ θεοῖς νοήμασιν κατ'
 εἶδος παρούσαν τὴν αἰσθησιν τῶν νοηθέν-
 των οὐκ ἔχουσαν· τὴν δὲ κατ' ἐνέργειαν
 μόνην ἔχουσαν, δίχα λόγου καὶ νοημάτων
 τῶν ἀληθῶν τὴν κατ' εἶδος ἀπόλαυσιν. ἐπειδὴ
 γὰρ διὰ γνώσεως ὁ λόγος τὸ γνωστικὸν πέ-
 φυκεν ὑποσημαίνειν, κινεῖ τὴν ἔφεσιν τῶν
 δι' αὐτοῦ κινουμένων, πρὸς τὴν τοῦ σημα-
 νέντος ἀπόλαυσιν.

Ἀμύχανον εἶναι φασιν οἱ σοφοί, συνυ-
 πάρχειν τῇ πείρα τοῦ Θεοῦ, τὸν περὶ αὐτοῦ
 λόγον, ἢ τῇ αἰσθήσει τοῦ Θεοῦ, τὴν περὶ
 αὐτοῦ νόησιν. λόγον δὲ περὶ Θεοῦ φημί, τὴν
 ἐκ τῶν ὄντων ἀναλογίαν τῆς περὶ αὐτοῦ
 γνωστικῆς θεωρίας· αἰσθησιν δὲ, τὴν ἐν τῇ
 μεθέξει πείραν τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγαθῶν νόη-
 σιν δὲ, τὴν ἐκ τῶν ὄντων ἀπλήν περὶ αὐ-
 τοῦ, καὶ ἐνιαίαν γνώσιν. τάχα δὲ καὶ ἐπ'
 ἄλλου παντὸς τοῦτο γνωρίζεται. εἴπερ ἡ
 τοῦ δε τοῦ πράγματος πείρα, τὸν περὶ αὐ-
 τοῦ καταπαύει λόγον· καὶ ἡ τοῦ δε τοῦ
 πράγματος αἰσθησις, τὴν περὶ αὐτοῦ σχο-
 λάζουσιν ἐργάζεται νόησιν. πείραν δὲ λέγω,
 αὐτὴν τὴν κατ' ἐνέργειαν γνώσιν, τὴν μετὰ
 πάντα λόγον ἐπιγινωμένην αἰσθησιν δὲ, αὐ-
 τὴν τοῦ γνωσθέντος τὴν μέθεξιν, τὴν μετὰ
 πάσαν νόησιν ἐμφανιζομένην· καὶ τοῦτο τυ-
 χόν μυστικῶς διδάσκων ὁ Μέγας Ἀπόστο-
 λος, φησὶν· εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσον-
 ται, εἴτε γλώσσαι παύσονται, εἴτε γνώσις
 καταργηθήσεται, περὶ τῆς ἐν λόγῳ κειμέ-
 νης καὶ νοήμασι γνώσεως δηλονότι φάσκων.

Ἐχρῆν ὡς ἀληθῶς τὸν κατὰ φύσιν τῆς
 τῶν ὄντων οὐσίας δημιουργόν, καὶ τῆς κατὰ
 χάριν αὐτουργόν γενέσθαι τῶν γεγονότων
 θεώσεως· ἵνα ὁ τοῦ εἶναι δοτῆρ, φανῆ καὶ
 τοῦ εἶναι εὖ εἶναι χαριστικός. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν
 τῶν ὄντων ἑαυτῷ τὸ παράπαν ἄλλο γινώ-
 σκει ὃ, τίποτε κατ' οὐσίαν ἐστίν, εἰκότως
 οὐδὲ τῶν γενησομένων οὐδενὸς οὐδὲν τῶν

λ'.

λα'.

λβ'.

δντων ἔχει κατὰ φύσιν τὴν πρόγνωσιν, πλήν τοῦ ὑπὲρ τὰ ὄντα Θεοῦ, καὶ ἑαυτὸν γινώσκοντας, ὅτι κατ' οὐσίαν ἐστί, καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένων, καὶ πρὶν γενέσθαι προεγνωκός τὴν ὑπαρξίν· καὶ μέλλοντος κατὰ χάριν φιλοτιμείσθαι τοῖς οὐσί, τὴν ἑαυτῶν, καὶ ἄλλων, ὅ, τί ποτε κατ' οὐσίαν ὑπάρχουσι γινῶσιν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ μονοειδῶς προόντας τῆς αὐτῶν γενέσεως φανερώσαι λόγους.

λγ'. Ὁ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων δημιουργήσας Θεὸς λόγος, οὐ συνέκτισεν αὐτῇ κατ' αἰσθησίν, οὔτε ἡδονήν, οὔτε ὀδύνην· ἀλλὰ δύναιμι τινα κατὰ νοῦν αὐτῇ πρὸς ἡδονήν, καθ' ἣν ἀρρήτως ἀπολαύειν αὐτοῦ δύνησεται ἐνετεκτῆνατο. ταύτην δὲ τὴν δύναμιν, λέγω δὲ τὴν κατὰ φύσιν τοῦ νοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἔφεσιν, ἅμα τῷ γενέσθαι τῇ αἰσθήσει δούς, ὁ πρῶτος ἀνθρώπος πρὸς τὰ αἰσθητὰ κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην κίνησιν, διὰ μέσης τῆς αἰσθήσεως ἔσχε παρὰ φύσιν ἐνεργουμένην τὴν ἡδονήν. ἢ τῆνικαῦτα πρόνοιαν ὁ τῆς ἡμῶν σωτηρίας κηδόμενος, παρέπηξεν ὡσπερ τινα τιμωρὸν δύναμιν, τὴν ὀδύνην· καθ' ἣν ὁ τοῦ θανάτου μετὰ σοφίας ἐνεργίζωθη τῇ τοῦ σώματος φύσει νόμος, περιορίζων τῆς τοῦ νοῦ μανίας παρὰ φύσιν ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ κινουμένην τὴν ἔφεσιν.

λδ'. Ἡδονή, καὶ ὀδύνη, τῇ φύσει τῆς σαρκὸς οὐ συνεκτίσθησαν· ἀλλ' ἢ παράβασις, τὴν μὲν ἐπενόησεν εἰς φθορὰν τῆς προαιρέσεως· τὴν δὲ κατεδίκησεν εἰς λύσιν τῆς φύσεως· ἵνα ἢ μὲν ἡδονή, ψυχῆς ἐκούσιον ἐργάσῃται θάνατον τὴν ἀμαρτίαν· ἢ δὲ ὀδύνη διὰ τῆς λύσεως, τὴν κατ' εἶδος ποιήσῃται τῆς σαρκὸς ἀπογένεσιν. κατὰ πρόνοιαν γὰρ πρὸς κόλασιν τῆς κατὰ προαίρεσιν ἡδονῆς, δέδωκεν ὁ Θεὸς τῇ φύσει, τὴν παρὰ προαίρεσιν ὀδύνην, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ θάνατον.

λε'. Διὰ τὴν ἐπελοῦσαν τῇ φύσει παράλογον ἡδονήν, ἢ κατὰ λόγον ἐπεισῆλθεν ὀδύνη, διὰ πολλῶν παθημάτων, ἐν οἷς, καὶ ἐξ ὧν ὁ θάνατος, ποιουμένη τῆς παρὰ φύσιν ἡδονῆς τὴν ἀφαιρέσιν· οὐ μὴν δὲ καὶ τελείαν ἀναίρεσιν, καθ' ἣν ἢ κατὰ νοῦν τῆς θείας ἡδονῆς ἀναδείκνυσθαι πέφυκε χάρις.

λς'. Ἡ τῶν ἐκουσίων πόνων ἐπίνοια, καὶ ἢ τῶν ἀκουσίων ἐπαγωγῇ, ἀφαιροῦνται μὲν τὴν ἡδονήν, καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν αὐτῆς καταπαύουσι κίνησιν· οὐκ ἀναιροῦσι δὲ τὴν ὡσπερ νόμον τῇ φύσει ἐγκειμένην πρὸς γέ-

νεσιν αὐτῇ δύναμιν. ἢ γὰρ κατ' ἀρετὴν φιλοσοφία, γνώμης ἀπάθειαν, ἀλλ' οὐ φύσει ἐργάζεσθαι πέφυκε· καθ' ἣν δηλαδὴ τὴν γνωμικὴν ἀπάθειαν, ἢ κατὰ νοῦν τῆς θείας ἡδονῆς ἐπιγίνεται χάρις.

Πᾶς πόνος ὡς αἰτίαν τῆς ἰδίας γενέσεως ἔχων κατ' ἐνέργειαν προηγουμένην τὴν ἡδονήν, χρέος ἐστὶ δηλαδὴ φυσικῶς κατ' αἰτίαν παρὰ πάντων τῶν μετειληφῶτων τῆς φύσεως ἐκτιννύμενον. τῇ γὰρ παρὰ φύσιν ἡδονῇ, πάντως παρέπεται φυσικὸς ὁ πόνος ἐν πᾶσιν, ὧν ὁ τῆς ἡδονῆς νόμος ἀναίτιως προκατηγήσατο τῆς γενέσεως· ἀναίτιον δὲ φημί τὴν ἐκ τῆς παραβάσεως ἡδονῆς, ὡς μὴ γενομένην δηλονότι προλαβόντος πόνου διαδόχον.

Ἀμῆχανον ἦν παντελῶς τὴν φύσιν ὑποκλιθεῖσαν τῇ τε κατὰ προαίρεσιν ἡδονῇ, καὶ τῇ παρὰ προαίρεσιν ὀδύνη, πάλιν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀνακληθῆναι ζωὴν, εἰ μὴ γέγονεν ἀνθρώπος ὁ δημιουργός, προαιρέσει δεχόμενος τὴν πρὸς κόλασιν τῆς κατὰ προαίρεσιν τῆς φύσεως ἡδονῆς ἐπινοηθεῖσαν, ὀδύνην οὐκ ἔχουσαν προηγουμένην αὐτῆς τὴν ἐξ ἡδονῆς γένεσιν· ἵνα τῆς ἐκ καταδίκης ἐλευθερώσῃ τὴν φύσιν γεννήσεως, ἐξ ἡδονῆς ἀρχῆν οὐκ ἔχουσαν καταδεχόμενος γέννησιν.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν παράβασιν πάντες ἀνθρώποι τὴν ἡδονήν εἶχον τῆς ἰδίας φυσικῶς προκατηγουμένην γενέσεως, καὶ οὐδεὶς ἦν τὸ σύνολον ὁ τῆς καθ' ἡδονήν ἐμπαθοῦς γενέσεως φυσικῶς ὑπάρχων ἐλεύθερος· ἀλλ' ὡς χρέος πάντες φυσικὸν ἀποδιδόντες τοὺς πόνους, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ ὑπέμενον θάνατον· καὶ ἦν ἄπορος παντάπασιν ὁ τῆς ἐλευθερίας τρόπος, τοῖς ὑπὸ τῆς ἀδίκου τυραννουμένης ἡδονῆς, καὶ ὑπὸ τῶν δικαίων πόνων, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς δικαιοτάτου θανάτου φυσικῶς ἐνεχομένοις. ἔδει δὲ πρὸς ἀναίρεσιν μὲν τῆς ἀδικοτάτης ἡδονῆς, καὶ τῶν δι' αὐτὴν δικαιοτάτων πόνων, ὑφ' ὧν ἐλεινῶς διεσπάτο πάσχωι ὁ ἀνθρώπος, ἐκ φθορᾶς τῆς καθ' ἡδονήν ἔχων τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως, καὶ εἰς φθορὰν τὴν διὰ τοῦ θανάτου τὸ τῆς ζωῆς καταλήγων τέλος. πρὸς δὲ τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς παθοῦσης φύσεως ἐπινοηθῆναι πόνον καὶ θάνατον, ἀδικον ὁμοῦ, καὶ ἀναίτιον· ἀναίτιον μὲν, ὡς οὐδαμῶς προλαβοῦσαν ἡδονήν ἐσχηκότα πρὸς γένεσιν· ἀδικον δὲ, ὡς μηδεμιᾶς τὸ παράπαν ζωῆς ἐμπαθοῦς ὄντα διάδοχον, ἵνα μέσος ληφθεὶς ἡδονῆς ἀδίκου, καὶ πόνου,

λζ'.

λη'.

λθ'.

καὶ θανάτου δικαιοτάτου, πόνος καὶ θάνατος ἀδικιώτατος, ἀνέλη διόλου τὴν ἐξ ἡδονῆς ἀδικιωτάτην ἀρχὴν, καὶ τὸ δι' αὐτὴν διὰ θανάτου δικαιοτάτον τέλος τῆς φύσεως, καὶ γένηται πάλιν ἡδονῆς καὶ ὀδύνης ἐλευθέρων τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἐξ ἀρχῆς εὐκληρίαν ἀπολαβούσης τῆς φύσεως μηδενὶ τῶν ἐμπεφυκότων τοῖς ὑπὸ γένεσιν καὶ φθορὰν γνωρισμάτων μολυνομένην. διὰ τοῦτο Θεὸς ὑπάρχων τέλειος κατὰ φύσιν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, γίνεται τέλειος ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς νεορᾶς καὶ σώματος παθητοῦ κατὰ φύσιν παραπλησίως ἡμῖν, χωρὶς μόνης ἁμαρτίας συνεστῶς τὴν μὲν ἐκ τῆς παρακοῆς ἡδονὴν, οὐδαμῶς τὸ σύνολον ἐσχηκῶς, προηγουμένην αὐτοῦ τῆς ἐκ γυναικὸς ἐν χρόνῳ γεννήσεως τὴν δὲ δι' αὐτὴν ὀδύνην, ὑπάρχουσαν τέλος τῆς φύσεως, διὰ φιλανθρωπίαν κατὰ θέλησιν προσηκόμενος, ἵνα πάσχω ἀδίκως, ἀνέλη τὴν ἐξ ἡδονῆς ἀδίκου τυραννοῦσαν τὴν φύσιν ἀρχὴν τῆς γενέσεως· οὐκ ἔχουσαν ὡς χρέος ὑπὲρ αὐτῆς ἐκτιννύμενον κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ τοῦ Κυρίου τὸν θάνατον, ἀλλὰ μᾶλλον κατ' αὐτῆς προβεβλημένον· καὶ τὸ διὰ τοῦ θανάτου δίκαιον τέλος ἐξαφανίσῃ τῆς φύσεως, οὐκ ἔχων τὴν δι' ἣν ἐπεισῆλθε, καὶ ὑπ' αὐτοῦ δικαίως τιμωρουμένην, ὡς αἰτίαν τοῦ εἶναι παράνομον ἡδονὴν.

μ'. Ἐδει ὡς ἀληθῶς εἶδει, σοφόν, καὶ δίκαιον καὶ δυνατόν ὄντα κατὰ φύσιν τὸν Κύριον, ὡς μὲν σοφόν, μὴ ἀγνοῆσαι τὸν τρόπον τῆς ἰατρείας· ὡς δίκαιον δὲ, μὴ τυραννικὴν ποιήσασθαι τοῦ κατειλημμένου κατὰ γνώμην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρώπου τὴν σωτηρίαν· ὡς δὲ πάντα δυνάμενον, μὴ ἀτονῆσαι πρὸς τὴν τῆς ἰατρείας ἐκπλήρωσιν.

μα'. Τὸ μὲν σοφὸν τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ γενέσθαι φύσει κατ' ἀλήθειαν, δείκνυται· τὸ δὲ δίκαιον, ἐν τῷ τὸ παθητὸν κατὰ τὴν γένεσιν ὁμοίως ἡμῖν ἀμειληφέναι τῆς φύσεως· τὸ δὲ δυνατόν, ἐν τῷ διὰ παθημάτων καὶ θανάτου, ζῶν ἀίδιον τῇ φύσει δημιουργῆσαι ἀπάθειαν ἄτρεπτον.

μβ'. Τὸν μὲν τῆς σοφίας λόγον ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἰατρείας, φανερόν ὁ Κύριος ἐποίησε, χωρὶς τροπῆς, καὶ τῆς οἰασοῦν ἀλλοιώσεως, γενόμενος ἄνθρωπος· τὴν ἰσότητα δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν τῷ μεγέθει τῆς συγκαταβάσεως εἶδειξε, τὸ ἐν τῷ παθητῷ κατάκριμα τῆς φύσεως, κατὰ θέλησιν ὑποδύς, κάκκεινο

ποιήσας ὄπλον πρὸς τὴν τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσιν, καὶ τοῦ δι' αὐτὴν θανάτου, τουτέστι τῆς ἡδονῆς, καὶ τῆς δι' αὐτῆς ὀδύνης, ἐν ᾧ τῆς ἁμαρτίας ὑπῆρχε, καὶ τοῦ θανάτου τὸ κράτος, καὶ ἡ κατὰ τὴν ἡδονὴν τῆς ἁμαρτίας τυραννίς, καὶ ἡ δι' αὐτὴν κατὰ τὴν ὀδύνην τοῦ θανάτου δυναστεία. ἐν γὰρ τῷ παθητῷ προδήλως ὑπάρχει τῆς φύσεως, τὸ τῆς ἡδονῆς κράτος, καὶ τὸ τῆς ὀδύνης. καὶ γάρπῳ τῆς ὀδύνης πλέον τὸ κατὰ φύσιν ἐπιτεινόμενον πρόστιμον, διὰ τῆς ἡδονῆς αὐτὴν παραμυθεῖσθαι σπουδαζομεν. θέλοντες γὰρ ἐκφυγεῖν τὴν κατὰ τὴν ὀδύνην αἰσθησιν, πρὸς τὴν ἡδονὴν καταφεύγομεν, τῷ τῆς ὀδύνης αἰσισμῷ πιεζομένην τὴν φύσιν, ἐπιχειροῦντες παραμυθεῖσθαι· σπουδαζόντες δὲ διὰ τῆς ἡδονῆς, τὰ τῆς ὀδύνης ἀμβλῆναι κινήματα, πλέον αὐτῆς τὸ κατ' ἑαυτῶν ἐπικυροῦμεν χειρόγραφον, ὀδύνης καὶ πόνων ἔχειν τὴν ἡδονὴν ἀπολελυμένην οὐ δυνάμενοι.

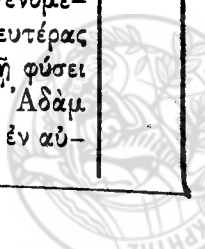
Τὴν δὲ τῆς ὑπερβαλοῦσης δυνάμεως ἰσχὺν δῆλῃν κατέστητε· τῶν οἷς αὐτὸς ἔπασχεν ἐναντίων, ὑποστήσας τῇ φύσει τὴν γένεσιν ἄτρεπτον. διὰ πάθους γὰρ τὴν ἀπάθειαν, καὶ διὰ πόνων τὴν ἀνεσίαν, καὶ διὰ θανάτου τὴν ἀίδιον ζῶν τῇ φύσει δούς, πάλιν κατέστησε ταῖς ἑαυτοῦ κατὰ σάρκα στερήσει τὰς ἕξεις ἀνακαινίσας τῆς φύσεως, καὶ διὰ τῆς ἰδίας σαρκώσεως, τὴν ὑπὲρ φύσιν χάριν δωρησάμενος τῇ φύσει τὴν θέωσιν.

Γέγονεν ὁ Θεὸς κατ' ἀλήθειαν ἄνθρωπος, καὶ δέδωκεν ἄλλην τῇ φύσει δευτέρας γενέσεως, διὰ πόνου πρὸς ἡδονὴν μελλούσης ζωῆς καταλήγουσαν. ὡς γὰρ Ἀδὰμ ὁ Προπάτωρ τὴν θεῖαν ἐντολὴν παραβάς, ἄλλην ἀρχὴν γενέσεως, ἐξ ἡδονῆς μὲν συνισταμένην, εἰς δὲ τὸν διὰ πόνου θάνατον τελευτήσαν τῇ φύσει παρὰ τὴν πρώτην παρεισῆγαγε, καὶ ἐπενόησε κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ ὀφειῶς ἡδονὴν οὐκ οὕτως προλαβόντος πόνου διάδοχον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸν πόνον περαιουμένην, πάντας τοὺς ἐξ αὐτοῦ σαρκὶ γενομένους κατ' αὐτόν, διὰ τὴν ἐξ ἡδονῆς ἀδίκον ἀρχὴν, εἶχε συνυπαγομένους αὐτῷ δικαίως, πρὸς τὸ διὰ πόνου κατὰ τὸν θάνατον τέλος· οὕτω καὶ ὁ Κύριος γενόμενος ἄνθρωπος, καὶ ἄλλην ἀρχὴν δευτέρας γενέσεως ἐκ Πνεύματος Ἁγίου τῇ φύσει δημιουργήσας, καὶ τὸν διὰ πόνου τοῦ Ἀδὰμ δικαιοτάτον καταδεξάμενος θάνατον, ἐν αὐ-

ἴσ. ἐπιτεινόμεν. ἴσως σπουδάζοντες.

μγ'. ἴσως λείπει τὸ, διὰ

μδ'. ἴσως (λείπει) τὸ, ἀρχὴν.

τῷ δηλαδὴ γενόμενον ἀδικώτατον, ὡς οὐκ ἔχοντα τῆς ἰδίας γενέσεως ἀρχὴν τὴν ἐκ παρακοῆς ἀδικωτάτην τοῦ Προπάτορος ἠδονὴν, ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀναιρῶν ἀρχῆς τε λέγω καὶ τέλους τῆς κατὰ τὸν Ἀδὰμ ἀνθρωπίνης γενέσεως, οἳ δὴ προηγουμένως οὐκ ὄντων ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀναίρεισιν ἐποίησατο, καὶ πάντας τοὺς πνευματικῶς ἐξ αὐτοῦ ἀναγεννωμένους, τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐνοχῆς ἐλευθέρους κατέστησε.

με'. Τὴν ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας ἠδονὴν εἰς ἀθέτησιν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τῶν ἐν αὐτῷ χάριτι διὰ πνεύματος γεννωμένων ὁ Κύριος ἀφειλάμενος, τὸν εἰς κατάδικην τὸ πρότερον ὄντα τῆς φύσεως, εἰς τὴν τῆς ἀμαρτίας κατάκρισιν αὐτοῖς συγχωρεῖ δέχεσθαι θάνατον, ἔχοντας μὲν τοῦ Ἀδὰμ οὐκ ἔτι τὴν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἠδονὴν τῆς γενέσεως· μόνην δὲ τὴν διὰ τὸν Ἀδὰμ ὀδύνην ἐνεργούσαν ἐν αὐτοῖς· οὐ κατὰ χρέος ὑπὲρ ἀμαρτίας, ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν, διὰ τὴν κατὰ φύσιν περίστασιν, κατὰ τῆς ἀμαρτίας τὸν θάνατον· ὡς ὅποτε μὴ ἔχη γεννώσαν αὐτὸν μητέρα τὴν, ἧς γίνεσθαι πέφυκε τιμωρός, ἠδονὴν, αἰδίου ζωῆς προδήλως καθίσταται Πατήρ. ὡς γὰρ τοῦ Ἀδὰμ ἡ καθ' ἠδονὴν ζωὴ, θανάτου καὶ φθορᾶς γέγονε μήτηρ, οὕτω καὶ ὁ διὰ τὸν Ἀδὰμ τοῦ Κυρίου θάνατος ὑπάρχων τῆς ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἐλεύθερος ἠδονῆς, αἰδίου γεννήτωρ γίνεται ζωῆς.

μς'. Ἀρχὴν ἔσχε μετὰ τὴν παράβασιν ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις τῆς ἰδίας γενέσεως, τὴν καθ' ἠδονὴν ἐκ σπορᾶς σύλληψιν, καὶ τὴν κατὰ βρῦσιν γέννησιν. καὶ τέλος, τὸν κατ' ὀδύνην διὰ φθορᾶς θάνατον. ὁ δὲ Κύριος ταύτην οὐκ ἔχων ἀρχὴν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως, οὔτε τῷ τέλει, τουτέστι τῷ θανάτῳ ὑπῆρχεν ἀλωτός.

μζ'. Τὸν Ἀδὰμ κατ' ἀρχὰς ἡ ἀμαρτία δολέασα, πρὸς παράβασιν τῆς θείας παρῆπεισεν ἐλθεῖν ἐντολῆς, καθ' ἣν τὴν ἠδονὴν ὑποστήσασα, καὶ ἑαυτὴν διὰ τῆς ἠδονῆς ἐν αὐτῷ καθηλώσασα τῷ πυθμένι τῆς φύσεως, τὸν θάνατον τῆς ὅλης κατέκρινε φύσεως, ὠθοῦσα πρὸς ἀπογένεσιν κατὰ τὸν θάνατον δι' ἀνθρώπου τὴν φύσιν τῶν γεγυνότων. τοῦτο γὰρ καὶ μεμηχάνητο τῷ σπορεῖ τῆς ἀμαρτίας, καὶ πατρὶ τῆς κακίας πονηρῷ διαβόλῳ, τῷ ἑαυτὸν μὲν ἐξ ὑπερηφανίας τῆς θείας ἐξοικήσαντι δόξης, διὰ φθόνον δὲ τόντε πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸν Θεόν, τοῦ Παρα-

δείσου τὸν Ἀδὰμ ἐξοικήσαντι, ἀφανίσει τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, καὶ διαλύσει τὰ συνεστῶτα πρὸς γένεσιν.

μη'. Φθονῶν τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν ὁ διάβολος, δόλω τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ Θεοῦ φθονεῖσθαι παραπεισας, παραβῆναι τὴν ἐντολὴν παρεσκεύασε. τῷ Θεῷ μὲν, ἵνα φανερὰ μὴ γένηται κατ' ἐνέργειαν ἡ πανύμνητος. αὐτοῦ δύναμις θεουργοῦσα τὸν ἄνθρωπον· τῷ δὲ ἀνθρώπῳ προδήλως, ἵνα μὴ γένηται τῆς θείας ἐν εἰδει κατ' ἀρετὴν μέτοχος δόξης. φθονεῖ γὰρ ὁ μιαιώτατος, οὐ μόνον ἡμῖν τῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀρετὴν δόξης, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ τῆς ἐφ' ἡμῖν διὰ τὴν σωτηρίαν πανυμνήτου δυνάμεως.

μθ'. Ὅσπερ ἐν τῷ Ἀδὰμ ὁ θάνατος τῆς φύσεως ὑπῆρχε κατάκρισις, ἀρχὴν ἐχούσης τὴν ἠδονὴν τῆς ἰδίας γενέσεως· οὕτως ὁ θάνατος ἐν Χριστῷ, τῆς ἀμαρτίας κατάκρισις γέγονεν, ἠδονῆς καθαρὰν ἐν Χριστῷ πάλιν τῆς φύσεως ἀπολαβούσης τὴν γένεσιν.

ν'. Εἰ ἡμεῖς οἱ οἶκος τοῦ Θεοῦ χάριτι γενέσθαι ἀξιοθέντες διὰ πνεύματος, τοσαύτην ὑπὲρ δικαιοσύνης εἰς κατάκρισιν τῆς ἀμαρτίας ὑπομονὴν ἐπιδείκνυσθαι παθημάτων ὀφειλομεν, καὶ ὡς κακοῦργοι τὸν ἐφύβριστον ἀγαθοὶ τυγχάνοντες, προθύμως ἀποφέρεσθαι θάνατον, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ Θεῷ Εὐαγγελίῳ· τουτέστι, ποῖον ἔσται τὸ τέλος ἡγουν ἡ κατάκρισις τῶν μὴ μόνον ζῶσάν τε καὶ ἐνεργουμένην, κατὰ τε ψυχὴν καὶ σῶμα, γνώμη τε καὶ φύσει τὴν καθ' ἠδονὴν τοῦ Ἀδὰμ κρατήσασαν τῆς φύσεως γένεσιν μέχρι τέλους διὰ σπουδῆς ἐσχηκότων, ἀλλὰ μήτε προσδεξαμένων παρακαλοῦντα τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα δι' Υἱοῦ σαρκωθέντος· μήτε μὴν αὐτὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ Πατρὸς προσβεβύοντα μεσίτην καὶ Υἱόν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἡμῶν εἰς τὸν Πατέρα καταλλαγῆς, ἑαυτὸν βουλήσει τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον κατὰ θέλησιν προτέμενον, ὅπως δι' ἑαυτὸν ἡμᾶς τοσοῦτον δοξάσῃ, τῷ κάλλει καταφαιδρύνας τῆς οικείας θεότητος, ὅσον δι' ἡμᾶς αὐτὸς κατεδέξατο τοῖς ἡμῶν ἀτιμασθῆναι παθήμασιν;

να'. Ἐπειδὴ πάντων τῶν σωζομένων ὁ Θεός, ἔσται τόπος ἀπερίγραφός τε, καὶ ἀδιάστατος, καὶ ἀπειρος, πᾶσι πάντα γινόμενος κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς δικαιοσύνης, μᾶλλον δὲ κατὰ τὸ μέτρον τῶν μετὰ γνώσεως ὑπὲρ δικαιοσύνης ἐνταῦθα παθημάτων, ἑαυτὸν ἐκάστῳ δωρούμενος μέλει, κατὰ τὴν ὑπο-

κειμένην ἐκάστῳ μέλει δύναμιν ἑαυτὴν ἐνεργούσαν ἐκφαίνουσα, καὶ πρὸς τὸ εἶναι δι' ἑαυτῆς τὰ μέλη συνέχουσα πρὸς ζωὴν συγκρατούμενα· ὁ ἀσεβῆς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται ταύτης ἐστερημένος τῆς χάριτος; ὁ γὰρ μὴ δυνάμενος ἐνεργουμένην τὴν κατὰ τὸ εὖ εἶναι τοῦ Θεοῦ δέξασθαι παρουσίαν, ποῦ φανεῖται τῆς θείας ζωῆς τῆς ὑπὲρ αἰῶνα καὶ χρόνον καὶ τόπον, ὑπομείνας τὴν ἐκπτώσιν.

νδ'. Ὁ τὸν Θεὸν οὐκ ἔχων πρὸς τὸ εὖ εἶναι συνέχοντα τὴν ζωὴν, τὸν μέλλοντα πᾶσι γίνεσθαι τόπον τοῖς ἀξίοις, πῶς ἔσται, τόπον αὐτὸν οὐκ ἔχων τὸν Θεὸν κατὰ τὴν τῶν εὖ εἶναι ἐν Θεῷ μονήν τε καὶ ἰδρυσιν; καὶ εἰ μετὰ πολλῆς δυσχερείας ὁ δίκαιος σώζεται, τί ἔσται, ἢ τί πείσεται ὁ μηδένα λόγον εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν ποιησάμενος;

νε'. Ὁ μὲν Θεὸς κατὰ μίαν ἀπειροδύναμον τῆς ἀγαθότητος βούλησιν, πάντας συνέξει καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, ἀγαθοὺς τε καὶ πονηροὺς. οὗτοι δὲ πάντες, οὐκ ἴσως μεθέξουσι Θεοῦ, τοῦ διὰ πάντων ἀσχέτως χωρίσαντος, ἀλλ' ἀναλόγως ἑαυτοῖς.

νεδ'. Οἱ μὲν τῇ φύσει φυλάξαντες διὰ πάντων ἰσονομοῦσαν τὴν γνώμην, καὶ τῶν τῆς φύσεως λόγων κατ' ἐνέργειαν δεκτικὴν αὐτὴν καταστήσαντες καθ' ὄλον τὸν τοῦ εὖ εἶναι λόγον, διὰ τὴν πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τῆς γνώμης εὐπάθειαν, ὅπως μεθέξουσι τῆς ἀγαθότητος, κατὰ τὴν αὐτοῖς ἐπιλάμπουσιν ὡς ἐν Ἀγγέλοις, ἢ ὡς ἐν ἀνθρώποις θείαν ζωὴν. οἱ δὲ τῇ φύσει ποιήσαντες ἀνισονομοῦσαν διὰ πάντων τὴν γνώμην, καὶ τῶν τῆς φύσεως λόγων κατὰ τὴν ἐνέργειαν σκεδαστικὴν αὐτὴν ἀποδείξαντες καθ' ὄλον τὸν τοῦ εὖ εἶναι λόγον, διὰ τὴν πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τῆς γνώμης ἀντιπάθειαν, ὅλης ἐκπεσοῦνται τῆς ἀγαθότητος, κατὰ τὴν ἐμφαινόμενὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ εὖ εἶναι τῆς γνώμης * οἰκείωσιν καθ' ἣν ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἔσται τῶν τοιούτων διάστασις, οὐκ ἔχόντων κατὰ τὴν προθεσιν τῆς γνώμης, ταῖς ἐνεργεῖαις τῶν ἀγαθῶν, τὸν τοῦ εὖ εἶναι λόγον ζωογονούμενον, καθ' ὃν ἢ θεία ζωὴ διαφαίνεσθαι πέφυκε.

νεε'. Ζυγὸς τῆς ἐκάστου γνώμης ἔσται κατὰ τὴν κρίσιν, ὁ τῆς φύσεως λόγος, τὴν πρὸς τὸ φεῦ, ἢ εὖ αὐτῆς διελέγχων κίνησιν, καθ' ἣν ἢ τῆς θείας ζωῆς μέθεξις, ἢ ἀμεθέξια γίνεσθαι πέφυκε. κατὰ γὰρ τὸ εἶναι,

καὶ αἰεὶ εἶναι, πάντας συνέξει παρῶν ὁ Θεός· κατὰ δὲ τὸ αἰεὶ εἶναι, μόνους ἰδιότροπως τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους τε καὶ ἀνθρώπους, τὸ αἰεὶ φεῦ εἶναι, τοῖς μὴ τοιούτοις ὡς γνώμης καρπὸν ἀφείς ἐπικιρνῶμενον.

Οὐ συνεπάγεται τῇ κατὰ φύσιν τῶν ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἑτερότητι, καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν διαφορὰν τὸ μυστήριον τῆς θείας σαρκώσεως. τὸ μὲν, ἵνα μὴ προσθήκη λάβῃ τὸ τῆς Τριάδος μυστήριον· τὸ δὲ, ἵνα μηδὲν ἢ τῇ θεότητι κατὰ φύσιν ὁμογενές, καὶ ὁμοουσίον. δύο γὰρ φύσεων πρὸς ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐ πρὸς φύσιν μίαν γέγονε σύνοδος· ἵνα καὶ τὸ καθ' ὑπόστασιν ἐν ἐκ τῶν ἀλλήλαις συνδραμουσῶν φύσεων δειχθῇ κατὰ τὴν ἔνωσιν ἀποτελούμενον, καὶ τὸ διάφορον τῶν συνελθόντων πρὸς τὴν ἀδιάσπαστον ἔνωσιν κατὰ τὴν φυσικὴν ιδιότητα πιστευθῇ, πάσης ἐκτὸς μένον τροπῆς καὶ συγχύσεως.

Οὐ λέγομεν ἐπὶ Χριστῷ διαφορὰν ὑποστάσεων, ὅτι Τριάς μεμένηκεν ἢ Τριάς, καὶ σαρκωθέντος τοῦ λόγου, προσθήκης προσώπου οὐ προσγενομένης τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι διὰ τὴν σάρκωσιν. λέγομεν δὲ φύσεων διαφορὰν, ἵνα μὴ τῷ λόγῳ κατὰ τὴν φύσιν ὁμοουσίον τὴν σάρκα πρεσβεύωμεν.

Ὁ μὴ λέγων φύσεως διαφορὰν, οὐκ ἔχει πῶθεν πιστώσασθαι τὴν ὅτι γέγονε σὰρξ ὁ λόγος δίχα τροπῆς ὁμολογίαν· μὴ γινώσκων σωζόμενον κατὰ τὴν φύσιν ἐν τῇ μιᾷ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ καὶ Θεοῦ Σωτῆρος ὑποστάσει μετὰ τὴν ἔνωσιν, τὸ προσλαβόν, καὶ τὸ προσειλημμένον.

Εἰ σαρκὸς ἐν Χριστῷ καὶ θεότητος, μετὰ τὴν ἔνωσιν ὑπάρχει διαφορὰ κατὰ φύσιν. οὐ γὰρ ταῦτ' οὐσίαν ποτὲ θεότης καὶ σὰρξ, πρὸς φύσεως μιᾶς γένεσιν, ἢ τῶν συνελθόντων οὐδαμῶς γέγονεν ἔνωσις, ἀλλὰ πρὸς μίαν ὑπόστασιν, καθ' ἣν οὐδὲ μίαν ἐν Χριστῷ καθ' οἰονδήποτε τρόπον εὐρίσκομεν διαφορὰν· ταῦτ' οὖν γὰρ τῇ οἰκείᾳ σαρκὶ κατὰ τὴν ὑπόστασιν ὁ λόγος, καθ' ὃ γὰρ ἂν ὁ Χριστὸς ἔχοι διαφορὰν, ἐν εἶναι κατὰ πάντα τρόπον οὐ δύναται· καθ' ὃ δὲ τὴν οἰανοῦν παντελῶς οὐκ ἐπιδέχεται διαφορὰν, κατὰ πάντα τρόπον τὸ ἐν ἐπ' αὐτοῦ διαπαντὸς εὐσεβῶς ἔχει καὶ ὄν καὶ λεγόμενον.

Ἡ πίστις διὰ τῆς ἐλπίδος τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην τελείαν συνίστησιν. ἡ ἀγαθὴ συνείδησις, τὴν εἰς τὸν πλησίον διὰ τῆς φυλακῆς τῶν ἐντολῶν ἀγάπην ὑφίστησιν. ἡ γὰρ

νε'

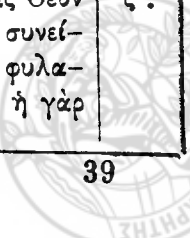
νεε'

νεδ'

νεε'

νεε'

* ἴσ. ἐναντίωσιν ἢ ἄλλοτριωσιν.

ἀγαθὴ συνείδησις, παραβαθείσαν ἐντολὴν οὐκ ἔχει κατήγορον· ταύτας δὲ μόνη καρδία πιστεῦσθαι πέφυκεν, τῶν ἐφιεμένων τῆς ἀληθοῦς σωτηρίας.

Ξα'. Οὐδὲν τοῦ πιστεῦειν ταχύτερον, καὶ τοῦ διὰ στόματος ὁμολογεῖν τοῦ πιστευθέντος τὴν χάριν ἐστὶν εὐκολώτερον. τὸ μὲν γὰρ, δηλοῖ τὴν ἐμφυχον πρὸς τὸν πεποιηκότα τοῦ πεπιστευκότος, ἀγάπην· τὸ δὲ τὴν θεοφιλή πρὸς τὸν πλησίον διάθεσιν. ἀγάπη δὲ, καὶ γνησίᾳ διάθεσις, ἤγουν πίστις, καὶ ἀγαθὴ συνείδησις, ἔργον προδήλως τοῦ κατὰ καρδίαν ὑπάρχει κινήματος, τῆς ἐντὸς ὕλης πρὸς γένεσιν παντελῶς οὐ δεόμενον.

Ξβ'. Ὁ τὴν παντελεῖα περὶ τὸ καλὸν ἀκίνησιαν νοσῶν, περὶ τὸ κακὸν πάντως ὑπάρχει εὐκίνητος. κατ' ἄμφω γὰρ ἀκίνητον ὑπάρχει ἀδύνατον. ἔθεν καὶ λίθους καλεῖν οἶδεν ἢ γραφῆ, τὴν περὶ τὰ καλὰ τῆς ψυχῆς βραθυμίαν, ὡς ἀρετῶν ἀναισθητούσης· ξύλα δὲ, τὴν περὶ τὰ κακὰ προθυμίαν. ἢ δὲ κατ' αἰσθησιν κινήσις συναπτομένη τῇ κατὰ νοῦν ἐνεργείᾳ, ποιεῖ τὴν μετὰ γνώσεως ἀρετήν.

Ξγ'. Μεσότοιχον, τὸν κατὰ φύσιν, ὡς οἶμαι, νόμον τοῦ σώματος κέκληκε· φραγμὸν δὲ, τὴν ἐν τῷ νόμῳ τῆς σαρκὸς πρὸς τὰ πάθη σχέσιν, ἤγουν τὴν ἀμαρτίαν. μόνη γὰρ ἡ πρὸς τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας σχέσις, τοῦ νόμου τῆς φύσεως, τουτέστι τοῦ παθητικοῦ τῆς φύσεως μέρους, φραγμὸς γίνεται τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα διατειχίζων, καὶ τοῦ λόγου τῶν ἀρετῶν τὴν πρὸς σάρκα διὰ μέσης ψυχῆς κατὰ τὴν πράξιν, μὴ συγχωρῶν γενέσθαι διάβασιν. ὁ δὲ λόγος παραγενόμενος, καὶ τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἤγουν τὸ τῆς φύσεως παθητικὸν καταπαλαίσας, τὴν ἐν αὐτῷ τῶν παρὰ φύσιν παθῶν σχέσιν κατήργησεν.

Ξδ'. Ἦνίκα μὲν δι' ἀπάτης δόλω συλῶν τὴν περὶ Θεὸν ἐμφυτον γνώσιν τῆς φύσεως, ταύτην ὁ πονηρὸς εἰς ἑαυτὸν σφετερίζεται, κλ' πτης ἐστὶ, πρὸς ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ σέβας μεταφέρειν πειρώμενος. ἀπάγων δηλονότι τῶν ἐν τοῖς γεγονόσι πνευματικῶν λόγων, τὴν κατὰ νοῦν τῆς θεωρίας, καὶ μόνην περιγράφων τὴν νοερὰν δύναμιν, τῆς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν προσόψει τῶν αἰσθητῶν. ὀπηνίκα δὲ διὰ τῶν φυσικῶν ἀπαρχόμενος κινήματων πρὸς τὰ παρὰ φύσιν σοφιστικῶς κατασύρη τὴν πρακτικὴν δύναμιν, καὶ διὰ τῶν νομιζομένων καλῶν τοῖς

χείροσι πιθανῶς προσηλώσῃ ταύτης τὴν ἔφεσιν, ἐπὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ὀμνύει ψευδῶς, πρὸς ἄλλα παρ' ὑπόσχεσιν ἄγων τὴν πειθομένην ψυχὴν. καὶ ἐστὶ κλέπτῃς μὲν, ὡς πρὸς ἑαυτὸν συλῶν τὴν γνώσιν τῆς φύσεως· ἐπίορκος δὲ, ὡς τὸ πρακτικὸν τῆς ψυχῆς μάτην διαπονεῖσθαι πείθων τοῖς παρὰ φύσιν.

Ἡ πάλιν κλέπτῃς ἐστίν, ὁ πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκουόντων, τοὺς θεοὺς δῆθεν ἀσκούμενος λόγους, ὧν οὐκ ἐπέγνω διὰ τῶν ἔργων τὴν δύναμιν, τὴν ψιλὴν προφορὰν δόξης ἐμπορίαν ποιούμενος, καὶ τῷ διὰ γλώσσης λόγῳ τὸν τοῦ δίκαιος νομιζέσθαι παρὰ τῶν ἀκρωμένων θηρόμενος ἔπαινον. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὁ τῷ λόγῳ τὸν βίον ἀνάρμοστον. καὶ τῇ γνώσει τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς, ἔχων ἀντικειμένην, κλέπτῃς ἐστίν, ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν ἀγαθῶν οὐ καλῶς διαφανόμενος, πρὸς ἃν ὁ λόγος εικότως ἐρεῖ· τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνῃς τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;

Κλέπτῃς ὡσαύτως ἐστὶ, καὶ ὁ τοῖς φαινομένοις τρόποις καὶ ἤθεσι, τὴν μὴ φαινομένην συγκλύπτων τῆς ψυχῆς κακουργίαν, ἐπιεικείας πλάσματι, τὴν ἔνδον ἐπικαλύπτων διάθεσιν κλέπτων, ὡσπερ ἐκεῖνος τῇ προφορᾷ τῶν λόγων τῆς γνώσεως, τὴν τῶν ἀκουόντων διάνοιαν. οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς τῷ τρόπῳ τῆς τῶν ἡθῶν ὑποκρίσεως, τῶν θεωμένων τὴν αἰσθησιν, πρὸς ἃν ὁμοίως εἰρήσεται· αἰσχύνθητε οἱ ἐνδεδυμένοι ἱμάτια ἀλλότρια· καὶ τὸ ἀποκαλύψει Κύριος τὸ σχῆμα αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καθ' ἑκάστην γὰρ ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας ἐργαστηρίῳ, ταῦτά μοι λέγοντος ἀκούειν δοκῶ τοῦ Θεοῦ τὴν ἡμέραν, ὡς ἐπ' ἀμφοῖν διαρρήδην κατεγνωμένος.

Ἐπίορκός ἐστίν, ἤγουν ὀμνύων ἐπὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ψευδῶς, ὁ ἐπαγγελόμενος τῷ Θεῷ τὸν κατ' ἀρετὴν βίον, καὶ ἀλλότρια παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς οικείας ἐπαγγελίας ἐπιτηδεύων, καὶ τὴν συνθήκην τῆς ὁμολογίας τοῦ σεμνοῦ βίου διὰ τῆς ἀργίας τῶν ἐντολῶν παραβαίνων. καὶ συντόμως εἰπεῖν, ὁ κατὰ Θεὸν ζῆν προελομένος, καὶ μὴ τελειῶς τῷ παρόντι βίῳ νεκρούμενος, ψεύστης ἐστὶ, καὶ ἐπίορκος, ὁμοίας μὲν τῷ Θεῷ, τουτέστιν ἐπαγγελάμενος τὸν ἐν τοῖς θεοῖς ἀγῶσιν ἄμεμπτον δρόμον,

Ξε'.

Ξε'.

Ξε'.

καὶ μὴ πληρώσας, καὶ διὰ τοῦτο μηδαμῶς ἐπαινούμενος. ἐπαινεθήσεται γὰρ πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ, τουτέστι πᾶς ὁ τῷ Θεῷ ἐπαγγελλόμενος βίον, καὶ διὰ τῆς ἀληθείας τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης τοὺς ὄρκους πληρῶν τῆς καλῆς ὑποσχέσεως.

ξη'. Ὁ κατὰ μόνην τὴν ἐν ταῖς λόγοις προφοράν, γνῶσιν ὑποκρινόμενος, πρὸς δόξαν οἰκείαν τὴν τῶν ἀκούοντων κλέπτει διάνοιαν. καὶ ὁ τοῖς ἤθεσι τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος, πρὸς δόξαν οἰκείαν, κλέπτει τῶν θεωμένων τὴν ὄρασιν· καὶ δι' ἀπάτης ἀμφοτέροι κλέπτοντες, πλανῶσιν, ὁ μὲν διάνοιαν ψυχῆς τῶν ἀκούοντων· ὁ δὲ τῶν θεωμένων σώματος αἰσθησιν.

ξθ'. Εἰ πάντως ἐπαινον ἔχει ὁ τῶν οἰκείων πληρωτῆς ἐπαγγελιῶν, ὡς ὀμνύων ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ἀληθεύων· ὁ δὲ ὅτι ψόγον ἔξει καὶ ἀτιμίαν, ὁ τῶν οἰκείων συνθηκῶν παραβάτης γενόμενος, ὡς ὁμῶς ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ψευτάμενος.

ο'. Οὐ πᾶς ἄνθρωπος εἰς τοῦτον ἐρχόμενος τὸν κόσμον, ὑπὸ τοῦ λόγου πάντως φωτίζεται· πολλοὶ γὰρ ἀφώτιστοι διαμένουσι, καὶ τοῦ κατ' ἐπίγνωσιν ἀμέτοχοι φατός· ἀλλὰ ὁ δὲ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος κατ' οἰκείαν γνώμην, εἰς τὸν ἀληθῆ κόσμον ἐρχόμενος τῶν ἀρετῶν. πᾶς γὰρ ὁ κατ' ἀλήθειαν διὰ τῆς αὐθαιρέτου γεννήσεως εἰς τοῦτον ἐρχόμενος τὸν κόσμον, ὑπὸ τοῦ λόγου πάντως φωτίζεται, λαμβάνων ἕξιν ἀρετῆς ἀμετακίνητον, καὶ γνώσεως ἀληθοῦς ἐπιστήμην ἀπταιστον.

οπ'. Οὐ πάντες καὶ πάντα τὴν αὐτὴν ἐκφώνησιν ἔχοντα, καθ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν πάντως νοηθήσεται τρόπον· ἀλλ' ἕκαστον τῶν λεγομένων πρὸς τὴν ὑποκειμένην δηλονότι τῷ τρόπῳ, τῆς ἀγίας γραφῆς δυνάμιν νοητέον, εἰ μέλλοιμεν ὀρθῶς τοῦ σκοποῦ τῶν γεγραμμένων καταστοχάζεσθαι.

οβ'. Οὐδὲν τῶν ἀναγεγραμμένων τῆς γραφῆς προσώπων, ἢ τόπων, ἢ χρόνων, ἢ ἑτέρων πραγμάτων ἐμφύχωντε καὶ ἀψύχων, αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν αἰεὶ νοούμενον τρόπον, ἔχει συμβαίνουσαν ἑαυτῇ διόλου τὴν ἱστορίαν, ἢ τὴν θεωρίαν. διὸ χρὴ τὸν ἀπταιστῶς τὴν θείαν τῆς γραφῆς ἐξασκούμενον εἶδησιν, ταῖς διαφοραῖς τῶν γινομένων, ἢ λεγομένων, διαφόρως ἐκδέχεσθαι τῶν ἀπηριθμημένων ἕκαστον, καὶ τὴν ἀρμόζουσαν αὐτῷ κατὰ τὸν τρόπον ἢ τὸν χρόνον δεόντως θεωρίαν προσμένειν.

Διδάσκειν χρὴ πάντας τοὺς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, λόγῳ ζῆν μόνῳ, καὶ πολιτεύεσθαι, καὶ τοσοῦτον ἔχειν περὶ τῶν σωμάτων τὴν μέριμναν, ὅσον διὰ πολλῆς φροντίδος τὴν πρὸς αὐτὰ σχέσιν τῆς ψυχῆς διακόψαι, καὶ μηδεμίαν δίδόναι τὸ σύνολον ὕλης τῆ ψυχῆς φαντασίαν· σθεθεῖσης ἤδη τῷ λόγῳ τῆς κατ' ἀρχάς, τὸν μὲν λόγον παρωσαμένης, τὴν ἀλογίαν δὲ τῆς ἡδονῆς ἄφραως δίκην ἐμπιστικῆς προσδεξαμένης, αἰσθήσεως, καθ' ἣς ὠρίστη δικαίως ὁ θάνατος, ἵνα παύσῃται τῷ διαδόλῳ πρὸς τὴν ψυχὴν παρεχομένη τὴν εἰσοδόν.

Μία ὑπάρχουσα κατὰ τὸ γένος ἡ αἰσθησις, πενταπλοῦται τοῖς εἶδεσι, διὰ τῆς καθ' ἕκαστον εἶδος ἀντιληπτικῆς ἐνεργείας, τὸ προσφυὲς αἰσθητὸν, ἀντὶ Θεοῦ στέργειν τὴν πλανωμένην ψυχὴν ἀναπειθεύουσα. διόπερ ὁ τῷ λόγῳ σοφῶς ἐπόμενος πρὸ τοῦ βεβιασμένου καὶ παρὰ γνώμην θανάτου, τὸν θάνατον τῆς σαρκὸς ἐκουσίως καταψηφίζεται, τὸν πρὸς αἰσθησιν τῆς γνώμης παντελεῖ ποιούμενος χωρισμόν.

Λαβοῦσα τὸν νοῦν ἡ αἰσθησις ὑποχέριον, διδάσκει πολυθεῖον δι' ἕκαστης αἰσθήσεως, τῆ περὶ τὰ πάθη δουλεία ὡς θεῖον τὸ προσφυὲς αἰσθητὸν θεραπεύουσα.

Ὁ μόνῳ τῷ γράμματι τῆς γραφῆς παρακαθήμενος, μόνην ἔχει τὴν αἰσθησιν κρατοῦσαν τῆς φύσεως, καθ' ἣν ἢ πρὸς τὴν σάρκα τῆς ψυχῆς σχέσις μόνη διαφαίνεσθαι πέφυκε. τὸ μὲν γράμμα μὴ νοούμενον πνευματικῶς, μόνην ἔχει τὴν αἰσθησιν περιγράφουσαν αὐτοῦ τὴν ἐκφώνησιν, καὶ μὴ συγχωροῦσαν πρὸς τὸν νοῦν διαβῆναι τῶν γεγραμμένων τὴν δυνάμιν. εἰ δὲ πρὸς μόνην τὴν αἰσθησιν ἔχει τὸ γράμμα τὴν οἰκειότητα, πᾶς ὁ καθ' ἱστορίαν μόνην Ἰουδαϊκῶς τὸ γράμμα δεχόμενος, κατὰ σάρκα ζῆ, τῆς ἀμαρτίας καθ' ἕκαστην ἡμέραν διὰ τὴν ζῶσαν αἰσθησιν γνωμικῶς ἀποθνήσκων τὸν θάνατον, μὴ δυνάμενος πνεύματι τὰς πράξεις θανατώσαι τοῦ σώματος, ἵνα ζῆ τὴν ἐν πνεύματι μακαρίαν ζωὴν. εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν, φησὶν ὁ ὁ θεὸς Ἀπόστολος· εἶδὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε.

Μὴ τοῖνον τὸν θεῖον λύχνον, ἡγουν τὸν φωτιστικὸν τῆς γνώσεως λόγον, ἀνάπτουτες διὰ θεωρίας καὶ πράξεως, ὑπὸ τὸν μέδιον θήσωμεν, ἵνα μὴ κατακριθῶμεν ὡς περιγράφοντες τῷ γράμματι τῆς σοφίας τὴν ἀπε-

ογ'

οδ'

οε'

ος'

οζ'

ρληπτον δύναμιν· ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, λέγω τὴν Ἀγίαν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ ὕψει τῆς ἀληθοῦς θεωρίας, πᾶσι τὸ φῶς τῶν θείων πυρσεύουσαν.

ση· Ὁ τὰς προσβολὰς τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν, κατὰ τὸν Μακάριον Ἰώβ, καὶ τοὺς γενναίους μάρτυρας, ἀκατασείστω φέρων τῷ φρονήματι, λύχνος ἐστὶν ἰσχυρός, ἀκατάσβεστος καὶ αὐτὸς φυλάττων τὸ φῶς τῆς σωτηρίας ἐν τῷ τρόπῳ τῆς κατὰ τὴν ἀνδρείαν ὑπομονῆς φυλαττόμενον, ὡς τὸν Κύριον ἰσχυρὸν ἔχων καὶ ὑμνησιν. ὁ δὲ γινώσκων τοῦ πονηροῦ τὰ μηχανήματα, καὶ τὰς συμπλοκάς τῶν ἀφανῶν πολέμων οὐκ ἀγνοῶν, καὶ οὗτος τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως περιλαμπόμενος, ἄλλος πέφηνε λύχνος, τῷ Μεγάλῳ Ἀποστόλῳ προσηκόντως φβεγγόμενος· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

ση· Τὴν μὲν κάθαρσιν τοῖς ἀξίοις τῆς τῶν ἀρετῶν καθαρότητος διὰ φόβου, καὶ εὐσεβείας, καὶ γνώσεως ποιεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τὸν δὲ φωτισμὸν τῆς τῶν ὄντων, καθ' οὓς ὑπάρχουσι λόγοις, γνώσεως, δι' ἰσχύος, καὶ βουλῆς, καὶ συνέσεως δωρεῖται τοῖς ἀξίοις φωτός· τὴν δὲ τελειότητα διὰ τῆς παμφαούς, καὶ ἀπλής, καὶ ὀλοσχεροῦς σοφίας χαρίζεται τοῖς ἀξίοις θεώσεως, πρὸς τὴν τῶν ὄντων αἰτίαν, ἀμέσως αὐτοὺς ἀνάγων κατὰ πάντα τρόπον, ὡς ἐστὶν ἀνθρώπῳ δυνατόν, ἐκ μόνων τῶν θείων τῆς ἀγαθότητος ιδιωμάτων γνωριζομένους, καθ' ἣν ἐκ Θεοῦ μὲν ἑαυτοῦς, ἐξ ἑαυτῶν δὲ γινώσκοντες τὸν Θεόν, οὐκ ὄντος τινὸς μέσου διατειχίζοντες. σοφίας γὰρ μέσον οὐδὲν πρὸς Θεόν· τὴν ἀναλλοίωτον ἔξουσιν ἀτρεψίαν, τῶν μέσων αὐτοῖς ὀλικῶς πάντων διαδασθέντων, ἐν οἷς ὑπῆρχεν ὁ περὶ τὴν γνῶσιν ποτὲ τοῦ σφάλ्लεσθαι κίνδυνος. μέσα δὲ καλεῖ τὴν τῶν νοητῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν οὐσίαν, δι' ὧν πρὸς Θεὸν ὡς αἰτίαν τῶν ὄντων, ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀνάγεσθαι πέφυκε.

ση· Τὴν μὲν πρακτικὴν φιλοσοφίαν, φόβος, εὐσέβειά τε, καὶ γνῶσις ἐργάζονται· τὴν δὲ φυσικὴν ἐν πνεύματι θεωρίαν, ἰσχύς, καὶ βουλή, καὶ σύνεσις κατορθοῦσι· τὴν δὲ μυστικὴν θεολογίαν, σοφία θεῖα μόνη χαρίζεται.

ση· Ὡς περ ἐλαίου χωρὶς, ἄσβεστος διατηρηθῆναι λύχνον ἀμήχανον· οὕτως ἔξεως χωρὶς, προσφόροις καὶ λόγοις, καὶ τρόποις, καὶ ἤθεσι, νοήμασί τε αὐ, καὶ λογισμοῖς τοῖς καθήκουσι τὰ καλὰ διατρεφούσης, ἄσβεστος φυλαχθῆναι τὸ φῶς τῶν χαρι-

σμάτων ἀμήχανον. πᾶν γὰρ χάρισμα πνευματικόν, προσφύουσι χρῆζει τῆς ἔξεως, ἀπαύστως ἐπιχεούσης αὐτῷ καθάπερ ἔλαιον τὴν ὕλην τὴν νοεράν, ἵνα διαμείνη κατὰ τὴν ἔξιν τοῦ δεξαμένου κρατούμενον.

Ὡς περ ἐλαίας χωρὶς, οὐκ ἐστὶν οὐδαμῶς εὐρεῖν φύσει κατ' ἀλήθειαν γνήσιον ἔλαιον· ἄγγους δὲ δίχα κρατεῖσθαι τοῦ δεχομένου τὸ ἔλαιον οὐ δυνατόν· ἐλαίῳ δὲ μὴ τρεφόμενον σθέννυται πάντως τὸ λυχνιαζόν φῶς· οὕτω τῶν Ἀγίων Γραφῶν χωρὶς, οὐκ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν δύναμις νοημάτων θεοπρεπῆς· ἔξεως δὲ δίχα, καθάπερ ἄγγους νοημάτων δεκτικῷ, οὐδαμῶς ἂν συσταίη νόημα θεῖον· θεοῖς δὲ νοήμασι μὴ τρεφόμενον τὸ φῶς τῆς ἐν τοῖς χάρισμασι γνώσεως, ἄσβεστον οὐ συντηρεῖται τοῖς ἔχουσι.

Τὴν μὲν παλαιὰν Διαθήκην, τὴν ἐξ εὐωνύμων ἐλαίαν ὑπολαμβάνα σημαίνειν, ὡς τῆς πρακτικῆς μᾶλλον προνοουμένην φιλοσοφίας· τὴν ἐκ δεξιῶν δέ, τὴν νέαν Διαθήκην, ὡς καινοῦ μυστηρίου διδάσκαλον, καὶ τῆς ἐν ἐκάστῳ τῶν πιστῶν θεωρητικῆς ἔξεως ποιητικῆν· ἢ μὲν γάρ, ἀρετῆς τρόπος· ἢ δὲ γνώσεως λόγους παρέχεται τοῖς τὰ θεὰ φιλοσοφοῦσι· καὶ ἢ μὲν τῶν ὀρωμένων διμίχλης ὑφαρπάζουσα πρὸς τὸ συγγενὲς ἀνάγει τὸν νοῦν, πάσης καθαρὸν ὑλικῆς φαντασίας γεγεννημένον· ἢ δὲ τῆς ὑλικῆς προσπαθείας αὐτὸν ἀποκαθαίρει, τῷ ἀνδρείας τόνῳ, καθάπερ σφύρα τινὶ τοῦς πρὸς σῶμα τῆς γνώμης κατὰ τὴν σχέσιν ἐκκρουομένη ἤλους.

Ἡ μὲν παλαιά, τὸ σῶμα πρὸς ψυχὴν λογισθὲν ἀναβιβάζει διὰ μέσων τῶν ἀρετῶν, κωλύουσα τοῦ πρὸς σῶμα τὸν νοῦν καταβιβάζεσθαι· ἢ δὲ νέα, τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναβιβάζει, τῷ πυρὶ τῆς ἀγάπης πυρούμενον. καὶ ἢ μὲν ταῦτόν ἐργάζεται νῶ νοῖ τὸ σῶμα κατὰ τὴν θέσει κίνησιν· ἢ δὲ ταῦτόν τῷ Θεῷ τὸν νοῦν ἀποτελεῖ κατὰ τὴν ἔξιν τῆς χάριτος, τοσαύτην ἔχοντα πρὸς Θεὸν τὴν ἐμφέρειαν, ὥστε τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ γνωρίζεσθαι, τὸν ἐξ ἑαυτοῦ κατὰ φύσιν οὐδαμῶς τὸ παράπαν οὐδενὶ γινωσκόμενον, ὡς ἐκ τινος εἰκόνας ἀρχέτυπον.

Ἡ μὲν παλαιὰ Διαθήκη, πράξεως ἀρετῆς ὑπάρχουσα σύμβολον, συμφωνεῖν τὸ σῶμα τῷ νοῖ παρασκευάζει κατὰ τὴν κίνησιν· ἢ δὲ νέα, θεωρίας οὕσα καὶ γνώσεως ποιητικῆ, τὸν μυστικῶς αὐτῆς ἀντεχόμενον νοῦν τοῖς θεοῖς νοήμασι καταφαιδρύνει, καὶ

πβ'.

πγ'.

πδ'.

πε'.

τοῖς χαρίσμασι. καὶ ἡ μὲν παλαιά, τῷ γνωστικῷ χορηγεῖ τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν ἡ δὲ νέα, τῷ πρακτικῷ γνώσεως ἀληθοῦς λόγους χαρίζειται.

πς'. Ἐκείνων ὁ Θεὸς λέγεται καὶ γίνεται κατὰ χάριν Πατῆρ, τῶν μόνων ἐχόντων τὴν κατ' ἀρετὴν γνωμικὴν ἐν πνεύματι γέννησιν καθ' ἣν ὡσπερ ψυχῆς πρόσωπον, τὸν ἐν ἀρεταῖς τοῦ γεννήσαντος Θεοῦ χαρακτηρα φαινόμενον ἔχοντες κατὰ τὸν βίον τοὺς θεωμένους τῇ μεταβολῇ τῶν τρόπων δοξάζειν τὸν Θεὸν παρασκευάζουσι, τὸν οἰκτεῖον βίον πρὸς μίμησιν παρέχοντες αὐτοῖς ἐξαιρετον ἀρετῆς ἐξαμπλᾶριον. οὐ γὰρ λογῶ φιλῶ Θεὸς δοξάζεσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ἔργοις δικαιοσύνης πολλῶ πλείονα λόγον βῶσι τὴν θείαν μεγαλοπρέπειαν.

πζ'. Ἀριστερὸς μὲν, ὁ φυσικὸς νόμος διὰ τὴν αἰσθησιν προσάγει δὲ τῷ λόγῳ τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν καὶ ποιεῖ γνῶσιν ἐνεργουμένην. ὁ δὲ πνευματικὸς νόμος, δεξιὸς μὲν ἐστὶ διὰ τὸν νοῦν· μίγνυσι δὲ τῇ αἰσθήσει τοὺς ἐν τοῖς οὐσι πνευματικοὺς λόγους, καὶ ποιεῖ πράξιν λελογισμένην.

πη'. Ὁ τῇ πράξει σωματουμένην τὴν γνῶσιν, καὶ τῇ γνώσει ψυχουμένην τὴν πράξιν δεικνύς, τὸν ἀκριβῆ τρόπον εὔρε τῆς ἀληθοῦς θεωργίας. ὁ δ' ὁποτέραν τούτων τῆς ἐτέρας ἔχων διεzeugμένην, ἢ τὴν γνῶσιν ἀνυπόστατον πεποίηκε φαντασίαν, ἢ τὴν πράξιν κατέστησεν εἰδῶλον. γνῶσις γὰρ ἀπρακτος, φαντασίας οὐδὲν διενήνοχεν, ὑφίστασαν αὐτὴν τὴν πράξιν οὐκ ἔχουσα· καὶ πράξις ἀλέγιστος ταύτῳ εἰδῶλῳ καθέστηκε, ψυχοῦσαν τὴν γνῶσιν οὐκ ἔχουσα.

πθ'. Τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον, ἐπίδειξιν μὲν λόγου, τὸν βίον· δόξαν δὲ βίου, τὸν λόγον ποιεῖται. καὶ τὴν μὲν πράξιν, θεωρίαν ἐνεργουμένην· τὴν δὲ θεωρίαν, πράξιν μυσταγωγουμένην. καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὴν μὲν ἀρετὴν, φανέρωσιν γνώσεως· τὴν δὲ γνῶσιν, ἀρετῆς συντηρητικὴν ἐργάζουσα δύναμιν. καὶ δι' ἀμφοῖν, ἀρετῆς λέγω καὶ γνώσεως, μίαν σοφίαν συνισταμένην ἐπιδεικνύμενον, ἵνα γνῶμεν ὅτι συμφωνοῦσιν ἀλλήλαις διὰ πάντων αἱ δύο Διαβήκαι κατὰ τὴν χάριν, πλέον εἰς ἐνὸς μυστηρίου συμπλήρωσιν, ἢ ὅσον ψυχὴ καὶ σῶμα πρὸς ἐνὸς ἀνθρώπου γένεσιν, κατὰ τὴν σύνθεσιν ἀλλήλαις συμβαίνουσαι.

ψ'. Ὡσπερ ψυχὴ καὶ σῶμα ποιεῖ κατὰ σύνθεσιν ἄνθρωπον, οὕτω πράξις καὶ θεωρία,

μίαν κατὰ σύνοδον ἀποτελεῖ σοφίαν γνωστικὴν. καὶ παλαιὰ καὶ νέα Διαθήκη, μυστήριον ἐν ἀπεργάζεται. μόνου δὲ τοῦ Θεοῦ κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ ἀγαθόν, ἐξ οὗ κατὰ μετοχὴν πάντα φωτίζεται τε, καὶ ἀγαθύνεται, τὰ· φωτὸς κατὰ φύσιν, καὶ ἀγαθότητος δεκτικά.

Ὁ τὸν φαινόμενον κόσμον νοῦν, θεωρεῖ τὸν νοούμενον. τυποῖ γὰρ τῇ αἰσθήσει τὰ νοητὰ φανταζόμενος, καὶ κατὰ νοῦν σχηματίζει τοὺς θεαθέντας λόγους, καὶ μεταφέρει, πρὸς μὲν αἰσθησιν πολυειδῶς, τοῦ νοητοῦ κόσμου τὴν σύστασιν· πρὸς δὲ νοῦν, τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου πολυπλόκως τὴν σύνθεσιν. καὶ νοεῖ, ἐν μὲν τῷ νοητῷ, τὸν αἰσθητὸν μετενέγκας πρὸς τὸν νοῦν τοῖς λόγοις τὴν αἰσθησιν· ἐν δὲ τῷ αἰσθητῷ, τὸν νοητὸν πρὸς αἰσθησιν ἐπιστημόνως τοῖς τύποις μετεγκλοιάσας τὸν νοῦν.

Τὸν πρῶτον περὶ μονάδος λόγον, ὡς ἀρχὴν πάσης ἀρετῆς, κεφαλὴν ὁ Προφήτης ὠνόμασεν, ὡς τό· ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων. τὰς δὲ διανοίας τῶν πνευματικῶν τῆς πονηρίας, σχισμὰς τῶν ὀρέων, ὑφ' ὧν κατεπόθη διὰ τῆς παραβάσεως ὁ ἡμέτερος νοῦς· γῆν δὲ κατωτάτην, τὴν μηδαμῶς γνώσεως αἰσθανομένην θείας, ἢ τὴν κατ' ἀρετὴν ζωῆς, τὴν οἰανοῦν κίνησιν ἔχουσαν ἔξιν· ἄβυσσον δὲ τὴν ἐπικειμένην ἄγνοιαν τῇ ἔξει τῆς κακίας, ἐφ' ἣ βέβηκε καθάπερ γῆ τὰ τῆς κακίας πελάγη· ἢ γῆν, τὴν παγίαν τῆς κακίας ἔξιν εἶπεν· αἰωνίους δὲ μοχλοῦς, τὰς συγκρατούσας τὴν χειρίστην ἔξιν ἐμπαθεῖς προσπαθείας τῶν ὑλικῶν.

Ἡ τῶν ἀγίων ὑπομονή, τὴν πονηρὰν δύναμιν προσβάλλουσαν, δαπανᾷ· ὡς πείθουσα τοῖς ὑπὲρ ἀληθείας ἐγκαλωπιζέσθαι πόνοις, καὶ πλέον ἐμπλατύνεσθαι διδάσκουσα τοῖς παθήμασιν, ἢ ταῖς ἀνέσεσιν, οἱ τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς ἄγαν φροντίζοντες, ὑπόθεσιν αὐτοῖς ὑπερβαλλούσης κατὰ πνεῦμα δυνάμεις ποιουμένη, τὴν κατὰ φύσιν τῆς σαρκὸς περὶ τὸ πάσχειν ἀσθένειαν. ὅρα γὰρ ὅπως τῆς καθ' ὑπερβολὴν θείας δυνάμεις ἐστὶν ὑπόθεσις, ἢ κατὰ φύσιν τῶν ἀγίων ἀσθένεια, ἧς ἤττονα τὸν ὑπερήφανον διάβολον ὁ Κύριος ἐδείξεν.

Ὁ λόγος τῆς χάριτος, διὰ πολλῶν πειρασμῶν πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, ἡγουν τὴν τῶν ἐθνῶν Ἐκκλησίαν, ὡσπερ Ἰωῆς διὰ πολλῶν θλίψεων πρὸς Νινευεὶ διαβάς τὴν πόλιν τὴν μεγά-

πα'.

πδ'.

πθ'.

ψδ'.

λην, ἔπεισε τὸν βασιλεύοντα νόμον τῆς φύσεως ἐξαναστῆναι τοῦ θρόνου, τῆς προτέρας δηλαδὴ περὶ τὸ κακὸν κατὰ τὴν αἰσθησιν ἕξω, καὶ περιελέσθαι τὴν στολὴν αὐτοῦ, τὸν ἐπὶ τοῖς ἡθεσι λέγω τῆς κοσμικῆς δόξης ἀποθέσθαι τύπον, καὶ περιβαλέσθαι σάκκον, τὸ πένθος δηλαδὴ, καὶ τὴν δυσχερῆ καὶ τραχεῖαν τῆς κακοπαθείας, καὶ βίω τῷ κατὰ Θεὸν πρέπουσαν ἀγωγῆν· καὶ καθίσαι ἐπὶ σποδοῦ, σποδὸς δὲ ἐστὶν ἡ πτωχεία τοῦ πνεύματος, ἐφ' ἧς καθέζεται πᾶς εὐσεβῶς ζῆν διδασκόμενος, καὶ τὴν μάστιγα τῆς συνειδήσεως ἔχων ἐπὶ τοῖς πλημμεληθεῖσιν αὐτὸν κατακίχρυσαν.

με'·
σχόλ.
ἴσως
προβο-
λὴν ἢ
περιβο-
λὴν.

Ὅρα ὅπως βασιλέα μὲν (λέγει), τὸν φυσικὸν νόμον· θρόνον δὲ, τὴν ἐμπαθῆ κατ' αἰσθησιν ἕξιν· τὴν δὲ στολὴν, τὴν τῆς κενῆς δόξης * προσβολὴν· τὸν δὲ σάκκον, τὸ κατὰ τὴν μετάνοιαν πένθος· τὴν δὲ σποδὸν, τὴν ταπεινοφροσύνην· ἀνθρώπους δὲ, τοὺς περὶ τὴν ἐπιθυμίαν· βόας δὲ, τοὺς περὶ τὸν θυμὸν· πρόβατα δὲ, τοὺς περὶ τὴν θεωρίαν τῶν ὁρατῶν πταίοντας.

με'·

Ὁ δὲ κατὰ τὴν ἐννομον ἀρετὴν τῶν ἐν σαρκὶ παθῶν ὡς ἀριστερῶν ποιούμενος λήθην, καὶ διὰ τὴν ἀπταιστον γνῶσιν, ἐπὶ τῆς κατορθώμασι τῆ νόσω τῆς φυσιοῦσης οἰήσεως ὡς δεξιᾶς οὐχ ἀλισκόμενος, ἀνὴρ γέγονε, μὴ γινώσκων δεξιὰν αὐτοῦ, ὡς δόξης οὐκ ἐρῶν λυσιμένης· οὐδὲ ἀριστεράν, ὡς τοῖς τῆς σαρκὸς οὐκ ἐρεθιζόμενος πάθει. δεξιὰν οὖν, ὡς ἔοικεν εἶπεν ὁ λόγος, τὴν ἐπὶ τοῖς δῆθεν κατορθώμασι κενοδοξίαν· ἀριστεράν δὲ τὴν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς πάθειν ἀκολασίαν. ὁ γὰρ τῆς ἀρετῆς λόγος, τῆς σαρκὸς ὡς ἀριστερᾶς οὐκ οἶδεν ἀμαρτίαν· ὁ δὲ τῆς γνώσεως, τῆς ψυχῆς ὡς δεξιᾶς οὐ γινώσκει κακίαν.

με'·

Ἡ κατὰ λόγον γνῶσις τῶν ἀρετῶν, ἔχουσι ἢ κατ' ἐνέργειαν ἀληθῆς τῆς τῶν ἀρετῶν αἰτίας ἐπίγνωσις, ἀγνοία παντελῆ πέφυκε ποιεῖν, τῆς δεξιᾶς καὶ ἀριστερᾶς ἑκατέρωθεν παρακειμένης τῆ μεσότητι τῶν ἀρετῶν ὑπερβολῆς καὶ ἑλλείψεως. εἰ γὰρ οὐδὲν ἐν τῷ λόγῳ παντελῶς πέφυκεν εἶναι παράλογον, σαφῶς ὁ πρὸς τὸν λόγον τῶν ἀρετῶν ἀναχθεῖς, τὴν τῶν παραλόγων οὐδαμῶς ἐπι-

γνώσεται θεσιν. οὐ γὰρ δυνατὸν ἄμφω κατὰ ταῦτ' ἅμα καταθρῆσαι τὰ ἀντικείμενα, καὶ θατέρῳ ἅμα τὸ ἕτερον γνῶναι συνεμφαινόμενον.

Εἰ ἀπιστίας ἐν τῇ πίστει λόγος οὐδεὶς, οὐδὲ σκότους αἰτία κατὰ φύσιν ὑπάρχει τὸ φῶς, οὐδὲ Χριστῷ συνενδείκνυσθαι πέφυκεν ὁ διάβολος· δῆλον ὡς οὐδὲ τῷ λόγῳ τὸ παράπαν συνυπάρχει τὸ παράλογον· εἰ δὲ τῷ λόγῳ συνεῖναι παντελῶς οὐ δύναται τὸ παράλογον, ὁ πρὸς τὸν λόγον τῶν ἀρετῶν ἀναχθεῖς, τὴν τῶν παραλόγων οὐδαμῶς ἐπιγνώσεται θεσιν, μόνην ὡς ἐστὶν ἄλλ' οὐχ ὡς νομίζεται γινώσκων τὴν ἀρετὴν· καὶ διὰ τοῦτο μῆτε δεξιὰν διὰ τῆς ὑπερβολῆς, μῆτε ἀριστεράν διὰ τῆς ἑλλείψεως ἐπιστάμενος. ἐπ' ἀμφοῖν γὰρ θεωρεῖται σαφῶς τὸ παράλογον.

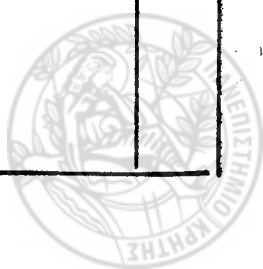
Ἀπιστίαν (λέγει) τὴν ἄρνησιν τῶν ἐντολῶν· πίστιν δὲ, τὴν αὐτῶν συγκατάθεσιν· τὸ δὲ σκότος, τοῦ καλοῦ τὴν ἀγνοίαν· τὸ δὲ φῶς, τὴν τούτου διάγνωσιν. Χριστὸν δὲ κέκληκε, τὴν οὐσίαν τοῦ καλοῦ, καὶ τὴν ὑπόστασιν τὸν διάβολον δὲ, τὴν πάντων γεννητικὴν τῶν κακῶν χειρίστην ἕξιν.

Εἰ ὁρος ὑπάρχει καὶ μέτρον τῶν ὄντων ὁ λόγος, ἴσον πρὸς ἀλογίαν ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο παράλογον, τὸ παρά τὸν ὄρον, καὶ παρά τὸ μέτρον, ἢ πάλιν ὑπὲρ τὸν ὄρον κινεῖσθαι, καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον. ἐπίσης γὰρ ἄμφω τοῖς οὕτω κινουμένοις τοῦ κυρίως ὄντος φέρει τὴν ἐκπτώσιν. τὸ μὲν, ἀδελφον αὐτοῖς παιεῖσθαι τοῦ δρόμου πείθον τὴν κίνησιν καὶ ἀόριστον, οὐκ ἔχουσιν σκοπὸν τὸν Θεὸν δι' ἀμετρίαν νοός, ὡς τέλος αὐτοῖς προεπινοούμενον τοῦ δεξιοῦ, δεξιώτερον ἀναπλαττομένοις· τὸ δὲ, παρά τὸν σκοπὸν, πρὸς μόνην τὴν αἰσθησιν αὐτοῦ πείθον, τοῦ δρόμου ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν, δι' ἀτονίας νοός, προεπινοούμενον τέλος νομίζοντας, τὸ κατ' αἰσθησιν αὐτοῖς περιγραφόμενον· ἀπερ ἀγνοεῖ μὴ πάσχων, ὁ μόνῳ τὸ λόγῳ τῆς ἀρετῆς συνημμένος, καὶ πᾶσαν αὐτῷ τῆς κατὰ νοῦν οἰκείας δυνάμεως περιγράφας τὴν κίνησιν· καὶ διὰ τοῦτο μὴδὲν ὑπὲρ τὸν λόγον, ἢ παρά τὸν λόγον διανοεῖσθαι δυνάμενος.

μη'·

μη'·
σχόλ.

ρ'·

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΕΒΔΟΜΗ

α'. **Ο** Κατὰ φύσιν λόγος, διὰ μέσων τῶν ἀρετῶν, πρὸς τὸν νοῦν ἀνάγειν πέφυκε τὸν ἐπιμελούμενον πράξεως. ὁ δὲ νοῦς, πρὸς τὴν σοφίαν εἰσάγει διὰ θεωρίας τὸν ἐφιέμενον γνώσεως. τὸ δὲ παράλογον πάθος, πρὸς τὴν αἰσθησιν πείθει καταφέρεισθαι τὸν ἀμελοῦντα τῶν ἐντολῶν, ἧς τὸ τέλος ἐστί, τὸ πρὸς τὴν ἡδονὴν καθηλωθῆναι τὸν νοῦν.

β'. **Ἄρετὴν** καλεῖ, τὴν ἀπαθεστάτην καὶ παγίαν περὶ τὸ καλὸν ἕξιν, ἧς ἐφ' ἑκάτερα καθέστηκεν οὐδέν, Θεοῦ φεροῦσης χαρακτῆρα ᾧ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. αἰτία δὲ τῶν ἀρετῶν ἐστὶν ὁ Θεός· τούτου δὲ ἡ κατ' ἐνέργειαν γνώσις, ἢ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ἐπεγνωκότος τὸν Θεὸν πρὸ τὸ Πνεῦμα κατὰ τὴν ἕξιν ἀλλοίωσις.

γ'. **Εἰ** ὁ λόγος διώρισεν ὡς πέφυκεν ἑκάστου τὴν γένεσιν, οὐδὲν τῶν ὄντων ἑαυτῷ φυσικῶς ἢ υπερβέβηκεν ἢ υποβέβηκεν. οὐκοῦν ὄρος μὲν τῶν ὄντων ἐστίν, ἢ κατ' ἔφεσιν τῆς αἰτίας ἐπίγνωσις· μέτρον δὲ, ἢ ἐφικτὴ τοῖς οὐσι κατ' ἐνέργειαν τῆς αἰτίας ἐκμίμησις· τὸ δὲ ὑπὲρ τὸν ὄρον φέρεσθαι, καὶ τὸ μέτρον τῶν κινουμένων τὴν ἔφεσιν, ἀνόητον ποιεῖ τὸν δρόμον μὴ καταντώντων εἰς Θεὸν, ἐν ᾧ ἢ κατ' ἔφεσιν πάντων ἴσταται κίνησις, ἀνυπόστατον δεχομένη τέλος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόλαυσιν· τὸ δὲ παρὰ τὸν ὄρον φέρεσθαι καὶ τὸ μέτρον τῶν κινουμένων τὴν ἔφεσιν, ἀνόητον ποιεῖ τὸν δρόμον, ἀντὶ Θεοῦ καταντώντων πρὸς τὴν αἰσθησιν, ἐν ἣ κατ' ἡδονὴν βέβηκεν ἢ τῶν παθῶν ἀνυπόστατος ἀπόλαυσις.

δ'. **Ὁ** πρὸς τὴν αἰτίαν τῶν ὄντων ἀσχέτως ἀναταθείς νοῦς, ἀγνοήσει παντελῶς, μηδένα θεωρῶν λόγον ἐν τῷ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν ὑπὲρ πάντα λόγον ὄντι κατ' οὐσίαν Θεῷ· πρὸς ὃν ἀπὸ τῶν ὄντων ἀπάντων συσταλείς, οὐδένα τῶν ἀφ' ὧν ἀπέστη λόγον ἐπίσταται, μόνον τὸν πρὸς ὃν γέγονε κατὰ χάριν, ἀνερμηγεύτως θεώμενος· καὶ γὰρ καὶ τοὺς τῶν ἀσωμάτων ἀφήσει λόγους, ὁ πρὸς τὸν Θεὸν ἀναδραμῶν κατ'

ἕκτασιν νοῦς. οὐ γὰρ πέφυκε τι Θεῷ τῶν μετὰ Θεὸν, ἅμα συγκατοπτεύεσθαι.

Ἐπάρατον ὄντως πάθος ὁ τύφος, καὶ ἐκ δύο κακῶν κατὰ σύνθεσιν συνιστάμενον, ὑπερηφανίας φημι καὶ κενοδοξίας· ὧν ἡ μὲν ὑπερηφάνια, τὴν αἰτίαν ἀρνεῖται τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς φύσεως· ἡ δὲ κενοδοξία, τὴν τε φύσιν, καὶ αὐτὴν νόθον τὴν ἀρετὴν καθίστησιν. οὐδὲν γὰρ τῷ ὑπερηφάνῳ κατὰ Θεὸν διαπράττεται· καὶ οὐδὲν τῷ κενοδόξῳ κατὰ φύσιν προέρχεται.

Ἐπερηφανίας ἴδιον, τὸ ἀρνεῖσθαι τὸν Θεὸν ἀρετῆς εἶναι γενέτην, καὶ φύσεως· κενοδοξίας δὲ, τὸ μερίζειν τὴν φύσιν πρὸς ὑφ᾽ ἑσιν· ὧν ὁ τύφος εἶναι γέννημα πέφυκεν, ἕξις κακίας ὑπάρχων σύνθετος, Θεοῦ ἀρνησιν ἐκούσιον ἔχουσα, καὶ τῆς κατὰ φύσιν ἰσοτιμίας ἄγνοιαν.

Ἐπερηφανίας καὶ κενοδοξίας μίξις, ὁ τύφος καθέστηκεν· πρὸς μὲν τὸν Θεὸν ἔχων τὴν καταφρόνησιν, κατ' ἣν πέφυκε βλασφημῶς διαβάλλειν τὴν πρόνοιαν· πρὸς δὲ τὴν φύσιν κεκτημένος τὴν ἀλλοτρίωσιν, κατ' ἣν πάντα τὰ τῆς φύσεως παρὰ τὴν φύσιν μεταχειρίζεται, τῷ κατὰ παράχρησιν τρόπῳ, τῆς φύσεως παραφθείρων εὐπρέπειαν.

Τὸ πνεῦμα τοῦ καύσωνος, οὐ μόνον τοὺς πειρασμούς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀφαιρουμένην τῶν Ἰουδαίων τὴν τῶν θείων χαρισμάτων χορηγίαν, δηλοῖ· ἢ δὲ διὰ πνεύματος ἀγχιστία, σαρκὸς μὲν λύει τὴν σχέσιν τῆς προαιρέσεως, Θεῷ δὲ προσδραμεῖν* κατὰ πόθον προσηλωθεῖσαν.

Ὁ μὲν φυσικὸς νόμος, ὅταν οὐκ ἔχη πλεονεκτοῦσαν τὸν λόγον τὴν αἰσθησιν, ἀδιδάκτως ἀσχεζέσθαι πάντας πείθει τὸ συγγενὲς καὶ ὁμόφυλον, αὐτὴν ἔχοντας τὴν φύσιν τῆς τῶν δεομένων ἐπικουρίας διδάσκαλῶν, κἀκεῖνο βούλεσθαι πᾶσιν ἀπαντας. ὅπερ ἕκαστος ἑαυτῷ παρὰ τῶν ἄλλων γινόμενον, εἶναι δοκεῖ καταθύμιον. καὶ τοῦτο διδάσκων ὁ Κύριος, φησὶν, ὅσα θέ-

ε'.

ς'.

ζ'.

η'.

* ἴσ.
(λείπει)
πείθει.
θ'.

λετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ὁμοίως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.

ἰ'. σχολ. Ἔργον εἶναι τοῦ φυσικοῦ νόμου φησί, τὴν γνωμικὴν πάντων πρὸς πάντας ὁμοθυμον σχέσιν. ἐφ' ὧν γὰρ ἡ φύσις λόγῳ βραβεύεται, τούτων μία πέφυκεν ἡ διάθεσις· ὧν δὲ διάθεσις ἡ αὐτὴ, καὶ ὁ κατ' ἡθος τρόπος, καὶ ὁ τοῦ βίου δρόμος εἰς ὑπάρχειν προδήλως πέφυκεν· ὧν δὲ τρόπος ἡθῶν, καὶ βίου δρόμος ἐστὶν ὁ αὐτός, εἰς δηλονότι καὶ ὁ αὐτός κατὰ τὴν γνώμην τῆς πρὸς ἀλλήλους σχέσεως ὑπάρχει δεσμός, κατὰ μίαν γνώμην ἄγων τοὺς πάντας πρὸς τὸν ἕνα λόγον τῆς φύσεως· ἐν ᾧ παντελῶς οὐκ ἐστὶν ἡ νῦν κρατοῦσα τῆς φύσεως διὰ τῆς φιλαυτίας διαίρεσις. ὁ δὲ γραπτὸς νόμος, φόβῳ τῶν ἐπιτιμιῶν ἐπέχων τὰς ἀτάκτους τῶν ἀφρονεστέρων ὁρμάς, ἐθίζει διδάσκων, πρὸς μόνην αὐτοῦ ὄραν τὴν τοῦ Ἰσθῦ διαμονήν, καθ' ἣν τῆς δικαιοσύνης τὸ κράτος χρόνῳ βεβαιωθέν, εἰς φύσιν μεθίσταται, ποιοῦν, τὸν μὲν φόβον, διάθεσιν, ἡρέμα κατὰ μικρὸν τῇ περὶ τὸ καλὸν γνώμῃ συγκρατυομένην· ἔξιν δὲ, τὴν συνήθειαν, τῇ λήθῃ τῶν προτέρων καθαιρομένην, καὶ τὸ φιλάλληλον ἑαυτῇ συναποτίκτουςαν.

ἰα'. σχολ. Ὁ γραπτὸς νόμος (φησί,) κωλύων φόβῳ τὴν ἀδικίαν, ἐθίζει πρὸς τὸ δίκαιον· χρόνῳ δὲ τὸ ἔθος ποιεῖ διάθεσιν φιλοδίκαιον, ὑφ' ἧς παγία πρὸς τὸ καλὸν ἔξις ἐπιγίνεται, λήθῃν προλαβούσης πονηρίας ἐπάγουσα.

ἰβ'. Ὁ δὲ τῆς χάριτος νόμος, αὐτὸν ἀμέσως διδάσκει τοὺς ἀγομένους μιμεῖσθαι τὸν Θεόν, ἐς τοσοῦτον ὑπὲρ ἑαυτὸν ἡμᾶς, εἰ θέμις εἶπεν, καὶ ταῦτα διὰ τὴν ἀμαρτίαν ὄντας ἐχθρούς, ἠγάπησεν, ὥστε καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οὐσίαν ἐλθεῖν ἀτρέπτως, ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν ὄντα· καὶ φύσιν ὑπερουσίως καταδέξασθαι, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἕνα χρηματίσαι βούλεσθαι, καὶ τὴν ἡμετέραν κατάκρισιν οἰκείαν ποιῆσαι μὴ παραιτήσασθαι· καὶ τοσοῦτον ἡμᾶς ἐθέωστε κατὰ χάριν, ὅσον κατ' οἰκονομίαν αὐτὸς γέγονεν ἄνθρωπος· ἵνα μὴ μόνον μάθωμεν ἀλλήλων ἀντέχεσθαι φυσικῶς, καὶ ὡς ἑαυτοῦς ἀλλήλους ἀγαπᾶν πνευματικῶς ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦς ἀλλήλων κηδεσθαι θεϊκῶς, καὶ ταύτην τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης ἀποδειξὶν ποιῆσθαι, τὸ κατ' ἀρετὴν ὑπὲρ ἀλλήλων τὸν ἐκούσιον προθύμως αἰρεῖσθαι θάνατον. Οὐκ ἐστὶ γὰρ ἄλλη μείζων

ταύτης ἀγάπῃ, φησὶν, ἵνα τίς θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ φίλου αὐτοῦ.

Ἰ' Ὁ μὲν τῆς φύσεως νόμος ἐστίν, ἵνα συνελὼν εἰπω, λόγος φυσικός, τὴν αἰσθησιν λαβῶν ὑποχείριον, πρὸς ἀφαίρεσιν τῆς ἀλογίας· καθ' ἣν τῶν φυσικῶς συνημμένων ἐστὶν ἡ διαίρεσις. ὁ δὲ γραπτὸς νόμος ἐστὶ, λόγος φυσικός μετὰ τὴν κατ' αἰσθησιν τῆς ἀλογίας ἀφαίρεσιν, προσλαβῶν καὶ πόθον πνευματικὸν τῆς πρὸς τὸ συγγενὲς ἀλληλουχίας συνεχτικόν. ὁ δὲ τῆς χάριτος νόμος, ὑπὲρ φύσιν καθέστηκε λόγος πρὸς θέωσιν ἀτρέπτως τὴν φύσιν μεταλλάττων, καὶ ὡς ἐν εἰκόνι δεικνύς ἀκαταλήπτως τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὑπὲρ οὐσίαν καὶ φύσιν ἀρχέτυπον, καὶ τὴν τοῦ αἰεὶ εὖ εἶναι διαμονὴν παρεχόμενος.

Ἰδ'. Τὸ μὲν ἔχειν ὡς ἑαυτὸν τὸν πλησίον, μόνος ἐστὶ φροντίσαι τῆς πρὸς τὸ εἶναι ζωῆς· ὅπερ φυσικοῦ νόμου καθέστηκε. τὸ δὲ τὸν πλησίον ἀγαπᾶν ὡς ἑαυτόν, καὶ τῆς πρὸς τὸ εὖ εἶναι κατ' ἀρετὴν ἐστὶ προνοεῖσθαι τοῦ πέλας· ὅπερ ὁ γραπτὸς ἐπιτρέπει νόμος. τὸ δὲ ὑπὲρ ἑαυτὸν ἀγαπῆσαι τὸν πλησίον, τοῦ νόμου τῆς χάριτος ἐστὶν ἰδιαίτατον.

ἰε'. Ὁ κωλυόμενος τῶν πρὸς ἡδονὴν σώματος ἀφορμῶν, μαθητῶν προνοίας λόγους, ἐπεχούσης τὴν ἐξαπτικὴν ὕλην τῶν παθῶν ὁ δὲ τὰς πρὸς δόξιν σώματος δεχόμενος μάλιστα, διδάσκειται κρίσεως λόγους, προλαβόντων μολυσμῶν ἀκουσίοις πόνοις αὐτὸν ἐκκαθαίρουσας.

ἰς'. Εἰ τὸν Προφήτην διὰ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κολόκυνθαν λυπούμενον, λέγω δὲ τὴν σάρκα καὶ τὴν τῆς σαρκὸς ἡδονὴν, τῆς δὲ Νινευι τὸν Θεὸν ἀντεχόμενον ἀντεισήγαγεν ὁ τῆς γραφῆς λόγος, δῆλον ὡς τῶν τοῖς ἀνθρώποις τιμίων ἐπεράστων, τὸ * δὲ Θεῷ φανέν προσφιλές, πάντων τῶν ὄντων πολλῶ κρεῖττον ἐστὶ καὶ τιμιώτερον· ὅπου γε τῶν οὐκ ὄντων, καὶ μόνῃ προσλήψει κατ' ἐσφαλμένην κρίσιν εἶναι δοκούντων· ὧν οὐδεὶς τὸ παράπαν ἐστὶ κατὰ τὴν ὑπαρξίν λόγος, μόνῃ δὲ φαντασία τὸν νοῦν φενακίζουσα, καὶ σχῆμα τοῖς οὐκ οὐσι διάκενον * ἀλλ' ὑπόστασιν τῷ πάθει παρεχομένη.

ἰζ'. Ἡ μὲν ἀκριβὴς γνώσις τῶν λογίων τοῦ πνεύματος, μόνοις ἀποκαλύπτεσθαι πέφυκε τοῖς ἀξίοις τοῦ πνεύματος· οἱ δὲ διὰ πολλὴν τῶν ἀρετῶν ἐπιμέλειαν, τῆς τῶν παθῶν αἰθάλης τὸν νοῦν ἐκκαθάραντες, ἐσόπτρου δίκην καθαροῦ καὶ διαυγοῦς, ἅμα τῇ προσ-

ἰγ'.

ἰδ'.

ἰε'.

ἰς'.

ἰσ. περιττον τὸ, δὲ

ἰσ. ἀλλ' οὐχ ὑπόστασιν.

ἰζ'.

^{ισ} ^{λείπ} ^{ηλι} ^{σιν}.
 ὅλη καθάπερ πρόσωπον ἐντυπουμένην αὐ-
 τοῖς καὶ ἐμπίπτουσαν, τὴν τῶν θεῶν δέ-
 χονται γνῶσιν· οἷς δὲ ταῖς τῶν παθῶν * ὁ
 βίος κατέστιται, μόλις κἂν ἐξ εἰκότων
 στοχασμῶν τεκμηριῶσαι τὴν τῶν θεῶν
 γνῶσιν ἔστιν δυνατόν, μὴ ὅτι γε νοῆσαι τε
 καὶ φράσαι ταύτην δι' ἀκριβείας ἀπαυθα-
 διάζεσθαι.

ιη'. Ὁ τοῦ νοῦ μορφήν, τὴν ἐξ ἀρετῶν ἐν
 πνεύματι θεῶν δεξάμενος γνῶσιν, τὰ θεῖα
 λέγεται παθεῖν, ὅτι μὴ φύσει κατὰ τὴν ὑπαρ-
 ξιν, ἀλλὰ χάριτι κατὰ τὴν μέθεξιν, ταύτην
 προσέλαβεν. ὁ δὲ τὴν ἐκ χάριτος μὴ δεξά-
 μενος γνῶσιν, κἂν λέγη τί γνωστικόν, οὐκ
 οἶδε κατὰ πείραν τοῦ λεγομένου τὴν δύνα-
 μιν. φιλή γὰρ μάθησις, τὴν καθ' ἑξιν γνῶ-
 σιν οὐ δίδωσι.

ιθ'. Νοῦς εἰς ἄκρον δι' ἀρετῶν καθαιρόμενος,
 τοὺς τῶν ἀρετῶν πέφυκεν εἰκότως ἐκδικάζε-
 σθαι λόγους, τὴν ἐξ αὐτῶν θειωδῶς χαρα-
 κτηρισθεῖσαν γνῶσιν οἰκείον ποιούμενος πρό-
 σωπον. καθ' ἑαυτὸν γὰρ ἀνείδεός τε καὶ
 ἀχαρακτήριστος πᾶς καθέστηκε νοῦς μορ-
 φὴν ἔχων ἐπίκτητον, ἢ τὴν ἐκ τῶν ἀρετῶν
 ὑποστάσαν ἐν πνεύματι γνῶσιν, ἢ τὴν ἐκ
 τῶν παθῶν ἐπισυμβαίνουσαν ἄγνοϊαν.

κ'. Πᾶς ὁ τῆς θείας ἐκπεπτωκῶς ἀγάπης,
 τὸν ἐν τῇ σαρκὶ νόμον ἔχει διὰ τῆς ἡδο-
 νῆς βασιλεύοντα, τὸν μηδεμίαν θεῖαν ἐν-
 τολὴν φυλάξαι δυνάμενον, ἢ βουλόμενον.
 τῆς γὰρ ἐν πνεύματι Θεοῦ κατ' ἀρετὴν
 διεξαγομένης ζωῆς τε καὶ βασιλείας, προ-
 τιμῆσας τὴν φιλήδονον ζωὴν, τὴν ἄγνοϊαν,
 ἀντὶ τῆς γνώσεως ἑαυτῷ ἐπεσπάσατο.

κα'. Ὁ μὴ διαβαίνων κατὰ νοῦν πρὸς τὴν
 ἔνδον ἐν πνεύματι τοῦ νομικοῦ γράμματος
 θεῖαν εὐπρέπειαν, τὴν τῆς γνώμης φιλήδο-
 νον σχέσιν ἤγουν τὴν κοσμικὴν προσπάθειαν,
 καὶ φιλοκοσμίαν γεννᾶν πέφυκεν, ἐκ τῆς
 κατὰ μόνην τὴν ἐν λόγῳ μαθήσεως
 προφορᾶν.

κβ'. Αἰσχύνη στόματός ἐστιν, ἢ κατὰ νοῦν
 φιλόκοσμος μελέτη τῶν λογισμῶν, καὶ
 φιλοσώματος. ἐν ᾧ * γὰρ ὁ κόσμος ἐκ τῆς
 ἐμφαινομένης τῷ γράμματι τοῦ νόμου
 σωματικῆς διαπλάσεως, κατὰ τὴν γνωμι-
 κὴν σχέσιν γενέσθαι πέφυκεν, ἢ γουν, ἢ τὸν
 κόσμον φιλοῦσα διάθεσις, καὶ ἢ κατὰ νοῦν
 φιλήδονος μελέτη τῶν λογισμῶν. πρὸς ὃ
 γὰρ σχετικῶς διακειμένα, πρὸς ἐκεῖνο καὶ
 κατὰ νοῦν μελέτην κεκτήμεθα.

κγ'. Ἡ πάλιν, αἰσχύνη στόματός ἐστιν, ἢ

τοῖς πάθεσιν εἶδος ἐπάγουσα, καὶ τὸ καθ'
 ἡδονὴν πρὸς αἰσθησιν διαπλάττουσα κάλ-
 λος, τοῦ νοῦ κίνησις χωρὶς γὰρ τῆς κατὰ
 νοῦν ἐπινοητικῆς δυνάμεως, πρὸς διάπλασιν
 μορφῆς, οὐδαμῶς πάθος ἄγεται. ἢ ἀνάθη-
 μά ἐστι, καὶ ἢ πρόσυλος, καὶ ἀκαλλῆς τῶν
 παθῶν καὶ ἀδιατύπωτος κίνησις· αἰσχύνη
 δὲ στόματος, ἢ τὸ πάθος εἰδοποιούσα πρὸς
 αἰσθησιν κίνησις, καὶ ταῖς ἐπινοαῖς ὕλην
 ἀρμόδιον τῷ πάθει πορίζουσα.

Ὁ διὰ τρυφήν σωματικὴν, καὶ ἀνάπαυ-
 σιν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ἑορτάς, τὰτε σάβ-
 βατα, καὶ τὰς νεομηνιας κατὰ τὸν νόμον
 τὸν Θεὸν διατεταχέναι πιστεύων, πάντη
 τε, καὶ πάντως, ὑπὸ τὴν ἐνοχὴν γενήσεται
 τῆς τῶν παθῶν ἐνεργείας, καὶ τὴν αἰσχύ-
 νην, τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς αἰσχρῶν λογισμῶν
 ρυπαρίας· ὑπὸ τε τὸν φθειρόμενον ἔσται
 κόσμον, καὶ τὴν ἐν λογισμοῖς φιλοσώματος
 μελέτην· ὑπὸ τε τὴν ὕλην τῶν παθῶν,
 καὶ τὸ εἶδος, μηδὲν ἄλλο πλὴν φθειρομέ-
 νων τίμιον ἔχειν δυνάμενος.

Ὁ πεισθεὶς θεῖαν εἶναι διαταγὴν τὸ σω-
 ματικῶς κατὰ νόμον τρυφᾶν, τὴν γαστρι-
 μαργίαν, ὡς Θεοῦ δῶρον λαμβάνει πρὸς
 συμβίωσιν μετὰ χαρᾶς, ἐξ ἧς γεννᾶ τοὺς
 μολύνοντας τῇ παραχρῆσει τὴν ἐνεργείαν
 τῶν αἰσθητῶν τρόπους.

Ἐπειδὴν τὸ θεωρητικὸν τῆς ψυχῆς τὴν
 τρυφήν κατὰ τὸν ἐν γράμματι νόμον ὡς
 θεῖαν διὰ τὴν ἐντολὴν ἀσπάσεται πρὸς
 συμβίωσιν, τὴν τῶν αἰσθήσεων παρὰ φύ-
 σιν μετέρχεται χρῆσιν, μηδεμιᾶς συγχω-
 ροῦν κατὰ φύσιν διαφαίνεσθαι τὴν χρῆσιν
 τῆς ἐνεργείας. γεννᾶ γὰρ τὴν τε τῶν πα-
 θῶν ἔξιν, καὶ τὴν ἐνεργείαν, καὶ ὡς θεῖαν
 εἰσοικίζεται τὴν γαστριμαργίαν, πρὸς γένε-
 σιν τῶν ρυπαινόντων τῇ παραχρῆσει τὰς
 αἰσθήσεις τρόπων, εἰς ἀναίρεσιν τῶν ἐν τοῖς
 οὔσι φυσικῶν λόγων τε καὶ σπερμάτων.

Οὐδεὶς μόνη προσανέχων τῇ σωματικῇ
 τοῦ νόμου λατρεία, φυσικὸν τὸ παράπαν
 δύναται ἂν παραδέξασθαι λόγον, ἢ λο-
 γισμὸν, ὅτι μηδὲ πέφυκε ταυτὸν εἶναι τῇ
 φύσει τὰ σύμβολα. ὁ γὰρ τοῖς συμβόλοις
 ἐναπομένων τοῦ νόμου, οὐ δύναται κατὰ
 λόγον τὴν τῶν ὄντων φύσιν ὄρα, καὶ τοὺς
 θεθέντας οὐσιωδῶς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ τοῖς
 οὔσι * λόγους περιποιεῖσθαι διὰ τὸ τῶν συμ-
 βόλων πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν διάφορον.

Ὁ Θεὸν τὴν κοιλίαν ἠγούμενος, καὶ ὡς
 ἐπὶ δόξῃ τῇ αἰσχύνῃ καλλωπιζόμενος, μό-

νων οἶδεν ὡς θείων ἀντέχεσθαι διὰ σπουδῆς τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας· καὶ διὰ τοῦτο μόνον περιέπει τὰ χρονικά, τούτέστι, τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν κατὰ παράχρησιν πενταπλῆν ἐνέργειαν τῶν αἰσθήσεων. τῇ γὰρ ὕλῃ, καὶ τῷ εἶδει συμπλακεῖσα κατὰ μίξιν ἢ αἰσθησις, ἀποτελεῖν μὲν πάθος, ἀποκτείνειν δὲ, καὶ ἀναιρεῖν τοὺς κατὰ φύσιν πέφυκε λόγους. πάθος γὰρ καὶ φύσις κατὰ τὸν τοῦ εἶναι λόγον, οὐδαμῶς ἀλλήλοις συνυπάρχουσιν. οὐ γὰρ πέφυκε πάθει συναμφαινέσθαι τὸ παράπαν φύσεως λόγος, ὡς περ οὔτε φύσει συναποτίκτεσθαι κατὰ γένεσιν πάθος.

κθ'. Ὁ μὴ πιστεύων τὴν γραφὴν εἶναι πνευματικὴν, τῆς οἰκείας κατὰ τὴν γνῶσιν πηνίας οὐκ αἰσθάνεται, ἀλλὰ λιμῶ διαφθείρεται. λιμὸς γὰρ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς, ἐκλειψις τῶν κατ' αὐτὴν τὴν πείραν ἐγνωσμένων ἀγαθῶν, καὶ ἀπορία, καὶ σπάνις παντελῆς τῶν τὴν ψυχὴν συγκρατούντων πνευματικῶν βρωμάτων. πῶς γὰρ οὐ λιμὸν ἡγήσεται τις ἢ ζῆμιαν, τὴν τῶν καθάπαξ αὐτῷ μηδαμῶς ἐγνωσμένων ἀφαιρέσιν;

λ'. Λιμῶττει ἐπ' ἀληθείας τῶν πιστῶν καὶ ἐπεγνωκότων τὴν ἀλήθειαν ὁ λαός, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ καθ' ἕκαστον ἀφεμένη τῆς ἐν χάριτι πνευματικῆς θεωρίας, καὶ γενομένη τῆς τυπικῆς ἐν τῷ γράμματι δουλείας, μὴ διατρέφουσα τὸν νοῦν ταῖς τῶν νοημάτων μεγαλοφυΐαις, ἀλλὰ πληροῦσα τὴν αἰσθησὶν ἐμπαθοῦς φαντασίας, ταῖς σωματικαῖς τῶν γραφικῶν συμβόλων διατυπώσεσι.

λα'. Πᾶς ὁ τὴν πνευματικὴν τῆς ἁγίας γραφῆς θεωρίαν μὴ προσιέμενος, τὸν τε φυσικὸν ταύτη, καὶ τὸν γραπτὸν κατὰ τοὺς Ἰουδαίους συναπόσωτο νόμον, καὶ τὸν ἐν τῇ χάριτι νόμον ἠγνόησε, καθ' ὃν δίδεται τοῖς κατ' αὐτὸν ἀγομένοις ἡ θεωρία· ὁ τοίνυν τὸν γραπτὸν νόμον λαμβάνων σωματικῶς, ἀρεταῖς τὴν ψυχὴν οὐ διατρέφει· καὶ ὁ τοῖς λόγοις τῶν ὄντων οὐκ ἐπιβάλλων, τῇ ποικίλῃ τοῦ Θεοῦ σοφίᾳ τὸν νοῦν οὐχ ἐστιᾷ φιλοτίμως· καὶ ὁ τὸ μέγα τῆς καινῆς χάριτος μὴ γινώσκων μυστήριον, τῇ ἐλπίδι τῆς μελλούσης θεώσεως, οὐκ ἐπαγάλλεται. οὐκοῦν ἡ ἔλλειψις τῆς κατὰ τὸν γραπτὸν νόμον θεωρίας, ἔχει παρεπομένην αὐτῇ τὴν ἔνδειαν τῆς κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον νοουμένης ποικίλης σοφίας τοῦ Θεοῦ, ἐφεπομένην ἔχουσαν τῆς κατὰ τὸ καινὸν μυστήριον

χάριτι δοθησομένης θεώσεως πάντων τὴν ἄγνοιαν.

λβ'. Πᾶς νοῦς κατὰ Χριστὸν διορατικὸς καὶ ἰσχυρὸς ὁράσει, αἶψι ἐφίεται καὶ ζητεῖ τὸ πρόσωπον Κυρίου· πρόσωπον δὲ κυρίου καθέστηκεν, ἢ κατ' ἀρετὴν τῶν θείων ἀληθῆς θεωρία καὶ γνῶσις, ἢ τῶν ζητῶν, διδάσκειται τὴν αἰτίαν τῆς κατ' αὐτὸν ἐνδείας· καὶ ἀπορίας. ὡς περ γὰρ τὸ πρόσωπον χαρακτηριστικὸν ἐστὶ τοῦ καθ' ἕκαστον, οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ γνῶσις ἐμφαντικῶς χαρακτηρίζει τὸ θεῖον· ἢ ὁ ζητῶν, λέγεται ζητεῖν τὸ πρόσωπον Κυρίου· ὁ δὲ κατασαρκούμενος κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου ταῖς ἐναίμοις θυσίαις, ποθουμένην ἄγνοιαν ἔχει, πρὸς μόνην σαρκὸς ἡδονὴν ἐντολὴν ἐκδεχόμενος, καὶ μόνῃς κατ' αἰσθησὶν ἀντεχομένου σωματικῶς τῆς ὕλης τοῦ γράμματος.

λγ'. Ὁ μὲν σωματικῶς κατὰ τὸν νόμον λατρεύων, καθάπερ ὕλην γεννᾷ τὴν κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίαν, καὶ ὡς εἶδος τὴν ἐπ' αὐτῇ τοῦ νόμου συγκατάθεσιν ταῖς προσφοραῖς ἡδοναῖς τῶν αἰσθήσεων, ὕλικῶς διαπλάττεται. ὁ δὲ πνευματικῶς τὴν γραφὴν ἐκδεχόμενος, ὡς μὲν ὕλην τὴν ἐνέργειαν, ὡς εἶδος δὲ τῆς ἀμαρτίας τὴν συγκατάθεσιν, μετὰ τῶν κατὰ παράχρησιν πρὸς ἡδονὴν τῆς αἰσθήσεως τρόπων θανατοῖ, διὰ τῶν φυσικῶν λογισμῶν ἐν τῷ ὕψει τῆς θεωρίας.

λδ'. Τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, καὶ τοὺς περὶ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος κατὰ παράχρησιν πέντε τρόπους τῶν πέντε αἰσθήσεων· λέγω δὲ τὴν ἐμπαθῆ τε καὶ παρὰ φύσιν πρὸς τὰ αἰσθητὰ τῶν αἰσθήσεων συμπλοκὴν, ἧγουν τὰ ὑπὸ χρόνον καὶ ρεῦσιν, μετὰ τὴν πάροδον τῆς ἐν νόμῳ κατὰ τὸ γράμμα σωματικῆς λατρείας, καὶ τὴν τῆς ἀγνοίας διάβασιν, παραδίδωσι θανατωθῆναι τοῖς κατὰ φυσικὴν θεωρίαν ὑψηλοτέροις λόγοις, καὶ λογισμοῖς, ὁ πνευματικὸς νόμος, ἢ νοῦς· τὴν ἐν τοῖς συμβόλοις πρὸς αἰσθησὶν καὶ σῶμα καθολικωτάτην τῶν ὑπὸ χρόνον σχέσιν, ἀφανίσαι καὶ θανατώσαι, κατὰ τὸ ὕψος γενομένοις τοῦ νόμου τῆς πνευματικῆς θεωρίας.

λε'. Χωρὶς φυσικῆς θεωρίας, οὐδεὶς τὴν πρὸς τὰ θεῖα τῶν νομικῶν συμβόλων ἀπέμφασιν διαγινώσκει. εἰ γὰρ μὴ φυσικῶς πρότερόν τις τὴν ἐν τοῖς συμβόλοις τῶν θείων, καὶ νοητῶν διασκοπήσας ἀπέμφασιν, ἐλθεῖν ποθῆσαι κατὰ νοῦν ἔξω παντελῶς τῶν θείων ἀδύνατον τὴν αἰσθησὶν θέμενος, πρὸς τὴν

τῶν νοητῶν εὐπρέπειαν, τῆς ἐν τοῖς τόποις ἀπολυθῆναι καθάπαξ οὐ δύναται σωματικῆς ποικιλίας· καθ' ἣν ἕως βέβηκε τοῦ γράμματος, ἀντεχόμενος, τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ τῆς γνώσεως εἰκότως ἀπορίαν οὐ παραμυθεῖται, τῆς γραφῆς τὴν γῆν, ἤγουν τὸ σῶμα, κατὰ τὸν ἀπατηλὸν ὄφιν ἐσθίειν ἑαυτὸν καταδικάσας· ἀλλ' οὐ κατὰ Χριστόν, τὸν οὐρανόν, ἤγουν τῆς γραφῆς τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν ψυχὴν, τουτέστι τὸν οὐράνιον, καὶ ἀγγελικὸν ἄρτον· λέγω δέ, τὴν ἐν Χριστῷ τῶν γραφῶν πνευματικὴν θεωρίαν, καὶ γνώσιν βρωματιζόμενος, ἣν δίδωσι δαψιλῶς ἐπιχορηγούμενην τοῖς ἀγάπῳσιν αὐτὸ ὁ Θεός, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἄρτον Ἀγγέλων ἔφαγεν ἀνθρώπος.

λς'. Χρῆ τὴν κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα τῆς γραφῆς ἐκδοχὴν, ὡς παθῶν προδήλως, καὶ τῆς πρὸς τὰ χρονικὰ καὶ βέοντα σχετικῆς διαθέσεως οὖσαν γεννητικὴν. ἤγουν τῆς πρὸς τὰ αἰσθητὰ τῶν αἰσθήσεων ἐμπαθοῦς ἐνεργείας, ὡς Σαοὺλ τέκνα καὶ ἔκγονα, διὰ τῆς φυσικῆς ἐν ὄρει, τῆ τῶν θείων ἀναγωγῆ λογίων ἀφανίσαι θεωρίας, εἴπως ἐμφορηθῆναι θείας ἐφιέμεθα χάριτος.

λζ'. Ἄδικεῖ τὴν ἀλήθειαν ὁ, τε νόμος κατὰ μόνον τὸ γράμμα νοούμενος, καὶ ὁ τῶν Ἰουδαίων λαός, καὶ εἴτις ἐκείνων ὑπάρχει κατὰ διάνοιαν μιμητής, μόνῳ τῷ γράμματι περιγράφων τοῦ νόμου τὴν δύναμιν, καὶ μὴ δεχόμενος πρὸς τὴν φανέρωσιν τῆς μυστικῶς ἐγκεκρυμμένης τῷ γράμματι γνώσεως τὴν φυσικὴν θεωρίαν, μέσῃ ὑπάρχουσαν τύπων καὶ ἀληθείας τῶν μὲν, τοὺς ἀγομένοους ἀπάγουσαν, πρὸς δὲ τὴν, ἐπανάγουσαν· ἀλλ' οἷον ταύτην πάμπαν ἀρνούμενος, καὶ τῆς τῶν θείων ἔξω ποιούμενος μυσταγωγίας. ταύτην τοιγαροῦν χρῆ τοῦ νόμου τὴν σωματικὴν καὶ πρόσκαιρον ἐκδοχὴν, ὡς ὑπὸ χρόνον καὶ βέουσαν, ἀποκτείνειν διὰ τῆς φυσικῆς θεωρίας, καὶ ἐν ὄρει τῷ ὕψει τῆς γνώσεως, τοὺς τῶν θείων ἐπιμελητάς θεαμάτων.

λη'. Τὸν σωματικὸν νοῦν τῆς γραφῆς ἀφανίζει παντελῶς, ὁ πράξει διὰ τῆς φυσικῆς θεωρίας ἀποκτείνων τὴν γενομένην ἐκ τοῦ γραπτοῦ νόμου, πρὸς τὴν ἄστατον ὕλην καὶ βέουσαν τῆ ψυχῆ φιλήδονον σχέσιν καὶ φιλοσώματον, καταφράττων ὡς τέκνα Σαοὺλ καὶ ἔκγονα, τὴν χαμαίζηλον τοῦ νόμου διάνοιαν, διὰ μέσης τῆς φυσικῆς θεωρίας, ὡς

ἐν ὄρει τῷ ὕψει τῆς γνώσεως, καὶ φανερὰν ποιούμενος ἐνώπιον Κυρίου, δι' ἐξομολογήσεως δηλαδὴ, τὴν πρὸς σῶμα τοῦ νόμου προτέραν ἐκδοχὴν. τοῦτο γὰρ τό, ἐξηλιᾶσαι νοεῖσθαι δύναται τοῖς φιλομαθέσιν ἐναντι Κυρίου εἰς φῶς ἀγαγόν τε, διὰ τῆς γνώσεως δηλαδὴ, τὴν κατὰ τὸ γράμμα πεπλασμένην πρόληψιν· ὅπερ ἐστὶ, φανερῶσαι κατὰ τὸ ὕψος τῆς θεωρίας τὸ γράμμα τοῦ νόμου νεκρὸν διὰ τῆς ἐν πνεύματι γνώσεως.

Τὸ γράμμα, φησὶν, ἀποκτείνει· τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. διὸ χρῆ τὸ ἀποκτείνειν πεφυκός, ἀποκτείνεσθαι πνεύματι ζωοποιῷ. συνυπάρχει γὰρ ἀλλήλοις κατ' ἐνέργειαν ἅμα κατὰ τὸ αὐτό, τὸ σωματικὸν τοῦ νόμου, καὶ τὸ θεῖον, ἤγουν τὸ γράμμα, καὶ τὸ πνεῦμα, παντελῶς ἀμήχανον· ὅτι μηδὲ συμφωνεῖν πέφυκε τῷ παρεχόμενῳ κατὰ φύσιν ζῶν, τὸ ταύτην ἀφαιρεῖσθαι δυνάμενον.

Τὸ μὲν πνεῦμα, ζωῆς ὑπάρχει παρεκτικόν· τὸ δὲ γράμμα, ζωῆς ἀφαιρετικόν. οὐκοῦν οὐ δύναται, καὶ τὸ γράμμα πράττειν κατὰ τὸ αὐτό, καὶ τὸ πνεῦμα, ὡσπερ οὐδὲ τὸ ζωοποιὸν τῷ φθοροποιῷ συνυπάρχειν.

Περιτομή ἐστὶ μυστικὴ, τοὺς ἐμπαθοῦς κατὰ νοῦν περὶ τὴν ἐπέισακτον γένεσιν σχέσεως, παντελῆς περιαιρέσεως. φυσικῶς γὰρ ἐπιβάλλοντες τοῖς πράγμασιν, οἴδαμεν ὡς οὐκ ἐστὶ τελειότης ἢ τῆς ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν ἀρτιότητος περιαιρέσεως. οὐ γὰρ ποιεῖ τελειότητα ἢ φύσις διὰ τέχνης κολοβουμένη, καὶ διὰ περινοίας, ἀποτιθεμένη τὰ προσὸν αὐτῇ θεοθεν κατὰ λόγον δημιουργίας, ἵνα μὴ τὴν τέχνην, Θεοῦ πρὸς βεβαίωσιν δικαιοσύνης, ἰσχυρωτέραν εἰσάγωμεν, καὶ τὴν περινεναημένην τῆς φύσεως ἔλλειψιν, ἀναπληρωτικὴν ποιῶμεθα τῆς ἐν δικαιοσύνῃ κατὰ δημιουργίαν ἔλλείψεως· ἀλλ' ἐκ τῆς τοπικῆς τοῦ περιτεμνομένου μορίου θέσεως, διδασκώμεθα παιεῖσθαι, γνωμικῶς τὴν περιτομὴν τῆς κατὰ ψυχὴν ἐμπαθοῦς διαθέσεως· καθ' ἣν μᾶλλον τῆ φύσει συντρέχειν ἢ γνώμη ρυθμίζεται τὸν ἐμπαθῆ τῆς ἐπικλήτου γενέσεως νόμον διαρθουμένην.

Φυσικὸν ἢ ἀκροβυστία. πᾶν δὲ φυσικὸν θείας ἔργον δημιουργίας ἐστὶ, καὶ λίαν καλῶς, κατὰ τὴν φάσκουσαν φωνήν, καὶ εἶδεν ὁ Θεός πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. ὁ δὲ νόμος ὡς ἀκάθαρτον περιαιρεῖσθαι κελεύων τὴν ἀκροβυστίαν διὰ περιτομῆς, τὸν Θεὸν εἰσάγει, διὰ τέχνης τὸ οἰκεῖον διορθούμενον ἔργον, ὅπερ, κἄν, ἐννοεῖν,

λθ'.

μ'.

μα'.

μβ'.

ἀσεβέστατον. οὐκοῦν ὁ τοῖς συμβόλοις τοῦ νόμου φυσικῶς ἐπιβάλλων, οἶδεν ὡς οὐ τὴν φύσιν ὁ Θεὸς διορθοῦται διὰ τῆς τέχνης, ἀλλὰ τὸ ἐπιπειθὲς λόγῳ τῆς ψυχῆς παθητικὸν περιτέμνεσθαι κελεύει, τὸ διὰ τοῦ σωματικοῦ μορίου τυπικῶς δηλούμενον, ὅπερ γνώσις διὰ τῆς κατὰ πράξιν ἀνδρίας, τῆς γνώμης ἀποτίθεσθαι πέφυκεν· ὁ γὰρ περιτέμων Ἱερεὺς, σημαίνει τὴν γνῶσιν, τὴν ἔχουσαν καθάπερ σιδήρον κατὰ τοῦ πάθους, τὴν τοῦ λόγου κατὰ τὴν πράξιν ἀνδρίαν. ἀφανίζεται γὰρ ἡ τοῦ νόμου παράδοσις, πλεονεκτοῦντος τὸ γράμμα τοῦ πνεύματος.

μγ'. Τὸ σάββατον, παθῶν ἐστὶ, καὶ τῆς περὶ τὴν φύσιν τῶν ὄντων τοῦ νοῦ κινήσεως ἀνάπαυσις. ἡ τελεία παθῶν ἀπραξία, καὶ τῆς περὶ τὰ πεποιημένα καθολικὴ τοῦ νοῦ παῦλα κινήσεως, καὶ πρὸς τὸ θεῖον τελεία διάδοσις· ἐν ᾧ τὸν δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως κατὰ τὸ θεμιτὸν ἀφικόμενον, οὐ δεῖ καθάπερ ξύλα τὴν οἰανοῦν παντελῶς ὕλην ἐξαπτικὴν ἐνθυμείσθαι παθῶν, οὔτε μὴν φύσεως τὸ παράπαν ἀναλέγεσθαι λόγους, ἵνα μὴ πάθῃσιν ἠδόμενον, ἢ φύσεως ὅροις μετρούμενον, κατὰ τοὺς Ἕλληνας τὸν Θεὸν δογματίζομεν· ὃν περ ἡ τελεία μόνῃ κέκραγε σιγή, καὶ ἡ παντελής καθ' ὑπεροχὴν ἀγνωσία παρίστησι.

μδ'. Στέφανός ἐστι χρηστότητος, πίστις καθαρά, λίθων τιμίων δίκην ταῖς τῶν δογμάτων ὑψηγοραῖς, καὶ λόγοις διηρησιμένη πνευματικοῖς, καὶ νοήμασι, τὸν θεοφιλῆ καθάπερ κεφαλὴν διασφίγγουσα νοῦν. ἡ μάλλον στέφανος χρηστότητός ἐστιν, αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ τῆ ποικιλίᾳ τῶν κατὰ πρόνοιαν καὶ κρίσιν τρόπων, ἡγουν ἐγκρατεία τῶν ἔκουσίων, καὶ ὑπομονὴ τῶν ἀκουσίων παθῶν, ὡς κεφαλὴν τὸν νοῦν περιγράφων, καὶ τῆ μετοχῇ τῆς κατὰ θέωσιν χάριτος αὐτὸν ἑαυτοῦ τὸν νοῦν ποιῶν ωραιότερον.

με'. Ἐνταῦθα τὴν ἐγκράτειαν, ἔργον εἶναι (λέγει) τῆς προνοίας, ὡς τῶν γνωμικῶν καθαρτικὴν παθῶν. τὴν ὑπομονὴν δὲ, τῆς κρίσεως εἶναι κατόρθωμα φησὶν, ὡς τοῖς ἀκουσίοις ἀντιτασσομένην πειρασμοῖς, καὶ τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας ὑπάρχουσαν σύμβολον. πρὸς ἀρετὴν, ὡς ἀπ' Αἰγύπτου τῆς ἀμαρτίας, τοὺς ὑπ' αὐτῆς κρατουμένους διαβιβάζουσαν.

μς'. Οὐ τὰς ἡμέρας τιμᾶσθαι θέλων ὁ Θεὸς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, προσέταξε τιμηθῆναι τό τε σάββατον, καὶ τὰς νεομηνίας, καὶ τὰς

ἑορτάς. οὕτω γὰρ ἂν λατρεύειν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα κατὰ νόμου ἐντολήν ἐδογματίσειν, οἰομένους σεπτὰς εἶναι τὰς ἡμέρας, καὶ διὰ τοῦτο προσκυνητάς· ἀλλ' ἑαυτὸν τιμᾶσθαι συμβολικῶς διὰ τῶν ἡμερῶν παρεδῆλωσεν. αὐτὸς γὰρ ἐστὶ, σάββατον μὲν, ὡς τῶν ἐν σαρκὶ τῆς ψυχῆς μόχθων ἀνάπαυσις, καὶ τῶν κατὰ δικαιοσύνην πόνων κατάπαυσις. Πάσχα δὲ, ὡς ἐλευθερωτῆς τῶν τῆ πικρᾷ δουλείᾳ κεκρατημένων τῆς ἀμαρτίας. Πεντηκοστὴ δὲ, ὡς ἀπαρχὴ καὶ τέλος τῶν ὄντων. καὶ λόγος, ᾧ τὰ πάντα φύσει συνέστηκε. σκόπει δὲ πῶς ὁ νόμος ἀπόλλυσι τοὺς νοοῦντας αὐτὸν σωματικῶς, τῇ κτίσει λατρεύειν παρὰ τὸν κτίσαντα πείθων, καὶ ἡγεῖσθαι οἴσει σεπτὰ, τὰ δι' αὐτοὺς γεγονότα, τὸν, δι' ὃν αὐτοὶ γεγονασιν, ἀγνοήσαντας.

μζ'. Ὁ μὲν κόσμος, τόπος ἐστὶ πεπερασμένος, καὶ στάσις περιγεγραμμένη. ὁ δὲ χρόνος περιγραφομένη καθέστηκε κίνησις, ὅθεν καὶ ἀλλοιωτὴ τῶν ἐν αὐτῷ καθέστηκεν, ἢ κατὰ τὴν ζωὴν κίνησις. ὀπηνίκα δὲ τὸν τόπον διελθοῦσα, καὶ τὸν χρόνον, κατ' ἐνέργειαν τε καὶ ἐνοίαν ἢ φύσιν, ἡγουν τὰ ὧν οὐκ ἄνευ, τουτέστι τὴν πεπερασμένην στάσιν καὶ κίνησιν, ἀμέσως συναφθῆ τῇ προνοίᾳ, λόγον εὐρίσκει τὴν πρόνοιαν, κατὰ φύσιν ἀπλοῦν τε, καὶ στάσιμον, καὶ μηδεμίαν ἔχοντα παντὶ περιγραφὴν, καὶ διὰ τοῦτο παντελῶς οὔτε κίνησιν.

μη'. Ἐν μὲν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουσα χρονικῶς ἢ φύσιν, ἀλλοιωτὴν ἔχει τὴν κίνησιν διὰ τὴν τοῦ κόσμου πεπερασμένην στάσιν, καὶ τὴν καθ' ἑτεροίωσιν τοῦ χρόνου φορᾶν· ἐν δὲ τῷ Θεῷ γινομένη, διὰ τὴν φυσικὴν τοῦ ἐν ᾧ γέγονε μονάδα, στάσιν ἀκίνητον ἔξει, καὶ στάσιμον ταυτοκινήσιαν, περὶ τὸ ταυτόν, καὶ ἐν, καὶ μόνον αἰδίως γινομένην, ἣν οἶδεν ὁ λόγος, ἄμεσον εἶναι περὶ τὸ πρῶτον αἰτίον, τῶν ἐξ αὐτοῦ πεποιημένων μόνιμον ἴδρυσιν.

μθ'. Μυστήριόν ἐστὶ πεντηκοστῆς, ἢ πρὸς τὴν πρόνοιαν ἄμεσος τῶν προνοουμένων ἔνωσις· ἡγουν ἢ πρὸς τὸν λόγον κατὰ τὴν τῆς προνοίας ἐπίνοιαν τῆς φύσεως ἔνωσις, καθ' ἣν οὐδεμίαν τοπαράπαν ἐστὶ χρόνου καὶ γενέσεως ἔμφασις. σάλπιγξ δὲ πάλιν ἡμῶν ἐστὶν ὁ λόγος, ὡς τὰς θείας καὶ ἀρρήτους ἡμῖν ἐνηχοῦμενος γνώσεις. ἰλασμός δὲ, ὡς ἐν αὐτῷ τὰ ἡμέτερα, καθ' ἡμᾶς γενόμενος, διαλύων ἐγκλήματα· καὶ τῇ δω-

μζ'.

μη'.

μθ'.

ρεῖα τῆς χάριτος ἐν Πνεύματι, τὴν ἀμαρτήσασαν φύσιν θεοποιῶν. σκηνοπηγία δὲ, ὡς τῆς ἡμῶν κατὰ τὴν θεομίμητον ἕξιν περὶ τὸ καλὸν ἀτρεφίας πράξεις, καὶ ὁ τῆς * ἀθανασίας μεταποιήσεως συνεκτικὸς δεσμός.

Ὁ φιλαίς ταῖς ἐναίμοις χαίρων θυσίαις, περὶ τὰ πάθη σπουδάζειν ὡς ἐμπαθῆς παρασκευάζει τοὺς θύοντας. φιλεῖ γὰρ χαίρειν τὸ γνησίως σέβον, οἷς χαίρει τὸ προσκυνούμενον. ὅθεν θυσίας οἶδεν ὁ λόγος, τὴν τῶν παθῶν μᾶλλον σφαγὴν, καὶ τὴν τῶν φυσικῶν δυνάμεων προσαγωγὴν ὧν, τοῦ μὲν λόγου, τύπος ἐστὶν ὁ χριστός· τοῦ δὲ θυμοῦ φέρει σύμβολον ὁ ταῦρος· τῆς δὲ ἐπιθυμίας, ἡ αἰξὺ ὑπάρχει δῆλωσις.

Θυσίας πνευματικὰς εἶναι γινώσκομεν, οὐ μόνον τὴν τῶν παθῶν νέκρωσιν σφατομένων τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος, ὅπερ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ, καὶ πάσης τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς, ὡς αἵματος τὴν κατὰ πρόθεσιν, κένωσιν ἢ χύσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν ἡθῶν. καὶ πασῶν τῶν κατὰ φύσιν δυνάμεων προσαγωγὴν ἀφιερουμένων Θεῷ, καὶ τῷ πυρὶ τῆς ἐν Πνεύματι χάριτος πρὸς τὴν θείαν λῆξιν ὀλοκαυτουμένων.

Ὁ χοϊκὸς νοῦς τῆς γραφῆς, κρατῶν τῆς ψυχῆς, τοὺς φυσικοὺς ἀποβάλλεται λόγους, τῇ παραχρῆσει τῶν κατὰ φύσιν δυνάμεων αὐτοὺς ἐξαφανίζων. οὗτος γὰρ ζῶν, ἐπ' ἀληθείας συντελεῖ, καὶ διώκει, καὶ ἀπόλλυσι, σαρκὶ μόνῃ τὸν νόμον περιγράφων, καὶ τοὺς κατὰ φύσιν φημί, λόγους, καὶ λογισμοὺς, τιμῶν ὡς θεία τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, ἅπερ οἱ κατὰ φύσιν λογισμοί, λαμβάνοντες ἄδειαν ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ πνεύματος ἀποκτείνουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ θανατοῦσιν.

Ἄμα τίς τὴν τῶν ἀρετῶν λογικῶς μετέλθη * φιλοσοφίαν, ἅμα καὶ τὴν τῶν γραφῶν πρὸς τὸ πνεῦμα φυσικῶς μετένεγκεν ἐκδοχὴν, ἐν καινότητι πνεύματος πρακτικῶς διὰ τῶν ὑψηλῶν θεωρημάτων τῷ Θεῷ λατρεύων, καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος, διὰ τῆς κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα ταπεινότηρας τοῦ νόμου παραδοχῆς, τροφεὺς παθῶν κατὰ τοὺς Ἰουδαίους γενόμενος, καὶ ἀμαρτίας θεραπευτής.

Ἄμα τίς παύσεται κατ' αἰσθησιν πρὸς σῶμα τὴν γραφὴν ἐκδεχόμενος, ἅμα καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα κατὰ νοῦν διὰ μέσης ἀνατρέχει τῆς φύσεως· ἐκεῖνα πρᾶττων πνευ-

ματικῶς, ἅπερ σωματικῶς ὁ Ἰουδαῖος ἐπιτελῶν ἔχει τὸν Θεὸν ὀργιζόμενον.

Πᾶς νοῦς κατὰ Θεὸν ὑψηλὸς καὶ μετέωρος, κατὰ τὸ αὐτὸ, τὴν τε τῶν παθῶν κατασφάττει ἐνέργειαν, καὶ τὴν τῶν λογισμῶν ἀσχήμονα κίνησιν πρὸς δὲ, καὶ τοὺς κατὰ παράχρησιν τῆς τῶν αἰσθήσεων ἐνεργείας τρόπους ἀκολάστους. ἀναιροῦνται γὰρ τὰ πάθη ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν τῆς φύσεως λογισμῶν, κατὰ τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν θριαμβευόμενα.

Τὸ κράτος τῆς ἀμαρτίας, ἡγουν τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, ἡ χάρις ἀφανίζειν πέφυκε τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ὑπακοὴ τῶν θείων ἐντολῶν, ἀποκτείνει τὴ μαχαίρα τοῦ Πνεύματος, ἡγουν τῷ ῥήματι τῆς θείας ἐν πνεύματι γνώσεως, βοῶσα μυστικῶς πρὸς τὸ πάθος τῆς ἀμαρτίας, ὡς ὁ Μέγας πρὸς τὸν Ἁγαθ Σαμουὴλ, ἀνθ' ὧν ἠτέκνωσε γυναῖκα ἢ μάχαιρά σου, ἀτεκνωθήσεται σήμερον ἐκ γυναικῶν ἢ μήτηρ σου.

Πολλὰς τὸ πάθος τῆς γαστριμαργίας ὡς ἐν μαχαίρᾳ τῷ λείῳ τῆς ἡδονῆς λογισμῶ. ἠτέκνωσεν ἀρετάς. τῆς μὲν γὰρ σωφροσύνης, διὰ τῆς ἀκρασίας ἀποκτείνει τὰ σπέρματα· τῆς δικαιοσύνης δὲ διὰ τῆς πλεονεξίας διαφθείρει τὴν ἰσοτιμίαν· τῆς φιλανθρωπίας δὲ, διὰ τῆς φιλαυτίας, τὴν ἐκ φύσεως διατέμνει συνέχειαν· καὶ συντόμως εἰπεῖν, πάντων τῶν κατ' ἀρετὴν γεννημάτων ἀναιρετικόν ἐστὶ τῆς γαστριμαργίας τὸ πάθος.

Τὸ τῆς γαστριμαργίας πάθος πάντα τὰ θεία τῶν ἀρετῶν ἀποκτείνει γεννήματα, αὐτὸ δὲ τῇ τε χάριτι τῆς πίστεως, καὶ τῇ ὑπακοῇ τῶν θείων ἐντολῶν, διὰ τοῦ κατὰ τὴν γνώσιν ἀποκτείνεται λόγου.

Φῶς ἐστὶν ὡς ἀληθῶς ἐθνῶν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀποκαλύπτων αὐτοῖς διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐπιγνώσεως, τοὺς τῷ ζόφῳ τῆς ἀγνοίας ἐπιμεμυκτάς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας, καὶ θείας ἀγωγῆς πάλιν ἐτοιμάσας ἑαυτὸν τοῖς πιστοῖς λαοῖς, ἀγαθὸν ἀρετῆς ἐξομπλᾶριον προσώπου τοῦ κατ' ἀρετὴν, ὑπογραμμὸς αὐτοῖς γενόμενος, καὶ ὑποτύπωσις, πρὸς ὃν ἀφορῶντες ὡς ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τὰς ἀρετάς κατὰ μίμησιν ὡς ἡμῖν ἐστὶ δυνατόν κατορθοῦμεν διὰ τῆς πράξεως.

Πᾶς ὁ διὰ φθόνον μισῶν, καὶ κακῶς διαβρυλλῶν ταῖς διαβολαῖς τὸν ἐν τοῖς ἀγῶσι

* ἴσ.
πρὸς
ἀθανασίαν.

ν'.

να'.

νε'.

νγ'.

* ὡς
μετελ-
θῶν, ἢ
μετέλλ
θε.

νε'.

νε'.

νε'.

νε'.

νε'.

νε'.

ξ'.

τῶν ἀρετῶν, καὶ τῇ περιουσίᾳ τοῦ λόγου τῆς πνευματικῆς γνώσεως δυνατότερον, Σαουλ ἐστὶ πονηρῶ καταπιγόμενος πνεύματι, μὴ φέρων τὸ κλέος τῆς κατ' ἀρετὴν καὶ γνώσιν εὐδαιμονίας τοῦ κρείττονος· καὶ διὰ τοῦτο πλέον μαινόμενος, ὅτι μὴ δύναται τὸν εὐεργέτην διαχειρίσασθαι. πολλάκις δὲ καὶ αὐτὸν ἀποπέμπεται πικρῶς τὸν φιλάτατον Ἰωνάθαν, τὸν ἐμφυτον λέγω κατὰ συνείδησιν λογισμόν, τὸ ἀδικον μῖσος ἐλέγχοντα, καὶ τοῦ μισουμένου φιλαλήθως ἀφηγούμενον τὰ κατορθώματα.

Ξα'. Παρακαλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν νοητὸν Δαβὶδ, ἐπηχῆσαι τῇ κιθάρᾳ τῆς πνευματικῆς θεωρίας καὶ γνώσεως, ἐπιληπτευόμενον τοῖς ὑλικαῖς τὸν ἡμέτερον νοῦν, καὶ ἀπελάσαι * τὸ πονηρὸν τῆς πρὸς αἰσθησιν ὑλικῆς περιπετείας, ἵνα δυναθῶμεν νοῆσαι τὸν νόμον πνευματικῶς, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ κρυμμένον λόγον μυστικῶς εὑρεῖν, καὶ κτήμα ποιήσασθαι διαρκῆς πρὸς ἐφόδιον ζωῆς αἰδίου.

Ξβ'. Πᾶς ὁ σωτηρίας ἐρῶν, ἢ πράξει πάντως ἢ θεωρίᾳ προσανέχει. ἀρετῆς γὰρ καὶ γνώσεως χωρὶς οὐδαμῶς οὐδεὶς πώποτε τυχεῖν σωτηρίας δεδύνηται. εἴπερ ἀρετῆς μὲν, τὸ τάσσειν τὴν τοῦ σώματος κίνησιν, οἷον χαλινῶ τινὶ τῷ ὀρθῷ λογισμῷ τῆς πρὸς ἀτοπίαν φορᾶς ἐπιστημόνως ἀναχαιτιζούσης θεωρίας δέ, τὸ τὰ καλῶς νοηθέντα τε καὶ κριθέντα ἐμφρόνως αἰρεῖσθαι φυρῖζεσθαι.

Ξγ'. Ἐπειδὴ νοερὰν μὲν ἐστὶ τὸ νοοῦν, νοητὸν δὲ τὸ νοούμενον, τροφή δὲ καὶ οἷον σύστασις τοῦ νοοῦντος τὸ νοούμενον· εἰκότως ὁ Θεὸς ἅτε νόων ὄντων τῶν ἀσωμάτων αὐτὸς νοούμενος, καὶ νοητὸς αὐτοῖς καθ' ὅσον ἀφικνοῦνται γινόμενος, ἐσωθεν αὐτοὺς ἐλάμπει τοῦ νοῦ νοοῦντός τε καὶ τρεφομένου.

Ξδ'. Ἐτερόν ἐστι νοητόν, καὶ ἕτερον νοερόν. τὸ γὰρ νοητόν, τροφή οἷα τις, ὡς εἴρηται, τοῦ νοεροῦ ἐστίν. εἴπερ τὸ νοούμενον ὃ ἐστὶ νοητόν, μείζον ἐστὶ καὶ προεπινοούμενον, τοῦ νοοῦντος, ὃ ἐστὶ νοερόν. νοερά γὰρ λέγεται, ὅσα διὰ τὸ νοῦς νοεῖ, τὰ ὑπερκείμενα νοητά. νοητὸν γὰρ ἐστὶ τὸ νοούμενον, ὅπερ καὶ τροφή ἐστὶ τοῦ νοεροῦ, ἧτοι τοῦ νοοῦντος.

Ξε'. Ἰστέον ὡς ἔχει τὰ αἰτιατά, τὰς τῶν αἰτιῶν ἐνδεχομένας εἰκόνας, αἰτιατά γὰρ ἐστὶ πάντα τὰ παραχθέντα εἰς κτίσιν· αἰτία δὲ τὰ παραγαγόντα. οὐδεμία δὲ ἐμφέρεια πρὸς ἄλληλα, αἰτιῶν φημί καὶ αἰτιατῶν.

* Δέον εἰδέναι τὸν καθ' ἡμᾶς νοῦν, τὴν μὲν ἔχειν δύναμιν εἰς τὸ νοεῖν, δι' ἧς τὰ νοητὰ βλέπει· τὴν δὲ ἔνωσιν ὑπεραίρουσαν τοῦ νοῦ τὴν φύσιν, δι' ἧς συνάπτεται πρὸς τὰ ἐπέκεινα ἑαυτοῦ. κατὰ ταύτην οὖν τὰ θεῖα νοητέον, οὐ καθ' ἡμᾶς. ἀλλ' ὅλους ἑαυτοῦς, ὅλων ἑαυτῶν ἐξισταμένους, καὶ ὅλους Θεοῦ γινομένους. κρείττον γὰρ εἶναι Θεοῦ, καὶ μὴ ἑαυτῶν. οὕτω γὰρ ἔσται τὰ θεῖα δοτὰ τοῖς μετὰ Θεοῦ γινομένοις.

* Ὁ νοῦς νοεῖν βουλόμενος, κάτεισιν ἑαυτοῦ εἰς τὰς νοήσεις καταβαίνων. αἱ γὰρ νοήσεις, κατώτεραί εἰσι τοῦ νοοῦντος, ὡς νοούμεναι, καὶ καταλαμβάνόμεναι, καὶ σκεδασμὸς εἰκότως, καὶ μερισμὸς τῆς ἐνότητος τοῦ νοῦ αὐτοῦ. ὁ μὲν γὰρ νοῦς, ἀπλοῦς καὶ ἀμερῆς, αἱ δὲ νοήσεις, παμπληθεῖς καὶ σκεδασταί, καὶ οἷον εἶδει τοῦ νοῦ. διὰ τοῦτο τὰ νοερά, τουτέστι τὰ νοοῦντα, ἐλάττονα ἐστὶ τῶν νοητῶν, ἡγουν τῶν νοουμένων. ἔνωσιν δὲ φησι τοῦ νοῦ, καθὼς ἐν τοῖς ἐξῆς σαφέστερον λέγει, δι' ἧς πρὸς τὰ ἐπέκεινα ἑαυτοῦ ἀνατείνεται, ἡγουν τῇ περὶ Θεοῦ προσβάλλει θεωρίᾳ· τῷ πάντων ἐκστῆναι τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν, ἔτι δὲ καὶ τῆς οἰκειᾶς κινήσεως· εἴθ' οὕτως τῆς θείας γνώσεως δέξασθαι τὴν ἀκτίνα.

Εἰ κινεῖται ἀναλόγως ἑαυτῷ νοερώς τὸ νοερόν, καὶ νοεῖ πάντως, εἰ δὲ νοεῖ, καὶ ἐρᾷ πάντως τοῦ νοηθέντος· οὐδὲ ἐρᾷ, καὶ πάσχει πάντως τὴν πρὸς αὐτὸ ὡς ἐραστὸν ἐκστασιν· εἰδὲ πάσχει, δῆλον ὅτι καὶ ἐπιέγεται· εἰδὲ ἐπιέγεται, καὶ ἐπιτείνει πάντως τὸ σφοδρὸν τῆς κινήσεως· εἰδὲ ἐπιτείνει σφοδρῶς τὴν κίνησιν, οὐχ ἔσταται μέχρις ἂν γένηται ὅλον ἐν ὅλῳ τῷ ἐραστῷ, καὶ ὑφ' ὅλον περιληφθῆ ἑκουσίως ὅλον, κατὰ προαίρεσιν τὴν σωτήριον περιγραφὴν δεχόμενον· ἐν ὅλον ὅλῳ ποιωθῆ τῷ περιγράφοντι, ὡς μηδ' ὅλως λοιπὸν βούλεσθαι ἐξ ἑαυτοῦ αὐτὸ ἐκεῖνο ὅλον γνωρίζεσθαι δύνασθαι τὸ περιγραφόμενον· ἀλλ' ἐκ τοῦ περιγράφοντος, ὡς ἀπὸ διόλου πεφωτισμένος φωτὶ· καὶ πυρὶ σίδηρος ὅλος ὅλῳ πεπυρακτωμένος, ἢ εἴτι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐστὶ.

Οὐκ ἐστὶν ἀκριβῆς ἐμφέρεια τοῖς αἰτιατοῖς καὶ τοῖς αἰτίοις· ἀλλ' ἔχει μὲν τὰ αἰτιατά τὰς τῶν αἰτιῶν ἐνδεχομένας εἰκόνας· αὐτὰ δὲ τὰ αἰτία, τῶν αἰτιατῶν ἐξήρηται, καὶ ὑπερίδρυται κατὰ τὸν οἰκειᾶς ἀρχῆς λόγον· καὶ γὰρ περισσῶς καὶ οὐσιωδῶς προέ- νεστι τὰ τῶν αἰτιατῶν τοῖς αἰτίοις.

Ξε'.
τοῦτο
τόκεφά
λαιον ὁ
λόκληρον
ἐπὶ
λέξεως
ἐκ τῶν
τοῦ Διο
νουσίου
τοῦ Ἀ
ρεοπα-
πίτου
παρε-
ληπται

Ξζ'.
σχὸν
εἰς τὸ
ἀνω-
τέρω

Ξη'.

Ξθ'.

6. Αιτιατά ἐστι, πάντα τὰ παραχθέντα εἰς κτίσιν· εἴτε ἐν οὐρανῷ, οὔτε ἐπὶ γῆς. αἷτια δὲ, τὰ παραγαγόντα, τούτεστιν, αἱ τρεῖς ὑποστάσεις τῆς Ἁγίας Τριάδος. πρόδηλον οὖν, ὅτι οὐδεμία ἐμφέρεια τούτων πρὸς ἀλληλα, αἰτίων φημί καὶ αἰτιατῶν.

οα'. Πολλή ἡ πρὸς τὰ νοούμενα τῶν νοούντων, καὶ πρὸς τὰ αἰσθητὰ τῶν αἰσθανόμενων σχέσις. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τυγχάνων αἰσθητικοῦ, διὰ τῆς κατ' ἐπαλλαγῆν πρὸς ἑκάτερα τὰ τῆς κτίσεως τμήματα φυσικῆς σχέσεώς τε, καὶ ιδιότητος, καὶ περιγράφεται καὶ περιγράφει· τὸ μὲν, τῇ οὐσίᾳ· τὸ δὲ, τῇ δυνάμει. περιγράφεται γὰρ τοῖς νοητοῖς καὶ αἰσθητοῖς ὡς ψυχὴ τυγχάνων καὶ σῶμα, καὶ περιγράφει ταῦτα κατὰ δυνάμιν πέφυκεν, ὡς νοῦν, καὶ αἰσθανόμενος. ὁ δὲ Θεὸς ἀπλῶς καὶ ἀορίστως ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα ἐστί, τὰ περιέχοντά τε καὶ περιεχόμενα, ὡς πᾶσι παντελῶς ἄσχετος ὢν.

οβ'. Πᾶσα ἡδονὴ τῶν ἀπηγορευμένων, ἐκ πάνθους διὰ μέσης αἰσθήσεως πρὸς τι πάντως γίνεσθαι πέφυκεν αἰσθητόν. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ἐστὶν ἡδονή, ἢ εἶδος αἰσθήσεως, ἐν τῷ αἰσθητικῷ διὰ τινος αἰσθητοῦ μορφουμένη· ἢ τρόπος αἰσθητικῆς ἐνεργείας κατ' ἐπιθυμίαν ἄλογον συνιστάμενος. ἐπιθυμία γὰρ αἰσθήσει προστεθεῖσα, εἰς ἡδονὴν μεταπίπτει, εἶδος αὐτῆ ἐπάγουσα· καὶ αἰσθήσις κατ' ἐπιθυμίαν κινηθεῖσα, ἡδονὴν ἀπεργάζεται, τὸ αἰσθητὸν προσλαβοῦσα. γινόντες οὖν οἱ ἅγιοι, ὅτι διὰ μέσης σαρκὸς πρὸς τὴν ὕλην ἢ ψυχὴν παρὰ φύσιν κινουμένη τὴν χοϊκὴν μορφήν ὑποδύεται, διὰ μέσης μᾶλλον ψυχῆς κατὰ φύσιν αὐτοὶ πρὸς τὸν Θεὸν κινούμενοι, καὶ τὴν σάρκα τῷ Θεῷ πρεπόντως οἰκειῶσαι διενόηθησαν, δι' ἀσκήσεως ἀρετῶν ἐνδεχομένως αὐτὴν ταῖς θείαις ἐμφάσεσι καλλωπίσαντες.

ογ'. Μεγαλοφυῶς οἱ ἅγιοι κατὰ τὸν ἀληθῆ καὶ ἀπταιστον τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως τρόπον, τὸν παρόντα τῶν σκαμμάτων αἰῶνα διέβησαν. τὴν μὲν αἴθησιν, * ἀλοῦς διὰ μέσου τοῦ λόγου πρὸς τὸν νοῦν τοὺς τῶν ὄντων ἔχοντα λόγους ἐνώσαντες. τὸν δὲ νοῦν τῆς περὶ τὰ ὄντα πάντα κινήσεως καθαρῶς ἀπολυθέντα, καὶ αὐτῆς τῆς καθ' αὐτὸν φυσικῆς ἐνεργείας ἡρεμοῦντα, τῷ Θεῷ προσκομισαντες· καθ' ὃν ὀλικῶς πρὸς Θεὸν συναχθέντες, ὅλοι ὅλῳ Θεῷ ἐγκραθηῖναι διὰ τοῦ πνεύματος ἠξιώθησαν, ὅλην τοῦ ἐπουρανίου κατὰ τὸ δυ-

νατὸν ἄνθρώποις τῆνεῖκόν α φορέσαντες, καὶ τοσοῦτον ἐλξάντες τῆς θείας ἐμφάσεως, εἰθέμις εἰπεῖν, ὅσον ἐλεχθέντες αὐτοὶ τῷ Θεῷ ἐντέθησαν.

Ἀλλήλων εἶναι φασὶ παραδείγματα, τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον. καὶ τοσοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τὸν Θεὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίζεσθαι, ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν τῷ Θεῷ δι' ἀγάπης δυναθεὶς ἀπεθέωσεν. καὶ τοσοῦτον ὑπὲρ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον κατὰ νοῦν ἀρπάζεσθαι πρὸς τὸ γνωστόν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀόρατον φύσει Θεὸν διὰ τῶν ἀρετῶν ἐφανέρωσε.

Πᾶς ὁ τὰ μέλη νεκρώσας τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ ὅλον ἑαυτοῦ τῆς σαρκὸς καταστέσας τὸ φρόνημα, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν διόλου σχέσιν ἀποσεισάμενος, δι' ἧς ἡ τῷ Θεῷ μόνῳ χρεωστούμενη παρ' ἡμῶν ἀγάπη μερίζεται, καὶ ἀρνησάμενος πάντα τὰ τῆς σαρκὸς καὶ κόσμου γνωρίσματα, τῆς θείας ἐνεκεν χάριτος· ὥστε λέγειν δύνασθαι μετὰ τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ τοιοῦτος ἀπάτωρ, καὶ ἀμήτωρ, καὶ ἀγενεαλόγητος κατὰ τὸν Μέγαν Μελχισεδὲκ γέγονεν, οὐκ ἔχων ὅπως ἀπὸ σαρκὸς κρατηθῆ καὶ φύσεως, διὰ τὴν γεγενημένην πρὸς τὸ πνεῦμα συνάφειαν.

Τὸ πέρας τῆς παρούσης ζωῆς οὐ δίκαιον οἶμαι θάνατον ὀνομάζειν, ἀλλὰ θανάτου ἀπαλλαγῆν, καὶ φθορᾶς χωρισμὸν, καὶ δουλείας ἐλευθερίαν, καὶ ταραχῆς παύλαν, καὶ καὶ πολέμων ἀναίρεσιν, καὶ σκότους ὑποχώρησιν, καὶ πόνων ἀνεσιν, καὶ βράσματος ἡρεμίαν, καὶ αἰσχύνης συγκαλύμμα, καὶ παθῶν ἀποφυγῆν, καὶ πάντων, ἵνα συνελῶν εἰπω, τῶν κακῶν περιγραφῆν· ἀπερ δι' ἔκουσίου νεκρώσεως εἰ ἅγιοι κατορθώσαντες, ξένους ἑαυτοῦ τοῦ βίου καὶ παρεπιδήμους παρέστησαν κόσμῳ τε, γὰρ καὶ σῶματι, καὶ ταῖς ἐξ αὐτῶν ἐπαναστάσεσι γενναίως μαχόμενοι· καὶ τὴν ἐξ ἁμφοῖν κατὰ τὴν τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὰ αἰσθητὰ, συμπλοκὴν παραγενομένην ἀπάτην ἀποπνίξαντες ἀδούλωτον ἑαυτοῖς ἐφύλαξαν τῆς ψυχῆς τὸ ἀξίωμα.

Τεκμήριον οὐ σμικρὸν τοῦ φυσικῶς ἡμῖν ἐνεσπάρθαι τὴν τῆς προνοίας γνῶσιν ἢ φύσιν αὐτῆ δίδωσιν· ὀπηνίκα ἂν ἡμᾶς ἀδιδάκτως ὡσπερ ὠθοῦσα πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῶν εὐχῶν ἐν ταῖς ὀξαιφνης περιστάσεσιν, ἐκεῖθεν ζητεῖν τὴν σωτηρίαν παρασκευάζοι. ὑπ' ἀνάγκης γὰρ ἄφνω συλληφθέντες ἀπροαιρέ-

ἴσ. ἀ-
νατέθη-
σαν

οδ'.

οε'.

ος'.

οζ'.

ἴσ. πε-
ριττόν
δοκεῖ.

ἔρωτος, καὶ τῆς ἐκστατικῆς δυνάμεως με-
τειληφώς, ἐνθέω στόματι. Ζῶ ἐγώ, φησιν,
οὐκ ἐτι, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός, ὡς ἀληθῆς
ἔραστῆς, καὶ ἐξεστηκώς, ὡς αὐτός φησι τῷ
Θεῷ, καὶ οὐ τὴν ἑαυτοῦ ζῶν, ἀλλὰ τὴν
τοῦ ἔραστοῦ ζῶν, ὡς σφοδρὰ ἀγαπητὴν.

πς'.
ὡσαύ-
τωςκαὶ
τὸ πα-
ρὸν

Τολμητέον καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἀληθείας εἰ-
πεῖν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πάντων αἴτιος τῷ
καλῷ καὶ ἀγαθῷ τῶν πάντων ἔρωτι δι'
ὑπερβολὴν τῆς ἐρωτικῆς ἀγαθότητος, ἐξω
ἑαυτοῦ γίνεται, ταῖς εἰς τὰ ὄντα πάντα
προνοίαις, καὶ οἷον ἀγαθότητι, καὶ ἀγαπή-
σει, καὶ ἔρωτι θέλγεται· καὶ ἐκ τοῦ ὑπὲρ
πάντα, καὶ πάντων ἐξηρημένου, πρὸς τὸ ἐν
πᾶσι κατάγεται, κατ' ἐκστατικὴν ὑπερού-
σιον δυνάμιν ἀνεκφοίτητον ἑαυτοῦ. διὸ καὶ
ζηλωτὴν οἱ τὰ θεῖα δεινοὶ προσαγορεύουσιν,
ὡς πολλὴν τὸν εἰς τὰ ὄντα ἀγαθὸν ἔρωτα,
καὶ ὡς πρὸς ζῆλον ἐγερτικὸν τῆς ἐφέσεως
αὐτοῦ τῆς ἐρωτικῆς· καὶ ὡς ζηλωτὴν αὐ-
τὸν ἀποδεικνύοντα, ᾧ καὶ τὰ ἐπιέμενα ζη-
λωτά, καὶ ὡς τῶν προνοουμένων ὄντων
αὐτῷ ζηλωτῶν.

πζ'.

Τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἔρωτος, αὐτὸν δη-
λαδῆ τὸν Θεόν, προβολέα, φασί, καὶ γεννή-
τορα. αὐτὸς γὰρ ταῦτα ἐν αὐτῷ ὄντα, προ-
ῆγαγεν εἰς τὰ ἔκτος, τουτέστι, περὶ τὰ κτί-
σματα. καὶ κατὰ τοῦτο εἰρηται, ὁ Θεὸς
ἀγάπη ἐστίν. καὶ πάλιν γλυκασμὸς καὶ ἐπι-
θυμία, ὅ ἐστιν ἔρωσι· τὸ δὲ ἀγαπητὸν καὶ
ὄντως ἔραστόν, αὐτός ἐστι. τῷ μὲν οὖν τὸν
ἀγαπητικὸν ἔρωτα ἐξ αὐτοῦ προχεῖσθαι,
αὐτὸς κινεῖσθαι λέγεται ὁ τούτου γεννήτωρ·
ᾧ δὲ αὐτὸν εἶναι τὸ ἀληθῶς ἔραστόν, καὶ
ἀγαπητόν, καὶ ἐφετὸν καὶ αἰρετόν, κινεῖ
τὰ πρὸς τοῦτο ὄρωντα· καὶ οἷς ἡ τοῦ ἐπιέ-
σθαι δυνάμεις, ἀναλόγως αὐτοῖς.

πη'.

Προαγωγικὸν καὶ κινητικὸν πρὸς ἐρωτι-
κὴν συνάφειαν τὴν ἐν πνεύματι, τὸν Θεὸν
εἶναι μοι νόει· τουτέστι μεσίτην ταύτης, καὶ
πρὸς αὐτὴν συναρμοστήν, τοῦ ἐρᾶσθαι αὐ-
τὸν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων καὶ ἀγα-
πᾶσθαι. κινητικὸν δὲ φησιν, ὡς κινουντα
ἕκαστα κατὰ τὸν οἰκτεῖον λόγον πρὸς αὐτὸν
ἐπιστρέφειν. τὸ δὲ τῆς προαγωγίας ὄνομα,
εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἔξωθεν, πρᾶγμα σημαίνει
οὐκ εὐαγές, ἀλλ' ἐνταῦθα τὴν πρόξενον τῆς
ἐν Θεῷ ἐνώσεως φησι μεσιτεῖαν.

πθ'.

Ἡ ἐρωτικὴ κίνησις τοῦ ἀγαθοῦ προῦ-
πάρχουσα ἐν τῷ ἀγαθῷ, ἀπλή καὶ αὐτοκί-
νητος οὖσα, καὶ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ προέουσα,
αὐθις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπιστρέφει, ἀτελεύτητος

καὶ ἀναρχος οὖσα· ὅπερ δηλοῖ τὴν ἡμῶν
ἀεικίνητον ἔφεισιν πρὸς τὸ Θεῖον καὶ ἐνωσιν.
ἡ γὰρ πρὸς Θεὸν ἀγαπητικὴ ἐνωσις, πά-
σης ἐξήρηται καὶ ὑπέρκειται ἐνώσεως.

Τὸν ἔρωτα, εἴτε θεῖον, εἴτε ἀγγελικόν,
εἴτε νοερόν, εἴτε ψυχικόν, εἴτε φυσικὸν εἰ-
ποιμεν, ἐνωτικὴν τινὰ καὶ συγκρατικὴν ἐν-
νοήσωμεν δυνάμιν· τὰ μὲν ὑπέρτερα κινουσα
ἐπὶ πρόνοιαν τῶν καταδεεστέρων· τὰ δὲ
ὀμόστιχα πάλιν, εἰς κοινωνικὴν ἀλληλου-
χίαν· καὶ ἐπ' ἐσχάτων τὰ ὑφειμένα πρὸς
τὴν τῶν κρειπτόνων καὶ ὑπερκειμένων ἐπι-
στροφὴν.

Εἰ ἡ γνῶσις ἐνωτικὴ τῶν ἐγνωσμένων,
ἢ δ' ἀγνοια, μεταβολῆς αἰεὶ καὶ τῆς ἐξ αὐ-
τοῦ τῷ ἀγνοοῦντι διαιρέσεως αἰτία, τὸν ἐν
ἀληθείᾳ πιστεύσαντα κατὰ τὸν ἱερὸν λό-
γον, οὐδὲν ἀποκινήσει τῆς κατὰ τὴν ἀληθῆ
πίστιν ἐστίας· ἐφ' ἣ τὸ μόνιμον ἔξει τῆς
ἀκινήτου καὶ ἀμεταβόλου ταυτότητος· εὐ
γὰρ οἶδεν ὁ πρὸς τὴν ἀληθειαν ἐνωθεὶς, ὅτι
εὐ ἔχει, κἂν οἱ πολλοὶ νοθετοῖεν αὐτὸν ὡς
ἐξεστηκός. λανθάνει μὲν γὰρ ὡς εἰκὸς αὐ-
τούς, ἐκ πλάνης τῆ ἀληθείᾳ τῆς ὄντως πί-
στεως ἐξεστηκός, αὐτὸς δ' ἀληθῶς οἶδεν
ἑαυτὸν οὐχ ὁ φασιν ἐκεῖνοι, μαινόμενον, ἀλλὰ
τῆς ἀστάτου καὶ ἀλλοιωτῆς περὶ τὴν παν-
τοδαπῆ τῆς πλάνης ποικιλίαν φθορᾶς, διὰ
τῆς ἀπλῆς καὶ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτά, καὶ
ὡσαύτως ἐχούσης ἀληθείας ἠλευθερωμένον.

Ἄγαθοι καὶ φιλόανθρωποι, εὐσπλαγχνοὶ
τε καὶ οἰκτιρμονες γεγόνασιν οἱ ἅγιοι. μίαν
πρὸς ἅπαν τὸ γένος διάθεσιν * ἔχοντες ἀγά-
πης πεισθέντες· ὑφ' ἧς τὸ πάντων ἐξαίρε-
τον εἶδος τῶν ἀγαθῶν τὴν ταπεινώσιν λέγω,
διὰ πάσης αὐτῶν τῆς ζωῆς βεβαίαν κατα-
σχόντες, τὴν φυλακτικὴν μὲν τῶν ἀγαθῶν,
φθαρτικὴν δὲ τῶν ἐναντίων, οὐδενὶ τὸ πα-
ράπαν ἀλώσιμοι τῶν διοχλοούντων γεγόνασι
πειρασμῶν, τῶν τε ἐκουσίων καὶ τοῦ ἐφ'
ἡμῖν λόγου, καὶ τῶν ἀκουσίων καὶ οὐκ ἐφ'
ἡμῖν τῷ τοῖς μὲν, δι' ἐγκράτειαν ἀπομα-
ραίνειν τὰς ἐπαναστάσεις· τῶν δὲ δι' ὑπο-
μονῆς τὰς προσβολὰς ἀποσειεσθαι.

Τὴν μὲν τελείαν πράξιν τῆς ἀρετῆς, πί-
στις ὀρθῆ ποιεῖ, καὶ φόβος εἰς Θεὸν ἀνῶθευ-
τος. τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀνάβασιν ἀπταιστον
φυσικὴν θεωρίαν, ἐλπίς βεβαία καὶ ἀλώθη-
τος σύνεσις. τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀνάληψιν
θέωσιν, ἀγάπη τελεία, καὶ νοῦς τοῖς οὐσι καθ'
ὑπεροχὴν πάμπαν ἐκουσίως πεπηρωμένος.

Τῆς μὲν πρακτικῆς φιλοσοφίας ἔργον εἰ-

ψ'.
ἐκ τῶν
τοῦ
Ἰεροθέ-
ου αὐ-
τολεξεί.

ψά.
ἐκ τῶν
τοῦ Διο-
νυσίου
αὐτο-
λεξεί.

ψβ'

* ἴσ. ἔ-
κειν.

ψγ'.

ψδ'.

ναί φασι, πάσης τὸν νοῦν ἐμπαθοῦς φαντασίας καθαρὸν καταστῆσαι. τῆς δὲ φυσικῆς θεωρίας, πάσης τοῖς ἐν τοῖς οὐσι καθ' ἣν αἰτίαν ὑπάρχουσιν, ἀληθοῦς γνώσεως αὐτὸν ἐπιστήμονα δεῖξαι. τῆς δὲ θεολογικῆς μυσταγωγίας, ὅμοιον Θεῷ καὶ ἴσον ὡς ἐφικτὸν τῇ χάριτι κατὰ τὴν ἕξιν ποιῆσαι, μηδενὸς τὸ σύνολον ἔτι τῶν μετὰ Θεόν, διὰ τὴν ὑπεροχὴν ὄντα νοήμονα.

ηέ. Ὅπερ ἐστὶν ὁ αἰθήρ, ἡγουν τὸ πύρινον στοιχεῖον ἐν τῷ κατ' αἰσθησιν κόσμῳ, τοῦτο ἐν τῷ κόσμῳ τῆς διανοίας ἐστὶν ἡ φρόνησις, ὡς ἕξις φωτιστικῆ, καὶ τῶν ἐφ' ἐκάστου τῶν ὄντων, ἰδίως πνευματικῶν λόγων ἀποδεικτικῆ, τὴν ἐν ὄλοις ἀπλανῶς αἰτίαν δι' αὐτῶν ἐκφαίνουσα, καὶ τῆς κατὰ ψυχὴν περὶ τὸ θεῖον ἐφέσεως ἐλκτικῆ. καὶ ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστὶν ὁ ἀήρ, τοῦτο ἐν τῷ κατὰ διάνοιαν κόσμῳ ἐστὶν ἡ ἀνδρία, ὡς ἕξις κινητικῆ καὶ τῆς ἐμφύτου κατὰ πνεῦμα ζωῆς συνεκτικῆ τε ἅμα καὶ δραστηρικῆ, καὶ τῆς κατὰ ψυχὴν περὶ τὸ θεῖον ἀεικινήσιας τονωτικῆ. καὶ ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστὶ τὸ ὕδωρ, τοῦτο ἐν τῷ τῆς διανοίας κόσμῳ ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἕξις ὑπάρχουσα τῆς ἐν πνεύματι ζωτικῆς γονιμότητος ποιητικῆ, καὶ τῆς ἀειδλύστου κατὰ τὴν ἐφεσιν περὶ τὸν θεῖον ἐρωτικῆς θέλλεως γεννητικῆ. καὶ ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡ γῆ, τοῦτο ἐν τῷ τῆς διανοίας κόσμῳ ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, ἕξις ὑπάρχουσα κατ' εἶδος γεννητικῆ πάντων τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων, καὶ τῆς ἐν πνεύματι κατὰ τὸ ἴσον ἐκάστῳ ζωτικῆς διαδόσεως ἀπονεμητικῆ καὶ τῆς οἰκείας ἐν τῷ καλῷ κατὰ τὴν θέσιν βάσεως ἀμετάθετος ἰδρυσις.

ης. Ὅπερ σαρκὸς εὐεκτούσης, καὶ παινομένης, τοῖς πάθεσιν ἡ ψυχὴ βασανίζεται καὶ σκοτίζεται, τῆς τῶν ἀρετῶν ἕξεως, καὶ τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως ὑποχωρούντων· οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς τῷ θεῷ κάλλει τῶν ἀρετῶν, καὶ τῷ φωτισμῷ τῆς γνώσεως φρουρουμένης τε καὶ λαμπρυνομένης, ὁ ἕξω ἄνθρωπος διαφθείρεται, τῆς σαρκὸς διὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ λόγου τὴν φυσικὴν εὐεξίαν ἀποβαλλομένης.

ηζ. Οὐκ ἦν δυνατὸν ἄλλως Ἰῖδν ἀποδειχθῆναι Θεοῦ, καὶ Θεὸν κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θέωσιν, τὸν γενόμενον ἄνθρωπον, μὴ πρότε-

ρον κατὰ προαίρεσιν γεννηθέντα τῷ πνεύματι, διὰ τὴν ἐνούσαν αὐτῷ φυσικῶς αὐτοκίνητον καὶ ἀδέσποτον δύναμιν, ἣν τινα θεοποιὸν καὶ θεῖον καὶ ἄυλον γέννησιν, διὰ τὸ προτιμῆσαι τῶν νοουμένων καὶ ἀδήλων τῶς ἀγαθῶν τὸ κατ' αἰσθησιν τερπνὸν καὶ ἐπίδηλον, παραλιπὼν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, τὴν ἐκ σωμάτων εικότως ἀπροαίρετον, καὶ ὑλικὴν, καὶ ἐπίκτηρον ἔχειν καταδικάζεται γενεσιν.

Κινεῖται νῦν ὁ ἄνθρωπος, ἡ περὶ φαντασίας ἀλόγους παθῶν ἐξ ἀπάτης διὰ φιληδονίαν ἡ περὶ λόγους τεχνῶν ἐκ περιστάσεως διὰ τὴν χρείαν ἡ περὶ φυσικοὺς λόγους τῆς φύσεως διὰ μάθησιν ὧν οὐδὲν κατ' ἀρχὰς ἐξ ἀνάγκης εἴλεκε τὸν ἄνθρωπον, εικότως ὑπεράνω πάντων γενόμενον· οὕτω γὰρ ἔπρεπεν εἶναι τὸν ἀπ' ἀρχῆς, μηδενὶ τοσύνολον περισιπώμενον τῶν μετ' αὐτόν, ἡ περὶ αὐτόν, ἡ κατ' αὐτόν, καὶ πρὸς τελείωσιν, ἐνὸς μόνου προσδεόμενον, τῆς πρὸς τὸν ὑπὲρ αὐτόν, φημί δὲ τὸν Θεόν, καθ' ὅλην τὴν ἀγαπητικὴν δύναμιν ἀσχέτου κινήσεως.

Οὐδὲν εἶχεν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος μεταξὺ Θεοῦ καὶ αὐτοῦ προβεβλημένον πρὸς εἰδησιν, καὶ κωλύον τὴν δι' ἀγάπης αὐθαίρετον κατὰ τὴν πρὸς Θεὸν κίνησιν γενησομένην συγγένειαν. ἀπαθῆς γὰρ χάριτι ὧν, ἀπάτην παθῶν φαντασίας δι' ἡδονῆς οὐ προσήγετο· καὶ ἀπροσδεῆς ὑπάρχων, τῆς περὶ τέχνας περιστατικῆς ἀνάγκης διὰ τὴν χρείαν ἐλευθέρως ἦν· καὶ σοφὸς ὧν τῆς περὶ τὴν φύσιν θεωρίας, ὑπεράνω καθειστήκει διὰ τὴν γνῶσιν.

Ὁ πᾶσαν μετὰ σοφίας τὴν φύσιν ὑποστήσας Θεός, καὶ πρὸς τὴν ἐκάστου τῶν λογικῶν οὐσιῶν δύναμιν τὴν αὐτοῦ γνῶσιν κρυφίως ἐνθέμενος, δέδωκε καὶ ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς μεγαλόδωρος δεσπότης, κατὰ φύσιν τὸν εἰς αὐτὸν πόθον καὶ ἔρωτα, συνεπιπλήξας αὐτῷ φυσικῶς τοῦ λόγου τὴν δύναμιν ἐφ' ᾧ δυναθῆναι μετὰ ῥαστώνης γνῶναι τοὺς τρόπους τῆς τοῦ πόθου πληρώσεως, καὶ μὴ παρασφάλέντα διαμαρτυρεῖν οὐ τυχεῖν ἀγωνιζόμεθα. κατὰ τοῦτον οὖν κινούμενοι τὸν πόθον, περὶ τε καὶ διοικήσεως, ζεῖτεῖν ἐναγόμεθα, ἐκείνου τυχεῖν, διὰ τούτων γλιχόμενοι, οὐ χάριν τὸν πόθον ἐλάβομεν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΜΑΞΙΜΟΥ
 ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗΝ ΤΟΥ
 ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΙΝΑ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ

Ἵπὸν ἐδεξάμην τὸν θεοφύλακτόν μου δεσπότην διὰ τῶν αὐτοῦ πανευφήμων γραμμάτων παραγινόμενον· τὸν αἰεὶ μὲν παρόντα, καὶ ἀπεινῆσαι τῷ πνεύματι παντελῶς οὐ δυνάμενον. ὅμως δὲ δι' ἀρετῆς περιουσίαν θεομιμήτως συγγενέσθαι τοῖς αὐτοῦ δούλοις, καὶ δι' ἧς ὁ Θεὸς δέδωκε τῇ φύσει προφάσεως, οὐκ ἀπαναινόμενοι. διὸ θαυμάσας αὐτοῦ τὸ μέγεθος τῆς συγκαταβάσεως, πόθῳ σύγκρατον τὸν πρὸς αὐτὸν φόβον ἐποίησάμην. καὶ μίαν ἐξ ἀμφοτέρων, φόβου τε καὶ ποθοῦ ἀγάπην ἐνεστησάμην, δι' αἰδοῦς καὶ εὐνοίας συνισταμένην· ἵνα μήτε μῖστος ὁ φόβος γένηται τοῦ ποθοῦ γυμνούμενος, μήτε καταφρόνησις ὁ πόθος, τὸν σώφρονα φόβον συνημμένον οὐκ ἔχων· ἀλλὰ νόμος ἡ ἀγάπη τυγχάνουσα δειχθῆ, στοργῆς ἐνδιάθετος, ἅπαν τὸ κατὰ φύσιν συγγενὲς οικειούμενος. δι' εὐνοίας μὲν, τὸ μῖστος χειρούμενος· δι' αἰδοῦς δέ, πόρρω ποιούμενος τὴν καταφρόνησιν. ὅν δὴ μάलिστα πάντων φημί δέ τὸν φόβον, τῆς θείας ἀγάπης συστατικὸν ἐπιγνοὺς Δαβὶδ ὁ μακάριος, φησὶν, Ὁ φόβος Κυρίου ἀγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος. ἕτερον δηλαδὴ τοῦτον εἰδὼς, παρὰ τὸν ἐπ' ἐγκλήμασι δέει τιμωρίας συνιστάμενον φόβον. εἴπερ ὁ μὲν ἔξω γίνεται, τῇ παρουσίᾳ τῆς ἀγάπης παντελῶς ἀφανιζόμενος, ὡς πού τοις ἑαυτοῦ λόγοις ὁ μέγας Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης δείκνυται, φάσκων· Ἡ ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον. ὁ δὲ, τὸν τῆς ἀληθοῦς στοργῆς φυσικῶς χαρακτηρίζει νόμον· αἰδοῖ συντηρῶν εἰς αἰῶνας τοὺς ἁγίους, πρὸς τε τὸν Θεόν, καὶ ἀλλήλους τὸν τῆς ἀγάπης θεσμόν τε καὶ τρόπον

παντελῶς ἀδιάφθορον. πόθῳ γοῦν ὡς ἔφην καὶ γὼ κεράσας τὸν φόβον, πρὸς τὸν ἐμὸν δεσπότην, τοῦτον τῆς ἀγάπης συνεστησάμην τὸν νόμον μέχρι τῆς σήμερον. αἰδοῖ μὲν τοῦ γράφειν εἰργόμενος, ἵνα μὴ λάβῃ χώραν ἢ καταφρόνησις. εὐνοία δὲ πρὸς τὸ γράφειν ὠθούμενος, ἵνα μὴ νομισθῆ μῖστος ἢ τελεία τοῦ γράφειν παραίτησις. γράφω δὲ τοῦτο πράττειν κελευόμενος, οὐχ ὅσα λογίζομαι, ἀλλ' ὅσα βούλεται Θεός, καὶ χάριτι πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος * γένεσιν ἐπιδίδωσιν. Ἡ γὰρ βουλή τοῦ Κυρίου, φησὶν ὁ Δαβὶδ, εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν. βουλήν μὲν τυχὸν φήσαε τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, τὴν ἐπὶ θεώσει τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀπόρρητον κένωσιν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ, καθ' ἣν ἔχει πάντων τῶν αἰώνων τὸ πέρας περιγραφόμενον. λογισμοὺς δὲ τῆς καρδίας αὐτοῦ, τοὺς τῆς προνοίας, καὶ τῆς κρίσεως λόγους· καθ' οὓς, τὴν τε παροῦσαν ἡμῶν ζωὴν καὶ τὴν μέλλουσαν, ὡς περ τινὰς γενεὰς διαφόρους σοφῶς διεξάγει, καταλλήλως ἐκάστη τὸν πρέποντα τρόπον τῆς ἐνεργείας προσνέμων. Εἰ δὲ θείας ὑπάρχει βουλῆς ἔργον, ἢ τῆς ἡμετέρας φύσεως θέωσις· καὶ τῶν θείων λογισμῶν ἐστὶ σκοπός, ἢ πρὸς τὸ πέρας διεξαγωγή τῶν ζητούμενων τῆς ἡμετέρας ζωῆς· ἀρὰ συμφέροι τῆς τοῦ Κυρίου προσευχῆς, γινώσκειν τε καὶ πράξει, καὶ οὕτω δεόντως γράφει τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ μάλιστα ταύτης καὶ ὁ ἐμὸς δεσπότης πρὸς ἐμὲ τὸν αὐτοῦ δούλον γράφων θεῶθεν κινηθεὶς, ἐπεμνήσθη τῆς προσευχῆς· ἦν καὶ τῶν ἐμῶν ἀναγκαίως ὑπόθεσιν λόγων ποιούμενος, αἰτούμαι τὸν ταύτης διδάσκαλον τῆς προσευχῆς Κύ-

* ἴσ.
 γινώσκειν

* ἴσ. τοῖς
 ἁγίοις.

ριον. διανοιξαί μου τὸν νοῦν πρὸς κατανόησιν τῶν ἐν αὐτῇ μυστηρίων, καὶ δοῦναι σύμμετρον λόγον πρὸς τὴν τῶν νοουμένων σαφήνειαν. ὅλον γὰρ ἔχει κατὰ περιγραφὴν τὸν ἐν τοῖς εἰρημένοις σκοπὸν μυστικῶς κεκρυμμένον· ἢ τότε κυριώτερον εἰπεῖν, τοῖς ἐρρωμένοις τὸν νοῦν, ἐμφανῶς κηρυττόμενον· πάντων γὰρ ὧν διὰ σαρκὸς γέγονεν αὐτουργὸς κενωθείς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, αἰτησὶν ἔχει τῆς προσευχῆς ὁ λόγος διδασκῶν ἐκείνων μεταποιεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν, ὧν ὁ μόνος ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, δι' Υἱοῦ φυσικῶς μεσιτεύοντος, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, κατ' ἀλήθειαν ἐστὶ χορηγός· εἴπερ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον ὁ Κύριος ἐστὶν Ἰησοῦς· τοῖς μὲν ἀνθρώποις, διὰ σαρκὸς ἐμφανῆ ποιῶν ἀγνοούμενον τὸν Πατέρα· τῷ δὲ Πατρί, διὰ Πνεύματος ἐν αὐτῷ τοὺς ἀνθρώπους καταλλαγέντας προσάγων· ὑπὲρ ὧν, καὶ δι' οὓς ἀτρέπτως γενόμενος ἄνθρωπος. πολλῶν ὄσων οὐδέπω μέτρῳ περιλαβεῖν, τό, τε πλήθος καὶ μέγεθος δεδύνηται λόγος, καινῶν μυστηρίων αὐτουργὸς γίνεται καὶ διδάσκαλος· ὧν ἐπτὰ τῶν ἀριθμῶν γενικώτερα τῶν λοιπῶν, κατ' ἐξαιρετον φιλοτιμίας, πέφανται τοῖς ἀνθρώποις δωρημένος· ὧν μυστικῶς περιέχει τὴν δύναμιν, ὡς ἔφην, τῆς προσευχῆς ὁ σκοπός· θεολογίαν, υἰοθεσίαν ἐν χάριτι, ἰσοτιμίαν τὴν πρὸς Ἀγγέλους, αἰθίου ζωῆς μετοχὴν, φύσεως ἀπαθῶς πρὸς ἑαυτὴν νεύουσης ἀποκατάστασιν, τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας κατάλυσιν, καὶ τῆς τοῦ κρατήσαντος ἡμῶν δι' ἀπάτης πονηροῦ τυραννίδος καθαιρέσιν· σκοπῶμεν οὖν τὴν τῶν λεχθέντων ἀλήθειαν· θεολογίαν μὲν γὰρ διδάσκει σαρκούμενος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ὡς ἐν ἑαυτῷ δεικνύς τὸν Πατέρα, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅλος γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ, καὶ ὅλον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐσιωδῶς ἐν ὅλῳ τελείως τῷ Υἱῷ, καὶ σαρκουμένῳ· οὐ σαρκούμενοι, ἀλλ' ὁ μὲν εὐδοκῶν, τὸ δὲ συνεργῶν, αὐτουργοῦντι τῷ Υἱῷ τὴν σάρκωσιν, εἴπερ ἔννοος ὁ λόγος διέμεινε καὶ ζῶν, μηδενὶ τὸ παράπαν ἄλλῳ κατ' οὐσίαν χωρούμενος, ἢ μόνῳ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, καὶ πρὸς τὴν σάρκα διὰ φιλανθρωπίαν, τὴν καθ' ὑπάκουσιν ποιησάμενος ἔνωσιν· υἰοθεσίαν δὲ δίδωσι, τὴν ὑπὲρ φύσιν ἀνωθεῖ διὰ πνεύματος ἐν χάριτι δωρούμενος· γέννησιν, καὶ συνθέωσιν· ἥ ἐν Θεῷ φυλακὴ τε καὶ τήρησις ἐστίν, ἢ τῶν γεν-

νωμένων προαίρεσις· διαθέσει γνησίᾳ τὴν δοθεῖσαν στέργουσα χάριν, καὶ τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν ἐπιμελῶς τὸ κατὰ χάριν δοθὲν ὠραίζουσα κάλλος· καὶ τοσοῦτον τῇ κενώσει τῶν παθῶν μεταποιουμένη θεότητος, ὅσον ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος τῆς οἰκείας ἀκραιφνοῦς δόξης, οἰκονομικῶς ἑαυτὸν κατὰ θέλησιν κενώσας, γενόμενος ἀληθῶς κερμηάτικεν ἄνθρωπος. ἰσοτίμους δὲ τοῖς Ἀγγέλοις τοὺς ἀνθρώπους πεποίηκεν, οὐ καθ' ὅτι μόνον εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καταργήσας τὰς πληρούσας τὸν μέσον οὐρανοῦ καὶ γῆς τόπον, ἀντικειμένας δυνάμεις, μίαν πρὸς τὴν τῶν θείων δώρων διαμνην τῶν ἐπιγείων καὶ οὐρανίων δυνάμεων ἀπέδειξεν οὖσαν πανήγυριν· τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν ἀγαλλιάσει κατὰ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ θέλημα ταῖς ἄνω δυνάμεως τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ συνεπηχούσης· ἀλλ' ὅτι καὶ μετὰ τὴν πληρῶσιν τῆς ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίας, μετὰ τοῦ προσληφθέντος ἀναληφθεὶς σώματος, οὐρανὸν καὶ γῆν ἤνωσε δι' ἑαυτοῦ· καὶ τοῖς νοητοῖς συνῆψε τὰ αἰσθητά, καὶ μίαν ἔδειξε τὴν κτιστὴν φύσιν ταῖς τῶν ἑαυτῆς ἀκρότησι μερῶν, κατ' ἀρετὴν τε καὶ τῆς πρώτης αἰτίας ἐπίγνωσιν, πρὸς ἑαυτὴν συνδεομένην. δεικνύς, οἶμαι, δι' ὧν ἐπετέλει μυστικῶς, ὡς ὁ μὲν λόγος ἐστὶ τῶν διεστώτων ἔνωσις· ἢ δὲ ἀλογία, τῶν ἠνωμένων διαίρεσις. καὶ μάθωμεν λόγου μεταποιεῖσθαι διὰ τῆς πράξεως, ἵνα μὴ μόνον Ἀγγέλοις κατ' ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ Θεῷ γνωστικῶς κατὰ τὴν τῶν ὄντων ἐνωθῶμεν ἀφαιρέσιν. ζωῆς δὲ θείας ποιεῖται μετὰδοσιν, ἐδώδιμον ἑαυτὸν ἐργαζόμενος, ὡς οἶδεν αὐτός, καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ τοιαύτην αἰσθησιν νοεράν εἰληφότες, ὥστε τῇ γεύσει ταύτης τῆς βρώσεως, εἶδέναι κατ' ἐπίγνωσιν ἀληθῶς, ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος, ποιότητι θείᾳ πρὸς θέωσιν μετακινῶν τοὺς ἐσθίοντας, οἷα δὴ σαφῶς ζωῆς καὶ δυνάμεως ἄρτος καὶ ὧν, καὶ καλούμενος. τὴν φύσιν δὲ πρὸς ἑαυτὴν ἀποκαθίστησιν, οὐ καθ' ὅτι μόνον γενόμενος ἄνθρωπος, ἀπαθῆ τὴν γνώμην πρὸς τὴν φύσιν ἐτήρησε καὶ ἀστασίαστον, μηδὲ πρὸς αὐτοὺς τοὺς σταυρώσαντας, τῆς κατὰ φύσιν οἰκείας σαλευομένην τοσύνολον βάσεως· τούναντίον δὲ μάλλον αἰρουμένην ἀντὶ ζωῆς τὸν ὑπὲρ αὐτῶν θάνατον καθ' ὃ καὶ τὸ τοῦ πάθους ἐκούσιον

δείκνυται, τῇ τοῦ πάσχοντος φιλανθρώπων διαθέσει κυρούμενον. ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἔσθραν κατήργησε, προσηλώσας τῷ σταυρῷ τὸ τῆς ἀμαρτίας χειρόγραφον, δι' ἃ πρὸς ἑαυτὴν ἀσπόνδως εἶχεν ἡ φύσις τὸν πόλεμον. καὶ τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς ἐγγύς καλέσας, τοὺς ὑπὸ νόμον δηλαδή, καὶ τοὺς ἔξω νόμου, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὸν νόμον δηλονότι τῶν ἐντολῶν σαφηνίσας ἐν δόγμασι, τοὺς δύο ἔκτισεν εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην καὶ ἀποκαταλάσων ἡμᾶς δι' ἑαυτοῦ τῷ Πατρὶ, καὶ ἀλλήλοις, οὐκ ἔχοντας ἔτι τὴν γνώμην ἀνθισταμένην τῷ λόγῳ τῆς φύσεως. ἀλλ' ὡσπερ τὴν φύσιν, οὕτω καὶ τὴν γνώμην ὄντας ἀναλλοιώτους. Καθαρὰν δὲ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας τὴν φύσιν καθίστησιν, ἠδονὴν προκαθηγεῖσθαι τῆς δι' ἡμᾶς αὐτοῦ μὴ συγχωρήσας σαρκώσεως. ἀσπορος γὰρ γέγονε παραδόξως ἡ σύλληψις, καὶ ἀφθορος ὑπὲρ φύσιν ἡ γέννησις. ἐπισφίγγοντος δηλαδή τοῦ τεχθέντος Θεοῦ τῇ μητρὶ πλέον τῆς φύσεως, τὰ δεσμὰ τῆς παρθενίας διὰ γεννήσεως. καὶ τὴν φύσιν ἅπασαν, τῆς τοῦ κρατήσαντος νόμου δυναστείας, ἐν τοῖς βουλομένοις ἐλευθεροῦντος· τῇ κατ' αἴσθησιν νεκρώσει τῶν ἐπὶ γῆς μελῶν, τὸν αὐτοῦ μιμουμένους ἀβιάρητον θάνατον. βουλομένων γάρ, οὐ τυραννουμένων τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον. τῆς δὲ τοῦ κρατήσαντος ἡμῶν δι' ἀπάτης πονηροῦ τυραννίδος ποιεῖται καθαίρεισιν, τὴν σάρκα τὴν νικηθεῖσαν ἐν τῷ Ἀδάμ, ὄπλον κατ' αὐτοῦ προβαλλόμενος καὶ νικῶν· ἵνα δείξῃ τὴν πρότερον ἐλοῦσαν πρὸς θάνατον, ἐλοῦσαν τὸν ἐλόντα, καὶ θανάτῳ φυσικῷ, τὴν ἐκείνου ζωὴν διαφθείρουσαν. καὶ γινομένην αὐτῷ μὲν δηλητήριον, πρὸς τὸ πάντας, οὐς κατέπιεν ἰσχύτας, ὡς ἔχον τοῦ θανάτου τὸ κράτος, ἐμέσαι. ζωὴν δὲ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων πᾶσαν ὡσπερ φύραμα τὴν φύσιν πρὸς ἀνάστασιν ὠθοῦσαν ζωῆς, ὑπὲρ ἧς μάλιστα Θεὸς ὢν ὁ λόγος, ἄνθρωπος γίνεται· (τὸ ξένον ὄντως πρᾶγμα καὶ ἄκουσμα.) καὶ τὸν τῆς σαρκὸς θέλων καταδέχεται θάνατον. τούτων ἀπάντων, ὡς ἔρηνη, αἰτησὶν ἔχων ὁ τῆς προσευχῆς εὐρεθῆσεται λόγος. Πατέρα γάρ, καὶ Πατρός ὄνομα λέγει, καὶ βασιλείαν. καὶ τούτου τοῦ Πατρὸς αὐτὸς Χρῖστος ἐν χάριτι, τὸν προσευχόμενον ὄντα παρίστησιν. ἐνός τε θελήματος τοὺς ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ γενέσθαι ζητεῖ.

ἄρτον αἰτεῖσθαι προστάττει τὸν ἐπιούσιον. καταλλαγὴν τοῖς ἀνθρώποις νομοθετεῖ, καὶ τῷ συγχωρεῖν καὶ συγχωρεῖσθαι τὴν φύσιν πρὸς ἑαυτὴν συνδέει, τῇ διαφορᾷ τῆς γνώμης μὴ τεμνομένην. εἰς τε πειρασμὸν εἰσελθεῖν, ὡς νόμον ἀμαρτίας, ἀπεύχεσθαι διδάσκει. καὶ ῥυθῆναι τοῦ πονηροῦ παραινεῖ. ἔδει γὰρ τὸν αὐτουργὸν καὶ δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, εἶναι καὶ διδάσκαλον, οἷα δὴ μαθηταῖς τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ μιμουμένους αὐτοῦ τὴν διὰ σαρκὸς ἀγωγὴν, ὑποθήκας ζωῆς ταύτης παρεχόμενον τῆς προσευχῆς τὰ ῥήματα· δι' ὧν τοὺς ἐν αὐτῷ κατ' εἶδος ὑπεστώτας τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀποκρύφους ἐμήνυε θησαυρούς, πρὸς τὴν αὐτῶν ἀπόλαυσιν· δηλονότι, τῶν αἰτούντων ἐλαύνων τὴν ἐφῆσιν. Διὰ τοῦτο προσευχὴν, οἶμαι, ταύτην κέκληκε τὴν διδασκαλίαν ὁ λόγος, ὡς αἰτησὶν ἔχουσαν τῶν ἀνθρώπων κατὰ χάριν ἐκ Θεοῦ διδομένων δώρων. οὕτω γὰρ οἱ θεόπνευστοι πατέρες ἡμῶν δοκτικῶς περὶ τῆς προσευχῆς διεξήλθον, φήσαντες, εἶναι τὴν προσευχὴν αἰτησὶν ὢν Θεὸς πρεπόντως ἑαυτῷ δωρεῖσθαι πέφυκεν ἀνθρώποις. ὡσπερ καὶ τὴν εὐχὴν ὑπόσχεσιν, ἡγοῦν ἐπαγγελίαν ὢν γνησίως λατρεύοντες Θεῷ προσκομιζοῦσιν ἄνθρωποι, τὴν γραφὴν μαρτυροῦσαν τῷ οἰκίῳ· λόγῳ πολλαχῶς παραστήσαντες, ὡς τό, Εὐξασθε καὶ ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. καὶ, "Ὅσα ἠξέαμην ἀποδώσωσι τῷ Κυρίῳ. περὶ τῆς εὐχῆς εἰρημένα. καὶ αὐτὸς περὶ προσευχῆς ὡς τό, Καὶ προσηύξατο Ἄννα πρὸς Κύριον, λέγουσα, Κύριε ἀδωναι, ἐλωὶ σαββάθ· ἔὰν εἰσακούων εἰσακούσης τῆς δούλης σου, καὶ δός μοι, καρπὸν κοιλίας. καὶ προσηύξατο Ἐζεκίας βασιλεὺς Ἰούδα, καὶ Ἡσαίας υἱὸς Ἀμώς ὁ προφήτης πρὸς Κύριον, καὶ τό, "Ὅταν ὑμεῖς προσεύχησθε λέγετε, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, παρὰ τοῦ Κυρίου τοῖς μαθηταῖς εἰρημένον. ὡς εἶναι δύνασθαι τὴν μὲν εὐχὴν, ἐντολῶν τηρησὶν κατὰ γνώμην τοῦ ἡγμένου κεκυρωμένην, τὴν δὲ προσευχὴν, τῆς πρὸς τὰ τηρηθέντα κατὰ τοῦ τετηρηκότος μεταποιήσεως αἰτησὶν. ἢ μᾶλλον, τὴν μὲν εὐχὴν ἀρετῆς ἄθλον, ὃ δὴ μάλιστα προσφιλῶς δέχεται Θεὸς προσκομιζόμενον. τὴν δὲ προσευχῆς ἀρετῆς ἐπάθλον, ὃ δὴ μάλα χαίρων Θεὸς ἀντιδίδωσιν. οὐκοῦν, ἐπειδὴ δέδεικται τῶν ὑπὸ τοῦ λόγου σαρκωθέντος ἀγαθῶν αἰτησὶν εἶναι τὴν προσευχὴν, αὐτὸν προ-

στησάμενοι τοῦ λόγου τῆς προσευχῆς τὸν διδάσκαλον, θαρροῦντες ἐπέλωμεν, ἐπιμελῶς ἐκάστου ῥητοῦ γυμνάσαντες, ὡς οἶον τε, θεωρία τὴν ἔνοιαν, ὡς αὐτός τε χορηγεῖν συμφερόντως εἶωθεν ὁ λόγος, καὶ χωρεῖν δίδωσι τῆς τοῦ λέγοντος διανοίας τὴν δύναμιν.

Κείμενον.

Ἐξήγ.

»Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου«. Εὐθύς καθηκόντως θεολογίας ἐν τοῦτοις ἀπαρξασθαι διδάσκει τοὺς προσερχομένους ὁ Κύριος, καὶ τὴν πῶς ὑπαρξίν τῆς τῶν ὄντων ποιητικῆς αἰτίας μυσταγωγεῖ, κατ' οὐσίαν τῶν ὄντων αἴτιος ὢν. Πατὴρ γάρ, καὶ ὄνοματός Πατρός, καὶ βασιλείας Πατρός δήλωσιν ἔχει τῆς προσευχῆς τὰ ῥήματα· ἐν ἀπ' αὐτῆς διδαχθῶμεν τῆς ἀρχῆς, τὴν μοναδικὴν Τριάδα σέβειν, ἐπικαλεῖσθαι τε καὶ προσκυνεῖν. ὄνομα γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός οὐσιωδῶς ὑφεστῶς ἐστὶν ὁ Μονογενὴς Υἱός. καὶ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, οὐσιωδῶς ἐστὶν ὑφεστῶσα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὃ γὰρ ἐνταῦθα Ματθαῖός φησι βασιλείαν, ἀλλαγῶ τῶν Εὐαγγελιστῶν ἕτερος, Πνεῦμα κέκληκεν Ἅγιον, φάσκων, ἐλθέτω τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ καθαρῶς ἡμᾶς. οὐ γὰρ ἐπικτητὸν ὁ Πατήρ ἔχει τὸ ὄνομα, οὔτε μὴν ὡς ἀξίαν ἐπιθεωρουμένην αὐτῷ νοοῦμεν τὴν βασιλείαν. οὐκ ἔρηται γὰρ τοῦ εἶναι, ἵνα καὶ τοῦ Πατρός, ἡ βασιλεύς εἶναι ἀρξῆται· ἀλλ' αἶν ὢν, αἶν καὶ Πατήρ ἐστι καὶ βασιλεύς. μήτε τοῦ εἶναι, μήτε τοῦ Πατρός ἡ βασιλεύς εἶναι τὸ παράπαν ἠργμένος. εἰ δὲ αἶν ὢν, αἶν καὶ Πατήρ ἐστι καὶ βασιλεύς, αἶν ἄρα καὶ ὁ Υἱός καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐσιωδῶς τῷ Πατρὶ συνυφεστήκασιν· ἐξ αὐτοῦ τε ὄντα, καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς, ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον· ἀλλ' οὐ μετ' αὐτόν, γενόμενα δι' αἰτίαν ὑστερον. ἡ γὰρ σχέσις συνενδείξεων κέκτηται δύναμιν τὰ ὢν ἐστὶ τε καὶ λέγεται σχέσις, μετ' ἀλλήλα θεωρεῖσθαι μὴ συγχωροῦσα. Ταύτης οὖν ἀπαρξάμενοι τῆς προσευχῆς, γεραίρειν* ἐπειγόμεθα τὴν ὁμοουσίον τε, καὶ ὑπερούσιον Τριάδα, ὡς ποιητικὴν αἰτίαν τῆς ἡμετέρας γενέσεως· πρὸς δὲ, καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς ἐξαγγέλλειν διδασκόμεθα χάριν τῆς υἰοθεσίας, τὸν φύσει δημιουργόν, χάριτι Πατέρα καλεῖν ἀξιούμενοι· ἵνα τοῦ κατὰ χάριν γεννήτορος αἰδεσθέντες τὴν προσηγορίαν, ἐν τῷ βίῳ τοὺς χαρακτήρας ἐπισημαίνειν

ἐν ἄλλῃ ἀναγόμεθα.

σπουδάζωμεν τοῦ γεννησαντος, ἀγιάζοντες αὐτοῦ ἐπὶ γῆς τὸ ὄνομα, καὶ πατρῷζοντες, καὶ τέκνα διὰ τῶν πραγμάτων δεικνύμενοι, καὶ τὸν ταύτης αὐτουργόν τῆς υἰοθεσίας φυσικὸν τοῦ Πατρός Υἱόν, δι' ὧν νοοῦμεν, ἢ πράττομεν μεγαλύνοντες. ἀγιάζομεν δὲ τοῦ ἐν οὐρανοῖς κατὰ χάριν πατρός τὸ ὄνομα, τὴν πρόσυλον δηλαδὴ νεκροῦντες ἐπιθυμίαν, καὶ φθοροποιῶν ἐκκαθαίρομενοι παθῶν. εἴπερ ἀγιασμός ἐστίν, ἡ κατ' αἰσθησιν τῆς ἐπιθυμίας παντελῆς ἀκίνησις καὶ νέκρωσις· ἐν ἣ γενόμενοι, τὰς ἀπρεπεῖς τοῦ θυμοῦ κατευνάζομεν ὑλακάς, οὐκ ἔχομεν* ἔτι διεγείρουσαν αὐτόν, καὶ τῶν οἰκείων ἡδονῶν ὑπεραγωνίζεσθαι πειθούσαν τὴν ἐπιθυμίαν, ἥδη τῇ κατὰ τὸν λόγον ἀγιότητι νεκρωθεῖσαν. κατὰ φύσιν γὰρ τῆς ἐπιθυμίας ὑπάρχων ἐκδικῶς ὁ θυμός, τοῦ μαινέσθαι παύεσθαι πέφυκεν, ὀπηνίκα ταύτην ἰδῆ νεκρωμένην. Εἰκότως οὖν, τῇ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀποβολῇ, τὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός κατὰ τὴν προσευχὴν ἐπιγίνεται κράτος, τοῖς μετὰ τὴν τούτων ἀπόθεσιν λέγειν ἀξιούμενοις, Ἐλθέτω ἡ βασιλεία. τουτέστι τὸ Πνεῦμα, τὸ Ἅγιον· ἥδη τῷ τῆς πραότητος λόγῳ τε καὶ τρόπῳ ναοποιηθεῖσι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Πνεύματος. Ἐπὶ τίνα γὰρ φησι καταπαύσω; ἀλλ' ἡ ἐπὶ τὸν πρῶτον, καὶ ταπεινόν, καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους. ὡς ἐντεῦθεν εἶναι δῆλον, ὅτι τῶν ταπεινῶν καὶ πράεων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Μακάριοι γὰρ φησι οἱ πράεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. γῆν ταύτην τὴν κατὰ φύσιν μέσην τοῦ παντός ἀπολαύουσαν θέσιν, ὁ Θεὸς οὐκ ἐπηγγείλατο τῆς ἀγαπῶσιν αὐτόν κληρονομίαν. εἴπερ ἀληθεύει φάσκων· ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ, δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ ἀλλαγῶ πάλιν ἐτέρῳ μετ' εὐνοίας δουλεύσαντι, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. καὶ μετ' αὐτόν ὁ θεὸς ἀπόστολος· σαλπίζει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ πρῶτοι ἐγερθήσονται ἀφάρτοι, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγῶσόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. Τούτων οὖν οὕτως ἐ-

* ἴσ. οὐκ ἔχοντες.

Κείμεν.

Ἐξήγ.

πηγγελμένων τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Κύριον. Τίς μόνω τῷ ῥητῷ τῆς γραφῆς προσηλώσας τὸν νοῦν, τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν ἡτοιμασμένην ἀπὸ καταβολῆς κόσμου βασιλείαν, καὶ τὴν τοῦ Κυρίου μυστικῶς ἀποκεκρυμμένην χαρὰν, καὶ τὴν διηνεκῆ καὶ παντελῶς ἀδιάστατον σὺν Κυρίῳ τῶν ἀξίων μονήν τε καὶ ἰδρυσιν, ταυτὸν ποτ' ἂν τῇ γῆ φῆσειε, λόγῳ κινούμενος, καὶ μόγου θεραπευτῆ εἶναι ποθῶν; ἀλλὰ νῦν γῆν φάσκειν οἶμαι, τὴν παγίαν καὶ παντελῶς ἀμετάθετον ἀπὸ τοῦ καλοῦ τῆς τῶν πράξεων ἀτρεφίας ἕξιν καὶ δύναμιν, ὡς αἰεὶ σὺν Κυρίῳ ὑπάρχουσιν, καὶ χαρὰν ἀνέκλειπτον ἔχουσιν, καὶ βασιλείας ἀνέκαθεν ἡτοιμασμένης ἐπειλημμένην, καὶ τῆς ἐν οὐρανῷ στάσεώς τε καὶ τάξεως ἡξιωμένην. οἷα δὲ γῆν τινα μέσσην τοῦ παντός θέσιν ἀπολαβοῦσαν τῆς ἀρετῆς τὸν λόγον καθ' ἐν μέσσοις εὐφημίας καὶ δυσφημίας ὑπάρχων ὁ πρῶτος, ἀπαθῆς διαμένει, μήτε ταῖς εὐφημαῖς φυτῶμενος, μήτε ταῖς δυσφημαῖς στυγνοῦμενος. ὧν γὰρ ὁ λόγος ὑπάρχει κατὰ φύσιν ἐλεύθερος, ἀποστήσας τὴν ἔφεσιν, τούτων διοχλοῦντων ταῖς προσβολαῖς οὐκ αἰσθάνεται, καταπαύσας ἑαυτὸν τῆς περὶ ταῦτα ζάλης, καὶ πρὸς τὴν θεῖαν καὶ ἀπρακτον ἐλευθερίαν ὄλην τῆς ψυχῆς μεθορμήσας τὴν δύναμιν ἧς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ὁ Κύριος μεταδοῦναι ποθῶν, Ἄρατέ φησι, τὸν ζυγόν μου ἔφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ἀνάπαυσιν λέγων, τὸ τῆς θείας βασιλείας κράτος, ὡς πάσης ἀπηλλαγμένην δουλείας τοῖς ἀξίοις ἐμποιοῦν δεσποτεῖαν. Εἰ δὲ τοῖς ταπεινοῖς καὶ πρῶτοις τὸ ἀκαθαίρετον τῆς ἀκηράτου βασιλείας δίδεται κράτος, τίς οὕτως ἀνέραστος, καὶ πάντη τῶν θεῶν ἀνόρεκτος ἀγαθῶν, ὡς μὴ κατ' ἄκρον ἐφίεσθαι ταπεινώσεως καὶ πραότητος, ἵνα γένηται τῆς θείας χαρακτῆρ βασιλείας ὡς ἐφικτόν ἐστιν ἀνθρώπῳ; φέρων ἐν ἑαυτῷ τοῦ φύσει κατ' οὐσίαν ὡς ἀληθῶς μεγάλου βασιλέως Χριστοῦ, κατὰ τὴν χάριν ἀπαράλλακτον τὴν ἐν πνεύματι μὲρῶσιν; ἐν ἧ, φησὶν, ὁ θεὸς Ἀπόστολος. Οὐκ ἔστιν ἄρρεν καὶ θῆλυ, τουτέστι, θυμὸς καὶ ἐπιθυμία. ὁ μὲν τυραννικῶς ἐκφέρων τὸν λογισμόν, καὶ τοῦ νόμου τῆς φύσεως ἐξῶ ποιούμενος τὴν διάνοιαν. ἡ δὲ τῆς μίας καὶ μόνης ἐφετῆς τε καὶ ἀπαθοῦς αἰτίας καὶ φύσεως. ποιούμενη τὰ μετ' αὐτὴν ἐρασμιώ-

τερα, καὶ διὰ τοῦτο τὴν σάρκα προτιμωτέραν τιθεμένη τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς τῶν νοουμένων ὁξῆς τε καὶ λαμπρότητος ἐπιτερπεστέραν ἐργαζομένη τὴν τῶν φαινομένων ἀπόλαυσιν τῷ κατ' αἰσθησιν λείῳ τῆς ἡδοῆς ἀπειργουσα τὸν νοῦν τῆς θείας συγγενούς τῶν νοητῶν ἀντιλήψεως. ἀλλ' ἡ λόγος μονώτατος, καὶ αὐτῆς εἰς ἄκρον τῆς ἀπαθοῦς μὲν, φυσικῆς δὲ ὁμοῦ τοῦ σώματος δι' ἀρετῆς περιουσίαν, γυμνούμενος στοργῆς καὶ διαθέσεως, νικῶντος τελείως τὴν φύσιν τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἠθικῆς πείθοντος σχολάσαι φιλοσοφίας, ἡνίκα συγγίνεσθαι δεῖοι τῷ ὑπερουσίῳ λόγῳ, δι' ἀπλῆς καὶ ἀμεροῦς θεωρίας τὸν νοῦν, κἂν συντελεῖν αὐτῷ πέφυκεν εἰς ῥαδίαν τῶν χρονικῶς βροντῶν τιμὴν καὶ διάβασιν ὧν διαβαθέντων οὐκ εὐλογον ἐπιβαρεῖσθαι καθάπερ μηλωτῇ τῷ κατ' ἥθος τρόπῳ, τὸν ἀποφανθέντα τοῖς αἰσθητοῖς ἀκατάσχετον. καὶ δηλοῖ τοῦτο σαφῶς Ἡλίας ὁ Μέγας, δι' ὧν ἐπραττε τυπικῶς τοῦτο παραδεικνύς τὸ μυστήριον. τὴν μὲν μηλωτῆν, φημι δὲ τῆς σαρκὸς τὴν νέκρωσιν, ἐν ἧ τὸ μεγαλοπρεπὲς πέπηγε τῆς ἠθικῆς κοσμιότητος, κατὰ τὴν ἀρπαγὴν Ἐλισσαίῳ διδοῦς εἰς συμμαχίαν τοῦ Πνεύματος, κατὰ πάσης ἀντικειμένης δυνάμεως, καὶ πληγὴν τῆς ἀστάτου καὶ βροῦσης φύσεως ἧς τύπος ὑπῆρχεν ὁ Ἰορδάνης, πρὸς τὸ μὴ σχεθῆναι τὸν μαθητὴν τῆς πρὸς τὴν ἁγίαν γῆν διαβάσεως, τῷ θολερῷ τε καὶ ὀλισθηρῷ περικλυθέντα τῆς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας, αὐτὸς δὲ χωρῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀνετος, οὐδενὶ τῶν ὄντων παντελῶς κατὰ τὴν σχέσιν κρατούμενος, ἀπλοῦς τε τὴν ἔφεσιν, καὶ τὴν γνώμην ἀσύνθετος, πρὸς τὸν ἀπλοῦν τῇ φύσει διὰ τῶν ἀλληλούχων γενικῶν ἀρετῶν, γνωστικῶς ἀλλήλαις συνηρημένων ὡς ἔκτων πυρίνων, τὴν ἐνδημίαν ποιούμενος. ἔγνω γὰρ ὅτι δεῖ τὸν Χριστοῦ μαθητὴν ἀπογενέσθαι τὰς ἀνίσους διαθέσεις, ὧν ἡ διαφορῆς ἐλέγχει τὴν ἀλλοτριώσιν. εἴπερ διάχυσιν μὲν τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος, τὸ κατ' ἐπιθυμίαν πάθος αἵματος δὲ ζέσιν, κινούμενον σαφῶς τὸ θυμικὸν ἀπεργάζεται. καὶ φθάσας εἰς δὴ ζῶν ἐν Χριστῷ καὶ κινούμενος, καὶ ὧν, ἑαυτοῦ τὴν τῶν ἀνίσων καὶ ἀλλοκότων ἀπέθετο γένεσιν μὴ φέρων ἐν ἑαυτῷ καθάπερ ἄρρεν καὶ θῆλυ, τὰς ἐναντίας ὡς ἔφην τούτων τῶν παθῶν διαθέσεις ἵνα μὴ δουλωθῇ τούτοις ὁ λόγος, ταῖς αὐτῶν ἀστάτοις μεταβολαῖς ἀλλοιούμενος, ᾧ

φυσικῶς τὸ τῆς θείας εἰκόνας ἐγκέκραται σέβας, πείθον τὴν ψυχὴν μεταπλασθῆναι κατὰ τὴν γνώμην πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν, καὶ γενέσθαι τῆς συνυφισταμένης οὐσιωδῶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῶν ὄλων μεγάλης βασιλείας, ὡς Πνεύματος Ἁγίου, παμφαῆς οἰκητήριον, ὄλην δεχόμενον εἰ θέμις εἰπεῖν τῆς θείας φύσεως κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν ἐξουσίαν τῆς γνώσεως. καθ' ἣν, ἡ μὲν τῶν χειρόνων ἀπογίνεσθαι, τῶν δὲ κρείττωνων ὑφίστασθαι πέφυκε γένεσις, ἴσα Θεῷ τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν χάριν τῆς κλήσεως, ἄσυλον φυλαττούσης ἐν ἑαυτῇ τῶν δωρηθέντων καλῶν τὴν ὑπόστασιν. καθ' ἣν αἰεὶ θέλων Χριστὸς γεννᾶται μυστικῶς, διὰ τῶν σωζομένων σαρκούμενος· καὶ μητέρα Παρθένον ἀπεργαζόμενος τὴν γεννῶσαν ψυχὴν, οὐκ ἔχουσαν, ἵνα συνελὼν εἴπω, κατὰ τὴν σχέσιν ὡσπερ ἄρρεν καὶ θῆλυ, τὰ γνωρίσματα τῆς ὑπὸ φθορὰν καὶ γένεσιν φύσεως. ξενίζεσθω δὲ μηδεὶς τὴν φθορὰν τῆς γενέσεως ἀκούων προταττομένην. ἀπαθῶς γὰρ σὺν ὀρθῷ λόγῳ τὴν τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων φύσιν διασκοπήσας, εὐρήσει σαφῶς, ἐκ φθορᾶς, καὶ εἰς φθορὰν τὴν γένεσιν ἀρχομένην καὶ λήγουσαν. ἥς τὰ σημαντικὰ πάθη, πάθη καθάπερ ἔφην, οὐκ ἔχει Χριστὸς· ἤγουν ὁ τοῦ Χριστοῦ τε καὶ κατὰ Χριστὸν βίος τε καὶ λογος. εἴπερ ὁ λέγων ἐστὶν ἀληθὴς ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, οὐκ ἐστὶν ἄρρεν καὶ θῆλυ· τὰ σημεῖα δηλαδὴ, καὶ τὰ πάθη δηλῶν τῆς ὑπὸ φθορὰν καὶ γένεσιν φύσεως· ἀλλ' ἡ μόνον θεοειδὴς λόγος γινώσκει θεία πεποιωμένος, καὶ γνώμης μοναδικῆ κίνησις, μόνην αἰρουμένη τὴν ἀρετὴν. οὔτε Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους, δι' ὧν τῆς περὶ Θεοῦ δόξης ὁ διάφορος σημαίνεται λόγος· ἢ τόγε μᾶλλον ἀληθέστερον εἰπεῖν ἀντικειμένους. ὁ μὲν ἀφρόνως εἰσηγούμενας πολυαρχίαν, καὶ τὴν μίαν ἀρχὴν ἀντικειμέναις ἐνεργείαις τε, καὶ δυνάμεσι καταμερίζων· καὶ πλαττόμενος σέβας πολυθεῶν, τῷ τε πλήθει τῶν προσκυνουμένων στασιαζόμενος, καὶ τῷ διαφόρῳ τῆς προσκυνήσεως τρόπῳ γελώμενος. ὁ δὲ μίαν μὲν, στενὴν δὲ καὶ ἀτελεῖ, καὶ σχεδὸν ἀνυπόστατον, ὡς λόγου καὶ ζωῆς ἔρημον· πρὸς ἴσον κακὸν τῷ προτέρῳ λόγῳ διὰ τῶν ἐναντίων ἐκπίπτων, τὴν ἀθεΐαν· ἐνὶ περιγράφῳ προσώπῳ τὴν μίαν ἀρχὴν, καὶ ταύτην δίχα λόγου καὶ πνεύματος ὑφισταμένην, ἢ λόγῳ καὶ πνεύματι πεποιωμένην· μὴ συνορῶν, ὅτι τίς

θεὸς τούτων ἡμοιρημένος; ἢ πῶς Θεός, μεθέξει παραπλησίως τοῖς ὑπὸ γένεσιν καὶ λογικοῖς ὡς συμβεβηκότων τούτων μεμοιραμένος; ὧν ἐν Χριστῷ τὸ παράραπαν, ὡς ἔφην, οὐδεὶς· ἀλλὰ μόνος ἀληθοῦς θεοσεβείας λόγος, καὶ πάγις μυστικῆς θεολογίας θεσμός, τὴν τε τοῦ προτέρου λόγου διαστολὴν τῆς θεότητος ἀποπεμπόμενος, καὶ τὴν τοῦ δευτέρου μὴ παραδεχόμενος συστολήν· ἵνα μὴ τῷ φυσικῷ πλήθει στασιαστικόν, Ἑλληνικόν γάρ. ἢ τῷ καθ' ὑπόστασιν ἐνικῶ παθητόν. Ἰουδαϊκόν γάρ, ὡς λόγου καὶ πνεύματος ἐστερημένον, ἢ λόγῳ καὶ πνεύματι πεποιωμένον· ἀλλ' οὐκ ὄν νοῦς καὶ λόγος καὶ πνεῦμα τὸ θεῖον προσθεύεται· καὶ διδάσκων ἡμᾶς τοὺς κλήσει χάριτος κατὰ πίστιν εἰσπεποιημένους εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, μὴν εἰδέναι θεότητος φύσιν καὶ δυνάμιν· ἤγουν ἓνα Θεὸν ἐν Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι θεωρούμενον. οἶα δὲ μόνον ἀνάτιον νοῦν, οὐσιωδῶς ὑφεστῶτα, μόνου κατ' οὐσίαν ὑφεστῶτος ἀνάρχου λόγου γεννήτορα, καὶ μόνης αἰδίου ζωῆς οὐσιωδῶς ὑφεστῶσης, ὡς Πνεύματος Ἁγίου πηγὴν· ἐν μονάδι Τριάδα καὶ ἐν Τριάδα μονάδα· οὐκ ἄλλην καὶ ἄλλην. οὐ γὰρ ὡς ἐν οὐσίᾳ τῇ μονάδι συμβεβηκός ἐστὶν ἡ Τριάς· ἢ τὸ ἔμπαλιν, ἐν Τριάδι μονάς. ἄποιοι γάρ· οὐδ' ὡς ἄλλην καὶ ἄλλην. οὐ γὰρ ἑτερότητι φύσεως τῆς Τριάδος ἢ μονάς διενήνοχεν, ἀπλῆ τε καὶ μία φύσις τυγχάνουσα· οὐδ' ὡς ἄλλην παρ' ἄλλην. οὐ γὰρ ὑφέσει δυνάμεως διακέκριται τῆς μονάδος ἢ Τριάς, ἢ τῆς Τριάδος ἢ μονάς· ἢ ὡς κοινόν τι καὶ γενικὸν ἐπινοίᾳ μόνῃ θεωρητὸν τῶν ὑπ' αὐτὸ μερικῶν, παρήλλαχται τῆς Τριάδος ἢ μονάς, οὐσία κυρίως αὐθύπαρκτος οὐσα, καὶ δυνάμις ὄντως αὐτοσθενής· οὐδ' ὡς δι' ἄλλης ἄλλην. οὐ γὰρ κατὰ παραγωγὴν ἐκ μονάδος τριάς, ἀγέννητος ὑπάρχουσα καὶ αὐτέκφαντος· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἀληθῶς, μονάδα, καὶ Τριάδα, καὶ λεγομένην, καὶ νοουμένην· τὸ μὲν, τῷ κατ' οὐσίαν λόγῳ· τὸ δέ, τῷ κατ' ὑπαρξίν τρόπῳ· ὄλην μονάδα τὴν αὐτὴν, μὴ μεμερισμένην ταῖς ὑποστάσεσι· καὶ ὄλην Τριάδα τὴν αὐτὴν, τῇ μονάδι μὴ συγκεχυμένην. ἵνα μὴ τῷ μερισμῷ τὸ πολυθεῶν, ἢ τῇ συγχύσει τὸ ἄθεον εἰσχομιζῆται· ἄπερ φεύγων ὁ κατὰ Χριστὸν λαμπρύνεται λόγος· λέγω δὲ Χριστοῦ λόγον, τὸ καινὸν κήρυγμα τῆς ἀληθείας· ἐν ᾧ οὐκ ἐστὶν ἄρρεν καὶ

· ἢ ἐν ἄλλῃ.

θῆλυ· φημί δὲ τὰ σημεῖα καὶ τὰ πάθη τῆς ὑπὸ φθορὰν καὶ γένεσιν φύσεως· οὐχ Ἑβραίων καὶ Ἰουδαίους, οἱ περὶ θεότητος ἀντικείμενοι λόγοι. οὐ περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία αἱ τούτοις δηλαδὴ κατάλληλοι λατρεῖαι· ἡ μὲν, διὰ τὰ σύμβολα τοῦ νόμου, τὴν φαινομένην κτίσιν κακίζουσα, καὶ τὸν κτίστην ὡς κακῶν ποιητὴν διαβάλλουσα· ἡ δέ, διὰ τὰ πάθη, ταύτην θεοποιούσα, καὶ τῷ κτίστη ἐπανιστώσα τὸ ποίημα· καὶ πρὸς ἴσον κακὸν ἄμφω τὴν θείαν ὕβριν ἀλλήλαις συλλέγουσαι· οὐ Βάρβαρος, καὶ Σκύθης· τούτέστιν, ἡ πρὸς ἑαυτὴν στασιαστικὴ τῆς μιᾶς φύσεως κατὰ γνώμην διάστασις, καθ' ἣν ὁ τῆς ἀλληλοκτονίας πὰρὰ φύσιν τοῖς ἀνθρώποις εἰσεφθάρη νόμος· οὔτε δούλος καὶ ἐλεύθερος, ἢ τῆς αὐτῆς δηλονότι πὰρὰ γνώμην διαίρεσις φύσεως· ἄτιμον ποιούμενοι τὸν κατὰ φύσιν ἐμότιμον· νόμον ἐπίκουρον ἔχουσα, τὴν τυρανοῦσαν τὸ τῆς εἰκόνας ἀξίωμα, τῶν δεσποζόντων διαθέσιν· ἀλλὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός, διὰ τῶν ὑπὲρ φύσιν καὶ νόμον, τὴν τῆς ἀνάρχου βασιλείας δημιουργῶν ἐν πνεύματι μὲν ὄρωσιν, ἦν ὡς ἀποδέδεικται, πέφυκε χαρακτηρίζειν, καρδίας ταπεινώσις, καὶ πραότης· ὧν ἡ σύνοδος, τέλειον τὸν κατὰ Χριστὸν κτιζόμενον ἀποδείκνυσιν ἀνθρωπον. πᾶς γὰρ ταπεινόφρων πάντως καὶ πρᾶος· καὶ πᾶς πρᾶος, πάντως καὶ ταπεινόφρων· ταπεινόφρων μὲν, ὡς γινούσιν ἑαυτὸν ἔχοντα τὸ εἶναι δεδανεισμένον. πρᾶος, δέ, ὡς διαγινούσιν τῶν δοβεισῶν αὐτῷ κατὰ φύσιν δυνάμεων τὴν χρῆσιν. καὶ τῷ μὲν λόγῳ, πρὸς ἀρετῆς γένεσιν τούτων διδούσιν τὴν ὑπηρεσίαν· τῆς αἰσθήσεως δέ, τελείως τὴν τούτων συστέλλων ἐνέργειαν. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ μὲν τὸν νοῦν, πρὸς Θεὸν ἀεικίνητος ὢν, κατὰ δὲ τὴν αἴσθησιν, οὐδὲ πάντων ὁμοῦ τῶν πρὸς σῶμα λυπηρῶν πείραν λαμβάνων παντελῶς κινούμενος, ἢ λύπης ἰχθίος ἐντυπῶν τῇ ψυχῇ, πρὸς παραλλαγὴν τῆς ἐν αὐτῇ χαρῆς τοῦ διαθέσεως. οὐ γὰρ ἡγεῖται στέρησιν ἡδονῆς ὑπάρχειν, τὸ κατ' αἰσθησὶν ἀλγεῖν· ἡδονὴν γὰρ μίαν ἐπίσταται, τὴν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν λόγον συμβίωσιν· ἢ τῆς στέρησις, κόλασις ἐστὶν ἀτελεύτητος, πάντας φυσικῶς περιγράφουσα τοῦς αἰῶνας. καὶ διὰ τοῦτο, τό, τε σῶμα, καὶ πάντα τὰ τοῦ σώματος ἀφείκ, πρὸς τὴν θείαν φέρεται συντόνως συμβίωσιν· μίαν ζημίαν ἡγούμενος, καὶ πάντων δεσποζῶν τῶν ἐπὶ

γῆς, τὴν τῆς προσδοκωμένης κατὰ χάριν θεώσεως ἀποτυχίαν. Ἀγνίσωμεν οὖν ἑαυτοὺς παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἵνα τὸ θεῖον ἀγιάσωμεν ὄνομα, αἰκίζομένην τοῖς πάθεσιν ἀπρεπῶς τὴν ἐπιθυμίαν κατασβέσαντες· καὶ λόγῳ, ταῖς ἡδοναῖς ἀτάκτως ἐπιμαίνόμενον τὸν θυμὸν, καταδύσωμεν· ἵνα διὰ τῆς πραότητος παραγινόμενην ὑποδεξώμεθα τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς βασιλείαν, καὶ τὸν ἐφεξῆς λόγον τῆς προσευχῆς, τοῖς προτέροις ἀρμᾶσωμεν λέγοντες· » Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς » ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς «· Ὁ κατὰ μόνην τὴν λογικὴν δύναμιν, ἐπιθυμίας τε καὶ θυμοῦ κεχωρισμένην μυστικῶς προσάγων τῷ Θεῷ τὴν λατρείαν, οὗτος ἐπὶ γῆς ὡς ἐν οὐρανῷ τῶν Ἀγγέλων αἱ τάξεις, τὸ θεῖον πεπλήρωκε θέλημα, διὰ πάντων τοῖς Ἀγγέλοις ὁμολάτρης γενόμενος, καὶ ὁμοδίατος, καθάπου φησὶν ὁ Μέγας Ἀπόστολος, Ἡμῶν δὲ τὸ πολιτεῦμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει· παρ' οἷς οὐκ ἔστιν ἐπιθυμία, δι' ἡδονῆς τοὺς νοερούς παραλύουσα τόνους· οὔτε θυμὸς λυσσῶν, καὶ τοῦ συγγενοῦς ἀσμένως καθυλακτῶν· ἀλλὰ λόγος μονώτατος πρὸς τὸν πρῶτον λόγον φυσικῶς ἄγων τοῦς λογικοῦς, ὃ μόνῳ χαίρει Θεὸς καὶ παρ' ἡμῶν αἰτεῖ τῶν αὐτοῦ δούλων. καὶ τοῦτο δηλοῖ πρὸς τὸν Μέγαν φάσκων Δαβὶδ, Τί γὰρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; ὑπάρχει δὲ τῷ Θεῷ ἐν οὐρανοῖς προσαγόμενον παρὰ τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, πλήν τῆς λογικῆς λατρείας οὐδέν, ἦν καὶ παρ' ἡμῶν, ἐπιζητῶν προσευχόμενος λέγειν ἐδίδαξε· Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. οὐκοῦν κινεῖσθω καὶ ἡμῶν πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ζήτησιν ὁ λόγος, πρὸς τε τὸν αὐτοῦ πόθον ἢ κατ' ἐπιθυμίαν δύναμις, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ φυλακὴν ἀγωνιζέσθω τὸ θυμικόν· μᾶλλον δὲ κυριώτερον εἶπεῖν, ὁ μὲν νοῦς ἐτάσσῃ πᾶς πρὸς Θεόν, στένει τόνον τινὲ τῷ θυμικῷ τρόπῳ νευρούμενος, καὶ κόθη τῇ κατ' ἄκρον ἐφέσει τῆς ἐπιθυμίας πυρούμενος. οὕτω γὰρ τοὺς κατ' οὐρανὸν Ἀγγέλους μιμούμενοι, τῷ Θεῷ διὰ παντὸς λατρεύοντες εὐρεθησόμεθα· τὴν αὐτὴν τοῖς Ἀγγέλοις ἐπὶ τῆς γῆς πολιτείαν ἐπιδεικνύμενοι· πρὸς οὐδὲν τῶν μετὰ Θεὸν ἴσως ἐκείνους, ἔχοντες τὸν νοῦν τῶν ἀπᾶν κινούμενον. δεξόμεθα γὰρ κατ' εὐχὰς οὕτω πολιτευόμενοι, καθάπερ ἄρτον ἐπιούσιόν τε

Κεῖμ.

Ἐξήγ.

καὶ ζωτικὸν εἰς ἀποτροφὴν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ συντήρησιν τῆς τῶν χαρισθέντων ἡμῖν ἀγαθῶν εὐεξίας, τὸν εἰπόντα λόγον, Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ, ἀναλόγως ἡμῖν τοῖς τρεφομένοις δι' ἀρετῆς καὶ σοφίας πάντα γινόμενον καὶ δι' ἐκάστου τῶν σωζομένων ποικίλως, ὡς οἶδεν αὐτός, σωματούμενον, ἐτι κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ὑπάρχοντες, κατὰ τὴν τοῦ ρητοῦ τῆς προσευχῆς δύναμιν τοῦ λέγοντος:

Κεῖμ.
Ἐξήγ.

»Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.« Τοῦτον γὰρ οἶμαι δηλοῦσθαι τὸν αἰῶνα διὰ τοῦ σήμερον ὡς εἰτις ἐπὶ τὸ σαφέστερον ἐκλαβὼν εἶποι, τὸν τόπον τῆς προσευχῆς, τὸν ἄρτον ἡμῶν, ἐν κατ' ἀρχὰς ἐπ' ἀθανασία τῆς φύσεως ἡτοίμασας, δὸς ἡμῖν σήμερον, κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν οὐσι τῆς θνητότητος, ἵνα νικήσῃ τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτίας, ἡ τροφή τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιγνώσεως, ἥς μέτοχον γενέσθαι τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ἡ παράβασις τῆς θείας ἐντολῆς οὐ συνεχώρησεν ὡς εἶγε ταύτης ἐνεφορήθη τῆς θείας τροφῆς, οὐκ ἂν τῷ θανάτῳ τῆς ἀμαρτίας ἠλίσκετο. (πλὴν ὁ τὸν ἄρτον τοῦτον λαβεῖν εὐχόμενος τὸν ἐπιούσιον, οὐ πάντως ὅλον δέχεται καθὼς αὐτός ὁ ἄρτος ἐστίν· ἀλλὰ καθὼς αὐτός ὁ δεχόμενος δύναται. πᾶσι μὲν γὰρ δίδωσι τοῖς αἰτούσιν ὁ τῆς ζωῆς ἄρτος ὡς φιλόανθρωπος, οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ πᾶσιν· ἀλλὰ τοῖς μὲν μεγάλα ἔργα πεποιηκόσι, πλειόνως, τοῖς δὲ τούτων ἥττοσιν, ἥττόνως· ἐκάστῳ μὲν οὖν καθὼς ἡ κατὰ νοῦν ἀξία δέξασθαι δύναται.) Πρὸς ταύτην δὲ με τοῦ παρόντος ρητοῦ τὴν ἐνοιαὶν ἤγαγεν ὁ σωτὴρ, προστάσων διαρρηθῆναι τοῖς μαθηταῖς τροφῆς αἰσθητῆς παντελῶς μὴ ποιεῖσθαι λόγον, εἰπὼν, Μὴ μεμιμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν· τί φάγητε, ἢ τί πίνητε, μήτε τῷ σώματι ὑμῶν τί περιβάληθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητήσουσιν· ἀλλὰ ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. πῶς οὖν διδάσκει προσεύχεσθαι, περὶ ὧν *ζητεῖν προλαβὼν ἐνετείλατο; ὁ δὲ γὰρ ὅτι διὰ προσευχῆς αἰτεῖν οὐ προσέτταεν, ἅπερ δι' ἐντολῆς ζητεῖν οὐ παρήνεσε. διὰ προσευχῆς γὰρ μόνον ἐστὶν αἰτησόν, τὸ κατ' ἐντολήν ζητητόν. ὅπερ οὖν ζητεῖν δι' ἐντολῆς οὐκ ἐπετρέπημεν, διὰ προσευχῆς αἰ-

τεῖν, τυχὸν θεμιτὸν οὐ καθέστηκεν. εἶδὲ μόνην ζητεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην ὁ σωτὴρ ἐνετείλατο, ταύτην εἰκότως καὶ διὰ προσευχῆς αἰτεῖν τοὺς τῶν θείων ἐπιεμένους δώρων ἐνήγαγεν· ἵνα τῶν φύσει ζητητῶν διὰ προσευχῆς τὴν χάριν ἐπικυρώσας, τὴν τῶν αἰτούντων γνώμην τῷ τοῦ παρεχομένου τὴν χάριν συνάψῃ θελήματι, δι' ἐνώσεως σχετικῆς ταυτὸ ποιουμένην. Εἰ δὲ καὶ τὸν ἐφήμερον ἄρτον, ὃ συγκρατεῖσθαι πέφυκεν ἡμῶν ἡ παρούσα ζωὴ διὰ προσευχῆς αἰτεῖν κελευόμεθα, μὴ παρέλθωμεν τοὺς ὅρους τῆς προσευχῆς, πολλὰς ἐτῶν περιόδους πλεονεκτικῶς περικοσμοῦντες, καὶ λάθωμεν ὄντες θνητοί, καὶ σκικῆς δίκην τὴν ζωὴν παροδεύουσαν ἔχοντες· ἀλλὰ τὸν πρὸς ἡμέραν ἀπεριμερίμνος διὰ τῆς προσευχῆς αἰτήσωμεν ἄρτον, καὶ δείξωμεν, ὅτι φιλοσόφως κατὰ Χριστόν, μελέτην θανάτου τὸν βίον ποιούμεθα, τῇ γνώμῃ φθάνοντες τὴν φύσιν, καὶ πρὶν ἐπιστηναί τὸν θάνατον, τῆς τῶν σωματικῶν μερίμνης τὴν ψυχὴν ἀποτέμνοντες· ἵνα μὴ προσηλωθῇ τοῖς φθειρομένοις, ἀμείψασα πρὸς τὴν ὕλην τὴν χρῆσιν τῆς κατὰ φύσιν ἐφέσεως, καὶ μάθη πλεονεξίαν τῆς τῶν θείων ἀγαθῶν περιουσίας στερητικὴν. φύγωμεν οὖν ὅση δύναμις τὴν φιλίαν τῆς ὕλης, καὶ τὴν αὐτῆς σχέσιν καθάπερ κοινορτὸν τῶν νοερῶν ὀμμάτων ἀπονηψώμεθα, καὶ μόνοις ἀρκεσθῶμεν τοῖς συνιστῶσιν. ἀλλὰ μὴ τοῖς ἡδύνουσιν ἡμῶν τὴν παρούσαν ζωὴν. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τὸν Θεόν, ὡς ἐδιδάχθημεν ἀξιώσωμεν, ἵνα δυνηθῶμεν ἀδούλωτον φυλάξαι τὴν ψυχὴν, μηδενὶ τῶν ἐρωμένων διὰ τὸ σῶμα παντελῶς κρατουμένην, καὶ τοῦ ζῆν ἐνεκεν δειχθῶμεν ἐσθίνοντες, ἀλλὰ μὲ τοῦ ἐσθίειν χάριν ζῶντες ἐλεγχθῶμεν. τὸ μὲν γὰρ λογικῆς, τὸ δὲ τῆς ἀλόγου σαφῶς ἴδιον καθέστηκε φύσεως. καὶ φύλακες ὄμεν τῆς προσευχῆς ἀκριβεῖς, δι' αὐτῶν δεικνύμενοι τῶν πραγμάτων, ὅτι μιᾶς καὶ μόνης ἀπριξ ἀντεχόμεθα, τοῖς ἐν πνεύματι ζωῆς, καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς κτῆσιν τῆς παρούσης ζωῆς δηλονότι τὴν χρῆσιν ποιούμεθα, δι' ἣν προὔτονον τὴν ταύτης, ἀτέργομεν χρῆσιν, ὅσον ἄρτῳ ταύτην μόνῳ στηρίζειν μὴ παραιτεῖσθαι, καὶ τὴν αὐτῆς φυσικὴν εὐεξίαν φυλάττειν, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀδιάφορον· οὐχ ἵνα ζῶμεν, ἀλλ' ἵνα Θεῷ ζῶμεν· ψυχῆς ἀγγελον τὸ σῶμα καθιστῶντες λελογισμένον ταῖς ἀρεταῖς, καὶ ταύτην Θε-

*ὅ. μὴ
ζητεῖν

Κείμ.

Ἐξήγ.

οὐ κήρυκα ποιούντες τῇ περὶ τὸ καλὸν πα-
γιότητι πεποιωμένην· καὶ τοῦτον μᾶ φυ-
σικῶς ἡμέρα περικλείοντες τὸν ἄρτον, ὑπὲρ
αὐτοῦ μὴ τολμῶντες εἰς δευτέραν ἡμέραν,
διὰ τὸν δοτῆρα τῆς προσευχῆς ἐπεκτείνειν
τὴν δέησιν. οὕτω γὰρ ἂν πραγματικῶς κατὰ
τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς ἑαυτοὺς δια-
θέντες δυνηθῆμεν καὶ τοῖς λειπομένοις κα-
θαρῶς προσβῆναι ῥητοῖς, φάσκοντες. «Καὶ
ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ
ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Ὁ
κατὰ τὴν πρώτην τῆς τοῦ προλαβόντος
ῥητοῦ θεωρίας ἐπιβολήν, κατὰ τὸν αἰῶνα
τοῦτον, οὐ σύμβολον εἶναι τὸ σήμερον ἔφα-
μεν, τὸν ἄφθαρτον ἄρτον τῆς σοφίας, οὗ
κατ' ἀρχὰς διετείχισεν ἡμᾶς ἡ παράβασις,
διὰ προσευχῆς ἐπιζητῶν, ἅτε δὴ μίαν ἡδο-
γὴν ἐπιστάμενος τὴν τῶν θείων ἐπιτυχίαν,
ἧς δοτῆρ μὲν κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ Θεός.
φύλαξ δὲ κατὰ θέλησιν ἢ τοῦ λαβόντος
προαίρεσις, καὶ μίαν ὁδύνην εἰδώς, τὴν τού-
των ἀποτυχίαν, ἧς ὑποβολεύς μὲν ἐστὶν ὁ
διάβολος, αὐτουργός δὲ πᾶς ὁ τῶν θείων
δι' ἀτονίαν γνώμης ἀποκναιόμενος, μὴ φυ-
λάττων τὸ τίμιον γνώμης διαθέσει στεργό-
μενον, πρὸς οὐδὲν ἔχων τῶν ὀρωμένων ῥέ-
πουσαν τοσούτον τὴν προαίρεσιν, καὶ διὰ
τοῦτο τοῖς σωματικῶς αὐτῷ συμβαίνουσι
λυπηροῖς, οὐχ ὑπαγόμενος, οὗτος ὡς ἀλη-
θῶς ἀφήσει τοῖς εἰς αὐτὸν ἀμαρτάνουσιν·
ὅτι μὴδὲ τὸ κατ' ἔρεσιν αὐτῷ σπουδαζό-
μενον δύναται τις τὸ παράπαν χειροῦσθαι
καλόν, ἀνάλωτον κατὰ φύσιν ὑπάρχειν πε-
πιστευμένον· καὶ τῷ Θεῷ καθίστησιν ἑαυ-
τὸν ἀρετῆς ἐξομπλάριον, εἰ καὶ τοῦτο θέμις
εἰπεῖν, πρὸς μίμησιν ἑαυτοῦ τὸν ἀμίμητον
ἐλθεῖν ἐγκελευόμενος, λέγων, Ἄφες ἡμῖν
τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίε-
μεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ οἷος αὐτὸς
γέγονε τοῖς πέλας, γενέσθαι παρακαλῶν τὸν
Θεόν. εἰ γὰρ ὡς αὐτὸς ἀφήκε τὰ ὀφειλή-
ματα τοῖς εἰς αὐτὸν ἡμαρτηκόσι, βούλεται
καὶ αὐτῷ ἀφεθῆναι παρὰ Θεοῦ, δηλωστί
ὡσπερ ὁ Θεὸς ἀπαθῶς ἀφήσιν εἰς ἀφήσιν,
οὕτως καὶ αὐτὸς ἀπαθῆς ἐπὶ τοῖς συμβαί-
νουσι διαμένων, ἀφήσει τοῖς πλημμελήσασιν
μὴ συγχωρῶν μνήμη τινὶ τῶν φθασάντων
λυπηρῶν τυποῦσθαι τὸν νοῦν, ἵνα μὴ
τέμνων τῇ γνώμῃ τὴν φύσιν ἐλέγχεται,
πρὸς τινα τῶν ἀνθρώπων οἰοστικῶς, ἄν-
θρωπος ὢν. οὕτω γὰρ ἂν ἐνωθείσης τῆς
γνώμης τῷ λόγῳ τῆς φύσεως, ἢ τοῦ Θεοῦ

πρὸς τὴν φύσιν καταλλαγῇ γίνεσθαι πέφυ-
κεν. ὅτι μῆτε δυνατὸν ἐτέρως κατὰ τὴν
γνώμην πρὸς ἑαυτὴν στασιάζουσιν τὴν
θείαν καὶ ἀνεκκλήτων ὑποδέξασθαι συγκα-
τάβασιν. καὶ τυχὸν διὰ τοῦτο πρότερον ἡ-
μᾶς βούλεται τὰς πρὸς ἀλλήλους ποιεῖσθαι
καταλλαγὰς ὁ Θεός, οὐχ ἵνα παρ' ἡμῶν
μάθη καταλλάττεσθαι τοῖς ἀμαρτάνουσι,
καὶ τῶν πολλῶν συγχωρεῖν, καὶ φοβερῶν
ἐγκλημάτων τὴν ἔκτισιν, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς
καθάρῃ παθῶν, καὶ δεῖξῃ συμβαίνουσιν τῇ
σχέσει τῆς χάριτος τὴν τῶν συγχωρουμένων
διάθεσιν. σαφῶς δὲ καθέστηκε δῆλον, ὅτι τῆς
γνώμης ἐνωθείσης τῷ λόγῳ τῆς φύσεως ἄ-
σασίαστος ἔσται πρὸς τὸν Θεὸν ἢ τῶν τοῦτο
κατορθωκότων προαίρεσις. εἴπερ οὐδὲν πέφυ-
κεν ἐνθεωρεῖσθαι παράλογον τῷ λόγῳ τῆς φύ-
σεως, ὅς καὶ νόμος ἐστὶ φυσικὸς τε καὶ θεῖος,
ὅταν καθ' ἑαυτὸν ἐνεργουμένη λάβῃ τῆς
γνώμης τὴν κίνησιν. εἰ δὲ παράλογον οὐδὲν
ἐστὶν ἐν τῷ λόγῳ τῆς φύσεως, εἰκότως ἢ
γνώμη κατὰ τὸν λόγον κινουμένη τῆς φύ-
σεως, συμβαίνουσιν ἔξει διὰ πάντων τῷ
Θεῷ τὴν ἐνέργειαν, ἧτις ἐστὶ διάθεσις ἔμ-
πρακτος, τῇ χάριτι τοῦ φύσει καλοῦ πρὸς
ἀρετῆς γένεσιν πεποιωμένη. Οὕτω μὲν οὖν
ὁ τὸν γνωστικὸν ἄρτον αἰτῶν διάκειται προ-
σευχόμενος, μεθ' ὃν κάκεινος, ὁ μόνον τὸν
ἐφήμερον ἄρτον ἐπιζητῶν διὰ τὴν βίαν τῆς
φύσεως, κατὰ τὸν αὐτὸν διατεθήσεται τρό-
πον· ἀφίεσι τοῖς ὀφειλέταις τὰ ὀφειλήματα,
ὅσα δὴ γινούσ· ὅτι κατὰ φύσιν ὑπάρχει θνη-
τός· καὶ λοιπὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν διὰ
τὴν ἀδηλίαν τῇ φύσει πεφικὸς ἐκδεχόμενος,
προλαμβάνει τὴν φύσιν κατὰ τὴν γνώμην,
αὐθαίρετος νεκρὸς πρὸς τὸν κόσμον γινόμε-
νος, κατὰ τὸ φάσκον λόγον, Ὅτι ἐκεκάσθου
θανάτου μεθ' ἄλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθη-
μεν ὡς πρόβατα σφαγῆς· καὶ διὰ τοῦτο σπεν-
δόμενος ἅπασιν, ἵνα μὴδὲν ἑαυτῷ συνεπι-
κομίζηται γνώρισμα τῆς μοχθηρίας τοῦ νῦν
αἰῶνος, πρὸς τὴν ἀγῆρω ζωὴν μετιστάμε-
νός, καὶ λάβῃ παρὰ τοῦ κρετοῦ πάντων ὄλων,
ὧν ἐνταῦθα προκέρχρηκε τὴν ἰσθμὴν ἀντίδοσιν.
ἀναγκαῖα γὰρ ἀμφοτέροις πρὸς τὴν τῶν ὑπῶν
αἰτῶν λυσίτελειαν καθέστηκεν· ἢ καθὰ
πρὸς τοὺς κλυπηκότας διαθέσει πάντων μὲν
ἐγένεκεν, οὐκ ἦνικα δὲ διὰ τῶν λειπομένων
ῥητῶν τὴν δύναμιν, τοῦτον ἔχουσιν τὸν πρό-
πον. «Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρα-
σμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ».
Δηλοὶ γὰρ ἐν τούτοις ὁ λόγος, ὡς ὁ μὴ

· το.
ἡκιστα
Κείμ.

Ἐξήγ.

συγχωρήσας τελείως τοῖς πταίοισι, καὶ καθάραν λύπης παραστήσας τῷ Θεῷ τὴν καρδίαν λελαμπρυσμένην τῷ φωτὶ τῆς πρὸς τὸν πέλας καταλλαγῆς, τῆς τῶν ἠγύμνων καλῶν ἀποτεύξεται χάριτος· καὶ τῷ πειρασμῷ καὶ τῷ πονηρῷ κατὰ δικαίαν ἐκδοθήσεται κρίσιν· ἵνα μάθῃ καθαίρεσθαι πλημμελῶν, τὰς κατ' ἄλλων ἑαυτοῦ μομφὰς ἀφαιρούμενος. πειρασμὸν δὲ λέγει νῦν, τὸν τῆς ἀμαρτίας νόμον, ἃν οὐχ ἔχων ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἦλθεν εἰς γένεσιν· πονηρὸν δὲ, τὸν τοῦτον ἐμφύραντα τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων διάβολον, καὶ πείσαντα δι' ἀπάτης τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ συγκεχωρημένου πρὸς τὸ κεκωλυμένον τῆς ψυχῆς μετενέγκαι τὴν ἐφῆσιν, καὶ πρὸς τὴν τῆς θείας ἐντολῆς τραπῆναι παράβασιν, ἧς ἔργον γέγονεν ἡ τῆς δοθείσης κατὰ χάριν ἀφθαρσίας ἀπόθεσις· ἡ πάλιν πειρασμὸν μὲν, φησί, τὴν τῆς ψυχῆς ἐκούσιον πρὸς τὰ πάθη τῆς σαρκὸς διαθέσιν. πονηρὸν δὲ, τὸν κατ' ἐνέργειαν συμπληρωτικὸν τῆς ἐμπαθοῦς διαθέσεως τρόπον ὧν οὐδενὸς ὁ δίκαιος ἐξαιρεῖται κριτῆς, τὸν μὴ τοῖς ὀφειλεταῖς ἀφιέντα τὰ ὀφειλήματα. κὰν τοῦτο ψιλῶς διὰ τῆς προσευχῆς ἐξαιτεῖται, ἀλλὰ καὶ τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας συγχωρεῖ μολύνεσθαι τὸν τοιοῦτον, καὶ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ κυριεύεσθαι. τὸν σκληρὸν καὶ ἀπότομον τὴν γνώμην ἐγκαταλιμπάνει· οἷα δὴ τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, ὧν σπορεύς ἐστὶν ὁ διάβολος, προτετιμηκότα τῆς φύσεως, ἧς ἐστὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. Καὶ μὴν πρὸς τὰ πάθη τῆς σαρκὸς ἐκούσιως συνδιατιθέμενον οὐ κωλύει, καὶ τοῦ κατ' ἐνέργειαν συμπληρωτικοῦ τρόπου, τῆς κατ' αὐτὰ διαθέσεως οὐ λυτροῦται, ὅτι παθῶν ἀνυποστάτων ἦτονα τὴν φύσιν ἠγησάμενος, τῇ περὶ ταῦτα σπουδῇ, τὸν ταύτης λόγον ἠγνόησε, καθ' ὃν ἔδει κινηθέντα γινῶναι, τίς μὲν φύσεως νόμος, τίς δὲ παθῶν ἢ καθ' αἵρεσιν γνωμικῶς, ἀλλ' οὐ φυσικῶς ἐπισυμβαίνοντα κατέστη τυραννίς. καὶ τὸν μὲν περιποιήσασθαι, τὰς φυσικαῖς συντηρούμενον ἐνεργείαις, τὴν δὲ τῆς γνώμης ἀπελάσαι μακρὰν, καὶ τῷ λόγῳ διατηρῆσαι τὴν φύσιν, ἐφ' ἑαυτῆς ἐστῶσαν καθάραν καὶ ἀμώμητον. Ἀμωμον, χωρὶς μίσους καὶ διαστάσεως, καὶ τῇ φύσει πάλιν καταστῆσαι τὴν γνώμην συνέμπορον, μηδὲν παντελῶς ἐπιφερομένην, ὧν ὁ τῆς φύσεως οὐκ ἀποδίδωσι λόγος, καὶ διὰ τοῦτο μίσος ἄκαν, καὶ πᾶσαν τοῦ κατὰ τὴν φύσιν συγγενεῖς ἀποστήσαι διάστασιν, ἵνα ταύτην λέ-

γων τὴν προσευχὴν εἰσακούηται, καὶ διπλὴν ἀνθ' ἀπλῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δέχεται· χάριν, τὴν τε τῶν φθασάντων πλημμελημάτων συγχώρησιν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς μέλουσι σκέπην καὶ λύτρωσιν· εἰς τε πειρασμὸν ἔλθειν μὴ συγχωρούμενος, καὶ τῷ πονηρῷ δουλωθῆναι μὴ ἀφιέμενος, ὑπὲρ ἑνός, τοῦ τοῖς πέλας ἐτόμως ἀφιέναι τὰ ὀφειλήματα. Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, ἵνα μικρὸν ἀναποδίξων ἐπιτόμως ἐπέλθω τῶν εἰρημένων τὴν δύναμιν, εἴπερ τοῦ πονηροῦ ῥυσθῆναι, καὶ εἰς πειρασμὸν εἰσελθεῖν οὐ βουλόμεθα, πιστεύσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἀφῶμεν τὰ ὀφειλήματα τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Ἐὰν γὰρ, φησί, μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀμαρτήματα αὐτῶν, οὔτε ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει ὑμῖν. ἵνα μὴ μόνον ἄφεσιν λάβωμεν ὧν πεπλημμελήκαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον νικήσωμεν τῆς ἀμαρτίας, εἰς τὴν αὐτοῦ πείραν εἰσελθεῖν οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καὶ τὸν τούτου γεννήτορα πονηρὸν πατήσωμεν ὄφιν, ἀφ' οὗ ῥυσθῆναι παρακαλοῦμεν στρατηγούτος ἡμῖν τοῦ τὸν κόσμον νικήσαντος Χριστοῦ, καὶ τοῖς νόμοις τῶν ἐντολῶν καθοπλιζόντος, καὶ νομίμως τῇ τῶν παθῶν ἀποθέσει, πρὸς ἑαυτὴν δι' ἀγάπης τὴν φύσιν συνδέοντος· καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἄρτον ὄντα ζωῆς, σοφίας τε, καὶ γνώσεως, καὶ δικαιοσύνης κινούντος ἡμῶν ἀκορέστως τὴν ὄρεξιν· καὶ τῇ πληρώσει τοῦ πατρικοῦ θελήματος, τοῖς Ἀγγέλοις ὁμολάτρας ἡμᾶς καθιστῶντος, τῇ κατὰ βίον ἀγωγῇ τὴν ἐπουράνιον εὐμιμητῶς ἐμφαίνοντας εὐαρέστησιν· κάκειθεν πάλιν ἐπὶ τὴν ἀκροτάτην τῶν θείων ἀνάβασιν πρὸς τὸν πατέρα τῶν φώτων ἀνάγοντος, καὶ θείας ἀπεργαζομένου φύσεως κοινωνοῦς, τῇ κατὰ χάριν μεθέξει τοῦ Πνεύματος, καθ' ἣν τέκνα Θεοῦ χρηματίζωμεν, αὐτὸν τὸν ταύτης αὐτουργὸν τῆς χάριτος καὶ κατὰ φύσιν τοῦ Πατρὸς Υἱόν, ὅλον ὅλοι δίχρα περιγραφῆς ἀχράντως περιχομιζόντες· ἐξ οὗ, καὶ δι' οὗ, καὶ ἐν ᾧ τὸ εἶναι τε, καὶ κινεῖσθαι, καὶ ζῆν ἐχομέν τε, καὶ ἐξομεν· Πρὸς τοῦτο δὲ τῆς θεώσεως τὸ μυστήριον βλέπων ἡμῖν ἔστω τῆς προσευχῆς ὁ σκοπός, ἵνα γινώμεν ἀνθ' ὧν, οἷους ἡμᾶς ἡ διὰ σαρκὸς κένωσις τοῦ μονογενοῦς ἀπειργάσατο, καὶ πόθεν, ποῦ, τοὺς τὸ κατώτατον τοῦ παντὸς εἰληφῶτας χωρίον, εἰς ἕπερ ἡμᾶς τὸ τῆς ἀμαρτίας βάρος κατέωσέ, δυνάμει φιανθρώπου χειρὸς ἀνεβίβασε. καὶ πλέον ἀγαπήσωμεν τὸν ταύτην οὕτω σοφῶν ἡμῖν τὴν

σωτηρίαν ἐτοιμασάμενον. καὶ δι' ὧν πρά-
τομεν, δείξωμεν τὴν προσευχὴν πληρουμέ-
νην, καὶ τὸν ἀληθῶς κατὰ χάριν Πατέρα
Θεὸν φανῶμεν κηρύττοντες. ἀλλὰ μὴ διὰ
τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας τὸν αἰεὶ τυραννικῶς
δεσποζῶν ἐπειχειροῦντα τῆς φύσεως πονηρὸν
ἔχοντες τοῦ βίου πατέρα, σαφῶς ἀποδει-
χθῶμεν, καὶ λάθωμεν ζωῆς ἀντικαταλλάτ-
τοντες θάνατον, ἐπειδήπερ τῶν προσόντων
ἐκάτερος τοῖς προσχωροῦσι ποιῆσθαι μετά-
δοσιν πέφυκεν· ὁ μὲν, αἰδῖον ζῶν τοῖς ἀγα-
πῶσιν αὐτὸν χορηγῶν, ὁ δὲ θάνατον τῆ τῶν
ἐκούσιων ὑποβολῇ πειρασμῶν τοῖς ἐγγίζου-
σιν ἐμποιῶν. Διττὸς γάρ κατὰ τὴν γραφὴν
τῶν πειρασμῶν ὁ τρόπος. ὁ μὲν ἡδονικός, ὁ
δὲ, ὀδυνηρός· καὶ ὁ μὲν προαιρετικός· ὁ δὲ
ἀπροαίρετος. καὶ ὁ μὲν τῆς ἀμαρτίας γεν-
νήτωρ, εἰς ὃν εἰτελεῖν κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου
διδασχὴν, ἀπεύχεσθαι προσετάγημεν, φάσκον-
τες. Καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.
καὶ, Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ
εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν, ὁ δὲ τῆς ἀμαρτίας
τιμωρός, ἀκουσίως πόνων ἐπιφοραῖς τὴν φι-
λαμαρτήμονα κολάζων διάθεσιν· ὃν εἰ τις
ὑπομείνη, καὶ μάλιστα κακίας ἡλῖος οὐκ
ἐμπεπαρμένος, ἀκούσεται τοῦ Μεγάλου διαρ-
ρήδη βοῶντος Ἰακώβου· Πᾶσαν χαρὰν
ἠγγήσαθε ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς πε-
ρίπεσητε ποικίλοις. ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν

τῆς πίστεως ὑπομονὴν κατεργάζεται. ἡ δὲ
ὑπομονή, δοκιμὴν ἢ δὲ δοκιμή, ἔργον τέ-
λειον ἐχέτω· ἀμφοτέρους δὲ τοὺς πειρασμοὺς
τῶν ἐκρύσιόν τε, καὶ τῶν ἀπούσιον, περιέπει
κακουργῶς ὁ πονήρῶς· τὸν μὲν, σπείρων καὶ
διερεθίζων τὴν ψυχὴν ἡδοναῖς σώματος ἀπο-
στήσαι τῆς θείας ἀγάπης τὴν ἔφεσιν μηχα-
νώμενος, τὸν δὲ σφοδρικῶς ἐξαιτεῖται, δι'
ὀδύνης φθεῖραι τὴν φύσιν βουλόμενος, ἵνα
βιάσθαι τὴν ψυχὴν ἀτονία πόνων κατα-
βληθεῖσαν, πρὸς τὴν τοῦ κτίσαντος διαβο-
λὴν κινήσαι τοὺς λογισμοὺς. Ἄλλ' ἐπεγνω-
κότες ἡμεῖς τοῦ πονηροῦ τὰ νοήματα, τὸν
μὲν ἐκούσιον ἀποζευξώμεθα πειρασμόν, ἵνα
μὴ τῆς θείας ἀγάπης τὴν ἔφεσιν ἀποστή-
σῶμεν, τὸν δὲ ἀκούσιον ἐπερχόμενον συγχω-
ρήσει Θεοῦ, γενναίως ὑπομένωμεν, ἵνα φα-
νῶμεν, προτετιμηκότες τῆς φύσεως, τὸν
κτίστην τῆς φύσεως. Γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς
τοὺς ἐπικαλούμενους τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν τε νῦν ἡδέων
τοῦ πονηροῦ λυτρωθῆναι, καὶ τῶν μελλον-
των ἀλγεινῶν ἐλευθερωθῆναι, τῇ μεθέξει τῆς
κατ' εἶδος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὑποστά-
σεως, ἐποφθείσης ἡμῖν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ
Κυρίῳ ἡμῶν, τῷ μόνῳ σὺν Πατρὶ καὶ Ἁγίῳ
Πνεύματι δοξαζομένῳ παρὰ πάσης τῆς κτί-
σεως· Ἀμήν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΛΙΒΥΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

Θάλασσιος ὁ Ὁσιος Πατὴρ ἡμῶν,
ὁ καὶ Πρεσβύτερος γεγονώς, καὶ
Ἠγούμενος, ἦν ἐπὶ τῆς Βασιλείας
Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγάτου,
κατὰ τὸ ἐξακοσιοστὸν ἐξηκοστὸν
ἔτος, σύγχρονος τῷ Ἁγίῳ Μαξί-
μῳ, ὃς καὶ ἀπορημάτων τινῶν γραφικῶν

καὶ λύσεων ἔχθεσιν αὐτῷ προσφώνει. Αἱ δὲ
παροῦσαι τῶν Κεφαλαίων τέσσαρες ἑκατον-
τάδες αὐτῷ φιλοπονηθεῖσαι, ἐνταῦθα τοῖς
λοιποῖς συνετάχθησαν, ὡς πολλῆς αἰσῆς
πνευματικῆς ὠφελείας τοῖς ἀναγινώσκουσι
πρόξεναι.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΛΙΒΥΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ, ΚΑΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΝΟΥΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ,

ΠΡΟΣ ΠΑΥΛΟΝ ΗΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ.

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΠΡΩΤΗ

ΗΣ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΗΔΕ.

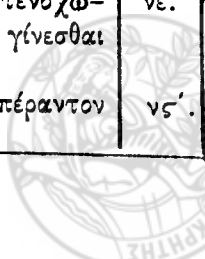
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩ: ΑΔΕΛΦΩ: ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΤΩ: ΚΥΡΙΩ: ΠΑΥΛΩ: ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ.

ΤΩ: ΜΕΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩ: ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ, ΤΗ: Δ' ΑΛΗΘΕΙΑ:

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ ΚΕΝΟΔΟΞΙΑΣ.

α.	Οσος πρὸς Θεὸν ὀλικῶς τεταμένος, Θεῷ καὶ ἀλλήλοις συνδεσμεῖ τοὺς ποθοῦντας.	Κρύπτει τὸν φθόνον ἐν σχήματι εὐνοίας, ὁ φόγους τῶ ἀδελφῶ ἐξ ἑτέρου προσφέρων.	θ'.
β.	Νοῦς πνευματικὴν ἀγάπην κτησάμενος, οὐ λογιζεται περὶ τοῦ πέλας τὰ τῇ ἀγάπῃ μὴ πρόποντα.	Ὡς περ αἱ σαρκικαὶ ἀρεταὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν, οὕτω καὶ αἱ πνευματικαὶ, τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπισπῶνται.	ι.
γ.	Ἐν πλάσματι ἀγάπης τὴν ὑπόκρισιν κρύπτει, ὁ τῶ μὲν στόματι εὐλογῶν, τῇ δὲ καρδίᾳ ἐξουθενῶν.	Ἀγάπῃ, καὶ ἐγκράτεια ψυχὴν καθάρουσι, νοῦν δὲ λαμπρύνει προσευχὴ καθαρὰ.	ια.
δ.	ὑπομένει ἀταράχως, ὁ ἀγάπην κτησάμενος, τὰ παρ' ἐχθρῶν ἐπαγόμενα λυπηρὰ, καὶ ἐπίπονα.	Δυνατὸς ἀνὴρ ἐκεῖνος ὑπάρχει, ὁ πράξει καὶ γνώσει τὴν κακίαν ἀπελαύνων.	ιβ.
ε.	Μόνῃ ἡ ἀγάπῃ συνάπτει τὴν κτίσιν, Θεῷ, καὶ ἀλλήλοις εἰς ὁμόνοιαν.	Εὖρε χάριν οὗτος παρὰ τῶ Θεῷ, ὁ ἀπάθειαν κτησάμενος, καὶ γνώσιν πνευματικὴν.	ιγ.
ς.	Ἀγάπην ἀληθινὴν ἐκεῖνος κέκτηται, ὁ ὑπονοιῶν μὴ ἀνεχόμενος, μηδὲ λόγων κατὰ τοῦ πέλας.	Λογισμῶν ἐμπαθῶν εἰ περιγενέσθαι θέλεις, ἐγκράτειαν κτήσαι, καὶ ἀγάπην εἰς τὸν πλησίον.	ιδ.
ζ.	Τίμιος ὑπάρχει παρὰ Θεῷ, καὶ ἀνθρώπων, ὁ πρὸς κατάλυσιν ἀγάπης μηδὲν ἐπιτηδεύων,	Φύλαξον σεαυτὸν ἀπὸ ἀκρασίας καὶ μίσους, καὶ οὐ μὴ εὐρης πρόσκομμα ἐν καιρῶ προσευχῆς σου.	ιε.
η.	Ἴδιον ὑπάρχει τῆς ἀνυποκρίτου ἀγάπης, λόγος ἀληθῆς ἐκ συνειδήσεως ἀγαθῆς.	Ὡσπερ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἐν βορβορῶ ἀρώματα, οὕτως οὐδὲ ἐν ψυχῇ μνησικακού, ἀγάπης εὐωδίαν.	ισ.
		Κράτει γενναίως θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας.	ιζ.

	καὶ πονηρῶν λογισμῶν τάχιστα ἀπαλάττη.	Ἄθανασίαν τίχτει ἀρετὴ, καὶ γνῶσις ὧν ἡ στέρησις, θανάτου γέγονε μήτηρ.	λή.
ιή.	Ἄναιρει κενοδοξίαν, ἡ κρυπτὴ ἐργασία, ἀπελαύνει δὲ ὑπερηφανίαν, τὸ μηδὲνα ἐξουθενεῖν.	Λύπη κατὰ Θεόν, ἀναιρεῖ ἡδονὴν ἡδονῆς δὲ ἀναιρέσις, ἀνάστασις ὑπάρχει ψυχῆς.	λθ'.
ιβ'.	Ἴδιον κενοδοξίας, ὑπόκρισις καὶ ψεῦδος. τῆς δὲ ὑπερηφανίας, οἰήσις καὶ φθόνος.	Ἀπάθεια ἐστίν, ἀκίνησία ψυχῆς πρὸς κακίαν ἢς τυχεῖν ἀμήχανον, ἄνευ ἐλέους Χριστοῦ.	μ'.
ιγ'.	Ἄρχων ἐκεῖνος ὁ ἑαυτοῦ ἄρξας, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα τῷ λόγῳ ὑποτάξας.	Σωτὴρ ὑπάρχει ψυχῆς καὶ σώματος ὁ Χριστός, οὐ τοῖς ἔχουσιν ὁ ἀκολουθῶν, ἐλευθεροῦται κακίας.	μά.
ιδ'.	Γνησιότης φίλου ἐν πειρασμῷ δείκνυται, ἡνίκα τῆς ἀνάγκης συγκοινωνὸς γένηται.	Σωτηρίας, εἰ θέλεις τυχεῖν, ἀπόταξαι τῇ ἡδονῇ, καὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀγάπην ἀναλαβοῦ, σὺν ἐκτενεῖ προτευχῇ.	μβ'.
ιε'.	Ἀσφάλισαι τὰς αἰσθήσεις τῷ τρόπῳ τῆς ἡσυχίας, καὶ δίκασον τοὺς λογισμοὺς ἐφ' ἐστῶτας τῇ καρδίᾳ.	Ἴδιον ἀπαθείας, διάκρισις ἀληθινή καθ' ἣν πάντα * πράττε, μέτρῳ καὶ κανόνι.	μγ'.
ις'.	Πρὸς τοὺς λογισμοὺς τοὺς λυπηροὺς, ἀμνηστικῶς ἀπάντα πρὸς δὲ τοὺς φιληδόνους, ἐχθρωδῶς διάκεισο.	Ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός, Ἰησοῦς ἐστίν ὁ Χριστός· καὶ νοῦς ὁ ἀκολουθῶν αὐτῷ, οὐ μὴ μείνη ἐν τῇ σκοτίᾳ.	ιδ'.
ιζ'.	Ἠσυχία, καὶ προσευχή, καὶ ἀγάπη, καὶ ἐγκράτεια τετράπλοκόν ἐστιν ἄρμα πρὸς οὐρανοὺς ἀνάγων τὸν νοῦν.	Συναγάγε τὸν νοῦν σου, καὶ τήρει τοὺς λογισμοὺς, καὶ οὐς ἂν εὕρης ἐμπαθεῖς, πολέμησον πρὸς αὐτούς.	ιε'.
ιη'.	Τῆξον τὸ σῶμά σου ἀσιτία καὶ ἀγρυπνία, καὶ ἀπελαύνεις τὸν δῆμιον τῆς ἡδονῆς λογισμόν.	Τρία ὑπάρχουσι πράγματα δι' ὧν λαμβάνεις λογισμοὺς, ἡ αἰσθησις, καὶ ἡ μνήμη, καὶ ἡ κράσις τοῦ σώματος. χαλεπώτεροι δὲ οἱ ἀπὸ τῆς μνήμης εἰσίν.	ις'.
ιθ'.	Ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ πρὸ προσώπου πυρός, οὕτως ἀπὸ φόβου Θεοῦ ἀκάθαρτος λογισμὸς.	Ὡ ἐδόθη σοφία, ἐγνω λόγους ἀσωμάτων, καὶ τίς ἡ ἀρχὴ ὑπάρχει καὶ τί τὸ τέλος τοῦ κόσμου.	ιζ'.
ια'.	Κακὴ ζημία ψυχῆς συνετῆς, ἐγχρονίσαι τὸν νοῦν πάθει ψεκτῷ.	Μὴ ἀμέλει πρακτικῆς, καὶ φωτισθήσεται ὁ νοῦς σου. θησαυροὺς φησὶν ἀοράτους, ἀποκρῦφως ἀνοίξω σοι.	ιη'.
ιβ'.	ὑπόμεινον τὰς τῶν λυπηρῶν καὶ ὀδυνηρῶν ἐπαγωγὰς· διὰ γὰρ τούτων σε καθαίρει ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια.	Εὗρε χάριν Θεοῦ, ὁ παθῶν ἐλευθερωθεῖς· καὶ τὸ μέγα ἔλεος, ὁ γνώσεως καταξιωθεῖς	ιθ'.
ιγ'.	Ῥίψας τὴν ὕλην, καὶ τῷ κόσμῳ ἀποταξάμενος, ἀπόταξαι λοιπὸν καὶ τοῖς πονηροῖς λογισμοῖς.	Νοῦς παθῶν ἐλευθερωθεῖς, φωτισθεὶς γίνεται ταῖς τῶν ὄντων θεωρίαις, ἀδιαλείπτως καταλαμπόμενος.	ια'.
ιδ'.	Ἴδιον ἔργον ὑπάρχει τοῦ νοῦ, τὸ λόγοις Θεοῦ σχολάζειν αἰέ.	Φέγγος ψυχῆς, ἡ ἀγία γνῶσις ἐστίν. οὐ στεραθεῖς ὁ ἄφρων, ὡς ἐν σκότει διαπορεύεται.	ιβ'.
ιε'.	Ὡς περ ἔργον Θεοῦ διοικῆσαι τὸν κόσμον, οὕτω καὶ ψυχῆς κυβερνήσαι τὸ σῶμα.	Ἄφρων ἐστίν, ὁ ἐν σκότει διάγων, ὃν διαδέχεται τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας.	ιγ'.
ις'.	Ποῖα ἐλπίδι τῷ Χριστῷ ἀπαντήσωμεν, ταῖς τῆς σαρκὸς ἡδοναῖς μέχρι τοῦ νῦν δουλεύοντες;	Ἰησοῦν ὁ ἀγαπῶν, ἐλευθερωθήσεται κακίας· καὶ ὁ ἀκολουθῶν αὐτῷ, ὀφεται γνῶσιν ἀληθῆ.	ιδ'.
ιζ'.	Ἄναιρει ἡδονὴν κακοπάθεια καὶ λύπη, ἡ ἐκούσιος, ἡ ἐκ τῆς προνοίας ἐπαγομένη.	Νοῦς παθῶν ἐλευθερωθεῖς φιλὰ βλέπει τὰ νοήματα, καὶ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους.	ιε'.
ιη'.	Ἐπιθυμία παθῶν φιλαργυρία τυγχάνει, ὡς αὐξητικὴ οὐσα τῆς περιεκτικῆς ἡδονῆς.	Ὁ νοῦς εἰς ἄκρον καθαρθεῖς στενοχωρεῖται τοῖς οὐσι, καὶ ἐξω θέλει αἰετὶ γίνεσθαι πάντων τῶν γεγονότων.	ις'.
ιθ'.	Λύπην τίχτει ἀτοτυχία ἡδονῆς, ἡδονὴ δὲ παντὶ πάθει συνέζευκται.	Μακάριος ὁ φθάσας εἰς τὴν ἀπέραντον	ιζ'.
ια'.	Ὡ, μέτρῳ, μετρεῖς τῷ σώματί σου, ἀντιμετρηθήσεται σοι ἀντιστρόφως παρὰ Θεοῦ.		
ιβ'.	Θεῖων κριμάτων ἔργα τυγχάνει, ἀνταποδόσεις δίκαιαιτῶν διὰ σώματος πεπραγμένων.		

	ἀπειρίαν· ἐκεῖνος δὲ ἐφθασεν, ὁ τὰ πεπερασμένα περάσας.	νῆς, κἄν τε τῆς κατὰ Θεόν, κἄν τε τῆς κατὰ κόσμον νοήσης.	
νζ΄.	Ἐρευνᾷ λόγους Θεοῦ, ὁ σεβόμενος αὐτόν. εὐρίσκει δὲ αὐτοῦς, ὁ ἀληθείας ἐραστής.	Θεοῦ ἐστὶ βασιλεία ἀγαθότης καὶ σοφία, ὧν ὁ ἐπιτυχῶν ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται.	οσ΄.
νη΄.	Νοῦς ἐξ ὀρθότητος κινούμενος, εὐρίσκει ἀλήθειαν· ὁ δὲ ἐκ πάθους τινός, ἀποτεύξεται αὐτῆς.	Ἐκεῖνος ἄθλιος ἄνθρωπος, ὁ τῆς ψυχῆς μὲν τὸ σῶμα, τοῦ Θεοῦ δὲ τὸν κόσμον, τοῖς ἔργοις προτιμήσας.	οζ΄.
νθ΄.	Ὡσπερ τῆ οὐσία ἀγνωστος ὁ Θεός, οὕτω καὶ τῆ μεγαλωσύνη ἐστὶν ἀπέραντος.	Ἴσῃν τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας κέκτηται, ὁ τοῖς μὲν σπουδαίαις μὴ φθονῶν, τοὺς δὲ φαύλους ἐλεῶν.	οή.
ξ΄.	Ἦς οὐσίας ἀρχὴ καὶ τέλος οὐκ ἐστὶ, ταύτης οὔτε τῆς φύσεως ἐξεύρεσις.	Ἀρξαι ὡς ἀληθῶς ἐκεῖνος ὤφειλεν, ὁ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι τὰ τῆς ἀρετῆς νομοθέτησας.	οθ΄.
ξα΄.	Σωτηρία ὑπάρχει πάσης κτίσεως, ἡ ὑπεράγαθος τοῦ κτίσαντος περὶ αὐτὴν πρόνοια.	Πραγματευτῆς πνευματικὸς ἐκεῖνος ὑπάρχει, ὁ ἐξ Ἰσοῦ διὰ τὰ μέλλοντα καὶ τῶν ἡδέων τοῦ βίου, καὶ τῶν λυπηρῶν ἀποτεξάμενος.	οπ΄.
ξβ΄.	ὑποστηρίζει Κύριος πάντας τοὺς καταπίπτοντας ἐν οἰκτιρμοῖς, καὶ ἀνορθοὶ πάντας τοὺς κατερραγμένους.	Ῥώννυσι ψυχὴν μὲν, ἀγάπη καὶ ἐγκράτεια, νοῦν δὲ, προσευχὴ καθαρὰ καὶ θεωρία πνευματικῆ.	ορ΄.
ξγ΄.	Χριστὸς ἐστὶ ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ τῆς ἐκάστου πράξεως δίκαιος ἀνταποδότης.	Ἀκούων λόγον ὠφέλιμον, μὴ κρίνει τὸν λέγοντα, ἵνα μὴ τῆς ἐπωφελοῦς νοουθεσίας ἑαυτὸν ἀποστερήσῃς.	οσ΄.
ξδ΄.	Ἄρξαι. εἰ θέλεις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, προλαβὼν τὰς τῶν παθῶν αἰτίας περικόπτε.	Γνώμη πονηρὰ, κακὰ ἐνθυμεῖται, καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ πλησίον, εἰς ἐλαττώματα παραγνῶριζει.	οτ΄.
ξε΄.	Σύζευξον ταῖς ἀρεταῖς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καὶ ἀποζεύγνυνται πάντως, τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος.	Μὴ πιστεύτῃς τῷ λογισμῷ κρίνοντι τὸν πλησίον, ὅτι πονηρὸν ἔχων θησαυρόν, πονηρὰ καὶ λογίζεται.	οθ΄.
ξς΄.	Τὰς τῆς ἐπιθυμίας ὀρμάς, ἐγκρατεῖα χαλίνωσον. τὰς δὲ τοῦ θυμοῦ, ἀγάπη πνευματικῆ.	Ἀγαθὴ καρδία, ἀγαθὰς ἐννοίας φέρει. πρὸς γὰρ τὸν θησαυρὸν αὐτῆς καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῆς.	οι΄.
ξζ΄.	Ἠσυχία καὶ προσευχὴ, μέγιστα ὄπλα ἀρετῆς. αὐταὶ γὰρ τὸν νοῦν καθαίρουσαι, διορατικὸν ἀπεργάζονται.	Γῆρει τοὺς λογισμοὺς, καὶ φεῦγε ἀπὸ κακίας. ἵνα μὴ σκοτισθῆς ὁ νοῦς, ἄλλα ἀντ' ἄλλων βλέπη.	οι΄.
ξη΄.	Συντυχία ὠφελεῖ, μόνον ἡ πνευματικῆ. τῶν δὲ λοιπῶν ἀπασῶν, προτιμότερα ἡ ἡσυχία.	Ἐννοοῦ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἀσφάλισαι σεαυτὸν, οἱ ἐκ τοῦ φθόνου τυφλωθέντες, τὸν Κύριον καὶ Θεὸν εἰς Βεελζεβούλ παρεγνώρισαν.	οι΄.
ξθ΄.	Τῶν πέντε τρόπων τῆς συντυχίας, τοὺς τρεῖς ἐπίλεξαι, τῷ δὲ τετάρτῳ μὴ συχνάσης. τοῦ δὲ πέμπτου ἀπόστηθι.	Ἵπόνοια πονηρὰ, σκοτίζει διάνοιαν, καὶ ποιεῖ τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀντὶ τῆς ὁδοῦ θεωρεῖν.	οι΄.
ο΄.	Ἠσυχίαν ἀγαπᾷ, ὁ μὴ πάσχων πρὸς τὰ τοῦ κόσμου· καὶ πάντας ἀνθρώπους, ὁ μηδὲν ἀγαπῶν ἀνθρώπινον.	Ταῖς ἀρεταῖς ἀπάσαις, παραπεπηγάσιν αἱ κακίαι, καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἀρετὰς οἱ πονηροὶ εἰς κακίας παραγνῶριζουσιν.	οι΄.
οα΄.	Διδάσκαλος ἀληθῆς ἡ συνειδήσις ὑπάρχει, ἡ ὁ ὑπακούων, ἀπρόσκοπος διαμένει.	Ἦδονῃ, ἡ λύπη ἐγγρονίζων ὁ νοῦς, τῷ τῆς ἀκηδίας πάθει τάχιστα περιπίπτει.	οι΄.
οβ΄.	Ἐκεῖνους μόνους οὐ κρίνει τὸ συνειδὸς, τοὺς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς, ἢ τῆς κακίας φθάσαντος.	Συνειδήσις καθαρὰ, διεγείρει ψυχὴν. λογισμὸς δὲ ῥυπαρὸς, καταχθονίζει αὐτήν.	οι΄.
ογ΄.	Ἄκρα ἀπάθεια, φιλά ποιεῖ τὰ νοήματα. ἄκρα δὲ γνώσις, τῷ ὑπεραγνώστῳ παρίστησι.	Κινούμενα τὰ πάθη, ἀπελαύνουσι κενοδοξίαν· ἀναιρούμενα δὲ πάλιν, ὑποστρέφουσιν.	οι΄.
οδ΄.	Λύπη ἐστὶ ψεκτῆ, ἀποτυχία ἡδονῶν. ὧν ὁ καταφρονήσας, ἄλυπος διαμένει.		
οε΄.	Ἡ λύπη καθόλου στέρησις ἐστὶν ἡδο-		

υγ'	Εἰ πάντων ὁμοῦ τῶν παθῶν ἀπαλλαγῆναι θέλεις, ἐγκράτειαν, καὶ ἀγάπην, καὶ προσευχὴν ἀναλαβοῦ.	θεὸς, πάσῃ τῇ κτίσει διὰ τῆς σαρκὸς ἠνώθη. Ἐένον θαῦμα ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς γίνεται, ὅτι Θεὸς ἐπὶ γῆς, καὶ ἄνθρωπος ἐν οὐρανοῖς.	υη'
υδ'	Νοῦς διὰ προσευχῆς τῷ Θεῷ ἐγχρονίζων, καὶ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς τῶν παθῶν ἀπαλλάττει.	Ἴνα Ἀγγέλοις ἄνθρώπους συνάψας, ἅμα πάσῃ τῇ κτίσει τὴν θέωσιν χαρίσῃται.	υθ'
υε'	Ὁ Θεὸς τὸ εἶναι τοῖς οὐσι δεδοκῶς, τῇ προνοίᾳ αὐτοῦ ἅμα τὰ πάντα συνέδησε.	Ἁγιασμός, καὶ θέωσις Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, ἡ γνῶσις τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίτου Τριάδος.	ρ'
υς'	Δεσπότης δὲ ὑπάρχων, καὶ δούλος γε-νόμενος, τὸ ἄκρον τῆς προνοίας τῇ κτίσει ἐξέφανεν.	Συγχώρησις ἁμαρτιῶν, παθῶν ἐστὶν ἐλευθερία· ὧν ὁ μήπω ἐλευθερωθεὶς χάριτι, τῆς συγχωρήσεως οὐπω ἔτυχε.	ρα'
υζ'	Ὁ Θεὸς καὶ Λόγος ἀτρέπτως σαρκω-		

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΗΣ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΗΔΕ.

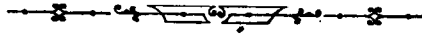
ΕΥΧΑΙ ΥΠΕΡ ΕΜΟΥ ΑΔΕΛΦΕ ΤΙΜΙΩΤΑΤΕ, ΟΤΙ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΚΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩ,
ΑΕΙΑ ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΠΡΟΑΙΡΕΣΕΩΣ, ΛΥΠΑΣ ΤΗ: ΨΥΧΗ:
ΚΑΙ ΟΛΥΝΑΣ ΤΩ: ΣΩΜΑΤΙ.

α'	Ε ἰ θέλεις ὑφέν τῶν κακιῶν ἀπαλλαγῆναι, τῇ μητρὶ τῶν κακῶν τῇ φιλαυτίᾳ ἀπόταξαι.	μὴν δὲ ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ παρὰ φύσιν δουλεύειν.	
β'	Ἦγεία ψυχῆς, ἀπάθεια καὶ γνῶσις, ἧς τυχεῖν ἀμήχανον τὸν ἡδοναῖς δουλεύοντα.	Ῥῆξον τὰ δεσμὰ τῆς πρὸς τὸ σῶμα φι-λίας, καὶ μηδὲν παράσχης τῷ δούλῳ, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη.	θ'
γ'	Ἐηραίνει τὰς ἡδονὰς τὰς σωματικὰς τε καὶ ψυχικὰς, ἐγκράτεια μετὰ ὑπομονῆς, καὶ ἀγάπη μετὰ μακροθυμίας.	Ἐγκλεισον τὰς αἰσθήσεις ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς ἡσυχίας, ἵνα μὴ τὸν νοῦν περισπῶσιν εἰς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας.	ι'
δ'	Ἀρχὴ κακῶν τῇ ψυχῇ, ἡ φιλαυτία γέγονεν. φιλαυτία δὲ ἐστίν, ἡ πρὸς τὸ σῶμα φιλία.	Μέγιστα ὄπλα τοῦ μεθ' ὑπομονῆς ἡσυχάζοντος, ἐγκράτεια, καὶ ἀγάπη, καὶ προσοχή, καὶ ἀνάγνωσις.	ια'
ε'	Ἴδιον τοῦ λογικοῦ, τὸ ὑποταγῆναι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ὑπαπιάσαι καὶ δουλαγωγῆσαι τὸ σῶμα.	Οὐ παύεται ὁ νοῦς περὶ τὰς ἡδονὰς κυκλεύων, ἄχρις οὗ τὴν σάρκα δουλαγωγῆσας, θεωρίᾳ σχολάσῃ.	ιβ'
ς'	Ἦβρις τῷ λογικῷ, ὑποταγῆναι τῷ ἀλόγῳ, καὶ πρόνοιαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας αἰσχροῦς.	Ἦπὲρ τῶν ἐντολῶν ἀγωνισώμεθα, ἵνα παθῶν ἐλευθερωθῶμεν· ὑπὲρ δὲ τῶν θείων δογμάτων, ἵνα γνῶσεως ἀξιωθῶμεν.	ιγ'
ζ'	Πονηρὸν ἔργον ψυχῆς λογικῆς, καταλιμπάνειν τὸν κτίσαντα, καὶ λατρεύειν τῷ σῶματι	Ἀθανασία ψυχῆς, ἀπάθεια καὶ γνῶσις· ἧς τυχεῖν ἀμήχανον, τὸν ἡδοναῖς δουλεύοντα.	ιδ'
η'	Ἐκελεύσθη τὸ σῶμα ὑπηρετῆν ἔχειν, οὐ		

ιέ.	Δουλαγῶγει τὸ σῶμα, περιελὼν τὰς ἡδονάς, καὶ ἀπάλλαξον αὐτὸ τῆς μοχθηρᾶς δουλείας.	ἀπαλλαγῆ, ἧς οὐδεὶς ἐπιτυχάνει ἄνευ ἐλέους Χριστοῦ.	
ισ'.	Ἐλεύθερος κτισθεὶς, καὶ ἐπ' ἐλευθερίᾳ, κληθεὶς, μὴ ἀνεχου δουλεύειν παράθεσιν ἀκαθαρσίας.	Γῆ ἐστὶν ἐπαγγελίας, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἧς πρόξενοι γίνονται ἀπάθεια καὶ γνῶσις.	λδ.
ιζ'.	Λύπαις καὶ ἡδοναῖς, ἐπιθυμίαις καὶ φόβοις, συνδεσμοῦσι τὸν νοῦν τοῖς αἰσθητοῖς οἱ δαίμονες.	Ἀίγυπτός ἐστι νοητή, ὁ σκοτασμός τῶν παθῶν· εἰς ἣν οὐδεὶς καταβαίνει, εἰ μὴ λιμῷ περιπέσει,	λε'.
ιη.	Φόβος Κυρίου, κρατεῖ ἐπιθυμιῶν· καὶ λύπη κατὰ Θεόν, ἀπελαύνει ἡδονήν.	Λόγοις πνευματικοῖς ἐπισυχνάσει τὸ οὖς σου, καὶ λογισμῶν ἀκαθάρτων ἀπομακρυνεῖ ὁ νοῦς σου.	λς'.
ιθ'.	Ἐπιθυμία σοφίας, καταφρονεῖ φόβου, καὶ ἡδονὴ γνῶσεως, ἀποδιώκει λύπην.	Ἄγαθός, καὶ σοφὸς μόνος φύσει ὁ Θεός· γίνεται δὲ μεθέξει καὶ ὁ νοῦς, ἂν σπουδάσῃ.	λζ'.
κ'.	Τὰ τέσσαρα ταῦτα αἱ γραφαὶ περιέχουσι· τὰς ἐντολάς, τὰ δόγματα, τὰς ἀπειλάς, καὶ τὰς ἐπαγγελίας.	Κράτει γαστρὸς, καὶ ὕπνου, καὶ θυμοῦ, καὶ γλώσσης, καὶ οὐ μὴ προσκῶψεις πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.	λη.
κά.	Ἴστησι τὴν ἐπιθυμίαν, ἐγκράτεια, καὶ κόπος· μειοῖ δὲ αὐτήν, ἡσυχία, καὶ θεῖος ἔρωσ.	Ἀγωνίσαι ἀγαπήσαι πάντα ἄνθρωπον ἐξίσου, καὶ ἀπελαύνεις συλλήβδην πάντα τὰ πάθη σου.	λθ'.
κβ'.	Μὴ λόγοις δι' αἰνιγμάτων τὸν ἀδελφὸν κεντήσῃς· οὐ μὴ γὰρ βαστάσῃς τὰ ὁμοία ἀντιδεχόμενος.	Κοινὴ νοῦ καὶ αἰσθήσεως, ἡ θεωρία τῶν αἰσθητῶν· ἴδια δὲ τοῦ νοῦ, ἡ γνῶσις τῶν νοητῶν.	μ'.
κγ'.	Ἴστησι τὸν θυμὸν, μακροθυμία, καὶ ἀμνησικαχία· μειοῖ δὲ αὐτόν, ἀγάπη, καὶ συμπάθεια.	Ἀδύνατον τὸν νοῦν σχολάσαι τοῖς νοητοῖς, εἰμὴ τὴν σχέσιν τὴν πρὸς τὴν αἰσθησιν, καὶ τὰ αἰσθητὰ ἀποκόψῃ.	μά.
κδ'.	Ὡ ἐδόθη γνῶσις, ἐδόθη φῶς νοερόν· ὃς δὲ λαβὼν ἀτιμάζει, ὄψεται σκότος.	Προσπάθειαν φυσικὴν ἡ αἰσθησις ἔχει πρὸς τὰ αἰσθητὰ, καὶ συμπερισπᾶ τὸν νοῦν, περισπωμένη περὶ αὐτά,	μβ'.
κε.	Τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ, τίκτει ἀπάθειαν· ἀπάθεια δὲ ψυχῆς, συντηρεῖ γνῶσιν.	Ῥέψον τῇ αἰσθησιν περὶ τὴν τοῦ νοῦ ὑπουργίαν, καὶ μὴ δῶς αὐτῇ καιρὸν ἀντιπερισπᾶσαι αὐτόν.	μγ'.
κς'.	Ἀνάγαγε τὰ αἰσθητὰ ἐπὶ νοητὴν θεωρίαν, καὶ ἀνθέλκεις τὴν αἰσθησιν ἐπάνω τῶν αἰσθητῶν.	Ὅταν τὸν νοῦν σχολάσαι συμβῇ τοῖς αἰσθητοῖς, ἀντιπερισπασσον τὴν αἰσθησιν, πρὸς νοῦν ἄγων τὰ παρακείμενα.	μδ'.
κζ'.	Τὸ αἰσθητὸν γύναιον, σημαίνει ψυχὴν πρακτικὴν· ἢ ὁ νοῦς συγγινόμενος, ἀποτίκτει τὰς ἀρετάς.	Σημεῖον ὅτι σχολάζει ὁ νοῦς περὶ τὰ νοητὰ, τό, πάντων περιφρονεῖν τῶν τὴν αἰσθησιν σαινόντων.	μέ.
κη.	Ἐρευνα λόγων Θεοῦ, διδάσκει γνῶσιν Θεοῦ, τὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ πόθῳ, καὶ εὐλαβείᾳ ζητοῦντα.	Διανοιγόμενος ὁ νοῦς περὶ τὴν τῶν νοητῶν θεωρίαν, δυσάποσπαστον ἔχει τὴν περὶ αὐτὰ ἡδονήν.	μς'.
κθ'.	Ὅπερ ἐστὶ τὸ φῶς τοῖς ὀρώσι καὶ ὀρωμένοις, τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς τοῖς νοοῦσι, καὶ νοουμένοις.	Ὅταν ὁ νοῦς πλουτήσῃ τὴν τῆς μονάδος γνῶσιν, τότε καὶ τὴν αἰσθησιν πάντῃ δεδουλωμένην ἔχει.	μζ'.
λ'.	Τὸ αἰσθητὸν στερέωμα, τὸ τῆς πίστεως σημαίνει· στερέωμα, ἐν ᾧ πάντες οἱ ἅγιοι δίκην φωστήρων λάμπουσιν.	Κῶλυε τὸν νοῦν σου κυκλεύειν τὰ αἰσθητὰ, ἵνα μὴ ἡδονὰς καὶ λύπας ἐν αὐτοῖς καρπώσῃται.	μη.
λα'.	Ἱερουσαλήμ ἐστὶν, ἐπουράνιος γνῶσις τῶν ἀσωμάτων· ἐν αὐτῇ γὰρ θεωρεῖται ἡ θρασις τῆς εἰρήνης.	Ὡν ὁ νοῦς ἐν τοῖς θεοῖς σχολάζει διὰ παντός, τούτων καὶ τὸν παθητικὸν μέρος θεῖον γέγονεν ὄπλον.	μθ'.
λβ'.	Μὴ ἀμέλει τῆς πράξεως, ἐπεὶ μειοῦται ἡ γνῶσις· καὶ λιμοῦ γενομένου, καταβαίνει εἰς Αἴγυπτον.	Ἀδύνατον τὸν νοῦν τῇ γνῶσει ποιωθῆναι, εἰ μὴ πρότερον τὸ παθητικὸν ταῖς οἰκείαις ἀρεταῖς ἐξ ἑαυτοῦ ἀπελάσει.	ν'.
λγ'.	Ἐλευθερία ἐστὶ νοητή, ἡ τῶν παθῶν		

να.	Ἐνός τῶν τοῦ κόσμου τότε ὁ νοῦς γίνε- ται, ὅταν τὴν πρὸς τὴν αἰσθησιν σχέσιν παντελῶς ἀποκόψῃ.	Ὡσπερ ἐπιθυμῖαι καὶ ὄργαι, ἀμαρτίας πληθύνουσιν, οὕτως ἐγκράτεια καὶ ταπει- νωσις, ἐξαλείφουσιν αὐτάς.	δ.
νβ'.	Ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς, σχο- λάζειν γνῶσει Θεοῦ, τοῦ δὲ παθητικοῦ αὐ- τῆς, ἀγάπῃ καὶ ἐγκρατεῖα.	Συντρίβει καρδίαν, λύπη κατὰ Θεόν· αὐ- τὴν δὲ τίκτει, φόβος κολάσεως.	οά.
νγ'.	Ἀδύνατον τὸν νοῦν πράγματι σχολάζειν αἰσθητῶ, εἰμὴ πάντως πάθος κέκτηται πρὸς αὐτό.	Λύπη κατὰ Θεόν, καθαίρει καρδίαν· καὶ μολυσμοὺς ἡδονῶν, μακρύνει ἀπ' αὐτῆς.	οβ'.
νδ'.	Τέλειός ἐστιν ὁ νοῦς, ὁ ποιῶν τῇ γνώ- σει. ψυχὴ δὲ ἐστὶ τέλεια, ἢ ταῖς ἀρεταῖς ἀνακραθεῖσα.	Ἵπομονὴ ἐστὶ, φιλοπονία ψυχῆς· ἔνθα δὲ φιλοπονία, φιληδονία ἐξώρισται.	ογ'.
νε.	Ἡ πρὸς τὴν αἰσθησιν σχέσις τοῦ νοῦ, δοῦ- λον αὐτὸν καθίστησι τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν.	Πᾶσα ἀμαρτία, διὰ ἡδονὴν γίνεται καὶ πᾶσα συγχώρησις, διὰ κακοπαθείας καὶ λύπης.	οδ'.
νε'.	Σαλεύεται ὁ νοῦς ἐκ τοῦ τόπου τῆς γνώ- σεως, ὅτε τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς κινήθῃ ἐκ τῶν ἰδίων ἀρετῶν.	Ἀκουσίους πόνους, κατὰ πρόνοιαν περιπί- πτει, ὁ δὲ ἐκουσίων πόνων μετανοεῖν μὴ ἀνεχόμενος.	οε'.
νζ'.	Ἐλάβομεν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι· οὐ γινόμεθα δὲ, εἰμὴ τὰ πάθη ἀποδυσώ- μεθα.	Σωτὴρ ἐστὶν ὁ Χριστὸς τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ τὴν μετάνοιαν τοῖς ἀνθρώποις εἰς σωτηρίαν ἐχαρίσατο.	ος'.
νη.	Μηδεὶς οἰέσθω τέκνον Θεοῦ κατ' ἐνέρ- γειαν γεγονέναι, μήπω τοὺς θεῖους χαρα- κτῆρας ἐν ἑαυτῷ κτησάμενος.	Τήρησις ἐντολῶν, τίκτει μετάνοιαν· ἡ δὲ τῶν ἐντολῶν τήρησις ψυχῆς ποιεὶ καθαρσιν.	οζ'.
νθ'.	Ἡ κατὰ τρόπον ὁμοίωσις τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ πονηροῦ, ἢ τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ, ἢ τοῦ σα- τανᾶ ἀπεργάζεται.	Ἡ τῆς ψυχῆς καθαρσις, παθῶν ἐστὶν ἀπαλλαγὴ. ἀπαλλαγὴ δὲ παθῶν ἀγάπην τίκτει.	οή.
ξ'.	Συνετὸς ἀνὴρ ὁ προσέχων ἑαυτῷ, καὶ σπεύδων χωρισθῆναι ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ.	Ψυχὴ ἐστὶ καθαρὰ, ἢ τὸν Θεὸν ἀγαπῶσα. καὶ νοῦς ἐστὶ καθαρὸς, ὁ ἀγνοίας χωρισθείς.	οθ'.
ξα.	Πεπωρωμένη ψυχὴ, μαστιζομένη οὐκ αἰ- σθάνεται, καὶ εἰς συναίσθησιν ἔλθειν τοῦ εὐεργέτου οὐκ ἀνέχεται.	Ἵπὲρ τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἀγωνίαι, ὅτι δι' αὐτῶν καθαρθεῖς, εἰς τὴν ζωὴν εἰσελεύσῃ.	π'.
ξβ'.	Ῥυπαρὰ ἐσθῆς, θείων γάμων ἐκβάλλει, καὶ κοινωνὸν ἀπεργάζεται σκότους ἐξωτέρου.	Χρῆσαι τῷ σώματι ὡς ὑπερέτη τῶν ἐν- τολῶν, ἀνῆδονον αὐτὸ τηρῶν, καὶ ἀνόσον, ὄση δύναμις.	πα.
ξγ'.	Ὁ φοβούμενος τὸν Θεόν, ἐπιμελεῖται ψυ- χῆς αὐτοῦ, καὶ πονηρὰς κοινωνίας ἀπαλ- λάττει ἑαυτόν.	Ἡ τῆς σαρκὸς ἐπανάστασις ἐξ ἀμελείας γίνεται τῆς προσευχῆς τε, καὶ διαίτης, καὶ καλῆς ἡσυχίας.	πβ'.
ξδ'.	Ἀμῆχανόν ἐστι τυχεῖν ἐλέους Θεοῦ, τὸν καταλιπόντα αὐτόν, καὶ ἡδοναῖς δουλεύοντα.	Καλὰ ἐγκρατεῖα τίκτει ἡ καλὴ ἡσυχία, ἐγκράτεια, καὶ ἀγάπην, καὶ προσευχὴν κα- θαρὰν.	πγ'.
ξε'.	Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ λέγων, κἂν πιστεύειν οὐ θέλωμεν, ὅτι οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεῦειν.	Ἀνάγνωσις καὶ προσευχὴ, νοῦν καθαι- ρουσιν. ἀγάπῃ δὲ καὶ ἐγκράτεια, τὸ παθη- τικὸν τῆς ψυχῆς.	πδ'.
ξς'.	Ῥυπωθεῖσα ψυχὴ ὑπὸ παθῶν, πεπώρωται· καὶ ἀνευ τομῶν, καὶ καυτήρων, πιστεύειν οὐκ ἀνέχεται.	Ἴσῃν διὰ παντὸς τήρει τὴν ἐγκράτειαν, ἵνα μὴ τῇ ἀνωμαλίᾳ εἰς τὰ ἐναντία ἐμπέσῃ.	πέ.
ξζ'.	Ἐτασμοὶ φοβεροὶ τοὺς σκληροὺς διαδέ- χονται· δίχα γὰρ μεγάλων πόνων, μαλα- χθῆναι οὐ καταδέχονται.	Ὁ νομοθετῶν ἑαυτῷ, μὴ παραβῆ ἑαυτόν. ὁ γὰρ ἑαυτὸν παραλογιζόμενος, ἑαυτὸν ἀπατά.	πς'.
ξη'.	Συνετὸς ἀνὴρ, ἐπιμελεῖται ἑαυτοῦ, καὶ δι' ἐκουσίων πόνων, τοὺς ἀκουσίους ἐκφεύγει.	Δυσμαὶ εἰσι νοηταί, ψυχαὶ ἐμπαθεῖς· ταῖς γὰρ τοιαύταις ἔδυσεν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος.	πζ'.
ξθ'.	Ἐπιμέλεια ψυχῆς, κακοπαθεία καὶ τα- πεινώσις. δι' ὧν ὁ Θεὸς συγχωρεῖ πάσας τὰς ἀμαρτίας.	Υἶδς ἐστὶ Θεοῦ, ὁ ὁμοιωθεὶς τῷ Θεῷ δι' ἀγαθότητα σοφίας, καὶ δυνάμεως, καὶ δι- καιοσύνης.	πη.
		Νόσος ἐστὶ ψυχῆς, ἢ τῆς κακίας ἐξίς. θάνατος δὲ, ἢ κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτία.	πθ'.

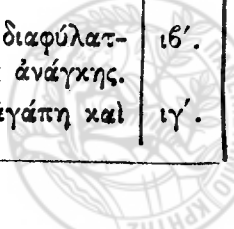
- ψ'. Ἀκτῆμοσύνη ἐστὶ νοητή, ἢ παντελῆς ἀπάθεια· καθ' ἣν γενόμενος ὁ νοῦς, ἀναχωρεῖ τῶν ἐνταῦθα.
- ψα'. Συμφώνως τήρει τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετάς, καὶ ἐκ τούτου τίχτεται ὁ τῆς δικαιοσύνης καρπός.
- ψβ'. Τὴν τῶν νοητῶν θεωρίαν, ἀσώματον εἶναι φασίν, ὡς ὕλης καὶ εἶδους πάντῃ ἀπηλλαγμένην.
- ψγ'. Ὡς περ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἐκ τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἶδους, οὕτω καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν σώματα, ἐκ τῶν αὐτῶν συνέστηκεν.
- ψδ'. Σὰρξ γενόμενος διὰ φιλάνθρωπίαν ὁ λόγος, οὔτε ὁ ἦν μετέβαλεν, οὔτε ὁ γέγονεν ἠλλοίωσεν.
- ψε'. Ὡς περ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, οὕτως καὶ ἐκ δύο φύσεων καὶ ἐν δύο φύσεσι λέγομεν τὸν ἕνα Χριστόν.
- Μίαν ὑπόστασιν ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογοῦμεν, ἐν δύο φύσεσιν ἡνωμέναις ἀδιαιρέτως. Ἀδιαιρέτον τὴν μίαν Χριστοῦ ὑπόστασιν δοξάζομεν, καὶ ἀσύγχυτον τὴν τῶν φύσεων ἔνωσιν ὁμολογοῦμεν.
- Τρισυπόστατον μίαν τῆς θεότητος οὐσίαν προσκυνοῦμεν, καὶ ὁμοούσιον τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὁμολογοῦμεν.
- Ἴδια τῶν τριῶν ὑποστάσεων, πατρότης, υἰότητος, ἐκπόρευσις. καὶ κοινὰ τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ἡ οὐσία, ἡ φύσις, ἡ θεότης, ἡ ἀγαθότης.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ
ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΡΙΤΗ
ΗΣ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΗΔΕ.

ΠΛΗΝ ΚΑΚΑ ΚΥΡΙΩΣ, ΟΥ ΤΑ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ ΜΕΝ ΚΑΚΟΥΝΤΑ, ΤΗΝ ΔΕ
ΨΥΧΗΝ ΚΑΘΑΙΡΟΝΤΑ. ΤΑ ΔΕ ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ ΛΥΠΟΥΝΤΑ,
ΤΕΡΠΟΝΤΑ ΔΕ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ.

- α'. Περὶ τοῦ φύσει ἀγαθοῦ, ἀγαθὰ διανοοῦ. καὶ περὶ παντὸς ἀνθρώπου, καλὰ διαλογίζου.
- β'. Λόγων καὶ ἔργων καὶ ἐνοιῶν, ἀπολογίαν ἀπαιτούμεθα παρὰ Θεοῦ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.
- γ'. Ἡ ἕξις τῆς ἀρετῆς, ἢ τῆς κακίας, κινεῖ ἡμᾶς ἐπὶ τὸ, καλὰ ἢ κακὰ ἐννοεῖν, ἢ λέγειν, ἢ διαπράττεσθαι.
- δ'. Νοῦς ὑπὸ παθῶν κεκρατημένος, ἐννοεῖ τὰ μὴ πρόποντα· φανεροῦσι δὲ τὴν ἐννοίαν, αἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα.
- ε'. Κακῆς ἐννοίας, προηγείται πάθος. τοῦ δὲ πάθους αἰτία καθέστηκεν, ἢ αἴθησις. τῆς δὲ κακῆς αὐτῆς χρήσεως, δηλονότι ὁ νοῦς.
- ς'. Ἀπόκλεισον τὴν αἰσθησιν, καὶ πολέμησον τὴν πρῶτην. καὶ τοῖς ὀπλοῖς τῶν ἐντολῶν, ἀνελίξου τὰ πάθη.
- Κακία χρονίσασα, ἀσκήσεως δεῖται χρονίας. συνήθεια γὰρ παγιωθείσα, ἀθρόως οὐ μετακινεῖται.
- Ἄσκησις ἐπιτεταμένη δι' ἐγκρατείας καὶ ἀγάπης, δι' ὑπομονῆς καὶ ἡσυχίας ἀναιρεῖ τὰ ἐγκείμενα.
- Κίνει τὸν νοῦν εἰς προσευχὴν συνεχῶς, καὶ φθείρει τοὺς λογισμοὺς, ἐφεσῶτας τῇ καρδίᾳ.
- Ἐκείνη δὲ τῆς μακροθυμίας ἢ ἀσκήσεως. χρονία γὰρ φιλοπονία, φιληδονία ἐξορίζεται.
- Ῥαδίως γυμνάξῃ εἰς τοὺς τῆς ἀσκήσεως πόνους, εἰς πάντα μέτρον καὶ κανόνι διαπράξῃ.
- Ἴσον τὸ μέτρον τῆς ἀσκήσεως διαφύλαττε, καὶ μὴ λύσης κανόνα, ἐκτὸς ἀνάγκης.
- Ὡς περ λογισμοὺς καθαίρει ἀγάπη καὶ

ζ'	ἐγκράτεια, οὕτω πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον, θεωρία καὶ προσευχή.	των, διὰ τε τῆς μνήμης, καὶ τῆς κράσεως, καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὡς προεῖρηται.	
ιδ'	Συνειδήσιν καθαρὰν, πόνοι ποιοῦσιν ἀσκήσεως. οἶον νηστεία, ἀγρυπνία, ὑπομονή, καὶ μακροθυμία.	Ὁ νοῦς τὴν αἰσθησὶν ἀποκλείσας, καὶ τὴν κρίσιν ὁμαλίσας, πρὸς μόνην τὴν μνήμην ἔχει τὸν πόλεμον.	λγ'.
ιε'	Ὁ τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν τὰς ἐπαγωγὰς ὑπομένων, ταπεινόφρων καὶ εὐέλπις, καὶ δόκιμος γίνεται.	Ἰπὸ τῶν αἰσθήσεων τότε τὰ πάθη κινουῦνται, ὀπηγίκα ἐγκράτεια μὴ παρῆ, καὶ ἀγάπη πνευματική.	λδ'.
ισ'	Ἰπομονή ἐστὶ, φιλοπονία ψυχῆς. συνίσταται δὲ αὕτη, ἐξ ἐκουσίων πόνων, καὶ ἀκουσίων πειρασμῶν.	Νηστεία σύμμετρος, καὶ ἀγρυπνία, καὶ φαλμωδία, πεφύκασιν ὁμαλίζειν τὴν κρίσιν τοῦ σώματος.	λέ'.
ιζ'	Τῆκει κακίαν ἢ τῶν δεινῶν καρτερία, καὶ ἀπολλυσὶν εἰς τέλος, ἢ μέχρι τέλους ὑπομονή.	Τὰ τρία ταῦτα τὴν κρίσιν κατὰ τὸ χεῖρον δηλονότι ἀλλοιοῦσιν· ἢ τῆς διαίτης ἀταξία, ἢ τῶν ἀέρων μεταβολή, καὶ ἢ τῶν δαιμόνων ἐπαφή.	λς'.
ιη'	Αἰσθησὶν ὀδυνᾶ, πόνων ἐπαγωγή. καὶ ἡδονὴν ἀναιρεῖ, λύπης ἐπιφορά.	Αἱ ἐμπαθεῖς μνήμαι διὰ τούτων ψιλοῦνται, διὰ προσευχῆς, καὶ ἀναγνώσεως, καὶ ἐγκρατείας, καὶ ἀγάπης.	λζ'.
ιθ'	Τέσσαρά ἐστι γενικώτατα πάθη, οἷς σὸφῶς κατ' ἀλλήλων ἢ πρόνοια κέχρηται.	Τὴν αἰσθησὶν πρῶτον τῇ ἡσυχίᾳ ἀποκλείσον, καὶ τότε τοῖς ὅπλοις τῶν ἀρετῶν πρὸς τὰς μνήμας πολέμησον.	λη'.
κ'	Ἡδονὴν γὰρ συστέλλει, λύπης ἐπαγωγή. καὶ ἐπιθυμίαν μαραίνει, φόβος κολάσεων.	Ἡ κατὰ διάνοιαν κακία, ἢ παράχρησις ἐστὶ τῶν νοημάτων. ἢ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτία, ἢ παράχρησις ἐστὶ τῶν πραγμάτων.	λθ'.
κά.	Νοῦς φρόνιμος γυμνάζει ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν ἀσκησὶν ἐθίζει σῶμα αὐτοῦ.	Νοημάτων καὶ πραγμάτων ἐστὶ παράχρησις, τὸ μὴ εὐσεβῶς καὶ δικαίως τοῖς ἀμφοτέροις χρήσασθαι.	μ'.
κβ'	Σπεῦσον δεῖξαι Μοναχὸν μὴ τὸν ἔξω ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔσω, τῶν παθῶν ἀπαλλάττων.	Δεσμὰ ὑπάρχουσι νοῦ, πάθη ψεκτά, κατέχοντα αὐτὸν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς πράγμασιν.	μά.
κγ'	† Ἀποταγή πρώτη, ἢ τῶν πραγμάτων ἀπαλλαγὴ, δευτέρα δὲ καὶ τρίτη, ἢ τῶν παθῶν, καὶ τῆς ἀγνοίας.	Ἐκεῖνος τελείαν ἔχει ἀπάθειαν, ὃ μὴδὲ πρὸς τὰ πράγματα πάσχων, μὴδὲ πρὸς τὰς μνήμας αὐτῶν.	μβ'.
κδ'	Ῥαδίως τίς βουλευθεὶς τῶν πραγμάτων ἀπαλλάττεται. οὐκ ὀλίγῳ δὲ καμάτῳ τῶν πρὸς αὐτὰ * νοημάτων.	Ψυχὴ ἀγαθὴ εὐεργετῆται τὸν πλησίον, καὶ ἀγνωμονουμένη, μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτῷ, καὶ πάσχουσα ὑπομένει τὰ παρ' αὐτοῦ.	μγ'.
κε'	Κρατῶν ἐπιθυμίας, καὶ θυμοῦ περιέση· αὕτη γὰρ αἰτία τῆς τοῦ θυμοῦ παροχῆς.	Ἰπάρχοντα εἰσὶ κακά, λογισμοὶ πονηροί. οἷς ὃ μὴ ἀποτασσόμενος, οὐ μαθητεύσῃ τῇ γνώσει.	μδ'.
κς'	Ἄρα ἀπηλλάγημεν τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων, καὶ τῆς καθαρᾶς καὶ αὐλοῦ ἀπελάβομεν προσευχῆς, ἢ οὐπω;	Χριστοῦ ὁ ἀκούων, ἑαυτὸν φωταγωγεῖ. καὶ ὁ μιμούμενος αὐτὸν, ἑαυτὸν διορθοῦται.	με'.
κζ'	Μέγας ὁ νοῦς ὁ τῶν παθῶν ἀπαλλαγείς, καὶ τῶν ὄντων χωρισθείς, καὶ ἐν τῷ Θεῷ διάγων.	Ἡ μνησικακία, λέπρα ἐστὶ ψυχῆς· συμβαίνει δὲ αὐτῇ ἀπὸ ἀτιμίας, ἢ ζημίας, ἢ λογισμῶν ὑπονοίας.	μς'.
κη'	Ἐν τρισὶ τούτοις ὁ προκόπτων φιλοσοφεῖ, ἐν ταῖς ἐντολαῖς, ἐν τοῖς δόγμασι, καὶ ἐν τῇ πίστει τῆς Ἁγίας Τριάδος.	Νοῦν φθονερὸν ἐκτυφλοῖ ὁ Κύριος, ὅτι λυπεῖται ἀδίκως ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ πλησίον.	μζ'.
κθ'	Νοῦς παθῶν ἀπαλλαγείς, ἐν τούτοις εὐρίσκειται. ἐν τοῖς φιλοῖς νοήμασιν, ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν ὄντων, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ φωτὶ.	Κατάλαλος ψυχῇ, τρίβολον ἔχει γλωσσάν· ἑαυτὸν γὰρ καὶ τὸν ἀκούοντα, ἐσθ' ὅτε καὶ τὸν καταλαλούμενον βλάπτει.	μη'.
λ'	Κάκιστα πάθη ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν κέκρυπται, τότε δὲ φαίνονται, ὅτε τὰ πράγματα ἐλέγχονται.	Ἀμνηστικῶς ἐστὶ, προσευχόμενος ὑπὲρ λυπήσαντος. καὶ ἀπαλλάσσεται μνησικακίας, ὃ μὴ φειδόμενος δῶρων.	μβ'.
λα'	Ἀνενόχλητος μένει ἐσθ' ὅτε ὁ νοῦς μερικῆς τυχῶν ἀπαθείας· ἀδόκιμος δὲ ἐστὶ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπουσίαν.		
λβ'	Κινουῦνται τὰ πάθη διὰ τῶν τριῶν τού-		

ν'.	Θάνατος ψυχῆς, μίσος πρὸς τὸν πλησίον. τοῦτο γὰρ ἔχει, καὶ πράττει ἢ τοῦ καταλάλου ψυχῆ.	Δουλεύουσι τοῖς προλεχθεῖσι, φθόνος, καὶ ἔρις, καὶ ὀργή, λύπη, καὶ μνησικαχία.	
να'.	Ἄκηδία ἐστίν, ὀλιγωρία ψυχῆς. ὀλιγωρεῖ δὲ ψυχῆ, φιληδονίαν νοσοῦσα.	Ἦδε ἡ ὁδὸς τῶν ἐν ἀμελείᾳ βιούντων, καὶ οὗτος ὁ θησαυρὸς τῶν ἐν ἐμοὶ κεκρυμμένων.	α.χ.
νβ'.	Ἰησοῦν ὁ ἀγαπῶν, γυμνάζεται ἐν πόνοις· καρτερία δὲ πόνων, ἀπελαύνει ἀκηδίαν.	Σώζουσι ψυχὴν, κακοπάθεια καὶ ταπεινώσις. καὶ ἐκ τῶν προειρημένων παθῶν ἀπαλλάττουσιν αὐτήν.	οβ'.
νγ'.	Ῥώννυται ψυχὴ διὰ πόνων ἀσκήσεως, καὶ ἐν τῷ τὰ πάντα μέτρῳ ποιεῖν, ἀπελαύνει ἀκηδίαν.	Ἴδιον ἐννοίας συνετῆς, λόγος ὠφέλιμος, καὶ ψυχῆς ἀγαθῆς, πράξις ἐνάρετος.	ογ'.
νδ'.	Ὁ κρατῶν γαστρός, μαραίνει ἐπιθυμίαν· καὶ λογισμοὶς πορνείας οὐ δουλεύει ὁ νοῦς αὐτοῦ.	Νοῦς πεφωτισμένος, λόγους προφέρει σοφίας. καὶ ψυχὴ καθαρὰ, λογισμοὺς γεωργεῖ θείους.	οδ'.
νε'.	Νοῦς ἐγκρατοῦς, ναὸς Ἁγίου Πνεύματος. ὁ δὲ τοῦ γαστριμάργου, κατοικητήριον κοράκων.	Λογισμοὶ σπουδαίου, σοφίαν μελετῶσιν, καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, φωτίζουν τοὺς ἀκούοντας.	σε'.
νε'	Τῆς τῶν βρωμάτων ποικιλίας, ὁ κόρος ποιεῖ ἐπιθυμίαν. ἡ δὲ ἐνδεια, ἡδύνη καὶ αὐτὸν φιλὸν ἄρτον.	ὑποκειμένων ἐν ψυχῇ ἀρετῶν, ἀγαθοῦς γεωργεῖ λογισμοὺς. κακίων δὲ ὑποκειμένων, φαύλας τίκει ἐννοίας.	οσ'.
νζ'.	Ἀπαλλάττεται φθόνου, ὁ συγκαίρων τῷ φθονομένῳ κρυπτῶς. καὶ ἀπαλλάττει φθόνου, ὁ τὸν φθονούμενον κρύπτων.	Πονηρῶν ἐννοιῶν ἐργαστήριον, ψυχὴ ἐμπαθοῦς. καὶ ἐκ τοῦ ἑαυτῆς θησαυροῦ, προφέρει τὰ πονηρά.	οζ'.
νη'.	Τοῦ ἀμελῶς βιούντος, μάκρυνον σεαυτόν, κὰν ὄνομα μέγα παρά πολλοὺς κέκτηται.	Ὁ ἀγαθὸς θησαυρὸς, ἡ ἕξις ἐστὶ τῶν ἀρετῶν. καὶ ὁ ἀγαθὸς νοῦς, ἐκ ταύτης προφέρει τὰ ἀγαθὰ.	οη'.
νη'	Ἄνδρα φιλόπονον κτῆσαι φίλον, καὶ εὐρίσκεις σκέπην τῶν σῶν ὀφθαλμῶν.	ὑπὸ θείας ἀγάπης ἐνεργοῦμενος ὁ νοῦς, ἀγαθὰς ἐννοίας περὶ Θεοῦ γεωργεῖ. ὑπὸ δὲ τῆς φιλαυτίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου.	οθ'.
ξ'.	Δεσπότης πολλοῖς ὁ ἀμελής πέπραται, καὶ ὡς ἄγουσιν αὐτόν, οὕτω διαγίνεται.	Νοῦς ὑπὸ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης κινούμενος, καλὰ περὶ αὐτοῦ ἀδιαλείπτως λογίζεται. καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ πονηρὰ ὑποτίθεται.	οι'.
ξα'.	Εὐνοεῖσαι ὡς φίλος, ἐν καιρῷ εἰρήνης· καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ, ὡς ἐχθρὸς πολεμεῖ.	Τῶν ἀγαθῶν ἐννοιῶν, αἱ ἀρεταὶ αἰτίαι, τῶν δὲ ἀρετῶν, αἱ ἐντολαί, τῆς δὲ τούτων ἐργασίας, ἡ προαίρεσις.	οκ'.
ξβ'.	Τὴν ψυχὴν τιθεῖ ὑπὲρ σοῦ πρὸ τῆς κινήσεως τῶν παθῶν, καὶ ὅτε κινήθῃσι, τὴν ψυχὴν συλλαμβάνει.	Αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι γινόμεναι καὶ ἀπογινόμεναι, εὖ, ἢ κακῶς τὴν ψυχὴν διατιθέασιν, κινῶσαι εἰς ἐννοίας καταλλήλους.	οπ'.
ξγ'.	Ἡ χερσὼθεῖσα γῆ, ἀκανθῶν πεπλήρωται· καὶ ἡ ἀμελής ψυχὴ, παθῶν ἀκαθάρτων.	Τῶν πονηρῶν ἐννοιῶν αἰτίαι αἱ κακίαι, τῶν δὲ κακίων ἡ παρακοή, τῆς δὲ παρακοῆς ἢ τῆς αἰσθήσεως ἀπάτη, τῆς δὲ ἀπάτης ταύτης ἢ τοῦ νοῦ περὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς ἀμέλεια.	οπγ'.
ξδ'.	Νοῦς φρόνιμος χαλινὸς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὑπωπιάζει τὸ σῶμα, καὶ δουλαγωγεῖ τὰ πάθη.	Ἐν μὲν τοῖς προκόπτουσιν, ἀμετάπτωτοι γίνονται αἱ διαθέσεις τῶν ἐναντίων. ἐν δὲ τοῖς τελείοις, κατ' ἄμφω ἕξεις δυσκίνητοι.	οπδ'.
ξε'.	Σημεῖον τῶν ἐγδόν τὰ προφανῆ κινήματα, ὡς καὶ τῶν ἀγνώστων δένδρων οἱ προφερόμενοι καρποί.	Ῥώμη ψυχῆς ἐστίν, ἕξις ἀρετῆς δυσκίνητος, εἰς ἣν ὁ φθάσας, ὡς ἀνάλωτος ἔλεγε· τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; καὶ τὰ ἐξῆς.	οπε'.
ξς'.	ὑποκριτὴν ἐλέγχουσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὸν κεκρυμμένον, ψευδοπροφήτην εἰς φανεράν ἄγουσιν.	Προηγείται μὲν πάντων τῶν παθῶν ἡ φιλαυτία, ἔπεται δὲ πάντων ἐσχάτον ἡ ὑπερηφανία.	οπς'.
ξζ'.	Νοῦς ἠλογημένος, οὐ παιδεύει ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας, ἀπομακρύνει αὐτήν.		
ξη'.	Ἐννοιῶν φαύλων αἰτία, ἕξις πονηρὰ, ἀπὸ ὑπερηφανείας καὶ ἀλαζονείας συνισταμένη.		
ξθ'.	Ἴδια τῶν προειρημένων ὑπόκρισις, καὶ ὄσλος, πανουργία, καὶ εἰρωνεία, καὶ τὸ πᾶν φαῦλον ψεύδος.		

πζ'.	Οἱ τρεῖς γενικώτατοι τῆς ἐπιθυμίας λογισμοί, ἐκ τοῦ πάθους τῆς φιλαυτίας τὴν γέννησιν ἔχουσιν.	μεθα, τῆς μακαρίας τρυφῆς, τὴν δλεθρίαν προτιμήσαντες.	
πη'.	Νοεῖς πάντως τοὺς τε τῆς γαστριμαργίας, καὶ τῆς κενοδοξίας, καὶ φιλαργυρίας λογισμούς, οἷς ἔπονται πάντες οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί, ἀλλ' οὐ πάντες κοινῶς.	Ἦς τὴν ἀντιμισθίαν ἐν ἑαυτοῖς ἀπελάβομεν, ζωῆς ἀδίου θάνατον ἀναλλαζάμενοι.	ηδ'.
πθ'.	Τῷ τῆς γαστριμαργίας λογισμῷ, ἔπεται ὁ τῆς πορνείας. τῷ δὲ τῆς κενοδοξίας, ὁ τῆς ὑπερηφανίας. οἱ δὲ λοιποὶ κοινῶς τοῖς τρισίν.	Νῦν οὖν δέσποτα, καθὼς ἐπέβλεψας, καὶ τέλος ἐπίβλεψον, καθὼς ἐνηνθρώπησας, καὶ σῶτον πάντας ἡμᾶς.	ηε'.
Ϛ'.	Ἀκολουθοῦσι κοινῶς τοῖς τρισίν, ὅ,τε τῆς λύπης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ τῆς μνησικαχίας, καὶ φθόνου, καὶ ἀκηδίας, καὶ οἱ λοιποί.	Σῶσαι γὰρ ἤλθες τοὺς ἀπολωλότας ἡμᾶς. μὴ χωρίσης ἡμᾶς τῆς τῶν σωζομένων μερίδας.	ης'.
ϛα'.	Εὐχή. Δέσποτα τῶν ἀπάντων Χριστέ, ἐκ πάντων τούτων ἡμᾶς ἐλευθέρωσον. τῶν τε δλεθρίων παθῶν, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν τικτομένων λογισμῶν.	Ἄναστησον ψυχάς, καὶ σῶσον τὰ σώματα· καθάρισον πάντας ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ.	ηζ'.
ϛβ'.	Ἐνεκά σου γεγόναμεν, ἵνα κατατρυφήσωμεν ἐν Παραδείσῳ, τεθέντες τῷ ὑπὸ σοῦ φυτευθέντι.	Ῥῆξον τὰ δεσμὰ τῶν κατεχόντων ἡμᾶς παθῶν, ὁ ρήξας τὰς φάλαγγας τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων.	ηη'.
ϛγ'.	Τὴν τε νῦν ἀτιμίαν ἑαυτοῖς ἐπεσπασά-	Καὶ ἀπάλλαξον ἡμᾶς τῆς ἐξ αὐτῶν τυραννίδος, ἵνα σοι μό,ω λατρεύσωμεν τῷ αἰωνίῳ φωτί.	ηθ'.
		Ἄναστάντες ἐκ νεκρῶν, καὶ σὺν Ἀγγέλοις χορεύοντες τὴν μακαρίαν, καὶ αἰωνίαν, καὶ ἀκατάλυτον χορείαν, Ἄμην.	ρ'.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ
ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΗΣ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΗΔΕ.

ΟΜΩΣ ΟΥΝ ΚΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΣ ΚΑΚΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΡΙΩΣ,
ΝΟΜΙΖΟΜΕΝΩΝ ΔΕ, ΕΥΞΑΙ ΕΚΤΕΝΩΣ ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ
ΘΕΟΝ ΗΜΩΝ ΑΥΤΡΩΘΗΝΑΙ ΗΜΑΣ.

α.	Ο τῆς πρὸς τὴν σάρκα φιλίαν καὶ κολακειάς τὸν νοῦν ἀποχωρίσας, οὗτος τῷ ζωτικῷ Πνεύματι, τὰς πράξεις τοῦ σώματος ἐθανάτωσε.	τὰ αἰσθητά. οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς ἴδια ὁ νοῦς καὶ τὰ νοητά.	
β'.	Μὴ νόμιζε κεχωρίσθαι τῆς πρὸς τὴν σάρκα σχέσεως, ἔτι ἐν τοῖς τῆς σαρκὸς οἰκείοις τὸν νοῦν ἔχων ἐνασχολούμενον.	Σύστειλον τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς αἰσθησεως τῶν αἰσθητῶν, καὶ εὐρίσκεται ὁ νοῦς ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς.	δ'.
γ'.	Ὡσπερ τῆς σαρκὸς ἴδια ἢ αἰσθησις καὶ	Οἰκεῖον θεότητος, αἱ νοεραὶ φύσεις, καὶ νῷ μόνῳ ληπταί. ἢ δὲ αἰσθησις καὶ τὰ αἰσθητά, εἰς ὑπουργίαν τοῦ νοῦ ἔκτισται.	ε'.

ς'.	Υπουργείτω σοι ἡ αἰσθησις καὶ τὰ αἰσθητά, πρὸς θεωρίαν πνευματικὴν, καὶ μὴ συναντιστρόφως τῇ αἰσθήσει τὰ πρὸς ἐπιθυμίαν τῆς σαρκός.	Κόπω καὶ μόχθω καὶ ἰδρώτι προσώπου, τὸν ἄρτον τῆς γνώσεως κατεκρίθης ἐσθίειν.	κβ'.
ζ'.	Νεκρῶσαι ἐκελεύθης τὰς πράξεις τοῦ σώματος, ἵνα τὴν ψυχὴν νεκρωθεῖσαν ἡδοναῖς τοῖς πόνοις ἐξαναστήσης.	Ἀμέλεια τὸν Προπάτορα εἰς παράβασιν ἤγαγεν, καὶ ἀντὶ τρυφῆς Παραδείσου, κατέκρινε θανάτῳ.	κγ'.
η'.	Κυριεύου ὑπὸ Θεοῦ, καὶ κυρίευε τῆς αἰσθήσεως, καὶ μὴ δῶς τὴν ἐξουσίαν ὁ κρείττων τῇ χειρὶν.	Κράτει καὶ σὺ τῆς Εὐσας· τὸν ὄφιν φύλαξαι, ἵνα μὴ ἀπατηθεῖσα, τοῦ ξύλου σοι μεταδώῃ.	κδ'.
θ'.	Ἄιδιος ὁ Θεός, καὶ ἀπέραντος, καὶ ἀόριστος, καὶ αἰδία ἀγαθὰ, καὶ ἀπέραντα, καὶ ἀνεκλάλητα τοῖς αὐτῷ ὑπακούουσιν ἐπηγγελίαι.	Ὡσπερ τὸ σῶμα κατὰ φύσιν ἡ ψυχὴ ζωοπιεῖ, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ γνῶσις.	κε'.
ι'.	Ἴδιον τοῦ νοῦ, τὸ ἐν τῷ Θεῷ διάγειν, καὶ περὶ αὐτοῦ διανοεῖσθαι, καὶ τῆς αὐτοῦ προνοίας, καὶ τῶν φοβερῶν αὐτοῦ κριμάτων.	Νεφέλη ἐστὶν ἀνυδρὸς, νοῦς τετυφωμένος, ὑπὸ τῶν τῆς κενοδοξίας καὶ ὑπερηφανίας πνευμάτων παραφερόμενος.	κς'.
ια'.	Ἐχεις τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐπ' ἀμφοτέρα ῥοπῆς, γενοῦ τοῦ κρείττονος, καὶ ὑποτάσσεις τὸ χεῖρον.	Κενοδοξίας κρατῶν, ἀπὸ τῆς πορνείας πρόσεχε. μὴποτε τὰς τιμὰς φεύγων, ἀτιμίᾳ περιπέσης.	κζ'.
ιβ'.	Καλὴ ἡ αἰσθησις καὶ καλὰ τὰ αἰσθητά, ὡς ἔργα τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ. οὐ συγκρίνονται δὲ ὁμῶς παντάπασι τῷ νῷ καὶ τοῖς νοητοῖς.	Ἀποφεύγων κενοδοξίας, εἰς τὸν Θεὸν ἀποβλεπε. εἰδὲ μῆγε οἴησει πάντως ἡ πορνεία περιπίπτεις.	κη'.
ιγ'.	Τὴν λογικὴν καὶ νοεράν οὐσίαν δεκτικὴν τοῦ παντός, καὶ τῆς ἑαυτοῦ γνώσεως ὁ δεσπότης ἐδημιούργησε· τὴν δὲ αἰσθησὶν καὶ τὰ αἰσθητά, εἰς χρῆσιν αὐτῆς παρήγαγεν.	Ἴδιον κενοδοξίας, ἡ ἐπιδεικτικὴ ἐπιτήδευσις. τῆς δὲ ὑπερηφανίας, τὸ ἐξουθενεῖν, καὶ θυμοῦσθαι.	κθ'.
ιδ'.	Ὡσπερ ἄτοπον δούλῳ φαύλῳ, δεσπότην ἀγαθὸν ὑποτάξαι, οὕτως ἄτοπον νοῦν λογικὸν σῶματι δουλώσαι φθαρτῷ.	Τὴν γαστριμαργίαν φεύγων, τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν φύλαξαι, τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου ἐπιδείξασθαι προφανταξοῦσαν.	λά'.
ιε'.	Νοῦς μὴ ἐπιστατῶν τῇ αἰσθήσει, δι' αὐτῆς περιπίπτει κακοῖς. ὑφ' ἡδονῆς γὰρ τῶν αἰσθητῶν ἀπατηθεῖς, τίττει ἑαυτῷ φουλόγητα.	Ὁραία νηστεία ἡ βραχυφαγία χαίρουσα, καὶ λιτοφαγίαν ἔχουσα, καὶ ἀνθρωπαρέσκειαν φεύγουσα.	λδ'.
ισ'.	Κρατῶν τῆς αἰσθήσεως, ἀσφαλίζου καὶ τὴν μνήμην. αἱ γὰρ διὰ τῆς αἰσθήσεως προλήψεις, ἀνακοινοῦσι τὰ πάθη.	Νηστεύων ἕως ὀψέ, μὴ χορτασθῆς εἰς κόρον, ἵνα μὴ ἄπερ καταλύεις, ταῦτα πάλιν εἰκοδομήσης.	λε'.
ιζ'.	ὑποπίαζε τὸ σῶμα, καὶ προσεύχου συνεχῶς, καὶ τῶν ἐκ προλήψεων λογισμῶν τάχιστα ἀπαλλάττη.	Μὴ πίνων οἶνον, μὴ χορτασθῆς ὕδατος· εἰ δὲ μῆγε, τὴν αὐτὴν ὕλην τῇ πορνείᾳ παρέχεις.	λς'.
ιη'.	Ῥήμασι θείοις ἀδιαλείπτως σχολάζε· ἡ γὰρ περὶ αὐτὰ φιλοπονία, καταναλίσκει τὰ πάθη.	Ἡ ὑπερηφανεία, τῆς θείας ἀφίστασθαι ποιεῖ βοηθείας, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ πεποιθέναι, καὶ τῶν ἀνθρώπων κατεπαίρεσθαι.	λζ'.
ιθ'.	Ἴστησι τὸν νοῦν τῆς περὶ τὰ πάθη πλάνης, ἀνάγνωσις, καὶ ἀγρυπνία, προσευχὴ, καὶ ψαλμωδία.	Κατὰ τῆς ὑπερηφανίας δύο πρόκεινται πράγματα, ἅπερ ὁ μὴ καταδεχόμενος, τρίτον ἔξει σφόδρα ὀριμύτατον.	λη'.
κ.	Ὡσπερ τὸ ἔαρ πρὸς τὸ βλαστάνειν ἀνακινεῖ τὰ φυτά, οὕτω καὶ ἡ ἀπάθεια τὸν νοῦν πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων.	ὑπερηφανίαν ἀναίρει, προσευχὴ μετὰ δακρύων, καὶ τὸ μηδένα ἐξουθενεῖν, καὶ αἱ ἀκούσιοι ἐπιφοραὶ.	λθ'.
κα'.	Συντήρησον ἐντολάς, καὶ εὐρήσεις εἰρήνην, καὶ τὸν Θεὸν ἀγαπήσεις, καὶ γνώσεως ἐπιτεύξῃ.	+ Ῥάβδος ἐστὶ νοητὴ, ἡ διὰ πειρασμῶν παιδεύσεις, ταπεινοφρονεῖν διδάσκουσα τὸν ἐν ἀφροσύνῃ ἐπαίρομενον.	+ μ'.
		Ἴδιον ἔργον τοῦ νοῦ. τὸ μὴ ἀνέχεσθαι λογισμοῦ λάθρα καταλαλοῦντος κατὰ τοῦ πλησίον.	μα'.
		Ὡσπερ ὁ κηπουρὸς μὴ ἐπαίρων τὰς βότανas ἀποπνίγει τὰ λάχανα, οὕτω καὶ ὁ	μβ'.

	νοὺς μὴ καθαίρων τοὺς λογισμοὺς ἀπόλλυσι τοὺς πόνους.	'Αρχὴ πρακτικῆς πίστεως Χριστοῦ, τέλος δὲ ταύτης ἀγάπη Χριστοῦ.	νζ'.
μ'.	Συνετὸς ἀνὴρ, ὁ συμβουλῆς ἀνεχόμενος, καὶ μάλιστα πνευματικοῦ πατρὸς κατὰ θεὸν συμβουλευόμενος.	'Ιησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός, ὁ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν εἰς ζωὴν ἡμῖν χαρισάμενος.	νη'.
μα.	Νενεκρωμένος ὑπὸ παθῶν, συμβουλῆς οὐκ αἰσθάνεται. καὶ παιδείσεως πνευματικῆς, το σύνολον οὐκ ἀνέχεται.	'Εκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ θεότητος ἡμῖν ἐπεφάνη, ἵνα καὶ ψυχὴν, καὶ σῶμα, ὡς Θεός, ἐκ θανάτου λυτρώσθαι.	νθ'.
μβ.	Ὁ μὴ δεχόμενος συμβουλήν, οὐ κατορθοῖ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ κρημνῶν ἀεὶ καὶ φαραγγῶν φέρεται.	Κτησώμεθα πίστιν ἵνα ἔλθωμεν εἰς ἀγάπην, ἐξ ἧς τίκτεται ὁ τῆς γνώσεως φωτισμός.	ξ'.
μγ.	Μοναχὸς ἐστὶ, νοὺς ὁ τῇ αἰσθήσει ἀποταξάμενος. καὶ λογισμὸν ἡδονῆς μηδὲ ἰδεῖν ἀνεχόμενος.	Τῷ τῆς πίστεως κτήματι ταῦτα καθέξῃς ἐπακολουθεῖ, φόβος Θεοῦ, ἐγκράτεια ἡδονῶν, ὑπομονὴ πόνων, ἐλπίς εἰς Θεόν, ἀπάθεια, καὶ ἀγάπη.	ξα'.
μδ.	Ἰατρός ἐστὶ νοὺς ὁ ἑαυτὸν ἰασάμενος, καὶ ἐξ ὧν ἰάθη τοὺς ἄλλους ἰώμενος.	'Εξ ἀγάπης εἰλικρινοῦς, τίκτεται γνῶσις φυσικὴ. ταύτην δὲ διαδέχεται, τὸ ἔσχατον ὀρεκτόν. τοῦτο δὲ ἐστὶν, ἡ τῆς θεολογίας χάρις.	ξβ'.
με.	Ζήτησον τὴν ἀρετὴν καὶ μὴ ζημιωθῆς αὐτήν, ἵνα μὴ καὶ ζήσης αἰσχροῦς καὶ ἀποθάνῃς ἐλεεινῶς.	Νοὺς κρατῶν τῶν παθῶν, ἐκ φόβου πάντως κρατεῖ. πιστεύων τῷ Θεῷ περὶ ὧν ἠλπίσει, καὶ περὶ ὧν ἐπηγγεῖλατο.	ξγ'.
μς.	Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς πᾶσι τὸ φῶς ἐχαρίσατο, ἀλλὰ οἱ μὴ πειθόμενοι αὐτῷ ἑαυτοὺς σκοτίζουσι.	Ὡ ἐδόθη πίστις, ἀπαιτεῖται ἐγκράτεια. ἥτις χρονίζουσα, τίκει τὴν ὑπομονήν, ἕξιν οὖσαν πολύπονον.	ξδ'.
μζ.	Μὴ μικρὰν εἶναι νόμιζε τὴν τῆς ἀρετῆς ζημίαν, διὰ ταύτην γὰρ ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν.	Σημεῖον ὑπομονῆς, ἡ τῶν πόνων φίλια. εἰς οὓς θαρρῶν ὁ νοὺς, ἐλπίζει τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων, καὶ ἐκφυγεῖν τὰ ἠπειλημένα.	ξε'.
μη.	Ἐντολῆς ὑπακοή, νεκρῶν ἐστὶν ἀνάστασις. τῇ γὰρ ἀρετῇ κατὰ φύσιν ἐπακολουθεῖ ἡ ζωὴ.	Προσδοκία τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, συνάπτει τὸν νοῦν τοῖς προσδοκωμένοις. ἐν αὐτοῖς δὲ χρονίζων, ἐπιλανθάνεται τῶν παρόντων.	ξς'.
μθ.	Νεκρωθέντος τοῦ νοῦ τῆς ἐντολῆς παραβάσει, ἐπηκολούθησεν ἐξ ἀνάγκης καὶ ὁ τοῦ σώματος θάνατος.	'Ῥίπτει τὰ παρόντα, ὁ τῶν ἐλπιζομένων γευσάμενος. ὅλον γὰρ τὸν πόθον, ἐν ἐκείνοις ἐκένωσεν.	ξζ'.
ν'.	Ὡς περὶ ὁ Ἀδὰμ παραβάς, θανάτῳ ὑπέπεσεν, οὕτως ὁ Σωτὴρ ὑπακούσας, τὸν θάνατον ἐνέκρωσε.	Ὁ Θεός ἐστὶν ὁ τὰ μέλλοντα ἐπαγγελάμενος ἀγαθὰ, ᾧ πιστεύων ὁ ἐγκρατής, ὡς παρόντα ποθεῖ τὰ μέλλοντα.	ξη'.
να.	Νέκρωσον τὴν κακίαν, ἵνα μὴ νεκρὸς ἀναστῆς. καὶ ἐκ μικροῦ θανάτου εἰς μέγα μεταβαίνῃς.	Σημεῖον τοῦ ἐν τοῖς ἐλπιζομένοις ἀγαθοῖς διατρίβειν τὸν νοῦν, τὸ, λήθην ποιεῖσθαι παντελῆ τῶν ἐνταῦθα, πλατύνεσθαι δὲ αὐτὸν ἐν τῇ γνώσει τῶν μελλόντων.	ξθ'.
νβ.	Διὰ τὴν τοῦ Ἀδὰμ παράβασιν ὁ Σωτὴρ ἐνηνθρώπησεν, ἵνα τὸ κατὰ κριμα λύσας τοὺς πάντας ἐξαναστήσῃ.	Καλὴ ἡ ἀπάθεια, ἣν ὁ Θεὸς διδάσκει τῆς ἀληθείας, ἀπεντεῦθεν πληροφορῶν τὴν θεοφιλῆ ψυχὴν.	ο'.
νγ.	'Εκ ζωῆς εἰς ζωὴν ἐκεῖνος μεταβαίνει, ὁ τὰ πάθη νεκρώσας, καὶ τῆς ἀγνοίας χωρισθείς.	Ἵπεραιώνια, καὶ πρὸ παντὸς αἰῶνος, καὶ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον, τὰ ἀποκείμενα ἀγαθὰ τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας.	οα'.
νδ.	'Ερεῦνησον τὰς γραφάς, καὶ εὕρισκεις τὰς ἐντολάς, καὶ τὰ λεγόμενα ποίησον, καὶ τῶν παθῶν ἀπαλλάττη.	'Ρυθμίσωμεν ἑαυτοὺς τοῖς κανόσι τοῖς εὐσεβείας, ἵνα μὴ εἰς πάθη παρατραπέντες, ἐκπέσωμεν τῆς ἐλπίδος.	οβ'.
νε.	Ἵπακοὴ ἐντολῆς, ψυχῆς ποιεὶ καθαρίσιν. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς καθαρίσις, φωτὸς ποιεὶ μέθεξιν.	'Ιησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ εἰς τῆς Τριά-	ογ'.
νς.	Εὐλὸν ζωῆς γνῶσις ἐστὶ Θεοῦ, οὐ μετέχων ὁ καθαρὸς, ἀθάνατος διαμένει.		

- οδ'. δος, οὐ καὶ κληρονόμος μέλλεις ἔσεσθαι. Ὁ τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων παρὰ Θεοῦ διδαχθεὶς, οὐ δυσπιστεῖ τῇ γραφῇ περὶ τῶν προειρημένων.
- οε'. Νοῦν παθῶν γυμνωθέντα εὐρίσκων τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, μυσταγωγεῖ αὐτὸν ἀναλόγως περὶ πάντων τῶν ἐλπιζομένων.
- ος'. Τῇ ἀναλογίᾳ τῆς τοῦ νοῦ καθάρτεως, καὶ τὴν τῶν θείων λόγων γνῶσιν ἡ ψυχὴ χορηγείται.
- οζ'. Ὁ τὸ σῶμα κανονίσας, καὶ ἐν τῇ γνώσει διατρίβων, ἀπ' αὐτῆς τῆς γνώσεως ἐπιπλεῖον καθαίρεται.
- οη'. Νοῦς ἀρχόμενος τὰ θεία φιλοσοφεῖν, ἀπὸ πίστεως ἀρχεται, καὶ διὰ τῶν ἐν μέσῳ διαγῶν, εἰς πίστιν πάλιν καταλήγει τὴν ἀνωτάτην.
- οθ'. Θεωρεῖται τῇ μὲν ἀρχῇ τῆς φιλοσοφίας, φόβος ἐπόμενος. τῷ δὲ τέλει, ἀγάπη προηγούμενη.
- π'. Ἐκ πίστεως τῆς προσεχοῦς ὁ νοῦς ἀρχόμενος φιλοσοφίας, εἰς τὴν παντὸς ἐπέκεινα νοῦ καταλήγει θεολογίαν, ἣν ἄληστον πίσιν, καὶ πράγματος ἀφανοῦς θεωρίαν ἐρῶσιν.
- πά'. Οἱ περὶ Θεοῦ λόγοι, οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτόν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν τοῖς ἁγίοις θεωροῦνται.
- πβ'. Νοοῦνται οἱ περὶ αὐτὸν δηλονότι τὸν Θεόν, πάντες λόγοι, οἱ μὲν κατὰ θέσιν, οἱ δὲ κατ' ἀφαιρέσιν ὄν.
- πγ'. Ἡ οὐσία, ἡ θεότης, ἡ ἀγαθότης, καὶ ὅσα ἄλλα καταφατικῶς λέγεται καὶ κατὰ θέσιν. τὸ δὲ ἀναρχον πάλιν, καὶ ἄπειρον, καὶ ἀόριστον, καὶ ὅσα ἀποφατικῶς, κατ' ἀφαιρέσιν.
- πδ'. Μιᾶς οὐσίας οὐσης τῆς ὑπὲρ νοῦν, καὶ λόγον, καὶ κρυφίας θεότητος τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὰ περὶ αὐτὴν θεωρούμενα, τὰ προειρημένα εἶναι φασί, καὶ τὰ ὅμοια.
- πε'. Ὡς περὶ δὲ μίαν θεότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος λέγουσιν, οὕτω καὶ τρεῖς τὰς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς θεότητος δοξάζουσι.
- πς'. Νοοῦσι δὲ τὰ κατ' ἀφαιρέσιν καὶ θέσιν προειρημένα, κοινὰ ἐπὶ τῆς Ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, χωρὶς τῶν ἰδιωμάτων, ἐπειδὴ καὶ αὐτῶν τὰ πλεῖστα μὲν κατὰ θέσιν, τινὰ δὲ κατ' ἀφαιρέσιν λέγουσι.
- πζ'. Λέγουσι δὲ πάλιν τὰ ἰδιώματα τῶν θείων ὑποστάσεων ταῦτα, τὴν πατρότητα, τὴν υἰότητα, τὴν ἐκπόρευσιν, καὶ ὅσα ἄλλα ἰδικῶς λέγεται.
- πη'. Ὑπόστασιν δὲ ὀρίζουσι, οὐσίαν μετὰ ἰδιωμάτων. διὸ ἐκάστη ὑπόστασις, ἔχει καὶ
- τὸ κοινὸν τῆς οὐσίας, καὶ τὸ ἴδιον τῆς ὑποστάσεως.
- Τὰ δὲ κοινῶς πάλιν ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος κατ' ἀφαιρέσιν λεχθέντα, κυριώτερα κρίνουσιν, οὐχ οὕτω μέντοι καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωμάτων. ἐπειδὴ καὶ αὐτῶν τὰ μὲν κατὰ θέσιν, τὰ δὲ κατὰ ἀφαιρέσιν, ὡς προειρηται, λέγουσιν. ὡς τὸ γεννητὸν καὶ τὸ ἀγέννητον, καὶ τὰ ὅμοια. ἡ γὰρ ἀγεννησία. τῆς μὲν γεννήσεως κατὰ μόνην διαφέρει τὴν σημασίαν. ἡ μὲν γὰρ, τὸ μὴ γεννᾶσθαι τὸν Πατέρα, ἡ δὲ, τὸ γεγεννησθαι τὸν Υἱὸν σημαίνει.
- Ῥήμασι δ' οὖν καὶ ὀνόμασι κέχρηται πρὸς τὴν τῶν περὶ τὴν οὐσίαν ὡς εἴρηται, τῆς Ἁγίας Τριάδος, θεωρουμένων λόγων σαφηνεῖαν. ἄγνωστοι γὰρ οὗτοι καὶ ἄρρητοι νῶ καὶ λόγῳ παντί, καὶ μόνῃ τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι εἰσι γινωσκόμενοι.
- Ὡς περὶ δὲ τρισυπόστατον τὴν μίαν οὐσίαν τῆς θεότητος λέγουσιν, οὕτω καὶ ὁμοούσιον τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὁμολογοῦσιν.
- Θεωρεῖται δὲ αὐτὸς πάλιν ὁ Πατήρ, καὶ ἄναρχος, καὶ ἀρχή. καὶ ἄναρχος μὲν, ὡς ἀγέννητος. ἀρχὴ δὲ, ὡς γεννητῶν καὶ προβουλεύς τῶν ἐξ αὐτοῦ κατ' οὐσίαν, καὶ ἐξ αἰδίου ὑπαρχόντων ἐν αὐτῷ, Υἱοῦ τε λέγω, καὶ Πνεύματος Ἁγίου.
- Ἡ μονὰς μέχρι Τριάδος παρ' αὐτῆς κινουμένη, μένει μονὰς. καὶ ἡ Τριάς μέχρι μονάδος πάλιν συναγομένη, μένει τριάς· ὁ καὶ παράδοξον.
- Νοοῦσι δὲ πάλιν τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ ἄναρχα μὲν, αἰδία δὲ. οὐκ ἄναρχα μὲν, ὡς πρὸς ἀρχὴν, καὶ πηγὴν ἀναφερόμενα τὸν Πατέρα, αἰδία δὲ, ὡς ἐξ αἰδίου, τοῦ μὲν γεννητῶς, τοῦ δὲ ἐκπορευτῶς, Πατρὶ συναρχόντος.
- Ἀδιαίρετον δὲ τὴν μίαν θεότητα τῆς Τριάδος φυλάττουσι, καὶ ἀσυγχύτους τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς θεότητος διατηροῦσιν.
- Ἰδιότητας δὲ, τοῦ μὲν Πατρός, ἄναρχον καὶ ἀγέννητον λέγουσι. τοῦ δὲ Υἱοῦ, τὸ ἐν ἀρχῇ, καὶ τὸ γεννητὸν. τοῦ δὲ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ μετὰ τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ ἐκπορευτὸν. ἀρχὴν δὲ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Πνεύματος, οὐ χρονικὴν λέγουσι. πῶς γάρ; ἀλλὰ τὴν αἰτίαν δηλοῦσιν, ἐξ ἧς ὡς ἐξ ἡλίου τὸ φῶς, οὕτως ἐξ αἰδίου τὴν ὑπαρξίν ἔχουσιν· ἐξ αὐτῆς γὰρ κατ' οὐσίαν, εἰ καὶ μὴ μετ' αὐτῆν.

πθ'.

ψ'.

φά.

φβ'.

φγ'.

φδ'.

φε'.

φς'.

ηζ'. Ἡ ιδιότης πάλιν τῶν ὑποστάσεων, ἀκίνητος, καὶ ἀμετάπτωτος παρ' αὐτοῖς φυλάττεται. καὶ ἡ κοινότης δὲ τῆς οὐσίας, ἴγουν θεότητος, ἀδιαίρετος.

ηη'. Μονάδα ἐν Τριάδι, καὶ Τριάδα ἐν μονάδι ὁμολογοῦσι, διαιρουμένην ἀδιαίρετως, καὶ συναπτομένην διηρημένως.

ηθ'. Ἀρχὴν δὲ μίαν τῶν ὄλων, τὸν Πατέρα οἶδασι· τοῦ μὲν Υἱοῦ, καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς γεννήτορα, καὶ ὡς πηγὴν ἁδίων, καὶ συναΐδιον, καὶ συνάπειρον, καὶ ἀόριστον, καὶ ὁμοούσιον, καὶ ἀχώριστον. τῶν δὲ κτισμάτων, ὡς δημιουργόν, καὶ προνοητήν, καὶ κριτὴν· δι' Υἱοῦ δηλονότι ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. ἐξ αὐτοῦ γὰρ φησι, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Συναΐδια πάλιν λέγουσι τῷ Πατρὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐ συνάναρχα δὲ. καὶ συναΐδια μὲν, ὡς ἐξ ἀπείρου τῷ Πατρὶ συνυπάρχοντα· οὐ συνάναρχα δὲ, ὡς οὐκ ἀνάττια· ἐξ αὐτοῦ γὰρ, εἰ καὶ μὴ μετ' αὐτόν, ὡς ἐξ ἡλίφου τὸ φῶς, καθὼς προεῖρηται. λέγουσι δὲ πάλιν καὶ ἄναρχα, ὅταν τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνη ἀρχὴν, ἵνα μὴ ὑπὸ χρόνου νοηθῇ, τὰ ἐξ ὧν ὁ χρόνος· οὐκ ἄναρχα οὖν τῷ αἰτίῳ, τῷ δὲ χρόνῳ ἄναρχα, ὡς πρὸ παντός καὶ χρόνου, καὶ αἰῶνος, καὶ ὑπὲρ αἰῶνα καὶ χρόνον, δι' ὧν ἅπας καὶ αἰὼν, καὶ χρόνος· καὶ τὰ ἐν αἰῶνι, καὶ τὰ ἐν χρόνῳ, καὶ ὡς τῷ Πατρὶ, ὡς προεῖρηται συναΐδια. μεθ' ὧν αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ἀμήν.

ρ'.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

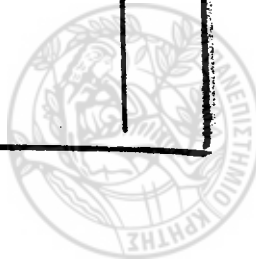
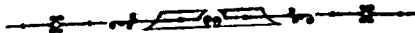
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

Ἐν Ἁγίοις Πατῆρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ διὰ τὴν χρυσαυγίζουσαν αὐτοῦ τῆς διδασκαλίας χάριν, ἐπικληθεὶς χρυσορράας, ἦν ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου κατὰ τὸ ἑπτακοσιοστὸν τριακοστὸν ἔτος. Μούσα δὲ ἱερὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας χρηματίσας, πάμπολλα συγράμματα αὐτῇ καταλέλοιπε, ἡδονῆς ἀπάτου, καὶ πνευματικῆς χάριτος ἀποστάζοντα. οἷς, καὶ τὸν παρόντα λόγον ὑπάρχοντα ἐναριθμῶν, ἐνταῦθα τεθεικάμεν, ὡς πάμπολλυ συντελοῦντα εἰς τὴν προκειμένην τῆς βίβλου ὑπόθεσιν, καὶ τοῖς εἰδέναι πο-

θοῦσι τὴν τοὺς πολλοὺς λανθάνουσαν γνώσιν τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν χρεωδέστατον. Τίνες τε γὰρ, καὶ ὄσαι, καὶ εἰς ὄσας διαιροῦνται κατ' εἶδος, καὶ γένος σαφῶς ἐκδιδάσκει, καὶ ὅπως ἂν ἔχοι τις ἐκείνων μὲν ἐν κτήσει, τούτων δ' ἐν ἀποκτήσει γενέσθαι. καὶ ὅπως Λυδία λίθος ἐστὶ, τὸ δόκιμον χρυσίον τῶν ἀρετῶν, καὶ τὸ ὑπόχαλκον τῶν κακιῶν ἐπιστημονικῶς διακρίνουσα. ὥστε ὁ τὴν γνώσιν αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐναποταμιεύσας τῷ στήθει, ἐπιστήμων ἔσεται πάντων ἐν βραχεῖ πασῶν ἀπαξαπλῶς τῶν ἀρετῶν, καὶ παθῶν.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΨΥΧΩΦΕΛΗΣ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΙΟΣ.

Στέον ὅτι διπλοῦς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ διπλᾶς ἔχει καὶ τὰς αἰσθήσεις, διπλᾶς καὶ τὰς τούτων ἀρετάς. καὶ πέντε μὲν εἰσι τῆς ψυχῆς, καὶ πέντε τοῦ σώματος· καὶ αἱ μὲν ψυχικαὶ αἰσθήσεις, ἃς καὶ δυνάμεις αὐτὰς οἱ σοφοὶ λέγουσιν, εἰσὶν αὐταί· νοῦς, διάνοια, δοξά, φαντασία, καὶ αἰσθησις. αἱ δὲ σωματικαὶ εἰσὶν αὐταί, ὄρασις, ὄσφρησις, ἀκοή, γεῦσις, καὶ ἀφή· ἔνθεντοι, διπλαῖ τούτων αἱ ἀρεταί, διπλαῖ καὶ αἱ κακίαι. ὥστε ἀναγκαῖόν ἐστὶν εἰδέναι σαφῶς πάντα ἄνθρωπον, πόσαι μὲν εἰσι ψυχικαὶ ἀρεταί, πόσαι δὲ σωματικαί. καὶ ποῖα αὐθις εἰσὶ τὰ ψυχικὰ πάθη, ποῖα δὲ τὰ σωματικά. Καὶ ψυχικὰς μὲν ἀρετάς λέγομεν εἶναι προηγουμένως. τὰς γενικωτάτας τέσσαρας ταύτας, αἰτινὲς εἰσὶν· ἀνδρεία, φρόνησις, σωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη. Ἐκ τούτων δὲ ἀποτίκτονται αἱ ψυχικαὶ ἀρεταί, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, προσευχή, ταπεινώσις, πραότης, μακροθυμία, ἀνεξικακία, χρηστότης, ἀοργησία, γνῶσις θεῖα, τὸ εὐθυμον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀτάραχον, τὸ ἀνυπόκριτον, τὸ ἄτυπον, τὸ ἀνυπερήφανον, τὸ ἄφθονον, τὸ ἄδολον, τὸ ἀφιλάργυρον, τὸ συμπαθές, τὸ ἐλεημονητικόν, τὸ μεταδοτικικόν, τὸ ἀφοβον, τὸ ἄλυπον, τὸ κατανυκτικόν, τὸ αἰδεστικόν, ἢ εὐλάβεια, ἢ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐφροσύνη, ἢ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὄρεξις, ἢ τῆς υἰοθεσίας ἐπιθυμία. Ἀρεταὶ δὲ σωματικαὶ αὐταί· μᾶλλον δὲ ἐργαλεῖα ἀρετῶν, ἐν γνῶσει, καὶ κατὰ Θεὸν γινόμεναι, ἔξω δὲ πάσης ὑποκρίσεως, καὶ ἀνθρωπαρεσκείας, εἰς προκοπὴν ταπεινώσεως, καὶ ἀπαθείας φέρουσαι τὸν ἄνθρωπον. ἐγκράτεια, νηστεία, πεῖνα, δίψα, ἀγρυπνία, στάσις πάννουχος, κάμψις γονάτων συνεχῆς, ἀλουσία, μονοχιτωνία, ξηροφαγία, βραδυφαγία, ὑδροποσία, χαμμενία, πτωχεία, ἀκτημοσύνη, τὸ αὐχμη-

ρόν, τὸ ἀκαλλώπιστον, τὸ ἀφίλαυτον, τὸ μεμονωμένον, τὸ ἥσυχον, τὸ ἀπρόκτον, τὸ ἐνδεές, τὸ αὐταρκές, τὸ σιωπηλόν, τὸ ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐργόχειρον μετέρχεσθαι, καὶ πᾶσα κακοπάθεια, καὶ ἄσκησις σωματικῆ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἅπερ ἅπαντα τοῦ σώματος εὐρωστοῦντος, καὶ ὑπὸ τῶν σαρκικῶν παθῶν ὀχλουμένου, ἀναγκαιότατα τυγχάνουσι, καὶ ὠφελιμώτατα. ἀσθενοῦντος δὲ, καὶ Θεοῦ βοηθεία, τούτων περιγενομένου, οὐ τοσοῦτον ἀναγκαῖα εἰσὶν, ὡς τῆς ἀγίας ταπεινώσεως, καὶ εὐχαριστίας πάντα ἀναπληρούσης. Ὀφειλομεν οὖν εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν ψυχικῶν, καὶ σωματικῶν κακιῶν, ἧγουν παθῶν. καὶ ψυχικὰ μὲν εἰσι πάθη ταῦτα· λήθη, ῥαθυμία, καὶ ἄγνοια, ὑφ' ὧν δηλαδὴ τῶν τριῶν τούτων ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, εἴτε ὁ νοῦς σκοτιζόμενος, κυριεῖται ὑπὸ πάντων τῶν παθῶν, ἀτινά εἰσι ταῦτα. ἀσέβεια, κακοδοξία, ἧγουν πᾶσα αἵρεσις, βλασφημία, θυμὸς, ὀργή, πικρία, δξυκολία, μισανθρωπία, μνησικακία, καταλαλιά, κατάκρισις, λύπη ἄλογος, φόβος, δειλία, ἔρις, ζῆλος, φθόνος, κενοδοξία, ὑπερηφανία, ὑπόκρισις, ψεῦδος, ἀπιστία, πλεονεξία, φιλοῦλία, προσπάθεια, σχέσις γηίνων πραγμάτων, ἀκηδία, μικροψυχία, ἀχαριστία, γογγυσμὸς, τύφος, οἷησις, σοβαρότης, ἀλαζονία, φιλαρχία, ἀνθρωπαρέσκεια, δολιότης, ἀναιδεια, ἀναισθησία, κολακεία, ὑπουλότης, εἰρωνεία, διψυχία, αἱ συγκαταθέσεις τῶν ἁμαρτημάτων ἐκ τοῦ παθητικοῦ μέρους, καὶ ἡ συνεχῆς τούτων μελέτη· πλάνη λογισμῶν, φιλαυτία, ἢ τῶν κακῶν γεννήτρια, καὶ ἡ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν, φιλαργυρία· κακοῦθιεία τε, καὶ πονηρία. Σωματικὰ δὲ πάθη, γαστριμαργία, λαιμαργία, τρυφή, μέθη, λαθροφαγία, φιληδονία ποικίλη, πορνεία, μοιχεία, ἀσέλγεια, ἀκαθαρσία, αἰμομιξία, παιδοφρορία, κτηνοβατία, ἐπιθυμῖαι κακαί, καὶ πάντα τὰ παρὰ φύσιν αἰσχροῦ πάθη. κλε-

ψία, ιεροσυλία, ληστεία, φόνος, ἢ πάντα σωματική ἀνεσις, καὶ ἀπολαυσις τῶν θελημάτων τῆς σαρκός, ὑγιαίνοντος μᾶλλον τοῦ σώματος· μαντεῖαι, μαγεῖαι, οἰωνισμοί, κληδονισμοί, φιλοκοσμίαι, περπερεῖαι, βλακεῖαι, καλλωπισμοί, ἐπιτρίμματα προσώπων, ἢ κατάκριτος ἀργία, μετεωρισμοί, κυβεῖται, ἢ ἐμπαθῆς τῶν τοῦ κόσμου ἡδέων παράχρησις. Ἡ φιλοσώματος ζωὴ, ἥτις παχύνουσα τὸν νοῦν, γεώδη καὶ κτηνώδη τοῦτον ἀποτελεῖ, καὶ οὐδέποτε πρὸς Θεόν, καὶ τὴν τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν ἀνανεῦσαι ἔα. ὀρίζαι, δὲ τούτων πάντων τῶν παθῶν, καὶ ὡς ἂν εἰποι τις πρωταίτιαι, φιληδονία, φιλοδοξία, καὶ φιλαργυρία, ἀφ' ὧν ἀποτίκτεται πᾶν κακόν· οὐχ ἁμαρτάνει δὲ ὁ ἄνθρωπος οὐδεμίαν ἁμαρτίαν, εἰμὴ πρότερον οἱ κραταιοὶ οὗτοι γίγαντες, καθὼς φησὶν ὁ ἐν ἀσκηταῖς σοφώτατος Μάρκος, περιγέωνται, καὶ κατακυριεύσωσιν. ἤτοι λήθη, ῥαθυμία, καὶ ἄγνοια· ταύτας δὲ ἀποτίκτει ἡδονή, καὶ ἀνεσις, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸν περισπασμόν. πρωταίτιος δὲ τούτων ἀπάντων, καὶ οἷα μήτηρ κακίστη, ὡς προεῖρηται, ἡ φιλαυτία, ἡγουν ἡ ἄλογος φιλία τοῦ σώματος, καὶ ἐμπαθῆς προσπάθεια. διάχυσις δὲ καὶ ἐκclusis νοός, μετὰ εὐτραπέλειας, καὶ ἀισχρολογίας, πολλῶν κακῶν καὶ πτωμάτων πρόξενος, ὡς ἡ παρρησία καὶ ὁ γέλως. πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι, χρὴ γινώσκειν ὡς ποικίλη τις ἐστὶ, καὶ πολύτροπος ἡ ἐμπαθῆς φιληδονία, καὶ πολλαὶ αἱ ἀπατώσαι τὴν ψυχὴν ἡδοναί, ὅταν μὴ νήφουσα πρὸς Θεὸν ἔρρωται τῷ θεῷ φέδω, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἀγάπῃ τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας ἐπιμελουμένη. Μυρία γὰρ φέρονται ἡδοναὶ πρὸς ἑαυτὰς ἔλκουσαι τοὺς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμούς. αἱ τῶν σωμάτων, αἱ τῶν χρημάτων, αἱ τῆς τρυφῆς, αἱ τῆς δόξης, αἱ τῆς ῥαθυμίας, αἱ τῆς ὀργῆς, αἱ τῆς δυναστείας, αἱ τῆς φιλαργυρίας, αἱ τῆς πλεονεξίας, καὶ φαίνονται ἐν ἀπάτῃ λαμπρὰς ἔχουσαι τὰς ὄψεις, καὶ ἐπεράστους, ἱκανὰς ἐπισπάσασθαι τοὺς περὶ ταῦτα ἐπτοημένους, καὶ μὴ σφόδρα τῆς ἀρετῆς ἐρῶντας, καὶ τὴν ταύτης ὑπομένοντας σκληρότητα. Καὶ πᾶσα δὲ σχέσηις γηήνη, καὶ ἡ πρὸς τι τῶν ὑλικῶν προσπάθεια ἡδονὴν καὶ τέρψιν ποιεῖ τῷ προσπαθοῦντι, καὶ ἀνόητον καὶ βλαβερόν τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμητικὸν ἐμπαθῶς ἐν τούτῳ δεικνύει, ὡς τούτου ἕνεκεν θυμῷ καὶ ὀργῇ, λύπητε, καὶ μνησικακία, τῇ τοῦ ποθουμέ-

νου ἀποστερήσει, τὸν ἠττώμενον καθυποβάλλεσθαι. εἶδε μετὰ τῆς προσπάθειας, καὶ μικρὰ τις ἐπικρατήσῃ συνήθεια, ἀναισθητῶς, φεῦ! καὶ ἀνιάτως μέχρι τέλους τῆς ἀλόγου προσπάθειας ἔχεσθαι διὰ τῆς ἐνταῦθα κεκρυμμένης ἡδονῆς, τὸν ἀλόγοντα παρακχευᾷ. Πολυσχιδῆς γὰρ ἐστὶν ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονή, ὡς προεῖρηται. καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ πορνείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ σωματικῇ ἀπολαύσει ἀποπληροῦται, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς πάθεσιν. Ἐπεὶ σωφροσύνη, οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ, τὸ πορνείας ἀπέχεσθαι, καὶ τῶν ὑπογαστρῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἡδονῶν, ἐκτὸς εἶναι. ἐνθεν ὁ φιλοχρηματίας, καὶ ὁ φιλαργυρίας καὶ ὁ πλεονεξίας ἐρῶν, ἀκόλαστος. Ὡς περὶ γὰρ ἐκεῖνος σωμάτων ἐρᾷ, οὕτω καὶ οὗτος χρημάτων. μᾶλλον δὲ οὗτος ἀκόλαστότερος, ὅσῳ οὐδὲ τῷ αὐτῆς ἔχει βίαν τὴν ἐκ τῆς φύσεως συνωθοῦσαν αὐτῷ. καὶ γὰρ ἀμαθῆς ἠνίχος ἐκεῖνος ἂν, ὡς ἀληθῶς καὶ μάλιστα λέγοιτο, οὐχ' ὁ τὸν σκληρόν καὶ δυσήμιον μὴ κατέχων ἵππον, ἀλλ' ὁ τὸν ἡμερον, καὶ ἐπιεικέστερον μὴ δυνάμενος ὑποτάξαι. Καὶ δῆλόν ἐστι πανταχόθεν, ὡς περιττὴ καὶ οὐ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ἐπιθυμία, ἅτε μὴ ἐκ φύσεως τὴν βίαν ἔχουσα, ἀλλ' ἐκ μοχθηρᾶς προαιρέσεως· διὸ καὶ ἀσύγγνωστα ἁμαρτάνει ὁ ταύτῃ ἐκὼν ἠττώμενος. ὥστε χρὴ σαφῶς ἐπιγινώσκειν ἡμᾶς, ὅτι οὐκ εἰς τρυφὴν μόνον καὶ τὴν τῶν σωμάτων ἀπολαυσὶν ἡ φιληδονία ὀρίζεται, ἀλλ' ἐν παντὶ τρόπῳ, καὶ πράγματι, προαιρέσει ψυχῆς ἀγαπωμένων, καὶ προσπάθειᾳ· ἵνα δὲ σαφέστερον ἔτι τὰ πάθη κατὰ τὸ τῆς ψυχῆς τριμερῆς διαγινώσκῃται, καὶ τὰδε ἐν ἐπιτόμῳ προσθεῖναι διεκρίναμεν. Ψυχὴ διαιρεῖται εἰς τρία, λογιστικόν, θυμικόν, καὶ ἐπιθυμητικόν· καὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἁμαρτημάτων εἰσι ταῦτα. ἀπιστία, αἵρεσις, ἀφροσύνη, βλασφημία, ἀχαριστία, καὶ αἱ συγκαταθέσεις τῶν ἁμαρτημάτων, αἱ γίνονται ἐκ τοῦ παθητικοῦ μέρους· ἡ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἰασις καὶ θεραπεία, ἡ ἀδίστακτός ἐστι πίστις πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὰ ἀληθινὰ καὶ ἀπλανῆ, καὶ ὀρθόδοξα δόγματα τῆς ἀσεβείας· ἡ συνεχῆς μελέτη τῶν λογίων τοῦ πνεύματος· ἡ καθαρὰ προσευχὴ καὶ ἀδιάλειπτος, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν εὐχαριστία. Τοῦ δὲ θυμικοῦ τὰ ἁμαρτηματὰ εἰσι ταῦτα· ἡ ἀσπλαγχνία, τὸ μῖσος τὸ ἀσυμπαθές, τὸ μνηστιακόν, ὁ φθόνος, ὁ φόνος, καὶ ἡ συν-

εχῆς πρὸς τὰ τοιαῦτα μελέτη. ἡ δὲ τούτων ἰασις, καὶ θεραπεία, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἀγάπη, ἡ πραότης, ἡ φιλαδελφία, ἡ συμπάθεια, ἡ ἀνεξικακία, καὶ ἡ χρηστότης. τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ τὰ ἀμαρτήματά εἰσι ταῦτα. ἡ γαστριμαργία, ἡ λαιμαργία, ἡ οἰνοφλυγία, ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία, ἡ ἀκαθαρσία, ἡ ἀσέλγεια, ἡ φιλοχρηματία, ἡ τῆς κενῆς δόξης ἐπιθυμία, χρυτοῦ τε καὶ πλούτου, καὶ τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν. ἡ δὲ τούτων ἰασις καὶ θεραπεία ἐστίν ἡ νηστεία, ἡ ἐγκράτεια, ἡ κακπάθεια, ἡ ἀκτημοσύνη, ὁ τῶν χρημάτων πρὸς πένητας σκορπισμός, ἡ τῶν μελλόντων ἐκείνων ἀθανάτων ἀγαθῶν ἐφεσις, ἡ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὄρεξις, καὶ ἡ τῆς υἰοθεσίας ἐπιθυμία. Δέον οὖν ἐνθεῖναι ὑμᾶς καὶ διάγνωσιν τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν, δι' ὧν πᾶσα ἀμαρτία τελεῖται. ὁκτώ εἰσι πάντες οἱ περιεκτικοὶ τῆς κακίας λογισμοί. ὁ τῆς γαστριμαργίας, ὁ τῆς πορνείας, ὁ τῆς φιλαργυρίας, ὁ τῆς ὀργῆς, ὁ τῆς λύπης, ὁ τῆς ἀκηδίας, ὁ τῆς κενοδοξίας, καὶ ὁ τῆς ὑπερηφανίας. Τούτους τοὺς ὁκτὼ λογισμούς, παρενοχλεῖν μὲν, ἢ μὴ παρενοχλεῖν, τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστίν. ἐμμένειν δέ, καὶ μὴ ἐμμένειν, ἢ πάθη κινεῖν, ἢ μὴ κινεῖν τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστίν. ἄλλο δὲ ἐστὶν προσβολή, καὶ ἕτερον συνδυασμός, καὶ ἄλλο πάλῃ, καὶ ἄλλο πάθος, καὶ ἄλλο συγκατάθεσις ἢ ἐγγίζουσα καὶ παρομοιοῦσα τῇ πράξει. καὶ ἄλλο ἐνέργεια, καὶ ἄλλο αἰχμαλωσία. Καὶ προσβολή μὲν ἐστίν, ἡ ἀπλῶς γινομένη παρὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑπόμησις, οἶον, ποίησον τοδε, ἢ τοδε, ὡς ἐπὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν «εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται». τοῦτο ὡς εἴρηται, οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστίν. συνδυασμός δὲ ἐστίν, ἡ παραδοχὴ τοῦ ὑποβαλλομένου λογισμοῦ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οἶον μετ' αὐτοῦ μελέτη, καὶ ἐνήδονος ὀμιλία ἢ παρὰ τῆς προαιρέσεως ἡμῶν. πάθος δέ, ἢ ἀπὸ τοῦ συνδυασμοῦ ἔξις γινομένη τοῦ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑποβαλλομένου πάθους, καὶ οἶον συνεχῆς μελέτη, καὶ φαντασία. Πάλῃ δέ, ἢ ἀντίστασις τοῦ λογισμοῦ, ἢ πρὸς ἀνσίρεσιν τοῦ ἐν τῷ λογισμῷ πάθους, ἢ τοῦ ἐμπαθοῦς λογισμοῦ, ἢ πρὸς συγκατάθεσιν, καθὼς φησὶν ὁ Ἀπόστολος, «ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός.» ταῦτα δὲ ἀλλήλοις ἀντίκεινται. Αἰχμαλωσία δὲ ἐστίν, βία καὶ ἀκούσιος τῆς καρδίας ἄπαγωγὴ, ἀπὸ προλήψεως, καὶ μακρᾶς συν-

ηθείας τυραννουμένης. συγκατάθεσις δέ, ἢ κατάνευσις πρὸς τὸ πάθος τοῦ λογισμοῦ. ἐνέργεια δέ, αὐτὴ ἢ πράξις τοῦ ἐν συγκατάθεσει ἐμπαθοῦς λογισμοῦ. ὁ τὸ πρῶτον τοίνυν ἀπαθῶς λογιζόμενος, ἢ ἀντιρρήσει καὶ ἐμβριθεία ἐκ πρώτης ἀποπεμπόμενος, ἢ τοὶ τὴν προσβολήν, πάντα τὰ ἔσχατα ὑφ' ἐν περιέκοψεν. τῶν δὲ ὁκτῶ παθῶν ἢ ἀναίρεσις, οὕτω γινέσθω. Ἀναίρεται μὲν ὑπὸ ἐγκρατείας, ἢ γαστριμαργία, ὑπὸ δὲ θεοῦ πόθου, καὶ ἐφέσεως τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἢ πορνεία. ὑπὸ δὲ συμπαθείας τῆς πρὸς τοὺς πένητας. ἢ φιλαργυρία. ὑπὸ δὲ τῆς ἀγάπης πρὸς πάντας καὶ τῆς ἀγαθότητος, ἢ ὀργῆ. ὑπὸ δὲ τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, ἢ κοσμικῆς λύπης. ὑπὸ δὲ τῆς ὑπομονῆς, καὶ τῆς καρτερίας, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν εὐχαριστίας, ἢ ἀκηδία. ὑπὸ δὲ τῆς κρυπτικῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας, καὶ τῆς ἐν συντριβῇ καρδίας συνεχοῦς προσευχῆς, ἢ κενοδοξία. ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ κρίνειν τινά, ἢ ἐξουθενεῖν ὡς ὁ μέγας λαυκος Φαρισαῖος, ἀλλ' ἡγεῖσθαι ἑαυτὸν ἔσχατον πάντων, ἢ ὑπερηφανία. οὕτως οὖν τῶν εἰρημένων παθῶν ὁ νοῦς ἐλευθερωθεὶς, καὶ πρὸς Θεὸν ἀνυψωθείς, ἀπεντεύθην ζῆ τὴν μακαρίαν ζωὴν, τὸν ἀρραβῶνα δεχόμενος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν ἐντεύθην ἀποδημήσας μετὰ ἀπαθείας, καὶ γνώσεως ἀληθοῦς, παρίσταται τῷ φωτὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, μετὰ τῶν θείων ἀγγέλων εἰς αἰῶνας ἀπεράντους καταλαμπόμενος. τριμερῆς τοίνυν οὗτα, ὡς προδεδήλωται ἡ ψυχὴ, τρία μέρη ταύτης εἰσὶ. λογισμός, θυμός, καὶ ἐπιθυμία. Ἐὰν ἐστὶν ἐν τῷ θυμικῷ ἀγάπη, καὶ φιλανθρωπία, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ καθαρότης, καὶ σωφροσύνη, ὁ λογισμός ἐστὶ πεφωτισμένος. ἐὰν δὲ ἐν τῷ θυμικῷ μισανθρωπία, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἀκολασία, ὁ λογισμός ἐστὶν ἐσκοτισμένος. ὁ μὲν οὖν λογισμός, τό τε ὑγιαίνει, καὶ σωφρονεῖ, καὶ φωτίζεται, ὅτε τὰ πάθη ἔχει ὑποτεταγμένα καὶ τοὺς λόγους τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ πνευματικῶς θεωρεῖ, καὶ πρὸς τὴν Μακαρίαν, καὶ Ἁγίαν Τριάδα ἀνάγεται. ὁ δὲ θυμός τότε πάλιν κινεῖται κατὰ φύσιν, ἄτε πάντας ἀνθρώπους ἀγαπᾷ, καὶ πρὸς οὐδένα αὐτῶν, ἢ λύπην, ἢ μνησικακίαν κέκτηται. ἡ δὲ ἐπιθυμία, δταν ὑπὸ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἐγκρατείας, καὶ ἀκτημοσύνης νεκρώσῃ τὰ πάθη, τουτέστιν, ἡδονὴν σαρκός, καὶ χρημάτων, καὶ δόξης παρερχομένης ἐφεσιν, καὶ τραπῆ πρὸς τὸν

θειον, και ἀθάνατον ἔρωτα. και γάρ ἡ ἐπιθυμία, πρὸς τρία τὴν κίνησιν ἔχει· ἢ πρὸς ἡδονὴν σαρκός, ἢ πρὸς δόξαν κενήν, ἢ πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων. και διὰ τὴν παράλογον ταύτην ἔφεσιν κατὰφρονεῖ τοῦ Θεοῦ, και τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν, και τῆς θείας εὐγενείας ἐπιλανθάνεται, και πρὸς τὸν πλησίον ἐκθηριοῦται, και τὸν λογισμὸν σκοτίζει, και οὐκ ἐὰ ἀναβλέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ὧν ὁ ἀνώτερον κτησάμενος φρόνημα, ἀπεντεῦθεν ὡς προεῖρηται, ἀπολαμβάνει τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, και ζῆ μακαρίαν ζωὴν, τῇ προσδοκίᾳ τῆς ὑποκειμένης μακαριότητος τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεόν. ἢς και ἡμεῖς ἀξιωθείημεν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· Ἀμήν.

Ἰστέον δὲ και τοῦτο, ὡς οὐκ ἔστι πρὸς μέτρον τῆς οἴαστῶν ἀρετῆς ἐλθεῖν, εἰμὴ ἐμπόνῳ φιλοπονίᾳ, εἰς ἐπίκτησιν ταύτης· ὁση δύναμις σπεύσαντα ὅλην τὴν ζωὴν, διὰ πρακτικῆς ἐπιμελείας. ὡς φέρε εἰπεῖν περὶ ἐλεημοσύνης, ἢ ἐγκρατείας, ἢ εὐχῆς, ἢ ἀγάπης, ἢ τινος τῶν γενικῶν ἀρετῶν. Ἐκ τούτων γάρ ἕκαστος τῆς ἀρετῆς μερικῶς μετέρχεται, ὡς τῇ ἐλεημοσύνῃ κέχρηται τις πρὸς καιρόν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀλιγάκις ταύτη χρῆσασθαι, ἐλεήμονα τοῦτον κυρίως οὐκ ἐροῦμεν· και μᾶλλον ὅταν μὴ καλῶς και θεαρέστως τὸ γινόμενον τελεῖται. οὐδὲ γὰρ καλόν, τὸ καλόν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ἀλλὰ καλὸν ἔντως, εἴπερ μὴ ἀπέχει τὸν μισθὸν διὰ τὸδε, ἢ τὸδε, ἀνθρωπαρέσκειαν τυχόν ἐκ φήμης, και θηροδοξίαν, ἢ ἐκ πλεονεξίας, και ἀδικίας. ἐπεὶ μηδὲ γινόμενα και δοκοῦντα καλὰ ζητεῖ ὁ Θεός, ἀλλὰ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν γίνονται. Λέγουσι γὰρ και οἱ θεοφόροι Πατέρες, ὅταν ὁ νοῦς τοῦ τῆς εὐσεβείας σκοποῦ ἐπιλάβηται, τότε τὸ προφανὲς ἔργον τῆς ἀρετῆς, ἀνόνητον γίνεταί. τὰ γὰρ ἀδιακρίτως και ἀσκοπῶς γινόμενα, οὐ μόνον οὐδὲν ὠφελοῦσι, κἂν καλὰ ὦσιν, ἀλλὰ και βλάπτουσιν· ὡς περ τοῦναντίον και ἐπὶ τῶν δοκούντων κακῶν, σκοπῶ δὲ θεοσεβεῖ κατὰ Θεὸν γινόμενων· ὡς τοῦ εἰς χαμαιτυπεῖον εἰσελθόντος, και τὴν πόρνην τῆς ἀπωλείας ἐκσπάσαντος. ἔνθεν δῆλον, ὅτι οὐδὲ ἐλεήμων, ὁ ὀλιγάκις τὴν ἐλεημοσύνην, οὐδὲ ἐγκρατῆς, ὁ τὴν ἐγκράτειαν ὡσαύτως χρῆσάμενος, ἀλλ' ὁ ἐπὶ πλεῖστον, και διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς τὴν ἀρετὴν ὀλικῶς μετελθών, μετὰ διακρίσεως ἀνεπισηαλοῦς. Μειζων γὰρ πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡ διάκρισις

ὡς βασίλισσα εὔσα, και ἀρετῆ τῶν ἀρετῶν. ὡς περ οὖν αὐθις και ἐπὶ τῶν ἐναντίων, οὐ λέγομεν πόρνον, ἢ μέθυσον, ἢ ψεύστην, τὸν ἀπαξ τούτων ἕκαστῳ ὀλισθήσαντα, ἀλλὰ τὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς τοιούτοις περιπίπτοντα, και ἀδιόρθωτον μένοντα. Και τοῦτο δὲ μᾶλλον πρὸς τοῖς εἰρημένοις δέον εἰδέσθαι, και πᾶσιν ἀναγκαιότατον, τοῖς ἀρετῆν μὲν προθυμουμένοις κατορθοῦν, κακίαν δὲ ἐκκλίνας σπουδάζουσιν. Ὅτι ὅσω περ ψυχὴ σώματος ἀτυγκρίτως ἀμείνων, και ἐν πολλοῖς και μεγίστοις πάντως διαφορωτέρα και τιμιώτερα, τοσοῦτον αἱ ψυχικαὶ ἀρεταί, και μάλιστα αἱ θεομίμητοι, και θεώνυμοι, ὑπάρχουσι τῶν σωματικῶν ἀρετῶν. Τοῦναντίον δὲ νοεῖν και τὰς ψυχικὰς κακίας τῶν σωματικῶν παθῶν, ἐπὶ τε ταῖς ἐξ αὐτῶν ἐνεργείαις, και τῇ τῶν κολάσεων ἐκτίσει διαφέρειν κἂν τοὺς πολλοὺς, οὐκ οἶδ' ὅπως, τοῦτο λανθάνον διαφεύγει. Μέθην, μὲν, και πορνείαν, μοιχείαν τε, και κλοπὴν, και τὰ τούτοις ἔγγιστα, εὐλαβομένους, και φεύγοντας, ἢ κολάζοντας, ὡς τοῖς πολλοῖς, ἐκ τοῦ φαινομένου βδελυκτά, πρὸς δὲ τὰ πολλῶν τούτων και χειρόνα, και βαρύτερα πάθη ψυχικὰ, ἃ και εἰς δαιμόνων κατάστασιν φέρε, και τὴν τούτοις ἀποκειμένην αἰώνιαν κόλασιν, τοῖς ἀδιορθώτως τούτων ἔχομένοις, ἀναλγήτως ἔχουσι. φθόνον, φημί, και μνησικακίαν, πονηρίαν τε, και ἀναλγησίαν, και τὴν πάντων τῶν κακῶν ῥίζαν, τὴν φιλαργυρίαν· κατὰ τὸν ἀπόστολον, και τὰ τούτοις ὅμοια.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως, ὡς εἶχομεν ἀμαθίας ἀφελῶς ἐξεθέμεθα, εὐσύννοπον και σαφῆ σχεδιάσαντες τὸν περὶ ἀρετῶν και παθῶν λόγον, ἵνα εὐχερῶς ἔχη τις διακρίνειν τε, και διαφορὰν, τῇ περὶ τούτων λεπτομερεῖ σαφηνεῖα. Δι' αὐτὸ γὰρ τοῦτο και ποικίλον ἕκαστον, και πολυεῖδες ἐξεθέμεθα, ὡς μηδεμίαν, εἰ δυνατόν, ἰδέαν ἀρετῆς ἢ κακίας ἀγνοεῖσθαι. και ὅπως τὰς μὲν εὐθύμως πρὸς ἑαυτοὺς ἐπισπασώμεθα, τὰς ἀρετὰς δηλονότι, και μᾶλλον τὰς ψυχικὰς, δι' ὧν και τῷ Θεῷ ἐγγίζομεν, τὰς δέγε κακίας, και σφόδρα ἐκκλίνοντες διαδιδράσκωμεν. Μακάριος γὰρ ὡς ἀληθῶς, ὁ ἀρετῆν ζητῶν, και ταύτην μετιών, και ὅτι τί ἔστιν ἀρετῆ ἐπιμελῶς ἐρευνῶν, ὡς δι' αὐτῆς ἐγγίζων Θεῷ, και τούτῳ νοερῶς συγγινόμενος. τούτῳ γὰρ κυρίως φρόνησις και ἀνδρεία, σοφία τε, και γνῶσις ἀψευδῆς, και

πλοῦτος ἀναφαίρετος, τὸ διὰ πρακτικῆς ἀρετῆς πρὸς θεωρίαν ἀνάγεσθαι τοῦ ποιήσαντος. Ἀρετὴ δὲ καλεῖται, διὰ τὸ αἰρεῖσθαι. αἰρετὴ γάρ, καὶ θελητὴ διὰ τὸ αἰρετῶς καὶ αὐτοθελῶς τὸ ἀγαθὸν ποιεῖν ἡμᾶς, οὐχ ἀβουλήτως καὶ ἀναγκαστικῶς. φρόνησις δὲ λέγεται, τὸ παρὰ τῷ νοί φέρειν τὰ ὠφελήματα. εἰ βούλη δὲ προσθήσωμεν τῷ ἀφελῆ τούτῳ λόγῳ, ὡς χρυσοῦν ἐπισφράγισμα, καὶ περὶ τοῦ κατ' εἰκόνα, καὶ καθ' ὁμοίωσιν μικρόν, τοῦ τιμιωτάτου πάντων τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων· τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος μόνος ἐκ πάντων ἐστὶ κατ' εἰκόνα, καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ. Κατ' εἰκόνα μὲν λέγεται πᾶς ἄνθρωπος, κατὰ τὸ τοῦ νοὸς ἀξίωμα, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς, ἧτοι τὸ ἀκατάληπτον, τὸ ἀθεώρητον, τὸ ἀθάνατον, τὸ αὐτεξούσιον. καὶ μὴν καὶ τὸ ἀρχικόν, καὶ τεκνογονικόν, καὶ οἰκοδομικόν. Καθ' ὁμοίωσιν δὲ, κατὰ τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον, καὶ τὰς θεωνύμους ταύτας, καὶ θεομιμήτους

πράξεις. ἤγουν κατὰ τὸ φιλανθρώπως πρὸς τὸ ὁμογενὲς διακεῖσθαι. οἰκτεῖρουν τε, καὶ ἐλεεῖν, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόδουλον. εὐσπλαγχνίαν τε πᾶσαν, καὶ συμπάθειαν ἐνδείκνυσθαι. Γίνεσθε γάρ, φησι, Χριστὸς ὁ Θεός, οἰκτιρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρων ἐστὶ. καὶ τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, πᾶς ἄνθρωπος κέκτηται· ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν σπάνιοι, καὶ μόνοι οἱ ἐνάρετοι, καὶ ἅγιοι, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα κατὰ τὸ δυνατόν ἄνθρώποις μιμούμενοι. Οὐ τῆς ὑπεραγάθου φιλανθρωπίας ἀξιοθείημεν καὶ ἡμεῖς εὐαρεστήσαντες αὐτῷ δι' ἀγαθοεργίας, καὶ μιμηταὶ γενόμενοι τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων Χριστῶ· ὅτι αὐτῷ ἐστὶ τὸ ἔλεος, καὶ αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· Ἀμήν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΒΒΑ

ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ

Φιλήμων ὁ Ὀσιώτατος Πατὴρ ἡμῶν, τῶν Θεοφόρων Πατέρων ὁ νηπτικώτατος ἅμα καὶ πενθικώτατος, ἐν τίσιν μὲν ἤκμασε χρόνοις ἢ κατ' αὐτὸν ἱστορία ἡμῖν οὐκ ἐδήλωσεν. Ὅτι δὲ κατέστη, εἴπερ τις καὶ ἄλλος τῶν γερόντων εὐλαβέστατος, καὶ πολύπειρος, φιλήσυχός τε, καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀρσενίου μιμητῆς γνησιώτατος, ἐκ τοῦ παρόντος λόγου τοῖς βουλομένοις πρόκειται θεωρεῖν.

Ταῖς προσευχαῖς γὰρ καὶ δεήσεσι νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐν τῇ ἀσκητικῇ καλύβῃ, ὡς ἐν τινι ὑπερώῳ τοῦ βίβου, προσκαρτερῶν,

καὶ ταῖς ἀειρρῦτοις τῶν δακρῶν, καὶ γλυκυτάτων κλαυθμῶν πηγαῖς ἐπιπλεῖον πλύνων ἑαυτόν, οὐχ ὅπως τῶν, ὅτι δήποτε τοῦ πονηροῦ κόμματος, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν τῆς χρηστοτέρας μερίδος, καὶ πάντων ὁμοῦ αἰσθητῶν τε, καὶ νοητῶν θεοφιλῶς ὑπερναβάς, κωφός τε καὶ ἀλαλος, κατὰ τὸ γεγραμμένον παρέστη Θεῷ, καὶ τοῦ ὑπερκάλλου τῆς θείας αὐτοῦ χάριτος ἐπέτυχε φωτισμοῦ, παρ' οὗ καὶ ὡς ἐξ ἡλιακοῦ δίσκου τό τε ἀνακρίνειν, καὶ διακρίνειν, καὶ τὸ διορᾶν τε, καὶ προορᾶν δι' ἀκροτάτης ἡσυχίας καὶ σιωπῆς, ἀφθόνως πεπλούτηκεν ὁ αἰοίδιμος. Μάρτυς δὲ τῶν εἰρημένων ἐχέγγυος ὁ προκείμενος αὐτοῦ οὕτωσι λόγος. ἐν

ᾧ ἢ τῆς Ἱερᾶς νήψεως διακριτικωτάτη διδασκαλία, εἴ τινη καὶ ἄλλω, οἶονεὶ ποι- κίλλη καὶ θεοῦφαντος ἀλουργίς εἰς τὸ ἄ- ριστον συνεξοφαινεται, ὅση τε εἰς πράξιν τείνει, καὶ ὅση τὴν θεωρίαν συνιστᾷ, τῇ διὰ τῶν ἔργων μακροτάτη πείρα τὸ αὐτό- πιστον παρεχομένη. Καὶ τοίνυν, εἴτινη φί- λων, τὸν ἐσπιλωμένον μὲν, καὶ εἰδεχθῆ τῶν

παθῶν χιτῶνα, ταῦτόν εἰπεῖν, τὸν παλαιὸν ἀποδύσασθαι ἄνθρωπον, τὸν φωτεινὸν δὲ τῆς ἀπαθείας ἐνδύσασθαι, καὶ χάριτος περιό- λαιον, ὅπερ ἐστὶν ὁ κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν καινὸς ἄνθρωπος, τοῦτον συνεχῶς μελετῶν, καὶ τοῖς κατὰ δύναμιν ἔργοις τὰ μελετώ- μενα ἐκπληρῶν, τῆς ἐπαινετῆς ἐφέσεως ἐπιτεύξεται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΒΒΑ

ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΥ ΩΦΕΛΙΜΟΣ.

Ε λεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Φιλήμονος τοῦ ἀναχωρητοῦ, ὅτι καθεῖρξεν ἑαυτὸν ἐν τινι σπηλαίῳ ὀλίγον ἀφαστῶτι τῆς Λαύρας τῶν Ρω- μίων καλουμένης, καὶ τῶν τῆς ἀσκήσεως εἶχετο παλαισμάτων, ἐκεῖνο κατεπαδὼν αὐτοῦ τῇ δια- νοίᾳ, ὅπερ φασὶ τὸν Μέγαν Ἀρ- σένιον λέγειν ἑαυτῷ· Φιλήμων διὸ ἐξῆλθες. Διεκαρτέρει γοῦν ἐν τῷ σπηλαίῳ χρόνον ἱκανὸν ἐργαζόμενος τὴν σειράν, καὶ ράπτων σπυρίδας, ἐδίδου τῷ οἰκονόμῳ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ ἄρτους βραχεῖς εἰς διατροφήν. Οὐδὲν γὰρ ἤσθιε, πλὴν ἄρτου, καὶ ἀλῶν, καὶ τούτων δι' ἡμερῶν. ἐντεῦθεν τῆς σαρ- κὸς καθόλου πρόνοιαν οὐκ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ τῇ θεωρίᾳ σχολάζων, ἐντὸς ἐγένετο τοῦ θείου φωτισμοῦ· κακεῖθεν τὴν ἄρρητον μυ- σταγωγίαν τελούμενος ἐν εὐφροσύνῃ διετέ- λει, ἀπερχόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ σάβ- βατον καὶ κυριακὴν, μόνος καὶ σύννοος περιεπάτει, μηδένα συγχωρῶν πλησιάσαι αὐτῷ, πρὸς τὸ μὴ ἐκκοπῆναι τὸν νοῦν, ἧς περ εἶχεν ἐργασίας. Ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ γωνίᾳ ἐστῶς, καὶ τὸ πρόσωπον ἐν τῇ γῆ προσερείδων, πηγὰς ἤφιει δακρύων, ἀδιά- λειπτον ἔχων τὸ πένθος, καὶ τὴν τοῦ θανά- του μνήμην, καὶ τὸν τῶν Ἁγίων Πατέρων τύπον, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀρσενίου τοῦ Με- γάλου, οὐ καὶ κατ' ἴχνος βαίνειν ἠπέιγετο.

Αἰρέσεως δὲ γενομένης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν τῇ περιχώρῳ αὐτῆς, ἀνεχώρησε καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῇ Λαύρᾳ τῇ Νικάνορος παρα- κειμένη. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Παυλῖνος ὁ θεοφιλέστατος, καὶ ἀφιερῶσάς αὐτῷ τὸν ἑαυτοῦ ἰδιάζοντα τόπον, ἐν πάσῃ καθίστη- σιν ἡσυχία. ἐπὶ γὰρ ἐνιαυτὸν ὄλον, οὐδένα συνεχώρησε καθάπαξ αὐτῷ συντυχεῖν, ἀλ- λά μὴν, οὐδὲ αὐτὸς αὐτῷ παντελῶς διε- νώχλησεν, ἢ μόνον τὸν καιρὸν, καθ' ὃν τὸν τῆς χρείας ἄρτον ἐδίδου. Ἐνστάσης οὖν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, ἐν συντυχίᾳ γενομένος, ἐν τῷ μεταξὺ αὐ- τῶν, μνήμη γίνεται τῆς ἐρημικῆς καταστά- σεως· καὶ γνοὺς ὡς καὶ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἀδελφῷ, οὗτός ἐστιν ὁ σκοπὸς αἰρετώτερος, λόγους αὐτῷ ἐγκατατρέπει ἀσκητικούς, γραφικούς τε, καὶ πατρικούς, διὰ πάντων δεικνύς, ὡς ἄνευ τῆς τελείας ἡσυχίας, ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι Θεῷ, καθάπου καὶ Μωῦσεϊ τῷ θεοπεσίῳ Πατρὶ πεφιλοσόφηται· ὅτι ἡ ἡσυχία τίκτει τὴν ἄσκησιν, ἡ δὲ ἄσκησις τίκτει τὸν κλαυθμόν, ὁ δὲ κλαυ- θμὸς, τὸν φόβον, ὁ δὲ φόβος, τὴν ταπεινω- σιν, ἡ ταπεινωσις, τὸ προῤῥᾶν· τὸ προῤῥᾶν, τὴν ἀγάπην· ἡ δὲ ἀγάπη ποιεῖ τὴν ψυχὴν, ἄνοσον καὶ ἀπαθῆ· καὶ τότε γινώσκει ὁ ἄν- θρωπος, ὅτι οὐ μακρὰν ἐστὶ τοῦ Θεοῦ. ἔλε- γεν οὖν αὐτῷ· δεῖ σε διὰ τῆς ἡσυχίας τέ- λεον ἀποκαθάραι τὸν νοῦν, καὶ δοῦναι αὐτῷ

ἀδιαλείπτου ἔργασίαν πνευματικὴν ὥσπερ γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ἐπιβάλλει τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ θαυμάζει τῇ θέᾳ, οὕτω καὶ ὁ καθαρὸς νοῦς ἐπιβάλλει τοῖς νοητοῖς, καὶ ὑπὸ τῆς πνευματικῆς θεωρίας ἐξίσταται, καὶ δυσάπλοστος γίνεται. καὶ ὅσον διὰ τῆς ἡσυχίας γυμνοῦται τῶν παθῶν καὶ καθαίρεται, τοσαύτης ἀξιοῦται καὶ τῆς γνώσεως. τότε δὲ τελειὸς ἐστὶν ὁ νοῦς, ἔταν τὴν οὐσιώδη γνῶσιν καταπατήσῃ, καὶ ἐνωθῇ τῷ Θεῷ. ὥστε τὸ βασιλεῖον ἔχων ἀξίωμα, πτωχεύειν ἐτι οὐκ ἀνέχεται οὐδὲ συνεπαίρεται ταῖς κάτω ἐπιθυμίαις, εἰ καὶ πάσας αὐτῷ τὰς βασιλείας προσάγει. Εἰ οὖν βούλει ἐπὶ ταύταις ἀπάσαις ἔλθειν ταῖς ἀρεταῖς, ἀμεριμνος ἔσο ἀπὸ παντός ἀνθρώπου. καὶ φεύγων φεύγε τὸν κόσμον, καὶ βιάδιζε προθύμως τὴν ὁδὸν τῶν ἁγίων, καὶ ἔχε σχῆμα ἡμελημένον, καὶ ῥυπῶσαν στολήν, καὶ ἐσθῆτα ταπεινὴν, καὶ ἥθος ἀπλοῦν, καὶ ῥῆμα ἀφελές, καὶ βιάδισμα ἀκενόδοξον, καὶ ἀσχημάτιστον φωνήν, καὶ ἐν πενίᾳ συζῆν, καὶ τὸ καταφρονεῖσθαι ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπὲρ πάντα τὴν τοῦ νοῦ φυλακὴν, καὶ νῆψιν τηρεῖν, καὶ καρτερίαν ἐν πᾶσι τοῖς στενωπῶν, καὶ πάντα, ὅσα πρόσεστιν ἀγαθὰ, φυλάττειν ἀκέραια καὶ ἀσάλευτα, καὶ πρόσεχε ἀκριβῶς σαυτῷ, μηδενὶ παραδέξασθαι τῶν παρεισάκτων ἡδονῶν. Τὰ γὰρ τῆς ψυχῆς πάθη, τῇ ἡσυχίᾳ κατευνάζεται· κινιζόμενα δὲ, καὶ παροξυνόμενα μᾶλλον ἀγριαίνεσθαι πέφυκε, καὶ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ πλέον ἀμαρτάνειν βιάζονται, καθάπερ τὰ τῶν σωματίων τραύματα προστριβομένα καὶ ξεόμενα, δυσίατα γίνεται. Δύναται οὖν καὶ λόγος ἀργὸς χωρῖσαι τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ, τῶν δαιμόνων εἰς τοῦτο βιαζομένων, καὶ τῶν αἰσθήσεων πειθομένων αὐτοῖς, μέγας γὰρ ἁγὼν καὶ φόβος, ψυχὴν φυλάξει δύναται· δεῖ οὖν σε χωρισθῆναι ἀπὸ τοῦ κόσμου παντός, καὶ τῆς πρὸς τὸ σῶμα συμπαθείας τὴν ψυχὴν ἀπορρήξαι, καὶ γενέσθαι ἀπολιν, αἰκον, ἀνίδιον, ἀφιλάργυρον, ἀκτῆμονα, ἀπράγμονα, ἀσυνάλλακτον, ἀμαθῆ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ταπεινόφρονα, συμπαθῆ, ἀγαθόν, πρᾶον, ἡσύχιον, ἔτοιμον ὑποδέξασθαι τῇ καρδίᾳ τὰς ἐκ τῆς θείας γνώσεως ἐγγινομένας διατυπώσεις. Οὐδὲ γὰρ ἐν κηρῷ γράφαι δυνατόν, μὴ πρότερον ἀπολεάναντα τοὺς ἐναποκειμένους χαρακτῆρας. ταῦτα γὰρ ἡμᾶς διδάσκει ὁ Μέγας Βασιλεῖος. τοιοῦτος γέγονεν ὁ τῶν

ἁγίων χορὸς, κεχωρισμένος παντελῶς τῆς ἐν κόσμῳ διαγωγῆς, καὶ τὸ οὐράνιον φρόνημα ἀθλόων ἐν ἑαυτοῖς τηροῦντες, τοῖς θείοις νόμοις κατελάμπρυναν. καὶ διὰ τῶν εὐσεβῶν ἔργωντε, καὶ λόγον ἀπήστραπτον, νεκρώσαντες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ ἐγκρατείας, καὶ τοῦ πρὸς Θεὸν φόβου, καὶ πόθου. Τῇ γὰρ ἀδιαλείπτῳ προσευχῇ, καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θείων γραφῶν, ἀνοίγονται τῆς ψυχῆς οἱ νοεροὶ ὀφθαλμοί, καὶ ὁρῶσι τὸν Βασιλέα τῶν δυνάμεων, καὶ γίνεται χαρὰ μεγάλη, καὶ πόθος δριμύς ἐκκαίόμενος τῆς ψυχῆς σφόδρα καὶ συνεπαιρομένης καὶ τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, γίνεται ὁ ἄνθρωπος ὄλος πνευματικὸς· ταῦτα οἱ τῆς μακαρίας ἡσυχίας, καὶ στενωπάτης διαγωγῆς ἐργάται, οἵτινες πάσης ἀνθρωπίνης παρακλήσεως ἑαυτοὺς χωρίσαντες, μόνοι πρὸς μόνῳ τῷ ἐν οὐρανοῖς δεσπότῃ καθαρῶς προσλαλοῦσι. Τούτων ἀκούσας αὐτὸς ὁ θεοφιλὴς ἀδελφός, καὶ τῷ θείῳ πόθῳ τρωθεὶς τὴν ψυχὴν, καταλαμβάνει σὺν αὐτῷ τὴν σκήτην, ἐνθα οἱ μέγιστοι τῶν ἁγίων πατέρων, τὸν τῆς εὐσεβείας διήνυσαν δρόμον· ᾤκησάν τε τὴν Λαύραν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ κολοβοῦ, τὴν φροντίδα ἑαυτῶν δεδοκότες τῷ οἰκονόμῳ τῆς Λαύρας, διὰ τὸ αὐτοὺς βούλεσθαι ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν. διῆγον δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ· τὰς τε προελεύσεις ἀπροσκόπως ποιοῦμενοι κατὰ σάββατον, καὶ κυριακὴν, τὰς δὲ λοιπὰς τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας, διακαρτέρου, τὰς προσευχὰς καὶ τὰς λειτουργίας ἕκαστος ποιοῦμενοι. ἦν δὲ τοῦ Ἁγίου Γέροντος ἡ λειτουργία τοιαύτη· ἐν μὲν τῇ νυκτί, ἐψάλλεν ὄλον τὸ ψαλτήριον, καὶ τὰς ψόδας ἀθροῦδως, καὶ ἔλεγεν μίαν περικοπὴν τοῦ μεγαλείου. καὶ λοιπὸν ἐκάθητο καθ' ἑαυτὸν λέγων· Κύριε ἐλέησον, συντεταμένως οὕτω καὶ ἐπὶ ἰκανόν, ὡς μηκέτι ἐκφωνεῖν δύνασθαι. Καὶ λοιπὸν μετελάμβανεν ὕπνου, καὶ οὕτω πάλιν περὶ τὸ αὐγὸς ἐψάλλε τὴν πρώτην ὥραν, καὶ ἐκάθητο εἰς τὸ κάθισμα αὐτοῦ προσέχων κατ' ἀνατολάς, καὶ ψάλλον κατὰ διαδοχὰς καὶ πάλιν ἀποστηθίζων ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τοῦ μεγαλείου. καὶ οὕτω διετέλει κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἀδιαλείπτως ψάλλον καὶ προσευχόμενος, καὶ τῇ τῶν οὐρανίων ἐκτρεφόμενος θεωρίᾳ· ὥστε αὐτοῦ πολλάκις εἰς θεωρίαν τὸν νοῦν ἀνάγεσθαι, καὶ μὴ εἰδέναι εἰ ἐπὶ γῆς ὑπῆρχεν. Ὁρῶν οὖν αὐτὸν ὁ ἀδελ-

φὸς οὕτως ἀνευδῶτως ταῖς λειτουργίαις ἐκτεταμένον, καὶ ταῖς θεαῖς ἐννοαῖς ὀλοτελῶς ἀλλοιούμενον, εἶπε πρὸς αὐτόν· σὺ κάμνεις πάτερ ἐν τοσούτῳ γήρα οὕτως, ὑπωπιάζων σου τὸ σῶμα, καὶ δουλαγωγῶν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε· πιστευσον τέκνον· τοσαύτην προθυμίαν καὶ πόθον περὶ τὴν λειτουργίαν ἐγκατέθετό μοι ὁ Θεὸς τῇ ψυχῇ, ὅτι ἐξισχύω αὐτῆς τὴν ἐπίτασιν πληρῶσαι· ὁ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν πόθος καὶ ἡ τῶν μελλόντων ἐλπίς ἀγαθῶν, τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν νικᾷ. Οὕτως ὄλον τὸν πόθον ἀναπτερούμενον κατὰ νοῦν εἶχεν εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ οὐκ ἐν τοῖς ἄλλοις μόνον καιροῖς, ἀλλὰ ὁρῶν καὶ κατ' αὐτόν τὸν καιρὸν τῆς τραπέζης. Ποτὲ γοῦν συνοικῶν αὐτῷ ἀδελφός τις, ἐπηρώτησεν αὐτόν· τί τὸ τῆς θεωρίας εἶη μυστήριον; ἐπεὶ δὲ φιλομαθοῦντα καὶ ἐγκείμενον αὐτὸν εἶδεν, εἶπε πρὸς αὐτόν· λέγω σοι φύσει τέκνον· ὅτι ἂν τις καθαρῶς εἰς ἄκρον ὁ νοῦς, αὐτῶν τε τῶν λειτουργικῶν δυνάμεων, καὶ τάξεων τὰς θεωρίας ἀποκαλύπτει αὐτῷ ὁ Θεός. Ἐπηρώτησε δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο· διατί Πάτερ ὑπέρ πᾶσαν τὴν θείαν γραφὴν τῷ ψαλτηρίῳ καταγλυκαίνῃ; καὶ διατί ψάλλων ἡρέμα, ὡς πρὸς τινα διαλεγόμενος ὑποκρίνη τοὺς λόγους; ὁ δὲ πρὸς αὐτόν ἐφη· λέγω σοι τέκνον· οὕτω προετύπωσεν ὁ Θεὸς τὴν δύναμιν τῶν ψαλμῶν ἐν τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ, ὡσπερ τῷ προφήτῃ Δαβὶδ· καὶ χωρισθῆναι τῆς γλυκύτητος τῶν ἐν αὐτοῖς παντοδαπῶν θεωρημάτων οὐ δύναμαι. τᾶσης γὰρ τῆς θείας γραφῆς εἰσι περιεκτικοί. Καὶ ταῦτα μὲν πολλὰ βιασθεὶς, ὠφελείας χάριν, μετὰ πολλῆς ταπεινοφροσύνης τῷ ἐρωτήσαντι ἐξηγόρευσεν. Ἀδελφός τις Ἰωάννης τοῦνομα ἐκ τῆς παραλιωτῶν ὀρμώμενος, παρέβαλε τῷ Ἁγίῳ τούτῳ, καὶ Μεγάλῳ Πατρὶ Φιλήμονι, καὶ κρατήσας αὐτοῦ τοὺς πόδας εἶπε πρὸς αὐτόν· τί ποιήσω πάτερ, ἵνα σωθῶ; ὀρῶ γὰρ ὅτι ὁ νοῦς που περιάγεται καὶ ῥέμβεται ὡδε κακεῖ, εἰς ἃ μὴ δεῖ. ὁ δὲ μικρὸν ἐπισχῶν ἐφη· τοῦτο τὸ πάθος τῶν ἐξω ἐστὶ, καὶ παραμένει ἐπειδὴ ἀκμὴν οὐκ ἔχεις τέλειον πόθον εἰς τὸν Θεόν. οὕτω γὰρ ἦλθεν ἐν σοὶ θέρημ τοῦ πόθου, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως αὐτοῦ. λέγει ὁ ἀδελφός, καὶ τί ποιήσω Πάτερ; λέγει αὐτῷ· ὑπάγε τέως ἔχε κρυπτὴν μελέτην ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἥτις δύναται σου τὸν νοῦν ἐκκαθάραι ἀπὸ τούτων. Ὁ ἀδελφός ἀμύητος

ὢν τῶν λεγομένων, λέγει τῷ Γέροντι· τί ἐστὶν ἡ κρυπτὴ μελέτη Πάτερ; καὶ φησι πρὸς αὐτόν· ὑπάγε, νῆφε ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ σου νηφόντως μετὰ φόβου καὶ τρόμου λέγε· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με· καὶ γὰρ ὁ Μακάριος Διάδοχος τοῖς ἀρχομένοις, οὕτω παραδίδωσιν. ἀπελθὼν οὖν, καὶ συνεργεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν προσευχῶν τοῦ Πατρὸς, ἡσυχάσας, ἐγκύκλιον ταύτῃ τῇ μελέτῃ, πρὸς ὀλίγον. ὡς δὲ ἀπέστη ἄφνω ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύνατο ταύτην νηφόντως γεωργῆσαι καὶ προσεύξασθαι, ἐλθὼν πάλιν πρὸς τὸν Γέροντα, τὸ συμβάν αὐτῷ ἀνήγγειλεν. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· τέως ἰδοὺ ἔγνωσ ἔχνος ἡσυχίας, καὶ ἐργασίας, καὶ τῆς ἐκ ταύτης γλυκύτητος ἐπειράθης. Ἔχε οὖν ἐν τῇ καρδίᾳ σου τοῦτο πάντοτε. εἴτε ἐσθίεις, εἴτε πίνεις, εἴτε ἐν συντυχίᾳ τινῶν εὐρίσκη, εἴτε ἐξω τῆς κέλλης, εἴτε ἐν ὁδῷ τυγχάνεις, μὴ παρελθέτω σε, νηφούση διανοία, καὶ ἀπλανεῖ τῷ νῷ ταύτην τὴν εὐχὴν προσεύξασθαι καὶ ψάλλειν, καὶ μελετᾶν εὐχάς, καὶ ψαλμούς. ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀναγκαίᾳ σου χρείᾳ, μὴ ἀργεῖτω ὁ νοῦς σου, κρυπτῶς μελετῶν καὶ προσευχόμενος. Οὕτω γὰρ δύνασαι νοῆσαι τὰ βάθη τῆς θείας γραφῆς, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ κρυπτομένην δύναμιν, καὶ δοῦναι ἀδιάλειπτον ἐργασίαν τῷ νῷ, ὅπως πληροῖς τὸ ἀποστολικὸν λόγιον τὸ διαγορευθῆναι. ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. Πρόσεχε οὖν ἀκριβῶς, καὶ φύλασσε τὴν καρδίαν σου τοῦ μὴ δέχεσθαι πονηροὺς λογισμοὺς, ἢ οἷους δήποτε ματαίους, καὶ ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πάντοτε καὶ κοιμώμενος καὶ ἀνιστάμενος, καὶ ἐσθίων, καὶ πίνων· καὶ συντυχάνων. Ἡ καρδία σου κρυπτῶς κατὰ διάνοιαν, ποτὲ μὲν μελετάτω ἐν τοῖς ψαλμοῖς, ποτὲ δὲ, προσευχέσθω τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με. καὶ πάλιν ἡνίκα ψάλλῃς τῇ γλώσσει, πρόσεχε, μὴ ἄλλα λέγειν τῷ στόματι, καὶ ἐν ἄλλοις ῥέμβεσθαι τὴν διάνοιαν. Καὶ πάλιν ἡρώτα ὁ ἀδελφός· ἐν τοῖς ὑπνοῖς πολλὰς φαντασίας ματαίας θεωρῶ. ὁ δὲ Γέροντι πρὸς αὐτόν ἐφη· μὴ ὀκνήσης, μήτε ὀλιγορήσης· ἀλλὰ πρὶν ἢ κοιμηθῆς, πολλὰς εὐχάς ποιήσον ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἀντίστασο τοῖς λογισμοῖς, μὴ περιάγεσθαι τοῖς θελήμασι τοῦ διαβόλου, ὅπως ὁ Θεὸς ἀποδέξηται σε. Ὅση δὲ δύναμίς σοι φρόντισον, ἵνα μετὰ τοὺς ψαλμούς, καὶ τὴν νουνεχῆ μελέτην ὑπνώσης·

καὶ μὴ ἀμελήσης καὶ ἀφήσης τὴν διάνοιάν σου δέξασθαι ἄλλοτρίους λογισμούς· ἀλλ' ἐν οἷς ἤβω, ἐν ἐκείνοις καὶ μελετῶν κατακλιθῆτι, ὅπως κοιωμένω σοι συντάξῃται, καὶ ἐγειρομένω συλλαλήσῃ σοι. λέγε δὲ καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως πρὸ τοῦ καθευδῆσαι σε. Τὸ γὰρ περὶ Θεοῦ δοξάζειν ὀρθῶς, πηγὴ ἐστὶ, καὶ φυλακὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν. Πάλιν ἡρώτα αὐτὸν λέγων· ποίησον ἀγάπην Πάτερ· εἰπέ μοι ποίαν ἐργασίαν ἔχει ὁ σὸς νοῦς; διδάξόν με, ἵνα κάγω σωθῶ; ὁ δὲ φησὶ· τί θέλεις ταῦτα πολυπραγμονεῖν; ὁ δὲ ἀναστάς, καὶ κρατήσας τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου καταφιλῶν, παρεκάλει ἐξεῖπειν αὐτῷ. μετὰ δὲ πολλὰς ὥρας ἔφη· οὐ δύνασαι βαστάσαι τέως· ἀνδρὸς γὰρ ἐστὶ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἀγαθῶν ἐν ἔξει γινομένου, τὸ διανέμειν ἐκάστη αἰσθήσει τὸ ἐπιτήδειον ἔργον. οὐδὲ γὰρ δυνατόν τινα μὴ καθαρεύοντα παντελῶς τῶν τοῦ κόσμου ματαίων ἐννοιῶν, ἀξιοθῆναι τοῦ τοιοῦτου χαρίσματος. Διὸ εἰ τῶν τοιούτων ἐπιθυμητὴς εἶ, κράτησον τὴν κρυπτὴν μελέτην ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ· εἰ γὰρ ἐπιμείνῃ ἀδιὰλειπτός σου ἡ προσευχὴ, καὶ ἡ μελέτη τῶν γραφῶν, ἀνοίγονται σοι οἱ νοεροὶ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς, καὶ γίνεται αὐτῇ χαρὰ μεγάλη, καὶ πόθος τις ἄρρητος, καὶ δριμύς. ἐκκαιομένης καὶ τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ πνεύματος· ὥστε ὄλον τὸν ἄνθρωπον εἶναι πνευματικόν. Εἶτε οὖν ἐν νυκτί, εἶτε ἐν ἡμέρᾳ, ἀξιώσεισε ὁ Θεὸς καθαρῷ τῷ νῷ προσευχᾶσθαι ἀπερισπάστως, μὴ προσχῆς τῷ ἰδίῳ κανόνι· ἀλλ' ὅση δύναμις ἐστίν, ἐπεκτείνου τῷ Θεῷ κολλώμενος, καὶ αὐτὸς φωτίζει τὴν καρδίαν σου, περὶ τῆς ἐργασίας ἐπιχειροῦντος πνευματικῆς. Καὶ τοῦτο δὲ προσετίθει, ὅτι παρέβαλέ μοι ποτέ τις γέρων, καὶ ἐρωτηθεὶς παρ' ἐμοῦ περὶ καταστάσεως τοῦ νοός, εἶπεν· ὅτι δύο ἔτη ἔμεινα παρακαλῶν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας αἰτῶν ἀνευδότης, ἵνα μοι δώῃ διηλεκτῶς καὶ ἀπερισπάστως ἐντυπωθῆναι ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὴν εὐχὴν, ἣν παρέδωκεν αὐτὸς τοῖς ἰδίῳ μαθηταῖς· καὶ ἰδὼν τὸν κόπον μου καὶ τὴν ὑπομονήν, παρέσχε τὸ αἰτήμα ὁ μεγαλόδωρος Κύριος. ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ γενόμενοι τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ μάταια λογισμοί, ἀρρωστήματά εἰσιν ἀργῆς, καὶ ραθύμου ψυχῆς. Προσῆκει οὖν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, πάση φυλακῇ τηρεῖν ἡμᾶς τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἀπερισπάστως ψάλλειν ἐν γνώσει, καὶ καθαρῷ τῷ νῷ προσευ-

χεσθαι· Τοιγαροῦν ἀδελφοί, βούλεται ἡμᾶς ὁ Θεός, πρῶτον ἐν κόποις, ἔπειτα ἐν ἀγάπῃ, καὶ ἀδιὰλειπτῳ προσευχῇ, τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιδείκνυσθαι σπουδὴν, καὶ αὐτὸς παρέχει τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν. εὐδηλον δὲ ὡς οὐκ ἄλλη ὁδὸς ἐστίν, ἢ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνάγουσα, εἰμὴ ἡ τελεία ἡσυχία, καὶ ἡ τῶν κακῶν ἀπάντῳ φυγὴ, καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν κτήσις, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν τελεία ἀγάπη, καὶ τὸ συγγενέσθαι Θεῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ· ὡς εἰτις ἐν τούτοις γένηται, τάχιστα ἐπὶ τὸν οὐράνιον ἀναδραμεῖται χωρὸν. Δεῖ δὲ πάντως τὸν ἐπὶ τοῦτο ἀνελεῖν τὸ ὕψος ἐπιθυμοῦντα, νεκρῶσαι τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ ἡμῶν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ ἐνευφραίνηται, πρὸς οὐδὲν ἐπιστρέφεται τῶν καθ' ἡδονὴν ἐνεργουμένων παθῶν· ἀλλὰ πάσαν ἀποστραφεῖσα σωματικὴν ἡδυπάθειαν, καθαρὰ καὶ ἀμολύντῳ διανοίᾳ, τὴν τοῦ Θεοῦ δέχεται ἐμφάνειαν. Πολλῆς οὖν χρῆζομεν φυλακῆς, καὶ πόνων σωματικῶν, καὶ καθάρσεως ψυχῆς, ὅπως ἐνοικῆσωμεν τὸν Θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· ἵνα τοῦ λοιποῦ ἐκτελῶμεν ἀπλανῶς τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς, αὐτὸς τε λοιπὸν διδάσκει ἡμᾶς ἀσφαλῶς τοὺς νόμους αὐτοῦ τηρεῖν, καθάπερ ἀκτίνας ἡλιακὰς τὰς οἰκείας ἐνεργείας ἐκπέμπων, διὰ τῆς ἐντεθείσης τοῦ πνεύματος χάριτος. Διὰ γὰρ πόνων, καὶ πειρασμῶν δεῖ ἐκκαθαίρει ἡμᾶς τὴν εἰκόνα, καθ' ἣν γεγόναμεν λογικοί, καὶ πάσης συνέσεως δεκτικοί, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ὁμοιώσεως, πάσης κηλίδος ἀμιγῆς φέροντες τὰς αἰσθήσεις, ἀναχαλκευόμενας τρόπον τινὰ διὰ τῆς καμίνου τῶν πειρασμῶν, καὶ μεταποιούμενοι εἰς τὸν βασιλικὸν ἀξίωμα· μέτοχον γὰρ παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐδημιούργησει ὁ Θεός, δυναμένην νοερῶς θεωρεῖν τὰς τῶν ἀγγέλων χορείας, τὰς δόξας τῶν κυριοτήτων, τὰς δυνάμεις, τὰς ἀρχάς, τὰς ἐξουσίας τὸ τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, τὴν δόξαν τὴν ὑπεραστράπτουσαν. Ὅταν δὲ κατορθώσης ἀρετὴν, μὴ ἐπαρθῇ σου λογισμὸς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς σοῦ κατορθώσαντος, κάκεινου ἀμελήσαντος· ἀρχὴ γὰρ ὑπερηφανίας τοῦτο ἐστὶ. πάση δυνάμει τῆρι μηδὲν ποιεῖν κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν. ἐὰν δὲ ἀγωνίζῃ πρὸς τὸ πάθος, μὴ ἐκκακίσης· μηδὲ ὀλιγωρήσης, εἴπερ ἐπιμένει ὁ πόλεμος· ἀλλ' ἀναστάς ῥίψον σεαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μετὰ τοῦ Προφήτου λέγων· Δίκασον Κύριε

τοὺς ἀδικοῦντάς με· ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι πρὸς αὐτούς. καὶ αὐτὸς βλέπων τὴν ταπεινωσίν σου, τάχιον ἀποστελεῖ σοι τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ὅταν δὲ περιπατῆς μετὰ τινος ἐν ὁδῷ, μὴ παραδέξῃ ματαίαν ὁμιλίαν· ἀλλὰ ὁς τῷ νῷ, ἦνπερ εἶχε πνευματικὴν ἐργασίαν, ὅπως γένηται αὐτῷ συνήθεια ἀγαθῆ, καὶ λήθῃ τῶν τοῦ κόσμου ἡδέων, καὶ εἰς τοὺς τῆς ἀπαθείας καταντήση λιμένας. Τούτοις καὶ πλείοσι λόγοις κατηχήσας τὸν ἀδελφὸν ἀπέλυσε. μετὰ δὲ χρόνον ὀλίγον, πάλιν ἐπανῆλθε πρὸς αὐτόν, καὶ τῆς ἐρωτήσεως ἀπαρξάμενος ἔλεγε. Τί ποιήσω Πάτερ, ὅτι ἐν τῇ νυκτερινῇ μου λειτουργίᾳ ὁ ὕπνος βαρεῖ με, καὶ οὐκ ἔα νηφόντως προσεύχεσθαι· ἀλλ' οὔτε ἀγρυπνήσαι ἐκ περισσοῦ; καὶ θέλω ἐργόχειρον ψηλαφήσαι ἡνίκα ψάλλω; Ὁ δὲ ἔφη· ὅταν δύνῃ νηφόντως προσεύχεσθαι, μὴ ψηλαφήσης ἐργόχειρον. εἰ δὲ ἀκηδία κατασχεθῆς, μικρὸν κινήθητι ἐπαπειλῶν τῷ λογισμῷ, καὶ ψηλάφησον τὸ ἐργόχειρον. Ὁ δὲ πάλιν πρὸς αὐτόν ἔφη· αὐτὸς δέσποτα οὐ βαρῆ τῷ ὕπνῳ ἐν τῇ λειτουργίᾳ σου; λέγει αὐτῷ· δυσχερῶς μὲν, πλὴν, εἰ φθάσῃ ποτὲ μικρὸν, κινουμαι, καὶ λέγω ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου ἀπαρχῆς, ἐκτείνων πρὸς τὸν Θεὸν τὸ ὄμμα τῆς διανοίας, καὶ εὐθύς ἀφανῆς γίνεται. ὡσαύτως δὲ, καὶ περὶ τῶν λογισμῶν κέχρημαι· ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ, ἀπαντῶ αὐτῷ ὡς πῦρ μετὰ δακρύων, καὶ ἀφανῆς γίνεται. σὺ δὲ τέως οὕτως οὐ δύνασαι ὀπλίσασθαι, ἀλλὰ μᾶλλον κράτει πάντοτε κρυπτὴν μελέτην, καὶ τὰς τυπωθείσας παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμερινὰς τε εὐχὰς· λέγω δὴ, τρίτην, ἔκτην, καὶ ἐννάτην, ἑσπερινὰ, καὶ τὰς νυκτερινὰς λειτουργίας σπουδάσον ἐπιτελεῖν· πάσῃ δὲ δυνάμει τηρεῖν, μηδὲν ποιεῖν κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν, μηδὲ ἔχειν ποτὲ ἔχθραν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἵνα μὴ χωρίσης σεαυτὸν ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἵνα μὴ χωρίσης σεαυτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ σου. Σπουδάσον ἀμετεώριστόν σου τὴν διάνοιαν φυλάξαι. ἐπιμελῶς ἔχουσιν πρὸς τοὺς ἔσωθεν λογισμοὺς. ἐπειδὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὦν, καὶ μέλλεις μεταλαμβάνειν τῶν θείων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, μὴ ἐξέλθῃς ἄχρις ἂν λάβῃς τὴν τελείαν εἰρήνην ἐν ἐνὶ τόπῳ ἐστηκώς, μὴ ἀποστῆς ἐκεῖθεν ἕως ἀπολύσεως· νόμιζε δὲ σεαυτὸν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστάναι, καὶ μετὰ τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων τῷ Θεῷ ἀπαντῆσαι, καὶ αὐτὸν

ὑποδέξασθαι ἐν τῇ καρδίᾳ· ἐν φόβῳ οὖν, καὶ τρόμῳ πολλῷ παρασκευάζου, ἵνα μὴ ἀναξίως μετάσχῃς τῶν Ἁγίων δυνάμεων. καὶ ἐπὶ τούτοις καλῶς καθοπλίσας τὸν ἀδελφὸν τῷ Κυρίῳ, καὶ τῷ Πνεύματι τῆς χάριτος αὐτοῦ τούτον παραθέμενος, ἀπέλυσεν. Πρὸς δὲ τούτοις, διηγείτο ἔτι καὶ ὁ συνὼν αὐτῷ ἀδελφὸς ταῦτα· ὅτι περ καθεζομένου μου ποτὲ πλησίον αὐτοῦ, ἤρώτησα αὐτόν, εἰ ἐπειράθη ἐπιβουλαῖς δαιμόνων ἐν ταῖς ἐρήμοις καθεζόμενος. ὁ δὲ φησὶ· συγχώρησον ἀδελφέ· ἐὰν συγχώρησῃ ὁ Θεὸς ἔλθειν εἰς σέ, οὐς ὑπέστην πειρασμοὺς ὑπὸ τοῦ διαβόλου, οὐκ οἶμαι δύνασθαι σε ὑπενεγκεῖν τὴν τούτων πικρίαν· ἐβδομηκοστὸν τοῦτο ἔτος ἔχω, ἢ καὶ πρὸς, πλείον ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὑπομένων, καὶ διαφόρους οἰκήσας ἐρήμους ἐν ἡσυχίᾳ ἀκροτάτῃ, τσαῦτα ἐπειράθη, καὶ πέπονθα ἐξ αὐτῶν, ἅπερ οὐ συμφέρει τοῖς μήπω εἰληφόσι πείραν ἡσυχίας, διηγῆσασθαι τὴν τούτων πικρίαν. Τοῦτο δὲ αἰεὶ ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἐποίουν, πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου τῷ Θεῷ ἀνετίθουν, πρὸς ὃν καὶ τὰς συνθήκας τῆς ἀποταγῆς ἐποιήσαμην. καὶ αὐτὸς εὐθέως πάσης ἀνάγκης ἐρρῦτό με. διὸ ἀδελφέ οὐκ ἔτι ἑμαυτοῦ πρόνοιαν ποιουμαι. οἶδα γὰρ αὐτὸν ὑπὲρ ἑμοῦ μεριμνῶντα, καὶ κουφοτέρως φέρω τοὺς ἐπαγομένους μοι πειρασμοὺς. Τοῦτο δὲ αὐτὸ μόνον οἰκθην προσφέρω, τὸ, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι. οἶδα γὰρ, ὅτι ὅσον ἐπιτείνεται τὰ δεινὰ, τοσοῦτον προξενουῦνται οἱ στέφανοι τῷ ὑπομένοντι. συναλλάγματα γὰρ εἰσι ταῦτα παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς ἀδελφέ, μὴ τῇ ῥαθυμίᾳ καταπέσης, εἰδὼς ὅτι μέσον τοῦ πολέμου ἐστηκας ἀγωνιζόμενος, καὶ πλείστους ὄντας τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν πολεμοῦντας τῷ ἐχθρῷ τοῦ Θεοῦ. πῶς γὰρ οἷόν τε ἦν ἡμᾶς κατατολμᾶν πρὸς οὕτω φοβερὸν ἀντίπαλον τοῦ ἡμετέρου γένους, εἰμὴ ἡ κρατίστη δεξιὰ τοῦ Θεοῦ λόγου, συνεῖχεν ἡμᾶς περιέπουσα καὶ σκέπουσα; πῶς ὑφίστατο ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τὰς ἐπιβουλάς αὐτοῦ; Τίς γάρ, φησὶν· ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ; εἰς δὲ πτύξιν θώρακος αὐτοῦ, τίς ἂν εἰσέλθῃ; ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύονται λαμπάδες καιόμεναι, καὶ διαρριπτοῦνται ἑσχάραι πυρός· ἐκ μυκτῆρων αὐτοῦ ἐκπορεύεται καπνὸς καιομένης αἰθάλης, πυρὶ ἀνθράκων. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀνθρακες· φλόξ δὲ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται· ἐν δὲ τραχήλῳ αὐτοῦ

αυλίζεται δύναμις. Ἐμπροσθεν αὐτοῦ τρέχει ἀπώλεια· ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν· ὡσεὶ λίθος ἐστῆκε, καὶ ὡς περ ἄκμων ἀνάλωτος· ἀναζει τὴν ἀβύσσον, ὡσπερ χαλκεῖον· ἡγεῖται τὴν θάλασσαν, ὡσπερ ἐξάλειπτρον, τὸν δὲ τάρταρον τῆς ἀβύσσου, ὡσπερ αἰχμάλωτον. πᾶν ὑψηλὸν ὄρα, αὐτὸς βασιλεύων πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι. πρὸς τοῦτον ἡμῖν ἡ πάλῃ ἀδελφέ. τὸν τοιοῦτον καὶ τηλικούτον ὑπέγραψεν ὁ λόγος τύραννον. Ἀλλὰ τούτου ἡ νίκη ῥαδίως τοῖς νομίμως τὸν μονήρη βίον ἐπανηρημένοις γίνεται, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τί τῶν αὐτοῦ· διὰ τῆς ἀποταγῆς τοῦ κόσμου, καὶ τῆς ἀνδραγαθίας τῶν ἀρετῶν. διὰ τὸ ἔχειν ἡμᾶς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν πολεμοῦντα. Τίς γὰρ προσελθὼν τῷ Κυρίῳ, εἶπέ μοι; καὶ τὸν φόβον αὐτοῦ ἐν νῷ λαβὼν, οὐ μετεποιήθη τῇ φύσει; καὶ τοῖς θεοῖς νόμοις τε, καὶ ἔργοις καταλαμπρύνας ἑαυτόν, φαινοτάτην ψυχὴν οὐκ εἰργάσατο; καὶ τοῖς θεοῖς νοήμασιν, καὶ λογισμοῖς ἀπαστράπτειν οὐ παρεσκεύασεν; ἀργὴν δὲ αὐτὴν οὐκ ἔα. ἔχει γὰρ τὸν Θεὸν διεγείροντα τὸν νοῦν, ἀκερέστως ἐφίεσθαι τοῦ φωτός. καὶ πυκνῶς ἐνεργουμένη ἡ τοιαύτη ψυχὴ οὐ συγχωρεῖται ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐν τοῖς πάθεσι καταμαλακίζεσθαι. ἀλλ' ὅτι τις βασιλεύς, δριμύ καὶ φοβερόν κατὰ τῶν ἐναντίων πνέων, κόπτων τε ἀφειδῶς, καὶ μηδαμῶς ἐπιστρεφόμενος εἰς τὰ ὀπίσω· ἀλλὰ διὰ τῆς πρακτικῆς τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν κινῶν, καὶ διὰ τῆς προσευχῆς τοῦ νοῦ, τὴν νίκην ποιεῖται τοῦ πολέμου. Διηγέτο δὲ πάλιν καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς ἀδελφός. ὅτι περ πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀρεταῖς, καὶ ταύτην ἐκέκτητο· οὐδέ ποτε ἀργὸν ἠνείχετο ἀκοῦσαι λόγον. εἰ δὲ καὶ τις ἐξ ἀπροσεξίας διηγέτο πρᾶγμα μὴ συντείνον εἰς ὠφέλειαν ψυχῆς, οὐδ' ὅλως ἀπεκρίνετο. ἀλλ' οὐδὲ ἀπερχομένου μου ποτὲ εἰς διακονίαν, ἠρώτα διατὶ ἀπέρχῃ; ἢ πάλιν ἐρχομένου μου, ἔλεγε, ποῦ εἶ; ἢ πῶς, ἢ τί πεποίηκας; Ποτὲ γοῦν καταπλεύσαντός μου ἐπὶ Ἀλεξάνδρειαν διὰ ἀναγκαίαν χρείαν, κάκειθεν ἀνελθόντος μου ἐπὶ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, ἐκκλησιαστικῷ πράγματι ἕνεκα· καὶ δὴ, συνταξάμενος τοῖς ἐκεῖ εὐλαβεστάτοις ἀδελφοῖς ἀνῆλθον, μηδεμίαν ἀπόκρισιν δηλώσας τῷ τοῦ Θεοῦ θεράποντι. Διατρίψας οὖν ἐκεῖ χρόνον ἱκανόν, ἐπανῆλθον πάλιν ἐν τῇ σκῆτῃ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἰδὼν με, καὶ περιχαρῆς γενόμενος, καὶ ἀσπασάμενός με,

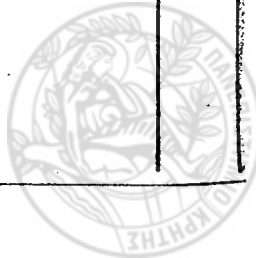
ποιήσας εὐχὴν ἐκάθησε, μηδὲν τὸ παράπαν ἐρωτήσας με, ἀλλὰ τῇ θεωρίᾳ προσασχολούμενος διέμενε. Ποτὲ γοῦν δοκιμάσται αὐτὸν βουλόμενος, ἐμεινα ἐπὶ ἡμέρας, μὴ ἐπιδεδωκῶς αὐτῷ ἄρτον φαγεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἐπέζητησεν, οὐδὲ εἶπέ τι. ἐγὼ δὲ μετὰ ταῦτα βαλὼν αὐτῷ μετάνοιαν, εἶπον πρὸς αὐτόν· ποίησον ἀγάπην, πάτερ, καὶ εἶπέ. ἄρα οὐκ ἐλυπήθης, ὅτι οὐκ ἠνεγκά σοι κατὰ τὴν συνήθειαν φαγεῖν; ὁ δὲ φησι. συγχώρησον ἀδελφέ· εἰκοσὶν ἡμέρας ἐὰν μὴ μοι ὄψιν ἄρτον φαγεῖν, οὐκ ἔτι ζητῶ παρὰ σοῦ· ἄχρις οὗ γὰρ ὑπομένω τῇ ψυχῇ, οὕτω καὶ τῷ σώματι. τοσοῦτον ἦν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ προσασχολούμενος. Ἐλεγε δὲ, ὅτι ἀφ' οὗ ἤλθον ἐν τῇ σκῆτῃ οὐ συνεχώρησα τὸν λογισμόν μου ἐξελεῖν ἐξω τῆς κέλλης· ἀλλ' οὐδὲ ἄλλον λογισμόν ἐν τῇ διανοίᾳ μου παραδέδεγμαι, πλὴν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δικαιοτηρίων· ἐνθυμούμενος τὴν τε τοῖς ἀμαρτωλοῖς ὑπειλημένην κρίσιν, καὶ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, καὶ τὸ ἐξώτερον σκότος, καὶ πῶς αἱ τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχαὶ διάγουσι, καὶ τῶν δικαίων, καὶ τὰ τοῖς δικαίοις ἀποκείμενα ἀγαθὰ. καὶ ἕκαστον λαμβάνοντα τὸν ἴδιον μισθόν, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. τὸν μὲν, ὑπὲρ τῆς τῶν πόνων αὐξήσεως· τὸν δὲ, ὑπὲρ ἐλεημοσύνης, καὶ ἀγάπης ἀνυποκρίτου. τὸν δὲ, ὑπὲρ ἀκτημοσύνης, καὶ τῆς τοῦ κόσμου παύσεως ἀποταγῆς. ἕτερον. ὑπὲρ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἀκροτάτης ἡσυχίας. ἄλλον, ὑπὲρ τῆς εἰς ἄκρον ὑποταγῆς. ἕτερον, ὑπὲρ ξενιτείας. Ταῦτα πάντα διαλογιζόμενος, οὐ συγχωρῶ ἕτερον λογισμόν ἐνεργεῖσθαι ἐν ἐμοί, οὐδὲ δύναμαι ἔτι μετὰ ἀνθρώπων εἶναι, ἢ πρὸς τούτους ἀσχολῆσάι μου τὸν νοῦν, ἵνα μὴ τῶν θειοτέρων ἐννοιῶν χωρισθῶ. Προστίθει τούτοις καὶ διήγησιν ἐνός τινος μονάζοντος, καὶ ἔλεγεν· ὅτι εἰς ἀπάθειαν ἦν ἐληθακῶς, καὶ ἐκ χειρὸς ἀγγέλου τὸν ἄρτον ἐδέχετο τῆς τροφῆς· καὶ διὰ τῆς ἀμελείας, τῆς τιμῆς ταύτης ἐζημιώθη. ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ τὸ πυκνόν, καὶ σύντονον τοῦ νοῦς ὑποχαλάσῃ, κρατεῖ τῆς ψυχῆς ἡ νύξ. ὅπου γὰρ ὁ Θεὸς μὴ ἐπιλάμπει, πάντα ὡς ἐν ζόφῳ διακέχυνται, καὶ οὐ δύναται πρὸς τὸν Θεὸν μόνον βλέπειν, καὶ τρέμειν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Θεὸς γὰρ ἐγγίζων ἐγὼ εἶμι λέγει Κύριος, καὶ οὐ Θεὸς πόρρω. ἢ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυφῇ, καὶ γὰρ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν

γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος. καὶ ἐτέρων πολλῶν ἐμέμνητο τὰ ὅμοια παθόντων. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ Σολομῶντος παρήγαγε πῶμα, ὃς φησι· τοσαύτην σοφίαν ἐιληφώς, καὶ παρὰ πάντων δοξαζόμενος, ἦν γὰρ ὡς ἑωσφόρος τὸ πρῶτ' ἀνατέλλων, τὸ φαιδρὸν τῆς σοφίας πάντα φωτίζων· καὶ διὰ μικρὰν ἡδονήν, τὴν δόξαν ἀπώλετε. Φόβος οὖν ἐστὶ τὸ ἀμελεῖν. ἀδιαλείπτως δεῖ προσεύχασθαι, ἵνα μὴ ἕτερος λογισμὸς ἀπελθῶν, χωρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἡμιετέρου νοῦς παρυφιστάμενόν τι. ἡ γὰρ καθαρὰ καρδία, τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου γενομένη ὅλη χωρητικὴ, ὄλον αὐτὸν καθαρῶς ἐνοπτρίζεται τὸν Θεόν. Ταῦτα οὖν ἀκούων ἐγὼ, φησι, καὶ ἔργοις αὐτοῖς κατέλαβε ὅτι ἄπρακτα ἦν ἐν αὐτῷ παντελῶς τὰ σαρκικὰ πάθη· ἐπιθυμητῆς δὲ τῶν κρειτόνων πάντως ἦν, ὡς πάντοτε ὁρᾶσθαι αὐτὸν τῷ θεῷ Πνεύματι διαμορφούμενον, καὶ στενάζοντα στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· καὶ εἰς ἑαυτὸν συστρεφόμενον, καὶ ἑαυτὸν σταθμιζοντα, καὶ ἀγωνιῶντα μήπως τὸ τῆς διανοίας καθαρὸν ἐπιθολώσῃ ἐπεισελθόντα· καὶ μῶμός τις λανθανόντως αὐτῷ προσγένηται. Ὅρων οὖν ἐγὼ ταῦτά, φησιν ὁ συνὼν αὐτῷ ἀδελφός, καὶ ὡσπερ εἰς ζῆλον διεγειρόμενος τῶν ὁμοίων κατορθωμάτων, συνεχῶς ἐπεκείμην, καὶ πυκνάς τὰς πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσεις ἐποιούμην· πῶς δύναμαι, λέγων, κτήσασθαι καθαρὸν τὸν νοῦν, ὡσπερ καὶ σύ; ὁ δὲ ἔλεγεν· ὕπαγε πόνησον· κόπου γὰρ χρεία, καὶ πόνου καρδίας. οὐ γὰρ κοιμωμένοις ἡμῖν, καὶ ἀναπεπτωκόσι, τὰ σπουδῆς ἄξια, καὶ πόνου παραγίνεται. ὅπου δὲ τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ, χωρὶς κόπου παραγίνεται· τισι. Δέον οὖν τὸν βουλόμενον εἰς πνευματικὴν προκοπὴν ἔλθειν, πρὸ πάντων ἀποτάξασθαι τοῖς οἰκείοις θελήμασι, καὶ κτήσασθαι διὰ παντὸς τὸ πένθος καὶ τὴν ἀκτημοσύνην· μὴ προσέχοντα ταῖς ἀμαρτίαις ἐτέρων, ἀλλὰ ταῖς ἰδίαις καὶ μόνον, καὶ ὑπὲρ τούτων κλαίειν ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μὴ ἔχειν φιλίαν μετὰ ἀνθρώπου. ψυχὴ γὰρ κατώδυνος συμφοραῖς, καὶ τῇ μνήμῃ τῶν προημαρτημένων κεντουμένη, νεκρὰ γίνεται τῷ κόσμῳ, καὶ ὁ κόσμος νεκροῦται αὐτῇ· τουτέστιν ἄπρακτα γίνεται τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, καὶ ὁ ἀνθρώπος τοῖς πάθεσιν. ὁ γὰρ ἀποτασσόμενος τῷ κόσμῳ, καὶ συντασσόμενος τῷ Χριστῷ, καὶ τῇ ἡσυχίᾳ σχολάζων, ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, καὶ φυ-

λάττει τὴν εἰκόνα, καὶ τὸ ὁμοίωμα πλουτεῖ· ἄνωθεν γὰρ δέχεται παρ' αὐτοῦ τὴν χορηγίαν τοῦ Πνεύματος, καὶ γίνεται οἶκος Θεοῦ, καὶ οὐ δαιμόνων· ἔργα δίκαια ἐπίσταται τῷ Θεῷ, καὶ ψυχὴ κεκαθαυμένη τοῦ βίου, καὶ ἐλευθέρα τῶν τῆς σαρκὸς μολυσμάτων, μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ρυτίδα, τὸν τῆς δικαιοσύνης ἀναδῆσεται στεφανον, ὑπερλάμπουσα τῷ κάλλει τῆς ἀρετῆς. Ἐν ᾧ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποταγῆς οὐ γίνεται πένθος ἐν καρδίᾳ· οὔτε δάκρυα πνευματικά, οὔτε μνήμη τῆς ἀπεράντου κολάσεως· οὔτε ἡσυχία ἀληθινή, οὔτε ἐπίμονος προσευχὴ, οὔτε ψαλμοῦδι, καὶ μελέτη τῶν θείων γραφῶν· καὶ οὐκ ἐν ἔθει γέγονε τούτων, ἵνα τῷ ἀδιαλείπτῳ τῆς καρτερίας ἀναγκάζηται, καὶ μὴ βουλομένου αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ νοῦς ταῦτα πράττειν· καὶ ἐνακμάζει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ· ἀκμὴν τῇ φιλίᾳ τοῦ κόσμου ὁ τοιοῦτος ἐπαναπαύεται, καὶ οὐ δύναται κτήσασθαι καθαρὸν τὸν νοῦν ἐν τῇ προσευχῇ. ἡ γὰρ εὐσέβεια, καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καθαίρουσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν παθῶν, καὶ τὸν νοῦν ἐλευθέρου παρασκευάζει γενέσθαι, καὶ πρὸς φυσικὴν θεωρίαν ἄγει, καὶ θεολογίας ἐφάπτεσθαι ποιεῖ, ἣν ἐν σχήματι μακαριότητος ἐκδέχεται, καὶ τοῖς μετιούσιν αὐτὴν ἐντεῦθεν τοὺς ἀρραβῶνας παρέχει, καὶ ἀσάλευτον αὐτὴν φυλάττει. Πᾶσῃ οὖν δυνάμει τῆς πρακτικῆς ἐπιμελησώμεθα ἐργασίας, δι' ἧς πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἀναγόμεθα· ἡ ἐστὶν ἡ κατὰ διάνοιαν καθαρῖότης, ἧς ὁ καρπός, φυσικὴ καὶ θεολογικὴ θεωρία· πρᾶξις γὰρ, ἐπίβασις θεωρίας, ὡς ὁ διαπρύσιος καὶ θεολογικώτατος φησὶ νοῦς. Ἐὰν τοίνυν τῆς πράξεως ἀμελήσωμεν, πάσης ἐρημοὶ φιλοσοφίας ἐσόμεθα. κἂν γὰρ τις πρὸς τὸ ἀκρότατον ἐλάτῃ τῆς ἀρετῆς, δεῖται τοῦ τῆς ἀσκήσεως πόνου, χαλινῶσαι τὰς τοῦ σώματος ἀτάκτους ὁρμάς, καὶ τὴν τῶν λογισμῶν ἐπιτήρησιν φυλάξαι. οὕτω γὰρ ἂν μολὶς ἐπιτύχωμεν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐνοικησεως. Ὅσῳ γὰρ πλεονάζει ἐν ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη, τοσοῦτον ἡ πνευματικὴ ἀνδρεία ἐπιγίνεται· καὶ τελειωθείς ὁ νοῦς, πρὸς τὸν Θεὸν ὄλος ἀνακρινᾶται, καὶ τῷ θεῷ φωτὶ περιλάμπεται, καὶ ἀποκαλύπτεται τῶν μυστηρίων τὰ ἀπόρρητα· καὶ τότε μαθηθάνει ἀληθῶς, ποῦ ἐστὶ φρόνησις, ποῦ ἐστὶν ἰσχύς, ποῦ συνέσις, ποῦ γνῶναι πάντα· ποῦ ἐστὶ μακροβίωσις, καὶ ζωὴ· ποῦ φῶς ὀφθαλμῶν, καὶ

εἰρήνη. ἕως οὗ γὰρ ἐν τῇ τῶν παθῶν μάχῃ ἀσχολεῖται, οὕτω τούτων ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι ἔξει καιρόν. αἱ γὰρ ἀρεταὶ καὶ κακίαι, τυφλὸν ἀπεργάζονται τὸν νοῦν. αἱ μὲν, ἵνα μὴ ἴδῃ τὰς ἀρετάς, αἱ δὲ, ἵνα μὴ βλέπῃ τὰς κακίας. Ὄταν δὲ τοῦ πολέμου ἀνακοπὴν λάβῃ, καὶ πνευματικῶν ἀξιώτη χαρισμάτων, τότε ὁλος φωτισεὶς γίνεται, πυκνῶς ἐνεργούμενος παρὰ τῆς χάριτος· καὶ ἀκλινὴς ἔστηκεν εἰς τὴν τῶν πνευματικῶν θεωρίαν· ὁ τοιοῦτος, οὐκ ἔστι τοῖς ἐνταῦθα προσδεδεμένος, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. Δεῖ οὖν τὸν προσεῖμενον τὸν ζηλωτὴν βίον, καὶ προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ἀγνὴν ἔχειν καρδίαν, καὶ στόμα καθαρὸν· ὅπως καθαρὸς ὁ λόγος ἐκ τοῦ σώματος προερχόμενος, ἀξίως δυναθῆ ἀνυμνεῖσαι τὸν Θεόν. ἢ γὰρ κεκολλημένη ψυχὴ τῷ Θεῷ, διηνεκῶς πρὸς αὐτὸν διαλέγεται. Θελήσωμεν οὖν ἀδελφοὶ εἰς ἐκείνην φθάσαι τὴν ἀκρῶρειαν τῶν ἀρετῶν, καὶ μὴ μείνωμεν ἐν τῇ γῇ προσηλωμένοι τοῖς πάθεσιν. ὁ γὰρ ἀγωνιζόμενος, καὶ φθάσας προσεγγίσει Θεῷ, καὶ ἐν μεθέξει τοῦ ἁγίου φωτὸς γενέσθαι, καὶ τῷ πόθῳ αὐτοῦ τρωθῆναι, κατατρυφᾶ τοῦ Κυρίου πνευματικὴν τινα καὶ ἀκατάληπτον εὐφροσύνην καθάφῃσιν ὁ θεὸς ψαλμός. Κατατρυφήσον τοῦ Κυρίου, καὶ δῶή σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου· καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρίμά σου ὡς μεσημβρίαν· Ποῖος γὰρ ποθος ψυχῆς οὕτω δριμύς καὶ ἀφόρητος, ὡς ὁ ἀπὸ Θεοῦ ἐγγινόμενος τῇ ψυχῇ, τῇ ἀπὸ πάσης κακίας κεκαθαρμένη; καὶ ἀπὸ ἀληθινῆς διαθέσεως καρδίας λεγούσῃ, τετρωμένη ἀγάπης ἐγὼ εἰμι; ἄρρητοι παντελῶς καὶ ἀνεκδιήγητοι τοῦ θεοῦ κάλλους αἱ ἀστραπαί· οὐ παρίστησι λόγος. οὐ δέχεται ἀκοή. κἂν ἐωσφόρου αὐγὰς εἴπῃς, κἂν σελήνης λαμπρότητα, κἂν ἡλίου φῶς, πάντα ἄτιμα πρὸς εἰκασίαν τῆς δοξῆς ἐκείνης, καὶ πλέον ἀπολειπόμενα πρὸς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς σύγκρισιν, ἢ καθόσον βαθεῖα νύξ, ἢ στυγνὴ σκοτομήνη, μεσημβρίας καθαρωτάτης. Οὕτω γὰρ καὶ Βασίλειος ὁ ἐν διδασκάλοις θεσπέσιος, τῇ πείρᾳ παραλαβὼν, καὶ διδαχθεὶς παρέδωκεν ἡμῖν.

Ταῦτα μὲν οὖν, καὶ πλείονα τούτων ὁ συνὼν αὐτῷ ἀδελφὸς διηγήσατο· ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο τίς αὐτοῦ μὴ θαυμάσειε, τῆς ταπεινοφροσύνης αὐτοῦ ἔχον ἀπόδειξιν μεγάλην· ἐκ πολλοῦ γὰρ πρεσβυτερίου ἀξιώθεις, καὶ τῶν οὐρανίων ἀψάμενος κατὰ πολιτείαν καὶ γνώσιν, οὕτω τῶν θείων Ἱερουργιῶν ὑπέφευγε τὸν ὄγκον, ὥστε ἐν πλείστοις αὐτοῦ ἀγωνισμάτων χρόνοις, μὴ καταδέξασθαι σχεδὸν τῇ ἱερᾷ προσεγγίσει τραπέζῃ. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν θείων μυστηρίων μετὰληψιν, τοσαύτη ἀκριβεία συζῶν ὀπηνίκα τὴν πρὸς ἀνθρώπους συντυχίαν ἐποιεῖτο οὐ μετελάμβανε· καὶ περ μηδενοῦς γηίνου λεγομένου παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπ' ὠφελεία τῶν αἰτούντων τὴν συντυχίαν ποιούμενος. Μέλλων δὲ τῶν θείων μεταλαμβάνειν μυστηρίων, εὐχαῖς, καὶ ψαλμωδαῖς, καὶ ἐξαμολογήσει τὸν Θεὸν ἐδυσώπει. τὴν γὰρ τοῦ Ἱερέως ἐφριττε φωνὴν, ἐν ταύτῃ διὰ τοῦτο προσφωνοῦντος καὶ λέγοντος· τὰ Ἅγια, τοῖς Ἁγίοις. ἔλεγε γὰρ, πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν πληροῦσθαι ἁγίων Ἀγγέλων· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τῶν δυνάμεων μυστικῶς ἱεουργούμενον, καὶ ἐν ταῖς ἡμετέραις καρδίαις μεταποιοούμενον εἰς σῶμα καὶ αἷμα. Διὸ καὶ ἔλεγε· χρὴ ἡμᾶς ἀγνῶς καὶ καθαρῶς, καὶ οἶονεῖ ἐξω σαρκὸς γινομένους, χωρὶς παντὸς δισταγμοῦ, καὶ ἐνδοιασμοῦ, κατατολμᾶν, τῆς ἁγίας κοινωνίας τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ὅπως τοῦ ἐξ αὐτῶν φωτισμοῦ γενώμεθα μέτοχοι. Πολλοὶ γὰρ τῶν Ἁγίων Πατέρων, θεώρουν τοὺς Ἀγγέλους παραφυλάττοντας αὐτούς· διὸ καὶ τῇ σιωπῇ ἐφύλαττον ἑαυτούς, πρὸς τινα μὴ διαλεγόμενοι. ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι εἰ ἐγένετο αὐτοῦ χρεία, δι' ἑαυτοῦ πωλῆσαι τὸ ἴδιον ἐργόχειρον, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ λέγειν καὶ ἀνταποκρίνασθαι ψεῦδος τι, ἢ ὄρκος· ἢ περιπτολογία, ἢ ἕτερον εἶδος ἀμαρτίας, ἀκολουθήσῃ, τὸ δοκεῖν εἶναι σαλὸς ὑποκρινόμενος ἴστατο. καὶ πᾶς ὁ βουλόμενος ἀγοράσαι, ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ, καὶ παρεῖχεν ὃ ἤβουλετο. εἰργάζετο δὲ τὸ καλούμενον μαλάκιον· ἐδέχετο δὲ τὸ διδόμενον εὐχαρίστως, μηδὲν τὸ παράπαν λαλῶν, ὁ δὲ ὄντως φιλόσοφος ἀνήρ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

Θ Ε Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ο Υ

Ὁσιος Θεόγνωστος, ὁ τῶν παρόντων κεφαλαίων Πατὴρ, πότερον, ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Ἐξηγητὴς, περὶ οὗ γίνεται μνεῖα παρὰ Φωτίῳ, ἀναγνώσει ρσ'. σελ. 151 οὗτός ἐστιν, ἢ ἄλλος τις, ἢ ἐν τίσιν ἤκμασε χρόνοις, ἐπ' ἀκριβείας εἰπεῖν οὐκ ἔχομεν. Ὅσον δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ τὸ δένδρον γνωρίζαι, ἀνὴρ καὶ οὗτος ἦν τῶν πράξει καὶ γνώσει διαβεβηκότων, καὶ διὰ καθαρότητα βίου ἐνοικον ἔχων τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. οὐ καὶ ταῖς ἐλλάμψεσι τὸν νοῦν φωτιζόμενος, αἷς φύσει πρόσσεστιν ἢ πάντων ἀποκάλυψις, καὶ ταῖς ζωηραῖς αὐτοῦ αὔραις, καθάπερ ὄργα-

νον, ἐμπνεόμενος, οἷόν τι παναρμόιον, καὶ ἱερὸν μέλος, τὰ παρόντα κεφάλαια ἐκελάδησε, καὶ διὰ τῆς ἐγκειμένης αὐτοῖς χάριτος, καὶ τῶν πνευματικῶν νοημάτων θέλγει τῶν ἀναγινωσκόντων καὶ ἀκοήν, καὶ διανοίαν, καὶ πρὸς τὸν τῆς κατορθώσεως ἐμπρακτον ζῆλον ἀνερεθίζει. Τῆς τε γὰρ πρακτικῆς δι' αὐτῶν ὁ ἐξαιρετος ὑφηγεῖται τρόπος, καὶ ἡ τῆς θεωρίας ἐνάβασις ἀπλανῶς ἐκδιδάσκεται. καὶ τίνα, καὶ ὅπως χρῆ εἶναι τὸν Ἱερωσύνην τετιμημένον, ἐκ τούτων ἂν τις ἐπ' ἀκριβῆς καταμάθοι. καὶ ὅπως πολλῆς τινος τῆς ἠθικῆς ὠφελείας, καὶ σωτηριώδους νήψεως τοῖς φιλοπόνως μετιούσι γίνεται πρόξενον.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΞΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ἩΣ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΗΛΕ.

ΤΟΙΣ ΟΣΙΩΤΑΤΟΙΣ ΠΑΤΡΑΣΙ ΛΑΖΑΡΩ ΚΑΙ ΒΑΡΛΑΑΜ. ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΣ ΠΑΝΕΥΤΕΛΗΣ ΑΝΑΞΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΚΟΣΜΟΥ.

α.

Ὅτε νόμιζε ἀληθῆ ἔχειν ἀρετήν, ὅταν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς τελείως καταφρονήσης, ἐτοιμὴν ἔχων τὴν καρδίαν διὰ καθαρᾶς συνειδήσεως πάντοτε τοῦ ἐκδημησαί πρὸς Κύριον. ἐὰν δὲ γνωσθῆναι θέλῃς παρὰ Θεοῦ, ἀγνοήθητι παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν.

ἀφέλωνταί τι τῶν κόπων σου· καθ' ὅσον δηλαδὴ τοῖς προηγουμένοις πόνοις, πρὸ ἀπαθείας, ἢ ἐντεθθεν ἐκ τούτων ἐπείσέρχεται ἀνεσις. ζημίαν ἠγούμενος, οὐ τὴν στέρησιν τῶν ἡδέων, ἀλλὰ τὸ διὰ τῆς ἀπολαύσεως τούτων, τῶν κρειττόνων ἀποπεσεῖν.

Μύρμηκα σεαυτὸν νόμιζε, καὶ σκόληκα ἐν πᾶσι αἰσθήσει, ὅπως γένη θεόπλαστος ἄνθρωπος. εἰ μὴ γὰρ ἐκεῖνο πρῶτον, οὐκ ἂν τοῦτο ἐπακολουθήσῃ· καὶ ὅσον

β.

Ὅρα τὰς περιττὰς τοῦ σώματος παρακλήσεις, καὶ ὑποστέλλου ἐξ αὐτῶν, μήπως

γ.

ἀν κατέλθης, τοσοῦτον θ' ἀνέλθης, ὅταν δὲ και σευαυτὸν ὡσεὶ οὐθὲν ἐνώπιον Κυρίου λογίζῃ κατὰ τὸν ψαλμοῦδόν, τότε γίνῃ μέγας ἐκ μικροῦ λεληθότως. καὶ ὀπηνίκα ὑποπτέυης ἔχειν καὶ εἰδέναι οὐδέν, τὸ τηνκαῦτα πλουτεῖς καὶ πράξιν καὶ γνώσιν ἐν Κυρίῳ ἐπαινετήν.

δ'. Σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ, ἡδονῆς λέγω καὶ πονηρίας, ἀφ' ὧν πᾶσα τίκεται κακία. σύντριψον δὲ δι' ἐγκρατείας, καὶ τῆ ἐκ ταπεινώσεως ἀκακία, ἵνα, εἰ καὶ ἐκζητηθῇ σου ἡ ἀμαρτία, γενναίῳ λόγῳ ἅπαντα ἐν καιρῷ ἐρεύνης τῶν πεπραγμένων, μὴ εὕρηθῃ τι. ἐξαλείφεται γὰρ τὰ πεπλημμελημένα, ἡνίκα τὰ αἷτια τούτων, δι' ὧν ἐτελεσιουργήθησαν μεμισηκότες ἡμεῖς, κατ' αὐτῶν στρατευώμεθα. τὴν πρώτην ἤτταν, ὑστάτη νίκη ἀνακαλούμενοι.

ε'. Οὐδέν ἐστι κρεῖττον καθαρᾶς προσευχῆς, ἀφ' ἧς ὡς ἐκ πηγῆς αἱ ἀρεταὶ βρύουσιν ἢ, τε σύνεσις καὶ ἡ πραότης, ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ ἐγκράτεια, καὶ ἡ ἐκ δακρῶν ἐγγινομένη θεσθεν ἀντίληψις ὁμοῦ, καὶ παράκλησις. Κάλως δὲ ταύτης, ἐν μόνοις τοῖς λεγομένοις καὶ νοουμένοις εἶναι τὴν διάνοιαν, καὶ ἀκόρεστος διαπαντὸς τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιτυχίας ὄρεξις. ὅποτε τὸν ἴδιον δεσπότην διὰ τῆς τῶν ὄντων θεωρίας ἀνιχνεύων ὁ νοῦς, καὶ ζητῶν φλεγόμενῳ πόθῳ διψητικῶς εὐρεῖν, καὶ ἰδεῖν τὸν ἀθέατον, ἢ θεωρῶν σκότος ἀποκρυφῆν αὐτοῦ, ἀποστρέφει πάλιν εἰς ἑαυτὸν πανευλαβῶς συστελλόμενος· ἀρκούμενος μὲν ἄρτι τῇ συμφερόντως ἀποκαλυπτομένη θεωρίᾳ, καὶ ταύτῃ παραμυθούμενος. Εὐελπίς δὲ ὧν πάντως τότε καταλαβεῖν τὸ ποθούμενον, ὅταν τῶν ἐκφανεῶν λυθέντων, καὶ τῆς ἐν σκιαῖς φαντασίας ὡς ἐν ἐσώπρῳ τε καὶ ἀνίγμασιν, καὶ κατὰ πρόσωπον ἀκραιφνῆς ἕψις ἔσται διηνεκῶς.

ς'. Συστέλλου ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων θεωριῶν, εἰ μήπου ἀκροτάτης ἀπαθείας ἐπέβης. καὶ μὴ τρέχε ἀκίχητα τῶν ὑπερσὲ ἐφιέμενος· εἰ βούλει γάρ, φησι, θεολόγος γενέσθαι ὁμοῦ, καὶ θεωρητικός, διὰ πολιτείας ἀνελθε, καὶ διὰ καθάρσεως, κτήσαι τὸ καθάρων. Ἐπεὶ δὲ θεολογίας ἐμνήσθην, δὴ μὴ τὸ ταύτης ὕψος εἰς ἀπειρίαν ἐπεκτεινόμενος, καὶ σκόπει, ὅτι οὐ θέμις ἡμῖν γάλα ἐπεποιζόμενοις τῶν ἀρετῶν, πρὸς τοῦτο πειρασθῆαι διαπετᾶν, μήπως πτερορρυήσωμεν, ὡς τὰ τῶν νεοσσῶν ἀτέλειστα· εἰ καὶ

τὸ τῆς γνώσεως μέλι τὸν πόθον παραβιάζεται· ὀπηνίκα δὲ σωφροσύνη καὶ δάκρυσι καθαιρόμενοι, γῆθεν ὡς Ἡλίας αἰρώμεθα ἢ Ἀββακούμ, τὴν ἐν νεφέλαις ἀπάρτι τότε προσιμαζόμενος ἀρπαγῆν· καὶ καθαρᾶ προσευχῇ θεωρητικῇ τε, καὶ ἀρεμβάστῳ, ἐξωτῶν αἰσθήσεων εὐρισκόμενοι, ζητῶμεν Θεόν, τότε ἴσως καὶ τῆς θεολογίας ποσῶς προσάψομεθα.

Ἐπιθυμῶν θέας ἀξιωθῆναι θείας, καὶ ἐμφανείας κατὰ διάνοιαν, εἰρηνικὸν καὶ ἡσύχιον πρότερον ἄσπασαι βίον· καὶ σχολάσας γνώθῃ καὶ σαυτόν, καὶ Θεόν· εἰ γὰρ τοῦτο, οὐδὲν τὸ κωλύον ὡς ἐν αὐρᾷ λεπτῇ τῇ καθαρᾶ καταστάσει καὶ ἀθουρῶν παντὶ πάθει, τὸν πᾶσι ἀθέατον ὄψεσθαι κατὰ νοῦν, σωτηρίαν σοι διὰ τῆς ἑαυτοῦ ἐκτυπωτέρας γνώσεως εὐαγγελιζόμενον.

Ὡς περ ἀστραπῆς προτρεχούσης, εὐθέως προσδοκᾶται καὶ ἡ βροντή, οὕτως ἐνθα θεῖος ἱλασμὸς ἐπέλαμψε, καὶ ἡ τῶν παθῶν ζάλη γαληνᾶ· ὅπου δὲ τοῦτο συμπαραδρέυει τῷ κτησαμένῳ καὶ ὁ ἀρραβῶν τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος· οὐκ ἔστι δὲ θεῖον ἔλεος, ἢ ἀπαθείας ἐλπίς, ἐν ψυχῇ ἀγαπώτῃ τὸν κόσμον ὑπὲρ τὸν κτίσαντα, καὶ προσπαθῶς ἐχούσῃ πρὸς τὰ ὀρώμενα· καὶ ὀλικῶς ἀντεχόμενη τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν τε, καὶ ἀπολαύσεων.

Τὸ θεῖον ὅ,τι ποτέ ἐστι, καὶ ποῦ, μὴ ζητεῖ κατὰ νοῦν· ὑπερούσιον γάρ, καὶ τόπῳ μὴ ἀνεχόμενον, ὡς ὑπὲρ τὸ πᾶν, μόνον δὲ ἐμπερίγραφτον Θεὸν λόγον ἐνοπτερίζου, ὡς ἐφικτόν, φωτοβολοῦντα τῇ θεῖᾳ φύσει, καὶ τόπῳ ὑπονοούμενον τὸν ἀπανταχοῦ, διὰ τὸ ἀπερίγραφτον τῆς θεότητος· πλὴν ὅσον ἂν καθαίρη, κατὰ τοσοῦτον καὶ τῆς ἐλκᾶμψως καταξιοθήσῃ.

Ἀληθοῦς γνώσεως ἐρῶν, καὶ πληροφορίαν σωτηρίας ἀνευδοσιᾶττου, πρότερον εὐλοσόφῃσον διαρρήξαι· τοὺς ἐμπαθεῖς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα δεσμούς, καὶ γυμνωθεῖς τῆς προσπαθείας τῶν ὑλικῶν, κάτελθε εἰς τὴν τῆς ταπεινώσεως ἀβυσσον, καὶ εὐρήσεις τὸν πολῦτιμον μαργαρίτην τῆς σωτηρίας σου, ὡς ἐν ὀστράκῳ τῇ θεῖᾳ γνώσει ἐγκεχυμμένον, καὶ τὴν λαμπρότητά σοι τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας, προμνηστευόμενον.

Τῷ μὲν τὴν νοητὴν κατορθωκότι ὑποταγῆν, καὶ ὑποτάξαντι τὴν σάρκα τῷ πνεύματι, οὐ χρεῖα ἀνθρωπίνης ὑποταγῆς, ὑποτάσσεται γὰρ αὐτὸς τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ καὶ νόμῳ, ὡς εὐγνώμων ὑπήκοος· ἐν

ζ'

η'

θ'

ι'

ια'

οἷς δὲ μάχη καὶ πόλεμος σώματος πρὸς ψυχὴν, ἀναγκαῖον ὑποταγῆναι, καὶ κτήσασθαι στρατηγὸν καὶ κυβερνήτην, πηδαλιουχοῦντα ἐπιστημόνως καὶ ἄριστα καθοπλίζοντα, μήπως ὑπὸ τῶν νοητῶν πολεμίων ἀναλωθῶμεν, καὶ ὑπὸ τῶν παθῶν ὑπὸ ἀπειρίας καταποντισθῶμεν.

16'. Ὅταν ὑπὸ τινος πάθους οὐ διανοχθῆς, καὶ ὁ θεὸς ποθὸς αὐξή ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ὀπηνίκα ὡς ὕπνον λογιζόμενος οὐ φοβῆ τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιποθῆς τὴν ἀνάλυσιν, τότε καὶ τὸν ἀρραβῶνα ἐκτήσῃ τῆς σωτηρίας ὡς δεῖ, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν περιφέρεις ἔνδοθεν, ἀνεκλαλήτῳ χαίρων χαρᾷ.

Περὶ ἱερωσύνης.

17'. Ἱερωσύνης καταξιώθεις τῆς θείας καὶ σεβασμίου, σεαυτὸν πρότερον κεχρεώστηκας ἔχειν τεθυμένον τῷ θανάτῳ τῶν παθῶν, καὶ τῶν ἡδονῶν, καὶ οὕτω κατατολμᾷν προσάπτεσθαι τῆς ζωῆς, καὶ φρικώδους θυσίας, εἰ μὴ βούλει, ὡς ὕλη εὐπρηστος τῷ θεῷ κατακαῆναι πυρὶ· εἰ γὰρ τὸ Σεραφεὶμ λαβίδος χωρὶς οὐ τετολμηκε τοῦ θεοῦ προσάψασθαι ἄνθρωκος, πῶς αὐτὸς ἐκτὸς ἀπαθείας ἄψῃ; δι' ἧς τὴν τε γλῶσσαν ἔξεις ἡγιασμένην, καὶ τὰ χεῖλη κεκαθαρμένα, καὶ τὴν ψυχὴν ἀγνήν σὺν τῷ σώματι, καὶ αὐτὰς δὲ τὰς χεῖρας, χρυσοῦ λαμπροτέρας παντός, ὡς ὑπουργοὺς τοῦ ὑπερουσίου πυρός, καὶ θύματος;

18'. Σύνες τῶν λεγομένων ἀπρίξ τὴν δύναμιν, ὅτι ἐκεῖνο καθεκάστην ἐποπτεύεις τοῦ Θεοῦ τὸ σωτήριο, ὅπερ ἅπαξ ἰδὼν Συμεῶν ὁ πρέσβυς, ἐξεθαμβήθη, καὶ τὴν ἀπόλυσιν ἠύχετο. καὶ εἰ μὴ ἐχρηματίσθης ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δεκτὸς εἶναι μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὡς περ ἰσάγγελος, μὴ κατατολμᾷς ῥιψοκινδύνως τῆς τῶν θείων φρικτῆς καὶ πανάγνου ἱεροτελεστίας, ἧ καὶ Ἄγγελοι σέβονται, καὶ πολλοὶ τῶν ἁγίων ὡς ἀκήρατον πανευλαβῶς ὑπεστάλησαν· μήπως, ὡς ὁ Ζᾶν ἐκεῖνος, δοκῆσει τοῦ ἀγαθοῦ ἐξολοθρευθῆς.

19'. Πρόσεχε σεαυτῷ κατὰ τὸν εἰπόντα, ἵνα εἰ καίτι σοι πρῶην ἢ ἐγγίνεται ἴσως ῥυπῶδες ἐξ ἀσθενείας τῷ θεῷ καταδαπανᾶται πυρὶ, ὑπὲρ τῶν ἰδίων πρότερον ἁμαρτιῶν διαπαντὸς προσκομίζης. Οὕτω γὰρ ἂν ὡς ἐκλογῆς εὐχρηστον σκευὸς, καὶ καθαρὸν καὶ τοιούτου θύματος ἄξιον, ἰχύσειας εἰς ἀργυρίου φύτιν, ἢ καὶ χρυσοῦ μεταβαλεῖν,

εἰ καὶ τινὰ ξύλινα καὶ ὀστράκινα ἦν, εἰ μόνον ἔξεις ἐκ παρρησίας τὸ θεῖον ἐπικλινόμενον. Ὅπου γὰρ θεὸς εἰς ὑπακοὴν ἔτοιμος, οὐδὲν ἐμπόδιον τῇ ἐκ τούτου μεταβολῇ.

Ἄθρει δὴ ὁσῆς κατηξιώθης ἰσαγγέλου τιμῆς, καὶ σπεῦδε διαμένειν ἀνέπαφος ἐν ᾧ ἐκλήθης βαθμῷ, δι' ἀρετῆς πάσης καὶ καθαρότητος. Τὸν γὰρ πεσόντα ἐωσφόρον, ἰδὼν ἐκ ποίου οἶος κατέστη δι' ἔπαρσιν, ὅπερ μὴ πάθης αὐτός, μεγάλα σεαυτῷ φανταζόμενος, ἀλλ' ἔχων σεαυτὸν γῆν καὶ σποδόν, καὶ κάθαρμα, καὶ θρήνην διαπαντός, ὅτι ὅλως ἀξιοῦσαι εἰς κοινωνίαν θείαν, καὶ συγγένειαν προκαλεῖσθαι, διὰ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρήσεως τῆς φρικτῆς ἱεροτελεστίας, φιλανθρωπία ἀπορρήτω Θεοῦ καὶ ἀφάτῳ χρηστότητι.

Τὸν ἱερωμένον καὶ πάντων μὲν γρῆ καθαρῶν τῶν παθῶν, ἐξαιρέτως δὲ πορνείας, καὶ μνησικακίας, μὴ δὲ ψιλὴν ἔχειν φαντασίαν, εἰμὴ μέλλῃ καθάπερ λελωθήμενος ἢ ἀσβολῇ κεχρισμένος τὰς ἄψεις, σώματος ἀπτόμενος βασιλικῷ, στυγητὸς εἶναι, καὶ βδελυκτός.

Ῥεῖθροις δακρῶν πρότερον ὑπὲρ χάριτος λευκαινόμενος, οὕτω δὴ καὶ λελευκασμένη συνειδέσει διὰ καθαρότητος, ἄπτου τῶν ἁγίων, ὡς ἅγιος, τῇ ἐκτὸς ἀγγελιομορφῶν λευχειμοσύνη, τὴν ἔνδοθεν ὑπεμφαίνων τῆς ψυχῆς ὠραιότητα· ὅρα δὲ μὴ πληροφρορεῖσθαι ἐν τῇ τῶν θείων τελεταρχίᾳ ταῖς ὑπ' ἀνθρώπων μόνον παραδόσεσιν, ἀλλ' ἔστω σοι καὶ ἡ χάρις κρυπτῶς ἅμα καὶ μυστικῶς, τὰ ὑψηλότερα συνετίζουσα.

Ἀσθασιᾶς ἐρῶν καὶ ἀθανασίας, σεβασμίως καὶ εὐλαβῶς πιστεῖ μέτελθε τὰ ζωοποιὰ καὶ μὴ φθειρόμενα, ἱμειρόμενος καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐκδημίας, ὡς τετελειωμένος διὰ τῆς πίστεως· εἰδὲ φοβῆ θάνατον, οὕτω ἀνεκράτης διὰ τῆς ἀγάπης Χριστοῦ, ἐν κατηξιώθης αὐτόχειρ θύειν, καὶ οὐπερ ἐμφορῇ τῶν σαρκῶν ἢ γὰρ ἂν, ἐσπευδες ἀπελθεῖν ὅπουπερ ὁ φιλούμενος, τῆς ζωῆς τε καὶ τῆς σαρκὸς μηδένα λοιπὸν λόγον ποιούμενος.

Σαρκὸς Θεοῦ, καὶ θύτης γεγεννημένος, καὶ κοινωνὸς διὰ τῆς μεταλήψεως, σύμφυτος γενέσθαι καὶ τῷ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὁμοιώματι κεχρεώστηκας, μηκέτι ζῶν ἑαυτῷ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ σοῦ σταυρωθέντι, καὶ ἀποθανόντι· εἰ δὲ σαρκί, καὶ κόσμῳ ζῆς ἐμπαθῶς, εὐτρεπίζου

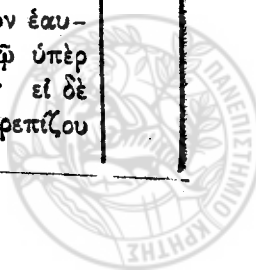
15'

17'

17'

18'

κ'

διὰ θανάτου, πρὸς τιμωρίαν ἀθάνατον, εἰ μὴ στής ἐκουσίως πρὸ τελευταίας τῆς ἀναίμακτου θυσίας, πλὴν ὅτι πολλοὶ κἀνταῦθα τῶν ἀναξίως ἱερουργούντων αἰφνηδίῳ ἀναρπασθέντες θανάτῳ, τοῖς ἐκείσε παρεπέμφθησαν δικαιοηγητοῖς.

κα'. Ἰερεὺς γὰρ τις ἐνταυτῷ ἅμα, καὶ Μοναχὸς εὐλαβείας δοξάν ἔχων, καὶ πολλοὺς τῆς ἐξωθεν ἐπιφανείας τίμιος νομιζόμενος, ἐνδοθεν δὲ κρυπτῶς λαγνεύων, καὶ μολυνόμενος, τὴν θεῖαν καὶ ἱερὰν ἐπιτελῶν λατρείαν, ἐπεὶ τῇ τοῦ χειρουβικοῦ προσήγγισεν ὑμνωδίᾳ, τὸν αὐχένα ὑποκλίνας, ὡς σὺνηθες, ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ τὸ οὐδεὶς ἄξιος ἐπαναγινώσκων, ἐξαίφνης εὐρέθη νεκρὸς, ἐπὶ τοιοῦτου σχήματος καταλιπούσης αὐτὸν τῆς ψυχῆς.

κβ'. Λόγου ὀρθοῦ, καὶ γνώσεως οὐδὲν προυγκαιότερον ἐντεῦθεν γὰρ προσγίνεται, ὁ εἰς Θεὸν φόβος, καὶ πόθος, ὁ μὲν καθαίρων δι' εὐλαβείας καὶ συστολῆς, ὁ δὲ τελειοποιῶν διὰ φωτιστικῆς ἐξεῶς τε καὶ διακρίσεως, καὶ τὸν νοῦν μετεωροπόρον ἀπεργαζόμενος δι' ὑψηλῆς θεωρίας καὶ ἀναβάσεως, ἀμήχανον δὲ φόβου χωρὶς, πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα διαπορθμευθῆναι, καὶ δι' αἰτοῦ πετάσσαι καὶ καταπαῦσαι πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα.

κγ'. Ἄγε δὴ ἐμοὶ πειθόμενος, ὁ τῆς σωτηρίας διακαῶς καὶ ἀναστοχῆτως ἐπιποθῶν, ἕως οὗ καταλάβῃς τρέχε, ζητῶν ἐμπόνως, αἰτῶν ἀπαύστως, καὶ κρούων ὑπομονητικῶς, ἕως ἐπιτύχῃς, ὑποβάθραν, πίστιν στερεὰν πήξάμενος, καὶ ταπεινώσων· τότε δὲ κατέλαβες τὸ ποθούμενον, οὐχ ὅταν ἀφέσεως ἀμαρτιῶν μόνον τεύξῃ, ἀλλ' ὅταν οὐκ ἔτι πτοῇ οὐδὲ δέδοικας πάθους τινὸς ἐπανάστασιν, ἀφόως καὶ μετὰ παρρησίας τῆς σαρκὸς χωριζόμενος.

κδ'. Ζήτει πληροφορίαν λαβεῖν μετὰ πολλῶν δακρῶν, πλὴν μὴ πρὸ τελευταίας, εἰ ταπεινόφρων εἴης, μήπως εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἀμεριμνήσας καταφρονήσῃς, ἀλλὰ τότε πλησίον εὐρεῖν ἐξόδου, πλὴν ἀναστόχητον, ἵνα μὴ θαρρήσας ἔχειν χλευαστικῶς ἐξ οἰήσεως, ἀστοχήσῃς τοῦ ἐφετοῦ, τοῦ ἐλπιζομένου τότε καταλαβόντος καιροῦ, καὶ ποῦ πορεύσῃ ταλαίπωρε ἀραβῶνος χωρὶς, καὶ τῆς σωζούσης ἀναμφιβόλου πληροφορίας διδομένης διὰ τοῦ πνεύματος;

κε'. Ἀπαθείας ἐρῶν τῆς θεοποιου, δι' ὑπακοῆς πρῶτον καὶ ταπεινώσεως εὐρὲ τὸ ποθούμενον, ἵνα μὴ δι' ἄλλης ὁδεύσας, κό-

πους σεαυτῷ προξενήσῃς· ἀπάθειαν δὲ κέκτηται, οὐχ ὁ ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν παθῶν παρενοχλούμενος, ποτὲ δὲ ἡμερῶν καὶ ἀναπαυόμενος, ἀλλ' ὁ διηνεκῶς ἐντροφῶν τῇ ἀπαθείᾳ, καὶ τῶν αἰτιῶν παρόντων τῶν παθῶν, μένων ἀκίνητος, ἐξαιρέτως δὲ καὶ ὁ μὴ πάσχων πρὸς τὰ τούτων νοήματα.

κς'. Μαχόμενος καὶ ὄνειδιζων, μετὰ θράσους ἐπέρχεται ὁ ἐχθρὸς τῇ ψυχῇ ἐξελθούσῃ τοῦ σώματος, κατήγορος γινόμενος πικρὸς τε καὶ φοβερὸς ἐπὶ τοῖς ἑπταινόμοις. ἀλλ' ἐστὶν ἰδεῖν τότε τὴν φιλόθεον ψυχὴν, κἀν πολλαῖς τὸ πρὶν πολλακίς ἐτρώθη ἀμαρτίαις, οὐ καταπληττομένην τὰς ἐκείνου ὀρμὰς καὶ ἀπειλάς· ἀλλὰ μᾶλλον νευρουμένην ἐν Κυρίῳ, καὶ πτερουμένην ἐν χαρᾷ, θαρσοποιουμένην τε ταῖς ὀδηγούσαις ἁγίαις δυνάμεσιν καὶ περιτειχιζομένη τῷ φωτὶ τῆς πίστεως, καὶ ἀντικραζούσα μετὰ πολλῆς παρρησίας τῷ πονηρῷ· τί σοί, καὶ ἡμῖν δραπέτα τῶν οὐρανῶν καὶ δούλε πονηρῆ; οὐκ ἔχεις σὺ τὴν ἐξουσίαν καθ' ἡμῶν. Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τε, καὶ πάντων ἔχει τὴν ἐξουσίαν, αὐτῷ ἡμάρτομεν, αὐτῷ καὶ ἀπολογητόμεθα. Ἐνέχυρον ἔχοντες τῆς ἡμᾶς εὐσπλαχνίας καὶ σωτηρίας, τὸν τούτου τίμιον σταυρόν· σὺ δὲ φεῦγε μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ὀλέθριε, μηδὲν σοί, καὶ τοῖς δούλοις τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα λεγούσης τῆς ψυχῆς μετὰ θάρρους, νῶτα λοιπὸν δίδωσιν ὁ διάβολος, βοαῖς ὀδυρόμενος, μὴ δυνήεις ἀντιστῆναι τῷ τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι. Ὑπεράνω δὲ τυγχάνουσα ἡ ψυχὴ, καθίπτεται τοῦ ἐχθροῦ, χολαφίζουσα αὐτὸν ὡς περ ὀλεγόμενος δξύπτερος τὸν κόρακα. Καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν θείων Ἀγγέλων δοκιμάζεται ἀγαλλιωμένη εἰς τοὺς ὠρισμένους τόπους αὐτῇ κατὰ τὴν αὐτῆς κατάστασιν.

κε'. Ρεόντων πόθος οὐ κατελκύσει πρὸς τὴν γῆν, τὰ οὐράνια φανταζόμενον. Εἰδὲ τις σε προσπάθεια τῶν γηίνων πρὸς ἑαυτὴν δεσμεύει, εἰσικας ἀετῷ κατεχομένῳ ἐν παγίδι ὑπὸ τοῦ δρυχος, καὶ κωλυομένῳ τὴν ὑψιπέτησιν. Ἐχε οὖν πάντα, καὶ ἡγοῦ σκύβαλα, ἐλπίδι τῶν ἀμεινόνων. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σαρκίον, καιροῦ καλοῦντος, ἀποτιναξάμενος, ἀκολούθει ἐκσπῶντί σε τῷ Ἀγγέλῳ τοῦ Θεοῦ.

κη'. Ὡς περ ἀμήχανον τὸ μὴ ἔχον νόμισμα χαρακτῆρα βασιλικόν, εἰς θησαυροὺς βασιλικούς μετὰ τῶν συνήθων καταταγῆναι, οὕτως

ἀδύνατον γνώσεως ὀρθῆς ἄτερ καὶ ἀπαθείας δέξασθαι ἀρραβῶνα τῆς ἐκείθεν μακαριότητος, καὶ μετὰ παρησίας ἐξέλθειν, καὶ πληροφορίας ἀπὸ τῶν ὧδε πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα, καὶ συνταγῆναι μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν. Γνώσιν δέ φημι οὐ σοφίαν, ἀλλὰ τὴ ἀπλανῆ Θεοῦ, καὶ τῶν θείων εἰδήσιν. Δι' ὧν ὁ φιλέθεος ὑψοῦται μὴ καθελκόμενος ὑπὸ τῶν παθῶν, πρὸς ἐνθέωσιν, τῆ τοῦ Πνεύματος χάριτι.

κθ'. Κὰν πᾶσαν τὴν πρακτικὴν μετέλθης, μηδ' οὕτω θαρρήσης ἑαυτῷ, ὅτι πέφθακας εἰς ἀπάθειαν, καὶ ἀμερίμνωσ ἐμφιλοχωρεῖς τῷ κόσμῳ· μήπως τύπους παθῶν ἐντεύθεν ἀναμαζάμενος, δυσχέρειαν εὐρήσης ἀναχωρῶν. Ἄλλ' αἰεποτε τῷ φόβῳ παιδαγωγούμενος, τῆς τρεπτῆς ἐπιμελοῦ καὶ ἀλλοιουμένης σου φύσεως. Μάχρυνον ἐν σοφίᾳ τῶν αἰτιῶν τῶν παθῶν. Ἡ γὰρ εἰς ἄκρον ἀναλλοιώτος ἀπάθεια, ἐν τοῖς φθάσαι ἐστι τὴν τελείαν ἀγάπην, καὶ διὰ θεωρίας διηγεκοῦς, ὑπεραρθεῖσι τῶν αἰσθητῶν, καὶ τὸ σῶμα ὑπεραναβάσι τῆς ταπεινώσεως. Ὡν οὐχ ἄπτεται φλῆξ παθῶν ἐτι, διακοπεῖσα τῆ φωνῇ τοῦ Κυρίου, διὰ τὸ μεταστοιχειωθῆναι τούτους ἤδη πρὸς ἀφθαρσίαν.

λ'. Ἀπαθείας ἔρα μὴ πρὸ καιροῦ, ἵνα μὴ πάθης ὅπερ ἔπαθεν ὁ πρωτόπλαστος, ἀώρου μεταλαβῶν τοῦ ζύλου τῆς γνώσεως. ἀλλ' ἐργαζόμενος ἐν ὑπομονῇ διὰ περιεκτικῆς ἐγκρατείας, καὶ ἐκτενοῦς δεήσεως· καὶ φυλάσσωσιν δι' αὐτομεμψίας καὶ ταπεινοφροσύνης ἄκρας τὰ εἰργασμένα, ἐκδέχου μετὰ ταῦτα ἐν καιρῷ εὐθέτῳ τὴν χάριν τῆς ἀπαθείας. Μετὰ τὴν πολλὴν ζάλην καὶ ταραχὴν, τὸν λιμένα τῆς ἀναπαύσεως. Οὐ γὰρ ἀδικος ὁ Θεὸς τοῖς ὀρθῶς βεβήκοσι τὴν τῆς ἀπαθείας ἀποκλείσαι πύλην ὅποτε δεῖ.

λα'. Ἰθι πρὸς τὸν μύρμηκα τῆ εὐτελείᾳ καὶ οὐθενίᾳ, ὡ δὲ κνηρὴ, πρὸς τοῦτο σύ, καὶ ἀπειραστε, καὶ μαθήσῃ ἐξ ἐμοῦ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν, οὐ χρεῖαν ἔχει ὁ Θεὸς ὁ ἀνευδεὴς καὶ ὑπερπλήρης, ἀλλὰ πλουσιοδῶρως εὐεργετεῖ, καὶ σώζει κατὰ χάριν τοὺς προαιρετικούς εὐγνώμονας, εἰ καὶ τὴν κατὰ δύναμιν φιλανθρώπως ἀποδεχεται ἐργασίαν. εἰ μὲν οὖν ὡς ὀφειλέτης κάμης, τῶν προὔπαρξάντων ἀγαθῶν πρὸς αὐτοῦ, εὐ ποιεῖς, καὶ πλησίον τὸ θεῖον ἔλεος. εἰ δὲ χρεώστην νομίζεις ἔχειν Θεόν, δι' ὧν δοκεῖς ἐργάζεσθαι ἀγαθῶν, τῆς εὐθείας ἀπεπλανήθης, πῶς γὰρ χρεώστης ὁ εὐεργέτης; πλὴν καὶ οὕτως

τρέχε ὡς μισθωτός. καὶ κατὰ μικρὸν προκόπτων, καταλάβης, ἐλέει Θεοῦ, τὸ ζητούμενον.

Βούλει σοὶ καὶ ἑτέραν σωτηρίας, μᾶλλον δὲ ἀπαθείας, ὑποδείξω ὁδόν; παραβίαζε τὸν κτίστην ἐν ταῖς δεήσεσιν, ὅση δύναμις, μὴ ἀστοχῆσαι τοῦ προκειμένου, μεσίτας πρὸς αὐτὸν διαπαντὸς προβαλλόμενος τὰς ἐπουρανίους πάσας δυνάμεις, καὶ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἁγίους, μετὰ τῆς πανάγνου καὶ θεομήτορος. καὶ ἀπάθειαν μὲν μὴ ζῆτει, ὡς ἀνάξιος ταύτης τῆς δωρεᾶς· αἶτει δὲ σωτηρίαν ἐμπόνως καὶ λήψῃ σὺν ταύτῃ καὶ τὴν ἀπάθειαν. Ἡ μὲν γὰρ ἀργυρῶ, ἡ δὲ χρυσίῳ ἔοικε καθαρῷ. ἔχε δὲ καὶ κρυπτὴν ὡς μάλιστα ἐργασίαν Θεοῦ θεραπεύτριαν, καὶ τινῶν ἀποκρύφων πρὸς αὐτὸν μυστηρίων λόγους θεοποιούντας σε, ἐν οἷς ἔδεται ὁμοῦ τὸ θεῖον καὶ ἐπικάμπτεται.

Ἀγώνισαι τὸν ἀρραβῶνα τῆς σωτηρίας λαβεῖν κρυπτῶς ἐνδόν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πληροφορίᾳ ἀνευδοκίᾳ, ἵνα μὴ θρόησιν εὐρύς, καὶ πτόησιν ἀπροσδόκητον ἐν καιρῷ ἐξόδου. τότε δὲ ἔλαβες, εἰ μηκέτι ἔχεις καρδίαν καταγινώσκουσαν ἐν ἐλλείμμασι, καὶ τὴν συνειδήσιν τύπτουσαν ἐν παροργισμοῖς· εἰ τῶν θηρίων παθῶν ἡ ἀγριότης ἐπιθασσεύθη σοὶ, θεία χάριτι, εἰ τὸ δάκρυον τῆς παρρησίας βρούει, καὶ ὁ νοῦς καθαρῶς καὶ ἀμετεωρίστως προσεύχεται. Καὶ ὀπηνίκα προσηνώς ἐν ἐτοιμασίᾳ καρδίας ἐκδέχῃ τὸν φευκτὸν τοῖς πολλοῖς ὁμοῦ, καὶ φοβερὸν θάνατον.

Ρήματα ζωῆς αἰωνίου, ἅπερ ἔχειν ὁ Θεὸς Λόγος ὑπὸ τοῦ τῶν Ἀποστόλων κορυφαίου ἐμαρτυρήθη, οἱ λόγοι εἰσὶν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων, οὓς ὁ μυσταγωγούμενος πρὸς αὐτὸν ὡς ἀβέβηλος, ἤδη ἀπεντεύθεν ἐκτήσατο καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος, καὶ τὴν ἀκαταίσχυντον ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, οὐ καταξιοῦται δὲ τούτων, ὁ προτιμῶν τῆς ψυχῆς τὴν σάρκα, καὶ προσπάθειαν ἔχων, καὶ σχέσιν πρὸς τὰ ἐπίγεια.

Λογικός, οὐχ ὁ προφορικὸν ἔχων λόγον ἐστὶ· τοῦτο γὰρ πᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ διὰ τοῦ λογικοῦ ζητῶν τε, καὶ ἀνικνεύων εὐρεῖν τὸν Θεόν· εὐρήσει δὲ, ὁ, τίποτε τὴν οὐσίαν ὁ ὑπερούσιος, οὐδαμῶς· πάσῃ γὰρ φύσει τοῦτο ἀμήχανον, ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν ὄντων δημιουργικῆς σοφίας, καὶ προνοίας, καὶ διοικήσεως, συνοχῆς τε, καὶ κυβερνή-

λβ'.

λγ'.

λδ'.

λε'.

σεως ἄμα, καὶ συντηρήσεως, ἐν οἷ εὐρίσκειται καὶ κρίνεται καθοράται ὁ ἀριστοτέχνης, καθ' ὅσον τρόπον καὶ οἰκοδόμος, διὰ τοῦ ἔργου τῶν ἰδίων χειρῶν.

λς'. Ἀκτημοσύνην ὡς δεῖ, ἀπαθείας πάρεξ οὐ κατορθώσεις, οὐδὲ ἀπάθειαν, ἀγάπης χωρὶς, οὐδὲ ταύτην ἐκτὸς φόβου καὶ καθαρᾶς προσευχῆς· οὐδὲ ταῦτα, πίστεως ἄτερ καὶ ἀμεριμνίας, δι' ὧν πτερούμενος ὁ νοῦς, τὸ μὲν χαμαίλληλον ῥίπτει φρόνημα, ἔπταται δὲ εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ μετέωρα, τὸν ἰδίον δεσπότην ἐπιζητῶν.

λς'. Ἀσπαται τὴν ἀγνεῖαν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἵνα γένη νὰς Θεοῦ καὶ οἶκος ἐπέραστος· ἀδύνατον γὰρ σωφροσύνης χωρὶς, προσικειωθῆναι Θεῷ. Τίττει δὲ ταῦτα πόθος θεῖος, καὶ ἀπροσπάθεια, καὶ κόσμου φυγή· συντηρεῖ δὲ ταπεινοφροσύνη ὁμοῦ, καὶ ἐγκράτεια, προσευχὴ διηνεκῆς, καὶ θεωρία πνευματικῆ, καὶ σὺν ἀοργησίᾳ, ἐκτενὲς δάκρυον. Τοῦ δὲ κάλλους τῆς διακρίσεως, ἀπαθείας πάρεξ, οὐκ ἐπιτεύξη.

λη'. Μηδεὶς σε ἀπατήσῃ ἀδελφέ, ὅτι, πλὴν ἀγιασμοῦ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καθοράται Θεός. Οὐ γὰρ καταδέχεται Κύριος ὁ ὑπεράγνος, καὶ πάσης καθαρότητος ὑπερκείμενος, ἀκαθάρτῳ ἐμφανισθῆναι. Ὡς γὰρ ἀνάξιος αὐτοῦ ὁ πατέρα καὶ μητέρα ὑπὲρ τοῦτον φιλῶν, ἢ αὐθὺς θυγατέρα, καὶ υἱόν, οὕτω καὶ ὅ,τι ποτε τῶν προσκαιρῶν καὶ ὑλικῶν. Καὶ πολλῶ πλεον, ὁ τὴν βδελυρὰν καὶ οὐσώδη προτιμῶν ἀμαρτίαν, τῆς ἀγάπης Κυρίου ἀποσειέται γὰρ τὸν μὴ ἀπασρεφόμενον τὴν βυπαρίαν Θεός· ὅτι μὴ ὁ ἢ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

λη'. Θεῖας ἀγάπης, γνώσεως χωρὶς, οὐ καταξιωθήσῃ· οὐδὲ ταύτης, πλὴν πίστεως· πιστὶν δὲ φημι, οὐ τὴν φιλήν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐκ πράξεως προσγινομένην τῶν ἀρετῶν. Τῆς δ' ἀληθοῦς κατανύξεως τότε ἐπιτεύξη, ἔταν δι' ἐγκρατείας, καὶ ἀγρυπνίας, προσευχῆς τε, καὶ ταπεινώσεως, τὴν ἐμφυτον τῆς σαρκὸς ἀπομαράνας ἠδονήν, συσταυρωθῆς τῷ Ἰησοῦ, μηκέτι ζῶν ἐμπαθῶς, ἀλλὰ τῷ θεῷ Πνεύματι καὶ ζῶν, καὶ στοιχῶν ἐλπίδι τῆς ἄνω λήξεως.

μ'. Ἐν τούτῳ ἔγνω, ὅτι θεθέληκας με βῶα πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῆ ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμέ, μέχρι τέλους τυραννῶν διὰ τῶν παθῶν καὶ ὑπωπιάζων με. Ἄλλ' ἵνα πρὸ τελευτῆς τῆς αὐτοῦ χειρὸς ἀφαρπάσῃς

με, καὶ ζῆν πνευματικῶς, κατὰ τὸ σοὶ εὐάρεστον, καταζήσας διὰ χρηστοῦ τέλους, σεσωσμένον τῷ σῶ παραστήσειας βήματι· ἔνθεν τὸν ἀρραβῶνα τῆς σωτηρίας, τῷ σῶ ἐλέει. καὶ τὴν ἀνευδίαστον κομιζόμενον πληροφορίαν· ὡσάν μὴ τεταραγμένος, ἐν καιρῷ ἐξόδου, καὶ ἀνέτοιμος εὐρισκόμενος, ἀφόρητον ἠγοῦμαι τὴν θλίψιν καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κολάσεως, πικροτέραν καὶ χειρόνα.

Οὐκ ἔστιν ἀπλῶς φιλὸν πρᾶγμα καὶ τὸ τυχόν, ἢ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς. Ἄλλ' ἢ μὲν πίστις, στερρᾶς δεῖται ψυχῆς· ἢ δὲ ἐλπίς, γνώμης καὶ καρδίας εὐθείας. Πῶς γὰρ τις πιστεύσει τοῖς οὐχ ὀρωμένοις εὐκολως, χωρὶς τῆς χάριτος; πῶς δὲ ἐλπίζει περὶ τῶν μελλόντων ἀδήλων, εἰμὴ σχοίῃ τινὰ ἐξ εὐθύτητος πείραν τῶν χαρισμάτων Κυρίου; δι' ὧν κακείνων λάβῃ πληροφορίαν, ὡς ἐνεστώτων· οὐκ οὖν ἐν ἀμφοτέροις, καὶ ἀρετῆς χρεία, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βοήθειας· ὧν μὴ παρόντων ἡμῖν, εἰκὴ κοπιῶμεν.

Γέννημα ἀληθινῆς ἀρετῆς, ἢ γνώσις, ἢ ἀπάθεια, ἢ καὶ ἀμφω ταῦτα· εἰδ' οὖν, ἀλλὰ μεματῶνται ἡμῖν, καὶ ἡ δοκοῦσα ἀρετὴ οὐκ ἀνόθευτος ἔστιν· ἢ γὰρ ἂν, ἐκόμα, καὶ καρποῖς, οὐ φύλλοις μόνον, νυνὶ δὲ, ἢ ἀρέσκειαν ἀνθρώπων, ἢ αὐταρέσκειαν ἐπισυρόμενος, ἢ ἄλλο τι τῶν μὴ ἀρεσκόντων Θεῷ, νόθος καὶ οὐ θεοφιλῆς ἔστιν, ἀλλ' ἡμεῖς τὸ αἷτιον ἐπιδιορθωσάμενοι, τευξόμεθα πρὸς τὸ λισιτελὲς ἀναμφιβόλως, καὶ τῆς κομιζούσης ὅποτε δεῖ καὶ καθ' ὅσον, καὶ γνώσιν τε καὶ ἀπάθειαν, τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριτος.

Νοεῖ τὰ τοῦ ἐχθροῦ νοήματα διὰ φωτισμοῦ τῆς χάριτος, καὶ ῥίπτων ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μετὰ κλαυθμοῦ, ἐξάγγελε τὴν ἀσθενειάν σου, μηδὲν ἔχων ἑαυτὸν, εἰ καὶ δοκεῖν εἶναι τινὰ παραπίθει ὁ ἀπατεῶν, μὴ τε μὴν ἀξίων περὶ βραβεύσεως χαρισμάτων, εἰμὴ σωτηρίας εἰεν πρόξενον, καὶ ταπεινοφροσύνης φυλακτικᾶ· ζῆτει δὲ τὴν μὴ φυσιοῦσαν γνώσιν ὡς θεογνωσίας αἰτίαν· καὶ τοῦ μὴ καταδυναστεύεσθαι μέχρι τέλους, τυράννων δίκην τοῖς πάθειν· ἀλλ' ἀπολυθῆναι τῆς σαρκὸς ἐν ἀπαθείᾳ, ἢ συμπαθείᾳ σφαλμάτων, τὸ ταπεινότερον.

Ὡς περ οὐκ ἔστιν ἀναπτῆναι εἰς τὰ ὑψηλά καὶ μετέωρα ἄνευ πτερῶν, οὕτως οὐδὲ τυχεῖν τῶν ἐλπίζομένων, ἐκτὸς τῆς ἀπεν-

μά.

μβ'.

μγ'.

μδ'.

τευθεν ἀνευδοκίᾳστος πληροφρίας· ἡ δὲ πληροφρία, ἐκ ταπεινοφροσύνης ἄκρας, ἢ ἐκ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάριτος ἐν τοῖς τελείως καταλλαττομένοις Θεῷ, ἐν εἰς καὶ ἀπάθεια πάντως, ἢ ἐκ μέρους, ἢ τελειώτερον κατὰ τὴν καταλλαγὴν καὶ τὴν κάθαρσιν· εἰ δ' ἄλλως τοῦ σώματος χωριζόμενοι, ὡς ἐν χειμῶνι παλῶν ἔτι, ἢ σαββάτω, (ἀργοὶ δηλονοτι τῶν ἀρετῶν) ὑπὸ κρίσιν εἰσι καὶ ἐξέτασιν, ὡς ὑπεύθυνοι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναταποδόσεως.

μέ. Σωζόμενος δωρεάν, εὐχαρίστει τῷ σωτῆρι Θεῷ, εἰδὲ βούλει καὶ δῶρα προσενεγκεῖν, προσφερε ἀπὸ τῆς χηρευούσης ψυχῆς σου τὰ δύο λεπτά εὐγνωμόνως, ταπεινώσιν φημί, καὶ ἀγάπην· καὶ προσδέξεται ταύτας, εὐ οἶδα, ὑπὲρ ἀρετῶν πληθυσμῶν καταβαλλομένων παρὰ πολλῶν, εἰς τὸ τῆς σωτηρίας γαζοφυλάκιον· εἰδὲ καὶ ὡς Λάζαρος δέη ἀναζωώσεως, τεθνήξας ὑπὸ τῶν παθῶν, αὐτὰς ταύτας ὡς ἀδελφὰς γνησίας προβαλοῦ μεσίτιδας πρὸς αὐτόν, καὶ τεύξῃ πάντως τοῦ ζητουμένου.

μδ'. Τὴν πρακτικὴν κατορθῶν, οὐ δυνήσῃ δι' αὐτῆς καὶ μόνης προσπελάσαι τῇ ἀπάθειᾳ, ὡς τε καθαρῶς ἅμα, καὶ ἀρρεμβάστως προσεύχεσθαι· εἰμὴ καὶ πνευματικαὶ τὸν νοῦν διαδέχονται θεωρίαι, τῆς τε φωτιστικῆς γνώσεως, καὶ τῆς τῶν ὄντων κατανοήσεως, ὑφ' ὧν πτερούμενός τε, καὶ ἐλαμπόμενος, ὑψοῦται τῷ τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς ὀλικῶς ἔρωτι, ἀνατατικῶς πρὸς τὰ συγγενῆ φῶτα τῶν ἄνω αὐλῶν τάξεων, κἀκεῖθεν, ὡς ἐφικτόν, πρὸς τὸ μέγα φέρεται φῶς, καὶ τρισήλιον τῆς θεαρχικῆς Τριάδος.

μζ'. Οὐ κολασθησόμεθα ἐν τῷ μέλλοντι, ὅτι ἡμάρτομεν, οὐδὲ κατακριθησόμεθα τούτου χάριν, τρεπτῆς, καὶ ἀλλοιωτῆς λαχόντες φύσεως, ἀλλ' ὅτι ἀμαρτήσαντες, οὐ μετενοήσαμεν, οὐδὲ ἐστράφημεν τῆς πονηρᾶς ὁδοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ἐξουσίαν λαβόντες καὶ καιρὸν μετανοίας, ἵνα καὶ μᾶλλον τὸ ἀγαθόν, ὅπερ ἔστι τὸ θεῖον, ἀλλὰ μὴ τούναντίον, ὡς ἐμπαθεῖς, ὑποδείξωμεν, ἀμυνόμενον οἶον, καὶ ὀργιζόμενον· πλην τὴν κακίαν, ἀλλ' οὐχ ἡμᾶς, αὐτὸ γὰρ παντὸς πάθους καὶ πάσης ἀμύνης ἐκτός· εἰ καὶ λέγεται συχηματίζεσθαι τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ταῖς διαθέσεσιν, ἐσόπτρου δίκην, ἐκάστω κατὰ τὴν τῶν βεβιωμένων ἀξίαν ὁσιν ἀντιπαρέχων.

μη. Σαλευόμενος τῆς κρείττονος στάσεως, μὴ θροοῦ, ἀλλὰ διορθοῦ, θάττον ἐπανατρέχων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, λύπη καὶ σκυθρωπότητι, καὶ αὐτομεμφία σφοδρᾷ· ἀλλὰ γὰρ καὶ δακρύων ἰκανὴ ἐκχύσει, ἐν συντριβῇ πνεύματος· δι' ὧν ἐξίῳν τοῦ συμβατικοῦ πτώματος, εἰς τὴν κοιλάδα ἔξεις τῆς σωτηρίου ἀγαλλιᾶσεως, εἰς τὸ ἐξῆς ἀσφαλιζόμενος ὅση δύναμις· ἵνα μὴ πάλιν τὸν κριτὴν παροργίσας, δέη δακρύων καὶ ὀλίψεως εἰς ἐξέλασμα, εἰδὲ μὴ ὡδε τοῦτο, ἀλλὰ πάντως κολάσεως ἐν τῷ μέλλοντι.

Περὶ Ἱερωσύνης.

μηθ'. Πάλιν περὶ τῆς σεβασμίου Ἱερωσύνης ἡμῖν ὁ λόγος, ὡς ἀγγελικῆς δεῖται τάξεως καὶ καθάρσεως, καὶ πλείονος τῆς μετὰ ταῦτα ἀσφαλείας, καὶ σωφροσύνης, ἢ τὸ πρόσθεν, εἴπερ τὸ μισρὸν ποσῶς καθαρὸν γενέσθαι, τὸ καθαρὸν δὲ, πῶς ἄρα καὶ βεβηλωθήσεται; εἰμὴ, μέλοιμεν φωτὶ σκότος μινύντες, καὶ μύρω τὴν δυσωδίαν, τὸ οὐαὶ κληροῦσθαι, καὶ τὴν ἀπώλειαν ὡς ἱερόσυλοι πάντως κατὰ τὸν Ἀνανίαν τε καὶ τὴν Σάπφειραν.

ν'. Ἀπὸ σκεύους ἀπολωλότης ὁμοῦ, καὶ ἀχρόηστου, εἰ καὶ δοκεῖς ἀξίους ἐπιβῆναι ἰσως Ἱερωσύνης τῆς ἰσαγγέλου καὶ οὐρανόου διὰ μικρὰν κάθαρσιν, σκευὸς ἐκλογῆς καὶ τῷ Κυρίῳ εὐχρηστον κατὰ Παῦλον γενόμενος, τήρει τὴν τιμὴν ἄχραντον ἢς ἔξιώσαι, φυλάσσων τὸ θεῖον δῶρον, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἵνα μὴ κοινωθῆς ἀπροσέκτως, ἀπορριφῆς ἐξ ὕψους πάντως εἰς βόθυνον, δυσχερῶς εὐρίσκων ἐπάνοδον.

νά. Νόει ὡς ἐχέφρων, ὅτι Θεοῦ δικαιοῦντος, ὁ κατακρίνων οὐδεὶς· καὶ εἰ κληθεῖς εἰπήλθεις εἰς τὴν ὑπερκόσμιον τῆς βίαις Ἱερωσύνης χάριν, μηδὲν σοι μέλει περὶ τοῦ προλαβόντος βίου, εἴπου τι ἰσως κεκηλῖδωται, διὰ Θεοῦ δὲ αὐθις, καὶ τις κεκάθαρται διορθώσεως· ἀλλ' ἔστω σοι σπουδῆ, καὶ νῆψις μετέπειτα, μὴ ἀμαυρῶται τὴν χάριν, ἵνα εἰ καὶ τις ἀφρόνως ἐπὶ τῇ σῇ διακρίνηται ἱεροτελεστία, διὰ τὰ προλαβόντα, ἐνωτισθῇ βίαις ἐνηχούσης φωνῆς· ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάριτε, σὺ μὴ κοίνου.

νδ'. Ἐλαφρὸν τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ ὁ ζυγὸς χρηστός, ἀλλ' ἕως ἂν αἴρηται ἅμα ὡς θέμις καὶ κατευθύνηται· καὶ εἰμὴ ὦνιον ἢ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος χάρις· ἐπὶ δὲ σπουδῇ ἀνθρωπίνῃ, καὶ δῶρω φαρτῶν πραγματευθεῖ τὸ ἄπρατον, καὶ ἡ κλήσις οὐκ

άνωθεν, βαρὺ μὲν τὸ φορτίον ἄγαν, ὡς βασιζόμενον παρ' ἄξιαν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν. Ὁ δὲ ζυγὸς σκληρὸς λίαν ἐκτριβὼν καὶ τὸν αὐχένα, καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἔλκοντος, εἰμὴ ἀνεθείη, ἕως ἀντοῦτον ἐκδαπανήσῃ καὶ ἀνάλωσθι τέλεον.

γγ'. Ὑπελθὼν τὸν τῆς ἱερωσύνης ζυγὸν τολμηρῶς, κατόρθου τὰς ὁδοὺς σου, καὶ ὀρθότῃ μὲν τὸν τῆς ἀληθείας λόγον, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, δι' αὐτῆς τὴν σὴν κατεργαζόμενος σωτηρίαν· ὅτι ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ κατανάλισκον· καὶ εἰ μὲν ἄπτη τούτου ὡς χρυσὸς ἢ καὶ ἄργυρος, μὴ φοβοῦ τὸν ἐμπρησμόν, ὡς οὐδὲ οἱ ἐν Βαβυλῶνι· παῖδες τὸ πῦρ. εἶδε χόρτινος εἶ, καὶ καλαμῶδης τῆς εὐπρηστοτέρας ὕλης ὡς γηινόφρων, τρέμε μὴ κατακαῆς τῷ οὐρανίῳ πυρὶ, εἰμὴ φύγῃς ὡς Λὼτ τὴν ὄργην δι' ἀποχῆς τῶν φρικτωδεστάτων, οὐκ οἶδα, εἰμὴ τινα εἶεν ἐξ ἀσθενείας βραχύτατα τῶν ἐλαττωμάτων τῷ θεῷ τούτῳ πυρὶ δαπανώμενα ἐν τῇ εὐαγεστάτῃ λατρείᾳ· κἀντεῦθεν μένης αὐτὸς ἀφλεκτός ἐν τῷ πυρὶ καὶ ἀλώθητος, ὡς τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο τῆς βάρου φυτόν.

νδ'. Τῆς παθητικῆς ἕξεως ὡς γονορρυῆς μὴ σθένων ἀποσπασθῆναι διὰ τὴν χρονίαν συνήθειαν, πῶς κατατολμᾷς τῶν καὶ ἀγγέλοις ἀψάυστω, ταλαίπωρε; ἢ οὖν φρίξον, καὶ ἀπόσχου λοιπὸν τῆς θείας ἱεροτελεστίας, καὶ οὕτως ἐξιλεώσῃ τὸ θεῖον, ἢ ἐκδέχου ὡς ἀναίσθητος ἅμα καὶ ἀδιόρθωτος, εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος μετ' ὀργῆς ἐκπεσεῖν, οὐ φειδομένου φιλανθρώπως, ἀλλ' ἀσυμπαθῶς σε κολάζοντος, διὰ τὸ κατατολμᾶν ἀναιδῶς τοῦ βασιλικοῦ γάμου κεχραμένη καὶ ψυχῇ καὶ στολῇ, ὡς ἀνάξιον καὶ αὐτῆς εἰσόδου, μήτι γε κατακλίσεως.

νε'. Ἐγνων ἔγωγε τῶν ἱερωμένων, δε τῶν θείων κατατολμῶν ἀναξίως, διὰ τὸ πάθει πορνείας περιπεσεῖν, πίπτει μὲν πρότερον νόσῳ ἀνάτῳ καὶ χαλεπῇ, καὶ ἤδη τῷ θανάτῳ προτήγγιζεν· ἐπεὶ δὲ πάντα ποιῶν εἰς τὴν τοῦ κακοῦ λύσιν ἤνυε γλέον οὐδέν, μᾶλλον δ' αὐτῷ καὶ τὸ κακὸν ἐπετείνετο, εἰς συναίσθησίν που ἐλθὼν, καὶ ὅτι θανάτουται τῷ παρ' ἄξιαν ἱεουργεῖν, ἀποτάσσεται μὲν παραυτίκα μεθ' ὄρκου τῇ ἱερᾷ Λειτουργίᾳ· κατὰ πόδας δ' εὐθέως καὶ ἡθεραπεία ἐπηκολούθει, ὡς μηδ' ἔχνος τούτῳ ἐναπομεῖναι νοσήματος.

νς'. Λαμπρὸν τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα τε καὶ ἔνδυμα, ἀλλ' ἕως ἀν' ἔχῃ συνεκλάμ-

πουσαν ἔνδον καὶ τὴν ψυχὴν διὰ καθαρότητος· ἐπὶ δὲ μωμηθῆ ἔξ ἀπροσεξίας, καὶ ἡ συνείδησις μαρτυροῦσα περὶ τοῦ αἵσχους καταφρονεῖται, γίνεται σκότος τὸ φῶς, καὶ αἰωνίου σκότους καὶ πυρὸς πρόξενον· εἰ μήπως ἄρα ταύτην ἀφέντες τὴν ὁδὸν ὡς ἀμφίερημον, ἐτέραν τραπώμεθα τὴν δι' ἀρετῆς καὶ ταπεινώσεως, ἀκινδύνως εἰς βασιλείαν Θεοῦ ἄγουσαν.

ζ'. Ἡ τῆς σωτηρίας ἐπιτυχία, δι' εὐτελείας καὶ ἀρετῆς προσγίνεται, οὐ διὰ τῆς ἐνδοξοῦ ἱερωσύνης, καὶ ἰσάγγελον ἀπαιτουμένης πολίτευμα· ἢ οὖν γενοῦ κατ' ἀγγέλου ἀπαθῆς, ὡς ἔξω κόσμου καὶ σαρκὸς τῷ φρονήματι· καὶ οὕτως ἐπὶ τὴν οὐράνιον ταύτην βαῖνε κλίμακα, ἢ ἐπιγνώμων τῆς ἰδίας ἀσθενείας γενόμενος, φοβοῦ τὸ ὕψος ὡς μεγάλου πτώματος τοῖς μὴ κατορθοῦσι· καὶ τὴν τοῖς πολλοῖς στεργομένην ἐλοῦ πολιτείαν, οὐκ ἐλαττον ἐκείνης Θεῷ οικειοῦσαν· ἐν ἧ· κἂν καὶ συμβῇ σε πεσεῖν, ῥαδίᾳ πάλιν ἡ ἔγερσις τῇ μεταμελείᾳ, τῷ τοῦ Θεοῦ ἐλέει, ἅμα καὶ χάριτι.

νη'. Σὰρξ, καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ· καὶ πῶς σὺ σαρκὸς Θεοῦ μετέχων καὶ αἵματος, οὐ γίνῃ σύσσωμος, καὶ συνανακρινᾷ τούτου τῷ αἵματι; ἤδη ἔχων ἐντὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν; ἀλλ' ὑπὸ παθῶν πολιορκῆ σαρκὸς καὶ αἵματος; φοβοῦμαι μήπως οὐ καταμενεῖ ἐν σοὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ὡς σαρκικῶ, καὶ διχοτομηθῆς τότε ἐν καιρῷ κρίσεως, αἰρομένης ἐκ σοῦ τῆς σεβασμίας ἱερωσύνης ὡς ἀναξίου τοιαύτης χάριτος· καὶ παραπεμπομένου σου κολάσει αἰωνίῳ.

νθ'. Ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου, φόβου μὴ ὄντος Θεοῦ, δοκεῖς ψιλόν τι πράγμα εἶναι τὸ ἀναξίως ἱεουργεῖν, ὑπὸ τῆς φιλαυτίας ἐξαπατώμενος, καὶ ἀγαθὸν ἐντεῦθεν τὸ θεῖον ὑποτοπάζων· τοῦτο καὶ Δαθάν πάλαι πεπόνθει καὶ Ἀβειρών, ἕως τούτους ἡ γῆ κατέπιεν· ὅπερ αὐτὸς δεδοικῶς, καὶ φοβούμενος ἀληθῶς, οὐ ἔστι φόβος, νόει τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος, καὶ ἡ ἀξίως καὶ καθαρῶς, ἵνα μὴ εἴπω ἰσάγγελος, μεταχειρίζου τὸ τῆς θείας ἱερωσύνης χρῆμα, ἢ στῆθι τῆς φρικτῆς λατρείας ὡς συνετός· μήπως ἐν τούτῳ καταφρονούντός σου, καὶ τὴν ἰδίαν παραλογιζομένου συνείδησιν διελέγχουσας, εἴπῃς τότε κατακρινόμενος μετ' ὀδύνης, ὅταν τὰ πάντα κρῖνηται καὶ διευθύνῃται· φόβος

ἐν ἐφοβούμην ἤλθε μοι, καὶ ἐν ἐδεδοίκειν συνήντησέ μοι.

Ξ'. Νηφόντως καὶ πεπονημένως ὑπὲρ σεαυτοῦ πρῶτον πρόσφερε μετὰ συντριμμοῦ, καὶ δακρύων τὴν σωσίσκομον καὶ ἱεράν θυσίαν εἰς ἐξίλασμα, τίνα γὰρ ἔξεις πονοῦντα ὑπὲρ σοῦ ὡσαύτως, καὶ προσφέροντα μετὰ θανάτου; διόπερ ὡς ἀγγίχουσιν προλαβόν, σαυτὸν ἐνταφίασον ἤδη καὶ προμνημένους εἰς μεσιτείαν τῆς σωτηρίας, αὐτὰ τὰ ἅγια ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης προτιθεῖς τῷ Θεῷ, καὶ τῆς ἐκουσίου ἐντεῦθεν καὶ φιλανθρώπου ἀναμιμνήσκων τούτου σφαγῆς.

Ξα'. Ἄρρητος καὶ ἀνέκφραστος ἡδονὴ τῆς ἐν πληροφορίᾳ χωριζομένης ψυχῆς τοῦ σώματος, καὶ ἀπεκδύομένης τούτου, ὡς περ ἰμάτιον. Τῇ γὰρ τῶν ἐλπίζομένων ἤδη ἐπιτυχία, ἀποτίθεται τούτου ἀλύτως, χωροῦσα μετ' εἰρήνης, πρὸς τὸν ὑψόθεν ἔχοντα φαιδρόν τε καὶ ἰλαρὸν Ἄγγελον, καὶ ἀνεμποδίστως διαπερῶσα σὺν αὐτῷ τὸν ἀέρα, μηδ' ὄλως παραβλαπτομένη ἀπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων, ἀλλ' ἀνιούσα ἐν χαρᾷ μετὰ θάρσους, καὶ φωνῶν εὐχαριστηρίων, ἕως εἰς προσκύνησιν καταντήσῃ τοῦ ποιητοῦ, κάκειθεν δέξεται τὴν ἀπόφασιν μετὰ τῶν ὁμοίων καταταγῆναι, καὶ ἰσομέτρως τῇ ἀρετῇ, μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως,

Ξβ'. Ἐόνον σοι λόγον φημί καὶ μὴ θαύμαζε, εἰ καὶ τῆς ἀπαθείας οὐκ ἐπιτεύξη διὰ τὰς τυραννοῦσας ἰσως προλήψεις; ἀλλ' εὐρισκόμενος ἐν καιρῷ ἐξόδου εἰς τὴν τῆς ταπεινώσεως ἄβυσσον, οὐδὲν ἤττον τοῦ ἀπαθοῦς ὑπὲρ τὰς νεφέλας ἀνυψωθήσῃ· εἰ γὰρ καὶ ὁ τῶν ἀπαθῶν θησαυρὸς ἐκ πάσης ἀρετῆς συνῆροισται, ἀλλ' καὶ ὁ τίμιος λίθος τῆς ταπεινώσεως, πασῶν ἐστὶν ὑπεράξιος. Οὐχ ἰλασμοῦ τῷ κτήτορι προξενος μόνον παρὰ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ συνεισελεύσεως μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν ἐν τῷ νυμφῶνιτῆς αὐτοῦ βασιλείας.

Ξγ'. Ἰλασμὸν λαμβάνων παρὰ Θεοῦ τῶν πταισμάτων, δόξαζε τὸν ἀμνησικακὸν ἅμα καὶ ἀνεξίκακον, ἀσφαλιζόμενος ὑπὲρ τῶν ἐκουσίων σφαλμάτων πάσῃ δυνάμει. Εἰ γὰρ καὶ αὐτῶν ἐστὶν ἐξιλέωσις μέχρις ἐξόδου τὸ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ δοκεῖς ἀγνώμων εἶναι, τὸ ἐν γνῶσει εὐκόλως ἐξαμαρτάνειν. Ὅμως ἀπωθουμένου σου εὐελπιστίας λίθω τὸν κύνα τῆς ἀπογνώσεως, καὶ ἀναιδῶς πάντοτε καὶ ἐπιμόνως ἐξαιτουμένου, ἀφεθήσονται αἱ πολλαὶ ἁμαρτίαι· ἵνα χρεωστικῶς καὶ αὐτὸς

ἀγαθήσης πολλὰ τὸν συμπαθῆ καὶ ὑπεράγαθον ἐν τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι.

Ξδ'. Ὅταν ὑπὸ τῆς θείας ἐνεργούμενος χάριτος ἐμπροσθεν Θεοῦ εὐρεθῆς μετὰ δακρύων ἐν τῇ προσευχῇ, κυλίου σταυροτύπως ἠπλωμένος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τύπτων τὴν κεφαλὴν, καὶ ζῆτει τὴν ἐντεῦθεν ἀπόλυσιν, ὡς φθορᾶς ἐλευθερίαν καὶ πειρασμῶν ἀλλοτρίωσιν. Πλὴν μὴ κατὰ τὸ σοὶ θελητόν, ἀλλ' ὡς Θεῷ δοκεῖ. Καὶ ἐπηνίκα καὶ ὄπου ἐπιθυμῶν μὲν ἤδη τὴν ἐκδημίαν, καὶ ἀγαπῶν, εἰ συναπῆλθες, τοῖς δάκρυσιν πρὸς Κύριον, ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῆς ταπεινώσεως, ἵνα ἔσσης ἀμεριμνήσας τοῦ φλογμοῦ τοῦ πόθου καὶ τῆς δεήσεως· στέγων δ' ὁμοως τὴν ἀναβολὴν ἄρτι πρὸς τὸ παρόν, ὡς κρεῖττόν τι προβλεπομένου τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ ἀναστόχητον, βιαστικῶς καὶ μεθ' ὄρκου ζῆτει, τί μὲν οὐ ποιῶν, τί δὲ οὐ λέγων, τί δὲ οὐ σκοπῶν, καὶ πραγματευόμενος; ὡς ἂν μὴ ἐκπέσῃς Θεοῦ.

Ξε'. Σαρκοφόρος ὢν, μὴ πειρῶ τὰ νοητὰ ὡς ἐστὶν ἀνερευνᾶν, εἰ καὶ τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς φέρει πρὸς ταῦτα διὰ καθαρότητος· εἰ μὴ γὰρ τὸ ἀσώματον πνοῆ· καὶ αἵματι κρατημένον λυθῆ τῆς παχύτητος, καὶ μετὰ τῶν νοητῶν γένηται, οὐκ ἰσχύσει ταῦτα, ὡς δεῖ, στοχάσασθαι καὶ καταλαβεῖν τοιγαροῦν προευνεπιζόμενος ἐξελεῖν τῆς ὕλης, ὡς ἐκ τινος ἄλλης δευτέρας μητρικῆς νηδύος καὶ σκοτεινῆς, πρὸς ἐκεῖνα τὰ αὐλά τε καὶ φωτεινά, εὐθύμει δοξάζων τὸν εὐεργέτην, διαπορθμεύοντα ἡμᾶς διὰ θανάτου πρὸς τὰ ἡμῖν ἐπιζόμενα· καὶ νῆφε διαπαντὸς διὰ τοὺς κύκλω περιπατοῦντας ἀσεβεῖς δαίμονας, καὶ ἡμῶν αἰεὶ τῇ εὐδοκίμῃσει ἐπιβουλεύοντας, καὶ τὴν πτέρναν ἡμῶν δολερῶς τηροῦντας τὴν τοῦ βίου τελείωσιν, τρέμων μέχρις ἐξόδου διὰ τὸ τοῦ μέλλοντος ἄδηλον· ὡς τρεπτός κτισθεὶς καὶ ἀλλοιωτὸς διὰ τὸ αὐτεξούσιον.

Ξς'. Τοτηνικαῦτα ὁ ἐχθρὸς ἀγρίους ἡμᾶς καὶ φοβεροὺς προσυπαντᾷ πειρασμοῖς, ὅταν αἰσθηται τὴν ψυχὴν μεγάλων ἀρετῆς μέτρων περιλαβομένην τεκμηριούται δὲ τούτο, ἀπό τε τῶν τῆς προσευχῆς ῥημάτων, καὶ τῆς ὑπὲρ τὴν ὑλικὴν δυάδα, σαρκὸς τε καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀναβάσεως, καὶ τοσοῦτον φθονερῶς ὁ μισάνθρωπος ἐκπειράζει, ὥστε ἐξαπορεῖσθαι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν, ἀγνοεῖ δὲ ἄρα ὁ μάταιος ὅσων προξενος ἡμῖν γίνεται ἀγαθῶν, δοκίμους τε ἐντεῦθεν ἡμᾶς

διὰ τῆς ὑπομονῆς ἐργαζόμενος, καὶ λαμπροτέρους τοὺς στεφάνους πλέκων ἡμῖν.

εζ'. Οὐκ ἔστιν ἕτερος μείζων ἀγῶν τῆς Σωφροσύνης καὶ παρθενίας· καὶ ὑπ' αὐτῶν γὰρ τῶν Ἀγγέλων θαυμάζεται, ὁ τὴν ἀγαμίαν τιμῶν, καὶ τῶν ἀθλητῶν οὐκ ἔλαττον στεφανοῦται. Τὸ γὰρ σαρκὶ συνδεδεμένον τινὰ καὶ αἵματι, σπεύδειν μιμεῖσθαι τὴν τῶν ἀσωμάτων ἀύλιαν διὰ τῆς ἀγνείας αἰεὶ, πόσων δεῖται τῶν μόχθων καὶ τῶν ἰδρώτων; καὶ τοσοῦτον τῇ ἀληθείᾳ μέγα καὶ ὑψηλὸν τὸ κατόρθωμα, ὥστε μικροῦ καὶ ἀδύνατον εἶναι δοκεῖν, ὡς ὑπὲρ φύσιν, εἰ μήπου Θεὸς ἄνωθεν ἀντιλάβηται, τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως ἐνισχύων, καὶ τὸ σαθρὸν ὑπερείδων, καὶ τρόπον τινὰ, τῆς γῆς ἀνακουφίζων ἔρωτι θεῶν, καὶ ἐλπίδι τῶν ἀποκειμένων γερῶν.

εη'. Ὑγραينوμένη σὰρξ πολυποσία καὶ πολυϋπνία, μέγα πρὸς σωφροσύνην ἐμπόδιον. σωφροσύνη δὲ ἀληθής, καὶ ἐν τοῖς καθ' ὕπνον φαντάσμασι μένει ἀκίνητος· τὸ γὰρ προστρέχειν ἐν τούτοις τὸν νοῦν, σύμβολόν ἐστι περιφρεῖν ἔτι αὐτὸν τὸ τοῦ πάθους κατὰ βάθους ἀρρώστημα· εἰ δὲ διὰ τῆς χάριτος καταξιωθεῖται καὶ σώματος δίχα, ἐν ὕπνῳ προσομιλεῖν τῷ Θεῷ, μένει ἀνέπαφος αὐτός, καὶ ψυχῆς καὶ σώματος φύλαξ ἐγρήγορος, ἡρεμούντων αὐτῶν, οἷόν τις σκύλαξ διὰ τοὺς ἐπιβούλους λύκους νήφων καὶ μὴ σιλούμενος.

εθ'. Παράδοξόν σοι λόγον φημί καὶ μὴ θαύμαζε· ἔστι τί μυστήριον κρυπτῶς μεταξὺ Θεοῦ, καὶ τῆς ψυχῆς τελούμενον, τῶν ὑψηλοτάτων δὲ τούτου μέτρων, καὶ τῆς τελείας καθάρσεως, καὶ ἀγάπης, καὶ πίστεως. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἰς ἄκρον καταλλαγεί, ἐνωθῇ Θεῷ διὰ τῆς οἰκειώσεως, προσευχῇ καὶ θεωρίᾳ ἀδιαλείπτῳ, ἐν τούτῳ Ἥλιος μὲν κλείει οὐρανὸν τῇ ἀβροχίᾳ, καὶ οὐρανίῳ φλέγει πυρὶ τὴν θυσίαν. Μωϋσῆς δὲ τέμνει θάλασσαν, καὶ χειρῶν ἐκτάσει τροποῦται Ἀμαλήκ, καὶ Ἰωνᾶς κήτους καὶ βυθοῦ διασώζεται· βία γὰρ ἄγει Θεὸν τὸν φιλανθρωπότατον, οἷ καὶ βούληται, ὁ τούτου καταξιωθεῖς, εἰ καὶ ἐν σαρκὶ περίεστιν, ἀλλ' ὑπερέβη τὸ μέτρον τῆς φθορᾶς καὶ τῆς θνητότητος, ὡς κοινὸν ὕπνον τὸν θάνατον ἐκδεχόμενος, ἠδέως παραπέμποντα πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα.

Περὶ Ἱερωσύνης.

δ. Αἰδούμενος τὰ δεσποτικὰ πάθη, καὶ τὴν

ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ Θεοῦ λόγου κένωσιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν θύσιν καὶ ἀνάκρασιν ἐν ἡμῖν τοῦ ζωοποιοῦ καὶ θείου τώματός τε καὶ αἵματος, ὧν οὐ τῆς μεθέξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἱερουργίας κατηξιώμεθα, ταπεινοῦ σεαυτὸν ὥστε καὶ σφαγῆς πρόβατον ὑπερέχοντάς σου πάντας ἐν ἀληθείᾳ ἡγούμενος, καὶ σπεῦδε μὴ τινος πλήττειν συνείδησιν παραλόγως μάλιστα, ἀγιασμοῦ δὲ χωρὶς, μὴ κατατόλμα τῆς τῶν ἀγίων προσψαύσεως, ἵνα μὴ ὥστε χόρτος φλεχθεὶς τῷ θεῶν πυρὶ, καὶ ὡτεὶ κηρὸς ταχεῖς, ἀνταναιρεθῆς.

Ναὶ μὴν, ἐὰν ὡς δεῖ μεταχειρίζῃ τὴν τῆς θείας, καὶ σεβασμίας ἱερουργίας φρικτὴν τελεταρχίαν, καὶ μὴ καθάπτηται σου τὸ συνειδός, ἐν οὐδενὶ τῶν πάντων, ὡς ἐκ ταύτης ἐλπίσης τὴν σωτηρίαν· ὑπὲρ γὰρ πᾶσαν ἐργασίαν καὶ θεωρίαν ἢ ἐντεῦθεν προσγένηται σοι ὠφέλεια· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ὄψει αὐτός, καὶ κρεῖττον πάντως ἀποσχέσθαι δι' ἐπιγνωμοσύνης τῆς οἰκειᾶς ἀσθενείας τοῦ τῆς ἱερωσύνης ὕψους, ἢ ἀτελῶς καὶ ἀνάγνωσ ταύτης ἐπειλημμένον, καὶ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα εἶναι μετέωρον, πτώμα κείσθαι κλαυθμοῦ ἄξιον ἐξ ἀναξιοτήτος.

Τόσον ὑπέρχεται ἡ τῆς σεβασμίας ἱερωσύνης λατρεία, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἐξίλασις καὶ δυσώπησις πάσης ψαλμωδίας καὶ προσευχῆς, ὅσον ἀστέρων ἥλιος· αὐτὸν γὰρ ἐκεῖνον τὸν μονογενῆ θυσιάζομεν, καὶ προτίθεμεν, καὶ προσάγομεν εἰς παράκλησιν, τὸν ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν δωρεάν σφαγέντα διὰ φιλανθρωπίαν, οὐχ ὑπὲρ ἁμαρτᾶδων ἀφέσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὧν δεώμεθα πρὸς τὸ συμφέρον πάντως, εἰ μὴ ἡ συνείδησις βεβηλοῦται· καὶ τὸ μὲν ἡνωμένον θεότητι, ὡς περ τις ἀνθραξ φλέγει πᾶσαν ὕλην ἀνομημάτων, καὶ τὰς καρδίας φωτίζει τῶν μετὰ πίστεως προσιόντων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεῖον αἷμα καὶ τίμιον, ρύπτει καὶ καθαίρει παντὸς ὑσώπου ἐπέκεινα, κηλῖδα πᾶσαν καὶ σπῖλον, τῶν ὄσῃ δύναμις καθαρῶς καὶ οὐκ ἀνάγνωσ τῶν ἀγίων κατατολμώντων, εἴπου τις ἐναποληφθεῖται οὕτω συμβάν.

Οὐ τὸ σῶμα τὸ ἀναληφθὲν τοῦ Θεοῦ λόγου, ὡς τις ἐφητε τῶν ἀγίων, ἐξ οὐρανοῦ κχιτὸν θύεται, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μεταβάλλεται εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, πίστει, καὶ φόβῳ, καὶ πόθῳ, καὶ εὐλαβείᾳ, ἀπὸ τῶν καταξιωθέντων τῆς θείας ἱερωσύνης ἱεροτελεστούμενος· καὶ τὴν ἐκ

οά.

οβ'.

ογ'.

τούτου εἰς τούτο ἄμειψιν δεχόμενος, ἐνεργεία καὶ ἐπιφοιτήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Οὐχὶ γινόμενος ἕτερον σῶμα παρ' ἐκεῖνο τὸ δεσποτικόν, ἀλλ' εἰς τούτο μεταβαλλόμενος, ἀφθαρτίζων, οὐχὶ φθειρόμενος. Πόσης οὖν δεῖται τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἀγιότητος ὁ ἱερεύς, θεικοῦ ψαύων σώματος, καὶ παρρησίας ἑποίας, μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γινόμενος, καὶ συμπρεσβευτὰς περιλαμβάνων σὺν τῇ Παναγίᾳ καὶ Θεομήτορι, πάσας τε τὰς ἐπουρανίους τῶν Ἀγγέλων δυνάμεις καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἀγίους; Ἐμοὶ δοκεῖ, ἀγγελικῆς αὐτὸν ἢ ἀρχαγγελικῆς ὡσπερ δὴ τῆς ἀξίας. οὕτω χρῆζειν καὶ τῆς οἰκειότητος.

οδ'. Σημειωτέον σοι, ὦ Πισήνιε, ὅτι διὰ τοῦτο ἀνακεκαλλυμένα πρόκεινται τὰ ἅγια, μετὰ τὸ τῆς πίστεως σύμβολον, ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης μέλλοντα ἀγιαζεσθαι, ὡς ἂν δέχται τρόπον τινὰ ὑπὲρ τῶν προσφερόντων, καὶ κράζειν ἀλαλήτοις φωναῖς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς κατοικοῦντα. Ὁρῶν γὰρ ἐκεῖνος οὐ παρορᾷ· καὶ βλέπων οὐ παραβλέπει, ἐνθυμούμενος τὴν ὑπὲρ τῶν ἀμαρτωλῶν ἐκούσιον κένωσιν, καὶ ἄρρητον συγκατάβασιν, καὶ φιλάνθρωπον σφαγὴν. Οὐ γὰρ δεδικαιωμένοι οὗσιν ἡμῖν, τὸ λύτρον ἐχαρίσατο διὰ τοῦ παθεῖν καὶ τὴν σωτηρίαν, ὁ

ἀγαθὸς τε καὶ ἀνεξίκακος, ἀλλὰ προσκεκρουκότας ἤλθησε, καὶ ἀνεκαλέσατο.

Κὰν καθαρᾶς ἐπιμελούμενος προσευχῆς ἐνούτης Θεῶ ἀύλων τὸν αὐλον νοῦν, καὶ ἐφθασας ὡς ἐν ἐσόπτρῳ ἰδεῖν τὴν διαδεξαμένην σε λῆξιν μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, ὡς τὸν τοῦ Πνεύματος δεξάμενος ἀρραβῶνα, καὶ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἐντὸς κεκτημένος ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ, μὴ ἀνάσχη ἀπολυθῆναι τῆς σαρκὸς χωρὶς προγνώσεως τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ δέου λιπαρῶς περὶ τούτου, καὶ ἔσο εὐελπὶς τούτου τυχεῖν, τῆς ἐξόδου πλησίον, εἰ εἴη συμφέρον, πρὸς ἣν εὐτρεπίζου διηνεκῶς, δειλίαν πᾶσαν ἀπορριπτούμενος ὡς ἂν τὸν ἀέρα διαπεράσας, καὶ τὰ τῆς πονηρίας διαδράς πνεύματα, θαρσαλέως καὶ ἀδειμάντως εἰσω γένη τῶν οὐρανίων ἀψίδων, τάξεσιν ἀγγελικαῖς συνταττόμενος, καὶ προσθήκη τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκλεκτοῖς καὶ δικαίοις γινόμενος, καὶ τὸ θεῖον ὄρων ὅσον ἐφικτόν. Ἐἶδ' οὖν, ἀλλὰ τὰ ὑπ' αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον κατανοῶν ἀκτινοβολοῦντα τὰ ὑπερουράνια, λατρευόμενον μὲν προσκυνήσει, μετὰ τῆς ἀχράντου σαρκὸς αὐτοῦ, ἅμα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Πνεύματι, ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου στρατιᾶς, καὶ τῶν ἁγίων ἀπάντων. Ἀμήν.

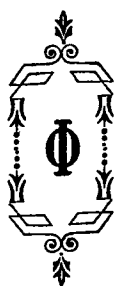
οε'.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

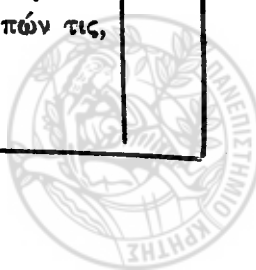
ΦΙΛΟΘΕΟΥ

ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΤΟΥ

Ἰλθεος ὁ Ὀσιώτατος Πατὴρ ἡμῶν, ὁ τῆς κατὰ τὸ Σίναιον λογικῆς τῶν Μοναχῶν ποιμένης χρηματίσας Ἠγούμενος, καὶ διὰ τοῦτο Συναίτης ἐπικαλούμενος, ἐν τίσιν ἤκμασε χρόνοις καὶ ἐτελεύτησεν, ἄδηλον. Ὁ δὲ παρῶν οὕτωσιν λόγος, εἰς κεφάλαια διηρημένος τεσσαράκοντα, ἀρίστως αὐτῷ φιλοπονη-

θεῖς, καὶ πλείστης ὁσῆς, ὡς οὐκ ἂν τις εἶποι, τῆς πνευματικῆς σοφίας καὶ ψυχικῆς ὠφελείας πεπληρωμένος, τῆς χορείας τῶν λοιπῶν Νηπτικῶν διαζευχθῆναι οὐκ ἔδοξε δίκαιος. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Γνώμονά γε τούτου ἀκριβῆ νήψεως, καὶ νοδὸς φυλάκῆς, καὶ καθαρότητος καρδίας εἰπῶν τις, οὐκ ἂν ἀμάρτοι τῆς ἀληθείας.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΦΙΛΟΘΕΟΥ
ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΤΟΥ

ΝΗΗΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ Μ'.

α'.

Στιν ἐν ἡμῖν νοητὸς πόλεμος τοῦ αἰσθητοῦ χαλεπώτερος, καὶ δεῖ τὸν τῆς εὐσεβείας ἐργάτην τρέχειν, καὶ κατὰ σκοπὸν διώκειν ἐν νῷ, τοῦ τελείως τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην ἐν καρδίᾳ, ὡς περ μαργαρίτην, ἣ λίθον τίμιον θησαυρίσαι, καὶ χρῆ πάντα προέσθαι, καὶ σῶμα καὶ αὐτῆς τῆς παρουσίας ζωῆς κατα-

φρονεῖν, ἵνα Θεὸν ἐν καρδίᾳ κτησώμεθα μόνον· ἀρκεῖ γάρ, ἔφη ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἢ κατὰ νοῦν θεοσπία ἀπολέσαι τοὺς πονηροὺς.

β'.

Πᾶση οὖν δυνάμει ὀφείλουσιν οἱ νοητῶς ἀγωνιζόμενοι, ἐργασίας πνευματικὰς ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἐκλέγεσθαι, καὶ τῷ νοῦ ὡς περ ὑγιεινὰς ἐμπλάστρους τιθέναι. Καὶ ἀπὸ μὲν πρωΐας, φησί, μετὰ ἀκριβοῦς μνήμης Θεοῦ, καὶ ἀδιαλείπτου ἐν ψυχῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐχῆς χρῆ ἀνδρείως καὶ ἀποτόμως ἵστασθαι ἐν πύλῃ καρδίας, καὶ ἀποκτείνειν τῇ νοητῇ φυλακῇ πάντας τοὺς ἀμαρτωλοὺς τῆς γῆς, καὶ ἐκτάσει τῆς πιστῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης, συγκόπτειν κεφαλὰς δυναστῶν διὰ Κύριον, καὶ ἀρχὰς λογισμῶν πολεμίων· ἐπεὶ περ ἴσμεν καὶ ἐν νοητοῖς ἰδρῶσιν ἐνθεὸν τινα ἐργασίαν καὶ τάξιν, καὶ οὕτω χρῆ γε βιαζομένους ποιεῖν, ἕως ἐνοστῇ ὁ τῆς ἐστιάσεως παρῶν καιρὸς· μετέπειτα δὲ εὐχαριστήσαντας τῷ Κυρίῳ, τῷ διὰ μόνην φιλανθρωπίαν δισσῶς ἐμπιπλῶν τι ἡμᾶς τροφῆς καὶ ἐν πνεύματι, καὶ σώματι, τῇ τοῦ θανάτου μνήμῃ καὶ μελέτῃ δεῖ ἀναλίσκειν, καὶ τῇ ἐφεξῆς πάλιν, τοῦ πρωϊνοῦ ἔργου κραταιῶς ἔχεσθαι. Μόλις γὰρ οὕτω καθ' ἡμέραν ποιῶντες, ἐκφυγεῖν ἐξισχύσωμεν ἐν Κυρίῳ τὰ δίκτυα τοῦ νοητοῦ ἐχθροῦ, ἅτινα ἐν ἡμῖν ἐγγρονίζοντα, γεννώσι τὰ τρία ταῦτα, πίστιν, ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην· καὶ ἡ μὲν πίστις, ἀληθινῶς ἡμᾶς παρα-

σκευάζει φοβεῖσθαι Θεόν· ἡ δὲ ἐλπίς τὸν δουλικὸν ὑπερπηδῶσα φόβον, ἀγάπη Θεοῦ συνάπτει τὸν ἄνθρωπον, εἴπερ ἡ ἐλπίς οὐ καταισχύνει, ἐπειδὴ γεννᾶν οἶδε τὴν διττὴν ἀγάπην, ἐφ' ἣ ὁ νόμος κρέμανται καὶ οἱ Προφῆται· ἡ δὲ ἀγάπη, οὐδέποτε ἐκπίπτει μετὰ καὶ τοῦ αἰτία γενέσθαι ἐν τῷ δε τῷ αἰῶνι τῷ μετόχῳ αὐτῆς, τοῦ πληροῦντος τὰς θείας νομοθεσίας, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Σπάνιον δὲ ἐστὶ λίαν εὐρεῖν τοὺς τῷ λογιστικῷ ἡσυχάζοντας· κἀκεῖνων μόνων ἐστίν, οἱ τὴν θείαν χάριν καὶ παράκλησιν διὰ τοῦ δε τοῦ πράγματος ἐγγίξειν αὐτοῖς μηχανῶνται, εἰ τοίνυν τὴν κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίαν, ἐν τηρήσει νοῦς καὶ νήψει, τὴν νοητὴν ἐργασίαν βαδίζειν βουλόμεθα, δι' ἐγκρατείας βρωμάτων πολλῶν τέως τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀρχόμεθα, σταθμῶ τὰ βρώματα, καὶ ποτὰ λαμβάνοντες, ἐν τῷ δύνασθαι λεγέσθω γὰρ ἡ νῆψις εἰκότως, ὁδὸς μὲν εἰς βασιλείαν ἄγουσα εἰς τε τὴν ἐντὸς ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, νοητῇ δὲ ἐργασία, ὡς ἐξεργαζομένη καὶ λευκαίνουσα τὰ τοῦ νοῦ ἤδη, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμπαθοῦς εἰς τὸ ἀπαθὲς μεταβάλλουσα· θυρῶδι γὰρ φωτεινῇ ἔοικεν, ἀφ' ἧς ὁ Θεὸς διακύψας, ἐπιφαίνεται τῷ νοῦ.

Ὅπου δὲ ταπεινώσις, μνήμη τε Θεοῦ ἐκ νήψεως συνεστῶσα καὶ προσοχῆς, προσευχῆς τε πυκνότης κατ' ἐχθρῶν ἐστηλωμένη, ἐστὶν ἄρα ἐκεῖ ὁ τόπος τοῦ Θεοῦ· ἦτοι καρδιακὸς οὐρανός, ἐν ᾧ δαιμόνιος φάλαγξ δέδοικε προσκαρτερεῖν, διὰ τὸν ἐν τῷ τόπῳ κατοικοῦντα Θεόν.

Οὐδὲν πολυλογίας συγχυτικώτερον, καὶ γλώσσης ἀκρατοῦς φαυλότερον. καὶ κατάστασιν ψυχῆς ἀφανίζεται δυνάμενον· ἃ γὰρ καθ' ἡμέραν οἰκοδομοῦμεν, καταλύει· καὶ ἃ κόπῳ συνάγομεν, διὰ γλωσσαλγίας ἢ ψυχῆ

γ'.

δ'.

ε'.

σκορπίζει, τί γὰρ αὐτῆς χεῖρον; ἀκατά-
σχετον κακόν· δεῖ οὖν αὐτῇ δοῦναι, καὶ βίαν
ἐπιθεῖναι, καὶ ἀγξαι αὐτήν, ἐν' οὕτως εἶπω,
τὰ πρὸς χρεῖαν μόνον ὑπηρετεῖν, καὶ τίς
ἂν ἐξεῖποι ἔλην τὴν ἐκ τῆς γλώττης ψυ-
χικὴν ζημίαν;

σ'. Πρώτη πύλη ἢ εἰσάγουσα εἰς τὴν νοη-
τὴν Ἱερουσαλήμ τὴν τοῦ νοῦ προσοχήν,
ἔστιν ἢ ἐν γνώσει σιωπῇ τοῦ στόματος,
κἂν μήπω ὁ νοῦς τέως ἠσυχάζῃ· δευτέρα
δὲ, ἢ ἀπὸ βρωμάτων καὶ πομάτων ἐγκρά-
τεια ἕμμετρος· τρίτη, ἢ νοῦν καὶ σῶμα
ἀγνίζουσα, τοῦ θανάτου ἀδιάλειπτος μνήμη
καὶ μελέτη. Ταύτης ἔγωγε τὴν ὥραν ἀπαξ
ιδῶν, καὶ πνεύματι ἄλλ' οὐκ ὁμματι τρω-
θεὶς καὶ τερφθεὶς, ὁμολογῶν ἐμοὶ παρ' ὄλον
τὸν βίον ἠθέλησα κτήσασθαι, ἐρασθεὶς τῇ
αὐτῆς εὐπρεπείᾳ τε, καὶ σεμνότητι· ὅπως
ἔστι ταπεινῇ, χαρμολυπούμενῃ, σκεπτικῇ,
ἔμφοδος τῆς μελλούσης δικαίας ἐτάσεως,
δεδοικυῖα τὴν τοῦ βίου μέλλησιν. Καὶ ἐκ μὲν
αἰσθητῶν ὁμμάτων, ὕδωρ ζωηρὸν ἰαματι-
κὸν πέφυκε στάζειν, ἐκ δὲ νοητῶν ὀφθαλ-
μῶν πηγὴν ἀφιεῖταν ἐννοιῶν σοφωτάτων, ἥτις
νάουσα καὶ ἀλλομένη, εὐφραίνει τὴν φρένα
ταύτην, ὡς ἔφη, τὴν τοῦ Ἀδὰμ θυγατέρα
τὴν μνήμην λέγω τοῦ θανάτου, ἐδίψων ἄει
σύμβιον κτήσασθαι, καὶ σὺν αὐτῇ καθεύ-
δειν, αὐτῇ τε ὁμιλεῖν· καὶ τί μέλλει γενέ-
σθαι μετὰ τὴν τοῦ σώματος ἀπόθεσιν, συ-
ζητεῖν· ἄλλ' οὐκ εἶασεν ἢ μιὰρὰ πολλάκις
λήθη, ἢ ἐξοφωμένη τοῦ διαβόλου θυγάτηρ.

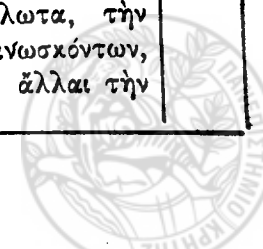
ζ'. Ἔστι γὰρ πόλεμος ἐν τῷ κρυπτῷ ὑπὸ
τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων, διὰ λογισμῶν
μετὰ τῆς ψυχῆς συγρουόμενος· ἀοράτω γὰρ
αὐτῇ οὐσῇ καὶ αἱ κακοθελεῖς δυνάμεις ἐκεῖ-
ναι καταλλήλως τῇ ταύτης οὐσίᾳ, διὰ τοῦ
ἀοράτου πολέμου αὐτῇ προσφέρονται, καὶ
ἔστιν ἰδεῖν μετὰ αὐτῶν καὶ αὐτῆς, καὶ
ὄπλα, καὶ παράταξιν, καὶ δολίαν ἀπάτας,
καὶ πολεμον φοβερόν, καὶ συμβολὴν ἔμμα-
χον, καὶ νίκας καὶ ἥττας ἐξ ἐκατέρων με-
ρῶν· ἐν δὲ ἀπολείπεται οὗτος ὁ νοητός, ὃν
ὕφηγοῦμεθα πόλεμος τοῦ αἰσθητοῦ πολέ-
μου, τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πολέμου προθεσμίας·
ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸς πόλεμος, εἶδε καὶ και-
ρὸν ἑαυτῷ, καὶ τάξιν ὀρῖζειν, ὁ δὲ ἀμη-
νύτως προσβάλλει ἐξάπινα περὶ τὰ τῆς καρ-
διάς μεσατάτα, καίρια λοχῶν ψυχὴν θανα-
τοῖ διὰ τῆς ἀμαρτίας· ἐνεκεν τίνος, καὶ
διατί, ὁ ἀγὼν οὗτος, καὶ ἡ πάλῃ συνιστα-
ται καθ' ἡμῶν; ἵνα μὴ τὸ τοῦ Θεοῦ θέ-

λημα, ὅπερ εὐχόμεθα, γεννηθῆτω λέγοντες
ἐν ἡμῖν τὸ θελημα σου, δι' ἡμῶν γένηται·
τὸ δὲ ἔστιν αἱ τοῦ Θεοῦ ἐντολαί, καὶ εἰ-
τις λεπτῶς ἐν Κυρίῳ τὸν ἴδιον νοῦν νηφα-
λέως στήσας τῆς πλάνης, τὰς εἰσβολὰς
αὐτῶν καὶ μετεμπλοκάς τὰς ἐκ φαντασιῶν
συνισταμένας, ἀκριβῶς παρατηρήσειεν, εὐ-
ρήσει διὰ πείρας, διὸ καὶ ὁ Κύριος κατὰ
τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων σκοπεῖν ἀποτεινό-
μενος, ἄτε Θεὸς τὰ νοήματα αὐτῶν προ-
θεωρῶν, ἐξ ἐναντίας αὐτῶν τοῦ σκοποῦ, τὰς
ἐντολάς αὐτοῦ σὺν ἀπειλῇ τοῖς παραβαίνου-
σι τέθεικεν.

θ'. Ὅταν ἐν ἔξει τινὶ γενώμεθα ἐγκρατείας
λέγω, καὶ ἀποχῆς κακῶν φαινομένων, διὰ
τῶν πέντε αἰσθητέων ἐνεργουμένων, εἰς τὸ
ἐξῆς δυνησόμεθα καὶ τὴν καρδίαν τηρεῖν
μετὰ Ἰησοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐν αὐτῇ φω-
τίζεσθαι, καὶ μετὰ πόθου τινὸς θερμοῦ τῆς
χρηστότητος αὐτοῦ διὰ τοῦ νοῦς ἀπο-
γεύεσθαι· ἐπεὶ μὴ δι' ἄλλο τί καθαίρεσθαι
τὴν καρδίαν νόμον ἐλάβομεν, ἀλλ' ἵνα τῶν
τῆς πονηρίας νεφῶν ἐκθάντων ἐκ τοῦ ἀέρος
τῆς καρδιάς, καὶ διασκεδασθέντων τῇ συ-
νεχείᾳ τῆς προσοχῆς, ὡς ἐν αἰθρίᾳ καθα-
ρῶς ἰδεῖν δυνηθῶμεν τὸν ἥλιον τῆς δικαιο-
σύνης Ἰησοῦν, καὶ ποσῶς ἐλλαμφθῆναι
τοὺς λόγους ἐν νῷ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότη-
τος· ἐπειδὴ μὴ πᾶσι φανεροῦσθαι πεφύκα-
σιν, εἰμὴ τοῖς καθαίρουσι τὴν διάνοιαν.

θ'. Οὕτως ἑαυτοὺς τὸ καθ' ἡμέραν χρή κα-
ταρτίζειν, οἷους χρή φαίνεσθαι ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ· φησὶ γὰρ ὁ Προφήτης Ὠσηέ, Ἐλεον,
καὶ κρίσιν φυλάττου, καὶ ἐγγίξε τῷ Θεῷ
σου διαπαντός· καὶ πάλιν ὁ Μαλαχίας, ἐκ
προσώπου τοῦ Θεοῦ φησὶ, Υἱὸς δοξάζει πα-
τέρα, καὶ δούλος τὸν Κύριον αὐτοῦ· καὶ εἰ
πατὴρ εἰμι ἐγώ, ποῦ ἔστιν ἡ δόξα μου; καὶ
εἰ Κύριός εἰμι ἐγώ, ποῦ ἔστιν ὁ φόβος μου;
λέγει Κύριος παντοκράτωρ· καὶ ὁ Ἀπό-
στολος. Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς, φησὶν, ἀπὸ
παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος·
καὶ ἡ Σοφία πάλιν. Πάτη φυλακὴ τῆρει
σὴν καρδίαν· ἐκ γὰρ τούτων ἐξοδος ζωῆς·
καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἔφη. Καθά-
ρισον τὸ ἔσωθεν τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένη-
ται καὶ τὸ ἔξωθεν καθαρόν.

ι'. Αἱ ἀκαιροὶ ὁμιλῖαι, ποτὲ μὲν μῖσος
παρὰ τῶν ἀκουόντων ἡμῖν προξενούσιν,
ἄλλο τε δὲ λοιδορίας, καὶ γέλωτα, τὴν
τῶν ῥημάτων ἄνοιαν καταγινωσκόντων,
ἄλλαι δὲ, μολυσμὸν συνειδότος, ἄλλαι τὴν

ἐκ Θεοῦ κατάκρισιν, καὶ τὴν λύπην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὃ καὶ φρικτὸν τῶν ἄλλων ἀπάντων.

ια'. Ὁ τὴν καρδίαν αὐτοῦ καθαίρων καὶ ἐκ ριζῶν ἀνασπῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐν Κυρίῳ, καὶ πονῶν χάριν γνώσεως θειοτέρας, καὶ βλέπων ἐν νῷ τὰ πολλοὺς ἀθέατα, οὐ χρῆ διὰ τοῦτο τινὸς κατεπαίρεσθαι· οὐδὲν γὰρ καθαρώτερον ἐν κτιστοῖς ἄσωμάτου, οὐδὲν ἀγγέλου γνωστικώτερον· ἀλλ' ἐπαρθεῖς, ὡς ἀστραπὴ ἐξ οὐρανοῦ κατερράγη· οὕτως αὐτῷ ἢ ὑψηλοφροσύνη, ἀκαθαρσία παρὰ τῷ Θεῷ λογισθεῖσα, φανεροὶ δὲ εἰσιν οἱ τὸν χρυσὸν ἀνορύπτοντες.

ιβ'. Φησὶν ὁ Ἀπόστολος. Ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ὡς μὴ δυνατὸν μετὰ κόρου βρωμάτων, πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἀφανεῖς, καὶ κακοθελεῖς δυνάμεις παρατάττεσθαι τοὺς τῆ σαρκὶ ταύτῃ συνδεδεμένους τῇ μοχθηρᾷ, καὶ αἰεὶ ἐπιθυμοῦσιν κατὰ τοῦ πνεύματος. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις, καὶ πόσις, τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, ἐχθρα εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται φησι, δῆλον ὅτι διὰ τοῦτο οὐ δύναται, ἐπειδὴ γῆνιον ὄν, χυμῷ καὶ αἵματι, καὶ φλέγματι συγκεκραμμένον, καὶ αἰεὶ κάτω πίπτει, αἰεὶ προσπάχει τοῖς γηνίοις, καὶ ἔδεται ταῖς ἄλλυμέναις ἔδοναῖς τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος· τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, Θεῷ ἀρῆσαι οὐ δύνανται.

ιγ'. Πολλῆς δὲ ταπεινώσεως ἡμῖν χρεῖα, ἐπιμελουμένοις νοῦς φυλακῆς ἐν Κυρίῳ, πρῶτον εἰς Θεόν, καὶ εἰς ἀνθρώπους, παντοίως δὲ πάντοθεν, ὀφειλομένον συντριβεῖν τὴν καρδίαν, πᾶν τὸ ταπεινοῦν ἐπιτηδεύοντες. Συντριβεῖν δέ, καὶ ταπεινοῦν οἶδε καρδίαν, μνήμη τοῦ ἀρχαίου ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ βίου, εἰ κατὰ ἀκρίβειαν μνημονεύεται παρ' ἡμῶν. Καὶ μνήμη ἁμαρτημάτων πάντων ἐκ νηπίου, κατ' εἶδος πορὰ τοῦ νοῦς ἀναθεωρουμένων, (παρεκτὸς τῶν σαρκικῶν, τούτων γὰρ ἡ ἐνθύμησις ἐπιζήμιός ἐστι.) καὶ ταπεινοῦν οἶδε καὶ δάκρυα γεννᾶν, καὶ πρὸς εὐχαριστίαν Θεοῦ ὀλοκαρδίως ἡμᾶς κινεῖν, ὡσπερ καὶ ἡ ἀένναος, καὶ ἡ ἐναργῆς μνήμη τοῦ θανάτου. ἡ αὐτὴ γὰρ καὶ πένθος τίττει μετὰ ἡδύτητός τινος, καὶ χαρᾶς, καὶ νῆψιν νοῦς. Κραταιῶς δὲ ταπεινοὶ φρόνημα, καὶ γῆν ὄραν, καὶ ἡ μνήμη τῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παθῶν, κατ' εἶ-

δος καὶ αὐτῶν τῇ μνήμῃ ἀναλεγομένων, καὶ μνημονευομένων· καὶ γε δάκρυα καὶ ταῦτα παρέχουσι. Καὶ πρὸς τούτοις ταπεινοῦσιν ἀληθῶς ψυχὴν καὶ αἱ πολλαὶ εὐεργεσίαι τοῦ Θεοῦ, αἱ εἰς ἡμᾶς κατ' εἶδος ἀριθμούμεναι καὶ ἀναθεωρούμεναι, ἐπειδὴ πρὸς ὑπερηφάνους δαίμονας τὴν πάλην ἔχομεν.

ιδ'. Μὴ ἀπαναίνου ἐκ φιλαυτίας τὰ τοιαῦτα σωτήρια φάρμακα ψυχῆς, ὡ οὗτος, ἐπεὶ οὐκ εἰ λοιπὸν Χριστοῦ μαθητῆς, οὐ μὴν, οὐδὲ Παύλου μιμητῆς, ἔς, οὐκ εἰμὶ ἱκανός, φησι, καλεῖσθαι Ἀπόστολος· καὶ πάλιν τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον, καὶ διώκτην, καὶ ὑβριστὴν ὄρας ὑπερήφανε τὸν ἅγιον, ὅπως οὐκ ἐπιλήσμων τοῦ προτέρου βίου ἦν; καὶ οἱ ἅγιοι δὲ πάντες οἱ ἐξ ἀρχῆς κτίσεως, μέχρι καὶ νῦν, ταύτην ἐνεδιδύσκοντο τὴν ἐσχάτην Θεοῦ ἁγίαν διπλοῖδα· καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Θεὸς ὢν ἀκατάληπτος, καὶ ἀγνωστος, καὶ ἀνεκλάλητος, θέλων δεῖξαι τὴν ὁδὸν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ ἀγιότητος, τὴν ταπεινώσιν ὄλω τῷ ἑαυτοῦ σαρκίῳ ἐνεδύσατο· οὕτως ἄρα καὶ θεϊκῆ ἀρετῆ δικαίως ὀφείλει καλεῖσθαι, καὶ δεσποτικῆ ἐντολῆ, καὶ στολῆ, ἡ ἁγία ταπεινώσις, καὶ οἱ Ἄγγελοι δὲ, καὶ πᾶσαι αἱ λαμπραὶ καὶ θεῖαι δυνάμεις ἐκεῖναι, ταύτην τὴν ἀρετὴν ἐξασκοῦσι, καὶ φυλάττουσιν, εἰδότες ὄλω πτώματι πέπτωκεν ὑπερηφανευθεὶς ὁ σατάν, καὶ εἰς ὑπόδειγμα φόβου πτώσεως Ἀγγέλων τε, καὶ ἀνθρώπων, κεῖται ἐν τῇ ἀβύσσῳ ὁ πονηρὸς, πάσης τῆς ἄλλης κτίσεως ἀτιμώτερος πρὸς Θεοῦ, διὰ οἰκείαν ὑπερηφάνειαν ὑποδειχθεὶς. Οἴδαμεν δὲ καὶ ὄπερ πτώματι ὁ Ἀδάμ ἐξ ὑπερηφανίας πέπτωκε. Τοσαῦτα οὖν ἔχοντες ὑποδείγματα τῆς ψυχωφελούς ἀρετῆς, παντοίως αἰεὶ ταπεινώμεθα· ὅση δυνάμις τούτοις χρώμενοι ταπεινωθῶμεν ψυχῇ, καὶ σώματι, καὶ φρονήματι, καὶ θελήματι, καὶ ῥήμασι, καὶ διανοήμασι, καὶ σχήματι, καὶ ἔκτοθι καὶ ἐνδοθι· ὁ μάλιστα ζητητέον, ἵνα μὴ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεόν, καθ' ἡμῶν ἐξωμεν. Κύριος γὰρ ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν· καὶ ἀκάθαρτος παρὰ Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος· καὶ ὁ ἑαυτὸν ταπεινῶν ὑψωθήσεται. Καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πᾶς εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· διὸ προσεκτέον.

ιδ'.

ιε.

Ὁράτε, φησὶν ὁ σωτὴρ ἡμῶν, μὴ βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν, καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ δὲ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. Πάντα οὖν ταῦτα πρὸς ἡμᾶς παρὰ τῆς θείας γραφῆς εἰρημένα εἰδότες, ἐγκρατῶς τὸν βίον διάζωμεν· πρὸ πάντων ἀπὸ πολλῶν βρωμάτων, τάξει ἐναρέτῳ, καὶ συνηθείᾳ τῷ σώματι ἐθίσωμεν, μέτρῳ τὴν τροφήν αὐτῷ παρεχόμενοι. Οὕτω γὰρ καὶ τὰ σκιρτήματα αὐτοῦ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μέρους, ῥᾶον κατευνάζονται, καὶ ὑποτάσσονται τῷ ἡγεμόνι λογιστικῷ· εἴπερ δεῖ πειθανῶς εἰπεῖν, καὶ ἀληθῶς, καὶ τὰ τοῦ θυμοῦ. Ἄλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν σφαλμάτων, εὐκόλως ἀπεχόμεθα· ἐπεὶ καὶ ἀρετὴ τοῦτο κρίνεται τοῖς πείραν ἀρετῆς εἰληφόσι, τὸ περιεκτικῶς ἐγκρατεύεσθαι, τουτέστιν ἀπὸ παντὸς εἰδους πονηροῦ ἀπέχεσθαι. αἴτιον γὰρ τῆς ἀγνείας προηγουμένως μὲν ὁ Θεός, ὁ πάντων τῶν καλῶν αἴτιος, καὶ δοτὴρ. Ἐπειτα δέ, ἡ ἀπὸ βρωμάτων πολλῶν ἴση καθ' ἑκάστην καὶ μεμετρημένη ἐγκράτεια.

ις'

Ὡσπερ γὰρ ὁ σατὰν τῷ Θεῷ ἀντιταττόμενος, πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ μὴ γίνεσθαι θέλημα ὃ εἰσιν αἱ ἐντολαί, δι' ὧν καταλύειν πειράται αὐτό, δι' ἡμῶν Θεῷ πολεμεῖ, οὕτω πάλιν δι' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀνύεσθαι βούλεται τὸ πανάγιον αὐτὸς βούλημα ὃ ἐστὶν ὡς εἶπον αἱ θεαί, καὶ ζωοποιαὶ ἐντολαί, δι' ἡμῶν καὶ τῆς αὐτοῦ ῥοπῆς, τὸν δόλιρον σκοπὸν τοῦ πονηροῦ καταβάλλων. Τὴν γὰρ τοῦ ἐχθροῦ ἀνόνητον βούλησιν, ἧτις δοκεῖ Θεῷ ἀντιτάττεσθαι, δι' ὧν ποιεῖ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ παραβαίνεσθαι, αὐτὸς πάλιν ὁ Θεὸς δι' ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καταστρέφει. Καὶ ὅρα, εἰ μὴ οὕτως ἔχει. Αἱ μὲν ἐντολαὶ πᾶσαι τοῦ θείου Εὐαγγελίου, τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς δοκοῦσι νομοθετεῖν καὶ ὑγιᾶς ποιεῖν, δι' ὧν προστάττουσιν. Μᾶλλον δὲ οὐδὲ δοκοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀληθινῶς αὐτὸ ὑγιαίνουσιν. Τοῦτο οὖν τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς καὶ ὁ διάβολος φαίνεται νυκτὸς καὶ ἡμέρας πολεμῶν. Καὶ εἰ τὸ τριμερὲς πολεμεῖ ὁ σατὰν, δηλονότι τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ πολεμεῖ· ὁ Χριστὸς γὰρ τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς νομοθετεῖ διὰ τῶν ἐντολῶν. Τὸ δὲ ἐστὶ, θυμικόν, ἐπιθυμητικόν, καὶ λογιστικόν. Καὶ σκόπει, ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει, καὶ τὰ ἐξῆς αὐτοῦ παραγγέλματα· ἰδοὺ θεραπεῖται τοῦ θυμοῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς πάλιν τὴν ἐντολήν ταύτην, καὶ τὰς περὶ αὐτήν, διὰ φιλονεικιῶν,

καὶ μνησικακίας, καὶ φθόνου λογισμῶν ἐνδον πειράται κατατρέφει. οἶδε γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ ἀντίπαλος, ὅτι τοῦ θυμικοῦ καθηγεμῶν, τὸ λογιστικόν ἐστὶ, καὶ τοῦτο διὰ λογισμῶν, ὡς εἶπον, τοξεύω, ὑπονοιῶν φθόνου, φιλονεικίας, ἔριδος, δόλου, κενοδοξίας, πείθει τὸ λογιστικὸν καταλιπεῖν τὴν οἰκίαν ἀρχήν, καὶ ἐνδοῦναι τῷ θυμῷ τὰς ἡγίας, καὶ ἀκυβέρνητον εἶσται. Ὁ δὲ θυμὸς, ὡς περ τὸν κυβερνήτην ἀποβαλὼν, ἐξάγει διὰ στόματος ἐν λόγοις, τὰ αὐτῷ προαποκείμενα ἐν καρδίᾳ, ἃ διὰ λογισμῶν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀμελείας τοῦ νοῦ, ἐν καρδίᾳ ἀπεθησαυρίσθησαν, καὶ τὴν καρδίαν ἀντὶ θείου πνεύματος, καὶ θείων ἐννοιῶν, κακίας οὖσαν ἰδέσθαι τότε ἀνάπλεων, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. Ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα. Εἰ γὰρ εἷς λόγος τὰ ἔσω μελετώμενα ἐξαγαγεῖν ἰσχύει ὁ πονηρὸς, οὐ ῥα καὶ εἰπεῖν ὁ ἀδελφὸς ὁ ἀλοὺς τῷ ἀδελφῷ καὶ οὐ μωρὸν μόνον, ἀλλ' ἐξ ὑβριστικῶν ῥημάτων, καὶ φόνῳ περιπεσεῖται πολλάκις, καὶ τούτοις μὲν χρῆται ὁ πονηρὸς, διὰ τὸν δόντα ἐν τῇ Θεῷ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι εἰκῆ, ἅπερ ἡδύνατο μὴ ἐκβῆναι εἰς ῥήματα ὑβριστικά καὶ τὰ τούτοις ἐπακολουθοῦντα, εἰ ἐκ προσβολῆς εὐθύς, δι' εὐχῆς καὶ προσοχῆς τῆς ἐνδον ἐκ καρδίας ἀπεδιώχθησαν· οὕτως ὁ ἀλάστωρ τοῦ ἰδίου σκοποῦ τυγχάνει, εἴγε ἃ διὰ λογισμῶν ἐν καρδίᾳ ἐνέβαλεν, εὐρήσει θείαν ἐντολήν λύοντα.

ιζ.

Τίνα δὲ καὶ τὰ τῷ ἐπιθυμητικῷ παρὰ τῆς θείας ἐντολῆς τῆς δεσποτικῆς ἐντέταλται; Ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· καὶ ταύτην δὲ δοθεῖσαν ἰδὼν ὁ κακοῦργος, οἷον κατὰ τῆς ἐντολῆς ἀμφίβλητρον ἐν αὐτῷ πλέκει· πόρρω γὰρ τῆς ἐρεθιζούσης ὕλης μακρύνας τὸν πόλεμον ταύτης, ἐνδον ὑφίσταται· καὶ ἐστὶν ἰδεῖν ἐν νῷ ζωγραφούμενα παρ' αὐτοῦ, καὶ σχήματα, καὶ τυπώματα πορνικά· καὶ λόγους ἀκούειν ἐστὶν ἐρεθίζοντας πρὸς πάθος, καὶ ἄλλα ἅπερ οἱ νοῦ πείραν ἔχοντες ἴσασιν.

Τίς δὲ καὶ ἡ τῷ λογιστικῷ παραινούσα ἐντολή; ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὅλως· ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, καὶ οὐ· καὶ, ὁ μὴ ἀρνησάμενος πάντα καὶ ἀκολουθῶν μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ταῦτα τὰ τοῦ λογιστικοῦ παραγγέλματα· πάλιν οὖν ὁ πολέμιος, ὡσπερ τινὰ στρατηγὸν ἄριστον βουλόμενος χειρῶ-

ιη.

σασθαι, ὅς ἐστι τὸ λογιστικόν, διὰ λογισμῶν γαστριμαργίας, καὶ ἀδιαφορίας αὐτῶν φρενῶν ἐκστήσας, τῆς δὲ ἡγεμονίας. οἷα μέθυσον στρατηγὸν διαχλευάσας τε, καὶ ἐπιθυμία, ὑπηρεταῖς ὁ δράκων κέχρηται τῶν ἰδίων θελημάτων· αἱ δὲ δυνάμεις αὐται, τὸ ἐπιθυμητικὸν λεγῶ, καὶ τὸ θυμικόν, ἐκ τοῦ λογιστικοῦ ἀφεται οὕτως, ταῖς πέντε ἡμῶν αἰσθήσεσιν, εἰς τὸ φανερῶς ἀμαρτάνειν ὑπουργοῖς κέχρηται· καὶ ταῦτά εἰσι τὰ πτώματα, τότε τοῖνυν καὶ ὀφθαλμοὶ περιεργοί, οὐκ ἔχοντες τὸν νοῦν ἔνδον αὐτοῦς δεσμοῦντα· καὶ ἀκοή μάταια ἀκούειν ἀγαπῶσα, καὶ ὁσφρησις ἐκθηλυνομένη, καὶ στόμα ἀκρατές, καὶ χεῖρες ἀπτόμεναι ὧν μὴ δεῖ· οἷς ἐπακολουθεῖ, ἀδικία ἀντὶ δικαιοσύνης, ἄνοια ἀντὶ φρονήσεως, ἀκολασία ἀντὶ σωφροσύνης· δουλεία, ἀντὶ ἀνδρείας· αὐται γὰρ αἱ γενικαὶ τέσσαρες ἀρεταί· ἤγουν ἡ δικαιοσύνη, ἡ φρόνησις, ἡ σωφροσύνη, καὶ ἀνδρεία ὑγιαίνουσαι, τὸ τριμερὲς διακυβερνώσι· τὸ τριμερὲς δὲ καλῶς ἰθυόμενον, τὰς αἰσθήσεις τῶν ἀτόπων ἀπειργεῖ, καὶ τότε δὴ γαλήνην ὁ νοῦς ἄγων, τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων ἐνθίως κυβερνωμένων καὶ ὑπηκόων, βραδίως ἐν τῷ νοητῷ πολέμῳ ἀνδραγαθεῖ· εἰ δὲ συγγέει αὐτοῦ τὰς δυνάμεις ἀπροσεξία, διὰ τῶν τοῦ πονηροῦ προσβολῶν ἠττώμενος, τὰς θείας ἐντολάς παραβαίνει, τῇ παραβάσει οὖν πάντως ἐπιταί, ἢ μετάνοια ἀνάλογος, ἢ κόλασις ἐν τῷ μέλλοντι. καλὸν οὖν τὸ ἀεὶ νῆφειν τὸν νοῦν, δι' οὗ πράγματος εἰς τὸ κατὰ φύσιν σταθεῖς, γίνεται ἐνταλμάτων θεῶν φύλαξ ἀληθῆς.

10'. Ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων περιτετεῖχισται τε, καὶ περιπέφρακται, καὶ δέδεταί ἀλύτεσι σκότους. Μὴ δυναμένη διὰ τὸ περὶ αὐτὴν σκότος, ὡς θέλει προσεῦξασθαι· ἐν τῷ κρυπτῷ γὰρ δεσμεῖται, τυφλώττουσα τοῖς ἔνδον ὄμμασιν· ὅταν οὖν ἀρχὴν λάβῃ εὐχέσθαι τῷ Θεῷ, καὶ νῆφειν δι' εὐχῆς, τότε τοῦ σκότους ἐκείνη δι' εὐχῆς λυθῆσεται· ἄλλως γὰρ, οὐ δυνατόν λυθῆναι· τότε γὰρ δύναται ἡ ψυχὴ ἐπιγῶναι, ὅτι ἐστὶν ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ ἄλλη πάλη, καὶ ἄλλη ἐναντιότης κρυπτῆ, καὶ ἄλλος πόλεμος λογισμῶν πνευμάτων πονηρίας· ὡς περ καὶ αἱ ἅγιοι γραφαὶ μαρτυροῦσι, λέγει γὰρ· ἐάν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῆ ἐπὶ σέ, τότε σου μὴ ἀφῆς· τόπος δὲ τοῦ νοῦ ἢ στάσις ἐστὶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρετῇ βεβαία, καὶ ἡ νῆψις· καὶ γὰρ στάσις ἐστὶ καὶ ἐπὶ

ἀρετῆς, καὶ κακίας· φησὶ γάρ, Μακάριος ἀνὴρ, ὅς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστη· καὶ ὁ Ἀπόστολος. Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ.

11. Κρατῶμεν Χριστοῦ κραταιῶς ἄγαν, διὰ τοὺς ἀενάως λατρεῖν τοῦτον ἐκ ψυχῆς ἀγωνιζομένους, ἵνα μὴ ἐκνεύσῃ Ἰησοῦς, ὄχλου λογισμῶν ἔντων ἐν τῷ τόπῳ τῆς ψυχῆς· ὅν οὐκ ἐξὸν χωρὶς πόνου ψυχῆς κραταιῶς κρατεῖν· καὶ ψηλαφῶμεν τὸν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ βίον, ἵνα τὸν ἡμέτερον ταπεινῶς διεξάγωμεν, καὶ κρατῶμεν τὰ αὐτοῦ πάθη, ἵνα τὰ θλιβερά ὑπομείνωμεν, αὐτὸν ζηλοῦντες· καὶ γευώμεθα τὴν ἄρρητον καὶ συγκαταβατικὴν δι' ἡμᾶς οἰκονομίαν αὐτοῦ, ἵνα ἐκ τῆς γεύσεως τῆς ψυχῆς τῆς γλυκειάς, γινώσκωμεν ὅτι Χρηστὸς ὁ Κύριος· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἢ καὶ πρὸ πάντων, ἀνευδοιάστως πιστεύωμεν αὐτῷ, ἐν οἷς λέγει· τὴν πρόνοιάν τε αὐτοῦ τὴν εἰς ἡμᾶς ἤκουσαν, καθ' ἑκάστην ἐκδεχώμεθα, καὶ ὡς ἂν τύχη ἐλθοῦσα, εὐχαρίστως, καὶ ἀσπαστῶς, καὶ προθύμως δεχώμεθα· ἵνα μάθωμεν, πρὸς τὸν Θεὸν μόνον ὄραν· ἐς τὰ ὅλα διοικεῖ λόγοις σοφίας θεϊκοῖς, καὶ ὅταν ταῦτα ποιήσωμεν πάντα, τότε οὐ μακρὰν ποῦ τοῦ Θεοῦ τυγχάνομεν· εἴπερ εὐσέβεια, ἀτέλεστος τελειότης, ὡς εἶπε τις τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν, καὶ τελείων τῷ πνεύματι.

12. Ὁ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν καλῶς ἐξαγοραζόμενος, ἐννοία τε διόλου, καὶ μνήμη θανάτου σχολάζων, καὶ σοφῶς ἐκ παθῶν κλέπτων τὸν νοῦν, διὰ τοῦδε τοῦ πράγματος, οὗτος καὶ τὰς καθ' ὄραν παρουσίας τῶν δαιμονικῶν προσβολῶν, ὀξυτέρως ὄραν πάντως πέφυκε παρ' ἐκείνον, ὅς, ἄτερ μνήμης θανάτου, διάγειν βεβούληται· ἔνεκεν γνώσεως μόνης τὴν καρδίαν καθαιρών, καὶ μὴ πενθήρει ἐννοία σώζων διόλου, ἐνίοτε δοκῶν οὗτος πάντων κρατεῖν, ἐντρεχεῖα παθῶν ὀλεθρίων, ὑφ' ἐνὸς δέδεταί, ὡς οὐκ οἶδε, τοῦ χειρίστου πάντων, καὶ πίπτει ἐσθ' ὅτε, χωρὶς Θεοῦ, ὑψηλοφροσύνη, τοῦτον χρῆ νῆφειν σφόδρα, ἵνα μὴ τυφωθεὶς χάωσῃ τὰς φρένας· πέφυκε γὰρ ὡς Παῦλος φάσκει, ψυχῆς ἐνθεν κἀκεῖθεν ἐρανίζουσας γινώσιν, φησὶ οὖσθαι κατ' ἐλαττόνων, ὡς δοκοῦσιν, αἷς σπινθήρ, ὡς εἶμαι, τῆς οἰκοδομοῦσης ἀγάπης οὐκ ἐνυπάρχει, ὁ δέγε τὸν θάνατον μελέτην κατ' ὀψὲ μεμνημένος, τὰς καταδρομὰς τῶν δαιμόνων ὀξύτερο· ὑπὲρ τὸν ἄλ-

κ'.

κα'.

κβ'. λως έχοντα βλέπων, εκδιώκων βάλλει. Πέφυκεν ἡ τερπνὴ μνήμη τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ὁ Ἰησοῦς μετὰ θυμοῦ καρδίας καὶ πικρίας σωστικῆς, διαλύειν λογισμῶν πάσας μαγγανείας, νοήματα, λόγους, φαντασίας, ἰνδάλματα σκοτεινά, καὶ ἀπαξάπλωσ εἰπεῖν, δι' ὧν παρατάσσεται, καὶ νεανιεύεται ὁ πανώλης· τὰς ψυχὰς διαβλητῶν καταπιεῖν, καλούμενος δὲ Ἰησοῦς, πάντα φλογίζει εὐχερῶς, ἐν οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἢ σωτηρία ἡμῶν ἐστίν, εἰ μὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἐφησεν ὁ σωτήρ· Χωρὶς γὰρ ἐμοῦ, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

κγ'. Πάση οὖν φυλακῇ τὴν καρδίαν ἡμῶν πάση ὥρᾳ καὶ τῷ ἀκαριαίῳ γοῦν, τηρήσωμεν ἐκ λογισμῶν ἀχλυούντων τὸ ψυχικόν ἔσοπτρον, ἐν ᾧ δὴ τυποῦσθαι καὶ φωτεινογραφεῖσθαι Ἰησοῦς Χριστὸς πέφυκεν, ἡ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς σοφία καὶ δύναμις, καὶ ἔνδον καρδίας ἀπαυστα τῶν οὐρανῶν τὴν βασιλείαν ζητήσωμεν, τὸν τε κόκκον, καὶ τὸν μαργαρίτην, καὶ τὴν ζύμην· καὶ τὰλλα πάντα μυστικῶς εὐρήσομεν ἔνδον ἡμῶν αὐτῶν, εἶγε τὸ ὄμμα τοῦ νοῦ ἐκ καθάρωμεν, διὰ τοι τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐφη, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἐν τῷ ἡμῶν ἐστὶ δηλῶν μένουσαν ἔνδον καρδίας τὴν θεότητα. ¶

κδ'. Καὶ νῆψις μὲν, τηλαυγῶς καθαίρει συνειδησιν, τῆς δὲ καθαρθείσης, ὡς φῶς καλυπτόμενον εὐθύς ἐκλάμψατα, μέγα ἐκδιώκει σκότος· τοῦ δὲ διωχθέντος, συχνῇ νῆψι γνησίᾳ, τὰ λανθάνοντα πάλιν ἢ συνειδησις δεικνύει· καὶ διὰ νοῦ ἐκδιδάτκει τῇ νῆψι τὴν ἀόρατον πάλην, καὶ λογικὴν μάχην, καὶ πῶς δεῖ ῥίπτειν λόγχας ἐν τῇ μονομαχίᾳ, καὶ βάλλειν μὲν εὐστόχοις ἀκοντίοις λογισμοῖς, μὴ βάλλεσθαι δὲ τὸν νοῦν κρυβόμενον ἀκοντίοις πρὸς Χριστόν, ἀντισκότους βλαπτικοῦ, ἰμειρόμενον φῶς· οὐ ὁ γευσάμενος, συνῆκεν ὁ λέγω· οὐ φωτὸς ἢ γεῦσις, λιμαγχοῦει μᾶλλον ψυχὴν τρεφομένην, μὴ κορεννυμένην δὲ ποτέ· ἀλλ' ὁσον ἐσθίουσιν, ἐτι αὐθις πεινώσαν, φῶς νοῦν ἔλκον ὡς περ ἥλιος ὄμματα, ὁ ἀνερμήνευτον ἐν, ἐρμηνευόμενον οὐ λόγῳ, πέτρα δὲ παθόντες, ἢ τρωθέντος ἀληθέστερον φάναι, σιγᾶν με διαγγέλλει· καίγε τοῦ νοῦ θέλοντος τρυφᾶν ἐν τῷ λέγειν τὰ περὶ ὧν λέγει· εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμόν· οὐ χωρὶς, οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον· ἐνεκεν γὰρ κτήσεως ἀγάπης καὶ

ἀγνείας, αὐταὶ γὰρ ἡ εἰρήνη, καὶ ὁ ἁγιασμός.

κε'. Ὅπλζειν χρὴ τὸν θυμὸν πρὸς μόνους τοὺς δαίμονας, τοὺς λογιστικῶς ἡμῖν ἐχθραίνοντας, καὶ κατ' αὐτῶν θυμουμένους· τὸν τρόπον δὲ τοῦ καθ' ὄραν πολέμου τοῦ ἐν ἡμῖν, ἀκουσον καὶ ποιήσον· νῆψι συναπτε εὐχήν, νῆψις γὰρ εὐχὴν καθαίρει, ἡ δὲ τὴν καθαίρουσαν· ἡ μὲν γὰρ νῆψις, ἀδιάλειπτα ὀρώσα, νοεῖ τοὺς εἰσερχομένους· κωλύουσα δὲ αὐτοὺς μικρὸν τῆς εἰσόδου, εἰς βοήθειαν καλεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκδιώξαι πολεμίους πονηροῦς· ἡ δὲ προσοχὴ, κωλύει ἀντιλέγουσα αὐτούς· φωνούμενος δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκδιώκει δαίμονας σὺν φαντασίαις αὐτῶν.

κς'. Λίαν ἔσο ἀκριβῶς τηρῶν σου τὸν νοῦν· ὅταν οὖν λογισμὸν γνώης, ἀντιλογήθητι αὐτῷ εὐθέως δὲ τάχος, κάλεσον Χριστὸν εἰς ἐκδίκτησιν· ὁ δὲ γλυκὺς Ἰησοῦς, ἐτι σκυλαλοῦντος, ἐρεῖ· ἰδοὺ πάρειμι νειμαί σοι ἀντίληψιν, σὺ δὲ τούτων τῶν ἐχθρῶν ὄλων, εὐχῇ, κατευρασθέντων πάντων, πάλιν προσεχε τῷ νῷ· ἰδοὺ πάλιν κύματα πλείονα τῶν προτέρων, ἀλλεπάλληλος φορά, ἐφ' ὧν ψυχὴ νήχεται· ἀλλ' ἰδοὺ αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς, ἐγειρόμενος παρὰ τοῦ μαθητοῦ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀήταις ἐπιτιμῶν ὡς Θεός· εὐκαιρῶν δὲ ἐκ τούτων ὡραν ἴσως, ἢ στιγμὴν, δόξαζε τὸν σεσωκότα, καὶ ἐννοιάζου θάνατον.

κζ'. Πάση προσοχῇ καρδίας ἐν αἰσθήσει ψυχῆς ὀδεύσωμεν προσοχῇ γὰρ, καὶ προσευχῇ καθ' ἡμέραν ζευγνύμεναι, παρόμοια πέλουσιν ἄρματος πυρφόρου Ἡλιοῦ, εἰς ὕψος οὐρανοῦ τὸν ἴδιον μέτοχον κουφίζοντα· καὶ τί λέγω; τοῦ γὰρ νῆψιν κατορθούντος, ἢ κατορθῶσαι σπεύδοντος, καρδία μακαρία, σὺν ἡλίῳ τε, καὶ σελήνῃ, καὶ ἀστροῖς, νοητὸς οὐρανὸς κατετεκύασται, Θεοῦ τε τοῦ ἀχωρήτου χώρημα γίνεται, κατὰ μυστικὴν θεωρίαν τε καὶ ἀνάβασιν, ᾧ τινι οὖν αἶνος ἀρετῆς θείας, δοκιμαζέτω ἐκφέρειν σὺν ῥοπῇ Κύριον, καὶ προθυμίᾳ τοὺς λόγους εἰς ἔργα· καὶ βίᾳ τινὶ τὴν πεντάδα τῶν ἰδίων αἰσθήσεων, ἐξ ὧν ἡ ψυχὴ βλάπτεσθαι οἶδε, κωλύων, ἐλαφρότερον τῷ νοὶ ἑαυτοῦ τὸν ἐγκάρδιον ἀγῶνα, καὶ πόλεμον πάντως τεύχει· εἴργε οὖν πάντας τοὺς ἐξω τισὶν ἐπινοίας· καὶ πολέμει τοὺς ἐξ αὐτῶν τικτομένους λογισμοὺς ἐνδον, ἀσωμάτοις θείαις μεθοδείαις· ἀγρυπνῶν κόπῳ ἠδονὰς ἀπο-

σόβει· και περί βρωτά και ποτά ἐγκρατῶς ἔχου, και τὸ σῶμα ἱκανῶς λέπτυνον, ἵνα κοῦφον τὸν ἐγκάρδιον πόλεμον εὐχερῶς σεαυτῷ κατασκευάζῃς· ἑαυτὸν εὐεργετῶν οὐχ ἕτερον· και ἐννοία θανάτου τὴν ψυχὴν τιμῶρει· Ἰησοῦ Χριστοῦ μνήμη συνάγαγέ σου τὸν νοῦν ἐσχορπισμένον. Ταῖς νυξὶ γὰρ μᾶλλον εἴωθεν ὁ νοῦς αἰθιάζειν λαμπραῖς θεωρίαις Θεοῦ, και τῶν θείων.

κγ'. Μὴ ἀπαναινόμεθα και σωματικῶν ἀσκήσεων κόπους· ἐκ μὲν γὰρ γῆς σίτος· ἐκ δὲ τῶν τοιούτων χαρὰ πνευματικὴ και πείρα καλῶν ἐκβλαστάνει. Μὴ δὲ τὴν συνειδήσιν παραλογιζόμεθα ὀμιλοῦσαν ἡμῖν τὰ σωτήρια και πρακτέα, τάτε δέοντα και ὑφειλόμενα ἐκλαλοῦσαν ἀπαύτως, και μάλιστά τε εἰ τύχοι δι' ἐνεργουῶς τε και ἐμπράκτου, και λεπτής τοῦ νοῦ νήψεως καθαιρουμένη. Ἄρμολογίους γὰρ τότε, και ἀναμφιλέκτους τὰς συνοπτικὰς κρίσεις διὰ τὸ καθαρὸν αὐτῆς, εἴωθεν ἐκφέρειν. Διὸ οὐ παραλογιστέον αὐτὴν διὰ ταῦτα, βίον γὰρ ἀρέσκοντα Θεῷ, ἔνδον ἀναγγέλλει· και ἐλέγχουσα τὴν ψυχὴν ἀποτόμως, ἀμαρτίαις ἐσθ' ὅτε βαφεῖσάν τὴν φρένα, τὴν τοῦ σφάλματος πάλιν ἐπανόρθωσιν δεικνύει, νοθετοῦσα τὴν καρδίαν πταίσασαν μετανοεῖν, ὑποδεικνύουσα τὸ ἄκος τερπνῆ ὑπαγορίᾳ.

κδ'. Καπνὸς ἐκ ξύλων ἀναθρώσκων, βαρὺς γίνεται ὀσμῶσιν, ἀλλὰ δεικνύει φῶς αὐτοῖς, και τέρπει οὐς ἐλύπει πρότερον· και προσοχὴ ἀδιαλείπτως μὲν ὀρώσα, ἐπιφέρει βάρος· φθάσας δὲ ἐν εὐχῇ Ἰησοῦς καλούμενος, φωτίζει καρδίαν· ἡ γὰρ αὐτοῦ μνήμη, παρέχει ὀμοῦ τῇ ἐλλάμψει, τὸ κράτιστον τῶν καλῶν.

λε'. Πέφυκέ πως ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν τὸν νοῦν ἐκμολγεύειν, και χοῦν ἐσθίειν και ἡμᾶς σὺν αὐτῷ ἐπιθυμεῖ. Καὶ τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἐπὶ κοιλίας βαδίζειν ἐφίεται. Διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Θεός, Ἐχθραν θήσω ἀναμέσων σοῦ και αὐτοῦ· τούτου ἕνεκα, δεῖ ἡμᾶς τὸν Θεὸν αἰεὶ ἀναπνεῖν· ἵν' ἐκ τούτου, ἄτρωτοι ἐκ τῶν τοῦ διαδόλου πεπυρωμένων βελῶν, τὸ καθ' ἡμέραν διαβαίνωμεν· σκεπάσω αὐτόν, φησὶν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου και πλὴν ἐγγὺς τῶν φοβουμένων αὐτόν τὸ σωτήριον αὐτοῦ.

λα'. Ὁ μακάριος Ἀπόστολος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ ἐν Χριστῷ λαλῶν, πείραν πολλὴν τοῦ ἔνδον, και ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀθεάτου, και νοητοῦ πολέμου ἔχων, Ἐφεσίους γρά-

φων ἔλεγεν Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα και σάρκα· ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου· πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· ὁ δὲ Ἀπόστολος Πέτρος φησὶ· Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν, τίνα καταπίει, ὃ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διαλεγόμενος περὶ διαφόρων προαιρέσεων τῶν ἀκούοντων τῶν τοῦ εὐαγγελίου λόγων ἔφη. Εἶτα ἐρχεται ὁ διάβολος, και αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας· δηλαδὴ, λήθη πονηρᾶ τὴν κλοπὴν ἐνεργῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν και πάλιν ὁ Ἀπόστολος· Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦ μου, και αἰχμαλωτίζοντά με. Εἰρήκασι δὲ ταῦτα διδάσκοντες ἡμᾶς, και τὸ λανθάνον γνωρίζοντες.

λβ'. Πέφυκέ πως ἡ γνώσις φυσιοῦσθαι, οἰομένη ὡς ὑπὲρ πολλοὺς εἶναι, εἴπερ στερηθῆ τῆς αὐτομεμφίας, και ταπεινώσεως. Οἷς οὖν ἐπίγνωσις ἰδίας ἀσθενείας, τοῦτο φρονώμεν, ἀκούοντες τοῦ φάσκοντος. Ἀδελφοί, ἐγὼ ἑμαυτὸν εὐπῶ λογιζομαι κατελιθέναι, ἐν δὲ, τῶν μὲν ὀπισθεν ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἐμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος· κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πάλιν. Ἐγὼ οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἄερα δαίρων· ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα και δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι. Οἶδες ταπεινώσιν, ὄση ἐν ταῦτῳ, και δρόμος εἰς ἀρετῆς; ὄρας τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ τοσοῦτου, και τηλικούτου τὴν ταπεινώσιν ὀποιαν· Χριστός, φησὶν, ἦλθεν ἐν κόσμῳ ἀμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμὶ ἐγώ. Οὐκ οὖν ἀνάγκη ταπεινοῦσθαι ἡμᾶς, εἴγε τὸ εὐτελὲς τῆς φύσεως ἔχομεν, τί γὰρ πηλοῦ εὐτελέστερον; και Θεοῦ δεῖ μνημονεύειν ἡμᾶς, εἴγε διὰ τοῦτο ἐποιήθημεν· ἀλλὰ και ἐγκράτειαν δεῖ ἀσκεῖν, ἵνα κοῦφοι τρέχωμεν ἐν Κυρίῳ ἡμῶν.

λγ'. Ἀδύνατον τὸν πονηροῖς λογισμοῖς ἑαυτὸν δόντα, καθαρεύειν ἐξ ἀμαρτιῶν εἰς τὸν ἔξω ἄνθρωπον. Καὶ οὐ δυνατὸν μὴ ἐκ καρδίας ἐκρίζουμένους τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, μὴ προσφέρειν εἰς ἔργα πονηρὰ τούτους· και τοῦ

λβ'.

λγ'.

ὄραν μοιχικῶς αἴτιον, τὸ τὸν ἔσω ὀφθαλμὸν παραμοιχευθῆναι, καὶ σκοτισθῆναι· καὶ τοῦ θέλειν ἀκούειν αἰσχρά, αἴτιον, τὸ ἀκούειν τοῖς ψυχικοῖς ὡσεὶ τοὺς ἔνδον αἰσχροὺς δαίμονας, οἷα καθ' ἡμῶν ψιθυρίζουσιν. Ὁφείλομεν οὖν ἐν Κυρίῳ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἔνδον, καὶ ἔξω, τηρεῖν δὲ ἕκαστος ἡμῶν τὰς ἰδίας αἰσθήσεις, καὶ καθαίρειν τὸ καθ' ἑκάστην ἐξ ἐμπαθῶν ἐνεργειῶν τε, καὶ ἐφαρμάτων. Καὶ καθάπερ πρῶτην ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναστρεφόμενοι ἐν τῇ ματαιότητι τοῦ νοῦς ἡμῶν, ὅλω τῷ νοῖ καὶ ταῖς αἰσθήσεσι δεδουλεύκαμεν τῇ ἀπάτῃ τῆς ἀμαρτίας, οὕτω πάλιν χρῆ ἡμᾶς εἰς τὸν κατὰ Θεὸν βίον μεταθέντας, ὅλω τῷ νοῖ καὶ ταῖς αἰσθήσεσι δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ Θεοῦ δικαιοσύνη, καὶ θελήματι.

λδ. Ἔστι πρῶτον προσβολή· ἔπειτα συνδυασμὸς εἴτα συγκατάθεσις ἔπειτα αἰχμαλωσία εἴτα πάθος ποιωθὲν συνηθεία καὶ συνεχεία· ἰδοὺ δὴ τῆς καθ' ἡμῶν πάλης ἢ νίκης. Οὕτω γὰρ καὶ παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ὀρίζεται.

λε'. Καὶ προσβολὴν μὲν εἶναι φασιν, λογισμὸν ψιλόν, ἢ εἰκόνα πράγματος τυχόν νεοφανῶς γεννηθεῖσαν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τῷ νῷ παραφαινομένην. Συνδυασμὸν δὲ τὸ συλλαλῆσαι τῷ φανέντι κατὰ πάθος, ἢ ἀπαθῶς. Συγκατάθεσιν δέ, νεύσιν ἐνήδονον τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ὀφθὲν γινομένην. Αἰχμαλωσίαν δέ, βίαιαν, καὶ ἀκούσιον τῆς καρδίας ἀπαγωγὴν, ἢ ἐπίμονον, καὶ τῆς ἀρίστης ἡμῶν καταστάσεως ἀφανιστικὴν συνουσίαν πρὸς τὸ τυχόν πάθος δὲ κυρίως λέγουσι τὸ χρόνῳ μακρῷ ἐμπαθῶς τῇ ψυχῇ ἐμφαλεῦον. Τούτων ἀπάντων, τὸ μὲν πρῶτον, ἀναμάρτητον· τὸ δὲ δεύτερον, οὐ πάντως· τὸ δὲ τρίτον, πρὸς τὴν τοῦ ἀγωνιζομένου κατάστασιν ἢ δὲ πάλῃ, ἢ στεφάνων, ἢ τιμωριῶν αἴτιος.

λς'. Ἡ γὰρ αἰχμαλωσία, ἐτέρως ἐν καιρῷ προσευχῆς, καὶ ἐτέρως ἐν οὐ καιρῷ τὸ δὲ πάθος, ἀναμφιβόλως ἢ ἀντιζύγῳ μετανοίᾳ, ἢ τῇ μελλούσῃ κολάσει ὑπόκειται. Τοῖνον ὁ τὸ πρῶτον ἀνθιστάμενος ἢ ἀπειθῶς λογιζόμενος, ἤτοι τὴν προσβολὴν, πάντα τὰ αἰσχρά ὑφ' ἐν περιέκοψεν. Αὕτη ἢ πάλῃ, πρὸς Μοναχοὺς τε, καὶ οὐ Μοναχοὺς τῶν πονηρῶν δαιμόνων, καὶ ἤττα καὶ νίκη, ὡς ἔφημεν. Καὶ ἐκ τῆς νίκης, ἢ στεφάνοι, ἢ ποιναί, πταίσασι, καὶ μὴ μετανοήσασιν.

Ἀγωνισώμεθα οὖν νοητῶς κατ' αὐτῶν, ἵνα μὴ τὰ πονηρὰ αὐτῶν βουλευόμενα, εἰς ἐφάρμακα αἰσθητὰ ἔργα ἐξενέγκωμεν· ἀλλ' ἀπὸ καρδίας τὴν ἀμαρτίαν ἐκκόπτοντες, τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἐντὸς ἑαυτῶν εὐρήσομεν· τὴν τε καθαρότητα τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ κατάνυξιν διαοική πρὸς Θεοῦ φυλαξώμεθα διὰ τῆς τοιαύτης καλλίστης ἐργασίας.

Πολλοὶ τῶν Μοναχῶν οὐκ ἴσασι τοῦ νοῦς τὴν πλάνην, ἣν ἀνατλά ἐκ δαιμόνων. Διάκεινται δὲ τῇ πράξει, οὐ φροντίζοντες τοῦ νοῦ, ἀπλοὶ καὶ ἄπλαστοι ὄντες, πλέουσι τὸν βίον, οἶμαι, ἄγευστοι ὄντες καρδίας καθαρῆτος, ὅλω τῶν παθῶν τῶν ἔνδον τὸ σκότος ἀγνοοῦντες. Ὅσοι οὖν οὐκ ἴσασι πάλῃ, ἣν λέγει Παῦλος, οὔτε τῷ καλῷ ἐκ πείρας ἴσως ποιωθέντες, τὰς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίας, πτώματα κρίνουσι μόνον, τὰς κατ' ἐννοίαν ἤττας καὶ νίκας οὐ λογιζόμενοι· ἐπεὶ μὴ δὲ ὄψις αὐτὰς πέφυκεν ὄραν ἀπορρήτους οὕτας καὶ μόνῳ τῷ ἀγωνοθέτῃ Θεῷ, καὶ τῇ συνειδήσει τοῦ ἀγωνιζομένου γινωσκομένας. Οἷς λελέχθαι δοκῶ τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο, Καὶ εἶπον, φησὶν, εἰρήνη, ἀλλ' οὐκ ἦν εἰρήνη· ἔχουσιν οὖν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς ἐξ ἀπλότητος οὕτως, εὐχεσθαι αὐτοῖς καὶ διδάσκειν ὡς μάλιστα, ἵνα τῶν κατ' ἐνέργειαν κακῶν ἀπέχωνται πράξεων· οἷς δὲ ἐφεσις θεῖα τὸ τῆς ψυχῆς ὀπτικὸν ἐκκαθαίρεσθαι, πράξις ἄλλη Χριστοῦ, καὶ ἄλλο μυστήριον.

Περιεκτικὴ τῶνόντι πολλῶν ἀρετῶν ἡ ἐναργῆς τοῦ θανάτου μνήμη· γεννήτρια πένθους· προτροπὴ ἐγκρατῶς ἔχειν ἐκ πάντων ὑπόμνησις γεέννης· μήτηρ εὐχῆς καὶ δακρύων, φυλακὴ καρδίας, ἀπροσπάθεια τῆς πηλοῦ, ὡς πηλίνης· βρῦσις ἀγχινοίας σὺν διακρίσει· ὦν τέκνα, ὁ διττὸς Θεοῦ φόβος· καὶ κάθαρσις λογισμῶν ἐμπαθῶν ἐκ καρδίας, περιεκτικὴ πολλῶν ἐντολῶν δεσποτικῶν τυγχάνει· ἐν αὐτῇ θεωρεῖται ὁ καθ' ὦραν ἀγὼν ὁ δυσμαχώτατος, καὶ τοῖς πολλοῖς ὦν ἐν φροντίδι τῶν ἀθλητῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐξ ἀπροσδοκῆτων σύμβασις, ἢ συμφορὰ ἐπελθοῦσα, λυμάνεται οὐ μικρῶς προσοχὴν διανοίας· καὶ τὸν νοῦν ἐκστήσασα νεύσεως τῆς κρείττονος, καὶ ἐναρέτου, καὶ καλῆς καταστάσεως, πρὸς φιλονεικίας καὶ ἐριδας ἐφαρμάτους ἐκτρέπει· αἴτιον δὲ τοῦ ὀλέθρου ἡμῖν τούτου, τὸ ἀμερίμνους τῶν ἐπιφορῶν εὐρίσκεισθαι πάντως.

Οὐδὲν ἡμᾶς λυμανεῖται, οὔτε λυπήσει τῶν καθ' ἡμέραν ἀνιαρῶν, ἡμῖν προσπιπτόν-

λζ'

λη'

λθ'

μ'

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

ΓΝΩΜΙΚΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΘΕΝ ΚΑΙ ΠΟΝΗΘΕΝ

Η Λ Ι Α

ΕΛΑΧΙΣΤΩ· ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ· ΚΑΙ ΕΚΔΙΚΩ·

ΠΗΓΗΝ ΝΑΟΥΣΑΝ, ΗΘΙΚΩΝ ΔΡΟΣΩΝ ΛΟΓΟΝ ΕΝΤΑΥΘ' ΕΦΕΥΡΟΙΣ
ΕΙ ΜΕΤΕΛΘΗΣ ΓΝΗΣΙΩΣ.

α.

Ἔστι παντὶ Χριστιανῷ τῷ ὀρθῶς εἰς τὸν Θεὸν μὴ ἀμεριμνεῖν, ἀλλὰ πάντοτε προσδοκᾶν, καὶ ἐκδέχεσθαι πειρασμόν· ἴν' ὅταν ἔλθῃ, μὴ ξενίζηται μὴ δὲ ταρασσηται, ἀλλ' εὐχαρίστως ὑπομένη τὸν κόπον τῆς θλίψεως, καὶ ἐννοῇ τί ψάλλων σὺν τῷ Προφῆτῃ λέγει· Δοκίμασόν με Κύριε, καὶ πείρασόν με· καὶ οὐκ εἴρηκεν ὅτι ἡ παιδεία σου κατέστρεψεν, ἀλλ' ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος.

οὐκ εὐσχήμων κἄν ποιῶτος εἶναί πως τὸ δοκεῖν σχηματίζεται.

Ἡ ἀνδρεία ψυχῆ, ὡς γυνὴ παρ' ὄλον αὐτῆς τὸν βίον, ὡς δύο λύχνους τὸ πρακτικόν τε καὶ θεωρητικὸν καιομένη κατέχουσα, πράττει τὰ ὀφειλόμενα· τὰ ἐναντία δὲ πάλιν, ἢ παρειμένη ταῖς ἡδοναῖς.

Οὐκ ἀρκεῖ τῇ ψυχῇ πρὸς τελείαν κακίας ἀπαλλαγὴν, ἢ ἐκούσιος κακοπάθεια, εἰμὴ καὶ διὰ τῆς ἀκουσίου ἐκπυρουμένη μὴ διαλύηται· οἷα γὰρ τις μάχαιρα ἢ ψυχῆ, εἰμὴ διὰ πυρὸς διέλθῃ καὶ ὕδατος, τουτέστιν ἐκουσίων πόνων καὶ ἀκουσίων, ἀθραυστος ταῖς ἀντιτυπίαῖς τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐ συντηρεῖται.

Ὡς περ τῶν ἐκουσίων πειρασμῶν τρία εἰσὶ τὰ καθολικώτερα αἴτια, ὑγεία, πλοῦτος, καὶ εὐκλεία, οὕτω καὶ τῶν ἀκουσίων τρία εἰσὶ, ζημίαι, λοιδορία, ἀσθένεια· γίνονται δὲ ταῦτα τισὶ μὲν εἰς οἰκοδομήν, τισὶ δὲ εἰς καθαίρεσιν.

Παρυφῆστηκε ψυχῇ μὲν, ἐπιθυμία, καὶ λύπη· σώματι δὲ ἡδονή, καὶ ὀδύνη· θέλοντες γὰρ ἐκφυγεῖν τὴν κατὰ τὴν ὀδύνην ἐπίπονον αἰσθησιν, πρὸς τὴν ἡδονὴν καταφεύγομεν· τῆς δὲ λύπης, ἐπιθυμία.

Ἐνδιάθετον μὲν ὁ ἐνάρετος κέκτηται τὸ καλόν, περινενοσημένον δὲ ὁ κενόδοξος· τὸ δὲ κακόν, ὁ μὲν σπουδαῖος, ἐξ ἐπιπολῆς ἔχει, κατὰ βάθος δὲ ὁ φιλήδονος.

Πρᾶξις ψυχῆς ἐστίν, ἐγκράτεια τῇ ἀπλό-

β.

Ἀρχὴ μὲν τῶν καλῶν, φόβος Θεοῦ· τέλος δὲ, ὁ πόθος αὐτοῦ.

γ.

Ἀρχὴ παντὸς ἀγαθοῦ, λόγος ἐμπρακτος καὶ πράξις ἐλλόγιμος· διὸ οὔτε πράξις, λόγου χωρὶς, ἀγαθὴ· οὔτε λόγος, πράξεως ἄνευ ὁ προερχόμενος.

δ.

Πρᾶξις ἐστὶ, σώματος μὲν, νηστεία, καὶ ἀγρυπνία· στόματος δὲ ψαλμωδία, καὶ προσευχή, καὶ σιωπὴ λόγου τιμιωτέρα· καὶ χειρῶν πράξις, τὸ ὑπ' ἐκείνων ἀγογγύστως γινόμενον· ποδῶν δὲ, τὸ δι' αὐτῶν ἐκ πρώτης προτροπῆς ἀνυόμενον.

ε.

Προηγείται πασῶν τούτων, ἔλεος καὶ ἀλήθεια· ὧν κύημα ἢ ταπεινώσις, καὶ ἡ ἐκ ταύτης κατὰ τοὺς πατέρας προσγινομένη διάκρισις· ἥς ἄνευ, οὐδ' ἑτέρα τὸ ἑαυτῆς ἰδεῖν πέρας δυνήσεται· ἡ μὲν γὰρ πράξις τὸν τοῦ λόγου ζυγὸν ἀτιμάζουσα, ὧδε κάκεισε περὶ τὰ ἀνωφελῆ οἷα τις δάμαλις περιπλανωμένη εὐρίσκεται· ὁ δὲ λόγος τῆς πρακτικῆς τοὺς ἐντίμους χιτῶνας ἀποποιούμενος,

ς.

ζ.

η.

θ.

ι.

ια.

- τητι, και ἀπλότης τῇ ἐγκρατεῖα ἐνεργου-
μένη.
- ιβ'. Νοῦ πρᾶξις ἐστίν, ἢ ἐν θεωρίᾳ εὐχή, καὶ
ἢ ἐν εὐχῇ θεωρία.
- ιγ'. Ὀλιγάκις μὲν καὶ οὐκ ἐπιμελῶς πρὸς τὸ
κακὸν εὐρίσκεται ὁ τοῦτο μισῶν πλεονάκις
δὲ καὶ προσεκτικώτερον, ὁ ἐπὶ ταῖς αἰτίαις
ἐκείνου προσκειμένος.
- ιδ'. Οἷς μὴ κατὰ πρόθεσιν τὸ μετανοεῖν, τού-
τοις συνεχῶς καὶ τὸ πλημμελεῖν οἷς δὲ
παρὰ πρόθεσιν τὸ ἀμαρτάνειν, ἐμπληροφόρη-
τος ἢ μετάνοια, καὶ τὸ αἴτιον ταύτης οὐχὶ
συχνόν.
- ιε'. Αἰσθησις καὶ συνειδήσις, λόγῳ τῷ κατὰ
προφορὰν συνερχέσθωσαν· ὅπως ὁ εἰρηνικός
καὶ θεὸς λόγος, ἐν μέσῳ τούτων εὐρίσκε-
σθαι μὴ καταισχύνηται διὰ τῆς προπετείας
ἢ τῆς ἀμετρίας τῶν λεγομένων.
- ισ'. Οὐχ ὁ τοῖς ἔργοις μὴ ἀδικῶν τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ, οὗτος καὶ τοῖς λόγοις ἀμίαντον αὐ-
τὴν συνετήρησεν· οὐδὲ ὁ τούτοις φυλάττων
ἤδη καὶ μολυσμοῖς οὐκ ἐμόλυνε· τριττὸν
γὰρ τὸ ἀμαρτάνειν καθέστηκεν.
- ιζ'. Οὐ δυνήσῃ τὸ πρόσωπον τῆς ἀρετῆς
κατιδεῖν, ἠδέως ἔτι τὸ τῆς κακίας κατα-
νοῶν· μισητὸν δὲ σοι τότε φανερταὶ τὸ δεύ-
τερον, ὅτε τρυφῆς ἐπιθυμητῆς τὴν γεῦσιν,
καὶ τοιαύτης τὴν ὄψιν ἀποξενώσης μορφῆς.
- ιη'. Διὰ τῶν λογισμῶν, οὐ διὰ τῶν πραγμά-
των προηγουμένως πολεμοῦσιν οἱ δαίμονες
τὴν ψυχὴν· αὐτὰ γὰρ καθ' ἑαυτὰ πολεμοῦσι
τὰ πράγματα· καὶ τῶν μὲν πραγμάτων, ἢ
ἀκοῆ αἰτίος καὶ ἢ δρασις· τῶν δὲ λογισμῶν
ἢ συνήθεια καὶ οἱ δαίμονες.
- ιθ'. Τριττὸν μὲν τὸ ἀμαρτικὸν μέρος τῆς ψυ-
χῆς εὐρίσκομεν· ἐν ἔργοις, ἐν λόγοις, καὶ
ἐν νοήσεσι· ἐξαδικόν δὲ τὸ τῆς ἀναμαρτησίας
καλόν· ἀπταιστους γὰρ τὰς πέντε αἰσθή-
σεις, καὶ τὸν προφορικὸν δὴ συντηρεῖν λό-
γον· ἐν οἷς ὁ μὴ πταίων, ἀνὴρ τέλειος, δυ-
νατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ τὰ λοιπὰ μέρη
τῆς ψυχῆς.
- κ'. Ἐξαχῶς τὸ ἄλογον μέρος διαιρεῖται τῆς
ψυχῆς, εἰς τε τὰς πέντε αἰσθήσεις, καὶ εἰς
τὸν κατὰ προφορὰν λόγον· ἐς συνδιατρεῖ-
ται μὲν ἀδιαίρετως τῷ πάσχοντι, ἀπαθῆς
ὢν· ἀναμάττεται δὲ τὴν αὐτοῦ κακίαν, πα-
θητικὸς εὐρισκόμενος.
- κα'. Οὔτε σῶμα δύναται νηστείας, καὶ ἀγρυ-
πνίας καθαρισθῆναι χωρὶς, οὔτε ἐλέους, καὶ
ἀληθείας ψυχῇ· ἀλλ' οὔτε νοῦς ἀνευ ὀμι-
λίας, καὶ θεωρίας Θεοῦ· αὐταὶ γὰρ αἱ συ-
ζυγίαι, ἐν τούτοις ἐπιστημόταται.
- Κυκλοφορουμένη ταῖς εἰρημέναις ἀρεταῖς
ἢ ψυχῇ, ἀπερικτύπητον τὸ ταύτης ἐκ πει-
ρασμῶν καθίστησι φρούριον, ὃ ἐστὶν ἡ ὑπο-
μονή· Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν γὰρ κτήσασθε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὁ λόγος φησὶν· εἰ δὲ ἐτέ-
ρως ἐχόμενα εἴη, οἷα τις πόλις ἀτείχιστος
καὶ ὑπὸ τῶν πόρρωθεν ψόφων, δειλίαις
μοχλοῖς καταστειεσθαι εἴωθεν.
- Οὐχ ὅσοι εἰς τὰ κατὰ λόγον εἰσὶ φρόνι-
μοι, οὗτοι καὶ εἰς τὰ κατ' ἔνοιαν· οὐδὲ ὅ-
σοι εἰς τὰ κατ' ἔνοιαν, οὗτοι καὶ εἰς τὰ
κατ' αἰσθησιν τὴν ἐξωθεν εὐρεθήσονται· εἰ
γὰρ καὶ πάντας ὑποφόρους ἔχει ἡ αἰσθησις,
ἀλλ' οὐχ ὁμοίως αὐτῇ τοὺς φόρους ἀποδι-
δόασι, ἐξ ἀφελότητος γὰρ οἱ πλείους εἰς τὰ
κατ' αὐτὴν τιμᾶν αὐτὴν, ὡς αὐτὴ ἀπαιτεῖ,
οὐκ ἐπίστανται.
- Τῇ φύσει ἀτυητος οὔσα ἡ φρόνησις,
τέμενεται εἰς διαφόρους τομάς, ὧ μὲν γὰρ
δίδοται πλέον, ὧ δὲ ἔλαττον αὐτῆς, ἕως
αὐξηθεῖτα ἢ πρακτικῇ ἀρετῇ, συνδρόμους
τε αὐτῇ τὰς γενικὰς ἔχουσα ἀρετάς, τὸ
ἐνδεχομενον ἐκάστη ἀποπληρώσει καλόν, οἱ
πλείους γὰρ κατὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐμ-
πράκτου ζωῆς, καὶ τὸ φρονεῖν ἐκκληρώ-
σαντο.
- Εἰς μὲν τὰ κατὰ φύσιν, ὀλίγοι φρόνιμοι
εὐρεθήσονται, εἰς δὲ τὰ παρὰ τὴν φύσιν,
πολλοί· δεῖ γὰρ τῷ περὶ αὐτὰ, ὄλην αὐ-
τῶν τὴν φυσικὴν φρόνησιν ἐκκενώσαντες,
ἔχουσιν ἐκεῖ μὲν τὸ φρονεῖν ὀλίγον· τὸ πλει-
στον δὲ ἐν τοῖς περιττοῖς, καὶ οὐ τῇ φύσει
ἐπαινετοῖς.
- Τοῖς εὐλόγου σιωπῆς, ὁ καιρὸς καὶ τὸ
μέτρον συνεστιάτορες· πανδαισία δὲ τούτου
γίνεται ἡ ἀλήθεια, καθ' ἣν ὁ τοῦ ψεύδους
πατήρ ἐπὶ ψυχὴν ἀποδημοῦσαν ἐρχόμενος,
εὐρίσκει τῶν ἐπιζητουμένων οὐδέν.
- † Ἐλεήμων ἀληθῆς, οὐχ ὁ παρέχων ἐκου-
σίως τὰ περιττά, ἀλλ' ὁ συγχωρῶν τὰ
ἀναγκαῖα τοῖς ἀρπάζουσι.
- Οἱ μὲν, τῷ ἐνύλῳ πλούτῳ κτῶνται τὸν
ἄυλον ἐλεημοσύνης θεσμοῖς, οἱ δὲ, τῷ ἄυλῳ
ἀποκτῶνται τὸν ἐνυλον ἐν αἰσθήσει τοῦ ἀ-
νεκλείπτου γινόμενοι.
- Φίλον μὲν παντί, τὸ πλουτεῖν ἐν καλοῖς·
λυπηρὸν μὲν τῷ θείῳ πλουτίσαντι μὲν, μὴ
ἐπιπλείστον συγχωρηθῆναι δὲ ἐνευφρανθῆναι
αὐτῷ.
- Ἐξωθεν μὲν ἡ ὑγεία δοκεῖ τῇ ψυχῇ, ἐν-

κβ'.

κγ'.

κδ'.

κε'.

κς'.

κζ'.

κη'.

κθ'.

λ'.

δοθεν δὲ ἐν τῷ τῆς αἰσθήσεως πυθμένει πέφυκε κρύπτεσθαι ἢ ἀρρωστία αὐτῆς, εἰ δὲ δεῖ πάντως ἐξωθεν μὲν τὴν ἀρρωστίαν ἐκείνην τῷ ἀναθερισμῷ τῶν ἐλέγχων γενέσθαι, ἐνδοθεν δὲ τὴν ὑγείαν δηλονοτι ταύτην τῷ ἀνακαινισμῷ τοῦ νοῦς, ἄφρων ὁ τοὺς ἐλέγχους ἀποσειόμενος, καὶ ἐν τῷ τῆς ἀναληγσίας πάντοτε ἀνακείσθαι νοσεκομείω μὴ αἰσχυρόμενος.

λα. Μὴ τραχυνηθῆς κατὰ τοῦ ἀκουσίως σε χειρουργήσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκκενωθεῖσαν ἀηδίαν ἀποβλεψάμενος, ταλάνισον μὲν σεαυτὸν, μακάρισον δὲ τὸν αἰτιὸν σοι ταύτης γενόμενον τῆς ὠφελείας, οἰκονομία Θεοῦ.

לב'. Μὴ πρὸς τι δεινὸν ἀπευδοκῆτης τῆς ἀρρωστίας σου, ἀλλὰ διὰ τῶν τῆς φιλοπονίας δραστικωτέρων φαρμάκων, πόρρω γενοῦ ταύτης, ὁ τῆς κατὰ ψυχὴν ὑγείας ἐπιμελούμενος.

לג'. Μὴ συσταλῆς ἀπὸ τοῦ καιρίως σε πλήττοντος, πρόσθι δὲ τούτῳ καὶ ὑποδείξει σοι, ὅσον τὸ ὑποσμῆχον τὴν αἰσθησίην σου καλὸν· καὶ φάγη ὄψον ἡδὺ τὸ ἐκ τῆς ὑγείας, μετὰ τὸ ἀναλωθῆναι τὸ ἐκ τῆς πικρίας ἀπόβλητον.

לד'. Ὅσον αἰσθάνῃ τῶν πόνων, τοσοῦτον ἀποδέχου τὸν τούτους διὰ τῶν ἐλέγχων ὑποδεικνύοντά σοι· καθάρσεως γὰρ τελείας, αἰτιὸς σοι, καθίσταται· ἥς ἄνευ, ἐν καθαρῷ χωρίῳ τῷ τῆς εὐχῆς, οὐ δύναται γενέσθαι ὁ νοῦς.

λε. Ἐν τῷ ἐλέγχεσθαι, ἢ σιωπᾶν δεῖ, ἢ ἡπίως ἀπολογεῖσθαι τῷ καταλέγοντι· οὐ διὰ τὸ συστήσαι τὰ οἰκεία τὸν ἐλεγχόμενον· διὰ δὲ τὸ ἀναστήσκει ἰσως προσκώψαντα, τὸν ἐν ἀγνοίᾳ ἐλέγχοντα.

לז'. Τῷ λυπήσαντι δικαίως, ὁ πρὸ τοῦ προσκληθῆναι ὑπ' αὐτοῦ μετανοῶν, ἐξημιώται τῶν ἀνηκόντων οὐδέν· ὁ δὲ μετὰ τὴν πρόσκλησιν, τῆς εὐφορίας τὸ ἥμισυ, κερδαίνει μὲν τοι ὅλον τὸ προκαταβληθέν, ὁ μὴδέποτε διὰ λύπην ἀποσυναγωγος εὕρισκόμενος, προστιθησι δὲ καὶ μισθὸν ἑαυτῷ, ὁ τῷ σφάλμα βάλλων ἐπάνω αὐτοῦ ἐν παντί.

לח'. Οὐτε ὁ ὑψηλόφρων ἐπιγινώσκει οἷα τὰ ἑαυτοῦ ἐλαττώματα, οὔτε τὰ οἰκεία ὁ ταπεινόφρων καλὰ· καλύπτει γὰρ τὸν μὲν ἄνοια φαύλη· τὸν δὲ ἡ θεάρεστος.

לθ'. Τοῖς ἰσοτίμοις ὁ ὑπερήφανος, ἐν καλοῖς παραμετρεῖσθαι οὐ βούλεται· ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις, πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας, φορητὸν

τὸ ἑαυτοῦ παραβαλλόμενος ἠγεῖται ἐλάττωμα.

Ὁ μὲν ψόγος, στερρᾶν, ἐκλυτον δὲ ὁ ἔπαινος τὴν ψυχὴν ἀπεργάζεται, καὶ νωβροτέραν πρὸς τὰ καλὰ.

Ἐπίστασις μὲν πλοῦτου, χρυσός· ἀρετῆς δέ, ἡ ταπεινώσις. Ὡς οὖν ὁ χρυσοῦ ἀπορῶν πένης ἐστὶ, καὶ μὴ τοῖς ἐξωθεν φαίνεται, οὕτω ταπεινώσεως ἄνευ, ἐνάρετος οὐκ ἔσται ὁ ἀγωνιζόμενος.

Χρυσοῦ δόξα, ὡσπερ ὁ ἔμπορος οὐ πέφυκεν ἔμπορος, κἂν λίαν πρὸς ἔμπορίαν ἐστὶν ἐπιτήδειος, οὕτως οὐδὲ ταπεινοφροσύνης χωρὶς, ἐν κατασχέσει τῶν τῆς ἀρετῆς ἡδέων εὐρεθήσεται ὁ ἀσκούμενος, κἂν πάνυ τῇ ἑαυτοῦ νουνεχείᾳ θαρρῆ.

Τῇ ταπεινοφροσύνῃ ὁ ἀνίων, κατώτερος τοῦ ἑαυτοῦ φρονήματος γίνεται· ἀνώτερος δέ, ὁ ἐκείνης χωρὶς· ἐς οὐδὲ παραμετρεῖσθαι τοῖς ἐλαχίστοις ἐκουσίως ἀνέχεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς πρωτοκλισίαις, τὸ λυπηρὸν ἐπιδείκνυται.

Καλὸν τῷ ἀγωνιστῇ φρονεῖν μὲν ἦτονα τῆς ἐργασίας αὐτοῦ· πράττειν δὲ κρείττονα τῆς δειλίας αὐτοῦ· οὕτω γὰρ ἂν καὶ ἀνθρώποις αἰδέσιμος, καὶ Θεῷ ἐργάτης εὕρισκεται ἀνεπαίσχυντος.

Ἡ κατορθοῦσθαι δεῖ πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἢ μιᾶς ἀντιποιεῖσθαι τῆς ταπεινοφροσύνης, τὸν δεδιότα μὴ ξένον τῶν ἐν τῷ νυμφῶνι ἀντικειμένων ὀφθῆσεσθαι.

Μίζον τῇ ἀπλότῃ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ σύζευξον τῇ ταπεινοφροσύνῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὀφθῆση δικαιοσύνης συνέστιος, ἥς ἐπὶ τραπέζης, ἄλλη πᾶσα φιλεῖ συναγεσθαι ἀρετῇ.

Τυφλὴ τῆς ταπεινοφροσύνης χωρὶς, ἡ ἀλήθεια, διὰ τοῦτο καὶ τῇ ἀντιλογία κρηται χειραγωγῶ· ἐρεῖσθαι μὲν αὐτῇ ἐπίτι μοχλοῦση, μὴ εὕρισκούμενη δὲ εἰμὴ τὸ τῆς μνησικακίας ὀχύρωμα.

Ἦθος χρηστὸν, ὠραιότητα μαρτυρεῖ ἀρετῆς, μελῶν δὲ εὐστάθεια, εἰρηναίαν ψυχὴν.

Πρῶτον μὲν καλὸν, τὸ ἐν μηδενὶ μέρει προσπαταεῖν· δεύτερον δὲ, τὸ μὴ αἰδοῖ κατακρύπτειν τὸ σφάλμα αὐτοῦ, μήτε μὴν ἀναδύεσθαι ἐν αὐτῷ· μᾶλλον δὲ ταπεινοῦσθαι, καὶ κατηγορουμένου ἑαυτοῦ συγκατηγορεῖν, καὶ δέχεσθαι· ἀσμένως τὸ ἐπιτίμιον, τούτου δὲ μὴ γινομένου, ἀνίσχυρον ἅπαν τὸ τῷ Θεῷ προσφερόμενον.

λθ'.

μ'.

μα'.

μβ'.

μγ'.

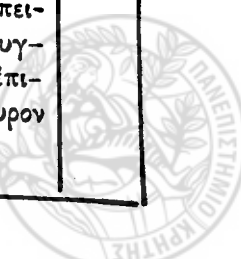
μδ'.

με'.

μς'.

μζ'.

μη'.

μθ'. Πρὸς τῆ ἐκουσίᾳ κακοπαθείᾳ, χρῆ καὶ τὴν ἀκούσιον καταδέχεσθαι, τὴν ἐκ διαβόλων λέγω, ζημιῶν τε, καὶ ἀσθενειῶν. Ταῦτα γὰρ ὁ μὴ καταδεχόμενος, ἀλλὰ ἀποδυσπετῶν, ὁμοίος ἐστὶ τῷ μὴ μετὰ ἄλδος μετὰ δὲ μελίτος μόνου βουλομένου ἐσθίειν τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Ὅς οὐ πάντοτε μὲν τὴν ἡδονὴν ἔχει σύντροφον, τὸν δὲ κόρον αἰεὶ γείτονα κέκτηται.

ν'. Διеспότης ὢν δούλου σχῆμα περιβαλλόμενος φαίνεται, ὁ τὸ διερωγὸς πλύνων τοῦ πλησίον λόγοις ἐνθέοις ἡμάτιον· ἢ καταρράπτων ταῖς μεταδόσεσι· σκοπεῖτω δὲ ὁ τοῦτο ποιῶν μηδέποτε διὰ τὸ μὴ ὡς δούλος τοῦτο τελεῖν, συναπωλέσῃ καὶ τὸν μισθὸν καὶ τὸ προσὸν αὐτῷ τῆς ἐξουσίας διὰ κενοδοξίαν ἀξίωμα.

να'. Ὡς περ ἡ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις πέφυκεν, οὕτω ψυχῆς μὲν ἡ φρόνησις, ἀρετῆς δὲ ἡ ταπεινώσις· καὶ θαῦμα πὼς τὰ αὐτοτελεῖ, τῶν συμβεβηκότων δίχα, ἀτελεῖ καθεστήκασιν.

νβ'. Κύριος φυλάξει τὴν εἰσοδὸν σου, φησί, καὶ τὴν ἐξοδὸν σου, τῶν βρωμάτων δηλονότι καὶ τῶν ῥημάτων, τῆ ἐγκρατεία· ἐγκρατῶς γὰρ ὁ ἔχων περὶ τὴν τῶν βρωμάτων καὶ ῥημάτων εἰσοδὸν τε καὶ ἐξοδὸν, ἐπιθυμίαν μὲν τὴν ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποδιδράσκει· θυμὸν δὲ τὸν ἐξ ἀπνοίας καταπραυίνει· ὢν καὶ δεῖ πρὸ πάντων ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν τὸν ἀγωνιζόμενον, καὶ παντὶ τρόπῳ σπουδαστέον· ἐν τούτοις γὰρ τὸ μὲν πρακτικὸν ἔρρωται, τὸ δὲ θεωρητικὸν ἐστεραίωται.

νγ'. Τινὲς μὲν περὶ τὴν εἰσοδὸν τῶν βρωμάτων, πολλὴν ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν· περὶ δὲ τὴν ἐξοδὸν τῶν ῥημάτων, ἀμελῶς διατίθενται· οἱ τοιοῦτοι, οὐκ ἐπίστανται παράγειν θυμὸν ἀπὸ καρδίας, ἐπιθυμίαν δὲ ἀπὸ σαρκός, κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστήν· δι' ὧν ἡ καθαρὰ καρδία κτίζεσθαι εἴωθε παρὰ τοῦ καινουργοῦ πνεύματος.

νδ'. Τὸ μὲν τῶν βρωμάτων ἀπέριττον, περὶ τὴν ἦττω τροφῆς ποιότητα· τὸ δὲ τῶν ῥημάτων ἀνέγκλητον, περὶ τὴν κρείττω σιωπῆς ποιότητα εὐρεθήσεται.

νε'. Πύρωσον τοὺς νεφρούς σου ἀσιτία βρωμάτων, καὶ ἔτασον τὴν καρδίαν σου ἐγκρατεία ῥημάτων· καὶ ἔξεις ἐπὶ ὑπηρεσίαν κालῶν, τὸ ἐπιθυμητικὸν τε, καὶ θυμικόν.

νς'. Ἡ μὲν τῶν ὑπογαστρίων ἡδονή, καταπίπτει ἐν ἀσκουμένοις, τοῦ σώματος παρα-

κμάσαντος· ἐτι δὲ παραμένει ἡ τοῦ φάρυγγος, τῷ μὴ φθάσαντι ταύτην ἐνδίκως κολλάσαι· σπουδάσαι οὖν χρῆ διὰ τοῦ αἰτίου, τοῦ αἰτιατοῦ τὸν ὄνειδισμόν ἀποτρίψασθαι· ὡς ἂν μὴ ξένος ἐκεῖτε τῆς κατὰ τὴν ἐγκρατείαν ἀρετῆς εὐρεθεῖς, αἰσχύνῃ περιβληθῆς.

Ἀναγκαῖον εἶδέναι τὸν ἀσκητὴν, πότε καὶ τίσι βρώμασι δεῖ τὸ σῶμα ὡς ἐχθρὸν τρέφειν· πότε δὲ ὡς φίλον παρακαλεῖν, καὶ πότε παραμυθεῖσθαι ὡς ἀσθενῆ· ἵνα μὴ λάθῃ τὰ μὲν τοῦ ἐχθροῦ τῷ φίλῳ, τὰ δὲ τοῦ φίλου τῷ ἐχθρῷ, καὶ τὰ τούτου πάλιν τῷ ἀσθενεῖ παρατιθείς, καὶ ἑκατέρους ὡς σκανδαλίσας, καιρῷ πειρασμοῦ εὐρήσει πολεμοῦντας αὐτόν.

Ὅταν τῆς τρυφῆς τὴν τροφήν ὁ τρεφόμενος προτιμωτέρην ποιήσῃται, τότε ἡ τῶν δακρύων ἐπιδημήσασα χάρις αὐτῷ, παρακαλεῖν ἄρχεται· καὶ ἄλλης πάσης ἡδύτης ἐπιλανθάνεσθαι, ὡς ἤδη τῆ τούτων καταποθείσης ἀσυγκρίτως ἡδύτητι.

Τῷ μὲν πλατυνομένῳ, συνεστάλη τὰ δάκρυα· ἐξεβλήθη δὲ ταῦτα, τῷ τὴν στενὴν ὁδὸν ἀγαπήσαντι.

Οὐκ ἐστὶ λύπης ἐκτός, οὔτε ἀμαρτωλός, οὔτε δίκαιος· ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι μὴ πάντῃ ἀπέλιπε τὸ κακόν, ὁ δὲ ὅτι οὐπω τῆς τελειότητος ἤφατο.

Τῶν ἐφ' ἡμῖν, αἱ κατὰ δύναμιν ἀρεταί, εὐχή τε, καὶ σιωπή· τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, ἄλλ' ὡς τὰ πολλὰ τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς, νηστεία, καὶ ἀγρυπνία εἰσὶ· ὅπερ οὖν τῷ ἀγωνιστῇ εὐληπτότερον, τοῦτο μετέρχεσθαι χρῆ.

Οἶκος μὲν ψυχῆς, ἡ ὑπομονή· περικρατεῖται γὰρ ἐν αὐτῇ· χρῆμα δὲ, ἡ ταπεινώσις· τρέφεται γὰρ δι' αὐτῆς.

Πόνους μὴ καρτερῶν, ἐπαίνοις οὐ τιμηθήσῃ· πρὸ δὲ τῆς ἡδονῆς τὴν ὀδύνην ἀποσκοπῶν, ἐκφεύξῃ ταύτης τὸ λυπηρόν.

Μὴ δεσμευθῆς τῷ μικρῷ, καὶ οὐ δουλεύσεις τῷ μείζονι· οὐ γὰρ πέφυκε τὸ μείζον κακόν, πρὸ τοῦ μικροῦ διαπλάττεσθαι.

Ἀφορῶν πρὸς τὰ μείζονα, φοβερός ἐσθ τοῖς ἦττοσιν· εὐκαταφρόνητος δὲ τούτοις ὀφθήσῃ, πρὸς ἐκεῖνα ἀπειρηκώς.

Οὐ δυνήσῃ ἐπὶ τὰς μείζους φθάσαι τῶν ἀρετῶν, μὴ τῶν κατὰ δύναμιν καταλαβῶν τὴν ἀκρότητα.

Ἐν οἷς κρατεῖ ἔλεος καὶ ἀλήθεια, ἐν ἐκείνοις, καὶ πᾶν ἐστι θεάρεστον· ἢ μὲν γὰρ,

νζ.

νη.

νθ.

ξ.

ξα.

ξβ.

ξγ.

ξδ.

ξε.

ξς.

ξζ.

	<p>οὐδένα κρίνει, ἐλέους χωρὶς· ὁ δὲ, φιλανθρωπεύεται ἐν οὐδενί, ἀληθείας ἐκτός.</p>	<p>Νεκροὶ μὲν ἐκ ζώντων, πάντες ὀφθήσονται· νεκρωθήσονται δὲ τῆς ἀμαρτίας, μόνοι οἱ ἐκ διαθέσεως ταύτην μισήσαντες.</p>	<p>οη.</p>
<p>ξή.</p>	<p>Τῇ ἀπλότῃ κερασάμενος τὴν ἐγκράτειαν, ἐν περιλήψει γενήσῃ τῆς ἐκείθεν μακαριότητος.</p>	<p>Τίς ἑαυτὸν πρὸ τοῦ κοινοῦ θανάτου τοῦ σώματος ἰδῆ τῆς ἀμαρτίας γυμνόν; καὶ τίς ὁ γνοὺς ἑαυτὸν τε, καὶ τὴν ἰδίαν φύσιν, ὁποῖα ἐστί, πρὸ τῆς μελλούσης γυμνώσεως.</p>	<p>οθ.</p>
<p>ξθ.</p>	<p>Οὐκ ὄφει πάντως τὰ πολεμοῦντά σε πάθη, εἰμὴ πρότερον τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐτρέφοντο ἐάσης ἀνθρώπων.</p>	<p>Ψυχὴν ἔρωτι νυμφικῶ τετραμένην, Εὐχὴ συνάπτειν οἶδεν ὧδε νυμφίῳ.</p>	
<p>ο.</p>	<p>Οἱ μὲν, τὴν τοῦ σώματος ὕλην μόνον ἐκκαθάραι σπεύδουσιν· οἱ δὲ, καὶ τῆς ψυχῆς· οἱ μὲν γὰρ πρὸς μνήμην τὴν κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίαν ἰσχὺν ἔλαβον, οἱ δὲ πρὸς τὸ πάθος, πρὸς δὲ τὴν κατ' ἐπιθυμίαν, πάνυ ἐλάχιστοι.</p>	<p>Τοῦ αἰσθητοῦ τε καὶ νοεροῦ φωτὸς ἡ λογικὴ ἐν μεθορίῳ κειμένη ψυχὴ, διὰ μὲν τούτου καὶ πράττειν τὰ τοῦ σώματος ἐπετρέπη, δι' ἐκείνου δὲ, τὰ τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμαυρώθη μὲν αὐτῇ ἐκεῖνο, ἐτρανώθη δὲ τούτο, διὰ τὴν ἀρχῆθεν συνήθειαν, εἰμὴ ὅλως μετὰ τοῦ νοεροῦ ἐν τῇ εὐχῇ γένηται, ὀλικῶς ποῖς θεοῖς ἐνατενίζειν οὐ δύναται· ἀνάγκη δὲ εἶναι αὐτὴν ἐν μεταίχμιῳ σκότους καὶ φωτός, κατὰ σχέσιν μὲν τούτου, κατὰ δὲ φαντασίαν ἐκείνου ἀναστρεφόμενην.</p>	<p>π.</p>
<p>οα.</p>	<p>Ἰλη πονηρὰ σώματος, ἐμπάθεια· ψυχῆς δὲ, ἡδυπάθει, προσπάθεια δὲ τοῦ νοός· κατηγορεῖται δὲ τῆς μὲν, ἀφή, τῆς δὲ, αἰ λοιπαὶ αἰσθήσεις· τῆς δὲ τελευταίας, ἐναντία διάθεσις.</p>	<p>Ἐνδὸν τῆς κατὰ τὴν εὐχὴν στενῆς πύλης, νοὺς παθητικὸς οὐ δύναται εἰσελθεῖν, πρὸ τοῦ τὴν κατὰ σχέσιν ἀπολιπεῖν μέριμναν, περὶ δὲ τὰ περισκῆνια ἐκείνης, ὀδυνηθήσεται διαπαντὸς ἀσχολούμενος.</p>	<p>πβ.</p>
<p>οβ.</p>	<p>Ὁ μὲν ἡδυπαθῆς, πλησίον ἐστὶ τοῦ ἐμπαθοῦς· ὁ δὲ προσπαθῆς, τοῦ ἡδυπαθοῦς μακρὰν δὲ ἀμφοτέρων ὁ ἀπαθῆς.</p>	<p>Συμπαραμενέτω τῷ νῷ ἡ εὐχὴ, ὡς ἐν ἡλίῳ ἀκτίς· ἧς ἄνευ αἱ κατ' αἰσθησιν μέριμναι, οἷά τινες ἄνδρῳ νεφέλαι περιπετώμεναι, τὸν νοὺν εἰργουσι τῆς οἰκείας λαμπρότητος.</p>	<p>πγ.</p>
<p>ογ.</p>	<p>Ἐμπαθῆς ἐστίν, ὁ τὸ ἀμαρτητικὸν τοῦ λογισμοῦ βιαιότερον ἔχων, κὰν τέως μὴ ἀμαρτάνῃ ἐκτός· ἡδυπαθῆς δὲ, ὁ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀμαρτίας ἔχων τοῦ λογισμοῦ, κὰν πάσχῃ ἐντός· προσπαθῆς δὲ, ὁ τῇ ἐλευθερίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ δουλείᾳ τῶν μέσων προσκείμενος· ἀπαθῆς δ' ἂν εἴη, ὁ τούτων πάντων τὴν διαφορὰν ἀγνοῶν.</p>	<p>Δύναμις μὲν εὐχῆς πείνα βρωμάτων ἐκούσιος, πείνης δὲ, τὸ μῆτε ἀκοῦειν, μῆτε ὄραν ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη τῶν ἐγκοσμίων μηδέν· τούτων ὁ μὴ ποιούμενος πρόνοιαν, τὸ μὲν τῆς νηστείας οὐκ ἐστερέωσεν οἰκὸδόμημα, τὸ δὲ τῆς εὐχῆς ἐν αὐτῇ περιπραγῆναι ἐποίησεν.</p>	<p>πδ.</p>
<p>οδ.</p>	<p>Ἀπόλλυται ἐκ ψυχῆς ἐμπάθεια μὲν, διὰ νηστείας καὶ προσευχῆς· ἡδυπάθεια δὲ, δι' ἀγρυπνίας καὶ σιωπῆς· ἡ δὲ προσπάθεια, διὰ ἡσυχίας καὶ προσοχῆς, ἀπάθεια δὲ συνίσταται, ἐκ μνήμης Θεοῦ.</p>	<p>Ἀπέρिटτος εἰ μὴ ἐκ πάντων ὁ νοὺς τῶν κατ' αἰσθησιν γένηται, ἀνωφερῆς γενέσθαι οὐ δύναται καὶ τὸ οἰκεῖον γνωρίσαι ἀξίωμα.</p>	<p>πε.</p>
<p>οε.</p>	<p>Τῆς ἀπαθείας ἀπὸ χειλέων, κηρία μέλιτος οἶα, λόγοι τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀποστάζουσι· τίς οὖν ἀξιωθείη τοῖς χείλεσιν ἐκείνης προσάψαι τὰ ἴδια· καὶ μασθοῦς ἀναμέσον αὐτῆς αὐλισθῆναι, καὶ ὀσμῆς ἡδέας μεταλαβεῖν ἱματίων ἐκείνης· τούτεστι νόμοις ἐνηδυνθῆναι τῶν ἀρετῶν, τῶν ὑπὲρ πάντα, φησί, τὰ ἀρώματα ὄντων τῆς αἰσθητικῆς διαγνώσεως.</p>	<p>Ἡμέρας μὲν σύμβολον ἡ νηστεία διὰ τὸ ἐκδηλον· νυκτὸς δὲ διὰ τὸ ἄδηλον ἡ εὐχὴ· ἐκατέρων οὖν τούτων ἐν ἐκατέρᾳ ἐνδίκως ὁ μετερχόμενος, πρὸς τὴν κατὰ σκοπὸν ἀπαντήσεται πόλιν, ἐν ἣ ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός.</p>	<p>πς.</p>
<p>ος.</p>	<p>Γυμνοὶ τοῦ μὲν τῆς φιλαυτίας χιτῶνος, ἴσως πολλοί· ὀλίγοι δὲ τοῦ τῆς φιλοκοσμίας εἰσὶ, τοῦ δὲ τῆς κενοδοξίας, ὅς καὶ ἔσχατος λέγεται, γυμνοὺς εὐρήσεις τοὺς ἀπαθεῖς.</p>	<p>Ἡ πνευματικὴ ἐργασία, καὶ σωματικῆς ἐπιπόνου ἐκτός, συνίστασθαι πέφυκε μακάριος οὖν, ὁ κρεῖττονα τοῦ ἐνύλου ἔργου τὴν</p>	<p>πς.</p>
<p>οζ.</p>	<p>Τοῦ μὲν ὀρωμένου σώματος, πᾶσα ψυχὴ γυμνωθήσεται· τοῦ δὲ τῆς ἀμαρτίας, ἡ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ὀλίγον τῶν ἡδέων προσπολάουσα.</p>		

	<p>αὐλον ἠγησάμενος ἐργασίαν, δι' αὐτῆς γὰρ τὴν τοῦ ἔργου ἀνεπλήρωσεν ἑλλειψιν, ζήσας τὴν κεκρυμμένην ζωὴν τῆς εὐχῆς, καὶ φανεράν τῷ Θεῷ.</p>	<p>μὲν εὐχεται, εἰ οἶόν τε, μετὰ τῆς εὐχῆς εἶναι τὴν καρδίαν αὐτοῦ πάντοτε· ὁ δὲ, καὶ πρὸς τὸ ὑπερβῆναι αὐτὴν· ὁ δὲ, ἵνα μὴ λογισμοὶ ἐν εὐχῇ περικόπτηται· πάντες δὲ εὐχονται, ἢ συντηρηθῆναι ἐν ἀγαθοῖς, ἢ μὴ συναπαχθῆναι κακοῖς.</p>	
πζ'.	<p>Ἵπομένειν μὲν ἡμᾶς τῇ πίστει, παρακαλεῖ ὁ θεὸς Ἀπόστολος· χαίρειν δὲ τῇ ἐλπίδι· τῇ εὐχῇ δὲ προσκαρτερεῖν, ἵνα τὸ τῆς χαρᾶς ἡμῖν παραμείνῃ καλόν· εἰ δὲ τοῦτο, ἄρα ὁ μὴ ὑπομένων, οὐ πιστός· ὁ δὲ μὴ χαίρων, οὐκ εὐελπὶς, ἀπεβάλλετο γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς χαρᾶς τὴν προσευχὴν, ἐν τῷ μὴ προσκαρτερεῖν ἐν αὐτῇ.</p>	<p>Εἰ ἐξ εὐχῆς οὐδεὶς ἀταπεινώτος (συντρίβεται ἐν ταπεινώσει καὶ γὰρ ὁ εὐχόμενος) οὐκ ἄρα ἐν ταπεινώσει προσεύχεται ὁ ἔξωθεν θρασυνομένος.</p>	ηζ'.
πή.	<p>Εἰ ἐν τοῖς ἐγκοσμίοις λογισμοῖς ὁ νοῦς ἐξ ἀρχῆς συναναστραφείς, τσαούτην ἐν αὐτοῖς τὴν φιλίαν ἐκτέησατο, πόσῃ οὐκ ἂν οἰκειότητα σχῆ ἐν εὐχῇ συνεχεῖ; καὶ γὰρ ἐν οἷς, φησί, χρονίζει, ἐν αὐτοῖς καὶ πλάτυνεσθαι εἴωθεν.</p>	<p>Πρὸς τὴν χήραν τὴν πρὸς τὸν ὦμόν τὴν δίκην κινούσαν κριτὴν ἀφορῶν ὁ εὐχόμενος, οὐκ ἐκκακῆσει ποτὲ διὰ τὴν βραδυτῆτα τῶν ἀγαθῶν ὑποσχέσεων.</p>	ηη'.
πθ'.	<p>Ὡς περ τοῦ ἰδίου οἰκητηρίου πάλαι διαιρέθεις ὁ νοῦς, τῆς ἐκεῖθεν λαμπρότητος ἐπελάθετο, οὕτω δεῖ τοῦτον αὖθις ἐν λήθῃ τῶν ὧδε γενόμενον, πρὸς ἐκεῖνο ἀναδραμεῖν δι' εὐχῆς.</p>	<p>Οὐ παραμείνησοι εὐχῇ, τῷ πρὸς τὰ συλλογιζόμενα ἔσωθεν, καὶ ὀμιλούμενα ἔξωθεν ἐμβραδύνοντι· ἡ αὐτὴ δὲ ὀφθῆσεται ὑποστρέφουσα, τῷ δι' αὐτὴν ὑποτεμνομένῳ τὰ πλείονα.</p>	ηθ'.
π'.	<p>Καθάπερ τὴν νήπιον πρὸς μασθοὺς ἐναποφυγέντας μητρός, εὐρεθήσεται νοῦς πρὸς προσευχὴν, τὴν μὴ δυναμένην παρακαλέσαι αὐτόν· πρὸ δὲ τὴν ἄλλως ἔχουσαν, ὡς παιδίον τὸ ὑφ' ἡδονῆς ἐναφυπνοῦν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς.</p>	<p>Εἰ μὴ εἰς λαγόνας ψυχῆς εἰσδύνουσι τὰ ῥήματα τῆς εὐχῆς, οὐκ ἂν εἰς τὰς τοῦ προσώπου σιαγόνας τὰ δάκρυα περικλυσθῆναι συγχωρηθῆσονται.</p>	ρ'.
πβ'.	<p>Ἐκεῖ φησὶν, ἐν τῇ πενθίμῳ δηλονότι εὐνῇ τῆς ἐναρέτου ζωῆς, κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄσματι, φήσειε καὶ ἡ νύμφη εὐχὴ πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἔραστήν, δώσω τοὺς μασθοὺς μου σοί, εἰ ὀλικῶς μοι ἀνατεθῆς.</p>	<p>Ἀνατελοῦσι γεωργῶ μὲν τὰ δράγματα, μὴ κατ' ὄψιν τῶν σπερμάτων ῥιφέντων τῆς γῆς. Μοναχῶ δὲ τὰ δάκρυα ἀναβλύσουσιν, οὐκ ἀπονητὶ τῷ μετερχομένῳ τὰ ῥήματα τῆς εὐχῆς.</p>	ρα'.
πγ'.	<p>Ἐκεῖ φησὶν, ἐν τῇ πενθίμῳ δηλονότι εὐνῇ τῆς ἐναρέτου ζωῆς, κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄσματι, φήσειε καὶ ἡ νύμφη εὐχὴ πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἔραστήν, δώσω τοὺς μασθοὺς μου σοί, εἰ ὀλικῶς μοι ἀνατεθῆς.</p>	<p>Κλεῖς οὐρανῶν βασιλείας, εὐχῇ ταύτην ὁ κατέχων ὡς δεῖ, ὅρα τὰ ἐν αὐτῇ ἀποκείμενα ἀγαθὰ τοῖς φίλοις αὐτῆς· μόνα δὲ τὰ παράπονα περισκοπεῖ, ὁ παρρησίαν ἐν ἐκείνῃ μὴ ἔχχικώς.</p>	ρβ'.
πδ'.	<p>Φιλίαν πρὸς τὴν εὐχὴν ἔχειν οὐ δύναται, ὁ μὴ πᾶσαν ἀπαρνησάμενος ὕλην.</p>	<p>Οὐ δύναται ὁ νοῦς ἐν καιρῷ τῆς εὐχῆς μετὰ παρρησίας λέγειν πρὸς τὸν Θεόν. Διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου· σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, εἰμὴ δειλίας, καὶ ῥαθυμίας, πολυϋπνίας, καὶ ἡδυφαγίας, ἐξ ὧν τὸ πταίνειν, ἐπιθυμία τῶν κρειττόνων, ἀπορραγῆ.</p>	ργ'.
πε'.	<p>Πλὴν ζωῆς, καὶ πνοῆς, ἐξω τῶν ἄλλων γενοῦ ἐν εὐχῇ, εἰ θέλεις μετὰ μόνου γενέσθαι τοῦ νοῦ.</p>	<p>Ἐξω τοῦ πρώτου καταπετάσματος ἵσταται, ἐν εὐχῇ ὁ ῥεμβόμενος· ἐνδοθεν δὲ γίνεται, ὁ μονολόγιστος ἐξανύων αὐτὴν· μόλιος δὲ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων παρέκυψεν, ὁ μετὰ τῆς εἰρήνης τῶν φυσικῶν λογισμῶν, καὶ τὰ περὶ τῆς πάντα νοῦν ὑπερεχούσης διασκεπτόμενος, καὶ τινος ἐκεῖθεν θεοφανείας καταξιούμενος.</p>	ρδ'.
πς'.	<p>Νοῦ θεοφιλοῦς μαρτύριον, εὐχὴ μονολόγιστος, καὶ λόγος καιρίος, ἐμφρονος λογισμοῦ, μονοειδῆς δὲ γεῦσις, τῆς ἐλευθέρας εἰς αἰσθήσεως, ἐν τούτοις οὖν τοῖς τρισὶν ἐρρῶσθαι τὰ τῆς ψυχῆς λέγεται.</p>	<p>Ὅποταν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν σχολάσασα ἡ ψυχὴ συναφθῇ τῇ εὐχῇ, τότε οἶά τις φλόξ περικυκλώσασα ταύτην ἐκείνη, σίδηρον καθάπερ τὸ πῦρ, πεπυρακτωμένην ὕλην καθίστησιν καὶ ἔστι ψυχὴ μὲν ἡ αὐτὴ, οὐκ</p>	ρε'.

ἔτι δὲ καὶ ἀπτή οὐδὲ γὰρ ὁ πυρακτωθεὶς σίδηρος, ταῖς ἐξωθεν ἐπαφαῖς.

ρς'. Μακάριος ὁ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ οὕτως θεωρηθῆναι καταξιωθείς, καὶ τὸν αὐτοῦ φύσει πῆλινον ἀνδριάντα, χάριτι πύρινον κατιδῶν.

ρζ'. Τοῖς μὲν εἰσαγομένοις, βαρὺς οἶά τις δεσπότης ὁ νόμος ἐπίκειται τῆς εὐχῆς. τοῖς προκόψασι δὲ ὡς ἔρωσ, ὁ συνελαύνων πεινῶντα καθάπερ πολυτελῆ πρὸς ἐστίασιν.

ρη'. Τοῖς καλῶς μετερχομένοις τὴν πρακτι-

κὴν, ποτὲ μὲν ἡ εὐχὴ νεφέλη καθάπερ ἐπισκιάζουσα, τοὺς καυστικούς ἀπείργει ἐξ αὐτῶν λογισμούς· ποτὲ δὲ σταγόνας οἶα δακρύων τούτους ἐπιψεκάζουσα, δείκνυσι τὰ πνευματικὰ θεωρήματα.

Ἡδὺ μὲν ἥδυσμα κιθάρας τῆς κρουμένης ὑπό τινος ἐξωθεν εὐρεθήσεται ψυχῇ δὲ, μὴ συνηχούσης αὐτῇ ἐν εὐχῇ τῆς ἐν πνεύματι μυστικῆς προσφωνήσεως, εὐκατάνυκτος οὐ πέφυκε γίνεσθαι τὸ γὰρ τι προσευξόμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν καὶ τὰ ἐξῆς, εἰς τοῦτο ἐνάγει τὸν προσευχόμενον.

ρθ'.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ Α

ΦΩΤΙΖΕΤΑΙ ΝΟΥΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ,
ΠΡΟΣ ΥΨΟΣ ΑΡΘΕΙΣ, ΤΟΙΣ Δ' ΕΠΕΝΤΥΧΩΝ ΛΟΓΟΙΣ.
ΣΚΟΤΙΖΕΤΑΙ Δ' ΑΥ, ΕΓΚΥΛΙΣΘΕΙΣ ΕΙΣ ΠΑΘΟΣ.

α'. **Α**ναγκαῖον εἶδέναι τὸν γνωστικόν, πότε μὲν ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν νοημάτων ἐστί, πότε δὲ εἰς τὴν τῶν λογισμῶν, καὶ πότε εἰς τὴν κατ' αἰσθησιν. Καὶ ἐν ταύτῃ πάλιν, εἰ ἐν τοῖς κατὰ καιρὸν, ἢ ἐν τοῖς παρὰ καιρὸν μᾶλλον εὐρίσκειται.

β'. Ἐν νοήμασιν οὐκ ὦν ὁ νοῦς, ἐν λογισμοῖς πάντως ἐστί. Ἐν λογισμοῖς δὲ ὦν, ἐν νοήμασιν οὐκ ἐστί. Ἐν δὲ τῇ αἰσθήσει γινόμενος, μετὰ πάντων ἐστί.

γ'. Διὰ τοῦ νοήματος μὲν ὁ νοῦς διέρχεται πρὸς τὰ νοητά· διὰ δὲ τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὰ λογικὰ ὁ λόγος. Πρὸς δὲ τὰ πρακτικὰ διὰ τῆς φαντασίας ἢ αἰσθησις.

δ'. Εἰς ἑαυτὸν ὁ νοῦς συναγόμενος, οὐδὲν οὔτε τῶν κατ' αἰσθησιν, οὔτε τῶν κατὰ λογισμὸν θεωρεῖ. Γυμνοὺς δὲ νόας καὶ θείας αὐγὰς βλυζούσας εἰρήνην τε καὶ χαρὰν.

ε'. Ἄλλο ὁ νοῦς τοῦ πράγματος καὶ ἄλλο ὁ νοῦς αὐτοῦ, καὶ ἕτερον τὸ ὑπὸ τὴν αἰσθησιν ἀναγόμενον. Καὶ τὸ μὲν ἐστὶν οὐσία, τὸ δὲ συμβεβηκός, τὸ δὲ ἡ τοῦ ὑποκειμένου διαφορὰ.

ς'. Πολλὰς ὁδοὺς ἀνατέμνων ὁ νοῦς, ἀκόρεστος δείκνυται. Πρὸς μίαν δὲ συναγόμενος

τῆς εὐχῆς, πρὸ τῆς ἐντελείας, στενοχωρούμενος φαίνεται, λιπαρῶν τὸν μέτοχον ἀπολυθῆναι πρὸς τὰ ἀφ' ὧν ἐξεληλυθεν.

Ἄνωθεν ἡγμένος ὁ νοῦς, οὐκ ἀναδραμεῖται αὐθις ἐκεῖσε, εἰμὴ τελείαν τὴν κάτω ποιηθῆται καταφρόνησιν διὰ τῆς περὶ τὰ θεῖα σχολῆς.

Εἰ μὴ τὴν ψυχὴν σου δύνῃ μετὰ μόνων ποιῆσαι τῶν περὶ αὐτὴν λογισμῶν, κἂν τὸ σῶμά σου μονάζειν ἀνάγκασον τὴν περὶ αὐτὸ ἀθλιότητα διαπαντὸς ἐννοούμενος. Οὕτω γὰρ τῷ χρόνῳ, ἐλείει Θεοῦ, καὶ πρὸς τὸ πρῶτον ἀναδραμεῖν δυνήσῃ τῆς εὐγενείας ἀξίωμα.

Ὁ μὲν πρακτικὸς ὑποτάσσει τὸν νοῦν εὐκόλως δύναται τῇ εὐχῇ, ὁ δὲ θεωρητικὸς τὴν εὐχὴν τῷ νοί. Ὁ μὲν ἀπὸ τῶν φαινομένων συστέλλων σχημάτων τὴν αἰσθησιν, ὁ δὲ τὴν ψυχὴν πρὸς τοὺς ἐγκεκρυμμένους τοῖς σχήμασι λόγους μεταδιβάτων. Καὶ ὁ μὲν σωμάτων πείθει λόγους τὸν νοῦν ἀγνοεῖν, ὁ δὲ ἀσωμάτων κατανοεῖν. Ἄσωματα δὲ εἰσι λόγοι σωμάτων, ιδιότητές τε καὶ οὐσίαι αὐτῶν.

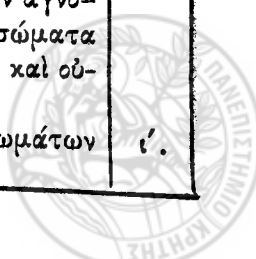
Ὅταν τὸν νοῦν σου τῆς τῶν σωμάτων

ζ'.

η'.

θ'.

ι'.

καὶ χρημάτων καὶ βρωμάτων ἡδυπαθείας ἐλευθέρωσης, τότε καὶ ὅπερ ἂν ποιῆς δῶρον καθαρὸν τῷ Θεῷ λογισθήσεται. Ἀντιδοθήσεται δέ σοι, τὸ διανοιγῆναι τοὺς τῆς καρδίας σου ὀφθαλμούς, καὶ τρανῶς ἐμμελετᾶν τοὺς ἐγγεγραμμένους ἐν αὐτῷ λόγους Θεοῦ, ὅτινες ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον, τῷ νοητῷ σου λογισθήσονται λάρυγγι τῆ ἀπ' αὐτῶν ἐκδιδομένη ἡδύτητι.

ια'. Οὐ δυνήσῃ σωμαίων καὶ χρημάτων καὶ τῆς τῶν οὐκ ἀναγκαίων βρωμάτων ἐπιθυμίας ὑπέρτερον ποιῆσαι τὸν νοῦν, εἰμὴ ἐν τῇ καθαρᾷ τῶν δικαίων χώρᾳ εἰσάξης αὐτόν· καθ' ἣν ἢ τε τοῦ θανάτου καὶ ἢ τοῦ Θεοῦ μνήμη ἐπαναβλύσασα, ἀπὸ γητίνης καρδίας ἀπαλείψει πᾶν ἐπιθυμίας ἀνάστημα.

ιβ'. Οὐδὲν οὔτε ἐννοίας θανάτου φοβερώτερον, οὔτε Θεοῦ μνήμης θαυμασιώτερον. Ἡ μὲν γὰρ ἐστὶ λύπης σωτηριώδους παρεκτικὴ, ἢ δὲ εὐφροσύνης χαριστικὴ. Ἐμνήσθη γὰρ, φησὶν ὁ Προφήτης, τοῦ Θεοῦ καὶ ἠὐφράνθη. Καὶ ὁ σοφὸς μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου καὶ οὐχ ἁμαρτήσης. Ἀδύνατον δὲ τοῦ δευτέρου τινὰ ἐν κατασχέσει γενέσθαι, μὴ πείραν τῆς τοῦ προτέρου λαβόντα στρυφνότητος.

ιγ'. Ἐως ἂν τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἀνακακαλυμμένῳ προσώπῳ ἴδῃ ὁ νοῦς, οὐ δύναται ἢ ψυχὴ λέγειν ἐν αἰσθήσει αὐτῆς, Ἐγὼ δὲ ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, τερφθήσομαι ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Κάλυμμα γὰρ κεῖται τὸ τῆς φιλαυτίας ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, πρὸς τὸ μὴ ἀνακαλυφθῆναι αὐτῇ τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης, ἅτινά εἰσιν οἱ λόγοι τῶν γεγονότων, ὅπερ ἐξ αὐτῆς οὐ περιαιρεῖται, ἐκουσίῳ πόνῳ καὶ ἀκουσίῳ χωρὶς.

ιδ'. Οὐ μετὰ τὴν ἐξ αἰγύπτου φυγὴν, ἥτις ἐστὶν ἢ κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτία. Οὐδὲ μετὰ τὴν τῆς θαλάσσης διάβασιν, τῆς κατὰ σχέσιν λέγω δουλείας. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν ἐρήμῳ διατριβὴν μεταξὺ κειμένην ἐνεργημάτων καὶ κινήματων κακίας, τοῦ Ἰσραὴλ ὁ δημαγωγὸς κατασκοπεῖν δύναται τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἥτις ἐστὶν ἢ ἀπάθεια. Τὴν ὀπτικὴν ἀποπέλλων καὶ ἐποπτικὴν αὐτοῦ δύναμιν.

ιε'. Οἱ μὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ καθήμενοι, τουτέστιν ἐν τῇ τῶν παθῶν ἀνενεργησίᾳ, ἀκοῆ μόνῃ τῆς μακαρίας ἐκείνης ἔχουσι τὰ ἀγαθὰ γῆς, οἱ δὲ τὰ ἐν ἐκείνῃ σκοπήσαντες ἐν περινοίᾳ δηλονότι ψιλῆ τῆς τῶν ὀρωμένων

θεωρίας γεγονάσιν οἱ δὲ καταξιοθέντες ἐν αὐτῇ εἰσελθεῖν, ὅλη αἰσθήσει τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρεόντων, ὡς γάλα καὶ μέλι, τῆς πρώτης φημί, καὶ δευτέρας θεωρίας λόγων, ἐνεφορήθησαν.

Οὕτω συνεσταυρώθη Χριστῷ, ὁ ἔτι φυσικὰς κινήσεις ἔχων σαρκός, οὐδὲ συνετάφη, ὁ ψυχικὰς ἐνθυμήσεις ἐπισυρόμενος πῶς οὖν συναναστῆ αὐτῷ ὁ τοιοῦτος, ἐν καινότητι ζωῆς πολιτεῦσθαι.

Τριῶν οὕτων τῇ ψυχῇ περιεκτικωτέρων ἀρετῶν νηστείας, εὐχῆς τε, καὶ σιωπῆς, ἀναγκαῖον τὸν μὲν ἐξ εὐχῆς λύεσθαι μέλλοντα, εἰς τινὰ φυσικὴν θεωρίαν ἐπαναπαύεσθαι, τὸν δὲ ἐκ σιωπῆς εἰς ἠθικὴν ὁμιλίαν. Εἰς δευτέραν δὲ κεχαρισμένην τροφήν τὸν νηστεύοντα.

Ἐν τοῖς θεοῖς ἕως ὑπάρχει ὁ νοῦς, σώζει τὸ καθ' ὁμοίωσιν, ἀγαθὸς τε καὶ συμπαθὴς εὐρισκόμενος. Ἐν δὲ τοῖς κατ' ἀσθησιν γεγονώς, εἰ μὲν εὐκαίρως, καὶ προσηκόντως κατέρχεται, πείραν διδοὺς καὶ λαμβάνων, εὐρωστῶν αἰθῆς, πρὸς ἑαυτὸν ἐπανάγεται. Παρὰ δὲ τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρείαν, ὅς τις στρατηγός, ἀπερίσκεπτος εὐρεθήσεται, τὸ πολὺ αὐτοῦ ὑποτεμνόμενος τῆς δυνάμεως, ἐν τῷ μάχεσθαι.

Ὁ ἐν ἡμῖν ἐγκεκρυμμένος τῆς ἀπαθείας Παράδεισος, εἰκὼν ἐστὶ τοῦ μέλλοντος τοὺς δικαίους ὑποδέχεσθαι. Πλὴν οὐ πάντες ἐκείνου ἐκτὸς εὐρεθήσονται, ὅσοι ἐντὸς τοῦ ἐμπεριεχομένου γενέσθαι οὐκ ἴσχυσαν.

Ὁ μὲν αἰσθητὸς ἥλιος, ξένος τὰς ἑαυτοῦ ἀκτίνας ἐξ οἰκίας κεκλεισμένης καθίστησι. Οὐκ ἂν δὲ τὰς γλυκείας ὁ νοητὸς ἐπαρήσῃ τῇ προσδεχομένῃ μὲν, μὴ κεκλεισμένης δὲ ἐχούσῃ τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ τῶν ὀρωμένων ψυχῆ.

Γνωστικὸς ἐστὶν ὁ τὰς μὲν καταβάσεις αὐτοῦ μεγαλοπρεπῶς, ταπεινοπρεπῶς δὲ τῆς ψυχῆς τὰς ἀναβάσεις διατιθέμενος.

Μέλιτα μὲν λειμῶνας περινοστοῦσα, ἐκεῖθεν τῷ μέλιτι τὰς ἀφορμὰς προσπορίζεται· ψυχὴ δὲ αἰῶνας περινοστοῦσα ποικίλους, αὐτόθεν τὸν γλυκασμὸν τῇ διανοίᾳ ἐνίησιν.

Ἡ ἐμφαγοῦσα μὲν ἔλαφος ὄφεις, ἰὼν τοῦ σβέσαι, πρὸς ὑδάτων τρέχει πηγὰς· ψυχὴ δὲ ἢ βέλεσι θεοῖς τρωθείσα, ἄπαυστον ἔλκει τὸν πρὸς τὸν τρώσαντα ἔρωτα.

Ψιλοὶ μὲν λογισμοὶ, τῇ μοναδικῇ ζωῇ ἐπιρύνονται. Ἐπιλογισμοὶ δὲ τῇ δυαδικῇ τῇ

15

16

17

18

19

20

21

22

23

δέ πολυσχεδῆ ψυχῇ, λογισμοὶ μὲν ἀπελή-
 λανται· νόες δὲ μόνον γυμνοὶ σωμάτων αὐ-
 τῇ προσπελάζοντες τοὺς περὶ προνοίας καὶ
 κρίσεως λόγους, ὡς τινα θεμέλια γῆς ἀνα-
 καλύπτοντες αὐτῇ ἐμφανίζουσιν.

κε'. Ἐν τῇ δυαδικῇ ζωῇ, τὸ ἄρρεν καὶ τὸ
 θῆλυ, ἀπλῶς ὁρᾶσθαι οὐ πέφυκε, τοῦτο γάρ
 ἐν τῇ μοναδικῇ εὐρεθῆσεται· καθ' ἣν ἄρρε-
 νος καὶ θηλείας διαφορά, διὰ τὸ καθ'
 ὁμοίωσιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐ γνωσθήσεται.

κς'. Οἱ λογισμοὶ οὔτε τοῦ ἀλόγου μέρους εἰ-
 σὶ τῆς ψυχῆς· (οὐ γάρ ἐστι λογισμὸς ἐν
 ἀλόγοις) οὔτε τοῦ νοεροῦ· (ἐπεὶ μηδὲ ἐν
 Ἀγγέλοις)· αὐτοῖς δὲ τῆς λογικῆς ὄντες γεν-
 νήματα, ὡς κλίμακι τῇ φαντασίᾳ χρώμε-
 νοι, ἀναβαίνουνσι μὲν πρὸς τὸν νοῦν ἀπὸ
 τῆς αἰσθησεως, τὰ ἐκείνης αὐτῷ ἀπαγγέλον-
 τες, καταβαίνουνσι δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξ αὐτοῦ,
 τὰ ἐκείνου ὑποτιθέμενοι.

κζ'. Ὡς τινες ἐκ βυθοῦ ἀναφερόμενοι, καὶ τι-
 νος εἰς βοήθειαν ἐπιλαβέσθαι πειρώμενοι,
 οἱ πονηροὶ λογισμοὶ εὐρεθῆσονται, ὀλκάδος
 καθάπερ κινδυνευούσης τῆς κακίας, δακρύων
 κατακλυσμῷ.

κη'. Κατὰ τὴν ὑποκειμένην ποιότητα τῆς ψυ-
 χῆς, ἢ ὡς πειραταὶ καταποντίζειν, ἢ ὡς
 ἐρέται συμβοηθεῖν κινδυνευούση, οἱ περὶ
 αὐτὴν συναγονταὶ λογισμοὶ· οἱ μὲν πρὸς
 πέλαγος ἔλκοντες τῶν ἀπρεπῶν λογισμῶν,
 οἱ δὲ τὴν ἄσπον παρεκλεγόμενοι, πρὸς γαλη-
 νίους ἀκτάς, τὴν ναῦν ἀποκεῖλουσιν.

κθ'. Ἐβδομον τὸν τῆς κενοδοξίας λογισμὸν
 ὄντα, ἢ ἐφιεμένη ὡς ἔσχατον ἀποβαλέσθαι
 ψυχῇ, εἰ μὴ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπεκδύσεται,
 οὐ δυνήσεται τὸν μετ' αὐτοῦ ὄγδοον ἐπεν-
 δύσασθαι· ἐν καὶ οἰκητήριον οὐράνιον καλεῖν
 οἶδεν ὁ θεὸς Ἀπόστολος. Καὶ διὰ στεναγ-
 μῶν ἐπενδύεσθαι δύνασθαι τοῖς δι' αὐτὸ τῶν
 ὕλικῶν γυμνητεύουσιν.

λ'. Τῇ μὲν τελείᾳ εὐχῇ ἀγγελικαὶ παρα-
 βάλλειν πεφύκασιν λογισμοί, τῇ δὲ μέσῃ,
 πνευματικοί· τῇ εἰσαγωγικῇ δὲ οἱ φυσιο-
 λογικοί.

λα'. Ὡσπερ τὸ εὐγενὲς τοῦ κόκκου, διὰ τοῦ
 στάχυος, οὕτω καὶ τὸ εἰλικρινὲς τῆς θεω-
 ρίας, διὰ προσευχῆς ἐμφανίζεσθαι εἴωθε.
 Κέκτηται δὲ ὁ μὲν εἰς ἀποτροπὴν ὀρνέων
 τῶν σπερμολόγων, οἷά τινα δόρατα, τοὺς
 περιστοιχοῦντας ἀνθήρικας, ὁ δὲ τοὺς φι-
 λосоφούντας ἐν πειρασμοῖς λογισμοὺς, πρὸς
 τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν.

λβ'. Τὰ μὲν ὁρώμενα τῆς ψυχῆς διὰ τὴν πρᾶ-

ξιν, περιηργυρωμένα πτέρυγες περιστερᾶς
 καθάπερ εἰσὶ. Τὰ δὲ νοούμενα, φημί δὴ τὰ
 μετάφρενα διὰ τὴν θεωρίαν, ὡς ἐν χλωρό-
 τητι χρυσοῦ, καθίστανται. Ἡ γὰρ μὴ ὠ-
 ραιωθεῖτα ψυχῇ, πετασθῆναι καὶ καταπαῦ-
 σαι οὐ δύναται ἐνθα πάντων τῶν εὐφραينو-
 μένων ἢ κατοικία ἐστίν.

Τοῦ αὐτοῦ πρακτικά, καὶ
 θεωρητικά.

Λειμῶν ἐνθάδε, καρπῶν πεπληρωμένος.
 Πνευματικῆς πράξεως καὶ θεωρίας.

Ἀπαρχὰς ἄλωνος, καὶ ληνοῦ, πάλαι μὲν
 τοῖς παλαιοῖς προσφέρειν ἐν τῷ ναῷ προσε-
 τέτακτο. Νυνὶ δὲ ἡμεῖς πρακτικῆς μὲν
 ἀπαρχὰς, ἐγκράτειαν χρῆ θεῷ προσφέρειν,
 καὶ τὴν ἀλήθειαν. Θεωρητικῆς δὲ ἀρετῆς,
 ἀγάπην, καὶ προσευχὴν. Δι' ἐκείνων μὲν,
 ἐπιθυμίας ἀλόγου καὶ τοῦ θυμοῦ τὰς ὁρμὰς
 ἀνακάπτοντα. Διὰ τούτων δέ, ἐννοίας κενάς,
 καὶ τὰς ἐκ τοῦ πλησίον ἐπιβουλὰς.

Πρακτικῆς μὲν ἀρχῇ, ἐγκράτεια καὶ ἀλή-
 θεια. Μεσοῦς δέ, σωφροσύνη, καὶ ταπει-
 νοφροσύνη· τέλος δὲ αὐτῆς, λογισμῶν εἰ-
 ρῆνη, καὶ ἀγιασμὸς σώματος.

Πρᾶξις ἐστίν, οὐ τὸ πράττειν ἀπλῶς δύ-
 νασθαι τὰ καλὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὡς δεῖ πράτ-
 τεῖν· αὐτά. Τὸν καιρὸν, καὶ τὸ μέτρον πρὸς
 τὰ πρακτὰ συνεπιφερομένου τοῦ πράττοντος.

Θεωρία ἐστίν, οὐ τὸ θεωρεῖν μόνον ὡς
 ἔχουσι τὰ σώματα. Ἀλλὰ καὶ τὸ τοὺς λό-
 γους αὐτῶν, πρὸς τί βλέπουσιν.

Οὐκ ἐστίν οὔτε πρᾶξις ἀσφαλῆς, θεω-
 ρίας ἐκτός, οὔτε θεωρία ἀληθῆς, ἄνευ πρᾶ-
 ξεως. Χρῆ γὰρ καὶ πρᾶξιν ἐλλόγιμον εἶναι,
 καὶ θεωρίαν ἐμπρακτον. Ἴνα τῇ μὲν, ἀνί-
 σχυρος εὐρίσκηται ἡ κακία, τῇ δὲ, δυνατὴ
 ἡ ἀρετὴ ἐν εὐδοκίαις χρηστότητος.

Πέρας μὲν πρακτικῶν, ἢ νέκρωσις τῶν
 παθῶν. Τέλος δὲ γνωστικῶν, ἡ θεωρία τῶν
 ἀρετῶν.

Ὡς ὕλη, τῷ εἶδη, οὕτω πρᾶξις τῇ θεω-
 ρίᾳ· καὶ ὡς ὀφθαλμὸς πρωτόπῳ, οὕτω θεω-
 ρία τῇ πράξει ὀφθῆσεται.

Ἐν τῷ τῆς κατὰ τὴν πρακτικὴν ἀρετῆς
 σταδίῳ, πολλοὶ μὲν τρέχουσιν. Εἰς δὲ λαμ-
 βάνει τὸ βραβεῖον, ὁ πρὸς τὸ πέρας αὐτῆς
 ἔλθειν τῇ θεωρίᾳ ἐπιθυμῶν.

Κατανύξεως μὲν πόμα πίνει ὁ πρακτι-
 κὸς ἐν εὐχῇ· ποτηρίῳ δὲ κρατίστῳ μεθύσκα-
 ται ὁ θεωρητικὸς. Ὁ μὲν ἐν τοῖς κατὰ φύ-

λγ'.

λδ'.

λε'.

λς'.

λζ'.

λη'.

λθ'.

μ'.

μά'.

- τιν φιλοσοφῶν, ὁ δὲ καὶ ἑαυτὸν ἀγνοῶν ἐν τῷ εὐχεσθαι.
- μβ'. Οὐ συγχωρεῖται ὁ πρακτικὸς εἰς πνευματικὴν θεωρίαν ἐπὶ πολὺ ἐγκαρτερεῖν, εὐρίσκεται γὰρ ὡς ἐπιξενωθείς τινί, καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου οἰκίας ταχέως ὑπεξερχόμενος.
- μγ'. Ὡς ἐν πύλαις μὲν εἰσέρχονται οἱ πρακτικοὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ εὐχεσθαι, ὡς ἐν αὐλαῖς δὲ ἀρετῶν ἐν ὕμνοις, οἱ θεωρητικοί. Εὐχαριστοῦντες οἱ μὲν ὅτι ἐλύθησαν τῶν δεσμῶν· οἱ δὲ ὅτι καὶ αἰχμαλώτους εἰλήφασι τοὺς πολεμοῦντας αὐτούς.
- μδ'. Χρῆ κατὰ τὸ τῆς πρακτικῆς κράτος, καὶ τὸ τῆς θεωρίας εὐρίσκεσθαι. Ἴνα μὴ καθ' ὁμοιότητα πλοίου τοῦ μὴ κατάλληλα τὰ ἰστία περιφερομένου, ἢ κίνδυνον ὑπομείνῃ ἀνέμων σφοδρότητι διὰ τὴν ἀμετρίαν αὐτῶν, ἢ ζημίαν πνευμάτων διὰ τὴν πρὸς τὸ σκάφος σμικρότητα.
- με'. Ἐρέτας μὲν τοῦ νοητοῦ πλοίου νόει, τοὺς εὐσεβεῖς λογισμούς. Κόπας δὲ τὰς ζωτικὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν, βούλησιν, καὶ προαίρεσιν. Τούτων ὁ μὲν πρακτικὸς ἐν χρεῖα ἐστὶ πάντοτε, οὐ πάντοτε δὲ καὶ ὁ θεωρητικὸς. Ἐν γὰρ τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς χαίρειν οὗτος πᾶσιν εἰπῶν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπὶ τῶν τῆς διαγνώσεως οἰάκων καθίζων, διὰ πάσης ἐγρήγορε τῆς κατὰ θεωρίαν νυκτός, αἰνέσεις προσάγων τῷ συνοχεῖ τοῦ παντός. Καὶ που τί καὶ μέλος ἔρωτικὸν ἀναλαμβάνομενος, τῇ ἑαυτοῦ προσεπάδει ψυχῇ, τοὺς τῆς ἄλης θαλάσσης ἀποσκοπῶν μετεωρισμούς, καὶ ῥοθεοὺς κινήσεις, τὰ θεῖα καταπληττόμενος κρίματά τε καὶ δικαιώματα.
- μς'. Ὁ μέσως ἔχων περὶ πράξιν καὶ θεωρίαν οὔτε πάντῃ ταῖς κόπαις κατὰ τοὺς ναυτικούς ποιεῖται τὸν πλοῦν, οὐθ' ὅλως τοῖς νοητοῖς ἰστίαις, ἀλλὰ δι' ἀμφοτέρων τὴν χρεῖαν τῆς εὐπλοίας ἐργάζεται. Ἠδέως φέρων καὶ τοὺς πόνους τῆς πράξεως, διὰ τὸ μέτρον τῆς θεωρίας. Καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀτελοῦς θεωρίας, διὰ τὸ βοηθεῖσθαι ὑπὸ τῆς πράξεως.
- μζ'. Ὁ μὲν θεωρητικὸς, τῇ γνώμῃ τὴν φύσιν ἔχων συντρέχουσαν, ὡς οἶόν τι ῥέυμα ἀπόνως ποιεῖται τὸ πλοῖμον· ὁ δὲ πρακτικὸς ἐναντιουμένην εὐρίσκων τῇ προαίρεσει τὴν σχέσιν, πολὺν λογισμῶν ὑφίσταται κλυδωνά, καὶ εἰς ἀπευδοκίαν, μικροῦ δεῖν, κινδυνεύει διὰ τὸ βᾶρος ἐλθεῖν.
- μη'. Οὔτε χώρα μὴ καλῶς κατεργασθεῖσα, πολύχου καὶ καθαρὸν ἀντιπαρέχειν τὸ σπέρ-
- μα τῷ σπεῖροντι εἰωθεν, οὔτε ὁ τὴν πρακτικὴν μετερχόμενος, εἰ μὴ ἐπιμελῶς ταύτην, καὶ φανητίας ἄνευ μετέρχεται, τὸν ἐξ εὐχῆς ὄψεται καρπὸν πολὺν τε καὶ καθαρὸν.
- Τῇ πατουμένη συχνῶς ἔοικε γῆ διάνοια ἢ ἀδιαλείπτους εὐχῆς ἔχουσι τριβομένη, ἐκείνη τε γὰρ λεία ἔσται, καὶ αὕτη εὐθεῖα πρὸς ὑποδοχὴν, ἐκείνη μὲν ποδῶν τρυφερῶν, καὶ αὕτη εὐχῶν καθαρῶν.
- Ἐπὶ μὲν τῶν ἐνύλων, ὁ νοὺς συνεργὸν ἔχει τὸν λογισμὸν· ἐπὶ δὲ τῶν αὐλῶν, εἰ μὴ αὐτὸν παραιτήσεται, ὡς σκόλοπα ἔξει τὸν κολαφίζοντα.
- Κάλυμμα μὲν ἔχει ὁ πρακτικὸς ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐν εὐχῇ, τὴν γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν, ἀναλυθῆναι διὰ τὴν σχέσιν μὴ δυνάμενον· μόνος δὲ ὁ θεωρητικὸς διὰ τὸ ἄσχετον, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ ὄραν ἀπὸ μέρους δύναται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.
- Ἡ μετὰ πνευματικῆς θεωρίας εὐχή, ἢ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἐστί· καθ' ἣν ῥέει ὡς γάλα καὶ μέλι, ἢ γνῶσις τῶν περὶ προνοίας, καὶ κρίσεως λόγων Θεοῦ, ἢ δὲ μετὰ τινος φυσικῆς, ἢ αἰγυπτῆς· ἐν ἣ τῶν παχυτέρων ἐπιθυμιῶν μνήμη τοῖς εὐχομένοις ἐγγίνεται· ἢ δέ γε ἀπλῆ, τὸ Μάννα ἐστὶ τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ· τὸ διὰ τὸ μονοειδές, τοῖς μὲν ἀκαρτερήτοις, ἐναποκλείειν τὰ δι' ἐπιθυμίας τῶν ἐπηγγελμένων καλὰ, τοῖς δὲ ἐγκαρτεροῦσι τῇ τοιαύτῃ ἀπεστενωμένη τροφῇ, προξενοῦν τὴν κρείττω γεῦσιν, καὶ μένουσαν.
- Πράξις σὺν θεωρίᾳ μὲν ὡς σῶμα μετὰ πνεύματος ἡγεμονικοῦ, ἄνευ δὲ θεωρίας, ὡς σὰρξ μετὰ πνεύματος προαιρετικοῦ λογισθήσεται.
- Τῆς λογικῆς ψυχῆς, αὐλὴ μὲν ἢ αἰσθησις, ναὸς δὲ ἢ διάνοια, ἀρχιερεὺς δὲ ὁ νοὺς, ἐν τῇ αὐλῇ μὲν ἵσταται, ὁ ὑπ' ἀκαίρων νοὺς περικοπτόμενος λογισμῶν, ἐν τῷ ναῷ δὲ ὁ ὑπ' εὐκαίρων, ὑπ' οὐδενὸς δὲ τούτων, ὁ εἰς τὸ θεῖον ἱερατεῖον ἀξιωθείς εἰσελθεῖν.
- Θρῆνος μὲν καὶ μέλος, καὶ οὐαί· ἐν οἴκῳ τῆς πρακτικῆς ψυχῆς διὰ τὸν κόπον εὐρίσκεται, φωνὴ δὲ ἀγαλλιᾶσεως καὶ ἐξομολογήσεως διὰ τὴν γνῶσιν, ἐν τῷ τῆς θεωρητικῆς ἐξακούεται.
- Ὁ πρακτικὸς μὲν ἐπιθυμεῖ ἀναλῦσαι διὰ τοὺς πόνους, καὶ συγγενέσθαι Χριστῷ, ὁ δὲ θεωρητικὸς, εὐδοκεῖ μᾶλλον σαρκὶ παραμένειν, καὶ διὰ τὴν χαράν, ἣν δέχεται ἐξ εὐχῆς, καὶ διὰ τὴν τοῦ πλησίον προσγινομένην ὠφέλειαν.

μβ'.

ν'.

να'.

νβ'.

νγ'.

νδ'.

νε'.

νε'.

<p>νζ.</p>	<p>Ἐπὶ μὲν τῶν λογικωτέρων, ἡ θεωρία προηγείται τῆς πράξεως, ἐπὶ δὲ τῶν ἀγροικωτέρων, τῆς θεωρίας ἡ πράξις, εἰς ἓν δὲ τέλος χρηστὸν ἀμφοτέροι καταλήγουσαι, συντομώτερον δὲ τοῦτο ὀφθῆσεται, εἰς ἡ θεωρία προηγείται τῆς πράξεως.</p>	<p>λίαν ἐρχόμενοι, συναριστᾶν αὐτῶ δύνανται, οὕτως οὐδὲ οἱ εἰς εὐτυχίαν εὐχῆς ἤκοντες, ἐν θεωρίᾳ τῇ κατ' ἐκείνην ὀφθῆσονται.</p>	
<p>νη.</p>	<p>Παράδεισός ἐστιν, ἡ θεωρία τῶν νοητῶν. ἐν τούτῳ ὁ μὲν γνωστικός, ὡς ἐν οἰκίῳ οἰκῶ ἐνδοθεν εἰσέρχεται ἐν εὐχῇ, ὁ δὲ πρακτικός, ὡς παροδίτης ὀφθῆσεται, ἐπιθυμῶν μὲν ἐνδοθεν παρακύπτειν, μὴ συγχωρούμενος δὲ διὰ τὸ ὑπερανεστηκέναι τὸν φραγμὸν τῆς πνευματικῆς ἡλικίας αὐτοῦ.</p>	<p>Θυμοῦ μὲν χαλινός, ἡ εὐκαιρος γίνεται σιωπῇ, ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγου, ἡ σύμμετρος ἐδωδῇ δυσκαθέκτου δὲ λογισμοῦ, ἡ μονολόγιστος προσευχῇ.</p>	<p>ξε'. ξε'.</p>
<p>νθ.</p>	<p>Τὰ μὲν σωματικὰ πάθη, θηρίοις εἰκόσι, πτηνοῖς δὲ τὰ ψυχικά, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀποτειχίζει ἀπὸ τοῦ λογικοῦ ἀμπελώνος ὁ πρακτικός, οὐκ ἔτι δὲ καὶ πετεινά, εἰ μὴ ἐν θεωρίᾳ πνευματικῇ γένηται· κἄν ὅτι μάλιστα πολλὴν ποιεῖται σπουδὴν πρὸς τὴν τῶν ἐνδον φυλακὴν.</p>	<p>Καὶ ὁ εἰς τὸν κάτω βυθὸν εἰσδύων διὰ τὸν αἰσθητὸν, καὶ ὁ εἰς τὸν γνωστικὸν διὰ τὸν νοητὸν μαργαρίτην, ἵνα αὐτὸν ἀνιμῆσθαι, εἰ μὴ γυμνωθῇ ἐκεῖνος μὲν τῆς ἐσθῆτος, οὗτος δὲ τῆς αἰσθήσεως, ἀμφοτέροι τοῦ ἐπιζητουμένου διαμαρτήσονται.</p>	<p>ξζ'. ξζ'.</p>
<p>ξ.</p>	<p>Ἡθικῆς εὐπρεπείας κρείττων, πρακτικὸς γενέσθαι οὐ δύναται. εἰ μὴ καὶ αὐτός, κατὰ τὴν Πατριάρχην Ἀβραάμ ἐξω γένηται, ὡς μὲν γῆς οἰκείας, τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὡς δὲ συγγενείας, τῆς ἡλικος αὐτῶ κατὰ σχέσιν ζωῆς, οὕτω γὰρ καὶ οὗτος ὡς σφραγίδα λήφεται τῆς γενικῆς ἡδονῆς τὴν ἀφαίρεσιν, κατ' ἣν τὸ ἀπὸ γενέσεως κάλυμμα περικείμενον, τὴν παντελεῖ ἑλευθερίαν οὐ συχωρεῖ παρασχεθῆναι.</p>	<p>Ὁ μὲν ἐνδοθεν τῆς διανοίας αὐτοῦ γινόμενος νοῦς ἐν τῷ εὐχεσθαι, ὡς μετὰ νύμφης νυμφίος ἐν τῷ νυμφῶν διαλεγόμενος, εὐρεθῆσεται, ὁ δὲ μὴ συγχωρούμενος εἰσελθεῖν ἐξωθεν ἰστάμενος στεναζῶν βοᾷ. Τίς ἀπάξιμε εἰς πόλιν περιοχῆς; ἢ τίς ὀδηγήσει με ἕως τοῦ μὴ βλέπειν εἰς ματαιότητα, καὶ μανίας ψευδεῖς ἐν τῷ εὐχεσθαι;</p>	<p>ξζ'. ξη'.</p>
<p>ξα.</p>	<p>Οὔτε πῶλος ἐν ἔαρι, ἐνδον φάτνης μένειν, καὶ τὰ ἐκείνης ἐσθλείν ἀνέχεται, οὔτε νεοτελής νοῦς τὸ ἀπαστενωμένον ἐπὶ πολὺ καρτερεῖν τῆς εὐχῆς οὐ δύναται ἠδέως μᾶλλον κατ' ἐκείνον ἔχων, ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς φυσικῆς θεωρίας ἐξέρχεσθαι τῆς κατὰ τὴν ψαλμῶδιαν εὐρισκομένης, καὶ τὴν ἀνάγνωσιν.</p>	<p>Ὅποια ἡ χωρὶς ἀλὸς τῷ λάρυγγι λογιζομένη τροφή, τοιαύτη, καὶ ἡ ἐκτὸς κατανύξεως λογισθήσεται τῷ νῷ μετερχομένη εὐχῇ.</p>	<p>ξη'. ξθ'.</p>
<p>ξβ.</p>	<p>Ὡς μὲν ὀσφύας ἔχει περιεζωσμένας νηστεία καὶ ἀγρυπνία ἡ πρακτικῇ, τὰς ζωτικὰς δυνάμεις αὐτῆς, ὡς λύχνος δὲ καιομένων, σιωπῇ τε καὶ προσευχῇ τὰς γνωστικὰς ἡ θεωρητικῇ ἀρετῇ ἐφιστῶσα· ἡ μὲν ἐκείναις, τὸν λογισμὸν ὡς παιδαγωγόν, ἡ δὲ ταύταις ὡς νυμφοστόλον λόγον τὸν ἐνδιάθετον.</p>	<p>Ἡ μὲν ἔτι καταδιώκουσα ψυχὴ τὴν εὐχὴν, τῇ ὀδινούσῃ ὑπάρχει παρεμπερῆς, ἡ δὲ καταλαβοῦσα, τῇ κυησάσῃ, καὶ πλήρει γενομένη διὰ τὸν τόκον χαρᾶς.</p>	<p>ξθ'. ο'.</p>
<p>ξγ.</p>	<p>Νοῦς ἀτελής εἰς τὸν κατάκαρπον ἀμπελῶνα τὸν τῆς εὐχῆς, οὐ συχωρεῖται εἰσέρχεσθαι, εἰς μόνα δὲ καὶ μόλις, ὡς πρὸς ἐπιφυλλίδας πτωχός, τὰ ψιλὰ τῶν ψαλμῶν ἀπηχῆματα.</p>	<p>Πάλαι μὲν ὁ Ἀμορραῖος ἐν τῷ ὄρει οἰκῶν, ἐπίτρωσκεν ἐπερχόμενος τοὺς παραβιαζομένους διέρχεσθαι· νυνὶ δὲ ἡ πονηρὰ λήθη διώκει τοὺς πρὸ τῆς ἀγνείας ἐπὶ τὴν ὑψηλοτέραν ἐπιχειροῦντας ἀναβαίνειν εὐχὴν τῆς ἀπλότητος,</p>	<p>ο'. οα'.</p>
<p>ξδ.</p>	<p>Ὡς περ οὐ πάντες οἱ εἰς βασιλέως ὀμι-</p>	<p>Τῆς καθαρᾶς εὐχῆς, ἐν ἔχθρᾳ πολλῇ πεφύκασιν εἶναι οἱ δαίμονες· καταπλήττει δὲ τούτους, οὐχ ἡ πληθὺς τῶν ψαλμῶν ὡς τοὺς ἐξωθεν πολεμίους τὸ στράτευμα, ἀλλ' ἡ τριῶν συμφωνία, νοῦ πρὸς λόγον, καὶ λόγου πρὸς αἰσθησιν.</p>	<p>οα'. οβ'.</p>
		<p>Ἡ μὲν ψιλὴ εὐχῇ, ὡς ἄρτος ὀφθῆσεται τοῖς εὐχομένοις στηρίζουσα· ἡ δὲ μετὰ τινος θεωρίας, ὡς ἔλαιον πιαίνουσα· ἡ δὲ ἀνείδεως, ὡς οἶνος εὐώδης· οὐ οἱ ἐμφορούμενοι ἀπλήστως ἐξίστανται.</p>	<p>οβ'. ογ'.</p>
		<p>Ἄγριος μὲν ὄνος, πόλεως λέγεται πολυοχλίας καταγελαῖν καὶ μονόκερος δὲ ὑπ' οὐδενὸς δεσμεῖσθαι δυνάμενος νοῦς δὲ φύσεως, καὶ τῶν παρὰ φύσιν βασιλεύσας λογισμῶν, ματαιότητος μὲν καταγελαῖ λογισμῶν, προσευχόμενος, παρ' οὐδενὸς δὲ</p>	<p>ογ'.</p>

οδ'.	δύναται τῶν ὑπὸ αἰσθησιν κατεξουσιάζεσθαι. Ῥάβδον μὲν ὁ κυσὶν ἐπισειῶν, ἠγγιώσε καθ' ἑαυτοῦ, δαίμονας δὲ ὁ καθαρῶς ἐκβιάζομενος εὐχέσθαι.	τε τῇ ἀτέχνῳ, καὶ δίχα παντὸς τοῦ κατὰ τὴν αἰσχύνην ἐπικαλύμματος, ἄσμα μὲν ἄδει καὶ οὕτως καινὸν τῷ Θεῷ. Εὐχαριστεῖ δὲ μέλος ἀνακρουόμενος ἐν εὐφροσύνῃ, τῷ τῆς μελλούσης τὰ ἐγκαίνια ἑορτάζειν βιώσεως.	
κέ.	Χρῆ τὸν ἀγωνιζόμενον, τὴν μὲν αἰσθησιν αὐτοῦ, εἰς τὴν μονοειδῆ συστέλλειν τροφήν, τὸν δὲ νοῦν εἰς τὴν μονολόγιστον προσευχὴν οὕτω γὰρ ἄσχετος γεγονώς ἐκ παθῶν, καὶ ἐπὶ τὸ ἀρπάζεσθαι πρὸς Κύριον ἔξει ἐν τῷ προσεύχεσθαι.	Ὅταν εἰς θειοτέρας ἐνεργεῖσθαι ἀρξῆται ἡ εὐχομένη ψυχὴ, τότε καὶ αὕτη, κατὰ τὴν ἐν ἄσματι νύμφην, πρὸς τὰς ὁμοιοτρόπους τοιαῦτα ὑποφωνεῖ, ἀδελφιδούς μου ἀπέστειλε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀπῆς, καὶ ἡ κοιλία μου ἐθροῖθη ἐπ' αὐτόν.	πβ'.
οσ'.	Οἱ μὲν ἠδουπαθεῖς προσευχόμενοι, αἵτε ὑλώδεις ὄντες, ὡς βατράχους ἔχουσι τοὺς λογισμοὺς περισπῶντας αὐτοὺς οἱ δὲ μετριοπαθεῖς, τὰς θεωρίας ὡς ἀηδόνας κατατερπούσας αὐτοὺς, τῇ ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλους ἀκρέμονας, τουτέστι, ποικίλας θεωρίας μεταβάσει, σιγῇ δὲ πρόσεστι τοῖς ἀπαθέσι, καὶ ἡρεμία πολλὴ ἐκ λογισμῶν, καὶ νοημάτων ἐν τῷ προσεύχεσθαι.	Καὶ στρατιώτης ἐκ τοῦ πολέμου ἐπαναλύσας, τὸ βάρος τῶν ὄπλων ἀποσκευάζεται καὶ πρακτικῶς τοὺς λογισμοὺς, εἰς θεωρίαν ἐρχόμενος. Οὔτε γὰρ ἐκεῖνος εἰμὴ ἐν πολέμῳ, χρεῖαν ἔχει τῶν ὄπλων, οὔτε οὗτος, τῶν λογισμῶν, εἰ μὴ ὑπεχωρίζει τοῖς ὑπὸ αἰσθησιν.	πγ'.
οζ'.	Πάλαι μὲν ἡ τοῦ Μωϋσέως Μαρία τῶν πολεμίων τὴν πτώσιν θεασαμένη, τὸ τύμπανον ἀραμένη, ἐξῆρχε ταῖς ἀδούσαις τὰ ἐπινίκια, νυνὶ δὲ εἰς εὐφημίαν τῆς νικητῆσης τὰ πάθη ψυχῆς, ἡ κρείττων ἐν ἀρεταῖς ἀγάπη διεγερθεῖσα, τῇ μετ' ὀδῆς κιθάραν ὡς τινα θεωρίαν μεταχειριζομένη ταύτη, πάλαι τὴν πονηθεῖσαν εἰς κάλλους περιουσίαν, οὐ παύεται σὺν ταῖς περὶ αὐτὴν ἀγαλλιωμένη αἰνεῖν τὸν Θεόν.	Οἱ μὲν πρακτικοὶ ὡς ἔχουσι θέσεως θεωροῦσι τὰ σώματα, οἱ δὲ θεωρητικοὶ ὡς ἔχουσι φύσεως μόνοι δὲ τοὺς λόγους ἀμφοτέρων ὀρώσιν οἱ γνωστικοί.	πδ'.
οη'.	Ὅποταν συνεχείας τῆς κατὰ τὴν εὐχὴν καταχεθῆ τὰ λόγια τῶν ψαλμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ εὐχομένου, τότε καὶ ἡ αὕτη ἡ γῆ καθάπερ ἀγαθὴ, ἀρχεται αὐτομάτῃ ἀναφέρειν ὡς μὲν ῥόδα, τὴν θεωρίαν τῶν ἀσωμάτων ὡς δὲ κρίνα, τὰ τηλαυγῆ τῶν σωμάτων ὡς δὲ ἰα, τὸ ποικίλον τῶν θείων κριμάτων, καὶ δυσθεώρητον.	Ἐν μὲν τοῖς λόγοις τῶν σωμάτων γινώσκονται τὰ ἀσώματα· ἐν ἀσωμάτοις δὲ ὁ λόγος ὁ ὑπερούσιος, πρὸς ὃν ἐπέιγεται πᾶσα σπουδαία ἀναλύται ψυχῇ.	πέ.
οθ'.	Ἐν ὕλῃ μὲν δεσμευθεῖσα φλοξ, φωτοφόρος καθίσταται. Ἐξ ὕλης δὲ λυθεῖσα ψυχὴ, θεοφόρος εὐρίσκεται. Κάκεινη αἰρεσθαι πέφυκεν, ἄχρι τοῦ ὑπεκκαύματος. Αὕτη δὲ μεχρι τοῦ κατὰ τὸν θεῖον ἔρωτα συμπεράσματος.	Οἱ λόγοι τῶν ἀσωμάτων, ὡς ὅσα εἰσι τοῖς αἰσθητοῖς ἐπικαλυπτόμενοι. οὓς ἰδῆ οὐδεὶς, τῶν ἐξω μὴ γινόμενων τῆς προσπαθείας τῶν αἰσθητῶν.	πς'.
π'.	Ἡ τελείως ἑαυτὴν ἀρνησαμένη ψυχὴ, καὶ ὀλικῶς ἀναταθεῖσα πρὸς προσευχὴν, αὕτη οὐχ ὅτε βούλεται κάτω γίνεται, ἀνωθεν εὐρισκομένη τῆς κτίσεως. Ἄλλ' ὅτε δίκαιον εἶναι δόξει, τῷ πάντα σταθμῶ καὶ μέτρῳ διεξάγοντι τὰ ἡμέτερα.	Αποτίθεται καὶ στρατιώτης τὰ ὄπλα, καταλείψας τὸν πόλεμον καὶ θεωρητικὸς, τοὺς λογισμοὺς, ἀναλύων πρὸς Κύριον.	πζ'.
πά.	Ὅταν ἐκ ψυχῆς μὲν ἀκηδία ἀπελαθῆ, ἐκ διανοίας δὲ ἡ πονηρία ἐκτιναχθῆ, τότε ὁ νοῦς γυμνὸς γενόμενος τῇ ἀπλότῃ, ζωῇ	Καὶ στρατηγὸς ἐν πολέμῳ σκύλων διαμαρτάνων, ἐν ἀθυμίᾳ καθίσταται, καὶ πρακτικὸς ἐν εὐχῇ, θεωρίας πνευματικῆς.	πη'.
		Ἐλαφος μὲν ἐπὶ σωματικὰς ὑδάτων τρέχει πηγὰς, ὑπὸ θηρίου δηχθεῖσα, ψυχὴ δὲ ἡ τῷ γλυκυτάτῳ βέλει τρωθεῖσα τῆς εὐχῆς, ἐπὶ ἀσωμάτων αὐγὰς.	πθ'.
		Οὔτε σωματικὸς ὀφθαλμὸς τὸν κόκκον τοῦ σίτου ἰδεῖν δύναται, οὔτε νοῦς πρακτικὸς τὴν φύσιν τὴν ἑαυτοῦ, εἰ μὴ γυμνωθῆ ἐκεῖνος μὲν ἐλύτρου, οὗτος δὲ σχέσεως τῆς περικαλυπτούσης αὐτόν.	υ'.
		Κρύπτονται ἀστέρες μὲν ἡλίου ἀνατολῆ, λογισμοὶ δὲ ἐκλιμπάνουσι, τοῦ νοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν βασιλείαν ἐπαναστρέφοντος.	υά.
		Μετὰ τὸ τέλος τῆς πρακτικῆς, αἱ πνευματικαὶ θεωρίαι περιχυθεῖσαι τῷ νῷ, οἷά τινες ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκ τοῦ ὀρίζοντος	υβ'.

ὑπερκύψασαι, δοκοῦσιν ἐξωθεν αὐτοῦ προσβάλλειν οἰκεῖται οὖσαι, καὶ διὰ καθαριότητα ἐκεῖνον περιπτυσσόμεναι.

ἤγ'. Τοιαῦτα καὶ νοῦς θεωρητικὸς ἐκλαλεῖν δύναται, ὅταν ἄνωθεν ἀπ' οὐρανοῦ καταβῆ φύσεως ἀνάγκαις ἐπικλιθεῖς, οἷα καὶ ὁ φθεγγάμενος θεῖου κάλλους τί ὑπάρχει θαυμασιώτερον; καὶ τίς ἐννοία τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλοπρεπείας χαριεστέρα; ποῖος δὲ οὕτω πόθος δριμύς, καὶ ἀφόρητος; ὡς ὁ ἀπὸ Θεοῦ ἐγγινόμενος τῇ ἀπὸ πάσης κακίας καθααρμένη ψυχῇ; καὶ ἀπὸ διαθέσεως λεγούτης ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ;

ἤδ'. Ἐκείνου ἐστὶ τὸ λέγειν. Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ, τοῦ μὴ κοπιῶντος ὀπίσω τοῦ Θεοῦ κατακολουθεῖν δι' εὐχῆς μηδὲ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντος θεάσασθαι.

ἤε'. Λεγέτω καὶ ψυχὴ πρακτικὴ μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῶν κακῶν, κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄσματι, ἐπὶ τῶν ἐκδιδραζομένων αὐθις αὐτὴν πονηρῶν δαιμόνων καὶ λογισμῶν, ἐπιβλέπειν εἰς ματαιότητας, καὶ μανίας ψευδεῖς· ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσωμαι αὐτόν, ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς;

ἤς'. Ψυχῆς θεοφιλοῦς τῆς λέγειν τολμώσης πρὸς τὸν Θεόν, ἀπάγγελόν μοι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ποῦ ποιμένες τὰ πρόβατά σου; καὶ ποῦ κοιτάξεις ἐν μεσημβρία τοὺς ἄρνas σου; ἵνα τούτοις ἀκολουθούσα, μὴ γένωμαι ὡς περιβαλλομένη ἐν ἀγέλαις ἐταίρων σου.

ἤζ'. Ζητοῦσα τὸν τῆς εὐχῆς ἢ πρακτικὴ κρατῆσαι λόγον ψυχῆ, καὶ μὴ δυναμένη, τοιαῦτα κατὰ τὴν ἐν ἄσμασι καὶ αὐτῇ βοᾷ ἐπικότην μου ἐν νυξὶν ἐζήτησα, ὃν ἠγάπησα, ἐζήτησα, καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν, ἐκάλεσα αὐτόν καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου ἀναστήσομαι δὴ δι' εὐχῆς ἐπιπονωτέρας καὶ κυκλώσασα ἐν τῇ πόλει ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ζητήσω ἐν ἠγάπησας εὐρεθήσεται μοι ὁ ἐν τῷ παντὶ τῷ δεῶν, καὶ τοῦ παντὸς ἐξω χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν αὐτοῦ.

ἤθ'. Ὅταν ὅλη δακρῶν ἐκ τῆς περὶ τὴν εὐχὴν χαρᾶς ἄρξηται γίνεσθαι ἡ ψυχῆ, τότε καὶ αὐτῇ παρρησιαζομένη, ὡς πρὸς τὸν ἑαυτῆς νυμφίον νύμφη, βοᾷ καταβήτω ὁ ἀδελφίδου μου εἰς κῆπον αὐτοῦ. καὶ φάγέτω τῶν ἐμῶν δακρῶν, ὡς ἀκροδρῶν, τὴν πονηθεῖσαν παράκλησιν.

ἤθ'. Ὅταν ἡ πρακτικὴ ψυχὴ ἐκ μεγέθους

καὶ καλλονῆς κτισμάτων θαυμάζειν ἄρξηται τὸν δημιουργόν, καὶ τῆς ἐκ τούτων κατατρυφᾶν ἡδονῆς, ταῦτα καὶ αὐτῇ ἐκπλητομένη βοᾷ· τί ὠραιώθης νυμφίε, παράδεισε πατρός σου; ἄνθος τοῦ παιδίου, καὶ κέδρος αὐτοῦ ὡς κέδροι τοῦ Λιβάνου, ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκάθισα, καὶ ὁ καρπὸς ὠφθῆ γλυκὺς ἐν τῷ λάρυγγί μου.

ῤι ὁ βασιλεὺς ὑποδεχόμενος εἰς τὸ δωματιον ἑαυτοῦ, οὕτω περιφανῆς εὐρίσκειται, καὶ περιβλεπτός καὶ πάσης χαρᾶς ἐμλεως, πόσῳ μᾶλλον ψυχῇ ἢ τὸν βασιλέα τῶν βασιλέων ἐν τῷ καθαρθῆναι ὑποδεξαμένη, κατὰ τὴν ἀψευδῆ ἐκείνου ὑπόσχεσιν πλήν εὐλαβῶς ἄγαν ἢ τοιαύτη ἑαυτὴν ἀσφαλιζεσθαι ὀφείλει ἐξω μὲν βάλλουσα, πᾶν τὸ μὴ εἰς ἀνάπαυσιν ἐκείνου δοκοῦν, ἐνδοθεν δὲ εἰσάγουσα πᾶν τὸ εἰς ἐκείνου ἀρέσκειαν.

ῤο κληθῆναι προσδοκῶν παρὰ βασιλέως τῆ αὐρίου, τίνας ἐν φροντίδι ἄλλου ὀφθῆσεται; ἢ λόγων μελέτης, τῶν εἰς ἐκείνου τυγχανόντων ἀρέσκειαν; τοῦτο τηροῦσα ψυχῇ, οὐκ ὀφθῆσεται ἀπαρασκευάστος πρὸς τὸ ἐκείθεν κριτήριον.

ῤα Μακαρία ψυχὴ ἢ διὰ τὸ σήμερον ἤξειν προσδοκᾶν τὸν Κύριον ἑαυτῆς, μηδὲν ἠγούμενη ὄλον τὸν κόπον τῆς ἡμέρας, μὴ δὲ τὸν τῆς νυκτός, διὰ τὸ εὐθὺς ἐπὶ τῷ πρωτῷ ἐμφανίζεσθαι.

ῤβ Πάντας μὲν ὀρᾷ ὁ Θεός, ὀρῶσι δὲ τὸν Θεόν, οἱ θεωροῦντες μηδὲν, ἐν τῷ εὐχεσθαι. καὶ ὅσοι μὲν ὀρῶσι τὸν Θεόν, καὶ εἰσακούονται, οὐδὲ ὀρῶσιν αὐτόν, μακάριος δὲ ὁ πιστεύων, ὅτι βλέπεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· οὐ σαλευθήσεται γὰρ ὁ ποὺς αὐτοῦ, τῆς ἀρεσκείας ἐκείνου χωρὶς.

ῤγ Τῆς ἐντός ἡμῶν οὐσης βασιλείας τὰ ἀγαθὰ, ἃ φιλόκαλος ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ ἀκοὴ φιλότιμος οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν Πνεύματος Ἁγίου κενὴν οὐκ ἀνέβη, ἀρραβῶνές εἰσι τῶν μελλόντων δίδοσθαι ταῖς δικαίαις ἀγαθῶν, ἐν τῇ μελλούσῃ βασιλείᾳ παρὰ Θεοῦ καὶ ὁ μὴ ἐν τούτοις τρυφῶν, οἱ τινες εἰσὶν οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος, ἐν ἀπολαύσει ἐκείνων γενέσθαι οὐ δύναται.

ῤδ Οἱ τῶν πρακτικῶν λογισμοί, ἐλάφοις ἐοικασιν ὡς γὰρ ἐκεῖναι ποτὲ μὲν ἄνω εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι, διὰ τὸν φόρον τῶν θηρατῶν, ποτὲ δὲ κάτω ἐν ταῖς κοιλάσι διὰ τὸν πόθον τῶν ἐν αὐταῖς, οὕτω καὶ οὗτοι· οὔτε πάντοτε ἐν θεωρίᾳ πνευματικῇ δύνανται εἶναι, διὰ τὸ αὐτῶν εὐτελεές· οὔτε αἰεὶ ἐν

ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.
ῤ.

ρς'.	<p>τῆ φυσικῇ, διὰ τὸ μὴ τὴν ἀνάπαυσιν διώκειν αἰεὶ τῶν μὲν τοι θεωρητικῶν, περιπέζιων ὑπερόπται θεωρημάτων καθίστανται.</p> <p>Βόλοι μὲν δρόσου, γῆς μεθύσκουσιν αὐλακας· διαθέσεις δὲ ψυχῆς ἐν εὐχῇ, ἔμβροχοι στεναγμοὶ ἀπὸ καρδίας ἀναδιδόμεναι.</p>	<p>σμος, καὶ οἱ τινες τῷ κόσμῳ ἐσταύρωνται τοῖς γὰρ ἤλοι, νηστεία, καὶ ἀγρυπνία τοῖς δὲ ἀκτημοσύνη, καὶ ἐξουθένωσις, τῶν δὲ δευτέρων χωρὶς, οἱ πόνοι τῶν προτέρων ἀνωφελεῖς.</p>	ρις'.
ρζ'.	<p>Τῆς ἐν Τριάδι νοουμένης θεότητος, οὐδεὶς ἐν θεωρίᾳ ὀφθῆσεται, ὕλικῆς δυνάδος, καὶ τῆς γείτονος μονάδος ἄνωθεν μὴ ὀφθῆις οὐδὲ ταύτης γενήσεται ὑψηλότερος, μὴ μοναδικὸν τὸν ἑαυτοῦ ἐν νοουμένοις ἐργασάμενος νοῦν.</p>	<p>Οὐδεὶς καθαρῶς εὐξασθαι δύναται, φιλοκάλῳ πάθει καὶ φιλοτίμῳ κρατούμενος. περὶ ταῦτα γὰρ αἱ σχέσεις καὶ οἱ τῆς μεταϊότητος λογισμοὶ τὴν οικειότητα ἔχοντες, χοινία καθάπερ ἐκεῖνῳ περιπλεκόμενα γίνονται· κατασπῶντες ὡς οἶα στρουθίῳ δεδεμένῳ ἀναπτῆναι πειρωμένῳ τῷ νῷ, ἐν τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς.</p>	ριζ'.
ρη'.	<p>Οὐ τοσοῦτον δυσχερὲς εὐρεθήσεται, τοῦ ποταμοῦ ἀνακόψαι ὁδὸν ἐπὶ τὰ κάτω μὴ φέρεσθαι, ὅσον νοῦ ῥύμην ἀναχαιτίσαι, μὴ ἐν τοῖς ὀρωμένοις σχεδάννυσθαι, πρὸς δὲ τὰ ἄνω, καὶ συγγενῇ, ὅτε βούλεται, τῷ εὐχομένῳ συναγεσθαι· κἄν τοῦτο μὲν κατὰ φύσιν, ἐκεῖνο δὲ παρὰ φύσιν καθέστηκεν.</p>	<p>Ἄδύνατον ἐν τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς εἰρηνικὸν γενέσθαι τὸν νοῦν, τὸν μὴ τὴν φίλην κτησάμενον ἐγκράτειαν, καὶ ἀγάπην. Ἡ μὲν γὰρ τὴν κατὰ τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος ἔχθραν καταλύειν ἐπαγωνίζεται, ἡ δὲ τὴν πρὸς τὸν πλησίον διὰ τὸν Θεὸν κἀντεῦθεν ἢ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν εἰρήνην ἐπιδημοῦσα, μονὴν ποιεῖσθαι πρὸς τὸν οὐτωσὶ κατειρηνεύσαντα ἐπαγγέλλεται.</p>	ριη'.
ρθ'.	<p>Τὸν νοῦν οἱ καθαιρόμενοι· εἴπω τῶν ὀρωμένων παραπέμποντες, τοσοῦτου πῖμπλονται θάμβους, καὶ τοσαύτης πληροῦνται χαρᾶς, ὡς μηδὲν ἕτερον χωρῆσαι τῶν ἐπιγείων δύνασθαι, μηδ' ἂν εἰ πάντα πρὸς αὐτοὺς συρρεύσειε τὰ περιμάχητα.</p>	<p>Ἀνάγκη τὸν εἰς βασιλείαν Θεοῦ ἀγωνιζόμενον εἰσελθεῖν, περιαστεῦειν ἐν ἀγαθοῖς, τὸ ἔργον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἐν ἐλεημοσύναις μὲν διὰ τῆς ἐκ τοῦ ὑστερήματος παροχῆς ἐν πόνοις δὲ τοῖς ὑπὲρ εἰρήνης, διὰ τοῦ ἀποκοίματος τῆς ἐν Κυρίῳ ὑπομονῆς</p>	ριθ'.
ρι'.	<p>Ἐξαρκούτι καὶ μόνον οἱ νόμοι ῥηθέντες τῆς φύσεως πρὸς τὸ λίαν θαυμάζεσθαι· κατανοοῦμενοι δὲ λειμῶνες εὐρίσκονται εὐανθεῖς, ὡς ἐξ οὐρανοῦ νέκταρος, ἀκράτοις βρούντες ἄνθεισι τῆς πνευματικῆς πανδασίας τὸν γλυκασμὸν.</p>	<p>Οὔτε ὁ ἐνδεῶς πρὸς ἀρετὴν ἔχων δι' ἀμέλειαν, οὔτε ὁ περιττῶς διὰ τὴν οἴησιν, εἴπω λιμένος τοῦ κατὰ τὴν ἀπάθειαν εὐρεθήσονται οὐδ' ἕτερος γὰρ τῶν ἐκ δικαιοσύνης ἐν ἀπολαύσει γέγονεν ἀγαθῶν, μεσίτιδος εὐρισκομένης αὐτοῖς ἐλλείψεως, καὶ ὑπερβολῆς.</p>	ρικ'.
ρια'.	<p>Ἐν ὀρσοεργοῖς μὲν ἄνθεισι λειμῶνων, τὴν βασιλίδα τοῦ σμήνουσ περιζάνουσι μέλιτται. ἐν κατανούξει δὲ τῇ γενομένη ἀδιαλείπτως ψυχῇ, ὡς οἰκεῖται, αἱ νοεραὶ δυνάμεις περικυκλῶσαι, συνεχκπονοῦσι τὰ καταθύμια.</p>	<p>Οὔτε ἡ γῆ, εἰ μὴ πολυπλασίονα τῷ γεωργῷ τὸν σπῶρον χαρίσεται, πλούσιον δύναται ἀπεργάσασθαι αὐτὸν, μόνον τὸν σπῶρον παρεχομένη, ἡ καὶ μικρὰν τινα προσθήκην οὔτε τῷ πρακτικῷ τὸ ἀνούμενον, εἰ μὴ κρείττων τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ ἢ σπουδῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐρεθῆ, δίκαιον ἀπεργάσασθαι δύναται.</p>	ρικα'.
ριβ'.	<p>Ἐν μὲν τῷ ὀρωμένῳ κόσμῳ, ὡς ἄλλος τίς ὀράται κόσμος, ὁ ἄνθρωπος ἐν δὲ τῷ νοουμένῳ, ὁ λογισμὸς οὐρανοῦ μὲν γὰρ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν μέσῳ, οὗτος ἐκεῖνων καταγγελεύς νοῦ δὲ καὶ αἰσθήσεως, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, ὑποφῆτης ὑπάρχει ὁ λογισμὸς ὧν ἄνευ, ἀμφοτέροι κόσμοι ἐκκεκῶφοντο ἄν.</p>	<p>Οὔτε πάντες οἱ μὴ ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, μισεῖν δύναται, οὔτε οἱ μὴ μισοῦντες αὐτὸν ἀγαπᾶν καὶ ἄλλο μὲν ἐστὶ τὸ βασκαίνειν ἐκεῖνου τὴν προκοπὴν, ἕτερον δὲ τὸ μὴ ἐμπεδῶν αὐτῷ γίνεσθαι πρὸς τὴν προκοπὴν. Ἐσχάτης δὲ κακίας βαθμὸς εὐρεθήσεται, τὸ μὴ μόνον δάκνεσθαι ἐν τοῖς ἐκεῖνου προτερήμασιν, ἀλλὰ καὶ διαβάλλειν τὰ ἐκεῖνου καλά, ὡς μὴ τοιαῦτα τυγχάνοντα.</p>	ρικβ'.
ριγ'.	<p>Οὐχ οὕτω μετὰ χαρᾶς ἀπολυθεὶς αἰχμάλωτος διὰ χρόνου, πορεύεται, ὡς νοῦς σχέσεως ἐλευθερωθεὶς πρὸς τὰ οὐράνια ὡς πρὸς οἰκεῖα πορεύεται, ἀγαλλομένῳ ποδί.</p>		ρικγ'.
ριδ'.	<p>Τῷ μὴ μετὰ προσοχῆς εὐχομένῳ, ἀλλὰ διαχεομένῳ, βάρβαρος μὲν ὁ ψαλμὸς λογισθήσεται αὐτὸς δὲ τῷ ψαλμῷ ὡς βάρβαρος καὶ ὡς μαινόμενοι ἀμφοτέροι δαίμοσιν.</p>		
ριε'.	<p>Οὐ ταῦτόν ἐστιν, οἷς ἐσταυρώθη ὁ κό-</p>		

ρκβ'. "Αλλα τὰ σωματικά πάθη, καὶ ἄλλα τὰ ψυχικά. "Αλλα τὰ κατὰ φύσιν, καὶ ἄλλα τὰ παρὰ φύσιν. Ὅ τὰ μὲν ἀπωθούμενος, τῶν δὲ πρόνοιαν μὴ ποιούμενος, ὅμοιος ἐστὶν ἀνθρώπῳ, φραγμὸν μὲν ὑψηλὸν καὶ συνηρεφῆ κατὰ τῶν θηρίων ἰστώντι· συνηδομένῳ δὲ τοῖς πτηνοῖς ἐσθίουσι τὰς τοῦ λογικοῦ ἀμπελῶνος σταφυλάς, τὰς ὄντως περιφανεῖς.

ρκγ'. Ἐν πρώτοις ἡ ψυχὴ ἐν φαντασίᾳ γίνεται τοῦ κακοῦ, εἶτα ἐν ἐπιθυμίᾳ, ἔπειτα ἐν ἡδονῇ, ἢ λύπῃ, εἴθ' οὕτως ἐν αἰσθήσει, καὶ μετ' αὐτήν, ἐν ἀφῇ τῇ φαινομένη καὶ ἀφανεῖ. Ἐν πᾶσι συνεπομένων τῶν λογισμῶν, πλὴν τῆς προτέρας κινήσεως, ἥς μὴ παραδεχθείσης, πᾶν τὸ μετ' αὐτὴν κακὸν ἀνέργητον εὐρέθησεται.

ρκδ'. Οἱ μὲν τῇ ἀπαθείᾳ ἐγγίζοντες, φαντασίαις μόναις σαλεύονται· ἐπιθυμίαις δέ, οἱ μετριοπαθεῖς· ἐν αἰσθήσει δὲ γίνονται τοῦ κακοῦ, οἱ παραχρῶμενοι μὲν τὰ τῆς χρείας, λυπούμενοι δέ· ἐν δὲ ἀφῇ, οἱ ἀλύπως αὐτῇ συγγινόμενοι.

ρκε'. Ἡ ἡδονή, ἐν πᾶσι μὲν τοῖς τοῦ σώματος ἐγκαθίδρυται μέλεσιν, οὐ πᾶσι δὲ ὡσαύτως παρενοχλοῦσα φαίνεται. Ἀλλὰ τοῖς μὲν μᾶλλον εἰς τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς μέρος, τοῖς δὲ εἰς τὸ θυμικόν, ἑτέροις δέ, εἰς τὸ ταύτης λογιστικόν· διὰ γαστριμαργίας, δξυχολίας, καὶ πονηρίας, τῆς πάντων αἰτίας τῶν ἀνοσιῶν παθῶν.

ρκς'. Ἀνάγκη μὲν τὰ αἰσθητήρια, ὡς πύλας ἀνοίγειν πόλεως· ἀνάγκη δὲ μὴ συγχωρεῖν ἐν τῇ ἀνοίξει τῶν ἀναγκαίων, συνεισέρχασθαι ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, καὶ μάχης αἷτια καθιστάμενα.

ρκζ'. Ἡδονὴ μὲν, μήτηρ ἐπιθυμίας· θυμοῦ δέ, δξυχολία· βασκανίας δὲ πονηρία καθίσταται. Οὐκ εἰρηνεῦει δὲ μετὰ τῶν ἐσχάτων, ὁ μὴ κατὰ τῶν ἀρχόντων ἀγωνιζόμενος. Οὐδὲ εἰς τὸν τῆς μετριοπαθείας δύναται λιμένα εἰσέρχασθαι, ὁ βία τὰς ἐντολάς μετερχόμενος.

ρκη'. Τὰς προσβολὰς οἱ ἀποκρούμενοι, οὐ συγχωροῦσιν ἐνδοθεν τοῦ λογικοῦ ἀμπελῶνος, ὡς θηρία τοὺς λογισμοὺς εἰσέρχασθαι, καὶ τῶν ἐκείνου ἐν λύμῃ καθίστασθαι. Οἱ δὲ συνδυάζοντες μὲν μὴ συνηδόμενοι δὲ ἀπλῶς εἰσέρχασθαι αὐτοὺς συγχωροῦσι, μὴ ἀπτεσθαι δὲ μηδενῶς τῶν αὐτοῦ οἱ δὲ ἡδέως μὲν συνομιλοῦντες τοῖς πάθεσι διὰ τῶν λογισμῶν, εἰς συγκατάθεσιν δὲ μὴ ἐρχόμενοι, ὁμοιώθησαν τοῖς ἐάσασι τὸν μονιὸν ἐνδοθεν

τοῦ ἀγροῦ, καὶ τοῦ φραγμοῦ εἰσελθεῖν, ἐν κόρῳ δὲ αὐτὸν τῶν τοῦ ἀμπελῶνος γενέσθαι βοτρυῶν μὴ συγχωρήσασιν· εἶτα εὖρον αὐτὸν τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως ἰσχυρότερον, ἐν συγκαταθέσει πολλακίς παθῶν εὐρισκόμενοι.

Οὕτω ἔφθασεν εἰς ἀπλότητα, ὁ ἔτι δεόμενος ἐπιμελίας φραγμοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν. Ὁ τέλειός γάρ, φησιν, οὐκ ἐγκρατεύεται, ἀλλ' ὁ ἔτι ἀγωνιζόμενος. Ἐοικε δὲ τῷ ἔχοντι ἀμπελον, ἢ ἄρουραν οὐ μέσον πολλῶν ἄλλων ἀμπελώνων ἢ χώρων, ἀλλ' ἐν γωνίᾳ ποῦ· καὶ διὰ τοῦτο δεόμενον πολλῆς τῆς φυλακῆς, καὶ τῆς νήψεως. Τοῦ γὰρ εἰς ἀπλότητα φθάσαντος, ἐκ παντὸς ἡ ἀμπελος ἀνέπαφος γίνεται· καθάπερ βασιλέως ἢ τινὸς ἄλλου παραδυναστεύοντος φοβεροῦ, καὶ μόνης ἐξ ἀκοῆς, τοὺς τε κλέπτας καὶ παροδίτας, φρίττειν ποιοῦντος τὴν ἐπιχείρησιν.

Πολλοὶ μὲν εἰς τὸν κακοπαθείας σταυρὸν ἀνέρχονται, ὀλίγοι δὲ καὶ τοὺς ἡλούς αὐτοῦ καταδέχονται. Τῶν μὲν γὰρ κατὰ προαίρεσιν πόνων καὶ θλίψεων, ὑπήκοοι πολλοί. Τῶν ἀπροαιρέτως δὲ ἐρχομένων, μόνοι οἱ τῷ κόσμῳ τούτῳ τελείως ἀποθανόντες καὶ τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ.

Πάντας δὲ τοὺς δερματίνους χιτῶνας πολλοὶ ἐξεδύσαντο, τὸν ἐσχατὸν δὲ τὸν τῆς κενοδοξίας, μόνοι οἱ τὴν αὐτῆς μητέρα τὴν αὐταρέσκειαν βδελυξάμενοι.

Ἐπαινοῦν ἀνθρώπων, καὶ ἄνεσιν σώματος, ὁ ἀποδεχόμενος μὲν μὴ καταδεχόμενος δὲ οὗτος τοῦ ἐσχατοῦ τῆς κενοδοξίας χιτῶνος γυμνὸς γεγονώς, τοῦ ἐν πολλοῖς στεναγμοῖς ἐπιζητουμένου οἰκητηρίου, τοῦ ἐξ οὐρανοῦ τὴν λαμπρότητα, ἐπ' ἐντεῦθεν ἡξιώθη ἐνδύσασθαι.

"Αλλο ἐνέργεια, καὶ ἄλλο ἐνέργημα, καὶ τὸ μὲν ἀμαρτίας ἀπηρτισμένης ἐστὶ δεικτικόν· ἡ δὲ ἡδυπαθείας μόνης τῆς ἐνδοθεν ἐνεργουμένης, ἀλλ' οὐκ ἐκτός· ὡς οἱ τῆς ἰδίας μὲν μὴ μετακινούμενοι γῆς, δατμοφοροῦντες δὲ ὅμως τοῖς καταδυναστεύουσι τὰ αὐτοῖς καταθύμια.

Τῆς γεύσεως κρατούσης ἐν ἡδοναῖς, ἀδύνατον μὴ καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις συνέπεσθαι· κἂν τῶν ψυχροτέρων εἰρηνεῦειν δοκῶσι τὰ ὑπογάστρια, ὡς τὰ τῶν γεγηρακῶτων, πύρωσιν μὴ ὑπομενόντων ἐκ μαρasmus· ἀλλ' οὐ παρὰ τὸ μὴ γεννᾶν, σῶφρων ἢ στείρα μοιχευομένη κριθήσεται. Σῶφρω-

ρκθ'.

ρλ'.

ρλα'.

ρλβ'.

ρλγ'.

ρλδ'.

ρλε'. νεῖν δὲ πάντα τὸν μὴ παθαίνόμενον ἐνδοθεν εἰποιμεν ἄν, μηδὲ ὀράσει κατακυλούμενον.

Ἐν τροφαῖς, καὶ μορφαῖς, καὶ φωναῖς, τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς ἐλέγχεται οἷόν ἐστι. Ταῖς θελκτικαῖς τε καὶ ταῖς ἄλλως ἐχούσαις, ἐν γνώσει, καὶ ὄψει, καὶ ἀκοῇ, εἴτε ὡς χρώμενον αὐταῖς, εἴτε ὡς παραχρώμενον, εἴτε μέσως πρὸς τὰ ἀμφοτέρω εὐρισκόμενον.

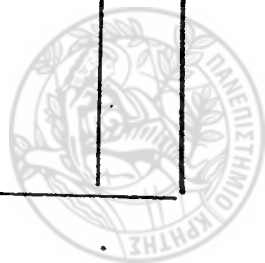
ρλς'. Ἐν οἷς ὁ φόβος οὐ προηγείται, ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, ἐν συγχύσει οἱ λογισμοὶ εὐρεθήσονται. Ἐν εὐταξίᾳ δὲ καὶ μάνδρας εἰσω τῆς κατὰ εὐνομίαν, ἐφεπομένου, ἢ προηγουμένου αὐτοῦ.

ρλζ'. Τῆς πίστεως, ὁ φόβος Ἰῖός· τῶν ἐντολῶν δὲ οὗτος νομεύς· καὶ ὁ μὴ τὴν μητέρα τούτου κτησάμενος, πρόβατον ὀφθῆναι τῆς κατὰ Κύριον νομῆς οὐκ ἀξιωθήσεται.

ρλη'. Οἱ μὲν τὰς ἀρχὰς μόνως ἔχουσι τῶν καλῶν, οἱ δὲ καὶ τὰς τούτων μεσότητας, οἱ δὲ καὶ τὰ τέλη αὐτῶν. Ὡν ἄνευ, ὡς στρατιώτης ψιλὸς ἕκαστος εὐρεθήσεται, ἢ ἀξιωματικός, τῶν σιτηρεσίων ἐκτὸς καὶ διὰ

τοῦτο, ὁ μὲν τὴν ἑαυτοῦ μόνον οἰκίαν ἀπὸ τῶν ἐπιχειρούντων αὐτὴν ἐπηρεάζειν συντηρῶν. Ὁ δὲ οὐκ ἐν τιμῇ τῇ προσηκούσῃ εὐρισκόμενος ἐν οἷς ἄν συνέρχηται.

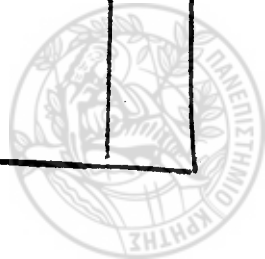
ρλθ'. Οἱ ταῖς ἡδοναῖς ἡμᾶς συνέρχεσθαι παρακαλοῦντες τοῦ φάρυγγος, ἀτελεῖς ὄντας, ὁμοίον τι ποιούσι τοῖς ἀναθερίζειν παρακλεινομένοις τὰς εἰς υἰεῖαν πληγὰς ἤδη ἐλθούσας, ἢ τὰς ψώρας διὰ τὴν ἡδύτητα κνίθειν, ἢ τὰ τὸν πυρετὸν ἐσθίειν ἀνάπτοντα, ἢ ἀποφράττειν τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, καὶ συγχωρεῖν εἰσέρχεσθαι, ὡς μονιδὸν ἄγριον, τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, καὶ τὰς ἐννοίας τὰς ἀγαθὰς ὡς σταφυλὰς διαβόσκεσθαι· οἷς οὐ ποίθεσθαι χρή, οὐδὲ ταῖς ἀκαίροις κάμπτεσθαι κολακείαις, ἀνθρώπων τε, καὶ παθῶν. Κατοχυροῦν δὲ μᾶλλον τὸν φραγμὸν δι' ἐγκρατείας ἕως παύσωνται οἷ, τε θῆρες· τὰ σαρκικὰ πάθη· ὠρύεσθαι, καὶ ὡς πετεινὰ οἱ μάταιοι λογισμοί, μὴ καταβαίνειν λυμαίνεσθαι τὴν ἀμπελον εὐθυγουμένην ψυχὴν θεωρίαις ταῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

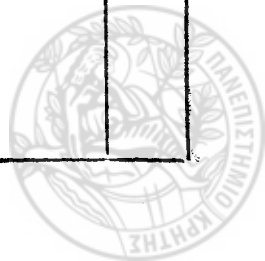
ΟΙΚΤΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΤΟΥΝΟΜΑ ΘΕΟΦΑΝΗΣ
ΚΛΙΜΑΚΑ ΕΚΤΙΘΗΜΙ ΘΕΙΩΝ ΧΑΡΙΤΩΝ
ΗΝ ΠΕΙΡΑ ΕΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΙΣ ΘΕΟΦΟΡΟΙΣ

Πρῶτον προσευχὴ καθαρωτάτη πέλει.
Ἐξ ἧς πρόεισι καρδιακῆτις θέρμη.
Μεθ' ἣν ἐνέργεια ξένη τε, καὶ ἁγία.
Εἶτα δάκρυα θεῖα τὰ τῆς καρδίας.
Ἐφ' οἷς λογισμῶν παντοδαπῶν εἰρήνη.
Ἐξ ἧς νοδὸς κάθαρσις ἀναβλυστάνει.
Θεωρία τε τῶν ἄνω μυστηρίων.
Ξένη μεθ' ἣν ἔλλαμψις ἀφράστῳ τρόπῳ.
Ἄρρητος ἐξ ἧς φωτισμὸς τῆς καρδίας.
Κάντευθεν αὐθις ἀτελῆς τελειότης.
Πλάτος μὲν οὖν ἄπειρον ἡ βαθμὶς ἔχει,
Κἂν ἐξ ἑνός γε συμπεραίνεται στίχου.
Αὐτίκα τῇ κλίμακι βαθμὶς ἡ κάτω,
Μόνον προσευχὴν καθαρὰν ὑπογράφει.
Εἶδη δὲ αὐτῆς ἐστὶ καὶ πολλὰ πᾶνυ,
Κἂν εἰ θέλομεν αὐτὰ νῦν καταλέγειν,
Εἰς μῆκος ἡμῖν ἐκτενεῖ τὰ τοῦ λόγου.
Ταῦτόν τί μοι νόησον ἐν πᾶσι φίλος,
Πεῖρα δὲ διδάσκαλος αὐτῶν, οὐ λόγος
Κλίμαξ ἀνατείνουσα πρὸς πόλον ξένως.
Δεκάς βαθμίδων, ζώωσις ψυχῆς ξένη.
Δεκάς βαθμίδων, ζωὴν ψυχῆς κηρύσσει.
Καὶ φησὶ πούτις τῶν θεοφόρων τάδε.
Ὅ μὴ σπεύδων κτήσασθαι ζωὴν ἐνταῦθα,
Ψυχῆς ἐλπίσι μὴ κεναῖς ἀπατάτω,
Ἐαυτὸν ὡς λήψεται αὐτὴν ἐκεῖσε.
Δεκάς βαθμίδων, θεῖα φιλοσοφία.
Δεκάς βαθμίδων, καρπὸς πάντων βιβλίων.
Δεκάς βαθμίδων, τὸ τέλειον δεικνύει.
Δεκάς βαθμίδων, εἰς οὐρανούς ἀνάγει.
Δεκάς βαθμίδων, ποιεῖ Θεὸν εἰδέναι.
Κλίμαξ ὁράται τῷ μήκει βραχυτάτη,
Εἰ δὲ πείρα λάβοι τίς καρδίας εἰσω.
Πλοῦτον εὐρήσει ἀχώρητον τῷ κόσμῳ,
Πηγὴν τε θεῖαν νάουσαν ζωὴν ξένην.
Διδάσκαλος ἄριστος ἡ κλίμαξ αὕτη,
Σαφῶς γινῶναι ἕκαστον ἑαυτοῦ μέτρα.
Ὅρων θεῖων κλίμακα χαρίτων δέκα,
Εἰ νομίζεις ἴστασθαι παγίως ταύτη,
Εἰπέ ἐν ποίᾳ ταύτης βαθμίδι πέλεις,
Εἰς ὠφέλειαν καὶ ἡμῶν τῶν ραθύμων ;
Εἰ θέλεις φίλος τί μαθεῖν περὶ τούτων,
Ἄμερμνησον ἐκ παντοίων πραγμάτων,

Τελειότης.	ι'.
Καρδίας φωτισμός.	θ'.
Ξένη ἔλλαμψις.	ή'.
Μυστηρίων θεωρία.	ζ'.
Νοδὸς κάθαρσις.	ς'.
Λογισμῶν εἰρήνη.	ε'.
Καρδιακὰ δάκρυα	δ'.
Ἄγία ἐνέργεια.	γ'.
Καρδίας θέρμη.	β'.
Καθαρὰ προσευχή.	α'.
Ἀνάβασις θεῖα.	

Ἐξ ἀλόγων τε, καὶ τὸ δοκεῖν εὐλόγων.
 Οὐ γὰρ μάθης τι χωρὶς ἀμεριμνίας·
 Πείρα δὲ γινώσκονται ταῦτα, οὐ λόγῳ.
 Τοῦτο δ' ὡς ὑπόμνησιν λέγω σοι μόνον,
 Ἔστι δ' ὁ λόγος Ἁγίων Θεοφόρων.
 Εἰ καὶ βαρέως εἰς ἀκοὴν εἰσέλθῃ
 Ὁ μὴ εὐρεθῆς εἰς μίαν τῶν βαθμίδων,
 Ἥ μὴ μελετῶν πάντοτε ἐν τοιούτοις,
 Ἐν τῇ τελετῇ, καὶ καιρῷ τοῦ θανάτου,
 Φέβον ὄντως μέγαν τε, καὶ τρόμον ἔξει,
 Καὶ δειλίαν ἀμετρον μὴ ἀποστήσῃ.
 Εἰς τὸ φοβερὸν κατέληξαν οἱ στίχοι,
 Συμπεφρόντως δὲ λίαν ἔλαχεν οὕτως.
 Οὐ μετάνοιαν καὶ καλοκαγαθίαν.
 Οἱ σκληρότεροι ὧν ἐγὼ εἶμι πρῶτος.
 Ὡς τοῖς φοβεροῖς καὶ δέος ἐμποιοῦσιν.
 Ὅτα ὁ ἔχων ἀκούειν ἀκουέτω·
 Ἀκουσον καὶ σύνες σὺ ὁ γράψας ταῦτα.
 Πῶς ἐτόλμησας σὺ γε εἰπεῖν τοιαῦτα ;
 Ἄθρωπος μὴ ἔχων τί θλῶς ἐκ τούτων ;
 Πῶς δ' οὐκ ἔφριξας περὶ τούτων διδάσκειν ;
 Οὐκ ἤκουσας Ζᾶν τί ἔπαθεν ἐκεῖνος ;
 Θέλων διορθώσασθαι Κιβωτὸν Θεῖαν ;
 Μὴ νομίσης ὡς διδάσκων ταῦτα λέγω,
 Ἄλλ' ἐν ἑμαυτὸν στηλιτεύσω ἐν τούτοις,
 Ὅρων ἔπαθλα τῶν ἀγωνιζομένων,
 Καὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀκαρπίαν ἐκ πάντων.

Π Ι Ν Α Ε

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΥ Α΄ ΤΟΜΟΥ

Προοίμιον εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον Φύλ. Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, παραινέσεις περὶ ἤθους ἀνθρώπων, καὶ χρηστῆς πολιτείας ἐν κεφαλαίοις ἑκατὸν ἑβδομήκοντα.	» 2
Τοῦ Ἁγίου Ἡσαίου τοῦ Ἀναχωρητοῦ περὶ τηρήσεως νοδὸς Κεφάλαια εἴκοσι ἑπτὰ.	» 17
Εὐαγγελίου Μοναχοῦ ὑποτύπωσις Μοναχικῆ διδασκουσα πῶς δεῖ ἀσκεῖν, καὶ ἡσυχάζειν.	» 21
Τοῦ αὐτοῦ, περὶ διακρίσεως παθῶν, καὶ λογισμῶν, κεφάλαια εἴκοσι τρία.	» 25
Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν Νηπτικῶν, Κεφάλαια πέντε.	» 33
Τοῦ Ἁγίου Κασσιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου Λόγος, πρὸς Κάστορα, περὶ τῶν δικτῶ τῆς κακίας λογισμῶν, γαστριμαργίας· πορνείας· φιλαργυρίας· ὀργῆς· λύπης· ἀκηδίας· κενοδοξίας· καὶ ὑπερηφάνιας.	» 35
Τοῦ αὐτοῦ Λόγος πρὸς Λεόντιον, περὶ διακρίσεως ὠφελείας πολλῆς ἀνάμεστος.	» 47
Τοῦ Ὁσίου, καὶ Θεοφύρου Πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Ἀσκητοῦ Λόγος περὶ νόμου πνευματικοῦ διηρημένος ἐν Κεφαλαίοις διακοσίοις.	» 56
Τοῦ αὐτοῦ ἕτερος λόγος περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιῶσθαι, ἐν κεφαλαίοις καὶ αὐτὸς διηρημένος διακοσίοις εἴκοσι καὶ ἕξ.	» 63
Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ πρὸς Νικόλαον μονάζοντα.	» 73
Τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἡσυχίου Πρεσβυτέρου λόγος, πρὸς Θεόδουλον ψυχοφελῆς, καὶ σω-	
τήριος· περὶ νήψεως, καὶ ἀρετῆς ἐν κεφαλαίοις διηρημένος.	» 82
Τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νείλου, πρόλογος τῶν περὶ προσευχῆς κεφαλαίων.	» 102
Τοῦ αὐτοῦ τὰ περὶ προσευχῆς ἑκατὸν πενήκοντα καὶ τρία κεφάλαια.	» 103
Τοῦ αὐτοῦ λόγος πάνυ ἀναγκαῖος, καὶ ὠφελιμώτατος.	» 111
Τοῦ Μακαρίου Διαδόχου Ἐπισκόπου Φωτικῆς ὁροὶ δέκα.	» 139
Τοῦ αὐτοῦ λόγος διηρημένος εἰς ἑκατὸν κεφάλαια πρακτικὰ γνώσεως, καὶ διακρίσεως πνευματικῆς.	» 140
Ἐρμηνεία εἰς τὸ ἑκατοστὸν αὐτοῦ κεφάλαιον.	» 164
Τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου πρὸς τοὺς ἐν Ἰνδία Μοναχοὺς, λόγος παραμυθητικὸς διηρημένος εἰς κεφάλαια ἑκατὸν, περὶ ὑπομονῆς τῶν πειρασμῶν.	» 165
Τοῦ αὐτοῦ τὸ ἑκατοστὸν καὶ τελευταῖον κεφάλαιον.	» 178
Τοῦ Ὁσίου, καὶ Θεοφύρου Πατρὸς ἡμῶν Θεδώρου Ἐπισκόπου Ἐδέσης, κεφάλαια ἑκατὸν πάνυ ψυχοφελῆ.	» 182
Τοῦ αὐτοῦ θεωρητικόν.	» 194
Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Πρόλογος περὶ ἀγάπης.	» 201
Τοῦ αὐτοῦ Ἐκατοντάς α΄. περὶ ἀγάπης.	» 202
Ἐκατοντάς β΄. περὶ ἀγάπης.	» 208
Ἐκατοντάς γ΄. περὶ ἀγάπης.	» 217
Ἐκατοντάς δ΄. περὶ ἀγάπης.	» 225
Τοῦ αὐτοῦ περὶ Θεολογίας, καὶ τῆς Ἐνσάρκου οικονομίας τοῦ Υἱοῦ	

τοῦ Θεοῦ πρὸς Θαλάσσιον Ἐκατοντὰς α΄.	» 232	Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, λόγος ψυχοφελῆς, καὶ θαυμασίος περὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ παθῶν.	» 342
Ἐκατοντὰς β΄.	» 243	Τοῦ Ἀββᾶ Φιλήμονος, λόγος, πάνυ ὠφέλιμος.	» 347
Ἐκατοντὰς γ΄. Κεφάλαια διάφορα θεολογικά τε καὶ οἰκονομικά· καὶ περὶ ἀρετῆς, καὶ περὶ κακίας.	» 256	Τοῦ Ὁσίου Θεογνώστου περὶ πράξεως καὶ θεωρίας· καὶ περὶ Ἱερωσύνης, κεφάλαια ἑβδομήκοντα πέντε.	» 355
Ἐκατοντὰς δ΄.	» 268	Τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Φιλοθέου τοῦ Σιναΐτου, Νηπτικὰ κεφάλαια τεσσαράκοντα,	» 366
Ἐκατοντὰς ε΄.	» 279	Τοῦ Ἱεροῦ Ἠλία Πρεσβυτέρου καὶ ἐκδίκου, Ἀνθολόγιον γνωμικῶν φιλοσόφων σπουδαίων, κεφάλαια ἑκατὸν ἑννέα.	» 375
Ἐκατοντὰς ς΄.	» 291	Τοῦ αὐτοῦ κεφάλαια γνωστικὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα.	» 381
Ἐκατοντὰς ζ΄.	» 305	Θεοφάνους Μοναχοῦ Κλίμαξ πρὸς οὐρανὸν διὰ δέκα βαθμίδων ἀνάγυσα τὸν ἄνθρωπον.	» 391
Τοῦ αὐτοῦ Ἐρμηνεῖα σύντομος εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν;	» 317		
Τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Θαλασσίου τοῦ Δίβου πρὸς Παῦλον Πρεσβύτερον, περὶ ἀγάπης, καὶ ἐγκρατείας, καὶ τῆς κατὰ νοῦν πιλιτείας Ἐκατοντὰς α΄.	» 328		
Ἐκατοντὰς β΄.	» 331		
Ἐκατοντὰς γ΄.	» 334		
Ἐκατοντὰς δ΄.	» 337		

10
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

